

שבוע פרשת אחרי־קדושים (לכל העולם)

(22 – 28 April 18)

ד' – י"ג אייר תשנ"ח

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאמרי דא"ח, שיחות ואגרות קודש

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

סניף אה"ק כפר חב"ד

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה

ה' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הוספה: כמפורט במפתח כללי עמוד ד'

סדר הנחת תפילין

אף על פי שיכולים להניח תפילין במשך כל היום כולו (מנחם החמה, או עלות השחר, עד צאת הכוכבים או שקיעת החמה), הרי הזמן המובחר להנחת תפילין הוא בזמן תפילת שחרית, כמנהג ישראל שמניחים תפילין ומתפללים בהם. (משיחת י"א שבט תשכ"ח)

טוב להרגיל עצמו לומר ... נוסח זה מודה וכו' ועל ידי זה יזכור את ה' הניצב עליו:

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחַיּוּת בִּי נִשְׁמָתִי בְּחַמְלָה. רַבָּה אֲמוּנָתְךָ.

מצוה לומר את כל ברכות השחר

ברכת התורה

צריך לזוהר בה מאוד ואסור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו עד שיברך.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה:

וְהַעֲרַב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֶת־דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ, וּבְכִי כָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיָ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ, וְצִאֲצֵאֵי כָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּלִנּוּ וְיִדְעֵי שְׁמֶךָ וְלִזְמִדֵּי תוֹרָתְךָ לְשִׁמְחָה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַמְלַמֵּד תוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְאָמֵר: דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם:

יִבְרַךְ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲדָךְ: יִשְׂאֵל יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם:

וְשָׁמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָנִי אֲבָרְכֶם:

ברכות הנחת תפילין

הברכה הראשונה, (באמירתה מכוונים הן על התפילין של יד והן על התפילין של ראש) נאמרת לפני הידוק הרצועה על שרירי הקיבורת של היד השמאלית (איטר, הכותב ביד שמאל את התפילין על יד ימין) באופן שהתפילין נוטות לעבר הגוף.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין:

הברכה השנייה נאמרת (רק אם דיבר בין הנחת תפילין שלייד לשל־ראש) לפני הידוק הרצועה על הראש

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת תְּפִלִּין:

קריאת שמע

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יי אֱלֹהֵינוּ, יי אֶחָד:
בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאַהֲבַת אֵת יי אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצֻוֶּה הַיּוֹם, עַל לִבְּךָ. וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ. וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ, וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ. וְהָיָה אִם שָׁמַע תִּשְׁמְעוּ אֶל מְצֻוֹתַי, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצֻוֶּה אֲתֶכֶם הַיּוֹם, לְאַהֲבָה אֵת יי אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ, בְּכָל לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם. וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ, וְאֶסְפֹּת דִּגְגֶךָ וְתִירְשְׁךָ וַיִּצְהַרְךָ. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשֹׁדְךָ לִבְהֶמְתְּךָ, וְאֶכְלָתָ וּשְׂבַעְתָּ. הַשְּׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לִבְכְּכֶם, וּסְרַתֶּם וּעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְהָיָה אִם יי בָּכֶם וַעֲצַר אֶת הַשְּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֶּר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְאֶבְדַּתֶּם מִהֲרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יי נָתַן לָכֶם. וְשָׁמַתֶּם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל לִבְכְּכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם, וְקִשְׁרַתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יְדֵכֶם וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם. וְלִמְדַתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ. וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ. לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמִי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יי לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לָהֶם, בְּיָמֵי הַשְּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ. וַיֹּאמֶר יי אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל בְּנָפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם, וְנָתַנוּ עַל צִיצִית הַכֶּנָּף, פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית, וְרָאִיתֶם אֹתוֹ, וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יי, וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא תִתּוּרֻּם אַחֲרֵי לִבְכְּכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֹתָם זָנִים אַחֲרֵיהֶם. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי, וְהָיִיתֶם קֹדְשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם. אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֲתֶכֶם, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהוֹיֹת לָכֶם לֵאלֹהִים, אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם (אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם) אָמֵן.

נכון לומר קודם התפילה:

הָרִינִי מְקַבֵּל עָלֵי מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל וְאַהֲבַת לְרַעַד כְּמוֹד מִצְוַת הַתְּפִלִּין אֶת כָּל תְּפִילַת שַׁחֲרִית כּוֹלֵל שִׁיעוּר תְּהִלִּים כְּפִי שְׁמַתְחֵלָה לִימֵי הַחֹדֶשׁ.

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיבִנָּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ. אֵךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ וַיִּשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ.

כדאי שלכל ילד, בן או בת - גם קטני קטנים - וגם המבוגרים יהיה סידור (תפילה) פרטי משלו - לומר תפילה להשם, חומש - חמשה חומשי תורה (או ספר אחר של תורה) משלו ללמוד בו כל יום תורה, וכן להבדיל קופת־צדקה משלו - שלתוכה נותן צדקה (לבד משבת ויום טוב), מכספו הפרטי (שניתן לו מהוריו או שקיבל כפרס ... שבהן יכול היה לקנות חיי נפש, ולהשתמש בו לצרכיו האישיים, ושיכתבו על זה "להשם הארץ ומלואה" (או בראשי־תבות "לה") בצירוף שם - ודברים אלו יהיו ברשותו ואחריותו ויניחם בחדרו, במקום בולט - את הקופה יש לקבוע בחדר על ידי מסמר וכדומה, ועל ידי זה החדר כולו ייהפך ל"חדר ובית של צדקה".

קיו.

מומור משני פסוקים רמו על ימות המשיח וישראל בתפארתם ולכן הללויה כולם כי אז כולם יקראו בשם ה':

א הָלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָּל־הָאֲמִיּוֹת: ב כִּי גָבַר עָלֵינוּ | חֲסִדּוֹ וְאַמֶּת־יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קיה.

בו יסופר גודל הבטחון שהיה לדוד והרבה תהלות להשי" שקיים לנו מזה שהבטיח אותנו:

א הוֹדּוּ לַיהוָה בִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ב וְאִמְרוּנָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ג וְאִמְרוּנָא בֵּית־אֱהֲרֹן
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ד וְאִמְרוּנָא יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ה מִן־הַמִּצֵּר קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בְמִרְחֹב יְהוָה:
ו יְהוָה לִי לֹא אִירָא מִה־עֲשֵׂה לִי אָדָם: ז יְהוָה לִי בַּעֲזָרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשֵׁנָאִי: ח טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה
מִבְּטַח בָּאָדָם: ט טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטַח בְּגִידִיכִים: י כָּל־גּוֹיִם סִבְּבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: יא סִבְּבוּנִי
גַּם־סִבְּבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: יב סִבְּבוּנִי כְּדִבְרֵים דַּעֲכוּ כַּאֲשֶׁר קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: יג דַּחַח
דַּחִיתַנִּי לְנֶפֶל וַיהוָה עֲזָרְנִי: יד עָזַר וְזָמַרְתָּ יְהוָה וַיהִי־לִי לִישׁוּעָה: טו קוֹל | רָנָה וַיִּשְׁוּעָה בְּאֶהְלִי צְדִיקִים
יְמִין יְהוָה עָשָׂה חֵיל: טז יְמִין יְהוָה רֹמְמָה יְמִין יְהוָה עָשָׂה חֵיל: יז לֹא־אֲמֹת בִּי־אֲחִיָּה וְאֶסְפֹּר מַעֲשֵׂי
יְהוָה: יח יִסֹּר יִסְרֵנִי יְהוָה לְלִפְתּוֹת לֹא נִתְּנִי: יט פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אֲבֹא־בָם אוֹדָה יְהוָה: כ זֶה־הַשַּׁעַר לַיהוָה
צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ: כא אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה: כב אֲבֹן מַאֲסוֹ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה:
כג מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ: כד זֶה־הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נִגְלָה וְנִשְׁמַחָה בּוֹ: כה אֲנִי
יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא אֲנִי יְהוָה תַּצְלִיחָה נָא: כו בְּרוּךְ הֵבֵא בְּשֵׁם יְהוָה בְּרִכְיוֹכֶם מִבֵּית יְהוָה: כז אֵל |
יְהוָה וַיֵּאָר לָנוּ אֶסְרוּ־חַג בַּעֲבַתֵּיךְ עַד־קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: כח אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְכֶךָ: כט הוֹדּוּ
לַיהוָה בִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:

אגרות קודש

ב"ה, ה' אייר, תשי"ג

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מיום הולדת שלו.

הנה בטח יעלה לתורה בש"ק הבע"ל, וביום ההולדת עצמו יתן לצדקה קודם התפלה בבקר ולעת מנחה, וכן ככתוב בהיום יום - י"א ניסן - יתבודד לשעה וילמוד מאמר חסידות במקום שלבו חפץ, אבל אדעתי דנפשית. ומה טוב אשר בש"ק שלאחר זה יחזור את המאמר כולו או עכ"פ חלק ממנו, בחבורה. ויתן השי"ת שיהי לאריכות ימים ושנים טובות ובעלי בתורת הנגלה והחסידות ובקרוב ממש ימצא זיווגו הטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

מפתח כללי

א) סדר הנחת תפילין	ב	כ) מסכת זבחים עם ביאורים	כז
ב) מזמורי תהלים קיז, קיח	ג	מתורת רבותינו נשיאי חב"ד:	
ג) מאמר ד"ה כי ביום הזה יכפר עליכם		כא) שולחן ערוך הלכות שבת עם הערות וציורים	כז
ה) שבת פרשת אחרי-קדושים, י"ג אייר ה'תשמ"ח	ה	כב) שולחן ערוך הלכות סוכה	כז
ד) משיחות שבת פרשת אחרי-קדושים י"ג אייר		כג) לקוטי תורה	כז
ה'תשמ"ח	יא	כד) שערי תשובה	כז
ה) לקוטי-שיחות פרשת אחרי כרך יז	כו	כה) מאמרי הצ"צ – מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו	כז
ו) ילקוט לוי יצחק על התורה לכ"ק הרה"ג הרה"ח המקובל		כו) תורת שמואל תרל"ב	כז
ר' לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל	לד	כז) שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב	כז
ז) ילקוט גאולה ומשיח – פרשת אמור	לו	כח) ספר המאמרים – אידיש (מתורגם)	כז
ח) שיעורי חומש יומי לשבוע פרשת אחרי-קדושים	לז	כט) ספר השיחות ה"שית-תש"א בלה"ק	כז
ט) שיעורי תהלים לשבוע פרשת אחרי-קדושים	עד	ל) אגרות קודש	כז
י) שיעורים בספר התניא (מוגה)		לא) ביאורים לפרקי אבות פרק ג	כז
לשבוע פרשת אחרי-קדושים	עה	לב) חומש לקריאה בציבור	כז
יא) לוח "היום יום" לשבוע פרשת אחרי-קדושים	פז	לג) קריאה התורה למנחת שבת-קודש	כז
יב) הלכה יומית לעיון ברמב"ם	פט	לד) לוח זמנים לשבוע פרשת אחרי-קדושים	כז
שיעורי רמב"ם		לה) סדר מצות הדלקת נרות לערב שבת קודש	כז
יג) – ג' פרקים ליום לשבוע פרשת אחרי-קדושים	צב		
יד) – פרק אחד ליום לשבוע פרשת אחרי-קדושים ...	קלז		
טו) – ספר המצוות לשבוע פרשת אחרי-קדושים	קסב		
טז) מסכת סוטה עם ביאורים			
מדף ט עד דף כח	קסו		
יז) נביאים וכתובים			
ישעיה פרק סא, איוב פרק מב	קצד		
יח) משניות – מסכת כתובות			
ביאור קהתי	קצו		
יט) עין יעקב מסכת תענית	רד		

דברי התורה שאנו מקבלים באדיבות של כל המוציאים לאור, שייכים אליהם ואסור בהחלט לעשות בהם שימוש מסחרי

והשתלשלות המדרגות הרבות של היירדה נשתנתה הנשמה
ממהות למהות, היירדה גרמה שיחול בנשמה שינוי מהותי ותמורת
מצבה הנעלה כפי שהיתה במקורה ושורשה, כעת היא במצב אחר וירדה
להתלבש בגוף הגשמי של האדם בעולם הזה, ולכן צריך
להשיבה להחזיר את הנשמה

למקורה לדרגת האלוקות שהיא
השורש והמקור שלה כמו שהיתה
לפני היירדה, ולהעלות נפשו
בחזרה להגות להיות דבוקה
באלקים חיים, שתכלל
באור-אין-סוף ברוך-הוא שלא
תהיה מציאות לעצמה אלא כלולה
במציאות האלוקית כבתחלה כמו
בהתחלה, לפני היירדה.

ויש לומר, דמה שמבאר
אדמו"ר הזקן במאמר הנזכר
ב'לקוטי תורה' שתכן ענין
התשובה הוא להשיב להחזיר
את נפשו למקורה, הוא גם
בכדי לבאר מה שנאמר פאן
בפסוק זה, הפותח את המאמר
(בענין התשובה) "לפני הוי'
תטהרו", למעלה משם הוי'
פנ"ל, כי מה שכתוב במאמר
ששרש ומקור הנשמה למעלה
באלוקות הוא באור-אין-סוף
ברוך-הוא, יש לומר שהפונה
בזה היא לאור-אין-סוף
ברוך-הוא האור האלוקי הלא
מוגבל שלמעלה אפילו משם
הוי', וכיון שענין התשובה
הוא להשיב את נפשו
למקורה ושרשה הראשון, לפני
היירדה לגוף ולעולם הזה, נמצא
שענין התשובה הוא להשיב
את הנפש בחזרה למקורה
למעלה משם הוי', ולכן
נאמר פאן בפסוק זה (בענין
התשובה) "לפני הוי'", כי
התשובה לפי המשמעות הפנימית
שלה היא השבת הנפש למקורה
ושורשה שהוא למעלה משם
הוי'.

בפרשת השבוע, פרשת אחרי, נאמר:

כי ביום הזה היום העשירי בחודש תשרי, יום הכיפורים יכפר
הקדוש-ברוך-הוא עליכם בני ישראל לטהר אתכם גו' מהעוונות
לפני ה' תטהרו! ומבאר על זה בספר המכיל מאמרי חסידות של

אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה
(והמועדים) של החומשים ויקרא,
במדבר ודברים (ושיר השירים) והוא
ספר המשך לספר 'תורה אור' המכיל
מאמרי חסידות של אדמו"ר הזקן
לפרשיות התורה בחומשים בראשית
ושמות 'לקוטי תורה' פרשנות

בס"ד. שבת פרשת אחרי- קדושים, י"ג אייר ה'תשמ"ח.

(הנחה בלתי מוגה)

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם גו'
לפני ה' תטהרו! ומבאר על זה ב'לקוטי
תורה' פרשנות (החסיד' שע פרשה של
השבוע) ד"לפני הוי'" פרושו למעלה משם
הוי'. ומביא בזה, דענין התשובה הוא להשיב
נפשו האלקית למקור חצובה כמו שהיתה קדם
השתלשלות וירידת המדרגות לעולם הזה
להתלבש בגוף האדם הגשמי, שאז היתה
כלולה במקורא ושרשא דכל עלמין, אור-אין-
סוף ברוך-הוא. אלא שלאחר ירידתה
והשתלשלות המדרגות נשתנתה ממהות למהות,
וירדה להתלבש בגוף האדם בעולם הזה, ולכן
צריך להשיבה למקורה כמו שהיתה, ולהעלות
נפשו להגות להיות דבוקה באלקים חיים,
שתכלל באור-אין-סוף ברוך-הוא כבתחלה.

ויש לומר, דמה שמבאר במאמר שתכן ענין
התשובה הוא להשיב את נפשו למקורה,
הוא גם בכדי לבאר מה שנאמר פאן (בענין
התשובה) "לפני הוי' תטהרו", למעלה משם
הוי' פנ"ל, כי מה שכתוב במאמר ששרש
הנשמה הוא באור-אין-סוף ברוך-הוא, יש לומר
שהפונה בזה היא לאור-אין-סוף ברוך-הוא
שלמעלה משם הוי', וכיון שענין התשובה הוא
להשיב את נפשו למקורה ושרשה, נמצא שענין
התשובה הוא להשיב את הנפש למעלה משם
הוי', ולכן נאמר פאן (בענין התשובה) "לפני
הוי'", כי התשובה היא השבת הנפש למעלה
משם הוי'.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 ובאור הענין (מה ששרש הנשמה הוא למעלה משם הוי')
 2 הוא, דהנה אנו אומרים⁴ בברכת 'אלוקי נשמה' בנוסח ברכות השחר,
 3 נשמה שנתת בי כל יחודי אומר, שהנשמה שאתה, הקדוש-ברוך-הוא,
 4 נתת בחוכי, טהורה היא, אתה בראתה כו', דהינו שהנשמה
 5 מצד-עצמה כפי שהיא לפני
 6 הירידה למטה היא בבחינת
 7 "טהורה היא", שלמעלה
 8 מ"אתה בראתה" כלומר, הנשמה
 9 נעשית 'נברא' רק בשלב מאוחר יותר,
 10 לאחר התחלת הירידה, אבל מתחילה
 11 היא דבוקה באלקות וכלולה באין-סוף
 12 ואינה מציאות בפני עצמה. והינו
 13 שבבחינה זו ד"טהורה היא"
 14 שהיא הבחינה של הנשמה מצד עצמה,
 15 היא בבחינת אלקות שלמעלה
 16 מפל ענין התהוות העולם.
 17 בחינה נעלית באלקות שלמעלה מכל
 18 עניין הבריאה של העולם הגשמי שבו
 19 האלקות היא בהעלם והסתר ולא
 20 עוד לא זו בלבד שהנשמה היא
 21 למעלה מהתהוות העולם עצמו, אלא
 22 שהיא גם למעלה מבחינת
 23 האלקות המהיה את העולם
 24 ושייכות, דבוקה ונכללת באין-סוף
 25 שלמעלה מהבחינה שממנה היא
 26 התהוות העולם, ויבנה גופא עצמו,
 27 הנשמה היא לא רק למעלה מהדרגות
 28 הנמוכות באלקות המהוה את
 29 העולמות אלא הוא למעלה גם
 30 מבחינה הכי נעלית באלקות
 31 המהיה את העולם, כפי
 32 שממשך ומבאר.
 33 דהנה באלקות המהיה את
 34 העולם ישנן כמה דרגות,
 35 כלומר, יש דרגות ובחינות באלקות
 36 שלמעלה משייכות לעולמות כלל
 37 ובאלקות המהוה את העולמות עצמה
 38 יש דרגות שונות, עד כמה האלקות
 39 שייכות לעולמות ישנה בבחינת
 40 אלקות השייכות ממש לעולם,
 41 והשייכות שלה לעולמות היא ישירה
 42 שהוא בבחינת שם אלקים,
 43 השם שקשור בצמצום והגבלת האור האלוקי והתאמתו לגדרי העולמות
- וכמו שכתוב⁵ בתורה על בריאת העולם בראשית ברא אלקים,
 וישנה בבחינת אלקות שאינה שייכת ממש לעולם, שהוא
 בבחינת שם הוי', השם שקשור בענין ההארה והגילוי מכל-מקום
 גם בבחינה זו של שם הוי' יש לה איזו שייכות במידה מסויימת
 לעולם, שהרי נקרא הוי' על
 שם שמהיה את העולם,⁶
 וכתב⁷ בהמשך סיפור הבריאה
 ביום עשות הוי' אלקים ארץ
 ושמים, הרי מפורש בתורה
 שעשית ארץ ושמים שייכת
 לא רק לשם אלקים אלא גם
 לשם הוי'.
- ומזה שגם שם הוי' שייך לענין
 התהוות העולמות נמצא, שהנה
 שהנשמה שרשה ומקורה, קודם
 הירידה למטה, בבחינת "טהורה
 היא" שלמעלה מ"אתה
 בראתה" הרי זה למעלה לא
 רק מהעולם עצמו, ענין
 הבריאה, ולא רק משם אלקים
 שבו נברא העולם, אלא שהוא
 שורש הנשמה, למעלה גם משם
 הוי', כי גם שם הוי' שייך
 לענין ההתהוות כמבואר לעיל.
 ובאור הענין בעמק יותר,
 הנה ידוע ששם הוי' הוא שם
 העצם השם המתניחס לעצמיות
 האלקות ושם המפרש השם שבו
 הכינוי לקדוש-ברוך-הוא הוא בפירוש
 ולא ברמז ויש לו גדרים הלכתיים
 מיוחדים היכן ומתי מותר לבטא אותו
 ועוד ושם המיוחד⁸ השם המיוחד
 לאלקות, והינו שהוא שם הוי'
 השם הכי נעלה מבין כל השמות
 שבהם נקרא הקדוש-ברוך-הוא, ולכן
 צריך לומר שמה ששם הוי'
 שייך לענין ההתהוות, הרי זה
 לא מפני שמצד מהותו ועניינו יש לו
 שייכות לעולמות כי מצד עצמו הוא
 למעלה מעולמות אלא השייכות שלו
 לעולמות היא רק מפני שהוא
 שם בלבד ולא העצם עצמו וכל
 ענין של התפשטות, התגלות והארה מהעצם הוא כבר מחוץ לעצם, וכיון

(4) בברכות השחר. (5) בראשית א, א. (6) זח"ג רנז, סע"ב. פרדס שער א פ"ט. שעהיה"א פ"ד. (7) בראשית ב, ד. (8) סוטה לח, א. סנהדרין ס, א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב. פרדס שער יט. מו"נ ח"א פס"א ואילך. ועוד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 שאינו עצמיות ומהות האלוקות עצמה אלא ענין של התגלות מהעצם, יש לו
 - 2 שייכות לעולמות.
 - 3 ובזה לאחר שנתבאר עד כמה שם הוי' נעלה מהעולמות ויבן עמק
 - 4 הענין, ועד כמה מופלא ונעלה הדבר מה ששרש הנשמה הוא
 - 5 בבחינת "טהורה היא" הנשמה הוא בבחינת "טהורה היא" שלמעלה
 - 6 שלמעלה משם הוי' (השיף) כמבואר
 - 7 להתהוות העולם כמבואר
 - 8 (לעיל), כי שרש הנשמה הוא
 - 9 בעצמותו יתברך, שהוא
 - 10 למעלה מכל שמות וגלויים
 - 11 ואילו שם הוי', עם כל המעלה
 - 12 וההפלאה שלו, הרי הוא 'שם' ולא
 - 13 עצמותו בעצמו.
 - 14 והנה ענין הנ"ל מה
 - 15 שמשיבים מחזירים את הנפש
 - 16 לשרשה, על-ידי עבודת התשובה,
 - 17 הוא ענין של עליה לנשמה
 - 18 גם ביחס למעמדה ומצבה למעלה,
 - 19 קודם הירידה, כפי שממשיך ומבאר.
 - 20 ונקודת הבאור בזה, שמה
 - 21 שגם לפני-זה היינו קודם שירדה
 - 22 למטה להתלבש בגוף גשמי בעולם
 - 23 הזה היתה הנשמה משרשת
 - 24 בעצמותו, הרי זה כפי
 - 25 שהנשמה היא למעלה, בדרגה
 - 26 ובמצב שבו הייתה בחיותה למעלה
 - 27 מה-שאין-פן מה שמשיבים
 - 28 את הנפש לשורשה ומקורה
 - 29 אחר-כך, אחרי הירידה למטה,
 - 30 הפונה בזה היא שגם כמו
 - 31 שהנשמה נמצאת למטה,
 - 32 נשמה מלבשת בגוף, הנה גם
 - 33 בדרגה זו עצמה ובמצב הזה
 - 34 עצמו, מבלי להיפרד מהגוף נהיה
 - 35 "והרוח תשוב אל האלקים"
 - 36 אשר נתנה" ⁹ והנשמה חוזרת
 - 37 ומתעלית לשורשה ומקורה.
 - 38 והענין הוא, דהנה ענין זה
 - 39 שהשבת הנפש לשרשה
 - 40 נעשה נפעל ומתבצע על-ידי
 - 41 עבודת הנשמה למטה, מה
 - 42 שהיא הנשמה המלוכשת בגוף
 - 43 ונמצאת בעולם הזה עושה דירה
- לוי יתברך מקום ראוי לגילוי והשגת השכינה של הקדוש ברוך הוא
- בתחתונים ¹⁰ בעולם הזה הגשמי, העולם התחתון שאין תחתון למטה ממנו. שתכן ענין עשית העולם לדירה לוי יתברך, הוא שגם בתחתונים בעולם הגשמי שמצד מהותו הוא העלם והסתור על האור האלוקי והחיות האלוקית, יאיר עצמותו יתברך ¹¹ עצם המהות של הקדוש-ברוך-הוא בעצמו בלי כל צמצומים, ללא כל הגבלות וללא כל העלמות והסתרים, וכמו שבדירת האדם כפשוטה, הרי עצם האדם ולא רק איוה ענין חיצוני שלו דר בדירה, כן הוא גם בזה שהעולם נעשה דירה לוי יתברך, פירוש הדברים הוא שגם בתחתונים בתוך גדי המציאות הגשמית, מתגלה עצמותו יתברך ולא רק התגלות והארה ממנו בלי כל צמצומים, ללא כל הגבלות וללא כל הסתרים, וכמו שכתוב ¹² בנבואת ישעיהו לגבי התגלות האלוקות שתהיה לעתיד לבוא, בימות המשיח, ולא יכנה ולא יתכסה ולא יסתתר עוד מוריד, הקדוש-ברוך-הוא ומבאר בתניא ¹³ (ובארכה בכמה מקומות) שלא יכנה פירושו שלא יתפסה ממוך בכנה ולבוש אלא, כאמור, יתגלה בגילוי מוחלט ללא צמצומים.
- ועל-ידי עבודה זו שהנשמה ממשיכה ומביאה לידי גילוי את עצמותו יתברך למטה, הנה על-ידי-זה נעשית עליה גם בנשמה עצמה, שמשיבים אותה לשרשה בעצמותו יתברך. ומזה מוכן שמה שהנשמה חוזרת לשרשה, הרי זה כפי שהנשמה היא מלבשת בגוף, ועם היותה נשמה בגוף היא מתעלית לשורשה ומקורה העליון לפני כל הירידות שהרי זה שהנשמה המשיכה וגילתה את עצמותו יתברך, הרי

(9) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו. (10) ראה תניא פל"ו. (11) ראה ד"ה מי יתכן תקס"ה (סה"מ תקס"ה כרך ב, ע' תרעט ואילך). אוה"ת בלק ע' תתקצו. המשך תרס"ו ס"ע ג. ועוד. (12) ישע' ל, כ. (13) פל"ו.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 הַמִּשְׁכָּה וְהַגִּילּוֹי הִיא בְּתַחְתּוֹנִים, בתוך גְּדֵרֵי הַמִּצִּיאוֹת הַגִּשְׁמִית
2 הַתַּחְתּוֹנָה, וְלִכֵּן גַּם הַשָּׂכָר שֶׁמִּגִּיעַ לַנִּשְׁמָה עֲבוּר עֲבוּדָה זוֹ
3 הוּא גַם-כֵּן עַל-דֶּרֶךְ-זֶה, וְהַשָּׂכָר דּוֹמֶה לַפְּעוּלָה שֶׁעֲבוּרָה הַשָּׂכָר נִיתָן,
4 לְהִיּוֹת "וְהָרוּחַ הַנִּשְׁמָה תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר נִתְּנָה",
5 לַהֲתַעֲלוֹת לַשׁוֹרֶשׁ וּמִקּוּרָה הָעֲלִיּוֹן,
6 גַּם בְּהִיּוֹתָהּ לַמָּטָה, נִשְׁמָה
7 מְלַבֶּשֶׁת בְּגוֹף גִּשְׁמִי בְּעוֹלָם הַזֶּה
8 הַתַּחְתּוֹן.
9 וְזֶהוּ עֲנִין הָעֲלִיָּה הַגְּדוּלָּה
10 וְהַנְּפִלָּה שֶׁנַּעֲשֶׂה נִפְעֻלַת בְּנִשְׁמָה
11 עַל-יְדֵי יְרִידָתָהּ בְּגוֹף, שָׁגַם
12 בְּדִרְגָּה זוֹ שֶׁהַנִּשְׁמָה נִמְצְאָת
13 לַמָּטָה מְלַבֶּשֶׁת בְּגוֹף, וְלִכְאוּרָה
14 הִיא נִתְּנָה בְּהַגְבָּלוֹת וְיֵשׁ עֲלֶיהָ
15 הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרִים, מִכָּל-מִקּוֹם נִהְיָה
16 אֲצִלָּה "וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל
17 הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר נִתְּנָה",
18 וּבְעֲלִיָּה זוֹ הַהֲתַעֲלוֹת שֶׁל הַנִּשְׁמָה
19 לַשׁוֹרֶשׁ וּמִקּוּרָה לַמַּעֲלָה בְּאִלּוּקוֹת
20 יִשְׁגָּם שְׁנֵי עֲנִינִים וְהַהֲתַעֲלוֹת בָּאָה
21 לְיַדֵּי בִיטוּי בִּשְׁנֵי דְבָרִים.
22 עֲנִין אֶחָד, שְׁזֶה הַעֲבוּדָה שָׁגַם
23 בְּהִיּוֹת הַנִּשְׁמָה לַמָּטָה מְלֻבֶּשֶׁת
24 בְּגוֹף גִּשְׁמִי בְּעוֹלָם הַזֶּה, הָרִי הִיא
25 חוֹזֶרֶת לְהִיּוֹת דְּבוּקָה בַּשׁוֹרֶשׁ
26 וּמִקּוּרָה הָעֲלִיּוֹן בְּעֲצֻמּוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ
27 "וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים
28 אֲשֶׁר נִתְּנָה" הָרִי זֶה מוֹרָה
29 עַל תּוֹקֶף וְעוֹצְמַת הַתְּקַשְׁרוּתָהּ
30 בְּעֲצֻמּוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ וְלִכֵּן הִיא
31 מְסוּגֶלֶת לְהִיּוֹת דְּבוּקָה בַּעֲצֻמּוֹת
32 הָאִלּוּקוֹת גַּם כִּשְׁהִיא לַמָּטָה וּבְגוֹף
33 גִּשְׁמִי. וְעַל-דֶּרֶךְ הַמִּבְּאֵר
34 בְּתֵינָא¹⁴ עֲנִין הַחֲטָא, שָׁגַם
35 אֲפִילוֹ בַּשְּׁעֵת הַחֲטָא הִיָּתָה
36 הַנִּשְׁמָה בְּאִמְנָה אֶתוֹ יִתְבָּרַךְ
37 וְלִמְרוֹת שִׁבְעָעֶשֶׂה בְּפוּעַל הָאָדָם עוֹשֶׂה
38 מַעֲשֶׂה שְׁהוּא נִגְדַּר רִצּוֹן ה', הַנִּשְׁמָה
39 עֲצֻמָּה נִשְׁאֶרֶת בְּנִאמְנוּתָה לְאִלּוּקוֹת,
40 שֶׁ"אִמְנָה" וְ"אֶתוֹ" בִּיטוּיִים אֵלֶּה
41 בְּסִפְרֵי הַתְּנִיחַ הַמִּדְרָגִישִׁים אֶת הַנִּאמְנוּת
42 וְהַדְּבִיקוֹת שֶׁל הַנִּשְׁמָה בְּאִלּוּקוֹת כָּל
43 הַתְּקַשְׁרוּתָהּ שֶׁל הַנִּשְׁמָה שְׁנִשְׁאָר תּוֹקֶף זֶה גַּם בַּשְּׁעֵת הַחֲטָא,
- וּמִזֶּה מִכֵּן שֶׁהַדְּבִיקוֹת שֶׁל הַנִּשְׁמָה בְּאִלּוּקוֹת קִימָת גַּם בִּשְׁעַת הַחֲטָא מוֹכֵן
גַּם עֲנִין יְרִידַת הַנִּשְׁמָה לַמָּטָה, שְׁזֶה שָׁגַם בְּהִיּוֹת הַנִּשְׁמָה
לַמָּטָה וְלִכְאוּרָה הִיא בְּרִיחֻק מְאֻלּוּקוֹת, כָּל זֹאת נַעֲשֶׂה "וְהָרוּחַ
תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר נִתְּנָה" וְהַנִּשְׁמָה חוֹזֶרֶת לְהִיּוֹת דְּבוּקָה
בַּשׁוֹרֶשׁ וּמִקּוּרָה, הָרִי זֶה מוֹרָה
עַל תּוֹקֶף הַתְּקַשְׁרוּתָהּ הַנִּשְׁמָה
בְּעֲצֻמּוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁזֶה הַתְּקַשְׁרוּת
כָּל כֵּךְ חֻזָּק וְכָל כֵּךְ תְּקִיפָה שְׁשׁוּם דְּבַר
לֹא פּוֹגֵעַ בָּהּ.
וְעִנִּין שְׁנִי, שֶׁהַעֲבוּדָה הַנִּשְׁמָה
עֲבוּדָה הַתְּשׁוּבָה שֶׁעַל יְדֵי הַנִּשְׁמָה
חוֹזֶרֶת לַמִּקּוּרָה הָעֲלִיּוֹן פּוֹעֶלֶת יֵשׁ
לָהּ הַשְּׁפָעָה גַּם עַל הַגּוֹף,
וּפְעוּלָתָהּ הַהֲשַׁפְעָה שֶׁל עֲבוּדָת
הַתְּשׁוּבָה, הַשְּׁבֵת הַנִּפְשׁ לַמִּקּוּרָה,
בְּגוֹף הִיא לֹא בְּאִפְסָן שֶׁהַגּוֹף
מִתְבַּטֵּל וְחוֹדֵל לְהַתְקִיִּים, אֲלֹא גַּם
כְּמוֹ שֶׁהַגּוֹף נִשְׁאָר
בְּמִצִּיאוֹתוֹ, עִם כָּל הַגְּדֵרִים וְכָל
הַהַגְבָּלוֹת שֶׁל הַגּוֹף כְּמִצִּיאוֹת גִּשְׁמִית,
הָרִי הַנִּשְׁמָה פּוֹעֶלֶת וּמִשְׁפִּיעָה
עָלָיו, וְהִינוּ, מֶה שֶׁעוֹשֶׂה
כִּלְשׁוֹן רַבְּנֵי הַזֶּקֶן בְּסִפְרֵי הַתְּנִיחַ,
"גּוֹפּוֹ טָפַל וּבִטֵּל לַנִּשְׁמָה וְנִפְשׁוֹ
עָקַר"¹⁵ וּמִכֵּן שֶׁבִּיטוּל הַגּוֹף
לַנִּשְׁמָה פּוֹעֵל עָלָיו וּמִשְׁפִּיעַ עָלָיו.
וְיֵשׁ לְקֹשֶׁר זֶה עֲנִין הַפְּעוּלָה
וְהַהֲשַׁפְעָה שֶׁל הַנִּשְׁמָה עַל הַגּוֹף הַגִּשְׁמִי
עִם הַמִּבְּאֵר בְּ"לְקוּטֵי תוֹרָה"
פְּרָשַׁת קְדוּשִׁים¹⁶
(הַחֲסִידִי'שֶׁ פְּרָשָׁה הַפְּרָשָׁה
הַחֲסִידִית' שֶׁל הַפְּרָשָׁה הַשְּׁנִיָּה
בַּשְּׁבוּעַ הַזֶּה) עַל הַפְּסוּק'¹⁷
הַמְדַּבֵּר עַל אִסּוּר הָאִכִּילָה מִפִּירוֹת
עֲרֵלָה כִּי תִבְּאוּ אֶל הָאָרֶץ
וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֲכָל גוֹ',
דְּלִכְאוּרָה אֵינוֹ מוֹכֵן, דְּהִנֵּה
סֵדֶר הַדְּבָרִים שֶׁל דִּינֵי הַתּוֹרָה
בְּאִכִּילַת פִּירוֹת הָעֵץ בִּשְׁנֵיתוֹ
הָרִאשׁוֹנָה הוּא כְּסִדֵּר
הַשְּׁתִּלְשָׁלוֹת שֶׁל הַדְּבָרִים
מְלִמָּטָה מִמַּצֵּב שֶׁל אִסּוּר מוֹחֵלֵט
קוֹדֵשׁ, כְּפִי שֶׁהַכְּתוּב מְפָרֵט, תְּחִלָּה
בְּשִׁלּוֹם רֹאשׁוֹן שֶׁל קִיּוֹם הָעֵץ "שִׁלַּשׁ

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

באלוקות), הרי הם מעשי החול "לשם שמנים", כמו למשל אכילה
כדי שיהיה לאדם כוח ללמוד ולהתפלל, עיסוק בפרנסה כדי להשתמש בכסף
לענייני תורה ומצוות ועל-דרך הנ"ל שפועל התעלות הנשמה למקורה
ושוושה על ידי עבודת התשובה יש לה פעולה והשפעה גם על הגוף
להיות "גופו טפל וגופו טפל ובטל לנשמה
ונפשו עקר".

ויהי-רצון שעל-ידי הדבור בענינים אלו, כולל פרטי ההלכות של פירות האילן ואכילת פירות השנה הרביעית בירושלים נבוא לקיום מצות התלויות בארץ בפעל, שזה יהיה לעתיד-לבא, בימות המשיח ובתכלית השלמות שאז יהיו "כל יושביה עליה" ובמצב הזה קדושת הארץ היא בשלימות, וזה לא היה גם בזמן בית שני, כי לאחר חורבן בית ראשון וגלות בבל לא כל בני ישראל חזרו לארץ (וגם יש לענין האם היה בן בזמן בית ראשון לאחר שגלו עשרת השבטים האם באותו זמן כאשר למעשה לא כל בני ישראל היו בארץ, קדושת הארץ היתה בשלימות), מה-שאין-בן לעתיד-לבא בימות המשיח שאז יהיו "כל יושביה עליה" שהרי יהיה קיבוץ גלויות מכל כנפות הארץ. ובפרט שהדבור בענינים אלו הוא בפנימיות התורה, תורת החסידות, שהוא ענין של הפצת המענינות חוצה, שזהו ענין זה הפצת והתפשטות המענינות של תורת החסידות בא לידי ביטוי גם בכך שמאמר הנ"ל ב'לקוטי תורה' הוא בפרשת "אחרי", בה מופיע הפסוק האמור על מעלת התשובה 'כי ביום הזה יכפר... לפני ה' וישנו בזה במאמר הנזכר גם באור מה'צמח צדק',²² ולתארונו נדפס גם ביאור על

מאמר זה גם מאדמו"ר האמצעי,²³ ושני גם ל"ג בעומר יום ההילולא של רבי שמעון בן יוחאי החל בימים אלה שענינו הוא גלוי פנימיות הסודות של התורה,²⁴ שלכן גם השמחה שבה

שנים יהיה להם ערלים", ובשנים אלה הפירות אסורים באכילה הוא בחינת "סור מרע", "ובשנה הרביעית גו' קדש הלולים להו' שאוכלו בירושלים כו'¹⁸ בקדושה ועל פי הלכות מיוחדות, ואכילת הפירות בשנה הרביעית היא דגמת האכילה

בשבת ויום-טוב, שהיא אכילה של מצוה בחינת "עשה טוב".¹ ואינו מוכן ולאחר האיסור בשלוש השנים הראשונות, פירות השנה הרביעית הם 'קודש', יש להתפלל מה שבשנה החמישית מתר לאכלם בכל מקום, וגם בארץ, וזרבה, רב האכילות של האדם הן האכילות בימות החל שהן אכילות שאין בהן עצמן מצוה ולא בשבתות וימים-טובים בהם האכילה היא מצוה, ולכאורה לאחר שהיתה 'השתלשלות' מלמטה למעלה, בתחילה שבשלוש השנים הראשונות הפירות היו אסורים ובשנה הרביעית היו קודש, הרי בשנה החמישית היו צריכים להיות במצב נעלה יותר ומדוע בשנה החמישית הפירות הן חול ואכילתן היא אכילה רגילה?

והענין בזה¹⁹, ההסבר הוא שאכן יש כאן סדר של מלמטה למעלה ובשנה החמישית שבה הפירות רגילים יש מעלה לגבי השנה הרביעית שבה הפירות קדושים שיתרון השנה החמישית הוא שהיא דווקא השנה שבה הפירות רגילים העבודה נעלית יותר, שבכחה לברר להפריד את הטוב מהרע ולהעלות אותו לקדושה גם את הדברים הגשמיים - להיות כלשון הכתוב במשלי "בכל דרכיך דעהו"²⁰, כלומר, מדובר ב'דרכיך', מעשי החול הרגילים של האדם ובכל זאת גם בהם ותוך כדי העיסוק בעניני החול, הוא יודע את ה' ויתרה מזו ויש דרגה גבוהה יותר של עיסוק ראוי בדברים גשמיים, כהוראת חכמינו ז"ל בפרקי אבות, "כל מעשיו לשם שמנים"²¹, שגם בהיותם "מעשיו" מעשי חול של האדם (גם בשהסר ענין "דעהו" ואין ידיעה והכרה

(18) שם, כד ובפרש"י שם. (19) ראה לקו"ש ח"ז ע' 137 ואילך. (20) משלי ג, ו. (21) אבות פ"ב מ"ב. (22) אורח"ת פרשתנו ע' צח. ע' תקסו ואילך. ע' תתכז ואילך. ע' א'נה ואילך. (23) מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תפר ואילך. (24) ראה

כי ביום הזה יכפר עליכם

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

22 **שְׁבֹהוּד**, בעבודת ה' הכוונה שגם אם אין הבנה והשגה באלוקות ואין אפילו
23 הודאה והסכמה לאמת האלוהית, יש לפחות הודאה שצריך להודות. **וְשְׁבֹוֹעַ**
24 **הַחֲמִישִׁי שֶׁל סְפִירַת הָעֵמֶר, בְּחִינַת הָכִי תַּחְתּוֹן**, שכן המידות
25 הפנימיות של האדם מסתיימות במידת ההוד, ובהוד עצמה ב'הוד שבהוד' כי
26 יסוד ומלכות תפקידן הוא התקשרות
27 והשפעה לזולת והן "לבר מגופא" –
28 מחוץ לגוף עצמו **וְהָרִי זֶה** דווקא
29 הבחינה התחתונה שבמידות, הודאה,
30 **מִתְקַשֵּׁר עִם בְּחִינַת הָכִי**
31 **עֲלִיּוֹנָה**, כי על ידי ההודאה אפשר
32 להתחבר גם למה שלמעלה מהבנה
33 והשגה, הבחינה העליונה **שְׁלֹמְעֵלָה**
34 **גַּם מְגֵדֵר עֲלִיּוֹן כו'**, כי לגביה
35 מעלה ומטה שווים, **שְׁמַחָה**
36 **לְמַעְלָה מִכָּל מִדְּיָה**
37 **וְהַגְבֵּלָה²⁶**, **וְעַל־יְדֵי־זֶה** לימוד
38 והפצת פנימיות התורה, עניינו של יום
39 ל"ג בעומר הילולא דרשב"י, **בָּאִים**
40 **לְגַאֲלָה הָאֲמִתִּית וְהַשְׁלָמָה**,
41 **וְשִׁמְחַת עוֹלָם** שמחה נצחית **עַל**
42 **רֵאשִׁים²⁷**.

1 שמחת הילולא דרשב"י ביום ל"ג בעומר, **הִיא שְׁמַחָה גְלוּיָה, שְׁזָהוּ**
2 **הַחֲלֹק הַהִבְדֵּל בֵּין ז' בְּאֶדֶר ל"ג בְּעֵמֶר**, יום ההילולא של משה רבנו ל"ג
3 **בְּעֵמֶר**, יום ההילולא של רשב"י **שְׁז' בְּאֶדֶר הִיא מִתַּחֲלָה עֲנִין**
4 **הַפְּכִי כו' וְרַק אַחֲרֵכֶּךָ נַעֲשֶׂה שְׁמַחָה כו'**, כמאמר חכמינו ז"ל
5 בגמרא (במסכת מגילה) "כיוון שנפל
6 פור בחודש אדר, שמח (המן) שמחה
7 גדולה. אמר: נפל לי הפור בירח שמת
8 בו משה ולא היה יודע שבשבעה באדר
9 מת ובשבעה באדר נולד". ופירש רש"י
10 "כדאי הוא יום הלידה שיכפר על
11 המיתה", היינו שבתחילה היחס ליום
12 הסתלקות משה רבינו היה כדבר בלתי
13 רצוי שבו אין מזלם של ישראל גובר
14 ולכן המן שמח, ורק אחר כך התהפך
15 הדבר והתברר שהוא יום מסוגל
16 לישראל, כי הוא גם יום לידת משה,
17 **מִה־שְׁאִין־כֵּן ל"ג בְּעֵמֶר הִיא**
18 **גַּם מִתַּחֲלָה עֲנִין שֶׁל שְׁמַחָה**
19 **גְלוּיָה²⁵** כי רשב"י ציווה לשמוח
20 ביום הסתלקותו, **וְעוֹד זֹאת שְׁל"ג**
21 **בְּעֵמֶר הוּא בְּסִפִּירַת הוֹד**

רֵאשִׁים²⁷.

תו"ח שמות רחצ, ב. המשך תרס"ו ע' ריט. סה"מ תש"ד ע' 211. 25) ראה ביאורי הזהר להצ"צ, ח"ב ע' תכה. ובכ"מ.
26) ראה סידור עם דא"ח שער הל"ג בעומר דש, א ואילך. ועוד. 27) ישע"י לה, י. נא, יא.

המשך ביאור למס' זבחים ליום שבת קודש עמ' א

16 הגמרא מביאה מחלוקת נוספת בהולכה: הולכי כהן לדם,
17 ולאחר מכן תחזירו והרחיקו מהמזבח, וְחֹזֵר וְהוֹלִיכֵוּ וְלִמְזֹבָה,
18 **אָמַר רַב שִׁמִּי בַר אֲשִׁי לְדָבְרִי** האמורא הפְּכִישִׁי לעיל בשור
19 הולך תחילה והכהן חוזר והולך בשנית, כאן הקרבן פְּסוּל,
20 שכשם שלעיל הכהן שקרב את הדם למזבח באחרונה, הוא
21 שעשה 'עבודת הולכה', כך גם כאן ההולכה נעשתה על ידי זר,
22 ופסולה היא. וְלְדָבְרִי האמורא הַפּוֹסֵל לעיל, וסבר שאי אפשר
23 לתקן עבודה שנעשתה בפסול, כאן הוא מְכַשֵּׁר, שכשם שלעיל
24 ההולכה הנעשית תחילה היא הנחשבת 'עבודת ההולכה', ולפי
25 שנעשתה על ידי זר פסולה, כך גם כאן ההולכה הנעשית תחילה
26 על ידי כהן, היא הנחשבת 'עבודת ההולכה', וכשרה. **רָבָא אָמַר**
27 **אֵף לְדָבְרִי הַפּוֹסֵל** לעיל כשההולכה הראשונה נעשתה בזר, כאן
28 כשתחילה הולך כהן, הקרבן פְּסוּל. **מֵאֵי פְּסוּלָא**, דְּהָא – שהרי
29 לאחר שהרחיק את הדם מהמזבח צריך

1 דאי, ומכיון שדעתו היתה לחשוב מחשבת פיגול בהולכה ולא
2 בזריקה, אין מחשבתו פוסלת את הקרבן, **כִּי פְּלִיגִי בְּהוֹלֵכָה רַבְתִּי** –
3 ונחלקו בהולכה גדולה שמוליך ממקום השחיטה ועד המזבח והיה
4 ביכולתו לבטל הולכה זו, לדברי חכמים מחשבה פוסלת בה, ולרבי
5 שמעון אין מחשבה פוסלת.
6 הגמרא מביאה מחלוקת דאם אפשר לתקן הולכה בפסול: הולכי
7 וְלִבְלִי עִם הָדָם בְּרַגְלֵי, וְתַחֲזִירוּ כֵּהֵן – וכהן החזיר את הדם
8 למקום שממנו התחיל הזר להולך, וְחֹזֵר הַכֹּהֵן וְהוֹלִיכֵוּ. פְּלִיגִי בַּהּ
9 **בְּנִי רַבִּי חִיָּא וְרַבִּי יֵצְחָי**, חד אָמַר בְּשֵׁר – אחד מהם אמר שהקרבן
10 כשר, מפני שלבסוף נעשתה ההולכה בכהן, וְחֵד אָמַר שֶׁהַקֶּרֶבֶן
11 פְּסוּל מפני שתחילת ההולכה נעשתה בפסול. מבארת הגמרא את
12 מחלוקתם: מִרְּכַר – האמורא המכשיר סבר, שהולכה שנעשתה
13 בפסול אֲפֻשֶׁר לְתַקְנוֹתָ – אפשר לתקנה על ידי כהן שיחזור ויעשנה,
14 וּמִרְּכַר – האמורא הפוסל סבר, **לֹא אֲפֻשֶׁר לְתַקְנוֹתָ** – אי אפשר
15 לתקן את ההולכה ולעשותה מחדש בהכשר.

בס"ד. משיחות שבת פרשת אחרי-קדושים, י"ג אייר ה'תשמ"ח.

ללמוד חומש עם פירוש רש"י⁸, החל מדרך הפשט,¹⁹
ועד ל"ענינים מופלאים"⁹ ו"יינה של תורה"¹⁰,
כדלקמן.²¹

ב. התחלת פרשת "אחרי" - "וידבר ה' אל
משה, אחרי מות שני בני אהרן גו' דבר אל אהרן
אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש גו'".²⁴

וצריך להבין: מהו הלימוד וההוראה בעבודתו
של כאו"א מישאל מהציווי (לאהרן) בקשר
ובשייכות לכניסה אל הקודש (ש"א יבוא בכל עת
אל הקודש וגו') - הרי זה ענין השייך לכהן גדול
בלבד, ולא לכהנים סתם, ועאכור"כ שאין זה שייך
לכל ישראל?!

לכאורה, ה' אפשר לבאר הלימוד וההוראה
לכאו"א מישאל - ע"פ פירוש רש"י:

רש"י מעתיק התיבות "וידבר ה' אל משה אחרי
מות שני בני אהרן וגו'", ומפרש; "מה ת"ל, ה'
רבי אלעזר בן עזרי' מושלו, משל לחולה שנכנס
אצלו רופא, אמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב
בטחב, בא אחר ואמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב
בטחב שלא תמות כדרך שמת פלוני, זה זרזו יותר
מן הראשון, לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן".

ולכאורה יש לומר, שמזה למדים הוראה כללית
בנוגע לאופן הזירוז בקיום התומ"צ - שלא מספיק
לומר הציווי בלבד, אלא יש להוסיף ולומר גם
התוצאה כו', "שלא כו' כדרך כו'", ש"זה זרזו יותר
מן הראשון".

ג. אמנם, כד דייקת שפיר, אין לפרש ההוראה
באופן האמור, כי נוסף לכך שהוראה זו (מאופן
הזירוז) אינה שייכת כ"כ לתוכן הציווי ("אל יבוא
גו'"), הרי גם פרטי המשל (באופן הזירוז גופא)

א. ידוע¹ פתגם רבינו הזקן ש"צריכים לחיות
עם הזמן" - "לחיות" עם חלק התורה השייך
במיוחד לזמן זה, פרשת השבוע. כלומר, נוסף לכך
שצריכים "לחיות" עם ההוראות שמצד הזמן
עצמו², צריכים "לחיות" גם עם פרשת השבוע,
ללמוד ממנה הוראות בחיי האדם, כלשון הכתוב³
והח"י⁴ יתן אל לבו".

ובשבוע זה שקורין שתי פרשיות כפי שהן
מחוברות - "אחרי" "קדושים" - צ"ל (גם) לימוד
והוראה משתייהן, הוראה בתוכן אחד, בהתאם
לחיבור שתי הפרשיות לפרשה אחת (בשבת אחת,
זו' קרואים בלבד).

ולכל לראש - יש להתעכב על לימוד והוראה
מהתחלת הפרשה (הן התחלת פרשת "אחרי", והן
התחלת פרשת "קדושים")⁵, כולל גם הביאור
בפירוש רש"י, "פשוטו של מקרא"⁶, לימוד השייך
לכאו"א מישאל, מ"בן חמש למקרא"⁷, עד
לגדולים בשנים ובידיעת התורה, שגם הם צריכים

- (1) "היום יום" ג' חשון. סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך.
- (2) ובנדוד: (א) כללות הענין דיום השבת, (ב) שבת דימי ספה"ע (וראה לקמן הערה 29), (1) י"ג אייר* - (1) ערב פסח שני*, (2) העילוי המיוחד דמספר י"ג, בגימטריא "אחד***", (ד) השבת שממנו מתברך ל"ג בעומר (ביום החמישי), יום שמחתו של רשב"י (וראה לקמן ס"י), (ה) וכל זה - בשנת הקהל (וראה לקמן ס"ח), ושנת תש"מ ותש"מ.
- (3) קהלת ז, ב.
- (4) להעיר ממאור"ל (קידושין ל, ב) ראה חיים כו' זו תורה - נתבאר בארוכה בשיחת ש"פ תז"מ בתחילתה.
- (5) דאף שכאשר אחרי-קדושים מחוברים קורין התחלת פ' קדושים לקרא הרביעי (ולרביעי גופא - באמצע הקריאה, בהמשך אחד לסוף פ' אחרי) - אין זה מבטל ואפילו לא גורע ח"י את החשיבות המיוחדת להתחלת פ' קדושים כשקורין אותה בפ"ע.
- (6) פירש"י בראשית ג, ח.
- (7) אבות ספ"ה.

(*) יום ה'אירצייט" דהו"ח וכו' ישראל אר"י לייב - אחיו של - יבלח"ט - כ"ק אדמו"ר שליט"א. וראה בארוכה שיחת ש"פ אחו"ק תשמ"ה - הקשר וההשקפה דפ' אחו"ק לשמו של בעל האירצייט.
(**) אף שבמנחה בערב פסח שני אומרים תחנון (סידור אדה"ז לפני למנצח יענן).

*** להעיר מפתגם החסידים אודות ימי ההיולא דהצ"צ ואדמו"ר מהר"ש ב"ג בחודש (י"ג ניסן וי"ג תשרי) - "אחד באחד יגשו ורוח לא יבוא ביניהם" (לשון הכתוב - איוב מא, ח).

(8) להעיר מהחיוב דקריאת שנים מקרא ואחד תרגום, ש"הקורא ב' פעמים מקרא ובפעם הג' חזר ולומד כל הפרשה עם פירש"י. . ה"ז מועיל יותר מהתרגום, שהוא מפרש יותר, ולכן "כל ירא שמים יש לו לקרות התרגום וגם פירש"י" (שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה ס"ב).

(9) של"ה במס' שבועות שלו (קפא, א).

(10) "היום יום" כ"ט שבט.

28 רחמנא-ליצלן, אלא גם בענינים שענשם קל, הכי
29 קל.

30 (ג) יתירה מזה - לא זו בלבד שאין שייכות לפרטי
31 המשל הנ"ל ("חולה שנכנס אצלו רופא", "שלא
32 תמות כדרך שמת פלוני"), אלא אדרבה - יש
33 להמנע מלהזכירם¹⁸ משום "אל יפתח אדם פיו
34 כו"¹⁹?

35 ד. ויובן בהקדים שאלה בכתוב עצמו:
36 הן אמת שרש"י צריך להביא משל מענין של
37 מיתה ("שלא תמות כדרך שמת פלוני") מכיון
38 שבכתוב נאמר "אחרי מות שני בני אהרן" - אבל
39 עדיין אין זה מתרץ את השאלה בכתוב עצמו: מכיון
40 שמדובר אודות ציווי לאהרן - בוודאי יקיים
41 הציווי²⁰ גם ללא אזהרה של עונש, ומדוע הוצרך
42 הכתוב להדגיש "אחרי מות שני בני אהרן", אזהרת
43 עונש, ועד לעונש הכי חמור דהעדר החיים, ומאי-
44 שנא מכו"כ ציוויים לאהרן (ואפילו לכל ישראל)
45 שלא נאמר בהם אזהרת עונש כלל?

46 ויש לומר הביאור בזה - בפנימיות הענינים²¹:
47 מיתת שני בני אהרן, היתה "בקרבתם לפני ה'
48 וימותו" - "שנתקרבו לפני אור העליון בחיבת
49 הקודש, ובזה מתו . . הגם שהיו מרגישים במיתתם,
50 לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות כו' עד כלות
51 נפשותם מהם"²², כלומר, שאין זה (רק) ענין של
52 עונש, כי-אם תוצאה מגודל חיבתם והתקרבותם
53 לה' עד כלות הנפש.
54 וזהו גם הפירוש ד"חולה" - למעלותא -

1 מתאימים רק לתוכן הכתוב, ואינם מתאימים
2 להוראה על-דבר הזירוז בנוגע לקיום התומ"צ:

3 האזהרה במשל "שלא תמות כדרך שמת פלוני",
4 היא - בהתאם לתוכן הענין ד"אחרי מות שני בני
5 אהרן", שלכן, "ואל יבוא גו'", "שלא ימות כדרך
6 שמתו בניו"¹¹.

7 וה"משל לחולה שנכנס אצלו רופא", "חולה"
8 דייקא, הוא - בהתאם למצבם של אהרן ובניו (וכן
9 כללות עם ישראל) בגלל המאורע דמיתת נדב
10 ואביהוא, דוגמת "חולה", עד כדי כך, שהי' צורך
11 בציווי מיוחד לאהרן ובניו "ראשיכם אל תפרעו
12 וגו'"¹², "אל תערבבו שמחתו של מקום"¹³ (ובנוגע
13 לכל ישראל - מפורש בקרא "ואחיכם כל בית
14 ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה'"¹⁴).

15 אבל, בנוגע להוראה על-דבר הזירוז בקיום
16 התומ"צ - הרי:

17 (א) אין שייכות למשל "לחולה שנכנס אצלו
18 רופא" - כי ציווי התורה ניתנו לכל-לראש ל"אדם
19 ישר"¹⁵, אדם בריא, בנפשו בדעותיו וכו'¹⁶ (שלא
20 יבוא מלכתחילה לידי חולי), (שגם אצלו) צ"ל
21 הזירוז עי"ז שאומרים לו "שלא כו' כדרך כו", אבל
22 אין זה באופן ד"חולה שנכנס אצלו רופא", כי אינו
23 חולה, ואינו זקוק לרופא, כי-אם תוספת זירוז
24 בשמירת בריאות הנפש¹⁷.

25 (ב) ואין צורך בהדגשה "שלא תמות כדרך שמת
26 פלוני" - כי הזירוז ע"י הזכרת העונש שייך גם
27 בענינים שאין בהם עונש הכי חמור, העדר החיים,

(11) פירש"י עה"פ.

(12) שמיני יו"ד, ו.

(13) פירש"י עה"פ.

(14) כלומר, שכל ישראל יבכו את השריפה כו' (כפי שמתחייב מצד שריפה שבישראל), אף שלאהרן ובניו נאסר כדי שלא לערבב שמחתו של מקום, אבל בנוגע לעצם הענין שמיתת שני בני אהרן גרמה צער גדול כו' (חולי) אצל כל ישראל - הרי זה מובן מאליה, ואין צורך בציווי, כפשוט.

ועפ"ז יומתק לשון רש"י "מכאן שצרתן של ת"ח מוטלת על הכל להתאבל בה", ולא "מפני כו" - כי, אין כוונת רש"י לבאר טעם הבכי' (כשם שאין כוונת הכתוב לצוות על הבכי', אלא להתירה כו'), כי-אם ש"מכאן (למדים) שצרתן של ת"ח כו'", לימוד בנוגע למק"א (נוסף על הסברא שבדבר).

(15) קהלת ז, כט.

(16) ראה רמב"ם הל' דעות רפ"ב.

(17) ועי' מ"ש בכמה ענינים "וכל העם ישמעו ויראו" (שופטים יז, יג) - תוספת זירוז כו', ללא כל קשר למצב של חולי דוקא.

(18) ושאינו בנוגע לפירוש תוכן הכתוב - דאף שתוכן הנמשל ("זה זירוז יותר מן הראשון") מובן גם ע"פ משל מאדם בריא ובעונש קל כו', מ"מ, מכיון שרש"י (וראב"ע) מביא משל לבאר פירוש הכתוב "ידבר גו' אחרי מות שני בני אהרן וגו'", "הי' . . מושלו" (משל לפסוק זה), לכן מדייק בפרטי המשל בהתאם לפרטי הנמשל בכתוב זה.

(19) ברכות יט, סע"א. ויש"נ. וראה פירש"י ישעי' א, יו"ד: "מכאן אמרו אל יפתח אדם פיו כו". ואף שהבן חמש למקרא לא למד עדיין פירש"י בישעי' (ואא"פ ללמוד זה מהפסוקים בחומש ובנביאים שלפניו, שהרי רש"י מדגיש "מכאן אמרו כו") - בוודאי יודע זה מאופן החינוך דאביו ורבו כו' בנוגע לדיבורו, כפשוט. (20) ובתכלית השלימות, "להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל" (פירש"י ס"פ צו), היינו, לא רק שלילת שינוי ("שלא שניה" - פירש"י בהעלותך ח, ג), אלא אפילו לא הטי' בלבד (ראה שיחת ש"פ צו שנה"ז).

(21) בהבא לקמן - ראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 120 ואילך.

(22) אוה"ח ריש פרשתנו (אחרי).

ומכיון שכן, מובן, שאצל כאו"א מישראל
יכולה להיות מדת האהבה והצמאון להקב"ה
בעילוי אחר עליוני²⁹, עד לדרגא ד"חולת"³⁰
אהבה³¹, ועד כדי כך, שיהי' צורך לשלול אצלו
הענין ד'כלות הנפש'!

ונמצא, שההוראה מהתחלת פרשת "אחרי"
ופירוש רש"י, היא (בעיקר) - לא בנוגע להדגשת
אזהרת עונשין כו"³², אלא אדרבה - בנוגע לדרגא
נעלית בעבודת ה', "חולת אהבה", שלכן צ"ל
אזהרה מיוחדת "ואל יבוא בכל עת אל הקודש",
כי-אם למלא תפקידו ושליחותו בבירור עוה"ז
התחתון לעשותו דירה לו ית'.

ו. ובכל הנ"ל ניתוסף הדגשה יתירה בהמשך
הקריאה בשבת זו - התחלת פרשת "קדושים":
"וידבר גו' דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת
אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם" -
ציווי לכל ישראל שצריכים להיות "קדושים", עד
לקדושה נעלית כזו שיש לה ערך ודמיון לקדושתו
ית', כמ"ש "כי קדוש אני", היינו, שקדושתו ית'

1 כמ"ש²³ "כי חולת אהבה אני", היינו, שאהרן ובניו
2 היו במעמד ומצב ד"חולת אהבה", מצד גודל
3 האהבה והתשוקה להקב"ה שלא יוכל לרוות
4 הצמאון כו', עד כדי מצב של חולי, "חולת
5 אהבה"²⁴.

6 ומכיון שהיו במעמד ומצב ד"חולת אהבה",
7 לכן הוצרך להוסיף בציווי "ואל יבוא בכל עת אל
8 הקודש" "שלא ימות כדרך שמתו בניו" ("אחרי
9 מות שני בני אהרן") - (בעיקר) לא בתור אזהרת
10 עונש (עד לעונש הכי חמור), אלא בתור חלק
11 מהציווי, היינו, שגודל האהבה והצמאון להקב"ה
12 ("חולת אהבה") לא יביא אותו למצב של כניסה
13 אל הקודש "בכל עת", שע"ז יכול וקרוב לבוא
14 למצב ד"בקרבכם לפני ה' וימותו", כלות הנפש,
15 אלא באופן שישאר נשמה בגוף למלא תפקידו
16 ושליחותו בעולם, לעשות לו ית' דירה בתחתונים
17 דוקא.

18 ה. עפ"ז מתורצת גם השאלה בנוגע ללימוד
19 והוראה מענין זה לכאו"א מישראל:

20 אהבת ה' - הו"ע השייך לכאו"א מישראל²⁵,
21 כפי שאומר כאו"א מישראל²⁶ בקריאת שמע
22 (פעמיים בכל יום) "ואהבת²⁷ את ה' אלקיך בכל
23 לבבך גו"²⁸. ומובן בפשטות גם לקטן שבקטנים,
24 אשר להיותו "מאמין בן מאמין שהקב"ה זון
25 ומפרנס לכל", גם אביו ואמו, ועל-ידם גם אותו -
26 אזי אוהב את הקב"ה שמטיב עמו כו'.

(29) ובהדגשה יתירה בימי ספה"ע - שענינם תשוקה וצמאון
כו' (ראה ר"ן סוף מסכת פסחים (ממדרש אגדה)). וראה הערה
הבאה.

ובזה ניתוסף שלימות מיוחדת בשנה זו, שהתחלת הספירה
(והתחלת כל שבוע דהספירה) היא ביום ראשון בשבוע - כדאינא
במדרש ("קה"ר פ"א, ג ובמת"כ) "אימתי הן תמימות כו'", היינו,
שכאשר "שבע שבתות תמימות תהיינה" הן גם "תמימות" ביחס
לימי השבוע, אזי ענין ה"תמימות" הוא בתכלית השלימות.

ובפרט בשבת זו - לאחר ששנשלם שבוע הד' דהספירה,
ונכנסים לשבוע ה', שבו חל ל"ג בעומר (ומתברך משבת זו),
יום החמישי בשבוע החמישי, הוד שבהוד, שבו "תשלום וסוף
לעיקר המדות", היינו, שנשלם עיקר הענין דספה"ע (סידור עם
דא"ח) שער הל"ג בעומר דש, א ואילך).

(30) להעיר ש"חולה" בגימטריא מ"ט, "לפי שחסר ממנו שער
הנו"ן" ("חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר
אחת" (ר"ה כא, ב. ושי"ג)), ולזה אירע לו החולי" (טעמי המצוות
להאריז"ל פ' וירא. וראה לקו"ת ברכה צז, ב. ד"ה חמשים שע"ב
תרנ"א), ודוגמתו במ"ט ימי הספירה - שבהם נעשית המשכת מ"ט
שע"ב בלבד, מתוך תשוקה וצמאון ("חולה") לגילוי שער הנו"ן
ביום החמישים (ראה לקו"ת במדבר יו"ד, ד ואילך. ובכ"מ).

(31) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"י ה"ג: "אהבה הראוי' הוא
שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו
קשורה באהבת ה', ונמצא שוגה בה תמיד כאילו חולה חולי
האהבה", ומסיים (ה"ה): "כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים
וכלל עמי הארץ . . . מגלים להם זו זה מעט מעט ומרגיזין אותן
לענין זה בנחת כו'".

(32) ראה לקמן ס"ח.

(23) שה"ש ב, ה.

(24) ועפ"ז מובנים גם שאר פרטי המשל, "אל תאכל צונן ואל
תשכב בטחב" - כמבואר בארוכה בלק"ש שם.

(25) לא רק "אהבה מסותרת שבלב כללות ישראל שהיא
ירושה לנו מאבותינו" (תניא רפ"ח), אלא גם אהבה גלו' ברגש
הלב.

(26) גם הקטנים, ש"מלמדין את הקטנים לקרותה כו' כדי
לחנכו במצוות" (רמב"ם הל' ק"ש רפ"ד), ועד ש"משיחיל לדרב
מלמדו תורה צוה לנו משה ופסוק ראשון מפרשת שמע ישראל"
(רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ו. הל' ת"ת לאדה"ז בתחילתן), ובמילא,
עוד לפני שנעשה "בן חמש שנים למקרא" יודע ואומר גם הפסוק
"ואהבת את ה' אלקיך".

(27) ואתחנן ו, ה.

(28) וגם נשים שפטורות מק"ש (רמב"ם הל' ק"ש שם) - הרי,
נוסף לכך שכבר נהגו נשי ישראל לומר ק"ש (לא רק פסוק ראשון,
קבלת עול מלכות שמים (ראה שו"ע אדה"ז או"ח ריש סי' ע)
אלא כל הפרשה), חייבות הן במצות אהבת ה', אחת משש
המצוות ש"חיובן תמידי לא יפסק מעל האדם אפילו רגע בכל
ימיו" (אגרת המחבר בריש ספר החינוך).

נזיקין" (וכיו"ב)), אלא - "מפני שרוב גופי תורה³¹
תלוין בה"³⁹, כלומר, ציווי בענין כללי שבו תלוין³²
גופי תורה,³³
כמובן בפשטות שקיומם של גופי תורה⁴⁰ תלוי³⁴
בציווי הכללי⁴¹ "קדושים תהיו כי קדוש אני".³⁵
ח. ומכאן באים להדגשה נוספת בהאמור לעיל
(ס"ה) אודות הלימוד וההוראה מהתחלת פרשת
"אחרי" - שלא זו בלבד ש(בעיקר) אין כאן הוראה
על-דבר הזירוז בקיום התומ"צ ע"י אזהרת עונשין,³⁹
מכיון ש(בעיקר) לא מדובר כאן אודות אזהרת
עונשין (כי-אם אודות דרגא נעלית בעבודת ה'
(כנ"ל ס"ה)), אלא יתירה מזה, שיש (בהתחלת
פרשת "קדושים") הוראה ברורה שהזירוז בקיום
התומ"צ צ"ל ע"י הדגשת הענין החיובי:
"פרשה (שנאמרה ב"הקהל" מפני) שרוב גופי
תורה תלוין בה" - "קדושים תהיו כי קדוש אני",
כלומר, כשמקהילים את בני" כדי לדבר עמהם
אודות "גופי תורה", הרי התחלת הדיבור בזה צ"ל
(לא באזהרת עונשין, אלא) בהדגשת גודל מעלתם
של ישראל - "קדושים תהיו כי קדוש אני"⁴², שגדלה
מעלתם ביותר וביותר, עד לעילוי שהוא בדוגמת
מעלת קדושתו של הקב"ה!
ויש להוסיף בדרך אגב - ובאמת, אין זה ענין
ש"בדרך אגב", אלא ענין עיקרי ביותר - שכאן
רואים את גודל הפעולה ד"הקהל" (כפי
ש"מרעישים" במשך כל השנה, 'שנת הקהל'),
שלכן "פרשה . . שרוב גופי תורה תלוין בה"
נאמרה בהקהל", כי המעמד ד"הקהל" מעורר
ומביא לשמירת וקיום "גופי תורה", כלשון

1 ("קדוש אני") היא הטעם וההסברה לציווי על
2 קדושתם של ישראל ("קדושים תהיו")³³.
3 ועד כדי כך, שהציווי על ענין הקדושה
4 ("קדושים תהיו") נאמר כהקדמה למתן-תורה -
5 "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"³⁴.
6 ומזה מובן גם שבכוחו וביכולתו של כאו"א
7 מישראל להגיע לדרגת הקדושה דכהן גדול³⁵ -
8 "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", "כהנים גדולים"³⁶
9 - שאז יש צורך להזהירו ש"אל יבוא בכל עת אל
10 הקודש" (כנ"ל).
11 ז. ויש להוסיף בזה - ע"פ פירוש רש"י
12 בהתחלת פרשת "קדושים":
13 רש"י מעתיק התיבות "דבר אל כל עדת בני
14 ישראל", ומפרש: "מלמד שנאמרה פרשה זו
15 בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלוין בה".
16 ולכאורה, דרוש ביאור והסבר:
17 מהו הענין המיוחד בפרשה זו, לגבי שאר
18 פרשיות שיש בהם כו"כ גופי תורה - ובלשון
19 המדרש³⁷ "ג' פרשיות הכתיב לנו משה רבינו
20 בתורה, וכל אחת ואחת מהן יש בה מששים
21 ששים"³⁸ מצוות. ואלו הן, פרשת פסחים ופרשת
22 נזיקין ופרשת קדושים, ואעפ"כ, לא מצינו הדגשה
23 זו ("נאמרה כו' בהקהל") בפרשת פסחים ופרשת
24 נזיקין? !
25 והביאור בזה - בדיוק הלשון "רוב גופי תורה
26 תלוין בה", ולא "כלולין בה" (וכיו"ב):
27 המעלה המיוחדת של פרשת "קדושים" (שלכן
28 "נאמרה פרשה זו בהקהל") היא - לא מפני שכוללת
29 ריבוי גופי תורה, היינו, שיש בה ריבוי פרטי-דינים
30 (שהרי ענין זה מצינו גם ב"פרשת פסחים ופרשת

(39) ע"ד מארוז"ל (ברכות סג, א) "איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה - בכל דרכיך דעהו".

(40) ומש"נ "רוב גופי תורה תלוין בה", ולא "כל גופי תורה תלוין בה" - הרי זה מפני שיש כו"כ ציוויים שנאמרו לפני פ' קדושים, ועכצ"ל שיכולים לקיימם גם לולי וקודם הציווי "קדושים תהיו".

(41) ראה גם ספהמ"צ להרמב"ם שורש ד': "קדושים תהיו, והתקדשתם והיייתם קדושים, הם ציוויים לקיים כל התורה, כאילו אמר ה' קדוש, בעשותך כל מה שצויתך עליו".

(42) ויתירה מזה: אפילו בענינים ד"סור מרע", כמו "הווי פרושים מן העריות ומן העבירה" (פירש"י ר"פ קדושים) - לא מתחילים באזהרת העונשים (משל לחולה כו' שלא כו' כדרך כו', ועכ"פ אזהרה כללית, כפי שנדרש בכ"מ "אני ה'", "נאמן ליפרע" (ר"פ וראו ובפירש"י)), כי-אם בהדגשת גודל מעלתו של ישראל, "קדושים תהיו כי קדוש אני".

(33) ולהעיר מהפירוש הפנימי במחז"ל (ויק"ר פרשתנו (קדושים) פכ"ד, ט) "יכול כמוני ת"ל כו'" - "יכול כמוני" בניחותא (מאור עינים עה"פ (מו, ב). וראה אוה"ת עה"פ).

(34) יתרו יט, ו.
(35) וכפס"ד הרמב"ם (סוף הל' שמיטה ויובל) "לא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש כו' אשר נדבה רוחו אותו כו' הרי זה נתקדש קודש קדשים" - דרגת הקדושה דכה"ג, כמ"ש (דה"א כג, יג) "ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים".

(36) בעה"ט יתרו שם. וראה אגדת בראשית פע"ט [פ].
(37) ויק"ר פרשתנו (קדושים) פכ"ד, ה. וש"נ.
(38) ודעה נוספת - "שבעים שבעים, ולא פליגי, מאן דעבד . ע' כלל עמה כו'" (ויק"ר שם).

אלא הגישה אליו צריכה להיות מתוך תנועה של
אהבה וקירוב דוקא, "אוהב את הבריות ומקרבן
לתורה"⁴⁹, "ימין מקרבת"⁵⁰, להסביר לו היוקר של
כאו"א מִישראל, "קדושים תהיו כי קדוש אני", ועד
כדי כך, שהקב"ה מבקש ממנו ומתחנן אליו,
כביכול, שיקיים תומ"צ⁵¹, "אם בחוקתי תלכו"⁵²,
"אין אם אלא לשון תחנונים"⁵³ (כולל גם ההבטחה
אודות יעודים גשמיים⁵⁴, "בחוקתי תלכו גו' ונתתי
גשמיכם בעתם וגו'"),⁵⁵ וכל הברכות האמורות
בפרשה⁵⁶), ובפשטות - לתת צדקה, להניח תפילין,
וכיו"ב, עד לקיום כל עניני תומ"צ.

וזוהי ההוראה שלומדים מפרשת השבוע,
"אחרי-קדושים" - שעיקר העבודה צ"ל בקו
ד"עשה טוב", "קדושים תהיו כי קדוש אני", הן
בנוגע לעצמו והן בנוגע לפעולה על הזולת ("דבר
אל כל עדת בני ישראל", "בהקהל"), ועד לשלימות
הקדושה, דרגת הקדושה דכה"ג, שעבודתו
מאהבה, "חולת אהבה", עד שיש צורך להזהירו
ש"אל יבוא בכל עת אל הקודש", שלא תכלה נפשו
כו' מגודל אהבתו לה', אלא שיפעל בעולם, לעשות
לו ית' דירה בתחתונים.

(49) אבות פ"א מ"ב.

(50) ומ"ש "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת" (סוטה
מז, א) - הרי זה לאחרי ההקדמה ד"ימין מקרבת" שלפניו,
כבמאורע דאלישע וגיהיו (בסוטה שם), שהדחי' היתה לאחר
ריבוי זמן שהי' תלמידו, וכפשוט, התנהג עמו באופן של קירוב,
והחידוש במאמר זה - שגם כאשר יש צורך בענין של דחי'
(לאחרי שהפעולה בדרך קירוב לא הועילה ככל הדרוש), אזי צ"ל
התנהגה ד"שמאל דוחה וימין מקרבת": (א) דחי' רק בשמאל, יד
כהה"ה, (ב) ולאחרי הדחי' בשמאל צ"ל (עוה"פ) תנועת הקירוב,
ובימין דוקא, "ימין מקרבת" (וראה לקו"ש ח"ז ע' 73 ואילך).
(51) ועי"ז ניתוסף, כביכול, בקדושתו של הקב"ה, כידוע הפי'
בדחול"ו (ויק"ר שבהערה 33) "כי קדוש אני, קדושתו למעלה
מקדושתכם" - ש"קדושתו למעלה" היא "מקדושתכם" (מאור
עינים עה"פ מו, סע"ד. מז, ב"ד). אוה"ת עה"פ).

(52) ר"פ בחוקותי.

(53) ע"ז ה, סע"א.

(54) כהוראת חז"ל (פסחים נ, ב. ושל"נ) "לעולם יעסוק אדם
כו' שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה", "מתוך" דייקא,
ה"תוך" (הפנימיות) דשלא לשמה גופא (ראה לקו"ש ח"ב ע' 50).
(55) כדרכו של הבעש"ט - שהשתדל תחילה בטובתם
הגשמיים של ישראל, ואח"כ עוררם בעניני תומ"צ (ראה "התמים"
ח"ב ע' מד).

(56) ויתירה מזה - אפילו פרשה שנאמרה בה ה"תוכחה"
(ענינים בלתי-רצויים יותר מאשר "שלא כו' בדרך כו'"), הרי זה
רק לאחר הקדמת ריבוי ברכות.

הכתוב⁴³ "הקהל את העם גו' ושמרו לעשות את כל
דברי התורה הזאת". ומזה מובן עד כמה צריכה
להיות ההשתדלות בפעולה ד"הקהל" (בכל הזמנים
כולם, שהרי ההוספה בעניני התומ"צ זמנה בכל עת
ובכל שעה⁴⁴, ובפרט) ב'שנת הקהל' - זמן
המוכשר ומסוגל ביותר לפעולות ד"הקהל את העם
גו' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת"
(להיותה לאחר שנת השמיטה, שבה הוסיפו עוד
יותר בלימוד התורה כו') - לא רק ביום השבת⁴⁵
או יומי דפגרא, אלא לנצל כל הודמנות כדי לפעול
בהענין ד"הקהל".

ובאותיות פשוטות: ידוע בדברי ימי ישראל,
שהיו שתי שיטות בעבודת ה' ⁴⁶: (א) להדגיש
ביותר את הענין ד"סוד מרע", ע"י האזהרה ותיאור
העונשין לאחר מאה ועשרים שנה וכו' וכו', (ב)
להדגיש בעיקר את הענין ד"נעשה טוב", היוקר
והעילוי דלימוד התורה וקיום המצוות, וגודל
מעלתו של כאו"א מישראל שניתנה לו הזכות הכי
גדולה לקיים תומ"צ⁴⁷ (ובדרך ממילא הי' נפעל
הרבה, או כולו) הענין ד"סוד מרע"⁴⁸, ללא צורך
(כ"כ) באזהרת עונשין).

ובמשך הדורות נבחנו שתי השיטות, וראו את
התוצאות בפועל ממש - שהשיטה להדגיש בעיקר
את הענין ד"עשה טוב" הצליחה יותר, לא רק
באיכות, אלא אפילו בכמות.

ועאכ"כ כשמדובר אודות הפעולה עם הזולת,
עד ליהודי שנמצא ב"חוצה" - בוודאי שהגישה
אליו אינה יכולה להיות מתוך "איומים"
ו"הפחדות" אודות עונשין וכיו"ב, שהרי עי"ז
דוחים אותו שלא ירצה לשמוע המשך הדברים כו',

(43) וילך לא, יב.

(44) ובמיוחד בימינו אלו, אשר לאחר כל אריכות הגלות,
"כלו כל הקיצין", עדיין לא בא משיח צדקנו - יש להוסיף עוד
פעולה ועוד פעולה ב"מעשינו ועבודתינו" כדי לקרב ולזרז את
הגאולה.

(45) ראה יל"ש ר"פ ויקהל. שו"ע אדה"ז או"ח סר"צ ס"ג.

(46) ראה לקו"ד ח"ב ריח, א ואילך. וראה גם "אור החסידות"
(קה"ת תשל"ה) ע' 113 ואילך. ושל"נ.

(47) כלשון המשנה (מכות כג, ריש ע"ב) - שאומרים בסיום
וחותם פרקי אבות - "רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך
הרבה להם תורה ומצוות".

(48) ועפ"ז, פירוש הכתוב "סוד מרע ועשה טוב" הוא - "סוד
מרע" עי"ז שלפנ"ז נעשה כבר "ועשה טוב" (כפי שמצינו דוגמתו
בכ"מ - ראה לדוגמא: פירש"י ויקרא א, טו. ועוד).

המוחלט בכל רגע ורגע. "ולפני מי אתה עתיד ליתן
דין וחשבון – שידעיה זו מדגישה שבכוונתו וביכולתו
ליתן דין וחשבון" (למעלה) על עבודתו בעולם,
שהרי "איני מבקש כו' אלא לפי כוחי".⁶²

(ג) ובבא השלישית - עבודה ב'חוצה' של
(נפש) אדם⁶³: "מאין באת מטיפה סרוחה", כלומר,
כשמציאות הגוף נרגשת - צריך לידע שבא
"מטיפה סרוחה", קצה ההפכי לגמרי מבחי'
ה"אין": "טיפה", משא"כ האין-סוף דה"אין";
"סרוחה" - משא"כ מחי' חיים דה"אין". "ולאן אתה
הולך למקום עפר כו'" - שכאשר מציאות העולם
נרגשת, יש להדגיש שאינו אלא "מקום עפר כו'"
("הכל הי' מן העפר"⁶⁴), ובמילא, ה"ז "אן", אינו
אלא עפר". "ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, לפני
מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא" - לא הידיעה
אודות נתינת הדין-וחשבון סתם (היינו - לפני ב"ד
וסנהדרין דלמטה, או דלמעלה), אלא (למעלה
ושלא בערך כלל לכל הנ"ל) "לפני מלך מלכי המלכים
(ויתירה מזה) הקדוש (ומובדל⁶⁵), וביחד עם זה)
ברוך (מלשון המשכה⁶⁶, שנמשך ויורד לקבל את
ה"דין-וחשבון") הוא" (נסתר, מהותו ועצמותו ית'
שאינו בגדר גילוי).

ונקודת הענין - שדרך העבודה בקיום התומ"צ
(מצד "מילי דחסידותא"⁶⁷) היא, שגם כאשר
מדובר אודות שלילת ענין של עבירה, ההתבוננות
בגדלות הא"ל שצריך ליתן לו דין-וחשבון, היא -
"מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא", ועד
ל"הסתכל . . . הוא"⁶⁸ (התחלת וסיום המשנה),
ל"הסתכלא" ביקרא דמלכא"⁶⁹.

(62) תנחומא נשא יא. במדבר"ר פ"ב, ג.

(63) קהלת ג, ב.

(64) להעיר מביטול חמץ שהוא כעפרא דארעא.

(65) ראה לקו"ת תוריע כא, ג. שה"ש מ, ג ואילך. ובכ"מ.

(66) ראה ב"ק ל, א.

(67) עפ"ז יש לבאר השייכות לפרק שלישי: פרק ראשון -
עיקרו גילוי והמשכה מלמעלה, "משה קיבל תורה מסיני ומסרה
כו". פרק שני - עיקרו עבודת האדם - "איווהי דרך ישרה שיבור
לו האדם", כמשנת"ל בארוכה (שיחת ש"פ תזו"מ). ופרק שלישי
- חיבור שניהם יחד, "הסתכל . . . הוא".

(68) ראה זהר ח"א לח, א"ב. ח"ב רמז, ב. ועוד.

(69) להעיר גם מהשייכות לבעל המאמר - "עקביא בן
מהללאל" - כיורע פ"י (סה"ש תש"ב ע' 43. וראה תשובות
וביאורים ס"א) עקבו ("עקביא") של מתפלל שמהלל להקב"ה
("מהלל א"ל"), והרי ענינה של עבודת התפילה הוא - "לאסתכלא
ביקרא דמלכא".

ט. ויש לקשר זה עם התחלת פרק שלישי דמס'
אבות, שלומדים בשבת זו - "עקביא בן מהללאל
אומר, הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי
עבירה. דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי
אתה עתיד ליתן דין וחשבון. מאין באת, מטיפה
סרוחה. ולאן אתה הולך, למקום עפר רימה
ותולעה. ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון,
לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא:

מכיון שלשון המשנה הוא "דבר קצר (וכולל
ענינים רבים)"⁵⁷ - מדוע מאריך התנא בלשונו
לכפול ולשלש את דבריו בג' בבות, ואינו אומר
בלשון קצר (וברור), בכבא אחת - "הסתכל מאין
באת מטיפה סרוחה, ולאן אתה הולך למקום עפר
רימה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין
וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, ואין אתה
בא לידי עבירה"?!

ו"ל שג' הבבות הם (גם) ג' ענינים בפ"ע:

(א) "הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי
עבירה": "הסתכל" (ראי' באופן של התבוננות כו')
על הבריאה כולה, ותראה, שאין בה אלא "שלשה
דברים" - הקב"ה, היהודי (שאליו אומרים "הסתכל
כו"), ותכלית בריאתו - "אני נבראתי לשמש את
קוניי"⁵⁸ ע"י עבודתו בעולם. וכשיראה האדם שיש
רק "שלשה דברים", ומלבדם אין שום מציאות - אזי
"אין אתה בא לידי עבירה".

(ב) ובבא השניה - עבודה פרטית ומפורטת⁵⁹:
"דע מאין באת", "דע" שמציאותו לא נתחדשה כאן
(בעוה"ז), אלא "באת" ממקום אחר - "מאין",
בחי' אין, שהוא ה"מזל (שורש ומקור הנשמה)
לישראל"⁶⁰, ומכיון ש"מאין באת" - הרי, התכונות
דבחי' ה"אין" (שממנו באת) משפיעות ופועלות
בך גם לאחר הירידה בגוף. "ולאן אתה הולך" -
המקום שהנך הולך אליו, עוה"ז, מקום העבודה,
הוא - "אן", היינו, דבר ששואלים עליו "מה הוא",
מכיון שאין מקום למציאות העולם, "לא נמצאו
אלא מאמיתת המצאו"⁶¹, שמהווה אותו מאין ואפס

(57) הקדמה לפיה"מ להרמב"ם (ד"ה אח"כ ראה להסתפק).

(58) משנה ובריתא סוף מס' קידושין.

(59) בנוגע לכל אחד מה"שלשה דברים" - האדם, העולם שבו
נעשית העבודה, והקב"ה.

(60) ראה לקו"ת ס"פ בחוקות. ר"פ האזינו. ובכ"מ.

(61) רמב"ם ריש הלי' יסוד"ת.

מכיון שרשב"י פוטר את כל העולם כולו מן
הדין, כולל גם שמבטל את סיבת הדין.
ביטול כל הענינים הבלתי-רצויים ("חטאינו"),
באופן דומה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים⁷⁸,
עד שלא נשאר מהם רשם כלל.
ויש לומר, שהענין ד"יכול אני לפטור את כל
העולם כולו מן הדין" שייך (לא רק לרשב"י, אלא
ע"ד המדובר ומבואר בתניא ריש פרק מ"ב, ש"כ
נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משה רבינו
ע"ה - כן הוא מבחי' רשב"י⁸⁰) בכאור"א מישראל:
מובן ופשוט (ואין צורך לבאר בזה כלל)
שרשב"י אמר כך לא כדי להתפאר ח"ו. ולכאורה,
מכיון שבפועל ממש לא פטר מן הדין (רק "יכול
אני"), והראי', שעדיין נמצאים בגלות, מהי כוונתו
באמירתו "יכול אני לפטור כו"?
ואולי י"ל, שכוונת רשב"י ב"יכול אני כו" היא
(לא רק בנוגע לעצמו, "בני עלי"⁷⁷, אלא) לרמוז גם
שכאור"א מישראל⁸¹ "יכול לפטור את כל העולם כולו
מן הדין", כי גם מי שנמצא בדרגא תחתונה, הרי
ע"י הרהור תשובה נעשה צדיק (גמור)⁸², ו"איתא⁸³
בתיקונים⁸⁴ שאפי' אם הי' צדיק אחד חוזר
בתשובה שלימה בדורו, הי' בא משיח"⁸⁵, וזוהי
כוונת רשב"י במאמר זה - לנחם ולעודד את בני
בקושי הגלות (גזירות המלכות כו' - בזמנו של
רשב"י, ועאכו"כ בכל אריכות וקושי הגלות עד
ימינו אלה), ע"ז שידעו שכאור"א מהם "יכול
לפטור את כל העולם כולו מן הדין", עד להבאת
הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו
(כנ"ל בתיקונים), ואין הדבר תלוי אלא ברצוננו].

(78) ישע"י כה, ח. משנה סוף מו"ק.

(79) אפילו לא "חרדא דמא על אפי מיא" - ראה ויק"ר

פרשתנו (קדושים) פכ"ד, ג.

(80) ראה עמ"מ סב, ד. סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר
(דש, סע"ב, שז, ריש ע"ב). וראה גם זח"ג קלב, ב. סה"מ עטר"ת
ע' תיט ואילך.

(81) גם יהודי שנמצא ב"חוצה", ורק עכשיו מתחילים לדבר
עמו אודות עניני יהדות, ומספרים לו - לראשונה - אודות
רשב"י, החל ממאמרו זה ("יכול כו" לפטור כו").

(82) ראה קידושין מט, ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה.

(83) מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג.

(84) ראה זו"ח ס"פ נח (כג, ד).

(85) וכפס"ד הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) "עשה מצוה
אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם
לו ולהם תשועה והצלה".

י. והנה, כל האמור לעיל הוא בהדגשה יתירה
בקשר ובשייכות לל"ג בעומר, יום ההילולא
דרשב"י⁷⁰ - שמתברך משבת זו:

ידוע מאמרו של רשב"י⁷¹ "אנן בחביבותא תליא
מילתא, דכתיב⁷² ואהבת את ה' אלקיך, וכתיב⁷³
מאהבת ה' אתכם, וכתיב⁷⁴ אהבתי אתכם אמר ה'",
היינו, ש(עיקר) העבודה היא בקו האהבה והקירוב,
ועד לתכלית השלימות - "בחד קטירא אתקטרנא .
ביה אחידא, ביה להיטא, ביה אתדבקת"⁷⁵ (תוכן
ההוראה מפרשת "אחרי" בנוגע לדרגתו של אהרן,
"חולת אהבה"), וכן בנוגע לאהבת (והדגשת
מעלתם של) ישראל (תוכן ההוראה מפרשת
"קדושים"⁷⁶ שהתחלת הדיבור לבני הוא
במעלתם, "קדושים תהיו כי קדוש אני"), אשר שני
הענינים (אהבת ה' ואהבת ישראל) מודגשים
ומבוארים בארוכה ובפרטיות בתורת החסידות -
המבארת את תורתו של רשב"י, פנימיות התורה,
באופן של הכנה והשגה בחב"ד.

זאת ועוד: איתא בגמרא⁷⁷ שרשב"י אמר "יכול
אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", היינו,
שאין צורך בענינים של דין (עונשים כו'), ח"ו,

(70) ש"כ מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו
מחגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה . . . ופועל ישועות
בקרב הארץ" (אגה"ק סז"ך וכ"ח). וראה בארוכה סידור (עם
דא"ח) שער הל"ג בעומר (דש, סע"ב ואילך).

(71) זח"ג קכב, א. וראה לקוטי לוי"צ לשם (ס"ע שנה ואילך).
(72) אלא, שביחד עם זה צ"ל גם התכללות ענין היראה.
ולהעיר ממאמר הזוהר ריש פרשתנו (אחרי) "אחרי מות שני בני
אהרן, רבי יצחק פתח, עבדו את ה' ביראה . . . וכתיב עבדו את
ה' בשמחה כו", וראה לקוטי לוי"צ (ע' רעו) כביאור השייכות
למיתת שני בני אהרן, שעבודתם היתה בקו הקירוב והאהבה
בלבד, ללא התכללות ענין היראה, שלכן הי' אצלם ענין הרצוא
(אהבה) ללא שוב (יראה), עיי"ש.

ולהעיר, שרשב"י הוא מתלמידי ר"ע, שגם הסתלקות שלו
(בל"ג בעומר) היא "חיים עד העולם" (זח"ג רצו, ב) - דלא
כהתלמידים שמתו בימי הספירה, מפני שעבודתם הי' באופן של
רצוא, דוגמת מיתת שני בני אהרן (ראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע'
126 בהערה).

(73) ואתחנן ז, ח.

(74) מלאכי א, ב.

(75) זח"ג רפח, א. רצב, א. וראה לקוטי לוי"צ לשם (ע' תסב
ואילך).

(76) ובה נאמר הציווי "ואהבת לרעך כמוך" (יט, יח), "כלל
גדול בתורה" (תו"כ ופירש"י עה"פ), כדברי רבי עקיבא - רבו
של רש"י, ומדותיו (של רשב"י) תרומות מתרומות מידותיו של
ר"ע (גיטין סז, א).

(77) סוכה מה, ב.

כדי לעודד ולזרז בכל עניני יהדות, תורה ומצוותי',³¹
 ע"פ תורתו דרכיו ואורחותיו של רשב"י, החל³²
 מהענינים האמורים לעיל - הדגשת החיוב³³
 והמעלה, הן בנוגע לישראל ("קדושים תהיו כי³⁴
 קדוש אני"), והן בנוגע למציאות העולם ("בכל³⁵
 דרכיך דעהו"), אשר בוודאי יסבירו את תוכן³⁶
 הדברים באופן וסגנון המובן לכאור"א (למגדול ועד³⁷
 קטן) לפי שכלו והבנתו, ע"פ דרכו.³⁸

וההחלטות הטובות בכל הנ"ל – ביום הש"ק³⁹
 הזה, כהוראת חז"ל⁴⁰ ש"מפקחין"⁴¹ על צרכי ציבור
 בשבת, ועאכ"כ "צרכי ציבור" בקשר ובשייכות⁴²
 לעניניו של רשב"י, שאמר "יכול אני לפטור את כל⁴³
 העולם כולו (ציבור הכי גדול) מן הדין, ו"בהאי⁴⁴
 חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר . . יפקון ב' מן⁴⁵
 גלותא ברחמים"⁴⁶.

יב. ויה"ר שהפעולה בכל ענינים אלו, תהי'⁴⁷
 באופן ד"אמור גוי ואמרת"⁴⁸ (כפי שקורין בתפילת
 מנחה), "להזהיר גדולים על"⁴⁹ הקטנים⁵⁰, כולל גם
 "להזהיר" מלשון זוהר ואור⁵¹.

ועוד לפנ"ז - יהי' כבר הענין ד"המשכילים"⁵²
 יזהירו כזוהר הרקיע"⁵³, מכיון ש"בהאי חיבורא⁵⁴
 דילך דאיהו ספר הזוהר (ע"ש המשכילים יזהירו⁵⁵
 כזוהר הרקיע"¹⁰⁰) יפקון ב' מן גלותא ברחמים" -
 תיכף ומיד ממש. וממילא, יהיו כל עניני ל"ג בעומר,⁵⁶
 יום שמחתו של רשב"י, יחד עמו ("הקיצו ורגנו⁵⁷

יש להוסיף, שהאמור לעיל אודות הדגשת¹
 החיוב והזכות כו' אצל רשב"י, הוא (לא רק ביחס²
 לישראל, אלא) גם ביחס למציאות העולם - שהרי³
 תורת החסידות (פנימיות התורה, תורתו של⁴
 רשב"י) מדגישה את הטוב והזכות שבמציאות⁵
 העולם - כח הבורא שמהווה את מציאות העולם⁶
 מאין ואפס המוחלט בכל רגע ורגע (כנ"ל ס"ט),⁷
 דבר הבא לידי ביטוי בעבודה בעולם - שלא זו⁸
 בלבד ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁸⁶, אלא⁹
 יתירה מזה, "בכל דרכיך דעהו"⁸⁷, שבעניני הרשות,¹⁰
 דרכים שלך - "דעהו", מכיון שמציאות העולם¹¹
 גופא היא "מאמיתת המצאור" (כלשון הרמב"ם¹²
 הנ"ל), אלקות⁸⁸.

יא. ההוראה מהאמור לעיל, בנוגע למעשה¹⁴
 בפועל:¹⁵

בעמדנו ביום הש"ק פרשת "אחרי-קדושים",¹⁶
 שממנו מתברך יום ההילולא דרשב"י בל"ג בעומר¹⁷
 - יש לקבל החלטות טובות להוסיף ביתר שאת¹⁸
 וביתר עוז בהפצת התורה והיהדות והפצת¹⁹
 המעיינות (תורתו של רשב"י) חוצה, מתוך אהבה²⁰
 וקירוב, "להקהיל" כו"כ מישראל (פעולה הקשורה²¹
 עם אהבת ישראל ואחדות ישראל) ולומר להם²²
 "גופי תורה", וכפי שחדורים ב"נשמטא²³
 דאורייתא"⁸⁹, וכל זה - בסבר פנים יפות, ומתוך²⁴
 אהבה וקירוב דוקא, כנ"ל בארוכה.²⁵

ועאכ"כ שיש לנצל ה"יום-סגולה" בל"ג²⁶
 בעומר, יום שמחתו של רשב"י⁹⁰, מתוך "שטורעם"²⁷
 הכי גדול, בתכלית השלימות - שבכל מקום ומקום,²⁸
 בכל קצוי תבל, ייקהלו רבים מישראל, אנשים²⁹
 ונשים (בנפרד כמובן), ובמיוחד - ילדי ישראל⁹¹,

לילדי ישראל – ראה שער הכוונות ופנ"ח שם. בני יששכר מאמרי
 חודש אייר מאמר ג' ס"ד"ה. ספר "בין פסח לשבועות" (אה"ק,
 תשד"מ) פנ"ח סל"ג-ד. פי"ט ס"ח-ט. וש"נ (וראה "היום יום"
 ל"ג בעומר).

(92) ראה שבת קנ, א. רמב"ם הל' שבת פכ"ד ה"ה. שו"ע
 (ואדה"ז) אור"ח סש"ו ס"ו (ס"ב).

(93) להעיר משני הפירושים "מפקחין" – מלשון פקחות
 שכלית, ומלשון ראי' כפשוטה (לפקוח עינים).

(94) זח"ג קכד, ב – ברע"מ. הובא באגה"ק רסכ"ו.
 (95) ר"פ אמור.

(96) וגם "להזהיר גדולים על ידי הקטנים", ע"ד "והשיב לב
 אבות על (יד) בנים" (מלאכי בסופו ובפירש"י).

(97) תו"כ ופירש"י אמור שם. יבמות קיד, סע"א.

(98) ראה צוואת הריב"ש בתחילתו: פי' זהיר מלשון
 והמשכילים יזהירו, ר"ל הנשמה תזהיר ותאיר כו'. ועד"ז בסה"מ

תרפ"ח ע' קנר ואילך. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' קכט
 ואילך. וראה לקו"ש ח"ז ע' 151-2.

(99) דינאל יב, ג.

(100) ראה זהר ח"א טו, א. ח"ג שם.

(86) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

(87) משלי ג, ו. וראה רמב"ם שם. שו"ע אדה"ז אור"ח סקנ"ו
 ט"ב. וראה לעיל הערה 39.

(88) ולהעיר מהידוע (סד"ה וספרתם תרס"ו) של"ג בעומר
 מרומז ב"עד הגל הזה" (ויצא לא, נב), "לרעה אי אתה עובר, אבל
 אתה עובר לפרקמטיא" (פירש"י עה"פ) – שה"גל" שבין יעקב
 (יהודי) ללבן (עניני העולם) אינו באופן שפורש מהעולם, אלא
 שעסקו בעולם הוא באופן (שהעולם אינו פועל בו ירידה, ח"ו,
 "לרעה", ואדרבה) שעל-ידו מתעלה עוד יותר – "פרקמטיא",
 ריוח, עי"ז שרואה שגם העולם הוא אלקות.

(89) זח"ג קנב, א.

(90) ראה שער הכוונות ענין ספ"ע דרוש יב. פנ"ח שער
 ספ"ע פ"ז. מ"ח מס' אייר וסיון פ"ז מ"ו. ושם מ"ז: שמחה
 גדולה.

(91) כמנהג ישראל ע"ד הנהגות מיוחדות בל"ג בעומר בקשר

3 (שמחה) בתכלית השלימות - "שמחת עולם על
4 ראשם"¹⁰².

(102) שם לה, יו"ד. נא, יא.

1 (שוכני עפר"¹⁰¹), בארצנו הקדושה, בירושלים עיר
2 הקודש ובבית-המקדש, שאז תהי' ה"הילולא"

(101) ישע' כו, יט.

המשך ביאור למס' זבחים ליום חמישי עמ' ב

29 יש לומר, שמכיון דאידי ואידי - שזה וזה, בין הקומץ ובין הדם כותן
30 כלי הוא - הרי הם ניתנים בכלי, מה לי מביא מה לי קא שקיל
31 ויהיב - אין לי לחלק בין אם הקבלה נעשית מאליה, או על ידי
32 נתינתו לכלי. ומאחר ששונים הם, יש ללמוד פיגול בנתינת קומץ
33 בכלי מקבלה בשלמים. אבל טבילת אצבע, מאחר ולא מצינו
34 כמותה בשלמים אין לנו ראייה ממשנה זו שתנהג בה מחשבת
35 פיגול.
36 הגמרא דנה האם נחלקו תנאים בדין פיגול בטבילת אצבע: ליכא
37 פתנאי - נאמר שנידון זה, נחלקו בו תנאים. דתני תנאי - ששנינו
38 בברייתא אחת טבילת אצבע מפגלת בחטאת, ותנאי אידך - ושנינו
39 בברייתא אחרת שמחשבה זו לא מפגלת, וכן אם שחט או קיבל את
40 הדם וחשב לטבול אצבעו בדם למחר, לא מפגלת - אין מחשבה
41 זו גורמת לקרבן שיתפגל.
42 שואלת הגמרא: מאי לאו תנאי היא - האם יש להעמיד שנחלקו
43 התנאים בברייתות אלו בדין פיגול בטבילת אצבע, יש שאמר
44 שהרי היא כהולכה ולכן אם חשב בה מחשבת פיגול, נתפגל
45 הקרבן, ויש שאמר שאינה כהולכה. משיבה הגמרא: לא - אין
46 לפרש כן, אלא לדברי הכל טבילת אצבע היא חלק מההולכה, ויש
47 לבאר מחלוקתם שהיא ששנינו שטבילת אצבע מפגלת, דעת רבנן
48 היא, וסבורים במשנתנו שהולכה היא אחת מארבע עבודות
49 שמועילה בהם מחשבת פיגול, והיא ששנינו שאין מפגלים בטבילת
50 אצבע, רבי שמעון היא, שלדבריו אין מועילה מחשבת פיגול
51 בשעת הולכת הדם, וטבילת אצבע שהיא בכלל הולכה, לא
52 תועיל בה מחשבת פיגול.
53 מקשה הגמרא: אי רבי שמעון - אם נאמר שהברייתא שאין טבילת
54 אצבע מפגלת כרבי שמעון היא, אם כן מאי איריא - מדוע נקט
55 התנא דווקא טבילת אצבע שאין מחשבה מפגלת בה, האמר -
56 הלא רבי שמעון הוא שאמר (להלן מג).

1 והמקטיר את הקומץ, אם חשב באחת מעבודות אלו לאכול מן
2 המנחה או להקטיר קומצה לאחר הזמן שצותה תורה, המנחה
3 מתפגלת וחייבים כרת על אכילתה. ומבאר רב מרי את ראייתו
4 שמאחר ולמדנו דיני פיגול משלמים, יש לברר כיצד נלמדו
5 עבודות המנחה משלמים. בשלמים קומץ מהמנחה תנינו - הרי זו
6 עבודה בשוהם, שכשם שהשוחט מוציא את הדם שהוא החלק
7 הקרב לגבוה, מבשר הבהמה שהם השיריים, כך גם בקמיצה הכהן
8 מפריש את הקומץ הקרב לגבוה משיירה. מוליך את הקומץ תנינו
9 עבודה כמוליך את הדם, וכן מקטיר את הקומץ נמי - גם זה כנגד
10 עבודת הקרבן, דתנינו כוזק את הדם. שואלת הגמרא: אלא נותן
11 את הקומץ בכלי מאי ניהו - כנגד איזו עבודה בשלמים הוא,
12 אלימא דרמי לקבלה של דם הקרבן בכלי, מי דמי - וכי יש
13 לדמותם זה לזה, הלא הלא הלא בקבלה, הדם נופל מביא מצואר
14 הבהמה לכלי, ואילו הקא במנחה איהו קא שקיל ורמי - הוא נוטל
15 בידו את הקומץ ומכניסו לכלי, ומאחר ואין נתינה זו דומה לקבלת
16 הדם היאך אפשר ללמוד דינה משלמים. אלא בהכרח יש ליישב,
17 שכיון דלא כני דלא יהיב - מכיון שאי אפשר להקריב את המנחה
18 בלא ליתן קומצה בכלי, על כרחיה צבודה חשובה היא, ולכן אם
19 יחשוב בשעה שעובדה לאכול מהמנחה חוץ לזמנה, תתפגל
20 המנחה, הקא נמי לגבי טבילת אצבע בחטאות הפנימיות, כיון דלא
21 כני דלא צבדי לה - שמכיון שאי אפשר שלא לעשותה, על כרחיה
22 תנינו הולכה - בהכרח שהיא כהולכת הדם בכלי, ולכן המחשבה
23 בה מפגלת.
24 הגמרא דוחה: לא - אין להביא ראייה מהמשנה במנחות לטבילת
25 אצבע, מפני שיש לומר שלעולם דמי - יש לדמות את נתינת
26 הקומץ בכלי לקבלה של הדם, ודקאמר - ומה שאמרת שיש
27 לחלק ביניהם, מפני שהקא הדם נופל לכלי מביא, ואילו הלא
28 במנחה, איהו קא שקיל ויהיב - הוא לוקח ונותן את הקומץ בכלי.

המשך ביאור למס' זבחים ליום שישי עמ' ב

11 את הדם מיד הפסול ויוליכו למזבח, אלא צריך להחזיר את הדם
12 לאחור, ומשם יוליכו הכשר ברגלי.
13 הגמרא דוחה את הראיה: איכא שיש לגרוס במשנה, ויחזיר הקשר
14 ויקבלה - שכהן אחר העומד בסמוך למזבח יקח את הדם מיד
15 הפסול וימשיך להוליכו למזבח, ואין צריך לחזור ולהוליך את
16 הדם, מפני שהושטת היד לפסול, נחשבת כהולכה.
17 הגמרא מביאה את דברי רבי יוחנן בדין זה: אימור, אמר עולא אמר
18 רבי יוחנן הולכה שלא פגל לא שמה הולכה - ואין כשר לקיים בכך
19 את עבודת ההולכה, וכן אם חשב בשעת ההולכה מחשבת פיגול,
20 אין הקרבן נפסל.

1 משיבה הגמרא: המשנה באה ללמדנו שמצוה לעשות את
2 ההולכה על ידי כהנים רבים העוסקים בעבודה, כי 'פרוב עם הדרת
3 מלך' (משלי יד כח).
4 תא שמע ראייה נוספת ממה ששנינו, שאם קבל כהן הקשר את הדם
5 מצואר הבהמה לתוך הכלי, ולאחר מכן נתן - הושיט את הכלי
6 לפסול, שעמד קרוב ממנו לצד המזבח, ויחזיר הפסול את הכלי עם
7 הדם לאחוריו, לקשר שנתנו לו, והכשר יוליכו למזבח. ולמדנו
8 מכך שאף שהדם היה ביד הפסול בין הקבלה להולכה אין זה
9 פוסל את הקרבן. ועוד למדנו שהולכה שלא ברגל אין נחשבת
10 כהולכה, ולכן לא יועיל אם כהן כשר שנמצא לפניו מהפסול יקח

השלמות לשיחות דלעיל

בסעיף א, אודות לימוד ההוראות שמצד הזמן עצמו (שנימנו בהערה 1):

1 וכידוע תורת הבעל-שם-טוב¹ שבכל דבר - אפילו בעניני העולם, ועל-אחת-כמה-וכמה בענינים
2 השייכים לתורה ומצוות, כולל שינויי הזמנים כו' - יש הוראה ולימוד לאדם בנוגע לתכלית בריאתו, "אני
3 נבראתי לשמש את קוני"², ומכיון שיש הוראה ולימוד, צריכים לחפש, ואז בוודאי ימצאו ("יגעתי
4 ומצאתי"³) ההוראה והלימוד באופן המובן ושייך לכל אחד ואחד מישראל.

5 [ולהעיר, שמכיון ש"אני נבראתי לשמש את קוני", היינו, שתיכף ומיד בתחילת בריאתו, כשיוצא לאויר
6 העולם⁴, ישנו כבר הענין ד"נבראתי לשמש את קוני" - הרי הוראות אלו (משינויי הזמנים כו') שייכים
7 (ופועלים) גם אצל תינוק שזה-עתה יצא לאויר העולם, ועל-אחת-כמה-וכמה לאחר שגדל כו', עד לזמן
8 שנעשה בר-מצוה (ובת-מצוה)].

9 והעיקר - (לא רק למצוא הלימוד וההוראה, אלא) קיום בפועל ממש, שעל-ידי-זה יתוסף בכל עניני
10 יהדות, תורה ומצוותיה, כולל ובמיוחד - על-פי ציווי והוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו - שיתוסף
11 בהפצת התורה והיהדות, עד להפצת המעיינות חוצה, שענין זה (הפצת המעיינות חוצה) שייך במיוחד
12 לל"ג בעומר (שמתברך משבת זו), כי ענינו של רשב"י - גילוי פנימיות התורה, ובאופן ד"מחצתי ואני
13 ארפא⁵, ביטול המחיצה שבין נגלה דתורה לפנימיות התורה⁶, כולל גם - שעניני פנימיות התורה הם
14 בגילוי ממש, גם במקום ה"חוצה".

בהערה 1, בענין ערב פסח שני:

15 ולהעיר, ש'פסח שני' הובא גם ב'מגילת תענית'⁷, והרי "הימים האלה הכתובין במגילת תענית, אסורין
16 בין לפניהם כו"⁸. ואף ש"בטלה מגילת תענית"⁹, ובמילא, בטל גם איסור תענית כו' "לפניהם", בערב
17 'פסח שני' (כמודגש גם במנהג אמירת תחנון בערב 'פסח שני') - הרי, מובן וגם פשוט, שגם לאחר
18 ש"בטלה מגילת תענית" ניכר רישומם של הימים הכתובים במגילת תענית, ובמילא, גם הימים שלפניהם.

19 בענין מספר י"ג: ולהעיר מחשיבות ענין המספר, עד כדי כך, שלומדים מזה גם עניני הלכה. ומזה
20 מובן גם בנידון-דידן - שמספר י"ג בימי החודש יש בו מעלה מיוחדת, ולדוגמא: י"ג אדר (ערב פורים),
21 ומזה מובן גם בנוגע ל"ג אייר.

22 בענין הקשר דה'צמח צדק' ואדמו"ר מהר"ש: ועוד ועיקר - שאדמו"ר מהר"ש היה ממלא-מקומו של
23 ה'צמח צדק' (עם היות שכל ששת בניו של ה'צמח צדק' היו שייכים לזה כו', כמובן גם מהתוארים
24 שכתב עליהם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ב"הקריאה והקדושה").

בסעיף ה, שכל אחד ואחד מישראל, גם קטן, יכול להיות "חולת אהבה":

25 ואדרבה - בנוגע לקטן, מכיון שהרצון שלו הוא בתוקף גדול יותר (כפי שרואים במוחש, שכאשר
26 רוצה דבר מסוים - מבקש בכל התוקף, ובוכה כו'), הרי גם המצב ד"חולת אהבה" קרוב יותר.

כי "הנגלות יהיו גלויים וידועים לכל איש ישראל בידיעה בתחילה בלי שכתה כו" - מוסיף ומבאר ש"אפשר וקרוב הדבר שידעו מפנימיות התורה כל גופי התורה הנגלית .. ולכן א"צ לעסוק בהם כלל".

(7) פרק ב.

(8) ר"ה יט, רע"א. וש"נ.

(9) שם יח, ב ואילך.

(1) "היום יום" ט' אייר. כש"ט הוספות סקכ"ז קכט. וש"נ.

(2) משנה ובריייתא סוף מס' קידושין.

(3) מגילה ו, רע"ב.

(4) משא"כ בהיותו במעי אמו - שאינו שייך לפעולה בעולם.

(5) האזינו לב, לט. וראה המשך חייב אדם לבקר תרל"ח פכ"ה.

(6) ועד לתכלית השלימות שבזה - לעתיד לבוא, כמ"ש רבינו

הזקן באגה"ק (סו"ס כו) בנוגע ללימוד התורה לעתיד-לבוא [לאחרי הביאור הראשון, שניקד הלימוד יהי בפנימיות התורה,

אלא מאי, ש"הקטן חושק ואוהב דברים קטנים פחותי הערך, לפי ששכלו קטן וקצר להשיג דברים יקרים יותר מהם"¹⁰, אבל אף-על-פי-כן, על-ידי החינוך המתאים יכולים לפעול אצלו הרצון לדברים נעלים כו', כידוע¹¹ סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות אביו, כ"ק אדמו"ר נשמתו-עדן, שבהיותו בן ארבע או חמש שנים, נכנס אל זקנו ה'צמח צדק' בשבת-קודש פרשת וירא, והתחיל לבכות, באמרו: מפני מה נראה ה' אל אברהם אבינו, ולנו אינו נראה... ומזה מובן, שעל-ידי החינוך הראוי, יכולים לפעול אצל ילד קטן, בן ארבע או חמש שנים, שרצונו יהיה בגילוי אלקות, עד שיבכה על שה' אינו נראה אליו¹², שזהו תוכן הענין ד"חולת אהבה".

בסעיף ח, בענין "הקהל":

ומכאן המענה לאלו ש"תואנה הם מבקשים", ושואלים: מדוע "מרעשים" כל-כך אודות הענין ד"הקהל" במשך השנה כולה - בה בשעה שמדובר אודות ענין שהיה בבית-המקדש, ובתחילת השנה (בחג הסוכות) בלבד?!

והמענה לזה - כפי שהודגש כמה פעמים - שאין הכוונה לגדר מצות "הקהל", כ-אם להתעוררות בעניני תורה-ומצוות שנעשית כתוצאה מזה שמקדשים כמה וכמה מישראל יחדיו, כמודגש בפירוש רש"י זה - ש"פרשה שרוב גופי תורה תלויין בה, נאמרה בהקהל דוקא".

ומכאן באים לצורך "להרעיש" בענין "הקהל":

מכיון שמשיח צדקנו עדיין לא בא - הרי זו הוכחה שעדיין חסר משהו ב"מעשינו ועבודתינו", ואם-כן צריך להוסיף ב"מעשינו ועבודתינו", עוד פעולה ועוד פעולה כו'.

[אין הכוונה לומר שהחסרון במעשינו ועבודתינו בתור סיבה לעיכוב הגאולה, הוא ענין המובן בשכל - מכיון שהאמת היא שאין זה מובן בשכל, והרי על-פי תורה צריך להיות (לא רק "נעשה", אלא) גם "נשמע"¹³, נשמע ונבין, כלומר, ההתחלה היא אמנם ב"נעשה" ("הקדימו נעשה לנשמע"), לקיים בפועל עוד לפני שמבין בשכל, אבל לאחר הקיום בפועל, צריך להשתדל להבין בשכלו, וכשאינו מבין, צריך לעשות "טומל" [=רעש] שיסבירו לו... ועוד ועיקר - בנידון-דין - לעשות כל מה שביכלתו לבטל את הגלות ולהביא בפועל את הגאולה (שאו לא יצטרך הסברים על עיכוב הגאולה), על-ידי ההוספה ב"מעשינו ועבודתינו"].

ומכיון שפעולת "הקהל" מביאה להתעוררות מיוחדת ב"מעשינו ועבודתינו", הרי השאלה היא - לא מדוע מרעשים אודות "הקהל" בשנה זו דוקא, אלא להיפך - מדוע לא הרעישו אודות "הקהל" בשנה שעברה, שגם אז היתה ההוראה מפרשת "קדושים" אודות העילוי ד"הקהל" ביחס ל"גופי תורה"!

[והתירוץ שיש לומר "בדוחק" על-כל-פנים - מכיון שאז לא היתה נתינת-כח המיוחדת שנוספה בשנה זו, לאחר שנת השמיטה, שנה שלימה שבה הוסיפו בלימוד התורה (לא רק בארץ ישראל, שבה מקיימים מצות שמיטה כפשוטה, אלא גם בחוץ-לארץ, כמדובר כמה פעמים)].

ו"אין צועקין על העבר", אבל מכאן ולהבא - יש לנצל כל הזדמנות אפשרית "להקהיל" כמה וכמה מישראל כדי לעוררם אודות קיום "גופי תורה", וכל עניני התורה, כולל גם הענינים שמ'דברי סופרים', עד למנהגי ישראל כו'.

והעיקר - שעל-ידי-זה זוכים בקרוב ממש ל"הקהל" האמיתי על-ידי הקב"ה - שקיבל על עצמו את ההתחייבות ואת הזכות לקיים הבטחתו "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"¹⁴, לארצנו הקדושה, לירושלים עיר-הקודש ולבית-המקדש, שאז יהיה לימוד הציווי "ואל יבוא בכל עת אל הקודש"¹⁵ באופן

(14) ישע"י כז, יב.

(15) להעיר מהשק"ט אם אהרן ה' יכול להכנס אל הקודש בכל עת שירצה - ע"י הבאת הקרבנות המיוחדים שנאמרו בפרשה (ראה התוועדיות תשמ"ו ח"ב ס"ע 843 ואילך. וש"נ). ואכ"מ.

(10) תניא רפ"ו.

(11) "היום יום" ט' חשוון. ובכ"מ.

(12) ראה לקו"ש חט"ו ע' 129 ואילך.

(13) ראה שיחת ש"פ תז"מ ס"ג-ד. וש"נ.

1 השייך למעשה בפועל אצל כל אחד ואחד מישראל (להיותו "ממלכת כהנים", "כהנים גדולים"), אשר
2 לימוד הנוגע למעשה בפועל הוא באופן נעלה יותר מלימוד ענין שאינו נוגע למעשה בפועל (כמבואר
3 ב'המשך תרס"ו'¹⁶).

שם, שהדיבור אודות עונשין, דוחה משמיעת המשך הדברים:

4 ובפשטות: כשפוגשים יהודי בפעם הראשונה, ומתחילים לדבר עמו אודות העונשים שיקבל לאחר
5 מאה ועשרים שנה - הרי, במקרה הטוב ביותר, שפגש אדם 'עדין', יאמר לו "א' גוֹטן טָאג" ... וימשיך
6 בדרכו.

7 ואם פגש אדם שאינו כל-כך 'עדין' - יטיח לעומתו ויאמר לו: 'מי שְׂמָךְ... מי אתה בכלל לומר לי
8 מה לעשות, חיים אנו במדינה דמוקרטית שכל אחד מתנהג כרצונו, ומי אתה להתערב באורח החיים
9 שלי? !

10 ונמצא, שלא זו בלבד שלא פעל מאומה, הרי אדרבה - גרם לפלוני לבזותו!

11 ואפילו אם לא איכפת לו בזיון זה - אף שצריכים לחפש אדם כזה שלא איכפת לו שפלוני מבזהו,
12 אבל גם אם נמצא כבר אדם כזה שלא איכפת לו - אין זה מקטין את חומר איסור בזיון חברו, ואם-כן
13 יש להשתדל שלא לגרום לפלוני שיכשל בזה.

בסעיף יא, אודות קבלת החלטות טובות ביום השבת:

14 ומעלה מיוחדת בזה - מכיון שביום השבת "כל מלאכתך עשויה"¹⁷, "מלאכתך" דייקא, מה-שאינ-כן
15 "מלאכת שמים", עניני העבודה בתורה ומצוות, שביום השבת נעשית באופן נעלה יותר, ביתר שאת
16 וביתר עוז.

17 ומעלה נוספת ביום השבת לאחר חצות, "רעוא דרעוין" - כשמדברים אודות הפעולות בעניני ל"ג
18 בעומר - זמן השייך במיוחד לפנימיות התורה (כידוע מנהג אמירת 'דברי-אלקים-חיים' בזמן "רעוא
19 דרעוין"¹⁸), תורתו של רשב"י, שבה הכניס את עצמותו, כמאמר¹⁹ "אנא נפשי כתבית יהבית".

* * *

20 יג. מאמר דיבור-המתחיל "כי ביום הזה יכפר עליכם" גו'.

* * *

21 יד. נהוג בכל התוועדות ביום השבת-קודש ללמוד פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, ענין
22 בהערות אאמו"ר על הזוהר, הלכה בשיעור היומי ברמב"ם, ומשנה בפרקי אבות שלומדים בשבת זו.

23 בנוגע לפירוש רש"י - דובר לעיל אודות פירוש רש"י בתחילת פרשת "אחרי" ובתחילת פרשת
24 "קדושים", הן בנוגע לדרך הפשט, והן בנוגע ל"יינה של תורה", כולל גם הלימוד וההוראה בעבודת
25 האדם, כנ"ל בארוכה.

26 טו. בהערות אאמו"ר¹ מובא מאמר הזוהר² "אחרי מות שני בני אהרן, רבי יצחק פתח: עבדו את ה'
27 ביראה וכו' וכתוב עבדו את ה' בשמחה וגו'", ותוכן הענין (על-פי המבואר בהערות אאמו"ר) - בענין
28 התכללות היראה בשמחה (אהבה), חסד וגבורה.

(19) שבת קה, א - ע"פ גירסת הע"י.

(1) לקוטי לוי"צ ריש פרשתנו (אחרי — ע' ערה, ואילך).
(2) נו, א.

(16) ע' תו. וע' תכ ואילך.

(17) מכילתא ופירש"י יתרו כ, ט. שו"ע אדה"ז או"ח סש"ו
סכ"א.

(18) ספר המנהגים חב"ד ס"ע 34. וש"נ.

1 ויש לקשר זה עם כללות ענין ספירת העומר - בירור המדות כפי שהן כלולות זו מזו, ולדוגמא: במדת
2 החסד - חסד שבחסד וגבורה שבחסד, ובמדת הגבורה - חסד שבגבורה וגבורה שבגבורה, וכיוצא בזה
3 בשאר המדות.

4 ויש להוסיף בכל זה - על-פי פרטי ביאור אאמו"ר, כולל גם הדיוק בשמותיהם של בעלי המאמר,
5 שיש להם שייכות למדות אלו, חסד או גבורה כו', וביחד עם זה, דרשו כולם על פסוק אחד, בפרשה
6 אחת וכו' - כמובן לכל מי שמעיין בפנים.

7 טז. ובהמשך להמדובר אודות ענין "עבדו את ה' בשמחה" - יש להזכיר אודות אלו שהכינו משקה
8 המשמח (שמחה אמיתית ופנימית) עבור מסיבות והתועדויות בקשר לעניני יהדות, תורה ומצוותיה, כולל
9 ובמיוחד - פתיחת בתי חב"ד, בתי תורה תפילה וגמילות-חסדים, בתים הכוללים ומאחדים כל שלושת
10 הקוין (על-דרך תוכן ביאור אאמו"ר על התכללות המדות).

11 וכרגיל - יעלו למעלה (לאחרי העליה ברוחניות) ויכריזו על המאורעות שעבורם הכינו את המשקה,
12 ויזמינו את המסובים כאן, ויתחילו בזה על-ידי-זה שיאמרו "לחיים", ויענו להם "לחיים ולברכה" או
13 "לחיים טובים ולשלום" ("נהרא נהרא ופשיטה")³.

14 והעיקר - שפעולות אלו, בשלושת הקוין תורה עבודה וגמילות-חסדים, בתי חב"ד וכו', ימהרו ויזרזו
15 עוד יותר את בנין בית-המקדש השלישי במהרה בימינו ממש.

16 [כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן משקה לכמה וכמה, וביניהם, גם עבור הפעולות עם יהודי רוסיה, ומסיבת
17 קבלת פנים להרב יוסף שי' ביגון (שהי' נוכח בהתועדות, וגם דיבר - על-פי הוראת כ"ק אדמו"ר
18 שליט"א - בהתלהבות אודות יהודי רוסיה). ואחר-כך התחיל לנגן "והריקותי לכם ברכה"].

* * *

19 יז. בשיעור היומי ברמב"ם מדובר אודות פרטי דיני שבועת העדות, ומסיים: "הנה למדת שאין העדים
20 חייבים בשבועת העדות אלא על-פי עשרה דברים"⁴.

21 והנה, ענין ה"עדות" בעבודת האדם לקונו ("והחי יתן אל לבו") הוא - שהקב"ה אומר על בני-ישראל
22 "אתם עדי"⁵, היינו, שמציאותם של ישראל היא "עדות" (כביכול) על מציאותו של הקב"ה.

23 והענין בזה: בני-ישראל הם "המעט מכל העמים"⁶ - פסוק שנאמר עוד בהיותם במדבר,
24 ועל-אחת-כמה-וכמה לאחר הירידה בזמן הגלות, הקשיים והרדיפות שהיו מנת חלקם של בני-ישראל
25 בכל הדורות, עד לגלות האחרון ובפרט בדור האחרון כו' - "לא תקום פעמיים צרה"⁷.

26 ולכן, כאשר אומות העולם רואים שלמרות כל זה נשאר עם ישראל חי וקיים, ואדרבה "כאשר יענו
27 אותו כן ירבה וכן יפרוץ"⁸, ועל-אחת-כמה-וכמה כשרואים שעומדים בכל התוקף על עניני יהדות, תורה
28 ומצוותיה - הרי זו ההוכחה ("עדות") הטובה ביותר על מציאותו של הקב"ה, ובלשון הכתוב⁹ - "אני
29 הוי' לא שנית, ואתם בני יעקב לא כליתם".

30 וענין זה מודגש ביותר במדינה ההיא - שלאחרי ריבוי שנים (למעלה מיוכל שנים) שלא הניחו
31 ליהודים לעסוק בתורה ומצוות, גדל דור חדש של יהודים גאים ביהדותם!

32 ועל-דרך-זה בנוגע למדינה זו - שלאחרי הרדיפות שהיו ליהודים מעבר לים, נמלטו ובאו למקום
33 חדש שאין בו רדיפות על עניני יהדות, שזהו ענין של עליה, אבל לאידך גיסא, מכיון שעד אז לא היו

(6) ואתחנן ז, ז.

(7) ל' הכתוב - נחום א, ט. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 306 הערה

55. וש"נ.

(8) שמות א, יב.

(9) מלאכי ג, ד.

(3) "היום יום" כ"ט אד"א. וראה סה"מ תרפ"ז בהוספות ס"ע
רמד ואילך.

(4) הל' שבועות פ"ט הי"ג.

(5) ישע' מג, יו"ד. שם, יב. זח"ג פו, א. וראה לקו"ש חי"ט

ע' 190. וש"נ.

- 1 יהודים במקום זה, יש כאן גם ענין של ירידה - לחצי כדור התחתון, והכוונה בזה - ככל עניני ירידות -
2 כדי לבוא לעליה גדולה יותר, "ואנכי אעלה גם עלה"¹⁰, "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"¹¹.
3 ומזה מובן, שענין "אתם עדי" הוא בהדגשה יתירה גם במדינה זו - בעצם היותם בחצי כדור התחתון,
4 ועל-אחת-כמה-וכמה על-ידי קיום תורה ומצוות, ואפילו בעסקם והצלחתם בעניני פרנסה, כפתגם אדמו"ר
5 מהר"ש¹² שפרנסת בני-ישראל בזמן הזה (בימיו, ועל-אחת-כמה-וכמה בימינו אלה) היא על-דרך ובדוגמת
6 ה"מן", "לחם מן השמים"¹³.
7 אמנם, בימינו אלו - בוודאי נסתיימה כבר כללות עבודתם של ישראל בענין "אתם עדי" במשך כל
8 זמן הגלות, ובלשון חכמינו ז"ל¹⁴ "כלו כל הקיצין", ואם-כן צריך להתבטל ענין הגלות, "דאָלאַי גלות",
9 ותיכף ומיד ממש, כך שלא יצטרכו לצעוק "עד מתי", מכיון שברגע שלפני-זה בא משיח צדקנו!

* * *

- 10 יח. הביאור בפרקי אבות - נכלל בשיחות דלעיל סעיף ט. ובסיום הענין, בפירוש "מלך מלכי המלכים
11 הקדוש ברוך הוא" - אמר:
12 ויש להוסיף בפירוש "הוא" - על-פי המבואר בענין "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"¹⁵, שענין
13 זה קשור עם הגילוי בחג הפורים - "אסתר מן התורה מנין, שנאמר ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"¹⁶,
14 גילוי הכי נעלה, "עד דלא ידע"¹⁷, ובלשון הידוע¹⁸ - "תכלית הידיעה שלא נדעך".
15 ולהעיר מהפתגם הידוע של כ"ק אדמו"ר נשמתו-עדן¹⁹ (אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו)
16 שכאשר יושב ולומד 'לקוטי תורה'²⁰ אזי ידעתינו הייתיו...
17 והנה, לפני תחילת אמירת ולימוד פרק שלישי (כבכל הפרקים) אומרים את המשנה²¹ "כל ישראל כו'
18 שנאמר²² ועמך כולם צדיקים גו'", שבזה מודגשת מעלתם של ישראל שכולם שייכים ל"עולם הבא",
19 עולם התחייה²³ דלעתיד-לבוא; ומסיימים במשנה²⁴ "רצה הקב"ה לזכות את ישראל כו' שנאמר²⁵ ה' חפץ
20 למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר", דקאי (גם) על הלימוד שאינו נוגע למעשה בפועל²⁶, אלא באופן ד"דרוש
21 וקבל שכר"²⁷, ששלימותו - לעתיד-לבוא.
22 ויהי-רצון - והוא העיקר - שלאחרי סיום פרק שלישי, נבוא לבחינת 'רביעי', רגל הרביעי שבמרכבה,
23 בחינתו של דוד המלך²⁸, דוד מלכא משיחא, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, במהרה בימינו ממש.

* * *

- 24 יט. לפני הסיום - יש להזכיר עוד פעם אודות ההכנות לל"ג בעומר ב"שטורעם" המתאים, בכל מקום
25 ומקום, ועל-ידי כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, כל חד וחד לפום שיעורא דיליה.

(10) ויגש מו, ד.
(11) לך-לך טו, יד.
(12) אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' קלט. סה"מ תש"ט ע'
21 (הב').
(13) בשלח טז, ד.
(14) סנהדרין צז, ב.
(15) וילך לא, יח.
(16) חולין קלט, ב.
(17) מגילה ז, ב.
(18) ראה בחינות עולם ח"ח פ"ב. עיקרים מ"ב ספ"ל. של"ה קצא, ב.
(19) ראה סה"ש ה"ש"ת ע' 26, תש"ג ע' 63. תש"ה ע' 85.
(20) ולהעיר שבהתחלת* הלקו"ת — בדדושים דפ' פקודי —
מבואר הענין דהשגת השלילה כו'.
(21) סנהדרין ר"פ חלק.
(22) ישע"י ס, כא.
(23) ראה לקו"ש ח"ז ע' 344. וש"נ.
(24) מכות כג, רע"ב.
(25) ישע"י מב, כא.
(26) ראה חולין סו, ב. וש"נ.
(27) סוטה מד, א. וש"נ.
(28) זהר ח"א רמח, ב. ח"ג רסב, ב.

(*) אף שההתחלה ממש היא בדדושי פ' בשלח. — וצ"ע בטעם הדבר, שהרי הדדושים עד פ' ויקהל (כולל גם דדושי פ' בשלח) נכללו ב"תורה אור" (אף שגם בדדושים בלקו"ת בפרשיות שלאח"ז, מצינו עניינים שנבארו בתו"א, ולפעמים, העתקת שורות כו'). ואכ"מ.

וּיש להוסיף ולהזכיר גם את המאמר "כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק"²⁹,
ובנידון-דין, שגם כאשר הפעולה בזה נראית כ"דחק", עבודה קשה, ואפילו כאשר כן הוא המצב לאמיתו
(לא רק שנראה כך), הרי מכיון שמדובר אודות ענין בלתי-רגיל הקשור עם רבי שמעון בן יוחאי, "כדאי
הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק", להתייגע בפעולות אלו גם באופן של "דחק".
ובוודאי יפרסמו את הדברים האמורים בכל מקום ומקום, בכל עיר ועיר וכו', כולל ובמיוחד - בארצנו
הקדושה. ועוד ועיקר - שהפעולות בכל זה יהיו מתוך שמחה, בהתאם לתוכנו של ל"ג בעומר - יום
שמחתו של רשב"י.
[כולל - שגם ההכנות בימים שלפני-זה נעשים מתוך שמחה, כטבע האדם שהידיעה שהולך ומתקרב
יום שמחה, פועלת כבר רגש של שמחה. ולהעיר, שגדולה מזו מצינו - פתגם רבותינו נשיאינו³⁰ "טַרְאָקט
גוט וָועט זײַן גוט". כלומר, שהמחשבה בהווה פועלת על העתיד (לא רק שהמחשבה על העתיד פועלת
על ההווה), אלא שבענין זה יש צורך בנתינת-כח של נשיא בישראל, אשר "הנשיא הוא הכל"³¹, ואם-כן
הרי הוא גם בעל-הבית על "הכל", ועל-אחת-כמה-וכמה בנוגע לעניני בני-ישראל, ועד ש"בעלותו" היא
באופן ש"מונח בקופסא".
שמחה בפועל ממש, לא רק בדיבור וכו', ועד כדי כך, שמצד שמחתו של רשב"י, שוללים אפילו
אמירת "נחם" (ראף שזו תפילה בקשר לביטול ענין הגלות, מכל-מקום מודגש בה ענין היפך השמחה
כו'), כידוע³² הסיפור באחד שאמר "נחם" בל"ג בעומר, ונענש על זה בעונש הכי חמור דהיפך החיים,
רחמנא-ליצלן.
ולהעיר, שהאמור בענין השמחה בל"ג בעומר בקשר לשלילת היפך החיים, הוא גם ביחס ל"מאן
דנפיל מדרגיה איקרי מית"³³, "(נפיל) מדרגיה" דייקא, נפילה ביחס לדרגה שלו(אף שנמצא עדיין בדרגה
נעלית לגבי שאר כל אדם³⁴).
ויתירה מזה - לא רק ביחס לדרגה שלו בהווה, אלא אפילו ביחס לדרגה שיכול וצריך להתעלות אליה
- כראוי ל"חסיד של רבי שמעון בן יוחאי" - הנה גם דרגה זו נקראת כבר דרגתו ("דרגיה"), ולכן צריך
להיות ענין החיים באופן השולל את ענין "נפיל מדרגיה איקרי מית" גם ביחס לדרגה זו, ועד שזוכים
לתכלית השלימות בענין החיים - "מחיה חיים יתן לך חיים"³⁵, חיים נצחיים דלעתיד-לבוא.
ובהתאם לכך - יש לסיים בניגון של שמחה הקשור עם הגאולה, "שיבנה בית-המקדש במהרה
בימינו", וניגון הקשור עם תוכן ענין "בחד קטירא אתקטרנא" (דרגתו של רבי שמעון בן יוחאי) - "ניַעַט
ניַעַט נִיקְאָוּא, קָרָאמִי יִיוּא אֲדָנָאָוּא".
[השלח-ציבור שי' ניגן "יהי רצון כו' שיבנה בית-המקדש במהרה בימינו". "ניעט ניעט ניקאואו".
כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה].

(33) ראה זח"ג קלה, ב. לקו"ש ח"י ע' 211. וש"נ.

(34) ראה תניא חינוך קטן.

(35) יומא עא, א. וראה סה"מ תש"י ע' 44.

(29) ברכות ט, א. וש"נ.

(30) לקו"ד ח"א קנט, ב. ועוד.

(31) פירש"י חוקת כא, כא.

(32) פע"ח שער ספה"ע פ"ז. הובא בעט"ז או"ח סתצ"ג.

לקוטי שיחות פרשת אחרי כרך יז

מתורגם ללשון הקודש

בלשון "חטאתי" לבד (מבלי לומר "עויתי ופשעתי")²²
 מספיק על כל העבירות, אפילו על "זדונות" ו"מרדים"²³
 – ולכאורה: מדוע יספיק הוידי "חטאתי"²⁴
 (שמשמעותו שהוא עבר בשוגג) גם על מרדים²⁵
 וזדונות?²⁶

ב.

שלימות הוידי

אף על פי ש"עיקר הוידי" הוא אמירת "חטאתי"²⁷
 ובזה יוצא ידי חובת "מצות וידי" – אמנם לכתחילה,²⁸
 כדי לקיים בשלימות את מצות הוידי, צריך לומר²⁹
 (כנזכר לעיל מהרמב"ם) "אנא השם חטאתי עויתי³⁰
 פשעתי כו' והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני³¹
 חוזר לדבר זה". יתירה מזו: בספר המצות³² אומר³³
 הרמב"ם, שבוידוי כולל גם בקשת כפרה ("ויבקש³⁴
 כפרה"³⁵).

נמצא איפוא, שבוידוי יש שני עניינים: (א) "עיקר³⁵
 הוידי" (או "מצות הוידי") שלזה מספיק לומר סתם³⁶
 "חטאתי". (ב) שלימות הוידי, שבזה נכללים עוד כמה³⁷
 פרטים (כנ"ל).³⁸

בדומה לכך מוצאים גם בנוגע לכללות מצות³⁹
 התשובה: היא כוללת את מצות התשובה, ושלימות⁴⁰
 במצות התשובה (כדלקמן סעיף ה' ואילך בארוכה);⁴¹
 ויש לומר, כי מאחר וענין הוידי הוא (לא פרט⁴²

א.

האומר "חטאתי" – יצא חובת וידי

1 בנוגע לוידי הכהן הגדול על השעיר המשתלח
 2 נאמר בפסוק¹: "והתודה עליו את כל עונות בני ישראל
 3 ואת כל פשעיהם לכל חטאתם". מפסוק זה לומד רבי
 4 מאיר² אשר סדר הוידי הוא "כיצד מתודה) עויתי
 5 פשעתי וחטאתי". חכמים³ חולקים על רבי מאיר –
 6 בנימוק כי "עונות אלו השגגות", "פשעים אלו
 7 המרדים" ו"חטאתם אלו השגגות", ו"מאחר שהתודה
 8 על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות?
 9 (בתמיה)"; ולכן לדעת חכמים סדר הוידי הוא
 10 "חטאתי ועויתי ופשעתי".

11 ביחס לוידי אשר מחוייב כל אחד לומר בעת
 12 שהוא עושה תשובה, פוסק הרמב"ם³: כיצד מתודין,
 13 אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי
 14 כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר
 15 לדבר זה וזהו עיקרו של וידי.

16 אך⁴ בהמשך הדברים מביא הרמב"ם (בנוגע לוידי
 17 בו חייב כל אחד ביום הכפורים) "הוידי שנהגו בו כל
 18 ישראל, אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידי".
 19 וכך גם נפסק בטור⁵ וברמ"א⁶, ובלשון אדמו"ר הזקן
 20 בשולחן⁷: אמר סתם חטאתי יצא ידי מצות וידי.
 21 צריך להבין: מסתימת לשון הנ"ל משמע שהוידי

(9) אבל להעיר מראב"ע פשרתנו (טז, ל): חטאת שם כלל ע"כ תמצא על השגה ועל הודון.

(10) מ"ע עג. וכ"ה בחינוך מצוה שסד. יראים ס"י שסג (בוידוי בעת הבאת חטאת). ובחובת הלבבות שער התשובה רפ"ד ב"גדרי התשובה": שיתודה בהם ויבקש המחילה עליהם. ועד"ז בחבור התשובה להמאירי (מאמר א' פ"ח) בארבעה "תנאי התשובה". וברס"ג (בס' האמונות והדעות מ"ה פ"ה) בד' "עניני התשובה" הזכיר רק "בקשת כפרה" (ולא – וידי**).

ולהעיר מאגה"ת לאדה"ז פ"א: "לא הזכירו הרמב"ם והסמ"ג כו' רק הוידי ובקשת מחילה***. ובסהמ"צ להצ"צ מצות וידי ותשובה רפ"א: הוידי הנק' בקשת מחילה כדאי ברמב"ם פ"א כו'***.

(11) כ"ה בהוצאת קאפח. ובדפוסים לפנינו: ויבקש המחילה.

(1) פשרתנו טז, כא.

(2) יומא לו, ב.

(3) הל' תשובה פ"א ה"א.

(4) שם פ"ב ה"ח. ע"פ יומא פז, ב.

(5) או"ח סתר"ז.

(6) שם ס"ג (אבל להעיר משל"ה הובא במג"א שם).

(7) שם סעיף ד.

(8) בלח"מ הל' תשובה פ"ב שם כתב שצריך לומר גם עוינו פשענו אלא שהרמב"ם סמך על מה שמפרש לעיל רפ"א*. וראה גם פר"ח או"ח שם סק"ג (בסופו). פרמ"ג שם א"א סק"ה. מנ"ח מצוה שסד. אבל בשו"ע אדה"ז (וכן בטור ורמ"א שם) מוכרח שכוונתו רק ל"חטאתי" (שהרי אינו מזכיר כלל עויתי פשעתי בעיקר הוידי). וראה ג"כ כד הקמח ע' וידי מדרז"ל.

(*) ובפרט שבכ"כ דפוסים וכת"י (נסמנו ב"ספר המדע" לרמב"ם ירושלים תשכ"ד) הגירסא "אבל אנחנו חטאנו כול' (או: וגו')".

(**) ולא מנה וידי במנין המצות שלו (ראה ביאור הרי"ף פנרלא לסהמ"צ רס"ג פרשה מב).

(***) ב"בקשת מחילה" לכאורה כוונתו רק להרמב"ם (בסהמ"צ) ולא להסמ"ג. שהרי בסמ"ג (מ"ע טז) לא נזכר (בפירושו) בקשת מחילה. וראה שו"ג שלאח"ז.

(****) וצנ"ק שהרי ברמב"ם שם לא נזכר "בקשת מחילה". ואולי הכוונה ל"אנא (השם)" שברמב"ם (ועד"ז בסמ"ג) שם. ולהעיר ממנ"ח שם (ע"ד אמירת "אנא השם").

בתשובה לתלות ולא ביום-הכפורים לכפר ולא ביסורין
למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת כו".
שואלים על כך המפרשים: הרי גם ר' אלעזר בן
עזריה מונה ארבעה חלוקי כפרה, ומדוע אומר
ש"שלשה הן"?
נאמרו על כך שני ביאורים:
(א) המהרש"א¹⁶ מפרש (וכך נאמר בפירוש
בירושלמי¹⁷), אשר תשובה עצמה, מכיוון שהיא צריכה
להיות "עם כל אחד ואחד", אין היא נחשבת כאחד
החילוקים בכפרה¹⁸; "חילוקי כפרה" הם רק שלושה:
יום-הכפורים, יסורים ומיתה.
(ב) פירושו של ה"עקידה"¹⁹ – שב"חילוקי כפרה"
נמנים רק אלה אשר "האדם יתכפר בהם בחייו" (לפי
ש"אין המתים נכנסים למנין חלוקי כפרה אלא בעלי-
תשובה שהם חיים²⁰); ולכן אין חילול השם נמנה
בחשבון ה"חילוקי כפרה"²¹, כי חילול השם הוא דבר
ש"לא יכופר עד ימותו".
אחד הקשיים²² בפירוש המהרש"א הוא: לפי
פירושו יוצא, שהשינוי והחידוש של ר' אלעזר בן

צדדי בתשובה, אלא) – שהתשובה שבלב צריכה
להיאמר בדיבור¹² – לכן בהכרח שגם בוידוי יהיו שני
ענינים אלו: (א) "עיקר הוידוי" המבטא את עיקר
התשובה (או בלשון אדמו"ר הזקן באגרת התשובה¹³:
מצות התשובה); (ב) שלימות¹⁴ הוידוי, בו מתבטאת
שלימות¹⁴ התשובה – ובזה נדרשים כל הפרטים הנ"ל
בוידוי.

ג.

"חלוקי כפרה" – שלשה או ארבעה

כדי להבין זה, יש להקדים ולבאר את מחלוקת
התנאים¹⁵ אודות "חילוקי כפרה":
"שאל ר' מתיא בן חרש את ר' אלעזר בן עזריה
ברומי שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל
דורש. אמר שלשה הן ותשובה עם כל אחד ואחד. עבר
על עשה ושב אינו זו משם עד שמוחלין לו כו' עבר
על לא-תעשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויום-
הכפורים מכפר כו' עבר על כריתות ומיתות בית-דין
ועשה תשובה, תשובה ויום-הכפורים תולין ויסורין
ממרקין כו' אבל מי שיש חילול השם בידו אין כח לא

למנותה בה"חילוקי כפרה", כי: (א) מכיון דבמ"ע צריך רק תשובה, הרי
זה דתשובה לבד מכפרת הוי חלוקה בפ"ע. וראה גם פסקי הרי"ד שם.
(ב) בפרט את"ל דבכל אחד מהחילוקי כפרה צ"ל התשובה באופן אחר
(בעבירות חמורות – תשובה חזקה יותר וכו') **, הרי ודאי דזה שבמ"ע
תשובה לבד מכפרת הוי חלוקה בפ"ע (מכיון שאינה דומה תשובה זו
להתשובה שצ"ל בשאר חלוקי כפרה). (ג) ודוחק קצת – "חלוקי כפרה"
פירושו (לא דברים המכפרים, כ"א) חלוקי העבירות *** בנוגע (לא לעונש
שלהם, קרבנם וכו' – כ"א) לכפרתם, שהם ד'.

נוסף ע"ז שרק לפירוש העקידה מודגש בלשון ראב"ע גופא מה
הם הג' חלוקים – כי תיכף לאחריו אמרו "ג' הן כו'" מונה הג' חלוקים
עבר על עשה כו' ל"ת כו' כריתות ומיתות ב"ד כו', ואח"כ מסיים "אבל
(המורה) על ענין חדש שלפעמים אינו במשך להקדומו. וראה גם תוס'
יוהכ"פ שם) מי שיש חילול השם בידו כו'":

משא"כ לפירוש המהרש"א נמצא, ש"ג' הן" קאי – לא על הבבא
שבאה תיכף לאחריו, כ"א מתחיל מהבבא "עבר על ל"ת כו'" (ומפסיקה
ביניהם הבבא "עבר על עשה כו'")!

נאסף שגם בירושלמי הלשון – (א) "ג' הם כו'" ולא קאי על הבבא
שלאח"ז "עבר על מ"ע כו'" (כנ"ל בפנים והערה 17), (ב) גבי חילול
השם "אבל מי שנתחלל בו ש"ש כו'",

הרי שם מפורש "חזון מן התשובה" ואין מקום לטעות ד"עבר על
מ"ע כו'" נכלל ב"ג' הם" ****: משא"כ בבבלי, אם כונתו כן הול"ל
(לא "תשובה עם כל אחד", כ"א) "חזון מן התשובה" (כבירושלמי).

(12) ועד שרק מצות וידוי נמנה במנין המצות להרמב"ם, כמשנ"ת
בארוכה במ"א נלקו"ש חל"ה ע' 18 ואילך. חידושים וביאורים בש"ס
סי"ח. – נדפס גם בלקו"ב לתניא ח"ב ע' מב ואילך. ועיי"ש (ולקו"ב ס"ע
מא ואילך) שזהו הביאור במ"ש הרמב"ם (שם פ"ב ה"ג) ד"כל המתודה
דברים ולא גמר בלבו לעזוב ה"ז דומה לטובל ושרץ בידו כו' – כי
ע"י דוגמא זו מוכן איך שוידוי ענינו ביטוי התשובה שבלב בדיבור,
עיי"ש].

(13) פ"א.

(14) להעיר מהמבואר (לקו"ד ח"א ג, סע"א ואילך. סה"מ תש"ד ע'
30) בענין יתודה בלחש בעת תקיעת שופר.

(15) יומא פו, א. וראה ירושלמי סוף יומא (וש"ג) – בשינוי (כדלקמן
בפנים והערה 17). אבות דר"ג פכ"ט, ה. מדרש משלי פ"י. וראה תוספתא
יומא פ"ד, ט. מכילתא יתרו כ, ז.

(16) חז"א ג שם. וכו"ה בפסקי הרי"ד יומא שם.

(17) שם (ג' ה' חזון מן התשובה").

(18) כפשוטו לשון הגמרא "ג' הן ותשובה עם כל אחד", וכפ"ש
ד"ה א"ל יומא שם (כמ"ש בחדא"ג שם) – "אבל תשובה אינה מן
החלוקין שהיא צריכה לכולן". וראה שוה"ג הג' להערה 21.

(19) פרשטנו שער סג ד"ה ועתה ראה. הובא בתוספות יוהכ"פ
(למהר"ם חביב) יומא שם ד"ה שאל (ושם, שכן מפרש בכס"מ הל'
תשובה ספ"א, עיי"ש). וכן מוכח דעת מנורת המאור בהקדמה לגר ה'.

(20) תוספות יוהכ"פ שם.

(21) ואף שתשובה "צריכה לכולן" (לשון רש"י שם) – מ"מ אפשר

(*) ובלא"ה"כ מוכרח לפרש כן בתוספתא (ומכילתא) שם שמונה ארבעה חלוקי כפרה כו' (גם) עבר על עשה כו'.

(**) ענין תניא ח"א פ"א: אם שב בתשובה הראוי' כו' בשלשה חלוקי כפרה כו'.

(***) וכן משמע בפרש"י שם ד"ה חלוקי כפרה (שחלוקין בכפרתו). ד"ה א"ל (שיש עבירה שהיא צריכה לזה ואינה צריכה לזה). אבל ראה הערה 18.

(****) וכן בתוספתא יומא שכותב "אבל" בבבא דחילול השם – אין מקום לטעות שלא נכלל בה"חלוקי כפרה. שהרי מפורש שם "ארבעה חלוקי כפרה".

ומה שמדגיש (בירושלמי ותוספתא שם) "אבל" – הוא מכיון שסו"ס חילול השם שונה מג' בבות שלפנ"ו בענין עיקרי. כפנים (וראה תוס' יוהכ"פ שם באו"א קצת).
ועוד י"ל ואכ"מ.

מזה מובן, שאדמו"ר הזקן לומד, שבדברי ר' אלעזר בן עזריה "שלושה הן" – כוונתו לשלול (לא) "עבר על מצות עשה כו'", (כפירוש המהרש"א, אלא) חילול השם (כפירוש ה"עקידה").

לכאורה: מה נוגע ב"אגרת התשובה" – בה מבאר אדמו"ר הזקן את "מצות התשובה" ועבודת התשובה על פי נגלה ועל פי הסוד כו' – להקדים אשר רק "שלושה חלוקי כפרה הם" ובהדגשה אשר חילול השם אינו בכלל?

ניתן לומר, כי היא הנותנת: בכך שמביא את "חלוקי כפרה" מיד בתחילת 'אגרת התשובה' מדגיש אדמו"ר הזקן, ששלימות התשובה היא מה שמביאה כפרה [שלכן מביא באגרת התשובה²⁹ גם עניני תעניות וכו' הנדרשים לגמר כפרה – לפי שכל זה נכלל בתכלית ושלמות התשובה], וכדלקמן סעיף ז'.

ובזה שמדגיש, שישנם רק "שלושה חלוקי כפרה, וחילול השם אינו בכללם – כוונתו להסביר, כי ענין הכפרה המהוה חלק מ(שלימות) מצות התשובה (שלכן יש לבאר ב"אגרת התשובה") – כלומר כפרה תכליתית התשובה – הוא רק בכפרה זו הנעשית מחיים (ולא כפרה על חילול השם הבאה לאחר מיתה), לפי שאחד מעיקרי מצות התשובה הוא – שעניינה הוא מחיים דוקא, כדלקמן סעיף ח'.

ה.

"עצם התשובה" – עזיבת החטא

והביאור בכל זה: מיד לאחר שמביא את הברייתא של סוף יומא, אומר אדמו"ר הזקן ב'אגרת התשובה': והנה מצות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא בלבד. שיגמור בלבו בלב שלם לבל ישוב עוד לכסלה כו' ולא יעבור עוד מצות המלך כו'.

מדיוק הלשון "מצות התשובה מן התורה היא

עזריה (ש"שלושה הן" – ולא "ארבעה חילוקי כפרה") אינו ענין הנוגע להלכה, ואינו חידוש בענין הכפרה – כי הן השואל ר' מתיא בן חרש והן העונה ר' אלעזר בן עזריה הנם בשיטה אחת, שכאשר "עבר על עשה" די בתשובה לבדה – והחילוק ביניהם מסתכם רק בחשבון הדברים, האם גם תשובה נמנית בין חילוקי הכפרה או לא²³;

עוד יש להבין: מהו בסיס המחלוקת בין ר' מתיא בן חרש (שכדבריו נאמר בתוספתא²⁴) הסובר ש"ארבעה חילוקי כפרה" מאחר ותשובה בכללם, ובין ר' אלעזר בן עזריה הסובר ש"שלושה הן"?

מכח שאלות אלה, לומד ה"עקידה" שב"שלושה הן" שולל ר' אלעזר בן עזריה את חילול השם, ובוה מחדש, שכפרה היא מחיים דוקא, אבל לאחר מיתה "לא שייכא ביה [=לא שייכת בו] כפרה"²⁵.

אך גם לפירושו של ה"עקידה" דרוש ביאור: מכיוון וגם בחילול השם הוא רק ש"לא יכופר עד ימותו", אבל גם לדעת ר' אלעזר בן עזריה על-ידי מיתה ישנה כפרה על-כל-פנים²⁶ עבור הנשמה, ו"אין מזכירין לו דבר כו' לענשו על זה חס-ושלום בעולם הבא"²⁷ – אם כן, סוף כל סוף מה ההבדל להלכה²⁸ בין דעת ר' מתיא בן חרש ור' אלעזר בן עזריה?

ד.

תשובה קשורה בכפרה הנפעלת מחיים

אדמו"ר הזקן כותב בתחילת 'אגרת התשובה': "תניא בסוף יומא שלשה חלוקי כפרה הם ותשובה עם כל אחד", ומביא אחר כך את שלושת הפיסקאות – "עבר על מצות-עשה כו' עבר על מצות לא-תעשה כו' עבר על כריתות ומיתות בית-דין כו'" – ומסיים "עד כאן לשון הברייתא" – ולא מביא כלל את הפיסקא אודות חילול השם (ואפילו לא מרמזה על-ידי הוספת "וכו'" לאחר הפיסקא "עבר על כריתות ומיתות בית-דין").

(23) אבל ראה שירי קרבן לירושלמי סנהדרין ר"פ חלק.

גם אפשר לומר דלרמב"ח כיון שהתשובה בכאור' היא באופן אחר (כנ"ל הערה 21) אפשר למנות תשובה בחזקת כפרה, משא"כ לראב"ע כיון שהתשובה היא בעיקרה ובנקודה שווה בכאור'א לכן אינה מה'חלוקי כפרה'.

אבל – ה"ז דוחק גדול לומר שהתשובה בכהנ"ל נחשבות לאחת כיון ששווה היא בנקודתה (משא"כ בהבדלה). ומלשון אדה"ז (נעתק לעיל בשו"ג ה' להערה הנ"ל) מוכח, שגם לראב"ע דג' חלוקי כפרה הן יש חילוק באופן התשובה בכ"א מהחלוקי כפרה.

(24) שם. ומזה מובן דלא בטלה דעו זה גם לאחר מענה ראב"ע.

(25) לשון העקידה שם.

(26) בעקידה שם: "לא זכרו בו כפרה.. כי אחר המות אינו הוא עצמות האדם.. אבל הוא במציאות נבדל מהראשון". אבל צריך ביאור, שהרי עיקר האדם הוא נשמתו (ועוד שהכפרה לאחר מיתה – נוגעת גם להגוף, כמדר"ל (סנהדרין צא, ריש ע"ב) "מביא נשמה וזורקה בגוף ודן אותם כאחד"). ולכן נראה ככפנים.

(27) לשון אדה"ז – אגה"ת רפ"ב.

(28) ודוחק גדול לומר דנפק"מ בנוגע להגוף כשיקום בתחיה"מ.

(29) פ"ב"ג.

ויתירה מזו יש לומר: אין זאת אלא שרצה הקדוש-
ברוך-הוא שבשעה שהאדם יעשה תשובה – יכפר לו.
[ולכן, אפילו רבינו יונה, הכולל ב"יסודות
התשובה" חרטה על העבר ויודוי (כנ"ל סעיף ה') –
עם זאת אין הוא מונה³⁶ ביניהם בקשת כפרה. מכיוון
שבקשת כפרה היא ענין של תפלה, בעשיית תשובה גם
מבקשים מהקדוש-ברוך-הוא שיכפר על החטאים³⁷;
אך אין היא מגדרי התשובה].
יתירה מזו: כפרה אינה אפילו תוצאה הכרחית
מהתשובה – ועל-אחת-כמה-וכמה שלגמרי אינה
מעכבת בתשובה³⁸; כמוכח מזה, שישנן עבירות כמו
"בא על הערוע והוליד ממנה ממזר" – שאינו מתכפר
אפילו על-ידי יום-הכפורים ויסורים כו'³⁹, ואף על פי
כן, מיד כאשר עושה תשובה הוא מפסיק להיות רשע,
ונחשב "עושה מעשה עמך"⁴⁰.

ז.

כפרה - תכלית ומבוקש בתשובה

עם זאת, מביא אדמו"ר הזקן ב"אגרת התשובה" גם
ענינים הקשורים לכפרה (כנ"ל סעיף ד'). שמזה מובן,
שגם הכפרה נוגעת במצות התשובה.
והענין בזה: בתשובה ישנם שני ענינים: א) התשובה
עצמה, שהאדם עושה, וענינה הוא – מכאן ולהבא כנ"ל.
ב) התכלית⁴¹ והמבוקש (ומסובב⁴²) מהתשובה,
שהקדוש-ברוך-הוא יכפר לו על עוונותיו, עד שיהיה
"מרוצה וחביב לפניו יתברך כקודם החטא"⁴³. ומצד זה
צריכים להיות (ביחד עם "עזיבת החטא") גם שאר
גדרי התשובה – חרטה על העבר, ויודוי וכו'⁴⁴.

עזיבת החטא בלבד" מובן בפשטות, שאדמו"ר הזקן
שולל בזה את כל שאר הענינים (חוץ מ"עזיבת
החטא") – גם חרטה ויודוי.
– בספר "חובת הלבבות"³⁰ נאמר אמנם, כי גם
החרטה והיודוי, בנוסף לעזיבת החטא (וקבלה על
להבא), הנם מגדרי התשובה; וכ"תנאי גדרי התשובה"
מונה שם³¹ עשרים ענינים (וגם רבינו יונה ב'שערי
תשובה'³² מונה את שלושת הדברים כ"יסודות
התשובה", ועשרים ענינים כ"עיקרי התשובה"³³);
אך מזה שאדמו"ר הזקן אומר שמצות התשובה
היא "עזיבת החטא בלבד" מוכח, כי דעתו היא: הגם
שחרטה ויודוי הנם מ"גדרי התשובה" ו"יסודות
התשובה" – עם זאת אינם עצם³⁴ התשובה. עצם
התשובה הוא "עזיבת החטא בלבד"³⁵, ולכן על-ידי
עזיבת החטא בלבד יוצאים ידי חובת מצות
התשובה.

ו.

תיקון העבר אינו מעצם התשובה

הטעם מדוע מצות התשובה היא בעיקר (לא
החרטה על העבר כו', אלא) ההחלטה גמורה בלב על
להבא, לא לעבור יותר על שום חטא – הוא לפי
שמצות התשובה צריכה להתבטא בכך שתפעל על
האדם מכאן ולהבא: שיחדל מלהיות רשע ויהיה צדיק
גמור; אך לא בנוגע לעבר, שיימחל ויתכפר לו החטא
שעשה בעבר.
זאת אומרת: בפועל באה על-ידי התשובה (גם)
כפרה על העבר, אך אין זה חלק מעצם התשובה.

"קובץ תשובות" (ירושלים תשל"ג) תשובה כא. בית אלקים (להמבי"ט)
שער התשובה פ"ב.

(39) חגיגה ט, א (במשנה). יבמות כב, ב.

(40) יבמות שם.

(41) אף שנקודתה – כבכל המצות – לקיים זה שציונו לעשות תשובה.
(42) ואף שנעטם התשובה היא "עזיבת החטא בלבד" (שאינה שייכת
לכאורה לכפרה), כנ"ל סעיף ו' – מ"מ, הכפרה היא מסובבת מעצם
התשובה (שלכן יכולה היא להיות המבוקש ותכלית שלה), כי ע"י עזיבת
החטא נעשה (כדוגמת) מציאות אחרת (ויתרה מזו מציאות הפכית: צדיק
– הופך לרשע) – ואיך יענישוהו או אפילו יזכירוהו דבר וחצי דבר* ע"ז
שנעשה אחר (ע"ד שינוי השם דמבטל גזר דין – סמ"ג (מ"ע טז) ור"ן
הובאו בחדא"ג מהרש"א לר"ה טז, ב).

(43) וי"ל שלכן ס"ל להרמב"ם ועוד, שבקשת כפרה היא בכלל היודוי
וגדרי התשובה (ראה לעיל ס"א והערה 10 ובהנסמן בהערה 34) – כיון
שווה התכלית והמבוקש של תשובה.

(30) שער התשובה רפ"ד.

(31) פ"ה.

(32) שער א' בעיקר הח' (סי"ט). ועד"ז ברס"ג וחובר התשובה דלעיל

הערה 10.

(33) שער א' ס"י ואילך.

(34) ו"ל מעין דוגמא בהלכה – בלעז"ז: משהו איסור – למ"ד חצי
שיעור מותר (לאוכלו וכו') מה"ת.

(35) להעיר מלשון הרמב"ם הל' תשובה (פ"ב ה"ב): ומה היא
התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא
יעשה עוד כו' וכן יתנחם על שעבר כו'. וראה לקמן הערה 51.

(36) משא"כ ברס"ג הנ"ל. ולהעיר אשר בחובת הלבבות ומאירי שם
הזכירו בקשת מחילה ב"גדרי (תנאי) התשובה".

(37) עיי"ש פ"א "העיקר הט"ו התפלה. יתפלל אל השם ויבקש רחמים
לכפר את כל עונותיו", עיי"ש.

(38) עיין מנ"ח מצוה שסד (ומוכיח כן מש"ס קידושין מט, ב. עיי"ש.
וראה חלקת מחוקק לשו"ע אה"ע סלי"ח סקמ"ד). ועיי"כ תשובת חת"ס

כפי שהיא מלוכשת בגוף, עד שהוא מזכך את הגוף 20
עצמו⁴⁹, שיהיה כלי לאלוקות. 21

מכך מובן גם בנוגע ל"מצות התשובה": העובדה 22
שהמבוקש בה ותכליתה הוא "כפרה" – הוא (בעיקר) 23
הכפרה הנעשית בנשמה כפי שהיא מלוכשת בגוף 24
ובגוף עצמו⁵⁰; אך לא הכפרה הנעשית כתוצאה מכך 25
ש"מיתה ממרקת" (למרות שגם ענין זה, שתהיה כפרה 26
על-ידי מיתה, נעשה על-ידי תשובה). 27

זהו איפוא החידוש של ר' אלעזר בן עזריה האומר 28
"שלשה הן": ר' מתיא בן חרש מדבר אודות עניני כפרה 29
בתור כפרה. ולכן מונה ארבעה חלוקי כפרה, גם חילול 30
השם, כי גם במקרה זה ישנה כפרה עבור הנשמה, 31
על-כל-פנים לאחר צאתה מן הגוף; 32

אך רבי אלעזר בן עזריה⁵¹ מדבר אודות ענין 33
הכפרה הקשור למצות תשובה⁵² (או יתירה מזו: הוא 34
מדבר ביחס לענין התשובה עצמה, כיצד על-ידי 35
תשובה נעשה "ונקה" – "מנקה הוא לשבין"⁵³), ולכן 36
מונה רק שלשה חלוקי כפרה – אלה מהם שכפרתם 37
מחיים, לפי שרק כפרה זו היא ביטוי לפעולה 38
(העיקרית) של מצות התשובה⁵⁴ (ושל המצוות בכלל), 39
כנ"ל. 40

1 [ברם, אף שהמבוקש בתשובה הוא כפרה (על
2 העבר), עם זאת, כאמור, גם כאשר התשובה אינה
3 מביאה לכפרה, אין זה מעכב את מצות התשובה
4 ואפילו לא את פעולתה ותוצאתה העיקרית⁴⁴ (שהיא
5 מכאן ולהבא)].

ח.

קיום המצוות ופעולתן - לנשמה שבגוף

6 לאור המבואר עד כה, ניתן להבין את שיטתו של
7 ר' אלעזר בן עזריה, המשמיט את "חילול השם"
8 מחילוקי הכפרה:
9 כידוע, קיום המצות הוא דוקא בעולם הזה כנשמות
10 בגופים, ולא בגן-עדן לאחר צאתם מהגוף. וכדרשת
11 רז"ל על הפסוק⁴⁵ במתים חפשי.

12 וכשם שקיום המצות הוא בהיות הנשמה בגוף, כך
13 הוא גם בנוגע לפעולה ותוצאה העיקרית של קיום
14 המצוות (אין הכוונה כאן לשכר הבא לאחר הקיום,
15 לנשמה בגן-עדן, אלא:) כאשר האדם מקיים את תכלית
16 בריאתו – אני נבראתי לשמש את קוני⁴⁶, ואתם תהיו
17 לי ממלכת כהנים וגוי קדוש⁴⁷ – הרי בלשון החסידות
18 הוא נעשה בצוותא וחיבור עם השם מְצַנָּה המצוות
19 ("מצוה" מלשון "צוותא"⁴⁸), הוא ממשיך אור בנשמה

(44) וע"ד זה (ולא ממש) מצינו בתפלה, שענינה בקשת צרכיו (רמב"ם
ריש הל' תפלה. ועוד), שיש בה ב' ענינים: א) המצוה שעל האדם –
לבקש ולהתפלל כר, ב) המבוקש דהתפלה, שהקב"ה ימלא בקשתו: ומ"מ
גם כשידוע שלא תמולא בקשתו – כי עליו נאמר (ישעי' א, טו. רמב"ם
הל' תשובה פ"ז ה"ז) "גם כי תרבו תפלה אינני שומע" – הרי פשוט
שבתפלתו מקיים מצות התפלה. וראה לקו"ש חכ"ב ע' 119.

(45) תהלים פח, ו. שבת ל, א. וש"נ.

(46) קידושין בסופה.

(47) יתרו יט, י.

(48) לקו"ת בחוקותי מה, ג. ד"ה רבי אומר ה"ש"ת ספ"א ואילך. ועוד.

(49) עיין תניא פל"ז.

(50) ונפק"מ גם באופן התשובה – שצ"ל באופן ששייך להגוף*
ותשובת ראב"ז ש"געה בכ"י עד שיצתה נשמתו" (ע"ז יז, סע"א) הייתה
ע"ד הוראת שעה (ראה תניא ספמ"ג, מאמרי אדה"ז תקס"ב ע' ז**), (ג).
וראה המשך תער"ב פש"ב: וגם לא ע"י סיגופים ותעניות ששורבים הגוף
(ראה תורת הבעש"ט – היום יום ע' כג).

ואולי י"ל שהוא טעם הפנימי למ"ש אדה"ז הענין ד"אסור לו
להרבות בתעניות כו" באגרת התשובה (ג). וי"ל דמ"ש שם (בנוגע
למספר הצומות העודפים על רנ"ב וכו') "יפרה בצדקה" הוא בדוקא (ולא
שינוי לפדותם בצדקה). ואכ"מ.

(51) להעיר אשר ה' כהן, איש החסד ונשיא ועשיר בבהמות (שבת
נד, ב), משא"כ רמב"ם שמוכר בתור ראש ישיבה (סנה' לב, ב. – ולהעיר

מתנחומא – באבער – הוספה לפ' חוקת).

(52) שלכן מדגיש "ותשובה עם כל אחד".

(53) יומא שם. ואת"ל ש"שאל רמב"ח כו" הוא המשך הברייתא
"מנקה הוא לשבין כו" (כדמשמע קצת ג"כ בע"י שם. ס' המוסר (לר"י
כלץ) פ"ב) – יומתק ביותר מה שאדה"ז מפרש דראב"ע בבבלי מפרש
הג' חלוקי כפרה בשייכות לתשובה (ככפנים), כי הוא המשך הברייתא
ד"מנקה הוא לשבין כו": משא"כ בירושלמי שלא הובאה שם התחלת
הברייתא, חלוקי הכפרה אינם בשייכות לענין התשובה, ולכן גם ראב"ע
מודה שחילול השם הוא בכלל חלוקי כפרה.

[ומה שראב"ע מונה רק ג' חלוקי כפרה (ולא ד', כרמב"ח) – יש
לומר, שמונה רק החלוקות שהכפרה בהן היא חידוש, מכיון שבאה
מלמעלה (משא"כ בכפרה שמצד תשובה, אין בה חידוש (כ"כ), מכיון
שהאדם שב ותיקן עונותיו. ע"ד מ"ש"כ בצפצפ"נ (להרימ"ט) רלג, ב). ועוד
י"ל ואכ"מ].

(54) וי"ל שנפק"מ גם בפועל. כי לפי ראב"ע [שהכפרה שהיא תכלית
התשובה היא מחיים דוקא], ועי"פ הכלל דאין לך דבר שעומד בפני
התשובה [שהכוונה בזה לא רק שנעשה צדיק, כ"א שיכול לתקן החטא,
כפרה, כדמוכח באגה"ת רפ"ד וספ"ט] – צריך לומר, שגם בחילול השם
אפ"ל כפרה מחיים (ע"י אופנים שונים – כמבואר בשע"ת לר"י שער א'
עיקר הי"ז (סמ"ז). שער ד' ס"ה. שם סט"ו. וראה זח"ג קכ, סע"ב ואילך.
ועוד].

(* להעיר מד"ה אחרי מות, תרמ"ט (קה"ת תשכ"ב) בפ"י בקרבנות ג' רצוא בלי שוב. וראה אור"ח ריש פרשתנו.
(** ומש"כ בל"ת ובס' הליקוטים להאריך"ל תהלים לב – הוא לתרץ במה בא לעוה"ב ובמה יתכסה.

מבקש מהקדוש־ברוך־הוא מחילה על כך (דבר) 26
המחוייב לפי כמה דעות⁵⁷). 27
ובזה מובן מדוע באמירת "חטאתי" לבד יוצאים 28
ידי חובת מצות וידי גמ' על הזדונות – לפי שבוזה 29
מבטא האדם את "מצות התשובה מן התורה (ש)היא 30
עזיבת החטא בלבד". 31

י.

המספרים שלוש וארבע – אורות וכלים

כל הענינים בנגלה דתורה, גופי תורה – קשורים 32
עם נשמתא דאורייתא⁵⁸, ויתירה מזו – משתלשלים 33
מענינים בפנימיות ("נשמת") התורה. ומזה מובן, ששתי 34
השיטות בברייתא – שלשה או ארבעה חלוקי כפרה – 35
יש דוגמתם בפנימיות התורה – על פי קבלה וחסידות. 36
בענינים של המספרים שלוש וארבע⁵⁹, מבאר 37
הצמח־צדק⁶⁰ כי ב"כלים" ישנם שלוש בחינות, 38
וב"אורות" – ארבע בחינות (שלוש בחינות אורות 39
המתלבשים בכלים, והדרגא הרביעית – אורות הנעלים 40
מהתלבשות בכלים). 41

לכן, נחלקים העולמות באופן כללי לשלוש דרגות: 42
בריאה יצירה ועשיה – לפי שהעולמות ענינים כלים 43
(ועולם האצילות שעיקרו אורות, אינו נכלל במנין זה). 44
ועל פי זה יובנו שיטותיהם של ר' מתיא בן חרש 45
ור' אלעזר בן עזריה: 46

מובא בקבלה⁶¹ שארבעה חלוקי כפרה הם כנגד ד' 47
עולמות אבי"ע (=אצילות, בריאה, יצירה ועשיה) 48
"מצוות עשה" – עשיה, "מצוות לא־תעשה" – יצירה, 49

ומשום כך, ב"אגרת התשובה", בה מבאר אדמו"ר 1
הזקן את ענין הכפרה הקשור לתשובה, מביא הוא 2
"שלשה חלוקי כפרה" וחילול השם אינו בכללם. 3

ט.

"חטאתי" מבטא (רק) קבלה על להבא

כשם שבתשובה ישנם שני ענינים אלה – (א) 4
תשובה עצמה, שעיקרה הוא מכאן ולהבא. (ב) שלימות 5
התשובה, המביאה את התיקון והכפרה על העבר – כך 6
גם בנוגע למצות הוידי (שעניינה שהתשובה שבלב 7
באה ונמשכת בדיבור, כנ"ל סעיף ב') אשר גם בה יש 8
שני ענינים אלה: 9

(א) עיקר ("מצות") הוידי היא אמירת "חטאתי", 10
לפי שבוזה מתבטאת "מצות התשובה"⁵⁵ – קבלה על 11
להבא⁵⁶: מכיוון והוא מכיר בעובדה שהמעשה שעשה 12
היה חטא, ממילא כוונת הדבר שהוא מחליט שלא 13
לעשות כן פעם נוספת. 14

אך עדיין לא משתמעת כאן חרטה נכונה על העבר, 15
מאחר ובאמירתו "חטאתי" – המתייחס בעיקר 16
ל"שוגג" – אין הוא מודה שעבר עבירה ברצון 17
ובידיעה, וכי הוא באמת אשם בכך (אין זאת אלא שעל 18
ידו – אך בלי ידיעתו – נגרמה תקלה בעולם, עבירה 19
והעברה על מצות המלך מלכו של עולם, וגם על כך 20
יכולים להיות לו כמה תירוצים); ובשעה שאין הוא 21
מרגיש אשם בכך, אין הדבר מעורר אצלו שום רגש 22
של חרטה. 23

(ב) שלימות מצות הוידי – שהוא מבטא בדיבור 24
(את שלימות התשובה) – חרטה על העבר, ועד שהוא 25

ואולי י"ל דזה שחילול השם – שפירושו "מחטא אחרים" (רש"י
ד"ה חה"ש יומא שם) – אין לו כפרה מחיים הוא ע"ד מ"ש רש"י (ד"ה
השתא יבמות כב, ב – לענין העון הדוליד ממזר שאינו יכול לתקון)
ד"ענו גלוי ונזכר (כל זמן שממזר קיים): "וא"כ י"ל, שע"ז שמחזיר
בתשובה אותם שהחטא ומקדש ש"ש בהם, שע"ז שוב אין "עונו גלוי
ונזכר", יש לו כפרה*. ועדמ"ש בשע"ת לאדהאמ"צ (ח"ב מב, סע"ד.
וראה גם ח"א נד, סע"ד) ה"מעשה שהי' בבע"ת א'.. ומתו פתאום.. כל
ממזרים הנולדים מעונו כו'".

(55) אלא שמ"מ, גם "עיקר הוידי" אינו מעכב במצות התשובה
עצמה (שהיא עזיבת החטא, קבלה בלב) – ראה קרית ספר ריש ה'ל'

תשובה. מנ"ח דלעיל הערה 36.

(56) ובזה יומתק זה שהרמב"ם (הל' תשובה פ"ב ה"ג) מביא הדוגמא
ד"טובל ושרץ בידו" למי ש"מתודה בדברים ולא גמר בלבו לענוב" (ולא
הזכיר כאן "חרטה" כדלעיל ה"ב) – ראה לעיל הערה 12.

(57) נסמנו לעיל הערה 10.

(58) ראה זח"ג קנב, א.

(59) להעיר מצפצפ"נ עה"ת ר"פ ויצא.

(60) דרוש ג' מיני אדם ס"י (אוה"ת בלק ע' תתקעט ואילך). עיי"ש
בהבא לקמן.

(61) שער הגלגלים הקדמה כא.

(*) ומה שמיתה ממזקת – אף שהעון עדיין "גלוי ונזכר" – כי ע"י מיתה בטלה (וראה עקידה – הרבא בהערה 26) מציאות החוטא. במכש"כ מהנ"ל בהערה 39. ולהעיר
שבכלל אין להנניש הנשמה (או הגוף) בפ"ע. כמש"ל ד"חזק" ו"סומא" כו' (מהרד"ק צא. סע"א ואילך). ולהעיר מההסברה בזה דהאשה קונה א"ע במיתה הבעל (משנה
ריש קידושין) – שהוא (מפני דין – שהמיתה מתירה, או) מפני מציאות טבעי – שבטלה מציאות הבעל – צפנ"ז מהד"ס סא. א"ב.
ולכאורה צ"ע עפ"י גם בבא על העורה והוליד ממזר (או קודם השבת הגזילה – אף שיצאה מרשותו) צ"ל מיתה ממזקת (שהרי בטלה מציאות החוטא). ומרש"י וכו'
משמע שגא"פ לו להתכפר "כל זמן שממזר קיים" ואולי י"ל שקיים חלק העוונות שלו בהוליד שוהוליד (וכח הנעש' שלו בהגזילה).
– ולהעיר מזה"ג מד, ב שלכאורה משמע שהפסוק "כופר העון הזה לכם עד תמותן" קאי גם על הוליד ממזר (אלא שמוסיף שם שצריך גם גיהנם).

מהמובא בסעיף הקודם) – כי סכום המספר שלוש 25
מורה על אורות, וארבע – על כלים⁶⁶: 26

כידוע, נחלקים עשר הספירות לארבע בחינות: 27
חכמה; בינה; זעיר-אנפין ומלכות⁶⁷; שלושת הבחינות 28
הראשונות, הנן בבחינת "משפיע" ומלכות היא בחינת 29
"מקבל" (שלכן עיקר הכלים הוא במלכות). 30

לפי זה מורים שלושת הבחינות הראשונות (חכמה; 31
בינה; זעיר-אנפין) על אורות (משפיע)⁶⁸, והבחינה 32
הרביעית – ארבע⁶⁹ (מלכות) – על כלים (מקבל)⁶³. 33
וכך הוא גם בעולמות [אשר ארבעת הבחינות הנ"ל 34
הנם כנגד ארבעת העולמות⁷⁰]: מספר שלוש מורה על 35
אצילות בריאה ויצירה, והמספר ארבע – על כל 36
ארבעת העולמות, גם עשיה. 37

נמצא, שגם המספר שלשה חלוקי כפרה שבירושלמי 38
(בו מצות עשה – שכנגד עשיה – אינה נמנית) מתאים 39
על פי קבלה⁷¹ – לפי ששלושת הבחינות מורות 40
(לפירוש זה) על אצילות בריאה ויצירה, שכנגדם: 41
חילול השם; כריתות ומיתות בית-דין; ומצוות לא- 42
תעשה⁷². 43

יב.

דווקא "עשיה" קשורה ל"אצילות"

כל הפירושים בענין אצות בתורה שייכים זה לזה⁷³ 44
– ומכאן, ששני הפירושים הנ"ל [האם ב"שלשה הן" 45
שולל ר' אלעזר בן עזריה חילול השם (אצילות), או 46
מצות עשה (עשיה)], אף שהם נראים כפירושים 47
סותרים, לאמיתו של דבר יש שייכות ביניהם: 48

1 "כריתות ומיתות בית-דין" – בריאה, "חילול השם" –
2 אצילות.

3 ר' מתיא בן חרש מדבר אודות האור, אשר בו ישנם
4 ד' בחינות, לכן מונה ארבעה חלוקי כפרה; ואילו ר'
5 אלעזר בן עזריה מדבר אודות הכלים, ולכן מונה רק
6 שלשה חלוקי כפרה (ואינו מונה חילול השם שהוא
7 כנגד אצילות⁶²).

8 הדבר מתאים עם הביאור על-פי נגלה בדעת ר'
9 אלעזר בן עזריה – שאינו מונה חילול השם לפי
10 שהמירוק שלו הוא על-ידי מיתתו – יציאת הנשמה
11 מהגוף,

12 וטעם זה עולה בקנה אחד עם הביאור על פי קבלה,
13 משום שמציאות הנשמה בגוף נמשכת⁶³ מענין (והיא
14 בדוגמת⁶⁴) אורות וכלים (נשמה – אורות, וגוף –
15 כלים); ולכן אין נמנית כאן הכפרה על חילול השם
16 שכנגד אצילות, להיותו אור שלמעלה מהתלבשות
17 בכלים.

יא.

ארבע מורה על בחינת ה"מקבל"

18 דובר לעיל שבירושלמי [ולפי המהרש"א כך גם
19 הפשט בבבלי], מונה ר' אלעזר בן עזריה יום-הכפורים
20 יסורים ומיתה, ולא תשובה.

21 ובהתאם לביאור האמור על פי קבלה – הוא מונה
22 אצילות בריאה ויצירה ולא עשיה (שמצות עשה
23 (תשובה⁶⁵) הוא כנגדה).

24 והביאור בזה: לפעמים מבואר (באופן שונה

דל"ת... כרעי דל"ת לגבי גימ"ל" (כמבואר בגמרא שם, כ"א) גם במספר
דג' וד'. וראה לקו"ש ח"י"ח ע' 322 ואילך.

(69) וגם: במלכות יש ד' בחינות (ג' הנשפעות בה ובח' המקבל):
ביסוד (ראה הערה הקודמת) – ג' (שכונס בתוכו ג' בחי' חכמה בינה
וז"א).

(70) לקו"ת מסעי צה, א. וש"נ.

(71) ע"פ המבואר לעיל (הערה 48) בשיטת הירושלמי, דזה שראב"ע
מונה ג' חלוקי כפרה (ולא – תשובה), הוא מפני שמונה רק החלוקות
שהכפרה באה מלמעלה (ולא מצד עבודת האדם עצמו) – יש להתאים גם
ביאור שיטת הירושלמי ע"פ קבלה שבפנים (שג' חלוקי כפרה הם כנגד
מספר האורות, משפיע), עם ביאורו ע"פ נגלה.

(72) ע"פ המבואר בפנים – דלכבלי ג' חלוקי כפרה קאי על כלים,
ולירושלמי על האורות – י"ל, שהוא כחלוק דתלמוד בבלי וירושלמי
בכלל, שבבבלי נוגע ענין הכלים ובירוש' ענין האור (ראה בארוכה לקו"ש
המתורגם) חט"ו ע' 381 ואילך, וש"נ.

(73) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 35. ועוד.

(62) ובוזה יומתק מה שכתוספתא יומא שם מונה ד' חלוקי כפרה ומ"מ
כותב בבבא הדי' (ח"ה ש) "אבל" (כנ"ל הערה 22 בשוה"ג) – כי עולם
האצילות, גם כשנמנה במנין העולמות, הוא נבדל מג' עולמות ב"ע.

(63) ראה שעה"ה"א פ"ו (פא, רע"א) דנשמה היא משם הוי' והגוף
משם אלקים.

(64) ראה אוה"ת בלק שם: ומבשרי אחזה ציור גוף האדם שהוא הכלי
נחלק לג' בחי' אלו... ג' בחי' מהאור המלוכשים בג' בחי' דכלים נק' גר"ן
אבל בחי' הרביעית שבהאור נק' נשמה לנשמה.

(65) שדווקא היא (משא"כ יו"כ וכו') אפשרית רק בעוה"ז (ראה מצות
התשובה בסהמ"צ להצ"צ – פ"ד).

(66) ראה צפע"נ הנ"ל בהערה 54 ממו"נ ח"ב פ"י.

(67) כנגד ד' אותיות שם הוי' – אנה"ת פ"ד. ובכ"מ.

(68) וי"ל שרמז במד"ל (שבת קד, א) "גימ"ל דל"ת – גמול דלים",
ומבואר בתו"א (נט, א. ביאורו"ז בלק קד, ו ואילך. אוה"ת ויחי שפג, א)
דגימ"ל קאי על יסוד (שגמול) ודל"ת (מקבל) מלכות.

וע"פ המבואר בפנים (והערה הבאה) י"ל שמרומז [לא רק בשמות
האותיות (גימ"ל – גמול, דל"ת – דלים) ותמונתן (כרעי"ד גימ"ל לגבי

עולמות בריאה יצירה עשיה – היא למטה מ"ארבע".²⁷
 ומבואר על כך בחסידות⁷⁸, ש"לא פליגי [=אין הם
 חולקים] כלל כי שרש ג' עולמות בריאה יצירה עשיה
 הם מג' ראשי ראשים דוקא שהם למעלה מאצילות".³⁰
 ועל פי זה נמצא, ששני הפירושים בבחינת שלוש
 [ג' המורה על כלים וג' המורה על אורות] שייכים זה
 לזה, ואדרבה: אמיתית ענין האור, שהוא נעלה לגמרי
 מכלים, הם ה'תלת ראשי ראשין' שלמעלה מאצילות,³⁴
 ואור זה "לוקחים" דוקא על-ידי בחינת ג' המורה על
 הכלים שלמטה מאצילות.⁷⁹

יד.

כפרה על הנשמה בגוף - מבחינת "יחידה"

כשם ששלושת העולמות בריאה יצירה עשיה
 קשורים עם "תלת ראשי ראשין" שלמעלה מאצילות,³⁸
 כך גם ה"שלשה חלוקי כפרה" – שענינם כפרה על
 הנשמה שבגוף דוקא (שלכן אין ר' אלעזר בן עזריה
 כולל בהם חילול השם כנ"ל) – קשורים עם דרגא
 הנעלית מארבעת בחינות הנשמה: נפש; רוח; נשמה;
 חיה – דרגא המופשטת מהגוף, מקיף הרחוק, יחידה
 – עד כפי שהיא מאוחדת עם "יחיד", ניצוץ נברא עם
 ניצוץ בורא, כביכול⁸⁰.

לפי שדוקא על-ידי העבודה בנשמה למטה בגוף
 וקיום התורה ומצוות בגשמיות דוקא – וכנ"ל (סעיף
 ח') שגם מצות התשובה צריכה להיעשות (ככל
 המצוות) נשמה בגוף דוקא – נעשית העליה בנשמה
 לדרגה נעלית מכפי שהייתה קודם ירידתה, למעלה
 מבחינת "טהורה היא" (אצילות⁸¹).

(משיחות י"ט כסלו)

והתועודיות שלאח"ז תשכ"ט)

1 על הפסוק⁷⁴ "ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו"
 2 נאמר בלקוטי-תורה⁷⁵, שבתבת "אף" (לשון ריבוי)
 3 מרבה הפסוק ענין נוסף ונעלה יותר מ"בראתיו גו'" –
 4 בחינת אצילות; והריבוי של "אף" נאמר ב"עשיתיו"
 5 דוקא, לפי שהגילוי של אצילות⁷⁶ מגיע על-ידי
 6 העבודה בעשיה דוקא.

7 וזוהי השייכות של שני הפירושים הנ"ל – לפי
 8 שדוקא "עשיה" קשורה עם "אצילות".

יג.

הקשר בין הפירושים במספר "שלוש"

9 ויתירה מזה יש לומר: שייכות שני הפירושים היא
 10 (לא רק בסוג הרביעי שר' אלעזר בן עזריה שולל –
 11 אצילות או עשיה – אלא) גם בשלושת הסוגים שהוא
 12 כן מונה; כלומר שלושת הבחינות המורות על כלים
 13 (כפירוש אדמו"ר הזקן והבבלי) קשורות עם שלושת
 14 הבחינות המרמזות על אורות (כבירושלמי).

15 הביאור בזה: אודות מספר שלוש-עשרה (מדות
 16 הרחמים) מובאים בפרדס⁷⁷ שני פירושים: א) עשר –
 17 מורה על עשר הספירות דאצילות, ושלוש – על "תלת
 18 [=שלושה] ראשי ראשין" שלמעלה מאצילות. ב) עשר
 19 – עשר הספירות, שלוש – שלושת העולמות בריאה
 20 יצירה עשיה שלמטה מאצילות.

21 [ושני הפירושים מתאימים לשני הביאורים הנ"ל
 22 ב"שלוש" ו"ארבע": עשר הספירות דאצילות נחלקות
 23 לארבע בחינות כנ"ל; ואם כן, לפי הפירוש הראשון,
 24 שבשלוש הכוונה "תלת ראשי ראשין" שלמעלה
 25 מאצילות, נמצא, שבחינת "שלוש" נעלית מבחינת
 26 "ארבע"; ואילו לפי הפירוש השני בחינת "שלוש" –

(80) ראה ע"ח ש' דרושי אבי"ע רפ"א הובא ונתבאר בד"ה ועתה אם
 נא, תרע"ח.

(81) בלקו"ת בלק שם מבואר שעליית הנשמה היא לבחי' הרביעית
 [אצילות]. אלא ששם מבאר ע"פ האופן שאצילות הוא בחי' כתר, וחכמה
 – בריאה]. אבל בלקו"ת ראה (כו, א"ב) יו"כ (סט, א ואילך) מפורש
 כבפנים. ובהמשך תרס"ו (ד"ה קדש ישראל) שעליית הנשמה היא בבחי'
 שלמעלה גם מבחי' טהורה היא שקודם הצמצום. עיי"ש.

(74) ישע"מ מג, ז.

(75) ר"פ בלק.

(76) ובאצילות גופא – "אצילות שבאצילות" (לקו"ת שם סט, סע"ג).

(77) שער עשר ולא תשע פ"ז.

(78) ד"ה גדולה מילה תרכ"ו. ולהעיר גם מריש וסוף ד"ה כל המאריך

ה'ש"ת. עיי"ש.

(79) ולהעיר מהמבואר במ"א דבחי' "אף" (שנאמר גבי "עשיתיו")

מרבה גם בחי' שלמעלה מאצילות (ואצילות שבאצילות).

בראשית לו, לה: וַיָּמָת חָשֶׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הָדָד בֶּן־בְּדַד הַמֶּכָּה אֶת־מִדְיָן בַּשָּׂדֶה מוֹאָב וְשָׁם עִירוֹ עֲוִית׃

קלוז

ביאורים ורמזים במאורו"ל (סנהדרין קה) "מדין ומואב לא הי' להם שלום בעולם, משל לשני כלבים שהיו בעדר והיו צהובין וכו"

תנא¹ מדין ומואב לא הי' להם שלום מעולם, משל לשני כלבים שהיו בעדר והיו צהובין זה לזה, בא זאב על האחד, אמר האחד אם אני עוזרו היום הורג אותו ולמחר בא עלי, הלכו שניהם והרגו הזאב, אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי כרכושתא ושונרא עבדו הלולא מתרבא דביש גדא.

סנהדרין קה, א

לא הי' להם שלום, דכתיב המכה את מדין בשדה מואב.

צהובין, כעוסין כאדם שכועס פניו צהובין.

כרכושתא, חולדה.

כרכושתא ושונרא, אין להם שלום מעולם.

ביש גדא, מזל רע.

רש"י

מדין ומואב הם הפכים זה מזה.

מדין, מלשון דין וגבורה דתהו.

מואב, מאב², הוא חסד דתהו.

שחסד הוא בחי³ אב, על דרך כמו בסטרא דקדושה,

(1) [תרגום ללה"ק] תנא (בכרייתא) מדין ומואב לא הי' להם שלום בעולם (כפי שמשמע מהכתוב "הדד בן בדד המכה את מדין בשדה מואב", שמדין בא להלחם במואב, ובא הדד לעזור למואב, ורק מחמת יראתם מישראל עשו שלום ביניהם כמ"ש (במדבר כב, ד) "ויאמר מואב אל זקני מדין וכו' . . . ע"ש פרש"י). משל (לדבר) לשני כלבים שהיו בעדר (של צאן), והיו צהובין (כעוסין) זה לזה, בא זאב על (כלב) האחד, אמר האחד (הכלב האחר) אם אני עוזרו, היום הורג (הזאב) אותו, ולמחר בא עלי (ויהרגני, ולכן) הלכו שניהם (יחד) והרגו (את) הזאב.

אמר רב פפא, היינו דאמרי אינשי (רעיון זה הוא שרגילים אנשים לבטא באימרה) כרכושתא ושונרא עבדו הלולא מתרבא דביש גדא (חולדה) וחחול עשו יחד משתה ושמחה מחלבו של מי שרע מזל, כלומר אעפ"י שבדרך כלל שונאים הם זה את זה, פעמים שעושים שלום ביניהם כדי להרע לאחר) ע"ש.

(2) בראשית יט, לו "ותלד הבכירה בן ותקרא שמו מואב הוא אבי מואב עד היום".

(3) מבאר, ד"מואב" הוא בחי' חסד (דתהו) בשני אופנים: א) מצד ה"תוכן" של התיבה, חסד עצמו הוא בחי' "אב", וזהו "מואב" מ"אב". ב) מצד ה"גימטריא" מוא"ב הוא נוט' "מראב", אותיות

אברהם איש החסד נק' אב' המון גוים.

גם, חסד הוא ענף⁴ החכמה, זהו מואב מ"ו אב, מ"ו הוא המילוי בלבד⁵ דע"ב דחכמה, כי מובן שחסד שהוא ענף החכמה, הוא רק המילוי בלבד דע"ב דחכמה.

ומדין שהוא גבורה הוא ענף⁷ הבינה, מדין מספרו א"ס⁸ ס"ג, או"ל⁹ (היינו מילוי ס"ג) בינ"ה.

דמואב ומדין שרשם מחסד וגבורה דתהו.

והשני כלבים היו בעדר, עד"ר דוקא, ע"ד דעדר

הוא¹⁰ אכדט"ס, חילוף אלקים באותיות הקודמין לו, והוא בחי' פנים, שמורה על בחי' חסד (ועיין בפרי עץ חיים¹¹ שער חג המצות פרק א), ו' הוא¹² אחוריים

"אב" קאי על חכמה, ואותיות מ"ו על חסד.

(4) בראשית יז, ד.

(5) ראה זהר — רעיא מהימנא — פרשת בהעלותך קנג, ב. סידור עם דא"ח עמוד קמ, ד. מאמרי אדמור"ר האמצעי בראשית עמוד שיז. וש"נ. אור התורה שבת שובה עמוד איתקד. לעיל סימן פ הערה 2. צא. ועוד.

(6) פירוש: שם ע"ב הוא מילוי שם הוי' ביודי"ן, כזה: יו"ד, ה"י, וי"ו, ה"י, והאותיות המילוי הוא, "וד, י, יו, י" בגי' 46, "מו". וזהו מואב נוט' "אב" (זהו חכמה עיין תניא פ"ג), ואותיות מ"ו זהו המילוי — חסד, (דהמילוי הוא התולדה מהאותיות עצמן, נמצא דה"אב" הוא חכמה, והתולדה — ה"מילוי" הוא חסד).

(7) כמ"ש (משלי ח, יד) "אני בינה לי גבורה". ראה מאמרי אדמור"ר האמצעי קונטרסים עמוד רכח ובהנסמן שם.

(8) פירוש: כידוע שבינה נק' "אס" (עיין תניא פרק ג), וכן שם ס"ג הוא בבינה, והוא: שם הוי' במילוי כזה, יו"ד (20), + ה"י (15), + וא"ו (13), + ה"י (15) = 63.

וזהו "מדין" 104 שהוא בגי' "אס" (41) + ס"ג (63) = 104.

(9) מבאר עוד ד"מדין" מרמז על גבורה שהוא "ענף" בינה, ד"מדין" בגי' הצירוף ד"בינה" (67) + ל"ז (37) = 104.

ומספר ל"ז הוא האותיות והמספר דה"מילוי" דשם ס"ג, והיינו כנ"ל יו"ד, ה"י, וא"ו, ה"י. והאותיות המילוי הם ו"ד (10) + י' (10) + א"ו (7) + י' (10) = 37.

וזה ש"מדין" הוא הצירוף ד"בינה" והמילוי שהוא ע"ד התולדה, המרמז לגבורה שהוא ענף בינה.

(10) פירוש: האותיות "עד" (מתיבתא עדר) בגי' אכדט"ס שהוא רחמים וחסד, ראה הערה הבאה.

(11) וז"ל שם: בסוד חילוף שם אלקים, והוא שם אכדט"ס. והענין: כי אלף אינה יכולה להתחלף, כי אין אות אחרת קודמת אלי, אבל למ"ד תתחלף בכ' הקודמת אלי, וכן ה' מתחלף בד' הקודמת אלי, עד אות י' נתחלף בט' הקודם אלי. אך ש' של אלקים אמת שהיא מתחלפת, כי ש' דאלקים הוא מ"ס סתומה, ומתחלפת במ' פתוחה הקודמת אלי. אך שלפי שלעולם כל אות ש' אחרונה שבכל תיבה היא סתומה, לכן נכתב שם זה אכדט"ס באות ש' סתומה, ואמנם בערך א' נקרא גם אות ש' מתחלפת, אך בערך שנתחלפה באות ש' שכמותה, אינה נקראת נתחלפת.

והנה שם זה יותר פנימי מן שם אלקים, כי שם זה הוא אותיות קודמת לשם אלקים, ולכן הם יותר רחמים. משא"כ, שאם ה' נתחלף באותיות אחרונות של אחר אותיות אלקים, והוא שם במוכ"ן, כנזכר בזהר (פ' פקודי דף רסב), והוא יותר תחתון ודין משם אלקים.

עד"ר, ומדין ומואב הם הכלבים שבעדר, שהוא העדר דקליפה, היינו¹⁷ בלע"ם בל"ק¹⁸ גי' עד"ר וכו'.
אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי כרכושא ושונרא וכו', ואמר זה רב¹⁹ פפא, כי מוא"ב מדיין²⁰ עם מספר אותיותיהם הם הלעומת דפפא, שהוא המספר הזה.

שעבדו הלולא, הוא מה שזנו²¹ העם אל בנות מואב, וכזבי²² בת צור היא בת נשיא מדיין²³ וכו'.

לקוטי לוי יצחק, הערות לזהר שמו"דברים עמוד כדאלקס שמורה על דין.

- (17) ראה לעיל סימן קא. דבלעם הוא לעומת בחי' לאה, ע"ש.
(18) בלע"ם (בגי' 142) + בל"ק (132) = 274, כמנין עד"ר (דקליפה).
(19) מקשר המאחז"ל לבעל המאמר "רב פפא". עפ"י מארז"ל "שמא מילתא היא". ראה ברכות ז, ב. יומא פג, ב. זהר חלק א' דף ר' סע"א. חלק ב' דף קעט סע"ב. ועוד.
(20) מוא"ב (49) + מדיין (104) = 153, + 8 אותיות = 161, וכן "פפא" בגי' 161, זה לעומת זה.
(21) במדבר כה, א "וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב".
(22) שם כה, יח.
(23) ראה המשך הפירוש בילקוט לוי יצחק עה"ת פרשת בלק כב, ד.
(24) ר' הוא אחוריים דאלקים. פירוש: א' (1), + א"ל (31), + אל"ה (36), + אלק"י (46), + אלקים (86) = 200 "ר".

דאלקים שמורה על דין.
והיינו מואב¹³, שייך לע"ד דעד"ר.
ומדין, שייך לר' דעד"ר.
והיו צהובין זה לזה, ופרש"י כעוסין שכשאדם כועס פניו צהובים, כי זה בפנים¹⁴ וזה באחור, לכן הן כעוסין זה לזה, כי הפכים המה.
צהוביים הוא מספר¹⁵ מדיין, מוא"ב.
גם עד"ר דקדושה הוא לא"ה רח"ל שמספרם¹⁶

- ואע"פ שבשם הוי"ה הוא להיפוך, שכל מה שמתחלף הוא דין. והענין הוא, שם הוי"ה הוא רחמים פשוטים, וכאשר יתחלף, מורה על העלם הרחמים. וכן בשם זה, ההתחלפות מורה על העלם הדין, שהוא בסוד בשם אלקים, נמצא כי השם אכדט"ם, עליון ופנימי יותר משם אלקים, ולסבת מציאות שם זה, נקרא בינה אלקים חיים, והוא בסוד שם זה. וכ"מ שתמצא אלקים חיים, הוא רומז לשם זה. עיי"ש.
(12) ר' הוא אחוריים דאלקים. פירוש: א' (1), + א"ל (31), + אל"ה (36), + אלק"י (46), + אלקים (86) = 200 "ר".
(13) פירוש: אותיות "עד" הוא כנגד ה"פנים" (הקודמים) דשם "אלקים", והוא האותיות "אכדט"ם" בגי' "עד", בחי' "חסד" מואב כנ"ל.
והאות "ר" הוא ה"אחוריים" ד"אלקים", המרמז לגבורה — מדין.
(14) כנ"ל, "מואב" בחי' "הפנים" — חסד, ו"מדין" באחור דאלקים גבורה, ולכן הפכים המה.
(15) "צהובים" בגי' 153, וכן "מדין" (104) + "מואב" (49) = 153.
(16) לאה (בגי' 36), + רח"ל (238) = 274, כמנין "עדר" (דקדושה).

אגרות קודש

ב"ה, ה' אייר, תשי"ג

ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מעש"ק העבר, ולפלא שאינו מאשר קבלת מכתבי בברכת חג הפסח, ואולי נתאחר בדרכו.

ובמה דשאלנא קדמיכון :

א) בנוגע להנתוח של קאטארעק ואשר הרופאים מאיצים לעשות, הנה כותב "שהרופאים" לשון רבים, הרי בודאי עכ"פ שנים מומחים בכללם, ובמילא אין מה להרהר בזה - איבערטראכטען - כי נתוחים כאלו כבר נעשו דבר הרגיל ביותר, וידוע למדי הזהירות הצריכה בזה, ומזה מובן ג"כ שלכאורה אין כדאית הנסיעה למדינה אחרת בשביל זה ומפני כמה טעמים. ובאיזה רופא יבחר, הנה ידוע סיפור ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבי"מ זי"ע, שבברית מילה של אחד מנכדי הצ"צ שהי' בחיי הצ"צ, ושאלו את הצ"צ באיזה מוהל לבחור, אם זה הבא בשנים וידוע הכוונות וכו' או את הצעיר אבל פשוט הוא ביותר, וענה הצ"צ שיקחו את הצעיר, כי העיקר הוא הבפ"מ, והשי"ת ישלח דברו וירפאהו עיי' איש פלוני רפ"ש...

ד) מה שמזכיר שאי' מאנ"ש ישב ויעתיק מהביכלעך, הנה זה מכבר כשנודעתי ע"ד הביכלעך בקשתי את אנ"ש שאם יש אפשרות לברר תוכן הביכלעך שיתעסקו בזה ויערכו מפתחות, ואולי לזה כוונת כת"ר שי'.

בברכה לבריאות הנכונה המחכה לבשו"ט.

מתוך הספר ילקוט גאולה ומשיח – פרשת אחרי־קדושים

טז, כב – ונשא השעיר עליו את כל עוונותם אל ארץ גזרה ושלה את השעיר במדבר

א. בגמ' יומא סו: שאלו את ר"א בנוגע השעיר, דחפו ולא מת, מהו שירד אחריו וימיתנו, א"ל כן יאבדו כל אויבך ה' (שופטים ה, לא) וכו', ובגמ' שם מסיים דהטעם דלא ענה להם ר"א הדין מפני שלא שמע מפי רבו. ויש לבאר דמה ענה להם ר"א כן יאבדו כל אויבך ה', מה הקשר של תפלת ושירת דבורה להשעיר הנשתלח לעוזאל. ויש לומר עפ"י המבואר במפרשים (עיין אברבנאל, עקידת יצחק שער לו, ובמהרש"א בגמ' שם) דהשעיר מרמז על עשו כמ"ש איש שעיר וכו', וכן על שר שלו הס"ם, ובעיקר מרמז על גלות עשו הוא אדום מלכות הרביעי היא גלות רומי (עי' רש"י סוף פרשת וישלח).

ומבואר ברמב"ם סוף הלכות מלכים דבזמן שיבוא משיח אז האומות כולם מודים על טעותם, דת המוסלמים ודת הנוצרים, כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה', והיתה לה' המלוכה, וביום ההוא יהי' ה' אחד וישמו אחד.

וזהו שאמר ר"א, כששאלו, השעיר שדחפו למטה ולא מת, ענה להם כן יאבדו וכו', דהשעיר שנפל הוא רמז אל נפילת האומות לע"ל, היינו לא שיחרבו וימותו כל האומות כשיבוא משיח, אלא כמ"ש לעיל ברמב"ם שכל האומות יחזרו בתשובה ויאמינו בה' אלקי עולם, אלא יהי' להם נפילה ולא מיתה.

וזהו שהביא הפסוק "כן יאבדו כל אויבך ה'", דאופן אבידת אומות העולם לע"ל, יהי' ע"ד השאלה ששאלו לו, היינו, "דחפו ולא מת", דלא יהי' מיתה לכל האומות לע"ל כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה', אלא יהי' כמשל "דחפו" דיהי' להם נפילה במלכותם, למטה, ולא מיתה.

והשעיר מרמז לעשו, הרומים, וכמבואר באברבנאל על ישעי' דקאי על דת הנוצרי, דלע"ל כולם, כל האו"ה יפסיקו מלהאמין במשיח שקר שלהם, ויאמינו בה' אלקי עולם, והי' ה' למלך על כל הארץ.

פרי דוד

יח, ט – ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה

ב. כתב הש"ך סוף פרשת אחרי, טעם למה קורין פרשת עריות במנחה דיום הכפורים בשם מדר"א שאומרים להקב"ה אתה כתבת ערות אמן לא תגלה אמן היא, וישראל

קראת אמי, כתבת ערות אחותך לא תגלה וישראל קראת אחותי כו', לזה קורין אלו העריות לומר להקב"ה שלא יגלה ערותינו בין שרי העובדי כוכבים בעת החתימה כו' ע"ש.

והיינו כי הגלות ויסורים נק' גילוי ערות כנסת ישראל כמ"ש ביחזקאל סי' ט"ז ל"ז וגילתי ערותך אליהם יעו"ש דתרגם יונתן ואגלי בהתתיך להון ויחזון כל עמא קלונך וע' בהושע סי' ב' י"א ובישעי' סי' מ"ז ה', וזהו הפי' שמבקשים ממנו ית' שלא יגלה עוונותינו כי אם אדרבה יכסה על פשעינו כמ"ש ביחזקאל סי' הנ"ל פסוק ח' ואפרש כנפי עליך ואכסה ערותך ות"י ואעדתי חוביכון.

וזהו ענין יום כיפורים לשון כיסוי שמסיר עוונותינו היפך וגילתי ערותך, וזהו כנ"ל בענין כסית כל חטאתם.

אור התורה אחרי עמוד שיא (בהוספות)

יח, טו – ערות כלתך לא תגלה אשת בןך היא לא תגלה ערותה

ג. בזהר פרשתינו (עא:): אמר ר' יהודה מחציפותא' דצדקת חדא נפקא כמה טבאן לעלמא, ומאן היא תמר וכו', והכי אוקימנא תמר אוקימת מלה לתתא, ופרחת פרחין ואניצת ענפין, ומבואר במפרשים (הרמ"ק ומקדש מלך ועי' בליקוטי תורה מארז"ל פ' וישב), דהכוונה דע"י מעשה תמר עם יהודה בא שורש מלכות בית דוד ומשיח, שבא מפרץ בנה.

ויל' דהטעם דהזהר מביא זה בפ' אחרי, דהרי בפ' פרשתינו כתוב "ערות כלתך לא תגלה", וכדי שלא להוציא לעז ח"ו על מלכות בית דוד ומשיח, ע"כ מביא הזהר דאדרבה ע"י מעשי' הטובים, יצאו ממנה פרחים טובים שמהם נשתלשלה מלכות בית דוד ומשיח.

ואם תאמר הא גופא שאלה, דהאיך התיר יהודה לבוא על כלתו, ויל' דמרומו בפ' גופא התירוץ, דהכתוב מד"ק "אשת בןך", ולא "ערות בןך" (ועיין בפרש"י), דהרי מבואר בפרשת דרכים דרך האתרים – דרוש ראשון – דער ואונן שמשו שלא כדרכם (יבמות לד), ובבני נח אין האשה נקנית אלא כדרכה ע"ש באריכות. וא"כ מעולם לא הי' אישות בין ער ואונן עם תמר, ומותרת היא ליהודה, ואדרבה דזכתה לשלשלת הקדושה דדוד ומשיח (עיין מכות כג: ממני יצאו כבושות ובפרש"י, ועיין ב"ר פפ"ה הקב"ה עסק לברוא אורו של משיח ע"ש).

זרע יצחק

(1) [תרגום ללה"ק:] מחציפות של צדקת אחת, יצאו כמה טובות בעולם כו', וכך ביארנו כי תמר העמידה ועשתה פעולה למטה, וע"י יצאו ממנה פרחים והניצה ענפי הקדושה וכו'.

♦ יום ראשון ז' אייר ♦

א ומליל יי עם משה בְּתַר דְּמִיתוּ תְּרִין בְּנֵי
אֶהֱרֹן בְּקִרְבֵּיהֶן אֶשְׁתָּא נִזְכְּרִיתָא קָדָם יי
ומיתו:

טז (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי
אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לַפְּנֵי־יְהוָה וַיָּמָתוּ:

לו: אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב, שלא תמות
בדרך שמת פלוני. זה וזרו יותר מן הראשון, לך
נאמר: "אחרי מות שני בני אהרן".

כ"י וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן
וְגו'. מה תלמוד לומר? הנה רבי אלעזר בן עזריה
מושלו משל לחולה שנכנס אצלו רופא. אמר לו:
אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב. בא אחר ואמר

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך כו ע' 117)

קדשה, לעניני העולם - להבדיל בין הטמא לטהור.
ולאחר־מכן מגיעה פרשת אחרי - העוסקת בדני יום־כפור
- לאחר ש'אדם שמע את מצוות התורה, ונכשל בהם, אל
לו להתנאש, בגלל שישנו יום הכפור, ביום זה "יכפר"
עליכם לטהר אתכם".

פרשת אחרי
סדר הפרשיות מתחלת חמש ויקרא ועד פרשת אחרי, הוא
בסדר מלמעלה למטה: ראשית מגיעות ויקרא, צו וחלק
מפרשת שמיני - בהם מדבר על עניני קדשה בלבד,
המשפן, בגדי הכהונה, הקרבנות וכו'. לאחר־מכן שמיני,
תזריע ומצריע - פרשיות שעוסקות בהבדלה שבין עניני

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך ז ע' 117)

החולה היא לקרר את גופו. רק אהרה ופחד שאם יעשה
כך ימות בדרך שמת פלוני, גורמת לחולה שלא לעשות
דברים אלו.

וַיְדַבֵּר ה' . . אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן (טז, א) מִשָּׁל
לְחֹלָה שְׁנֹכְנֵס אֶצֶל רֹפֵא . . וְאָמַר לוֹ: אַל תֹּאכַל צֹנָן
וְאֵל תִּשְׁכַּב בְּטַחֲב, שְׁלֹא תָמוּת בְּדֶרֶךְ שְׁמַת פְּלוֹנִי . .
לֵכָךְ נֶאֱמַר 'אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן' שְׁלֹא מוֹת בְּדֶרֶךְ
שְׁמַתוֹ בְּנִי. (רש"י) בדרך כלל אדם חולה, סובל מחם גבוה,
ולכן יש לו תשוקה גדולה לצנן את גופו ע"י אכילת דברים
צוננים, ושהות במקומות קרים. אהרה לבד שלא יאכל
צונן ולא ישכב במקומות קרים, לא תועיל, כי תשוקתו של

על־דרך־זה בענין אהרן והכהנים, תשוקתם הטבעית של
הכהנים להתעלות ולהתקרב אל ה' היא כל־כך עצומה,
שאהרה לבד לא תועיל. רק הפחד שהם ימותו בדרך
שמותו בני אהרן, היא תגרום להם להתגבר על תשוקתם
הטבעית.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך ז עמ' 117)

פאכילת מאכל צונן. **שכיבה בטחב** – כנגד האסור להכנס
לקדש הקדשים ללא קרבנות (אפלו ביום כפור). כי
השהיה שם ללא הקרבת קרבנות דומה לשהיה של חולה
במקום קר, ללא אכילת מאכל צונן.

אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב (רש"י טז, א) **אכילת
צונן** – כנגד האסור להכנס לקדש הקדשים בכל יום
(מלבד יום כפור) אפלו לשם הקרבת קרבנות. כי הקרבנות
נמשלים ללחם ולמאכל, והקרבנות שלא פדיו כמותו

~ נקודות משיחות קודש ~ (על־פי לקוטי שיחות כרך ג, עמוד 987 – מתוך 'לקראת שבת')

חטאים של בני אהרן

ואינו מובן: מה מוסיפה תיבת "וימותו" על הנכתב קודם
"אחרי מות שני בני אהרן"?

אחרי מות שני בני אהרן בקרבנות לפני יהוה וימתו:
(טז, א)

ספורנו

אהרן.. ואל יבא.. ולא ימות". ו"אחרי
מות שני בני אהרן" אמר למשה "דבר
אל אהרן.. ואל יבא", שלא יכנס יותר
ממה שצוה "ולא ימות", בדרך שמתו
בניו בהיותם הורסים לעשות קטרת
יותר ממה שצוה. וזה 'לזרו יותר מן
הראשון. תורה ב

ויאמר.. דבר אל אהרן אחיך". ומפני
שהאריך בספור "אחרי מות", לא כתב
'ויאמר אליו', אבל חזר והזכיר האל
יתברך האומר ומשה השומע. אבל
לדברי קצת מרבתינו ז"ל היו שני
דבורים, ויהיה שיעור הכתוב: "וידבר
ה' אל משה ויאמר" אליו "דבר אל

טז (א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי
מוֹת. הנה תיבת "וידבר" בלשון הקדש
לא תפל ברב על חלקי הדבור, אבל
תפל על משך הדבור בכלל, ולכן
אחר לשון הדבור יבא ברב לשון
האמירה הפרטית. אמר, אם כן:
"וידבר ה' אל משה אחרי מות.."

אל ה' הָיָה בְּאוֹפֶן הַמִּבְיֵא לְ"וַיִּמּוּתוּ", וְזֶה נִחְשָׁב לַחֲטָא, כִּי בַד בְּבַד עִם הָרָצוֹן לְהַתְּפַשֵּׁט מִהַגְשָׁמִיּוּת וּלְהַדְבֵּק בְּאַלְקוּת - "רְצוּא", צְרִיכָה לְהִיּוֹת גַּם הַתְּנוּעָה ד' שׁוּב", הָעֲבוּדָה דְּנִשְׁמָה בַּגּוֹף וְהַתְּעַסְקוּת בְּעִנְיֵי הָעוֹלָם.

וְעַל־פִּי־זֶה יוֹבֵן שֶׁכָּל הָעִנְיָנִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ עַל חֲטָא בְּנֵי אֶהֱרֹן נִרְמָזִים בַּפִּסּוּק, שֶׁכּוֹלֵם עֲנִיָּנִים הוּא שֶׁהָיָה לָהֶם 'רְצוּא לֹלֵא שׁוּב' "בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וַיִּמּוּתוּ": נִכְנָסוּ לִפְנֵי וּלְפָנִים – עֲנִין הָרְצוּא. מְחוֹסְרֵי בְּגָדִים – נִכְנָסוּ לֹלֵא לְבוּשִׁים הַמְרָמָזִים עַל לְבוּשֵׁי הַמִּצְוֹת (עֵינֵי תַנִּיא פֶּרֶק ה) שֶׁנֶּתְלַבְּשׁוּ בַּגְשָׁמִיּוּת הָעוֹלָם. לֹא הָיוּ לָהֶם נִשִּׁים וּבָנִים – לֹא עָסְקוּ בַּמִּצְוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה שֶׁמְטַרְתָּה לְהַמְשִׁיר נִשְׁמוֹת בְּגוֹפִים.

בַּיָּאֵר יִי לַמֶּשֶׁה מִלֵּל עִם אֶהֱרֹן אַחִיד וְלֹא יְהִי עֲלָל בְּכָל עֵדוֹן לְקוּדְשָׁא מִגִּזְיוֹ לְפִרְקָתָא לְקִדְשׁ פְּפֻרְתָּא דִּי עַל אֲרוֹנָא וְלֹא יָמוּת אֲרִי בַּעֲנָנָא אֲנָא מִתְגַּלִּי עַל בֵּית פְּפֻרְתָּא:

(ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל־אֶהֱרֹן אֶחֱיֶיךָ וְאֶל־יִבְיָא בְּכָל־עֵת אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרְכַת אֶל־פְּנֵי הַכִּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָאֹרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בַעֲנָן אֲרָאָה עַל־הַכִּפֹּרֶת:

נִרְאָה שֶׁעִם עֲמוּד עֲנִיָּין וּלְפִי שְׁגָלוֹי שְׂכִינָתִי שָׁם, יִזְהַר שְׁלֹא יִרְגִּיל לְבֹא, זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ; וּמִדְרָשׁוֹ: לֹא יָבֹא כִּי־אִם בַּעֲנָן הַקֹּדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.

זִי"ג וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל־אֶהֱרֹן אֶחֱיֶיךָ וְאֶל־יִבְיָא • שְׁלֹא יָמוּת כְּדֶרֶךְ שְׁמִתּוֹ בְּנִיּוֹ. וְלֹא יָמוּת • שָׁאֵם בָּא, הוּא מֵת. כִּי בַּעֲנָן אֲרָאָה • כִּי תִמִּיד אֲנִי

~ נְקוּדוֹת מִשִּׁיחוֹת קוּדֶשׁ ~ (לְקוּסִי־שִׁיחוֹת כֹּדֶךְ ג. פֶּרֶשׁת אַחֲרִי)

עַל יְדֵי הַ"וָּאֵל", הֵלֵא, בִּיטוּל עֲצָמֵי - כִּשְׁהָרָצוֹן הוּא לֹא בְּקִירֹב הָאִישִׁי לְקוּדְשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, אֲלֵא רַק לְמַלֵּא אֶת רָצוֹן הָעֲלִיּוֹן - אֲזִי "יָבֹא אֶל הַקֹּדֶשׁ".

(ג) בְּזֹאת יָבֹא אֶהֱרֹן אֶל־הַקֹּדֶשׁ בְּכָר בֶּן־בְּקָר לַחֲטָאת וְאֵיל לְעֹלָה:

בְּכָל עֵת, כִּי־אִם בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים, כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ בְּסוֹף הַפֶּרֶשָׁה: "בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ".

זִי"ג בְּזֹאת • גִּימְטְרִיָּא שְׁלֹו אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִי, רִמָּז לְבֵית רֹאשׁוֹן. בְּזֹאת יָבֹא אֶהֱרֹן וְגו' • וְאַף זֶה, לֹא

~ נְקוּדוֹת מִשִּׁיחוֹת קוּדֶשׁ ~ (סֵפֶר הַשִּׁיחוֹת תַּנְש"א כֹּדֶךְ ב עמ' 215)

הָאֲמָתִי בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים, וְהוּא שִׁיר לְקֹדֶשׁה זִי. וְכַפִּסַּק הַרְמָב"ם: "כָּל אִישׁ . . אֲשֶׁר נִדְּבָה רֹחוֹ . . נִתְקַדֵּשׁ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים" (וַיִּמָּתֵק עַל פִּי הַמִּסְפָּר בְּנִבְיָא, שֶׁהִחְבִּיאוּ אֶת יוֹאֵשׁ בַּעֲלִית קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים שֶׁשׁ שָׁנִים).

בְּזֹאת יָבֹא אֶהֱרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ (טז, א) בְּכָל שַׁעֲהָ שֶׁהוּא רוּצָה לְכַנֵּס יָכֹנס, רַק שִׁיכֹנס בְּסֹדֶר הָזֶה (וּיִקְרָא רְבִה) מִשְׁמַע, שֶׁמִּקְוָמוֹ הָאֲמָתִי שֶׁל אֶהֱרֹן הוּא בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים. וְהִנֵּה, כָּל יְהוּדֵי הוּא 'כֹּהֵן גָּדוֹל', כְּדֹאִיתָא ב'בַּעַל הַטּוּרִים' עַל הַפִּסּוּק "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶּת כֹּהֲנִים", וְאִם כֵּן, מִקְוָמוֹ

סְפּוּרָנוּ

כֹּהֵן גָּדוֹל לְהַכְנִס לִפְנִים עַד אַחֵר הַקִּרְבַּת הָעוֹלָה (לַחֲלוֹן פִּסּוּק יד), אֲבָל יָכֹנס לְהַקְטִיר הַקֹּדֶשׁ תִּיכְפָּה אַחֵר שְׁהִיטַת הַחֲטָאת. תוֹרַה ד

שְׁמוּאֵל" (שְׁמוּאֵל א ג, ד). תוֹרַה ג
(ג) בְּזֹאת יָבֹא. בְּכָר בֶּן בְּקָר. בְּהַקְדֵּשׁת פֶּר לַחֲטָאת וְאֵיל לְעֹלָה, וּלְכִישֵׁת הַבָּדִים שֶׁאֵין בָּהֶם צִבְע וְלֹא צִיּוֹר מִלְּאֲכוּתֵי. כִּי אֲמָנָם לֹא יֵאָחֵר

(ב) כִּי בַּעֲנָן אֲרָאָה. בְּזֶה הַדּוּר לְדַבֵּר לַמֶּשֶׁה, וּבִשְׁאֵר הַדּוּרוֹת לְקִרְוֵא לְמוֹכְנִים לְנִבְיָא, בַּעֲנָנִין שְׁמוּאֵל בְּאִמְרוֹ "וְשְׁמוּאֵל שָׁכַב בְּהִיכַל ה' אֲשֶׁר שָׁם אֲרוֹן אֱלֹהִים, וַיִּקְרָא ה' אֶל

~ נקודות משיחות קודש ~

זו אשתו, אינה יכולה להיות כלל הפניסה לפני ולפנים, כי תכלית ה"רצוא" היא -שיומשך ב"שוב". וכן גם היה ביציאה מלפני ולפנים - מיד ביציאה מקודש הקדשים, היה מתפלל אותו כהן גדול תפילה על "פרנסת עמך בית ישראל" - פרנסה בעניני העולם - בגשמיות.

"זאת" לפי ביאור האור - הוא יראה וביטול, ו"דא תרעא לאעלאה", כשישנה ההקדמה של "זאת", יראה וביטול, הרי גם אם "יבוא אהרן אל הקודש" (רצוא), יפנס "לפני ולפנים", לא יפריע לו הדבר ל"וכפר גו' ובעד ביתו - זו אשתו", אל השוב' לעניני עולם (ואדרבה, אם חסר ה"ביתו

(ד) פתנת-בד קדש ילכש ומכנסים-בד יהיו על-בשרו ויבאנוט בד יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי-קדש הם ורחץ במים את-בשרו ולבשם:

ד פתונא דבוצא קודשא ילכש ומכנסין דבוץ יהון על בסרה ובהמנא דבוצא יסר ובמצנפתא דבוצא יחת ברישה לבושי קודשא אנון ונסחי במיא ית בסרה וילבשנן:

ואחתתה'. ורחץ במים. אותו היום טעון טבילה בכל חליפותיו (יומא ל), וחמש פעמים היה מחליף מעבודת פנים לעבודת חוץ, ומחוץ לפנים, ומשנה מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב, ובכל חליפה טעון טבילה ושני קדושי ידים ורגלים מן הכיור.

ז"י פתנת-בד וגו'. מגיד שאינו משמש לפנים בשמונה בגדים שהוא משמש בהם בחוץ שיש בהם זהב, לפי שאין קטגור נעשה סגור (ר"ה כה), אלא בארבעה, ככהן הדויט, וכלן של בויץ. קדש ילכש. (ת"כ) שיהיו משל הקדש. יצנף. פתרגומו: יחת ברישה, יניח בראשו, כמו (בראשית לט טז) : "ותנח בגדו",

~ נקודות משיחות קודש ~ (הויסיום כ"ו בעסן)

"ורחץ במים את בשרו" - יש לרחץ ולנקות את הבשר, וכן להדיח את ה'את', הטפל לבשר, דהינו ההרגלים השונים שמקורם ב'בשריות', ולהפך זאת ל'בשר קדש'. "ולבשם" - ארזא אפשר ללבש את 'בגדי הקדש'.

בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם (טז, ד) בגדים - רומזים למחשבה ודבור, שנקראו לבושים לנפש. "בגדי קדש" - מחשבה ודבור בענינים של תורת החסידות.

ה ומן פגשמת דבני ישראל יסב תרין צפירי עזין לחטאתא ודבר חד לעלתא:

(ה) ומאת עדת בני ישראל יקח שני-שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה:

ויקרב אהרן ית תורא דחטאתא די לה ויכפר עלוהי ועל אנש ביתה:

(ו) והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו:

בעדו ובעד ביתו. (יומא לו, ת"כ) מתודה עליו עונותיו ועונות ביתו.

ז"י את-פר החטאת אשר-לו. האמור למעלה. ולמדרך כאן, שמשלו הוא בא ולא משל צבור. וכפר

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקושריחות כרך ג פרשת אחרי)

ולפנים", גם אז יש התאמה בין "ביתו" לדרגתו שלו, ועוד יותר: זכותו ותפקידו של נשי ישראל היא להשפיע על בעליהן ובניהן, שלגביהם תהיה הפניסה אל הקודש קשורה עם היציאה מהקודש.

בקניסת הכהן הגדול ביום הפיפורים לקודש הקדשים, היה נוגע ה"ביתו - זו אשתו". והרמז בזה: בכדי שהפניסה אל הקודש תהיה פראוי, שאז היא מביאה ל"יציאה בשלום", שזהו תכלית הפניסה - הרי זה תלוי בנשי ישראל. שגם כאשר הבעל נמצא "לפני

ספורנו

לרב טמאתו לא יאות לזבח ומטמא משלחו. תורה ו

שני שעירי עזים לחטאת. הראשון על חטאים במקדש, והמשתלח על שאר חטאי צבור, אשר

(ד) בגדי קדש הם. בכמותם יראו המלאכים אל הנביאים, כי הם נראים אז בלבושי הבודים. תורה ה

נָשִׁי וְשָׂרָא לֹא צָרִיכוֹת לְחַשְׁשׁ, שָׁאם הַבַּעַל יֵאָרֵץ | אַחֲרֵיכֶן בְּהַסְתָּדְרוֹת שְׁלָהֶם כּו' - אֵלָּא אַדְרָבָה, עֲלֵיהֶם
בְּתַפִּילַתָּ בְּשַׁעָה אוֹ יוֹתֵר, אוֹ אִם יִמְשִׁיךְ בְּלִימּוּדוֹ בְּשַׁעָה | לְהַסְבִּיר לְבַעֲלֵיהֶן וּלְבָנֵיהֶן, שְׂדוּקָא עַל-יְדֵי הַהוֹסָפָה בְּתוֹרָה
אוֹ יוֹתֵר, יִחָסֵר בְּעֵינֵינִים הַגְּשָׁמִיִּים; כֵּן אֵין מְקוֹם לְדַאָּגָה, | וּמִצְוֹת, "בְּחֻקוֹתַי תֵּלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ", יִתּוּסֵף
שָׁאם יִחַנְכוּ אֶת הַיְלָדִים לְלַמּוֹד תּוֹרָה יוֹם שְׁלָם, תַּחֲסֹר | ב' וְנִתְּתִי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְגו'."

(ז) וְלָקַח אֶת-שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְהַעֲמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְהוָה | ז' וַיֹּסֶב יֵת תְּרִין צְפִירִין וַיִּקֵּים יְתֵהוּן קָדָם יי
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: | בְּתַרְע מִשְׁפָּן זְמָנָא:

(ח) וְנָתַן אֶהָרֶן עַל-שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גִּרְלֹת גֹּזֶרֶל אַחֶר | ח' וַיִּתֵּן אֶהָרֶן עַל תְּרִין צְפִירִין עֲדָבִין עֲדָבָא
לַיהוָה וְגֹזֶרֶל אַחֶר לַעֲזָאזֵל: | ח' לְשָׁמָא דִּי וַעֲבָדָה חַטָּאת:

ז"י וְנָתַן אֶהָרֶן עַל-שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גִּרְלֹת • מַעֲמִיד | ז"י וְנָתַן אֶהָרֶן עַל תְּרִין צְפִירִין עֲדָבִין עֲדָבָא
אַחֶר לִימִין וְאַחֶר לְשִׁמְאֵל, וְנָתַן שְׁתֵּי יָדָיו בְּקַלְפִּי, | ח' לְשָׁמָא דִּי וַעֲבָדָה חַטָּאת:
וְנוֹטֵל גֹּזֶרֶל בְּיָמִין וְחִבְרוֹ בְּשִׁמְאֵל, וְנָתַן עֲלֵיהֶם אֵת | ח' לְשָׁמָא דִּי וַעֲבָדָה חַטָּאת:
שְׁפָתוֹב בּוֹ "לִשָּׁם", הוּא לִשָּׁם, וְאֵת שְׁפָתוֹב בּוֹ

(ט) וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת-הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו | ט' וַיִּקְרֵב אֶהָרֶן יֵת צְפִירָא דִּי סָלִיק עֲלוּהִי
הַגֹּזֶרֶל לַיהוָה וַעֲשֵׂהוּ חַטָּאת: | עֲדָבָא לְשָׁמָא דִּי וַעֲבָדָה חַטָּאת:

ז"י וַעֲשֵׂהוּ חַטָּאת • בְּשִׁמְנֵי הַגֹּזֶרֶל עָלָיו, קוֹרָא לוֹ שֵׁם, וְאוֹמֵר: "לֵה חַטָּאת."

(י) וְהַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּזֶרֶל לַעֲזָאזֵל יַעֲמִד-חֵי | י' וַיִּצְפִּירָא דִּי סָלִיק עֲלוּהִי עֲדָבָא לַעֲזָאזֵל
לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל | י' יִתְקַם כִּד חֵי קָדָם יי לְכַפֵּרָא עֲלוּהִי לְשַׁלַּח
הַמִּדְבָּרָה: | י' יִתְּנָה לַעֲזָאזֵל לְמִדְבָּרָא:

ז"י וַעֲמַד-חֵי • כְּמוֹ "יַעֲמַד חֵי", עַל-יְדֵי אַחֲרִים; | י' וַיִּצְפִּירָא דִּי סָלִיק עֲלוּהִי עֲדָבָא לַעֲזָאזֵל
וְתַרְגוּמוֹ: "יִתְקַם כִּד חֵי" (ט"ז) מַה תִּלְמּוּד לומר? לִפִּי | י' יִתְקַם כִּד חֵי קָדָם יי לְכַפֵּרָא עֲלוּהִי לְשַׁלַּח
שְׁנֵאָמֵר: "לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל", וְאֵינִי יוֹדֵעַ שְׁלוּחֹו אִם

(יא) וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת-פֶּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר-לוֹ וְכִפֹּר | י"א וַיִּקְרֵב אֶהָרֶן יֵת תּוֹרָא דְחַטָּאת דִּי לֵה
בַּעֲדוֹ וּבַעֲד בֵּיתוֹ וְשִׁחַט אֶת-פֶּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר-לוֹ: | י"א וְכִפֹּר עֲלוּהִי וְעַל אֹנֶשׁ בֵּיתָהּ וַיְכּוֹס יֵת
תּוֹרָא דְחַטָּאת דִּי לֵה:

ז"י וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ וְגו' • (ט"ז) וְדוּי שְׁנֵי עָלָיו וְעַל אֲחִיו | י"א וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ, כְּכָר בָּא בְּקַבְלָהּ (וימא
הַכֹּהֲנִים, שֶׁהֵם כָּלִם קְרוִיִּים בֵּיתוֹ, שְׁנֵאָמֵר: (תהלים קלח) | י"א וְכִפֹּר עֲלוּהִי וְעַל אֹנֶשׁ בֵּיתָהּ וַיְכּוֹס יֵת
"בֵּית אֶהָרֶן בָּרְכוּ אֶת-ה' וְגו'". מִכָּאן, שֶׁהַכֹּהֲנִים

ספורנו

(ח) גִּרְלֹתָ. כִּי הַגֹּזֶרֶל, בְּכָרֵט עַל יָדֵי | (ח) גִּרְלֹתָ. כִּי הַגֹּזֶרֶל, בְּכָרֵט עַל יָדֵי
אִישׁ חֲסִידוֹ, הוּא "כְּאֶשֶׁר יִשְׁאַל אִישׁ | (ח) גִּרְלֹתָ. כִּי הַגֹּזֶרֶל, בְּכָרֵט עַל יָדֵי
בְּדַבַּר הָאֱלֹהִים", כְּאֶמְרוֹ "בְּחִיק יוֹטֵל | (ח) גִּרְלֹתָ. כִּי הַגֹּזֶרֶל, בְּכָרֵט עַל יָדֵי
אֶת הַגֹּזֶרֶל, וּמַה? כָּל מִשְׁפָּטוֹ" (משלי טו,
א). תּוֹרָה ט

(יא) וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ. כְּכָר בָּא בְּקַבְלָהּ (וימא | (יא) וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ, כְּכָר בָּא בְּקַבְלָהּ (וימא
ל. ג) שְׁתֵּי הַכִּפּוּרוֹת "בַּעֲדוֹ" הֵם כִּפּוּר | (יא) וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ, כְּכָר בָּא בְּקַבְלָהּ (וימא
דְּכָרִים בְּדוּי, וּלְפִיכֶן הֵם קָדָם שְׁחִיטָה | (יא) וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ, כְּכָר בָּא בְּקַבְלָהּ (וימא
הַחַטָּאת. תּוֹרָה יב

(ט) וַעֲשֵׂהוּ חַטָּאת. הַגֹּזֶרֶל יַעֲשֶׂה אֵת | (ט) וַעֲשֵׂהוּ חַטָּאת. הַגֹּזֶרֶל יַעֲשֶׂה אֵת
הַשְּׁעִיר חַטָּאת, כְּאֶמְרָם ז"ל: הַגֹּזֶרֶל | (ט) וַעֲשֵׂהוּ חַטָּאת. הַגֹּזֶרֶל יַעֲשֶׂה אֵת
עוֹשֶׂה חַטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חַטָּאת | (ט) וַעֲשֵׂהוּ חַטָּאת. הַגֹּזֶרֶל יַעֲשֶׂה אֵת
(וימא מ. ב). תּוֹרָה י

(יב) וְלָקַח מִלֹּא-הַמִּחָתָה גִּחְלִי-אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמִלֹּא חֲפָזוֹ קָטַרְתָּ סָמִים דָּקָה וְהֵבִיא
מִבֵּית לַפָּרֹכֶת:

כ"י • מעל המזבח • החיצון (יזמא מה) • מלפני ה' •
מצד שלפני הפתח, והוא צד מערב. דקה • (יזמא שם)
מה תלמוד לומר "דקה", והלא כל הקטרת דקה

היא, שנאמר (שמות ל לו): "וְשִׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הַדֶּק"? אלא
שתהא דקה מן הדקה, שמערב יום-הכפורים היה
מחזירה למקשת.

(יג) וְנָתַן אֶת-הַקָּטֹרֶת עַל-הָאֵשׁ לִפְנֵי יְהוָה וְכִפָּהוּ
עַנְן הַקָּטֹרֶת אֶת-הַפָּתָר אֲשֶׁר עַל-הָעֲדוּת וְלֹא
יָמוּת:

כ"י • על-האש • שבתוך המחתה. ולא ימות • הא אם לא עשאה כתקנה, חייב מיתה.

(יד) וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וְהִזָּה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל־פְּנֵי הַפָּתָר
קֹדְמָה וּלְפָנֵי הַפָּתָר יִזָּה שִׁבְע־פַּעֲמִים מִן-הַדָּם
בְּאֶצְבָּעוֹ:

כ"י • והזה באצבעו • הזזה אחת במשמע. ולפני הפתרת יזה שבע • הרי אחת למעלה ושבע למטה.

(טו) וְשָׁחַט אֶת-שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעֹם וְהֵבִיא
אֶת־דָּמוֹ אֶל־מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַעֲשֵׂה אֶת־דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה לְדָם הַפָּר וְהִזָּה אוֹתוֹ עַל־הַפָּתָר וּלְפָנֵי
הַפָּתָר:

כ"י • אשר לעם • מה ששפר מכפר על הכהנים,
מכפר השעיר על ישראל, והוא השעיר שעלה עליו

טז ויכפר על קודשא מסואבת בני ישראל
וממדיהון לכל חטאיהון וכן יעבד למשפן
זמנא דשרי עמהון בגו סואבתהון:

(טז) וְכִפֵּר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּמִפְשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטָּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאַהֲל מוֹעֵד
הַשָּׁכֵן אֹתָם בְּתוֹךְ טְמֵאֹתָם:

כ"י • מטמאת בני ישראל • (ת"כ) על הנכנסין למקדש
בטמאה, ולא נודע להם בסוף, שנאמר: "לכל-

חטאתם", וחטאת היא שוגג. ומפשעיהם • אף
הנכנסין מזיד בטמאה. וכן יעשה לאהל מועד •

(יב) וְלָקַח מִלֹּא הַמִּחָתָה. כי תיכף
שנשחט חטאת והתודה וסר עונו,
נעשה מוכן לאור באור פני מלך. והנה
המלך יראה לכל מוכן לאורו, באמר
"כי בענן אראה" (פסוק ב). וראוי לכבדו

בקטרת, כמו הענן אחר התמידים,
באמר "עלת תמיד לדתיכם פתח
אהל מועד אשר אנעד לכם שמרה"
(שמות כט, מב). ובזה טעו בני אהרן
והקריבו "אשר לא צוה אתם" (לעיל י

א). תורה יג
(טו) הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעֹם. אחר
שהשלים לכפר בעדו בחטאתו, כענין
"התקוששו וקושו" (צפניה ב, א), ועם זה
נראה את פני המלך. תורה טז

(יזמא נז) כָּשֶׁם שֶׁהָיָה מְשֻׁנֶּה בַּפָּנִים אַחַת לְמַעַלְהָ | אַחַת לְמַעַלְהָ וְשִׁבְעָה לְמַטָּה. הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ וְשִׁבְעָה לְמַטָּה, כָּךְ מִזֶּה עַל הַפְּרֻכָּת מִבְּחוּץ מְשֻׁנֶּה

(יח) וְכָל-אָדָם לֹא-יִהְיֶה | בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד-צֵאתוֹ וְכַפֵּר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדַת בֵּיתוֹ וּבַעֲדַת כָּל-קֹהֶל יִשְׂרָאֵל:

(יח) וַיֵּצֵא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי-יְהוָה וְכַפֵּר עָלָיו | וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׂעִיר וְנָתַן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

כ"י"א אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי-ה' • זֶה מִזְבֵּחַ הַזֶּהב, שֶׁהוּא לִפְנֵי ה' בְּהִיכָל, וְהָיָה תַלְמוּד לומר "וַיֵּצֵא" ? לִפְנֵי שֶׁהָיָה הַהֲזָאוֹת עַל הַפְּרֻכָּת וְעַמֵּד מִן הַמִּזְבֵּחַ וּלְפָנִים וְהָיָה, וּבְמִתְנֹת הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּהב לְצֵאת מִן

(יט) וְהָיָה עָלָיו מִן-הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שִׁבְעָה פְּעָמִים | וְטָהְרוּ וְקִדְּשׁוּ מִטְמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כ"י"ב וְהָיָה עָלָיו מִן-הַדָּם • אַחֵר שְׁנֵתָן מִתְנֹת בְּאֶצְבָּעוֹ עַל קַרְנוֹתָיו, מִזֶּה שִׁבְעָה הַזָּאוֹת עַל גִּגּוֹ (ח"כ). וְטָהְרוּ • מִמָּה שֶׁעָבַר • וְקִדְּשׁוּ • לְעֵתִיד לְבָא.

(כ) וְכָל־הָאֹהֶל מִכַּפֵּר אֶת-הַקֹּדֶשׁ וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת- | הַמִּזְבֵּחַ וְהַקָּרִיב אֶת-הַשְּׂעִיר הַחַי:

(כא) וְסִמְךָ אֹהֶלךָ אֶת-שְׁתֵּי יָדָיו עַל-רֹאשׁ הַשְּׂעִיר | הַחַי וְהַתּוֹדֶה עָלָיו אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת-כָּל-פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל-חַטָּאתָם וְנָתַן אִתָּם עַל-רֹאשׁ הַשְּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד-אִישׁ עֹתִי הַמִּדְבָּרָה:

כ"י"ג אִישׁ עֹתִי • (יזמא טז) הַמּוֹכֵן לְכָךְ מִיּוֹם אֶתְמוֹל.

(כב) וְנִשָּׂא הַשְּׂעִיר עָלָיו אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם אֶל-אֶרֶץ | גִּזְרָה וְשִׁלַּח אֶת-הַשְּׂעִיר בַּמִּדְבָּר:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך כו עמ' 124)

עברה קלה (שמתפפרת בלי תשובה) פחמונה (שמתפפרת רק לשבים). אף יום פפור מכפר על האדם ("ביום הזה יכפר עליכם"), ומי שלא שב הוא מנגד לכפרה זו ומעכבה מלחול עליו, בלי הבדל בין קלה לחמורה.

ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה (טז), הרמב"ם פסק, שהשעיר מכפר על עבירות קלות גם בלי תשובה, ואלו יום פפור מכפר רק לשבים. ויש לבאר, דהנה השעיר מכפר על העברה ("ונשא... עונותם"), ולא הרי

(כג) וּבֹא אֶהְרֶן אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת-בְּגָדֵי הַכֹּהֵן
אֲשֶׁר לְבָשׁ בְּבָאוּ אֶל-הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:

הפנימיים וקטרת של מחתה בבגדי לכן, ואילו ואיל
העם ומקצת המוספין בבגדי זהב, והוצאת כף
ומחתה בבגדי לכן, ושני המוספין ותמיד של בין
הערבים וקטרת ההיכל שעל מזבח הפנימי בבגדי
זהב. וסדר המקראות, לפי סדר העבודות, כך הוא:
"ושלח את-השעיר במדבר", "ורחץ את-בשרו במים
וגו'", "ויצא ועשה את-עלתו וגו'", "ונאת חלב
החטאת וגו'", וכל הפרשה עד "ואחרי-כן יבוא
אל-המחנה", ואחר-כך: "ובא אהרן". והניחם
שם. מלמד שטעונין גניזה ולא ישתמש באותן
ארבעה בגדים ליום פפורים אחר.

כ"י וּבֹא אֶהְרֶן אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד. אמרו רבותינו
שאינו זה מקומו של מקרא זה, ונתנו טעם לדבריהם
במסכת יומא (דף לב), ואמרו: כל הפרשה בלה נאמרה
על הסדר, חוץ מ'ביאה' זו שהיא אחר עשיית עולתו
ועולת העם והקטרת אמורי פר ושעיר שנעשים
בחוץ בבגדי זהב, וטובל ומקדש ופושטן ולובש
בגדי לכן. וּבֹא אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד. להוציא את הכף
ונאת המחנה, שהקטיר בה הקטרת לפני ולפנים.
וּפָשַׁט אֶת-בְּגָדֵי הַכֹּהֵן. אחר שהוציאם, ולובש בגדי
זהב לתמיד של בין הערבים. וזהו סדר העבודות:
תמיד של שחר בבגדי זהב, ועבודת פר ושעיר

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך כח עמ' 224)

המעשים" (רמב"ם). מובן אפוא, שגם הכהן הגדול עצמו
צריך להגיע להתחדשות כזו; ולכן לבש בכל שנה בגדים
חדשים, שכן הוא נהיה אדם חדש ונעלה יותר, ובגדי השנה
הקודמת אינם ראויים לו עוד.

וְלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ. . ליום פפורים אחר (רש"י טז, כג) עבודת
הכהן הגדול ביום פפור הביאה את ישראל לתשובה, וכך
נתקפרו עונותיהם. והנה ידוע, שבעל תשובה אמתי נהפך
בכיוול לאיש אחר: "איני אותו האיש שעשה אותן

כד ונסחי ית בסרה במיא באתר קדיש
וילבש ית לבושוהי ויפוק ויעבד ית עלתה
וית עלת עמא ויכפר עלוהי ועל עמא:

(כד) וְרָחַץ אֶת-בְּשָׁרוֹ בַּמַּיִם בַּמָּקוֹם קָדוֹשׁ וּלְבָשׁ
אֶת-בְּגָדָיו וַיֵּצֵא וַעֲשֶׂה אֶת-עֹלֹתוֹ וְאֶת-עֹלֹת הָעָם
וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד הָעָם:

ליום, אבל הראשונה היתה בחיל. וּלְבָשׁ אֶת-
בְּגָדָיו. שמונה בגדים שהוא עובד בהן כל ימות
השנה. וַיֵּצֵא. מן ההיכל אל החצר שמזבח העולה
שם. וַעֲשֶׂה אֶת-עֹלֹתוֹ. איל לעולה האמור למעלה:
"בזאת יבא אהרן וגו'". וְאֶת-עֹלֹת הָעָם. (יומא עג)
"ואיל אחד לעלה" האמור למעלה "ומאת עדת בני
ישראל וגו'".

כ"י וְרָחַץ אֶת-בְּשָׁרוֹ וגו' (יומא לב) למעלה למדנו
מ'ורחץ את-בשרו ולבשם', שפשהוא משנה מבגדי
זהב לבגדי לכן, טעון טבילה. שפשהוא טבילה פשט
בגדי זהב שעבד בהן עבודת תמיד של שחר, ולבש
בגדי לכן לעבודת היום; וכאן למדנו, שפשהוא
משנה מבגדי לכן לבגדי זהב, טעון טבילה. בַּמָּקוֹם
קָדוֹשׁ. (ת"כ, יומא שם) המקדש בקדשת עזרה, והיא היתה
בגג בית הפרה, וכן ארבע טבילות הבאות חובה

ספורנו

שקודמת בכל מקום לעלה, כמו שבא
בקבלה.
וּכִפֹּר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד הָעָם. כפרת
הרהורי הלב הראויה לנקי פנים ובגרי
ללב, וזה בעלה. תורה כה

וַעֲשֶׂה אֶת עֹלֹתוֹ. אחר שכפר בעדו
בחטאתו (פסוק ו) ובעד העם בשמי
חטאות (פסוקים ט, טו, כא), שגם שעיר
המשתלח נקרא "חטאת", כאמרו "שני
שעירי עזים לחטאת" (פסוק ד). ושניהם
יקדמו לעלת העם, כמשפט כל חטאת

(כג) וְהִנִּיחָם שָׁם. כי הקריבם לפני ה'
ויקדשו קדשה יתרה, ולא יאות אפילו
לכהן גדול אחר שעברה שעת
מעלתו. תורה כד
(כד) וְרָחַץ אֶת בְּשָׁרוֹ. אחר שסמך על
השעיר המשתלח.

♦ יום שני ח' אייר ♦

(כה) וְאֵת חֶלֶב הַחֲטָאֹת יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ:

כה וְיֵית תִּרְבָּא דְחֲטָאֹת יִסַּק לְמִדְבָּחָא:

י"ז◀ וְאֵת חֶלֶב הַחֲטָאֹת • אֲמֹרִי פֶר וְשִׁעִיר. יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ • עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, דָּאלוּ בִּפְנִימִי כְּתִיב:
 "לֹא תַעֲלוּ עָלָיו קֶטֶר זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה" (שמות ל ט).

(כו) וְהִמְשַׁלַּח אֶת־הַשְּׁעִיר לְעֹזָאֵל יִכְבֶּם בְּגִדָיו וְרִחֵן
 אֶת־בָּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹא אֶל־הַמִּחֲנֶה:

כו וְיֵית תוֹרָא דְחֲטָאֹת וְיֵית צְפִירָא לְעֹזָאֵל יַצְבֵּעַ
 לְבוּשֻׁהִי וְיִסְחִי יֵת בְּסִרָה בְּמֵיָא וּבְתַר כֵּן
 יִיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא:

(כז) וְאֵת פֶּר הַחֲטָאֹת וְאֵת שְׁעִיר הַחֲטָאֹת אֲשֶׁר הֻבָּא
 אֶת־דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל־מִחוּץ לַמִּחֲנֶה
 וַיִּשְׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת־עֹרֹתָם וְאֶת־בָּשָׂרָם וְאֶת־פְּרִשָּׁם:

כז וְיֵית תוֹרָא דְחֲטָאֹת וְיֵית צְפִירָא דְחֲטָאֹת
 דִּי אֲתַעֲל מִדְּמָהוֹן לְכַפֵּרָא בְּקוֹדֶשׁא וּמִפְקוֹן
 לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא וְיִקְדוֹן בְּנוֹרָא יֵת
 מִשְׁפִּיהוֹן וְיֵת בְּסִרָהוֹן וְיֵת אֲכָלִיהוֹן:

י"ח◀ אֲשֶׁר הֻבָּא אֶת־דָּמָם • לְהִיכָל וּלְפָנֵי וּלְפָנִים.

(כח) וְהִשְׂרַף אַתָּם יִכְבֶּם בְּגִדָיו וְרִחֵן אֶת־בָּשָׂרוֹ
 בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹא אֶל־הַמִּחֲנֶה:

כח וְדִמְיוֹקִיד דְּתַהוֹן יַצְבֵּעַ לְבוּשֻׁהִי וְיִסְחִי יֵת
 בְּסִרָה בְּמֵיָא וּבְתַר כֵּן יִיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא:

(כט) וְהִיָּתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי
 בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תַּעֲנוּ אֶת־נַפְשֵׁיכֶם וְכָל־מְלֹאכָה
 לֹא תַעֲשׂוּ הַיּוֹרֵחַ וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם:

כט וְתִהְיִי לְכוֹן לְקַנְסָא עָלֵם בְּיִרְחָא שְׁבִיעִיָּה
 בַּעֲשָׂרָא לְיִרְחָא תַעֲנוּן יֵת נַפְשֵׁיכוֹן וְכָל
 עֲבִידָא לֹא תַעֲבִידוּן יַצִּיבָא וְגִיּוֹרָא דִּיתְגִּיּוֹרָא
 בִּינִיכוֹן:

(ל) כִּי־בָיִום הִזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְמַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל
 חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

ל אֲגִרִי בְיוֹמָא דְדִין יִכְפֹּר עֲלֵיכוֹן לְדַבָּחָא
 יִתְכוֹן מִכָּל חַטֵּיכוֹן קָדָם יְיָ תְדַבֵּיכוֹן:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך כט עמ' 338)

העלוי עם הדרגה הפחותה ביותר. שכן "לפני ה'" קשור
 בעקור עם התחלת שם ה' ופנימיותו, האותיות י"ה, מִסְפֵּר
 ט"ו; ומתכלית העלוי של שם ה' נמשך לדרגה הנמוכה
 ביותר - חמש עשרה בְּהַמּוֹת'.

לפני ה' תטהרו (טז, ל)
 כתב הרמב"ם: "כל הבהמות הקרבים ביום זה, חמש
 עשרה". וקשה, מדוע נקט "בהמות", ולא "קרבות". ויש
 לומר, שרמז רמז לנו שביום כפור נפעל החבור של תכלית

ספורנו

לפני ה' תטהרו. אבל השגת הטהרה
 והסליחה הגמורה תהיה "לפני ה"
 בלבד, וזה בודוי ותשובה, שהוא לבדו
 ידע אמתתם, ובשביל כך, תורה לא

שתצטרכו עם זה גם לשביתה וענוי
 הוא, כי אמנם הכהן בעבודתו יכפר
 בלבד, וענין הכפור הוא הקטנת החטא
 והקנתו לקבל סליחה.

(כט) לְחֻקַּת עוֹלָם. אף על פי שיש
 מקדש לעבודה, מכל מקום צריך
 שתקיומו גם שביתה וענוי. תורה ל
 (ל) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר. והטעם

(לא) שבת שבתון היא לכם וענינתם את-נפשתיכם
 לא שבת שבתא היא לכוון ותענון ית
 נפשתיכון קנס עלם:
 חקת עולם:

(לב) וכפר הכהן אשר-ימשח אתו ואשר ימלא
 את-ידו לכהן תחת אביו ולבש את-בגדי הכהן
 בגדי הקדש:

כ"י • וכפר הכהן אשר-ימשח וגו' • (כ"ט) כפרה זו
 של יום-הכפורים אינה כשרה אלא ככהן גדול, לפי
 שנאמר כל הפרשה באהרן, הצרף לומר ככהן גדול
 הבא אחריו שיהא כמוהו. ואשר ימלא את-ידו •
 (כ"ט) אין לי אלא המשוח בשמן המשחה, מרבה

(לג) וכפר את-מקדש הקדש ואת-אהל מועד ואת-
 המזבח יכפר ועל הכהנים ועל-כל-עם הקהל
 יכפר:

(לד) והיתה-זאת לכם לחקת עולם לכפר על-בני
 ישראל מפל-חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר
 צוה יהוה את-משה: פ

כ"י • ויעש כאשר צוה ה' וגו' • כשהגיע יום-
 הכפורים עשה כסדר הזה; וילהגיד שבחו של אהרן,

שלא היה לובשן לגדלתו (רש"י טז, לד) יש לשאל, מדוע
 נאמר שכן זה בבגדי הלבן, לא בבגדי הזהב. ויש לומר,
 דהנה לגבי בגדי הזהב אין חידוש בקי שלא לבשם לגדלתו,
 שהרי לא היו מיוחדים לו (גם הכהן הגדול הבא אחריו יכול

יז (א) וידבר יהוה אל-משה לאמר:

(ב) דבר אל-אהרן ואל-בניו ואל-כל-בני ישראל
 ואמרת אליהם זה הדבר אשר-צוה יהוה לאמר:

ספורנו

(לא) שבת שבתון היא לכם. על הפך
 "הן ביום צמכם תמצאו חפץ" (ישעיהו נח,
 א).
 חקת עולם. וגם בזמן שאין בית
 המקדש קנים תשמרו שבייתה
 וענוי. תורה לב

(לב) ואשר ימלא את ידו.. ולבש. אף
 המרבה בגדים בלבד יכפר. תורה לג
 (לד) והיתה זאת לכם לחקת עולם
 לכפר. שהיום עצמו יכפר אף על פי
 שלא יהיה מקדש ועבודה, כאמרם:
 תשובה תולך, ויום הכפורים מכפר

(יזא פו, א). תורה א
 יז (ב) זה הדבר. כשאמר "והזרתם את
 בני ישראל מטמאתם" (לעיל טו, לא),
 הוזהיר שנפרשים גם כן מטמאת רוח
 הטמאה והשדים. תורה ג

גִּבּוֹר גִּבּוֹר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל דִּי יְכוּס תוֹר או
אָמַר או עָזָא כְּמִשְׁרִיתָא או דִּי יְכוּס מִפְּרָא
לְמִשְׁרִיתָא:

(ג) אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ-כֶשֶׁב
אוֹ-עֶז בַּמִּחְנֶה או אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמִּחְנֶה:

כ"י- אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ-כֶשֶׁב • בַּמִּקְדָּשִׁין הַכְּתוּב מְדַבֵּר, שְׁנָאֻמַּר: "לְהַקְרִיב קֶרְבֵּן". בַּמִּחְנֶה • (ובחים קו)
חוּץ לַעֲזָרָה.

דולתרע משפן זמנא לא איתיה לקרבא
קרנא קדם יי קדם משפנא דיי דמא
יתחשב לגברא ההוא דמא אשד וישתיצי
אנשא ההוא מגו עמה:

(ד) וְאֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ לְהַקְרִיב קֶרְבֵּן
לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יַחֲשֹׁב לְאִישׁ הַהוּא
דָּם שִׁפָּךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ:

כ"י- דָּם יַחֲשֹׁב • כְּשׁוֹפֵךְ דָּם הָאֵדָם, שְׁמַתְחִיב בְּנַפְשׁוֹ. דָּם שִׁפָּךְ • (ת"כ) לְרַבּוֹת אֶת הַזֹּרֵק דָּמִים בַּחוּץ.

ה בדיל די ניתון בני ישראל ית דבחייהו די
אניו דבחיין על אפי חקלא וניתנון לקדם
יי לתרע משפן זמנא לות פהנא וינסון
נקסת קודשין קדם יי יתהוין:

(ה) לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר
הֵם זִבְחִים עַל-פְּנֵי הַשֹּׁדֶה וְהֵבִיִּיִם לַיהוָה אֶל-פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד אֶל-הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַיהוָה
אוֹתָם:

כ"י- אֲשֶׁר הֵם זִבְחִים • אֲשֶׁר הֵם רְגִילִים לְזִבְחָה.

ויזרוק פהנא ית דמא על מדבקה דיי
פתרע משפן זמנא ויסק תרפא לאתקבלא
ברענא קדם יי:

(ו) וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת-הַדָּם עַל-מִזְבֵּחַ יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וְהַקְטִיר הַחֹלֶב לְרִיחַ נִיחַח לַיהוָה:

~ נקודות משיחות קודש ~ (רשימות חוברת קמד)

נתן להפך אותו ל'דם ובשר כבשרו' של גוף יהודי, שְׁקָדוּשׁ
הוא, כִּינן שֶׁהִלַּח וְהִתְלַהֲבוּ בַּעֲנִינֵי הָעוֹלָם אֵינּוּ מְקַרְח.
מִהֲשֹׂאִין-כֵּן הַבָּשָׂר עֲצָמוֹ מְקַרְח הוּא, שְׁכֵן נֶתַן לְהַפֵּךְ אוֹתוֹ
לְקִדְשָׁה.

וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם (יז, ו)
דָּם מִסְמָל חַיִּית וְחַמִּימוֹת ("כִּי נִפְשׁ הַבָּשָׂר בְּדָם הִיא"),
וְהוּא קָרֵב עַל הַמִּזְבֵּחַ לְרַמֵּז שֶׁהִלַּח וְהִתְלַהֲבוּ יֵשׁ לְשִׁמּוֹר
רַק לְדַבְרִים שֶׁבִקְדָּשָׁה. וְלָכֵן הַדָּם אֶסוּר בְּאֲכִילָה, הֵינּוּ שְׁלֹא

זולא ידבחונו עוד ית דבחייהו לשדין די
אניו טען פתריהו קים עלם תהי דא להוין
לדריהוין:

(ז) וְלֹא-יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת-זִבְחֵיהֶם לְשִׁעִירִם אֲשֶׁר הֵם
זִנִּים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה-זֹאת לָהֶם לְדֹרֹתָם:

כ"י- לְשִׁעִירִם • לְשִׁדִּים, כְּמוֹ (ישעיה יב כא): "וּשְׁעִירִים יִקְדּוּ-שָׁם".

ספורנו

יהיה בהקרח מזונם עצם מרָבֵב דָּק
מֵאֹד שִׁישְׁתַּנָּה לְעֶצֶם הַנּוֹזֵן. וְאִין
בְּמִרְכָּבִים אֲצִלְנוּ יוֹתֵר דָּק מֵאוֹתוֹ אֵד
הַדָּם אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ יִתְהַוֶּה רוּחַ נוֹשָׂא לִכְחַ
הַחַיּוּנִי. וְזֶה הַכֹּחַ הַנּוֹשָׂא בּוֹ הוּא נִפְשׁ
הַחַי בְּאֲשֶׁר הוּא חַי. וּבִהְיוֹת שְׁנֵי הַכֹּחַ
לֹא יִהְיֶה בִּלְתִּי זֶה הַנּוֹשָׂא, יִקְרָא זֶה
הַנּוֹשָׂא לְפָעֻמִּים "נֶפֶשׁ", כְּאָמְרוּ "כִּי
הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ" (רבי' יב, כג). וּבִהְיוֹתוֹ

שֶׁהוֹכִירוּ עַל יוֹסֵף שִׁידָא, וְעַל שִׁידָא
דִּהְוָה שְׂכִיחַ בִּי רַב אָשִׁי. אִמְנָם בְּדַבֵּר
הַשִּׁדִּים אֲשֶׁר לֹא נִזְכָּרָה בְּרִיאָתָם רָאוּי
לְהִתְבַּוֵּן, שֶׁהֵם ז"ל קְרָאוּם "מְזִיקִים",
וְהוֹכִירוּ שֶׁהֵם אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים פְּרִים
וְרָבִים וּמֹתִים, וְעַם כָּל זֶה רֹאִים וְאֵינָם
נִרְאִים. וְכָל אֵלּוּ לֹא נֵאֻמְתוּ בְּהֵם זֹלָתִי
בְּהִיוֹתָם מִרְכָּבִים מַעֲצָמִים דְּקִים נִעְדָּרִי
הַמִּרְאֶה. וּבִהְיוֹתָם אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים,

(ד) דָּם יַחֲשֹׁב. כְּמוֹ שֶׁהִיהָ הָעֲנָן קָדָם
הַמִּבְּוֵל, שְׁלֹא הִתֵּר לָהֶם לְהֵרֵג בְּעֲלֵי
חַיִּים לְאָכְלָם. תוֹרָה ה
(ז) חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה זֹאת. שְׁלֹא יִזְבְּחוּ
לְשִׁעִירִים אֵף עַל פִּי שְׁלֹא הָיוּ מְקַבְּלִים
אוֹתָם לֵאלּוֹהֵי בָשׂוּם פָּנִים, אֲבָל הָיוּ
חִפְצִים בְּחִבְרָתָם לְהִיוֹת הַשִּׁדִּים לָהֶם
מִשְׁרָתִים, וּמִסְעִים בְּעַסְקֵיהֶם אוֹ
שְׁלִיחוֹתָם אֶל אֶרֶץ רְחוֹקָה, כְּמוֹ

♦ יום שלישי ט' אייר ♦

(ח) וְאֵלֶּהם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר
אֲשֶׁר־יִגּוּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עִלָּה אוֹיְבוֹ:
ח וּלְהוֹן תִּימָר גָּבֵר גָּבֵר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן
גִּיּוֹרָא דִּיתְגִּירִין בִּינִיכּוֹן דִּי נִסַּק עֲלָתָא או
נְכֶסֶת קוּדְשִׁיא :

זש"י • אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עִלָּה • לְחַיֵּב עַל הַמִּקְטִיר אֵיבָרִים בַּחוּץ [עין ברא"ם] כְּשׁוֹחֵט בַּחוּץ, שָׂאם שָׁחַט אֶחָד וְהָעִלָּה
חִבְרוּ, שְׂגִיחֵן חִיבִין (ת"כ. חולין קט) •

(ט) וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יִבְיָאֻּנוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ
לְיָהוּהּ וְנִכְבַּרְתָּ הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמּוּי:
ט וּלְתַרַע מִשְׁפָּן זִמְנָא לֹא אִיתְגַּה מִלְּמַעְבַּד
יְתָה קָדָם יִי וְיִשְׁתַּיְצִי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמָּה :

זש"י • וְנִכְבַּרְתָּ • זִרְעוּ נִכְבַּרְתָּ וְיָמִיו נִכְבַּרְתִּין •

(י) וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם
אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם וְנִתְּתִי פָנָי בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת
אֶת־הַדָּם וְהִכְבַּרְתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּה:
י וְיִגְבֵּר גָּבֵר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן
דִּיתְגִּירִין בִּינִיכּוֹן דִּי יִיכּוֹל כָּל דְּמָא וְאִתָּן
רוּגְזִי בְּאֲנָשָׁא דִּיכּוֹל יֵת דְּמָא וְאֲשִׁיזִי יְתָה
מִגּוֹ עַמָּה :

זש"י • כָּל־דָּם • לְפִי שְׂנֵאמַר: "בַּנֶּפֶשׁ יִכְפֹּר", יְכוּל לֹא
יְהֵא חֵיב אֶלָּא עַל דָּם הַמִּקְדָּשִׁים? תִּלְמוּד לומר:
וְנִתְּתִי פָנָי • (ת"כ) פָּנָאִי שְׁלִי, פּוֹנֶה אֲנִי
מִכָּל עֲסָקִי וְעוֹסֵק בּוֹ •

(יא) כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר בְּדָם הוּא וְאֲנִי נִתְּתִיו לָכֶם
עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי־הַדָּם הוּא
בַּנֶּפֶשׁ יִכְפֹּר:
יא אֲרִי נֶפֶשׁ בְּסָרָא בְּדָמָא הִיא וְאֲנָא יְהִיבְתָּהּ
לְכוּן עַל מִדְּבַחָא לְכַפֵּרָא עַל נַפְשִׁיתִיכוֹן אֲרִי
דְּמָא הוּא עַל נַפְשָׁא מְכַפֵּר :

זש"י • כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר • שֶׁל כָּל בְּרִיָּה, "בְּדָם הִיא" תְּלוּיָהּ, וּלְפִיכּוֹן נִתְּתִיו עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נֶפֶשׁ הָאָדָם;
תְּבֵא נֶפֶשׁ וְתִכְפֹּר עַל הַנֶּפֶשׁ •

(יב) עַל־כֵּן אִמַּרְתִּי לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־נֶפֶשׁ מִמֶּם
לֹא־תֹאכַל דָּם וְהִגַּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל דָּם:
זש"י • כָּל־נֶפֶשׁ מִמֶּם • לְהַזְהִיר גְּדוּלִים עַל הַקִּטְנִים •
יב עַל כֵּן אִמַּרְתִּי לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אֲנָשׁ
מִמֶּכָּן לֹא יִיכּוֹל דְּמָא וְגִיּוֹרָא דִּיתְגִּירִין
בִּינִיכּוֹן לֹא יִיכּוֹל דְּמָא :

ספורנו

ונתן טעם לזה באמרו "כי נפש הבשר בדם היא" (פסוק יא), כי אמנם הכח אשר הוא הנפש החייוני, הוא נשוא בחלק האדיי והדק שבדם, ואותו החלק האדיי הנושא, הנקרא גם כן "נפש", הוא בעצם כל הדם. והוסיף ואמר "ואני נתתי לכם על המזבח" (פסוק יא), ואני לא בחרתי בו לכפר מפני היותו אהוב אצלי, אלא בהיותו נפש בצד מה, ויכפר על הנפש, כענין הקטר שאר אברי הנקרב לכפר על אברי המקריב. תורה ח

אותו להתחבר עמם. וקצתם היו אוכלים אצל בית מקוה דמים, בחשבם ששעירים ירקדו שם, כדי למשוך אהבתם והתחברות עמם. וכאשר קדשנו האל יתברך, והרחיק את עמו כפי האפשר מדרך אחרי ערב בלתי מועיל, הרחיק מהם את השדים והכרתם, בהיותם "מוזיקים" באמת, כמו שקראו אותם רז"ל. ואסר את הדם וענש עליו ברת (פסוק י), כמו שענש מיתה על אכילת עץ הדעת (בראשית ב, יז).

מזון לשדים, הנה המקריב להם דם אשר בו זה העצם, שאין פח בדם לקחתו, באמרו: "כל מידי דצייר וחתים וקניל ומני - לית לו רשותא למשקל מניה" יקנה אהבתם, והאוכלו יקנה מנו נוסה לטבעם ויאהבו חברתו. וכאשר היו רבים חפצים בחברת השדים ואהבתם, כדי שישמיעוהו בהשגת הערב הבלתי מועיל, אשר תאותו נקנית באכילת עץ הדעת, היו מגישים דם למנחה לשדים, ואוכלים

(יג) וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם יֵצֵד צִיד חַיָּה אוֹ-עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשִׁפְףָה אֶת־דָּמּוֹ וְכִסְּהוּ בַּעֲפָר:

יג וְגַבְרֵי גִבְר מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן גֵּיר וּמִן גֵּירָא דִּיתְגִּירִין בְּיִיכּוֹן דִּי יֵצִיד צִידָא חַיָּתָא אוֹ עוֹפָא דִּי מִתְאַכֵּל וְנִישּׁוּד יֵת דְּמָה וְכִסְפָּה בַּעֲפָר:

כ"י • אֲשֶׁר יֵצֵד • (ת.כ. חולין פד) אין לי אלא ציד, ארזין ותרגולין מניין? תלמוד לומר: "ציד", מפל-מקום.

אם כן, למה נאמר: "אשר יצוד"? שלא יאכל בשר, אלא בהזמנה זאת. אשר יאכל. פרט לטמאים.

~ נקודות משיחות קודש ~ (על פי לקוטי שיחות כרך לו, עמוד 52 - מתוך 'לקראת שבת')

ביסוי הדם בחיי האדם

בשביל הנאת גופו, אלא כדי לעבוד את הבורא. וזהו תוכן מצות ביסוי הדם, שבעניני חולין צריכים לכסות את הדם, שלא יהיה ניכר בהם חיות. ועל-פי-זה יש לבאר הטעם שביסוי הדם צריך להיות בעפר דוקא - כי עפר מורה על שפלות והכנעה "ואנכי עפר ואפר", "ונפשי עפר לכל תהיה", וכאשר האדם עוסק בדברי הרשות, צריך לעורר בנפשו הבטול וההכנעה, להיות חרד שלא להמשיך אחר תאוות הלב (לעסוק בדברי הרשות בשביל הנאת הגוף), אלא כל פונתו תהיה רק לשם שמים. אף כאשר האדם חדור כולו בקדושה, וגם דברי הרשות שלו הם חלק מעבודת ה' שלו, מובן שגם עסקי החולין שלו יכולים להיות בחיית והתלהבות, ואין צריך לכסות הדם כיון שהחיות שלו היא בקדושה שבדבר, ותו לא. וזה נרמז בזה שבהמת חולין אינה צריכה ביסוי דם, מאחר שרוב מיני בהמות ראויין למזבח.

וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֵצֵד צִיד חַיָּה אוֹ-עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשִׁפְףָה אֶת־דָּמּוֹ וְכִסְּהוּ בַּעֲפָר: (יז, ג)

צוה. . . לכסות כל דם בחיה ועוף כי לא יתקרב דם על המזבח, כי גם בעופות לא יקרב מהם רק שני מינים בלבד וגם הם אינם נשחטים, אבל בבהמות רוב המצויים נשחטים לשם הנקבד, ודמים לכפר ואין ראוי לכסותו. ולא חשש לכסות דם החולין בבהמה, כי אין חולין במדבר וגם אחרי כן על הרוב יצוה. (רמב"ן בפרשתנו)

ויש לבאר הענין בעבודת האדם:

"דם" הוא ענין החיות, "הדם הוא הנפש", ותכליתו הוא להשתמש בו בעניני קדושה, שכל דבר שבקדושה צריכים לעשותו בחיות והתלהבות גלויה דוקא. מה שאין-כן בעניני חול - דברי הרשות של האדם, צריכים לעשותם בלי חיות, "בלא לב ולב", ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים" דוקא לא

יד ארי נפש כל בסרא דמה בנפשה הוא ואמריית לבני ישראל דם כל בסרא לא תיכלון ארי נפש כל בסרא דמה היא כל דתכלנה ישימי:

(יד) כִּי־נֶפֶשׁ כָּל־בֶּשֶׂר דָּמוֹ בְּנִפְשׁוֹ הוּא וְאָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל־בֶּשֶׂר לֹא תֹאכְלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל־בֶּשֶׂר דָּמוֹ הוּא כָּל־אֲכָלְיוֹ יִכָּרֵת:

הנפש היא הדם. 'דם' ו'בשר' לשון זכר. 'נפש' לשון נקבה.

כ"י • דָּמוֹ בְּנִפְשׁוֹ הוּא • דָּמוֹ הוּא לוֹ בְּמָקוֹם הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהַנֶּפֶשׁ תְּלוּיָהּ בּוֹ. כִּי־נֶפֶשׁ כָּל־בֶּשֶׂר דָּמוֹ הוּא •

טו וכל אנש די ייכול נבילא ותיבירא ביציבא וגבירא ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא וינדי:

(טו) וְכָל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נִבְלָה וְטִרְפָּה בְּאֶזְרַח וּבְגֵר וּכְכֶם בְּגִדּוֹ וְרֹחֶץ בָּמִים וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְטָהַר:

ולמבקשים חברתם. ואמר לבני ישראל. ובלעדי זאת אף על פי שהותרתי לבני נח, אסרתיו לישראל למעלה בפרשת צו (ו, כו), מפני שהיה נפש החי בחייו, ומשיב הנוזן ממנו אל טבעו הבהמי. תורה טו (טו) וְכָל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נִבְלָה

(יד) כִּי נֶפֶשׁ כָּל בֶּשֶׂר דָּמוֹ בְּנִפְשׁוֹ הוּא. "כי נפש" בעל חי הוא "דמו". רוצה לומר, האד הדמיי "בנפשו", עם הלב החיוני הנשוא בו. וזה, כי אמנם הדם האדדי והדק שבו הוא נושא לכו החיוני, ובהיותו הדק שבגרמים הנפסדים הוא מוזן לשדים בלי ספק

(יג) כִּי יֵצֵד צִיד. בהיות מקום הציד על הרב שומם, ומובן להמצא שם שדים, כאמרו "ושכנו שם בנות יענה, ושעירים ירקדו שם" (ישעיהו יג, כא), אסר להניח שם דם מגלה, וצוה לכסותו בעפר להסיר הכנת המצא השדים שם. ואמר, תורה יד

שיעור יומי ליום שלישי ט' אייר ושנים מקרא ואחד תרגום - יח - פרשת אחרי-קדושים מט

נכתבה אלא לדרש. וכן שנינו: יכול תהא נבלת עוף טמא מטמאה בבית הבליעה? תלמוד לומר "טרפה" – מי שיש במינו טרפה. יצא עוף טמא, שאין במינו טרפה.

כ"י א' אשר תאכל נבלה וטרפה • בנבלת עוף טהור דבר הכתוב, שאין לה טמאה אלא בשעה שנבלעת בבית הבליעה. ולמדך כאן, שמטמאה באכילתה ואינה מטמאה במגע, ו"טרפה" האמורה כאן, לא

(טז) ואם לא יכבם ובשרו לא ירחץ ונשא עונו: פ טז ואם לא יצבע ובשרה לא יסחי ויקבל חובה:

כ"י א' ונשא עונו • אם יאכל קדש או יכנס למקדש, חייב על טמאה זו ככל שאר טמאות. ובשרו לא

יח (א) וידבר יהוה אל-משה לאמר:

(ב) דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם אני יהוה אלהיכם: במלל עם בני ישראל ותימר להון אנא יי אלהיכם:

כ"י א' אני ה' אלהיכם • אני הוא שאמרת בסיני (שמות כ): "אנכי ה' אלהיך", וקבלתם עליכם מלכותי, מעתה קבלו גזרותי. רבי אומר: גלוי וידוע לפניו שסופן

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך יב עמ' 89)

רבי אומר . . שסופן לנתק בעריות בימי עזרא, לפיכך בא עליהם בגזרה: ואף שדברים שבשל-פה אסור לאמון בכתב, התירו זאת משום "עת לעשות לה" הפרו תורתך". הרי שרבי מפרש פסוק שאמר דוד על זמן כתיבת המשנה; ואף כאן אצל לשיטתיה ומפרש שפונת הכתוב היא לזמן עזרא.

~ נקודות משיחות קודש ~ (יעוין לקוטי שיחות כרך יב עמוד 83 ואילך - מותך 'לקראת שבת')

'קבלו גזרותי' גם בשמוגדות לשכל

דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם אני יהוה אלהיכם: אני הוא שאמרת בסיני אנכי ה' אלקיך וקבלתם עליכם מלכותי, מעתה קבלו גזרותי (יח, ב. ובפירוש רש"י). וצריך ביאור, לכאורה תוכן קבלת המלכות ("קבלתם עליכם מלכותי") הוא שמקבל על עצמו כל מה שצוהו המלך, כולל גם גזירות, ומדוע אם כן מוחלק רש"י "קבלתם עליכם מלכותי" (ובנוסף לכך) מעתה קבלו גזרותי? והביאור בזה: יש מקום לומר שבקבלת מלכות שמים, שקבלו בני ישראל בהר סיני, קבלו רק מצוות המובנות בשכל, או לכל הפחות שאינן מנגזרות לשכל, אבל לא קבלו גזירות שמנוגדות לשכל. ולכן, לפני שהקב"ה צוה על העריות שהם בגדר גזרה

המנוגדת לסברא המתבקשת, הזהירם על קבלת הגזרות. והעם ש'ערייות' הן בגדר גזרה הוא: תכלית הנשואין הוא "פרו ורבו", ועד שנעשים ל"בשר אחד" בתולדותיהם, ועל כן מוכן שיש שלמות בזה כאשר האשה היא "שאר בשרו" של האיש. ובפרט דחזינו שכל קיום העולם תלוי בכך שבני אדם הראשון התחתנו עם אחיותיהם, ואף ביעקב מצינו שנשא אחיות והיה מטתו שלמה, וכן עמקם נשא דודתו, ונולדו אהרן מרים ומשה. אם-כן נמצא שהסברא נותנת כי קרבה בנשואין צריכה להיות מעלה ולא איסור, ומוכנת ה"גזירה" בכך ש"איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו וגו'", ולכן הקדימה התורה "אני ה' אלקיכם" - מעתה קבלו גזרותי.

ספרנו

ומרפה. אחר שכתב ענין אסור הדם המושך חבירת השדים, דבר על אוכל נבלה וטרפה המוכן אל שתשרה עליו רוח טמאה, באמרם "וירש אל המתיים" (דברים יח, יא), וזה המרעב עצמו והולך ולן בבית הקברות כדי שתשרה עליו רוח טמאה" (סנהדרין סה, ב. תורה טז, כט) ונשא עונו. כפי שיחטא בטמאתו, אם שיאכל קדש או יגע בלכד או יטמא טהרות של חלין. תורה א

~ נקודות משיחות קודש ~ (משיחת שבת פרשת אחרי-קדושים, תשל"א)

ובכלל ועיקר: תכלית הנישואין הוא שיהיה פרו ורבו, ונעשו ל"בשר אחד" - בילדיהם, הרי מובן שזהו בשלימות יותר כשהאשה היא שאר בשרו של האיש. ובדיני עריות נהפוך הוא, והתחלתם: איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו גו'!

ועוד: ברא הקב"ה את העולם באופן שקיומו היה תלוי בזה שבני אדם הראשון ישאו אחיות שלהם, נעקב נשא אחיות והיתה מטתו דוקא שלימה, עמרם נשא דודתו ונולדו מרים אהרן ומשה, שעל-פי כל זה - האיסור ד"כל שאר בשרו" הרי הוא על-דרך פירוש רש"י בענין העקידה "אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, והזרת ואמרת קח נא את בנך, עכשיו אתה אומר לי אל תשלח ידך אל הנער". לכן בא ציווי מיוחד על קבלת ה"גזירות" בכללות, ואחר-כך בא הציווי על ה"גזירה" הפרטית, על העריות.

ג כעובדי עמא דארעא דמצרים די יתבתין
בה לא תעבדון וכעובדי עמא דארעא
דכנען די אנא מעל יתכון תמן לא תעבדון
ובנימוסיהון לא תהבון:

(ג) כמעשה ארץ-מצרים אשר ישבתם-בה לא
תעשו וכמעשה ארץ-כנען אשר אני מביא אתכם
שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו:

ובחקתיהם לא תלכו • מה הניח הכתוב שלא אמר?
אלא אלו נימוסות שלהן, דברים החקוקין להם, כגון
טרטאות ואצטדאות. רבי מאיר אומר: אלו דרכי
האמורי שמנו חכמים.

ד ית דיני תעבדון וית קימי תשרון להלכא
בהון אנא יי אלהכון:

(ד) את-משפטי תעשו ואת-חקתי תשמרו
בהם אני יהוה אלהיכם:

שעטנו וטהרת מי חטאת, לכך נאמר: "אני ה'",
גורתי עליכם, אי אתם רשאים להפטר! • ללכת
בהם • אל תפטר מתוכם, שלא תאמר: למדתי
חכמת ישראל, אלף ואלמד חכמת האמות.

ה ותשרון ית קימי וית דיני די יעבד יתהון
אנשא ויחי בהון לחיי עלמא אנא יי:

(ה) ושמרתם את-חקתי ואת-משפטי אשר
אתם האדם וחי בהם אני יהוה: ס

לפי שלא נתן אלא עשיה למשפטים ושמירה לחקים.
וחי בהם • לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה,
והלא סופו הוא מת! • אני ה' • נאמן לשלם שכר.

והטעם דהציווי על העריות נקרא "גזירה":
דבר מובן הוא, שבנגוע לנישואין, מעלת היוחסין תופסת
מקום חשוב ועיקרי, ובפרט כשהבא להשתדף הוא בר יחוס
נעלה. וכמו שלמדנו וראינו שהתורה הארצה ביחוסה של
אשת אהרן, שנשא את "אלישבע בת עמינדב אחות נחשון"
- לבאר שהיתה מצויינת ביחוסה, בהיותה (בת עמינדב וגם)
אחות נחשון [וכדפירש רש"י: "מכאן למדנו, הנושא אשה
צריך לבדוק באחיה"]; וכן אברהם כששלח את אליעזר
לקחת אשה לבנו ליצחק, אמר לו "כי אל ארצי ואל מולדתי
תלך ולקחת אשה לבני ליצחק", כי בנות ארצו ומולדתו
מיוחסות הן, בהיותן ממשפחת אברהם.
ולפי זה, הסביר נותנת שהשדוד הכי טוב לאיש המיוחס
הוא - ממשפחתו, וכל הקרוב אליו יותר, הגון ומתאים יותר
לענין השדוד.

ז"ל • כמעשה ארץ-מצרים • מגיד שמעשיהם
של מצרים ושל כנעניים מקלקלים מכל האמות,
ואותו מקום שישבו בו ישראל מקלקל מן הכל.
אשר אני מביא אתכם שמה • מגיד שאותן עצמין
שפכו ישראל, מקלקלים יותר מכלם • (ת"כ).

ז"ל • את-משפטי תעשו • אלו דברים האמורים
בתורה במשפט, שאלו לא נאמרו, היו כדאי לאמרו.
ואת-חקתי תשמרו • דברים שהם גזרת המלך, שיצר
הרע משיב עליהם: 'למה לנו לשמרן? ואמות
העולם משיבין עליהן, כגון: אכילת חזיר ולבישת

ז"ל • ושמרתם את-חקתי • לרבות שאר דקדוקי
הפרשה, שלא פרט הכתוב בהם (ת"כ). דבר אחר: לתן
שמירה ועשיה לחקים, ושמירה ועשיה למשפטים,

~ נקודות משיחות קודש ~ (תורת מנחם התועודיות כרך ב עמוד 288, על-פי ביאורי החזונו)

וחי בהם - לא שימיות בהם (תורת כהנים)
יש לתמוה: מאחר שנאמר בכתוב במקורש "וחי בהם" - מה

ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם
האדם וחי בהם (יח, ה)

שיעור יומי ליום שלישי ט' אייר ושנים מקרא ואחד תרגום - יח - פרשת אחרי-קדושים

מוסיף על כך המדרש במילים "לא שמימות בהם"? ויש לפרש, שפגנת המדרש להזהיר את האדם ש"לא ממות" אפילו מרב אהרן.

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת שבת פרשת אחרי, שבת הגדול, י"ב ניסן, התשכ"ז)

מתוך חיות ולחט גם בענין החוקים. ובהסיפור הידוע, שפאשר כבוד-קדושת מורי וחמי אדמו"ר לקח "מלמד" עבור בנותיו, טען המלמד שילמד עמהם רק ענינים שעל-פי שכל, אבל לא יספר להם אודות ענינים שהם למעלה מהשכל והטבע, כמו סיפורים מבהילים מהבעל-שם-טוב ואדמו"ר הזקן וכו'. ואמר לו אדמו"ר נשמתו-עדן, שאין לעשות כן, אלא מיד בהתחלת החינוך צריך להדגיש את היסוד - שהקב"ה משדד את המערכות על-ידי ענינים שהם למעלה מהטבע.

וכן הוא בנדון-דידן - שצריך להיות חיות ולחט ולהכריז ברחובות ("שרייען אין די גאסן") אודות ענין ה"חוקים" שהם למעלה מן השכל.

וזוהי גם תוכן הפירוש "ליתן שמיירה ועשיה לחוקים ושמיירה ועשיה למשפטים" - שהקיים של חוקים ומשפטים צריך להיות באופן שוה, וכמבואר הפתגם של כבוד-קדושת מורי וחמי אדמו"ר, שגם המצוות ד' משפטים צריך לקימן (לא מצד חוב השכל, אלא) מתוך אותה "קבלת עול" שבה מקיימים המצוות ד' חוקים, "שהן גזרת המלך", שזוהי תוכן הענין ד' שמיירה ועשיה למשפטים.

וכידוע גם בענין "קרבת אלקים לי טוב", שפאשר העבודה היא מצד הרגש עצמו, אין זה תכלית הכנה כו'.

הלשון שמיירה - פירושו (גם) מלשון המתנה, כפי שה'בן חמש למקרא' זוכר פירוש רש"י בפרשת וישב על הפסוק "ואביו שמר את הדבר", "היה ממתינ ומצפה מתי יבוא". וכיון שהפתוב מדויק לומר "ושמרתם את חקותי", בלשון שמיירה דוקא - יש בזה גם המשמעות של המתנה וציפייה, שזה מורה על החיות וההתלהבות ("קאך") והעריבות ("געשעמאק") שצריכה להיות בדבר.

וזוהי מה שמסיים רש"י בפירוש הפסוק "ואת חקותי תשמרו", דקאי על "דברים שהן גזירת המלך כו'", "אי אתם רשאים ליפטר", וכן בהמשך הפתוב: "ללכת בהם", "אל תפטר מותכם, שלא תאמר למדתי חכמת ישראל, אלו ואלמד חכמת האומות" - שלא מדובר כאן אודות עצם הלימוד והקיים, אלא אודות החיות וההתלהבות בזה. יהודי יכול לטעון: כיצד יכולים לדרוש ממנו שתהיה לו חיות והתלהבות ("ער זאל זיך קאכן") ב"חוקים" שאין עליהם טעם?! - הוא יכול לעסוק בלחט ולדבר עם גוים רק אודות "משפטים", שמובינים על-פי שכל, ובלשון הפתוב: "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"; אבל לא בנוגע לחוקים. ואדרבה - טוען הוא - להרעיש בנוגע ל"חוקים" הרי זה חילול השם!...

ועל זה אומרים לו: "אי-אתה רשאי להפטר"; עליך לעסוק

~ נקודות משיחות קודש ~ (משיחת אחרון-של-פסח תשמ"ז, התנועדות תשמ"ז כרך כ, עמ' 451)

ה"נחי בהם" (שעשית מצוה ממשיכה בחיות) בחוטי הציצית הגשמיים ממש.

נחי בהם (יה, ה)

מספר שאצל הבעל-שם-טוב התנועעו חוטי הציצית מעצמם, כאלו היו דבר חי. כי אצל הבעל-שם-טוב נתגלה

~ נקודות משיחות קודש ~ (היוסי' י' בשבט)

צדק, אמר לה: על קיום המצוות נאמר "נחי בהם", הינו שיש להכניס חיות במצוות. כדי לעשות זאת מוכרחים להיות בעל כח, בריאים וחזקים, ולהיות בשמחה. וסים ואמר: אינך חובת להתפלל לפני האכילה. מוטב לאכל בשביל התפלה, מלהתפלל בשביל האכילה!

הרבנית רבקה, זוגתו של כבוד קדושת אדמו"ר המהר"ש, חלתה פעם, והרופא צוה עליה לאכל תיכף בקומה משנתה. הרבנית, שלא רצתה לטעם קדם התפלה, נהגה להתפלל תחלה בהשקמה, ורק לאחר מכן לאכל פת שחרית. כשנודע הדבר לחותנה, כבוד קדושת אדמו"ר ה'צמח-

(ו) איש איש אל-כל-שאר בשרו לא תקרבו לגלות וגבר וגבר לכל קריב בסרה לא תקרבו לגלגה עריא אנא יי: ערוה אני יהוה: ס

כ"י - לא תקרבו • להזהיר הנקבה פזר, לכה נאמר לשון רבים. אני ה' • נאמן לשלם שכר.

(ז) עֲרֹת אָבִיךָ וְעֲרֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה אִמְךָ הִוא
לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתֶיהָ: ם

ז"י • עֲרֹת אָבִיךָ • (סנהדרין נד) זו אשת אביך. או אינו
אלא כמשמעו? נאמר כאן: "עֲרֹת אָבִיךָ", ונאמר
להלן (לקמן כ): "עֲרֹת אָבִיו גִּלָּה". מה להלן אשת אביו,
אף כאן אשת אביו. וְעֲרֹת אִמְךָ • להביא אמו שאינה
אשת אביו.

ח עֲרֹת אִמְתְּ אִתְּךָ אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה עֲרֹת אָבִיךָ
היא: ם
ז"י • עֲרֹת אִשְׁתְּ-אָבִיךָ • לרבות לאחר מיתה.

ט עֲרֹת אִתְּךָ בֵּית-אָבִיךָ או בֵּית-אִמְךָ מוֹלֶדֶת
בֵּית או מוֹלֶדֶת חוץ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָן: ם

ז"י • בֵּית-אָבִיךָ • אף בֵּית אֲנוּסָה כמשמעו. מוֹלֶדֶת
בֵּית או מוֹלֶדֶת חוץ • בין שנוֹלֶדֶה מאִתָּה שְׂאוֹמְרִים
לוֹ לְאָבִיךָ: קים את אמה, ובין שְׂאוֹמְרִים לוֹ: הוֹצֵא
את אמה, כגון: מִמְּזֻנָּה או נְתִינָה.

י עֲרֹת בֵּית-בְּנֶךָ או בֵּית-בְּרָתְךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָן
בֵּית עֲרוֹתֶיךָ הֵנָּה: ם

ז"י • עֲרֹת בֵּית-בְּנֶךָ וְגו' • (יבמות צז) בבתו מאֲנוּסָתָה -
הפּתּוּב מִדָּבָר. וּבֵתָהּ וּבֵת בֵּתָהּ מֵאִשְׁתּוֹ, אֲנוּ לְמַדִּין
מִ"עֲרֹת אִשָּׁה וּבֵתָהּ" שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן "לֹא תִגְלֶה", בֵּין
שֶׁהִיא מִמֶּנּוּ, בֵּין שֶׁהִיא מֵאִישׁ אֲחֵר. עֲרֹת בֵּית-בְּנֶךָ •
קל-וּחֻמֶּר לְבִתְךָ, אֲלֹא לִפִּי שְׂאִין מְזִהֲרִין מִן הַדִּין,
לְמַדּוּהָ מִ"גִּזְרֵה-שְׁוֵה" (מסכת יבמות ג. סנהדרין עח) •

יא עֲרֹת בֵּית אִמְתְּ אָבִיךָ מוֹלֶדֶת אָבִיךָ אִחֻתְךָ
הוא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתֶיהָ: ם

ז"י • עֲרֹת בֵּית-אִשְׁתְּ אָבִיךָ • לְמַד שֶׁאִינוֹ חֵיב עַל אִחֻתּוֹ מִשְׁפָּחָה וְנִכְרִית, לְכָף נֶאֱמַר: בֵּית-אִשְׁתְּ אָבִיךָ,
בְּרִאיוֹנָה לְקַדּוּשֵׁינוּ.

יב עֲרֹת אִחֻתְ-אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה שְׂאֵר אָבִיךָ הִוא: ם

יב עֲרֹת אִחֻתְ אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה קְרִיבַת אָבִיךָ
היא:

ספורנו

כְּבַעֲלָהּ. וְלִזְוָה אֶסֶר אִחֻת הָאֵב שֶׁהִיא
בְּמִדְרָגָה רִאשׁוֹנָה אֲצֵל הָאֵב, וְהִתִּיר
בֵּית הָאֵב שֶׁהִיא בְּמִדְרָגָה שְׁנִיתָ אֲצֵלוֹ.
וְאֶסֶר אִשְׁתְּ הָאֵב (פסוק טו) וְאִשְׁתְּ הַדּוּד
(פסוק יז) אֲפִלּוּ לְאַחֵר מִיתַת בְּעֻלִּיהֶן אֵף
עַל פִּי שְׂאִינָן שְׂאֵר בֶּשֶׁר כָּלֵל, מִפְּנֵי
שֶׁהֵן נִחְשָׁבוֹת בְּמִדְרָגַת בְּעֻלִּיהֶן. וְעַל
זֶה הִדְרָךְ נִרְאֶה הָיִית אֶסֶר כָּל
הַעֲרִיּוֹת. תורה ז

הֵנָּה כְּאִשֶּׁר יִהְיֶה חוֹשְׁבִים שְׁנֵיהֶם
שְׂחֻבּוּרִים בְּלִמֵּי אֶסֶר, יִרְבֶּה הַהֲרָהוּר
וְהַחֲבוּר בֵּינֵיהֶם לְתַעֲנוּג בְּלִבָּם, וּבְכֵן
יִנּוּ וְלֹא יִפְרֹצוּ וּמִלֵּאָה הָאֶרֶץ וְמָה.
וְלִכְפָּר אָמַר "לְגִלּוֹת עֲרוּהָ", כִּי אֲמַנָּם
תַּעֲנוּג הַגִּלּוֹי בְּלִבָּם הוּא הַמִּכְנֶן בְּרַב.
וּבְכֵן אֶסֶרָה תוֹרָה בְּשֵׂאֵר בֶּשֶׁר כָּל
יּוֹצֵא גֵרָף, וְהַקְרֹבִים לָזֶה הָיוּ
בְּמִדְרָגָה אֲחֵת. וּמִדְרָגוֹת הַקְרִיבָה
תִּחְשָׁבִם הַתוֹרָה מִן הָאִישׁ, וְהָאִשָּׁה

וּדְוֹתָהּ, וְכֵמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל עַל נִשְׁוֹאִי
בֵּית אִחֻתּוֹ. וְזֶה יִצְדַּק כְּאִשֶּׁר יִהְיֶה
הַפּוֹעֵל וְהַמְּתַפְעֵל מְכֻנָּים לְהַפִּיק רִצּוֹן
קוֹנֵם בְּלִבָּם. אֶפְסֹ, כִּי זֶה יִקְרָה עַל
הַמַּעֲט, כִּי אֲמַנָּם מֵה שִׁקְרָה בְּכָל הַמִּין
הָאֲנוּשִׁי אוֹ בְּרַבּוֹ בָּזֶה, הוּא שִׁיחִי
מְכֻנָּים לְתַעֲנוּג בְּלִבָּם, כְּאִמְרוּ "הֵן
בְּעוֹזן חוֹלְלֵתִי, וּבַחֲטָא יִתְמַתְנִי אִמִּי"
(תהלים ג. ט). וּבִהְיוֹת שְׂאֵר הַבֶּשֶׁר מוֹכֵן
מֵאֵד, וְהַהֲרָהוּר וְהַתַּעֲנוּג בּוֹ רַב מֵאֵד,

שיעור יומי ליום שלישי ט' אייר ושנים מקרא ואחד תרגום - יה - פרשת אחרי-קדושים

(יג) עֲרוֹת אֲחוֹת-אִמִּי לֹא תִגְלֶה בִּי-שָׂאֵר אִמִּי
 יג עֲרוֹת אֲחוֹת אִמִּי לֹא תִגְלֶה אִמִּי קְרִיבָה
 אִמִּי הִיא:

(יד) עֲרוֹת אֶחָיִאבִּיד לֹא תִגְלֶה אֶל־אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרָב
יְד עֲרִיט אִחַ אָבִיד לֹא תִגְלִי לֹא תִתֶּנָּה לֹא
תִקְרַב אִתָּה אִחַ אָבִיד הִיא :

כש"כ עֲרֹת אָחִי-אֲבִיךָ לֹא תִגְלֶה • וְיָמָּה הִיא עֲרֹתוֹ? "אֶל-אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרָב".

(טו) עֲרוֹת פִּלְתֶּךָ לֹא תִגְלֶה אִשָּׁת בְּנֶךָ הִוא לֹא
תִגְלֶה עֲרוֹתֶיהָ: ם

רש"י ◀ אִשֶּׁת בְּנֵךְ הוּא • לֹא אִמְרָתִי אֲלֵא בְּשִׁישׁ לְבָנֶךָ אִישׁוֹת בָּהּ, פֶּרֶט לְאִנוּסָה וּשְׁפָחָה וְנִכְרִית (סנהדרין עה) •

(כז) עֲרֹת אִשְׁת־אֲחִי לֹא תִגְלֶה עֲרֹת אֲחִי
טז עֲרֹת אִמְתְּ אַחֲרָיִךְ לֹא תִגְלֶה עֲרֹת אַחֲרָיִךְ
הוא: ם
היא:

(י) עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלֶה אֶת-בִּתְּכָנָה
וְאֶת-בִּתְּבָתָהּ לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרוֹתֶיהָ שְׂאֵרָה הֵנָּה
זִמָּה הוּא:

כִּי **עָרִיב אִשָּׁה וּבִתָּה** • (יבמות צד) **לֹא אָסַר הַכָּתוּב**
אֶלֶּא עַל־יְדֵי נָשׁוּאֵי הָרֵאשׁוֹנָה, לְכָךְ נֵאמַר: "לֹא תִקַּח",
לְשׁוֹן קִיחָה, וְכֵן לַעֲנִין הָעֵנֶשׁ: "אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשָּׁה

(יח) וְאִשָּׁה אֶל-אָחִיהָ לֹא תִקַּח לְצֹרֶר לְגִלּוֹת עִירוֹתָהּ
עֲלֶיהָ בְּחִיָּה:

שָׁאֵם גִּרְשָׁה, לֹא יִשָּׂא אֶת אֲחוּתָה כָּל זְמַן שְׁהִיא בְּחַיִּים.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך ה עמ' 144)

וְאִשָּׁה אֶל אַחֲתָהּ לֹא תִקַּח לְצִדֵּר (יה, יח) "בְּכָאן יִפְרֹשׁ הַפָּתוּב טַעַם הָאִסּוּר . . הֵן רֵאוּיּוֹת שְׁתֵּהֵינָה אוֹהֲבוֹת זוֹ אֶת זוֹ, לֹא שְׁתֵּהֵינָה צִדּוֹת" (רמב"ן). "וְלֹכֵן לֹא אִסְרָה זוֹלָתִי בַּחַיִּי

(יט) וְאֶל־אִשָּׁה בְּגֵדַת שְׂמָאתָהּ לֹא תִקְרָב לְגִלּוֹת יט וְלֹא־תֵתַתּ בְּרֻחוֹךָ סוֹכְמָהּ לֹא תִקְרָב לְגִלּוֹתָהּ עֲרִיתָהּ:

ספורנו

(יז) וְזֶה הָיָא. חֲבוּר נִלְדָּ מִהֶרְהוּר
עֲבֵרָה בְּלִבָּד. תּוֹרָה יֵח
(יח) לֹא תִקַּח לְצֹרֶה. אָמַר, כִּי לֹלֵא זֶה
לֹא הָיָה אוֹסֵר אַחוּת אִשָּׁה, מֵאַחֵר
שְׂאִינִיה יוֹצֵאת יֶרֶךְ הָאִשָּׁה, וְשָׂהָאִשָּׁה
עֲצָמָה מִתֶּרֶת. אֲבָל אִסֵּר אוֹתָהּ בְּדִי
הָעֵרְוִית. תּוֹרָה יֵט
שְׁלֹא תִהְיֶינָה צְרוּת. וְלִכֵּן לֹא אִסְרָהּ
זוֹלָתִי בְּחֵי אַחוּתָהּ, וְלֹא כֵן בְּכָל שְׂאֵר
הָעֵרְוִית. תּוֹרָה יֵט

(כ) וְאֶל-אִשְׁתּוֹ עָמִיתָּ לֹא-תִתֵּן שְׂכָבְתָּךְ לְזָרָע לְטִמְאַתָּהּ בָּהּ:

כּוּבָאֲתָת חֲבֵרְךָ לֹא תִתֵּן שְׂכָבְתָּךְ לְזָרָע לְאַסְתָּאבָּא בָּהּ:

(כא) וּמִזְרַעְךָ לֹא-תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְךְ וְלֹא תַחֲלֹל אֶת-שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה:

כּא וּמִזְרַעְךָ לֹא תִתֵּן לְאַעֲבָרָא לְמַלְךְ וְלֹא תַחֲלֹל יְת שְׁמָא דְאַלְהֵיךָ אֲנָא יְיָ:

כ"י • לְמַלְךְ • עֲבֹדַת אֱלִילִים הִיא שְׁשֻׁמָּה 'מַלְךְ', וְזוֹ הִיא עֲבֹדַתָּהּ, שְׁמוֹסָר בְּנוֹ לְפָמָרִים, (סנהדרין סד) וְעוֹשִׁין שְׁתֵּי מְדוּרוֹת גְּדוּלוֹת וּמַעֲבִירִין אֶת הַבֵּן בְּרִגְלָיו בֵּין

שְׁתֵּי מְדוּרוֹת הָאֵשׁ. לֹא-תִתֵּן • זוֹ הִיא מְסִירָתוֹ לְפָמָרִים. לְהַעֲבִיר לְמַלְךְ • זוֹ הַעֲבֵרַת הָאֵשׁ.

♦ יום רביעי י' אייר ♦

(כב) וְאֶת-זִכְרֵךְ לֹא תִשְׁכַּח מִשְׁכַּבִּי אִשָּׁה תוֹעֵבָה הִוא:

כּב וְעַם דְּכֹרָא לֹא תִשְׁכַּח מִשְׁכַּבִּי אִתְתָּא תוֹעֵבָתָא הִיא:

(כג) וּבְכָל-בְּהֵמָה לֹא-תִתֵּן שְׂכָבְתָּךְ לְטִמְאַתָּהּ בָּהּ וְאִשָּׁה לֹא-תַעֲמֹד לְפָנָי בְּהֵמָה לְרִבְעָה תָּבֵל הִוא:

כּג וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שְׂכָבְתָּךְ לְאַסְתָּאבָּא בָּהּ וְאִתְתָּא לֹא תִקֹּם קֳדָם בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בָּהּ תִּבְלָא הִוא:

כ"ג • תָּבֵל הִוא • לְשׁוֹן קֹדֶשׁ וְעֲרוּהּ וְנֹאֹף, וְכֵן: "וְאִפִּי עַל-תִּבְלִיתָם" (ישעיה י כח). דְּבַר אַחֵר: "תָּבֵל הִוא", לְשׁוֹן בְּלִילָה וְעֲרֻבֹב זָרַע אָדָם וְזָרַע בְּהֵמָה.

(כד) אֶל-תִּטְמְאוּ בְּכָל-אֵלֶּה כִּי בְּכָל-אֵלֶּה נִטְמָאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-אֲנִי מִשְׁלַח מִפְּנֵיכֶם:

כּד לֹא תִסְתַּאֲבוּן בְּכָל אֵלִין אֲרִי בְּכָל אֵלִין אֲסְתָּאבוּ עִמָּמָא דִּי אֲנָא מִגְּלִי מִן קֳדָמִיכוֹן:

(כה) וּתִטְמָא הָאָרֶץ וְאִפְקֹד עוֹנֶהָ עָלֶיהָ וּתְקַא הָאָרֶץ אֶת-יִשְׁבִּיחָהּ:

כּה וְאַסְתָּאבַּת אֶרְעָא וְאַסְעִרִית חוּבָהּ עָלֶיהָ וְדוֹקִינַת אֶרְעָא יְת תִּבְהָא:

(כו) וְשִׁמְרֹתֶם אֹתָם אֶת-חֻקֹּתַי וְאֶת-מִשְׁפָּטַי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה הָאֲזִיחַ וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם:

כּו וְתִשְׁתַּרְוּן אֲתוֹן יְת קֳנָמִי וְיְת דִּינִי וְלֹא תַעֲבֹדוּן מִכָּל תּוֹעֵבָתָא הָאֵלִין וְצִיבָא וְגִיזָרָא דִּיתַגְזִירִין בִּינִיכוֹן:

ספורנו

בְּלִבְד. תורה כה
(כח) וּתִטְמָא הָאָרֶץ. וּמִן הַקְרִיבָה בָּאוּ לִידֵי כָף שְׁנִטְמָאָה הָאָרֶץ בְּגִלְוֵי עֲרִיּוֹת מִמֶּשׁ. תורה כו
(כו) וְשִׁמְרֹתֶם אֹתָם אֶת חֻקֹּתַי. שְׁלֹא "תִּקְרְבוּ לְגִלּוֹת עֲרוּהָ".

וְאֵת מִשְׁפָּטַי. לְהַעֲנִיֵּשׁ אֶת הַחוּטָאִים. וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת. וּבְזֶה הָאָפֶן לֹא תַעֲשׂוּ שׁוּם אַחַת מִחֻקֹּת הַתּוֹעֵבוֹת. תורה כו

הַגְּדוֹל, דִּבֶּר עַל הַמַּלְךְ שֶׁהָיוּ עוֹבְדֵיו חוֹשְׁבִים לְהַכְשִׁיר בְּעֲבֹדָתוֹ אֶת שְׁאָר הַזָּרַע אֶל הַהֲצִלְחוֹת. וְאָמַר, כִּי בְּעֲבֹדָתוֹ יִהְיֶה חֲלוּל הַשֵּׁם, וְגוֹרֵם לְסִלּוֹק שְׂכִינָתוֹ מֵעַל שְׁאָר הַזָּרַע. תורה כב

(כד) אֶל תִּטְמָאוּ בְּכָל אֵלֶּה. אִפְלוּ בְּקִרְיָה לְגִלּוֹת עֲרוּהָ.
כִּי בְּכָל אֵלֶּה נִטְמָאוּ הַגּוֹיִם. כִּי תַחֲלֹת פְּשָׁעֵי הַגּוֹיִם בְּעֲרִיּוֹת לֹא הָיָה בְּגִלְוֵי עֲרוּהָ מִמֶּשׁ, אֲבָל הָיָה בְּקִרְיָה

(כא) וּמִזְרַעְךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְךְ וְלֹא תַחֲלֹל אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ. כִּי אִמָּנִים בְּהַקְרִיבָךְ לֹא לִי תִבְרָךְ שְׁאָר בְּעֲלֵי חַיִּים וְלְמַלְךְ תִּקְרִיב אֶת הַבֵּן, הֵנָּה יֵרָאָה מִזֶּה שִׁיחָהּ הַמַּלְךְ רַב הַמַּעֲלָה מִמֶּנּוּ חֹס וְשָׁלוֹם.

אֲנִי ה'. לֹא שְׁנִיתִי, שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי לְהִיּוֹת "אֱלֹהֶיךָ" בְּאִמָּרִי לְאַבְרָהָם "לְהִיּוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וְלִזְרַעְךָ אֲחֵרֶיךָ" (בראשית י"ז). וּמִפְּנֵי שֶׁדִּבֶּר עַל הַעֲרִיּוֹת לְהַכְשִׁיר הַזָּרַע שִׁיחָהּ רָאוּי לְחֹל עָלָיו שְׁמוֹ

(כו) **בִּי אֶת־כָּל־הַתּוֹעֲבֹת הָאֵל עָשׂוּ אֲנִשֵּׁי־הָאָרֶץ**
אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמֵא הָאָרֶץ:

(כח) **וְלֹא־תִקִּיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטִמְאָתְכֶם אֲתֶה כַּאֲשֶׁר**
קָאָה אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם:

כ"י: וְלֹא־תִקִּיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם • מִשָּׁל לָכֵן מִלֶּךְ
 שֶׁהֶאֱכִילוּהוּ דָּבָר מְאֹס שְׂאִין עֹמֵד בְּמַעְיָו אֶלֶּא
 מְקִיאוֹ, כִּן אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵינָה מְקִימַת עֹבְרֵי עֲבָרָה.

(כט) **בִּי כָל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֲבֹת הָאֵלֶּה**
וְנִכְרַתוּ הַנַּפְשׁוֹת הַעֲשִׂוֹת מִקֶּרֶב עִמָּם:

כ"י: הַנַּפְשׁוֹת הַעֲשִׂוֹת • הַזָּכָר וְהַנְּקֵבָה בְּמִשְׁמַע.

(ל) **וּשְׁמִרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֵרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת**
הַתּוֹעֲבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: פפפ

כ"י: וּשְׁמִרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֵרְתִּי • לְהַזְהִיר בֵּית־דִּין עַל
 כִּן. וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם • הָאֵם
 תִּטְמְאוּ, אֵינִי אֱלֹהֵיכֶם וְאַתֶּם נִפְסָלִים מֵאַחֲרֵי, וְמֵה

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך כב עמ' 100)

הַנִּגּוּד שֶׁל שָׂכָר, שְׁמוּרָה עַל הַנֶּאֱמָר מֵעֲבֻדַּת יִשְׂרָאֵל. **כָּלִיָּה**
 – הַנִּגּוּד שֶׁל פְּרָעוֹן, שְׁמוּרָה עַל קֶשֶׁר בֵּין ה' לְיִשְׂרָאֵל ("רַק
 אֶתְכֶם יַדְעִתִּי . . עַל כֵּן אֶפְקֹד . . אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם"); כַּאֲשֶׁר
 מִתְבַּטֵּל קֶשֶׁר זֶה, שֶׁהוּא חֲיִינוּ, הַתּוֹצָאָה הִיא כָּלִיָּה ר"ל.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך כב עמ' 101)

וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם, אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם (יח, ל) **הָאֵם אִם תִּטְמְאוּ**
אֵינִי אֱלֹקֵיכֶם . . וְמֵה הַנֶּאֱמָר יֵשׁ לִי בָכֶם (רש"י) יֵשׁ לְשֵׁאֵל,
 מִדּוּעַ נִקֵּט לְשׁוֹן שְׂאֵלָה, וְלֹא כֵּתֵב "וְאִין לִי הַנֶּאֱמָר בָּכֶם". וַיֵּשׁ
 לִזְמוּר: גַּם מִי שֶׁהִקְבָּה אֹמֵר עָלָיו "אֵינִי אֱלֹקֵיכֶם" – אֵל לוֹ

ספורנו

אחת מאלה ראוי לענש ברת. תורה ל
 (ל) **וּשְׁמִרְתֶּם אֶת מִשְׁמֵרְתִּי, לְבִלְתִּי**
עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת הַתּוֹעֲבֹת. שְׁמֵרוּ גַם
 אֶת הַמִּצְוֹת שְׂצוּיָתִי לְשִׁמְיָהּ וְגֵר
 שְׁלֹא תִבְשְׁלוּ בְּכָל אֵלֶּה, כִּמוֹ אִסּוּרֵי
 מִאֲכָלוֹת (פֶּרֶק יא) וְטִמְאָת נִדָּה וְנִדָּה (פֶּרֶק
 טו) וְיִוֵּלְדֵת (פֶּרֶק יב) וְיִוֵּלְדֵת, וְכִנּוּ הַאֲפֹן
 "לֹא תִטְמְאוּ בָהֶם". תורה א

(כח) **וְלֹא תִקִּיא.. אֶתְכֶם.. כַּאֲשֶׁר**
קָאָה אֶת הַגּוֹי. וְכִנּוּ הַאֲפֹן לֹא תִקִּיא
 הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּאוֹתוֹ עֲנִין רַע שֶׁהִיא
 קָאָה עֲתָה אֶת הַגּוֹיִם. תורה כט
 (כט) **בִּי כָל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֲבֹת**
הָאֵלֶּה וְנִכְרַתוּ הַנַּפְשׁוֹת. וְהַטַּעַם
 שֶׁבַעֲשׂוֹתְכֶם אֶחָת מִכָּל אֵלֶּה תִקִּיא
 אֶתְכֶם הָאָרֶץ בְּאוֹתוֹ אֲפֹן רַע, הוּא כִּי כָל

(כו) **בִּי אֶת כָּל הַתּוֹעֲבֹת הָאֵל עָשׂוּ**
אֲנִשֵּׁי הָאָרֶץ. כִּי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא
 נִשְׁמְרוּ מִהִקְרִיבָה, וְלֹא עָנְשׁוּ אֶת
 הַחוֹטָאִים בְּגִלּוֹי עֲרִיּוֹת, עָשׂוּ "אֶת כָּל
 הַתּוֹעֲבֹת", כִּי "מִרְעָה אֶל רַעָה יֵצְאוּ".
 וְכֵן תַּעֲשׂוּ אִתְּכֶם אִם לֹא תִשְׁמְרוּ אֶת כָּל
 "חֻקֹּתֵי. וּמִשְׁפָּטֵי" אֵלֶּה. לָכֵן שְׁמֵרוּ
 אוֹתָם! תורה כח

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות נדף כב עמ' 101)

ופרש בספר התניא (פרק כ"ז) שפטרות בריאת הרשע היא "שיעשה הרע שלו יום ואור". הדבר להגיע לקר היא על-ידי-זה שהרשע יתבונן בעבדה שהקב"ה שואל אותו כפי-כול: "מה הנאה יש לי בך"? כלומר - אין ספק שישנה הנאה (שכן זוהי מטרת בריאתו של הרשע), ואולם דרוש חפוש מדקדק כדי לגלותה.

ולא תטמאו בהם אני ה' אלקיכם (יה, ל)
הא אם תטמאו - איני אלקיכם, ואתם נפסלים מאתרי, ומה הנאה יש לי בכם (רש"י)
לקאורה, הנה לו לומר "אין לי הנאה בכם" (על משקל "איני אלקיכם"), ולמה אמר "ומה הנאה יש לי בכם"?
כתוב (משלי טז): "כל פעל ה' למענהו, וגם רשע ליום רעה",

פ' פסוקים, כ"י כ"ל סימן. עד"ו סימן. חסלת פרשת אחרי

א ומליל יי עם משה למימר:

יט (א) וידבר יהוה אל-משה לאמר:

ב מלל עם כל פנשטא דבני ישראל ותימר להון קדישין תהון ארי קדיש אנא יי אלהכוד:

(ב) ודבר אל-כל-עדת בני-ישראל ואמרת אליהם: קדשים תהיו כי קדוש אני יהוה אלהיכם:

מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה: (לקמן כא) "אשה זנה וחללה וגו'" - "אני ה' מקדשכם"; (שם) "ולא יחלל זרעו... אני ה' מקדשו"; (שם) "קדשים יהיו... אשה זנה וחללה וגו'".

כ"י ודבר אל-כל-עדת בני-ישראל • (ויקרא רבה. ט"כ)
מלמד שנאמרה פרשה זו בהקדמה לפני שרוב גופי תורה תלויין בה. קדשים תהיו • הווי פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה

~ נקודות משיחות קודש ~

שנפשו של אדם מחמדתו, ועד כדי כך הוא תקף התאנה, שבמנחה דיו-הכפורים, קרוב לנעילה, קורין בתורה פרשת עריות, כדי להבהיר ולשלל ענין זה. וזהו גם שאסור עריות הוא עון חמור ביותר, וכפי שמבאר ה'צמח-צדק' בלשון המשנה "חמש-עשרה נשים כו", שחמש-עשרה בגימטריא י"ה, לפי שחטא עריות פוגם בשם י"ה.

וכמוכן גם מגדל הענש שבעריות, פי מפנין שהענש הוא לפי ערך הפגם, הרי מגדל הענש מובן גם גדל הפגם. אף דוקא בפרישות מן העריות, מתבטא ענין "קדושים תהיו", ודוקא על-ידי-זה באים לקדשה של "קדוש אני", קדשת העצמות, כאמור, שהגבוה גבוה ביותר נמשך דוקא על-ידי המטה מטה ביותר.

בפירוש "קדושים תהיו", כתב הרמב"ן (וכן הובא בכמה מקומות בחסידות) שקאי על הצווי של "קדש עצמך במדת לך", שזהו דרגא גלילית בעבודה, שפורש עצמו אפלו מדברים המתרים. אבל פרוש רש"י - פשוטו של מקרא - הוא: "הווי פרושים מן העריות".

והינו, שנוסף לך שהקדשה בפדשת קדושים כשורה עם כח המעשה ("גופי תורה"), הנה בכח המעשה גופא מדבר לא אודות קדשה בדברים המתרים (כפרוש הרמב"ן), ששרשם מקלפת נגה, אלא אודות פרישות מן העריות, שהם דברים האסורים ששרשם משלש קלפות הטמאות, ובשלש קלפות הטמאות גופא - הרי זה תקף וקשי הקלפה, "ערות הארץ".

וכפי שמצינו שמצד תקף הקלפה שבעריות, הרי זה באפן

ספורנו

באר עתה באמרו "כי קדוש אני ה' אלהיכם", וראוי שתדמו אלי כפי האפשר בעיון ובמעשה. ולהשיג זה ההדמות באר שנצטרף לשמר את המצות הכתובות בלוח הראשון, שכל הכונה בהם היא לחיי עולם בלבד, כמו שבאר בסופם באמרו "למען יארכון ימיהם" (שמות כ, יב), כאשר התבאר במקומו. והתחיל לבאר ענין כבוד אב ואם, ואמר, תורה ג

הנבזה, וטמאת החטאים, באמרו "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" (לעיל טו, ב), ומחברת השדים, ורוח הטמאה, ומטמאת העריות (פרק יח) באמרו "אל תטמאו בכל אלה" (לעיל יח, כד), אמר עתה שהכונה בכל אלה האזהרות היא שיהיו קדושים, וזה כדי שידמו ליוצרים כפי האפשר, כמו שהיתה הכונה בבריאת האדם, באמרו "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (בראשית א, כו), וזה

יט (ב) ודבר אל כל עדת... קדשים תהיו. אחר שהשרה שכינתו בישיראל לקדשם לחיי עולם, כמו שהיתה הכונה באמרו: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו), ובאמרו "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים, והייתם קדשים" (לעיל יא, מד), והבדילם מטמאת המאכלות והזרע בטמאת הנדה, והנגעים הנמשכים ממנה, ומטמאת

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטר־שיחות ח"ו ע' 322)

היא רק לאדם שנמצא בדגא רוחנית נעלית, ומקום כָּרַת את כל מצוות התורה. מדגיש הכתוב "דבר אל כל עדת ישראל" – גם מצוה זו חלה על כל אדם מישאאל. וטעם הדבר – "כי קדוש אני": מאחר שהקב"ה הוא אלקיו של כל אחד ואחת מישאאל – חל עליו הצווי לקדש את עצמו כדי להדמות להקב"ה.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ספר השיחות תשמ"ח ב עמ' 432)

התורה **תלויים** בצווי הכללי "קדושים תהיו". ובלשון הרמב"ם: "היה קדוש בעשותך כל מה שצויתך עליו". ולא נקט "שכל גופי תורה", כי יש מצוות שנאמרו לפני פרשתנו, ועל פרחך שנתן לקימן גם בלי צווי כללי זה.

~ נקודות משיחות קודש ~ (תורת מנחם התנועדות תשמ"ח ח"ג ע' 283)

מקהילים יהודים כדי לזרזם בקיום התורה והמצוות ("גופי תורה") – הדרך לקר אינה באמצעות אזהרות וענשים וכדומה, אלא על ידי פתיחה בסגנון חיובי, בהדגשת מעלתו של ישראל – "קדושים תהיו, כי קדוש אני!"

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת שבת פרשת קדושים, מברכים החודש אייר, ה'תשכ"ו)

"יכול פמוני כו' קדושתו למעלה מקדושתכם", שגם "קדושתו למעלה" נעשית על־ידי "קדושתכם".

(ג) **אִישׁ אָמֹו וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שִׁבְתִּי תִשְׁמְרוּ** **אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:**
גבר מן אמה ומן אביו תהיו דחלין וית יומי שבאי די לי תטרון אנא יי אלהכון:

בדברים. ואת־שבתי תשמרו. סמך שמירת שבת למורא אב, לומר: אף־על־פי שהזהרתך על מורא אב, אם יאמר לך: 'חלל את השבת'! אל תשמע לו, וכן בשאר כל המצוות. אני ה' אלהיכם. (יבמות ח) אתה ואביו חבים בכבודי, לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי. (ב"מ לב. קידושין לו) איזהו מורא? לא יושב במקומו, ולא ידבר במקומו, ולא יסתר את דבריו. ואיזהו כבוד? מאכיל ומשקה, מלביש ומנעיל, מכניס ומוציא.

ד לא תתפנו בטר טעון ודחלן דמתכא לא תעבדיו לכוון אנא יי אלהכון:

(ד) **אֶל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ** **לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:**

תחלתן אלילים הם, ואם אתה פונה אחריהם סופך לעשותן אלהות. לא תעשו לכם. לא תעשו

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (יט, ב)
בא הכתוב, אחר שפרט האסורים שאסור אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי – שנהיה פרושים מן המותרות (רמב"ן)
אדם יכול לחשב שהמצוה "להיות פרושים מן המותרות",

מפני שרב גופי תורה תלויין בה (רש"י יט, ב)

אמרו רז"ל, שיש ג' פרחיות המכילות ששים מצוות: פסחים, נזיקין ופרשתנו. ודוקא פרשתנו נאמרה בהקהל, שכן לא זו בלבד שהיא **מכילה** דינים רבים, אלא רב דיני

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (יט, ב) **מלמד שנאמרה פרושה זו בהקהל, מפני שרב גופי תורה תלויין בה** (רש"י)
יש ללמוד מכאן הוראה לכל מקום ולכל זמן: כפאשר

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת שבת פרשת קדושים, מברכים החודש אייר, ה'תשכ"ו)

"יכול פמוני כו' קדושתו למעלה מקדושתכם", שגם "קדושתו למעלה" נעשית על־ידי "קדושתכם".

כ"י אִישׁ אָמֹו וְאָבִיו תִּירָאוּ • כל אחד מהם, תיראו אביו ואמו; זהו פשוטו. ומדרשו: (תורת כהנים. קידושין כט) אין לי אלא איש, אשה מנין? כשהוא אומר: "תיראו", הרי כאן שנים. אם־כן, למה נאמר "איש"? שהאיש ספק בידו לעשות, אבל אשה רשות אחרים עליה. אמו ואביו תיראו • כאן הקדים אם לאב, לפי שגלוי לפניו שהבן ירא את אביו יותר מאמו. ובכבוד, הקדים אב לאם, לפי שגלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו, מפני שמשדלתו

(ד) **אֶל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ** **לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:**

כ"י אֶל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִים • לעבדם. (ס"ט). אלילים לישון 'אל' – כלא הוא חשוב. ואלהי מסכה.

ספורנו

בלבד הוהיר, אבל על כל מיני השבת, שהם: שבת בראשית, ושבת הארץ ושמירת כספים, המעידים על חדוש העולם. ובאמרו אחר כך, תורה ד (ד) **אל תפנו אל האלילים**. באר,

לאביו פסיוני וטורדו מן העולם (קדושין לא, א). אבל יהיה כבודו להם כמכבד נוראים אצלו למעלתם עליו. ואחר כך באר ענין שבת באמרו "ואת שבתי תשמרו". שלא על שבת בראשית

(ג) **אִישׁ אָמֹו וְאָבִיו תִּירָאוּ**. להורות שלא יהיה הכבוד בהם על אפן שיהיה לבו גם בהם, אף על פי שיכבדם במאכל ובמשתה ובמלבוש, כמו שהזכירו ו"ל באמרו: יש מאכיל

לְאַחֲרֵים וְלֹא אַחֲרֵים לָכֶם. וְאִם תֹּאמְרוּ: לֹא תַעֲשׂוּ לַעֲצֻמְכֶם, אֲבָל אַחֲרֵים עוֹשִׂין לָכֶם! ? הֲרִי כָּבֹד נִאֲמַר

(שמות כ א): "לֹא יִהְיֶה לָּךְ" - לֹא שָׁלָךְ וְלֹא שָׁל לְאַחֲרֵים.

(ה) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבַּחְהוּ: ה' וְאִרִי תִפְסֹן נִכְסֹת קוֹדֶשֶׁיךָ קָדָם יְיָ לְרַעְיוֹן לְכוֹן תִּפְסְגָה:

כִּי תִזְבְּחוּ וְגו' • לֹא נִאֲמַרְהָ פֶּרֶשֶׁה זֹו אֵלָּא לְלַמֵּד שֶׁלֹּא תִהְיֶה זְבִיחַתֵּן אֵלָּא עַל-מִנַּת לְהַאֲכִיל בְּתוֹךְ הַזֶּמֶן הַזֶּה. שָׂאם לִקְבֹּעַ לָהֶם זֶמֶן אֲכִילָה, הֲרִי כָּבֹד נִאֲמַר (לעיל ז טו): "וְאִם נָדָר אוֹ נִדְבָה זֶבַח קָרְבָּנוּ וְגו'". לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבַּחְהוּ • תַּחֲלַת זְבִיחַתוֹ תִּהְיֶה עַל-מִנַּת

נִחְת־רוּחַ, שִׁיחָא לָכֶם לְרִצְוֹן, שָׂאם תַּחֲשֹׁבוּ עָלֶיךָ מִחֲשַׁבַּת פִּסּוּל, לֹא יִרְצָה עֲלֵיכֶם לִפְנֵי. לְרִצְוֹנְכֶם • אִפְצִימִנְטוּ, זֶהוּ לִפִּי פִּשּׁוּטוֹ; וְרַבְרַבִּינוּ לְמַדּוֹ (חולין יג) מִכָּאֵן לְמַתְעַסֵּק בְּקִדְשֵׁים - שִׁפְסוּל, שֶׁצָּרִיךְ שִׁתְּכֹנֶן לְשַׁחֵט.

(ו) בָּיּוֹם זִבְחֵכֶם יֹאכֵל וּמִמַּחֲרַת וְהַנּוֹתֵר עַד-יּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֶף:

וּבְיוֹמָא דִּיתְנַכֵּס יִתְאַכֵּל וּבְיוֹמָא דְבִתְרוּהִי וּדְאִשְׁתָּאֵר עַד יוֹמָא תְּלִיתָאָה בְּנוּרָא תִּתְקַד:

כִּי בָיּוֹם זִבְחֵכֶם יֹאכֵל • כִּשְׁתִּזְבַּחְהוּ, תִּשְׁחַטּוּהוּ עַל-מִנַּת זֶמֶן זֶה שֶׁקִּבַּעְתִּי לָכֶם כָּבֹד.

(ז) וְאִם הֵאֱכַל יֹאכֵל בָּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פֶּגוּל הוּא לֹא יִרְצָה:

וְאִם אִתְאַכֵּלָא יִתְאַכֵּל בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה מִרְחָק הוּא לֹא יִהְיֶה לְרַעְיוֹן:

כִּי וְאִם הֵאֱכַל יֹאכֵל וְגו' • אִם אֵינּוּ עֹנִין לְחוּץ לְזֶמְנֵנוּ, שֶׁהֲרִי כָּבֹד נִאֲמַר (לעיל ז ט) "וְאִם הֵאֱכַל יֹאכֵל מִבֶּשֶׂר-זֶבַח שְׁלָמִים וְגו'", תִּנָּהוּ עֹנִין לְחוּץ לְמִקְוָמוֹ. יָכוֹל יִהְיֶה חֲבִיבִים כֶּרֶת עַל אֲכִילָתוֹ? תִּלְמֹד לֹמַר

(שם): "וְהִנֵּפֶשׁ הֵאֱכֹלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָה תִּשָּׂא", מִמֶּנּוּ וְלֹא מִחֲבֵרוֹ, יִצָּא הַנִּשְׁחָט בְּמִחֲשַׁבַּת חוּץ לְמִקְוָמוֹ. פֶּגוּל • מִתְעַב, כִּמוֹ (ישעיה סה ד): "וּמִרְקַ פְּגָלִים כָּלֵיָהֶם".

(ח) וְאֲכָלֹי עֲוֹנוֹ יִשָּׂא פִּי-אֶת-קֹדֶשׁ יְהוָה חָלָל וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ:

ח וְדִיִּכְלָגָה חוֹבָה יִקְבֹּל אִרִי יֵת קוֹדֶשֶׁא דִּיִּי אַחֵל וְיִשְׁתִּיבִי אֲנָשָׁא הֵהִיא מַעֲמָה:

כִּי וְאֲכָלֹי עֲוֹנוֹ יִשָּׂא • בְּנוֹתֵר גְּמוּר הַכְּתוּב, וְזֶהוּ מַעֲטוֹ הַכְּתוּב. וְזֶהוּ בְּנוֹתֵר גְּמוּר מִדְּבַר, וְאֵינּוּ עֲנוּשׁ כֶּרֶת עַל הַנִּשְׁחָט חוּץ לְמִקְוָמוֹ, (זכריה כא)

(ט) וּבִקְצֹרְכֶם אֶת-קִצְרֵי אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לִקְצֹר וּלְקַט קִצְרֵיךָ לֹא תִלְקַט:

ט וּבִמְחַצְדֵּכֶן יֵת חֲצָדָא דְאַרְעֵכֶן לֹא תִשְׁבִּי פֶּאֶת דְּחִקְלָךְ לְמַחְצֵד וּלְקִטָּא דְּחֲצָדָךְ לֹא תִלְקַט:

כִּי לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ • שְׂנִינִים פֶּאֶה בְּסוּף שְׂדֵהוּ (ת"כ). וּלְקַט קִצְרֵיךָ • שְׂבָלִים הַנוֹשְׂרִים בְּשַׁעַת

פאה ח) ♦

ספורנו

שְׂבָאֲשֶׁר הִזְהִיר וְאָמַר "לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל" (שמות כ, ד), לֹא בְּלִבְדָּ אֶסֶר לְקַבְּלָם עָלַי לֹא־לֵהִיִּם, אֲבָל אֶסֶר אֶפְלוּ לְכַבֵּד־ם וּלְעֲשׂוֹת "מִסְכָּה" בְּשַׁעוֹת יָדוּעוֹת, לְהַשִּׁיג בָּהּ הַצְּלָחוֹת קִנְיָנִים מִדְּמִים וְזוּלָתָם. תוֹרָה ה'

(ה) וְכִי תִזְבְּחוּ. בָּאֵר, שְׂבָאֲשֶׁר אָמַר "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ" (שם כ, ב) שֶׁיִּקְבְּלוּ לֹא־לוֹהֶה אוֹתוֹ לְבָדוֹ, כִּמוֹ שֶׁקִּבְּלוּ שְׂבָאֲשֶׁר הִזְהִיר וְאָמַר "לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל" (שמות כ, ד), לֹא בְּלִבְדָּ אֶסֶר לְקַבְּלָם עָלַי לֹא־לֵהִיִּם, אֲבָל אֶסֶר אֶפְלוּ לְכַבֵּד־ם וּלְעֲשׂוֹת "מִסְכָּה" בְּשַׁעוֹת יָדוּעוֹת, לְהַשִּׁיג בָּהּ הַצְּלָחוֹת קִנְיָנִים מִדְּמִים וְזוּלָתָם. תוֹרָה ה'

(ה) וְכִי תִזְבְּחוּ. בָּאֵר, שְׂבָאֲשֶׁר אָמַר "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ" (שם כ, ב) שֶׁיִּקְבְּלוּ לֹא־לוֹהֶה אוֹתוֹ לְבָדוֹ, כִּמוֹ שֶׁקִּבְּלוּ שְׂבָאֲשֶׁר הִזְהִיר וְאָמַר "לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל" (שמות כ, ד), לֹא בְּלִבְדָּ אֶסֶר לְקַבְּלָם עָלַי לֹא־לֵהִיִּם, אֲבָל אֶסֶר אֶפְלוּ לְכַבֵּד־ם וּלְעֲשׂוֹת "מִסְכָּה" בְּשַׁעוֹת יָדוּעוֹת, לְהַשִּׁיג בָּהּ הַצְּלָחוֹת קִנְיָנִים מִדְּמִים וְזוּלָתָם. תוֹרָה ה'

(ה) וְכִי תִזְבְּחוּ. בָּאֵר, שְׂבָאֲשֶׁר אָמַר "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ" (שם כ, ב) שֶׁיִּקְבְּלוּ לֹא־לוֹהֶה אוֹתוֹ לְבָדוֹ, כִּמוֹ שֶׁקִּבְּלוּ שְׂבָאֲשֶׁר הִזְהִיר וְאָמַר "לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל" (שמות כ, ד), לֹא בְּלִבְדָּ אֶסֶר לְקַבְּלָם עָלַי לֹא־לֵהִיִּם, אֲבָל אֶסֶר אֶפְלוּ לְכַבֵּד־ם וּלְעֲשׂוֹת "מִסְכָּה" בְּשַׁעוֹת יָדוּעוֹת, לְהַשִּׁיג בָּהּ הַצְּלָחוֹת קִנְיָנִים מִדְּמִים וְזוּלָתָם. תוֹרָה ה'

יִזְכְּרֶמָּה לֹא תַעֲלֵל וְנִתְּרָא דְכִרְמָה לֹא תִלְקֹט
לְעֻנְיִי וּלְגִיּוּרֵי תַשְׁבּוּק יִתְהוֹן אָנָּה יי
אֱלֹהֵינוּ :

ו'... פִּי ה' יָרִיב רִיבָם וְגו'".

יֹא לֹא תִגְבְּנוּן וְלֹא תִכְדְּבוּן וְלֹא תִשְׁקְרוּן
אִנֹּשׁ בַּחֲבֵרָה :

“וְנִשְׁבַּע עַל-שָׁקֶר”, וְשָׁלוֹם קָרָן וְחֶמֶשׁ.
 אֲזַהֲרָה מִנֵּינָן? תִּלְמוּד לומֵר: “וְלֹא
 תִּשְׁבַּעוּ • אִם גִּבְרִית, סוֹפֵךְ לִכְחַשׁ, סוֹפֵךְ
 שָׁקֶר, סוֹפֵךְ לַהֲשִׁבַּע לְשָׁקֶר.

יבֹּלָא תִּשְׁבְּעוּן בְּשִׁמִּי לְשִׁקְרָא וְתַחֲלִי יֵת
שְׁמָא דְּאַלְהֵךְ אֲנָא יי :

מוד לוֹמַר: "וְלֹא תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לַשָּׁקֶר"
— כֹּל שֵׁם שֵׁשׁ לִי.

יג. לֹא תַעֲשׂוּק יֵת חֶבֶרֶךְ וְלֹא תֶאֱנֵס לֹא תִבִּית
אֲגִירָא דִּאֲגִירָא לִוְתָּךְ עַד צִפְרָא :

ד' טו): "וְלֹא־תָבוּא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ", מְדַבֵּר
ה', שֶׁהַשֶּׁלֶמֶת פָּעֲלָתוֹ מְשִׁיעֵלָה עֲמוּד
לְפִיכָךְ זְמַן גְּבוּי שָׁכְרוּ כֹל הַיּוֹם; לְפִי
ה' זְמַן לְבַעַל הַבֵּית, עוֹנָה לְבָקֶשׁ מַעוֹת.

יֵד לֹא תִלוּט דִּלֹּא שְׁמַע וְקִדְּם דִּלֹּא חֲזִי לֹא
תַּשִּׁים תִּקְלֹא וְתִדְחַל מֵאֲלֵהָן אֲנֵא יי:

ו, לָמָּה נֶאֱמַר "חֲרֹשׁ"? מַה חֲרֹשׁ מִיָּחֵד,
ו, אֵף כֹּל שֶׁהוּא בְּחַיִּים. יֵצֵא הַמֶּת, שְׂאִינוּ

שיעור יומי ליום חמישי י"א אייר ושנים מקרא ואחד תרגום – יט – פרשת אחרי-קדושים

או לרעה, ויכול להשמיט ולומר: לטובה נתפונתי, לפיכך נאמר בו: "ויראת מאליהיך", המפיר מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללב של אדם העושהו ואין שאר הבריות מפירות בו, נאמר בו: "ויראת מאליהיך".

בחיים (ת"כ). ולפני עור לא תתן מכשל. לפני הסומא בדבר, לא תתן עצה שאינה הוגנת לו. אל תאמר: מכור שדך וקח לך חמור, ואתה עוקף עליו ונוטלה הימנו. ויראת מאליהיך. לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה לטובה

~ נקודות משיחות קודש ~ (על-פי לקוטי-שיחות חלק כו, עמוד 141 ואילך – מתוך 'לקראת שבת')

טובת המתייעץ בלבד

שהייעץ פונתו לגרום נזק לחברו, "שיקפחוהו לסטים" או "שישתרב", והאיסור לגרום נזק לחברו, אנו כבר יודעים מאיסורים אחרים, כמו איסור עשיית בור וכיוצא בזה. מה-שאין-כן הדוגמא ד"מכור שדך וקח לך חמור" אינה דקא להזיק את חברו, שהרי יכול להיות שתבירו צריך חמור יותר ממה שצריך שדה, ואם כן אין הדבר מוכרח שעצה זו היא בשביל להזיק את חברו. וזהו מה שמוסיף האיסור "לפני עור לא תתן מכשול" שאפילו אם לא יזיק את חברו על-ידי עצתו, אסור למעץ לערב בזה שיקולים פרטיים, וכונתו צריכה להיות אף ורק לתת "עצה שהוגנת לו", לטובת חברו בלבד.

ולפני עור לא תתן מכשל

לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו, אל תאמר מכור שדך וקח לך חמור ואתה עוקף עליו ונוטלה הימנו (יט, יד. ובפירוש רש"י) בתורת כהנים' על הפסוק הובאו עוד דוגמאות ל"עצה שאינה הוגנת לו", כמו "אל תאמר לו צא בהשקמה כדי שיקפחוהו לסטים, צא בצהריים בשביל שישתרב (שיכפהו שרב ושמש. (קרבן אהרן ל'תורת כהנים' שס)).". ויש לעין מדוע לא הביא רש"י דוגמאות אלו, והביא רק את הדוגמא ד"מכור שדך וקח לך חמור". ויש לומר בפשטות: הדוגמאות ד"צא בהשקמה" או "צא בצהריים" הם למקרים

♦ יום חמישי י"א אייר ♦

טו לא תעשו עול במשפט לא-תשא פני-דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך:

טו לא תעשו עול במשפט. מלמד שהדין המקלקל את הדין קרוי עול, שנאווי ומשקץ, חרם ותועבה, שהעול קרוי תועבה, שנאמר (דברים כה טו): "כי תועבת ה' וגו' כל עשה עול". והתועבה קרויה שקץ וחרם, שנאמר (שם ז כו) "ולא-תביא תועבה אל-ביתך והיית חרם כמהו. שקץ תשקצנו וגו'". לא-תשא פני-דל. (כ"ט) שלא תאמר: עני הוא זה

והעשיר חייב לפרנסו, אזכנו בדין ונמצא מתפרנס בנקיות. ולא תהדר פני גדול. שלא תאמר: עשיר הוא זה, בן גדולים הוא זה, היאך אבישנו ואראה בבשתו? ענש יש בדבר! לכה נאמר: "ולא תהדר פני גדול". בצדק תשפט עמיתך. כמשמעו. דבר אחר: הוי דן את חברך לכף זכות (סנהדרין לב).

כ"ט לא תעשו עול במשפט. מלמד שהדין המקלקל את הדין קרוי עול, שנאווי ומשקץ, חרם ותועבה, שהעול קרוי תועבה, שנאמר (דברים כה טו): "כי תועבת ה' וגו' כל עשה עול". והתועבה קרויה שקץ וחרם, שנאמר (שם ז כו) "ולא-תביא תועבה אל-ביתך והיית חרם כמהו. שקץ תשקצנו וגו'". לא-תשא פני-דל. (כ"ט) שלא תאמר: עני הוא זה

טז לא תלך רכיל בעמיו לא תעמוד על-דם רעהו אני יהוה:

טז לא תלך רכיל בעמיו לא תעמוד על-דם רעהו אני יהוה:

לרגל מה יראו רע, או מה ישמעו רע לספר בשוק, נקראים 'הולכי רכיל', הולכי רגילה, אשפיימנ"ט

כ"ט לא תלך רכיל. אני אומר על-שם שכל משלחי מדנים ומספרי לשון הרע, הולכים בבתי רעיהם

ספורנו

שהלשינו דוד לשאול. ומפנו ימשך לעמד על דמו ולהקדם ולנטר, כמו שהעיד הנביא באמרו "אנשי רכיל היו כף למען שפך דם" (יחזקאל כב, ט). והורה 'כלל גדול' על אלה באמרו, תורה טו

יהא רף לזה וקשה לזה, אחד עומד ואחד יושב, וכל הדומים לאלה. ואחר כך אמר החלק הנזכר בין השופטים ובין ראשי העם, והוא הרכילות והשנאה למלך, כענין דואג וחבריו

ולפני עור לא תתן מכשל. שאף על פי שלא תזיק בדינים, הנה תגרום הנזק. ואחר כך באר חלק המשפט הנזכר בין השופטים להמון, ואמר, תורה טו (טו) לא תעשו עול במשפט. שלא

בָּהֶם הַנָּשִׁים, עַל-שֵׁם שְׁמַחֲזֹר תְּמִיד בְּעִירוֹת, וְקָרָא
 'רוֹכֵל' לְשׁוֹן רוּגֵל. וְתַרְגּוּמוֹ: "לֹא תִכּוֹל קוֹרְצִין",
 כְּמוֹ (דניאל ג ח) : "וְאַכְלוּ קֹרְצִיהוֹן דִּי יְהוּדָא"; "אֲכַל בַּה
 קֹרְצָא בִּי מִלְכָּא". נִרְאֶה בְּעֵינֵי, שֶׁהִיא מְשַׁפֵּט לְאָכַל
 בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ דְּבָרֶיהָ שׁוֹם הִלְעָטָה, וְהָיָה גִמְרָה חֲזוּקָה,
 שֶׁדְּבָרֶיהָ מְקַיֵּם וּמַעֲמִיד עַל הָאֱמֶת, וְאוֹתָהּ הִלְעָטָה
 נִקְרָאת: "אֲכִילַת קוֹרְצִין", לְשׁוֹן "קֹרֵץ בְּעֵינָיו" (משלי ו
 א), שֶׁכֵּן דָּרָךְ כָּל הוֹלְכֵי רֵכִיל לִקְרֹץ בְּעֵינֵיהֶם וּלְרַמֵּז
 דְּבָרֵי רֵכִילוּת, שֶׁלֹּא יִבְיִנוּ שְׁאֵר הַשּׁוֹמְעִים. לֹא תַעֲמֹד
 עַל-דֵּם רָעָה • לְרֹאוֹת בְּמִיתָתוֹ וְאֵתָה יְכוֹל לְהַצִּילוֹ
 (ת"כ), כְּגוֹן: טוֹבֵעַ בְּנֶהֱרָה, וְחִיָּה אוֹ לְסָטִים בָּאִים עָלָיו.
 אֲנִי ה' • נֶאֱמַר לְשֵׁלֶם שְׂכָר, וְנֶאֱמַר לְהַפְרֵעַ.

בַּלַּע"ז. וְרִאֲיָה לְדְבָרֵי, שֶׁלֹּא מְצִינוּ 'רֵכִילוֹת' שְׁאִין
 כְּתוּב בַּלְשׁוֹן הַלִּיכָה: "לֹא תִלָּךְ רֵכִיל", "הַלְכֵי רֵכִיל
 נִחַשְׁתָּ וּבִרְזָל" (ירמיה ו כח); וְשְׁאֵר לְשׁוֹן הָרַע אֵין כְּתוּב
 בּוֹ הַלִּיכָה, (תהילים קא ה) "מִלְשָׁנִי בִסְתֵר רַעְהוּ", (שם קכ ג) :
 "לְשׁוֹן רְמִיָּה", (שם יב ד) : "לְשׁוֹן מַדְבַּרְתָּ גְדֻלוֹת". לְכָף
 אֲנִי אוֹמֵר: שֶׁהַלְשׁוֹן הוֹלֵךְ וּמִרְגֵּל, שֶׁהַכֹּף נִחַלְפָה
 בְּגִימָ"ל, שֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת שְׁמוּצָאֵיהֶם מִמָּקוֹם אֶחָד
 מִתְחַלְפוֹת זֶה בָּזֶה; בִּי"ת בְּפִ"א, וּגִימָ"ל בְּכ"ף, וְקו"ף
 בְּכ"ף, וְנו"ן בְּלמ"ד, וְזו"ן בְּצד"ל. וְכֵן (שמואל ב יט כח) :
 "וַיִּרְגֵּל בְּעַבְדָּךְ", רָגַל בְּמִרְמָה לֵאמֹר עָלִי רָעָה, וְכֵן
 (תהילים טו ט) : "לֹא רָגַל עַל-לִשְׁנִי", וְכֵן רֵכִיל, הַסּוֹחֵר
 וּמִרְגֵּל אַחֵר כָּל סוֹחֵרָה, וְכָל הַמּוֹכֵר בְּשָׂמִים לְהַתְקַשֵּׁט

~ נקודות משיחות קודש ~ (על-פי לקוטי שיחות חלק לב, עמוד 120 – מתוך 'לקראת שבת')

לא תעמוד על דם רעך – גדר חיובי

כַּנ"ל, אֵלֶּה מִדְּבָר כָּאֵן בְּמַצֵּב מִיּוֹחַד הַנּוֹתֵן מְקוֹם לּוֹמֵר
 שְׁמַחֲזֹר לְאֶדֶם **לַעֲמֹד** וּלְהַתְקַבֵּב מִלְּהַצִּיל, וְעַל-זֶה בָּא צִוְיָה
 הַכְּתוּב "לֹא תַעֲמֹד וְגו'".
 וְהֵיכָן כְּשֶׁחִבְרוּ נִמְצָא בְּמַצֵּב שֶׁל סִפְנָה כְּזוֹ שֶׁהֲצִלְתָּ כְּרוּכָה
 בְּסִפְּךָ סִפְנָה לְחִיּוֹ שֶׁל הַמַּצִּיל, הִיָּה מְקוֹם לּוֹמֵר שֶׁבְּמִקְרָה
 כְּזֶה יְכוֹל לְהַתְקַבֵּב וְלַעֲמֹד מִלְּהַצִּיל, וְעַל-זֶה בָּא הַכְּתוּב
 וּמִזְהִיר "לֹא תַעֲמֹד וְגו'" שְׁאִסּוּר לַעֲמֹד אֵלֶּה יֵשׁ לְהַצִּיל
 הַחֵבֶר, אֲלֵא-אִם-כֵּן יֵשׁ סִפְּךָ בְּ"אֵתָה יְכוֹל לְהַצִּילוֹ", הֵיכָן אִם
 פְּעוּלַת הַהַצִּלָּה יְכוֹלָה לְגָרוֹם סִפְנָה לְמַצִּיל בְּאִפְסָן שֶׁהִיא
 מְטִילָה סִפְּךָ בְּאִפְשֵׁרוֹת הַהַצִּלָּה, שְׁאֵז אֵין בָּזָה חִיּוּב. וְזֶהוּ
 דִּיּוּק לְשׁוֹן רַש"י "וְאֵתָה יְכוֹל לְהַצִּילוֹ".

לֹא תַעֲמֹד עַל-דֵּם רָעָךְ
 לְרֹאוֹת בְּמִיתָתוֹ, וְאֵתָה יְכוֹל לְהַצִּילוֹ (יט, טז. ובפירוש רש"י)
 וְצִוְיָה לְהִבְיֹן, הֵרִי פִנְתָּ הַכְּתוּב הִיא לְחִיב אֵת הָאֶדֶם **לַעֲשׂוֹת**
 כָּל מִה שֶׁבִּיכְלָתוֹ לְהַצִּיל חֵבֶר – וּמִדּוּעַ זֶה נֶאֱמַר בַּלְשׁוֹן
 שְׁלִיכָה, וְלֹא בַלְשׁוֹן חִיּוּב – לְהַצִּיל הַחֵבֶר, עַל-דָּרָךְ שֶׁמְצִינוּ
 בְּמִצְוֹת הַצִּלָּת מִזֶּמֶן חִבְרֵי, "עֲזֹב תַעֲזֹב עִמּוֹ" "הַשֵּׁב
 תִּשְׁיָבֵנו לוֹ" וְכו'?
 וְיִבֵּן בְּהַקְדָּם הַקּוֹשֵׁי, דְּלִכְאוּרָה דִּין זֶה נִלְמַד בְּקַל-וְחִמּוֹר
 מִהַחִיב דְּהַצִּלָּת מִזֶּמֶן חִבְרֵי, וּמִפְּנֵי מִה הַצִּרָף לְהַכְתֵּב הַצִּוְיָה
 דְּ"לֹא תַעֲמֹד וְגו'?" וְיֵשׁ לּוֹמֵר דְּזוּהִי פִנְתָּ רַש"י בְּפִירוּשׁוֹ
 "לְרֹאוֹת בְּמִיתָתוֹ וְכו'", כְּלוֹמֵר אֵין פִּנְתָּ הַכְּתוּב לְחַדֵּשׁ אֵת
 עֲצֵם הַחִיּוּב דְּהַצִּלָּת חִבְרֵי מִסְּפִנְתָּ מִתְּ (הַנִּלְמַד מִקַּל-וְחִמּוֹר

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות חלק כ"ב ע' 125)

טְבִיעָה רוֹחֲנִית. יֵשׁ לְדַעַת, אִיפּוֹא, שֶׁעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָת
 חֲלָה הַחוּבָה לַעֲסֹק בְּהַצִּלָּתָם שֶׁל יְהוּדִים אֵלוֹ – שֶׁכֵּן עֲצֵם
 הַעֲבָדָה שְׁנִצְדָּמֵן לוֹ לְרֹאוֹת וְלַדַּעַת שֶׁיִּשְׁנֵם יְהוּדִים הַנִּמְצָאִים
 בְּסִפְנָה שְׁכֹזוֹ, מוֹכִיחָה שְׁנִתְּנוּ לוֹ הַכּוֹחוֹת הַדְּרוּשִׁים לְהַצִּילָם!

לֹא תַעֲמֹד עַל דֵּם רָעָךְ (יט, טז) **לְרֹאוֹת בְּמִיתָתוֹ וְאֵתָה**
יְכוֹל לְהַצִּילוֹ (רש"י) עֲצֵם הַעֲבָדָה שְׁנִצְדָּמֵן לָךְ "לְרֹאוֹת
 בְּמִיתָתוֹ" שֶׁל אֶדֶם – מוֹכִיחָה שֶׁ"אֵתָה יְכוֹל לְהַצִּילוֹ", וְכֵן
 לְשֵׁם כָּף זְמַן לָךְ הַקֶּבֶ"ה לְרֹאוֹת זֹאת. וּמִכָּאֵן יֵשׁ לְלַמֵּד
 הוֹרָאָה לְדוֹרָנוֹ: בְּדוֹרָנוֹ נִמְצָאִים רַבִּים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּסִפְנָת

תוֹכִיחַ יוֹ לֹא תִשְׁנִי יָת אַחֲרֶךְ בְּלִפְנֵי אוֹכְחָה תוֹכֵחַ יָת
 חֲבֵרָךְ וְלֹא תִקְבֵּל עַל דֵּי לָה חוֹבָא:

(י) **לֹא-תִשְׁנֵא אֶת-אֲחִיךָ בְּלִבְבְּךָ הוֹכַח**
אֶת-עַמִּיתְךָ וְלֹא-תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא:

כַּנ"ל וְלֹא-תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא • לֹא תִלְבִּין אֵת פְּנֵיו בְּרַבִּים.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות חלק א, עמוד 431)

כַּ"ק אֲדַמּוּ"ר הַרִי"צ נִהַג לְקַרֵּב כָּל אֶדֶם, אֲפִילוֹ יְהוּדֵי כְּזֶה
 שֶׁעָלָיו נִפְסַק בְּשִׁלְחוֹן עֲרוּרָה שֶׁלְגִבּוֹ לֹא חָל הַדִּין שֶׁל "לֹא
 תַעֲמֹד עַל דֵּם רָעָךְ".
 וְטַעֲמוֹ וְנִימוּקוֹ עִמּוֹ:
 אַרְבַּעַה חֲלָקִים הֵם בְּשִׁלְחוֹן עֲרוּרָה, וְחוֹשֵׁן מְשַׁפֵּט הוּא

הַחֲלָק הַרְבִּיעִי. בְּחוֹשֵׁן מְשַׁפֵּט עֲצֻמוֹ יֵשׁ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע־
 מֵאוֹת סִימָנוֹת, וּפְרָטֵי הַדִּינִים הָאֲמוּרִים מוֹפְעִים בְּסִימָנוֹת
 הָאֲחֵרוֹנִים שָׁבוּ. כְּשִׁלְמוֹדוֹ וְיִקְיָמוֹ אֵת כָּל דִּינֵי הַשּׁוֹלְחָן
 עֲרוּרָה, מִתְחִילַת 'אוֹרַח חַיִּים' עַד לְסִימָנוֹת אֵלוֹ, אוֹ-אֵז יְהִיָּה
 מְקוֹם לַעֲסוֹק גַּם בְּדִינִים אֵלוֹ...

~ נקודות משיחות קודש ~ (הוספים כ"ז אייר)

... רק מי שמקיים פראוי "לא תשנא" – יכול לקיים פנדרש "הוכח תוכיח".

(יח) **לֹא-תִקֶּם וְלֹא-תִטּוֹר אֶת-בְּנֵי עַמּוֹךְ וְאֶהְבֵּת לְרַעְךָ**
כַּמּוֹךְ אֲנִי יְהוָה:
 יח לא תקום ולא תטור תשר דכבו לבני עמך
 ותרחם לחברך כותך אנא יי:

מגלך! אמר לו: הא לך, ואיני כמותך שלא השאלתני – זו היא נטירה, שנוטר האיבה בלבד, אף-על-פי שאינו נוקם. **וְאֶהְבֵּת לְרַעְךָ כַּמּוֹךְ** • (ח"ט) אמר רבי עקיבא: זה כלל גדול בתורה.

כ"י • **לֹא-תִקֶּם** • (יזמא כג) אמר לו: השאילני מגלך! אמר לו: לאו. למחר אמר לו: השאילני קרדמך! אמר לו: איני משאילך, כדרךך שלא השאלתני – זו היא נקימה. ואיזו היא נטירה? אמר לו: השאילני קרדמך! אמר לו: לאו. למחר אמר לו: השאילני

~ נקודות משיחות קודש ~ (על-פי לקוטי-שיחות חלק יז, עמוד 215 ואילך – מתוך 'לקראת שבת')

מצות אהבת ישראל בדרך הפשט

"ואהבת" מצוה בפני-עצמה, אלא הכלל של המצות שבין אדם לחברו.

ואם פן: א. כבר מציינו בכמה מקומות שהתורה מפרשת הן את הכלל והן את הפרטים שנובעים מהכלל, ומתורצת קשיא הב'.

ב. מפיון שמצות "ואהבת" – "כמוך" היא הציווי הכללי לקיים את כל המצות שבין אדם לחברו, הרי קיום מצוה זו הוא על-ידי קיום "הפרטים" שהם המצות שבין אדם לחברו.

ומפיון שהמצות שבין אדם לחברו הם דברים שבמעשה, ללא כל התייחסות לרגש האדם, הרי הוא יכול לקיים או להמנע מעשייתו בכל עת, וממילא אין קשיא האיר אפשר לצוות על אהבת כל אחד מישראל "כמוך", כי ציווי זה הוא הציווי הכללי לקיים את כל המצות שבמעשה שבין אדם לחברו.

ואהבת לרעך כמוך

זה כלל גדול בתורה (יט, יח. ובפירוש רש"י)

יש לעיין, מה מוסיף בהבנת הפתוב, זה שמצות "ואהבת" היא "כלל גדול", שלכן מביאו רש"י בפרוש?

יש לבאר, דהנה הקשה הרמב"ן האיר שיש לצוות על כל אדם שיאהב את כל אחד מישראל "כמוך", הרי "לא יקבל לב האדם שיאהוב את חברו פאהבתו את נפשו"?

ועוד יש להקשות, אם נצטוונו לאהב כל אחד מישראל "כמוך", מדוע צוה התורה גם על שאר ציוויים שבין אדם לחברו כמו צדקה, גמילות חסד, אסור גנבה, גזלה, נקמה, נטירה וכיוצא בזה, הרי מובן מאליו ששאר אדם יקיים את הצווי לאהב כל אחד מישראל כגופו, ודאי יקיים את כל המצות האלו?

וזהו שמפרש רש"י "זה כלל גדול בתורה", שבה מתרץ ב' קשיות אלו בחדא מחתא. שבדרך הפשט אין מצות

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת שבת פרשת קדושים, מברכים החדש אייר, ה'תשכ"ז)

צריכה לחדור בבשר הלב, צריכה גם אהבת ישראל לחדור בבשר הלב, באופן ד"שמועה טובה תדשן עצם", ואינה דומה השמחה שמצד הנשמה לשמחה שהיא גם מצד הגוף, כן שיש צורך במציאות הגוף, אלא שצריך להיות "גופם טפל".

וזהו גם הענין ד"גדולה לגימה שמקרב" – שזהו ענין של שמחה עבור הגוף (ולא עבור הנפש, שהרי שמחת הנפש אינה מוגשמיית, אלא מרוחנית שבגשמיית), ודוקא על-ידי-ה שמשמחים את הגוף (כמו השמחה שעל-ידי בשר

בנוגע לאהבת ישראל, מבאר רבינו הזקן בתניא, ש"העושים גופם עיקר ונפשם טפלה, אי-אפשר להיות אהבה ואחתות אמיתית ביניהם כזו", אלא צריך להיות נשמתם עיקר וגופם טפל.

ומזה מובן, שלצורך אמיתית הענין דאהבת ישראל, די בכך שהגוף הוא טפל, אבל אין צורך לבטל לגמרי את מציאות הגוף. ואדרבה, יש צורך במציאות הגוף, שהרי האהבה צריכה להיות נמשכת למטה מטה עד שתורגש בבשר הלב הגשמי, וקדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר, שפשם שאהבת ה'

ספורנו

יצוה אלא הראוי והטוב, אף על פי שלא נתפרסם טעם המצוה, אמר, תורה יט

החקים, כי אמנם השומרם למען לא יחטא לו, לא יהיה זה אלא שכבר הפיר גדלו ושאין ראוי למרות את דברו, ושכבר הפיר טובו וידע שלא

וְאֶהְבֵּת לְרַעְךָ כַּמּוֹךְ. אהוב בעד רעך מה שהיית אהב בעדך אם היית מגיע למקומו. ובהיות שמכלל יראת האל יתברך היא שמירת

ש"מִשְׁקָה" הוא דָּבָר הַמֵּאוֹס וכו', אֲבָל אֵין צוֹרֵךְ לְדַבֵּר עַל זֶה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁהִרִי "פֶּרֶשׁ שְׁבַתְכֶם לֹא קָאָמֹר", כִּיֹּן שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה קִירוֹב הַדַּעַת כּו'.
(וס״ס כ"ק אֲדַמּוּר"ר שְׁלִיט"א): "זֶאל זֵיִן לַחֲיִים וּלְבִרְכָּה!"

זֵיִן, "אֵין שְׁמִיחָה אֶלָּא בְּבֶשֶׂר" ו"אֵין שְׁמִיחָה אֶלָּא בְּיָיִן", אֵזִי אֵינוֹ מְבַלְבֵּל אֶת הַנִּשְׁמָה, וְאֶדְרֹבָה כּו'.
וְלָכֵן, בְּהַתְעַדוּת חֲסִידִית - נוֹהֲגִים חֲסִידִים לֹאמֹר "לַחֲיִים"
[אִם כִּי לֹא הִרְבֵּה... וְכִידּוּעַ שִׁיחַת כ"ק מו"ח אֲדַמּוּר"ר]

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת שבת פרשת קדושים, מברכים החודש אייר, ה'תשכ"ז)

על-ידי קיום מצוות "וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כַּמּוֹךְ", נַעֲשֶׂה הַעֲנָן ד' בְּרַכְנוּ אֲבִינוּ פּוֹלְנוּ כַּאֲחֵד בְּאוֹר פֶּנִּיךְ".

יט את קומי תטונו בעירך לא תרכב ערובין
תקלך לא תזרע ערובין ולבוש ערובין
שעטנז לא יסק עלך:

(יט) אֶת-חֻקְתִּי תִשְׁמְרוּ בְּהַמִּתֶּךָ לֹא-תִרְבִּיעַ פְּלִאִים
שְׂדֶךְ לֹא-תִזְרַע פְּלִאִים וּבִגְדֵי שַׁעֲטָנִי לֹא
יַעֲלֶה עָלֶיךָ:

שֶׁהוּא שׁוֹע, טוֹי וְנוֹז. וְאוֹמֵר אָנִי: 'נִזּוּ' לְשׁוֹן דָּבָר
הַנִּמְלָל וְשׁוֹזֵר זֶה עִם זֶה לְחַבְרוֹ. מִישׁטִי"ר בְּלַע"ז,
כְּמוֹ: (מו"ק יב) 'תְּזַיֵּן לְנֶאֱזִי דְאִית בְּהוֹן', שְׁאֵנוּ מְפָרְשִׁים
לְשׁוֹן כְּמוֹשׁ, פְּלִישְׁטִי"א. וְלְשׁוֹן "שַׁעֲטָנִי", פֶּרֶשׁ
מִנַּחֵם: מַחְבֶּרֶת צֶמֶר וּפִשְׁתִּים.

כ"ט אֶת-חֻקְתִּי תִשְׁמְרוּ • וְאֵלוֹ הֵן: בְּהַמִּתֶּךָ לֹא
תִרְבִּיעַ פְּלִאִים וּגו'. חֻקִּים אֵלוֹ גְּזֵרוֹת מֶלֶךְ, שְׁאֵין
טַעַם לְדָבָר. וּבִגְדֵי פְלִאִים • לָמָּה נֶאֱמַר? לְפִי שְׁנֵאָמַר:
"לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעֲטָנִי צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו". יָכוֹל לֹא
יִלְבַּשׁ גִּזְי צֶמֶר וְאֵנִיצִי פִשְׁתָּן? תִּלְמוּד לֹאמֵר: "בְּגֵד".
מִזֵּין לְרִבּוֹת הַלְבָּדִים? תִּלְמוּד לֹאמֵר: "שַׁעֲטָנִי". דָּבָר

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך יז עמ' 227)

לְשֵׁנֵי חֻלְקִים; אֲחֵד שִׁיךְ לְבַעַל הַשָּׂדֶה וְאֲחֵד שִׁיךְ לְעִנִּיִּים.
פְּלִאִים – ה' הַבְּדִיל אֶת הַצִּמּוּחִים לְמִינִים שׁוֹנִים. וְהַבְּדִילָה
הַרוּחָנִית שֶׁל פֶּאָה וְלָקֶט הִיא הַמְקוֹר וְהַסְבָּה לְהַבְדִּילָה
הַגִּשְׁמִית שֶׁל פְּלִאִים.

שְׂדֶךְ לֹא תִזְרַע **פְּלִאִים** (יט, יט) וְקִשָּׁה, לָמָּה הַקָּדִים פֶּאָה
וְלָקֶט לְכִלְאִים, אִף שִׁזְרִיעָה קוֹדֶמֶת לְקִצְרָה. וְיֵשׁ לֹאמֵר,
דְּהִנֵּה הַצִּדִּיק הַשֹּׁהֵן בֵּין פֶּאָה וְלָקֶט וְכִלְאִים הוּא - שְׁמִירָה עַל
הַבְּדִילָה שֶׁקֵּבַע ה'. **פֶּאָה וְלָקֶט** – ה' הַבְּדִיל אֶת יָבוֹל הַשָּׂדֶה

כּוּגְבֵר אֲרִי יִשְׁכּוּב עִם אֶתְמָא שְׂכֶבֶת זִרְעָא
וְהִיא אֶתְמָא אֲחִידָא לְגַבֵּר וְאֶתְפָּרְקָא לֹא
אֶתְפָּרְקָת בְּכִסְפָּא אוֹ חִירוּתָא לֹא אֶתְהִיבָת
לֵה בִשְׁטֵר בְּקִרְתָּא תְּהִי לֹא יוֹמְתוֹן אֲרִי לֹא
אֶתְחַרְרַת:

(כ) וְאִישׁ כִּי-יִשְׁכַּב אֶת-אִשְׁהוֹ שְׂכֶבֶת-זֶרַע וְהוּא
שִׁפְחָה נִחְרַפְתָּ לְאִישׁ וְהַפְּדָה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חִפְשָׁה
לֹא נִתְּנָה לָהּ בְּקִרְתָּא תְּהִי לֹא יוֹמְתוֹ בִּי-לֹא חִפְשָׁה:

מִיתָה, כִּי לֹא חִפְשָׁה וְאֵין קְדוּשָׁיָה קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין.
וְרִבּוּתֵינוּ (כריתות יא) לְמַדּוֹ מִכָּאן, שְׁמִי שֶׁהוּא בְּמִלְקוֹת
יֵהָא בְּקִרְיָא, שֶׁהַדִּינִים הַמְלַקִּין קוֹרִין עַל הַלּוֹקָה
(דברים כח נח-נט): "אִם-לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת וְגו'... וְהַפְּלִא
ה' אֶת-מַכַּתְךָ וְגו'". **כִּי-לֹא חִפְשָׁה** • (מכות כג) לְפִיכָף
אֵין חֵיב עָלֶיהָ מִיתָה, שְׁאֵין קְדוּשָׁיָה קִדּוּשִׁין. הָא אִם
חִפְשָׁה – קְדוּשָׁיָה קִדּוּשִׁין וְחֵיב מִיתָה.

כ"ט נִחְרַפְתָּ לְאִישׁ • מִיעֲדָת וּמִיחַדָּת לְאִישׁ, וְאֵנִי
יֹדֵעַ לוֹ דְּמִיּוֹן בְּמִקְרָא. וּבִשְׁפָחָה כְּנַעֲנִית (קידושין ו)
שִׁחְצִיָּה שִׁפְחָה וְחִצִּיָּה בַּת חוֹרִין הַמֵּאֲרֶסֶת לְעַבְדֵי עֲבָרִי
שְׁמֵתָר בִּשְׁפָחָה, הַכְּתוּב מְדַבֵּר. וְהַפְּדָה לֹא נִפְדָּתָה •
פְּדוּיָה וְאֵינָה פְּדוּיָה, וְסֵתָם 'פְּדוּיוֹן' בְּכֶסֶף (ת"כ, גיטין לט).
אוֹ חִפְשָׁה • בִּשְׁטֵר. בְּקִרְתָּא תְּהִי • הִיא לּוֹקָה וְלֹא
הוּא. יֵשׁ עַל בֵּית-דִּין לְבַקֵּר אֶת הַדָּבָר, שְׁלֹא לְחִיבּוֹ

ספורנו

הַחֲטָא אֵינוֹ אֶלָּא שְׁחָלַל אֶת קִדְשׁ ה'
לְבַעַל חִצִּי שִׁפְחָה. וּבִהְיוֹת הַפֶּעַל הַזֶּה
נִגְדָּ כְּבוֹד הָאִישׁ הַפּוֹעֵל, לֹא נִגְדָּ כְּבוֹד
הָאִשָּׁה הַמִּתְפַּעֵלָת, אֵין סִפְקָ שֶׁהִיא
הִרְגִּילָתָה, וְרִאיוֹנָה לְלִקּוֹת. וְהִנֵּה הַמּוֹיֵד
בָּזֶה, שֶׁעָשָׂה זֶה הַסְכָּלוֹת לְחַלֵּל אֶת
עֲצָמוֹ, הוּא קָרוֹב לְשׁוּגָ, וּמִקְרִיב אֶשֶׁם
עַל חִלּוּל הַקִּדְשׁ. תוֹרָה כֹּא

אֲמַנָּם עַל עֲנִין שִׁפְחָה חֲרוּפָה, עִם
הֵיחֹתוֹ חֹק שֶׁהִיא לּוֹקָה וְהוּא אֵינוֹ לּוֹקָה,
וְשֶׁהוּא מִבְּיַד קָרְבָן עַל הַמּוֹיֵד, וְשִׁמְתִי
אֵלוֹ לֹא יִקְרוּ בְּכָל שְׁאָר מִצְוֹת
שִׁבְתוֹרָה, מִכָּל מְקוֹם נִתֵּן קֶצֶת טַעַם
לְדָבָר בְּאֲמָרוֹ, תוֹרָה כ'
(כ) **כִּי לֹא חִפְשָׁה**. כְּלֹאמֹר, הַחֲטָא נִקַּל
בָּזֶה שֶׁלֹּא תִפְשׁוּ קְדוּשֵׁי הַמֵּאֲרָס, וְעַקֵּר

(יט) **אֶת חֻקְתִּי תִשְׁמְרוּ**. וְהוֹפִיר חֻקִּים
בְּמִלְאֵכַת הַמִּרְעָה וּבַעֲבוּדַת הָאֲדָמָה
וּבְמִלְבוּשׁ (פסוק נז), וּבְמִשְׁגָּל (פסוקים כ כב)
וּבְמִאֲכָל וּבְמִשְׁתָּה (כג כד) וּבְהַגְדַת
הַעֲתִידוֹת (כו), שֶׁבְּכָל אֶלֶּה הָיְתָה
הַנִּהְגָּת חֲיִיהֶם אֹ. וְהִנֵּה רַב מִה שְׁאִסֵּר
הֵם עֲנִינִים מְגִדִּים לְכַוֵּנַת הַטָּעֵב
הַמְכַנְנָת מֵאֵת הָאֵל יִתְעַלָּה הַמִּסְדֵּרוֹ.

~ נקודות משיחות קודש ~ (משיחות שבתי־קודש פרשת אחרי־קדושים תשמ"ח)

הדרך השנייה. כאשר מקהילים יהודים כדי למסור להם 'גופי תורה', יש לפתוח בהדגשת גודל מעלתם של ישראל - "קדושים תהיו כי קדוש אני" (היינו, שקדושתם של ישראל קשורה לקדושתו יתברך ונובעת ממנה). ואכן, שפי השיטות נבחנו במרוצת הדורות, והתברר כי השיטה השנייה השיגה הצלחה רבה יותר.

"פרשה זו נאמרה בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויין בה" (ויקרא־רבה)
הבא לעורר את הקהל לתשובה ומעשים טובים - שתי דרכים לפניו. דרך אחת, להדגיש את חומרת האסורים ולתאר את העונש עליהם. דרך שנייה, להבליט את היוקר והעילוי של התורה ומצוותיה ואת גודל מעלת היהודי. מדברי המדרש פאן, נמצאנו למדים כי יש להעדיף את

כא וייתי ית אשמה קדם יי לתרע משפן
זמנא דכר לאשמא :

(כא) והביא את־אשמו ליהוה אל־פתח אהל מועד
איל אשם:

כב וכפר עליו כהנא בדקרא דאשמה קדם
יי על חובתה די חב וישתבק לה מחובתה
די חב :

(כב) וכפר עליו הכהן באיל האשם לפני יהוה
על־חטאתו אשר חטא ונסלח לו מחטאתו אשר
חטא: פ

כ"י - ונסלח לו מחטאתו אשר חטא • (גישין לט. כריתות ט) לרבות את המזיד כשוגג.

כג וארי תעלון לארעא ותצבון כל אלן
דמיכל ותרסקון רחקא ית אבה תלת שנין
יהי לכון מרחק לאבדא לא יתאכל:

(כג) וכי־תבאו אל־הארץ ונטעתם פל־עץ מאכל
וערלתם ערלתו את־פריו שלש שנים יהיה לכם
ערלים לא יאכל:

(ח"ס). יכול, אם הצניעו לאחר שלש שנים יהא מתר?
תלמוד לומר: "יהיה", בהיותו יהא.

כ"י - וערלתם ערלתו • ואטמתם אטימתי; יהא
אטום ונסתם מלהנות ממנו. שלש שנים יהיה
לכם ערלים • מאימתי מונה לו? משעת נטיעתו

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כב עמ' 103)

כאן שני דינים, וערלתם . . את פריו - אסור על הפרות.
יהיו לכם ערלים - חובה על האדם לספור שלש שנים
לפני אכילת הפרות. ומאחר שהספירה מטלת עליו, היא
מתחילה משעת פעלתו - הנטיעה.

מאימתי מונה לו, משעת נטיעתו (רש"י יט, כג) וקשה,
אולי מתחילה הספירה מעת שהעץ מתחיל להניב פרות.
ויש לומר, דהנה "יהיה לכם ערלים" מיותר לכאורה, שהרי
כבר נאמר "וערלתם . . את פריו". ומזה למד רש"י שיש

~ נקודות משיחות קודש ~ (עלפי לקוטי שיחות חלק ג, עמוד 993 - מותך 'לקראת שבת')

מחבר לא בטל

כלל הוא בכל התורה כלה שהמעוט בטל ברב. ואם כן יש
לשאל: מפיון שעם ישראל הם "המעט מפל העמים"
(ואתחנן ז, ז), האין יש כח בידם שלא להתערב ולהבטל
בתוך מדבר העמים?
ועל־זה כתוב "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם
היום" (ואתחנן ד, ז). שמפיון שעם ישראל קשורים ומאחדים
תמיד עם הקב"ה, וכל הזמן הם בבחינת "מחבר", הנה
אי־אפשר שיתבטלו חס־ושלום ויתערבו באמות, אלא גם
בתוך ה"שבעים זאבים" הם חיים וקיימים, ו"עם לבדד
ישכון ובגוים לא יתחשב" (בלק כג, ט).

שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל: (יט, כג)
שנינו (ערלה פרק א משנה ו) "נטיעה של ערלה כו', שנתערבו
בנטיעות, הרי זה לא ילקט, ואם לקט יעלה באחד ומאתים".
כלומר, הדין הוא שערלה שנתערבה הרי זו עולה באחד
ומאתים, אף זהו רק בדיעבד, כי "אין מבטלין אסור
לכתחלה". אמנם בטול אסור הערלה הוא רק לאחר
שלקט מן המחבר, ולכן לכתחלה "לא ילקט", מה־שאי־כן
בשומחבר לקרקע, אינה בטלה גם באחד ומאתים, כי
"מחבר לא בטל" (ראה בכל זה, מפרשים בערלה שם).
ויש לפרש זה בדרך הדרוש:

(כד) ובשנה הרביעית יהיה כל-פריו קדש הלולים
כד ובשנת רביעית יהי כל אפה קדש
תשבחון קדם יי:
ליהוה:

כ"י • יהיה כל-פריו קדש • כמעשר שני, שכתוב בו
(ויקרא כד ז): "וכל-מעשר הארץ וגו' קדש לה'". מה
מעשר שני, אינו נאכל חוץ לחומת ירושלים (קידושין)

(כה) ובשנה החמישית תאכלו את-פריו להוסיף
לכם תבואתו אני יהוה אלהיכם:

כ"י • להוסיף לכם תבואתו • המצוה הזאת
שתשמו, תהיה להוסיף לכם תבואתו, ששכרה
אני מברך לכם פרות הנטיעות. היה רבי עקיבא
אומר: דברה תורה כנגד יצר הרע, שלא יאמר אדם:

(כו) לא תאכלו על-הדם לא תנחשו ולא תעוננו:
כו לא תיכלון על דמא לא תנחשון ולא
תעונון:

כ"י • לא תאכלו על-הדם • להרבה פנים נדרש
ב'סנהדרין' (ס) אזכרה שלא יאכל מבושר קדשים
לפני זריקת דמים, ואזכרה לאוכל מבהמת חלין
טרם שתצא נפשה, ועוד הרבה. לא תנחשו • (סנהדרין)

(כז) לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת
זקנך:

כ"י • לא תקפו פאת ראשכם • (מכות כ) זה המשוה
צדעיו לאחריו אָזְנו ולפדחתו, ונמצא הקף ראשו
עגל סביב, שעל אחוריו אָזְנו עקרי שערו למעלה
מצדעיו הרבה. פאת זקנך • (מכות כא) סוף הזקן

(כח) ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתבת קעקע
לא תתנו בכם אני יהוה:

כ"י • ושרט לנפש • בן דרבן של אמוריים, להיות
משרטין בשרם כשמת להם מת. וכתבת קעקע •
(מכות כא) כתב המחקר ושקוע, שאינו נמחק לעולם,
שמקעקעו במחט והוא משחיר לעולם. קעקע •

ספורנו

(כד) ובשנה הרביעית יהיה כל-פריו קדש הלולים
(כד) ובשנת רביעית יהי כל אפה קדש
תשבחון קדם יי:
ליהוה:

(כה) ובשנה החמישית תאכלו את-פריו להוסיף
לכם תבואתו אני יהוה אלהיכם:

(כו) לא תאכלו על-הדם לא תנחשו ולא תעוננו:
כו לא תיכלון על דמא לא תנחשון ולא
תעונון:

(כז) לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת
זקנך:

(כח) ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתבת קעקע
לא תתנו בכם אני יהוה:

קדש לעבדו, אמר, תורה כז
(כז) לא תקפו. וצוה שלא נחללם
בהקפת הראש כמעשה שוטים
ושבורים או כומרים, ולא בגלות הזקן,
באמרים 'הדרת פנים זקן' (שבת קנב, א),
ולא ב - תורה כח

(כח) שרט לנפש. במחשיבים מאד
מיתת האדם ומתאבלים מאד עליה.
וכן ב -
כתבת קעקע. לתת אות בבשרנו
מלבד אות הברית, תורה כט

(כו) לא תאכלו על הדם לא תנחשו
ולא תעוננו. כל אלה היו דרכים
אצלם בהגדת עתידות, בסורם מדרכי
רוח טהרה ונבואה לדרכי רוח
הטמאה. ובהיות מדרכי יראת האל
וקבודו שלא נחלל גופות עמו אשר

(כט) אֶל־תַּחֲלִל אֶת־בִּתְּךָ לְהִזְנוֹתָהּ וְלֹא־תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמִלֹּאָה הָאָרֶץ זִמָּה:

כ"י אֶל־תַּחֲלִל אֶת־בִּתְּךָ לְהִזְנוֹתָהּ • בְּמוֹסֵר בְּתוֹ פְּנוּיָהּ לְבִיָּאָה שְׁלֵא לְשֵׁם קְדוּשִׁין. וְלֹא־תִזְנֶה הָאָרֶץ • אִם אֵתָּה עוֹשֶׂה בֶן, הָאָרֶץ מִזְנֶה אֶת פְּרוּתֶיהָ לַעֲשׂוֹתָן

(ל) אֶת־שִׁבְתֵּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה: כ"י וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ • (יבמות ה) לֹא יִכְנֹס לֹא בְּמִקְלוֹ וְלֹא בְּמִנְעָלוֹ וּבִצְנֻדָּתוֹ וּבִצְבָק שַׁעַל רִגְלָיו; וְאִף־

(לא) אֶל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֲבֹת וְאֶל־הַיְדֻעָנִים אֶל־תִּבְקָשׁוּ לְטַמְּאָה בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: ל"א לֹא תִפְּנוּ בְּתֵר בְּדִין וּדְכוּרֵי לֹא תִתְּפַעֲפוּ לְאִסְתַּאֲבָא בְּהוֹן אָנָּה יי אֱלֹהֵינוּ:

כ"י אֶל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֲבֹת • אֲזַהֲרָה לְבַעֲל־אוֹב וְיִידְעוּנִי (סנהדרין סה) • בַּעַל־אוֹב, זֶה פִּיתוּם הַמְדַּבֵּר מִשְׁחִיו. וְיִידְעוּנִי, מְכַנִּים עֲצָם חַיָּה שֶׁשְּׁמָהּ 'יְדוּעַ' לְתוֹךְ פִּיו, וְהַעֲצָם מְדַבֵּר. אֶל־תִּבְקָשׁוּ • לְהִיּוֹת

(לב) מִפְּנֵי שִׁיבָה תָקוּם וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן מֵאֲלֹהִיד אֲנִי יְהוָה: ל"ב מִן קִדְּם דְּסִבְר בְּאוֹרִיתָא תָקוּם וְתִהְיֶה אִפִּי סָבָא וְתִדְחַל מֵאֲלֹהִיד אָנָּה יי:

כ"י מִפְּנֵי שִׁיבָה תָקוּם • (ת"כ, קידושין לב) כֹּחַ זָקֵן אֲשֶׁמֵּאִי? תִּלְמִיד לֹמֵר: "זָקֵן", אֵין זָקֵן אֶלָּא שְׁקֵנָה חֲכָמָה. וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן • אֵיזֵהוּ הַדּוֹר? לֹא יֵשֵׁב בְּמִקְוָמוֹ וְלֹא יִסְתֵּר אֶת דְּבָרָיו. כֹּחַ יַעֲצִים עֵינָיו כְּמוֹ

• יום שישי י"ב אייר •

(לג) וְכִי־יִגְוֹר אֶתְךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ: ל"ג וְאֵרֵא יִתְגַּדֵּר עִמָּךְ גֵּיּוֹרָא בְּאַרְעִינוּ לֹא תוֹנוּ יִתָּה: כ"י לֹא תוֹנוּ • אוֹנָא דְּבָרִים; לֹא תֹאמַר לוֹ: אֲמַשׁ הָיִיתָ עוֹבֵד עֲבֹדַת אֱלִילִים, וְעַכְשָׁו אֵתָּה בָּא לְלַמֵּד תּוֹרָה שְׁנִתְּנָה מִפִּי הַגְּבוּרָה.

ספורנו

(כט) (אל תחלל את בתך להזנותה). ולא בהזנות הבת אפלו פנויה, אשר הוא חלול לה ולאביה, בענין "כי תחל לזנות, את אביה היא מחללת" (לחזק ב). ואחר שהזהיר מהענינים המחללים, צוה לכבד את הימים והמקומות והאנשים הקדושים, ואמר, תורה ל (ל) את שבתתי תשמרו. שהם השבת וכל מקראי קדש. ומקדשי תיראו. והוא כל מקום מקדש לתורה, להפלה ולעבודה. ובהיות

דרישת האובות אצל האמות דרישה אלהית בעד החיים אל המתים, אמר, תורה לא (לא) אל תפנו אל האבות. אל תפנו אליהם, אצל תתנו ערף ולא פנים, אין צריך לומר שלא תכבדום. אל תבקשו אותם כדי להטמא בהם, אצל תבקשו לדעת טיבם להורות, כאמרם ז"ל "לא תלמד לעשות" (דברים יח, ט) אצל אתה למד להבין ולהורות (שבת עה,

א. תורה לב (לב) מפני שיבה תקום. אבל תהדרו קדושי עליון, ומהם השיבה ב"ב, כאמר "עטרת תפארת שיבה, בדרך צדקה תמצא" (משלי טו, לא). והדרת פני זקן. והם תופשי התורה, כמו שאמר רבותינו ז"ל: אין זקן אלא מי שקנה חכמה (קדושין לב, ב). ואחר שהזהיר על כבוד הקדושים, הזהיר מלבוזות את השפלים, ואמר, תורה לג (לג) וכי יגור אתך גר בארצכם לא

(לד) כְּאַזְרוּחַ מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר | הַגֵּר אֶתְכֶם
וְאַהֲבַת לוֹ כְּמוֹד פִּי-גֵרִים הֵייתֶם בְּאַרְץ מִצְרַיִם
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

יט"ו פִּי-גֵרִים הֵייתֶם • מוֹם שָׁבַד אֶל תֹּאמַר לַחֲבִידְךָ. אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם • אֱלֹהֶיךָ וְאַלֵּהֶיוּ אֲנִי.

(לה) לֹא-תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל
לֵאמֹר לֹא תַעֲבִידוּן שֹׁקֵר בְּדִין בַּמִּשְׁחָתָא
וּבַמִּשְׁוֹרָה:

יט"ו לֹא-תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט • אִם לְדִין, הָרִי כָּכָר
נֹאמַר: "לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט", וּמַהוּ "מִשְׁפָּט"
הַשְּׁנוּי כָּאֵן? הִיא הַמִּדָּה וְהַמִּשְׁקָל וְהַמִּשְׁוֹרָה; מִלְּמַד
שֶׁהַמִּדָּה נִקְרָא דִּין, שָׁאֵם שֹׁקֵר בַּמִּדָּה, הָרִי הוּא
כַּמִּשְׁקָל לְאֵת הַדִּין, וְקָרְוִי עוֹל, שְׁנֵאֵי וּמִשְׁקָן, חֶרֶם

~ נְקוּדוֹת מִשִּׁיחוֹת קוֹדֶשׁ ~ (לְקוּטֵי שִׁיחוֹת כֹּךְ כו עמ' 150)

לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט, בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמִּשְׁוֹרָה (יט).
(לה) מִצְוֹת-עֲשֵׂה לְצִדֵּק הַמֵּאֲזִינִים • וּלְדַקֵּדק בְּחֻשְׁבוֹנוֹ
בְּשִׁיעַת עֲשִׂיתוֹ (רמב"ם) בַּמִּדָּה חֲסֵרָה יֵשׁ שְׁתֵּי תַנּוּעוֹת
מִגְּדוּלוֹת. מִחַד גִּיסָא - עֵצֶם פְּעֻלַּת הַמִּדָּה מוֹרָה עַל

(לו) מֵאֲזִינִי צִדֵּק אֲבִי-צִדֵּק אִיפֹת צִדֵּק וְהֵן צִדֵּק
יִהְיֶה לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

יט"ו אֲבִי-צִדֵּק • הֵם הַמִּשְׁקוּלוֹת שֶׁשׁוֹקְלִין כְּגִגְדוֹן.
אִיפֹת • הִיא מִדַּת הַיָּבֶשׁ. הֵן • זֶה הִיא מִדַּת הַלֵּחַ.
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם • עַל-מִנַּת כֶּן. דְּכָר אַחֵר: אֲנִי

(לז) וְשִׁמְרַתֶּם אֶת-כָּל-חֻקֹּתַי וְאֶת-כָּל-מִשְׁפָּטַי
וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה: פ

כ (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

תּוֹנוֹ אֹתוֹ. אֶפְלוֹ אוֹנָאת דְּכָרִים.
וְדוֹסִיף וְאָמַר, תּוֹרָה לֵד
(לה) לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה
בַּמִּשְׁקָל וּבַמִּשְׁוֹרָה. וְזֶה, כִּי בְהִיּוֹת
בְּכָל אוֹנָאָה גַם אוֹנָאת מִמוֹן, הַדְּהִיר
מִן הָאוֹנָאָה הַכְּלִילִית לְאוֹרָח וְלִגֵּר, וְהֵם

מִדּוֹת הַלֵּחַ וְהַיָּבֶשׁ וּמִשְׁקוּלוֹתֶם. תּוֹרָה לֵד
(לז) וְשִׁמְרַתֶּם אֶת כָּל חֻקֹּתַי וְאֶת כָּל
מִשְׁפָּטַי. תַּעֲשִׂנוּ בָּהֶם וְתִכְרִירוּ הֵייתֶם
הַגּוֹנִים.
וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם. וּבְזֶה הָאֶפֶן תַּעֲשׂוּ
לְגֵרַע. תּוֹרָה א

בועם בני ישראל תימר גבר גבר מפני
ישראל ומן גיורא דיתגורין בישראל די יתן
מזרעה למלך תקטלא תקטל עמא בית
ישראל ירגמנה באבנא:

(ב) וְאֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּמִן-הַגֵּר הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרְעוֹ לַמֶּלֶךְ
מוֹת יוֹמָת עִם הָאָרֶץ יִרְגְּמֻהוּ בָאֲבָן:

נבראת הארץ. דבר אחר: עם שעתידין לירש את
הארץ על-ידי מצות הללו.

כ"י וְאֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר • עֲנִשִּׁין עַל הָאֲזָרוֹת.
מוֹת יוֹמָת • (ת"כ) בְּבֵית-דִין; וְאִם אֵין כַּח בֵּית-דִין,
עִם הָאָרֶץ מְסִיעִין אוֹתָן. עִם הָאָרֶץ • (ת"כ) עִם שְׂבָגִינוּ

ג וְאֵנָּה אֶתֶּן יָת רֹגְזֵי בְּגִבְרָא הֵהוּא וְאֲשִׁיצֵי
יְתֵיהּ מִגּוֹ עֲמִיה אַרִי מִזְרַעֲה יְהִי לַמֶּלֶךְ בְּדִיל
לְסַבָּא יָת מַקְדָּשִׁי וְלֹאֲחֵלָא יָת שְׂמָא
דְּקִידָשִׁי:

(ג) וְאֵנִי אֶתֵּן אֶת-פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אוֹתוֹ
מִקִּרְבַּ עַמּוֹ כִּי מִזְרְעוֹ נָתַן לַמֶּלֶךְ לְמַעַן טַמֵּא
אֶת-מִקְדָּשִׁי וְלַחֲלֹל אֶת-שֵׁם קְדֹשִׁי:

זרע פסול מנין? תלמוד לומר: "בתתו מזרעו למלך".
למען טמא את-מקדשי. את כנסת ישראל, שהיא
מקדשת לי, כלשון (לקמן כא כג): "ולא יחלל את-
מקדשי".

כ"י וְאֵתֵּן אֶת-פְּנֵי • (ת"כ) פְּנֵי שְׁלִי, פוֹנֶה אֲנִי מִכָּל
עֲסָקִי וְעוֹסֵק בּוֹ. בְּאִישׁ • וְלֹא בַצָּבוֹר, שְׂאִין כָּל
הַצָּבוֹר נִכְרְתִין. כִּי מִזְרְעוֹ נָתַן לַמֶּלֶךְ • (ת"כ, סנהדרין סד)
לִפִּי שְׁנָאֵמַר: "מַעֲבִיר בְּנוֹ-וּבְתוֹ בְּאֵשׁ", בֶּן-בְּנוֹ
וּבֶן-בְּתוֹ מִנֵּין? תִּלְמוּד לומר: "כִּי מִזְרְעוֹ נָתַן לַמֶּלֶךְ".

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יז עמ' 323)

לפניו ("אשר יביאו... את זבחייהם... אל פתח אהל מועד
... לריח ניחח"); ומוכן שנתן לפרש "פונה אני מפל עסקי".
ורש"י מחדש שנתן לפרש כך גם בפרשתנו, שאינה
מדברת על 'עסק' מיוחד של ה'.

פונה אני מפל עסקי ועוסק בו (רש"י כ, ג) פן פרש גם
בפרשת "אחרי" על "ונתתי את פני בנפש האוכלת את
הדם". והצרך לחזר על זה כאן, כי בפרשת "אחרי" מדבר
ב'עסקו' של ה', היינו הקרבת קרבנות במקדשו לריח ניחח

ד וְאִם הָעַלְמִים יַעֲלִימוּ עִם הָאָרֶץ אֶת-עֵינֵיהֶם מִן
הָאִישׁ הַהוּא בְּתֵתוֹ מִזְרְעוֹ לַבִּלְתִּי הַמִּית אוֹתוֹ:

(ד) וְאִם הָעַלְמִים יַעֲלִימוּ עִם הָאָרֶץ אֶת-עֵינֵיהֶם מִן
הָאִישׁ הַהוּא בְּתֵתוֹ מִזְרְעוֹ לַבִּלְתִּי הַמִּית אוֹתוֹ:

כ"י וְאִם הָעַלְמִים יַעֲלִימוּ • אִם הָעַלְמִים בְּדָבָר אֶחָד, סוֹף שִׁיעֲלִימוּ בְּדָבָרִים הַרְבֵּה; אִם הָעַלְמִים סִנְהֶדְרִי
קִטְנָה, סוֹף שִׁיעֲלִימוּ סִנְהֶדְרִי גְדוֹלָה.

ספורנו

עדים והתראה. תורה ג
(ג) וְאֵנִי אֶתֵּן אֶת פְּנֵי בְּאִישׁ
הַהוּא. אִם לֹא יוֹשִׁיב מִרְשָׁעוּ בְּאִפֶּן
שֶׁלֹּא תִהְיֶה מִיתָתוֹ בְּפִרְתּוֹ.
וְהִכְרַתִּי אוֹתוֹ. וְזֶה בְּהִכְרֵחַ יוֹכֵן לְחַיִּי
עוֹלָם, אַחֵר שְׂרָגְמוֹהוּ בְּאֲבָן, שְׂאִין
לְהַכְרִיתוֹ עוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה.
לְמַעַן טַמֵּא אֶת מִקְדָּשִׁי. לְסַלֵּק
הַשְׂכִּינָה מִיִּשְׂרָאֵל, וְרָאוּי שֶׁהֵם
יִרְגְּמוּהוּ.
וְלַחֲלֹל אֶת שֵׁם קְדֹשִׁי. לְפִיכָךְ אֶתֶּן פְּנֵי
בוֹ אִף עַל פִּי שְׂאֵינָה עֲבוּדָה
זָרָה. תורה ד

הטמאה בזרע, וזה בעריות שאמר
עליהם למעלה "אל תטמאו בכל אלה,
כי בכל אלה נטמאו הגוים". ותטמא
הארץ" (לעיל יח כד כה). והשלישית,
הטמאה במאכלות האסורות, שאמר
עליהם בסוף זאת הפרשה "אשר
הבדלתי לכם לטמא" (פסוק כח). אמנם
בפרשת אמר דבר על הטמאה במת,
וחלול הזרע, והמומין, והמעילה, אשר
אין להם ענין וולתי בקדשים בלבד.
והתחיל לדבר במלך, ואמר "עם
הארץ ירגמוהו באבן". וזה יעשה
הקמון בקנאם לכבוד קונם, וזה כשיש

כ (ב) אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרְעוֹ לַמֶּלֶךְ. אַחֵר
שְׂבָאֵר הַכּוֹנֵה הָאֲלֹהִית לְקֹדֶשׁ אֶת
יִשְׂרָאֵל לְמַעַן יִדְמוּ אֵלָיו כְּפִי הָאֶפְשָׁר,
וְהוֹרָה אוֹתָם אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר בָּהֶם
תוֹשֵׁג הַתְּכִלִּית הַמְּכֻנֶּנֶת מֵאֵת הָאֵל
יִתְעַלֶּה, וְהוֹדִיר מִהֶפְכָּה, דָּבָר בְּעִנֵּשׁ
הַמְּשֻׁמָּאִים בְּאֶחָד מִג' מִינֵי טַמְאוֹת
הַמְּנִגְדּוֹת לְקֹדֶשׁ הַנּוֹכְרֶת. הָאֲחֵת הִיא
הַטְּמָאָה בְּדַעוֹת, כְּעִנֵּין הַמֶּלֶךְ שְׂאֵמֶר
בוֹ "לְמַעַן טַמֵּא אֶת מִקְדָּשִׁי" (פסוק א),
וּכְעִנֵּין הָאוֹבוֹת וְהַיְדְּעוֹנִים (פסוק ו)
שְׂאֵמֶר עֲלֵיהֶם לְמַעַל "אֵל תִּבְקָשׁוּ
לְטַמְּאָה בָּהֶם" (יט, לא). וְהַשְׁנִית, הִיא

(ה) וְשִׁמְתִּי אֹנִי אֶת־פָּנַי בְּאִישׁ הֵהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ וְאֵת כָּל־הַזָּנִים אַחֲרָיו לַזֹּנוֹת אַחֲרַי הַמִּלֵּךְ מִקֶּרֶב עִמָּם:

נ"י • וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ • אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: וְכִי מִשְׁפָּחָה מָה חֶטְאָה? אֵלָּא לְלַמֶּדֶךָ, שְׂאִין לָךְ מִשְׁפָּחָה שְׂשִׁי בָּהּ מוֹכֵס שְׂאִין כָּלָם מוֹכְסִין, שְׂכָלָם מִחִפִּין עָלָיו. וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ • לָמָּה נֹאמַר? לְפִי שְׁנֹאמַר "וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ", יָכוֹל יִהְיֶה כָּל הַמִּשְׁפָּחָה בְּהִכְרַת?

תלמוד לומר: "אתו" — אותו בהכרת ולא כל המשפחה בהכרת אלא ביסורין. לזנות אחרי המלך • (ח"כ) לרבות שאר עבודת אלילים שעבדה בכך, ואפלו אין זו עבודתה.

(ו) וְהִנָּפֵשׁ אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֶל־הָאֵבֶת וְאֶל־הַיְדֻעִים לַזֹּנוֹת אַחֲרֵיהֶם וְנִתְּתִי אֶת־פָּנַי בְּנַפְשׁ הֵהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עִמּוֹ:

וְנֹאנֵשׁ דֵּי יִתְּפִנִי בְּתַר בְּדִין וּדְכוּרֵי לְמַטְעֵי בְּתַרְיָהוֹן וְאִתָּן יֵת רִיגְזֵי בְּאִנְשָׁא הֵהִיא וְאִשְׁיָצִי יִתְּהּ מִגֹּז עִמָּה:

(ז) וְהִתְקַדְּשִׁיתָם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וְהִתְקַדְּשׁוֹן וְתַהוֹן קְדִישִׁין אֲרִי אָנָּה יי אֱלֹהֵכּוֹן:

נ"י • וְהִתְקַדְּשִׁיתָם • זו פרישות עבודת אלילים.

♦ שבת קודש י"ג אייר ♦

(ח) וְשִׁמְרַתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה מִקְדָּשְׁכֶּם:

ח וְתַרְוִין יֵת קִנְמִי וְתַעֲבִדִין יִתְהוֹן אָנָּה יי מִקְדָּשְׁכּוֹן:

(ט) בִּי־אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלָל אֶת־אֲבִיו וְאֶת־אִמּוֹ מוֹת יוֹמָת אָבִיו וְאִמּוֹ קָלַל דָּמְיוֹ בּוֹ:

ט אֲרִי גִבֵּר גִּבֵּר דֵּי יִלוֹשׁ יֵת אֲבוּהִי וְיֵת אִמָּהּ יִתְקַטֵּל אִתְקַטֵּל אֲבוּהִי וְאִמָּהּ לֹט קִטְלָא חֲזִיב:

נ"י • אָבִיו וְאִמּוֹ קָלַל • (ח"כ, סנהדרין פה) לרבות לאחר מיתה. דָּמְיוֹ בּוֹ • זו סקילה, וכן כל מקום שְׁנֹאמַר: "דָּמְיוֹ בּוֹ", "דָּמִיהֶם בָּם", וְלַמִּדְנִי מֵאוֹב וְיִדְעוּנִי, שְׁנֹאמַר בָּהֶם: "בְּאֶכֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דָּמִיהֶם בָּם". וּפְשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא: כְּמוֹ "דָּמוֹ בְּרָאשׁוֹ" אֵין נֶעֱנֵשׁ עַל מִיתָתוֹ אֵלָּא הוּא, שֶׁהוּא גֵרָם לַעֲצָמוֹ שִׁיְהָרֵג.

ספורנו

(ה) וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ. כִּי לֹא תִהְיֶה הַעֲלָמַת עֵינַי עִם הָאָרֶץ וּזְלָתִי מִיַּד מִשְׁפַּחְתּוֹ הַמְּחַזְקִים בִּידּוֹ. תורה ו

(ז) וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. בְּפִרְשָׁה מִן הָעֲרִיּוֹת. וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. שִׁיְהִיָּה הֲזָרַע מוֹכֵן לְשָׂרוֹת שְׂכִינָה בְּתוֹכּוֹ, כְּאֶמְרָם ו'ל' שְׂאִין הַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה אֵלָּא עַל מִשְׁפָּחוֹת מִיָּחֶסֶת בִּישְׂרָאֵל.

כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. שְׁאֲמַרְתִּי לְאַבְרָהָם לֵךְ לְאַלְהֵים וּלְזַרְעֶךָ אַחֲרָיךְ" (בראשית יז, ז) - וְלִזְרַע הַמִּיָּחֶסֶת אַחֲרָיךְ, כְּמוֹ שֶׁבָּאָרוֹ ו'ל'. תורה ו

(ח) וְשִׁמְרַתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם. וּבִזְהָה אֶפְסָן שֶׁתִּתְקַדְּשׁוּ בְּפִרְיָשָׁה מִן הָעֲרִיּוֹת תִּשְׁמְרוּ וְתַעֲשׂוּ לְדוּרוֹת. כִּי אִם לֹא תִתְקַדְּשׁוּ אֹתָם, יִמְרוּ גַם הַבָּנִים בְּלִי סֶפֶק בְּהִיּוֹתָם נוֹלָדִים בְּחֶטֶא, כְּעִנְיֵן "הֵן בְּעוֹן חוֹלְלֵתִי" (תהלים נא, ז).

אֲנִי ה' מִקְדָּשְׁכֶּם. כִּי אֶמְנֵם מִה שְׁאֲסַרְתִּי בְּעֲרִיּוֹת הוּא לְקַדְּשֶׁכֶּם

(ט) כִּי אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלָל אֶת־אֲבִיו וְאֶת־אִמּוֹ מוֹת יוֹמָת אָבִיו וְאִמּוֹ קָלַל דָּמְיוֹ בּוֹ. כִּי אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלָל. וְהָאֵת עַל שְׂאֵנִי מִקְפִּיד כָּל כֶּךָ שֶׁתִּהְיֶה הַקְּדָשָׁה בְּזָרַע, שֶׁהָרִי עֲנִשְׁתִּי מִיָּת בֵּית דִּין אֵת הַמִּקְלָל הוֹרִיו, שְׁזָה יִקְרָה עַל הָרִב בְּהִיּוֹת פֶּסוּל בְּזָרַע, כִּי אִזּוֹ הוּא בְּלָתִי מוֹכֵן אֵל מִה שְׂכָתוֹב "שְׁמַע בְּנִי מוֹסֵר אָבִיךָ" וכו' (משלי א, ח). וְאִישׁ כְּזֶה לֹא יִשְׁמַר חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים, כִּי לֹא יִקְבָּלָם מֵאֲבִיו וּמֵאִמּוֹ כָּלָל. תורה ו

(י) וַאִישׁ אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת-אִשְׁתּוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִנָּאֵף
אֶת-אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ מוֹת-יוֹמָת הַנָּאֵף וְהַנֶּאֱפָת:

כ"י • וַאִישׁ • פָּרַט לְקָטָן. אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת-אִשְׁתּוֹ
אִישׁ • (קידושין יט. סנהדרין נב) פָּרַט לְאִשְׁתּוֹ קָטָן. לְמַדְנוּ שְׁאִין
לְקָטָן קְדוּשִׁין. וְעַל אִיזוֹ אִשְׁת־אִישׁ חִיבָתִי לָךְ?
אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת אִשְׁת־רַעְהוּ • פָּרַט לְאִשְׁתּוֹ עוֹבֵד

(יא) וַאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת-אִשְׁתּוֹ אֲבִיו עִרוֹת אֲבִיו
גָּלָה מוֹת-יוֹמָתוֹ שְׁנֵיהֶם דְּמִיהֶם בָּם:

(יב) וַאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת-כַּלְתּוֹ מוֹת יוֹמָתוֹ שְׁנֵיהֶם
תָּבֵל עֲשׂוֹ דְּמִיהֶם בָּם:

כ"י • תָּבֵל עֲשׂוֹ • גָּנְאִי. לְשׁוֹן אַחֵר: מְבַלְבֵּלִין זָרַע הָאֵב בְּזָרַע הַבֵּן.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ה' עמ' 188)

הַסְבָּא נִוְתָנָה, אָפּוּא, שְׁלֹאֲחֵר מִיַּתַּת הַבֵּן, כַּאֲשֶׁר אֵין טַעַם
זֶה, מִתְרַת הָאִשָּׁה לְאָבִיו. יֵתֵר עַל כֵּן: עַר וְאוֹנֵן הָרִי הַשְּׁחִיתִי
אֶת זֶרַעַם, וְאִם כֵּן לֹא שֶׁיֵּךְ כָּאֵן כָּל הָעֵנָן שֶׁל "תָּבֵל".
וַאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת כַּלְתּוֹ . . תָּבֵל עֲשׂוֹ דְּמִיהֶם בָּם
(כ, יב) וְקִשָּׁה, אִיף נִשָּׂא וְיִהְיֶה אֶת תַּמְּרָא כַּלְתּוֹ (רַאה רַשִׁי
וְיִשָּׁב לַח, כּו: "וְלֹא יִסָּף, לֹא פֶסֶק"). וְיִשָּׁב לִזְמֹר, דְּהִנֵּה טַעַם
הָאִסּוּר הוּא "תָּבֵל עֲשׂוֹ", "מְבַלְבֵּלִין זָרַע הָאֵב בְּזָרַע הַבֵּן".

(יג) וַאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת-זִכְרָא מִשְׁכָּבִי אִשָּׁה תוֹעֵבָה
עֲשׂוֹ שְׁנֵיהֶם מוֹת יוֹמָתוֹ דְּמִיהֶם בָּם:

כ"י • מִשְׁכָּבִי אִשָּׁה • (סנהדרין נה) מְכַנִּים כְּמִכְחֹל בְּשׁוּפָרֶת.

(יד) וַאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת-אִשָּׁה וְאֶת-אִמָּהּ זִמָּה הוּא
בְּאִשׁ יִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ וְאֶתְהֵן וְלֹא-תִהְיֶה זִמָּה בְּתוֹכָם:

כ"י • יִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ וְאֶתְהֵן • (סנהדרין עה) אִי אֶתְהֵן יָכוֹל
לִזְמֹר אֲשֶׁר הָרִאשׁוֹנָה יִשְׂרָאֵל, שְׁהָרִי נִשָּׂא בְּהֶתֶר
וְלֹא גִאסְרָה עָלָיו, אֲלֹא אִשָּׁה וְאִמָּה הַפְּתוּיָבִין כָּאֵן

(טו) וַאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בְּבִהְמָה מוֹת יוֹמָת
וְאֶת-הַבְּהֵמָה תִּהְרֹגוּ:

כ"י • וְאֶת-הַבְּהֵמָה תִּהְרֹגוּ • אִם אָדָם חָטָא, בְּהֵמָה
מָה חָטָא? אֲלֹא מִפְּנֵי שְׂבָאָה לְאָדָם תִּקְלָה עַל יָדָהּ,
לְפִיכָף אָמַר הַפְּתוּב: תִּסְקַל. קַל-זִחְמָר לְאָדָם, שִׁידוּעַ
לְהַבְחִין בֵּין טוֹב לְרַע וְגוֹרֵם רַעַה לְחַבְרוֹ לַעֲבֹר עֲבֵרָה.
כִּיּוֹצֵא בְּדִבְרֵי אֶתְהֵן אוֹמֵר (דְּבָרִים יב ב): "אֲבֹד תִּאֲבָדוּן

וְיִגְבֵּר דִּי יִגּוֹף יֵת אֶתְהֵן גְּבֵר דִּי יִגּוֹף יֵת אֶתְהֵן
חֲבֵרָה יִתְקַטֵּל יִתְקַטֵּל גְּבִיפָתָא:

גְּלוּלִים. לְמַדְנוּ, שְׁאִין קְדוּשִׁין לְעוֹבֵד גְּלוּלִים.
מוֹת-יוֹמָת הַנָּאֵף וְהַנֶּאֱפָת. כָּל מִיַּתָּה הָאִמּוּרָה
בְּתוֹרָה סִתָּם, אִינָה אֲלֹא חֲנֻקָּה.

יִגְבֵּר דִּי יִשְׁכָּב עִם אֶתְהֵן אֲבִיהִי עֲרִימָא
דְּאֲבִיהִי גְּלִי יִתְקַטֵּל יִתְקַטֵּל תְּרוּיָהוּן
קָטָל חֲבִיבִין:

יִגְבֵּר דִּי יִשְׁכָּב יֵת כַּלְתָּה יִתְקַטֵּל
יִתְקַטֵּל תְּרוּיָהוּן תָּבֵל עֲבָדוֹ קָטָל חֲבִיבִין:

יִגְבֵּר דִּי יִשְׁכָּב יֵת דְּכִוְרָא מִשְׁכָּבִי אֶתְהֵן
תוֹעֵבָתָא עֲבָדוֹ תְּרוּיָהוּן יִתְקַטֵּל יִתְקַטֵּל
קָטָל חֲבִיבִין:

יִגְבֵּר דִּי יִשָּׁב יֵת אֶתְהֵן וְיֵת אִמָּה עֲצַת
חָטָאִין הִיא בְּגוֹרָא יִקְדוּן יֵתָה וְיִתְהֵן וְלֹא
תְּהִי עֲצַת חָטָאִין בִּינִיכּוּן:

שְׁתִּיחָן לְאִסּוּר, שְׁנִשָּׂא אֶת חֲמוֹתוֹ וְאִמָּהּ. וְיִשָּׁב מִרְבּוּתֵינוּ
שְׁאוּמְרִים: אֵין כָּאֵן אֲלֹא חֲמוֹתוֹ, וְיִמָּהוּ "אֶתְהֵן"? אֶת
אֲחֵת מִתָּן; וְלִשׁוֹן יוֹנִי הוּא: "הֵן", אֲחֵת.

טו יִגְבֵּר דִּי יִתֵּן שְׁכָבְתָּה בְּעִירָא יִתְקַטֵּל
יִתְקַטֵּל וְיֵת בְּעִירָא יִתְקַטֵּל:

אֶת-כָּל-הַמְּקוֹמוֹת, הָרִי דְּבָרִים קַל-זִחְמָר: וְיִמָּה
אִילָנוֹת, שְׁאִינָן רוֹאִין וְאִינָן שׁוּמְעִין, עַל שְׂבָאָה תִּקְלָה
עַל יָדָם, אִמָּרָה תוֹרָה: הַשְּׁחִתָּה, שְׁרָף וְכֹלָה, הַמָּטָה
אֶת חֲבָרֵי מִדְּרָף חֲיִים לְדְרָכֵי מִיַּתָּה, עַל-אֲחֵת-כְּמָה-
וְכִמָּה.

(מז) וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל-כָּל-בְּהֵמָה לְרִבְעָה אֹתָהּ וְהִרְגֹתָ אֶת-הָאִשָּׁה וְאֶת-הַבְּהֵמָה מוֹת יוֹמָתָּהּ דְּמִיָּהם בָּם:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יח ענף 168)

מפני שבאה לאדם תקלה על ידה (רש"י כ, טו) והיגו, שאין זה בגדר ענש, אלא הבהמה נבראה לשמש את האדם, וכאשר איננה משמשת אותו אלא גורמת לו תקלה - אין מקום למציאותה בעולם. וכן הוא לגבי השקר

(יח) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת-אֶחָת בְּתָאָבִיו אוֹ-בְתֻלָּתָהּ וְרָאָה אֶת-עֲרוּתָהּ וְהָיָה-תְּרָאָה אֶת-עֲרוּתוֹ חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוֹ לְעֵינֵי בְּנֵי עַמּוֹ עֲרוֹת אֶחָתוֹ גִּלָּה עוֹנוֹ יִשָּׂא:

כש"י חסד הוא. לשון ארמי: חרפה, 'חסודא'. ומדרשו (סנהדרין נח): אם תאמר: קין נשא אחותו!?

(יח) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת-אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת-עֲרוּתָהּ אֶת-מִקְרָהּ הָעֵרָה וְהוּא גִלָּתָהּ אֶת-מִקְוֹר דְּמִיָּהּ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקְרַב עַמָּם:

כש"י הערה. גלה, וכן כל לשון "ערוה", גלוי הוא, והנא"ו יורדת בתכה לשם דבר, כמו "זערה" מגזרת (אסתר ה ט): "ולא-קם ולא-זע", וכן "אחזה" מגזרת

(יט) וְעֲרוֹת אֶחָת אִמָּהּ וְאֶחָת אָבִיהָ לֹא תִגְלֶה בִּי אֶת-שְׂאֵרֵי הָעֵרָה עִוָּנָם יִשָּׂאוּ:

כש"י וערוות אחות אמה. שנה הפתוב באזהרתו. לומר שהזהר עליהן, בין על אחות אביו ואמו מן האב, בין על אחיותיהן מן האם. אבל ערוות אשת

(כ) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת-דָּדָתוֹ עֲרוֹת דָּדוֹ גִּלָּה חֲטָאָם יִשָּׂאוּ עֲרִירִים יָמָתוֹ:

כש"י אשר ישכב את-דדתו. (יבמות נד) המקרא הזה בא ללמד על 'פרת' האמור למעלה, שהוא בענש הליכת ערירי. ערירים. פתגמו: בלא ולד; ודומה לו (בראשית טו כ): "ואנכי הולך ערירי". יש לו בנים - קוברן, אין לו בנים - מת בלא בנים. לכך שנה

(כא) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת-אִשְׁתּוֹ אָחִיו נָדָה הוּא עֲרוֹת אָחִיו גִּלָּה עֲרִירִים יִהְיוּ:

כא וגבר די ישב ית אמת אחיה מרחקא היא עריותא דאחיה גלי בלא ולד יהו:

יח וגבר די ישכוב ית אשתא סואבתא ויגלי ית עריותה ית קלנה גלי והיא תגלי ית סואבת דמקא וישפיעון תריותהון מגו עמהון:

אח. והערה זו נחלקו בה רבותינו (יבמות נח). יש אומרים: זו נשיקת שמש, ויש אומרים: זו הכנסת עטרה.

יט וערוות אחת אמה ואחת אביו לא תגלי אחי ית קריבה גלי חובהו יקבלון:

אחי אביו לא הזהר אלא על אשת אחי אביו מן האב.

כא וגבר די ישכוב ית אמת אח אביוהי ערית אח אביוהי גלי חובהו יקבלון בלא ולד ימותון:

בשני מקראות אלו: "ערירים ימתו", "ערירים יהיו"; "ערירים ימתו", אם יהיו לו בשעת עברה, לא יהיו לו כשימות, לפי שקוברן בחייו; "ערירים יהיו", שאם אין לו בשעת עברה, יהיה כל ימיו כמו שהוא עכשו.

זש"י נדה הוא • השכיבה הזאת מנדה היא ומאוסה. ורבותינו דרשו, לאסור הערצה בה כנדה, שהערצה מפרשת בה: "את מקורה הערה".

(כב) ושמרתם את-כל-חקתי ואת-כל-משפטי ועשיתם אתם ולא-תקיא אתכם הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לשבת בה:

(כג) ולא תלכו בחקת הגוי אשר-אני משלח מפניכם כי את-כל-אלה עשו ואקץ בם:

זש"י ואקץ • לשון מאוס, כמו (בראשית כז): "קצתי בחיי", כאדם שהוא קץ במזונו.

(כד) ואמר לכם אתם תירשו את-אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אתה ארץ ובת חלב ודבש אני יהיה אלהיכם אשר-הבדלתי אתכם מן-העמים:

(כה) והבדלתם בין-הבהמה הטהרה לטמאה ובין העוף הטמא לטהר ולא-תשקצו את-נפשתיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר-הבדלתי לכם לטמא:

זש"י והבדלתם בין-הבהמה הטהרה לטמאה • אין צריך לומר בין פרה לחמור, שהרי מבדלין ונפרין הם, אלא בין טהורה לך לטמאה לך, בין

(כו) והייתם לי קדשים כי קדוש אני יהיה ואבדל אתכם מן-העמים להיות לי:

זש"י ואבדל אתכם מן-העמים להיות לי • אם אתם מבדלים מהם, הרי אתם שלי, ואם לאו, הרי אתם של נבוכדנאצר וחבריו. רבי אלעזר בן עזריה אומר: מנין שלא יאמר אדם: 'נפשי קצה בכשר חזיר!' "אי אפשי ללבש כלאים! אכל יאמר:

כח ותפרשון בין בעירא דכיא למסאבא ובין עופא מסאבא לדכי ולא תשקצון ית נפשתיכון בכעירא ובכעופא ובכל די תרשש ארעא די אפרשית לכון לסאבא:

אפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי? תלמוד לומר: "ואבדל אתכם מן-העמים להיות לי", שתהא הבדלתכם מהם לשמי, פורש מן העברה ומקבל עליו על מלכות שמים.

שיעור יומי לשבת קודש י"ג אייר ושנים מקרא ואחד תרגום - כ - פרשת אחרי-קדושים

(כו) וַיֵּשׁ אִישׁ אֶחָדָה פִּי־יְהוָה בָּהֶם אֹב אוֹ יִדְעֵנִי
 מוֹת יוֹמָתוֹ בֹּאֲבֵן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמֵיהֶם בָּם:
 כְּזוֹגֵבֶר אוֹ אֶתְמָא אֲרִי יְהִי כְהוֹן בְּדִין אוֹ
 דְּכּוֹר יִתְקַטְּלָא יִתְקַטְּלוֹן בְּאַבְנָא יִרְגְּמוּן
 יִתְהוֹז קְטִילָא חֲיִבִּין: פפפ

מִי־יָהּ בָּהֶם אוֹב וְגו' • פֶּאן גָּאֵמֶר בָּהֶם | מִי־יָהּ, וְלִמְעַלֵּה 'כֶּרֶת': עֲדִים וְהִתְרַאֲה - בִּסְקִילָה, מִזִּיד בְּלֹא הִתְרַאֲה - בְּהִכְרֶת, וְשִׁגְגַתָּם - חֲטָאתָ. וְכֵן בְּכָל חִיבֵי מִיתוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם 'כֶּרֶת':

ס"ד פסוקים, ונג"ה סימן. מ"י זה"ב סימן. חסלת פרשת קדושים

ההפטרות לציבור ולשמו"ת לקמן עמודים רנו - רס

ספורנו

(כז) **וְאִישׁ אֶחָד מֵאֵשֶׁה בִּי יִהְיֶה בָהֶם**
אֶחָד מֵאֵשֶׁה בִּי יִדְעֶנִּי. ומאחר שהיתה הכוונה

אגרות קודש

ב"ה, י"ג אייר, תשי"ג
ברוקלין.

הרב הגאון והרה"ח אי"א נוי"נ צמ"ס עוסק בצ"צ כו'
מוהרש"י שי'

שלום וברכה!

... בנוגע למ"ש בעניני החינוך. הנה :

א) בודאי לא היתה כוונתי, שכל החינוך ימסר לאנשים דתים, אלא רק אלו הבת"ס של זרמים חداثים.

(ב) כן לא היתה כוונתי שהחינוך ימסר לאנשים בלתי ידועים, אלא שאדברה, יתעסקו בזה דוקא מומחים לחינוך. ועוד יותר, שיוכלו להיות גם אלו האנשים שהתעסקו עד עתה, אלא שיפרידו בינם ובין המפלגה, שלא יהי' להחינוך כל שייכות עם ענינים פוליטיים. שבה סרו הקישוים שמזכיר כת"ר שי' במכתבו.

ג) מה ששמע ממר גלמן שי' - שנושא שיחתינו הי' החילוק שבין בתי ספר חב"ד והמזרחי בנדון ה"הניל", הנה פלא הדבר בעיני למאד, כיון שלא על מדוכה זו ישבנו כלל וכלל. וטענתי היתה - בתוכן וינוסח העתק מכתבי שנשלח לכת"ר, אשר מובן שאין לזה כל שייכות לבתי ספר ההולכים בזרם **בלתי** מפלגתי (של חב"ד).

(ד) מצו"פ הקונטרס שהו"ל לל"ג בעומר הבע"ל.

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

ב"ה א' ט"ו סיון, תרפ"ח, ריגא

... בראשית שנת תרפ"ז באתי בבקשה לכללות אנ"ש שי' אשר יקבעו, שבבתי-הכנסת אחר תפילת שחרית בכל מנין מתפללים יאמרו שיעורי תהלים (כמו שנחלק לימי החדש), ולאמר אחר זה קדיש כנהוג. ובקשתי זאת **בתקפה עומדת**, לזכות הרבים, (וראוי הי' לעשות כן בכל בית כנסת, כי איננו ענין פרטי של מפלגת החסידים יחיו בפרט), ובגלל זאת יתברכו ממקור הברכות בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר ...

יום ראשון - ז' אייר מפרק לט עד סוף פרק מג	יום רביעי - י' אייר מפרק נה עד סוף פרק נט
יום שני - ח' אייר מפרק מד עד סוף פרק מח	יום חמישי - י"א אייר מפרק ס עד סוף פרק סה
יום שלישי - ט' אייר מפרק מט עד סוף פרק נד	יום שישי - י"ב אייר מפרק סו עד סוף פרק סח
שבת קודש - י"ג אייר פרק כ מפרק סט עד סוף פרק עא	

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

[תמוז תרס"ו]

שמעתי מזקני ארץ שבימיהם היה המנהג שכל אחד היה אומר בכל יום את הקאפיטל תהילים לפי שנות חייו. למשל אם מלאו לו כ' שנה ונכנס לשנת הכ"א היה אומר פרק כ"א בתהילים וכן היו אומרים גם את התהילים לפי שנות בניו ובנותיו באמרו שזוהי סגולה שלא ייצאו לתרבות רעה...

יום ראשון ז' אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' סד, פרק מה עוד... עד עמ' 128, טומאתם.

ליקוטי אמרים

פרק מה עוד יש דרך ישר לפני איש לעסוק בתורה ומצות לשמן ע"י מדרתו

של יעקב אע"ה שהיא מדרת הרחמי' לעורר במחשבתו תחלה רחמים רבים לפני ה' על ניצוץ אלהות המחיה נפשו אשר ירד ממקורו חיי החיים א"ס ב"ה הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב ונתלבש במשכא דחויא הרחוק מאור פני המלך בתכלית ההרחק כי העו"הו הוא תכלית הקליפ' הגסות כו' ובפרט כשיזכור על כל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו מיום היותו אשר לא טובים המה ומלך אסור ברהמים ברהיטי מוחא כי יעקב חבל נחלתו. וכמשל המושך

- 1 פרק מה בפרקים הקודמים הסביר רבינו הזקן, כיצד אפשר לו ליהודי
- 2 לקיים תורה ומצוות "בלבבך", מתוך רגש מדות הלב – יראת ה' ואהבת
- 3 ה'; וכשישנה ליהודי אהבה להקב"ה ויש ברצונו להתדבק בהקב"ה וזה
- 4 מביא אותו ללמוד תורה ולקיים מצוות, מפני שעל-ידיהו הוא אכן
- 5 מתדבק בהקב"ה – נעשה אז
- 6 קיום התורה והמצוות באופן
- 7 של "לשמה"; הדבר נעשה 1
- 8 מתוך הרגש נשמתנינימי, 2
- 9 הנותן חיות בלימודו תורה 3
- 10 ובקיומו מצוות. או, כפי 4
- 11 שלמדנו בפרק הקודם, אפשר 5
- 12 שתהיה אהבה להקב"ה באופן 6
- 13 כזה, שכתוצאה ממנה, הוא 7
- 14 לומד תורה ומקיים מצוות, 8
- 15 כדי לגרום נחת רוח להקב"ה, 9
- 16 כמו כן המשתדל לעשות ככל 10
- 17 אשר ביכלתו לגרום לאביו 11
- 18 נחת רוח. אהבת ה' ויראת ה'
- 19 הן שתי המדות חסד וגבורה¹, מדרת החסד והאהבה היא מדרתו של
- 20 אברהם אבינו, שנקרא "אברהם אוהבי", ומדרת הגבורה והיראה היא
- 21 מדרתו של יצחק אבינו – "פחד יצחק". בפרק מ"ה, אותו אנו עומדים
- 22 ללמוד, יסביר רבינו הזקן, שישנו אופן נוסף באפשרותו של יהודי לקיים
- 23 תורה ומצוות לשמן, – מתוך רגש נשמתנינימי – והוא, על ידי
- 24 התעוררות המדה השלישית הראשית של הנפש, מדרת הרחמים (שהיא
- 25 מדרת התפארת, מדרתו של יעקב אבינו). כלומר, לפני קיומו תורה ומצוות,
- 26 עליו לעורר ברעיונו את מדרת הרחמנות על הניצוץ האלקי של נשמתו,
- 27 שירד ממקורו במדריגה הגבוהה ביותר – לדרגה התחתונה ביותר,
- 28 להתלבש בגוף, המקבל את חיותו מ"קליפה" ורחוק תכלית ריחוק
- 29 מהקב"ה; ומה גם, אם הוא גרם לגלות השכינה על ידי מחשבותיו,
- 30 דיבוריו ומעשיו הלא-טובים, שאו הרחמנות על נשמתו – גדולה יותר.
- 31 ומתוך רגש רחמנות זה על נשמתו, ילמד תורה ויקיים מצוות. שכן, על
- 32 ידי תורה ומצוות, שבה הנשמה והניצוץ האלקי המחיה אותה, למקורה
- 33 באור איך-סוף ברוך-הוא.
- 34 עוד יש דרך ישר לפני איש, לעסוק בתורה ומצוות לשמן,
- 35 – מתוך רגש פנימי של לב ונשמה, על-ידי מדרתו של יעקב
- 36 אבינו על-ידי השלום, שהיא מדרת הרחמים, – והדרך היא:
- 37 לעורר במחשבתו תחלה – לפני שהוא מקיים תורה ומצוות,
- 38 רחמים רבים לפני ה' על ניצוץ אלהות המחיה נפשו, –
- 39 האלקית, אשר – הניצוץ האלקי של נשמתו ירד ממקורו –
- 40 שהוא, חיי החיים איך-סוף ברוך-הוא, הממלא כל עלמין,
- 41 – הממלא את כל העולמות ומחיה אותם בחיות פנימית הבאה

- 42 בהתלבשות ובאופן מותאם לנבראים, וסובב כל עלמין, –
- 43 מקיף את כל העולמות ומחיה אותם בחיות שלמעלה מן
- 44 הנבראים, ופועלת בהם בהיותה למעלה מהם, וכלא קמיה
- 45 כלא חשיב, – הכל לגביו, לא נחשב למאומה. לעומת איך-סוף
- 46 ברוך-הוא, נחשב הכל
- 47 לכלום – הרי במדריגה
- 48 נעלה זו של איך-סוף
- 49 ברוך-הוא, שהוא חיי
- 50 החיים ומחיה את כל
- 51 העולמות והנבראים,
- 52 ולגביו כל העולמות
- 53 והנבראים נחשבים לכלום
- 54 – שם הוא מקור הניצוץ
- 55 האלקי של נשמת יהודי,
- 56 ומשם ירד הניצוץ,
- 57 ונתלבש ב"משכא
- 58 דחויא", – בגוף, הנקרא²
- 59 "משכא דחויא" – עור
- 60 הנחש, כי הגוף נקרא "משכא" עור, לבוש לנפש, כמו שכתוב:
- 61 "עור ובשר תלבישני"; ו"משכא" דחויא היינו, שזהו לבוש
- 62 המורכב מ"חויא", מנחש, כי הגוף, בהעדר זיכוכו על ידי עבודה,
- 63 הוא משוקץ ומתועב, כפי שהדבר מבואר בפרק ל"א³ – ובגוף
- 64 כזה התלבש הניצוץ האלקי, הרחוק מאור פני המלך בתכלית
- 65 ההרחק, כי העולם הזה הוא תכלית הקליפות הגסות –
- 66 העולם הזה הוא הרבה יותר גס מאשר כל הקליפות הגסות של
- 67 העולמות הרחניים, כו', – "אולי. הכוונה למשכ"כ בפל"י" –
- 68 הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א – שבמלה "כו" מתכוון רבינו הזקן
- 69 למדובר בפרק ל"ו ב"תניא", שם נאמר שהעולם הזה הוא "תחתון
- 70 במדריגה שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו יתברך
- 71 וחושך כפול ומכופל עד שהוא מלא קליפות וסטרא-אחרא שהן
- 72 נגד ה' ממש כו". ומכיוון שהגוף מקבל חיות מקליפת נוגה של
- 73 העולם הזה, הרי שהוא בתכלית הריחוק מהקב"ה, וירידה גדולה
- 74 בכך לניצוץ האלקי להתלבש בגוף כזה. הירידה עצמה יש בה
- 75 משום סיבה מספיקה לרחמנות הגדולה שעל הניצוץ האלקי של
- 76 הנשמה, וזאת גם בשעה שאותו אדם לא חטא במעשה ובדיבור,
- 77 ואפילו לא במחשבה. ובפרט, – יתמלא ברגש של רחמנות
- 78 גדולה על נשמתו, כשיזכר על כל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו
- 79 מיום היותו, אשר לא טובים המה, ו"מלך – העולם, אסור
- 80 ברהמים" – "בררהיטי מוחא"⁵, – ברצף המחשבות שבמותו, והם
- 81 המחשבות וההרהורים הלא-טובים העוברים במוח, הרי בהם
- 82 "קשור" כביכול מלכו של עולם, הקב"ה. כי "יעקב חבל

1. "אהבה – הפנימיות, חסד – החיצוניות. וכן ביראה וגבורה – כמבואר באגה"ק טו. קכג, א –" – הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א. 2.
 כנ"ל פל"א – מהזהר. 3. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: צ"ע בפל"א אם יל"פ שזהו הטעם כאן, אף שהענין אמת, ויותר נ"ל כפשוטו
 – דנק' משכא – ע"ש שהגוף לבוש להנשמה – איוב י' יא – ודחויא – מפני שהוא בשיקוץ ראה פל"א. וכאן אין כוונתו רק "משכא",
 למעלייתא ככע"ח וכו' שהרי מדבר לצד ההפכי". 4. שיר השירים ז, 1. 5. "תקנ"ז בהוספות ת"י" – הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

22 בזה, זה יעורר בו רגש גדול ביותר של רחמנות על נשמתו ועל
23 מקור נשמתו, ומתוך רגש זה של רחמנות, ילמד תורה ויקיים
24 מצוות, כדי להעלות עליהן את נשמתו ולאחדה באיין־סוף ברוך־
25 הוא. וְעַל זֶה – מה שלמדנו, שגם מקור הנשמה נמצא בגלות,
26 ואשר לכן רחמנות גדולה
27 עליו, נִאמַר: "וַיָּשׁוּב אֶל
28 ה' וַיִּרְחַמְהוּ", –
29 שמשמעותו וירחם על ה' –
30 לְעוֹרֵר רַחֲמִים רַבִּים עַל
31 שֵׁם ה' הַשּׁוֹכֵן אֲתָנוּ,
32 בְּרַכְתִּיב: – כמו שכתוב:
33 "הַשֹּׁכֵן אֲתָם בְּתוֹךְ טַמְאָתָם". – שאפילו כשבני ישראל
34 נמצאים חס־ושלום במצב של טומאה, גם אז ישנו שם הוי' השוכן
35 אתם, ולכן עליו לעורר רחמנות גדולה על שם הוי'. זהו פירוש
36 הפסוק: "וישוב אל הוי' וירחמנו" – שיעשה תשובה וישוב אל
37 הוי', על ידי "וירחמנו", על ידי שיעורר רחמים על שם הוי' מקור
38 נשמות ישראל, שהרי "חלק הוי' עמו" – בני ישראל הם חלק משם
39 הוי'. להלן יסביר רבנו הזקן, כיצד יעקב אבינו השיג בתפילה
40 ובבכי, רחמים רבים לכל ישראל, שכשבני ישראל יהיו בגלות
41 בגלל מעשיהם, דיבוריהם ומחשבותיהם, יוצאו מהגלות על ידי
42 לימוד תורה וקיום מצוות, ויתאחדו עם איין־סוף ברוך־הוא:

1 נְהַלְתָּו⁶, – נשמות ישראל הן ה"חבל" של ה"נחלה" שלו. "חבל"
2 מלשון "חבלים", כמו החבל, שצדו האחד קשור למעלה וצדו
3 השני – למטה, וכשמושכים בקצהו התחתון של החבל – נמשך
4 ממילא גם הקצה העליון – כך גם, כביכול, ביחס לנשמתו של
5 יהודי, הנקראת "חבל", כי
6 הראש והחלק העליון
7 ביותר של הנשמה (כמו
8 הקצה העליון של החבל)
9 קשור במקור, באיין־סוף
10 ברוך הוא, והחלק התחתון
11 של "חבל" הנשמה, לבוש
12 בגוף – הרי כשמושכים את הנשמה (שבגוף) בגלות של מעשים,
13 דיבורים ומחשבות רעים – יש לכך השפעה גם על ראש "חבל"
14 הנשמה, על מקור הנשמה הקשורה למעלה, וְכַמְּשָׁל תְּמוּנָה
15 בְּחֶבֶל – שכשמושכים בקצה התחתון, נמשך, כאמור, גם החלק
16 העליון – כך גם ביחס ל"חבל" הנשמה של יהודי, וְכו', – אולי
17 כוונתו לאגרת התשובה פ"ה דמבאר בארוכה – הערת כ"ק
18 אדמו"ר שליט"א.. וְהוּא סוּד גְּלוּת הַשְּׂכִינָה. – שעל ידי
19 מעשיו, דיבוריו ומחשבותיו הרעים של יהודי, המורידים את
20 נשמתו בגלות הקליפות – משפיע הדבר שגם השכינה (מקור
21 הנשמה) היא כביכול בגלות. – הרי, כשאדם יזכר על כך ויהרהר

יום שני ח' אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 128, וזש"ה וישק יעקב... עד עמ' 128, במ"א.

63 הַרְחֵמִים" וּמְקוֹרָם, – מדת הרחמים של "עולם האצילות"
64 נקראת "אב הרחמן", האב שהוא רחמן. ומדת הרחמים של י"ג
65 מדות הרחמים נקראת "אב הרחמים" – האב ומקור הרחמים¹⁰
66 (שלבן בזמן של עת רצון מיוחד, אומרים "אב הרחמים", ולא
67 "אב הרחמן"). – זהו פירוש
68 הפסוק: "וישא יעקב וגו'" –
69 יעקב מעלה את מדתו,
70 הרחמים של "עולם
71 האצילות", לרחמים של
72 י"ג מדות הרחמים, וַיִּבְכֶּה
73 – יעקב בכה, כדי לְעוֹרֵר
74 וּלְתַמְּשֵׁהוּ מִשֵּׁם –
75 מהרחמים העליונים
76 הבלתי מוגבלים, רַחֲמִים
77 רַבִּים עַל כָּל הַנְּשָׁמוֹת
78 וְעַל מְקוֹר כִּנְסַת
79 יִשְׂרָאֵל, לְהַעֲלוֹתָן
80 מְגֻלוֹתָי¹¹, וּלְיַחֲדָן בְּיַחֲד הָעֲלִיּוֹן אוֹר אֵיין־סוף בְּרוּךְ־הוא,
81 בְּבִחִינַת נְשִׁיקָן, שֶׁהִיא – בחינת "נשיקין", אֲתַדְבִּקוֹת רוּחָא
82 בְּרוּחָא, – דבקות רוח ברוח, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב¹²: "וַיִּשְׁקֵנִי

43 וְהוּא שֹׁאֵמֵר הַכְּתוּב⁹: "וַיִּשָּׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל, וַיֵּשָׂא אֶת קִלּוֹ
44 וַיִּבְכֶּה", כִּי רַחֵל הִיא כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל, מְקוֹר כָּל הַנְּשָׁמוֹת, –
45 מ"לכות דאצילות", מקור כל הנשמות, נקראת בשם "רחל",
46 וַיַּעֲקֹב בְּמִדְתּוֹ הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁהִיא מִדַּת הַרְחֵמִים שֶׁבְּאֲצִילוֹת,
47 הוּא הַמְּעוֹרֵר רַחֲמִים
48 רַבִּים עָלֶיהָ, – יעקב,
49 שהוא מדת הרחמים
50 ד"אצילות", מעורר
51 רחמים רבים על רחל –
52 מקור נשמות ישראל.
53 "וַיֵּשָׂא אֶת קִלּוֹ" –
54 לְמַעַל לְמְקוֹר הַרְחֵמִים
55 הָעֲלִיּוֹנִים, – הרחמים של
56 י"ג מדות הרחמים, שהם
57 למעלה בהרבה ממדת
58 הרחמים ד"אצילות", כי
59 מדת הרחמים ד"אצילות",
60 היא מדת רחמים של "עולם", והרי היא מוגבלת. ואילו, י"ג
61 מדות הרחמים הן למעלה מ"עולם" ואינן מוגבלות: והם מקור
62 הרחמים, גם של הרחמים של "עולם האצילות", הַנְּקָרָא "אֲב

6. דברים לב, ט. 7. ישעי' נה, ז. 8. ויקרא טז, טז. 9. בראשית כט, יא. 10. "לקו"ת דברים סב, ד" – הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א.
11. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הצ"צ (לאיכה ע' כג) שמעתיק ומפרש קטע מפ' זה – מעתיק 'להעלותן מירידתן'". 12. שיר השירים א, ב.

את היהודי שעושה צדקה וחסד, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב¹⁵: "וַיְמִינוּ
תְּהַבְּקֵנִי", — "יד ימינו" של הקב"ה, שהיא בחינת ימין וחסד
שלמעלה, מחבקת אותי, וְעֵסֶק הַתּוֹרָה בְּדַבּוּר וּמַחֲשַׁבֶּת
הָעֵינָן — בשכל שבתורה, הֵן בְּחִינַת נְשִׁיקָן מְמֹשׁ. — שכן, כאן
היחוד הוא בשני האופנים:
האופן שבו דיבורו של
האדם מתאחד בדיבור
שלמעלה, שזוהו תורה
(שה"יחוד" בא על ידי
הדיבור בדברי תורה),
והיחוד של "רוחא ברוחא"
(רוח ברוח) — מחשבתו
ושכלו של האדם
מתאחדים במחשבה
ובשכל שלמעלה, על ידי
הבנת שכל התורה, שהיא

ליקוטי אמרים

דהיינו התקשרות דבור האדם בדבר ה' זו הלכה וכן
מחשבה במחשבה ומעשה במעשה שהוא מעשה
המצות. ובפרט מעשה הצדקה וחסד. דחסד דרועא
ימינא והוא בחי' חיבוק ממש כמ"ש וימינו תחבקני.
ועסק התורה בדבור ומחשבת העינין הן בחי' נשיקין
ממש. והנה ע"י זה יכול לבוא לבחי' אהבה רבה
בהתגלות לבו כדכתיב ליעקב אשר פדה את אברהם
כמ"ש במ"א:

1 מְנִשְׁקוֹת פִּיהוּ, — כנסת ישראל מבקשת מהקב"ה, שה"יחוד"
2 של בני ישראל עם הקב"ה יהיה באופן של "נשיקין". ב"נשיקות
3 פיהו" (מפה לפה) ישנה לא רק הדביקות החיצונית שמפה לפה,
4 אלא גם דביקות של "רוחא" (רוח), של הבל הפה של אחד
5 בהבל הפה של זולתו. —
6 כך הדבר גם ביחוד של
7 "נשיקין" בין נשמה
8 להקב"ה, על ידי תורה
9 ומצוות — דְּהֵינָן,
10 הַתְּקַשְׁרוֹת דְּבִדּוּר הָאָדָם
11 בְּדִבְרֵי ה' — זו הִלְכָה,
12 — שזוהו דיבורו של
13 הקב"ה, וזהו כמו
14 הדביקות של "נשיקין מפה
15 לפה", וְכֵן — אותו דבר
16 גם בהתאחדות מַחֲשַׁבָה
17 — של האדם, בְּמַחֲשַׁבָה, — של הקב"ה, על ידי ההרהור בתורה,
18 וכן גם וּמַעֲשֵׂה — של האדם בְּמַעֲשֵׂה, — של הקב"ה, שְׁהוּא
19 מַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת, — על ידי עשיית מצוות, מתאחדים המעשה
20 של יהודי בבחינת המעשה שלמעלה. וּבְפֶרֶט מַעֲשֵׂה הַצְדָקָה
21 וְחֶסֶד, — שעל ידי שיהודי נותן צדקה ועושה חסד, נעשית
22 התאחדות מיוחדת בין המעשה שלו לבין בחינת המעשה של
23 הקב"ה. דְּחֶסֶד דְּרוּעָא יְמִינָא, — שכן, מדת החסד היא כביכול
24 למעלה "הזורע הימנית", והחסד של האדם — הוא "כלי"
25 ל"דרועא ימינא" של הקב"ה¹³. וְהוּא בְּחִינַת חִבּוּק מְמֹשׁ¹⁴, —
26 כמו שהדבר באדם, שאחד מביטויי האהבה שלו, הוא "חיבוק",
27 האוהב מחבק את הנאהב — כך כביכול מחבק החסד שלמעלה,

יום שלישי ט' אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' סה, פרק מז ויש דרך... עד עמ' סה, המלך.

אהבה חזרת עמוקה לאדם הגדול — על־דרך־זה, ובמדה מרובה בהרבה,
צריך להיות ביחס לאהבה הגדולה והבלתי מוגבלת שהראה, ומראה,
הקב"ה לבני ישראל, החל ממה שהקב"ה בחר בהם מכל העליונים
ותחתונים, הוציאם ממצרים ונתן להם את התורה והמצוות. אהבה זו
מראה הקב"ה לבני ישראל בכל הזמנים — הרי שבדאי על אהבתו זו של
הקב"ה, לעורר בבני ישראל אהבה גדולה להקב"ה; וכשם שהקב"ה סילק
את כל המניעות לבריאת העולם, בגלל אהבתו לאדם התחתון, לבני
ישראל (כמבואר בארוכה בפרק מ"ט) — כך על בני ישראל לסלק את
הגורמים המפריעים לעבודת ה'. כשהחלו ללמוד (בשיעורי ה"תניא"
מעל גלי האתר, בארצות הברית) פרק מ"ו, הפנה מחבר הספר את
השאלות הבאות אל הרבי שליט"א: לא מובן לכאורה, מדוע מפסיק
בפרק מ"ה — בעבודה מצד מדת התפארת — בין אופני עבודה שמצד
אהבה? — כי הלא גם האהבה דכמים הפנים (דפרק מ"ו) הוא אופן
דהתעוררות אהבה. והאם יש מקום לומר אשר מפני שעד כאן דיבר

55 פֶּרֶק מו, בפרק הקודם הסביר רבנו הזקן, דרך נוספת, כיצד לקיים תורה
56 ומצוות "בלבבך", מתוך רגש הלב — במדת הרחמים, מדתו של יעקב אבינו:
57 לעורר רחמנות על נשמתו ועל מקור נשמתו, ומתוך רגש זה, לקיים תורה
58 ומצוות, כדי להשיב את הנשמה למקורה ולהוציא את מקור הנשמה
59 מגלות, שהוגלה לשם, עקב מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו הלא־טובים.
60 בפרק מ"ו, אותו אנו מתחילים ללמוד, יסביר רבנו הזקן, שקיימת דרך
61 נוספת השווה לכל נפש (וקרובה מאד מאד) — לעורר את אהבתו
62 המסותרת של יהודי, שתהיה בהתגלות בלבו תוך אהבת להב־שלהבת
63 להקב"ה. ואהבה זו תביא אותו לקיום תורה ומצוות, וכן לעמוד ולנצח
64 את כל הגורמים, הפנימיים והחיצוניים, המפריעים לעניני עבודת ה'.
65 וזאת, על ידי התבוננות — שכשם שטבע האדם, כשמישהו מגלה לזולת
66 אהבה חזקה — הרי זה מזמין, ממילא, אהבה חזרת מהזולת אליו;
67 ובמיוחד אם זה שמגלה את האהבה הוא אדם גדול ביותר, וזה שכלפיו
68 מגלים את האהבה הוא אדם נחות ביותר, הרי בודאי יעורר הדבר בו

13. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וכל הגוף נכלל בימין — אגה"ק סל"ב — כי' למש"כ ובפרט". 14. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "והדיוק ממש — יל"פ כי גם ע"י תורה נק' חיבוק (לעיל ספ"ד)". 15. שיר השירים ב, ו. 16. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הדיוק ממש — יל"פ כי בכללות גם ע"י המצוות נשיקין, כדלעיל, וראה ג"כ ספמ"ט". 17. ישע"י כט, כב.

39 – כאשר יתעמק אדם ברצינות, מה שאמר הכתוב: "כמים
40 הפנים לפני, כן לב האדם אל האדם"; פירוש, כמו
41 שכדמות וצורת הפנים שהאדם מראה במים, כן נראה
42 לו שם במים אותה צורה עצמה – כשאדם מסתכל במים,
43 משתקפת במים אותה
44 צורת פנים של האדם
45 המסתכל; ולא רק הצורה
46 החיצונית של הפנים
47 משתקפת במים, אלא גם
48 תווי הפנים המבטאים
49 רגשות ותנועות הנפש
50 הפנימיות, כמו שמחה,
51 עצב וכדומה, ככה ממש
52 לב האדם הנאמן
53 באהבתו לאיש אחר,
54 הרי האהבה זו מעוררת
55 אהבה בלב חברו אליו
56 גם כן להיות אוהבים
57 נאמנים זה לזה, – עצם
58 קיום רגש האהבה בלבו
59 של אחד לשני, מעורר
60 אהבה חוזרת בנאבה,
61 שבלבו משתקפת חזרה
62 אהבה לאוהב הראשון;

63 בפרט בשרואה אהבת חברו אליו. – כשאהבתו לשני אינה
64 נשארת ברגשי הלב בלבד, אלא הוא מראה את אהבתו
65 שתיראה גם לעיני השני – הרי זה בודאי מעורר אהבה בשני
66 אליו. והנה, זהו טבע הנהוג במדת כל אדם, אף אם
67 שניהם שוים במעלה. – לא שהאחד הוא אדם גדול והשני
68 אדם פשוט, אלא שניהם הם באותה מעלה ובאותו מעמד – גם
69 אז טבעי הדבר שאהבתו של האחד מעוררת בשני אהבה
70 חוזרת. ועל אחת כמה וכמה, אם מלך – איזה מלך? גדול
71 ורב – מלך על מדינות רבות מראה אהבתו – ואיזו אהבה? –
72 הגדולה והעצומה – ולמי הוא מראה אהבה גדולה ועצומה
73 זו? – לאיש הדיוט ונבנה ושפל אנשים ומנוול המטיל
74 באשפה, – כיצד, ובאלו דרכים מראה המלך את אהבתו
75 הגדולה? – ויורד אליו – אל אותו איש הדיוט ונבנה וכו',
76 ממקום כבודו עם כל שריו ויחידו, ומקומו ומדימו

1 באופנים שאמר עליהם שהם "קרוב מאוד", וכאן מדבר באופן שהוא קרוב
2 "מאד מאוד" (אשר לכאורה זה גופא צריכים להבין, איך הוא קרוב "מאד
3 מאד" – מאחר שגם בזה צריכים להתבונן בכמה ענינים של גדולתו
4 יתברך ואיך שהיה נחוץ כל הצמצומים וכו')? על כך ענה הרבי שליט"א

5 (הדברים שולבו בהמשך
6 הפרק גם בכל ענין שהדברים
7 שייכים אליו);
8 "כל משנת ע"ע – שאף
9 שמדרי' האדם נמוכה
10 יותר – בכ"ז גם הוא יכול
11 לעורר אהוד"ר וכו'. כאן
12 מבאר להיפך: שא"צ
13 להתבוננות מיוחדת
14 (שה"ז טבע), שווה לכל –
15 מצד כללות ההתבוננות,
16 וקרוב (אפי' באם היו
17 שווים במעלה) מאד (כיון
18 שא"א בנידון דידן שווים)
19 ומאד נוסף על המאד –
20 כדלקמן. רק באהבה זו –
21 כל שמדרי' והבנת האדם
22 נמוכה יותר, קרוב יותר
23 לעורר את האהבה –
24 כמבואר בהמשך

25 באריכות כו"כ דרגות: (1 שווים במעלה, מלך (2 גדול (3 ורב,
26 ובקצה השני (2 הדיוט (3 ונבזה (4 ושפל וכו' וכו'".
27 ויש דרך ישר לפני איש, שיה לכל נפש, וקרוב – ואפשרי,
28 הדבר מאד מאד, לעורר ולהאיר אור האהבה התקנועה
29 ומסתרת בלב, – אהבה זו קיימת בלבו של כל יהודי, אלא
30 היא מסותרת – וקרוב הדבר מאד מאד לגלותה, להיות
31 מאירה בתקף אורה כאש בוערה בהתגלות לב ומוח, –
32 עד שהיא תפעל עליו למסר נפשו לה' וגופו ומאדו – ודבר
33 זה ייעשה בכל לב ובכל נפש ומאד, – במסירות בלתי
34 מוגבלת של עצם הנפש, מעמקא דלבא – מעומק הלב, באמת
35 לאמתו, ובפרט – מסוגל האדם לעורר אהבה זו, בשעת
36 קריאת שמע וברכותיה, כמו שיתבאר. – לקמן, השייכות
37 המיוחדת של קריאת שמע וברכותיה להתגלות אהבה זו.
38 והוא, – הדרך לגלות אהבה זו, היא: כאשר ישים אל לבו

1. משלי כז, יט. 2. מחבר ספר זה, שאל: מה הכוונה בתיבת "פירוש" אחר שמביא הפסוק "כמים הפנים וגו'": האם זה לשלול פי' התרגום וכו' רק לפרש כמו רש"י והמצודות? או שיש בזה הוספה גם על פירושו? (לכאורה בתיבות "דמות וצורה" מרומז כמו המצודות – "פנים שוחקות וכו'"). על כך ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "תיבת 'פירוש' (שאחר הפסוק כמים הפנים וגו') היא לשלול הפי' הפשוט. ועצ"ע איך ליישב הפי' שבתניא בכתוב. – כי ענינו דס' משלי הוא ככתוב בתחלתו: לדעת חכמה ומוסר וגו' – ללמד מוסר ואיך להתנהג וכו'. ובמילא גם כתוב זה פי' הוראה שכמים הפנים לפני, כן (צ"ל) לב האדם אל האדם, ולא לשלם רעה תחת טובה וכיו"ב. וכמו בשארי מוסרי ס' משלי – מהם כמה שבעל יוכל לקיימם, וכמה מהם שצ"ל דוקא עבודה קשה בהם. ואין כל ראי' כלל לנדר"ד. ומפרש – אדה"ז הפי' שהדמיון "כמים" – הוא בכל הפרטים, שכמו שכמים הפנים לפני – וא"א אחרת, כי זהו בטבע, כן "טבע הנהוג במדת כל אדם" (ואפי' לעבודה קלה אין זקוק – ורק שימת לב לזה, משא"כ כשחושב בענין אחר שא"א לחשוב ב' מחשבות). לפי' אדה"ז הפי' וההוראה י"ל בדא"פ: כיון שבטבע כמים גו' כן לב גו' – עליו להשתדל ביותר באהבתו (כיון שעי"ז יפעול גם בחבירו) ואפילו אם לע"ע חבירו שונאו – ג"כ ינסה כו' וראה אגה"ק סו"ס ב"י.

לְמִיָּם, וְתִשְׁתַּפֵּךְ נַפְשׁוֹ בְּכָל לַיְלָה הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשֶׁלֶךְ לְאַהֲבָה
הַמִּלְכָּה: - האהבה שתתעורר בלבו למלך, תהיה באופן,
שנפשו תשתפך בכלות הנפש אל המלך. להלן יסביר רבנו
הזקן, שכל הפרטים האמורים במשל, של מלך בשר ודם,
ישנם, ובמדה נעלה
ביותר, בנמשל, של מלך
מלכי המלכים, הקב"ה,
המלך הגדול של כל
העולם, שהראה אהבה
גדולה כזו לעם ישראל,
בשעה שהיו במצב
הנחות ביותר, בהיותם
במצרים, והוציאם משם
והעלה אותם למדינות
הנעלות ביותר בשעת
מתן תורה, שעל ידי
תורה ומצוות מתאחדים
בני ישראל במדה הנעלה ביותר של התאחדות. ולא רק אז
אלא בכל זמן ובכל שעה, קיים מצב זה בין הקב"ה לבין בני
ישראל - ולפיכך ההתעמקות בכל האמור, באופן של "כמים
הפנים לפנים" - מעוררת בבני ישראל, אהבה גדולה ביותר
להקב"ה.

מֵאֲשַׁפְתּוֹ, וּמִכְנִיסוֹ לְהִיכְלוֹ הִיכַל הַמֶּלֶךְ, - ובהיכל המלך
עצמו, הוא מכניס אותו חדר לפנים מחדר, - בחדרו הפרטי
והאישי, מְקוֹם שֶׁאֵין כָּל עֶבֶד וְיֵשֶׁר נִכְנָס לְשָׁם, וּמִתְיַחַד
עֲמֹ שֶׁם בִּיחוד וְקִרוב אֲמִתִּי וְחִבּוּק וְנִשְׁוֹק - המלך מחבק
אותו ומנשקו, והוא
מחבק את המלך ומנשקו,
וְאֵתִּדְבָּקוֹת רִוְחָא
בְּרִוְחָא - והם מתדבקים
ומתאחדים רוח ברוח,
בְּכָל לֵב וְנֶפֶשׁ -
וכשמלך גדול כזה מראה
אהבה גדולה כזו וקירוב
גדול כזה לאדם נחות
כזה, הרי - עַל־אֲחֵת
בְּמַהֲרָא שֶׁתִּתְעוֹרֵר
מִמִּילָא הָאֲהָבָה בְּפִלָּה
וּמִכְפָּלַת בְּלֵב הַחַיִּיט
וְיִשְׁפַּל אֲנָשִׁים הֵזֶה אֶל נֶפֶשׁ הַמֶּלֶךְ, בְּהִתְקַשְּׁרוֹת הַנֶּפֶשׁ
מִמֶּשֶׁל מִלֵּב וְנֶפֶשׁ מִעֲמֻקָּא דְּלֵבָא - מעומק הלב, לאין קץ.
וְאֵפֶי אִם לְבֹ - של אותו אדם פשוט, אליו מראה המלך
אהבה כזו, הוא בְּלֵב הָאֵבֶן - ולא בקלות כל כך מתעורר
לבו ברגשי אהבה לזולת - בכל זאת: הָמָּם יָמָם - לבו, וְהֵיךְ

יום רביעי י' אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' סה, והנה ככל הדברים... עד עמ' 130, וגופא וכו'.

המלך, הקב"ה, היא למעלה באי־ערוך מאשר גדלותו של
המלך בשר־ודם הגדול; ובהשוואה למשל, שמדובר במלך
שהוא לא רק "גדול" אלא גם "ורב", שהוא מולך בהרבה
מדינות - גם בנמשל כך, אלא שם זה במדה גדולה ורבה יותר
באי־ערוך, שכן - וְאִיהוּ
מִמִּילָא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב
כָּל עֲלָמִין, - הקב"ה
ממלא ומקיף את כל
העולמות; וְנִדְעָ מִזֶּה
הַקִּדּוּשׁ וְהָאֵרֶץ וְלֵל, -
אודות, רְבִיבֵי הַתִּיבְּלוֹת -
ה"יכלות" הם ממדינות
כלליות בכל עולם
מהעולמות העליונים, וְהַעוֹלָמוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, וּבְכָל עוֹלָם

45 ובלשון ה"תניא": וְהֵנָּה, בְּכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה - שפורטו במשל
46 המלך הגדול וההדיוט ושפל אנשים, וּבְכָל הַחַיִּיט הַזֶּה, -
47 באופן האהבה שהמלך מראה לאותו הדיוט, וְנִדְעָ יֵתֵר מֵאֵד
48 בְּכַפְלֵי כְּפָלִים לְאֵין קֵץ, - מכפי שהדברים מופיעים במשל
49 המלך, עֲשֵׂה לָנוּ אֲלֵהֵינוּ.
50 - הקב"ה הראה לבני
51 ישראל, אהבה גדולה
52 בהרבה, בלי גבול, מאשר
53 אופן האהבה שבמשל. כִּי
54 לְגִדְלוֹתָ אֵין חֶקֶר, -
55 גדולתו של הקב"ה היא
56 למעלה מחקר והבנת
57 השכל, כך - שהדברים
58 הם כמו שהם במשל מלך גדול ורב, אלא שבנמשל, גדלותו של

ליקוטי אמרים

והנה ככל הדברים האלה וככל החזיון הזה

וְנִדְעָ יֵתֵר מֵאֵד בְּכַפְלֵי כְּפָלִים לְאֵין קֵץ עֲשֵׂה לָנוּ
אֲלֵהֵינוּ כִּי לְגִדְלוֹתוֹ אֵין חֶקֶר וְאִיהוּ מִמִּילָא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב
כָּל עֲלָמִין וְנִדְעָ מִזֶּה חֶקֶר וְהָאֵרֶץ וְלֵל רִיבֵי הַתִּיבְּלוֹת
וְהַעוֹלָמוֹת עַד אֵין מִסְפָּר וּבְכָל עוֹלָם וְהִיכַל רִיבֵי
רַבּוּת מִלְּאִכִּים לְאֵין קֵץ וְתַכְלִית. וְכַמִּי שֶׁ בִּגְמִ' כְּתִיב
הַשִּׁכּוֹל, כֵּךְ - שהדברים
הם כמו שהם במשל מלך גדול ורב, אלא שבנמשל, גדלותו של

3. בהתאם לכך - לומד הרבי שליט"א (בהערה שהובאה בהתחלת הפרק) יובן, מדוע בדרך זו - "שוה לכל נפש" לאהוב את הקב"ה, ולא זו בלבד שזה "קרוב", אלא "קרוב מאד", ויתירה מזו: "קרוב הדבר מאד מאד" (כפי שרבנו הזקן מתבטא בסוג זה של אהבה). היא "שוה לכל נפש" מצד ההתבוננות הכללית של כמים הפנים. שכן, הרי זה טבע בכל אחד, שאהבה שמראים לו - מעוררת בו אהבה חוזרת; ו"קרוב הדבר" גם כששניהם שווים במעלה, והיא גם קרובה "מאד", מחמת שבענינו בנמשל של הקב"ה ובני ישראל, הרי לא שייך ששניהם יהיו שווים במעלה, אלא, זהו כמו במשל, כשמלך גדול ורב מראה אהבה לאיש שפל, כך הרי ודאי הדבר שעל אהבתו של הקב"ה לישראל, לעורר בהם אהבה להקב"ה; ועוד פעם "מאד" בנוסף ל"מאד" הראשון - שכן, אהבה זו מיוחדת בכך, שכל שבמדינתו והבנתו של האדם נחותה יותר - קרוב הדבר יותר לעורר את האהבה, שהרי ככל שהוא נחות יותר, מחייבת אותו האהבה שהקב"ה מראה לו - לעורר בו אהבה גדולה להקב"ה. דבר זה מודגש בדרגות השונות הנזכרות במשל: כששניהם שווים במעלה (שגם אז זה מעורר אהבה); "מלך" - כשמעורר האהבה

- 1 וְהִכֵּל רְבּוֹא רִבְבוֹת מְלָאכִים לְאִין קִין וְתַכְלִית, וְכִמּוֹ
 2 שְׁכֵתוֹב בְּמִקְרָא: כְּתִיב - כְּתוּב: "הָיָה מִסְפָּר לְגִדּוּדֵי", -
 3 הִישׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדֵי הַמְּלָאכִים שְׁלוֹ? וְכִתִּיב - וּפְסוּק אַחֵר אוֹמֵר:
 4 "אַלְף אֲלָפִין יִשְׁמְשׁוּנִיה, וְרִבּוֹ רִבְבֵן קִדְמוֹתֵי כו", - אֵלֶּף
 5 אֲלָפִים מְשֻׁמְשִׁים אוֹתוֹ,
 6 וְרִיבּוֹא רִבְבוֹת עוֹמְדִים
 7 לַפְנֵי: הָרִי, מוֹכַח מִהַפְסוּק 1
 8 הַשְׁנִי, שְׂקִיִּים מִסְפָּר 2
 9 מוֹגְבֵל, אֵלֶּא שֶׁהַמְּסָר 3
 10 הוּא גְדוֹל וְרַב בְּיוֹתֵר, 4
 11 וְאֵילּוּ בַּפְּסוּק הָרִאשׁוֹן 5
 12 כְּתוּב שְׂאִין לְהֵם מִסְפָּר 6
 13 כִּלְכֵּל? וּמִשְׁנֵי - וְהַגְמָרָא 7
 14 מִתְרַצָּת: "אַלְף אֲלָפִין" 8
 15 וְכוּ" - מִסְפָּר גִּדּוּד 9
 16 אַחֵר, - מֵה שְׁכֵתוֹב 10
 17 בַּפְּסוּק הַשְׁנִי "אַלְף אֲלָפִין" 11
 18 וְכוּ" הַמְדוּבָר בַּמְּסָר 12
 19 הַפְּרָטִים שְׁבַמְחָנָה 13
 20 מְלָאכִים אַחֵד, אֲבָל 14
 21 לְגִדּוּדֵי - אִין מִסְפָּר, - 15
 22 בַּפְּסוּק הָרִאשׁוֹן מְדוּבָר עַל
 23 "גִּדּוּדֵי" - מַחֲנוּת, וְלֵהֵם אִין מִסְפָּר כִּלְכֵּל. וְכָלֶם קָמִיָּה בְּלֵא
 24 מִמֶּשׁ חֲשִׁיבִי, - וְכֵל אֵלֶּה הָאֵמּוּרִים, נַחֲשִׁבִים לְכֹלֶם לִגְבִי
 25 הַקֶּבֶה, וְכִמְלִים בְּמִצִּיאוֹת מִמֶּשׁ, כְּבִטּוֹל דְּבוּר אַחֵר מִמֶּשׁ
 26 לִגְבִי מֵהוּת הַנֶּפֶשׁ הַמְּדַבֶּרֶת וְעִצְמוֹתָהּ, - הַנֶּפֶשׁ כּוֹלֶלֶת אֵת
 27 כּוֹחַ הַדִּיבּוּר, בְּעוֹד שְׁתֵּי דְבוּרָה - שֶׁל הַנֶּפֶשׁ, עֲדִין
 28 בְּמַחֲשַׁבְתָּהּ אוֹ בְּרִצּוֹן וְחִמְדַּת הַלֵּב, בְּנוֹכַח לְעֵיל בְּאַרְיִכוֹת:
 29 - כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּאַרְיִכוֹת בְּפִרְקִים כ' ו"א, עַד כִּמָּה אִין לְדִיבּוּר
 30 אַחֵד וְיַחֲדֵי עֶרֶךְ כִּלְכֵּל לִגְבִי הַנֶּפֶשׁ הַמְּדַבֶּרֶת, גַּם לְאַחֲרֵי שֶׁהָאֵדָם
 31 כִּבְר בִּיטָא אֵת הַמְּלָא (שֶׁאוּ הִיא נִרְאִית כְּמִצִּיאוֹת לְעִצְמָהּ), וְכֵל
 32 שְׁכֵן כְּשֶׁהַדִּיבּוּר נִמְצָא עֲדִין בְּתוֹךְ הַנֶּפֶשׁ הַמְּדַבֶּרֶת, וְיֹתֵר מִכֵּן,
 33 - כְּשֶׁהַדִּיבּוּר נִמְצָא עֲדִין בְּמַחֲשַׁבָּהּ, וְיֹתֵר מִכֵּן - כְּשֶׁהַדִּיבּוּר
 34 נִמְצָא עֲדִין בְּחִמְדַּת הַלֵּב (שֶׁמְכַל אֵלֶּה נוֹבֵעַ הַדִּיבּוּר. שְׁכֵן, אֵדָם
 35 מְדַבֵּר מֵה שֶׁהוּא חוֹשֵׁב לַפְּנִינָה בְּמַחֲשַׁבָּהּ וּמָה שֶׁהוּא רּוֹצֵה
 36 וְחוֹמֵד לַפְּנֵי כֵן בִּלְבוֹ לְדַבֵּר) וְשֵׁם - דִּיבּוּר יַחֲדֵי וְאַחֵד זֶה בְּטֵל
 37 לְגַמְרֵי וְאֵינוֹ נִרְגַּשׁ כִּלְכֵּל לְמִצִּיאוֹת: כֵּךְ גַּם לְמַעֲלָה, הַדִּיבּוּר, מִמֶּנּוּ
 38 נּוֹצֵרִים וְחַיִּים הַמְּלָאכִים, הַעוֹלָמוֹת וְהַנְּבִרָאִים - כִּלּוֹל תְּמִיד
 39 בְּמִקְרוֹ, וּמִמִּילָא הוּא בְּטֵל בְּמִצִּיאוֹת לְגַמְרֵי; וְכָלֶם - כֵּל
- הַמְּלָאכִים, שׁוֹאֲלִים: "אֵיָּה מְקוֹם כְּבוֹדִי", - שֶׁל הַקֶּבֶה, 40
 וְעוֹנִים: "מֵלֵא כֹל הָאָרֶץ כְּבוֹדִי" - "כֹּל הָאָרֶץ" הַכוּוּנָה 41
 לְעוֹלָם הַזֶּה, הַתַּחְתּוֹן - הֵם יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ, - הַקֶּבֶה מֵלֵא אֵת 42
 כֹּל הָאָרֶץ בְּכְבוֹדוֹ - עַל יְדֵי הַיִּמְצָאוֹת שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁם. כִּי 43
 הַנִּיחַ תְּקוּדָתוֹ בְּרִדְּהוּא 44
 אֵת - הַעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים 45
 וְאֵת - הַעוֹלָמוֹת 46
 הַתַּחְתּוֹנִים, - כְּלוּמֵר: אִין 47
 הַעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים 48
 וְהַתַּחְתּוֹנִים מֵהוּוִים תַּכְלִית 49
 הַכוּוּנָה שֶׁל הַקֶּבֶה 50
 בְּבִרְאֵת הָעוֹלָם, וְלֵא 51
 בְּחֵר בְּכָלֶם בִּיָּאֵם 52
 בְּיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ, וְהוֹצִיאֵם 53
 מִמִּצְרַיִם, עֲרֹת הָאָרֶץ, 54
 מְקוֹם הַהִמָּא וְהַמְּמָא, 55
 - שֶׁם נִמְצָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; 56
 וְאֵת בְּהַשׁוּאָה לְמָה 57
 שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַשֵּׁל, שֶׁהַמֶּלֶךְ 58
 מַעֲלָה וּמוֹצִיא אֵת 59
 הַהִדְיוֹט וּשְׁפֵל אֲנָשִׁים" 60
 מֵאַשְׁפָּה - וְהַקֶּבֶה הוֹצִיא 61
 אוֹתָם מִמִּצְרַיִם לֹא עַל־יְדֵי מְלָאךְ וְלֹא עַל־יְדֵי כו', - לֹא עַל 62
 יְדֵי מְלָאךְ, שֶׁהוּא נִבְרָא בְּעוֹלָמוֹת בְּרִיאַת הַיְצִירָה עֲשִׂיהָ, וְלֹא עַל 63
 יְדֵי שְׁלִיחַ, שֶׁהוּא מְדַרְיָגַת "עוֹלָם הָאֲצִילוֹת", אֲלֵא תְּקוּדָתוֹ 64
 בְּרִדְּהוּא בְּכְבוֹדוֹ וּבְעִצְמוֹ יָרַד לְשֵׁם, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב: "וְאֵת 65
 לְהַצִּילוֹ וְגו'", - הַקֶּבֶה אוֹמֵר: אִין עֲצַמִּי יִרְדְּתִי לְמִצְרַיִם 66
 לְהַצִּילוֹ. וְכִמּוֹ בְּמַשֵּׁל, שֶׁאַחֲרֵי שֶׁהַמֶּלֶךְ הָרִים אֵת הַ"אִישׁ הַדִּיּוֹט" 67
 מֵ"אַשְׁפָּה", הִבִּיאוּ וְהַכְּנִיסוּ לְהִיכְלוֹ וְשֵׁם הַתִּיחֵד אֹתוֹ בְּ"חֵד 68
 גָּמוּר וְקִירּוֹב אֲמִיתִי בְּחִיבּוֹק וְנִישׁוֹק" וְכו' - כֵּךְ הִדְבֵּר גַּם בְּנִמְשֵׁל 69
 - בְּדִי לְקִרְבָּם אֲלֵי קִירּוֹב וְיַחֲדֵי אֲמִיתִי, בְּהַתְקַשְּׁרוֹת הַנֶּפֶשׁ 70
 מִמֶּשׁ - שֶׁנִּפְשׁוּ שֶׁל יְהוּדֵי תַּהִיָּה קְשׁוּרָה בַּהֶקֶבֶה, וְכֵךְ גַּם לִגְבִי 71
 הַקֶּבֶה כְּבִיכּוֹל, אוֹמֵרֶת הַתּוֹרָה: "אֵנָּה נִפְשִׁי תַּבִּית יִהְיִית" 72
 (רֵאשִׁי תִּיבּוֹת: אֲנִכִּי) שֶׁהַקֶּבֶה כְּבִיכּוֹל, הַכְּנִיס אֵת "נִפְשִׁי", אֵת 73
 הַנֶּפֶשׁ שְׁלוֹ, בְּתוֹרָה בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל, בְּכִחְיִית נְשִׁיקִין פֶּה לְפֶה, 74
 - שְׁפִיו שֶׁל יְהוּדִי יִתְאַחַד עִם הַ"פֶּה" וְהַדִּיבּוּר "שְׁלִמְעֵלָה, לְדַבֵּר 75
 דְּבַר ה' זֶה הֶלְכָּהּ, - בְּשַׁעֲה שִׁיחֻדִּי מְדַבֵּר וְלוֹמֵד תּוֹרָה, מִתְאַחַד 76
 דִּיבּוּרוֹ בְּדִיבּוּר שְׁלִמְעֵלָה, בְּבִחְיִית "נְשִׁיקִין" פֶּה לְפֶה; וְכֵשֶׁם 77
 שֶׁבְּנִשְׁקִין יִשְׁנֵה, כֵּאֲמוֹר בְּפִרְק הַקּוֹדֵם, יַחֲדֵי נוֹסֵף, פְּנִימִי יוֹתֵר, 78

הוּא מֶלֶךְ - בּוֹדֵאֵי שֶׁזֶה מְעוֹרֵר אַהֲבָה חוֹזֶרֶת; גְּדוֹל - עוֹד יוֹתֵר, וְרַב - עוֹד וְעוֹד יוֹתֵר. וְכֵךְ גַּם בְּקֶצֶה הַשְּׁנִי, אֵל מִי שְׁמָרָאִים אֵת הָאֲהָבָה, נִזְכָּרֶת
 גַּם כֵּן בְּדִרְגוֹת שׁוֹנוֹת: שֶׁלֹּא זֶה בִּלְבָד שְׂאִין הוּא שׁוּוֹה לְמֶלֶךְ, אֲלֵא, רֵאשִׁית כֹּל - הוּא "הַדִּיּוֹט", יֵתֵר עַל כֵּן - "נִבְוָה", וְיִתְרָה מִזֶּה - "שְׁפֵל אֲנָשִׁים",
 וְכֵךְ הֵלֵא. עַל כָּל פְּנִים, הָרִי כֹל שֶׁהוּא לְמַטָּה בְּמַדְרִיגָתוֹ וּבִהְשָׁגָתוֹ - עֲלִיה לְעוֹרֵר יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֵת הָאֲהָבָה בּו. וְלִכֵּן זֶה "מֵאֵד מֵאֵד", שֶׁלֹּא זֶה
 בִּלְבָד שֶׁזֶה "מֵאֵד", שְׂאִין הִיא דוּמָה בְּמַעֲלָה, אֲלֵא הָאֲהָבָה הִיא מִהֶקֶבֶה לְאֵדָם - אֲלֵא, יִתְרָה מִזֶּה, אִם הוּא נַחוּת יוֹתֵר - בּוֹדֵאֵי שֶׁזֶה צָרִיךְ
 לְעוֹרֵר בּוֹ אַהֲבָה חוֹזֶרֶת. זֶה הַחִידוּשׁ בְּ"דִרְךְ" שֶׁבְּפִרְק זֶה, לִגְבִי הַדְּרִכִּים אִין לְעוֹרֵר אַהֲבָה ה' שֶׁלִּמְדוֹנוּ בְּפִרְקִים הַקּוֹדְמִים. שְׁכֵן, בְּפִרְקִים
 הַקּוֹדְמִים דּוֹבֵר שֶׁאִפִּילוֹ אִם מְדַרְיָגָתוֹ וְהִשְׁגָּתוֹ שֶׁל הָאֵדָם נַחוּתוֹת, בְּכָל זֹאת יֵשׁ כְּכוּחוֹ לְעוֹרֵר אַהֲבָה ה' וְיִרְאָה ה' וְכו'. וְאֵילוּ, כֵּאֲמוֹ, כֵּאֲמוֹסֵר, לְהִיפֵךְ,
 שְׁכָל מְדַרְיָגָתוֹ וְהִשְׁגָּתוֹ שֶׁל הָאֵדָם נַחוּתוֹת יוֹתֵר - כְּכוּחוֹ יוֹתֵר לְעוֹרֵר אֵת הָאֲהָבָה, שְׁכֵן, כֵּאֲמוֹר, אִין הוּא זָקוּק לְ"הַתְּבוֹנְנוֹת" מִיּוֹחֲדָת, כִּי אִם
 לִ"שִׁמְיַת לֵב" לְעִנְיַן שֶׁל "כְּמִים הַפְּנִים", וְזֶה - כֵּאֲמוֹר - הָרִי מַחֲיִיב, שְׁכָל שֶׁהוּא נַחוּת יוֹתֵר - יוֹתֵר וְיוֹתֵר זֶה צָרִיךְ לְעוֹרֵר אֵת הָאֲהָבָה.
 4. חִגִּיגָה יג, ב. 5. אִיּוֹב כה, ג. 6. דִּנְיָא ז, 7. יִשְׁעִי, ג. 8. שְׁמוֹת ג, ח.

רמ"ח אבריו: דרמ"ח פקודין הן רמ"ח אברים דמלכא - 248
מצוות העשה הן 248 אברי ה"מלך", שלמעלה כביכול, בנזק
לעיל. - בפרק כ"ג, שכמו שאבר אדם הוא כלי לכוח בנפש שלו:
העין - כלי לכוח הראיה, האוזן - לכוח השמיעה, וכך הלאה, כך
גם, כל מצוה היא כלי
מיוחד להמשכה מיוחדת
של הרצון העליון, שרוצה
שיהודי יקיים אותה מצוה.
וידך כלל נחלקין - 248
מצוות העשה, לשלש
בחינות: ימין ושמאל
ואמצע, שהן חסד דין
רחמים, - ישנן מצוות שהן
מבחינת "ימין", ויש מצוות שהן מבחינת "שמאל", וכך הלאה.
בחינת "ימין" היא חסד, "שמאל" - גבורה ודין, ו"אמצע" - רחמים,
הקו האמצעי, והם: תרין דרועין וגופא וכו'. - שתי "זרועות"
וגוף, חסד - זרוע ימנית, גבורה - זרוע שמאלית, ורחמים - גוף.
הרי, כשם שהיבוק של אדם מתבטא בכך שהוא מחבק את חברו
בשתי זרועותיו ובגופו, כך גם למעלה, שה"תרין דרועין" - שתי
הזרועות, ו"גופא" - והגוף, שלמעלה, שבמצוות, "מחבקים" את
היהודי המקיים את המצוות.

שה"רוח" של האחד מתאחדת עם של השני - כך הדבר גם ביחס
לתורה: ואהדבקת רוחא ברוחא, - דביקות והתאחדות "רוח"
האדם עם בחינת "רוח" שלמעלה, היא השגת התורה וידיעת
רצונו וחקמתו, - בשעה שלומדים תורה מתוך השגה, כדי להבין
את שכל התורה, יודעים
בכך את רצונו וחכמתו של
הקב"ה - פסק ההלכה של
תורה, שדבר זה כשר או
פסול, זהו הרצון, שהקב"ה
רוצה שכך יהיה הדבר;
וה"שכל" שבאותה הלכה,
הוא חכמתו של הקב"ה,
דכלל דרמ"ח ממש, - רצונו
וחכמתו של הקב"ה הם דבר אחד עם הקב"ה עצמו - ועל ידי
תורה, מתאחדים בני ישראל, רוח ברוח, עם הקב"ה כביכול עצמו.
וגם בבחינת חבוק, - ה"יחוד" שיהודי מתייחד ומתאחד עם
הקב"ה, על ידי תורה ומצוות, הוא גם בבחינת "חיבוק", כמו למשל
אדם מחבק את חברו בגופו ובזרועותיו - הוא קיום המצוות
מעשיות ברמ"ח - 248 אברים, - שישנם באדם - שאז, בשעה
שיהודי מקיים מצוות מעשיות, ברמ"ח אבריו, יש בכך משום ענין
של "חיבוק", שרמ"ח האברים שלמעלה כביכול, מחבקים את

יום חמישי י"א אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 130, וז"ש אשר קדשנו... עד עמ' 10, בחייהם.

תורה ומצוות, ליחוד חתן וכלה, - שהוא: דבדיקה - 65
דביקות שהיא חיצונית, חשיקה ב"חשק שהוא יותר פנימי,
וחפיצה - ב"חפץ" שהוא פנימי עוד יותר, בחבוק ונשוק. -
כל הדברים האמורים, ישנם ביחודו של יהודי עם הקב"ה
כשהוא מקיים תורה
ומצוות. למדנו לעיל:
שהמלה "קדשנו" הוא
מלשון "קידושין", כמו
שהדבר למטה, שה"יחוד"
נעשה על ידי "קידושין".
להלן יסביר רבנו הזקן,
שבמלה "קדשנו" כאן,
מתכוונים גם למדריגה
בקדושה, בה מתקדש
יהודי ומתעלה על ידי
תורה ומצוות - מדריגת
קדש" שלמעלה מהעולמות ומובדלת מעולמות: וזהו
ש"אומרים: - כשמברכים על מצוה: "אשר קדשנו
במצותיו", - שהמלה קדשנו משמעה, שהעלנו למעלת
קדש העליון ברוך-הוא, שהיא קדשנו של הקדוש-ברוך
הוא בכבודו ובעצמו, וקדשה - המלה "קדושה", היא
לשון הבדלה, מה שהקדוש-ברוך-הוא הוא מבודל -

וזהו ש"אומרים: - בברכה שמברכים על קיום מצוה: "אשר
קדשנו במצותיו", - הקב"ה מקדש אותנו במצוותיו. "קדשנו"
מלשון קידושין, כמו שאומרים בשעה שמקדשים אשה - הרי
את מקודשת", שהרי גם במצוות הדבר הוא: ב"אדם המקדש
אשה להיות מיוחדת
עמו ביחוד גמור, כמו
שכתוב: "וידבק באשתו"
והיו לכשר אחר" - 7
הרי, שיש כאן התאחדות
מלאה, עד שהם נהיים
"לבשר אחד". ב"ה ממש
- כמו ה"יחוד" שעל ידי
קידושין, ויתר על כן
לאין קץ, הוא יחוד נפש
האלהית העוסקת
בתורה ומצוות ונפש
החיונית ולבושית הנזכרים לעיל, - שהם כולם מתאחדים
באור אינסוף ברוך-הוא. - יחוד זה הוא "יתר לאין קץ"
מהיחוד של איש ואשה. רבנו הזקן מציין את היחוד של איש
ואשה, מפני שבגשמיות זהו אופן היחוד החזק ביותר, וזה
מתואר בלשון קידושין. ולכן המשיל שלמה עליו-השלום
ב"שיר השירים", יחוד זה - של ישראל והקב"ה על ידי

מאשר רצונו של הרוכב, וּבְטָלִים וּנְכַלְלִים בְּאוּרוֹ, - של
הקב"ה. וְכֵּהָ הוּא כָּבֵל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת עֶסֶק
הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת. - שבשעת מעשה הוא בטל ונכלל באורו
יתברך; באבות זה היה תמיד, ואילו בשאר בני ישראל, הם

עומדים במצב כזה רק

בשעה שהם עוסקים

בתורה ובמצוות. וְלִבְנֵי

חַיִּיכוֹ רַ"ל¹³¹ לְקוֹם

וְלַעֲמֹד מִפְּנֵי כָּל עוֹסֵק

בְּמִצְוָה, אֵף אִם -

מקיים המצוה, הוא בור

וְעַם הָאָרֶץ, - בכל זאת,

בשעה שהוא מקיים

מצוה, כמו למשל בשעה

שהוא מביא ביכורים,

צריכים לקום מפניו,

וְהֵינּוּ מִפְּנֵי ה' הַשּׁוֹכֵן

וּמִתְלַבֵּשׁ בְּנֶפֶשׁוֹ בְּשַׁעַת

זו. - שהוא מקיים את

המצוה, ולכן צריכים

לקום מפניו, רק שְׂאִין

נֶפֶשׁוֹ מִרְגֵּשֶׁת, -

בקדושה השורה בנפשו

בשעה שהוא מקיים

מצוה, וכל כך למה? - מִפְּנֵי

לְבוּשֵׁה נֶפֶשׁוֹ, שְׂלֵא נִדְבָּךְ, וּמִחֲשִׁיד עֵינֵי

"מֵרָאוֹת אֱלֹהִים", כְּמוֹ הָאֲבוֹת וְכִיּוֹצֵא בָהֶן שְׂרָאוֹ

- העולם הבא, בְּתִיָּהֶם. - שגם בהיותם בעולם הזה, ראו

האבות התגלויות אלקות, שהנשמה רואה בעולם הזה -

וזאת, מפני שגופם היה מזוכך ולא הסתיר על אלקות; כך

באמת היה יכול כל יהודי לראות בשעת קיומו מצוה, לולא

החומר הגופני שלו, המסתיר ואינו מאפשר לעיני נפשו,

לראות את הקדושה הנמשכת בנפשו בשעה שהוא מקיים

מצוה.

מצוה.

ולמעלה, מִהֶעוֹלָמוֹת, וְהִיא בְּחִינַת "סוֹכֵב כָּל עֲלָמִין", -
מקיף כל העולמות, מֵה שְׂאִינוֹ וְכֹל לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶן, - אין
ביכולתו להתלבש בפנימיות בעולמות, אלא פועל ומשפיע
בעולמות, בהיותו למעלה מהם - למדריגה זו של קדושה,

מתעלים בני ישראל על

ידי מצוות. כִּי עַל־יְדֵי

יָחִיד הַנֶּפֶשׁ

וְהַתְּכַלְלוֹתָהּ בְּאוֹרֵי אֵיךְ

סוֹף בְּרוּךְ־הוּא, הָרִי

הִיא בְּמַעֲלָת וּמִדְּרָגָתָהּ

קִדְשָׁתָהּ אֵינֶסוֹף בְּרוּךְ

הוּא מִפְּנֵי, מֵאַחַר

שְׂמִיתִיחָדָתָהּ - הנפש,

וּמִתְכַלְלָת בּוֹ יִתְבָּרַךְ,

וְהִיוּ לְאֲחֵדִים מִפְּנֵי

וְהוּא שְׂבִתֵּנוּ¹³²: "וְהִיָּתָם

לִי קִדְשִׁים כִּי קִדְשׁ

אֲנִי ה', וְאֶבְדֵּל אֶתְכֶם

מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי,"

20 - הפסוק נותן טעם

לְקִדְשָׁתָם שֶׁל בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל, וּמִקְשֶׁר אוֹתָהּ

לְקִדְשָׁתָהּ שֶׁל הַקִּבְ"ה -

24 "קִדְשׁ הָעֲלִיּוֹן", אֵלֶיהָ

מתעלים בני ישראל על ידי תורה ומצוות ובה הם מתקדשים.

26 הפסוק מוסיף ומשתמש בלשון הבדלה - "ואבדיל", ש"קדושה"

27 משמעה - הבדלה; וְאוֹמְרִי¹³¹: "וְעֵשִׂיתֶם אֵת כָּל מִצְוֹתַי

28 וְהִיָּתָם קִדְשִׁים לְאֱלֹהֵיכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'"; - כמו

29 שאדם מקדש אשה, שתהיה מיוחדת רק לו¹³², פְּרוּשׁ, כִּי

30 עַל־יְדֵי קִיּוֹם הַמִּצְוֹת הָרַגְנִי אֱלֹהִים שְׁלִכְכֶם, - של בני

31 יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ - שהקב"ה נקרא: "אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם אֱלֹהֵי יִצְחָק

32 וְכו'", שֶׁנִּקְרָא בֵּן מִפְּנֵי שֶׁהָאֲבוֹת הָיוּ בְּחִינַת מְרַכְּבָה לּוֹ

33 יִתְבָּרַךְ, - האבות היו מסורים כל כולם ובטלים להקב"ה כמו

34 "מרכבה" הבטלה לרוכב עליה, שאין למרכבה כל רצון אחר

יום שישי י"ב אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' סו, וז"ש אסף ברוח הקדש... עד עמ' 132, האצילות].

ליקוטי אמרים

וז"ש אסף ברוח הקדש בעד

כל כנסת ישראל שבגולה ואני בער ולא אדע בהמות

הייתי עמך ואני תמיד עמך. כלומר שאע"פ שאני

69 וְהוּא שְׂאִמֵּר אֶסְפָּה¹⁴ בְּרוּחַ

70 הַקִּדְשׁ בְּעֵד כָּל כְּנִסֵּת

71 יִשְׂרָאֵל שְׂבִגוּלָה¹⁵: -

72 ההעלם וההסתרה על

73 אלקות וקדושה, הם²⁰ הייתי עמך ואני תמיד עמך.

74 במדה חזקה יותר בזמן של

75 גלות - ועל זמן הגלות,

76 אמר אסף: "וְאֲנִי בְּעֵד

77 וְלֹא אֲדַע, בְּהִמּוֹת הָיִיתִי

78 עִמָּךְ, וְאֲנִי תָמִיד עִמָּךְ,"

10. ויקרא כ, ו. 11. במדבר טו, מ. 12. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "י"ל ג' הפסוקים: והייתם גו' כי קדוש אני (ל' קדושה קדש העליון) ואבדיל - ל' הבדלה, קדושים לאלקיהם - כאדם המקדש אשתו [ל' דפסוק הא' עיקר פי' בשבילי או לשמי, באופני - שלכן אינו זו לעולם - וכיו"ב וכדמסיים כי קדוש אני שג"ז קדושה בפ"ע משא"כ אלקיהם - ביחד עם ישראל"]. 13. ראה קדושין לג, א. 14. תהלים עג, כב"כ. 15. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אינו רגיל בתניא לציין מי אמר הכתוב ושברוה"ק וכו'. ויל"פ בדא"פ: פי'

1 בְּלִמְדָּה¹⁶ שְׁאֵת־עַל־פִּי שְׁאֵנִי בְּהִתְקַמָּה בְּהִיּוֹתִי עִמָּךְ, - שגם
2 בשעה שאני מקיים מצוה, המאחדת אותי אתך - אני דומה
3 לבהמה, וְלֹא אֲדַע וְלֹא אֶרְגֵּשׁ בְּנַפְשִׁי יְחִיד זֶה, - של נפשי
4 עם הקב"ה, על ידי קיומה של מצוה, שהרי לו הרגשתי בכך,
5 היה הדבר צריך להשפיע

6 - שְׁתַּפַּל עָלַיָּה - על
7 הנפש, אֵימָתָה וּפְחָד
8 תְּחִלָּה, וְאַחֲרֵי כֵן - היתה
9 הנפש מקבלת אֶהְיָה
10 רַבָּה בְּתַעֲנוּגִים - אהבה
11 שבה יש לנפש תענוג
12 ממלקות, או - אהבה,
13 בְּרַשְׁפֵּי אֵשׁ, - לאלקות,
14 בְּמִדַּת הַצִּדִּיקִים שְׁנֵיבְדָּה
15 הַמָּרָם, - בשעה
16 שהצדיקים מקיימים
17 מצוה, הם, אכן, מרגישים
18 את ה"יחוד", איך הנפש
19 מתאחדת עם הקב"ה על
20 ידי המצוה, ודבר זה

21 משפיע בנפש, בתחילה מורא ופחד, ולאחר מכן - אהבה גדולה
22 ביותר להקב"ה; ברם, אלה שהם בבחינת "ולא אדע", שאינם
23 מרגישים ב"יחוד" בשעת קיום המצוה - אין הדבר מעורר בהם
24 יראה ואהבה, וּבְנִדְוֹעַ - וכידוע, שְׂדַעַת הוּא לְשׁוֹן הַרְגֵּשָׁה
25 בְּנַפְשׁ, וְהוּא - בחינת ה"דעת" והרגש שבנפש, בּוֹלָל חֶסֶד
26 וּגְבוּרָה - "חסד" - אהבה, ו"גבורה" - יראה - שבשעה שישנן
27 דעת והרגשה, זה מעורר, כאמור, אהבה רבה בתענוגים, או
28 אהבה כרשפי אש, ויראה - אימתה ופחד. אך, מכיוון ש"ואני
29 בער ולא אדע", כשאין בי הדעת וההרגשה - אין הדבר מעורר
30 בי מורא ואהבה הבאים מן ה"דעת" - אך, אֶת־עַל־פִּי בְּכֵן "אֵנִי
31 תְּמִיד עִמָּךְ", - עם הקב"ה, כִּי אֵין תְּחִמָּה מוֹנֵעַ יְחִיד הַנַּפְשׁ
32 בְּאוֹר אֵין־סוֹף בְּרוּךְ־הוּא הַמְּמַלֵּא כָּל עֲלָמִין, - כל
33 העולמות, ונמצא בכל מקום. בכוחו של ה"חומר" למנוע רק את

ליקוטי אמרים

כבהמה בהיותי עמך ולא אדע ולא ארגיש בנפשי יחוד
זה שתפול עליה אימתה ופחד תחלה ואח"כ אהבה
רבה בתענוגים או כרשפי אש כמדת הצדיק' שנודכך
חומרם וכנודע שדעת הוא לשון הרגשה בנפש והוא
כולל חסד וגבורה. אעפ"כ אני תמיד עמך כי אין
החומר מונע יחוד הנפש באור א"ס ב"ה הממלא כל
עלמין וכמ"ש גם חושך לא יחשיך ממך. ובוהו יובן
חומר עונש איסור מלאכה בשבתות וחמץ בפסח
השוה לכל נפש לפי שאף בנפש בור ועם הארץ גמור
מאיר אור קדושת שבת וי"ט ונידון בנפשו בכרת
וסקילה על חילול קדושה זו. וגם משהו חמץ או
מלמול מוקצה פוגם בקדושה שעל נפשו כמו בקדושת
נפש הצדיק כי תורה אחת לכולנו. [ומ"ש בהמות

ההתגלות של ה"יחוד" בנפש, שלא יהיה גלוי ומורגש בנפש איך
שהיא מתאחדת עם אור אין־סוף בשעת קיום מצוה, ואילו, את
עצם ה"יחוד" אין בכוח ה"חומר" למנוע. וְכִמּוֹ שְׂבָתוֹב¹⁷: "גם
חֶשֶׁךְ לֹא יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָ". וְכֵן - במה שלמדנו, שלכל יהודי
המקיים מצוה, נמשכת
בנשמתו, קדושה מ"קודש
העליון" ומתהווה יחוד
של אור אין־סוף ברוך
הוא, וזאת, גם כשאין הוא
מרגיש את הקדושה ואת
היחוד בנפשו, כפי שהדבר
אצל צדיק, יוֹכֵן חֶמֶד
עֵנֶשׁ אִסּוּר מְלֹאכָה
בְּשִׁבְתוֹת וְחֶמֶץ בְּפֶסַח
הַשָּׁוֶה לְכָל נַפֶּשׁ, - אותו
עונש חמור שהיה מגיע
לצדיק לו היה חסידושלום
עושה מלאכה בשבת או
אוכל חמץ בפסח, אותו
עונש חמור מגיע ל"בור"

ול"עם הארץ", כשהוא עושה אותן עבירות, וכל כך למה? - לְפִי
שְׁאֵת בְּנַפְשׁ בּוֹר וְעַם הָאָרֶץ גְּמוּר מְאִיר אוֹר קְדֻשַׁת שְׂבָת
וְיוֹם־טוֹב, וְנִדּוֹן בְּנַפְשׁוֹ בְּכָרָת - על אכילת חמץ בפסח,
וּסְקִילָה - על עשיית מלאכה בשבת, עַל חִלּוּל קְדֻשָּׁה זו¹⁸, -
המאירה בנפש; ומכיוון שכאמור, שלמרות שאין הוא מרגיש
בקדושה, בכל זאת היא מאירה בנפשו, לכן מובן מדוע ניתן אותו
עונש חמור גם למי שאינו מרגיש בקדושה, כי גם הוא פוגם, על
ידי כך, בקדושת השבת או החג המאירה בנפשו. וְגַם מְשֻׁהוּ
הַמֶּיֶץ - בפסח, או מְלִמּוּל מְקַצָּה¹⁹ - בשבת, פּוֹגֵם בְּקְדֻשָּׁה
שְׁעַל נַפְשׁוֹ - של עם הארץ, כִּמּוֹ - שהדבר פוגם בְּקְדֻשַׁת
נַפְשׁ הַצִּדִּיק, כִּי תוֹרָה אַחַת לְכָלָנוּ - כלפי כל בני ישראל,
במדה שווה, קיים אותו דין ואיסור לעשות מלאכה בשבת, או
לאכול חמץ בפסח, וכדומה. על כל פנים, למדנו, שלמרות

הפשוט (וכן מוכרח פי' הפסוקים שלפ"ז) שאסף מדבר בשאלת רשע וטוב לו כו', בעד עצמו, עכ"פ בשם בנ"י שבדורו, וכדמפרש:
אבוא אל מקדשי א-ל, שביהמ"ק קיים. ואז הרי לא הי' החומר מסתיר כ"כ. ומפרש דלא כן הוא: וזה שאמר (גם "בהמות הייתי עמך"
כדלקמן) אסף (אף שלא הי' נביא - רש"י מגילה יד, א. ומדמזכיר שם רש"י סדר עולם, מוכח דגם בסד"ע לא גריס ל' רש"י. אבל
אמר זה) ברוח הקודש (שיודעים עתידות ע"ז - גם אלה שאינם נביאים. וכדמוכח מהעתידות דדניאל אף שמפורש בגמרא, הובא ברש"י
שם, דלא הוי נביא) - (שע"ז ידע ודיבר) בעד כל כנס"י שבגולה (אף שהי' זה כמה שנים לאח"ז)¹⁶. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א:
"לא כפי' הפשוט וכהפסוקים שלפ"ז, שאסף מדבר בעד עצמו, דעמל היא בעיני עד אבוא אל מקדשי א-ל (שאו) אבינה (וכאן כופל)
וואני בער ולא אדע" מה מוסיף ב"בהמות הייתי עמך"? וע"כ צ"ל דהפי' אינו כפשוטו, אלא כלומר, דאני בער וגו' ולא עוד אלא
דאפילו בהיותי עמך אני כבהמה כו'. - ועפ"ז מובן מה שהובאו בתניא גם התיבות "ואני בער ולא אדע" אף שאין להם שייכות להמדובר
כאן; והטעם - שהן המוכיחות דלא כפי' הפשוט".¹⁷ תהלים קלט, יב. ¹⁸. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ע"ז יובן (מה שלכאורה
אינו מובן כלל וכלל) (1) חומר עונש (סקילה וכו') איסור מלאכה בשבתות וחמץ בפסח (דמחלל את הקדושה ששורה בזמן זה,
ולכאורה ע"ה - אין שורה בו מקדושת שויו"ט) (ואת"ל שעכ"פ שמץ מנהו מהקדושה דשויו"ט שבצדיק - ישנו גם בע"ה, עדיין אינו
מובן, (2) זה שהחומר הוא) השווה לכל נפש (אף שבע"ה יש רק שמץ מנהו מהקדושה וכו'). יש להמתיק הדיוק דמביא ראי' מאיסור
שויו"ט דוקא דמלאכה בשבת "אין גופה עבירה אלא הוא (האדם) עבר עבירה" (ירוש' שבת פ"ג, ג) ובפרט לבאור כמה אחרונים
(בירושלמי שבת הנ"ל) שזהו איסור גברא (ולא חפצא) ובכ"ז גם כזה אין חילוק בין גברא לגברא".¹⁹ הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א:
"משווה שניהם - לשיטתו בשו"ע שלו דשניהם הם איסור חכמים (ולא מה"ת): ר"ס שח ר"ס תמז. ומביא - שגם רבנן אסרו בשווה
לע"ה וצדיק".

וכן מיד לאחר מכן: "ואני תמיד", לרמז כי לפניו יתברך
גם בחינת דעת העליון, הכולל הקדש וגבורה, נדמה
בבחינת בהמה ואיני מרגיש - לא כמו עולם העשיה הרוחני,
אלא כ"עשיה גופנית" לגבי אור אינסוף, כמו שכתוב:
"כלם בחכמה עשית",
- הרי שמייחס את
הלשון עשיה לחכמה
("בחכמה עשית"), מפני
שגם חכמה היא כמו
עשיה לגבי הקב"ה,
ונקרא "בְּחֵמָה רַבָּה", -
לא בחינת בהמה שלמטה מ"דעת", אלא זו שלמעלה
מ"דעת", כמו שנתבאר במקום אחר. והוא - בשמות
העליונים, שם "בן" - אחד מצירופי שם הוי' עולה נ"ב (52)
הנקרא בן, בְּנִימְרָא "בְּחֵמָה" שְׁלֹפְנֵי הָאֲצִילוֹת -
שלמעלה מ"עולם האצילות". הרי שגם בקיום מצוות
בבחינת "בער" ו"בהמה", מבלי לדעת ומבלי להרגיש בקדושה
הנמשכת בנפש בשעת מעשה - משמש אדם כלי לבחינת
"בהמה" שלמעלה מ"דעת", - ולאיהו סוג של דעת? -
ל"דעת" של "עולם האצילות".

1 ש"ואני בער ולא אדע" - למרות שאיני מרגיש בקדושה
2 הנמשכת בנפש על ידי מצוה, ו"בהמות הייתי עמך" - אני
3 בבחינת בהמה ואיני מרגיש - בכל זאת נמשכת הקדושה
4 בעם-הארץ בדיוק כפי שהיא נמשכת בתלמיד-חכם, כפי
5 שהפסוק אומר מיד
6 לאחר מכן (אחרי
7 "בהמות הייתי עמך") -
8 "ואני תמיד עמך". הדבר
9 מוסבר להלן כך, שלכן
10 אומר הפסוק "בהמות"
11 הייתי עמך" בהמות -
12 לשון רבים (ולא "בהמה הייתי עמך"), כדי להדגיש שעלידי
13 קיום מצוות באופן של "בהמה", שלמטה מדעת והרגשה,
14 קשור הדבר בבחינה שלמעלה מדעת והרגשה, שגם בחינה
15 זו נקראת "בהמה", מפני שאין בה "דעת", אלא שאין משמעה
16 שהיא למטה מ"דעת", כייאם שהיא למעלה מ"דעת", וזו
17 המשמעות בלשון "בהמות" (לשון רבים) - שתי בחינות
18 בבהמה - שבחינת "בהמה" שלמטה מ"דעת", קשורה בבחינת
19 "בהמה" שלמעלה מ"דעת". [ומה שכתוב "בְּחֵמָה" לְשׁוֹן
20 רַבִּים - כשהוא משתמש לפני זה בלשון יחיד "ואני בער",

יום שבת קודש י"ג אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 132, פרק מז והנה בכל... עד עמ' סז, כמש"ל.

גמור; כמו כן מוסבת המלה "קדשנו" על המדרגה העליונה של קדושה,
קודש העליון, בה מתקדש יהודי על ידי קיום מצוה. וכן מורה המלה
"קדשנו" (מלשון הברלה), על ההבדלה שבני ישראל נעשים מובדלים
ומורמים על ידי קיום מצוות, כמו קדושתו של הקב"ה המובדלת והיא
למעלה מהעולמות.
בפרק מז, אותו אנו
עומדים ללמוד, ממשיך
רבנו הזקן להסביר
(ובלשון הערת הרבי
שליט"א): ולתרוץ: כיצד
דורשים כיום את האהבה של כמים הפנים לפנים, בשעה שאת
האהבה מלמעלה הראו לפני אלפי שנים, בשעת יציאת מצרים?
אלא, מסביר רבנו הזקן, שלא זו בלבד שיכולה וצריכה להיות
האהבה של כמים הפנים לפנים, על ידי שניכור בעת שבשעת
יציאת מצרים ומתן תורה, ירד הקב"ה בעצמו כו' (כלומר:
הקב"ה הראה אהבה גדולה לישראל, ב"יירדתו" אליהם בכבודו
ובעצמו), אלא גם מצד ההוה - שכן, דוגמת יציאת מצרים
ו"יירד ה" - ישנה יציאת מצרים בכל יום ויום.
וְהֵנָּה, כָּל דּוֹר וָדוֹר, וְכָל יוֹם וָיוֹם, חֵיב אָדָם לְרִאיוֹת עֲצָמוֹ
כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא הַיּוֹם מִמִּצְרַיִם. - "בכל דור ודור חייב אדם
וכו'", הוא לשון המשנה (פסחים פרק י' משנה ה'), ורבנו הזקן
מוסיף: "וכל יום ויום", שלא רק בכל דור ישנו הענק של יציאת
מצרים, אלא גם בכל יום, יש בעבודתו הרוחנית של יהודי, ענק

41 פָּרָק מִזֵּה. בפרק מז' החל רבנו הזקן להסביר, דרך נוספת השווה לכל
42 אדם מישראל, להגיע לאהבה גדולה להקב"ה, ואשר מתוך אהבה זו
43 יקיים תורה ומצוות - והיא האהבה של "כמים הפנים לפנים": כמו
44 שהמים בטבעם משקפים את הפנים שאדם מראה בהסתכלו אל תוך
45 המים, כך גם "לב האדם
46 לאדם" - בשעה שאחד אהב
47 את השני, ובמיוחד כשהוא
48 מראה אהבתו זו, הדבר
49 משפיע על השני שתתעורר
50 בו אהבה אליו. הדבר הוא
51 בטבע, גם כששני האנשים שווים במעלה. ודאי שהדבר כך, כשמלך
52 גדול ורב מראה אהבה גדולה לאדם פשוט ושפל, יורד אליו למקומו
53 הנחות, מעלה אותו ומביאו לחדרו הפרטי שבהיכל המלך, ושם הוא
54 מתאחד אתו בהתאחדות חוקה - ברור הדבר, שזה יעורר באדם הנחות
55 והשפלה, אהבה גדולה למלך, עד לידי כלות הנפש לאהבת המלך. ורבנו
56 הזקן הסביר, שככל הפרטים שפורטו באהבתו של המלך הגדול אל
57 האדם השפל - והרבה יותר מהם - עשה הקב"ה אתנו בני ישראל,
58 שבהיות בני ישראל במצב הנחות ביותר במצרים - הראה לנו הקב"ה
59 אהבה גדולה כזו, שהוא יתברך בכבודו ובעצמו ירד להצילנו ממצרים,
60 כדי להביאנו לחדריו הפנימיים, בשעת מתן תורה, שעל ידי תורה
61 ומצוות - מתאחד יהודי בהקב"ה, במדה הגדולה ביותר של התאחדות.
62 בכך פירש רבנו הזקן את המלה "קדשנו", שיחודי אומר בברכתו על
63 מצוה, שהיא מלשון "קידושין", כאדם המקדש אשה שתהיה אתו ביחוד

1 יציאת מצרים, והיא יציאת נפש האלהית ממאסר הגוף,
2 משכא דחיויא, - "עור הנחש" - שכן, חיותה של הנפש באה
3 מהקליפה, ולכן לגבי הנפש האלקית, נחשב הגוף לגלות ולבית
4 סוהר - והנפש האלקית יוצאת מן הגלות והמאסר, לכלל ביחוד

5 אור אינסוף ברוך-הוא,

6 עלי-ידי עסק התורה

7 והמצות בכלל, - שעל-

8 ידי שיהודי לומד תורה

9 ומקיים מצוות, יוצאת

10 נפשו האלקית מגלות

11 הגוף, ומתאחדת עם אור

12 אינסוף ברוך-הוא -

13 ובמיוחד נעשה דבר זה על

14 ידי שהוא מקבל על עצמו

15 עול מלכות שמים בשעת

16 קריאת שמע. ובלשון

17 ה"תניא": ובפרט בקבלת

18 מלכות שמים בקריאת

19 שמע, שפה - בקריאת

20 שמע הוא מקבל ומשפך

21 עליו יחודו יתברך

22 בפירוש, באמר: "ה'

23 אלהינו ה' אחד", וכמו

24 שנתבאר לעיל, - בפרק

25 הקודם, כי "אלהינו"

26 הוא כמו "אלהי אברהם"

27 וכו', לפי שהיה -

28 אברהם אבינו, בטל ונכלל ביחוד אור אינסוף ברוך-הוא;

29 - שעקב ביטולו והתאחדותו עם הקב"ה, נקרא הקב"ה "אלקי

30 אברהם", כך נקרא הקב"ה "אלקיננו" - האלקה של כל יהודי, כי

31 על-ידי קיום מצוה - יהודי בטל ומאוחד עם אור אינסוף

32 ברוך-הוא. רק שאברהם זכה לזה - להיות מאוחד עם אור

33 אינסוף ברוך-הוא, במעשיו והלכותו בפניו ממדרגה

34 למדרגה, - עד שהתעלה למדרגה העליונה, להיות בטל

35 ומאוחד עם אור אינסוף ברוך הוא, כמו שכתוב: "ויסע

36 אברהם הלך ונסע וגו'", - הנגבה, אברהם הלך ממדרגה

37 למדרגה עד שהגיע "הנגבה", המרמז על המדרגה העליונה

38 ביותר באהבה להקב"ה - הרי שבאברהם זה בא על ידי עבודתו

39 העצמית. אבל אנחנו - בני אברהם, ירשה ומתנה היא לנו,

40 שנתן לנו - הקב"ה את תורתו, והלביש בה - בתורה, רצונו

41 והחכמותו יתברך, המיוחדים במהותו ועצמותו יתברך

42 בתכלית היחוד, - כך, שחכמתו ורצונו הם דבר אחד אתו

43 יתברך, והרי זה כאלו נתן לנו את עצמו כביכול, - על ידי

44 מה שיהודי לומד תורה ומקיים מצוות "יקח" אותו יתברך

45 ויתאחד אתו יתברך. כמו שכתוב בזהר הקדוש: על פסוק:

46 "ויקחו לי תרומה" [ד"ל] כלומר "אותי", - כי ב"זהר"

ליקוטי אמרים

הגוף משכא דחיויא ליכלל ביחוד אור א"ס ב"ה ע"י עסק
התורה והמצות בכלל ובפרט בקבלת מלכות שמים
בק"ש שבה מקבל וממשיך עליו יחודו ית' בפירוש
באמרו ה' אלהינו ה' אחד. וכמ"ל כי אלהינו הוא
כמו אלהי אברהם וכו' לפי שהיה בטל ונכלל ביחוד
אור א"ס ב"ה רק שאברהם זכה לזה במעשיו והילוכו
בקודש ממדרגה למדרגה. כמ"ש ויסע אברהם הלך
ונסע וגו': אבל אנחנו ירושה ומתנה היא לנו שנתן
לנו את תורתו והלביש בה רצונו וחכמתו ית' המיוחדים
במהותו ועצמותו ית' בתכלית היחוד והרי זה כאלו נתן
לנו את עצמו כביכול. כמ"ש בזה"ק ע"פ ויקחו לי
תרומה [דלי כלומר אותי והל"ל ותרומה אלא משום
דכולא חד ע"ש היטב]: וז"ש ותתן לנו ה' אלהינו
באהבה כו' כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו כו' ולזה
אין מונע לנו מדביקות הנפש ביחודו ואורו ית' אלא הרצון
שאם אין האדם רוצה כלל ח"ו לדבקה בו כו'. אבל
מיד שרוצה ומקבל וממשיך עליו אלהותו ית' ואומר ה'
אלהינו ה' אחד הרי ממילא נכללת נפשו ביחודו ית' דרוח
אייתי רוח ואמשיך רוח והיא בחי' יציאת מצרים ולכן

שלנו, שנהיה מאוחדים אתו יתברך, "כי באור פניך נתת לנו
ה' אלהינו כו'". ולזה - ולכן, מכיון שאין זה ענין שיהודי
משיג אותו על ידי עבודתו העצמית - שאז, יש מקום לומר,
שלא כל אחד נמצא במדרגה הנחוצה להיות מאוחד עם
הקב"ה, עד לידי כך שהקב"ה יקרא אלקה שלו - אלא זה ענין
של ירושה ומתנה, וביחס לירושא לא משנה מצבו ודרגתו של
היורש - אם הוא רק נכלל במושג של "יורש" - הריהו יורש;
כמו כן מתנה איננה כמו שכר, שהוא תלוי בכמות ואיכות
העבודה של מקבל השכר, אלא זה ניתן לו במתנה, מבלי
שיתייגע על כך - לכן, זהו ענין ששייך לכל אחד מישראל, וכפי
שיוסבר להלן: אין מונע לנו מדביקות הנפש ביחודו ואורו
יתברך, - שנפשו של יהודי תהיה דבוקה ומאוחדת עם אור
אינסוף ברוך-הוא - אין מה שימנע מכך - אלא הרצון, -
בלבד, שאם אין האדם רוצה כלל חס"ו לשלום לדבקה בו
כו', - אז, אין בו יחוד זה. אבל מיד שרוצה ומקבל וממשיך
עליו אלהותו יתברך ואומר "ה' אלהינו ה' אחד" - הרי
ממילא נכללת נפשו ביחודו יתברך, דרוח אייתי רוח
ואמשיך רוח, - רוח מביאה רוח וממשיכה רוח - שכן, ה"רוח"
והעתוררות הרצון של אדם, מביאה "רוח" והעתוררות

מפרש את המלה "תרומה" - תורה, המלה תרומה, מורכבת
מ"תורה מ" - התורה שניתנה לארבעים יום - ומבואר ב"זהר"
שם, שעל ידי "תרומה", על ידי תורה, באים ל"ויקחו לי", תקחו
אותי, את הקב"ה עצמו, והיו ליה למימר - והיה עליו לומר:
ו"תרומה", - ב"וא"ו" -
מכיון ש"לי" מכון
להקב"ה, ו"תרומה" -
לתורה, היה על הפסוק
לומר "ויקחו לי ותרומה",
שיקחו אותו יתברך ו (על
ידי מה? - "ותרומה" - על
(ידי) תורה - אלא משום
דכלא חד, - הכל דבר
אחד. הקב"ה ותורה הם
דבר אחד - ולכן לא כתוב
"ותרומה", כי אז היתה
המשמעות ש"לי" הוא
דבר אחד ותרומה (תורה)
דבר נוסף, אלא "לי
תרומה" - הם דבר אחד.
עין שם - ב"זהר", היטב].
וזהו שאמרים: "ותתן
לנו ה' אלהינו באהבה
כו'", - כלומר: מצד
אהבתו של הקב"ה
לישראל, נתן לנו מתנה,
שיהיה ה' אלקינו - אלקה
שלנו, שנהיה מאוחדים אתו יתברך, "כי באור פניך נתת לנו
ה' אלהינו כו'". ולזה - ולכן, מכיון שאין זה ענין שיהודי
משיג אותו על ידי עבודתו העצמית - שאז, יש מקום לומר,
שלא כל אחד נמצא במדרגה הנחוצה להיות מאוחד עם
הקב"ה, עד לידי כך שהקב"ה יקרא אלקה שלו - אלא זה ענין
של ירושה ומתנה, וביחס לירושא לא משנה מצבו ודרגתו של
היורש - אם הוא רק נכלל במושג של "יורש" - הריהו יורש;
כמו כן מתנה איננה כמו שכר, שהוא תלוי בכמות ואיכות
העבודה של מקבל השכר, אלא זה ניתן לו במתנה, מבלי
שיתייגע על כך - לכן, זהו ענין ששייך לכל אחד מישראל, וכפי
שיוסבר להלן: אין מונע לנו מדביקות הנפש ביחודו ואורו
יתברך, - שנפשו של יהודי תהיה דבוקה ומאוחדת עם אור
אינסוף ברוך-הוא - אין מה שימנע מכך - אלא הרצון, -
בלבד, שאם אין האדם רוצה כלל חס"ו לשלום לדבקה בו
כו', - אז, אין בו יחוד זה. אבל מיד שרוצה ומקבל וממשיך
עליו אלהותו יתברך ואומר "ה' אלהינו ה' אחד" - הרי
ממילא נכללת נפשו ביחודו יתברך, דרוח אייתי רוח
ואמשיך רוח, - רוח מביאה רוח וממשיכה רוח - שכן, ה"רוח"
והעתוררות הרצון של אדם, מביאה "רוח" והעתוררות

18 יציאת מצרים, הם דבר אחד ממש. שכן, על ידי קבלת עול
19 מלכות שמים בקריאת-שמע, נוצר ענין יציאת מצרים
20 ברוחניות, שהנפש האלקית יוצאת מהגבלות הגוף. וכן בסוף
21 פְּרַשְׁתַּי יְצִיאַת מִצְרַיִם מְסִים גַּם בֶּן אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם,
22 וְהִינוּ גַּם בֶּן כְּמוֹ
23 שְׁנֵתָאָר לְעִיל: - שעל
24 ידי יציאת מצרים - נעשה
25 "אני ה' אלקיכם", אלקה
26 שלכם, שיהודי מתאחד
27 עם הקב"ה. הרי, שבכל
28 יום יש ביהודי ענין יציאת
29 מצרים - וכשם שכאמור,

ליקוטי אמרים

30 האהבה שהראה הקב"ה לבני ישראל בשעת יציאת מצרים
31 צריכה לעורר בבני ישראל "כמים הפנים לפנים" אהבה גדולה
32 להקב"ה, כך צריכה לעורר יציאת מצרים שבכל יום, שגם
33 בכך, באה לידי ביטוי אהבתו הגדולה של הקב"ה לבני
34 ישראל.

1 מלמעלה, וממשיכה, לאחר מכן, "רוח" באדם, שיימשך ויהיה
2 דבוק בהקב"ה. וְהָיָא - ביחס לנפש, בְּחִינַת יְצִיאַת מִצְרַיִם.
3 - ענין קבלת עול מלכות שמים בקריאת-שמע והתבטאות
4 הרצון להיות דבוק ביהודו של הקב"ה - זה ענין יציאת מצרים,
5 שהנפש יוצאת מגלות
6 הגוף ומתאחדת עם
7 הקב"ה. וְלִבְנֵי תִקְנוּ - 1
8 החכמים, לומר פְּרַשְׁתַּי
9 יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּשַׁעַת
10 קְרִיאַת שְׁמַע דְּתָקָא - 2
11 יחד עם קריאת שמע,
12 אָף, שְׁהָיָא - זכירת
13 ואמירת פרשת יציאת מצרים, מְצִיָּה בְּפָנֵי עֲצֻמָּה, וְלֹא
14 מְמַצֵּת קְרִיאַת שְׁמַע, בְּרִיאַתָא - כמו שמובא בְּמִקְרָא
15 וּפְּסֻקִים, - שיציאת מצרים היא מצוה בפני עצמה, מדוע,
16 אפוא, הורו חכמינו לאומרן יחד? - אֲלֵא כִּפְנֵי שְׁהֵן דְּכָר
17 אֶחָד מְכֻשׁ. - קבלת עול מלכות שמים בקריאת-שמע, וענין

7. ברכות כא, א. שו"ע או"ח סי' סז סעי' א-ב.

המשך ביאור למס' זבחים ליום ראשון עמ' ב

12 על עבודה זו עצמה. ולדעת ריש לקיש לא ילפינן מחשבת שלא
13 לשמה מִפְּחֻשְׁבַּת פִּיגוּל, שכן מחשבת פיגול אינה על עבודה
14 בדווקא, אלא כל עיקר הפסול הוא המחשבה באחת מהעבודות
15 לאכול את הקרבן או להאכיל בו את המזבח מחוץ לזמנו, ואף
16 זריקת הדם היא בכלל אכילת המזבח. מה שאין כן בשינוי קודש
17 שהוא מחשבה על עבודה מסוימת לעשותה שלא לשם הזבח, ועל
18 כן אינה פוסלת אלא אם כן חישב עליה בשעת אותה עבודה
19 עצמה.
20 מביאה הגמרא מקום נוסף שנחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בסברה
21 זו: וְאִדּוּ לְטַעְמֵיהֶּוּ - והולכים רבי יוחנן וריש לקיש לשיטתם.
22 דְּאִתְּמַר,

1 משום שינוי בעלים. מסיקה הגמרא: תִּיקוּ.
2 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים במחשבת שלא לשמה מעבודה
3 אחת על חבירתה: אִתְּמַר, שְׁחֵמָה את בהמת הקרבן לְשֵׁמָה אלא
4 שחישב בשעת השחיטה לזרוק את דְּמָה שְׁלֹא לְשֵׁמָה, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר
5 פְּסוּלָה, וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר בְּשִׁירָה. מפרשת הגמרא את מחלוקתם:
6 רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר פְּסוּלָה, משום שִׁחְשִׁבִין מַעֲבֹדָה אחת לְעֹבֹדָה
7 אחרת. וְרִישׁ לְקִישׁ דִּין זֶה מִפְּחֻשְׁבַּת פִּיגוּל שאף היא מחשבת פסול
8 מעבודה לעבודה, שהשווה את הקרבן על מנת לזרוק את דמו
9 למחר הקרבן נפסל משום מחשבת פיגול.
10 וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר בְּשִׁירָה, משום שאין מִפְּחֻשְׁבַּת מַעֲבֹדָה לְעֹבֹדָה,
11 ומחשבה בשעת עבודה אחת אינה פוסלת אלא אם כן חשב אותה

המשך ביאור למס' זבחים ליום שלישי עמ' ב

13 השני קרב אלא מחצות היום.
14 עוד מקשה הגמרא: הדלקת נְרוֹת המנורה דָּגֻם בַּה בְּתֵיב (שמות ל ח)
15 'בֵּין הָעֶרְפִּים', הֲכִי נִמְי דְּכוּלֵי יוֹמָא בָּשָׂר יִהְיֶה להדלקה. מתרצת
16 הגמרא: שְׂאֵנִי תָתֻם, דְּכֵתִיב בַּה (שם כז כא) 'מַעֲרֹב וְעַד בֹּקֶר', וְתִנְיָא,
17 'מַעֲרֹב וְעַד בֹּקֶר', תָּן לָהּ לַמְנוּרָה כְּמוֹת שִׁמְן כְּמִדָּתָהּ זֶה, שְׁתֵּהָא
18 דְּלִקְתָּ וְהוֹלֵכֶת מַעֲרֹב וְעַד בֹּקֶר. ועוד דָּבָר אַחֵר דְּרָשׁוּ מִשָּׁם, שְׂאֵין
19 לָךְ עֹבֵדָה בְּשִׁירָה מַעֲרֹב וְעַד בֹּקֶר אֲלֵא זֶה בְּלִבְךָ, שְׁכָל עֲבוֹדוֹת הַיּוֹם
20 אינן כשירות לאחר הדלקת הנרות, שכן זו היא העבודה
21 המאוחרת מכולן. ומכאן שהדלקתה היא רק בסוף היום.
22 עוד מקשה הגמרא: הקטרת הַקְטָרֶת דְּכֵתִיב בַּה (שם ל ח) 'בֵּין
23 הָעֶרְפִּים' הֲכִי נִמְי דְּכוּלֵי יוֹמָא בָּשָׂר להקטרה. מתרצת הגמרא: שְׂאֵנִי
24 דִּין קְטָרֶת

1 הערבים' הוא בֵּין שְׁנֵי עֶרְפִּים, בֵּין סוף הלילה של הקודם לתחילת
2 הלילה שלאחריו, כלומר כל היום.
3 הגמרא מקשה על דברי בן בתירא ממקומות אחרים: וְכִי תִמִּיד
4 של בֵּין הָעֶרְפִּים דְּכֵתִיב גַּם בַּה 'בֵּין הָעֶרְפִּים', הֲכִי נִמְי תִּאמַר
5 דְּכוּלֵי יוֹמָא הוּא בָּשָׂר, וְהָרִי זִמְנָה הוּא רַק מִחֻצוֹת הַיּוֹם ואילך.
6 מתרצת הגמרא: תָּתֻם - בתמידים מִדְּכֵתִיב בתמיד של שחר
7 (במדבר כד ח) 'אֵת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבֹקֶר', מְכַלֵּל דְּהִתְמִיד הַשְּׁנִי
8 שנאמר בו 'בֵּין הָעֶרְפִּים', הוּא בֵּין הָעֶרְפִּים מִשָּׁם מִחֻצוֹת הַיּוֹם
9 עד הלילה.
10 מקשה הגמרא: אֵימָא תִּמִּיד חַד קֶרֶב דּוּקָא בְּבֹקֶר, אִידָּךְ (והשני) קֶרֶב
11 בּוֹלִיָּה יוֹמָא. מתרצת הגמרא: מִמָּה שֶׁנֶּאמַר אֵת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה
12 בְּבֹקֶר מִשְׁמַע שֶׁרַק אֶחָד קֶרֶב בְּבֹקֶר, וְלֹא שְׁנֵים קֶרֶבִים בְּבֹקֶר, ואין

יום ראשון

יום רביעי

ז אייר, כב לעומר

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: אמור, רביעי עם פירש"י.

תהלים: לט-מג.

תניא: וכולם . . . סו א"ס ב"ה.

בְּעִיפַת טְלִית גְּדוּל אִין צְרִיךְ לְכַסּוֹת רֹאשׁוֹ עַד פִּי, וְכַמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּהִלְכוֹת צִיצִית אֲשֶׁר בִּסְדּוֹר. אָבֵל נוֹהֲגִין לְכַסּוֹת בְּחֶלְקוֹ הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַטְּלִית גְּדוּל גַּם הָעֵינַיִם.
נוֹהֲגִים לְלַמֵּד בִּימֵי הַסְּפִירָה מִסֵּכֶת סוּטָה – נוֹסֵף עַל שְׁעוּרִים הַקְּבוּעִים – דָּף לְיוֹם דָּף לְיוֹם.

יום שני

יום חמישי

ח אייר, כג לעומר

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: אמור, חמישי עם פירש"י.

תהלים: מד-מח.

תניא: ולכן המשיל . . . סו בחייהם.

א שְׁלִיחַ אִיז דאָךְ אִיין זאך מִיט דעם מַשְׁלַח, – ע"ד הַמְּבוֹאֵר בַּעֲנִין שֶׁהַמֶּלֶאךְ נִקְרָא בְּשֵׁם ה' מִמֶּשׁ כִּשְׁהוּא שְׁלִיחַ מִלְמַעְלָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן נִשְׁמָוֶת, וּמְבוֹאֵר שֶׁבִּנְשֻׁמוֹת הוּא עוֹד בְּמַעְלָה יִתְּרָה. – וְהֵנָּה חֲסִידִים זֵינְעֵן שְׁלוּחִים פֹּון רַבִּי'ן, פֹּון אַלְטֵעֵן רַבִּי'ן, אִיז אַז מ'טוֹט, אִיז מַעַן מְקוּשֶׁר, אִיז דאַמאַלט אִיז עַר אִין אַלֶּין מְקוּשֶׁר: עַס גַּעַהֲט אַ חֲסִיד, עַסֵּט אַ חֲסִיד, שְׁלֹאֲפֵט אַ חֲסִיד.

שְׁלִיחַ הוּא מֵאֶחָד עִם הַמְּשַׁלַּח – עַל דֶּרֶךְ הַמִּבְּאָר בַּעֲנִין שֶׁהַמֶּלֶאךְ נִקְרָא בְּשֵׁם ה' מִמֶּשׁ כִּשְׁהוּא שְׁלִיחַ מִלְמַעְלָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן נִשְׁמָוֶת, וּמְבוֹאֵר שֶׁבִּנְשֻׁמוֹת הוּא עוֹד בְּמַעְלָה יִתְּרָה.
וְהֵנָּה חֲסִידִים הֵם שְׁלוּחֵי הַרְבֵּי, שֶׁל אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן, וְכִשְׁפּוֹעֲלִים הָרִי מְקֻשָּׁרִים; וְאִז מְקֻשָּׁרִים בְּכָל: הוֹלֵךְ חֲסִיד, אוֹכֵל חֲסִיד, יֹשֵׁן חֲסִיד.

יום שלישי

יום ששי

ט אייר, כד לעומר

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: אמור, ששי עם פירש"י.

תהלים: מט-נד.

תניא: וז"ש אסף . . . האצילות.

מורנו הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב אָמַר: כָּל דָּבָר וְדָבָר אֲשֶׁר הָאָדָם רוֹאֶה אוֹ שׁוֹמֵעַ, הוּא הוֹרָאת הַנִּהְגָּה בַּעֲבוּדַת ה'. וְזֶהוּ עֲנִין הָעֲבוּדָה, לְהִבִּין וּלְהַשְׁכִּיל מְכַל, דֶּרֶךְ בַּעֲבוּדַת ה'.

יום רביעי

שבת

י אייר, כה לעומר

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: אמור, שביעי עם פירש"י.

תהלים: נה-נט.

תניא: פרק מז. והנה . . . כמש"ל.

נִהְגִּין [אֲנִי נוֹהֲגִים] לְהִטְבִּיל פְּרוּסַת הַמּוֹצָא שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּמִּלָּה, וְלֹא לְזוּרֵק הַמִּלָּה עַל הַפְּרוּסָה.
יוֹם ב' דְּחַג הַשְּׁבוּעוֹת תַּרְכָּ"א בִּסְעוּדָה סִפֵּר ה"צֶמַח צְדָק": יוֹם ב' דְּחַג הַשְּׁבוּעוֹת תַּקנ"ה בִּסְעוּדָה אָמַר אֲדִנִּי אָבִי זְקֵנִי מוֹרֵי וְרַבִּי (רַבֵּנוּ הִזְקֵן): בְּיוֹם ב' דְּחַג הַשְּׁבוּעוֹת תַּקכ"ח בִּסְעוּדָה אָמַר כְּבוֹד קִדְשֵׁת מוֹרֵי וְרַבִּי (הַמַּגִּיד מִמַּעֲזְרִיטָשׁ), "וּסְפִרְתֶּם לָכֶם", וּסְפִרְתֶּם הוּא מְלִשׁוֹן סְפִירוֹת וּבִהִירוֹת. "וּסְפִרְתֶּם לָכֶם", צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת שְׁהִיָּה ה"לָכֶם" בְּהִיר. וַיִּשְׁעֵן כְּבוֹד קִדְשֵׁת אֲדִנִּי אָבִי זְקֵנִי מוֹרֵי וְרַבִּי [אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן] עַל זְרוּעוֹת קִדְשׁוֹ, וַיִּשׁוּרֵר אֶת הַנִּגּוּן שֶׁל ד' בָּבוֹת בְּדִבְקוֹת גְּדוּלָּה.

אחר כך הגביה את ראשו הקדוש, ויאמר – בנגון של שאלה: ובמה מספרים את ה"לכם"? ותוך כדי דבור אמר – בנגון של תשובה: בשבע שבתות תמימות, בבור שבע המדות, שכל מדה ומדה תהיה כלולה משבע, ושבע המדות עצמם יהיו שבע שבתות, דשבת אינה צריכה ברור.

יום חמישי יום ראשון יא אייר, כו לעומר ה'תש"ג

שיעורים. חומש: בהר, פרשה ראשונה עם פירש"י.
תהלים: ס"סה.
תניא: פרק מת. והנה . . . 134- למקורן.

אומרים בתפלה:

וכן – בצירי ולא בפתח – שני כתובים.
חייטני – בקמץ ולא בפתח – מירדי בור.
זכר – זין בסגול ולא בצירי – רב טובך.
משליך קרחו – בפתח ולא בקמץ – כפתים.
ומלכותו ואמונתו לעד קימת.

יום שישי יום שני יב אייר, כז לעומר ה'תש"ג

שיעורים. חומש: בהר, שני עם פירש"י.
תהלים: ס"סח.
תניא: והנה פרטיות . . . 134- חשיבי.

אומרים בתפלה:

מנו מאמר – מ"ם שלישית קמוצה.
כיום כו' נאמר – מם פתוחה.
זכור – במלאפום – כי עפר אנחנו.
ונטלתני – טית פתוחה, למד בשבא, תיו דגושה פתוחה.
ואהבתך לא תסור – ולא אל תסיר.

שבת קודש יום שלישי יג אייר, כח לעומר ה'תש"ג

שיעורים. חומש: בהר, שלישי עם פירש"י.
תהלים: סט"עא.
תניא: וככה ממש . . . "סח" ותכלית.
במנחה אומרים תחנון.

רבנו הזקן – באותם השנים שהיה אומר מאמרים קצרים – אמר: 'דע מה למעלה ממך', דע כי כל מה שיש למעלה בפרצופים וספירות העליונות, הכל הוא ממך, שתלוי בעבודת האדם.

המשך ביאור למס' זבחים ליום שני עמ' ב

7 (ויקרא 11) 'בחמאת באשם', והוקש אשם לחטאת.
8 שואלת הגמרא: בשלמא רבי אליעזר הפוסל גם אשם, בדקאמר
9 טעמא שיש להקיש אשם לחטאת. אלא רבנן המכשירים
10 באשם, מאי טעמא אינם דורשים את ההיקש האמור. משיבה
11 הגמרא: אמר רבא, אשם נקנס דמו לפני שיהיה פסול לא
12 מצית אמרת כן, שהרי יש להכשירו בקל וחומר מעולה. מה

1 למטה מהקרן פסולה, ואפילו שניתן למעלה מחוט הסיקרא.
2 הגמרא מביאה משנה הדנה מה הם הקרבנות הנפטלים בבניית
3 דמם לפני ההיכל: תנן ה'תם (להלן פא), שהיה רבי עקיבא אומר,
4 כל הקמים של כל הזבחים הנעשים בחוץ שנכנסו להיכל לכפר,
5 פסולים. וחקמים אומרים, אין נפטלת אלא חטאת בלבד. רבי
6 אליעזר אומר, אף האשם נפסל בבניית דמו לפני, שנאמר

חזקה אינה קובעת את ההלכה יום ראשון ז' אייר ה'תשע"ח

ומבאר:

הטעם לכך ש'ספק נגעים טהור' הוא כי מעמידים אדם על חזקתו ואומרים שלא נשתנה מצבו שהוא בחזקת טהור ('אוקי גברא אחזקתיה'). אך זהו רק כאשר יש ספק אם נעשה המעשה, אבל כאשר המציאות ברורה והספק הוא בהלכה, אין אומרים העמד על חזקתו כי אין חזקתו של אדם יכולה להכריע ולקבוע את ההלכה. ולכן חזקת טהרה של האדם אינה יכולה לקבוע הלכה לענין שיעור אורך שיער לבן שהוא סימן טומאה.

וה'חתם סופר' (או"ח סי' קנד) מבאר את דברי הגמרא "הלכה כדברי כולן להחמיר" שאין הכוונה שמשום ספק צריך להחמיר, כי אם כן לשון הגמרא היה צריך להיות "חוששים לדברי כולם". אלא הכוונה שהיתה קבלה בידם הלכה למשה מסיני, שיש להחמיר כדברי כולם, ובכל מקום שמוצא בו דין 'שתי שערות' - מחמירים בו לפי ענינו, וכאן יש להחמיר לפי הקטן בשיעורים "כדי שיהיו ניטלות בזוג".

הלכות טומאת צרעת פרק ב, הלכה א: שער לבן, שהוא סימן טומאה בצרעת - אין פחות משתי שערות; וכמה יהיה ארכן? כדי שיהיו ניטלות בזוג.

שתי שערות במקום הנגע שהפכו לצבע לבן הם סימן טומאה. ונחלקו תנאים (נדה נב, ב) בשיעור אורך שערות אלו ואמרו בגמרא (שם) "הלכה כדברי כולן להחמיר". ולדעת הרמב"ם (בפירוש המשניות, משנה זז), כדי שיהיו ניטלות בזוג (נגזרות במספרים) - הוא הקטן שבשיעורים, ולכן נקט שיעור זה להחמיר ופסק שאם השערות שנהפכו ללבן הם בגודל 'כדי שיהיו ניטלות בזוג', סימן טומאה הוא (כסף משנה).

והקשה ה'משנה למלך':

הלכה היא ש'כל ספק נגעים... טהור, עד שלא נזקק לטומאה' (להלן פ"ו ה"ה). כלומר, אם הכהן עדיין לא פסק שבעל הנגע הוא מצורע מוחלט - הרי הוא טהור. ואם כן, כאשר הכהן רואה את שתי השערות הלבנות וארכן 'כדי שיהיו ניטלות בזוג', מדוע הוא סימן טומאה, והרי לכמה דעות אין בזה שיעור כדי לטמא?

יום שני ח' אייר ה'תשע"ח

טהרת ספק נגע

שכאשר יש ספק על הכהן לטהר את הנגע "הואיל ופתח בו הכתוב בטוהרה תחילה".

והנה, שני הספקות שבהם פסק הרמב"ם לטמא הם: א. ספק אם בהרת קדמה או שער לבן קדם (לעיל פ"ב ה"ט) ב. בהרת שפשטה, וספק אם היא הבהרת שפשטה או שמא הראשונה הלכה וזו בהרת אחרת ואין כאן פשוט, וספק זה טמא (לעיל פ"ד ה"ו). ויש לעיין: מדוע נשתנו משאר ספק נגעים שספיקם טהור?

ואכן, בספק הראשון – אם בהרת קדמה או שער לבן קדם – הקשו כבר התוספות (נדה יט, א ד"ה רבי יהושע), מדוע אין מעמידים את האדם על חזקת הטהרה? ותירצו, כי מכיון שדרך השיעור להיפגע מהנגע וכתוצאה מכך הוא מלבין, מסתבר שהבהרת קדמה וגרמה להלבנת השיעור.

ובספק השני - אם זו אותה בהרת שפשטה, או שזו אחרת – יש להעמיד על החזקה שהבהרת הקודמת לא הלכה אלא זו היא אותה בהרת ופשטה (פירוש הרא"ש נגעים פ"ה מ"א).

הלכות טומאת צרעת פרק ו, הלכה ה: כל ספק נגעים, חוץ משני הספקות שמנינו כבר - טהור, עד שלא נזקק לטומאה; אבל משנזקק לטומאה, ספקו טמא.

הלכה זו שספק נגע שלא הוחלט ("שלא נזקק לטומאה") טהור, נלמדת ב'תורת כהנים' (תוריע פ"ד, ח) מהפסוק "וראהו הכהן וטמא אותו" – "את הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק". אך התוספות (נזיר סה, ב, ד"ה אי הכי) כתבו שאין צורך בפסוק כדי לטהר ספק נגע שלא הוזקק לטומאה אלא יש לטהרו כי מעמידים הדבר על חזקתו.

וכתב ה'פני יהושע' (חולין י, ב ב' בגמרא מנא), שטומאת נגעים שונה משאר דיני טומאה: בדיני טומאה לא הולכים על פי החזקה אלא כל ספק ברשות היחיד ספקו טמא, וברשות הרבים ספקו טהור, ואילו בטומאת נגעים, אם לא הוחלט ספקו טהור אפילו ברשות היחיד.

וב'מי נפתוח' (פירוש לא, ס"ג ב) נתן טעם להבדל בין נגעים לשאר הטומאות: טהרת וטומאת נגעים תלויה בדיבורו של הכהן, והגמרא (נזיר שם) לומדת מהפסוק "לטהרו או לטמאו"

יום שלישי ט' אייר ה'תשע"ח

תגלחת הנתק במצורע נזיר

"תער לא יעבור על ראשו" ועשה ("קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו")... ובכל מקום אין עשה דוחה לא תעשה ועשה, ולמה דוחה עשה של תגלחת הנגע לנזירות, מפני שכבר נטמא הנזיר בצרעת וימי חלוטו אין עולין לו... והרי אינו קדוש בהן ובטל העשה מאליה ולא נשאר אלא לא תעשה... ולפיכך בא עשה של תגלחת הצרעת ודחה אותו".

הלכות טומאת צרעת פרק ח, הלכה ג: בייצר מנלחין את הנתק? מנלח חוצה לו, ומניח שתי שערות סמוך לו, כדי שיהיה נזר הפשוט... ואפילו ה'ה' נזיר, הרי זה מנלח.

כתב הרמב"ם בהלכות נזירות (פ"ז ה"ט): "נזיר שנצטרע ונרפא מצרעתו... הרי זה מגלח כל שעריו, שהרי תגלחתו מצות עשה". ואף ש'נזיר שגלח בימי נזרו עבר על לא תעשה

למגין נזירותו והוא 'קדוש' בהם, ובנוסף ל'לאו' יש בה גם 'עשה' ואין ה'עשה' של מצורע יכול לדחותם.

אבל לפי טעמו של הראב"ד - שה'לאו' וה'עשה' של נזיר קלים ולכן הם נדחים מפני ה'עשה' שבתגלחת המצורע - מדוע צריך לימוד מהפסוק שמצורע נזיר מגלח? ומבאר:

יש לומר שתגלחת הנתק אינה מצות עשה אלא כדי לדעת אם פשה הנתק (לא כמו תגלחת מצוה שהיא מצות עשה הנמנית במגן המצוות, וללא הלימוד מהפסוק לא יכול היה מצורע נזיר לגלח את הנתק ולדחות את ה'לאו' וה'עשה' שבנזיר.

אך הראב"ד (שם) כתב טעם אחר: הלאו והעשה של הנזיר קלים יותר "שכן ישנו בשאלה". כלומר, הנזיר יכול להישאל אצל חכם על נזירותו וממילא יתבטלו הלאו והעשה. ולכן העשה של תגלחת המצורע דוחה אותם.

וכתב ה'משנה למלך' (כאן):

דין זה שמצורע נזיר מגלח את סביבות הנתק לאחר ימי ההסגר נלמד בספרי (הובא בכסף משנה) מהכתוב 'והתגלח', לרבות אפילו נזיר. ולפי טעמו של הרמב"ם - שתגלחת מצוה של המצורע דוחה רק את הלאו שבנזירות כי העשה אינו קיים בימי חלוטו - מובן שצריך לימוד מהפסוק שתגלחת הנתק היא גם בנזיר, שהרי היא לאחר ימי ההסגר שעולים

יום רביעי י' אייר ה'תשע"ח

טהרת המצורע בזמן הזה

מהשתיים, טהרת המצורע והבאת הקרבנות, היא מצוה בפני עצמה. וה'כלי חמדה' (דברים כב, יא, אות ב) הוסיף שדוקא בזמן הבית שאפשר להקריב קרבנות, כל זמן שלא הביא קרבנותיו לא קיים מצות טהרת מצורע בשלמות, אבל בזמן שאין בית המקדש קיים, תגלחת המצורע אינה רק חלק מהמצוה, אלא המצוה בשלמותה.

וכתבו אחרונים, שלמעשה בזמן הזה לא נהגו לטהר מצורעים. ומהטעמים לכך:

א. טהרת מצורע היא כדי שייטהר ויבוא אל המחנה ואל ביתו, ובזמן הזה שאין שילוח מחנות נוהג אפילו בארץ ישראל (תוספות ברכות ה, ב ד"ה הא), אין צריך להיטהר (שאלת יעבץ, א, סי' קלח).

ב. הכהנים בזמן הזה אינם מיוחסים אלא כהני חזקה, ומאחר שטהרת המצורע מדאורייתא, אין לסמוך על חזקת כהונה ואם יגלח שערותיו יעבור מספק על הלאוים של הקפת הראש והשחתת הזקן (תולדות אדם שם).

הלכות טומאת צרעת פרק יא, הלכה ו: מְהֵרָה מְצַרְעַ

זו - נוֹהֶגֶת בְּאַרְץ וּבְחֻצָהּ לְאַרְץ, בְּפָנֵי הַבֵּית וּשְׁלֹא בְּפָנֵי הַבֵּית. בפירוש המשניות (נגעים ד', יג) הסתפק הרמב"ם האם טהרת מצורע נוהגת בזמן הזה, שכן טהרת מצורע על ידי גילוח הראש והזקן מותרת רק משום ש'עשה דוחה לא תעשה' שהרי בתגלחת הוא עובר על 'לא תעשה' של הקפת הראש והשחתת הזקן, אלא שה'עשה' של טהרת המצורע דוחה אותם, ויש להסתפק האם כלל זה ('עשה דוחה לא תעשה') נאמר רק כאשר ה'עשה' מתקיים בשלמות ובזמן הזה שאי אפשר להקריב קרבנות וה'עשה' של טהרת המצורע מתקיים רק בחלקו, אין טהרת המצורע נוהגת.

ולמסקנה הוכיח הרמב"ם מה'ספרא' (הובא בירושלמי סוטה פ"ב ה"ב) שגם לאחר חורבן הבית נוהגת מצות טהרת המצורע (וכיון שאינו יכול להקריב קרבנותיו הרי הוא מחסור כיפורים) ואכן כתב כאן שטהרת מצורע נוהגת אף "שלא בפני הבית".

ובספר 'תולדות אדם' (פרק ו) מבאר שלדעת הרמב"ם זה שאי אפשר להקריב קרבנות אינו מעכב כי כל אחת

יום חמישי י"א אייר ה'תשע"ח

חומרת לשון הרע

ה"א": "כל המספר בלשון הרע כאילו כופר בעיקר", היינו שלשון הרע עצמו חמור ככפירה, וכאן כתב רק שבלשון הרע באים אחר כך לידי כפירה? וביאור הדברים:

בלשון הרע יש שני ענינים: א. מידותיו הרעות של המדבר שבדיבורו גורם נזק לזולתו. ב. גם אם מדבר לשון הרע ללא כוונה להזיק, הדיבור עצמו עלול לגרום אותו אל הרע, כי כוח הדיבור קשור לעצם הנפש, עד שהאדם נקרא בתואר 'מדבר', ולכן הדיבור הרע עצמו גורר את המדבר אל הרע.

וזאת בא הרמב"ם ללמדנו, כי הנגעים הבאים על האדם בגלל לשון הרע אינם משום גרימת הנזק לזולת, אלא מעצם הפגם בכוח הדיבור של האדם. ולכן מדגיש את הנהגת הרשעים 'שבתחילה מרבים בדברי הבאי', דיבור שאין בו משום מידה רעה, אך הוא מוביל את האדם לרע מוחלט.

הלכות טומאת צרעת פרק טז, הלכה י: הַמְסַפֵּר בְּלִשׁוֹן

הָרָע... מְשַׁתְּנָה עוֹרוֹ וַיִּצְטָרַע... וְעַל עֵינָיו זֶה הוּא מְוָהֵר בְּתוֹרָה וְאוֹמֵר: "הַשֹּׁמֵר בְּנֶגַע הַצִּרְעָת... וְזָכַר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהֵיךְ לְמִלִּים, בְּדֶרֶךְ..." שְׂדֵרְכָהּ בְּאֶחֱיָהּ שְׁחִיא גְדוּלָה מִמֶּנּוּ בְּשָׁנִים, וְגִדְּלָתוֹ עַל בְּרִבְיָהּ, וְסִכְנָה בְּעֶצְמָהּ לְהִצִּילוֹ מִן הָיָם... וְאָף עַל פִּי כּוֹ, מִיָּד נִעְנָשָׁה בְּצִרְעָתָהּ וְקָלָה וְחָמָר לִבְנֵי אָדָם הָרָשָׁעִים הַמְּפַשִּׁים, שְׂמֵרָבִים לְדֶבֶר גְּדוּלוֹת וְנִפְלְאוֹת... דֶּרֶךְ יִשְׁיֵבֵת הַלְצִים... מְרַבִּין בְּדִבְרֵי הַבְּאִי... וּמִתּוֹךְ דֶּךְ בְּאִין לְסַפֵּר בְּנִגְוֹת הַצִּרְיָקִים... וּמִתּוֹךְ דֶּךְ יִהְיֶה לָהֶם הַדָּגֵל לְדִבֵּר בְּנִבְיָאִים... וּמִתּוֹךְ דֶּךְ בְּאִין לְדִבֵּר בְּאַלְהִים וּבִפְרִין בְּעֶקֶר.

יש להבין: הרי כאן מדובר על לשון הרע הגורם לטומאת צרעת, ומדוע מאריך הרמב"ם אודות 'שיחת הרשעים' בכלל שאינה שייכת ללשון הרע?

ומאידך, אם כוונת הרמב"ם לבאר את חומרת לשון הרע, מדוע לא הביא את מאמר חז"ל שהביא בהלכות דעות (פ"ז

הלכה יומית לעיון ברמב"ם – בנוסף לשיעורים היומיים ג"פ ליום, פ"א ליום, וסהמ"צ צא

שדיבורה לא היה כלל מתוך כוונה להזיק למשה, ואדרבה, הרי "גידלתו על ברכיה וסיכנה עצמה להצילו מן הים", ומכל מקום נענשה בצרעת.

(לקוטי שיחות כב. עמ' 66 ואילך)

ומטעם זה לא הזכיר הרמב"ם כאן את חומרת לשון הרע עצמו, 'כאילו כפר בעיקר', כי כאן אין מדובר על חומרה זו בלשון הרע, אלא על הפגיעה בנפש הנגרמת מעצם הדיבור שמחמתה עלול להגיע לכפירה. ולכן הרמב"ם מפרט כיצד עניין זה נלמד ממעשה מרים,

י"ב ישי י"ב אייר ה'תשע"ח בטלים ברוב ? 'צחצוחי זיבה' בטלים ברוב ?

התורה בטלה ברוב (וכן כתבו התוס' שם ד"ה גבילה). ולכן הקשה מדוע שכבת זרע של הזכר מטמאת במשא, כי טומאת הזכר היא מן התורה, ומן התורה הרי היא בטלה ברוב גם לענין טומאת משא

ותירץ ה'מרדכי' (חולין שם):

א. ביטול ברוב הוא רק כאשר הדבר המתבטל אינו ניכר, אבל כשהוא ניכר אינו בטל ו'צחצוחי זיבה' ניכרים ולכן אינם בטלים.

ב. דבר בטל ברוב רק אם היה ניכר בפני עצמו ואחר כך נתערב, אבל אם היה מעורב מתחילת ביאתו לעולם אינו בטל. ולכן שכבת זרע של זכר ש'צחצוחי זיבה' נמצאים בה מתחילת ברייתו, אינם בטלים ומטמאים במשא.

ומדוע 'ביטול ברוב' הוא רק בדבר שהיה ניכר לעצמו קודם שנתערב?

כתב ה'מנחת חנוך' (מ"ע ג) בשם ה'נודע ביהודה' (תנינא יו"ד סי' נד): 'ביטול ברוב' נלמד מהאמור בדיינים "אחרי רבים להטות" (רש"י ביצה ג, ב ד"ה אפילו). ולכן צריך להיות כדוגמת הדיינים שאינם מעורבים בתחילתם.

הלכות מטמאי משכב ומושב פרק א, הלכה יד: ר'קו של זכר ומימי רגליו ושכבת זרעו - כל אחד משלשתן אב טמאה, דין תורה; ומטמא בכל שהוא, במגע ובמשא... מימי רגליו ושכבת זרעו, אי אפשר שלא יהיה בהן צחצוחי זיבה כל שהוא.

שכבת זרע של טהור מטמאה במגע ולא במשא (שנושא אותה בלא מגע) ושכבת זרע של זכר מטמאה גם במשא, כי מעורבות בה טיפות של זיבה ('צחצוחי זיבה').

והקשה רבינו משולם (הביאו המשנה למלך ממדרכי חולין סי' תשלז): מדוע טיפות הזיבה שהן מיעוט לא מתבטלות ברוב הזרע? [ותמה על זה ה'משנה למלך' (כאן): טומאת שכבת זרע של הזכר הנידון כאן, היא טומאת משא, כי טומאת מגע קיימת בלאו הכי בגלל הזרע, והרי מבואר בגמרא (בכורות כג, א) שלענין טומאת משא לא שייך ביטול, כי במגע אפשר לומר כי היות והולכים אחר הרוב תולים שלא נגע בטיפות הזיבה, אבל במשא הרי הוא נושא את הכל ביחד, אף שאינו נוגע בזיבה!

ומבאר: לדעת רבינו משולם, טומאת משא שישנה אף כשנתבטלה ברוב אינה מן התורה אלא גזירה מדרבנן, כי מן

האם הדין משתנה בעקבות שינוי הטבע? שבת קודש י"ג אייר ה'תשע"ח

רצופות בזמן זהה, אינה 'קובעת וסת', משום שמתייחסים לכך כמקרים חריגים.

ואכן כתב הגר"מ פיינשטיין (אגרות משה יו"ד ד סי' יז, ב) שמאחר ובימינו השתנה הטבע, השתנה הדין ואין האשה נחשבת 'מסולקת דמים' בתקופת ההנקה, ואם ראתה שלוש פעמים באותו זמן, עליה לחשוש לקביעת וסת.

אך מדברי הפוסקים במאות השנים האחרונות נראה שהמצב הנוכחי היה קיים כבר בזמנם, ובכל זאת לא שינו את הדין עקב שינוי המציאות (ראה קנה בשם ב סי' מח, ב. 'טהרה כהלכה' ב ע' תרנה הערה 157) ונקטו להלכה שהאשה אינה קובעת וסת בתקופה זו.

ובטעם הדבר יש לפרש, משום שדיינים אלו הם גזירת חכמים ומאחר והקילו בפרט מסוים ולא גזרו עליו, אף אם הסיבה לכך היא מחמת המציאות בזמנם, מכל מקום הרי למעשה לא גזרו על כך ואין לנו להוסיף ולחדש גזירות מעצמנו (ראה קנה בשם שם).

הלכות מטמאי משכב ומושב פרק ד, הלכה א: ארבע נשים שהן דין שעתן ואין מטמאות למפרע; ואלו הן - מעברה, ומניקה, ובתולה, וקננה... איזו היא מניקה? כל עשרים וארבעה חודש מיום הלידה; אפילו מת בנה בתוך זמן זה, או שנמלתו, או נתנתו למניקה - דיה שעתה.

אין דרך האשה לקבל וסת בתקופת ההיריון או ההנקה - הנמשכת עשרים וארבעה חודש מיום הלידה אף אם אינה מניקה בפועל. ולכן גם אם אירע כן באופן חריג, אין לחשוש שזרימת הדם החלה מוקדם יותר אלא רק משעת מציאת הדם. אמנם בזמנינו נשתנה הטבע ואין מצוי שאשה לא תקבל וסת עשרים וארבעה חודשים לאחר הלידה אלא מיד כשמפסיקה להניק חוזרת להרגלה, וגם מצוי לרוב שגם בימי ההנקה מקבלת וסת, ולפי זה לכאורה ישתנה הדין בימינו.

ואף שלענין המדובר בהלכה זו אין השלכה מעשית בימינו, שהרי אין לנו כלל דיני טהרות (כי כולנו טמאי מחים), יש לכך השלכה לגבי היתר האשה לבעלה שאם קיבלה וסת לאחר הלידה, אף אם הדבר חזר על עצמו שלוש פעמים

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - ז' י"ג אייר תשע"ח

יום ראשון ז' אייר ה'תשע"ח

הלכות טומאת צרעת

פרק שני

(1) יבאר שיעור לבן שהוא סימן טומאה, וכמה שערות יהיו ושיעורם, לובן השערות מטמא בכל מראה ובאי זה מקום יהיו, אם קדם שיעור לבן את הבהרת, שיעור פקודה אם הוא סימן טומאה, היתה בו בהרת כגריס ובה שתי שערות והוחלט והלך ממנה כחצי גריס וטהר.

1 א. שער לבן שהוא סימן טמאה בצרעת - אין פחות
2 משתי שערות. וכמה יהיה ארפן? כדי שיהיו נטלות
3 בזוג. היתה אחת ארפה ואחת קצרה משעור זה, או
4 אחת שחורה ואחת לבנה, או אחת מלמטה ונחלקה
5 מלמעלה ונראית פשמים, או שהיה עקרון משחיר
6 וראשון מלבין - הרי זה טהור. הנה עקרון מלבין
7 וראשון משחיר, אף על פי שהלבן כל שהוא - טמא.

(2) בתורת כהנים על הכתוב (ויקרא יג, א): "ושער בנגע הפך לבן" דרשו: "ושער - מיעוט שיעור שניים", פירוש "שערה" משמעותה - אחת, אבל "שיער" הוא שם כולל היינו שם המין וכולל כמה פרטים. (3) שאפשר יהיה לגזור במספריים. במשנה נדה נב, ב נחלקו תנאים בדבר שיעורן של השערות, ובגמרא שם אמר ר' עוקבא: "הלכה כדברי כולם להחמיר", ומפני שלדעת רבינו (בפירושו למשנה שם) שיעור זה הוא הקטן שבכולם קיבלו כאן להלכה. ולקמן בפרק ח הלכה ו בעניין שתי שערות שחורות שהן מצילות בנגעי ראש וזקן ומטהרות את המנוגע, מצריך רבינו השיעור הגדול היינו כדי לכופ ראשן לעיקרן גם כן להחמיר. [נראה שרבינו מפרש שמר עוקבא, באמרו: "הלכה כדברי כולם להחמיר" לא התכוון להגיד שמחמירים מפני הספק, אלא קבע הלכה וודאית, שלטמא ולפסול מספיק השיעור הקטן, אבל להציל מן הטומאה או מן הפסול צריך שיעור גדול, ולפיכך סתם רבינו כאן וכן לקמן בפרק ח הלכה ו וכתב סתם "טמא" ולא כתב "טמא מספק". והוכחה חותכת לפירושו זה ממה ששינונו בנגעים פרק ה משנה א: "ספק נגעים טהור", וכן פסק רבינו לקמן פרק ו הלכה ה, ולמה החמירו כאן? שמע מינה, שהלכה וודאית אמרו ולא חומר מפני הספק. (4) לאו דווקא שחורה, אלא כל צבע שהוא חוץ מלבן, ונקט שחורה, מפני שרוב בני האדם במקומם ובזמנם שערותיהם שחורות היו. (5) אפילו כל שהוא (6) בתורת כהנים פרשת נגעים פרשתא ב הלכה ב למדו זה מהכתוב (שם) "ושער בנגע הפך לבן". משמע חלק השיעור שנוגע בנגע הלבין.

8 ב. שתי שערות לבנות שהן בתוך הנגע, אף על
9 פי שיש שער שחור ביניהן והן מפזרות אחת פאן
10 ואחת פאן - הרי אלו סימן טמאה. אפילו היה

11 הנגע כגריס מצמצם - אין מקום שער השחור
12 ממעט. וביין שהיו שתי השערות בתוך הבהרת
13 והיא מקפתן וביין שהיו בסופה - הרי זה טמא.
14 אבל אם היו בצדה מבחוץ - הרי זה טהור, עד
15 שיהיה העור שצומחת בו שתי השערות הלכות
16 לבן. היו שתי שערות בתוך הנגע ושוככות חוצה
17 לו¹² - טמא¹³; היו חוצה לו ושוככות בתוכו -
18 אינן סימן טמאה¹⁴.

(7) ששיער לבן מטמא וכו' במכנס ובמפוזר. וכשהן מפוזרות יש ביניהן שערות מצבע הטבעי. (8) אם היה נגע כגריס מצומצם ובו שיעור שחור אין אנו אומרים שמקום השיער השחור ממעט את גודל הנגע ואין בו שיעור כגריס, ולמדנו למעלה בפרק א הלכה ז שפחות מכגריס אינו מטמא (שם משנה ד). ומובן מאליו ששיער לבן - שהוא סימן טומאה וודאי אינו ממעט. (9) שם משנה ג אמרו: "מטמא וכו' במבוצר ושלם במבוצר", פירוש בין שהשערות מוקפות נגע כעיר בצורה מוקפת חומה וביין כשאין הנגע מקיף אותן אלא עומדות על גבולו ממש. (10) שם משנה א: שער לבן מטמא בתוך הנגע בלבד. (11) פירוש, צמחו בתוך הנגע. (12) נכפפו לצד העור הבריא ושוככות עליו. (13) תורת כהנים פרשת נגעים פרשתא ב הלכה ב: "ושער בנגע, להביא את מה שבתוכו (פירוש שצמח בתוך הנגע) ואפילו שוכב חוצה לו". (14) שם: "פרט שחוצה לו ושוכב בתוכו".

19 ג. לבן¹⁵ השערות מטמא בכל מראה, בין שהיו
20 לבנות פשולג בין שהיו לבנות לבן דהה ביותר¹⁶,
21 הואיל ומראהן לבן - טמא.

(15) נגעים פרק ד משנה א: "ששיער לבן ... ומטמא בכל מראה לובן". (16) אפילו למטה מקרום ביצה, "ומראה הנגע עמוק - אין שער לבן עמוק" (תורת כהנים פרשת נגעים פרק ב, ה).

22 ד. אין שער לבן סימן טמאה עד שיהיה בגוף
23 הבהרת¹⁷. כיצד? בהרת ובתוכה שחין או מכה או
24 בהק או מחית השחין או מחית המכה, ושתי
25 שערות לבנות בתוך השחין או המכה או בהק
26 שבתוך הנגע - אינן סימן טמאה¹⁸, והרי זו כבהרת
27 שאין בה שער לבן ויסגיר. אף על פי שהבהרת
28 מקפת¹⁹ את השחין או את המכה או את מחיתן או
29 את הבהק שיש בהן שתי השערות. וכן אם היה
30 שחין או מכה או מחיתן או בהק מקיף את שתי
31 השערות²⁰ - הרי אלו אינן סימן טמאה²¹, והרי
32 הבהרת כבהרת שאין בה שער לבן ויסגיר.

(17) נגעים פרק א, משנה ה. נקדים פירוש המונחים: א.

16 הַפֶּכָה שְׁעָר לָבָן - שְׁהִפְכָתוּ הִיא, לֹא שְׁהִפְכָתוּ
17 חֲבֵרְתָהּ³⁰.

28) אף על פי שהשערות נשארו, המנוגע טהור כיוון שהבהרת נתרפאה. 29) כאילו הבהרת הראשונה שהלכה לה הפקידה כאן את שערותיה הלבנות (רבינו בפירושו על המשנה). 30) והפירוש, שאינה מטמאה אלא אם נגע זה הפך את השיער ללבן אבל לא כשנגע אחר עשה זאת.

18 ח. הִיָּתָה בּוֹ בִּהְרֵת כְּגָרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְהִחְלֹט,
19 וְהִלָּךְ מִמֶּנָּה כְּחֻצֵי גָרִיס וְטָהֲרָיו³¹, וְנִשְׁאַרְוּ שְׁתֵּי
20 הַשְּׁעָרוֹת כְּחֻצֵי גָרִיס הַנִּשְׁאַר, וְחִזְרוּ כְּחֻצֵי גָרִיס
21 בְּמָקוֹם זֶה שֶׁהִלָּךְ וְהָרִי שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לִבְנוֹת בִּבְהֵרֶת
22 כְּגָרִיס - אֵינָן סִימָן טְמֵאָה³², עַד שֶׁיִּהְיֶה שְׁתֵּי
23 הַשְּׁעָרוֹת בִּבְהֵרֶת אַחַת.

31) מפני שלא נשאר בה כשיעור. 32) גם במקרה זה אין אנו אומרים שחצי הגריס שהלך הוא הוא שחור, אלא אנו רואים את הגריס החדש כצירוף של שתי בהרות ויוצא מזה שבהרת אחרת הפכה את השיער.

24 ט. בִּבְהֵרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וְאֵין בָּהּ כָּלוּם, וְנִלְוָה בְּצִדָּהּ³³
25 בִּבְהֵרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת - הָרִי זֶה
26 לְהִסְגִּירָה³⁴. בִּבְהֵרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת,
27 וְנִלְוָה לָהּ בִּבְהֵרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת - הָרִי
28 זֶה לְהִסְגִּירָה³⁵. בִּבְהֵרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת,
29 וְנִלְוָה לָהּ בִּבְהֵרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת - הָרִי
30 זֶה לְהִסְגִּירָה³⁶. בִּבְהֵרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וְאֵין בָּהּ כָּלוּם,
31 וְנִלְוָה לָהּ בִּבְהֵרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת - הָרִי
32 זֶה לְהִחְלִיט, שֶׁהָרִי קֹדֵם בִּבְהֵרֶת לְשְׁתֵּי הַשְּׁעָרוֹת
33 הַלְּבָנוֹת³⁷. סֶפֶק שְׁעָר לָבָן קֹדֵם סֶפֶק הַבְּהֵרֶת קֹדֵם
34 - הָרִי זֶה טְמֵאָה³⁸. וְיִרְאֶה לִי, שֶׁטְמֵאָתוֹ בְּסֶפֶק.

~ נקודות משיחות קודש ~

"ספק שער לבן קודם, ספק בהרת קדמה הרי זה טמא.. כו'".
הרמב"ם פסק כדעת ה"מתיבתא דרקיעא", ובגמרא היא מחלוקת: "קאמיפלאגי במתיבתא דרקיעא אם בהרת קודמת לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור. ספק, הקב"ה אומר טהור וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא. ואמרי מאן נוכח, נוכח רבה בר נחמני, דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות, שדרו שליחא בתרי' כו' אמר טהור טהור". והתמיה ברורה, הייתכן שמתבתא דרקיעא יחלקו על הקב"ה והיאך יעלה על הדעת שרבה בר נחמני הוא שיכריע בפלוגתא שבין הקב"ה ומתיבתא דרקיעא.

ויש לבאר בהקדים: כשאנו אומרים ש"הלכה כדברי המכריע" אין הפשט שהדעה השלישית היא כמו הראשונה או השניה אלא שהיא כוללת את שתי הדעות ולכן הלכה כמותה. כך גם בעניינינו זה שאמר רבה בר נחמני טהור

שחין - מכה בעור שלא מחמת האש ונפשט העור; ב. מכווה - כמו שחין, אבל מכוויית אש; ג. מחיית השחין - התחיל להתרפאות ועלתה על השחין כעין קליפה דקה. בתורה: "צרבת השחין"; ד. מחיית המכווה - כמו מכות השחין; ה. בוהק, ראה למעלה פרק א הלכה א. 18) והמדובר כשהשחין או המכווה הם פחות מכגריס, שאם הם כגריס, מטמאים מחמת עצמם מבלי צירוף הבהרת כשיש בהם שיער לבן. 19) אין אנו רואים את השערות כאילו הן בתוך הבהרת, ומכל שכן אם הבהרת אינה מקיפה אותם מכל צדיהם, שזה כבהרת הסמוכה לשחין שהיא טהורה אפילו כשיש בה סימני טומאה, מפני שהבהרת אינה מטמאה אלא אם כן "כל שחוצה לנגע הוא בעור הבשר וראוי לפשויו" (לשון רבינו שם), ומקום השחין או המכווה אינו ראוי לכך, ואם פשה הנגע לתוכם אין זה סימן טומאה. 20) והם מחלקים את הבהרת לשני חלקים: בהרת פנימית שבה שתי שערות והיא מוקפת טבעת של שחין ובהרת חיצונית בצורת טבעת. 21) מפני שאין השערות שבבהרת הפנימית מועילה לבהרת החיצונית. והפנימית גם כן אינה מטמאה מפני שאין עור בשר ראוי לפשויו מקיף אותה. במשנה שם נמצא עוד דין אחד: "או שחילקן", פירוש, השחין נכנס בין שתי השערות והפריד ביניהן - טהור.

1 ה. הִלְכוּ לֵהֶן הַשְּׁחִין²² וְהַבְּהֵק וְהַמְכוּה שֶׁהִקִּיפוּ אֶת
2 הַשְּׁעָרוֹת הַלְּבָנוֹת אוֹ נִסְמְכִין לֵהֶן אוֹ חֹלְקִין אוֹתָן,
3 וְנִמְצְאוּ שְׁתֵּי הַשְּׁעָרוֹת בְּתוֹךְ הַבְּהֵרֶת²³ בְּגוּפָהּ²⁴ בְּסוֹף
4 הַשְּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן אוֹ בְּסוֹף הַשְּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי - הָרִי זֶה
5 מִחְלֹט; וְאִם לֹא הִלְכוּ לֵהֶן - יִפְטָרְנוּ²⁵.

22) בסוף הסגר ראשון או שני וכן מסיים רבינו לקמן. 23) כגון שנרפא השחין לגמרי והתפשטה הבהרת למקומו וכן בבוהק המדובר כשהתפשטה שמה הבהרת. 24) בלי הפסק שחין או מכווה בינו ובין הבהרת. 25) יטהרנו, כדין כל בהרת שלא נולדו בה סימני טומאה אחרי ההסגר. והמדובר בסוף הסגר שני, אבל אם לא הלכו בסוף שבוע ראשון אין פוטרינ אותו אלא מסגירים אותו שנית.

6 ו. אֵין שְׁעָר לָבָן²⁶ סִימָן טְמֵאָה עַד שֶׁתִּקְדִּים הַבְּהֵרֶת
7 אֶת הַשְּׁעָר הַלָּבָן; שְׁנֵאֲמַר: וְהִיא הַפֶּכָה שְׁעָר לָבָן -
8 שֶׁתִּהְיֶה אוֹתָהּ²⁷ הַבְּהֵרֶת. אֲבָל אִם קֹדֵם שְׁעָר לָבָן אֶת
9 הַבְּהֵרֶת - הָרִי הִיא כִּבְהֵרֶת שְׁאֵין בָּהּ סִימָן טְמֵאָה
10 וְיִסְגִּירָה.

26) שם פרק ד משנה יא: "אם בהרת קדמה לשיער לבן - טמא, ואם שיער לבן קדם לבהרת - טהור". 27) כלומר, המלה "ויהיא" נמשכת אל הצרעת. והכוונה, שהצרעת הפכה את השיער השחור ללבן.

11 ז. הִיָּתָה בּוֹ בִּבְהֵרֶת וּבָהּ שְׁעָר לָבָן וְהִחְלֹט בּוֹ, וְאַחַר
12 כִּף הִלָּכָה הַבְּהֵרֶת וְהִנִּיחָה שְׁעָר לָבָן בְּמָקוֹמוֹ
13 וְטָהֲרָה²⁸, וְאַחַר כִּף חִזְרָה בִּבְהֵרֶת אַחֲרֵת בְּמָקוֹם הַבְּהֵרֶת
14 הָרִאשׁוֹנָה וְהָרִי הַשְּׁעָר לָבָן בְּתוֹכָהּ - זֶה הַנִּקְרָא
15 שְׁעָר פְּקֻדָּה²⁹, וְאֵינוֹ סִימָן טְמֵאָה; שְׁנֵאֲמַר: וְהִיא

נחמני פעמיים, מכיון שמצד קוב"ה העולמות בטלים במציאות ואין בהם ישות לכן "ספק" טהור. אבל לרבה בר נחמני שהמשיך מבחינת יחיד גם לשכל שבעולם הרי שלא רק מצד למעלה טהור אלא אף מצד למטה ובשכל שבעולם מובן שטהור.

(על פי לקו"ש חלק יב ע' 64)

(33) כלומר, סמוך לה ללא הפסק עור בריא ביניהם. (34) ואפילו אם גם בחצי גריס השני אין כלום גם כן מסגירים. בבא זו אין בה כל חידוש ונאמרה כהקדמה לבבות הבאות אחריה, וכולן נשנו בסדר "לא זו אף זו". פירוש, כל בבא יש בה יותר חידוש. (35) אף על פי שיש בה שתי שערות לבנות אין מחליטים אלא מסגירים, מפני שהשערה הראשונה נהפכה על ידי חצי הגריס הראשון ולא על ידי כל הנגע. שנינו בתורת כהנים פרשת נגעים פרשתא ג, הלכה ו: "והיא הפכה, שהפכה כולה את כולו ולא שהפכה כולה את מקצתו". (36) ולא להחליט, מפני שחצי הנגע הפך את שתי השערות ולא כולו. וברור, שמכל שכן אם אין שערה בחצי השני הדין כך. (37) כשנהפכו ללבן הייתה כבר בהרת שלימה והפכה "כולה את כולו". (38) כתנא קמא שם בסוף הפרק. בבבא מציעא פא, א מסופר, ששאלה זו נידונה בשמים בישיבה של מעלה, הקדוש ברוך הוא אמר טהור וכל בני הישיבה אמרו טמא, ושאלו את רבה בר נחמני ואמר טהור. ומבאר הכסף משנה כאן, שנקבעה הלכה: "תורה לא בשמים היא", פירוש, הקדוש ברוך הוא מסר לחכמי ישראל את הסמכות הבלעדית להכריע הלכות, וההכרעה בישיבה של מעלה אינה קובעת.

פרק שלישי

(1) יבאר המחיה שהיא סימן טומאה כמה שיעורה ואם היתה מפורזת, אם המחיה מטמאה בכל מראה ואם צריך שתהיה בגופה של בהרת, ודין אם קדמה מחיה את הבהרת או בהרת למחיה, בהרת כגריס מצומצם ובאמצע כעדשה מצומצמת, איזה הם ראשי איברים שאינם מטמאים במחיה.

- א. אין המחיה² סימן טמאה עד שתהיה כעדשה³
- מרבעת⁴ או יתר על זה. וכמה שעורה? כדי צמיחת
- ארבע שערות⁵, שתים ארץ ושתיים רחב⁶. והוא
- שתהיה המחיה באמצע הבהרת, והבהרת מקפת
- אותה מכל צד⁷, והיא יתרה על המחיה רחב שתי
- שערות או יתר. אבל אם היתה המחיה בצד הבהרת
- אינה סימן טמאה. היתה מפוזרת, כגון שהיה בשר
- חי פתוח במקום זה ובשר חי פתוח במקום אחר,
- אף על פי שהכל באמצע הבהרת - אינן מצטרפין
- לכעדשה⁸, עד שיהיה במקום אחד באמצע הבהרת
- כעדשה מרבעת או יתר.

(2) בשר חי בתוך הבהרת הוא אחד משלושת סימני הטומאה, שהם: שערות לבנות, פשיון, מחיה. ומרומזים בנוטריקון של המלה "שפם" (שערות, פשיון, מחיה)

טהור הוא לא הסכמה ל"דעת" הקב"ה אלא שהיא דיעה נוספת הכוללת בתוכה את שתי הדעות.

קוב"ה ומתיבתא דרקיעא הם שתי דרגות באלוקות, קוב"ה הוא למעלה מהעולמות בחי' "סובב כל עלמין" ולכן נקרא בשם קודשא-בריך-הוא לפי שהוא קדוש ומובדל מעולמות. והאור המאיר במתיבתא דרקיעא הוא מבחינת האור שבערך העולמות בבחינת ממלא כל עלמין. זהו "ספק, הקב"ה אומר טהור וכולו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא" כי ענין הטומאה בא מצד הישות ולכן טהרה בטבילה – אותיות ביטול. כל ישות אינה באה לעולם אלא מתוך האפשרות של הנבראים להרגשת מציאותם. האור הממלא כל עלמין שמאיר במתיבתא דרקיעא הוא אור שיש לו שייכות לעולמות, וממילא יש בו נתינת מקום למציאות וישות, ולכן במקום הספק אמרו טמא. אבל בקודשא-בריך-הוא – "סובב כל עלמין" אין העולמות תופסים מקום ואין בו נתינת מקום לישות ומציאות ולכן שם, ספק טהור.

אמנם ידוע שגם ל"סובב כל עלמין" יש איזושהי שייכות לעולמות, שהרי אנו אומרים "סובב כל עלמין" לשון המראה על שייכות לעולמות, כי אם היה לגמרי מובדל מהם לא היה שייך לומר עליו "סובב כל עלמין" כי אפילו אינו סובב להם. ומזה מובן שגם ביטול העולמות שמצד אור זה הגם שהוא "ביטול במציאות" אינו שולל לגמרי את מציאות העולמות וישנה איזושהי מציאות הבטלה אליו. אבל למעלה מדרגה זו הוא עצמותו ומהותו שאינו בגדר עלמין כלל, וביטול העולמות מצד בחינה זו שולל לגמרי כל מציאות שלהם. לכן מבואר שלגבי עצמותו "לא שייך עליו מילת אחד" כי עניין "אחד" הוא שכולל הכל ז' רקיעים וארבע רוחות העולם (המרומזים במילה אחד) ולמעלה מזה הוא דרגת יחיד שאינו ביחס לעולמות כלל. ומעתה יובן מה שאמרו במתיבתא דרקיעא טמא אף שידעו שהקב"ה אומר טהור, כי מצד מדרגתם והבנת שכלם מורגשת מציאות העולם שהיא הגורמת ישות וטומאה. אבל מצד קודשא-בריך-הוא שהוא "סובב כל עלמין", כל העולמות בביטול המציאות אליו ואין שייך שם ישות כנ"ל ולכן אמר טהור. גדולתו של רבה בר נחמני שהמשיך בעולם אור מבחינת "יחיד" – (יחיד בנגעים... כו') שאינו בגדר העולמות כלל, ולגבי בחינה זו אין העולמות תופסים מקום, לכן הכריעה סברתו של רבה בר נחמני את דעת המתיתבא דרקיעא כי המשיך בחינת יחיד גם בעולמות ובשכל שלהם. על-דרך הפס"ד של רב שכששאלוהו הטעם שתק כי לא היה שייך להסבר שכלי אבל לא חזר בו מפסק זה.

בזה יובן מדוע הקב"ה אמר טהור פעם אחת ורבה בר

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ראשון ו' אייר - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת

מתוך מהדורת גושל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

21 אַתְּ הַבְּהֵרֶת בֵּין שְׁקֵדְמָה בְּהֵרֶת אֶת הַמַּחִיָּה, לְפִי
22 שְׁלֹא נֹאמֶר בָּהּ 'וְהִיא הִפְכָּה' 19. זֶה שְׁנֹאמֶר בְּתוֹרָה:
23 וְהִיא הִפְכָּה שְׁעָר לָבָן וּמַחִית בְּשָׂר חַי בְּשָׂאֵת - אֵינוֹ
24 צָרִיךְ לְשַׁנִּיחֵן, לְשַׁעֲר וּלְמַחִיָּה, אֲלֵא כָּל אֶחָד מֵהֶן
25 סִימָן טְמֵאָה; וְלֹא נֹאמֶר שְׁעָר לָבָן עִם הַמַּחִיָּה אֲלֵא
26 לְתֵן שְׁעוֹר לְמַחִיָּה, שְׁתֵּהִיָּה כְּדִי לְקַבֵּל שְׁעָר לָבָן,
27 שְׁהוּא שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת.

18 שם פ"ד מ"ג: "שהמחיה מטמאה . . . הפוכה ושלֹא הפוכה", פירוש: בין שהבהרת הפכה למחיה ובין שהמחיה קדמה לבהרת. 19 ראה למעלה פ"ב ה"ו (ב'תורת כהנים' פרשת נגעים, אמרו לימוד אחר, וידועה דרכו של רבינו להביא את הלימוד שלדעתו הוא יותר פשוט, ואף-על-פי שבתלמוד או במדרשי הלכה נאמר לימוד אחר).

28 ה. בְּהֵרֶת כְּגֵרִיס מְצֻמָּצֵם 20 וּבִאֲמָצְעָה מַחִיָּה מְפַעֲדָשָׁה
29 מְצֻמָּצֵם - הֵרִי זֶה מַחְלָט. נִתְמַעֵטָה הַבְּהֵרֶת 21 או
30 שְׁנִתְמַעֵטָה הַמַּחִיָּה 22 - טְהוֹר 23. וְכֵן אִם רִבְתָּה
31 הַמַּחִיָּה שְׁבִתוֹךְ בְּהֵרֶת זֹו - טְהוֹר; שְׁאִין הַבְּהֵרֶת
32 מְטַמְּאָה בְּמַחִיָּה עַד שְׁתֵּהִיָּה יִתְרָה עַל הַמַּחִיָּה רִחֵב
33 שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת מִכָּל צֶדֶד 24. הִיתָה הַמַּחִיָּה פְּחוּתָה
34 מִכְּפַעֲדָשָׁה וְרִבְתָּה הַמַּחִיָּה עַד שְׁנַעֲשִׂית כְּפַעֲדָשָׁה - הֵרִי
35 זֶה מַחְלָט 25. נִתְמַעֵטָה הַמַּחִיָּה מִמָּה שְׁתֵּהִיָּה או
36 שְׁתֵּלְכָה לָהּ 26 - הֵרִי זֹו כְּמוֹת שְׁתֵּהִיָּה 27, וְאִין כָּאֵין
37 סִימָן טְמֵאָה.

20 ביחד עם העדשה שבתוכה. 21 מבחוץ. 22 אחרי הסגר. 23 נתמעטה הבהרת - טהור, מפני שאין בה כגריס. ואם נתמעטה המחיה - טהור, מפני שאין בה כעדשה. ומשמיענו שאע"פ שפשתה הבהרת אינה מטמאה משום פשיון, מפני שאין פשיון מטמא אלא כשפשה חוץ לנגע (לקמן פ"ד ה"א) וכאן פשה לתוכו. 24 ומכיוון שכל הבהרת היא כגריס מצומצם, היינו שש שערות באורך וברוחב (למעלה פ"א ה"ז), והעדשה שבאמצעה תופסת יותר משתי שערות, לא נשאר מקום שתי שערות מכל צד. 25 שהרי נולד סימן טומאה. 26 פירוש, הבהרת נכנסה לתוך המחיה ומיעטה אותה או תפסה כל מקומה. 27 ומסגירים את המנוגע. ואינה מטמאה משום פשיון, מפני שאין פשיון מטמא אלא כשפשה מחוץ לנגע, כמו שביארנו למעלה. והמדובר כשנתמעטה אחר הסגר הראשון, אבל אחר הסגר שני - טהור. מחלוקת ר' מאיר ורבנן שם פ"ו מ"ג, ופסק כרבים. [בעדשה מצומצמת, גם ר' מאיר מודה שהוא טהור כשנתמעטה או הלכה, שהרי היה כאן סימן טומאה והלך לו. אבל מחיה פחותה מבעדשה אינה סימן טומאה, ודינה כעור בלתי מנוגע, ולפיכך אם פשה הנגע לתוכה - טמא. דעת ר' מאיר שפשיון מבפנים מטמא (תפארת ישראל שם)]. ראה פירוש רבינו למשנתנו, ועליו מסתמך ביאורנו כאן.

38 ו. בְּהֵרֶת 28 יִתְרָה מִכְּגֵרִיס וּבָהּ מַחִיָּה יִתְרָה מִכְּפַעֲדָשָׁה,
39 וְרִבּוֹ אוֹ שְׁנִתְמַעֵטוּ - טְמֵא; וּכְלָבֵד שְׁלֹא יִתְמַעֵט
40 בְּהֵרֶת מִכְּגֵרִיס, וְלֹא תִתְמַעֵט הַמַּחִיָּה מִכְּפַעֲדָשָׁה, וְלֹא

שנאמרה במצורע (ויקרא יג, מה "ועל שפם יעטה"). 3 נגעים פ"ד מ"ה. 4 העדשה היא עגולה, ומוסיפים עליה את הקרנות כדי לרבעה. תבניתה של המחיה אינה קובעת אלא גודלה, ואינה סימן טומאה אלא כשיש בה מקום להכניס בו עדשה שמילאו את קרנותיה ועשאוה רבוע, שאורכו ורחבו שווים. שם פ"א מ"ה. וראה רבינו בפירושו למשנה שם פ"ו, א. 5 משנה שם. 6 ב'תורת כהנים' פרשת נגעים פרשת ג ה"ז, שנינו: מה שיער לבן מקום שתי שערות, אף מחיה מקום שתי שערות. 7 שם פ"א, מ"ה: "מבוצרת". פירוש, כעיר מבצר המוקפת חומה מכל צדדיה, שנאמר בתורה (שם, ט "ומחית בשר חי בשאת"), וההיקף צריך להיות ברוחב של שתי שערות ('תורת כהנים' שם ה"ט). 8 נגעים פ"א מ"ה: "מכונסת ונתפזרה. . . הרי אלו להקל".

1 ב. הַמַּחִיָּה מְטַמְּאָה בְּכָל מְרָאָה 9, בֵּין שְׁתֵּהִיָּה מְרָאָה
2 הַמַּחִיָּה אָדָם אוֹ שְׁחוֹר אוֹ לָבָן. וְהוּא שְׁלֹא יִהְיֶה
3 הַלָּבָן מֵאַרְבַּע הַמְּרָאוֹת שֶׁבְּאַרְנָה 10.

9 משנה שם פ"ד, ב. 10 למעלה בפ"א. ואם מראה שלה כלובן ארבעה המראות, אין זה בשר חי אלא נגע.

4 ג. אִין הַמַּחִיָּה 11 סִימָן טְמֵאָה עַד שְׁתֵּהִיָּה בְּגוֹפָה שֶׁל
5 בְּהֵרֶת. פִּיעֵד? בְּהֵרֶת שְׁתֵּהִיָּה 12 בְּאֲמָצְעָה 13 שְׁחִין אוֹ
6 מְכֹה אוֹ מַחִיָּה 14 אוֹ בִּהֶן, וְהַמַּחִיָּה בְּתוֹךְ הַשְּׁחִין אוֹ
7 בְּתוֹךְ הַמְּכֹה אוֹ בְּתוֹךְ מַחִיָּתָן אוֹ בְּתוֹךְ הַבִּהֶן, אֲף
8 עַל פִּי שְׁהַמַּחִיָּה בְּאֲמָצְעָה הַבְּהֵרֶת - אֵינָה סִימָן
9 טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַשְּׁחִין אוֹ הַמְּכֹה אוֹ
10 בְּתוֹךְ הַבִּהֶן אוֹ מַחִיָּתָן. וְכֵן אִם הִקִּיף הַשְּׁחִין אוֹ
11 מַחִיָּתוֹ וְהַמְּכֹה אֶת מַחִיָּתָה 15 וְהַבִּהֶן אֶת הַמַּחִיָּה 16,
12 אוֹ שְׁנִסְמָךְ אֶחָד מֵהֶן לְמַחִיָּה מַצְדָּה, אוֹ שְׁחָלַק אֶחָד
13 מֵהֶן אֶת הַמַּחִיָּה וּנְכַנַּס לְתוֹכָהּ - אֵינָה סִימָן טְמֵאָה,
14 וְהֵרִי זֹו כְּבֵהֶרֶת שְׁאִין בָּהּ סִימָן וְיִסְגִּיר. הִלְכוּ לְהֵן
15 הַשְּׁחִין אוֹ הַמְּכֹה אוֹ הַבִּהֶן שֶׁהִיוּ תַּחַת הַמַּחִיָּה אוֹ
16 שֶׁהִיוּ בְּצֶדָה אוֹ שֶׁהִיוּ מְקִיפִין אוֹתָהּ אוֹ שֶׁהִיוּ נִכְנָסִין
17 לְתוֹכָהּ, וְנִמְצְאוּ הַמַּחִיָּה לְבִדָּה בְּתוֹךְ הַבְּהֵרֶת בְּסוֹף
18 שְׁבוּעַת רָאשׁוֹן אוֹ בְּסוֹף שְׁבוּעַת שְׁנִי - הֵרִי זֶה יַחְלִיט;
19 אִם לֹא הִלְכוּ לְהֵן - יִפְטֹר 17.

11 נגעים פ"א מ"ה. 12 בדפוס רומי (ר"מ) ובכת"י תימן, הגירסא "שהיה" (והיא הגירסא הנכונה). 13 צ"ל: באמצעה (כת"י תימן), כלומר שבאמצע הבהרת היה שחין או מכווה. 14 מחית שחין או מחית מכווה. ראה למעלה פ"ב ה"ד. 15 טעות סופר, וצ"ל "או" מחייתו . . . " או" מחייתה. וכן הגירסא בכת"י תימן ובדפוס רומא (ר"מ). 16 אף-על-פי שהמחיה מטמאה בכל מראה, אינה זהה עם בוהק. שבוהק הוא לובן קשור במחלה - אלא שהוא למטה מקרום ביצה, אבל מחיה בשר בריא הוא ('תוספות יום טוב' נגעים פ"ו מ"ו). 17 כל הדינים שבהלכה זו, מתאימים להאמור למעלה בפ"ב ה"ד וה"ה, בדין שער לבן. ראה שם.

20 ד. הַמַּחִיָּה סִימָן טְמֵאָה לְעוֹלָם 18, בֵּין שְׁקֵדְמָה מַחִיָּה

1 תִּקְרַב הַמַּחֲיָה לְסוֹף הַבְּהֵרֶת בַּפְּחוֹת מִפְּדֵי צְמִיחַת
2 שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.²⁹

(28 שם מ"ד. 29) בפרק זה.

3 ז. בְּהֵרֶת³⁰ כְּגָרִיס וּבֶשֶׁר חַי בַּעֲדָשָׁה אוֹ יֵתֵר מִקִּיפָה
4 מִבְּחוּץ, וּבְהֵרֶת שְׁנֵיהֶם מִקֶּפֶת אֶת הַבֶּשֶׂר הַחַי - הָרִי
5 הַבְּהֵרֶת הַפְּנִימִית לְהִסְגִּיר, שֶׁהָרִי אֵין בָּהּ סִימָן
6 טְמֵאָה³¹, וּבְהֵרֶת הַחִיצוֹנָה לְהַחֲלִיט³², שֶׁהָרִי הַמַּחֲיָה
7 בְּאֻמְצָעָהּ. נִתְמַעֵט הַבֶּשֶׂר הַחַי שְׁבִינִיהֶן³³ אוֹ שֶׁהֵלֵךְ
8 כָּלוּ, בֵּין שֶׁהִיָּה מִתְמַעֵט וְכָלָה מִכַּפְּנִים בֵּין שֶׁהִיָּה
9 מִתְמַעֵט מִבְּחוּץ - הָרִי שֶׁתִּיָּהֵן כְּבֵהֶרֶת אַחַת שְׁאֵין בָּהּ
10 סִימָן טְמֵאָה³⁴.

(40) תוספתא נגעים פ"ב. ראה ה"ח והערות שם.

פֶּרֶק רְבִיעִי

(1) יבאר כמה שיעור פשיון המטמא, ומאי זה מראה, ואם פשה לתוך הנגע, אי זה פשיון הוא סימן טומאה, ובהרת שנכנסה אחר הפטור ופשתה כמות שהיתה, בהרת כגריס ובה כעדשה ושיער לבן בתוך המחייה והחליטו, הטמא שהוחלט בתחילתו או בסוף שבוע ראשון או שני.

27 א. הַפְּשִׁיּוֹן מִטְמֵא בְּכָל שְׁהוּא². וְהוּא שִׁיְהִיָּה
28 הַפְּשִׁיּוֹן מֵאַחַת מִמְּרָאוֹת הַנִּגְעִים³; אֲבָל אִם הָיָה
29 הַפְּשִׁיּוֹן מֵרָאָה בְּהֶקֶת - אֵינוֹ פְּשִׁיּוֹן. וְאֵין הַפְּשִׁיּוֹן
30 סִימָן טְמֵאָה עַד שִׁיִּפְשֹׂה חוּץ לַנֶּגֶעַ⁴; אֲבָל אִם פְּשָׂה
31 לְתוֹךְ הַנֶּגֶעַ - הָרִי הוּא כְּמוֹת שֶׁהִיָּה. כִּיצַד? בְּהֵרֶת
32 וּבִתְרוֹכָה בֶּשֶׂר חַי פְּחוֹת מִפְּעֻדָּשָׁה וְהִסְגִּירָהּ, וּבִסּוֹף
33 הַשְּׁבוּעָה נִתְמַעֵט הַמַּחֲיָה מִמָּה שֶׁתִּיָּהֵן⁵ אוֹ שֶׁהֵלֵךְ
34 הַבֶּשֶׂר הַחַי כָּלוּ - אֵין זֶה פְּשִׁיּוֹן; שְׁאֵין הַבְּהֵרֶת
35 פּוֹשָׂה לְתוֹכָהּ אֲלָא חוּצָהּ לָהּ.

(2) נגעים פ"ד מ"א. (3) שם. ואפילו הפשיון אינו ממראה הנגע הראשון. ב'תורת כהנים' פרשת נגעים פ"ב ה"ד, שנינו: "המראות שהאדם (הנגע העיקרי) מטמא - הפשיון מטמא". (4) ראה למעלה פ"ג ה"ה וה"ז. (5) והבהרת תפסה מקומה.

36 ב. אֵין הַפְּשִׁיּוֹן סִימָן טְמֵאָה עַד שִׁיְהִיָּה אַחֵר הִסְגֵּר⁶;
37 אֲבָל אִם בָּא בַּתְּחִלָּה וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגֶעַ שֶׁהוּא
38 פּוֹשָׂה וְהוֹלֵךְ - אֵינוֹ מִחֲלִיטוֹ, אֲלָא מִסְּגִירוֹ עַד סוֹף
39 הַשְּׁבוּעָה וְיִרְאֶה.

(6) נגעים פ"ג מ"ג: "ובפשיון (מטמא) בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני". וכן משמע שם בפ"ד מ"ב. ב'תורת כהנים' שם ה"ג למדו דין זה מהכתוב (ויקרא יג, ז): "אחרי הראותו אל הכהן".

40 ג. אֵין הַבְּהֵרֶת פּוֹשָׂה לְתוֹךְ הַשְּׁחִין וְלֹא לְתוֹךְ
41 הַמְּכוּה, וְלֹא לְתוֹךְ מַחֲיַת הַשְּׁחִין⁸ וְלֹא לְתוֹךְ מַחֲיַת
42 הַמְּכוּה, וְלֹא לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָקֵן אֶף עַל פִּי שְׁנִקְרָחוּ
43 וְהֵלֵךְ הַשְּׁעָר מִהֵן; שְׁנֵאָמֵר: וְאִם פְּשָׂה תִפְשָׂה
44 הַמְּסֻפָּחַת בְּעוֹר⁹. אֲבָל בְּהֵרֶת שֶׁפְּשָׂתָהּ לְתוֹךְ הַבֶּהֱקָ -
45 הָרִי זֶה פְּשִׁיּוֹן¹⁰.

(7) שם פ"ו מ"ח. (8) שם פ"א, מ"ה. וראה למעלה פ"ב ה"ד פירוש המונחים. (9) ולא בשחין ומכוה, ולא בראש ובזקן שהתורה קבעה להם דינים מיוחדים לענין נגעים (ראה לקמן פ"ח). (10) מפני שבוחק אינו נגע, ודינו ככל עור בשר. (ומה שאמרו ב'תורת כהנים' פרשת נגעים סוף

(30) שם מ"ה. (31) מפני שהמחיה אינה בבהרת אלא מחוצה לה. (32) כתנא-קמא שם, האומר שמחיה זו מבוצרת היא ע"י הבהרת החיצונה. (33) ונשאר פחות מכעדשה. (34) והפשיון אינו סימן טומאה, מפני שפשה לתוך המחיה. פסק כר' עקיבא, ואף-על-פי שהמחיה אינה סימן טומאה לפנימית, אין הפשיון שלה לתוך המחיה נקרא פשיון מבחוץ (ראה ה"ה). ואין הבדל בין אם היתה המחיה כעדשה מצומצמת, ובין אם היתה גדולה יותר, ולא כר' שמעון שם במ"ו.

11 ח. בְּהֵרֶת שֶׁתִּיָּהֵן בְּרֹאשׁ אֵיבָרִים³⁵ מִן הָאֵיבָרִים,
12 וְהַמַּחֲיָה בְּאֻמְצָע הַבְּהֵרֶת בְּרֹאשׁ הָאֵיבָר - אֵינָה סִימָן
13 טְמֵאָה. מִפְּנֵי שֶׁהַמַּחֲיָה חוֹלֶקֶת אֶת הַנֶּגֶעַ, וְנִמְצָא
14 מִקְצָתוֹ שׁוֹפֵעַ וְיֹוֹרֵד מִכָּאן וּמִקְצָתוֹ שׁוֹפֵעַ וְיֹוֹרֵד
15 מִכָּאן, וְנֵאמֵר בְּנִגְעִים: וְרָאָה הַכֹּהֵן - שִׁיְהִיָּה רוֹאָה
16 הַנֶּגֶעַ כָּלוּ כְּאַחַת. וְאֵלוּ הֵן רֹאשֵׁי אֵיבָרִים שְׁאֵינָם
17 מִטְמְאִין בְּמַחֲיָה: רֹאשֵׁי אֲצָבָעוֹת יָדִים וְרַגְלִים,
18 וְרֹאשֵׁי אֲזָנִים, וְרֹאשׁ הַחֹטֶם³⁶, וְרֹאשׁ הָעֵטֶרָה³⁷,
19 וְרֹאשֵׁי דִדִּין שֶׁל אִשָּׁה. אֲבָל רֹאשֵׁי דִדִּין שֶׁל אִישׁ
20 הַיְּבֵלֶת וְהַדְּלוּלִין³⁸ מִטְמְאִין בְּמַחֲיָה³⁹.

(35) שם מ"ו. נאמרו פירושים רבים על משנה זו. והכסף-משנה כאן מפרש לדעת רבינו, שיש הבדל בין בהרת בלי מחיה ובין בהרת שיש בה מחיה, והמדובר בהלכה זו כשיש בראש האבר מקום כגריס, ואף-על-פי-כן אינה נראית כאחת אם יש באמצעה מחיה, אבל אם אין בה מחיה היא נראית כאחת. ולפיכך כתב רבינו בה"ט: "שהיה מקומן יושב כגריס מטמאים בנגעים" פירוש, אם אין מחיה חולקת אותם. [ואולם אין פירוש זה מתיישב לפי דברי התוספתא נגעים פ"ה, עיי"ש וצריך-עיון. ראה השגת הראב"ד כאן, ופירוש הרא"ש על המשנה]. (36) האף. (37) ראש אבר הזכרות. (38) גידול חולני על העור (רבינו בפירושו על המשנה). (39) שם במשנה, אומר ר' אליעזר, שגם יבלות ודלדולים אינם מטמאים, ומשמע שתנא-קמא חולק עליו. ופסק רבינו - כדרכו בכל מקום - כתנא-קמא. ולא נתבאר טעם ההבדל בין אלה ובין ראשי איברים (ראה 'תוספות יום טוב' שם).

21 ט. וְכָל רֹאשֵׁי אֵיבָרִים⁴⁰ אֵלוּ שֶׁהִיָּה מְקוֹמָן יוֹשֵׁב

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם – מוסד הרב קוק

הפטור תראה כתחילה". (30) אחרי ההסגר. (31) בתוך ימי ההסגר. (32) בסוף ההסגר. (33) אם הוא בסוף שבוע ראשון. (34) אם המקרה הוא בסוף שבוע שני. ומשמיענו רבינו שאין זה פשוט כלל, ודין הנגע כאילו לא נשתנה כלל. ומקור דין זה ב'תורת כהנים' פרשת נגעים פ"ב ה"ז: "שאם כנס ופשה, כאילו לא כנס. ואם פשה וכנס, כאילו לא פשה", שכל השינויים בתוך ימי ההסגר אינם לא מעלים ולא מורידים (ראה ראב"ד וספ"מ שנה).

ו. בַּהֲרַת כִּגְרִיס³⁵ וּפְשֻׁתָּה כִּגְרִיס³⁶, וְנוֹלַד³⁷ בַּפְּשֻׁיֹן מַחֲיָה אוֹ שְׁעֵר לֶכֶן, וְהִלְכָה לָהּ הָאוֹם - תִּרְאֶה בַּתְּחִלָּה³⁸. הֵיטָהּ בּוֹ בַּהֲרַת כִּגְרִיס וְהַסְגִּירוֹ, בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ וְהִיא הִיא כְּסָלַע³⁹, סָפֵק שֶׁהִיא הִיא⁴⁰ סָפֵק שֶׁהִיא אֲחֵרֶת⁴¹ בָּאָה תַּחֲתֶיהָ - הִרִי זֶה טָמֵא⁴².

(35) שם מ"ו. מחלוקת רבי עקיבא וחכמים. (36) והוחלט. (37) אחרי שפשטה והוחלט, אבל אם בא הפשיון ביחד עם המחיה או עם שיער לבן, מודים חכמים שנשאר בטומאתו הראשונה ('תפארת ישראל'. ראה שם טעמו של דבר). (38) כאילו הוא נגע חדש, וצריך הכהן להתבונן בסימני הטומאה. כחכמים שם נגד דעת רבי עקיבא האומר שנשאר בטומאתו הראשונה מפני הפשיון (רבינו בפירושו על המשנה, שם). (נראה, שרבינו שם מתכוון לבאר מהו ההבדל שבין רבי עקיבא לחכמים, שהרי לדברי שניהם המנוגע טמא, ולפיכך הוא מפרש, שלדעת חכמים שזה נגע חדש צריך הכהן לבדוק את כל הפרטים המחייבים במחיה ובשיער לבן, אבל רבי עקיבא לשיטתו שהפשיון הוא חלק מהנגע הראשון ואין צורך בבדיקת כהן. ומכאן, שאם לא נולד סימן טומאה חדש והלכה האום, אף-על-פי שנשאר הפשיון כגריס – טהור לדעת חכמים. ור"ש שם כתב שההבדל הוא לענין קרבנות, לדעת רבי עקיבא מביא קרבן אחד, ולדעת חכמים – שנים. ובגליון הש"ס על ה'ירושלמי' מועד קטן פ"א ה"ה מעיר, שבי"ירושלמי' שם נשאלה שאלה זאת: "מה ביניהן?" ומתפלא למה לא הזכירו רבינו ור"ש וגם ה'כסף משנה' את ה'ירושלמי' הזה). (39) שם פ"ה מ"א. הסלע גדול מגריס. (40) ופשטה והיא טמאה. (41) וטעונה הסגר. (42) רבינו לא ביאר כאן אם ספק טמא או ודאי טמא. ומפירושו על המשנה כאן משמע שהוא ספק טמא כמו בספק אם בהרת קדמה לשיער לבן או להיפך בסוף פ"ב.

ז. בַּהֲרַת כִּגְרִיס⁴³ וְחוֹט יוֹצֵא מִמֶּנָּה⁴⁴, אִם יֵשׁ בּוֹ רֹחֵב שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת - זֹקֶקָה⁴⁵ לְשְׁעֵר לֶכֶן וּלְפֻשִׁיֹן⁴⁶, אֲבָל לֹא לְמַחֲיָה⁴⁷; שְׁאִין הַמַּחֲיָה סִימָן טָמֵא עַד שֶׁתִּקְיָה אוֹתָהּ הַבְּהֵרֶת וְהִיא בֵּין סוֹף הַמַּחֲיָה וְסוֹף הַבְּהֵרֶת רֹחֵב צְמִיחַת שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת. הִיוּ שְׁתֵּי בְּהֵרוֹת וְחוֹט יוֹצֵא מִזֹּל לָזוֹ: אִם יֵשׁ בּוֹ רֹחֵב שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת - מִצְרָפָן, וְאִם לֹא - אֵינוֹ מִצְרָפָן⁴⁸.

(43) שם מ"ה. (44) פס מנוגע צר. (45) פירוש, דין החוט כבהרת עצמה. (46) אם יש שתי שערות לבנות בתוך החוט, או אם התרחב החוט המנוגע – טמא. (47) כי אי אפשר לה למחיה שהוא סימן טומאה, להימצא במקום צר

פ"ב "פרט שפשה לבוהק" הכוונה שהפשיון הוא מראה בוהק. ראה שם).

ד. הַשְּׁחִין¹¹ וְהַמְּכֹה וְהַבֹּהֶק וּמַחֲיַת הַשְּׁחִין וּמַחֲיַת הַמְּכֹה שֶׁהֵן חוֹלְקִין בֵּין הָאוֹם לְפֻשִׁיֹן¹² - אֵינוֹ סִימָן טָמֵא. הַסְּגִירוֹ¹³ וְהִלְכּוֹ לָהֵן עַד שֶׁנִּמְצָא¹⁴ הַפְּשֻׁיֹן סָמוּךְ לָאוֹם - הִרִי זֶה מַחֲלָט.

(11) משנה, שם. (12) אחרי שבוע ההסגר, פשה הנגע והפשיון אינו נוגע בבהרת, ואחד מאלה מבדיל בינו לבניה. (13) הסגר שני. (14) אחרי שבעת ימי ההסגר.

ה. בַּהֲרַת כִּגְרִיס¹⁵ וּפְשֻׁתָּה¹⁶ כִּחְצֵי גְרִיס וְעוֹד¹⁷, וְהִלֵּךְ מִן הָאוֹם¹⁸ כִּחְצֵי גְרִיס¹⁹, אִף עַל פִּי שֶׁהִנּוֹתָר מִן הָאוֹם עִם הַפְּשֻׁיֹן יִתֵּר מִכְּגָרִיס - [תִּרִי] זֶה טָהוֹר²⁰. הֵיטָהּ כִּגְרִיס וּפְשֻׁתָּה כִּגְרִיס וְעוֹד²¹, וְהִלְכָה לָהּ הָאוֹם²² - תִּרְאֶה בַּתְּחִלָּה²³ וְכִגְרִי שְׁבוּעַ אַחֵר שְׁבוּעַ²⁴. הֵיטָהּ בּוֹ בַּהֲרַת וְהַסְּגִירוֹ, וְהִלְכָה הַבְּהֵרֶת²⁵ בְּסוֹף יְמֵי הַסְּגִיר²⁶, וְחִזְרָה בַּהֲרַת בְּמִקְוֶה²⁷ כְּמוֹת שֶׁהִיטָה²⁸ - הִרִי הוּא כְּמוֹ שֶׁהִיטָה²⁹. נִתְמַעֵטָה [בַּתּוֹף יְמֵי הַסְּגִיר] וּפְשֻׁתָּה וְחִזְרָה כְּמוֹת שֶׁהִיטָה³⁰, אוֹ שֶׁפְּשֻׁתָּה³¹ וְנִתְמַעֵט הַפְּשֻׁיֹן וְחִזְרָה³² כְּמוֹת שֶׁהִיטָה - הִרִי זֶה יִסְגִּירוֹ³³ אוֹ יִפְטֹר³⁴.

(15) שם פ"ד מ"ט. (16) אחרי ההסגר. (17) משהו יותר מחצי גריס. (18) מצדו השני נתמעט הנגע. (19) והתוצאה היא פשיון כשיעור ה"עוד". (20) כחכמים, שם. ונימוקם: הנגע הראשון נתמעט ולא נשאר בו כשיעור, והרי כולו כאילו אינו, ולפיכך אין הפשיון מצטרף עם הנותר להשלים את שיעורו, והחדש לבדו אינו כגריס. (רבינו דילג על הדין שבמשנה ח "שפשטה כחצי גריס", מפני שפסק כחכמים שמתהרים בכחצי גריס ועוד, ומכל-שכן בכחצי גריס מצומצם. והמשנה באה להשמיענו דעתו של רבי עקיבא שמחלק בין שני המקרים. ראה שם מ"ח ומ"ט, וראה כספ"מ שנה לקמן ה"ה, ד"ה באור). (21) והוא-הדין אם פשתה כגריס מצומצם, ורבינו נקט לשון המשנה (שם) שרבי עקיבא חולק ומטמא בכגריס ועוד, אבל בכגריס מודה לחכמים. (22) ונשאר כל הפשיון שיש בו כגריס ועוד, היינו יותר מהאום. (23) צ"ל: כתחילה. כחכמים שם, בהתאם למה שביארנו למעלה בפשיון של כחצי גריס, שהפשיון נידון כנגע חדש. (24) פירוש, שני הסגרים חדים אם לא פשתה הבהרת אחרי ההסגר הראשון (שהוא למעשה הסגר שני), ויוצא מזה אפשרות של שלושה הסגרים. (25) שם מ"ז. (26) במשנה שלפנינו, הגירסה: "הלכה וחזרה בסוף שבוע". ואפשר לפרש, שהלכה באמצע ימי ההסגר וחזרה בסופם. ונראה שגירסת רבינו במשנה היא: "הלכה בסוף שבוע וחזרה". (27) באותו מקום עצמו של הבהרת הראשונה. (28) לא יתירה על הראשונה ולא פחותה ממנה. (29) כלומר, אין דנים אותה כנגע חדש להטיל עליו שני הסגרים, אלא דיו בהסגר נוסף אחד. ומדובר כשלא פטר הכהן את המנוגע לפני שחזרה, אבל אם פטרו - דינה כבהרת חדשה. במשנה שם, אמרו: "לאחר

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם – מוסד הרב קוק

והרי כאן היה שיער לבן במקום זה לפני שהגיעה הבהרת, סוברים חכמים שהמחיה נחשבת כחלק מאותו הנגע, והתורה אמרה (ויקרא יג, ג) "ושער בנגע הפך לבן" (תורת כהנים' פרשת נגעים פ"א פרשתא ב' ה"ז).

- י.א. בַּהֲרַת מַחֲיָה וּפְשִׁיּוֹן⁶³: הַלֵּכָה הַמַּחֲיָה - 13
טָמֵא מִפְּנֵי הַפְּשִׁיּוֹן; הַלֵּף הַפְּשִׁיּוֹן - טָמֵא מִפְּנֵי 14
הַמַּחֲיָה. וְכֵן בְּשֹׁעַר לֵבָן וּבְפְשִׁיּוֹן. הַחֲלִיטֹי⁶⁴ בְּשֹׁעַר 15
לֵבָן וְהַלֵּף הַשֹּׁעַר וְחֹזֵר בּוֹ שֹׁעַר לֵבָן אַחֵר אוֹ שְׁנוּלָדָה 16
לוֹ מַחֲיָה אוֹ פְּשִׁיּוֹן, אוֹ שֶׁהַחֲלִיטֹי בְּמַחֲיָה וְהַלֵּכָה 17
הַמַּחֲיָה וְנוּלָדָה לוֹ מַחֲיָה אַחֶרֶת אוֹ שֹׁעַר לֵבָן אוֹ 18
פְּשִׁיּוֹן, אוֹ שֶׁהַחֲלִיטֹי בְּפְשִׁיּוֹן וְהַלֵּף הַפְּשִׁיּוֹן וְחֹזֵר בּוֹ 19
פְּשִׁיּוֹן אַחֵר אוֹ שְׁנוּלָדָה בֵּה מַחֲיָה אוֹ שֹׁעַר לֵבָן - 20
הָרִי זֶה בְּטִמְאַתּוֹ כְּמוֹת שְׁהִיָּה⁶⁵. אֶחָד הַטָּמֵא 21
שֶׁהַחֲלִט בְּתַחֲלָה⁶⁶ אוֹ שֶׁהַחֲלִט בְּסוֹף שְׁבוּעַ רֵאשׁוֹן 22
אוֹ בְּסוֹף שְׁבוּעַ שְׁנִי⁶⁷ אוֹ אַחֵר הַפְּטוּר⁶⁸, הוֹאִיל 23
וְהַחֲלִט מִכָּל מָקוֹם - אֵינּוּ טְהוֹר עַד שְׁלֹא יִשְׁאַר בּוֹ 24
סִימָן טָמֵא, לֹא סִימָן הַחֲלִט⁶⁹ וְלֹא סִימָן אַחֵר⁷⁰. 25

(62) שם מ"ז. (63) פירוש, אחר ההסגר נמצאו בה שני סימני טומאה אלה, שהרי פשיון לפני ההסגר אינו מטמא (למעלה ה"ב). (64) כאן מתחילה בבא חדשה, ואינה קשורה עם הדינים שלפניה. (65) ואינה זקוקה להערכת כהן. (66) בראייה ראשונה של הכהן, כגון שהיו בו מחיה או שערות לבנות. (67) ע"י אחד מסימני הטומאה. (68) אחר שטיהרו הכהן נולד בו סימן טומאה והוחלט, ואחר-כך הלך סימן זה ובא במקומו אחר. (69) מחיה ושער לבן. (70) פשיון, שאינו סימן החלט בתחילה, אלא אחר הסגר.

יום שני ח' אייר ה'תשע"ח

פֶּרֶק חֲמִישִׁי

- 1) יבאר אי זו היא מכוה ושחין וצרבת השחין ודיניהם, ואם מצטרפים זה עם זה, שחין שנעשה מכוה או בהיפך, ומי שהסגירו בעור הבשר ובסוף השבוע נעשית שחין, ואי זה קרח גיבת ומה דינם, והראש והזקן שלא העלו שיער מעולם.
- א. מִי שְׁהִיָּה לוֹ מִכָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְנִפְשַׁט הָעוֹר 26
מִחֲמַת הַמִּכָּה: אִם הִיָּה הַמִּכָּה מִחֲמַת הָאֵשׁ, כְּגוֹן 27
שְׁנוּכָה בְּגִחְלָת אוֹ בְּרִמְץ² אוֹ בְּכִרְזֹל אוֹ בְּאֶבֶן שְׁלִבָּנוּ 28
בָּאֵשׁ³ וְכִיּוּצָא בֵּהֶן - הָרִי זֶה נִקְרָאת מִכָּה; וְאִם 29
הִיָּה הַמִּכָּה⁴ שְׁלֹא מִחֲמַת הָאֵשׁ, בֵּין שְׁלִקָה בְּאֶבֶן 30
אוֹ בְּעֵץ וְכִיּוּצָא בֵּהֶן בֵּין שְׁהִיָּה הַמִּכָּה מִחֲמַת חֲלִי 31
הַגּוֹף, כְּגוֹן גֶּרֶב אוֹ חֲזוּזִי⁵ שֶׁהִפְסִיד הָעוֹר, אוֹ 32
שִׁחָת אוֹ קִדְחַת וְדִלְקַת וְכִיּוּצָא בֵּהֶן שְׁהִשְׁחִיתוּ 33
הָעוֹר - הָרִי זֶה נִקְרָא שְׁחִין. 34

(2) אפר חם. (3) אבל מכה באבן וברזל שנתלבנו במעיניות חמים או בלווה הר געש אינה מכוה אלא שחין. (4) בכתב-יד תימן: "המכה". (5) מיני צמחים חולניים בעור.

שכזה, כמו שמסיים רבינו, אבל אם רוחב החוט הוא כמקום צמיחת שש שערות, ובאמצע המחיה רחבה שתי שערות – מטמאה. (48) כאן מסתיימת ה"ז לפי הענין.

- ח. בַּהֲרַת שְׁטִהָרָה⁴⁹ מִתּוֹךְ הַסֵּגֶר⁵⁰ אוֹ מִתּוֹךְ הַחֲלִט, 1
שֶׁהָלְכוּ מִמֶּנָּה סִימָנֵי טָמֵא⁵¹ - אֵין מְסִגִּירִין בֵּה 2
לְעוֹלָם⁵². 3

(49) תוספתא נגעים פ"ב. (50) שהסגירה פעמיים ולא נולדו סימני טומאה. (51) או שפרחה בכל גופו (ראה לקמן פ"ז ה"א). (52) ואם נולדו בה סימני טומאה כגון פשיון, שיער לבן או מחיה – מחליטים, כמו שנתבאר בהלכה הקודמת.

- ט. בַּהֲרַת⁵³ שְׁפִנְסָה אַחֵר הַפְּטוּר⁵⁴ וּפְשִׁיָּה לְכָמוֹת 4
שְׁהִיָּה⁵⁵, אוֹ שֶׁפְּשִׁיָּה וְחֹזֵר לְכָמוֹת שְׁהִיָּה - הָרִי 5
הוּא בְּטִהָרָתוֹ⁵⁶. 6

(53) מדובר כשהיתה כגריס מצומצם (ראב"ד כאן), אבל כשהיא יותר מכגריס ופחתה לכגריס וחזרה ופשתה, הרי זה פשיון ומטמא (כן משמע במשנה נגעים פ"ט, מ"ג. וראה כסף-משנה כאן). (54) מפני שלא פשתה ולא נולדו בה מחיה או שתי שערות לבנות. (55) לפני הפיטור. (56) ואף-על-פי שאמרנו בה"ח שפשיון אחרי פיטור מטמא, היינו אם הנגע גדול משהיה בשעת הפיטור.

- י. בַּהֲרַת⁵⁷ כְּגָרִיס וּבֵה מַחֲיָה בְּעִדְשָׁה⁵⁸ וְשֹׁעַר לֵבָן 7
בְּתוֹךְ הַמַּחֲיָה וְהַחֲלִיט⁵⁹, וְלֹאֲחֵר הַחֲלִט הַלֵּכָה 8
הַמַּחֲיָה⁶⁰ - טָמֵא מִפְּנֵי שֹׁעַר לֵבָן⁶¹; הַלֵּף הַשֹּׁעַר לֵבָן 9
- טָמֵא מִפְּנֵי הַמַּחֲיָה. הִיָּה הַשֹּׁעַר לֵבָן בְּתוֹךְ הַבְּהֵרֶת 10
וְהַלֵּף לוֹ - טָמֵא מִפְּנֵי הַמַּחֲיָה; הַלֵּכָה הַמַּחֲיָה - 11
טָמֵא מִפְּנֵי שֹׁעַר לֵבָן. 12

(57) שם פ"ד מ"ו. (58) לשון המשנה. שתי בבות בהלכה זו: א. שיער לבן בתוך המחיה: ב. שיער לבן בתוך הבהרת, ושתייה שנויות שם במחלוקת רבי שמעון וחכמים, רבי שמעון מטהר וחכמים מטמאים. ומדובר שם, בבא ראשונה כשהבהרת לבדה – בלי המחיה – היא כגריס, והבבא השניה עוסקת במקרה שאין בבהרת כגריס אלא ביחד עם מחייתה. ומכאן שינוי הלשון בבבא כגריס, ובשתייה באה המשנה להשיענו כוחו של רבי שמעון שהוא מטהר אפילו כשהבהרת לבדה היא כגריס אם השיער הלבן הוא במחיה, ואם אין בבהרת כגריס הוא מטהר אפילו אם השיער הוא בתוך הבהרת ממש (ראה שם נימוקו). וחכמים מטמאים אפילו כשאין בבהרת כגריס בלי המחיה והשיער הלבן נמצא במחיה. רבינו פוסק כחכמים, ולפיכך דילג בבבא שניה על המילים: "היתה היא ומחייתה כגריס", כי שתי הבבות עוסקות באותו המקרה עצמו, היינו כשאין בבהרת כגריס אלא עם המחיה ואעפ"כ טמא, וכל-שכן אם יש בה כגריס (ראה פירוש רבינו למשנה שם, וראה 'תפארת ישראל' שם 'יכין' אות מב ומה, ולשונו של רבינו בפירושו למשנה שם, מוכיחה את נכונות פירושי). (59) מפני שני סימני הטומאה. (60) ונתפשטה הבהרת לתוכה ונמצא השיער הלבן בתוך הבהרת. (61) ואע"פ שאמרנו למעלה (פ"ב ה"ו) שאם קדם שיער לבן לבהרת אינו סימן טומאה,

29 **הַבֶּשֶׂר וּפְשֻׁטָּה לְאַחַת מֵהֶן - אֵינוֹ פִּשְׁיוֹן. הִיא בְּתוֹף**
30 **כְּפֹ צִרְכָּת שְׁחִין כְּגָרִיס²⁰ וְכֵה בְּהֶרֶת כְּגָרִיס²¹ -**
31 **נִסְגֵּיר; שָׁאָף עַל פִּי שְׁאִינָה רְאוּיָה לְשַׁעַר לְבָן²² וְלֹא**
32 **לְפִשְׁיוֹן, שְׁמָא יוֹלֵד לוֹ שְׁחִין אַחֵר בְּצִדָּה וְתַפְשָׁה**
33 **לְתוֹכוֹ.**

17) אם היו בו כחצי גריס שחין וכחצי גריס מכווה אין מצטרפים לכגריס ומטהרים את המנוגע, ואף על פי שדיני שחין ומכווה שווים. בתורת כהנים שם למדו מהכתוב "או ... מכוות אש" המלה "או" באה לחלק ביניהם. 18) בשניהם יחד. 19) והפשוטין מטמא רק אם פשה במקום אותה המחיה עצמה. 20) מצומצם. 21) ומילא את כל מקום הצרבת ואם כן אין כל אפשרות של פשוטין, שהרי אמרנו שאינה פושה לעור הבשר. 22) אין שערות צומחות על כף היד.

ו. שחין שֶׁנַּעֲשָׂה מִכָּה - בְּטֵלָה מִכָּה אֶת הַשְּׁחִין²³; 34
ומכֹּה שֶׁנַּעֲשִׂית שְׁחִין - בְּטֵל שְׁחִין הַמִּכָּה. אִם אֵין 35
ידוע אִם שְׁחִין הִיא אִם מִכָּה - אֵין כֶּכָּךְ בָּלוּם²⁴; 36
שֶׁשְׁנֵיהֶם סִמָּן אֶחָד וְטִמְאָה אַחַת, וְלֹא חִלְקֹן הַכְּתוּב 37
אֵלָּא לומר שֶׁאֵין מִצְטָרְפִין. 38

23) השני מבטל את הראשון. ונפקא מינה לעניין צירוף, שאמרנו בהלכה הקודמת שאינם מצטרפים זה עם זה. 24) ומטמא.

ז. הַסְּגִירוֹ בְּבִהְרֶת שֶׁבְּשְׁחִין וּבִסּוֹף הַשְּׁבוּעָה נַעֲשָׂה 39
עוֹר הַבֶּשֶׂר²⁵, או שֶׁהַסְּגִירוֹ בְּעוֹר הַבֶּשֶׂר וּבִסּוֹף 40
הַשְּׁבוּעָה נַעֲשִׂית שְׁחִין - יִרְאֶה בְּתַחֲלָה²⁶. 41

25) נתרפא לגמרי ויש לפנינו עכשיו נגע בעור הבשר. 26) צריך להיות: כתחילה. כאילו הוא נגע חדש וטעון שני הסגרים.

ח. מִי שֶׁנִּשְׁרַף²⁷ כָּל שְׁעַר רֹאשׁוֹ, בֵּין מַחֲמַת חֲלִי²⁸ בֵּין 42
מַחֲמַת מִכָּה שְׁאִינָה רְאוּיָה לְגַדֵּל שְׁעַר, בֵּין שְׁאָכַל 43
דְּבָרִים הַמְּשִׁירִין אֶת הַשְּׁעַר או סֵף דְּבָרִים שֶׁהַשִּׁיר 44
שְׁעָרוֹ, אֵף עַל פִּי שְׂרָאוּי לְגַדֵּל לְאַחֵר זְמַן, הוֹאִיל 45
וְאִבֵּד כָּל שְׁעַר רֹאשׁוֹ עֲתָה - הִרִי זֶה נִקְרָא קֶרֶחַ או 46
גִּבְחָ. אִם נִשְׂרַף שְׁעָרוֹ מִן הַקֶּדְקֵד²⁹ וְלִמְטָה שׁוֹפֵעַ 47
לְאַחֵר וְעַד פִּקָּה שֶׁל צִוָּאר³⁰ - נִקְרָא קֶרֶחַ; וְאִם נִשְׂרַף 48
מִן הַקֶּדְקֵד וְלִמְטָה שׁוֹפֵעַ לְפָנָיו עַד כְּנֶגֶד פְּדֻחֹתוֹ³¹ - 49
נִקְרָא גִבְחָ. 50

27) הלכה זו היא כעין הקדמה להלכות הבאות עד סוף הפרק העוסקות בדיני נגעים שבקרחת ובגבחת. כתוב בתורה (ויקרא יג, מ) "קרח הוא טהור הוא" ובפסוק שלאחריו כתוב: "גבח הוא טהור הוא". ובפסוקים הבאים נכתבו דיני הנגעים שפרחו בקרחת או בגבחת. ובכן הקרחת והגבחת כשהן לעצמן אינן מטמאות, אלא הנגעים שבהן, ומבאר רבינו בהלכה זו פירוש שני המונחים האלה. 28) בתורת כהנים פרשת נגעים פרק י הלכה ו גורס רבינו: יכול נשר מחמת חולי יהא טהור (פירוש, לא יטמא

1 **ב. לִבָּן שְׁפוּד⁶ וְהִפָּה בּו⁷: אִם הִיא רֹאשׁוֹ (מִכְרִז)**
2 **[פְּדוּר] - הִרִי זֶה מִכָּה, וְאִם הִיא רֹאשׁוֹ חֲדָה⁸ - הִרִי**
3 **זֶה סִפָּק⁹ אִם הִיא מִכָּה או שְׁחִין. לָקָה בְּמִי טְבִירָא**
4 **או בְּגִפְתָּ¹⁰ וְכִיּוּצָא בֵּהֶן - הִרִי זֶה שְׁחִין.**

6) כעין רומח. 7) מכת דקירה. 8) לא חד ממש אלא מחודד קצת וההכאה פוצעת. 9) אבעיא שלא נפשטה שם, אבל בסכין חד ממש אמר שם "חידודה קודם לליבונה" כלומר, הפצע מחודד הסכין קודם להכווייה ולפיכך נידון כשחין. 10) רש"י שם פירש: פסולת זיתים שנשחטו להוציא שמנם.

ג. הַשְּׁחִין וְהַמִּכָּה כָּל זְמַן שֶׁהֵן מִכּוּת טְרִיּוֹת הֵן 5
נִקְרָאִין מוֹרְדִין, וְאֵינָן מִטְּמָאִין בְּנִגְעִים כָּלָל. חִיו 6
הַשְּׁחִין וְהַמִּכָּה וְנִתְרַפְּאוּ רַפּוּי גָּמוּר, אֵף עַל פִּי 7
שֶׁהִמָּקוּם צִלְקָת וְאִינָה דוּמָה לְשֹׁאֵר הָעוֹר - הִרִי הֵן 8
בְּעוֹר הַבֶּשֶׂר לְכָל דְּבָר, וּמִתְטָמָאִין בְּשִׁלְשָׁה סִמָּנִין¹¹ 9
וְיֵשׁ בֵּהֶן הַסְּגִיר שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. 10

11) פשוטין, שיער לבן ומחיה.

ד. הַתַּחֲלִילוֹ¹² הַשְּׁחִין וְהַמִּכָּה לַחֲיּוֹת וְלַהֲתַרְפְּאוֹת 11
נַעֲשִׂית עֲלֵיהֶן קִלְפָּה קִלְפָּה בְּקִלְפַת הַשּׁוֹם - זֶה הִיא צִרְכָּת 12
הַשְּׁחִין הָאֲמוּרָה בְּתוֹרָה וּמַחֲמַת הַמִּכָּה הָאֲמוּרָה שֶׁם, 13
וּמִטְּמָאוֹת בְּשְׁנֵי סִמָּנִין: בְּשַׁעַר לְבָן או בְּפִשְׁיוֹן¹³, 14
וְאֵין בֵּהֶן הַסְּגִיר אֵלָּא שְׁבוּעָה אֶחָד¹⁴. פִּיצַד? בְּהֶרֶת¹⁵ 15
שֶׁהִיָּתָה בְּצִרְכָּת הַשְּׁחִין או בְּמַחֲמַת הַמִּכָּה: אִם הִיא 16
בִּה שְׁעַר לְבָן - יַחֲלִיט; לֹא הִיא בִּה שְׁעַר לְבָן - 17
נִסְגִיר שְׁבוּעָה אֶחָד. וְיִרְאֶה בִּסּוֹף הַשְּׁבוּעָה: אִם נוֹלֵד 18
בִּה שְׁעַר או פְּשֻׁטָּה - יַחֲלִיט; וְאִם לֹא נוֹלֵד בִּה כְּלוּם 19
- יִפְטֹר. פְּשֻׁטָּה לְאַחֵר הַפְּטוֹר או נוֹלֵד בִּה שְׁעַר לְבָן 20
- יַחֲלִיט¹⁶. 21

12) שם. בתורת כהנים פרשת נגעים פרק ו הלכה ה שנינו: "שחין", יכול (יכול אני לפרש) מורד, תלמוד לומר "ונרפא", אי "ונרפא" יכול עד שיעשה צלקת (שיתרפא לגמרי, ותישאר במקומו צלקת בלבד), תלמוד לומר "שחין", הא כיצד? נרפא ולא נרפא. 13) אבל מחיה אינה סימן טומאה. 14) ואם לא נולד סימן טומאה אחר ההסגר - טהור. בתורה נאמר רק הסגר אחד בשחין ומכווה. 15) כבר ביארנו, שבכל מקום שרבינו כותב "בהרת" סתם ללא קשר עם דירוג הלבנונית, הכוונה לכל ארבעת המראות, שלג, צמר, סיד, קרום ביצה. 16) בזה דין שחין ומכווה כדין נגע בעור הבשר.

ה. הַשְּׁחִין וְהַמִּכָּה אֵין מִצְטָרְפִין¹⁷ זֶה עִם זֶה. 22
לְפִיכָךְ חִלְקֹן הַכְּתוּב, לומר שֶׁאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם 23
זֶה. וְאֵין פּוֹשִׁין זֶה לָזֶה, וְאֵין פּוֹשִׁין לְעוֹר הַבֶּשֶׂר, 24
וְלֹא בְּהֶרֶת עוֹר הַבֶּשֶׂר פּוֹשֶׂה לְתוֹכָן. פִּיצַד? הִיא 25
שְׁחִין בְּצִד הַמִּכָּה וּבְהֶרֶת כְּגָרִיס בְּשִׁתִּיהָ¹⁸ - הִרִי 26
זֶה טָהוֹר. הִיָּתָה בְּאַחַת מֵהֶן וּפְשֻׁטָּה לְשִׁנָּה או 27
שֶׁפְּשֻׁטָּה לְעוֹר הַבֶּשֶׂר - טָהוֹר¹⁹. הִיָּתָה בְּהֶרֶת בְּעוֹר 28

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

א. אלו מקומות באדם שאין מתטמאין בבהרת: 28
תוף העין, ותוף האזן, ותוף החטם, ותוף הפה, 29
והקמטים שבפֶּטֶן, והקמטים שבצוואר, ותחת הדד, 30
ובית השחי, 31 וכף הרגל, והצפרן, והראש והזקן
שֵׁשׁ בָּהֶן שָׁעָר, והשחין והמכה המורדין. 32 כל אלו
המקומות אין מתטמאין בנגעים, ואין מצטרפין 33
בנגעים, ולא הנגע פושה לתוכן, ואין מתטמאין 34
משום מחיה, ואין מעכבין את ההופך פלו לכו. 35
שנאמר: בעור בשרו, וכל אלו אינו עור גלוי, אלא 36
מהן שאינו עור 37 ומהן שהוא עור והוא מכסה ואינו
גלוי. 38 ואדם השפתיים נדון בבית הסתרים 39 ואינו
מטמא בנגעים.

(2) משנה נגעים פ"ו, ח. (3) תחת הזרוע, במקום שהיא
מחוברת לגוף. (4) הבשר העגול בשטח התחתון שבעקב.
אבל לא שאר העקב הנמשך לפניו, מחוץ לעצם הרגל.
(5) כך בכ"י תימן, וכן תיקן הכסף-משנה. בדפוסים
החדשים: והמורדין. ראה למעלה פרק ה הלכה ג. (6) אם
פרחה הצרעת בכל הגוף אחרי הסגר או אחרי החלט - טהור
(לקמן פ"ז ה"א). ומלמדנו רבינו כאן, שאם נשאר עור בריא
במקומות האלה אין זה מעכב, ומטהרים אותו. (7) צפורן,
וכף הרגל שעורה קשה (הרא"ש בפירושו על המשנה),
אולם בכסף-משנה כתב שכף הרגל אינה גלויה כמו שאר
חלקי העקב, ולפיכך אינה בכלל "בעור בשרו".
(8) המקומות הללו נקראים "בית הסתרים". (9) תוספתא
שם פ"ב ה"ו (גירסת הגר"א). והטעם, מפני שאינו נראה
כשהאדם סוגר את פיו בהידוק שפתיים. ראה כסף-משנה.
ב. הראש והזקן ששאר כל שערן, והשחין והמכה 40
שהעלו צרבת - מטמאין בבהרת, כמו שבארנו 41
ואינן מצטרפין זה עם זה, ואין נגע עור הבשר 42
פושה לתוכם, ואינן מטמאים משום מחיה, אכל 43
מעכבין את ההופך פלו לכו. 44

(10) בפ"ה ה"ג וה"ט. כפל רבינו כאן את הדינים האלה,
מפני הבבא האחרונה, שלא נכתבה למעלה. (11) בניגוד
למקומות שנמנו בהלכה הקודמת שאינם מעכבים. (ראה
ההערה שם). משנה נגעים פ"ו ח.

ג. בהרת 12 הסמוכה לראש או לעין או לאזן וכיוצא 45
בהן או לשחין או למכה - טהורה; שנאמר: וראה 46
הפה את הנגע בעור הבשר - שיהיה כל שחוצה 47
לנגע בעור הבשר וראוי לפישיון. 48

(12) ר' יוסי בר' יהודה, בתוספתא נגעים פ"ב ה"ו. פסק
רבינו כמותו, אף-על-פי שב'תורת כהנים' משמע שהתנא'
קמא חולק עליו, מפני שבתוספתא שם פ"א ה"י נאמר
דבריו בלשון "סתם" (כסף-משנה).

ד. אלו בהרות 13 טהורות: עובד פוכבים שהיתה בו 49
בהרת ונתגיר 14, היתה בעבר 15 ונולד, בקמט ונגלה, 50
בראש ובזקן כשהיה בהן שער ונקרחו ונשר כל 51
השער ונתגלתה הבהרת, היתה בשחין ובמכה 52

בנגעים)? תלמוד לומר "קרחת וגבחת", מה קרחת בידי
שמים אף גבחת בידי שמים. או (אם כן) מה קרחת שאינה
ראוייה לגדל שער אף גבחת שאינה ראוייה לגדל שיער,
מניין אכל נשם (סם שמשיר את השערות) סך נשם? תלמוד
לומר קרחת קרחת (פעמיים) - ריבה (כל קרחת שהיא -
כסף משנה). ראה לקמן בפרק ח מה בין נתק לנגע בקרחת
וגבחת. (29) הנקודה האמצעית בגובה הראש.
(30) החוליה הראשונה מחוליות הצוואר. (31) מצחו.

ט. הקרחת והגבחת מטמאות 32 בשני סימנין: 1
במחיה ובפישיון, ויש בהן הסגר שני שבועות; 2
שנאמר בהן: כמראה צרעת עור בשר 33. ולפי שאין 3
בהן שער, אין השער הלכן סימן טמאה בהן 34. 4
וכיצד מטמאין בשני סימנין ובשני שבועות? שאם 5
היתה בהרת בקרחתו או בגבחתו והיתה בה מחיה 6
- יחליט; לא היתה בה מחיה - יסגיר. ויראה בסוף 7
השבוע: אם נולדה בה מחיה או פישיון - יחליט; 8
לא נולד בה פלוס - יסגיר שבוע שני. פשת או 9
שנולד בה מחיה - יחליט; לא נולד בה פלוס - 10
יפטור. ואם פשת או נולד בה מחיה לאחר הפטור 11
- יחליט 35. 12

(32) אם נראה בהן נגע. (33) משמע שדינן כעור בשר.
(34) פירוש, אפילו אם צמח שיער לכו. כן כתוב בפירוש
בתורת כהנים שם ולמדו זה מהמלה "היא". (35) כאמור
למעלה בנגיעי עור בשר.

י. הקרחת והגבחת אינן מצטרפות זו עם זו; 13
שנאמר: בקרחתו או בגבחתו - מלמד שהן שפתיים. 14
ואין פושות מזו לזו ולא לשאר עור הבשר, ולא 15
בהרת עור הבשר פושה לתוכן. 16

יא. הקרחת או הגבחת או הזקן שנקרח ונעשה בהן 17
שחין או מכה - מטמאין בשחין וכמכה שבעור 18
הבשר; שהראש או הזקן שנקרחו - בעור הבשר 19
לכל דבר, אלא שאין מטמאין בשער לכו. הראש 20
והזקן קדם שיעצמו בהן השער ועדין לא העלו שער 21
מעולם 36, וכן הדלדולין שבראש ושפזקן - הרי הן 22
בעור הבשר ומתטמאין בשלשה סימנין 37 ושני 23
שבועות. וכן זקן האשה והסריס 38 עד שלא העלו 24
שער - הרי הן בעור הבשר; ואם העלו שער - הרי 25
הן בזקן האיש, שמתטמא בנתקין כמו שיתבאר, 26
ואינו מטמא בבהרת. 27

(36) כגון נער שטרם צמח לו זקן ותינוק רך שטרם צמחו
שערות ראשו. (37) פישיון, מחייה ושיער לכו.
(38) הסנטר.

פרק ששי

(1) יבאר מקומות באדם שאינם מתטמאים בבהרת ומה דינם,
גוי שהיתה בו בהרת והתגיר או בעובר, נולד בקמט ונגלה
ונשתנה מראהו, וכל ספק הנגעים אם ספיקם טהור.

היתה בהרת כגריס לפני ההסגר, ובמי כסלע. (25) שהיו בו שני נגעים, אחד כגריס ואחד כסלע, ואחרי ההסגר שניהם כסלע, ואינו זוכר איזה היה כגריס ואיזה כסלע. (26) באדם זה. (27) ב'תורת כהנים' פרשת נגעים פרשתא ד ה"ח: "וטמא אותו" (ויקרא יג, ג) - את הוודאי הוא מטמא, ואינו מטמא את הספק. פירוש, את הנגע הוודאי, אבל לא את הנגע הספק, ואפילו באדם אחד - טהור, מפני שאין אנו יודעים איזה נגע פשה.

ו. מִשְׁנֹזֶקֶק²⁸ לְטִמְאָה - סִפְקוֹ טָמֵא. בִּיצֵד? שְׁנִים שָׂבָאוּ אֶצֶל כֹּהֵן, בְּזָה בַּהֲרַת כְּגָרִיס וּבְזָה כְּסָלֵעַ, וְהִסְגִּירָם, בְּסוֹף הַשְּׁבוּעָה וְהָרִי בְּזָה כְּסָלֵעַ וְעוֹד וּבְזָה כְּסָלֵעַ וְעוֹד - שְׁנֵיהֶן טָמְאִין²⁹. חֲזָרוּ שְׁנֵיהֶן לְהִיּוֹת כְּסָלֵעַ, שֶׁהָרִי הֵלֵךְ הַפְּשִׁיזוֹן³⁰ מֵאֶחָד מֵהֶן³¹, הוֹאִיל וְאִינוּ יְדוּעַ אִי זֶהוּ - שְׁנֵיהֶן טָמְאִים³², עַד שִׁיחֲזָרוּ שְׁנֵיהֶן לְהִיּוֹת כְּגָרִיס. וְזֶהוּ שְׁאֲמָרוּ: מִשְׁנֹזֶקֶק לְטִמְאָה - סִפְקוֹ טָמֵא. וְכֵן מִי שֶׁהֵיָּתָה בּוֹ בַּהֲרַת וּבָהּ שְׁעָר לָבֶן שֶׁקֶדֶם אֶת הַבְּהֵרֶת³³ וְשְׁעָר לָבֶן שֶׁהִפְכָּתוּ הַבְּהֵרֶת³⁴, וְאִינוּ יְדוּעַ זֶה שֶׁקֶדֶם³⁵ מִזֶּה שֶׁנִּהְפָּךְ: אִם מֵתוֹךְ הַסֵּגֶר נִסְתַּפֵּק לוֹ³⁶ - הָרִי זֶה טָהוֹר³⁷, וְאִם אַחֵר הִחֲלִט³⁸ - הָרִי זֶה טָמֵא. אָף עַל פִּי שֶׁהֵלֵךְ שְׁעָר אֶחָד³⁹ מֵהֶן וְאִינוּ יְדוּעַ אִי זֶה הֵלֵךְ, אִם הִשְׁעָר שֶׁהָיָה סִימָן טִמְאָה אוֹ הִשְׁעָר הָאֲחֵר.

(28) משנה שם. (29) שהרי אין כאן ספק כלל. דין זה אינו הדוגמה לנזק לטומאה, אלא הבא שלאחריה. (30) כולו. (31) מזה שבתחילה היה בו כסלע. (32) ב'תורת כהנים' שם סוף ה"ט, למדו: "וטיהרו" - את הוודאי הוא מטהר, ואינו מטהר את הספק. (33) ואינו סימן טומאה (למעלה פ"ב ה"ו) והוסגר. (34) והוא סימן טומאה. פירוש, שאחרי ההסגר נמצאו ארבע שערות לבנות, שתיים שקדמו לבהרת ושתיים שנולדו בבהרת. (35) אין הכהן מכיר בין השיער שקדם לשיער שנהפך. (36) אחר ההסגר מצא את ארבע השערות, ולא הבחין בין אלו שקדמו לבהרת ובין אלו שהבהרת הפכה אותן. (37) אע"פ שבוודאי יש כאן סימן טומאה - מפני שאינו יודע איזו שערות הן המטמאות, כמו שאמרנו בפשיון. (38) כגון שמתחילה הכיר והחליט ואחר-כך נשרו שתיים, ואינו יודע איזו נשרו. (39) "שיער" הוא שם קיבוצי ולשון זכר, ו"שערה" משמעותה שיערה יחידה. רבינו דייק וכתב "שיער אחד". והכוונה, שאחד משני הסוגים - סוג שקדם וסוג שנהפך - הלך ואינו יודע איזהו. ומה שאמר "אף-על-פי" הכוונה: לא רק כשהלכה אחת ונשארו שלוש, אלא אפילו אם הלכו שתיים, ואפשר שלא נשארו כלום מסימן הטומאה - טמא. [אפשר גם לפרש, שדווקא אם הלך סוג שלם טמא, אבל אם אפשר שהלכה אחת מסוג זה והשניה מסוג השני - טהור, מפני שבכל שיערה שהלכה יש להסתפק אולי היא נהפכה ולא נשארו שתי שערות מטמאות, והרי כאן שני ספיקות להקל]. מקור דין זה בתוספתא נגעים פ"ב ה"ה.

ז. מִי שָׂבָאוּ⁴⁰ אֶצֶל כֹּהֵן וְרָאָהוּ שֶׁצָּרִיף הַסֵּגֶר אוֹ שֶׁהוּא פְּטוּר, וְעַד שֶׁלֹּא הִסְגִּירוֹ אוֹ פְּטָרוֹ נִלְוֶדוּ לוֹ

1 פֶּשֶׁהוּ מוֹרְדִין וְהֵעֵלוּ צִרְכָּת - הָרִי אֵלּוֹ טְהוֹרוֹת. וְכֵן
2 אִם הֵיָּתָה הַבְּהֵרֶת בְּרָאשׁ אוֹ בְּזָקֵן קֶדֶם שִׁיעָרוֹ שְׁעָר
3 מְעוֹלָם וְהֵעֵלוּ שְׁעָר וְהֵלֵךְ הַשְּׁעָר, אוֹ שֶׁהֵיָּתָה הַבְּהֵרֶת
4 בְּעוֹר וְנִעְשָׂה מְקוֹמָהּ שְׁחִין אוֹ מְכוּהָ וְחָיו וְהָרִי הֵן
5 בְּעוֹר הַבָּשָׂר, אָף עַל פִּי שֶׁתְּחַלְתָּה וְסוֹפָהּ טָמְאִין,
6 הוֹאִיל וְהֵיָּתָה טְהוֹרָה בִּינְתָּיִם - הָרִי זֶה טְהוֹרָה¹⁶.
7 נִשְׁתַּנּוּ מֵרְאֵיהֶן, בֵּין שֶׁהֲעִיזוּ¹⁷ אוֹ שֶׁכָּהוּ - יִרְאֶה
8 בַּתְּחִלָּה¹⁸. בִּיצֵד? עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁהֵיָּתָה בּוֹ בַּהֲרַת
9 כְּקִרוֹם בִּיצָה¹⁹ וְלֹאֲחֹר שֶׁנִּתְגַּיֵּר נִעְשִׂית בִּשְׁלֵג, אוֹ
10 שֶׁהֵיָּתָה בִּשְׁלֵג וְלֹאֲחֹר שֶׁנִּתְגַּיֵּר נִעְשִׂית כְּקִרוֹם בִּיצָה
11 - תִּרְאֶה בַּתְּחִלָּה. וְכֵן בְּקִטָּן שְׁנוּלָד, וּבְקָמֵט שְׁנִגְלָה,
12 וּבִרְאשׁ וּבְזָקֵן שְׁנִקְרָחוּ, וּבִשְׁחִין וּבְמְכוּהָ שְׁחִיו: אִם
13 נִשְׁתַּנּוּ מֵרְאֵה אוֹתָן הַבְּהֵרֶת - יִרְאוּ בַּתְּחִלָּה, וְאִם
14 לֹא - טְהוֹרוֹת.

(13) משנה שם פ"ז, א. (14) ב'תורת כהנים' פרשת נגעים פרק א' ה"א וה"ב, למדו דין זה מהכתוב (ויקרא יג, ב): "אדם כי יהי בעור בשרו" בלשון עתיד, משמע שהנגעים שפרחו לפני מתן-תורה אף-על-פי שנשארו אחרי שניתנה תורה - אינם מטמאים. ומכאן למדו, שהנגעים אינם מטמאים אלא כשנולדו בשעה שהיו ראויים לטמא ובמקום הראוי לטומאה. (15) שאינו מקום גלוי. (16) כחכמים, נגד דעת ר' אליעזר בן יעקב שם. ואף-על-פי שאמרו (עירובין סא, ב) משנת ר' אליעזר קב ונקי (פירוש, הלכה כמותו), סובר רבינו שזה נאמר במחלוקת עם יחיד, אבל אין הלכה כמותו נגד רבים (ראה שו"ת חוות יאיר, סי' צד. וראה רא"ש עירובין פ"ד סימן ב בשם רבינו חננאל, שרק במאה ושנים מקומות - מספר "קב" - הלכה כמותו, וראה יד מלאכי אות תטו). (17) שלבנוניתם נעשתה יותר עזה. (18) צ"ל: כתחילה, וכן הוא בדפוס רומי (ר"מ), וכן יש לתקן להלך. פירוש, כאילו הוא נגע חדש. (19) רבינו נקט השינויים הקיצוניים. ומובן שהוא-הדין בשינויים שביניהם, מראה צמר לבן שנשתנה למראה שלג או קרום ביצה.

15 ה. כֹּל סִפְקוֹ²⁰ נְגָעִים, חוּץ מִשְׁנֵי סִפְקוֹת שְׁמִינִי
16 כְּבָר²¹, טְהוֹר עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטִמְאָה²²; אֲבָל
17 מִשְׁנֹזֶקֶק לְטִמְאָה - סִפְקוֹ טָמֵא²³. בִּיצֵד? שְׁנִים שָׂבָאוּ אֶצֶל כֹּהֵן, בְּזָה בַּהֲרַת כְּגָרִיס וּבְזָה כְּסָלֵעַ, וְהִסְגִּירָן, וּבְסוֹף הַשְּׁבוּעָה הָיָה בְּזָה כְּסָלֵעַ וּבְזָה כְּסָלֵעַ
18 וְאִין יְדוּעַ בְּאִיזָה מֵהֶן פֶּשֶׁתָּה²⁴, בֵּין בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים בֵּין בְּאִישׁ אֶחָד²⁵ - הָרִי זֶה טְהוֹר. שְׁאָף עַל פִּי שְׁוֹדָאִי
19 פֶּשֶׁה הִנֵּגַע בְּזָה²⁶, הוֹאִיל וְאִינוּ יְדוּעַ אִי זֶה הִיא
20 הַבְּהֵרֶת שֶׁפֶּשֶׁתָּה - הָרִי זֶה טְהוֹר, עַד שִׁיעָרָה בְּאִי זֶה
21 נִגַּע טָמֵא²⁷.

(20) שם פ"ה מ"א. (21) בפ"ב ה"ט: ספק אם בהרת קדמה או שיעור לבן קדם. ובפרק ד' ה"ו: בהרת כגריס, ואחרי ההסגר מצא כסלע, ספק אם היא אותה הבהרת ופשתה או הראשונה הלכה וזו אחרת היא. (22) שלא הוחלט, ואפילו אם הוסגר. (23) שם משנה ד', וה'. (24) אינו זוכר במי

מַעַט עַד שֶׁהִלְבִּין בָּלוּ, אִם מִתּוֹךְ הַסֵּגֶר אוֹ מִתּוֹךְ
הַחֲלָט - טְהוֹר¹³, וְאִם אַחֵר הַפֶּטוּר - טָמֵא¹⁴, וְאִם
בִּתְחִלָּה - נִסְגִּיר¹⁵. אֶחָד שֶׁהָיָה בָּלוּ מִרְאֵה אֶחָד אוֹ
שְׁהָיָה בָּלוּ לָכֵן בְּאַרְבַּע הַמִּרְאוֹת שֶׁבִּלְבָן וּבְאַרְבַּע שֶׁל
פֶּתוּךְ¹⁶ - הַפֶּל מִצִּטְרָפִין¹⁷, בֵּין לְטִהְרוֹ בֵּין לְטָמְאוֹ,
כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

(8) שם מ"ז. (9) לבא בתחילה כולו לבן, אבל אם נהפך
אחר החלט או מתוך הסגר - אין שיער לבן מטמאו (ראה
לקמן ה"ג). (10) כמו בבהרת קטנה (למעלה פ"ב ה"ב,
ופ"ג ה"ג). (11) טעם זה נמשך לדין שיער לבן, שאינו
מטמא את הנהפך כולו לבן מתוך טומאה, וכאן מטמא מפני
שבא בתחילה (ראה בהערה הקודמת), אבל מחיה מטמאה
אפילו כשלא באה בתחילה אלא נהפך מתוך טומאה. ראה
לקמן ה"ג. (12) אחד... ואחד, תוקן עפ"י כתי' תימן,
ופירושו בין... ובין. בדפוסים: אחר... ואחר. (13) 'תורת
כהנים' שם פ"ג ה"ה: "אין לי אלא שפרחה כולה כאחת,
פורחת וחוזרת פורחת וחוזרת מנין? תלמוד-לומר: ואם
פרוח תפרח." "חוזרת" היינו מפסיקה את הפריחה ('חפץ
חיים'). (14) נתבאר בהלכה א. (15) ואינו טמא, שהפשיין
מטמא אחר הסגר בלבד. (16) אדמומית מעורבת בלובן.
(17) נגעים פ"א מ"ג.

ג. הִיָּתָה בּוֹ¹⁸ בִּהְרֵת פְּגָרִים וְכֵּה מִחִיָּה פְּעֻדָּשָׁה
וְהִחֲלִט בְּמִחִיָּה, וּפְרָחָה הַצָּרַעַת בְּכָלִי¹⁹ וְאַחֵר כָּף
הַלֵּכָה הַמִּחִיָּה²⁰, אוֹ שֶׁהִלְכָה הַמִּחִיָּה תַחֲלָה וְאַחֵר כָּף
פְּרָחָה בְּכָלִי²¹ - הָרִי זֶה טְהוֹר²², וְאַפִּילוּ נוֹלֵד לוֹ שְׁעֵר
לָבָן²³. נוֹלֵדָה בּוֹ מִחִיָּה - טָמֵא; שְׁנֵאמַר: וּבִיּוֹם
הָרִאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטָּמָא. וְהוּא שֶׁתְּהִיָּה פְּעֻדָּשָׁה
מִרְבַּעַת²⁴ אוֹ יָתֵר. הִיָּתָה בּוֹ בִּהְרֵת וְכֵּה שְׁעֵר לָבָן
וְהִחֲלִט בְּשְׁעֵר לָבָן, וְאַחֵר כָּף פְּרָחָה בְּכָלִי, אָף עַל פִּי
שְׁעֵר לָבָן בְּמִקוֹמוֹ עוֹמֵד - טְהוֹר; שְׁנֵאמַר: וּבִיּוֹם
הָרִאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטָּמָא - בְּמִחִיָּה מִתְטָמָא זֶה
שֶׁנֶּהֱפֵךְ בָּלוּ לָבָן אַחֵר הַחֲלָט אוֹ אַחֵר הַסֵּגֶר, וְאִינוּ
מִטָּמָא בְּשְׁעֵר לָבָן²⁵. הַחֲלִיטוּ בְּפִשְׁיוֹן וְאַחֵר כָּף
פְּשֻׁתָּהּ וּפְרָחָה בְּכָלִי - טְהוֹר. וְאִם נִרְאִית בּוֹ מִחִיָּה -
טָמֵא.

(18) שם פ"ח מ"ב. (19) וכל זמן שנשארה המחיה, עודנו
בטומאתו. (20) פשתה הצרעת לתוכה. (21) לפני שטיהרו
הכהן מפני שנעלם סימן הטומאה. (22) שהרי נהפך בזמן
טומאה. (23) כחכמים במשנה שם, שהפך לבן מיטמא
במחיה בלבד. ב'תורת כהנים' שם פ"ה ה"ד, דורש רבי
עקיבא מהכתוב (ויקרא יג, יד) "וביום הראות בו בשר חי
יטמא" בשר חי החוזר טמא, ואין שיער לבן החוזר טמא.
ופסוק זה בהפך לבן נאמר. (24) כשיעור טומאתה בנגע
קטן. פסק כרבי יוסי ב'תורת כהנים' שם ה"א, נגד דעת רבי
מאיר שמחיה אחר הפיטור בהופך לבן מטמאה בכל שהיא.
(25) ואפילו אם נטמא בתחילה - לפני שהפך כולו לבן -
ע"י אותו שיער לבן עצמו.

ד. אָף רִאשֵׁי אֵיבָרִים שְׂאִינָן מִטָּמְאִין מִשּׁוּם מִחִיָּה²⁶

סִמְנֵי טָמְאָה - הָרִי זֶה יִחֲלִיט. וְכֵּן אִם רָאָהוּ שִׁישׁ
בּוֹ סִמְנֵי טָמְאָה וְקָדָם שֶׁיִּחֲלִיטוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ 'טָמֵא
אַתָּה' הִלְכוּ לָהֶן סִמְנֵי טָמְאָה: אִם הָיָה בִּתְחִלָּה אוֹ
בְּסוֹף שְׁבוּעַ רִאשׁוֹן - נִסְגִּיר⁴¹, וְאִם הָיָה בְּסוֹף שְׁבוּעַ
שְׁנִי אוֹ לְאַחֵר הַפֶּטוּר - יִפְטָר אוֹתוֹ.

(40) משנה נגעים פ"ז, ג. (41) אבל אם נולדו סימני טומאה
בתוך ימי ההסגר יישאר בהסגרו, בין שהלכו להם ובין
שנשארו (תפארת ישראל).

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

(1) יבאר מי שהיתה בו בהרת והוחלט באחד מסימני טומאה,
ודין הבא בתחילה והוא כולו הפך לבן, ואם החליטו בשיער
לבן והשחירו שתיים, אם פרחת הצרעת בכולו כאחת או
שפרחה מעט מעט, היתה בו בהרת כגריס ובה מחייה
כעדשה והוחלט במחייה ופרחה צרעת בכולו, ראשי אברים
שאינם מטמאים משום מחייה אם מטמאים הנהפך כולו
לבן, מי שאינו ראוי ליטמא בנגע הבהרת אם מעכב ההופך
כולו לבן, ודין יש נגע שנשכר מפני שהקדים להראותו לכהן
ויש מפסיד.

א. מִי שֶׁהָיָה² בּוֹ בִּהְרֵת וְהִחֲלִט בְּאַחַד מִסִּמְנֵי
טָמְאָה, בֵּין בִּתְחִלָּה³ בֵּין אַחֵר הַסֵּגֶר⁴, אוֹ שֶׁהִסְגִּיר,
וְאַחֵר כָּף⁵ פְּרָחָה הַצָּרַעַת בְּכָלִי וְנֶהֱפֵךְ לָבָן, בֵּין
שֶׁנֶּהֱפֵךְ מִתּוֹךְ הַסֵּגֶר⁶ בֵּין מִתּוֹךְ הַחֲלָט - הָרִי זֶה
טְהוֹר. אֲבָל אִם הַסֵּגֶר וְלֹא נוֹלֵד לוֹ סִמְנֵי טָמְאָה
וְנִפְטָר, וְלְאַחֵר הַפֶּטוּר פְּרָחָה הַצָּרַעַת בְּכָלִי - הָרִי
זֶה טָמֵא מִחֲלָט⁷.

(2) משנה, נגעים פ"ח, א. (3) כשבא אל הכהן היה בו אחד
מסימני טומאה והוחלט. (4) בסוף שבוע ראשון או שני,
נמצא סימן טומאה והוחלט. (5) זה נמשך על כל המקרים
שנאמרו למעלה. (6) ולא הוחלט עדיין. ב'תורת כהנים'
פרשת נגעים פ"ד ה"ו: ופריחת הסגר תלמוד-לומר: "יטיהר
את הנגע... טהור הוא" - לרבות את כולו. (7) במשנה שם
אמרו: הפורח מן הטמא - טהור... מן הטהור - טמא.

ב. הֵבֵא בִּתְחִלָּה⁸ וְהוּא בָּלוּ הַפֶּךְ לָבָן: אִם הָיָה בּוֹ
מִחִיָּה אוֹ שְׁתֵּי שְׁעֻרוֹת לְבָנוֹת - מִחֲלִיטִין אוֹתוֹ; אִם
אֵין שָׁם סִמְנֵי טָמְאָה - מִסְגִּירִין אוֹתוֹ שְׁבוּעַ רִאשׁוֹן.
נוֹלֵד לוֹ שְׁעֵר לָבָן אוֹ מִחִיָּה - מִחֲלִיטוּ; לֹא נוֹלֵד בּוֹ
כָּלִים - מִסְגִּירוּ שְׁבוּעַ שְׁנִי. לֹא נוֹלֵד לוֹ סִמְנֵי טָמְאָה
- הָרִי זֶה טְהוֹר. שְׂדִין בִּהְרֵת זֶה הַגְדוֹלָה בְּדִין
הַקְטָנָה. הַחֲלִיטוּ בְּשְׁעֵר לָבָן⁹ שְׁנוֹלֵד בּוֹ וְהִשְׁחִירוּ
שְׁתֵּיהֶן אוֹ אֶחָת מֵהֶן, הַקְצִירוּ שְׁתֵּיהֶן אוֹ אֶחָת מֵהֶן,
נִסְמַךְ הַשְׁחִין לְשְׁתֵּיהֶן אוֹ לְאַחַת מֵהֶן, הַקִּיף הַשְׁחִין
אֶת שְׁתֵּיהֶן אוֹ אֶחָת מֵהֶן, אוֹ שֶׁחֲלָקֵן הַשְׁחִין וּמִחִתָּה
הַשְׁחִין וְהַמִּכּוּהָ וּמִחִתָּה הַמִּכּוּהָ וְהַבִּהָק - הָרִי זֶה
טְהוֹר¹⁰. נוֹלֵד לוֹ שְׁעֵר לָבָן אַחֵר אוֹ מִחִיָּה - הָרִי זֶה
טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁבֵּא בָּלוּ לָבָן בִּתְחִלָּה¹¹. אֶחָד שֶׁפְּרָחָה
הַצָּרַעַת בְּכָלִי כְּאַחַת וְאַחַד¹² שֶׁפְּשֻׁתָּהּ וּפְרָחָה מַעַט

מטמאים במחיה – טמא, ומכל-שכן אם נתגלו מקומות שבשאר הגוף.

ו. כל הראוי³⁸ לטמא בנגע הבהרת³⁹ - מעצב ההופך²³ כלו לכן⁴⁰, וכל שאינו ראוי לטמא בנגע הבהרת -²⁴ אינו מעצב. כיצד? פרחו בכלו אכל לא בראש²⁵ ובזקן, בשחין ובמכה המורדין, או שגשאר פחות²⁶ מפעדשה⁴¹ בשר חי סמוך לשחין ולמכה המורדין²⁷ ולראש ולזקן - הרי זה טהור. חזר הראש והזקן²⁸ ונקרחו, וכן אם חיו השחין והמכה והעלו צרבת⁴²²⁹ - הרי זה טמא⁴³ עד שתפרח הצרעת בהן, שהרי הן³⁰ ראויין לבהרת⁴⁴. היו בה שתי בהרות⁴⁵, אחת יש בה³¹ סימן טמאה ואחת טהורה, ופרחה הטהורה³² לטמאה⁴⁶ ואחר כך פרחו בכלו - הרי זה טהור,³³ מפני שהיה מחלט בטמאה⁴⁷, אף על פי שהטהורה³⁴ היא שפרחה. ולא עוד, אלא אפלו היו אחת בשפתו³⁵ העליונה ואחת בשפתו התחתונה, או בשתי³⁶ אצבעותיו או בשני ריסי עיניו, וכשהן נדבקין זה³⁷ לזה נראין שתי הבהרות כבהרת אחת⁴⁸, הואיל³⁸ ופרחה בכלו⁴⁹ - טהור.³⁹

(38) שם מ"ה. (39) שאם תצמח במקום זה, בהרת עם אחד מסימני טומאה – טמא. (40) אם נשאר ממקום זה כעדשה שלא פשתה בו הצרעת (ראה למעלה הערה לב). (41) ואם כן, יש כאן שני צדדים מחמירים: א. מקום הראש יותר מכעדשה: ב. פחות מכעדשה בשר חי בעור, אף-על-פי-כן טהור ('קריית ספר'). (42) אף-על-פי שדיני נגע בשחין ומכוה שונים מדיני בהרת בעור הבשר, הם מעכבים. ומכל-שכן אם נתרפאו לגמרי, שהרי דינם כעור בשר (למעלה פ"ה, ה"ג). (43) ואף-על-פי שבשעה שפרחה בכולו לא היו מקומות אלה ראויים לבהרת. ונראה, שמדובר כשלא טיהרו הכהן עדיין, אבל אם טיהרו לפני שנקרחו או נתרפאו אין הקריחה והריפוי מטמאים ('משנה אחרונה'). מפרשי המשנה וכן נושאי-כלי רבינו מעירים, שבמשנה שבידינו כתוב בכל אלה "טהורים", ורק בכחצי עדשה נאמר שם "טמא". ונראה שגירסה אחרת נמצאה בספרים שהגיעו לידי רבינו (כסף-משנה). (44) עכשיו, כשהביאם לפני הכהן. (45) שם מ"ו. (46) ומכל-שכן אם פרחו מטמאה לטהורה ('קריית ספר') ומשנה אחרונה. ראה 'תפארת ישראל', 'בועז' אות ח. (47) האדם היה כבר טמא, ואם כן כל גופו כלול בטומאה זו ופרח מן הטמא (הרא"ש בפירושו על המשנה אומר טעם אחר: מפני שהטהורה נתבטלה בטמאה. וכן פירש ה'ברטנורא'). (48) וכשהן מרוחקות, נראה בשר בריא שביניהן. (49) כשהן מחוברות. דין זה מבואר במשנה שם, ורבינו הוסיף את שתי המילים: "ולא עוד", מפני שלדעתו גם בבא זו עוסקת בפריחה בכולו, אבל מפרשים אחרים סוברים, שזוהי בבא בפני עצמה, ומדובר כשהיה חצי גריס בשפה זו וחצי גריס בזו, וכן בריסים ובאצבעות. ולפי פירושם אין מקום לומר "ולא עוד". (ונראה שזאת היא כוונת הראב"ד בהשגתו).

שפתו הבהרת, מטמאין ומעצבין את ההפך כלו¹ לכן²⁷. כיצד? מחלט או מסגר שהלבין כלו בצרעת² חוץ מפעדשה²⁸ בשר חי אפלו בראש אצבעו או בראש חטמו וכיוצא בהן - הרי הוא בטמאות. וכן³ זה שנהפך כלו לכן וטהר, אם חזר בו פעדשה בשר חי אפלו בראש אחד מן האיברים - הרי זה מחלט. נהפך כלו למראה צרעת חוץ מפעדשה, אפלו⁴ בראש אחד מן האיברים, שנהפך לבהק - הרי זה טמא מחלט²⁹; שנאמר: והנה כסתה הצרעת - לא⁵ הבהק³⁰. אפלו היתה מקצת העדשה בשר חי ומקצתה בהק - הרי זו סימן טמאה³¹. נהפך כלו למראה צרעת וטהר, ואחר כך חזר בו בשר כמראה⁶ הבהק³² - הרי זה טהור, עד שיראה בו פעדשה בשר חי; שנאמר: ובהיום הראות בו בשר חי - לא בהק³³. חזר בו פעדשה מקצתה בשר חי ומקצתה בהק - אינו סימן טמאה³⁴ והרי הוא בטהרתו.¹⁶

(26) ראה למעלה פ"ג ה"ח. (27) ואין דינם כדין המקומות שנמנו בפ"ו ה"א שאינם מעכבים. (28) משמע מדבריו שאם נשאר פחות מכעדשה אינו מעכב אפילו בתחילה ומטהרים אותו (ראה 'משנה אחרונה' נגעים פ"ח מ"ד). (29) שם פ"ח מ"ו. (30) שבוהק אינו נגע ואינו מטמא (למעלה פ"א ה"א), ולפיכך הוא מעכב בנהפך כולו לכן. (31) כל בבא זו, החל מ"אפילו" אינה צריכה לגופה, שהרי לא כל-שכן היא מהבבא שלפניה, ונכתבה מפני דין חזרה שבסוף ההלכה. (32) בכל מקום שבגוף, ולא דוקא בראשי איברים. (33) [בפירושו על המשנה, מביא רבינו לימוד אחר: כתוב בתורה (ויקרא יג, טז-יז): "או כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן... טהור הוא" ולא נכתב: "ונהפך גם כן טהור".] (34) כל זמן שאין בו מחיה ממש כעדשה. במשנה שם, שנינו: "וחכמים אומרים בוהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחילה ואין סימן טומאה בסוף". ומפרש רבינו, כגון שנוסף על הבוהק היתה שם גם מחיה, וביחד – הבוהק עם המחיה – יש כעדשה. (הראב"ד גורס במשנה: "בוהק ופחות מכעדשה" ומפרש, בוהק כעדשה או מחיה פחות מכעדשה הם סימן טומאה בתחילה אבל לא בחזרה (ראה 'תפארת ישראל' שם "כין" אות נט ביאור הגירסא). ורבינו לשיטתו שפחות מכעדשה גם בתחילה אינו מעכב (ראה למעלה הערה כו), ולפיכך הוכרח לפרש כמו שכתבנו).

ה. כל טמא שפרחה הצרעת בכלו³⁵ - טהור, נתגלה¹⁷ ממנו פעדשה בשר חי - נטמא. חזר ונתפסה בצרעת¹⁸ - טהור, חזר ונתגלה - נטמא, אפלו מאה פעמים³⁶. התחיל³⁷ הפשר החי להתגלות והרי הוא מוסיף²⁰ והולך והצרעת מתמעטת - הרי זה בטמאותו עד שתתמעט הבהרת מכגרים²².

(35) אם נשאר פחות מכעדשה, הרי זה ככולו. (36) שם מ"ד. (37) שם מ"א, אמרו: "חזרו בו ראשי איברים טמא עד שתתמעט בהרתו מכגרים". נקטה ראשי איברים לרבותא, שאפילו אם נתגלו רק ראשי איברים, שאינם

27 שְׁחֹרֹת - יִפְטָר אוֹתוֹ; לֹא פֶשֶׁה וְלֹא נֹלַד בּוֹ שָׁעַר
28 צָהָב וְלֹא שָׁעַר שְׁחֹר - יִגְלַח סְבִיבוֹת הַנֶּתֶק וְלֹא
29 יִגְלַח הַנֶּתֶק? וְיִסְגֵּיר שְׂבֹעַ שְׁנִי. וְחֹזֵר וְרוֹאֶהוּ בְּסוֹף
30 שְׂבֹעַ שְׁנִי; אִם פֶּשֶׁה הַנֶּתֶק אוֹ נֹלַד בּוֹ שָׁעַר צָהָב
31 דֶּק - יִחְלִיט; לֹא נֹלַד בּוֹ כְּלוּם - יִפְטָר, שְׁאִין הַסֵּגֶר
32 בְּנִתְקִין יָתֵר עַל שְׁנֵי שְׂבֹעוֹת. וְאִם אַחֵר שֶׁפְּטָרוֹ נֹלַד
33 בּוֹ שָׁעַר צָהָב אוֹ פֶּשֶׁה - יִחְלִיט.⁸

(6) טעות סופר, צריך להיות "או יותר" וכן הוא בכתב יד
תימן. בתורת כהנים שם: "ושער", מיעוט שער שתי שערות.
(7) בתורת כהנים פרשת נגעים פרק ט הלכה ז שנינו: וכי
מה יש בו (בנתק לגלח)? ... סמוך לנתק לא יגלח, הא
כיצד? מגלח חוצה לו ומניח שתי שערות סמוך לו, כדי
שיהא ניכר אם פשה. (8) כדין נגע בעור הבשר.

34 ג. כיצד מגלחין את הנתק? מגלח חוצה לו ומניח
35 שתי שערות סמוך לו, כדי שיהיה נפר הפשיון.
36 ותגלחתו פשרה בכל אדם⁹, שנאמר: והתגלח¹⁰. וכן
37 פשרה בכל דבר¹¹. ואפלו היה נזיר¹² - הרי זה
38 מגלח. הסגירו ולא גלחו - הרי זה מסגר.

(9) ואינה זקוקה לכהן כגילוח הטהרה אחר שנתרפא.
(10) משמע בכל אופן שהוא. (11) ולאו דווקא בתער
כתגלחת הטהרה. (12) שאסור לו לגלח שער.

39 ד. שער צהב האמור בתורה הוא שיהיה כתבנית¹³
40 הזהב. וזה שנאמר דק הוא שיהיה קצר¹⁴; אבל אם
41 היה ארך, אף על פי שהוא צהב כתבנית הזהב -
42 אינו סימן טמאה.

(13) כגון. (14) משאר השערות, אבל צריך להיות בו כדי
שיינטל בזוג.

43 ה. שתי שערות הצהבות הדקות סימן טמאה בין
44 שהיו זו בצד זו בין שהיו מרחקות זו מזו, בין שהיו
45 באמצע הנתק בין שהיו בסוף הנתק, בין שקדם
46 הנתק את השער הזהב בין שקדם השער הזהב את
47 הנתק - הרי הוא סימן טמאה. והוא שיהיו נטלות
48 בזוג¹⁵, כמו שבארנו בשער הלכן.

(15) שאפשר יהיה לגזור אותן במספריים, כמו בשיער לבן
למעלה בפרק ב הלכה א ושם הסברו בפרוטרוט.

49 ו. השער השחור המציל בנתקין¹⁶ אין פחות משתי
50 שערות. ואינן מצילות עד שיהיה ארפן כדי לכף
51 ראשן לעקרון¹⁷. בין שהיו זו בצד זו בין שהיו
52 מפזרות. והוא שיהיו באמצע הנתק¹⁸ וישאר מן
53 הנתק פנוי בין השער השחור שבתוכו ובין השער
54 שחוצה לו כדי צמיחת שתי שערות; אבל אם נשארו
55 השתי שערות השחורות בצד הנתק בסופו - אינן
56 מצילות. כיצד מצילות? שאם נשאר בתוך הנתק שתי
57 שערות שחורות, אף על פי שנולד בנתק שער צהב

1 ז. יש⁵⁰ מראה נגעו לפהו ונשכר מפני שהקדים
2 להראותו ולא נתאחר, ויש מראה ומפסיד. כיצד?
3 מי שהיה מחלט והלכו להן סימני טמאה, ולא
4 הספיק להראותו לפהו עד שפרחה בכלו - טהור;
5 ואלו קדם והראה לפהו ופטרו קדם שיהפך ונהפך
6 אחר הפטור - היה מחלט, כמו שבארנו⁵¹. היתה בו
7 בהרת ואין בה כלום⁵², ולא הספיק להראותו לפהו
8 עד שפרחה בכלו - הרי זה טמא וצריך הסגר; ואלו
9 קדם והראה לפהו והסגירו קדם שיהפך ונהפך
10 מתוך הסגר - היה טהור, כמו שבארנו⁵³.

(50) שם מ"י. (51) למעלה ה"א. (52) כל סימן טומאה.
(53) שם.

יום שלישי ט' אייר ה'תשע"ח

פרק שמיני

(1) יבאר הנתקים ובכמה סימנים מטמאים ואם יש בהם הסגר
וכל דיניהם, כיצד מגלחים את הנתק, ומה שיער צהוב
האמור בתורה, הראש והזקן אם מעכבים זה את זה ואם
מצטרפים.

11 א. נגעי הראש והזקן הוא שיפל השער שבהן
12 מעקרו וישאר מקום השער פנוי. וזה הוא הנתקרא
13 נתק². ואין נתק פחות מכגריס³ המרבע. בין שהיה
14 מראהו עמק בין שלא היה עמק. ולא נאמר עמק
15 בנתקין אלא לומר לך: מה מראה עמק - בידי
16 שמים, אף נתק המטמא - בידי שמים; להוציא
17 שנתקו אדם⁴, שהוא טהור. והאשה והסריס שהעלה
18 זקנם שער - הרי זה מטמא בנתקים⁵.

(2) ואפילו אין כל שינוי בעור, מריטת השיער עצמו הוא
הנגע. וחלקו על רבינו רבים וסוברים שאין נגע בלי שינוי
בעור. ולפי שיטת רבינו יש לשאול: מה בין קרחת וגבחת
ובין נתק? ומבאר שם בכסף משנה, שקרחת וגבחת פירושו,
שנקרח כל הצד האחורי או לצד הפנים וזהו דבר טבעי ולא
חולני, ונתק הוא אם נקרח באמצע הראש או הזקן ושערות
מקיפות את הקרחת מכל צדיה. (3) "הקיש נגע לנתק, מה
נגע (בעור הבשר) אינו פחות מכגריס אף נתק אינו פחות
מכגריס". (4) שהשערות לא נפלו מאליהן אלא אדם מרט
אותן. (5) תוספתא נגעים פרק ד הלכה ז: "זקן האשה
והסריס ... משהעלו שיער הרי הן כזקן לכל דבר".

19 ב. הנתקין מטמאין בשני סימנים: בשער צהב דק
20 ובפשיון, ויש בהן הסגר שני שבועות. וכל זה
21 מפרש בתורה. כיצד? מי שנולד לו נתק בראשו או
22 בזקנו: אם היו בו שתי שערות צהבות דקות ולא
23 יותר⁶ ואין שם בנתק שער שחור כלל - יחליט; לא
24 היה בו שער לא שחור ולא צהב - יסגיר שבוע
25 אחד. ובשביעי רואהו: אם נולד בו שער צהב דק
26 או שפשה הנתק - יחליט; נולדו בו שתי שערות

השחור הנשאר ביניהן הרי הוא בצד הנחק; ונפרצה
השטה משני מקומות³² - טהור, שהרי הנשאר מן
השטה באמצע הנחק. וכמה יהיה בכל פרצה מהן?
אין פחות ממקום צמיחת שתי שערות³³. ואם היתה
פרצה ממקום אחד כגריס - הרי זה טמא; שהפרצה
עצמה נתק אחר³⁴, והרי שער שחור בצדו ואינו
כנוס לתוכו. נתק שהשער השחור מקיפו ונתק אחר
מקיף את השער השחור: נפרץ השער שביניהן
ממקום אחד - טמא³⁵; שהנתק הפנימי לא נציל³⁶,
שהרי השער השחור בצדו, לא בתוכו. נפרץ השער
משני מקומות - טהור, ואפלו היתה פרצה כגריס³⁷;
שהרי הנתק הפנימי והחיצון נעשו נתק אחד ושער
שחור באמצע. והוא שתהיה הפרצה פרי צמיחת
שתי שערות או יתר.

(27) ובכל אחד מהם כגריס. (28) שורה. (29) ואינו מציל,
מפני שאינו מבוצר. (30) למעלה או למטה והשער
השחור נשאר בלתי מבוצר. (31) במשנה כתוב "טמא"
ומפרשי המשנה מבארים שטמא מפני שנגע אחד פשה.
ורבינו מפרש, שהמדובר כשנפרץ לפני ההסגר ופשיון אינו
מטמא אלא אחר הסגר (ראה למעלה פרק ד הלכה ב),
ולפיכך הוא מפרש שלא טמא ממש אמרו, אלא הכוונה
שהשער השחור אינו מציל וטעון הסגר. (32) למעלה
ולמטה ואם כן הפרצות מחברות את שני הנתקים והשער
השחור מוקף נתק מכל צדדיו. (33) פחות מזה אינו נקרא
מבוצר. (34) קשה להבין, למה אינו נידון כפשיון הנתק
הראשון. ראה משנה אחרונה על המשנה, ששינה הגירסה
כאן. ונראה שרבינו התכוון לומר שאם נולדה פירצה
באמצע השיטה ואינה מגיעה עד הנתקים הראשונים דינה
כנתק חדש ואין אנו אומרים שמפני שהיא עומדת בין שני
הנתקים תידון כחלק מהם. (35) האדם. (36) אבל החיצון
ניצל, שהרי השער השחור שבו מבוצר. (37) אין אנו דנים
אותה כנגע חדש.

יא. נתק שהיה חוט יוצא ממנו, וכן שני נתקין
שחוט יוצא מזה לזה³⁸, אם יש ברחב החוט
הנתק³⁹ פרי צמיחת שתי שערות - זקקין לטמא⁴⁰
בשער צהוב דק ופשיון ומצילין בצומח בו⁴¹; אבל
שער שחור הנשאר באותו החוט אינו מציל עד
שהיה רחב החוט כגריס⁴².

(38) ומחברם. (39) הנגוע בנתק. (40) אם נולד בחוט אחד
מסימני הטומאה הרי זה כאילו נולדו בנתקים עצמם.
(41) אם צמח בחוט שיער שחור הוא מציל ואפילו אם יש
סימן טומאה בנתקים. (42) מפני שהמשואר אינו מציל
אלא במבוצר ואי אפשר שיהיה מבוצר אם אין ברוחב החוט
כגריס היינו מקום צמיחת שש שערות, שהרי אינו נקרא
מבוצר אלא אם הוא מוקף נתק ברוחב שתי שערות מכאן
ומכאן ושתי השערות השחורות באמצע וביחד שש שערות.

יב. מי שהיה בראשו נתק כגריס ופשה הנתק [על]

1 דק או שפשה - הרי זה טהור. החליטו בשער צהוב
2 או בפשיון וצמח בנתק שתי שערות שחורות - טהור
3 הנתק, ומצילות מיד הפשיון ומיד השער הצהוב. בין
4 שצמחו באמצע הנתק בין שצמחו בסופו. שהצומח¹⁹
5 מציל בכל מקום²⁰, והנשאר²¹ אינו מציל עד שהיה
6 רחוק מן הקמה²² שתי שערות.

(16) אם נמצא בנתק שיער שחור, בין שנשאר בתחילה בין
שצמח אחר ההסגר - טהור. לפני ההסגר כתוב בתורה
(ויקרא יג, לא): "ושער שחור אין בו והסגיר" ודרשו בתורת
כהנים (שם פרק ח הלכה ט): ואם יש בו פטור; ולאחר
ההסגר כתוב בתורה בפירוש (שם לו): ושער שחור צמח בו
נרפא הנתק טהור הוא. (17) שיעור זה הוא יותר גדול
מהשיעור ניטלות בזוג. (18) ולא על גבול הנתק ממש
סמוך לשערות המקיפות אותו, וזה נקרא "מבוצר" בלשון
המשנה. (19) אחרי החלט. (20) אפילו אינו מבוצר.
(21) השערות השחורות שלא נקרחו כלל. (22) השיער
הבריא המקיף את הנתק.

ז. שתי שערות שצמחו, אחת שחורה ואחת לבנה²³
או צהבה, אחת ארקה ואחת קצרה - אינן מצילות.

(23) שתי שערות ושתייהן שחורות מצילות ואין לבנה
מצטרפת להציל.

ח. נתק שהחלט בשער צהוב או בפשיון ונולד בו
שער שחור וטהר, אף על פי שהלך השער השחור -
הרי זה טהור, עד שיוולד בו שער צהוב אחר או
יפשה פשיון אחר מאחר שהלך השער השחור.
שנאמר: נרפא הנתק טהור הוא - בין שנתרפא
טהור הוא, אף על פי שסימני טמאה במקומן²⁴.

(24) כלומר, סימני הטומאה שהוחלט על ידם נשאר
במקומם, אבל אם נולדו סימני טומאה חדשים מטמאים.

ט. החליטו בשער צהוב, בין שהחליטו בתחלה בין
שהחליטו בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני
או שהחליטו אחר הפטור²⁵, והלך השער הצהוב
ונולד בו שער צהוב אחר או שנוולד לו פשיון - הרי
זה מחלט כשהיה²⁶. וכן אם החליטו בפשיון, בין
בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או אחר
הפטור, והלך הפשיון וחר פשיון אחר או שנוולד
לו שער צהוב - הרי זה מחלט כשהיה. עד שלא
ישאר סימן טמאה או עד שצמיח בו שתי שערות
שחורות.

(25) כשצמחו שתי שערות צהובות. (26) וכל הדינים הללו
מתאימים למה שנאמר למעלה בסוף פרק ד בנגעי עור
ובשר.

י. שני נתקים זה בצד זה²⁷ ושיטה²⁸ של שער שחור
מפסקת ביניהן²⁹, ונפרץ³⁰ השער השחור [ונתק]
ממקום אחד - הרי הוא כמות שהיה³¹, שהשער

לנגוע לך ושוב, אין הכהן צריך לבדוק במקום מוסתר, וכיצד יעמוד לפני הכהן כשהוא בודק.

- א. הפל² מתטמאין בנגעים, אפלו קטן בן יומיו³ והעבדים⁴, אבל לא עובד בוכבים ולא גר תושב⁵. והפל כשרין⁶ לראות את הנגעים. וכל הנגעים אדם רואה אותן, חוץ מנגעי עצמו⁷.

(2) משנה נגעים פ"ג, א. (3) משנה נדה מג, ב. ובגמרא שם מד, א למדו דין זה מהכתוב (ויקרא יג, ב): "אדם כי יהיה בעור בשרו", משמע אדם כל שהוא. (4) עבדים כנענים שנימולו ונטבלו לשם עבדות, והם חייבים בכל המצוות שהנשים חייבות בהן. (5) גוי שקיבל עליו שבע מצוות שבני נוח (כל בני אדם חוץ לבני ישראל) מצווים עליהם (ראה סנהדרין נו, א). (6) כלומר, כל כהן. ואפילו אינו בקי בנגעים במראיהם ובשמותיהם. ובהלכה הבאה מבאר רבינו בפרוטרוט. (7) נגעים פ"ב מ"ה. אבל רשאי לראות נגעי קרוביו. כתנא-קמא שם.

- ב. אף על פ⁸ שהפל כשרין לראות נגעים, הטמאה והטהרה תלויה בכהן. כיצד? כהן שאינו יודע לראות - החכם רואהו ואומר לו: אמר טמא⁹, והכהן אומר טמא; אמר טהור, והכהן אומר טהור; הסגיר, והוא מסגירו. שנאמר: ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע. ואפלו היה הפהן קטן או שוטה - החכם אומר לו והוא מחליט או פוטר או סוגר. במה דברים אמורים? כשהיה הפהן סומך על דברי החכם; אבל אם היה הפהן רואה וסומך על עצמו - אסור לו לראות נגע מפל נגעים עד שיורנו רבו, ויהיה בקי בכל הנגעים ובשמותיהן בנגעי אדם כלם ובנגעי בגדים ובנגעי בתים¹⁰.

(8) שם פ"ג ה"א. (9) ראה למעלה פ"א ה"ג והערות שם. (10) 'תורת כהנים' פ' מצורע פ"ה ה"ז.

- ג. פהן¹¹ שטמא את הטהור או טהר את הטמא - לא עשה כלום; שנאמר: טמא הוא וטמאו הפהן¹², טהור הוא וטהרו הפהן. ומצדע שגורפא, בין מתוך הסגר בין מתוך החלט, אפלו אחר במה שנים - הרי זה בטמאתו עד שיאמר לו כהן טהור אתה¹³.

(11) תוספתא נגעים פ"א ה"ב; 'תורת כהנים' נגעים פרק ט ה"ז. (12) כלומר, אם הוא טמא יכול הכהן לטמאו, ואם לאו - אין בכוחו לטמאו. וכך בטהרה. (13) תוספתא שם ה"ו.

- ד. אין הפהן רשאי¹⁴ לטמא את הטמא עד שיהיו עיניו במקום הנגע בעור הבשר שחוצה לו. וכהן שראה¹⁵ הנגע בתחלה - הוא שרואהו בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני, והוא שמסגירו או מחליטו או פוטר. מת הפהן שראהו תחלה או שחלה - רואהו כהן אחר¹⁶. ואין השני יכול לטמאו בפשיון,

- 1 כל ראשו ולא נשאר שם שער כלל אלא פחות
2 משתי שערות - הרי זה טהור, בין שנמתק פלו מתוך
3 הסגר או מתוך החלט או אחר הפטור; שנאמר:
4 קרח הוא טהור הוא⁴³. וכן אם היה הנמתק בזקנו
5 ונמתק פל זקנו - הרי זה טהור. ואף על פי שאין זה
6 מפרש בתורה שבכתב, קבלה היא, שאם הלך כל
7 שער הזקן - טהור הוא. ויתבאר עוד הזקן שקרח⁴⁴
8 בנגעי עור הבשר, כמו שבארנו.

(43) כך דרשו בתורת כהנים פרשת נגעים פרק ו, הלכה ב. ראה למעלה פרק ז הלכה א, שבהרת אם פרוחה בכולו אחר הפטור - טמא, מפני שדין פריחה נאמר בתורה שם בקשר לכתוב "טמא הוא" (שם יג, יא) ומשמע שהפריחה מטהרת אחר הטומאה בלבד. (44) והוא הדין לעור הראש.

- 9 יג. הבא בתחלה וכל ראשו נתוק או פל זקנו נתוק
10 - יסגירו⁴⁵ שבוע אחד. אם לא נולד לו שער צהב -
11 יסגיר שבוע שני. אם נולד לו שער צהב דק - טמא;
12 לא נולד לו - פטר. נולד לו אחר הפטור שער צהב
13 - הרי זה מחלט. נולד לו שער שחור⁴⁶ - הרי זה
14 טהור⁴⁷. הבא פלו נתוק ראש או זקן ונולד לו שער
15 שחור⁴⁸ - טהור, כמו שבארנו. הלך השער השחור
16 - טמא משום פשיון⁴⁹.

(45) ואין זה דומה לקרחת וגבחת שנקרה רק חצי הראש, אבל אם נקרה כולו הרי זה נתק. (46) אחר שצמח שיער הצהוב. (47) ואפילו הלך השחור ונשאר הצהוב, כמו בנתק קטן. (48) אחר ההסגר. (49) תוספתא שם. והמדובר כשיעור השחור הוא מן הצד, אבל אם הוא באמצע אינו מטמא משום פשיון, שהרי אין הנגע פושה לתוכו אלא מחוצה לו.

- 17 יד. הראש והזקן אינן מעבדין זה את זה⁵⁰, ואינן
18 מצטרפין זה עם זה, ואין פושטין מזה לזה; שנאמר:
19 צרעת הראש או הזקן - מלמד שהן חשובין שנים.
20 ואי זהו זקן? מהפרק של לחי העליון עד פקה של
21 גרירת. מותר את החוט מאזן לאזן, כל שמן החוט
22 ולמעלה - הרי הוא מפלל הראש, ומן החוט ולמטה
23 - מפלל הזקן.

(50) אם פרח בכל הראש ולא פרח בזקן - טהור, וכן להיפך. פסק כרבי יהודה.

פרק תשיעי

(1) יבאר מי הם המתטמאים בנגעים, והכשרים לראות שטומאה וטהרה תלויים בהם, כהן המטמא את הטהור או איפכא, הכהן שרואהו בתחלה הוא שרואהו בסוף, אין רואים נגעים אלא ביום ובאיזו שעה מן היום, וחתן שנראה בו נגע, אין מסגירים ולא פוטרם אלא ביום שיראה בו תחילה או בשביעי או ב"ג, אם מסגירים או מחליטים בתוך ימי הסגר, ואם רואים שני נגעים כאחד, אם יאמר הכהן

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

ב. ומועד קטן ז, א. פסק כחכמים שאין רואים נגעים כל ימי הרגל (אפילו בחול המועד). ראה לקמן ה"ח. (30) לאחר השבת. (31) דחייה זו גורמת. (32) ואם יראנו הכהן - יטמא. (33) ויסגירונו שנית, ובשבוע שני - יטהרנו. זה הוא להקל. (34) אע"פ שסימני טומאה מטמאים גם אחרי הפטור, יש כאן להחמיר, שאם היה רואה אותו בשבת אחר הסגר ראשון, היה מסגירו שנית. ואפשר שבתוך ימי ההסגר ילכו להם סימני הטומאה ויהיה טהור, וגם בשבוע שני יש בדחייה זו להחמיר, שאם היה רואה את הנגע בשבת היה מטהרו, וכשיבואו סימני טומאה למחר יישאר בטהרתו עד שיראנו הכהן ויטמאנו.

ח. חתן³⁵ שגורא בו נגע - נותנין לו כל שבועת ימי המשתה³⁶. וכן אם נראה בבגדיו או בביתו³⁷ - אין רואין אותו עד לאחר המשתה. וכן בגל³⁸ נותנין לו כל ימות הרגל. שגורא: וצוה הכהן ופנו את הבית וגומ'ר³⁹. אם המתינה תורה לדבר הרשות שלא יטמאו פליו, קל וחמר לדבר מצוה⁴⁰.

~ נקודות משיחות קודש ~

"חתן שנראה בו נגע נותנין לו שבועת ימי המשתה... אין רואין אותו עד אחר המשתה בו".

ומקור הדברים במשנה (נגעים פ"ג מ"ב), אבל בטעם הדין נחלקו התנאים בגמרא, לדעת רבי יהודה למדים מהפסוק "וביום הראות בו" שיש יום שאי אתה רואה בו "מכאן אמרו חתן שנולד בו נגע נותנין לו שבועה ימים" אבל לדעת רבי לומדים זאת מקל וחומר "הרי הוא אומר וצוה הכהן ופנו את הבית אם ממתינים לו לדבר הרשות כל-שכן לדבר מצוה" (שהרי אפשר לפנות הכלים שהיו בבית לפני שיבוא הכהן וטהורים הם). והרמב"ם נקט הטעם כדעת רבי.

ויש לומר ששני הטעמים חלוקים בעצם גדר הדין שממתינים לחתן. לדעת רבי יהודה זה שאין רואים נגעי החתן הוא מצד שימים אלו הופקעו מראיית נגעים ולא שנדחו. אבל לדעת רבי שהדין הוא מצד שהתורה חסה על כליו שלא יטמאו הרי הדין הוא בגדר של דחוייה.

ואולי יש לומר נפק"מ לדינא שאם "ממתינים לו" הוא רק היתר שאפשר לדחות ראיית הנגע לאחר הרגל, הרי שאם בדיעבד ראה הכהן את הנגע בימים אלו ה"ז טמא. משא"כ לדעה שימים אלו הופקעו מראיית נגעים, הרי שגם אם ראה הכהן את הנגע בימים אלו אין ראייתו כלום.

בדרך הדרוש והמוסר יש לפרש שני אופנים אלו על-פי דברי הרמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת, שמבאר שכל עניין הצרעת הוא לטובת האדם שיעשה תשובה מעניין לשון הרע, והיוצא מדבריו שענין הנגעים הוא ענין של חסד מלמעלה לטובת האדם כדי שישבו מדרכו, וכמו שכתב ה"חינוך" "משורשי המצוה שרצה האל בטובו

1 שאין יודע אם פשה אם לא פשה אלא ראשון.
2 ונאמן כהן¹⁷ לומר: נגע זה פשה ונגע זה לא פשה,
3 ושער לבן זה קדם את הפהרת או פהרת זו קדמה את
4 שער לבן.

(14) שם ה"י. ראה למעלה פ"ו ה"ג והערות שם.
(15) תוספתא שם ה"א ויב, ר' תורת כהנים' שם ב, ד.
(16) שם. (17) פירוש, אם מפני סיבה שהיא, עבר הענין מידו ליד כהן אחר.

ה. חלל¹⁸ פסול¹⁹ לראית נגעים; שגורא: אחד מבניו הפהנים - פכהנתם. אבל בעלי מומין פשרים²⁰ לראית נגעים, ובלבד שלא יהיה סומא ואפלו באחת מעיניו²¹. ואפלו כהן שפחה מאור עיניו²² לא יראה את הנגעים, שגורא: לכל מראה עיני הפהן.

(18) שנולד מאשה שכהן אסור בה. (19) 'תורת כהנים' נגעים פ"א ה"ח: יכול שאני מרבה חללים? תלמוד לומר "הכהנים", כלומר, מי שהוא בקדושת כהונה. (20) שם. מפני שנאמר (ויקרא יג, ב): או אל אחד מבניו, ובעל מום הוא גם כן מבניו, וחלה עליו קדושת כהונה, אלא שאסור בעבודת הקרבנות. (21) נגעים פ"ב מ"ג. (22) שם. עיני הכהן - "עיני" משמע שתי עיניים, ומהמילה "לכל" לומדים שצריכה ראייה מליאה ולא כחה. ובי'תוספות יום טוב' שם מפרש, שאם כהתה ראיית עין אחת כשר. שסומא בעין אחת אמרו שפסול, אבל כהייה דוקא בשתי עיניו.

ו. אין רואין את הנגעים אלא ביום²³, בין להסגיר בין להחליט בין לפטר, שהרי בכל הענין הוא אומר 'ביום' ו'ביום'. ואין רואין לא בשחרית²⁴ ולא בין הערבים ולא בתוך הבית ולא ביום המעון, לפי שפחה נראית עזה; ולא בפחרים, לפי שעזה נראית בקה²⁵. אימתי רואין אותן? בשעה רביעית²⁶ ובחמישית ובשמינית ובתשיעית. בין נגעי אדם בין נגעי בגדים ובתים²⁷.

(23) 'תורת כהנים' נגעים פרק ב, ה"א. (24) שם, ומשנה נגעים פ"ב, ב. (25) מפני שאור השמש חזק אז. (26) כר' יהודה שם. (27) כתוב בתורה (ויקרא יד, נד-נה): "לכל נגע הצרעת ולנתק ולצרעת הבגד ולבית", הוקשו כל הנגעים זה לזה (לקמן פ"ג ה"ד).

ז. בכל יום רואין את הנגעים, חוץ משבת²⁸ ויום טוב²⁹. חל יום שביעי שלו להיות בשבת או ביום טוב - מעבירין לאחוריו³⁰. ויש בדבר³¹ להקל ולהחמיר. שאפשר שיהיה ביום שבת זה, שהוא יום הראוי לראות, טמא³², ולמחר ילכו להן סימני טמאה³³; ואפשר שיהיה טהור, ולמחר יולדו לו סימני טמאה³⁴. ואין דנין אותו אלא בשעת ראייתו לאחר השבת.

(28) כחכמים במשנה נגעים פ"א, ד. (29) משנה שם פ"ג,

לא שיער לבן ולא מחיה - מסגרים; כשיש בו מחיה או שתי שערות לבנות - מחליטים; וכשמראהו למטה מקרום ביצה או הוא פחות מכגרים - פוטרם. (42) אבל אם נשתנה הנגע בתוך שבעה - אין מתחשבים כלל בשינוי זה, בין להקל ובין להחמיר. (43) להוציא שחין ומכוה שאין להם אלא הסגר של שבוע אחד (למעלה פ"ה ה"ג).

י. אין מסגירין⁴⁴ בתוך ימי הסגר⁴⁵, ולא מחליטין בתוך ימי הסגר אם נולד לו סימן החלט⁴⁶, ולא מחליטין המחלט אם נולד לו נגע אחר, ולא מסגירין אותו בתוך ימי חלוטו אם נולד לו נגע אחר שראוי להסגר. אבל אם היו בו שני נגעים וראה זה וחזר וראה זה⁴⁷ - הרי זה מתר לומר לו: הרי אתה מסגר בזה ומחלט בזה, או מחלט בזה ומסגר בזה. בין בתחלה בין בסוף, בין בסוף שבוע ראשון בין בסוף שבוע שני⁴⁸. ואין רואין שני נגעים כאחת⁴⁹, בין בשני אנשים בין באיש אחד; שנאמר: וראה הפה את הנגע.

(44) שם, פ"ג, א. (45) אם נולד בו נגע שני, אין הכהן נזקק לו כלל. (46) ונראה, שהוא הדין אם נולד בו נגע שני בתוך ימי ההסגר ובו סימני טומאה. (47) לפני שהסגירו מפני הנגע הראשון. (48) תוספתא פ"א ה"י. (49) בבבא אחרת, אלא מתבונן באחד ואחר-כך מתבונן בשני. משנה נגעים פ"א א.

יא. נגע⁵⁰ שבא לכהן לראותו - לא יאמר לו לך ושוב, אלא נזקק לו מיד. באו לפניו שנים - רואה את הראשון, מסגירו או פוטר או מחליטו, וחזר וראה את השני⁵¹.

(50) תוספתא שם פ"א ה"א. (51) אחר שגמר את כל הטיפול בראשון.

יב. אין הפה⁵² זקוק לבקש⁵³ תחת אצילי ידיו⁵⁴ של נגע או בין פחדיו⁵⁵ או בתוך הקמטים שמא שם נגע, שנאמר: לכל מראה עיני הפה⁵⁶. וכן בהופף פלו לכן⁵⁷. וכיצד נעמד⁵⁸ לפני הפה? אם איש הוא - נראה ערם, ועומד פעודר⁵⁹ וכמוסק⁶⁰ זיתים. ואם אשה היא - נראית ערמה, ויושבת פעורכת⁶¹ וכמניקה את בנה⁶² וכארגת⁶³ פעומדים⁶⁴, שמגפהת ידה הימנית עד שיגלה בית השחי. אם היה הנגע נראה בהן בזמן שהן עומדין⁶⁵ כף - הרי זה טמא; ואם אינו נראה בהן כשהן עומדין כף - אין נזקקין לו. וכשם שהאדם נראה לנגעו, כף הוא נראה לתגלתתו⁶⁶. שאם לא יראה שער בכל בשרו כשנעמד ערם פעודר וכמוסק או כשתשב האשה כמו שבארגו - הרי זו תגלתת בשרה, ואין בהן זקוק לחפש בשאר מקומות שמא נשאר בהן שער, אף על פי שהוא צריך לגלח הכל, כמו שיתבאר⁶⁷.

(52) נגעים פ"ב, מ"ד. (53) לחפש. המקומות שאינם נראים

הגדול לייסרנו כאשר ייסר איש את בנו... מאהבת ה' אותם יודיע מוסרו. ואפילו את הרשע אוהב ה' ומשנה סדרי עולם למען תשובתו.

שני האופנים הנ"ל: הפקעת דין ראיית הנגע מפני "דבר מצוה" או דחיית הנגע אפילו לדבר רשות מלמדים על שני סוגי המעלות שביהודי. בזה שהתורה חסה על ממונו של כל יהודי אפילו הרשע, מתבטאת מעלתו שכל-כך חביב הוא אצל הקב"ה עד שהתורה חסה לא רק עליו אלא אף על ממונו עם היות שזהו דבר הרשות.

ואילו זה שמפקיעים דין ראיית הנגע מפני דבר מצוה מורה על מעלת מעשה המצוה של איש ישראל שגם אם מדובר על מי שנראה בו הנגע שעמד ברשעו כ"כ שגם אחרי שנשתנו קירות ביתו ונשתנו בגדיו ואפילו עור גופו, מכל-מקום יש בכח ה"דבר מצוה" שלו להפקיע דין ראיית הנגע ובזה נרגש גודל קדושת מעשה המצוה שלו שבגללה אי אפשר שיחול דין טומאת נגעים.

זהו גם הביאור הפנימי במחלוקת רבי ורבי יהודה, שרבי סובר שהמעלה הראשונה שהתורה חסה על ממונו הבזוי של רשע מצד שישראל הוא היא מעלה גדולה יותר, וזוהי הסיבה שבגללה ממתנינים לחתן שבעה ימים ודוחים את ראיית הנגע שלו. וזהו גם הק"ו שלו "אם ממתנינים לו לדבר הרשות כל-שכן לדבר מצוה" שאם חביבותן של ישראל מועילה לדחות ראיית הנגע בשביל דברי הרשות של ישראל, כל-שכן בעניין של מצוה.

אבל רבי יהודה סובר שזה שגם מעשה המצוה של הנגע יכול להפקיע דין ראיית הנגע מצד קדושתו היא מעלה גדולה יותר, ולכן סובר שזהו חידוש התורה בדין "חתן... נותנין לו ז' ימי המשתה".

(על-פי יין מלכות ספר טהרה סימן י"ג)

(35) נגעים שם. (36) כלומר, אין רואים את נגעו עד שיעברו שבעת ימים מיום החתונה, שהם לו ימי משתה ושמחה. (37) ראה לקמן פ"ג וי"ד דיני נגעי בגדים, ובפס"ו דיני נגעי בתיים. (38) הכוונה לחול המועד, שהרי ב"יום טוב" נאמר כבר למעלה בהלכה ז. (39) והכתוב מסיים: "ולא יטמא כל אשר בבית", פירוש, שהכהן יצוה לפנות את כל הנמצא בבית לפני שהוא יבוא לראות ואפשר שיטמאנו ויהיה הכל טמא. (40) שמחת חתן וכלה או שמחת הרגל.

ט. אין מסגירין ולא מחליטין ולא פוטרין אלא ביום שראה בו בתחלה⁴¹, או בשביעי⁴², או ביום שלשה עשר בנגעים שמסגירין בהן שני שבועות⁴³, מפני שיום שביעי עולה למנן שבוע ראשון ולמנן שבוע שני בכל הנגעים, בין בנגעי אדם בין בנגעי בתיים ובגדים.

(41) כשיש בו כגרים ומראהו מקרום ביצה ולמעלה, ואין בו

שבנתק. (4) בשר חי שבתוך הבהרת הוא סימן טומאה, ואם נכוותה אין דינה כמחיה ואינה מטמאה. (5) כלומר, עצמו ולא את סימני הטומאה שבו. והוא-הדין אם קצץ מקצתו. (6) וכל מקום שנאמר: "השומר", או "פן", או "אל" הוא לא-תעשה (מכות יז, ב ובכמה מקומות). (7) 'ספרי' פרשת כי-תצא פסקא רעד. רבינו לא פירש מהו דין קוצץ נגע טהור לגמרי כגון בוקח. רש"י במסכת שבת קלב, ב - אומר בפירוש שעובר בלא-תעשה. (8) במס' שבת צד, ב - נחלקו רב ששת ורב נחמן בדין זה, רב ששת אמר פטור, ורב נחמן אומר חייב, ופסק כרב ששת (ב'תוספות' עירובין לב, א ד"ה רב ששת, כתבו בשם רבינו שמשון, ש'בעל הלכות גדולות' פוסק כרב ששת באיסורים, וכרב נחמן בדינים. וכן כתב שם הרא"ש בשם 'תשובות הגאונים'). (9) ונשארו שתיים והן מטמאות. (10) שיעור מחיה לטמא (למעלה פ"ג ה"א). (11) מדרבנן, ומספר המכות לפי שיקול דעת בית-הדין. (12) פירוש, שתי שערות הגובלות את הנתק (ראה פ"ח ה"ב וה"ג). (13) כתגלחת הטהרה (לקמן פ"א ה"א). (14) ואפשר שהמוט יעביר אותה (תוספתא שם פ"ג ה"ב). (15) חוטים הנכרכים סביב הדקל, ועושים מהם חבלים.

- ב. התולש סימני טמאה או שפנה את המחיה עד
שלא בא אצל כהן - הרי זה טהור. וכן אם עשה
בן בימי הסגר - הרי זה טהור לאחר ימי הסגר.¹⁶
ואם תלשן אחר שהחלט כהן - הרי זה מחלט
כשהיה, ואין לו טהרה עד שתפרח הצרעת בכלו או
עד שתתמעט בהרתו מפגרים.¹⁷

(16) אם לא מצא סימן טומאה אחר. פסק כרבי עקיבא במשנה נגעים פ"ז מ"ד, מפני שבתוספתא שם ה"ג קיבלו דבריו רבן גמליאל ורבי יהושע (ראה ביאור הגר"א שם). (17) כחכמים במשנה, שם.

- ג. מי שנקצצה בהרתו בלה שלא בכונה - טהור.¹⁸
קצצה בכונה: אם קצץ כל הבשר החי המקיפה
אפלו פחות השערה - אין לו טהרה עולמית;¹⁹
קצצה בצמצום - אין לו טהרה עד שתפרח בכלו.

(18) משנה, שם. (19) בתוספתא שם ה"ה אמרו, שבזה הכל מודים שאין לו טהרה כלל, אפילו אם תפרח בכולו. והטעם, שמא לא היתה פורחת בבשר החי שקצץ, אבל אם נשאר מקצת בשר חי ופרחה בכולו טהור אפילו לדעת רבי אליעזר במשנה (מפני שאפשר לתלות ולומר, כשם שפורחה באותו מקצת הנשאר, כך היתה פורחת בכל החוט המקיף); במה נחלקו? כשקצץ בצמצום את הבהרת. ורבינו פסק כחכמים, שם.

- ד. התולש²⁰ שערה לבנה אחת ונשרה השניה - הרי זה טהור.²¹ היו שלש, תלש שתים ונשרה אחת - הרי זה בטמאתו.²² היתה בו מחיה פעדשה,²³ כנה חציה והלף חציה - הרי זה טהור. היתה יתרה מפעדשה: כנה המותר²⁴ והלף פעדשה - הרי זה טהור.²⁵ כנה פעדשה והלף המותר - הרי זה טמא.

אלא כשבודקים אותם במיוחד, נקראים בית הסתרים ואינם מטמאים בנגעים. ראה למעלה פ"ו ה"א. (54) זרועותיו, בבית השחי. (55) אשכיו. פירוש, במקום שהגוף מכסה את כיס האשכים ואינו נראה. (56) נגע הנראה לעיניים בלי טיפול כל שהוא. (57) שהוא טהור (למעלה פ"ו ה"א). אם נשארו מקומות בית הסתרים בלי נגע - אינם מעכבים את הטהרה. (58) יש מקומות שהם נסתרים בעמידה שכזו, ונגלים בעמידה באופן אחר. (59) כחופר אדמה שהוא מפשק רגליו. עמידה זו קובעת למקומות שברגל. (60) לוקט זיתים, שהוא מגביה ידו. כך בודקים המקומות שהזרועות מכסות. (61) לשה את העיסה, ודרכה לפשק קצת את רגליה, ומה שמתגלה אז אינו נקרא בית הסתרים, מפני שאין דרכה של אשה לחפור באדמה - מספיק שיעור זה. ואף-על-פי שבאיש מטמאים גם המקומות הנגלים כשהוא עומד ואינם נגלים בשעת לישה. (62) לנגע שהיא תחת הדר. (63) לנגע סביב בית השחי. (64) לא כאריגה בפלך שהיא יושבת ואורגת, אלא כאריגה בכלי גדול שעומדים ואורגים. (65) יש להוסיף את המלה "כך", וכן הוא בדפוס רומא (ר"מ). (66) במצורע שנתפא, כתבה תורה (ויקרא יד, ט): "וגלח את כל שערו". ראה נגעים פ"ד מ"ב, ו'תוספות יום טוב' ומשנה אחרונה שם. (67) לקמן פ"א ה"א.

פרק עשירי

(1) יבאר התולש סימני טומאה או הכזה המחיה או הקוצץ הנגע קודם שיבא לכהן או אחר כך, מי שנקצצה בהרתו שלא בכוונה, והתולש שערה לבנה אחת ונפלה השנייה וכו', ודין מי שהיתה בהרת בערלתו אם ימול, והנהגת המצורע המוחלט והמצורעת, מה בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט, ודין שניהם לטומאה.

- א. התולש² סימני טמאה³, בין בלן בין מקצתו, או הפנה את המחיה⁴, בלה או מקצתה, או הקוצץ הנגע פלו⁵ מבשרו או מן הפגד או מן הפית, בין קדם שיבא לפנה בין בתוך הסגר או בתוך החלט או אחר הפטור - הרי זה עובר בלא תעשה.
- שנאמר: השומר⁶ בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הפקחים הלויים באשר צויתם תשמרו - שלא יתלש או שיקץ⁷. אבל אינו לוקה עד שיועילו מעשיו, ואם לא הועילו - אינו לוקה⁸.
- כיצד? היתה בו בהרת ובה שלש שערות לבנות ותלש אחת⁹, כנה מקצת המחיה ונשאר ממנה פעדשה¹⁰ - אינו לוקה, שהרי הוא טמא כשהיה. וכן כל פיוצא כנה. ומפני אותו מפת מרדות¹¹. וכן המגלח את הנתק - לוקה, שנאמר: ואת הנתק¹² לא יגלח. ואינו חייב עד שיגלח כל הנתק כהער¹³. ומתר למצורע לשא במוט על כתפו שיש בה הצרעת¹⁴ ולקשר הסיב¹⁵ על רגלו, ואם הלכו סימני טמאה - ילכו. והוא שלא נחפז לקח.

(2) נגעים פ"ז, מ"ד. (3) שיער לבן שבבהרת, ושיער צהוב

"דין המצורע שיהיה לו מושב לבדו חוץ לעיר שנאמר מחוץ למחנה מושבו".

מהציווי בעניין מרים "תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף" משמע שהשהות מחוץ לשלוש מחנות הוא תנאי בטהרת המצורע, ונפק"מ במקרה שאין מחנה ואין שייך להיות מחוץ למחנה האם הוא מעכב טהרת המצורע. ולפי זה תהיה נפק"מ למעשה העלולה להיות נוגעת גם בימינו, שהרי הדין הוא שטהרת המצורע נוהגת בארץ ובחוץ לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית. וא"כ, לפי הדעות שאין קדושת מחנות וירושלים בזמן הזה, ישנה שאלה האם מצורע יכול להגיע לטהרתו לאחר החורבן. אם נאמר שעיקר העניין של "בדד ישב" הוא שלא יהיה במחנה אפשרי הדבר גם בזמן הזה אבל אם עניינו שצריך להיות "מחוץ למחנה מושבו" הרי שאין זה שייך אחר החורבן.

(על-פי לקו"ש חלק י"ח עמוד 135)

(38) במסכת כלים פ"א מ"ז, שנינו: עיירות המוקפות חומה מקודשות ממנה, שמשלחים מתוכן את המצורעים.

ח. המצורע³⁹ אינה פורעת ואינה פורמת ולא עוטה על שפם, אכל יושבת היא מחוץ לעיר ומודיעה לאחרים שהיא טמאה. ולא המצורעים בלבד, אלא כל המטמאים את האדם⁴⁰ חבין להודיע לכל שהן טמאין, כדי שיפראשו מהן; שנאמר: וטמא טמא יקרא - הטמא מודיע שהוא טמא.

(39) משנה, סוטה כג, א. ובגמרא שם למדו זה מן הכתוב (שם יג, מד) "איש צרוע הוא" ולא אשה. (40) 'תורת כהנים' נגעים פ"ב ה"ט.

ט. וטמאים ואנדרוגינוס פורע ופורם ועוטה על שפם, מפני שהוא ספק⁴¹.

(41) ומחמירים בו כמו בכל ספק של תורה.

י. אחד מצרע מסגר ואחד⁴² מצרע מחלט לענין טמאה⁴³. ואין בין מצרע מסגר למצרע מחלט לענין טמאה, אלא פריעה ופרימה ותגלחת וצפרים, שהטהור מתוך הסגר פטור מן התגלחת ומן הצפרים והטהור מתוך החלט חבין בזה, אבל טמאת שניהן שנה בכל דבר.

(42) דין אחד לשניהם. (43) אבל לענין חיוב קרבנות אינם שוים, שהמחלט חייב להביא אשם ולוג שמן, והטהור מתוך הסגר אינו מביא. ולמה הוציא רבינו כאן מן הכלל פריעה ופרימה תגלחת וציפורים, ולא כתב קרבנות? מפני שמדובר לפני טהרתו, וכל ד' הדברים שמונה רבינו הם בעודו בטומאתו, אבל קרבנות מביא אחרי שנטהר (ראה לקמן פ"א ה"ב).

יא. המצרע⁴⁴ - אב מאבות הטמאות⁴⁵. מטמא אדם

(20) תוספתא שם ה"ג וה"ד. (21) שאפילו אם לא תלש היה נטהר. (22) שאלמלי לא תלש היו נשארות שתי שערות, ומשמיענו, שאין אנו אומרים כשם שנשרה האחת שנשארה, כך היו נושרות גם השתים שנתלשו. (23) מצומצמת. (24) החלק העולה על עדשה מצומצמת. (25) מכיוון שגם בלי מעשיו הוא טהור. הכלל המונח ביסוד דינים אלה הוא: המעשה שעשה באיסור אינו מועיל לטהר, אבל גם אינה גורמת לטומאה במקרה שגם בלי מעשה האיסור היה טהור.

ה. מי שהיתה²⁶ בהרת בערלתו - ימול, ואף על פי שהיא מילה שלא בזמנה²⁷; שמצות עשה דוחה את לא תעשה בכל מקום. ואם מל והלך בעור הערלה סימן שהיה מחלט בו²⁸ - הרי זה חבין בקרבן מצרע²⁹.

(26) משנה, שם סוף הפרק. (27) גמרא שבת קלב, ב. מילה בזמנה היינו ביום השמיני ללידתו, ואחר יום זה הוא שלא בזמנה. (28) שכבר החליטו הכהן. (29) שהרי נטהר בטומאתו, אבל מוסגר שמל והעביר סימן הטומאה פטור מן הקרבן, מפני שלא נטמא מעולם (תוספתא שם פ"ג ה"ו).

ו. מצות עשה³⁰ שהיה המצרע המחלט מכסה³¹ ראש כל ימי חלוטו, ועוטה על שפם כאבל, ופורם³² בגדיו, ומודיע העוברים עליו שהוא טמא; שנאמר: והצרוע אשר בו הנגע וגומר. אפלו כהן גדול³³ שנצטרע פורע³⁴ ופורם, שעשה דוחה את לא תעשה. ואסור בשאילת שלום כל ימי חלוטו כאבל, שנאמר: ועל שפם יעטה - שהיה שפתיו דבוקות. אבל קורא ושונה ודורש. ואסור לספר ולכבס כל ימי חלוטו. ונוהג בכל הדברים האלו אפלו בשבתות וימים טובים. והרי הוא מתר ברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל³⁵ ובתשמיש המטה³⁶ וזוהף את מטתו³⁷ כשאר העם.

(30) כל זה כתוב בתורה (ויקרא יג, מה) ומבואר בגמרא מועד קטן, דף טו וטז. (31) מלשונו של רבינו משמע, שפריעה האמורה בתורה, פירוש כסוי הראש. וזוהי דעת רבי עקיבא במועד קטן טו, א. אולם ב'ספר המצוות' לא-תעשה קסג, פירש שהכוונה לגידול שיער, כרבי אליעזר שם, וכן פירש את האמור כהן גדול (שם כא, י'): "את ראשו לא יפרע", וכן פסק להלכה פ"ה מהל' כלי המקדש ה"ו. וצ"ע. (32) קורע. (33) שנאמר בו (שם) את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם. (34) ראה הערה ל. (35) כל שלושת הדברים הללו הם בעיה שלא נפשטה במועד קטן שם, ופסק להקל. (36) מחלוקת תנאים שם ז, ב - ופסק כרבי יהודה להקל. (37) ולא כאבל שצריך להפוך את המיטה.

ז. דין המצרע שהיה לו מושב לבדו חוץ לעיר, שנאמר: מחוץ למחנה מושבו. ודבר זה בעירות המקפות חומה בארץ ישראל בלבד³⁸.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום רביעי י' אייר - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קיא

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

יום רביעי י' אייר ה'תשע"ח

פרק אחד עשר

1) יבאר שטהרת המצורע ותגלחתו מצוות עשה וכיצד מטהרים אותו, ודין שחיטת הצפור ותגלחתו והזיזה, ושאר מעשיו אם כשרים כלילה, ודין טהרת מצורע אפה ומתי נוהגת, והכשרים לטהר מצורע, ואם מטהרים שנים כאחת, צפור השחוטה והמשתלחת אם הן מותרות בהנאה וכל דיניהן.

- א. טְהַרְתָּ מִצְרַע מִצּוֹת עֲשֵׂה², וְתִגְלַחְתּוּ כְּשִׁטְהָר²¹
מִצּוֹת עֲשֵׂה³. פִּיֹּצֵד מִטְהַרִּין אֶת הַמִּצְרַע? מִבֵּיא²²
מִזְרָק⁴ שֶׁל חֶרֶשׁ חֲדָשׁ, וְקִבְּלָהּ הִיא⁵ שִׁיְהִיהָ [חֲדָשׁ],²³
וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ רִבְעִית⁶ מִמֶּם חַיִּים⁷ הָרְאוּיִין לְקֹדֶשׁ²⁴
אוֹתָן מִי חֲטָאת⁸, וְשֶׁעוֹר זֶה מְדַבְּרִי סוֹפְרִים. וּמִבֵּיא²⁵
שְׁתֵּי צִפְרִים דְּרוֹר⁹ טְהוֹרוֹת¹⁰ לְשֵׁם טְהַרְתָּ צִרְעַת¹¹,²⁶
שֶׁנֶּאֱמָר: וְלָקַח לַמִּטְהָר. וְשִׁחַט אֶת הַבְּרוּרָה¹²²⁷
שֶׁבִשְׂתִּיהֶן עַל הַמֵּים שֶׁבְּכָלִי חֶרֶס, וּמִמָּצָה עַד שִׁיְהִיהָ²⁸
הָדֵם נָכַר בְּמֵם, וְחוּפֵר וְקוֹבֵר הַצֹּפּוֹר הַשְּׁחוּטָה²⁹
בְּפָנָיו¹³. וְדַבֵּר זֶה קִבְּלָהּ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה. וְנוֹטֵל עֵץ³⁰
אֲרָז, וּמִצְוֹתוֹ שִׁיְהִיהָ אֲרָכּוֹ אִמָּה וְעָבִיו כְּרִבְעֵי פָרַע³¹
מִפְרָעֵי הַמִּטְהָר¹⁴, וְאֵזוֹב שְׂאִין לוֹ שֵׁם לְוִי¹⁵, כִּמּוֹ³²
שֶׁבְּאַרְנוֹ, אֵין פָּחוֹת מִטַּפָּח¹⁶, וְשָׁנִי תוֹלַעַת¹⁷, מִשְׁקָלוֹ³³
שֶׁקֶל. וְאִם טַעֲמוֹ¹⁸ - פֶּסֶל¹⁹, פִּצְבִּיעַת הַתְּכַלֵּת²⁰. וְכָל³⁴
הַשְּׁעוּרִים - הִלְכָּה²¹. וְלוֹקֵחַ עִם שְׁלֹשָׁתָן הַצֹּפּוֹר³⁵
הַחִיָּה. וְאַרְבָּעָה מִיָּנִין אֵלּוּ²² מַעֲבָבִין זֶה אֶת זֶה. וְעֵץ³⁶
אֲרָז וְאֵזוֹב שֶׁנֶּתְקַלְפוּ²³ - פֶּסוּלִין. וְכוּרֵף הָאֵזוֹב עִם³⁷
הָאֲרָז בִּלְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית²⁴, וּמִקִּיף²⁵ לָהֶן רֵאשֵׁי³⁸
אֲגָפִים וְרֹאשׁ הַנֶּזֶב שֶׁל צֹפּוֹר הַחִיָּה, וְטוֹבֵל אֲרֻבָּתָן³⁹
בְּמֵים שֶׁבְּכָלִי וּבְדָם שֶׁעָלִיהֶן, וּמִזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים עַל⁴⁰
אֲחֵר יָדוֹ שֶׁל מִצְרַע, וּמִשְׁלַח אֶת הַצֹּפּוֹר. וְכִיצַד⁴¹
מִשְׁלַחָהּ? עוֹמֵד בְּעֵיר וְזוֹרְקָה חוּץ לַחוּמָה. וְאִינוּ⁴²
הוֹפֵךְ פָּנָיו לֹא לָיִם וְלֹא לְעֵיר וְלֹא לַמִּדְבָּר²⁶,⁴³
שֶׁנֶּאֱמָר: מִחוּץ לְעֵיר אֵל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. שְׁלַחָה וְחִזְרָה⁴⁴
- חִזְרָה וּמִשְׁלַחָה, אֶפְלוֹ מֵאָה פְּעָמִים²⁷. וְאַחֵר כֶּף⁴⁵
מִגִּלְחַת הַכֹּהֵן אֶת הַמִּצְרַע. פִּיֹּצֵד מְגַלְחוֹ²⁸? מַעֲבִיר⁴⁶
תַּעַר עַל כָּל בִּשְׂרוֹ הַנֶּרְאָה, אֶפְלוֹ בֵּית הַשְּׁחִי וּבֵית⁴⁷
הָעֵרָה שֶׁעַר שֶׁעַל כָּל הַגּוֹף, עַד שִׁיַּעֲשֶׂה כְּדִלְעַת.⁴⁸
שֶׁנֶּאֱמָר: אֶת כָּל שְׁעָרָיו²⁹. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר רֹאשׁוֹ⁴⁹
וְיָקֵנוּ וְגִבּוֹת עֵינָיו³⁰? לְרִבּוֹת כָּל פִּיּוּצָא בִּהְיוֹ, וְלִמְעַט⁵⁰
שְׁעָר שֶׁבִּתְרוֹף הַחֹטֵם, לְפִי שְׂאִינוֹ נִרְאֶה³¹. וְאַחֵר כֶּף⁵¹
מִכֶּסֶם בְּגָדָיו וְטוֹבֵל, וְיִטְהַר מִלְטִמָּא בְּבִיּאָה וּמִלְטִמָּא⁵²
מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְיִכְנֹס לְפָנִים מִן הַחוּמָה, וּמִזֶּה⁵³
שִׁבְעַת יָמִים. וְאִסּוּר בִּהְיוֹ בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטְהָר, שֶׁנֶּאֱמָר:⁵⁴
מִחוּץ לְאַהֲלָיו³² - מְלַמֵּד שֶׁאִסּוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטְהָר.⁵⁵
וְהַמִּצְרַעַת מִתְרַת³³ בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטְהָר.⁵⁶

2) מצוה זו כוללת כל האמור בתורה (ויקרא יד, ד - ח) וגם תגלחת ראשונה בכלל. 3) בפני עצמה. והכוונה לתגלחת

- 1 וְכָלִים בְּמִגְעוֹ וְכָלִי חֶרֶס בְּאִיר⁴⁶, וּמִטְמֵא אָדָם
2 בְּמִשְׁאָל⁴⁷, וּמִטְמֵא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב⁴⁸ אֶפְלוֹ תַּחַת אֶבֶן⁴⁹
3 קִבְּבָהּ וּקְבֻצָּה. שֶׁנֶּאֱמָר: וְכֶסֶם בְּגָדָיו וְטָהָר. מִפִּי
4 הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ, שֶׁטָהָר מִלְטִמָּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב⁵⁰.
5 וְאֶחָד הַמִּסְגֵּר וְאֶחָד הַמְּחַלֵּט בְּכָל אֵלּוּ⁵¹.

44) כלים פ"א ה"א. 45) הטומאות שמתמאות אדם וכלים נקראות אב הטומאה, והנוגע בהן נעשה ראשון לטומאה והוא מטמא אוכלין ומשקין אבל לא אדם וכלים. 46) כלי חרס אינו מיטמא כשנגעה טומאה בדופנו החיצון אלא מתוכו, ואפילו לא נגעה הטומאה בכלי עצמו אלא היתה תלויה באיורו - טמא (ראה ה' כלים פ"ג ה"א וה"ב). 47) אף-על-פי שלא נגע בו, כגון שישב על קרש ובא זה והרים את הקרש מצדו השני, בין אם הטמא הרים את הטמא ובין להיפך. 48) שם מ"ד. אם שכב או ישב על סדינים וכדומה - טמאים, ואפילו אם היו עשרה סדינים זה תחת זה והמצורע שכב או ישב על העליון ולא נגע באחרים - כולם טמאים. 49) שהיו הסדינים תחת אבן והוא ישב על האבן, אין האבן מצילה מן הטומאה (ראה כסף-משנה, שהקשה מפסחים סז, שאמרו שם: זב חמור ממצורע, שכן עושה משכב ומושב. וראה משנה-למלך כאן). 50) ומשמע שלפני-זה מטמא משכב ומושב. 51) כמו שנתבאר בהלכה הקודמת.

- 6 יב. חֲמָרָא יִתְרָה יֵשׁ בְּמִצְרַע, שֶׁמִּטְמֵא בְּבִיּאָתוֹ⁵²
7 לְבֵית, בֵּין בִּימֵי הַחֲלֵט בֵּין בִּימֵי הַסִּגָּר. פִּיֹּצֵד? נִכְנָס
8 לְבֵית - נִטְמָא⁵³ כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית, בֵּין אָדָם בֵּין כָּלִים,
9 אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגַּע בָּהֶן. נַעֲשֵׂי רֹאשׁוֹן לְטִמְאָה.
10 שֶׁנֶּאֱמָר: מִחוּץ לַמִּחְנֶה מוֹשְׁבּוֹ⁵⁴ - מָה הוּא טְמֵא⁵⁵,
11 אֵף מוֹשְׁבּוֹ טְמֵא. הִיָּה עוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן וְעִבֵּר אָדָם
12 טְהוֹר תַּחַת הָאֵילָן - נִטְמָא⁵⁶. הִיָּה הַטְהוֹר עוֹמֵד תַּחַת
13 הָאֵילָן וְעִבֵּר הַמִּצְרַע תַּחְתָּיו - לֹא טְמָאָה; וְאִם עֹמֵד
14 - נִטְמָא, שֶׁהָרִי נַעֲשֶׂה לוֹ מוֹשָׁב. סָפֵק עֹמֵד סָפֵק לֹא
15 עֹמֵד - טְהוֹר⁵⁷. הַכִּנֹּס הַמִּצְרַע רֹאשׁוֹ וְרִבּוֹ⁵⁸ לְבֵית -
16 נִטְמָא כָּל שֵׁשׁ בְּתוֹכוֹ⁵⁹. נִכְנָס⁶⁰ לְבֵית הַכְּנֹסָת -
17 עוֹשִׂין לוֹ מִחִיצָה גְבוּהָה עֲשָׂרָה טַפָּחִים⁶¹ וּרְחֵבָה
18 אֲרָבַע אַמּוֹת⁶² עַל אֲרָבַע אַמּוֹת, וְנִכְנָס רֹאשׁוֹ וְיֹצֵא
19 אַחֲרוֹן, כְּדִי שִׁיְהִיהָ מוֹשָׁב לְבָדוֹ וְלֹא יַעֲמֵד עִם הָעָם
20 בְּעֶרְבּוֹב וְיִטְמָא אוֹתָם.

52) שם. ונגעים פ"ג, מ"א. 53) משמע אפילו לא שהה כהרף עין, ויצא. כדעת תנא-קמא במשנה נגעים שם. 54) המקום שהוא נמצא בו. 55) 'תורת כהנים' פ"ב, ה"ד. 56) דין זה והבאים אחריו עד "ואם עמד נטמא", מבוארים במס' נגעים שם מ"ז. 57) משנה, טהרות פ"ו, מ"ב. ראה מה שכתב רבינו שם בפירושו. 58) ושאר גופו מחוץ לבית. 59) נגעים, שם מ"ח. 60) כלומר, כשהוא רוצה להכנס. 61) מכל צד. 62) והשטח המוקף מחיצות אלו דינו כחדר בפני עצמו שהוא "מושב", ובית הכנסת מחוץ למושב, אבל שטח מוקף מחיצות נמוכות מעשרה טפחים או קצרות מארבע אמות אינו מושב בפני עצמו.

ורבי ושם אמרו שהמלך יותם נולד לעוזיהו בימי צרעתו, ומהו למד רבי שמותר בתשמיש המטה, שהרי עוזיהו שמר על המצוות כמו שכתוב (מלכים ב טו, ג): "ויעש הישר בעיני ד'". ונכשל רק בהקרכת קרבנות.

- 1 ב. כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים³⁴ הָאֵלּוּ עֲדִין הוּא אֵב הַטָּמֵא.
- 2 מְטֵמָא אָדָם וְכָלִים בְּמַגֵּעַ, לֹא בְּמִשָּׁא. שְׁהָרִי הוּא
- 3 אוֹמֵר: וְהִנֵּה בַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְכַכֵּס אֶת בְּגָדָיו וְגוֹמֵר -
- 4 מִלְּמַד שְׁהָרִי מְטֵמָא בְּגָדִים. וְכַשֵּׁם שְׁהָרִי מְטֵמָא
- 5 בְּגָדִים בְּמַגֵּעַ, כֵּן מְטֵמָא אָדָם בְּמַגֵּעַ; שֶׁכָּל הַמְטֵמָא
- 6 בְּגָדִים - מְטֵמָא אָדָם. וְבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי מְגַלְחוֹ הַכֶּהֱן
- 7 תְּגַלְחֵת שְׁנֵיהֶם כְּרֹאשׁוֹנָה, וּמַכְכֵּס בְּגָדָיו וְטוֹבֵל,
- 8 וְיִטְהַר מִלְּטֵמָא אֲחֵרִים, וְהָרִי הוּא כָּקַל טְבוּלֵי יוֹם³⁵
- 9 וְאוֹכֵל בְּמַעֲשֵׂי. הָעָרִיב שְׁמֹשׁוֹ - אוֹכֵל בְּתוֹרֵמָה³⁶; וְ
- 10 הַכֹּיֵן בְּפָרְתוֹ - אוֹכֵל בְּקִדְשִׁים, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנו³⁷.

(34) נגעים פרק י"ד משנה ב: "מטמא כשרץ", ושרץ מטמא אדם וכלים במגע ולא במשא. (35) טמא שטבל ביום נקרא טבול יום עד שקיעת השמש ואסור לאכול תרומה וקדשים ומותר באכילת מעשר שני. (36) אף על פי שלא הקריב עדיין קרבנותיו, שמחוסרי כפרה מותרים באכילת תרומה. (37) בפרק א מהלכות מחוסרי כפרה הלכה א.

- 11 ג. כִּשְׁהוּא מְגַלַּח בְּשִׁתִּי הַתְּגַלְחוֹת אֵינוֹ מְגַלַּח אֶלָּא
- 12 בְּתַעֲרָ. וְאֵם גֹּלַח שְׁלֹא בְּתַעֲרָ אוֹ שְׁהָנִית שְׁתִּי שְׁעֵרוֹת
- 13 - לֹא עָשָׂה כָּלֹם. וְאֵינוֹ מְגַלְחוֹ אֶלָּא כֶּהֱן. וְאֵם שִׁיר
- 14 שְׁתִּי שְׁעֵרוֹת בְּתְגַלְחַת רֹאשׁוֹנָה וְגִלְחָן בְּשִׁנְיָה - לֹא
- 15 עָלְתָהּ לוֹ אֶלָּא תְּגַלְחַת אַחַת בְּלִבָּד, וְהָרִי הִיא
- 16 רֹאשׁוֹנָה³⁸. וְכָל הַיּוֹם כָּשֵׁר לְטְהָרַת הַמְצָרַע.

(38) וצריך תגלחת שנייה אחר שבעת ימים.

- 17 ד. תְּגַלְחַת³⁹ הַמְצָרַע וְטְבִילָתוֹ וְהִזָּאָתוֹ אֵינָן מַעֲכָבוֹת
- 18 זֶה אֶת זֶה, וְשָׂאָר כָּל מַעֲשָׂיו מַעֲכָבִים.

(39) בתוספתא שם הלכה ו אמרו: "תגלחת של (מצוה) מצורע, טבילתו והזאתו מעכבים ושאר כל מעשיו אינם מעכבים". ובתורת כהנים פרשת מצורע פרשתא ב הלכה ד למדו, שדברים הנעשים בגופו של המצורע - מעכבים, והנעשים שלא בגופו, כגון שליחת הציפור החיה וכיבוס בגדים, אינם מעכבים.

- 19 ה. שְׁחִיטַת הַצִּפּוֹר וְהַתְּגַלְחַת וְהַהֲזִיָּה - בַּיּוֹם, וְשָׂאָר
- 20 כָּל מַעֲשָׂיו - בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה. אֵלּוּ - בְּאַנְשִׁים,
- 21 וְשָׂאָר כָּל מַעֲשָׂיו - בֵּין בְּאַנְשִׁים בֵּין בְּנָשִׁים. אֵלּוּ -
- 22 בְּכֹהֲנִים, וְשָׂאָר כָּל מַעֲשָׂיו - בֵּין בְּכֹהֲנִים בֵּין
- 23 בְּיִשְׂרָאֵל.

- 24 ו. טְהָרַת מְצָרַע זֶה נוֹהֲגָת בְּאַרְץ וּבְחוּצָה לְאַרְץ, בְּפָנֵי
- 25 הַבַּיִת וְשִׁלָּא בְּפָנֵי הַבַּיִת. וְכֵהֵן שְׁטֵמָא מְצָרָה לְטְהָרוֹ,
- 26 שְׁנֵאמַר: לְטְהָרוֹ אוֹ לְטֵמְאוֹ. וְהַכֵּל כְּשִׁרְיֹן⁴⁰ לְטְהָר
- 27 אֶת הַמְצָרַע, אֶפְלוֹ זָבִי⁴¹ וְאַפְלוֹ טָמֵא מֵת. וְאֵין מְצָרַע

שנייה שהכהן מגלחו ביום השביעי לתגלחתו הראשונה. כן כתב רבינו במפורש בספר המצוות עשה קיא. [בספר המצוות שם מבאר רבינו למה תגלחת שנייה אינה כלולה במצוה של הבאת הקרבנות, ואף על פי שזו הן גמר הטהרה: "...תכלית תגלחתו היא טהרתו מלטמא ... ואילו תכלית הבאת קרבנותיו היא להשלים כפרתו"]. (4) ספל גדול. (5) אמנם בגמרא סוטה טו, ב דרשו "מה מים חיים שלא נעשתה בהם מלאכה אף כלי שלא נעשתה בו מלאכה" סובר רבינו שדרשה זו "אסמכתא" ואינה דרשה גמורה. (6) רביעית הלוג - שמונים גרם בערך. (7) מי מעיין או נהרות שוטפים. (8) לתת בהם אפר פרה אדומה להזאה על אדם שנטמא במת. (9) מין צפרים חפשיים, שאינן מקבלות תרבות. (10) כשרות לאכילה. (11) שיקח אותן הכהן בכוונה לשם טהרת צרעת, אבל אינו צריך לקבוע, שלוקח לטהרת מצורע זה. דין זה שנינו בתורת כהנים מצורע פרשתא א הלכה ו: "ולקח למיטה" לשם מיטהר, בין איש בין אשה בין קטן, מיכן אמרו: לקח לאיש כשרות לאשה, לאשה כשרות לאיש, לבית כשר למצורע, למצורע כשר לבית. (12) הבריאה יותר. (13) בפני המצורע. (14) נגעים פרק י"ד משנה ו. ולא נתפרש שיעור כרע המטה. (15) אלא קוראים לו "איזוב" סתם והוא שיח ראוי למאכל אדם. (16) נדה כו, א תני רבי חייא: איזוב - טפח. (17) צמר צבוע במיץ גרגירים אדומים שבתוכם כמו יתוש ומכאן השם "תולעת". ויש מפרשים צמר צבוע בדם תולעת או בנוזל המתמצה מביצי תולעת. (18) פירוש, אם טבל בנוזל זה צמר אחר. (19) פסול לצבוע בו הצמר לטהרת צרעת. (20) תכלת הוא צמר צבוע בדם ברייה שבים, ששמה חילזון. וגם בה פוסלת טעימה. (21) קבלה איש מפי איש עד משה רבינו, שקיבלה מסיני (עירובין ד, א ובכמה מקומות בתלמוד). (22) צפרים, ארז, איזוב ושני תולעת. (23) שהורדה קליפתם. (24) היא תולעת השני שנאמרה למעלה, ומפני שהיא ארוכה וכתבנית של לשון נקראה: לשון של זהורית. (25) מקרב, אבל אינו קושר אותה. וכן במסכת ביצה לב, ב "אין מקיפים שתי חביות", בעירובין ל, ב "שלא מן המוקף", בחולין מו, ב אין מקיפין בבועי, ועוד. (26) בתורת כהנים פרשת מצורע פרשתא ב הלכה ה אנו שונים: שלא יעמוד ביפו וישלחנה לים, שלא יעמוד בגבת וישלחנה למדבר, שלא יעמוד חוץ לעיר וישלחנה לעיר. (27) תוספתא נגעים פרק ח הלכה ד. שם אמרו: "חמש ושש פעמים" ומוכן שהכוונה הרבה פעמים בלי הגבלה, והמדובר, כשלא הגיעה עדיין אל השדה, אבל כשהגיעה לשדה דינה ככל הצפרים והיא מותרת באכילה ולטהרת מצורע אחר. (28) תגלחת ראשונה. (29) לרבות מקומות שאינם גלויים. (30) פסוק זה נכתב בתגלחת שנייה, ולמדו ראשונה משנייה. (31) כלל, ואינו דומה לשיעור של בית השחי, שנגלה לפעמים כשהאדם מגביה זרועו (כסף משנה). (32) "וישב מחוץ לאהל" שבעת ימים" ודרשו (בגמרא מועד קטן ז, ב) אהלו זו אשתו. (33) כריתות ח, ב "מחוץ לאהל" ולא מחוץ לאהל. לא ביאר רבינו אם אסור בתשמיש המטה בימי חלוטו (לפני ריפוי). במועד קטן ז, ב נחלקו בזה רבי יוסי ברבי יהודה

לא נקבע לה עדיין בן זוג דרור, והראשונה מותרת באכילה, מפני שאינה ציפור מצורע; ואם רצה המצורע רשאי הוא להביא שתי ציפורים אחרות ואז שתיים הראשונות מותרות באכילה (לפי התוספתא), שציפור אחת אינה נקבעת אלא זוג; אם שחט אחת ונמצאת טריפה מותרת בהנאה ואסורה באכילה מפני הטריפות. ואף על פי שרבינו פסק למעלה בהלכה ז ששחיטה שאינה ראוייה שמה שחיטה, אין שחיטת הטריפה מועילה לקבוע את השנייה כבת זוגה, מפני שהתורה כתבה "חיות טהורות" ולמדו מזה בתורת כהנים פרשת מצורע א, יב, שטריפות אינן כשרות לטהרת מצורע. וכל אלו הדינים כוחם יפה גם כשהשנייה אינה דרור או שנולדה בה טריפות לפני שחיטת הראשונה.

י. נִשְׁפָּךְ הַדָּם⁴⁷ - מְנִיחִין אֶת הַמִּשְׁתַּלְחַת עַד שְׁתַּמּוּת⁴⁸. מִתָּה הַמִּשְׁתַּלְחַת - יִשְׁפָּךְ הַדָּם⁴⁹ וְיִקַּח⁵⁰ שְׁתֵּים אַחֲרוֹת.⁵¹

(47) לפני ההזאות. (48) ואסור לקחת לה בת זוג, מפני ששחיטת הראשונה קבעה אותה לבת זוגה ואינה ראוייה לזוג אחר, מה שאין כן כשנטרפה לפני השחיטה, ששחיטה פסולה אינה קובעת. מובן שגם השחוטה אסורה בהנאה. (49) המדובר, כשמתה לפני ההזאות, שהזאות מעכבות, אבל אם מתה המשתלחת אחר ההזאות - נטהר המצורע והשילוח אינו מעכב.

פָּרֶק שְׁנִי עֶשְׂרִי

(1) יבאר שיעור צרעת בגדים וכמה סימני טומאה יש בהם ואם מצטרפין, וכל דיניהם, קרחת וגבחת הבגדים, ואם הם צבועים או שתי צבוע וערכו לבן, ודין כמה שיעור בגד מטמא בנגעים.

א. צִרְעַת בְּגָדִים - כִּגְרִיס², כְּצִרְעַת אָדָם; אָבֵל פָּחוֹת³² מִכִּגְרִיס - טָהוֹר. וּשְׁלֹשָׁה סִמְנֵי טִמְאָה יֵשׁ בָּהֶן: יִקְרַק, אֲדָמָם, וְהַפְשִׁיזוֹן. וּשְׁלֹשָׁתָן מִפְּרָשֵׁין בַּתוֹרָה³. יִקְרַק הוּא הַיֶּרֶק שֶׁבִּגְדִיקָן⁴, שֶׁהוּא יֶרֶק הָרֶבֶה, כִּכְנָף הַטֹּס וְכִהְיוּ הַדָּקִים⁵; וְאֲדָמָם הוּא אָדָם שֶׁבְּאֲדָמִים, שֶׁהוּא אָדָם הָרֶבֶה, פְּזוּהוּרִית⁶ יִפָּה. וּשְׁנֵי מִרְאוֹת אֵלּוּ מִצְטְרָפִין⁷ זֶה עִם זֶה. כְּמִרְאָה יִקְרַק אוֹ אֲדָמָם מִסְגִּירִין אֶת הַבְּגָד, וְאִם עֶמֶד בְּמִרְאָה זֶה שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת⁸ - מִחֲלִיטִין וְשׁוֹרְפִין⁹. וְכֵן אִם פֶּשֶׁה¹⁰ - מִחֲלִיטִין וְשׁוֹרְפִין¹¹. כִּיצַד? בְּגָד שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נִגַּע יִקְרַק אוֹ אֲדָמָם - מִסְגִּירוֹ שְׁכַעַת יָמִים, וּבִשְׁבִיעֵי רוּאָה: אִם פֶּשֶׁה - מִחֲלִיטוֹ וְשׁוֹרְף אֶת כָּל הַבְּגָד¹²; וְאִם עֶמֶד כְּמִרְאָהוּ וְלֹא פֶּשֶׁה, אוֹ שֶׁפֶּשֶׁה וְכִהְיָ¹³ מִשְׁנֵי הַמִּרְאוֹת שֶׁהִסְגִּיר בָּהֶן, אוֹ שֶׁהוֹסִיף הַמִּרְאָה לְהֵאָדָם וְלִהְיוֹרֵק וְלֹא פֶּשֶׁה - יִכָּבֵס מִקּוֹם הַנִּגַּע וְיִסְגִּיר שְׁכַעַת יָמִים שְׁנִית¹⁴. וְכִסּוֹף שְׁבוּעַ שְׁנֵי, שֶׁהוּא יוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, רוּאָה: אִם כְּהָה לְמִרְאָה שְׁלִישִׁית¹⁵ - הָרִי זֶה טַעוֹן כְּבוֹס וְטָהוֹר¹⁶; וְאִם נִשְׁתַּנָּה הַנִּגַּע מִמָּה שֶׁהָיָה, כְּגוֹן שֶׁהָיָה יִקְרַק וְנִעְשָׂה אֲדָמָם אוֹ אֲדָמָם וְנִעְשָׂה יִקְרַק - קוֹרֵעַ

1 מְטַהֵר מִצְרַע. וְאִין מְטַהֲרִין שְׁנֵי מִצְרָעִין כְּאַחַת, 2 שְׁאִין עוֹשִׂין מִצֹּת חֲבִילוֹת.

(40) כל הכהנים. (41) בתורת כהנים פרשת מצורע פרשתא א, ה, דרשו שטהרת מצורע היא בכהן שמותר לו להיכנס למחנה, אשר המצורע אסור להיכנס לה, ולפיכך כהן מצורע אינו כשר לטהרת מצורע, ומכאן נלמד שזב וטמא מת, שאינם משתלחים מחוץ לערים מוקפות חומה כמצורע - כשרים לטהרה.

3 ז. עֵץ אֲרִז וְאֲזוֹב וּשְׁנֵי תוֹלַעַת שְׁטֵהר בָּהֶן מִצְרַע זֶה 4 - מְטַהֵר בָּהֶן מִצְרָעִים אֲחֵרִים. וְכֵן צִפּוֹר הַמִּשְׁתַּלְחַת 5 מִתָּר לְטָהַר בָּהּ מִצְרָעִים אֲחֵרִים מֵאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּלְחָה, 6 וּמִתָּר בְּאִכְלָהּ⁴². אָבֵל הַצִּפּוֹר הַשְּׁחוּטָה אֲסוּרָה 7 בַּהֲנָא. וּמֵאִמְתִּי תֹאסֵר? מִשְׁעַת שְׁחִיטָתָה. שְׁחִיטָה 8 וְאִין שֵׁם אֲזוֹב וְלֹא עֵץ אֲרִז וְלֹא שְׁנֵי תוֹלַעַת⁴³ - הָרִי 9 זוֹ אֲסוּרָה בַּהֲנָא, שֶׁשְׁחִיטָה שְׁאִינָה רְאוּיָה שְׁמָה 10 שְׁחִיטָה⁴⁴. וְהָאֹכֵל כְּזִית מִצִּפּוֹר הַשְּׁחוּטָה - עוֹבֵר 11 עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה. שְׁנֵאמַר: וְזֶה אֲשֶׁר לֹא 12 תֹאכְלוּ מֵהֶם. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדוּ, שֶׁזֶה לְרִבּוֹת 13 הַצִּפּוֹר הַשְּׁחוּטָה. וְנֵאמַר: טָהוֹרָה תֹאכְלוּ - הָא 14 אַחֲרֵי לֹא תֹאכְלוּ; וְלֹא הֵבֵא מִכָּל עֲשֵׂה - עֲשֵׂה.

(42) והמדובר כשהגיעה לשדה וחזרה, אבל אם חזרה תיכף אחר שילוחה ולא הגיעה כלל לשדה, כתב רבינו למעלה בהלכה א שצריך לשלחה אפילו מאה פעמים. (43) ואמרנו למעלה בהלכה א שהבאתם מעכבת ואם כן השחיטה לא נעשתה כהלכתה. (44) מחלוקת תנאים שם ורבינו פוסק בכל מקום ששחיטה שאינה ראוייה שמה שחיטה (פרט לכיסוי הדם).

15 ח. אִין לֹקְחִין שְׁתֵּי הַצִּפּוֹרִים מִצְפָּרִי עִיר הַנִּדְחָת, 16 וְלֹא מִצְפָּרִים שֶׁהֵחֵלְפִין בְּעִבּוּדָה זָרָה, וְלֹא מִצְפָּרִים 17 שֶׁהִרְגוּ אֶת הַנֶּפֶשׁ. וּמִצְוֹתָן⁴⁵ שֶׁיְהִיוּ שְׁתֵּיהֶן שְׁוֹת 18 בְּמִרְאָה, בְּקוּמָה וּבְדָמִים, וְלִקְיָתָן כְּאַחַת. אִף עַל 19 פִּי שְׁאִינָן שְׁוֹת אוֹ שֶׁלֶקַח אַחַת הַיּוֹם וְאַחַת לְמַחֲר 20 - כְּשִׁרוֹת. לֶקַח שְׁתֵּי הַצִּפּוֹרִים לְשֵׁם אִישׁ - כְּשִׁרוֹת 21 לְטָהַר בָּהֶן אִשָּׁה; לְשֵׁם אִשָּׁה - כְּשִׁרוֹת לְטָהַר בָּהֶן 22 אִישׁ; לְטָהַר בָּהֶן בֵּית מִנְגַּע - כְּשִׁרוֹת לְטָהַר אָדָם; 23 לֶקַח לְאָדָם - כְּשִׁרוֹת לְבֵית מִנְגַּע. שְׁנֵאמַר: וְלֶקַח 24 לְמִטָּה.

(45) לכתחילה.

25 ט. שְׁחֹט⁴⁶ אַחַת מֵהֶן וְנִמְצָאת שְׁלֹא הָיְתָה דְרֹר - 26 יִקַּח זֹג לְשִׁנְיָה, וְהִרְאֵשׁוּנָה מִתָּר בְּאִכְלָה. שְׁחֹט 27 הָאַחַת וְנִמְצָאת טְרֵפָה - יִקַּח זֹג לְשִׁנְיָה, וְהִרְאֵשׁוּנָה 28 מִתָּר בַּהֲנָא.

(46) לשון המשנה שם, ובתוספתא שם פרק ח הלכה ח ישנן גירסאות שונות. ראה רמב"ד וסוף משנה ולחם משנה, ולהלכה: אם השחוטה אינה דרור יקח זוג לשנייה, שהרי

ד. הפשוט²³ הסמוך²⁴ בכגדים - כל שהוא²⁵,
והרחוק או החוזר - כגרים. כיצד? בגד שהסגר
ונולד בו נגע אחר כגרים רחוק מן הנגע שהסגר בו
- הרי זה פשוט וישרף; ואם היה פחות מכגרים -
אין משגיחין בו. וכן בגד שקרע ממנו הנגע בסוף
שבוע שני, כמו שבארנו, וחזר בו נגע כגרים -
ישרף. וכן בגד שפשה בו הנגע אחר שנפטר²⁶ -
ישרף.

(23) נגעים פ"א מ"ז. (24) לנגע העיקרי = לאום.
(25) אפילו פשה פחות מכגרים - טמא. (26) שטיהרו אותו.

ה. מי שמכבס²⁷ את הנגע בשבוע ראשון, כמו
שבארנו, צריך לכבס מעט מן הבגד שחוצה לו,
שנאמר: את אשר בו הנגע²⁸. וכל נגעי כגדים
שמכבסין אותן - מעבירין עליהן שבועה סממני²⁹
שמעבירין על הכתם, כדרך שמעבירין על הכתמים,
כמו שבארנו³⁰ בענין נדה.

(27) 'תורת כהנים' שם פט"ו ה"ה. (28) ולא נאמר "את
הנגע", משמע המקום שהנגע בו. (29) זבחים צה, א.
(30) בפרק ט מהלכות איסורי ביאה, הלכה לו.

ו. בגד³¹ שקרע ממנו מקום הנגע ותפר מטלית, כמו
שבארנו, וחזר נגע כגרים על הבגד - מתיר³² את
המטלית ומצילה³³, ושוורף שאר הבגד. חזר הנגע
על המטלית - שוורף את הכל³⁴.

(31) נגעים שם מ"ו. (32) מפרידה מן הבגד. (33) מן
הטומאה, מפני שבאה מבגד טהור. (34) במשנה, הגירסא:
"שוורף את הבגד". ומפרש רבינו שהכוונה לכל הבגד עם
המטלית, שהוא עכשיו חלק מן הבגד (קריט ספר). והר"ש
במשנה שם מפרש, שהמטלית נידונה כבגד בפני עצמו, ואם
יש בה שלוש על שלוש (מרובע של שלוש אצבעות)
מסגירה כדין כל נגע, ואם אין בה כשיעור זה אינה מיטמאה
בנגעים כלל. ובתוספתא נגעים פ"ו ה"ו משמע כדברי
הר"ש, אבל רבינו הסתמך על המשנה, שנאמר בה סתם:
שוורף את הבגד.

ז. הטולה³⁵ מן המסגר³⁶ בטהור³⁷ וחזר נגע על הבגד
- שוורף את המטלית³⁸. חזר על המטלית - הבגד
הראשון המסגר ישרף³⁹, והמטלית תשמש את הבגד
שהיא תפורה בו פסימני⁴⁰: אם עמד בעינו שני
שבועות או פשה - שוורפין הכל⁴¹.

(35) משנה שם. (36) חתך מבגד שהיה בו נגע ונסגר
ונטהר. (37) תפר את החתיכה הזו בבגד שלא נראה בו נגע
מעולם. (38) מכיון שהיה לה זיקה לבגד מנוגע, אין זיקה
זו נפקעת ממנה ע"י חיבורה לבגד טהור, ודינה כאילו חזר
בה הנגע. מובן מאליו, שהבגד הראשון ישרף. (39) מפני
שלא פקעה זיקתו למטלית, והריהו כאילו חזר לבגד עצמו.
(40) פירוש, צריך להסגיר את הבגד השני, שהרי נולד בו
נגע, וסימני הטומאה או הטהרה שיוולדו במטלית, כוחם

מקום הנגע ושוורף¹⁷ מה שקרע, ותופר מטלית¹⁸
במקום שקרע, ופותר שאר הבגד, ומכבסו כלו
בבוס שני ומטבילו וטהר; ואם עמד במראה שהסגר
בו בתחלה - יחליטו וישרף את כל¹⁹.

(2) 'תורת כהנים' פרשת נגעים פרק יד, ה"ד. ראה למעלה
פ"א ה"ז. (3) ויקרא יד, מט. (4) שם ה"ב. (5) עלים של
עץ התמר. (6) צמר צבוע אדום. פסק כסומכוס, בתוספתא
נגעים פ"א ה"ג. (7) 'תורת כהנים' שם ה"ב. (8) שני
הסגרים בני שבוע ימים. (9) את כל הבגד. (10) בשבוע
ראשון. (11) מיד, בלי הסגר שני. (12) מפורש בתורה
(שם יג, נב). (13) ומראהו ירוק בינוני או אדום בינוני.
(14) שני המקרים הראשונים, היינו: א. עמד במראהו אבל
לא פשה, ב. פשה וכהה - מבוארים בנגעים פ"א מ"ה, אבל
הדין השלישי: או שהוסיף המראה וכו', קשה לפרשו,
ולכאורה דומה לגמרי לדין הראשון. והמבי"ט בקריט-ספר
פירש, שהאדמיות או הירקות נתחזקו עוד יותר ממה שהיו
לפני ההסגר. (15) אבל מירקק לאדמדם או להיפך -
יבואר דינו בפסיקה הבאה. (16) 'תורת כהנים' נגעים פרק
טו ה"ו, אמרו: "והנה כהה הנגע" למראה שני ולא למראה
שלישי. פסוק זה מדבר אחרי הסגר שני, ומצריך קריעת
מקום הנגע, ומשמע מזה שאם נשתנה למראה שלישי אינו
צריך קריעה. (17) דין זה למד רבינו מדרשת ה'תורת
כהנים' המובאה בהערה הקודמת, שהכתוב "והנה כהה"
מדבר במראה שני, היינו מירקק לאדמדם ולהיפך. דעת
רבינו, שכל מה שאינו ירקק או אדמדם, אפילו הוא ירוק
או אדום - נקרא מראה שלישי, וכן כל מראה אחר שהוא.
ו"מראה שני" היינו מירקק לאדמדם ומאדמדם לירקק.
ובכסף-משנה מבאר, שרבינו מפרש את הכתוב (שם, נה)
"והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא פשה טמא הוא
באש תשרפנו" שלא הפך אפילו למראה שני, ורק אז הוא
טמא. ומכאן, שאם הפך למראה שני אינו טמא, ודינו כמו
אם כהה. הראב"ד משיג על הלכה זו בצורה חריפה, וראה
כסף-משנה. (18) טלאי. "ומנין שהוא טולה עליו מטלית?
תלמוד לומר: ואם תראה עוד (ויקרא יג, נז), ואין עוד אלא
מקומו" ('תורת כהנים' שם ה"ד). פירוש, ואם יישאר חור
במקום שהיה בו הנגע - אין אפשרות שייראה שם נגע
שנית. (19) שם משנה ה: העומד בשני - ישרף.

ב. נגע²⁰ שהיה ירקק ופשה אדמדם או שהיה
אדמדם ופשה ירקק - הרי זה פשוט²¹.

(20) שם משנה ד. (21) 'תורת כהנים' נגעים פרק יד, ב,
דרשו מהכתוב "והיה" בלשון יחיד, מלמד שמצטרפים זה
עם זה.

ג. נגע שהיה באמצעו מקום נקי בלא נגע ופשה לו
הנגע - אינו פשוט, עד שיפשה לחוץ²². שאין
פשוט הנגע לתוכו פשוט בין באדם בין בכגדים
ובתים.

(22) "מה נתק שאין הפשיון לתוכו, כך נגע שאין הפשיון
לתוכו". 'תורת כהנים' שם פרק ח ה"ד, ראה למעלה פ"ד
ה"א.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום רביעי י' אייר - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קטו

מתוך מהדורות וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

57 שם. 58 שאין הנגע מטמא אלא אם נולד במקום ובזמן הראויים לטמא. ראה למעלה פ"ו ה"ד.

יב. התופר⁵⁹ מטליות שאין בכל אחת מהן שלש על שלש ועשה מהן בגד - הרי זה מטמא בנגעים; שהתפור פארוג, וכלו בגד אחד הוא.

59 דין זה נלמד מהמשנה המובאת בהלכה הבאה.

יג. בגד⁶⁰ שהוא מטליות מטליות⁶¹, מהן צבועין ומהן לבנים⁶², ונראה נגע בלבן שבו⁶³ - מסגירין אותו. אם עמד שני שבוועות - נטמא פלו וישרף⁶⁴. וכן אם פשה הנגע במטלית לבנה אחרת - הרי זה פשוין, אף על פי שיש ביניהם צבוע⁶⁵. היה פלו צבוע ובו פס אחד לבן, אפילו כגריס⁶⁶, ונראה בו נגע⁶⁷ - יסגיר; שאם עמד בעניו ולא הוסיף ולא קפה שני שבוועות - ישרף⁶⁸.

60 שם פי"א משנה ז. 61 כל הבגד תפור מחתיכות קטנות. 62 "קייטא" בלשון המשנה. 63 אם נראה בצבוע אינו מטמא כלל, כמו שנתבאר למעלה ה"י. 64 כמו בגד שכולו לבן, שמקום הנגע קובע. 65 מפני שבבגדים מטמא פשיון הרחוק מן הנגע. והמדובר כשהפשיון הוא כגריס, אבל בפחות מגריס אין פשיון רחוק מטמא. ראה למעלה ה"ד. 66 פירוש, אפילו כל הפס הלבן אינו גדול יותר מכגריס, ואם כן אין לנגע הגדול כגריס אפשרות של פשיון, שהרי הפשיון לצבוע אינו מטמא. 67 כגריס, שפחות משיעור זה אינו טעון הסגר. 68 ואם כן, אפשר שיטמא בלא פשיון. כר' יהודה בן בתירה במשנה שם.

פרק שלשה עשר

1 יבאר מין הבגדים שמטמאים בנגעים, בגד מוסגר שצבעו או מכרו לגוי או נתערב באחרים, בגד מוחלט שנתערב באחרים, ובגדים המנוגעים שמשלחים אותם חוץ לעיר.

א. אין מטמא² בנגעים אלא בגדי צמר ופשתיים בלבד, או השתי או הערב³ של צמר ופשתיים, וכל כלי העור, בין קשה בין רך. אף העור הצבוע בידי שמים⁴ מטמא בנגעים. והלבדים⁵ - כבגדים, ומטמאין בנגעים. והאהלים⁶ מטמאין בנגעים, בין שהיו של צמר ופשתיים בין שהיו של עור.

2 בתורה (ויקרא יג, מז - מח) נמנו רק אלה המפורשים כאן. 3 בצמר, השתי הם חוטים דקים והערב יותר עבים, אבל בפשתן אין הבדל ניכר (רבינו בפירושו על המשנה, נגעים פי"א, מ"ח). 4 עור בעל גוון לא לבן מטבעו, אבל הצבוע בידי אדם אינו מטמא. בפרק הקודם אמרנו שצמר ופשתיים מטמאים רק לבנים ולא בעלי גוון אחר ואפילו הם מטבעם כך, אבל עור מטמא אף הצבוע, בתנאי שהוא כך בידי שמים. פסק כרבי שמעון (שם מ"ג) נגד רבי יהודה, מפני שגם רבי מאיר סובר כמותו בצבוע בידי אדם (כסף-משנה). 5 צמר שאינו טווי, אלא דופקים עליו

יפה לגבי כל הבגד. יוצא מזה, שלמטלית יש זיקה בשני הבגדים. 41 ואם עבר הנגע נטהר הבגד, אבל המטלית תישרף, שהרי הוצרכה שריפה כשחזר לה הנגע ואין לה טהרה עולמית (קריית ספר. וראה ברטנורה).

ח. בגד שפא פלו בתחלה ירקרק או אדמדם - מסגיר⁴² שבווע אחר שבווע. אם עמד בו שני שבוועות - ישרף. אבל בגד שהסגירו ופשה הנגע בכלו ונעשה ירקרק או אדמדם, או שפטר ונאחר שפטר פא פלו ירקרק או אדמדם - הרי זה טהור⁴³. פנס ופשה - ישרף.

42 כדין נגע קטן. ראה למעלה פ"ז ה"ב. 43 ברייתא סנהדרין פז, ב: ר' נתן בן אבטולמוס אומר: מנין לפריחה בבגדים שהיא טהורה? נאמר קרחת וגבחת באדם, ונאמר קרחת וגבחת בבגדים. מה להלן פרח בכולו טהור, אף כאן פרח בכולו טהור. והשווה רבינו דין פריחה בבגדים לדין נתקים, שהפריחה מטהרת בהם אפילו אחר הפיטור (למעלה פ"ח ה"ב), ולא כבהרת שהפריחה מטמאה רק מתוך החלט או מתוך הסגר (ראה פ"ז ה"א). ראה ראב"ד ומשנה למלך.

ט. בגד⁴⁴ שמוכין יוצאין על פניו מן האריג, כגון סגוס⁴⁵ של צמר, ונראה בו נגע - אינו מטמא, עד שיראה הנגע במוכין ובאריג עצמו⁴⁶. וזה שנאמר בבגדים: בקרחתו או בגבחתו, קרחתו - אלו השחקים⁴⁷, גבחתו - אלו התדשים⁴⁸.

44 נגעים פי"א מ"א. 45 באידיש - פליש, שחוטים יוצאים מהאריג ובולטים על פניו. 46 בשניהם יחד. 47 אריג ישן שנקרחתו המוכין שיצאו ממנו. 48 'תורת כהנים' פרשת נגעים פט"ו ה"ט. גבחתו = גבהתו, שחי"ת וה"א מתחלפים (קרבן אהרן בשם פסיקתא זוטרתי).

י. הבגדים⁴⁹ הצבועים אינן מטמאין בנגעים, בין שצבועין בידי אדם בין שצבועין בידי שמים⁵⁰, עד שיהיו לבנים⁵¹. בגד ששתיו⁵² צבוע וערב⁵³ לבן, ערב⁵⁴ צבוע ושתיו לבן - הפל הולך אחר הנראה⁵⁴. פחות משלש אצבעות על שלש אצבעות מן האריג⁵⁵ אינו מטמא בנגעים⁵⁶.

49 שם מ"ג. 50 בטבע, כגון צמר מטלאים שחורים. 51 ב'תורת כהנים' שם פי"ג ה"ד דרשו מהכתוב לפשתים ולצמר (ויקרא יג, מח) מה פשתים לבנה, אף צמר לבנה. הפשתן הוא לבן מטבעו, ושם דרשו: "מה פשתים כברייתו, אף צמר כברייתו", פירוש, אין דרך העולם לצבוע פשתן. 52 חוטי האורך. 53 חוטי הרוחב המעורבים בשתי. 54 מה שבוטל ונראה יותר לעין. זה תלוי בסוג האריגה. 55 וחוטי צמר ופשתיים, נאמר שיעורם בפרק הבא. 56 מפני שאינו ראוי לכלום. משנה נגעים פי"ב, ב.

יא. בגד⁵⁷ שארג בו פחות משלש על שלש ונראה בו נגע ואחר כך השלימו לשלש על שלש - טהור⁵⁸.

שאינן להם בית קיבול, כגון לוחות, כסאות וכדומה. (21) כלים שיש להם בית קיבול, כגון נאדות. (בהל' כלים פ"א ה"י כותב רבינו, שפשוטי כלי עור אינם מקבלים טומאה, וברור שהוא מחלק בין קבלת טומאה ובין טומאת נגעים, והסתמך בזה על ה'תורת כהנים' שם ה"ב שמרבה עורות אוהלים מן הכתוב (ויקרא יג, נא) "לכל אשר יעשה העור למלאכה", ראה משנה-למלך כאן).

בכוח עד שהוא מתחבר. (6) 'תורת כהנים' פרשת נגעים פי"ג, ה"ב.

- 1 ב. כל הבגדים של צמר ופשתים מטמאין בנגעים,
- 2 חוץ מבגדי עובדי פוכבים. הלוקח בגדים מן
- 3 העובדי פוכבים - יראו בתחלה⁸. בגד שהוא פלאים⁹
- 4 מן הצמר ומן הפשתים - מטמא בנגעים¹⁰.

ה. עורות חיה שפיים²² - אין מטמאין בנגעים. חפר¹⁹ להן מן הגדל פארץ, אפילו חוט או משיחה של צמר או פשתים או עור בהמה ויהיה המעבדין כל שהוא²³, ועשה מהן פלים - מטמאין²⁴ בנגעים. והוא שיחברנו לו פדרף חבורי בגדים לטמאה²⁵.

(7) שם מ"א. אפילו של נשים ועבדים וקטנים (רבינו בפירושו על המשנה). ראה למעלה פ"ט ה"א. (8) אם נולד בהם נגע לפני שקנה אותם הישראל, דנים את הנגע כאילו נולד עכשיו בידי ישראל. ואין זה דומה לגוי שנתגייר או עובר ונולד שנגעם אינו מטמא כלל (למעלה פ"ו ה"ד), מפני שבגד זה ראוי היה לטמא בנגעים גם לפני כן, אלא שבעליו אינם ראויים, אבל שם אותו הגוף עצמו לא היה ראוי (הר"ש בפירושו שם). ומדובר כשראה הכהן את הנגע לפני שקנאה ישראל, והסגירה או החליטה בטעות, כגון שחשב שהבגד של ישראל, שאם לא כן - גם בבגד של ישראל אין מביאין בחשבון את הימים שקדמו לראיית הכהן (משנה-למלך לקמן פי"ד ה"ב). (9) מעורב. (10) 'תורת כהנים' שם פי"ג ה"ב. ואע"פ שאסור ללבשו.

(22) משנה, נגעים פ"א, מ"א. (23) שם. 'תורת כהנים' שם ה"ט למדו זה מן הכתוב "או בעור". בין שהמשיחה מצמר ופשתים ובין שהיא מעור - מטמאה בכל שהיא. (24) גם העור הימי. ראה 'תוספות יום-טוב' כאן. (25) היינו לא פחות משתי תפירות, שלגבי קבלת טומאה מועיל חיבור זה לדון שני החלקים כבגד אחד, שאם נגעה טומאה באחד מהם נטמא כל הבגד.

- 24 ו. כל פלי²⁶ הראוי להתטמא בשאר הטמאות²⁷, אף על פי שאינו מטמא במדרס²⁸ מפני שלא נעשה למשקב או למושב - הרי זה מטמא בנגעים.
- 26 כגון קלע²⁹ של ספינה, והפרכת, ושבים³⁰ של שוכה³¹, ומטפחות ספרים³², והאבנט, ורצועות מנעל וסנדל שיש בהן רחב כגריס³³ - הרי אלו וכל פיוצא בהן מטמא בנגעים. ואין צריך לומר שאר הפלים, כגון פרים וכסתות. החמת³⁴ והתרמל³⁵.
- 31 נראין פדרפן³⁶, ופושא הנגע מתוכן לאחוריהן ומאחוריהן לתוכן³⁷. וכן כל פיוצא בהן מקלי העור³⁸ הפפולין.

- 5 ג. צמר גמלים¹¹ וצמר רחלים שטואן זה עם זה:
- 6 אם רב מן הגמלים - אינו מטמא¹² בנגעים, ואם רב מן הרחלים - מטמא בנגעים¹³; מחצה למחצה - מטמא בנגעים. והוא הדין בפשתן וקנבוס¹⁴ שטרפן זה בזה. ורחל בת עז¹⁵ - אין הצמר שלה מטמא בנגעים. בגד שהיה שתיו פשתן וערבו קנבוס או שתיו קנבוס וערבו פשתן - אינו מטמא¹⁶ בנגעים. וכן אם היה שתיו או ערבו פשתן או צמר והשאר נוצה של עזים וכיוצא בה - אינו מטמא בנגעים.

(11) שם מ"ב. (12) שהצמר בטל ברוב. (13) מפני שהצמר לא נתבטל ברוב (בתוספתא פ"ה מטרה רבי שמעון בן יהודה, מפני שזה כספק, וספק נגעים להקל. ראה 'תפארת ישראל' כאן). (14) גדל בשדה ודומה לפשתן (האנף בלע"ז). (15) בכורות יז, א. (16) ואין הולכים בזה אחר הנראה כמו בערבו לבן ושתיו צבוע (ראה למעלה פי"ב ה"י). תוספתא נגעים פ"ה ה"ג: "בגד ששתיו סריקין ועירבו צמר, שתיו צמר ועירבו סריקין - אינם מטמאין בנגעין". ומפרש רבינו שסריקין הוא מין משי. והר"ש במשנה נגעים פי"א מ"ד פירש - צמר צבוע.

(26) שם מ"א. (27) כגון נגיעה בשרץ או בטמא מת. (28) הזב מטמא את הדבר שדרס ("דרס" כולל שכב, ישב ורכב) עליו אפילו לא נגע בו, כגון שאבן מונחת על הדבר הראוי לטמא מדרס (פרטי דיני מדרס, מבוארים בהל' מטמאי משכב ומושב). (29) מפרש. (30) הצעיף הדק שהנשים משלשות על פניהן ('תפארת ישראל'). (31) הכיפה שהן חובשות על הראש (רבינו בפירושו למשנה, כלים פכ"ד מט"ז). (32) שאינן מצוירות ואינן מיוחדות לספרים בלבד, אבל מצוירות ראויות רק לספרים. ולפיכך אינן מקבלות טומאה כלל, מפני שאינן בגד, אלא חומר גלם (ראה פכ"ב מהל' כלים ה"ו). (33) שהרי בפחות מכגריס אין נגע מטמא כלל. (34) נאד. (35) ילקוט, שהרועים שמים בהם חפציהם. (36) הנאד והילקוט דרכם להיות קשורים תמיד מצד אחד, והכפלים שבמקום הקשר אינן נראים. והנגע שבכפלים אלה אינו מטמא מפני שאינו נראה אלא-אם-כן מתירים את הקשר. (37) אם נולד נגע בצד זה ופשה מצד שני, הרי זה פשיון ומטמא מפני שלפעמים מהפכים אותם ומשתמשים בהם כשהם מהופכים.

- 14 ד. העור¹⁷ שאינו מעבד - אינו מטמא בנגעים¹⁸. וכן
- 15 העור שהוא גלם קדם שעשה ממנו פלים - אינו מטמא בנגעים; שנאמר: פלי העור¹⁹. וכל פלי העור, בין פשוטיהן²⁰ בין מקבליהן²¹ כל שהן - מטמאין בנגעים.

(17) כדי שהעור יהיה ראוי לשימוש רצוי, מעבדים אותו ע"י שרייה ממושכת במים שנותנים בהם מלח, קמח ועפצים. (18) 'תורת כהנים' פי"ג ה"ט וה"י. (19) שם. (20) דברים

(38) משמע שבבגדים אין הנגע פושה מצד לצד. וכן משמע בתוספתא נגעים פ"ה הי"ג.

1 ז. סדין³⁹ המקמט - מפשיטין את קמטיו ורואין את
2 נגעו.

(39) תוספתא שם פ"א ה"ה.

3 ח. השתי והערב⁴⁰, בין של צמר בין של פשתן,
4 מטמאין בנגעין מיד משיטו, אף על פי שלא לבן
5 הפשתן⁴¹ ולא שלק הצמר⁴². וכמה יהיה⁴³ בפקעת
6 של טוי ותטמא בנגעים? כדי לארג ממנו שלש על
7 שלש שתי וערב, בין שהיתה בלה שתי בין שהיתה
8 בלה ערב⁴⁵. היתה הפקעת מקבצת מחוטים פסוקין⁴⁶
9 - אינה מטמאה בנגעים.

(40) חוטים טווים, המיוחדים לשתי או לערב. (41) את הפשתן מבשלים במים חמים ומתלבן. (42) את הצמר אין מבשלים אלא שורים אותו במים חמים, כדי לרככו (רבינו בפירושו על המשנה). פסק כחכמים, בנגעים פ"א מ"ח. (43) שם. (44) חוטים כרוכים על קנה חלול. (45) כל החוט היה מסוג אחד. (46) ולא קשרם, אלא הם מונחים זה על זה, אבל אם קשרם - מטמאים ('ברטנורא', וכן משמע גם מלשונו של רבינו בפירושו שם, שכתב: יחובר חוט "על" חוט).

10 ט. שתי פקעיות⁴⁷ המערות זו לזו בחוט⁴⁸, וכן
11 השתי שמקצתו לפוף⁴⁹ על הכבד העליונה⁵⁰
12 ומקצתו לפוף על הכבד התחתונה, וכן שני דפי
13 חלוקין⁵¹ שמערות בחוט אחד, ונראה הנגע באחד
14 מהן - השני טהור, אף על פי שחוט אחד מחבר
15 ביניהן. נראה הנגע בנפש המסכת⁵² ובשתי
16 העומד⁵³, אף על פי שמקצת הנגע בבגד⁵⁴ ומקצתו
17 בשתי⁵⁵ - הרי זה טמא. נראה הנגע בשתי העומד
18 לבד⁵⁶ - הארוג טהור⁵⁷; נראה בארוג לבד⁵⁸ -
19 השתי העומד טהור⁵⁹. נראה בסדין - שורף את
20 הנימין⁶⁰; נראה בנימין - הסדין טהור⁶¹. פשה מן
21 הנימין לסדין - הסדין טמא⁶².

(47) משנה, שם פ"א מ"ט. (48) מחוברות זו לזו בחוט הכרוך על שתייהן. (49) כרוך. (50) בכסא האריגה קבועות שתי קורות עגולות, העלינה בראש האריג ועליה כרוכים חוטי השתי שטרם נארגו והם מחוברים לחוטים שנארגו כבר המונחים על הקורה התחתונה. (51) משנה, שם. בתקופת המשנה היו החלוקים עשויים משני חלקים (ועל שם כך נקרא "חלוק") אחד תלוי לאדם מלפניו, והשני מגבו, וקושרים את שני החלקים בחוט או ברצועה, והאורג עושה שני החלקים במחובר ומשאיר ביניהם רצועה של חוטי שתי לבדם, והקונה גוזר במקום זה ומפרידם. (52) האריג שיש בו שתי וערב נקרא "מסכת", ונפש המסכת הוא חוט הערב שהאורג הכניסו כבר לתוך השתי אלא שאינו צמוד עדיין לאריג, והאורג מכה עליו בכלי המיוחד לכך ונצמד לאריג. ונקרא נפש, מפני שהוא נמצא בשתי

ומחזקו, כנפש היושבת בתוך הגוף ומחזקת אותו. (53) חוטי השתי המתוחים בכסא האריגה מוכנים לאריגה. (54) כלומר, בנפש המסכת שהיא כבר חלק מהבגד הנארג. (55) העומד. במשנה שם שנינו: "בנפש המסכת ובשתי העומד, הרי אלו מיטמאים בנגעים מיד", ומפרש רבינו כגון שהנגע היה מקצתו בשתי, ומקצתו בנפש המסכת. (56) ובנפש לא נראה. (57) כל האריג, ואפילו נפש המסכת, טהורה. אם מקצת הנגע בשתי ומקצתו בנפש, הנגע מצרפם. ואם לאו משתיין חוט הנפש לאריג בלי כל זיקה לחוט השתי. ודוגמה לכך אתה מוצא בסוף הלכה זו בדין נימים. (58) אפילו בנפש המסכת. (59) מאותו הנימוק עצמו שנאמר בנראה בחוט העומד לבדו. וכתב הר"ש, שמדובר כשדעתו לקצצו ולא לארוג יותר וטהור חלק החוט שייפרד מן האריג, אבל אם בדעתו לארוג - לא גרע החוט מנימין שבסדין שבסוף הלכה זו (פירוש זה, מסלק כל הקשיים שהתלבטו בהם רבים). (60) נגעים פ"א מ"י. נימין הם החוטים שמשאירים בקצות הסדין או הטלית לנוי והם טפלים לסדין, ולפיכך הנגע שבסדין מטמא גם אותם. (61) שהסדין אינו טפל לנימין. (62) תוספתא נגעים פ"ה ה"י. (גירסת הגר"א שם: הסדין טהור. וראה ר"ש במשנה כאן, שהביא תוספתא זו בגירסת אחרת).

22 י. חלוקין⁶³ שנקראו בו נגע - מציל את האמריית⁶⁴
23 שבו. אפילו היתה האמרה צמר או פשתים⁶⁵ -
24 מצילה ואינה נשרפת.

(63) משנה, שם. (64) על שפת החלוק תופרים חתיכת בד עבה או פס זהב שתופרים על שפת החלוק לקישוט. (65) צבוע שאינו מיטמא בנגעים (רא"ש בפירושו למשנה), אבל אימרות מצמר לבן טמאות. ב'תורת כהנים' נגעים פט"ו ה"ג, דרשו דין זה מן הכתוב (ויקרא יג, נז) "אשר בו הנגע", היינו דבר המיטמא בנגעים. [במשנה: "אפילו הן ארגמן", ונדחק שם ה'תוספות יום טוב' לפרש את ה'אפילו'. ולפי מה שאמרנו, שאינו מציל את הלבן, מובנת המילה "אפילו", היינו לא רק מין שאינו מטמא כלל בנגעים, כגון מתכת או צמר גמלים וכדומה, אלא אפילו ארגמן שהוא צמר מציל אותו מפני שהוא צבוע, ואף-על-פי שבבגד עצמו שמקצתו צבוע ונולד נגע בחלק הלבן הכל טמא (למעלה פ"ב הי"ג), גזירת הכתוב היא באמריית. וכן משמע ב'תורת כהנים' (שם).

25 יא. בגד⁶⁶ מסגר שצבעו או מכרו לעובד פוככים -
26 טהור⁶⁷. וכן אם נתערב באחרים⁶⁸ - פלן טהורים⁶⁹.
27 קצצו⁷⁰ וצשהו מוכין⁷¹ פחות משלש על שלש -
28 טהור⁷², ומתר בהנייתו⁷³. היתה בהן אחת שלש על
29 שלש ונראה בה נגע - היא לבדה טמאה.

(66) שם מ"ב. (67) נתבאר למעלה (ה"א), שבגדי גויים אינם מטמאים בנגעים, וכן צבועים, ומפני שאינם ראויים לטומאה עכשיו אינם מיטמאים, אף-על-פי שבשעה שנולד הנגע היו ראויים, תוספתא שם פ"ה ה"י. (68) ואי אפשר להכיר את המנוגעים, כגון אם המוסגר פשה וכהה וצריך להסגירו שנית (למעלה פ"ב ה"א) ונתערב במנוגעים כהים

קִיחַ שִׁיעוּרֵי רַמְבַּ"ם ג' פְּרָקִים לְיוֹם - יוֹם חֲמִישִׁי י"א אֵייר - סֵפֶר טְהוֹרָה - הַלְכוֹת טוֹמָאָה צִרְעָת

מִתּוֹךְ מַהְדּוֹרוֹת וּגְשָׁל עִם רַמְבַּ"ם לַעֲם - מוֹסֵד הָרֵב קוֹק

כְּמוֹתוֹ מִתְחִילָה. (69) שֶׁכֵּל אֶחָד הוּא סֶפֶק מְנוּגַע לִפְנֵי שְׁנוּקָה לְטוֹמָאָה (= לִפְנֵי שְׁנִחְלֹט) וְסֶפֶק נִגְעִים כְּגוֹן זֶה -

לְהַקֵּל. וַיִּשְׁנֶה עוֹד אִפְשָׁרוֹת שֶׁל תַּעֲרֻבָת, כְּגוֹן שְׁנִתְעַרַּב בְּבִגְדֵי גִויִים מְנוּגָעִים. מִס' נִגְעִים פִּי"א מ"ב. (70) לְבַגְד מוֹסָגֵר. שֶׁם. (71) חֲתִיכוֹת דְּקוֹת מְאֹד. (72) שְׁאִין הַטוֹמָאָה חָלָה עַל מַטְלִיּוֹת קִטְנֻטוֹת. (73) בְּגַד מְנוּגַע אֲסוּר בְּהִנָּא, שֶׁהִרֵּי הַתּוֹרָה מִצְוָה לְשׁוּרְפוֹ. וּמִשְׁמִיעֵנוּ, שֶׁלֹּא רַק הַטוֹמָאָה אֵינָה חָלָה עֲלֵיהֶם אֲלָא גַם אִיסוּר הִנָּא לֹא חָל.

(88) תּוֹסֵפֶתָּ שֶׁם פִּי"ז ה"ג. (89) שְׂאֵדָם הַמְנוּגַע מִשְׁתַּלַּח מַעֲרִים מוֹקֵפּוֹת חוֹמָה בְּלִבָּד (לְמַעַלָּה פִּי"ה ה"ז).

יוֹם חֲמִישִׁי י"א אֵייר ה'תשע"ח

פֶּרֶק אַרְבַּעַה עָשָׂר

(1) יִבָּאֵר שִׁיעוּר צִרְעָת בְּתִים וְכֹמָה סִימְנֵי טוֹמָאָה יֵשׁ בְּהֶם וְמָה בֵּין זֶה לְזֶה, וְדִין כְּשִׁירָאָה נִגַּע בְּתוֹךְ הַבֵּית אִיךְ יֵאמָר הָאוֹמֵר לִכְהֵן, וּבֵית אֶפֶל אִם פּוֹתָחִים בּוֹ חִלּוּנוֹת, הַתְּנָאִים שִׁיחִיו בְּבֵית לְטִמָּא בְּנִגְעִים, וִירוּשָׁלַיִם וְחוּצָה לָאֶרֶץ אִם מִטְמָאִים, בְּתֵי גִויִים שְׁבָאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהוֹלֻקָּח בְּתִים מְגוּיִם.

א. צִרְעָת בְּתִים - כְּשֶׁנִּי גִרִיסִין² זֶה בְּצֵד זֶה. נִמְצָא רִחֵב הַנֶּגַע כְּמוֹ מְקוֹם צְמִיחַת שֵׁשׁ שְׁעָרוֹת³ בְּגוֹף, וְאַרְכּוֹ כְּשֵׁתִים עֶשְׂרֵה שְׁעָרוֹת כְּרִבּוּעַ⁴. וְהַפְּחָת מִשְׁעוֹר זֶה בְּבְתִים - טְהוֹר. וְכָל הַשְּׁעוּרִין הִלָּכָה לְמִשְׁחָה מְסִינִי⁵.

(2) נִגְעִים פֶּרֶק י"ב מִשְׁנָה ג. נִגְעֵי אָדָם וּבְגָדִים שִׁיעוּרָם כְּגִרִיס (לְמַעַלָּה פֶּרֶק א הִלָּכָה ז) וְנֵאמָר בְּנִגְעֵי בְתִים: וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע (וִיקָרָא יד, לו) הִרִי זֶה בָּא לְלַמֵּד שִׁיעוּרָם כְּשֵׁנִי נִגְעִים. (3) שִׁיעוּר הַגִּרִיס. (4) לֹא כְּגִרִיס מְעוּגָל. (5) דַּעַת רַבִּינוּ, שֶׁהִדְרִשָּׁה שֶׁהִבָּאֵנוּ לְמַעַלָּה אֵינָה דְרִשָּׁה גְמוּרָה אֲלָא אֲסַמְכָתָּא לְשִׁיעוּר שְׁקִיבֵל מִשְׁחָה מְסִינִי בַעַל פֶּה.

ב. שְׁלֹשָׁה סִימְנֵי טְמָאָה⁶ יֵשׁ בְּבְתִים: מְרָאָה יִרְקָקָה, וְאַדְמָדָם, וְהַפְּשִׁיּוֹן. וְכָלֵן מִפְּשִׁיּוֹן בְּתוֹרָה. וְשִׁנִּי הַמְּרָאוֹת מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה⁷. וּפְשִׁיּוֹן הַסְּמוּךְ⁸ - כָּל שֶׁהוּא, וְהִרְחֹק⁹ - כְּגִרִיס. אֲבָל הַחוּזָר אַחֲרֵי הַטּוֹחַ - כְּשֶׁנִּי גִרִיסִין.

(6) לֹא הוֹבֵר לְמָה קָרָא רַבִּינוּ לְמִרְאוֹת אֵלֶּה "סִימְנֵי טוֹמָאָה", הֵלֵא בְּנִגְעֵי אָדָם אֵין אַרְבַּעַת הַמְּרָאוֹת נִקְרָאִים סִימְנֵי טוֹמָאָה אֲלָא "נִגַּע", וּמִרְאוֹת אַחֲרִים אֵינֶם נִגַּע כָּלֵל, וְסִימְנֵי הַטוֹמָאָה הֵם: פְּשִׁיּוֹן, וְשִׁיעוּר לִבָּן וּמַחֲיִיָּה. (7) לְמַד דִּין זֶה מִבְּגָדִים (לְמַעַלָּה יב, א). (8) נִוּוּגַע בָּאוֹם (אוֹם = נִגַּע הָעִיקָרִי). (9) אִם יֵשׁ הַפֶּסֶק בֵּינוּ לְבֵין הָאוֹם.

ג. אֵין נִגְעֵי בְתִים מִטְמָאִין עַד שֶׁיִּהְיֶה מְרָאָה הַנֶּגַע שְׁפֵל מִן הַקִּיר¹⁰; שְׁנֵאֲמָר: שְׁקִיעוּרֹת - שִׁיחִיו שׁוֹקְעִין בְּקִירוֹת. וּבְשִׁנִּי הַמְּרָאוֹת¹¹ מִסְּגִירִין אִו מְחִלִּיטִין¹², וּבְפְשִׁיּוֹן נִוּוּצִין¹³, וְאִם פְּשָׁה אַחֲרֵי הַטּוֹחַ - נִוּוּצִין אֶת כָּל הַבֵּית, כְּמוֹ שִׁתִּיבָאָר.

(10) כְּמוֹ בְּנִגְעֵי אָדָם שֶׁצְרִיכִים לִהְיוֹת עֲמוּק מִן הָעוֹר. (11) יִרְקָקָה אוֹ אֲדָמָדָם. (12) כְּלוֹמֵר, אֵין מַחֲלִיטִים לְעוֹלָם אֲלָא בְּאֶחָד מִשְׁנֵי הַמְּרָאוֹת הָאֵלֶּה. (13) אֶת הַמְּקוֹם הַמְנוּגַע.

יב. בְּגַד מְחִלֵּט¹⁴ שְׁנִתְעַרַּב¹⁵ בְּאַחֲרִים - כָּלֵן טְמָאִין וְיִשְׁרְפוּ, אֲפִלּוּ אֶחָד בְּכֹמָה אֲלָפִים¹⁶. וְכֵן אִם קָצְצוּ וְעָשְׂהוּ מוֹכִין - הִרִי הֵן טְמָאִין¹⁷, וְאִיסוּר בְּהִנָּתֵן.

(74) שֶׁם. (75) וְאֵינוּ מְכִירוֹ, כְּגוֹן בְּבִגְדֵי גִויִים אוֹ כְּגוֹן שְׁקָרַע מַטְלִית מִן הַבְּגָד שֶׁהִיא מְנוּגַע וְנִטְהָר, וְתִפְרַר בְּמִקּוֹם הַחוּר מַטְלִית אַחֲרֵת וְאֶחָד כִּי חוּר הַנֶּגַע לְמַטְלִית שְׁקָרַע וְנִטְמָא הַבְּגָד (לְמַעַלָּה פִּי"ב ה"ז) וְנִתְעַרַּב בְּבִגְדִים מְטוֹלָאִים כְּמוֹתוֹ. (76) כִּיּוֹן שְׁנוּקָה לְטוֹמָאָה, סִפִּיקוֹ טִמָּא. וְלִמָּה אֵינוּ בָטֵל בְּרוּב? הֲרָא"שׁ בְּמִשְׁנָה מִפְּרָשׁ, שֶׁמוֹסָגֵר אֵינוּ חָמוּר כָּל כָּךְ, וְלִכּוֹן בָּטֵל בְּרוּב, אֲבָל מוֹחֵלֵט הַחָמוּר - אֵינוּ בָטֵל. בְּתוֹרַת כְּהָנִים נִגְעִים פִּי"ד הִלָּכָה י"א, דְּרִשּׁוּ: "צִרְעָת מִמֶּאֱרַח" (וִיקָרָא יג, נא) תֵּן בּוֹ מֵאִירָה שֶׁלֹּא תִהְיֶה מִמֶּנּוּ. (77) טוֹמָאָה הַחֵלֵט אֵינָה נִפְקַעַת ע"י הַשִּׁינִי.

יג. אֶחָד בְּגֵד¹⁸ אוֹ כְּלִי עוֹר אוֹ שְׁתִי אוֹ עֶרֶב הַמְּסָגֵר אוֹ הַמְּחִלֵּט לְעִנְיֵן טְמָאָה. הִרִי הוּא אֲב מְאָבוֹת הַטְּמָאָה, כְּאֵדָם מִצְרַע¹⁹ לְכָל דְּבָר. מִטְמָא בְּמִנְגַּע וּבְמִשָּׂא וּבְבִיחָה, וְעוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב אֲפִלּוּ מִתַּחַת הָאֵבֶן²⁰. כִּיֶּצֶד? בְּגֵד מְנוּגַע אוֹ שְׁתִי אוֹ עֶרֶב אוֹ כְּלִי עוֹר הַמְּנוּגָעִין שֶׁהִכְנִיס מִן אֲפִלּוּ כְּזוֹת²¹ לְבֵית טְהוֹר - נְטִמָּא כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית, בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים, וְנִעֲשֶׂה כָּלֵן רֵאשׁוֹן לְטְמָאָה. וְכֵן מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב הַמְּנוּגָע תַּחַת הָאֵבֶן, וְהִנִּיחַ כְּזוֹת מִן לְמַעַלָּה מִן הָאֵבֶן - נְטִמָּא הַמִּשְׁכָּב אוֹ הַמוֹשָׁב.

(78) בְּתוֹרַת כְּהָנִים שֶׁם פִּט"ז, לְמַדוּ זֶה מִהִיקֵשׁ לְבֵית הַמְנוּגַע. (79) רָאָה לְמַעַלָּה פִּי"ה ה"א וְה"ב. (80) רָאָה רַבֵּא"ד וְכֹסֶף-מִשְׁנָה. (81) נִגְעִים פִּי"ג מ"ח.

יד. מַטְלִית שִׁינִי בְּהַ שְׁלֹשׁ²² עַל שְׁלֹשׁ, אֶף עַל פִּי שְׁאִין בְּהַ כְּזוֹת - בֵּינָן שְׁנִכְנֹס רַבָּה לְבֵית טְהוֹר טְמָאֲתוֹ²³. הִרִי בְּהַ כְּמָה זִיתִים²⁴ - בֵּינָן שְׁנִכְנֹס מִמֶּנָּה כְּזוֹת לְבֵית טְהוֹר נְטִמָּא. אֶף עַל פִּי שְׁכָל הַשְּׁעוּרִין הִלָּכָה לְמִשְׁחָה מְסִינִי²⁵, הִרִי הוּא אוֹמֵר²⁶: לְכָל נִגַּע הַצִּרְעָת וְלִנְתָק, וְלִצְרַעַת הַבְּגָד וְלִפְתִּי - הַקִּישׁ נִגְעֵי אָדָם לְנִגְעֵי בְּגָדִים וּבְתִים. וְהַשְּׁוָה הַמִּצְרַע לְמֵת²⁷, שְׁנֵאֲמָר: אֵל נָא תִּהְיֶה כְּמֵת. מָה הֵמָּה בְּכְזוֹת, אֶף אֵלוֹ בְּכְזוֹת.

(82) אֲצַבְעוֹת. (83) תּוֹסֵפֶתָּ נִגְעִים פִּי"ז ה"ו. פֶּסֶק כְּתִנָּא-קָמָא. (84) בְּרִייתָא יִבְמוֹת קָג, ב. (85) עִירוּבִין ד, ב. (86) בְּהַקְדַּמְתּוֹ לְפִירוּשׁ הַמִּשְׁנָה מִבָּאֵר רַבִּינוּ, שֶׁכְּמָה הַלְכוֹת

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום חמישי י"א אייר - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קיט

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

26 שְׁאִין הַבֵּית מִטְמֵא בַּנְּגָעִים עַד שִׁירָאָה בּוֹ כְּשֵׁנִי
27 גְּרִיסִין עַל שְׁתֵּי אַבְנִים, שְׁנֹאֲמַר: אֵת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר
28 בֵּהֶן הִנֵּגְעָה. וְכִמְהָ עֲצִים²¹ יִהְיוּ בּוֹ? כְּדִי לִתֵּן תַּחַת
29 הַמִּשְׁקוֹף²². וְעֶפֶר? כְּדִי לַתֵּת בֵּין פָּצִים²³ לְחַבְרוֹ. אֲכָל
30 אִם הָיָה בּוֹ פְּחוֹת מִשְׁעוּרִים אֵלּוּ - אֵינוֹ מִטְמֵא
31 בַּנְּגָעִים.

21 שם משנה ד. רבינו בפירושו למשנה אומר שצריך
שהיו שני עצים. ונראה שכוונתו כאן לשיעור גושם של שני
העצים. 22 הכוונה לעץ שהנגרים מחברים באמצע
המשקוף, כדי שהדלת תתעכב על ידו. 23 הסדקים שבין
נדבכי האבנים או בין הקורות והאבנים.

32 ח. הַלְבָנִים וְהַשִּׁישׁ אֵינָן חֲשׂוּבִין בְּאַבְנִים. בֵּית
33 שְׁאֶחָד מִצְדָּיו מִחֻפָּה בְּשִׁישׁ וְאֶחָד בְּסֻלֶּעַ וְאֶחָד
34 בְּלִבְנִים וְאֶחָד בְּעֶפֶר - אֵינוֹ מִטְמֵא בַּנְּגָעִים.

35 ט. בֵּית שֶׁלֹּא הָיוּ בּוֹ אַבְנִים וְעֲצִים כְּשֶׁעוֹר וְנִרְאָה
36 בּוֹ נִגְעַת וְאֶחָד בְּכָף הַבַּיִת לֹא אַבְנִים וְעֲצִים וְעֶפֶר -
37 טְהוֹר²⁴.

24 מפני שבשעת ראיית הנגע לא היה הבית ראוי לטמא
בנגעים.

38 י. בֵּית שֶׁסִּפְכוּ בְּזָרְעִים - בְּטָלָן²⁵. הוֹאִיל וּמִשְׁמָשִׁין
39 תְּשַׁמִּישׁ עֵץ - הָרִי הֵן כְּעֵץ, וְאִם נִטְמָא הַבֵּית -
40 נִטְמָאוּ עִמּוֹ טִמְאָה חֲמוּרָה, כִּמּוֹ שִׁיתְבָּאָר.

25 ביטל את הזרעים לגבי הבניין ואין עליהם דין אוכלים
שאינם מטמאים טומאה חמורה.

41 יא. יְרוּשָׁלַיִם וְחוּצָהּ לְאֶרֶץ אֵין מִטְמָאִין בַּנְּגָעִים;
42 שְׁנֹאֲמַר: בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזְתְּכֶם, וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְקָה
43 לְשִׁבְטִים²⁶. וּבְתֵי הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים שְׁבָאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל²⁷
44 אֵין מִטְמָאִין בַּנְּגָעִים.

26 ואינה אחוזתכם, מגילה כו, א. ופסוק זה ממעט גם
חו"ל, מפני שאינה אחוזתם של עם ישראל. 27 אפילו
שבארץ ישראל.

45 יב. הַלּוֹקֶת בְּתִים מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים - יִרְאָה
46 בַּתְּחִלָּה²⁸.

28 כאילו נולד הנגע כשהבית ביד ישראל. אם נולד בהם
נגע לפני שקנה אותם הישראל דנים את הנגע כאילו נולד
עכשיו בידי ישראל. ואין זה דומה לגוי שנתגייר או עובר
ונולד שנגעם אינו מטמא כלל (למעלה פרק ו הלכה ד),
מפני שבית זה ראוי היה לטמא בנגעים גם לפני כן, אלא
שבעליו אינם ראויים, אבל שם אותו הגוף עצמו לא היה
ראוי. והמדובר כשראה הכהן את הנגע לפני שקנאה ישראל,
והסגירה או החליטה בטעות, כגון שחשב שהבית של
ישראל, שאם לא כן גם בבית של ישראל אין מביאין
בחשבון את הימים שקדמו לראיית הכהן.

47 יג. בֵּית שֶׁצִּדּוּ אֶחָד עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְצִדּוּ אֶחָד

1 ד. כְּשִׁירָאָה נִגְעַת בְּבֵית - אֶפְלוּ חֲכָם, שִׁירָדַע וְדָאִי
2 שְׂדָה נִגְעַת, לֹא יִגְזֹר וְיֹאמַר: נִגְעַת נִרְאָה לִי בְּבֵית, אֲלֵא
3 אֹמֵר לְכַהֵן¹⁴: כִּנְגַע נִרְאָה לִי בְּבֵית. וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפְנּוּ
4 אֶת הַבֵּית, אֶפְלוּ חֲכִילִי עֲצִים וְחֲכִילִי קָנִים¹⁵, וְאַחֵר
5 כֶּף יָבֹא הַכֹּהֵן וְיִפְגֹּס וְיִרְאָה הִנֵּגַע.

14 משום כבודו של כהן. בתורת כהנים פרשת מצורע
פרשתא ה הלכה ז אמרו: יאמר לו הכהן דברי כבושים
(תוכחת מוסר): "בני, אין הנגעים באים אלא על לשון הרע
שנאמר (דברים כד, ח"ט): "השמר בנגע הצרעת וכו' זכור
את אשר עשה ד' למרים". מה עניין זה לזה? אלא ללמד
שלא נענשה אלא על לשון הרע (שד"ברה במשה)". מטרת
התוכחה הזו היא לעוררו לתשובה ושישמר מלשון הרע.
15 שאינם מקבלים טומאה במקום אחר, גזרה התורה
שיטמאו בבית המנוגע. ומפני שהתורה חסה על ממונם של
ישראל ציוותה לפנותם לפני שיבוא הכהן ויסגיר את הבית.
בירורו כבר כמה פעמים, שטומאת נגעים תלוייה בדברי
הכהן וכל זמן שלא הסגיר או החליט הכל טהור.

6 ה. בֵּית אֶפֶל - אֵין פּוֹתֵחִין בּוֹ חִלּוֹנוֹת לִרְאוֹת אֶת
7 נִגְעוֹ¹⁶; אֲלֵא אִם אֵין הִנֵּגַע נִרְאָה בּוֹ - טְהוֹר. וְאַחֵר
8 שִׁירָאָה הַכֹּהֵן אֶת הִנֵּגַע יֵצֵא וְיַעֲמֹד עַל פֶּתַח הַבֵּית
9 בְּצֵד הַמִּשְׁקוֹף וְיִסְגִּיר או יַחֲלִיט¹⁷ או יִפְטֹר;
10 שְׁנֹאֲמַר: וְיֵצֵא הַכֹּהֵן מִן הַבֵּית וְהִסְגִּיר אֶת־הַבֵּית. -
11 לֹא שִׁיִּסְגִּיר וְהוּא בְּתוֹף בֵּיתוֹ, או בְּתוֹף הַבֵּית הַמְּנוֹגֵעַ,
12 או תַּחַת הַמִּשְׁקוֹף, אֲלֵא בְּצֵד פִּתְחוֹ¹⁸. וְאִם עֲמַד
13 תַּחַת הַמִּשְׁקוֹף או שֶׁהִלָּךְ לְבֵיתוֹ וְהִסְגִּיר - הָרִי זֶה
14 מְסֻרָה.

16 שם פרק ב משנה ג. תורת כהנים פרשת מצורע פרשתא
ה, הלכה י"א: "כנגע נראה לי" - ולא לאורי. 17 במשנה
אמרו דין זה בהסגר בלבד וכן בתורת כהנים. ודעת רבינו
שאין הבדל בזה בין החלט ופיטור ובין הסגר. 18 עומד
על יד פתח הבית המנוגע מבחוץ ואומר: הבית מוסגר, אבל
אינו צריך לסגור ממש (משנה למלך. ודעת רש"י ור"ן
בנדרים נו, ב שסגירה ממש אמרו).

15 ו. אֵין הַבֵּית מִטְמֵא בַּנְּגָעִים עַד שִׁיְהִיָּה בּוֹ אֲרַבַּע
16 אַמּוֹת עַל אֲרַבַּע אַמּוֹת או יָתֵר, וְיִהְיֶה לוֹ אֲרַבַּעַת
17 כְּתָלִים, וְהוּא בְּנוֹי בְּאֶרֶץ בְּאַבְנִים וְעֶפֶר וְעֲצִים,
18 שְׁנֹאֲמַר: אֵת אַבְנֵיו וְאֵת עֲצָיו וְאֵת עֶפְרוֹ. אֲכָל אִם
19 הָיָה בּוֹ פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַל אֲרַבַּע אַמּוֹת, או
20 שֶׁהָיָה עָגֹל, או שֶׁהָיָה בַּעַל שְׁלֹשָׁה כְּתָלִים או בַּעַל
21 חֲמִשָּׁה, או שֶׁהָיָה בְּנוֹי בְּסִפִּינָה או תְּלִוי עַל אֲרַבַּע
22 קוֹרוֹת¹⁹ - אֵינוֹ מִטְמֵא בַּנְּגָעִים. הָיָה בְּנוֹי עַל אֲרַבַּעַת
23 עַמּוּדִים²⁰ - מִטְמֵא בַּנְּגָעִים.

19 הבולטות מתקרת בית, ועליהן בנוי הבית המנוגע.
20 בארבע זוויותיו והגג נשען עליהם.

24 ז. כִּמְהָ אַבְנִים יִהְיוּ בּוֹ? אֵין פְּחוֹת מִשְׁמוֹנָה, שְׁתֵּי
25 אַבְנִים בְּכָל כְּתָל, כְּדִי שִׁיְהִיָּה כָל כְּתָל רָאוּי לִנְגַע;

שְׂבוּעַ שְׁלִישִׁי. וּבַיּוֹם תִּשְׁעָה עָשָׂר רֹאֶהוּ: אִם חָזַר
בוּ נִגַע בְּשָׁנִי גְרִיסִין - הָרִי זֶה פְּשִׁיזֹן אַחֲרֵי הַטּוֹחַ,
וְנוֹתֵץ אֶת כָּל הַבֵּית; וְאִם לֹא חָזַר בוּ נִגַע - מִטְהָרוֹ
בַּצִּפְּרִים. וְכָל זֶמֶן שִׁיחֹזֵר בוּ הַנִּגַע קִדָּם שִׁיטְהָרוֹ
בַּצִּפְּרִים - הָרִי זֶה יִנָּתֵץ; וְאִם נִרְאָה בוּ נִגַע אַחֵר
שִׁטְהָרוֹ בַּצִּפְּרִים - יִרְאָה בְּתַחֲלָה. וְכֵן אִם פְּשָׁה הַנִּגַע
בְּסוֹף שְׂבוּעַ רִאשׁוֹן - חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבֵּהֶן הַנִּגַע
וְקוֹצֵה הָעֶפֶר חוּץ לְעִיר וְטָח אֶת כָּל הַבֵּית וּמִסְגֵּירוֹ
שְׂבוּעַ שְׁנִי. וְרֹאֶה: אִם מָצָא בוּ נִגַע בְּשָׁנִי גְרִיסִין -
הָרִי זֶה פְּשִׁיזֹן אַחֲרֵי הַטּוֹחַ, וְנוֹתֵץ אֶת כָּל הַבֵּית;
וְאִם לֹא חָזַר בוּ נִגַע - מִטְהָרוֹ בַּצִּפְּרִים. וְכָל זֶמֶן
שִׁינָּתָה בוּ נִגַע קִדָּם טְהָרָה בַּצִּפְּרִין - יִנָּתֵץ; וְאִם
נִרְאָה בוּ אַחֵר שִׁטְהָרוֹ בַּצִּפְּרִים - יִרְאָה בְּתַחֲלָה.

(3) כל הבית. (4) כמו בנגעי אדם ונגעי בגדים. (5) קולף.
(6) פירוש, שופכו מחוץ לעיר. כל הדינים שבהלכה זו,
מפורשים במשנה שם פ"ג, א.

ג. כְּשֶׁהוּא חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבֵּהֶן הַנִּגַע - אִינוֹ
חוֹלֵץ פָּחוֹת מִשְׁתֵּי אֲבָנִים⁸. וְאִינוֹ נוֹטֵל אֲבָנִים מֵעַד
זֶה וּמִבֵּיאָן לְעַד זֶה, שְׁנֹאמֵר: וְלִקְחוּ אֲבָנִים אַחֲרוֹת.
וְלֹא עֶפֶר מֵעַד זֶה וּמִבֵּיאָן לְעַד זֶה, שְׁנֹאמֵר: וְעֶפֶר
אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבֵּית. וְאִינוֹ טָח בְּסִיד, אֲלֵא
בְּעֶפֶר, שְׁנֹאמֵר: וְעֶפֶר אַחֵר יִקַּח וְגֹמֵר. אִינוֹ מִבֵּיא
אֲבָן⁹ אַחַת תַּחַת שְׁתֵּים¹⁰ שְׁחָלֵץ, וְלֹא שְׁתֵּי אֲבָנִים
תַּחַת אֲבָן אַחַת חֲלוּצָה¹¹, אֲלֵא מִבֵּיא שְׁתֵּים תַּחַת
שְׁתֵּים. וַיֵּשׁ לוֹ לְהִבִּיא שְׁתֵּים תַּחַת שְׁלֹשׁ¹².

(7) שם פ"ב מ"ו. (8) שנאמר (ויקרא יד, מ): "וחלצו את
האבנים" בלשון רבים. (9) גדולה. (10) קטנות. (11) אין
לפרש שהמדובר כשחלץ רק אבן אחת, שהרי אמרנו בראש
הלכה זו, שאינו חולץ פחות משתיים. ובעל-כרחינו לומר,
שהכוונה, שאסור להביא שתי אבנים תחת אבן אחת שחלץ,
ואפילו אם חלץ כמה אבנים, ואע"פ שמותר להביא פחות
ממספר החולצות. ראה תפארת ישראל שם, יכין אות נא,
ו'תוספות יום טוב'. (12) אם הוציא שלוש, מותר להביא
במקומן שתיים גדולות, שלא הקפידה אלא שיחלוצ יותר
מאחת, ושיביא יותר מאחת (ראה בהערה הקודמת שאין
להביא שתיים במקום חלוצה אחת, אפילו אם חלץ יותר
מאחת).

ד. הִיָּה הַפְּתִיל¹³ בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵרוֹ - שְׁנִיָּהּ חוֹלֵצִין
וּשְׁנִיָּהּ קוֹצִים אֶת הָעֶפֶר וּשְׁנִיָּהּ מִבֵּיאִין אֲבָנִים
אַחֲרוֹת¹⁴, אֲבָל בְּעַל הַבֵּית¹⁵ מִבֵּיא לְבִדּוֹ אֶת הָעֶפֶר;
שְׁנֹאמֵר: וְעֶפֶר אַחֵר יִקַּח וְטָח¹⁶ - אִין חֲבֵרוֹ מִטְפֵּל
עֲמוּ בְּטִיחָה.

~ נקודות משיחות קודש ~

"היה הכותל בינו לבין חברו שניהן חולצין בו".

מדבריו משמע שחולצין כל האבנים שבינו לבין חברו גם
כאלו שאינן אבני זווית. אבל לדעת רש"י (חולין קכ"ח, ב.)

יִשְׂרָאֵל, צִדּוֹ אֶחָד בְּאַרְץ וְצִדּוֹ אֶחָד בְּחוּצָה לְאַרְץ -
אִינוֹ מִטְמֵא בְּנִגְעִים. וּשְׂאֵר כָּל הַבָּתִּים שֶׁבְּאַרְץ
יִשְׂרָאֵל מִטְמֵאִין בְּנִגְעִים בֵּין צְבוּעִים בְּיַד אָדָם בֵּין
צְבוּעִים בְּיַד שְׂמַיִם²⁹.

(29) ולא כבגדים שרק הלבנים מיטמאים.

יד. בֵּית הָאֵשָׁה³⁰, בֵּית הַשְּׁתֵּפִין, בֵּית הַקִּנְסֵת אוֹ בֵּית
הַמִּדְרָשׁ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן דִּירָה לַחֲזַנִּין אוֹ לַתְּלָמִידִים -
מִטְמֵאִין בְּנִגְעִים.

(30) יומא יא, ב מפרש שם בגמרא, מפני שנאמר (ויקרא יד,
לה): "ובא אשר לו הבית" אפשר יעלה על דעתך לדרוש:
לו ולא לה, לו ולא להם (בית השותפים), משמענו
שמיטמאים, מפני שנאמר (שם, לד): "בבית ארץ אחוזתכם"
משמע כל בית שהוא בארץ ישראל.

טו. קִירוֹת הָאֲבוֹס³¹ וְקִירוֹת הַמְּחִיצָה³² שֶׁבַּבֵּית - אִין
מִטְמֵאִין בְּנִגְעִים.

(31) אם בנה קיר בבית, כדי לתלות עליו את האבוס להאכיל
בו את בהמתו. (32) בפירושו על המשנה מפרש רבינו
שהכוונה לתקרה שנעשתה לצל להגן על בהמותיו מפני
השמש ואפילו היא בבית ממש אינה מיטמאה בנגעים.

פֶּרֶק חֲמִישֶׁה עָשָׂר

(1) יבאר הסגר נגעי בתים ואיך חולץ האבנים שבהם הנגע
כשחולץ, ודין בית ועלייה על גביו שנראה בו נגע, והבונה
אבנים מסוגרות בבית טהור, כיצד מטהרים בית המנוגע
אחר חליצה וטיחה.

א. נִגְעֵי בָתִּים יֵשׁ בָּהֶן הַסֵּגֶר שְׁלֹשָׁה שְׂבוּעוֹת², שֶׁהֵן
תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם; שִׁיּוֹם שְׂבִיעִי עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן,
וְיוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן. נִמְצָאתָ אִתָּה
לְמֵד, שְׂאָם צָרִיף לְשִׁלְשָׁה שְׂבוּעוֹת - רֹאֶהוּ
בְּשִׁבְעִי, וּבַיּוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, וּבַיּוֹם תִּשְׁעָה עָשָׂר.
וְהַסֵּגֶר בָּתִּים שְׁלֹשָׁה שְׂבוּעוֹת אִינוֹ מִפְּרֹשׁ בַּתּוֹרָה.
וְכֵן רַב דִּינֵי נִגְעֵי בָתִּים דְּבָרֵי קְבִלָּה הֵן.

(2) נגעים פ"ג מ"ז.

ב. וְכָל הַדִּינִין הַמִּפְּרָשִׁין בָּהֶן בַּתּוֹרָה וּבְדִבְרֵי קְבִלָּה
כֶּף הֵם: כְּשִׁיבּוֹא הַכֹּהֵן וְיִרְאָה הַנִּגַע שׁוֹקֵעַ יִרְקַק
אוֹ אֲדָמָדָם, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ, וְסִגִּיר שְׂבֻעַת יָמִים. וְאִפְלוּ
מָצְאוּ כְּלוֹ³ בְּתַחֲלָה יִרְקַק אוֹ אֲדָמָדָם - וְסִגִּיר⁴.
וּבְשִׁבְעִי רֹאֶהוּ: אִם כֹּהֵה הַנִּגַע, וְאִין צָרִיף לֹמֵר
אִם הֵלֵךְ - קוֹלָף מְקוֹם הַנִּגַע בְּלִבְדּוֹ, וְהַבֵּית טְהוֹר;
מָצְאוּ שְׁעָמָד בְּעִינָיו וְלֹא פְּשָׁה - מְסִגִּיר שְׂבוּעַ שְׁנִי.
וְרֹאֶהוּ בַּיּוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר: אִם כֹּהֵה הַנִּגַע אוֹ הֵלֵךְ
לוֹ - קוֹלָף מְקוֹם הַנִּגַע וּמִטְהָר אֶת הַבֵּית בַּצִּפְּרִים;
וְאִם מָצָא הַנִּגַע שְׁפָשָׁה בְּסוֹף שְׂבוּעַ שְׁנִי אוֹ שְׁעָמָד
בְּעִינָיו - חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבֵּהֶן הַנִּגַע וּמִקְצָה⁵
הָעֶפֶר אֶל מַחוּץ לְעִיר⁶ וְטָח אֶת כָּל הַבֵּית וּמִסְגֵּירוֹ

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום חמישי י"א אייר - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קבא

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

28 שם מ"ה. 29 אחרי שחלצן (ראה למעלה ה"ב).
30 לבית שממנו לקח את האבנים, וצריך לנתצו. 31 את
האבנים שלקח מאותו בית ובנאן בבית הטהור, שהרי הן
חלק מבהית הטעון נתיצה. 32 מפני שחור הנגע לאבנים
השייכות לבית. 33 ואין חולצים אותן מיד, מפני
שצריכים לראות את הנגע בשביל הבית השני (ראה למעלה
פי"ב ה"ז בדין בגדים).

ח. פיצד מטהרין³⁴ את הבית המנגע? אחר החליצה
והטיחה מביא מים חיים בכלי חרס ושתי צפרים
ועץ ארז ואזוב ושני תולעת, פטהרת אדם שבארנו
לכל דבר. אלא שבארם מזה שבע פעמים לאחר ידו
של מצרע, ובבית מזה שבע פעמים על המשקוף
של בית מבחוץ. ושאר כל מצשיהן שוין.

34 כל הדינים שבהלכה זו, מפורשים בתורה (ויקרא יד)
ומבוארים במשנה (שם פי"ד).

פרק ששה עשר

1 יבאר שבית המנוגע אב מאבות הטומאות, ואם אסור
בהנאה, ודין בית מוסגר ואבניו אם מטמאים מאחוריהם,
והמוסגר והמוחלט אם מטמא בביאה, אם צריך הכנסת רוב
בבית המנוגע, וכמה ישהה וייטמאו בגדיו, מי שהיה עומד
בבית המנוגע ופשט ידיו חוץ לבית או בהיפך, המציל
מכוסה באוהל המת אם מציל מכוסה בבית המנוגע כו',
שינוי האמור בבגדים ובבתים שקראוהו תורה צרעת שהיא
אות ופלא בישראל.

א. בית המנגע - אב² מאבות הטמאות³, כל הנגע
בו נטמא. וכן אבנים שחולצין ממנו אחר הסגר או
אבנים ועצים ועפר של בית פשנותצין אותו - כלן
אבות טמאות, וכל פזית מהם מטמא אדם וכלים
במגע ובמשא⁴ ובביאה. פיצד? אם נכנס פזית⁵ מהן
לבית טהור - נטמא כל אשר פזית מאדם וכלים,
שפלן מטמאין בביאה כאדם מצרע. וכלן אסורין
בהנאה. ואם שרפן ועשה מהן סיד - הרי זה אסור
בהנאה. שנאמר: צרעת ממארת - תן בו מארה⁶ ואל
תהנה בו. וכלן משלחין אותן חוץ לעיר, אף על פי
שאינה מקפת חומה⁷.

2 נגעים פי"ג מ"ד. 3 ראה למעלה פי"ג הי"ג.
4 תוספתא נגעים פי"ה ה"ח. מטמאים במשא אפי' לא נגע
בהם, כגון שהיו מונחים על עץ, שאינו מקבל טומאה
והגביה את העץ. 5 שם מ"ח. 6 ב'תורת כהנים' (פ'
נגעים יד, יא) נאמרה דרשה זו גבי בגדים המנוגעים, שגם
בהם נאמר "צרעת ממארת". 7 שם פ' מצורע פ"ד ה"ד.
נמצא, שהם חמורים יותר ממצורע. ראה למעלה פי"ג ה"ו
בדין בגדים מנוגעים.

ב. בית מסגר⁸ אינו מטמא אלא מתוכו, שנאמר:
והבא אל הבית כל ימי הסגר אותו יטמא עד הערב.
אבל המחלט מטמא מתוכו ומאחוריו, שהנוגע בו
מאחוריו - טמא. שנאמר: צרעת ממארת בבית טמא

שמה ש"שניהם חולצין" הוא רק "באבן שבמקצוע" וכמו
שפירש את דברי המשנה בנגעים (פי"ג, ב). "אבן שבזוית
כשהוא חולץ חולץ את כולה" "אבן המנוגעת שבזוית
שנראה בבית זה ובבית זה, שכן דרך הזויות לתת שם
אבנים גדולות המחזיקים את כל עובי הכותל ונראה משני
הצדדים שאבן זו יש עליה חיוב לחלוץ את כולה (גם הצד
שלא נראה בו הנגע).

ויש לומר שהרמב"ם ורש"י נחלקו בפירוש מאמר חז"ל
"אוי לרשע ואוי לשכנו", שלדעת הרמב"ם השכנות היא
סימן על מהותם האמיתית של השכנים שבמהותם שייכים
זה לזה. אבל לשיטת רש"י "אוי לרשע ואוי לשכנו" פירושו
שיש לשכן השפעה פנימית על שכנו ולכן צריך לחלוץ את
כל האבן שבזוית הבית גם לצד החלק של השכן, אבל לא
את האבנים של השכן בעצמו.

(ענפי לקו"ש חלק לג עמוד 12)

13 שם. 14 שכל המעשים האלה כתובים בלשון רבים:
וחלצו, העפר אשר הקצו, ולקחו אבנים אחרות.
15 שהנגע בו. 16 בלשון יחיד.

ה. אבן שפזית¹⁷, בזמן שהוא חולץ - חולץ את
פלה, ובזמן¹⁸ שהוא נותץ - נותץ את שלו¹⁹ ומניח
את של חברו²⁰. ויש פדבר ספק, אם תהיה זו של
חברו כמו יד לאבן שלו²¹.

17 וחלק ממנה בבית המנוגע, וחלקה השני נכנס לבית
אחר. 18 שנאמר "וחלצו". 19 את הבית המנוגע.
20 שנאמר "ונתץ" בלשון יחיד. 21 פירוש, אם חלק
האבן שבבית חברו נידון כבית יד לחלק שלו, ומביאה את
הטומאה לבית חברו, שהרי אבן המנוגעת מטמאה באוהל.
בעיא שלא נפשטה בחולין קצת, ב.

ו. בית²² שנראה בו נגע והיתה עליה על גביו²³ -
נותן את הקורות לעליה²⁴; נראה בעליה - נותן את
הקורות לבית. לא היתה עליה על גביו - אבניו
ועציו ועפרו כלן נתצין עמו²⁵. ומציל את המלפנין²⁶
ואת סריגי החלונות²⁷.

22 נגעים פי"ג מ"ג. 23 ובה אין נגע. 24 כלומר,
הקורות נחשבו כאילו הן מן העליה והן טהורות, וכשהוא
נותץ את הבית מעמיד עמודים תחת התקרה לתמוך את
העליה. 25 מכיוון שאין בנין אחר לצרפן אליו, הרי הן
חלק מבנין המנוגע. 26 במשנה שם, מפרש רבינו שהם
"ממעל לשטח הקורה". 27 שבכות שבחלונות, העשויות
לשמירה על התינוקות שלא יפלו מן החלון.

ז. הלוקח אבנים²⁸ מבית מסגר²⁹ ובנאן בבית טהור:
חזר הנגע למסגר³⁰ - חולץ את האבנים³¹ שבטהור;
נראה נגע על האבנים שבנה - המסגר ינתץ³²,
והבית השני מסגירין אותו³³ בנגע זה, פדין כל בית
שנראה בו נגע בתחלה.

שנאמר: והשכב בבית יכבס את בגדיו, והאכל בבית יכבס את בגדיו. וכי תעלה על דעתך שאין בגדיו מתטמאין עד שיאכל שם? ! אלא לתן שעור לשוכב כאוכל. ואחד השוכב או היושב או העומד, אם שקה פדי לאכל שעור אכילה האמורה - נטמא בגדיו.

(21) כשנכנס דרך ביאה, ועל זה אמרה תורה: "והבא אל הבית וכו' יטמא עד הערב" (נגעים פי"ג מ"ח). (22) שם. (23) תוספתא פ"ז ה"ז. (24) כלי חרס מיטמא אם נגעה טומאה באויר שבתוכו, ואפילו לא נגעה בכלי עצמו, ולפיכך כשנגע אוירו באויר הבית - נטמא. (25) ורובו ככולו. (26) ואפילו הוציאם ללא כל שהיה. (27) שאין אדם מלובש בהם. (28) כלומר, באצבעותיו. (29) בתקופת המשנה ולפניה, נוהגים היו לאכול את הסעודות הקבועות בהסיבה, היינו נשענים על גבי בגדים רכים לשמאלם. (30) פחות מזה היא אכילת עראי. במשנה (שם מ"ט) אמרו: "כדי אכילת פרס (פרס = חצי ככר)". ודעת רבינו שחצי ככר הוא כשלוש ביצי תרנגולת בינוניות. (31) מכיון שפת חטים טעים, והלפתן מוסיף לו טעימות - הוא נאכל מהרה.

ז. מי שנכנס לבית מנגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעתו בכפיו - הוא והן טמאין מיד; שאינו מציל מלטמא מיד אלא פלים שהוא לבוש פה. וכן העובד פוכבים והבהמה שהיו לבושים בכלים ונכנסו לבית המנגע - נטמאו הפלים מיד. אכל העובד פוכבים אינו מקבל טמאה, פבהמה.

(32) שם מ"ט. דין זה הוא ביאור מורחב למה שנאמר בהלכה הקודמת: "בכלים שנכנסו חלוצים". (33) ככלים חלוצים. 'תורת כהנים' פ' מצורע פ"ה ה"י: "יכול (אתה לחשוב) הבהמה והגוי יהו מצילים בגדים בבית המנוגע (שלא ייטמאו מיד), תלמוד-לומר: "וכבס בגדיו" (מכאן אתה למד) המטמא בגדים מציל בבית המנוגע, יצאו הבהמה והגוי שאין מטמאים בגדים (שהרי אינם מקבלים טומאה כלל) - אין מצילים בגדים בבית המנוגע.

ח. מי שהיה עומד בבית מנגע ופשט ידיו חוץ לבית וטבעותיו בידי, אם שקה פדי אכילת השעור - נטמאו הטבעות אף על פי שהם בחוץ. וכן העומד בחוץ ופשט ידו לבית מנגע - נטמאו ידיו בלבד מיד. ואם נשתהו שם פדי אכילת השעור - נטמאו טבעותיו, ואם לאו - טהורות.

(34) משנה, שם. (35) לפני ששהה כשיעור. (36) על אצבעות ידיו. (37) מפני שהידים נגררות אחרי הגוף הנמצא בפנים. (38) טומאת ידים מדרבנן. (39) כחכמים, שם. ונימוקם, מכיוון שהכניסן דרך מלבוש אינן טמאות אלא אם שהו כשיעור, ואף-על-פי שגוף האדם נשאר בחוץ.

ט. כל המציל פתילי פתילי⁴¹ פאהל המת - מציל מקסה⁴² בבית מנגע; וכל המציל מקסה פאהל

הוא. וכי טהור היה? ! אלא להוסיף לו טמאה על טמאתו, שהיה פלו טמא⁹ ויטמא מאחוריו. וכן אבנים שיש בהן הנגע במסגר מטמאין מאחוריהן¹⁰.

(8) משנה, שם יג, ה. (9) דרשה זו נאמרה ב'תורת כהנים' שם פ"ד ה"ג. (10) תוספתא נגעים פ"ז ה"ד. והאבנים האחרות מתוכן בלבד, כאמור בראש ההלכה.

ג. אחד המסגר והמחלט¹¹ מטמא בביאה¹². כיצד? בית שהיה מסגר¹³ על גבי בית מנגע¹⁴, בין מחלט בין מסגר, או אילן שהוא מסף עליו - העומד תחת האילן או הנכנס לבית החיצון טמא, שהרי הוא והבית הטמא תחת אהל אחד¹⁵. וכן אבן מנגעת הנכנסת לאהל והנחה שם - נטמא כל אשר באהל. היתה מנחת תחת האילן והטהור עובר - נטמא. היה הטהור עומד תחת האילן ועבר אדם באבן מנגעת - לא טמאהו; ואם הניחה שם - טמאהו. שמושב המנגע במוהו, בין אדם בין פלים בין אבנים ועציו ונעפרו¹⁶.

(11) דינים שווה בענינים האמורים למטה. (12) אם כל הבית נכנס לאוהל אחד. (13) מכסה מלמעלה. (14) כגון שהבית המנוגע היה בנוי בתוך בית טהור, שתקרתו מכסה גגו של בית המנוגע. (15) כדעת רבי אלעזר, במס' נגעים שם מ"ו. (16) שם מ"ז. ראה למעלה פ"י ה"ב בהערות.

ד. המאהיל¹⁷ בידו על אבן מנגעת או שהאחילה עליו - טהור, עד שיעצ¹⁸.

(17) תוספתא נגעים פ"ז ה"ג. (18) ומה שאמרנו בה"ג שאבן המנוגעת מטמאה באוהל, היינו כשדבר אחר מאהיל על האבן ועל האדם או הכלי (הגרי"א בביאור ה'תוספתא' שם).

ה. טהור¹⁹ שנכנס לבית מנגע דרך אחוריו, אפלו נכנס פלו חוץ מחטמו - טהור; שנאמר: והפא אל הבית - דרך פיה טמאה תורה²⁰.

(19) גמרא שבועות יז, ב. (20) וכשנכנס כולו דרך אחוריו נטמא, ולא מפני הכניסה לבית, אלא מפני שהוא נמצא בתוך הבית, כמו הכלים הנמצאים בבית מלפני שנטמא, שהם טמאים. שם.

ו. טהור שהכניס ראשו ורבו לבית טמא - נטמא²¹. וכן טלית²² טהורה שהכניס ממנה שלש על שלש לבית טמא - נטמאת. וכן פלי חרס²³ שהכניס אורו לבית טמא - נטמא²⁴. אכל שאר פלים - עד שיכניס רב הפלי²⁵, משיכניס רבו נטמא מיד²⁶. במה דברים אמורים? בפלים שנכנסו חלוצין²⁷; אכל אדם מישראל שנכנס לבית מנגע והוא לבוש בבגדיו וסנדליו ברגליו וטבעותיו בידי²⁸ - הרי האדם טמא מיד, ובגדיו טהורים עד שישקה שם פדי שישכב²⁹ אדם ויאכל פשלוש ביצים³⁰ פת חטים בלפתן³¹.

שָׁנְאָמֶר: וְקוֹל פֶּסִיל בְּרֹב דְּבָרִים. וּמִתּוֹךְ כֶּף בָּאִין
לְסִפּוּר בְּגִנוֹת הַצִּדִּיקִים, כְּעִנְיָן שָׁנְאָמֶר: תִּלְמִדָּה
שִׁפְתֵי שָׁקֶר הַדְּבָרוֹת עַל צִדִּיק עֲתָק. וּמִתּוֹךְ כֶּף יִהְיֶה
לְהֵן הָרָגֵל לְדַבֵּר בְּנִבְיָאִים וּלְתַת דְּפִי בְּדִבְרֵיהֶם,
כְּעִנְיָן שָׁנְאָמֶר: וַיְהִי מִלְעֲבִים בְּמִלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים
וּבִזְיוֹנִם דְּבָרֵי וּמִתְעַתְעִים בְּנִבְיָאֵי. וּמִתּוֹךְ כֶּף בָּאִין
לְדַבֵּר בְּאֱלֹהִים וּכּוֹפְרִין בְּעֶקֶר, כְּעִנְיָן שָׁנְאָמֶר:
וַיִּחְפְּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן עַל יְיָ
אֱלֹהֵיהֶם. וַהֲרִי הוּא אוֹמֵר: שְׁתוּ בִשְׁמִים פִּיהֶם
וּלְשׁוֹנָם תִּחְלַף בְּאֶרֶץ. מִי גֵרֵם לָהֶם לְשִׁית בִּשְׁמִים
פִּיהֶם? לְשׁוֹנָם שֶׁחִלְקָה תִּחְלַף בְּאֶרֶץ. זֶה הִיא שִׁיחַת
הָרִשְׁעִים, שְׁגוּרָמַת לְהֵן יְשִׁיבַת קֶרְנוֹת וַיִּשְׁיבַת
כְּנִסְיוֹת שֶׁל עַמִּי הָאֶרֶץ וַיִּשְׁיבַת בְּתִי מִשְׁתָּאוֹת עִם
שׁוֹתֵי שָׁקֶר. אָבֵל שִׁיחַת כְּשָׁרִי יִשְׂרָאֵל אֵינָה אֵלָּא
בְּדִבְרֵי תוֹרָה וְחֻקָּמָה. לְפִיכָךְ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹזֵר
עַל יָדָן וּמְצִיבָה אוֹתָן בָּהֶ. שָׁנְאָמֶר: אֲזִי נִדְּבָרוּ יִרְאֵי יְיָ
אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וַיִּקְשֹׁב יְיָ וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן
לְפָנָיו לִירְאֵי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ.

סליקו להו הלכות טמאת צרעת

~ נקודות משיחות קודש ~

"...אלא אות ופלא היה בישראל... כו".

ההבדל בין נס ובין פלא הוא שנס זה עניין שלמעלה מהטבע לגמרי ומתגלה תוך שידוד מערכות הטבע, אבל פלא הוא נס המלוּבש בטבע. וזה שכותב הרמב"ם כאן "אות ופלא" כי נגע הצרעת מצד אחד בא כנגע טבעי בבית או בבגד, אבל מצד שני הוא פלא שאחרי שמופיע בבית ולא עשה תשובה יופיע בבגד ואם לא עשה תשובה יופיע בעור וכו'.

(על פי דלק"ש חלק ל"ג עמוד 165 הערה 13)

~ נקודות משיחות קודש ~

"כדי להזהירם מלשון הרע.. כו".

ובהמשך ההלכה מתאר את "דרך ישיבת הלצים הרשעים: בתחילה מרבין בדברי הבאי... ומתוך כך באין לדבר בגנות הצדיקים... ומתוך כך יהיה להם הרגל לדבר בנביאים ולתת דופי בדבריהם... ומתוך כך באין לדבר באלקים וכופרין בעיקר... כו". וצריך להבין הרי כאן רוצה הרמב"ם לתאר חומרת לשון הרע עד היכן היא. והלא דברי הבאי, דיבור בגנות הצדיקים, נתנית דופי בדברי הנביאים וכפירה בעיקר אינם לשון הרע אלא עניינים חמורים אחרים, ומדוע בחר הרמב"ם להביא סדר השתלשלות שיחת הרשעים שסופה כפירה בעיקר דווקא בסיום הלכות טומאת צרעת ולא בהלכות דעות.

ויש לומר שאריכות לשונו של הרמב"ם בדבר "שיחת הרשעים" באה להבהיר את גדרו של לשון הרע שבו שני

המת⁴³, אִפְלוּ הִיָּה מְגִלָּה בְּפִית הַמִּנְגַּע - הָרִי זֶה טְהוֹר. כִּיצַד? כָּלִי חָרָס אוֹ כָּלִי אֲבָנִים וְכָלִי אֲדָמָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן שֶׁהֵיוּ אֲכָלִין וּמִשְׁקִין וְכָלִים בְּתוֹךְ וַהֲיוּ מְכַסִּין בְּפִית הַמִּנְגַּע, אָף עַל פִּי שְׁאִינָן מְקַפִּין צְמִיד פְּתִיל - הֵן וְכָל מֵה שֶׁבְּתוֹךְ טְהוֹר. הַבּוֹר וְהַדּוֹת⁴⁴ שֶׁבְּפִית הַמִּנְגַּע⁴⁵, אָף עַל פִּי שֶׁהֵן מְגִלִּין - כָּלִים שֶׁבְּתוֹךְ טְהוֹרִין.

(40) שם מ"ב. (41) כל הכלים שאינם מקבלים טומאה כלל, כגון כלי אבנים וכלי אדמה וכן כלי חרס שהם מקבלים טומאה מתוכם ולא מגבם (אם נגעה טומאה בדופן הכלי מבחוץ) מצילים את מה שבתוכם מליטמא באוהל המת אם הם מכוסים ב"צמיד פתיל". פירוש, בכיסוי מהודק ומחובר יפה (ראה ה'ל' טומאת מת פכ"א ה"א). (42) אפילו אין הכיסוי מחובר. כרבי יהודה שם. (43) מבואר לקמן. (44) בור - חפורה באדמה. דות - בנויה על הקרקע. (45) המצילים באוהל המת על מה שבתוכם כשהם מכוסים.

8. הַצִּרְעַת הוּא שֵׁם הָאֱמּוֹר בְּשִׁתְּפוֹת, כּוֹלֵל עֲנִינִים
9. הַרְבֵּה שְׁאִין דּוֹמִין זֶה לְזֶה. שְׁהֲרִי לִכֵּן עוֹר הָאָדָם
10. קְרוֹי צִרְעַת, וְנִפְּלִית קֶצֶת שְׁעַר הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקֵן קְרוֹי
11. צִרְעַת, וְשְׁנוֹי עֵין הַבְּגָדִים אוֹ הַבְּתִים קְרוֹי צִרְעַת.
12. וְזֶה הַשְּׁנוֹי הָאֱמּוֹר בְּבִגְדִים וּבְבְּתִים, שֶׁקִּרְאָתוֹ תוֹרָה
13. צִרְעַת בְּשִׁתְּפוֹת הַשֵּׁם, אֵינּוּ מִמִּנְהֵגוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵלָּא
14. אוֹת וּפְלֵא הִיָּה בְּיִשְׂרָאֵל כְּדִי לְהַזְהִיר מִלְּשׁוֹן הָרַע.
15. שֶׁהַמִּסְפָּר בְּלִשׁוֹן הָרַע - מִשְׁתַּנּוֹת קִירוֹת בֵּיתוֹ⁴⁶. אִם
16. חִזַּר בּו - יִטְהַר הַבֵּית; אִם עָמַד בְּרִשְׁעוֹ עַד שֶׁהִתֵּן
17. הַבֵּית - מִשְׁתַּנֵּן כָּלִי הָעוֹר שֶׁבְּבִיתוֹ שֶׁהוּא יוֹשֵׁב
18. וְשׁוֹכֵב עֲלֵיהֶן. אִם חִזַּר בּו - יִטְהַרוּ; וְאִם עָמַד
19. בְּרִשְׁעוֹ עַד שֶׁיִּשְׁרְפוּ - מִשְׁתַּנֵּן הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו. אִם
20. חִזַּר בּו - יִטְהַרוּ; וְאִם עָמַד בְּרִשְׁעוֹ עַד שֶׁיִּשְׁרְפוּ -
21. מִשְׁתַּנֵּה עוֹרוֹ וַיִּצְטַרַע, וַיְהִי מְבֻדָּל וּמִפְּרָס לְבָדוֹ,
22. עַד שֶׁלֹּא יִתְעַסֵּק בְּשִׁיחַת הָרִשְׁעִים, שֶׁהוּא הַלִּיצָנוֹת
23. וּלְשׁוֹן הָרַע. וְעַל עֲנִין זֶה מְזַהֵר בְּתוֹרָה וְאוֹמֵר:
24. הַשֹּׁמֵר בְּנִגְעַת הַצִּרְעַת. זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ אֱלֹהֶיךָ
25. לְמִרְיָם בְּדֶרֶךְ. הָרִי הוּא אוֹמֵר: הַתְּבוֹנְנוּ מֵה אֲרַע
26. לְמִרְיָם הַנִּבְיָאָה! שֶׁדִּבְרָה בְּאֶחֱיָהּ, שֶׁהִיתָה גְדוֹלָה
27. מִמֶּנּוּ בְּשָׁנִים וּגְדֻלָּתוֹ עַל בְּרַפְיָהּ וּסְפָנָהּ בְּעֶצְמָהּ
28. לְהַצִּילוֹ מִן הַיָּם, וְהִיא לֹא דִבְרָה בְּגִנוּתוֹ אֵלָּא טְעָתָה
29. שֶׁהִשְׁתּוֹתָ לְשֹׁאֵר נְבִיאִים, וְהוּא לֹא הִקְפִּיד עַל כָּל
30. הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ, שָׁנְאָמֶר: וְהָאִישׁ מִשֶּׁה עָנָו מְאֹד, וְאָף
31. עַל פִּי כֵן מִדֵּי נַעֲנֹשָׁה בְּצִרְעַת; קֵל וְחֶמֶר לְבִנֵּי אָדָם
32. הָרִשְׁעִים הַטְּפָשִׁים, שֶׁמְרַבִּים לְדַבֵּר גְּדוּלוֹת וּנְפִלָאוֹת.
33. לְפִיכָךְ רָאוּי לְמִי שֶׁרוּצֵה לְכַוֵּן אֲחִיזוּתוֹ לְהַתְרַחֵק
34. מִיִּשְׁבָּתָן וּמִלְּדַבֵּר עִמָּהֶן, כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְפַּס אָדָם
35. בְּרִשְׁתֵּי רִשְׁעִים וּסְכָלוּתָם. וְזֶה דֶּרֶךְ יְשִׁיבַת הַלִּצִּים
36. הָרִשְׁעִים: בְּתַחֲלָה מְרַבִּין בְּדִבְרֵי הַבְּאִי, כְּעִנְיָן

פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

1) יבאר שזב וזבה נידה ויולדת כל אחת מארבעתן אב מאבות הטומאה, ודין קטן וקטנה וסריס אדם וסריס חמה טומטום ואנדרוגינוס, ודין דם הנידה ודם היולדת ושאר משקין היוצאים ממנה, ואם יצא הוולד מדופנה, ודין מקור האשה שנעקר או שהזיע, וזוב הזב וראייה ראשונה שלו ושל מצורע, משקין היוצאים מהם, ואם היה מוצץ ורוקק דם.

- א. הַזֵּב² וְהַזֵּבָה³ וְהַנִּדָּה⁴ וְהַיּוֹלֶדֶת⁵ - כָּל אֶחָד¹ מֵאַרְבַּעֶתָן אֲב מֵאֲבוֹת הַטְּמָאוֹת⁶. מֵטֵמָא פְּלִים בְּמַגֵּעַ,² וּמֵטֵמָא אָדָם בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׁא, וּמֵטֵמָא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב³ וּמִרְכָּב מִתְחַתִּיו וְעוֹשֶׂה אוֹתָן אֲב טִמְאָה⁷, וּמֵטֵמָא⁴ מִדָּף⁸ עַל גְּבוּ⁹.

2) כתוב בתורה (ויקרא טו, ב): "איש איש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא". "בשרו" היינו אבר כלי הזרע (ספורנו). במסכת נדה לה, ב מוסר רב הונא סימני היכר בין זרע האדם הטבעי ובין זוב חולני. 3) שם כה: ואשה כי יזוב דמה, ימים רבים בלא עת נדתה ... טמאה היא. 4) האשה הרוואה דם בהתאם לטבעה נקראת נדה וטמאה שבעת ימים. 5) יולדת זכר טמאה שבעת ימים כנידה ויולדת נקבה טמאה ארבעה עשר יום. 6) ראשי טומאות, שמטמאים גם אדם וכלים מה שאין כן בוולד הטומאה, שאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין בלבד. ארבעה אלו נמנו במסכת כלים פרק א בין אבות הטומאות. ורבינו בהקדמתו לספר טהרות מונה אחד עשר חלקי אבות הטומאות. 7) דינים אלה כתובים בתורה (ויקרא פרק טו) ומפורשים במשנה זבים פרק ה ופרטיהם מבוארים לקמן. 8) זבים פרק ד משנה ו. רבינו מפרש שם שזה מלשון "ריחו נודף" שמורגש מרחוק בלי נגיעה. 9) דברים הנמצאים על גבי הזב ואינם נוגעים בו, כגון שכלים חוצצים בינם לבין הזב, טמאים מדף (שם), כלומר, טומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין, אבל לא אדם וכלים. ולפיך מסיים רבינו דיני משכב ומושב באמרו: "ועושה אותם אב הטומאה" ולאחר מכאן מוסיף: ומטמא מדף (פירוש, טומאה קלה) על גבו.

- ב. אֶחָד¹⁰ זֵבָה קִטְנָה וְאֶחָד זֵבָה גְּדוֹלָה, וְאֶחָד זֵבָה⁶ מִחֻמַּת עֲצָמָה¹¹ או מִחֻמַּת אֲנָס¹², וְאֶחָד זֵב פֶּעַל שְׁתִּי⁷ רְאִיּוֹת¹³ או פֶּעַל שָׁלֵשׁ - טִמְאָת פֶּלֶן שְׁנֵה לְטִמָּא⁸ אֲחֵרִים¹⁴.

10) נקדים דינים יסודיים אחדים, שידיעתם תקל הבנת ההלכות שלפנינו: א. איש הרוואה ראייה אחת אין עליו דין זב אלא בעל קרי וטמא יום אחד ואינו מטמא משכב ומושב. ב. ראה שתי ראיות, בין ביום אחד בין בשני ימים בזה אחר זה, הרי הוא זב גמור לכל דבר מחוץ להבאת קרבנות, ואם ראה שלוש ראיות מחוייב הוא להביא קרבנות אחרי טהרתו. ג. אשה שראתה דם יום אחד, אפילו כמה ראיות, בתקופה שבין נידה לנידה (לדעת רבינו בפרק ו מהלכות איסורי ביאה כל ימי חיי האשה, החל מראיית דם ראשונה, מחולקים לתקופת נידה הנמשכת שבעת ימים ולתקופת זיבה של אחד עשר יום ולאחריהם מתחילה שנית תקופת

עניינים. האחד שהוא מזיק את חברו בדברי לשון הרע שלו הבאים מתוך מידות רעות של קנאה או שנאה וכו'. והשני הוא לשון הרע מצד הדיבור עצמו שהמדבר בו מושך עצמו לתוך הרע כי הגם שכוח הדיבור שבאדם הוא כח חיצוני המבטא החוצה את האדם, בכל זאת הוא קשור לעצם האדם שתוארו הוא "מדבר" ולכן דיבור לשון הרע מושך את האדם עוד יותר אל הרע.

לכן הביא הרמב"ם הדוגמא ממרים, שהרי האופן הראשון של היזק חברו על ידי לשון הרע שמדבר אינו שייך בה, וכמו שמדגיש הרמב"ם בעצמו "לא דברה בגנותו אלא טעתה כו'" ומשה לא הקפיד כלל על דבריה כו' ואף שלא גרמה שום היזק למשה נענשה מיד.

זהו גם תוך העונש על לשון הרע שבתחילה "השתנו קירות ביתו" ואם "עמד ברשעו" משתנין כלי העור שבביתו, "עמד ברשעו" משתנין הבגדים שעליו ואם לא עשה תשובה "משתנה עורו ויצטרע" שמתאים לסדר כניסת הרע באדם המדבר לשון הרע. בתחילה זהו רק עניין חיצוני הקשור בדיבור שלו שאינו פוגע באחר כלל ואח"כ הולך הרע ונטמע באדם עוד ועוד עד שמצטרע ממש.

בהסבר זה יובנו גם דברי אדמוה"ז על הפסוק "אדם כי יהיה בעור בשרו כו'" שהרי אדם הוא השם הכי נעלה יותר מגבר איש ואנוש, ואיך יתכן שתהיה באדם הנעלה צרעת שהיא מהטומאות הכי חמורות. ומסביר שם שהרע של לשון הרע הוא עניין חיצוני ואינו נכנס בפנימיותו של אדם אלא נמצא בו בבחינת פסולת בלבד "בסוף מלבושיו" ומטעם זה אין נגע צרעת בזמננו כי בימינו אפילו "הצדיק והטוב עדיין הרע קצת בפנימיותו". ולכאורה לשון הרע הוא מהעבירות החמורות ושקלוהו חז"ל (ערכין טו, ב). כנגד שלוש עבירות שדינם "יהרג ואל יעבור" ו"כאילו כפר בעיקרו". כי שם מדבר בגדר הנ"ל של לשון הרע מצד עצמו שעדיין אינו מזיק לחברו רק שהרע שבדיבור עצמו עלול למשוך את המדבר ולהביאו למקום נמוך, ולכן כתב שהוא עניין ש"בסוף מלבושיו".

(על פי לקו"ש חלק כ"ב עמוד 65)

46) מקורות סיום נאה ומלבב זה הם: מדרש רבה ויקרא פרשה טז, גמרא ערכין טו ב, וטז, א. ותוספתא נגעים פ"ו ה"ו.

יום שישי י"ב אייר ה'תשע"ח

הִלְכוֹת מֵטֵמָאִי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב

יֵשׁ בְּכֻלָּן אַרְבַּע מִצְוֹת עֲשֶׂה, וְזֶהוּ פֶּרֶטָן: (א) דִּין טִמְאָת נִדָּה. (ב) דִּין טִמְאָת יוֹלֶדֶת. (ג) דִּין טִמְאָת זֵבָה.

(ד) דִּין טִמְאָת זֵב.

וּבְאִיר מִצְוֹת אֵלּוּ בְּפָרְקִים אֵלּוּ:

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי י"ב אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב קכה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

22 שאיננו יודעים אם הוא איש או אשה. (23) ישנם בו סימנים הן של איש והן של אשה. (24) מפני שהם ספק איש ספק אשה וכל ספק איסור תורה - לחומרא. (25) אם ראו לובן, שמא הם זכרים, ואם ראו אודם, שמא הם נקיבות. (26) אם ראו זיבה ונגעו בתרומה, או קדשים ונטמאו, אין שורפים אותם כדין תרומה וקדשים טמאים, שמא הם טהורים ואסור לשרוף תרומה וקדשים טהורים. (27) אם נכנסו לבית המקדש או אכלו בשר קדשים בשוגג פטורים מקרבן, ובמזיד פטורים ממלקות אפילו התרו בהם למלקות. (28) שהרי טומאתם וודאית. (29) והכוונה להרחיק מטמאים מבית המקדש. (30) ובנידון זה אין אנו יודעים אם טומאת זכר עליו או טומאת נקיבה. (31) של הטומטום ואנדרווגינוס. (32) ונטמא וודאי.

ח. דם הנדה או דם הזבה או דם היולדת מטמא בכל שהוא במגע ובמשא. שנאמר: והיה הנדה בנדתה והזב. מפי השמועה³³ למדו, שמדוה פמוה. וכבר בארנו בענין אסור נדה, שחמשה דמים טמאים באשה; אבל אם ראתה דם ירק - הרי הוא טהור. ואינו כמו רקה ושאר משקין היוצאין ממנה³⁴, שהרק מתעגל ויוצא וזה שותת ויורד³⁵.

33 קבלה איש מפי איש עד משה רבינו. (34) שהם טמאים ומטמאים. (35) טומאת משקים היוצאים מזב וזבה למדנו מרוקם, שנאמר (ויקרא טו, ח): "וכי ירוק הזב בטהור וכו' וטמא עד הערב" ולפיכך מטמאים את הדומה לרוק בלבד.

ט. אשה שניצא הולד מדפנה ויצא עמו דם מן הדפן - הרי אותו דם אב מאבות הטמאות כדם הנדה והלדה והזיבה, שהמקור³⁶ מקומו טמא³⁷; והאשה טהורה³⁸ עד שניצא ממנה דם דרך הרחם.

36 המקום בגוף שבו נקווים דמיה לצרכי תפקידיה הטבעיים המיוחדים לאשה. (37) והדמים הנקווים בו טמאים טומאה חמורה, לטמא אדם וכלים. (38) פירוש, אינה טמאה טומאת שבעה כנידה או יולדת, אבל טמאה יום אחד מפני שנגעה בדם הטמא.

י. מקור האשה שנעקר³⁹ ונפל לארץ - האשה טמאה טמאת ערב⁴⁰. וכן מקור שהזיע פשתי טפי מרגליות⁴¹ - האשה טמאה טמאת ערב⁴². אבל אינה נדה⁴³ עד שתראה אחד מחמשה דמים המטמאין אותה.

39 נעקרה ממנו חתיכת בשר. (40) מפני שנגעה בבשר המקור הטמא. (41) נוזל לבן, ויצאו דרך הרחם. (42) שכל מה שנמצא במקור הוא אב הטומאה ומטמא אדם וכלים טומאת ערב (יום הנגיעה עד הערב). (43) ליטמא שבעת ימים.

יא. הזיעה טפה אחת - הרי האשה טהורה, שאינה אלא מחוץ למקור⁴⁴.

נידה (וכן לעולם) טמאה יום אחד ושומרת כל היום שלאחריו, ואם עבר בטהרה - טהורה אחר טבילה במקווה. ד. אם ראתה גם ביום השני, טמאה כל אותו היום ושומרת היא כל יום השלישי, ואם עבר בטהרה - טהורה. מובן שצריכה טבילה. ובשני המקרים האלה היא נקראת "שומרת יום כנגד יום", מפני שהיא שומרת יום טהרה נגד יום הטומאה, או "זבה קטנה". ה. אם תראה דם גם ביום השלישי תיקרא זבה גדולה וצריכה לספור שבעה ימים בטהרה וטובלת לבילי שמיני, ולמחרת היום מביאה קרבנות. (11) בלי כל סיבה חיצונית. (12) על ידי השפעה של איזה מקרה שהוא, כגון שנבהלה או שקפצה וכדומה, אבל זה אינו מטמא באונס. (13) פרט לבעל ראייה אחת. (14) לענין זה בלבד כולם שווים. אבל יש הבדלים שונים ביניהם ויבוארו בהלכות הבאות.

1 ג. קטנה פת יום אחד מטמאה בנדה; פת עשרה ימים - בזיבה¹⁵; פת שלש שנים יום אחד מטמאה את בועלה¹⁶, כמו שיתבאר.

15 שבעת ימים הראשונים הם תקופת הנדה ואפילו ראתה דם בכולם דינה כנידה ולא כזבה. ואם תראה שלושה ימים בזה אחר זה, היינו, שמיני, תשיעי ועשירי תהיה זבה. (16) להיות אב הטומאה וליטמא שבעת ימים ככתוב בתורה (ויקרא טו, כד): "ואם שכוב ישכב איש אותה ... וטמא שבעת ימים". קטנה למטה מגיל זה אין בעילתה בעילה ודין בועלה כנוגע בה.

4 ד. קטן פת יום אחד מטמא בזיבה. ואחד גרים ועבדים ואחד¹⁷ ישראל מטמאין בנדה ובזיבה.

(17) בין ובין.

6 ה. סריס אדם¹⁸, סריס חמה¹⁹ מטמאין בזיבה כשאר הבריאין.

18 שנסתרס על ידי אדם. (19) נולד סריס. מיום שראה את החמה הוא סריס (רבינו בפירושו למשנה יבמות פרק ח).

8 ו. אין האשה מטמאה בלבן²⁰, ולא האיש באדם²¹; אלא האשה באדם, והאיש בלבן.

(20) אם הזיבה היא לבנה. (21) בזיבה אדומה.

10 ז. טמטום²² ואנדרווגינוס²³ - נותנין עליהם חמרי האיש וחמרי האשה²⁴: מטמאין בלבן פאיש, ובאדם פאשה. וטמאתן בספק²⁵. לפיכך אין שורפין עליהן תרומה וקדשים²⁶, ואין חביבין עליהן על טמאת מקדש וקדשיו²⁷. ראה לבן ואדם כאחד - שורפין עליהן את התרומה ואת הקדשים²⁸, אבל אין חביבין עליהן על ביאת מקדש וקדשיו; שנאמר: מזכר עד נקבה תשלחו²⁹ - עד שיהיה הטמאה טמאת זכר ודאי או טמאת נקבה ודאית³⁰. וכן הנוגע בלבן ואדם שלוי³¹ כאחת³² - אינו חביב על טמאת מקדש וקדשיו. נגע הוא פעצמו בלבן ואדם שראה - הרי זה חביב על ביאת המקדש.

קכו שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי י"ב אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב

מתוך מהדורות וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

- 36 בְּכָל־לַיְלָה דָם מִגִּפְתּוֹ. הָיָה מוֹצֵץ וְרוֹקֵק דָם - הָרִי זֶה
37 מִטְמֵא פָּרֵק; שֶׁהָדָם שְׂמוֹצֵץ אִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּלֹא
38 צִחְצוּחֵי רֶק.
- 44) והנזולים הבאים מחוץ למקור שלא בימי טומאתה -
1 יב. זובו של זב - אב מאבות הטמאות קזב,
2 שְ�נֵאמֶר: זובו טמא הוא. ומטמא במגע ובמשא בכל
3 שהוא. ראיה ראשונה של זב אינה מטמאה במשא
4 והרי היא כשכבת זרע⁴⁵, בין מאיש גדול בין מאיש
5 קטן. וכן המשכבות והמושבות שישב עליהם
6 משראה ראיה ראשונה עד שראה השניה - טהורים.
7 שאינו קרוי זב אלא אחר ראיה שניה, כמו שבארנו
8 בהלכות מחסרי כפרה. ראה אחת מרבה כשתים⁴⁶ -
9 אין טמא אלא המסיט⁴⁷ טפה אחרונה⁴⁸.
- 45) טבעית שמטמאה במגע אבל לא במשא. (46) זיבה
רצופה כשיעור טבילה וניגוב אחריה. היינו, כדי הילוך
חמשים אמה של אדם בינוני. (47) מזוזה ממקומה על ידי
דבר אחר ואינו נוגע בה. (48) שהרי טיפה זו עושה אותו
זב, אבל הקודמות דינן כשכבת זרע.
- 10 יג. ראיה ראשונה של מצרע מטמא במשא.
11 שְ�נֵאמֶר: כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש. הרי
12 הצרוע קזב גמור: מה זב גמור - זובו מטמא
13 במשא, אף מצרע - ראיתו הראשונה מטמאה
14 במשא.
- 15 יד. רק הזב ושכבת זרע ומימי רגליו - כל אחד
16 משלשתן אב טמאה דין תורה, ומטמא בכל שהוא
17 במגע ובמשא⁴⁹. הרי הוא אומר ברק: וכי ירק הזב
18 בטהור. ומימי רגליו ושכבת זרעו אי אפשר שלא
19 יהיה בהם צחצוחי זיבה⁵⁰ כל שהוא.
- (49) כזוב. (50) טיפות זעירות.
- 20 טו. אחד זב ואחד נדה ויולדת וזבה - כל אחד מהן
21 רקו ומימי רגליו אב טמאה קזב. וכן כל מקום
22 שנאמר בהלכות אלו הזב - אחד הזב ואחד שאר
23 הארבעה⁵¹.
- (51) כלומר, השאר של הארבעה.
- 24 טז. תשעה משקין קזב. שלשה מהן אב טמאה.
25 והן: רקו, ושכבת זרעו, ומימי רגליו. כל אחד
26 מאלו מטמא אדם וכלים בכל שהוא, כמו שבארנו.
27 שלשה מהן פולד הטמאה. ואלו הן: דמעת צינו,
28 ודם מגפת⁵², וחלב האשה. כל אחד מאלו כמשקין
29 טמאין, שאין מטמאין אדם⁵³ אבל מטמאין כלים
30 מדברי סופרים, כמו שבארנו. ושלשה מהן טהורין.
31 ואלו הן: זעתו, ולחה סרוחה היוצאים ממנו,
32 והרעי. הרי אלו שלשה מן הזב וחבריו⁵⁴ כמותן⁵⁵
33 משאר האדם⁵⁶. פיהו וניעו⁵⁷ וריריו⁵⁸ ומי האף שלו
34 - הרי הן ברקו לכל דבר, ובכלל הרק הן חשובין.
35 דם היוצא מפי אמה⁵⁹ ודם השותת מפיו - הרי הן
- 1) יבאר דם נידה זבה ויולדת וזובו של זב אם מטמא לח
ויבש, ודין המסיט כוס ששתה ממנה הזב או פשתן שטווהו
נידה וכיוצא בזה, ודין דם או רוק טמא שנתערב במים או
מי רגליו שנתערבו במי רגלים של גויים, אם שואלין כלי
מי רגלים מכל מקום, וזבה או גויה שנתגירה שנעקרו מימי
רגליהן וטבלו והטילו, ודין מי היא המטמאה בזיבה ובנידה
ובלידה.
- א. דם נדה² וזבה ויולדת מטמא לח ויבש, אבל
זובו של זב ורקו ושכבת זרעו אינו מטמא אלא כל
זמן שהוא לח, אבל יבש יותר מדאי אינו מטמא.
ועד כמה? אם שורין אותן בפושירין מצת לעת
וחוזר לכמות שהיה - הרי זה מטמא בלח³. אם היו
המים פושירין בתחלתן, אף על פי שאינן פושירין
בסופן⁴. וכל הדברים האלו דברי קבלה הן.
- 2) נדה נד, א. (3) ואם לא חזר, אלא נשאר יבש - טהור.
(4) ואפשר שאם היו המים פושרים במשך כל המעת לעת
היה חוזר לכמות שהיה, אעפ"כ - טהור. כר' יהודה בן
נקוסה שם נו, א (ראה כסף-משנה, ומדבריו משמע שגירסא
אחרת היתה לפניו בהלכה זו, וראה משנה-למלך).
- ב. פשתן⁵ שטואתו נדה⁶ - המסיט⁷ טהור⁸. ואם
היה לח⁹ - מטמא, מפני רק פיה.
- (5) תוספתא טהרות פ"ד ה"ו. (6) ודרכן של נשים להרטיב
את החוטים ברוקן אגב טוויה. (7) מזוזה ממקומו בלי
נגיעה ישירה. והוא-הדין לנוגע, ונקט "המסיט" מפני
הבבא הבאה, להשמיענו שלח מטמא גם בהיסט. (8) מפני
שהרוק נתייבש, ואמרנו בהלכה הקודמת שרוק אינו מטמא
אלא כשהוא לח. (9) כלומר, שהרוק לא נתייבש
(בתוספתא שם חולק ר' יהודה ואומר, שאפילו נתייבש
הרוק ונתלחלח הפשתן ע"י מים - טמא. ורבינו נקט לשונו
של תנא-קמא, ולפיכך יש להניח שהתכוון לדעתו. עיין
(שם).
- ג. זב שהניח פיו על פי הכוס ונמלך שלא לשותות¹⁰
- המסיט את הכוס טהור¹¹. שטה ממונו הזב כל
שהוא - המסיט טמא, מפני משקה פי הזב¹¹.
- (10) ואין חוששים שמא נשאר רוק על הכוס.
(11) כשהאדם שותה אי-אפשר שלא יתערב קצת רוק שבפיו
עם המשקה. תוספתא טהרות פ"ה ה"ג.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי י"ב אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב קכו

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

30 עביט של חרס. 31 שטפו. 32 טהורים. 33 של הזב.

ט. זכה³⁴ ששעקרו מימי רגליה³⁵ בסוף שכעת ימי³¹ הספירה, וירדה וטבלה, והטילה מים אחר הטבילה³² - הרי הן ספק, אם אחר עקירה הולכין³⁶ וזכה³³ היתה³⁷, או אחר הציאה³⁸ שהיא טהורה. וכן³⁹ עובדת כוכבים⁴⁰ ששעקרו מימי רגליה, ונתגיירה וטבלה, והטילה מים אחר שטבלה - הרי זה ספק, אם אחר עקירה הולכין³⁶ והרי הן כמי רגלי העובדי³⁷ כוכבים הטמאים, או אחר יציאה והרי הם כמימי³⁸ רגלי ישראל הטהורים.³⁹

34 נדה מג, א. בעיא שנשארה בתיקו. 35 נעקרו ממקומם, והזבה עיכבה אותם בגופה. 36 העקירה קובעת. 37 ומימי רגליה טמאים. 38 ההטלה. 39 שם. 40 שדינה כזבה מדרבנן.

י. העובדים⁴¹ מטמאין בזיבה וכןדה וכלדה⁴² כישאראל, אבל העובדי כוכבים אין מטמאין לא בזיבה ולא בנדות ולא בלדה דין תורה. שנאמר: וברו אל בני ישראל ואמרתם אלהם איש איש כי יהיה זה - בני ישראל מטמאין בזיבה, ולא העובדי כוכבים. וחכמים גזרו על כל העובדי כוכבים שישטמאו פזבים לכל דבריהן, זכרים ונקבות⁴³. והוא שיהיה הזכר בן תשע שנים⁴⁴ ויום אחד ולמעלה, והנקבה בת שלש שנים⁴⁵ ויום אחד ולמעלה; אבל הקטנים למטה מזמן זה - לא גזרו עליהן טמאה. שעקר הגזירה היא, כדי שלא יהא תינוק ישאראל רגיל אצל העובד כוכבים במשכב זכור, ופחות מזמן זה אין ביאתה ביאה. בעת שגזרו עליהן - לא גזרו על שכבת זרע⁴⁶ שלהן, אלא שכבת זרעו של עובד כוכבים טהורה כדין תורה. ומפני מה לא גזרו עליה טמאה? כדי להודיע שטמאתן מדברי סופרים. שהרי הפל יודעין, שאילו היו זבין דין תורה - היתה שכבת זרעם אב הטמאה כשכבת זרע הזב. ומאחר שיודעין בטמאתם שהיתה מדברי סופרים, לא יבואו לשרף עליה תרומה וקדשים⁴⁷. נמצאת למד, שזוהו של עובד כוכבים, ודם נדה או דם זיבה ולדה של פת עובדת כוכבים, וכת עובד כוכבים והעובדי כוכבים עצמן אף על פי שהם נקיים מן התורה⁴⁸ מדם הזב, ורק העובדי כוכבים ומימי רגליהן, ומשכבן ומרכבן, ובוועל עובדת כוכבים - כל אחד מאלו אב טמאה מדברי סופרים⁴⁹. לפיכך אין חכמין עליהן על ביאת מקדש וקדושים⁵⁰, ואין שורפין עליהן את התרומה. וכלן מטמאין אדם וכלים במגע, ומטמאין אדם במשא, כזב לכל דבר; אלא שהטמאה מדבריהן, כמו

ד. זב ששש¹² את הפת ואת הבצל - המסיטין¹³ טהור¹⁴. נשף את הקישות והמלפפון¹⁵ - המסיטין טמא, מפני משקה פי הזב המתערב בהן.

12 שם. 13 את הפת או את הבצל. 14 שאין הרוק מתערב עם דבר יבש. 15 שיש בהם הרבה לחות.

ה. קלפי פולין¹⁶ וקלפי תורמוסין¹⁷ שקצצן¹⁸ העובד כוכבים - המסיטין טמא; שקל העובדי כוכבים פזבים לכל דבריהן, כמו שיתבאר¹⁹. הקלפין שפשוטין²⁰ - הולכין בהן אחר הרב²¹.

16 שם. 17 מין קטנית שטעמו מר, ושולקים אותו שבע פעמים להפיג מרירותו ואח"כ אוכלים אותו לקינוח סעודה (ביצה כד, ב). 18 בתוספתא, הגירסא "שפסקן". ופירש הגר"א שקלפם בפיו. 19 לקמן ה"ו. 20 ואין אנו יודעים אם הם של ישראל או של גויים. 21 אם רוב מביאי הקלפים לשוק הם גויים - טמאים, ואם רובם יהודים - טהורים.

ו. דם²² טמא שנתערב במים, אם בטלו מראיו - הפל טהור. נתערב בדם טהור וביין²³ - רואין אותו²⁴ כאלו הוא מים²⁵. וכן רק טמא שנתערב במים: אם היה קרוש²⁶ כבדיתו - הרי זה טמא; ואם נמחה במים, אם בטלו מראיו - הפל טהור. נתערב ברק אחר - רואין אותו כאלו הוא מים. וכן מי רגליו של טמא שנתערבו במים: אם בטלו מראיהן - הפל טהור, ואם לאו - טמא. נתערב ביין או במי רגלים טהורין - רואין אותו כאלו הוא מים. נתערבו במי רגלים של עובדי כוכבים - הולכין אחר הרב²⁷. כיצד? פלי שהיו ישראל ועובדי כוכבים מטילין שם מי רגליהם: אם רב עובדי כוכבים - הפל טמא, ואם רב ישראל - הפל טהור; מחצה למחצה - הפל טמא. וכן אם נתערב מי רגלי עובד כוכבים זה במי רגלי ישראל זה - הולכין אחר הרב.

22 שם ה"ב. 23 יין אדום, ואין מראה הדם מתבטל בהם. 24 את הדם הטהור והיין. 25 אם היה מראה הדם בטל אלמלא נפל לכמות מים שכוז - טהור. 26 כלומר, סמך (בכתב-יד תימן - "קשור"). 27 מפני שטומאת גויים מדרבנן - הקלו בתערובתם.

ז. שואלין²⁸ [פלי] מי רגלים מקל מקום²⁹ ואין חוששין שמא של נדות הן, שלא נחשדו בנות ישראל לכנס את מי רגליהן כשהן נדות.

28 שם. 29 מיהודים.

ח. חרס³⁰ שהיה הזב או הזבה מטילין בו מי רגליהן וכבסו³¹ פעם ראשונה ושניה - הרי המשקין ששכסו בהן טמאין, ופעם שלישית - טהורין, בין ששכסו במים בין ששכסו במי רגלים³², שהרי לא נשאר בה לחלוותית מימי רגלים³³.

קכח שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שישי י"ב אייר – ס' טהרה – הל' מטמאי משכב ומושב

מתוך מהדורות וגשל עם רמב"ם לעם – מוסד הרב קוק

2) שנאמר (ויקרא טו, כד): "ואם שכוב ישכב איש אותה ותהי נדתה עליו". פירוש, הבועל טמא כנדה, 'תורת כהנים' פרשת זבים פ"ז ה"ג. 3) אם הטהור נשא את בועל הנדה, או להיפך, נטמא אע"פ שלא נגע בו. 4) ולא נשא אותו – נטמא (מכאן יש ללמוד, שלדעת רבינו טומאת משא פירושה אפילו לא הניד את הטומאה, שאם לא כן, אין לך משא שאינן היסט. ראה 'תפארת ישראל' בהקדמתו לטהרות, אות ו). 5) לא כנדה ממש, שהרי משכב ומרכב של נדה הוא אב הטומאה, ושל בועל נדה דינו כראשון לטומאה, כמו שמבאר רבינו בה"ב, והתכוון רק ללמדנו, שנטמא משכב ומרכב אע"פ שלא נגע בהם כדין נדה, מה שאין כן בטמאים אחרים. לקמן פרק ששי יתבאר מה בין משכב למרכב (ראה משנה למלך כאן).

ב. אין משכב בועל נדה ומרכבו כמשכב נדה ומרכבה. שהמשכב או המרכב שדרסה עליו נדה – אב מאבות הטמאה, ומשכב בועל נדה ומרכבו – ילד טמאה, ככלים שנוגע בהן, שאינן מטמאין אדם ולא כלים אלא אכלין ומשקין בלבד. ולמה נגרעה טמאת משכבו מטמאת משכבה? מפני שנאמר בבועל נדה: ותהי נדתה עליו וטמא שכעת ימים; ונאמר בו: כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא. מאחר שנאמר: ותהי נדתה עליו, איני יודע שהוא מטמא משכב? ולמה נאמר? מפי השמועה למדו, שהפסוק נתקן⁸ מטמאה חמורה, מלטמא אדם וכלים, ותלאו בטמאה קלה, שיהיה משכבו ולד, ולא יטמא אדם וכלים אלא אכלין ומשקין בלבד, כשאר ולדות הטמאות.

6) נדה לב, ב. 7) הלא כתבה תורה: "ותהי נדתה עליו", ומשמע שדינו כנידה ממש? 8) שם לג, א.

ג. אחד הבא על הנדה או על שומרת יום פגוד יום או על היולדת. [בין פדרפן בין שלא פדרפן.] אחד המערה¹⁰ ואחד הגומר. בין גדול שבא על הקטנה בין קטן שבא על הגדולה – מתטמא משום בועל נדה. במה דברים אמורים? כשהיה הבועל בן תשע שנים ויום אחד¹¹, והנבעלת היתה בת שלש שנים ויום אחד¹²; אבל פחות מכאן – אינו מתטמא משום בועל נדה, אלא משום נוגע בנדה בלבד, שהוא ולד ואינו אב. וכן בועל הזב – הרי הוא פגוע ב¹³. ואחד הנוגע בזב או הנבעלת מן הזב¹⁴.

9) ראה למעלה פ"א ה"ב בהערות דין ג, וד. 10) 'תורת כהנים' שם ה"א. ראה פ"א מהל' איסורי ביאה ה"י. 11) נדה מה, א. 12) שם מד, ב. 13) שם עג, א. 14) שם דרשו: היא מטמאה את בועלה, ואין הזב מטמא מה שהוא בועל.

ד. הנדה והזבה ושומרת יום פגוד יום והיולדת

1 שפארנו. ודם הנקריית - פקקה וכמימי רגליה, מטמא לח ואינו מטמא יבש⁵.

~ נקודות משיחות קודש ~

"העבדים מטמאין בזיבה ובנדה ובלידה בישראל אבל הגויים אין מטמאין בו".

וטעם הדבר הוא שכל עניין הטומאה שייך רק במקום הקדושה כי "רוח הטומאה..." אינה מתאווה לשרות אלא במקום הקדושה" כדי שתוכל לקבל תוספת יניקה וחיות ולכן אין שייך אצל אומות העולם עניין הטהרה האמיתית כי אין רוח הטומאה מתאווה לשרות עליהם שהרי לא תוכל לקבל מהם תוספת יניקה וחיות, ונמצא תוכנה של הלכה זו שבח ומעלה לישראל.

והוראה יש מזה לעבודת האדם: כתיב "רק אתכם אהבתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם" כי התכלית ב"עוונותיכם" הוא רק כדי שיהיה "זדונות נהפכו לו כזכויות" ויתווסף בו עליו של סוג זכויות נעלה יותר שאינו שייך כלל מצד הבריאה כשלעצמה אלא רק מצד עבודת האדם. ופשיטא שמדובר כאן על "חטא" מלשון חסרון כמו "והייתי אני ובני שלמה חטאים" היינו חסרים, שגם אחר עבודתו ומעלתו – צדיק גמור, עדיין חסר לו העילוי של עבודת התשובה וצועק אל ה' "אלקים אל דמי לך" שיבוא כבר משיח ואז יתמלא חסרונו שהרי "משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא".

(על פי י"י מלכות ספר טהרה סימן ט"ו)

41) זבים פ"ב מ"א, ו'תורת כהנים' פרק זבים פרשתא א, א. 42) שם, פרשת תזריע פרשתא א, א. 43) נדה לו, א. 44) עבודה זרה לו, ב. 45) שם לו, א. 46) טבעית. 47) תרומה וקדשים שנטמאו טומאה דאורייתא צריך לשרפם, וכשנטמאו מדרבנן אסור לשרפם ולאבדם בידיים. 48) המלים "מן התורה" אינן אלא בדפוס רומא (ר"מ), ולא בכת"י תימן. והגירסא הנכונה היא זו שבכת"י הנז': "אע"פ שהם נקיים מדם וזוב", פירוש, שלא ראו דם (הגויה) וזוב (הגוי). הכל כאן ברור, וביאור מיותר. [כנראה טעה המעתיק בפירוש המלה "נקיים", וחשב שהכוונה אינם טמאים, ולפיכך הוסיף את המלים "מן התורה", שהרי מדרבנן מטמאים, אולם הפירוש הנכון הוא כמו שכתבנו, שהם נקיים ולא ראו דם או זוב]. 49) כאן הכוונה גזירת חכמים. 50) ראה למעלה פ"א ה"ז. 51) שלא כדם ישראלית שנטמא לח ויבש. כבית-הלל במשנה שם.

פרק שלישי

1) יבאר הבועל נידה אם הוא כנידה, והבא על הזבה או שומרת יום או יולדת, הנשים הטמאות למפרע ומה דינן.

3 א. בועל נדה - פגודה², שהוא אב מאבות הטמאה של תורה. מטמא כלים כמגע, ומטמא אדם כמשא³ וכמגע, ומטמא בהפסד⁴, ומטמא משכב ומרכב פגודה⁵.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי י"ב אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב קכט

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

- 1 אף על פי שלא ראתה דם - כלם מטמאות
2 למפרע מעת לעת או מפקידה לפקידה¹⁵. וזהו
3 הנקרא מעת לעת שבגדה. כיצד? אשה שהיתה
4 טהורה ואין לה וסת¹⁶, ובדקה עצמה בשחרית
5 ומצאה טהורה, ובחצי היום בדקה עצמה ומצאה
6 דם - הרי כל הטהרות שעשתה משעת פקידה
7 ראשונה עד שעת פקידה שניה טמאות למפרע¹⁷.
8 וכן אם בדקה היום ומצאה טהורה, ולאחר שנים
9 או שלשה ימים בדקה ומצאה דם - כל הטהרות
10 שעשתה מעת שבדקה ומצאה דם עד עשרים
11 וארבע שעות¹⁸ למפרע טמאות. ועד¹⁹ שלאחר
12 התשמיש - הרי הוא כפקידה, ושלפני התשמיש
13 - אינו כפקידה, מפני שאינה בודקת בו יפה²⁰.
- 14 ה. אשה שיש לה וסת וראתה דם בשעת וסתה -
15 דקה שעתה²¹ ואינה טמאה למפרע²². הגיע שעת
16 וסתה ולא בדקה עצמה, ולאחר ימים בדקה עצמה
17 ומצאה דם - הרי זו טמאה למפרע והרי היא בחזקת
18 נדה משעת וסתה. וזו היא טמאת וסתות האמורה
19 בכל מקום. ואם מצאה עצמה טהורה כשבדקה אחר
20 הווסת - הרי זו טהורה²³.
- 21 מטמאת רק את הטהרות שנגעה בהן משעת וסתה
ואילך. משנה, שם ב, א. (22) משנה, שם לט, א. והטעם,
שאנו מניחים שהדם בא בזמן הקבוע. (23) שם טז, א -
מחלוקת רב ושמואל, ופסק כרב בהתאם למקובל שהלכה
כרב נגד שמואל באיסורים. נימוקו של רב הוא: הבדיקה
הזכירה שלא בא דם ביום הוסת.
- 21 ו. כל אשה²⁴ שיש לה וסת²⁵ - תרגיש בעצמה:
22 מפקדת, או מתעטשת, או חוששת²⁶ פי כרסה²⁷
23 ושבולי מעיה²⁸, או אוחתה צמרונית²⁹, או ראשה
24 כבד עליה או איברה קבדין וכיוצא באלו. ויש
25 אשה שדרבה לראות בעת שיתחיל בה מקרה אחד
26 מאלו מיד בתחלתו, ויש אשה שתמתין³⁰ במקרה
27 זה שעה או שנים ואחר כך תראה הדם בסוף
28 הוסת. היתה למודה³¹ להיות רואה בתחלת הוסת
29 - כל הטהרות שעשתה בתוך הוסת טמאות³²;
30 היתה למודה להיות רואה בסוף הוסת - כל
31 הטהרות שעשתה בתוך הוסת טהורות³³, ואינה
- 32 חוששת אלא מפעם שדרבה לראות עד עת
33 שמצאה דם.
- 34 (24) משנה, שם סג, א. (25) כשם שקובעת וסת לימים
(ראה הלכה ד), כך קובעת וסת למקרים, והמשנה הנ"ל
מתפרשת בגמרא שם בווסתות למקרים ("וסתות דגופא"),
אולם מלשנונו של רבינו כאן משמע שמדובר באשה שיש
לה וסת קבוע איזה שהוא, ומטבען של הנשים שתופעות
המנויות כאן קודמות לראיית הדם. (26) מרגישה כבודת
וכאב. (27) מקום הטבור. (28) אותו מקום.
(29) צמרמרות. (30) שתמישין ותשאר במצב זה.
(31) רגילה בכך. (32) אם בדקה בסוף הווסת ומצאה דם,
אבל אם לא מצאה - טהורות, כמו שנתבאר בה"ה.
(33) משנה, שם.
- 34 ז. הרואה כהם³⁴ - טמאה למפרע עד עת הפקידה³⁵.
35 וכן הבגד שנמצא עליו הכתם טמא למפרע³⁶. ועד
36 כמה? עד שתאמר: בדקתי החלוק הזה ולא היה
37 עליו כתם. אפילו כפסתו ולא בדקתו³⁷ - טמא מקדם
38 הכפוס למפרע עד שעת בדיקה. ואפילו נמצא הכתם
39 לח³⁸ - הרי זה מטמא למפרע עד שעת הבדיקה;
40 שאני אומר: מימים היה שם³⁹ ועתה נפלו עליו מים
41 ונעשה לח.
- 34 (34) שם ד, ב - אם מצאה כתם של דם על גופה או על בגדה
(דיני כתם מבוארים בהל' איסורי ביאה פ"ט). (35) אפילו
אם עבר יותר ממעת לעת משעת הפקידה (רבינו בפירושו
למשנה). יוצא מזה חומרא בכתם יותר מבראיית דם ממש,
שהרי בראייה קובע הזמן הקצר יותר: או מעת לעת או שעת
הבדיקה (ראה למעלה ה"ד). וטעמו של דבר מבואר
בכסף-משנה בשם הר"י קורקוס, מפני שאפשר לה שלא
להרגיש בכתם זמן רב, אבל אם היא מוצאת עכשיו דם
ממש - אין לחשוש שמא בא לפני זמן רב. (36) הטהרות
שנגעו בבגד אחרי שנבדק - טמאות. (37) כשהיא אומרת
שלא בדקתה, אבל בסתם אנו תולים שבדקה לפני הכביסה.
שם נו, ב. (38) אין אנו אומרים שהלחות מוכיחה שהכתם
טרי ולא הספיק להתייבש. כתנא-קמא במשנה שם נו, א.
(39) ונתייבש.
- 42 ח. וכל הנשים שדין שעתן⁴⁰ - פתמן בראיתן⁴¹,
43 ואינו מטמא אותן למפרע. כל אלו הנשים
44 הטמאות למפרע, בין ראתה דם בין מצאה כתם
45 - מטמאות משכב ומרכב למפרע לטמא אדם
46 ובגדים. וכן רגן ומימי רגליהן טמאין למפרע.
47 ואפילו כלי חרש המקנה צמיד פתיל⁴² מטמאות
48 אותו למפרע. אבל אינן מטמאות את הבועל
49 למפרע משום בועל נדה, אלא משום נוגע
50 בלבד⁴³. אבל הרואה כתם - הבועל אותה מאחר
51 שנמצא הכתם טמא משום בועל נדה⁴⁴.
- 40 (40) אשה שיש לה וסת קבוע, וארבע נשים המנויות לקמן
פ"ד ה"א. (41) דין הכתם כדין ראיית דם, כרבי חנינא בן

18 וְרֵאֲתָהּ דָם, וְאַחֲרַיִם כֶּף הַפִּילָה רוּחַ⁴ או דָּבָר שְׁאִינוּ
19 וְלֹד - הָרִי זֶה בְּחֻזְקָתָהּ⁵ וְדִיָּה שְׁעָתָה. רֵאֲתָהּ דָם וְאַחֲרַיִם
20 כֶּף הַפִּר עֲבָרָה⁶ - הָרִי זֶה מִטְמֵאָה לְמַפְרַע כָּכָל
21 הַנָּשִׁים. אִי זֶה הִיא מְנִיקָה? כָּל עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה
22 חֲדָשׁ מִיּוֹם הַלֵּדָה. אֶפְלוּ מֵת בְּנָה בְּתוֹךְ זְמַן זֶה אוֹ
23 שְׂגָמְלָתָהּ אוֹ נִתְנָתָהּ לְמְנִיקָה - דִּיָּה שְׁעָתָה. אֲכָל
24 אַחֲרַיִם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה חֲדָשׁ, אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא מְנִיקָה
25 וְהוֹלֶכֶת - הָרִי זֶה מִטְמֵאָה לְמַפְרַע כָּכָל הַנָּשִׁים. אִי זֶה
26 הִיא בְּתוֹלָה? כָּל שְׁלֹשׁ רֵאֲתָהּ דָם מִיָּמֶיהָ. בְּתוֹלָת
27 דְּמִים⁷ אֲמָרוּ, לֹא בְּתוֹלָת בְּתוֹלִים⁸. כִּיצַד? אֶפְלוּ
28 נִשְׁאֵת וְרֵאֲתָהּ דָם מִחֻמַּת נִשְׁוֹאִין⁹, או יֵלֶדֶת וְרֵאֲתָהּ
29 דָם מִחֻמַּת לֵדָה - עֲדִין הִיא בְּתוֹלָה לְעִנְיַן טְמֵאָה
30 וְדִיָּה שְׁעָתָה. אִי זֶה הִיא זִקְנָה? כָּל שְׁעָבְרוּ עָלֶיהָ
31 שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים סָמוּךְ לְזִקְנוּתָהּ וְלֹא רֵאֲתָהּ דָם. וְאִי
32 זֶה הִיא סָמוּךְ לְזִקְנוּתָהּ? כָּל שֶׁחֲבָרוּתָהּ קוֹרְאוֹת לָהּ
33 זִקְנָה בְּפָנֶיהָ וְאֵינָה מְקַפֶּדֶת¹⁰. עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ
34 עוֹנוֹת¹¹ וְרֵאֲתָהּ, וְחֲזָרוּ וְעָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת
35 אַחֲרוֹת או פְּחוֹת או יִתְרָה¹² וְרֵאֲתָהּ - הָרִי הִיא כָּכָל
36 הַנָּשִׁים וּמִטְמֵאָה לְמַפְרַע.

(2) אינן טמאות למפרע (ראה למעלה פרק ג הלכה ה).
(3) שם ה, ב אמר סומכוס בשם רבי מאיר, שהכרת העובר
היא שלושה חדשים אחר תחילת העיבור. (4) שלפוחית
מליאה רוח. (5) בחזקת מעוברת ואין אנו אומרים
שההפלה הפסיקה את העיבור. (6) סמוך לראייתה.
(7) שלא ראתה דם לפני כן. (8) שלא נבעלה. (9) מחמת
בעילה, והדמים הם דם בתולים. (10) ואף על פי שהיא
מתביישת. (11) עונה היא שלושים יום. (12) ימי העונות
לא היו מכוונות בדיוק לימי העונות הראשונות.

37 ב. בְּתוֹלָה¹³ שֶׁרֵאֲתָהּ דָם אֶפְלוּ שׁוֹפְעֵת¹⁴ כָּל שְׁבָעָה
38 או דוֹלְפָת¹⁵ - הָרִי זֶה פֶּעַם אַחַת¹⁶. רֵאֲתָהּ דָם וּפְסָקָה
39 וְחֲזָרָה וְרֵאֲתָהּ - הָרִי זֶה שְׁתֵּי פְעָמִים.

(13) בתולת דמים. (14) בלי הפסק. (15) טיפה אחר טיפה
בלי הפסק ניכר. (16) ודיה שעתה.

40 ג. תִּינָקֶת שְׁלֹא הִגִּיעַ זְמַנָּהּ¹⁷ לְרֵאוֹת וְרֵאֲתָהּ דָם פֶּעַם
41 רֵאֲשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה - דִּיָּה שְׁעָתָה; רֵאֲתָהּ פֶּעַם שְׁלִישִׁית
42 - מִטְמֵאוֹת לְמַפְרַע¹⁸. [עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים¹⁹
43 וְאַחֲרַיִם כֶּף רֵאֲתָהּ - דִּיָּה שְׁעָתָה]²⁰; עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה
44 חֲדָשִׁים אַחֲרֵים וְאַחֲרַיִם כֶּף רֵאֲתָהּ - דִּיָּה שְׁעָתָה; עָבְרוּ
45 עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים אַחֲרֵים וְרֵאֲתָהּ - מִטְמֵאָה
46 לְמַפְרַע²¹.

(17) בגיל למטה משתים עשרה שנה ויום אחד או טרם
שצמחו לה שתי שערות במקום מסוים. הרשב"א בתורת
הבית הארוך (מביאו הכסף משנה כאן) מפרש טעם דינים
אלה ואומר: סתם תינוקות שלא הגיע זמנה לראות אין לה
דמי נידות ואם ראתה פעם אחת הרי זה מקרה שאינו מעיד
על שינוי טבעה, ולפיכך ראייה שנייה נידונה כראשונה ואינה

אנטיגנוס שם ה, א. (42) כיסוי צמוד ומהורק לכלי. כלי
חרס שכזה אינו מיטמא בטומאת מת וכדומה אלא בהיסט
ע"י נדה וזב וזבה. (43) ואינו מטמא משכב ומושב. שם ו,
א. כתנא קמא בברייתא. (44) משנה, שם יד, א. "ומודים
חכמים לרבי עקיבא ברואה כתם שטמאה את בועלה".

1 ט. מְעַבְרַת שֶׁהוּצִיא הַעֶבֶר אֶת יָדוֹ וְהִחֲזִירָה - אִמּוֹ
2 טְמֵאָה לֵדָה⁴⁵. וְטְמֵאָת יוֹלֶדֶת יָד⁴⁶, וְטְמֵאָת מַעַת
3 לַעֲת⁴⁷ או מְפַקִּידָה לְפַקִּידָה לְמַפְרַע כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרַנּוּ⁴⁸,
4 וְטְמֵאָת וְסִתּוֹת⁴⁹, וְטְמֵאָת כְּתָמִים⁵⁰ - הַכֹּל מִדְּבָרֵי
5 סוֹפְרִים. וְטְמֵאָתָם מִסְּפֵק. לְפִיכָף אֵין שׁוֹרְפִין עָלֶיהֶן
6 תְּרוּמָה וְקֳדָשִׁים⁵¹, אֲלֹא תוֹלִין⁵². וְכֵן חֲלִין שְׁנַעֲשׂוּ
7 עַל טְהֵרַת הַקֹּדֶשׁ⁵³ שֶׁנִּטְמָאוּ בָּאֵלוּ - תוֹלִין. אֲכָל
8 הַנְּעָשִׂים עַל טְהֵרַת הַתְּרוּמָה, וְחֲלִין הַטְּבוּלִין
9 לַחֲלָה⁵⁴ - אֵין מִתְטַמְּאִין⁵⁵ כָּכָל אֵלוֹ הַטְּמֵאוֹת שֶׁהֵן
10 מִדְּבָרֵיהֶן. נִמְצְאָתָה אוֹמֵר, שֶׁכָּל אַחַת מֵאֵלוֹ הַנָּשִׁים,
11 וּמִשְׁכָּן וּמִרְכָּבָן וּרְקָן וּמִיָּמִי רִגְלֶיהֶן, וּבִזְעֵל רוּאָה
12 כְּתָם מֵאַחֲרַיִם שֶׁנִּמְצָא הַכְּתָם, וּבִזְעֵל יוֹלֶדֶת מֵאַחֲרַיִם
13 שֶׁיָּצָא הָאֵיבָר⁵⁶ וְחֲזָר - כָּלֵן אֲבוֹת טְמֵאוֹת מִדְּבָרֵי
14 סוֹפְרִים.

(45) מימרא של רב הונא, שם כח, א. (46) בספרים
שלפנינו, הקיפו בטעות בסוגריים את המלה "יד". הכוונה
לדין שנאמר למעלה: "שהוציא העובר את ידו". ומשמיענו
רבינו שטומאתה מדברי סופרים כמו הטומאות האחרות
המנויות כאן. בדפוס רומא (ר"מ) ובכת"י תימן, אין
סוגריים. (47) ראה למעלה ה"ד. נדה טו, א: "מעט לעת
דרבנן". (48) המעתיק שמחק את המילה "יד", העמיד כאן
נקודה ויש למחקה. (49) אשה שיש לה וסת קבוע ובדקה
עצמה זמן מסויים אחרי שעת וסת ומצאה דם - טמאה
למפרע עד שעת הוסת (ראה למעלה ה"ה). וטומאה למפרע
זו היא מדרבנן. כרב נחמן בר יצחק לדעת רב, שם טז, א.
(50) שם טו, א: "וכתמים דרבנן". (51) ראה למעלה פ"ב
ה"י. (52) לא אוכלים אותם ולא שורפים. נשארים
ועומדים בספק. (53) חסידים הראשונים הקפידו שחוליהם
ייעשו באותה הזהירות וההרחקה מכל טומאה המחייבות
בקדשים, ויש מהם הקפידו רק כטהרת תרומה שהיא נמוכה
מטהרת קודש. (54) עיסה שלא הפרישו ממנה חלה,
נקראת "טבל". (55) שם. ודף ז, א כלשון אחרון.
(56) של העובר.

יום ש"ק י"ג אייר ה'תשע"ח

פֶּרֶק רְבִיעִי

(1) יבאר הנשים שדיין שעתן ואינן מטמאות למפרע, תקנת
חכמים שבכל יום בודקות עצמן שחרית וערבית, כל
הכתמים הבאים מבין ישראל או מהגויים, הכשר כתמים
המטמאים, והאשה שמתה ויצאה ממנה דם.

15 א. אֲרַבַּע נָשִׁים דִּין שְׁעָתָה² וְאֵינָן מִטְמֵאוֹת לְמַפְרַע.
16 וְאֵלוֹ הֵן: מְעַבְרַת וּמְנִיקָה, וּבְתוֹלָה וְזִקְנָה. אִי זֶה הִיא
17 מְעַבְרַת? מְשִׁיבֵר עֲבָרָה³. הִיתָה בְּחֻזְקָת מְעַבְרַת

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ג אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב קלא

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

20 ז. חֲקָמִים תִּקְנוּ לָהֶן לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת בּוֹדְקוֹת
21 עֲצָמָן בְּכָל יוֹם, בְּשַׁחֲרִית³¹ מִפְּנֵי טְהוּרוֹת שָׁל
22 עֲרִבִית³², וּבְעֶרְבִית³³ מִפְּנֵי טְהוּרוֹת שָׁל שַׁחֲרִית³⁴. וְכָל
23 אוֹכֵלֶת תְּרוּמָה³⁵ בּוֹדֶקֶת בְּשָׁעָה שְׁאוּכֵלֶת בְּתְרוּמָה³⁶,
24 וְכָל אִשָּׁה בּוֹדֶקֶת בְּשָׁעָה שְׁעוֹכֵרֶת³⁷ לְשִׁמְשׁ מְטָתָהּ
25 מִפְּנֵי הַטְּהוּרוֹת³⁸. אֲבָל אִם לֹא הָיְתָה עוֹסֶקֶת בְּטְהוּרוֹת
26 - אֵינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה לְבַעֲלָהּ; שְׁכָל הַנָּשִׁים שֵׁשׁ
27 לָהֶן וְסֵת³⁹ - בְּחֻזְקַת טְהוּרָה לְבַעֲלִיהֶן⁴⁰, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ
28 בְּעֵנֶן נִדְהָ.

31 צריכה לבדוק. (32) הערב שעבר, אם לא תבדוק
שחרית וטראה דם במשך היום ייטמאו למפרע כל הטהרות
שעשתה אחר הבדיקה האחרונה. (33) בודקת.
34 שנגעה בהן במשך היום. (35) בת כהן שלא נישאה
לישראל או ללוי, אשת כהן ושפחתו הכנענית. (36) וטמא
אסור לאכול תרומה. (37) כלומר, לפני תשמיש. (38) שם
יא, ב. פירוש, מפני שהיא צריכה לבדוק עצמה אחר תשמיש
מפני הטהרות, שמה ראתה דם מחמת תשמיש חייבוה
לבדוק גם לבעלה, היינו לפני תשמיש. (39) זמן קבוע
לראיית דם נידות. (40) משמע, שאשה שאין לה וסת קבוע
חייבת לבדוק לבעלה אף על פי שאינה עוסקת בטהרות וכן
פסק רבינו בפירוש בפרק ד מהלכות איסורי ביאה הלכה ט.

29 ח. חֻזְקַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְפָרְקָן⁴¹ בְּחֻזְקַת
30 טְהוּרָה⁴², וְאֵין הַנָּשִׁים בּוֹדְקוֹת אוֹתָן; אֲבָל מִשְׁהִגִּיעוּ
31 לְפָרְקָן צְרִיכוֹת בְּדִיקָה⁴³, וְנָשִׁים בּוֹדְקוֹת אוֹתָן.

41 שלא הגיע זמןן לראות דם נידות. ראה למעלה הלכה
ד. (42) מניחים אנו שלא ראו והן טהורות לכל דבר.
43 מניחים אנו, שכבר זב ממנה דם נידות ולא הבחינה
בדבר מחוסר ידיעה ואין לסמוך על בדיקתה כל זמן שאינה
בקיאה בבדיקה ולפיכך נשים מבוגרות בודקות אותה.

32 ט. הַחֲרָשֶׁת⁴⁴ וְהַשּׁוֹטָה וּמִי שֶׁנִּטְרָפָה דַּעְתָּהּ בַּחֲלִי,
33 אִם יֵשׁ לָהֶן פְּקָחוֹת מִתְקַנְנוֹת אוֹתָן⁴⁵ - הֲרִי אֵלוֹ
34 אוֹכֵלוֹת בְּתְרוּמָה.

44 אינה שומעת ואינה מדברת ודינה כשוטה.
45 בודקות ומטבילות אותן אם היא צריכה טבילה.

35 י. כָּל הַפְּתָמִים⁴⁶ הַבָּאִים מִבֵּין יִשְׂרָאֵל⁴⁷ - בְּחֻזְקַת
36 טְמָאָה, וְהַבָּאִים מִבֵּין הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - בְּחֻזְקַת
37 טְהוּרִין⁴⁸. וְהַנִּמְצָאִים בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל - טְהוּרִים, שֶׁלֹּא
38 נִחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁלִיךְ בָּתְמִיהֶן, אֲלֹא מִצְנִיעֵין
39 אוֹתָם⁴⁹. לְפִיכָךְ, כָּל הַפְּתָמִים הַנִּמְצָאִים בְּכָל מְקוֹם -
40 טְהוּרִין, חוּץ מִן הַנִּמְצָאִים בְּחוּרִים⁵⁰ וּסְבִיבוֹת בֵּית
41 הַטְּמָאָה⁵¹. וְכָל טְמָאָתָן בְּסֶפֶק, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ⁵².

46 בגדים שעליהם כתמי דם. (47) ראינו שבאו מבין
ישראל. (48) לא גזרו טומאה על כתמיהן, אף על פי שגזרו
על דמן (ראה למעלה פרק ג הלכה ט). (49) ולפיכך יש
להניח שכתמי גויות הם. (50) שהם מקום מוצנע.
51 חדר מיוחד לנשים בימי טומאתן (רש"י שם).

מחזקת את כוחה של הראשונה, אבל כשראתה פעם
שלישית מעידות השתיים על הראשונה שקדמה להן שאינה
מקרה והוחזקה תינוקת זו בדם נידות. (18) מעת לעת או
מפקידה לפקידה. והמדובר בראיה שלישית, אבל שתי
הראיות הראשונות נשארו כדין ודיין שעתן אף על פי
שהוברר הדבר שלא היו מקריות, וטעמו של דבר, מפני
שהטומאה למפרע אינה מן התורה הקילו בה בתינוקות.
(19) בלי ראייה, אנו אומרים נסתלקו דמיה. (20) נידונה
כראיה ראשונה. (21) בראיה השלישית, אבל שתי הראיות
הראשונות אינן מטמאות למפרע.

1 ד. תִּינִיקַת שְׁהִגִּיעַ זְמַנָּה לְרִאוֹת וְרִאָתָהּ פַּעַם רִאשׁוֹנָה
2 - דִּיהָ שְׁעָתָה; שְׁנִיָּה - מְטָמְאָה לְמַפְרָע²². עֲבְרוּ
3 עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים²³ וְאַחֵר כָּךְ רִאָתָהּ - דִּיהָ
4 שְׁעָתָה²⁴; עֲבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים אַחֲרִים וְאַחֵר
5 כָּךְ רִאָתָהּ - מְטָמְאָה לְמַפְרָע²⁵.

(22) אם הגיע זמנה לראות, היינו כשגילה משתים עשרה
שנים ויום אחד ולמעלה וצמחו לה שתי שערות, דמי נידה
מצויים בה ולפיכך ראייה שנייה מעידה על בגרותה לדבר
זה וזו היא בתולת דמים שבהלכה א בפרק זה. (23) ללא
ראיה. (24) ההפסק הזה מוכיח שלא הגיעה עדיין לנידות
קבועה. (25) אומרים אנו שכך הוא וסת שלה.

6 ה. מְעַבְרַת וּמְנִיקָה וּזְקָנָה וּבְתוּלָה שְׁהִגִּיעַ זְמַנָּם
7 לְרִאוֹת שְׂרָאוֹ רִאָתָהּ רִאשׁוֹנָה - דִּין שְׁעָתָן; רִאוֹ פַּעַם
8 שְׁנִיָּה - מְטָמְאוֹת לְמַפְרָע כְּכָל הַנָּשִׁים, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.
9 וְאִם רִאוֹ הָרִאשׁוֹנָה בְּאַנְס²⁶ - אֵף בְּשְׁנִיָּה דִּין שְׁעָתָן.

(26) כגון שקפצה או נבהלה. אף על פי שראייה באונס
מטמאה, אינה מועילה להוציאה מחזקת סילוק דמים.

10 ו. מְעַבְרַת אוֹ מְנִיקָה שְׂרִאָתָהּ דָם וְעֲבְרוּ עָלֶיהָ
11 שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים וְאַחֵר כָּךְ רִאָתָהּ - דִּיהָ שְׁעָתָה; עֲבְרוּ
12 עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים אַחֲרִים וְרִאָתָהּ פַּעַם שְׁנִיָּה,
13 שְׁהִיא שְׁלִישִׁית לְרִאָתָהּ רִאשׁוֹנָה - מְטָמְאוֹת
14 לְמַפְרָע²⁷. הָרִאָה דָם אַחֵר דָם טְהוֹר²⁸ בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים
15 וְאַרְבַּע שָׁעוֹת²⁹ - דִּיהָ שְׁעָתָה. וְכָל שְׂדֵינָה שְׁעָתָה, אֵף
16 עַל פִּי שְׁאִינָה מְטָמְאָה לְמַפְרָע - צְרִיכָה שְׁתַּבְּדֹק
17 עֲצָמָהּ תָּמִיד. וְכָל אִשָּׁה הַמְרַבָּה לְבִדֵּק - מְשַׁפְּחֶת;
18 חוּץ מִן הַנִּדָּה וְיוֹשֶׁבֶת עַל דָם טָהוֹר, שְׁאִין הַבְּדִיקָה
19 מוֹעֵלֶת לָהֶן כְּלוּם³⁰.

(27) במשנה שם (י, ב) שנינו: "רבי יוסי אומר, מעוברת או
מניקה שעברו עליהן שלוש עונות (ולא ראו) דיין שעתן".
ומפרש רבינו שהמדובר, כשראתה דם ואחרי כן עברו עליה
שלוש עונות ולא ראתה, ורבי יוסי ממשיך ואומר: בראייה
ראשונה, אבל בשנייה מטמאה מעת לעת, וזה לא כפירוש
רש"י. (28) דם של יולדת מיום שמיני ללידת זכר עד יום
ארבעים ומיום חמישה עשר ללידת נקיבה עד שמונים נקרא
דם טוהר ואינו מטמא. (29) משעה שנגמרו ימי דם טוהר.
30 בימי נידות אפילו אם לא תמצא כלום היא נשארת
בטומאתה, ובימי דם טוהר אפילו אם תמצא דם היא טהורה
ולפיכך הבדיקה מיותרת.

קלב שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ג אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב

מתוך מהדורות וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

- 52) בפרק ט מהלכות איסורי ביאה הלכה א. הספק הוא, שמא דם זה אינו מן החדר שדמיו טמאים אלא מן הפרודור, שדמיו טהורים.
- 1 יא. כל הכתמים הטמאין מעבירין עליהן⁵³ שבעה
2 סממנים, ואחר כך - בין עבר הכתם בין לא עבר -
3 מטבילו וטהור⁵⁴. שאם לא עבר כלל - הרי הוא
4 צבוע; ואם עבר או כהה - הרי זה כתם, ומאחר
5 שעברו עליו הסממנים כבר בטל, אף על פי
6 שרשומו נכר. ואפילו כתם של דם נדות ודאי - פיון
7 שהעביר עליו שבעה סממנים בטל⁵⁵, ומטבילו
8 ועושה טהרות על גביו.
- 53) מכבסים את מקום הכתם. (54) פליאה, שהרי במשנה כתוב בפירוש, שאם לא עבר "הרי זה צבוע וכו' ואינו צריך להטבילו". ורבינו עצמו כותב כאן: "הרי הוא צבוע" ואם כן למה צריך טבילה? ופירש בכסף משנה, שמפני שהיה על הבגד ספק טומאה טעון טבילה, ומה שאמרו במשנה אינו צריך להטבילו פירוש, אינו צריך טבילה שניה, אחר הכביסה כשהטבילו לפני הכביסה. ובמשנה המדובר כשהטבילו לפני הכביסה, ואם עבר צריך להטבילו שנית. וקשה להבין מה מועילה הטבילה לפני הכביסה, הלא הכתם קיים ומטמא גם אחרי הטבילה?]. (55) אפילו אם ניכר רושם הכתם רואים אותו כאילו אינו, מפני שאין דרכם של אנשים להקפיד על הרושם שנשאר אחרי כביסה יסודית שכזו (רב אשי שם בראש העמוד).
- 9 יב. בגד שאבד⁵⁶ בו כתם - מעבירין על כל הגד
10 שבעה סממנים ומטבילו. אבדה בו שכבת זרע: אם
11 היה חדש⁵⁷ - בודקו במחט⁵⁸; ואם היה שחוק⁵⁹ -
12 בודקו בפתמה⁶⁰.
- 56) מקום הכתם אינו ידוע, אבל ברור הדבר שיש בו כתם. (57) אם הבגד חדש. (58) עובר בחורו של מחט על שטח הבגד וכשיגיע למקום הזרע יתעכב המחט. (59) בגד ישן שנשחק. (60) מעמידו נגד השמש וקרניה חודרות לעיני המסתכל מפני שהבגד שחוק, אבל המקום שנבלע בו הזרע הוא סתום, ואין אור השמש נראה. ובגד חדש כולו עבה ואין האור עובר בו.
- 13 יג. בגד⁶¹ שהיה עליו כתם והטבילו ועשה על גביו
14 טהרות, ואחר כך העביר על הכתם שבעה הסממנים
15 ולא עבר - הרי זה צבוע, וטהרות שעשה טהורות,
16 ואין צריך להטבילו פעם אחרת. ואם עבר הכתם או
17 כהה עינו - הרי זה כתם, וטהרות טמאות⁶², שהרי
18 הקפיד על הכתם להסירו, וצריך להטבילו פעם
19 שנייה לטהרו.
- 61) עיקרי הדינים שבהלכה זו נאמרו כבר בהלכה יא והוכפלו כאן מפני דיני הטהרות שנעשו על גבו לפני הכיבוס, שלא נאמרו שם. (62) מלשנו משמע שהמדובר בטהרות שנעשו לפני הכביסה, אבל ברור שגם אלה שנעשו אחר הכביסה לפני הטבילה - טמאות.

יד. כתם שהעביר עליו ששה סממנים ולא עבר,
ואחר כך העביר עליו צפון⁶³ ועבר - הרי הטהרות
שנעשו על גביו טמאות. אף על פי שהצפון מעביר
הצבע⁶⁴, הואיל ולא העביר עליו שבעת הסממנים -
הרי זה בחזקת כתם⁶⁵, ושם אלו העביר השביעי
היה עובר. העביר עליו שבעת הסממנים ולא עבר,
וחזר והעביר עליו פעם שנייה ועבר⁶⁶ - כל הטהרות
שנעשו על גביו בין תכבסת ראשונה לשנייה
טהורות⁶⁷, וכל הטהרות שנעשו על גביו אחר
תכבסת שנייה טמאות; הואיל וגלה דעתו שהוא
מקפיד עליו ורוצה להוציא רשומו - הרי זה טמא
עד שיטבילו⁶⁸. ויטבילו. כבר בארנו בהלכות אסורי
ביאה שבעת הסממנים שמעבירין על הכתם מה הן
והיאך מעבירין אותן.

63) רש"י מפרש: "שאבון בלעז", פירוש, סבון. (64) ואם כן אפשר שאין כאן דם כלל (ראה פרק ט מהלכות איסורי ביאה הלכה לו ומגיד משנה שם). (65) מכיוון שחכמים הצריכו בדיקה אין לטהרו בלי אותה הבדיקה. (66) ברייתא שם: "העביר עליו שבעה סימנים ולא עבר, שנאן (חזר והעבירם) ועבר, טהרותיו טהורות". ופירשה רבי זירא שהכוונה לטהרות שנעשו בין תכבוסת ראשונה לשנייה אבל אלה שנעשו אחר תכבוסת שנייה - טמאות. (67) עבר דווקא, שהועילו מעשיו, אבל אם לא עבר אין הקפדתו מועילה לטמא. ונההיה שלפני כיבוס ראשון טהורים מפני שכיבוס זה אינו מוכיח הקפדה לנקות הבגד, שהרי הוא רוצה שהכיבוס לא יועיל. (68) שיטביל גם את הרישום שנשאר.

טו. האשה שמתה ויצאה ממנה דם⁶⁹ - מטמא
משום כתם⁷⁰, שהמקור מקומו טמא⁷¹. אף על פי
שיצא הדם⁷² אחר שמתה ואין כאן נדה, הואיל
ומקום טמא יצא - מטמא טמאת כתמים⁷³. ואם
היה בו רביעית - מטמא באהל⁷⁴ ומטמא משום
כתם⁷⁵.

69) אפילו כל שהוא. (70) כלומר, משום דם נידות. (71) וכל הנמצא בו הוא אב הטומאה. (72) פירוש, שנעקר ממקומו במקור אחר מיתה, אבל אם נעקר מחיים ויצא לבית החיצון, אף על פי שלא יצא חוץ לגופה הרי זו נידה ממש (ראה פרק ה מהלכות איסורי ביאה הלכה ב). (73) טומאת נידות. (74) טומאת מת. כל דבר הראוי לקבל טומאה הנמצא באוהל שהמת בתוכו טמא שבעת ימים וטעון הזיית אפר פרה אדומה. ורביעית דם מן המת דינו לעניין זה כמת שלם. (75) לטמא משכב ומושב ומרכב כנידה ממש. מת חמור מנידה שהוא מטמא באוהל, ונידה חמורה שהיא מטמאה משכב ומושב ומרכב.

פרק חמישי

1) יבאר שנידה זבה ויולדת והזב לעולם הם בטומאתם עד שיטבילו, ודין יולדת שירדה לטבול מטומאה לטהרה ונעקר

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ג אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב קלג

מתוך מהדורות וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

(שם), שבית החיצון דינו כבלוע, והטומאה הנמצאת בו אינה מטמאה לא במגע וגם לא במשא, ולפיכך אמרו שאינו מטמא עד שיצא לחוץ. ראה תוספות שם ד"ה אמאי. (12) טבילת היולדת מועילה אמנם לטהר את כל הדם המכונס במקור, אבל אינה מטהרת את הדם שנעקר לפני הטבילה, ודם זה מטמא את האשה טומאת משא אבל אינו מטמאה טומאת ראייה שבעת ימים, מפני שתקופת דם טוהר מפסיקה את כל טומאות הראייה. (13) אחר שטבלה. (14) ודם המכונס במקומו במקור נקרא "מובלע", מה-שאיין-כן הדם שנעקר ממנו ויצא לבית החיצון.

דם ממנה בירידתה, ודין יולדת שטבלה אחר שבעה של זכר או י"ד של נקבה, ואם היא מצורעת מה דינה, וזה קטנה שטבלה בימי שימור שלה או בליל השימור, הוואה דם ביום י"א וטבלה לערב ליל שנים עשר או ביום שנים עשר.

1 א. הַזֶּבֶב וְהַזֵּבֶה וְהַנֶּגְדָה וְהַיּוֹלֶדֶת לְעוֹלָם הֵם בְּטָמְאָתָן
2 וּמִטְמְאִין אָדָם וְכָלִים וּמִשְׁכָּב וּמִרְכָּב עַד שִׁטְבָּלוֹ.²¹
3 אָפְלוּ נִתְאַחֲרוּ בָּמָה שָׁנִים בְּלֹא רֵאִית טְמֵאָה וְלֹא
4 טָבְלוּ - הֲרֵי הֵן בְּטָמְאָתָן.

(2) שבת סד, ב "בנדרתה תהא עד שתבוא במים" (ראה פ"ד מהלכות איסורי ביאה ה"ג, והגהות מיימוניות שם).

5 ב. יוֹלֶדֶת³ שֶׁלֹּא טָבְלָה אַחֵר שִׁבְעָה לְזָכָר וְאַרְבָּעָה
6 עֶשְׂרִי לְנִקְבָּה, כָּל דָּם שֶׁתִּרְאָה אָף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ
7 יָמֵי טָהָר - הֲרֵי הוּא כְּדָם הַנִּדּוֹת וּמִטְמֵא לֹחַ וְיִבְשׁ.⁴
8 לֹא תִלָּה הַכְּתוּב בְּיָמִים בְּלִבָּד, אֲלֹא בְיָמִים וּבְיָבֻלָּה.⁵

(3) משנה, נדה לה, א. (4) למעלה בפ"ה ה"א למדנו, שדם נידות מטמא בין כשהוא לח ובין כשנתייבש, ושאר הנוזלים של זבה ויולדת מטמאים כשהם לחים בלבד. ונחלקו בית-שמאי ובית-הלל בדין דם יולדת שלא טבלה אחר שבעת ימים ללידת זכר או אחר ארבעה עשר ללידת נקיבה. בית-שמאי אומרים, מכיוון שהתורה מטהרת דמיה בתוך ימי טוהר (ראה למעלה פ"ד ה"ו), הרי דם זה הוא כנוזלים אחרים ומטמא רק כשהוא לח. ובית-הלל סוברים, שהתורה טיהרה את דמי היולדת רק אחר שעברו שבעה ימים לזכר או ארבעה עשר לנקבה וגם טבלה, וכל זמן שלא טבלה, דמה טמא כדם נידות ומטמא גם כשהוא יבש. (5) בלשון הגמרא שם: "ביומי וטבילה תלה רחמנא". כלומר, דם טוהר מתחיל אחר טבילת היולדת. ואף-על-פי-כן נגמרים ימי טוהר אחרי ארבעים לזכר ושמונים לנקבה מיום הלידה.

9 ג. יוֹלֶדֶת⁶ שִׁירְדָה לְטָבֵל מִטְמֵאָה לְטַהֲרָה⁷ וְנִעְקָר
10 מִמֶּנָּה⁸ דָּם בִּירִידָתָה⁹ וְיָצָא חוּץ לְבֵין הַשָּׁנִים¹⁰ - הֲרֵי
11 זֶה טְמֵאָה¹¹, וְאֵין הַטְבִּילָה מוֹעֵלָת לָדָם זֶה¹², וְאָף עַל
12 פִּי שֶׁעֲדִין הִיא בְּשִׁטְרָה. וְאֵם נִעְקָר מִמֶּנָּה בְּעִלְיָתָה¹³
13 מִן הַמִּקְוָה - הֲרֵי זֶה טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא דָם טָהָר,
14 וְהַטְבִּילָה מוֹעֵלָת לְכָל הַדָּם הַמְכָּלֵעַ בְּאֵיבָרִים¹⁴
15 וּמִשִּׁיקָמָה אוֹתוֹ דָם טָהָר.

(6) מימרא של רב, שם מב, א. (7) אחרי שבעת ימים ללידת זכר או ארבעה-עשר יום ללידת נקבה. (8) מן המקום שדם נידות מכונס בו. (9) לפני שטבלה. (10) מקום מסויים ברחם (ראה פ"ה מהלכות איסורי ביאה ה"ב), וממנו ולחוץ נקרא בית החיצון. (11) כל זמן שהדם נמצא בבית החיצון, וכשִׁצָא טבול שנית ותיטהר אחר שקיעת החמה. ואע"פ שטומאה בלועה אינה מטמאה (חולין עא, א) דעת רבינו שבית החיצון אינו בלוע אלא בית הסתרים, כרבא שם, ובית הסתרים אינו מטמא במגע אבל מטמא במשא (ראה הלכות טומאת מת פ"א ה"ג וה"ח). ולפיכך טמאה האשה טומאת יום אחד, שהרי נשאה את הדם, וטעונה טבילה והערב שמש. ולדעת רבינו, כל הסוגיא שם נאמרה לפי דעת אביי

16 ד. יוֹלֶדֶת¹⁵ שִׁטְבְּלָה אַחֵר שִׁבְעָה שָׁל זָכָר וְאַרְבָּעָה
17 עֶשְׂרִי שָׁל נִקְבָּה, או אַחֵר סְפִירַת שִׁבְעָה יָמִים נְקִיִּים
18 אִם הִיתָה יוֹלֶדֶת בְּזוּב¹⁶ - הֲרֵי הִיא כָּל יָמֵי טָהָר
19 שֶׁלָּה בְּטָמֵא שִׁטְבָּל וְעֲדִין לֹא הִעֲרִיב שְׁמִשּׁוֹ, וְהֲרֵי
20 הִיא טְבוּלַת יוֹם¹⁷ בְּכָל אוֹתָן הַיָּמִים¹⁸. וְאֵינָה צָרִיכָה
21 טְבִילָה אַחֲרֵת בְּסוֹף יָמֵי טָהָר, אֲלֹא בְּמִשְׁלֵם הַיָּמִים¹⁹
22 הֲרֵי הִיא כְּטָבוּל יוֹם שֶׁהִעֲרִיב שְׁמִשּׁוֹ. בָּמָה דְּבָרִים
23 אֲמֹרִים שֶׁהִיא כְּטָבוּל יוֹם? לְעֻנָּן תְּרוּמָה וּמַעֲשֶׂר²⁰;
24 אֲבָל לְקִדְשִׁים הֲרֵי הִיא פְּרָאשׁוֹן לְטְמֵאָה²¹ שֶׁעֲדִין לֹא
25 טָבַל, אֲלֹא²² כְּמִי שֶׁנִּגְעַע בְּנֶדֶה או בְּטָמֵא מֵת שֶׁעֲדִין
26 לֹא טָבַל וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן. נִמְצָאתָ אֵתָּה לְמַד, שֶׁהַיּוֹלֶדֶת
27 בְּתוֹךְ יָמֵי טָהָר אוֹכֶלֶת בְּמַעֲשֶׂר²³ וּפּוֹסֶלֶת אֵת
28 הַתְּרוּמָה²⁴ כְּטָבוּל יוֹם, כְּמוֹ שִׁיתְּבָאָר. וְאֵם נָפַל
29 מִרְקָה וּמִדָּם טָהוֹרָה עַל כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה - הֲרֵי הוּא
30 בְּטָהוֹרָתוֹ, שֶׁמִּשְׁקָה טָבוּל יוֹם טָהוֹר כְּמוֹ שִׁיתְּבָאָר²⁵.
31 וּמִטְמֵאָה אֵת הַקִּדְשִׁים כְּזֶלֶד הַטְּמֵאוֹת²⁶ עַד שֶׁתִּשְׁלִים
32 יָמֵי טָהָר וְתִהְיֶה טְהוֹרָה לְכָל²⁷. וְיִרְאָה לִי, שֶׁמֵּאֲחֵר
33 שֶׁהִיא מִטְמֵאָה אֵת הַקִּדָּשׁ - שֶׁהִיא צָרִיכָה טְבִילָה
34 אַחֲרֵת בְּסוֹף²⁸ וְאַחֵר כֶּף תִּגַּע בְּקִדָּשׁ, אָף עַל פִּי
35 שֶׁאֵינָה צָרִיכָה טְבִילָה אַחֲרֵת לְאֲכִילַת הַתְּרוּמָה.

(15) משנה שם עא, ב. (16) בהלכות איסורי ביאה פ"ז ביאר רבינו, שיוולדת בזוב (שילדה בזמן שהיתה זבה) צריכה לספור שבעה ימים נקיים מראיית דם ואחר-כן טובלת, וימי טוהר מתחילים אחר יום טבילתה. (17) טמא שטבל ביום האחרון לטומאתו, נקרא "טבול יום" עד שקיעת החמה. (18) בלשון התלמוד: "טבולת יום ארוך". (19) כשיושלמו שלושים ושלושה יום לזכר וששים וששה ימים לנקבה מיום טבילתה. (20) לקמן יתבאר. (21) כבית-הלל במשנה שם. כבר ביארנו שראשון לטומאה עושה שני בחולין, שני עושה שלישי בתרומה (אבל לא בחולין), ותרומה שלישית עושה רביעי בקודש. (22) נראה שתיבה זו נשתרבה לכאן בטעות. (23) במסכת נגעים פ"ד, ג, שנינו: "טבול יום אוכל במעשר, העריב שמשו אוכל בתרומה". (24) עושה את התרומה שלישית לטומאה. (25) שם ה"ד. (26) וקדשים שנגעה בהם נעשו שני לטומאה. (27) פירוש, טהורה מטומאת טבול יום, שבה אנו עוסקים. ויוצא מזה שלתרומה תהיה טהורה ממש, ולקדשים תיטהר מטומאת ראשון לטומאה, אולם עדיין תפסול (ולא תטמא) את

קלד שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ג אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

למפרע. (39) בפ"ו מהלכות איסורי ביאה ה"ט. (40) אם נגעה בטהרות. (41) אם נבעלה. (42) עומדים בספק. (43) מלהביא קרבן חטאת. (44) אפילו אם לא תראה דם ביום השמור, כי טבילת לילה אינה מטהרת אותה. משכב ומושב דינם שוה לכל דבר, ולפיכך כותב רבינו לפעמים משכב ולפעמים מושב. אבל מרכב דין אחר לו, כמו שיתבאר לקמן בפ"ו.

ז. הַרְוָאָה⁴⁵ דָּם בְּיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר וְטָבְלָה לְעֶרֶב לַיִל שְׁנַיִם עֶשֶׂר - הָרִי זֶה מְטַמָּא מְשַׁכָּב וּמוֹשָׁב⁴⁶, אָף עַל פִּי שְׁאִינָה רְאוּיָה לְהִיּוֹת זָכָה גְּדוּלָּה⁴⁷, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ⁴⁸ בְּעֶנְיָן אֶסוּר נִדְּהָ.

(45) משנה שם ע"א, ב. (46) אבל פטורים מן הקרבן, כבית-הלל שם. (47) אפילו אם תראה דם ביום י"ב וי"ג, שהרי יום י"ב הוא תחילת תקופת נדה, ודם נידות אינו מצטרף לזיבה, אעפ"כ אין טבילת לילה מועילה לטהרה. (48) שם.

ח. טָבְלָה בְּיוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר⁴⁹ אַחֵר הִנֵּן הַחֲמָה, אָף עַל פִּי שְׁאִסוּרָה לְשֹׁמֵשׁ [עַד] לְעֶרֶב⁵⁰, אִם שִׁמְשָׁה - בּוֹעֵלָה טָהוֹר, וּמִשְׁכָּבָה וּמִמְכָּבָה טָהוֹרִין, אָף עַל פִּי שְׁרָאָתָה דָּם בְּיוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר אַחֵר הִטְבִּילָה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא תַּחֲלַת נִדְּהָ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ שֶׁם בְּאֶסוּר נִדְּהָ, וְאִינוּ מִצְטָרֵף לְיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר⁵¹, לְפִיכָךְ אֵינָה צְרִיכָה לְשַׁמֵּר יוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר⁵², אֲלָא טוֹבֵלָת וְעוֹסֶקֶת בְּטָהֳרוֹת. אָבֵל הַרְוָאָה דָּם בְּעֶשְׂרֵי - טוֹבֵלָת בְּיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר וּמִשְׁמֶרֶת אוֹתוֹ, שְׁאֵם תִּרְאָה בּוֹ דָּם אַחֵר טְבִילָה - נִטְמָאוּ כָּל טָהֳרוֹת שֶׁעָשְׂתָה וְנִטְמָא בּוֹעֵלָה, אָף עַל פִּי שְׁאִינָה רְאוּיָה לְהִיּוֹת זָכָה גְּדוּלָּה⁵³, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּעֶנְיָן נִדְּהָ.

(49) הלכה זו היא המשך ההלכה הקודמת. והמדובר, באשה שראתה ביום אחד עשר. (50) מדרבנן, גזירה שמא יעשה כך כשתראה ביום עשירי או לפניו. (51) לטמא למפרע. (52) ואם תראה בו טמא בטומאת נדה משעת ראייתה ואילך. (53) שהרי ראייה שלישית תהיה ביום שנים עשר, אחר גמר תקופת זיבה. והטעם, מפני שכל זמן שלא עבר עליה יום בטהרה בתקופת הזיבה, דינה כזבה קטנה.

ט. זָכ וְזָכָה גְּדוּלָּה שֶׁטָּבְלוּ בְּיוֹם שְׁבִיעִי⁵⁴ שְׁלֵהֵן, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ⁵⁵ - לֹא יִתְעַסְקוּ בְּטָהֳרוֹת⁵⁶ עַד לְעֶרֶב; שְׁמָא יֵרְאוּ טַמְאָה וְיִסְתְּרוּ שְׁבַעַת יְמֵי הַסְּפִירָה, וְנִמְצְאוּ אוֹתֵן הַטָּהֳרוֹת טַמְאוֹת לְמַפְרַע⁵⁷. אָף עַל פִּי שֶׁהֵן עוֹשִׂין מְשַׁכָּב וּמוֹשָׁב לְמַפְרַע⁵⁸ - אֵין מְטַמְּאִין כְּלִי חָרָס בְּהַפְסֵט⁵⁹ מֵאַחֵר שֶׁטָּבְלוּ, אָף עַל פִּי שֶׁחֲזָרוּ וְרָאוּ טַמְאָה וְסִתְּרוּ הַכֵּל, וְכָל כְּלִי חָרָס שֶׁהִסִּיטוֹ עַד שֶׁלֹּא רָאוּ טָהוֹר.

(54) משבעה נקיים. (55) בפ"ו מהלכות איסורי ביאה פי"א, שזבה מותרת לטבול ביום שביעי. (56) 'תורת כהנים' פרשת מצורע ט, ב. (57) פסחים פא, א. (58) שם.

הקודש עד שתביא קרבנותיה, מפני שמחוסר כיפורים פוסל את הקודש בנגיעה. וכן כתב רבינו בפירושו למשנה חגיגה (פ"ג מ"א), וכן בהלכות אבות הטומאות פ"י ה"ג וה"ט (ופליאה היא, למה לא הביא הכסף-משנה מקורות אלה). ודומה לכך אנו מוצאים לקמן (פ"ב וה"ה): "המשכבות והמרכבות טהורים", והכוונה - טהורים מטומאת משכב ומושב שהיא טומאה חמורה, אבל טמאים טומאת נגיעה (רבינו בפירושו למשנה טהרות פ"ז ה). ודומה לכך כתב רבינו גם בפ"ה מהלכות טומאת מת ה"ב, בדין אשה שהפילה "טמאה שבעה ימים" כנוגע במת, ואף-על-פי שהיא טמאה ארבעה עשר יום אם הפילה נקבה, אלא שם עוסק רבינו בדיני טומאת מת, ולא נגע כלל בטומאת יולדת שדיניה מבוארים במקומם. (28) בסוף ממש, היינו אחר הבאת קרבנותיה. [כך משמע מלשונו של רבינו בפ"ב מהלכות אבות הטומאות ה"ט]. כסף-משנה]. ואפילו אם טבלה אחר ששלמו ימי טוהר. ומה שאמרו בית-הלל (נדה ע"א, ב) "אינה צריכה טבילה באחרונה", הכוונה לתרומה, שהרי המדובר שם בכיכר של תרומה, אבל לנגיעת קודש צריכה טבילה. וכן פירש רש"י שם. (ראה השלמות).

ה. יוֹלֶדֶת שֶׁהִיא מְצֻרֶעֶת²⁹ וְטָבְלָה אַחֵר שְׁבַעַת שָׁל זָכָר אוֹ אֶרְבַּעַת עֶשֶׂר שָׁל נִקְבָּה - הָרִי דָם טָהַר שְׁלֵה טַמְא³⁰ פְּרָקָה וּכְמִימֵי רִגְלֶיהָ. וְכֵלָן³¹ כְּמִשְׁקִין טַמְאִין³². שְׁכָל הַמִּשְׁקִין הִטְמְאִין הַיּוֹצְאִין מֵהֵן כְּמִשְׁקִין שֶׁהֵן נֹגְעִין בָּהֶן³³; חוּץ מִזָּב וּכְיוֹצֵא בּוֹ³⁴, שֶׁהִרִי שְׁלֵשָׁה מִשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מִמֶּנּוּ³⁵ אֲבוֹת טַמְאוֹת, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ³⁶.

(29) משנה שם לד, א. (30) כבית-הלל שם. (31) דם טוהר, רוק ומימי רגלים. (32) שהם ראשון לטומאה. (33) שנינו במסכת טבול יום פ"ב מ"א: "משקין היוצאין מהן, כמשקין שהן נוגעין בהן, אלו ואלו תחילה" (תחילה - ראשון לטומאה). [ראה בהשלמות, מקור דין זה מהכתוב]. (34) נדה, יולדת וזבה. (35) שכבת זרע, רוק ומימי רגלים. (36) למעלה פ"א ה"ד.

ו. זָכָה קִטְנָה³⁷ שֶׁטָּבְלָה בְּיוֹם הַשְּׁמֹר שְׁלֵה אַחֵר הִנֵּן³⁸, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּעֶנְיָן אֶסוּר נִדְּהָ³⁹ - הָרִי מִגִּעָה⁴⁰ וּבְעִילָתָה⁴¹ תְּלוּיִים⁴²: אִם נִגְמַר הַיּוֹם וְלֹא רָאָתָה - כָּל שְׁנֹגְעָה בּוֹ טָהוֹר, וּבּוֹעֵלָה טָהוֹר וּפְטוּר⁴³; וְאִם רָאָתָה דָּם אַחֵר שֶׁטָּבְלָה - כָּל טָהֳרוֹת שֶׁעָשְׂתָה טַמְאוֹת, וְעוֹשָׂה מְשַׁכָּב וּמִמְכָּב, וּבּוֹעֵלָה חַיִּב חֲטָאָת. טָבְלָה כָּלִיל הַשְּׁמֹר קִדְּם שֶׁיַּעֲלֶה עֲמוּד הַשֶּׁחֶר - הָרִי זֶה כְּמִי שֶׁלֹּא טָבְלָה, וְעַדִּין עוֹשָׂה מִרְכָּב וּמוֹשָׁב⁴⁴.

(37) נדה ע"ב, א. אשה שראתה בתקופת הזיבה פעם אחת או פעמיים, בין ביום אחד בין בשני ימים בזה אחר זה, נקראת זבה קטנה וצריכה לשמור כל יום המחלת, ויום זה נקרא יום השימור, ואם עבר בטהרה וטבלה - טהורה. (38) עם צננון השמש, שאז מותר לה לטבול, אלא שאסורה לבעלה ולעשות טהרות כל היום, שמא תראה בו ביום ותיטמא

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ג אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב קלה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

בבגדים ובשאר פלים עד שלא פָּרַשׁ מִמֶּטְמְאֵיו - 13
הָרִי זֶה טִמְאָם⁸ וְעֵשָׂאן רֹאשׁוֹן לְטִמְאָה; וְהַנּוֹגֵעַ 14
בְּמֶרְכָּב - אֵינוֹ מִטְמֵא בְּגָדִים וְלֹא פְלִים אֲפִלוּ בִשְׂעַת 15
מִגְעוֹ. אֲבָל הַנוֹשֵׂא אֶת הַמְשָׁכָב אוֹ אֶת הַמֶּרְכָּב - הָרִי 16
זֶה מִטְמֵא בְּגָדִים וְשָׂרָר פְּלִים בִּשְׂעַת נְשִׂאתוֹ עַד 17
שֶׁלֹּא פָּרַשׁ מִמֶּטְמְאֵיו. וּמִנֵּיין שֶׁבִטְמֵאת מֶרְכָּב חֵלֶק 18
מִגְעוֹ מִמִּשְׁאֵו וּבִמְשָׁכָב לֹא חֵלֶק? שֶׁהָרִי הוּא אֹמֵר 19
בְּמִשְׁכָּב: וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יִכָּבֵּס בְּגָדָיו. 20
וּבְמֶרְכָּב הוּא אֹמֵר: וְכָל הַמֶּרְכָּב אֲשֶׁר יִרְכַּב עָלָיו 21
וְכָל הַנּוֹגֵעַ בְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתּוֹ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב, 22
וְלֹא נֶאֱמַר בּוֹ יִכָּבֵּס בְּגָדָיו. מִלְּמַד, שְׂאִינוֹ מִטְמֵא 23
בְּגָדִים בִּשְׂעַת מִגְעוֹ. וְנֶאֱמַר: וְהַנוֹשֵׂא אוֹתָם יִכָּבֵּס 24
בְּגָדָיו. אֶחָד הַנוֹשֵׂא אֶת הַמֶּרְכָּב אוֹ הַנוֹשֵׂא מִשְׁכָּב 25
מִטְמֵא בְּגָדִים בִּשְׂעַת נְשִׂאתוֹ. נִמְצְאָתָ לָמַד, שֶׁהַזָּב 26
וְהַזָּבִיחַ וְהַנֶּהֱדָה וְהַיּוֹלֶדֶת, וּמִשְׁכָּבָן רִקְנָן וּמִיָּמִי 27
רִגְלֵיהֶן, וְדָם נֶהֱדָה וְזָבָה וְיּוֹלֶדֶת וְזוֹבֵו שֶׁל זָב - כָּל 28
אֶחָד מֵאלוֹ אָב. וְאָדָם שֶׁנּוֹגֵעַ בְּאֶחָד מִכָּל אֵלֵּו אוֹ 29
נִשְׂאָן - מִטְמֵא בְּגָדִים וְשָׂרָר פְּלִים בִּשְׂעַת נְגִיעָתוֹ אוֹ 30
בִּשְׂעַת נְשִׂאתוֹ, וְאֵינוֹ מִטְמֵא לֹא אָדָם וְלֹא כָּלִי 31
חֶרֶשׁ⁹; שֶׁכָּל הַמִּטְמֵא אָדָם - מִטְמֵא כָּלִי חֶרֶשׁ¹⁰, וְכָל 32
שְׂאִינוֹ מִטְמֵא אָדָם - אֵינוֹ מִטְמֵא כָּלִי חֶרֶשׁ. הִנֵּה 33
לְמַדְתָּ, שֶׁכָּל טִמָּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ יִכָּבֵּס בְּגָדָיו - הָרִי זֶה 34
מִטְמֵא בְּגָדִים שֶׁיִּגַּע בָּהֶם¹¹ כָּל זִמָּן שֶׁלֹּא פָּרַשׁ 35
מִמֶּטְמְאָיו, וְעוֹשֶׂה אוֹתָן רֹאשׁוֹן לְטִמְאָה כְּמֹהוּ. 36
וּמִטְמֵא שָׂרָר פְּלִים בְּבָגָדִים, חוּץ מִכָּלִי חֶרֶשׁ, שְׂאִינוֹ 37
מִטְמֵא לֹא אָדָם וְלֹא כָּלִי חֶרֶשׁ אֶף עַל פִּי שְׂעָדִין לֹא 38
פָּרַשׁ. וְכָל טִמָּא שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ יִכָּבֵּס בְּגָדָיו - הָרִי 39
הוּא עַד שֶׁלֹּא פָּרַשׁ כְּאַחֵר שֶׁפָּרַשׁ, שְׂאִינוֹ מִטְמֵא 40
בְּגָדִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹלֵד, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר שְׂאִינוֹ 41
מִטְמֵא אָדָם וְלֹא כָּלִי חֶרֶשׁ. וּלְפִיכָךְ, הַנּוֹגֵעַ בְּמֶרְכָּב¹² 42
אֵינוֹ מִטְמֵא בְּגָדִים בִּשְׂעַת מִגְעוֹ, וְהַנוֹשֵׂא אֶת הַמֶּרְכָּב 43
מִטְמֵא בְּגָדִים בִּשְׂעַת נְשִׂאתוֹ, כְּמֹו שֶׁבְּאַרְנוֹ. 44

59) אם הזיזוהו מבלי לנגוע בתוכו. זב וזבה מטמאים כלי חרס בהיסט, ואפילו אם הכלי מכוסה בכיסוי מהורק (לקמן פ"ח ה"ג). ומשמיענו רבינו, שאם ראו זיבה ביום השביעי אחר טבילתם אינם מטמאים למפרע בהיסט, אע"פ שמטמאים משכב ומושב למפרע, ולפיכך הכלים שהסיטו בין טבילה לראייה - טהורים. במסכת מגילה ח, ב למדו דין זה מהכתוב.

פרק ששי

1) יבאר למה נאמר בתורה משכב ומושב ומה בין מרכב למושב, ודין מדף, והזב והזבה והנידה והיולדת ומצורע או נכרי שמתו, ודין כל מקום שאתה שומע טומאת מרכב ומושב אם צריך שיגע בהן הזב, ודין אוכלין ומשקין וכלים שאינם עשויים למשכב ומושב שישב עליהם הזב למעלה, כל שהוא למעלה מן הזב ואינו נוגע בו או למטה ממנו.

1 א. כָּבֵר בְּאַרְנוֹ², שֶׁהַזָּב וְהַזָּבִיחַ מִטְמֵאִין מִשְׁכָּב 1
וּמוֹשָׁב וּמֶרְכָּב. וְהַמְשָׁכָב וְהַמוֹשָׁב אֶחָד הוּא. וְלָמָּה 2
נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב? שֶׁהַמְשָׁכָב - הָרָאוֹי 3
לְשִׁכְיָה, וְהַמוֹשָׁב - הָרָאוֹי לְיִשְׁבָּה. וּבֵין שְׂשָׁב עַל 4
הַמְשָׁכָב אוֹ שְׂשָׁב עַל הַמוֹשָׁב - טִמְאָהוּ³. לְפִיכָךְ 5
אֵין אֹמֵר בְּכָל מְקוֹם מִשְׁכָּב לְבַד, וְהוּא הַדִּין 6
לְמוֹשָׁב. וְאֵי זֶהוּ מֶרְכָּב? זֶה הָרָאוֹי לְרִכְיָה⁴, כְּגוֹן 7
מְרַדְעַת הַחֲמֹור⁵ וְטַפְיטִין⁶ הַסּוֹס. 8

2) למעלה פ"א ה"א. 3) ב'תורת כהנים' פרשת מצורע פ"ב ה"ז, שנינו: "אין לי אלא בזמן ששכב על המשכב וישב על המושב, מנין שב על המושב וישב על המשכב? ת"ל יטמא - ריבה". 4) מיוחד לרכיבה. 5) מניחים אותה על גב החמור. 6) מין שטיח שרגילים להניחו על גב הסוס כשורוכבים עליו (כלים פכ"ג מ"ב). דעת רבינו, שכל דבר שיושבים עליו בפסוק רגליים נקרא מרכב ולא מושב (ראה 'תוספות יום טוב' כלים פ"א מ"ג, ד"ה מרכב). וכן כתב בפירושו למס' כלים פ"א מ"ג. ואפילו אותו חלק שהאדם יושב עליו ממש אינו מטמא משום מושב, אבל דעת רש"י (עירובין כז, א ובפירושו על התורה פרשת מצורע), שמרכב פירושו הדברים המסייעים לרכיבה, כגון החגורה, שמכניסים בטבעות שבאוכף וקושרים אותה תחת בטן הסוס ומחזיקה את האוכף, או העץ שהרוכב אוזח בו, או משעין עליו גבו, אבל המקום שהוא יושב עליו ממש בשעת רכיבה טמא משום מושב, וכן דעת הר"ש והרא"ש. (ויש לתמוה על רבינו שמנה (בפירושו למשנה הנ"ל) אוכף בין המטמאים טומאת מרכב, הלא התוספתא מס' כלים בבא בתרא פ"ב אומרת: "האוכף טמא מושב, והתפוס שלו טמא מרכב". אולי מדובר באוכף המיוחד לנשים שדרךן לירכב, כששתי רגליהן נמצאות בצד אחד של הסוס, וסובר רבינו שדינו כמושב).

9 ב. הַמְשָׁכָב וְהַמֶּרְכָּב - כָּל אֶחָד מֵהֶן אָב מֵאַבּוֹת 9
הַטְּמָאוֹת שֶׁל תּוֹרָה. מִטְמֵאִין אָדָם וְכָלִים בְּמִגְעַ, 10
וּמִטְמֵאִין אֶת הָאָדָם בְּמִשְׁאֵל⁷. וּמָה בֵּין מִשְׁכָּב 11
לְמֶרְכָּב? שֶׁהַנּוֹגֵעַ בְּמִשְׁכָּב, אִם הָיָה אָדָם וְנִגַּע 12

7) אע"פ שלא נגע, כגון שהרים קרש שטומאה מונחת עליו, וכן אם הניח כלי כבד על קצה הקרש מזה, ומפני כובדו עלה למעלה קצהו השני, שהטומאה עליה. ראה לקמן פ"ח ה"ב. 8) משנה, כלים שם. 9) 'תורת כהנים' פרשת מצורע פ"ב פרשת ב הי"א: "בגד הוא מטמא ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס". כלים אחרים למדו שם מהכתוב, שמיטמאים כבגדים שעל הזב. 10) זבים פ"ה מ"א. 11) ולא רק את הבגדים שהוא לבוש, ואע"פ שהנוגע הוא ראשון לטומאה, וראשון אינו מטמא כלים, גזרה התורה שיטמא "בחיבורים", פירוש, בשעה שהוא נוגע בטומאה וגופו מחבר את הטומאה ואת הכלים. 12) שלא נאמר בו "יכבס בגדיו".

ג. כָּל הַכָּלִים¹³ שֶׁנִּשְׁשָׂאוּ לְמַעַלָּה מִן הַזָּב - הֵם 45
הַנִּקְרָאִין מִדֶּף¹⁴, וְהֵם כָּלִים כְּכָלִים שֶׁהוּא נּוֹגֵעַ בָּהֶם, 46
שֶׁהֵם רֹאשׁוֹן לְטִמְאָה, וְאֵין מִטְמֵאִין לֹא אָדָם וְלֹא 47

1 פִּלִּים אֲבָל מְטַמְּאִין אֲכָלִין וּמַשְׁקִין, פֶּשֶׁאֶר וְלִדּוֹת
2 הַטְּמֵאָה. וְטִמְאָת מִדֶּף מְדַבְּרֵיהֶם¹⁵.

26 שֶׁהוּא לְמַעַלָּה עַל הָאָבֶן שֶׁעַל גִּבּוֹ - הַפֶּל וְלִדּוֹ
27 טְמֵאָה, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא לֹא אָדָם וְלֹא פִּלִּים; חוּץ מִן
28 הָאָדָם שֶׁעַל גִּבּוֹ הַזֶּה, שֶׁעַד שֶׁלֹּא פִּרַשׁ מִמְטַמְּאִין
29 מְטַמֵּא שָׂאֵר פִּלִּים, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ²⁸.

(22 כלים פ"א מ"ג. 23) ומפני כובדן הרב, אין כובדו של הזב מורגש על המשכב. (24) טומאת זו נקראת "אבן מסמא" (שם). ופירש רבינו שם: כמו (דניאל ו, יח): והיית אבן חדה ושמת על פוס גובא (ראה 'תפארת ישראל' בהקדמתו לסדר טהרות, אות ו). (25) באבן. פסקא זו באה ללמדנו, שלא תטעה לומר: כשם שאבן אינה חוצצת בפני הטומאה והיא חודרת לכל המשכבות שתחתיה, כך אויר אינו חוצץ וכשהזב שוכב על גבי סדין תלויה באויר למעלה מהם - נטמאו. ורבינו מוסיף וכותב "בשעת שכיבתו" להשיענו, שהכוונה לנגיעה דרך שכיבה או ישיבה, אבל נגיעה באחד מאיבריו אינו מטמא אלא זה שנגע בו ונעשה ראשון. (26) זבים פ"ה מ"ב: כל הנישא על גבי הזב - טמא. (27) כדין עליונו של זב. (ראה למעלה ה"ג, וראה 'תוספות יום-טוב' זבים פ"ה מ"ב, שמקיים את הגירסה: "מלמעלן, מטמאים אחד ופוסלים אחד". פירוש, אלה שהיו למעלה מן הזב מטמאים אוכלין ועושים אותם שני, והם פוסלים את התרומה שנעשית שלישי). (28) למעלה ה"ב.

30 ו. הָאֲכָלִים וְהַמַּשְׁקִין וְהַפִּלִּים שְׂאִינָן עֲשׂוּיִים לֹא
31 לְמַשְׁכָּב וְלֹא לְמוֹשָׁב וְלֹא לְמַרְכָּב שֶׁהֵיוּ לְמִטָּה, וְיֹשֵׁב
32 הַזֶּב וְכִיּוֹצֵא בּוֹ²⁹ עֲלֵיהֶם לְמַעַלָּה וְלֹא נִגְעוּ בָּהֶן - פֶּלֶן
33 טְהוֹרִין³⁰. אֲבָל אִם הָיָה הָאָדָם לְמִטָּה וְהַזֶּב לְמַעַלָּה,
34 אָף עַל פִּי שְׂאִינּוֹ נִגְעָה בּוֹ - הֲרִי זֶה טָמֵא מִשּׁוּם נוֹשָׂא
35 זֶב³¹, כָּכָל נוֹשָׂא דָּבָר שֶׁמְטַמֵּא בְּמִשָּׂא, שֶׁהַנוֹשָׂא
36 רִאשׁוֹן לְטִמְאָה³². הָא לְמִדַּת, שֶׁפֶל שִׁיחָה לְמַעַלָּה
37 מִן הַזֶּב - טָמֵא. בֵּין אָדָם, בֵּין פִּלִּים הָעֲשׂוּיִין לְמַשְׁכָּב
38 וְלְמוֹשָׁב וְלְמַרְכָּב בֵּין שָׂאֵר פֶּל פִּלִּים, בֵּין אֲכָלִים
39 בֵּין מַשְׁקִין. הַפֶּל רִאשׁוֹן לְטִמְאָה. וְכָל שִׁיחָה לְמִטָּה
40 מִן הַזֶּב וְלֹא יֵגַע בּוֹ - טְהוֹר, חוּץ מִן הָאָדָם אוֹ פִּלִּי
41 הָעֲשׂוּי לְמַשְׁכָּב אוֹ לְמוֹשָׁב אוֹ לְמַרְכָּב; אֲלֹא שֶׁהָאָדָם
42 רִאשׁוֹן, וְהַפִּלִּים הָעֲשׂוּיִים לְמוֹשָׁב אוֹ לְמַשְׁכָּב אוֹ
43 לְמַרְכָּב אֵב הַטְּמֵאָה, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ³³.

(29) זבה, נדה ויולדת. (30) שבת נט, א: יכול כפה סאה וישב עליה וכו' יהא טמא? תלמוד-לומר (ויקרא טו, ו): "אשר ישב עליו הזב וכו' יטמא" מי שמיוחד לשיבה. (31) אבל כלים אינם מיטמאים במשא. (32) אם פירש מן הטומאה, אבל כל זמן שלא פירש - דינו כאב הטומאה ומטמא כלים (ראה למעלה ה"ב). (33) כמה פעמים בפרק זה.

(13) בהלכות הקדמות, מדובר בדברים שהם תחת הזב, אפילו מאה בגדים זה על זה ושכב על העליון, כולם אב הטומאה, ובהלכה זו מדובר בדברים שהם למעלה מן הזב, בלשון התלמוד: "עליונו של זב". מן התורה טמא רק הבגד שנגע בזב ונעשה ראשון לטומאה, ואינו מטמא את הבגדים שעליו שלא נגעו בזב עצמו. (14) זבים פ"ד מ"ו. ופירש רבינו שם מלשון "ריחו נודף". והכוונה, כמו שריח נודף מרחוק, כך גם כאן מטמא את הבגדים המרוחקים מן הזב. (15) דברי חכמים, גזירותיהם. נדה ד, ב. וסובר רבינו, שהדרשה בגמרא שם לב, ב מהכתוב (ויקרא טו, י): "וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו" היא אסמכתא, כלומר, חכמים הסמיכו גזירתם על המקרא הזה (כסף-משנה).

3 ד. הַזֶּב¹⁶ וְהַנֶּזֶה וְהַיּוֹלֶדֶת וְהַמַּצְרֵעַ שְׂמָתוֹ -
4 הֲרִי הֵן מְטַמְּאִין מַשְׁכָּב וּמַרְכָּב אַחֵר מִיתָמָן כְּשֶׁהֵיוּ
5 כְּשֶׁהָיוּ חַיִּין עַד שִׁימוּק הַבֶּשֶׂר. וְטִמְאָה זֶה
6 מְדַבְּרֵיהֶם¹⁷, גִּזְרָה שְׂמָא יִתְעַלֵּף אַחַד מֵאלוֹ יוֹדְמוֹ
7 שְׂמָת וְהוּא עֲדִין לֹא מָת. נִמְצָא מַשְׁכָּבוֹ וּמַרְכָּבוֹ¹⁸
8 שֶׁל אַחֵר מִיתָה אֵב טִמְאָה שֶׁל דְּבָרִי סוֹפְרִים. אֲבָל
9 נִכְרִי שְׂמָת - אֵינוֹ עוֹשֶׂה מַשְׁכָּב¹⁹, שֶׁהֲרִי כְּשֶׁהוּא חַי
10 אֵינוֹ מְטַמֵּא אֲלֹא מְדַבְּרֵיהֶם²⁰, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ²¹.

(16) משנה, נדה סט, ב. (17) גמרא, שם. (18) שלא נגע בהם, אבל כשנגע בהם טמאים טומאת מת מן התורה. (19) פירוש, אינו מטמא משכב שאינו נוגע בו. שם. (20) ואין גזורים גזירה לגזירה, ברייתא שם. (21) למעלה פ"ב ה"י.

11 ה. כָּל מְקוֹם²² שֶׁאֵתָה שׁוֹמֵעַ טִמְאָת מַשְׁכָּב וּמַרְכָּב
12 - אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ הַטָּמֵא בְּמַשְׁכָּב אוֹ בְּמַרְכָּב כְּשִׁינִשָּׂא
13 עֲלֵיהֶן, אֲלֹא אֶפְלוֹ הֵיוּ אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת לְמַעַלָּה מִן
14 הַפִּלִּי הָעֲשׂוּי לְמַשְׁכָּב אוֹ לְמַרְכָּב וְנוֹשָׂא הַזֶּב עַל
15 הָאֲבָנִים מִלְּמַעַלָּה²³ - נִטְמָא הַמַּשְׁכָּב אוֹ הַמַּרְכָּב
16 וְנִעֲשֶׂה אֵב טִמְאָה. אֶפְלוֹ אֵלֶּף מַשְׁכָּב אוֹ מַרְכָּב זֶה
17 לְמַעַלָּה מִזֶּה וְאָבֶן עַל הָעֲלִיזוֹן, וְיֹשֵׁב אַחַד מִמְטַמְּאִין
18 מַשְׁכָּב וּמוֹשָׁב לְמַעַלָּה מִן הָאָבֶן - נִטְמָאוּ הַכָּל²⁴.
19 וְאַחַד הַמַּשְׁכָּב הַנוֹגֵעַ בְּאַרְץ אוֹ הַמַּשְׁכָּב שֶׁל מַעַלָּה
20 אִם נִגַּע בּוֹ²⁵ פִּשְׁעַת שְׂכִיבָתוֹ - כָּל אַחַד מֵהֶן אֵב
21 הַטְּמֵאָה. וְכֵן אִם הָיָה אַחַד מִמְטַמְּאִין מַשְׁכָּב וּמוֹשָׁב
22 לְמִטָּה וְאָבֶן עַל גִּבּוֹ, וְאֲכָלִין וּמַשְׁקִין וְכָלִים וְאָדָם
23 עַל גִּבּוֹ הָאָבֶן זֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה - פֶּלֶן טְמֵאִין²⁶
24 וְרִאשׁוֹן לְטִמְאָה²⁷. וְאַחַד פִּלִּי אוֹ אֲכָל וּמַשְׁקָה אוֹ
25 אָדָם הַנוֹגֵעַ בָּזֶב, אוֹ פִּלִּי אוֹ אֲכָל וּמַשְׁקָה אוֹ אָדָם

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - ז'י"ג אייר תשע"ח

אילוניית - עדין קטנה היא, עד שתביא שתי שערות¹³ או עד שתהיה פת חמש ושלושים שנה ויום אחד¹⁴.

(12) אין לה ימי נערות, אלא מקטנותה תצא לבגרות. (13) ואז תהיה נערה. (14) ואז היא איילוניית, כי גיל זה הוא רוב שנותיו של אדם, כי ימי שנותינו הם שבעים שנה.

ה. הגיעה לזמן הזה ולא הביאה שתי שערות - הרי זו נקראת אילוניית, אף-על-פי שלא נראה בה סימן מסימני אילוניית. נמצאת אתה למד, שהאילוניית אין לה ימי נערות¹⁵, אלא מקטנותה תצא לבגרות¹⁶.

(15) כי הרי עד שהוקבעה לאילוניית הייתה קטנה, ומשנקראה איילוניית הרי היא כבוגרת. (16) שהנערות בסימנים (שתי שערות) תלויה, וזו אין לה סימנים.

ו. ואלו הן סימני אילוניית: כל שאין לה ידין, ומתקשה בפשע תשמיש¹⁷, ואין לה שפולי מעים פגשים¹⁸, וקולה עבה ואינה נפרת בין איש לאשה. והנערה והבוגרת והאילוניית - כל אחת משלשתן נקראת גדולה¹⁹.

(17) התשמיש קשה לה. (18) כמין כף (מקום תפוח) למעלה מן הערוה לעומת הבטן. (19) לכל עונשים שבתורה. וכן לעניין מיאון, שאינן ממאנות.

ז. ויש בבת סימנין מלמעלה, והן הנקראין סימן העליון. ואלו הן: משתחזיר ידיה לאחרונה ונעשה קמט במקום הידין. ומשישחיר ראש היד²⁰. ומשיתן אדם ידו על עקץ היד, והוא שוקע ושוהה לחזור. ומשיפצל ראש חטם היד ונעשה בראשו כדור קטן. ורבותי פראשו, משיפצל החטם עצמו. וכן משיטו הידין. ומשייתקשקשו הידין. ומשתקוף העטרה, שהוא מקום הפשר התפוח למעלה מן הערוה לעמת הבטן. ומשייתמעף הפשר הזה ולא יהיה קשה.

(20) הפטמה.

ח. כל אלו הסימנין שמונה. נראה בבת סימן אחד מכל אלו או פלן, והיא בת שנים עשרה שנה או פחות - אין משגיחין בו, והרי היא קטנה. נעשית בת שנים עשרה שנה ויום אחד, ונראה בה סימן התחתון - אין משגיחין באחד מכל אלו²¹. ואם לא נראה התחתון, ונראה בה אחד מכל אלו - הרי היא ספק בין נערה לקטנה, ודנים בה להחמיר²². ואם נראו פלן, [ולא נראה סימן התחתון] - הרי זו גדולה ודאית²³; שאי אפשר שיכואו פלן²⁴, אלא כפר בא סימן התחתון ונשר²⁵.

יום ראשון ז' אייר ה'תשע"ח

הלכות אישות

פרק שני

(1) ביאר בו מה הן קטנה, נערה ובוגרת ואילוניית וסימניהן, קטן וגדול, וסריס וסימניהם, בדיקת הסימנים ועל פי מי בודקין, אנדרוגיניס וטומטום ודיניהם, חרש וחרשת, פקח ופקחת.

א. הבת מיום לדתה עד שתהיה בת שנים עשרה שנה גמורות - היא הנקראת קטנה², ונקראת תינקת. ואפלו הביאה כמה שערות בתוך הזמן הזה - אינם אלא פשוטא³. אבל אם הביאה שתי שערות למטה בגוף במקומות הידועות להבאת שער, והיא מבית שנים עשרה שנה ויום אחד ומעלה - נקראת נערה⁴.

(2) ואינה בת עונשים. (3) מין יבלת ודרכה לגדל שיער. (4) והרי היא גדולה לכל עונשים שבתורה.

ב. והבאת שתי שערות בזמן הזה⁵ נקרא סימן התחתון. ומאחר שתביא סימן התחתון תקרא נערה עד ששה חדשים גמורים⁶. ומתחלת יום תשלום הששה חדשים ומעלה תקרא בוגרת⁷. ואין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד⁸.

(5) מגיל שנים עשרה שנה ומעלה. (6) מיום ליום. (7) כלומר, מלאה שער, כי תרגום ירושלמי של איש שעיר - גבר בגר. ומשבגרה הבת אין לאביה רשות בה, והרי היא מקבלת קידושה לדעתה, בעוד שהנערה היא ברשות אביה ואינה מתקדשת שלא לדעת אביה. וכן האב זכאי במציאתה ובמעשה ידיה של בתו הנערה עד שתיבגר. (8) משעה שהביאה סימני נערות אינה שוהה להיות בגורת אלא שישה חדשים.

ג. הגיעה לשנים עשרה שנה ויום אחד ולא הביאה שתי שערות, אף-על-פי שנראו בה סימני אילוניית⁹ - עדין קטנה היא, עד עשרים שנה. וכשתביא שתי שערות, אפלו בשנת עשרים¹⁰ - תהיה נערה ששה חדשים, ואחר כך תקרא בוגרת¹¹.

(9) אשה עקרה מטבעה ודמות גבר לה במקצת, איילוניית - הרי היא כאיל שאינו יולד. (10) ואף על פי שנראו בה סימני אילוניית. (11) כי כל שאין לה דין איילוניית אינה יוצאת לבגרות אלא אחרי שישה חדשי ימי נערות.

ד. היתה בת עשרים שנה פחות שלשים יום ולא הביאה שתי שערות, ונראו בה כל סימני אילוניית - הרי היא אילוניית¹². ואם לא נראו בה כל סימני

- 21) והרי היא נערה, למרות שאין בה סימן העליון.
 22) אינה ממאנת שמה נערה היא ואינה חולצת שמה עדיין קטנה היא. (23) אף על פי שלא נראה בה הסימן התחתון.
 24) וסימן התחתון עדיין לא בא. (25) ונפל.
- ט. הבת שילדה אחר שתיים עשרה שנה, אף-על-פי שלא הביאה סימנים, לא תחתן ולא עליון - הרי זו גדולה. בנים הרי הם פסימנין.
- י. הבה משוילד עד שיהיה בן שלש עשרה שנה - נקרא קטן, ונקרא תינוק²⁶. ואפלו הביא במה שערו בתוך הזמן הזה - אינו סימן, אלא שומא. הביא שתי שערו למטה במקומות הידועות לשער, והוא מכן שלש עשרה שנה ויום אחד ומעלה - נקרא גדול, ונקרא איש²⁷.
- 26) ואינו בר עונשים. היוצא מזה שהבת מקדימה להיות גדולה יותר מהבן - בשנה שלמה. וחכמינו זכרונם בברכה מצאו לזה סמך בתורה: "ויבן ה' את הצלע - מלמד שנתן הקדוש-ברוך-הוא בינה יתירה באשה יותר מבאיש". דרשו "ויבן" מלשון בינה. (27) איש כי יפליא לנדור נדר - מה תלמוד לומר "איש" לרבות בן י"ג שנה ויום אחד שאף על פי שאינו יודע להפליא (לפרש לשם מי נדר) נדריו קיימים. וכן הכתוב אומר: איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם.
- יא. הגיע לזמן הזה²⁸ ולא הביא שתי שערו, אף-על-פי שנראו בו סימני סריס - הרי הוא קטן, עד שיהיה בן עשרים שנה פחות שלשים יום. הגיע לזמן הזה ולא הביא שתי שערו למטה, ולא הביא שתי שערו בזקן, אם נראה בו אחד מסימני סריס²⁹ - הרי הוא סריס³⁰, ודינו דין הגדול לכל דבר; ואם לא נראה בו סימן מסימני סריס - עדין קטן הוא, עד שביא שתי שערו למטה במקום הראוי להן, או עד שיהיה בן חמש ושלשים שנה ויום אחד³¹.
- 28) י"ג שנה ויום אחד. (29) סריס הוא זה שאין לו כוח ההולדה. (30) כל מי שלא הביא שתי שערו בזקן אפילו אם לא נראה בו אלא אחד מסימני סריס, הרי הוא סריס. (31) כי כבר נכנס לרוב שנותיו, שהן שבעים שנה.
- יב. הגיע לזמן הזה ולא הביא - הרי זה סריס, אף-על-פי שלא נראה בו אחד מסימני סריס. הגיע לשנת עשרים פחות שלשים יום ולא הביא שתי שערו למטה, והביא שתי שערו בזקן, אף-על-פי שנוולד לו אחד מסימני סריס - אינו סריס; אלא הרי הוא בקטנותו, עד שיוולדו לו כל סימני סריס, או עד שיהיה בן חמש ושלשים שנה ויום אחד.
- יג. ואילו הן סימני סריס: כל שאין לו זקן³², ושערו לקנין³³, ובשרו מחליק³⁴, ואין מימי רגליו מעלים
- 28) ואינו בר עונשים. היוצא מזה שהבת מקדימה להיות גדולה יותר מהבן - בשנה שלמה. וחכמינו זכרונם בברכה מצאו לזה סמך בתורה: "ויבן ה' את הצלע - מלמד שנתן הקדוש-ברוך-הוא בינה יתירה באשה יותר מבאיש". דרשו "ויבן" מלשון בינה. (27) איש כי יפליא לנדור נדר - מה תלמוד לומר "איש" לרבות בן י"ג שנה ויום אחד שאף על פי שאינו יודע להפליא (לפרש לשם מי נדר) נדריו קיימים. וכן הכתוב אומר: איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם.
- יא. הגיע לזמן הזה²⁸ ולא הביא שתי שערו, אף-על-פי שנראו בו סימני סריס - הרי הוא קטן, עד שיהיה בן עשרים שנה פחות שלשים יום. הגיע לזמן הזה ולא הביא שתי שערו למטה, ולא הביא שתי שערו בזקן, אם נראה בו אחד מסימני סריס²⁹ - הרי הוא סריס³⁰, ודינו דין הגדול לכל דבר; ואם לא נראה בו סימן מסימני סריס - עדין קטן הוא, עד שביא שתי שערו למטה במקום הראוי להן, או עד שיהיה בן חמש ושלשים שנה ויום אחד³¹.
- 28) י"ג שנה ויום אחד. (29) סריס הוא זה שאין לו כוח ההולדה. (30) כל מי שלא הביא שתי שערו בזקן אפילו אם לא נראה בו אלא אחד מסימני סריס, הרי הוא סריס. (31) כי כבר נכנס לרוב שנותיו, שהן שבעים שנה.
- יב. הגיע לזמן הזה ולא הביא - הרי זה סריס, אף-על-פי שלא נראה בו אחד מסימני סריס. הגיע לשנת עשרים פחות שלשים יום ולא הביא שתי שערו למטה, והביא שתי שערו בזקן, אף-על-פי שנוולד לו אחד מסימני סריס - אינו סריס; אלא הרי הוא בקטנותו, עד שיוולדו לו כל סימני סריס, או עד שיהיה בן חמש ושלשים שנה ויום אחד.
- יג. ואילו הן סימני סריס: כל שאין לו זקן³², ושערו לקנין³³, ובשרו מחליק³⁴, ואין מימי רגליו מעלים

כו. חרש וחרשת האמורים בכל מקום⁵³, הן
האלמים שאין שומעין ולא מדברים⁵⁴; אבל מי
שמדבר ואינו שומע⁵⁵, או שומע ואינו מדבר⁵⁶ -
הרי הוא ככל אדם. ואיש ואשה שהן שלמים
בדעתן, ואין לא חרשים ולא שוטים⁵⁷ - נקראין
פקח ופקחת.

(53) השוו אותם לשוטה. לפוטרים מכל דבר, מפני שאינם בני
דעת. (54) שנולד חרש ממעי אמו, וכיוון שלא שמע
מעולם מה שמדברים עימו אי אפשר שידבר. (55) תחילתו
היה פיקח עד שלמד לדבר ואחרי כן נתחרש.
(56) שנשתתק וניטל דיבורו. (57) ואיזהו שוטה? המקרע
את כסותו, והמאבד כל מה שנותנים לו. ולשון רבינו הלכות
עדות ט, ט: "ולא שוטה שהוא מהלך ערום ומשבר כלים.
.. אלא כל מי שנטרפה דעתו ונמצאת דעתו משובשת תמיד
בדבר מן הדברים".

כז. נמצאו כל השמות⁵⁸ שבאנו ענינם בשני פרקים
אלו - עשרים שמות. ואלו הן: קדושין. ערוה.
שנייה. אסורי לאוין. אסורי עשה. קטנה. נערה.
בוגרת. אילונית. גדולה. סימן התחתון. סימן
העליון. קטן. סריס חמה. סריס אדם. גדול.
אנדרוגינוס. טמטום. חרשים. פקחים. שים כל
השמות האלו לעמדת תמיד, ואל ילוזו מעיניהם כל
עניניהם, כדי שלא נהיה צריכין לבאר כל שם מהן
בכל מקום שנזכיר אותו.

(58) מושגים, מונחים.

יום שני ח' אייר ה'תשע"ח

פרק שלישי

(1) נתבארו בו דיני קידושי כסף ומי הוא הנותן, קידושי שטר
וביאה. הקנה עצמו לה. קידש ולא פירש, קידשה לחצאין.
קידש בחצי פרוטה, שהאב זכאי בבתו עד שתבגר או עד
שתנשא, שליחות בקידושין, שלא לקדש בביאה, בלא
שדוכין, ובשוק, ברכת אירוסין.

א. כיצד² האשה מתקדשת? אם בכסף הוא מקדש³
- אין פחות מפרוטה³ כסף או שנה פרוטה. אומר
לה: הרי את מקדשת⁴ לי, או: הרי את מארסת לי,
או: הרי את לי לאשה בזה⁶, ונותן לה בפני עדים⁷.
והאיש הוא שאומר דברים שמשמעין שקונה אותה
לו לאשה, והוא שיתן לה הכסף⁸.

(2) קידושין ב, א. (3) כבית-הלל שם. וכן הוא במשנה
בבבא-מציעא נה. ושיעור הפרוטה הוא משקל חצי גרעין
שעורה מכסף (פירוש המשנה לרבינו, קידושין א, א).
(4) לשון חכמים היא שהבעל אוסר את אשתו לכל העולם
כהקדש (קידושין ב:). (5) בשבילי, כלומר ע"י שתיי
אשתי תאסרי לכל העולם כהקדש ('תוספות' שם). פירוש
אחר: "מקודשת לי" - מיוחדת לי, מזומנת לי (שם).

במקומן הם עומדות אחר שלש עשרה לזכר ואחר
שתים עשרה לנקבה - אין סימן.

יט. כמה דברים אמורים? כשנבדקו בתוך הזמן
ונודע שהן שומא; אבל אם לא נבדקו אלא אחר
זמן, ונמצאו שם שתי שערות - הרי הן בחזקת
סימנין, ואין אומרינן: שמא קדם זמן צמחו, כדי
שיהיו שומא.

כ. כשבודקין הבת - בין בתוך הזמן, שהוא כל שנת
שתים עשרה, בין קדם זמן זה, בין לאחר הזמן -
בודקין על פי נשים פשרות ונאמנות. ואפלו אשה
אחת בודקת, ושומעין לה אם הביאה ואם לא
הביאה.

כא. כל השנים האמורות בבן ובבת ובערכין⁴⁹ ובכל
מקום, אין לא שני הלכה ולא שני חממה, אלא
שנים של סדר העבור, שהן פשוטות ומעברות, על
פי בית דין, כמו שהם קובעין אותן, כמו שבארנו
בהלכות קדוש החדש. ובאותן השנים מוגין לכל
דברי הדת.

(49) שהערך משתנה לפי גיל הנערך.

כב. אין סומכין על הנשים במנין השנים, ולא על
הקרובים, אלא על פי שנים אנשים פשרים להעיד.

כג. האב שאמר: בני זה בן תשע שנים ויום אחד,
בתי זו בת שלש שנים ויום אחד - נאמן לקרבו,
אבל לא למכות⁵⁰ ולא לענשים. בני זה בן שלש
עשרה שנה ויום אחד, בתי זו בת שתיים עשרה שנה
ויום אחד - נאמן לגדרים ולערכין ולתקנות
ולהקדשות, אבל לא למכות ולא לענשים.

(50) אם חטא האשם בשוגג.

כד. מי שיש לו אבר זכרות ואבר נקבות - הוא
הנקרא אנדרוגינוס, והוא ספק אם זכר ספק אם
נקבה. ואין לו סימן שיודע בו אם הוא זכר ודאי
אם היא נקבה ודאית לעולם.

כה. וכל מי שאין לו לא זכרות ולא נקבות, אלא
אטום⁵¹ - הוא הנקרא טמטום, וגם הוא ספק. ואם
נקרע⁵² הטמטום ונמצא זכר - הרי הוא כזכר ודאי;
ואם נמצא נקבה - הרי הוא נקבה. וטמטום
ואנדרוגינוס שהיו בן שתיים עשרה שנה ויום אחד
- הרי הן בחזקת גדולים. והם שנדבר בהן בכל
מקום.

(51) סתום. (52) שהסירו ממנו את הקרום המכסה את
ערוותו.

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

בשטר זה. (20) קודם הכתיבה לא נמלך בה. (21) מקיש הויה ליציאה, מה יציאה צריכים דעת מקנה (הבעל) אף הויה צריכים לדעת מקנה - זו האשה, המקנה את עצמה לבעל (קידושין ט: כרב פפא ורב שרביא).

ה. ואם קדש בכיאה - אומר לה²²: הרי את מקדשת לי, או: הרי את מארסת לי, או: הרי את לי לאשה בפעילה זו²³, וכל פיוצא בזה²⁴, ומתניח עמה בפני שני עדים ובפעילה²⁵. והמקדש בכיאה - מסתמא²⁶ דעתו על גמר ביאה²⁷, וכשיגמר ביאתו תהיה מקדשת²⁸. (ובין שפא עליה פדרפה ובין שפא עליה שלא פדרפה - הרי זו מקדשת)²⁹.

(22) בפני שני עדים, בעת שנכנס להתייחד עמה. (23) שאבא אליך כשאתיחד עמך. (24) שאר לשונות קידושין המפורשות לקמן ה"ו. ובכת"י התימנים, הנוסח: או הרי את מאורסת לי וכל כיוצא או הרי את לי לאשה בפעילה זו. (25) ומאחר שהעדים ראום מתייחדים, אינם צריכים להעיד על הבעילה, לפי ש"הן הן עדי ייחוד, הן הן עדי ביאה" (קידושין סה:). (26) בכת"י התימנים, תיבה זו אינה. וראה להלן הערה כז. (27) קידושין י, א. (28) ואם הערה בה (=התחיל ביאתו ולא גמרה) לשם קידושין ופשוטה ידה וקבלה קידושין מאחר, הרי זו מקודשת לשני, הואיל ועדיין לא היתה מקודשת (שם). ומלשון רבינו "מסתמא", נראה שדעתו לומר שאם פירש ואמר התקדשי לי בתחילת ביאתי, הרי זו מקודשת בתחילת ביאה (מגיד משנה). (29) קידושין ט, ב. ומבואר יותר ב"ירושלמי" קידושין פ"א, ה"א. ובסנהדרין נד, א - אמרו: נאמר בתורה (ויקרא כ, יג) "משכבי אשה" - מגיד לך הכתוב ששני משכבות באשה. וכל קטע זה מוקף בסוגריים, הואיל ובדפוסים ישנים כגון קושטא רס"ט; ווניציה של"ד - אינו. אבל בדפוס רומא משנת ר"מ, ישנו כלפינו.

ו. הדברים שיאמר האיש בקידוש, צריך שיהיה משמעות שיהא קונה³⁰ האשה, ולא שיהא משמע שהקנה עצמו לה. כיצד? הרי שאמר לה, או שכתב בפטר שנתנו לה: הריני בעליך, הריני ארוסיך, הריני אישך, וכל פיוצא בזה - אין כאן קדושין כלל³¹. אמר לה³², או כתב לה: הרי את אשתי, הרי את ארוסתי, או: הרי את קנויה לי, הרי את שלי, הרי את לקוחתי³³, הרי את חרופתי³⁴, הרי את פרשותי, הרי את זקוקה לי, וכל פיוצא בהן³⁵ - הרי זו מקדשת.

(30) רוכש. (31) קידושין ה, ב. שנאמר בתורה: כי יקח איש אשה, ולא שיקח את עצמו לה. (32) בכת"י התימנים, כל הקטע הזה אינו. (33) מלשון הכתוב: כי יקח איש אשה. (34) קידושין ו. "שכן ביהודה קוראים לארוסה חרופה", וכגירסת רבינו חננאל שם (הובאה ברשב"א) בניגוד לגירסתנו בגמרא שרק ביהודה היא מקודשת. ובשו"ע אהע"ז סי' כז ס"ג פסק שהרי זו מקודשת בספק. (35) ובלבד שתבין שהיא לשון קידושין, אבל אם אינה מכרת

(6) מקור דבר זה, שצריך לומר "בזה", הוא במשנה קידושין מו. "התקדשי לי בתמרה זו". וה"מאירי" (עמ' 4) כתב שאין הכרח בזה אלא שהלשון יותר שלם בכך. (7) בכת"י התימנים "שני עדים". (8) שנאמר "כי יקח איש אשה" (דברים כב, יג. וכד, א) ודרשו חז"ל (קידושין ד:): "כי יקח" - ולא כי תקח".

ב. נתנה היא ואמרה לו: הרי אני מקדשת לך, הריני מארסת לך, הריני לך לאנתו⁹, או בכל לשון הקנאה - אינה מקדשת¹⁰. וכן אם נתנה היא לו ואמר הוא - אינה מקדשת¹¹. ואם נתן הוא ואמרה היא - הרי זו מקדשת מספק¹².

(9) לאשה. "לי לאשה" (בראשית יב, יט), מתרגם יונתן "לי לאנתו". (10) קידושין ה, ב. שהאיש לוקח את האשה ולא האשה את האיש, כמו שכתבנו למעלה. (11) שם. ואם המקדש חשוב, שיש לה הנאה בהסכימו לקבל וליהנות ממנה, הרי זו מקודשת (לקמן פ"ה, הכ"ב). (12) קידושין ה, ב: "ספיקא הוא, וחיישין מדרבנן". שאם בא אחר וקידשה - צריכה גט משניהם, שמא לא היו של הראשון קידושין וחלו קדושי שני או שמא של ראשון קידושין ולא של שני (רש"י שם). מלשון הגמרא הנ"ל, משמע שאין זה אלא ספק מדרבנן, אבל מן התורה אין כאן קידושין כלל ואינה צריכה גט ממנו. אולם מדברי רבינו שכתב: "מקודשת מספק", נראה שהיא מקודשת מן התורה קידושי ספק, וצריכה ממנו גט מדאורייתא, אם תרצה להנשא לאחר. ראה ר"ן לקידושין ה: וביט הבחירה' להרב המאירי שם.

ג. ואם קדש בפטר - כותב על הנזיר או על החרס¹³ או על העלה או על כל דבר שפירצה: הרי את מקדשת לי, או: הרי את מארסת לי, וכל פיוצא בדברים אלו, ונותנו לה בפני עדים¹⁴.

(13) אע"פ שאינו שוה פרוטה (שם ט.). (14) ואין השטר צריך חתימת עדים מבפנים, הואיל ומוסרו לה בפני עדים.

ד. וצריך¹⁵ שכתב אותו לשם האשה המתקדשת¹⁶, כגט¹⁷. ואינו כותבו אלא מדעתה¹⁸. כתבו שלא לשמה¹⁹, או לשמה שלא מדעתה²⁰, אף-על-פי שנתנו לה לדעתה בפני עדים - אינה מקדשת²¹.

(15) קידושין ט. בעייתו של רבי שמעון בן לקיש, ששוב פשטה. (16) פרט לנכתב לשם אשה אחרת ונמלך לקדש בו אשה זו ששמה כשמה. (17) שצריך לכתבו לשם האשה המתגרשת, שנאמר: "וכתב לה ספר כריתות" - "לה - לשמה" (גיטין כו). והוקשה הויה ליציאה (קדושין ט:). שהרי כל עיקר קידושי שטר נלמד מהיקש זה של "יציאה והיתה" (ראה למעלה פ"א הערה ז). וכתב הרשב"א (הובא כאן בפירוש ה'מגיד משנה') שבנוסח שטר הקידושין צריך להזכיר בו שמות האיש והאשה כגט. והדברים מפורשים בירושלמי (קידושין פ"א, ה"ב) "סדר קידושין כך הוא: אני פלוני קידשתי בתו של פלוני" (הגר"א לאהע"ז סי' לב ס"ק ו). (18) בידיעתה ובהסכמתה. (19) שנכתב לשם אשה אחרת ששמה כשם אשה זו, ונמלך בדעתו לקדש את זו

ט. האומר לאשה: התקדשי לחצי - הרי זו
מקדשת. הא למה זה דומה? לאומר לה: תהי אשתי
את ואחרת⁴⁴, שנמצא שאין לה אלא חצי איש. אבל
אם אומר: חציך מקדשת לי - אינה מקדשת, שאין
אשה אחת ראויה לשנים⁴⁵. וכן אם אומר: הרי את
מקדשת לי ולזה - אינה מקדשת⁴⁶.

(44) שאם ארצה לישא אחרת עליך - אשא (קידושין ז).
וראה לקמן פי"ד, ה"ג: "נושא אדם כמה נשים". (45) שם.
(46) ואין אומרים: תפוס לשון ראשון עיקר, וברגע שאמר
הרי את מקדשת לי, כבר נתקדשה לו ואין הדיבור האחרון
ולזה" יכול לחול, וממילא היא מקודשת לו קידושין
גמורים, אלא לשונו מורה שתהא מקודשת לשניהם כאחד,
ולפיכך אינה מקודשת אף לאחד מהם (מעשה רוקח).

י. אומר לה: הרי חציך מקדשת לי בפרוטה, וחציך
בפרוטה⁴⁷; או שאמר לה: חציך מקדשת לי בחצי
פרוטה, וחציך האחרת מקדשת בחצי פרוטה - הרי
זו מקדשת⁴⁸. אומר לה: חציך מקדשת לי בפרוטה
היום, וחציך בפרוטה למחר⁴⁹; שתי חציך
בפרוטה⁵⁰; שתי בנותיך⁵¹ לשני בנותיך⁵² בפרוטה; בתך
מקדשת לי ופרתך מכורה לי בפרוטה⁵³; או: בתך
ולקצתך לי בפרוטה⁵⁴ - בכל אלו מקדשת בספק⁵⁵.

(47) קידושין ז, ב. ואע"פ שהזכיר "חציך" - אין זה מקדש
אשה לחצאין, אלא מונה והולך הוא, וראש דיבורו מתייחס
גם לסופו, ואין כאן הפסק בקידושו. והרי זה כמקדש בשתי
פרוטות, ואומר: נמצא חציך עולה לי בפרוטה, וחציך
השני בפרוטה (לחם-משנה). (48) קידושין, שם. וגם כאן
הוא "מונה והולך" ולא טעה לומר שמקדשים לחצאין
(רש"י שם). ומובן שכל זה אמר לה בכדי דיבור אחד, אבל
אם הפסיק באמצע דיבורו בין חצי לחצי, אינה מקודשת
(ר"ן שם). (49) כאן יש לדון שהפסיק בקידושו, שהרי
דחה את קידושי החצי השני למחר. (50) כאן אין לתלות
ולומר: "מונה והולך הוא", שהרי לא מנה את הכסף אלא
הפסיק בקידושי גוף האשה, ואולי טעה לומר שאשה
מתקדשת לחצאין. (51) המקדש אומר כן לאביהן.
ובקטנות מדובר, שכסף קידושיהן שלו. והספק הוא, אם
אחרי המקבל נלך והרי קיבל פרוטה שלימה ותהיינה
מקודשות. או אולי עלינו להשיגח באשה המתקדשת ואז
יוצא לכל אשה חצי פרוטה ואינן מתקדשות. אבל אילו היו
הבנות גדולות שהאב קיבל את כסף הקידושין בתורת שליח
הבנות, אז ודאי שאין הבנות מקודשות, שהרי כל אחת
קיבלה רק חצי פרוטה ('תוספות' שם). (52) והם גדולים,
ועשאוהו שליח לקדש. (53) הספק הוא: אם התכוין לכלול
בפרוטה זו את הפרה והאשה כאחד, נמצא שהוא קידש
האשה רק בחצי פרוטה ואינה מקודשת, או מתוך שאדם
יודע שאין אשה מתקדשת בפחות מפרוטה, ואין הפרה
נקנית בכסף (קידושין כה:), ודאי התכוין לומר בתך -
בפרוטה, ופרתו תיקנה לו כשימשכנה. (54) קרקע נקנית
גם בכסף, וגם בחזקה. ובכל זאת יש ספק, אולי נתכוין לומר
בתך בפרוטה, וקרקעך - כשאחזיק בה. (55) בקידושין ז,

באותה לשון - אינה מקודשת, אלא-אם-כן דיבר עמה
תחילה על עסקי קידושין ונתרצתה לו, כמבואר בסמוך ה"ח.

ז. אומר לה, או כתב לה: הרי את מיחדת לי, הרי
את מיחדת לי, הרי את עצרתי, הרי את נגדתי, הרי
את צלעתי, הרי את סגורתי, הרי את תחתי, הרי את
עצורתי, הרי את תפוסתי - הרי זו מקדשת בספק³⁶.
והוא, שהיה מדבר עמה תחלה על עסקי קידושין³⁷;
אבל אם אינו מדבר עמה תחלה על עסקי קידושין
- אין חוששין למלות אלו³⁸.

(36) קידושין ו, א. כי כל הלשונות האלו, ספק אם משמען
לשון קידושין: מיוחדת, כמו "מאוחדת" - מלשון "והיו
לבשר אחד" (בראשית ב, כד). מיועדת - מלשון "אשר לא
יעדה" (שמות כא, ח) שהיא לשון קידושין באמה עבריה.
עזרתי, נגדתי - לשון "אעשה לו עזר כנגדו" (בראשית ב,
יח). צלעתי, סגורתי, תחתי - מלשון: "ויקח אחת מצלעותיו
ויסגור בשר תחתנה" (שם כא). עצורתי - לשון עצרת שתהא
נאספת עמי לבית, וכן תפוסתי - נתפסת עמי בבית (רש"י
ר'תוספות' ר"י הזקן שם). ואפשר שאין משמען לשון
קידושין אלא שתבוא לעשות מלאכתו. (37) אז היא ספק
מקודשת. (38) מפני שאינה יודעת מה אמר לה, ולפיכך
אינה מקודשת כלל (שם). ואפילו אם אמרו שניהם
שלקידושין נתכוונו אינה מקודשת, שהרי לא נתבררה
אמיתת הלשון לעדים, שגם הם צריכים להבין את לשונו
(ר'תוספות' ר"י שם).

ח. ויש לאיש לקדש האשה בכל לשון שהיא מפרת
ב³⁹, ויהיה משמע הדברים באותה הלשון שקנאה,
כמו שבארנו⁴⁰. היה מדבר עם האשה על עסקי
הקידושין ורצתה⁴¹, ועמד וקדש, ולא פירש ולא אמר
לה כלום, אלא נתן בקדה או פצל - הואיל והן
עסוקין בענין - דיו, ואינו צריך לפרש⁴². וכן עדי
הקידושין והגרושין אינו צריך לומר להם: אתם
עדי, אלא פיון שגרש או קדש בפניהם - הרי זו
מקדשת או מגרשת⁴³.

(39) נוסף על הלשונות המנויות לעיל ה"ו. (40) והאומר
לאשה הריני נותן לך בשביל אהבה וחיבה - חוששין
לקידושו, כי שמא נתכוין שתהיה אהבה וחיבה ביניהם,
והרי זה כאילו אמר: הרי את מיוחדת או מיועדת לי
(תשובות מיימוניות', וכן בשו"ע אהע"ז סי' כז, ס"ג).
(41) שאמרה הן (כסף-משנה). (42) משנה, מעשר שני פ"ד
מ"ז. וכן בקידושין ו, א. (43) ואף-על-פי שלא הזמינם ולא
ייחדם לכך (קידושין מג.). ורק בהודאת ממון צריך שיאמר
אתם עדי, שאם לא כן יכול לומר לו: משטה אני בך
(תוספות' שם). ודוקא שקידשה בפני שנים והם אצלה,
שראתה והרגישה בהם. אבל אם הטמין לה עדים אחורי
הגדר, אינה מקודשת, כי אילו היתה מרגישה בהם, יתכן
ולא קיבלה הקידושין, רק עכשיו בדעה שאין עדים אצלה
- קבלתם, בחשבה כי משחקת היא בו הואיל ואין כאן עדים
(מגיד-משנה).

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

69) קידושין עט, א. (70) משתכנס לחופה נקראת נשואה, ראה לקמן פ"י, ה"ב. (71) כתובות מג, ב. וכן בקידושין מד, ב. וראה במוספנו: "תשובות רבינו".

יג. נתקדשה קדם שתבגר שלא לדעת אביה - אינה 18
מקדשת⁷², ואפלו אם נתקדשה⁷³ האב אחר 19
שנתקדשה⁷⁴. ואפלו אם נתאלמנה או נתגרשה מן 20
אותן הקדושין - אינה אסורה לכהן⁷⁵. וביין היא וביין 21
אביה יכולין לעכב⁷⁶. בין אם נתקדשה בפניו⁷⁷ בין 22
שנתקדשה שלא בפניו⁷⁸ - אינה מקדשת. 23

72) קידושין מה, ב. - כדעת רבינו שם. וכן פסק ה'אלפסי' בהלכותיו לקידושין שם. (73) הסכים. (74) כי מה יועיל רצויו שלאחר מעשה קידושין. אבל אם נתרצה האב בשעת הקידושין, הרי היא מקודשת. ואע"פ שלא קיבל אביה קידושה (ר"ן שם בפירוש דעת רבינו). (75) ואינה כגרשה שאסורה לכהן הדיוט, וכאלמנה שאסורה לכהן גדול. (76) אפילו אם נתרצה האב בשעת הקידושין ואח"כ הבת ממאנת במקדש, יכולה לעכב ואין הקידושין קידושין, שאין אביה יכול לכופה אלא כשהוא בעצמו מקדשה, כמבואר לעיל יא, א. וכן אביה יכול לעכב אח"כ אפילו כשנתקדשה בפניו ושתק באותה שעה (כסף-משנה ומהר"י קולון בדעת רבינו). (77) ושתק, ואח"כ עיכב. (78) אפילו אם נתרצה אח"כ, וגם הבת לא עיכבה, אינה מקודשת הואיל ולא נתרצה בשעת הקידושין.

יד. היתה הבת ספק בוגרת⁷⁹, בין שקדשה אביה 24
שלא לדעתה בין שקדשה היא עצמה שלא לדעת 25
אביה - הרי זו מקדשת בספק⁸⁰, לפיכך צריכה גט 26
מספק. יש לאיש לעשות שליח לקדש לו אשה⁸¹, 27
בין אשה פלונית בין אשה משאך הנשים⁸². וכן 28
האשה הגדולה⁸³ עושה שליח לקבל קדושה⁸⁴, בין 29
מאיש פלוני בין מאיש משאך אנשים. וכן האב 30
עושה שליח לקבל קדושי בתו כשהיא ברשותו⁸⁵. 31
ואומר האב לבתו הקטנה: צאי וקבלי קדושי⁸⁶. 32

79) כגון שיש ספק אם עברו כבר ששה חדשים מיום הבאת סימני נעוריה או לא (ראה לעיל פ"ב, ה"ב). או כגון שנראה בה אחד מסימני העליון ועדיין לא הביאה שתי שערות, נמצא כי היא ספק נערה, ספק קטנה (לעיל פ"ב, ה"ח) ואח"כ הביאה שתי שערות ועברו ששה חדשים מיום שהביאה הסימן הראשון, ויש ספק אולי הוא סימן גמור, וממילא היא כיום בוגרת, או שמא לא נעשתה נערה אלא עם הבאת הסימן התחתון, ומשם ואילך עדיין לא עברו ששה חדשים ועדיין היא נערה (לחם-משנה).

80) קידושין עט, א. לענין קידושי אביה אנו חוששים שמא עדיין נערה היא, ולענין קידושי עצמה אנו חוששים שמא בוגרת היא. (81) קידושין מא, א. שכלל הוא בדינו "שלוcho של אדם כמותו", שנאמר (שמות יב, ו) "ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים", וכי כל הקהל כולו שוחט, והלא אינו שוחט אלא אחד? אלא, מכאן ששלוcho של אדם כמותו (שם, עמוד ב). (82) שלא פירש לו: קדש

ב - העלו את כל הבעיות האלו ב"תיקו". ואע"פ שגם שני הדינים הראשונים שבהלכה זו הוזכרו שם בין הבעיות ולא נפתרו, סובר רבינו שהואיל והגמרא אמרה שם: "אם תמציל לומר מונה והולך הוא" ביחס לשני דינים אלו, הרי זה כאילו התלמוד הסכים להגיון הזה והוציאן מכלל ספק. כי כלל מקובל הוא מהגאונים, כל מקום שהתלמוד אומר "אם תמציל לומר" הרי זה כמו פשיטות ופתרון (רא"ש לקידושין שם).

יא. האב מקדש את בתו שלא לדעתה⁵⁶ כל זמן 1
שהיא קטנה, וכן כשהיא נערה רשותה בידו⁵⁷, 2
שנאמר: את בתי נתתי לאיש הזה לאשה. וקדושה 3
לאביה⁵⁸. וכן הוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה⁵⁹ 4
ובכתבתה⁶⁰. אם נתגרשה או נתאלמנה מן 5
הארוסין⁶¹, הוא זכאי בכל עד שתבגר⁶². לפיכך 6
מקבל האב קדושי בתו מיום שתולד עד שתבגר⁶⁴. 7
ואפלו היתה חרשת או שוטה⁶⁵ וקדשה האב - הרי 8
היא אשת איש גמורה⁶⁶. ואם היתה בת שלש שנים 9
ויום אחד, מתקדשת בכיאה מדעת אביה; פחות 10
מכן, אם קדשה אביה בכיאה⁶⁷ - אינה מקדשת⁶⁸. 11

56) מבלי להמלך בה ולקבל הסכמתה. (57) קידושין מא, א. וכתובות מז, א. (58) כסף קידושה לאביה. - כתובות שם. אמרה תורה (במדבר ל, יז) בנעוריה בית אביה - כל שבח נעוריה לאביה. (59) במציאתה - שם, מז. משום איבה, כי הואיל ואין האב חייב במוזנות בתו מצד הדין, אם תעכב המציאה לעצמה, יטור לה איבה וימנע מלזונה. ובמעשה ידיה - שם, מז: שנאמר (שמות כא, ז) "וכי ימכור איש את בתו לאמה" - מעשה ידיה לרבה, אף בת - מעשה ידיה לאביה. (60) שתיקנו חכמים שהבעל יכתוב כתובה לאשתו, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, כמבואר לקמן פ"י. (61) כתובות מג, ב. (62) זמן הבגרות מפורש למעלה פ"ב ה"ב. (63) הואיל ואין אנו צריכים לדעתה של הקטנה או הנערה המתקדשת. (64) שהרי קידושה בידו. (65) ראה לעיל פ"ה הכ"ו, מה היא חרשת ושוטה. (66) יבמות קיב, ב. אבל חרשת גדולה אינה מקודשת קידושין גמורים מן התורה כמבואר לקמן פ"ד, ה"ט. וכן השוטה כשהיא גדולה - אינה מתקדשת כלל, כמבואר שם. (67) שבא עליה המקדש. (68) נדה מד, ב. שפחות מג' שנים אין ביאתה ביאה, והרי זה כנותן אצבע בעין, מה עין מדמעת וחוזרת ומדמעת, אף היא בתוליה חוזרים (שם מה.). וכל זה מצד הדין, אבל מצות חכמים היא, שלא יקדש אדם בתו כשהיא קטנה, כמבואר לקמן הי"ט.

יב. בוגרת הבת - אין לאביה בה רשות, והרי היא 12
משאך כל הנשים שאינם מתקדשות אלא לדעתן⁶⁹. 13
וכן אם השיאה אביה, ונתאלמנה או נתגרשה בחיי 14
אביה - הרי היא ברשות עצמה, ואף-על-פי שעדיין 15
היא קטנה. פיין שנשאת⁷⁰, אין לאביה בה רשות 16
לעולם⁷¹. 17

14 יז. הכל פשרין לשליחות, חוץ מחרש שוטה וקטן -
15 לפי שאינן בני דעת⁹⁵, והעכו"ם - לפי שאינן בן
16 ברית⁹⁶, ונאמר: בן תרימו גם אתם⁹⁷ - לרבות
17 השליח; ומה אתם בני ברית, אף שלוחכם בני ברית,
18 להוציא את העכו"ם. אבל העבד⁹⁸, אף-על-פי שהוא
19 נעשה שליח לדבר שבממוץ⁹⁹, הרי הוא פסול
20 לשליחות הקדושין והגטין, לפי שאינן בתורת גטין
21 וקדושין¹⁰⁰.

(95) ובשליחות, "איש" כתוב: "ויקחו להם איש שה לבית אבות" (שמות יב, ג) אחד לוקח לכולם. איש - ולא קטן ולא מי שאינו בן דעת (רש"י לגיטין כג.) וראה הל' שלוחין פ"ב ה"ב. (96) מהול ובא בברית מצוות. (97) תיבת "גם" מיותרת בפסוק זה, ובאה לרבות את השליח. (98) עבד כנעני - גוי שנמכר לישראל לעבד, ומל וטבל לשם עבדות - חייב במצוות כנשים. (99) שכן ברית הוא. שהרי נאמר (דברים כט, י) "מחוטב עציץ עד שואב מימך - לעבדך בברית ה' אלהיך" (רש"י לגיטין כג, ב. והשווה דברי רבינו בהל' שלוחין פ"ב ה"ב). (100) שעבד שקידש, אין קידושו תופסים כלל. וסברא היא: כל דבר שאינו שייך בו, אינו נעשה עליו שליח (רש"י קידושין מא:). וכל הלכה זו מקורה בגיטין כג, ב. ושם הדברים שנויים לענין גט, אולם רבינו משה דיני קידושין לגיטין, על-פי ההיקש הידוע: "ויצאה והיתה, מקיש הויה ליציאה" (קידושין ה.) - מגיד-משנה.

22 יח. שליח האיש שמקדש אומר לה: הרי את
23 מקדשת לפלוני בכסף זה או בשטר זה¹⁰¹. אם שליח
24 האשה הוא שמקבל הקדושין, אומר לו¹⁰²: הרי
25 פלונית ששלחה אותך מקדשת לי. והוא אומר לו:
26 קדשתיה לך, או: ארסתיה לך, או: נתתיה לך
27 לאשה, וכל פיוצא בזה. וכן המקדש על ידי האב
28 אומר לו: הרי בתך פלונית מקדשת לי. והוא אומר
29 לו: קדשתיה לך. אם אמר האב או השליח: הן -
30 דיו. ואפלו שתק¹⁰³. ואם היו עוסקין באותו ענין,
31 ונתן לאב או לשליח ולא פירש ולא אמר דבר - דיו,
32 והיא מקדשת¹⁰⁴. ואם קדש בשטר, אינו פותחו אלא
33 מדעת האב או מדעת השליח¹⁰⁵. וכן בכל הדברים
34 פלן של קדושין, דין האיש עם האשה בדין שליח
35 עם שליח¹⁰⁶ או עם האב.

(101) ראה למעלה ה"א, הערה ה. (102) המקדש - לשליח. (103) בכת"י התימנים, אין זה. ולפי נוסחתנו, כן הוא פירושה: אפילו אם שתק השליח או האב, ולא אמרו דבר - הרי היא מקודשת, שכל האמירה אינה אלא חומרא בעלמא (דרישה, ט"ז, 'חלקת מחוקק' והגר"א באהע"ז סי' לו ס"א). וה'טור' הביא "אפילו שתק אם היו עוסקים". ולפי זה, ביאר הב"ח שזה נמשך למה שכתוב אחר-כך, ומוסב על המקדש - אבל השליח צריך לומר, על-כל-פנים "הן", שאם לא כן אפשר שחזר בו ומקבל את הכסף לשם פקדון (ועיי"ש גם ב'דרישה'). (104) הואיל ועוסקים בענין

לי אשה זו או זו, אלא אמר לו סתם "קדש לי אשה" - רוצה לומר איזו שהיא. ומקור הדברים ממסכת נזיר יב, א. (83) הבוגרת. (84) קידושין מא, א. (85) שם. (86) שם יט, א. הבת מקבלת בעצמה כסף הקידושין, ואחרי שזכתה בכסף זכה בו אביה כי כל שבח נעוריה לאביה. ואע"פ שמן התורה אין זכיה לקטן (גיטין סא.) - כשיש דעת אחרת מקנה לו, יש לו זכיה (ר"ן לקידושין פ"א).

1 טו. כל העושה שליח לקבל הקדושין, צריך
2 לעשותו בפני עדים⁸⁷. אבל האיש שעשה שליח
3 לקדש לו אשה, אינו צריך לעשותו בעדים. שאין
4 מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע אמתת
5 הדבר⁸⁸, לפיכך אם הודו השליח והמשלח - אין
6 צריכין עדים⁸⁹. כמו שליח הגט⁹⁰, וכמו שליח
7 שהרשהו⁹¹ להפריש לו תרומה, וכיוצא בהן בכל
8 מקום⁹² - ששלוחו של אדם כמותו, ואינו צריך
9 עדים.

(87) כדין שליח לקבלה בגט, המבואר בסמוך. (88) בניגוד לעצם מעשה הקידושין שאינו חל כלל בלא עדים, ראה לקמן פ"ד, ה"ו. (89) וכן נראה ב'ירושלמי' קידושין פ"ג, ה"א: "לא הוחזק השליח בעדים". (90) להולכה, שאין הבעל צריך למנותו בעדים. וכמבואר לקמן הל' גירושין פ"ו, ה"ד. אבל בשליח הגט לקבלה, משנה מפורשת היא בגיטין סג, ב שצריך שני עדים במינויו. והראב"ד חולק, ולדעתו גם בשליח קידושין להולכה צריך לעשות בפני שנים. ואין להשוות שליח קידושין (בקידושי כסף) לשליח הגט שתופס הגט בידו, ולפיכך אינו זקוק לעדים. אולם כדברי רבינו מוכח מסוגיית הש"ס קידושין מה, ב - שאמרו שם: "ודילמא שליח שויה", ומשמע שאין עדים שעשאו שליח, ובכל זאת סבר התלמוד שאם הבן עשה את אביו שליח לקדש, הרי הוא שליח גמור וקידושו קידושין (כסף-משנה). (91) בעל התבואה. (92) כגון בקרבן פסח שהשליח מתמנה לשחוט פסח לשולחו בלא עדים. וכן לענין קרבן מעילה. ראה הל' מעילה פ"ז, ה"א. וגם בעניני שליחות במכירה, כגון "האומר לשלוחו צא ומכור לי קרקע זו . . . או קנה לי, הרי זה מוכר ולוקח וכל מעשיו קיימים, ואין העושה שליח צריך קנין ולא עדים אלא באמירה בלבד כינו לבין חבירו" (הל' שלוחין פ"א, ה"א).

10 טז. השליח נעשה עד⁹³. לפיכך, אם עשה שני
11 שלוחין לקדש לו אשה, והלכו וקדשו אותה - הן
12 הן שלוחיו והן הן עדי הקדושין⁹⁴, ואינן צריכין
13 לקדשה לו בפני שנים אחרים.

(93) קידושין מג, א. ואין אומרים: כיון ששלוחו של אדם כמותו, הרי זה כגופו של המקדש עצמו ואינו יכול לקדש בלא עדים, אלא אדרבא בזה שעדיו נעשו שלוחיו - עוד חיזק את מעשה הקידושין (שם). (94) יש אומרים, שהמדובר בקידושי שטר אבל בקידושי כסף הרי הם נוגעים בעדותם (כמו שכתב רבינו בפ"א מהל' שלוחין ה"ז) ואינם נעשים עדים (ועי' מגיד-משנה).

מתוך מהדורות וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

הראשונה לא זזה ממקומה. ובכת"י תימני אחד שבידי הרב י.ל. מיימון ישנה רק הפיסקה הזאת, ואילו הפיסקה הקודמת: "אבל הכסף מדברי סופרים" - איננה.

19 כא. אף-על-פי שַׁעֲקָר הַדָּבָר כִּף הוּא, כִּבְרָ נִהְגוּ כָּל
20 יִשְׂרָאֵל לְקַדֵּשׁ בְּכֶסֶף אוֹ בְּשֹׁה פָּסֶף. וְכֵן אִם רָצָה
21 לְקַדֵּשׁ בְּשֹׁטֶר - מְקַדֵּשׁ. אָבָל אֵין מְקַדְשִׁין בְּכִיָּא
22 לְכַתְּחִלָּה. וְאִם קִדַּשׁ בְּכִיָּא - מִכֵּין אוֹתוֹ מִפֶּת
23 מְדֻדוֹת¹¹⁷, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל פְּרוּצִים בְּדָבָר
24 זֶה¹¹⁸, אף-על-פי שֶׁקְדוּשָׁיו קְדוּשִׁין גְּמוּרִין.

117 מלקות מדברי סופרים שאין לה קצבה, אלא לפי ראות עיני הדיין. ורש"י בחולין קמא, ב - פירש, מדרות - רצוי בתוכחה שלא יהא רגיל בכך ואין לה קצבה אלא עד שיקבל עליו. (118) קידושין יב, ב.

25 כב. וְכֵן הַמְקַדֵּשׁ בְּלֹא שְׂדוּכִין¹¹⁹ אוֹ הַמְקַדֵּשׁ בְּשׁוֹק
26 - אף-על-פי שֶׁקְדוּשָׁיו קְדוּשִׁין גְּמוּרִין, מִכֵּין אוֹתוֹ
27 מִפֶּת מְדֻדוֹת¹²⁰, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה דָּבָר זֶה הֶרְגֵּל לְזִנּוּת,
28 וְיִדְמָה לְקִדְשָׁה שֶׁהִיתָה קֹדֶם מִתֵּן תּוֹרָה¹²¹.

119 (119) שלא דיבר בה קודם לכן, שתתמצא להתקדש לו (רש"י לקידושין יג). שידוך - לשון השקטה "והארץ שקטה" (יהושע יא, כג) מתורגם "וארעא שדוכת", שעי"ה הדיבור על לב הפנויה להתקשר בקשר נישואין, נחה שקטה דעת הצדדים המתחתנים ('ערוך השלם', ערך שדך ד). (120) קידושין יב, ב. והרמ"א בשו"ע סי' כו כתב: "ולא ראיתי מימי שהכו מי שקידש בלא שידוכין". (121) ראה לעיל פ"א, ה"ד.

29 כג. כָּל הַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה - בֵּין עַל יְדֵי עֲצָמוֹ בֵּין עַל
30 יְדֵי שְׁלִיחַ - צָרִיף לְבָרֶךְ קֹדֶם הַקְדוּשָׁין¹²², אוֹ הוּא¹²³
31 אוֹ שְׁלֹחַ¹²⁴, כְּדִרְךָ שֶׁמְבָרְכִין עַל כָּל הַמְצֹאֹת¹²⁵,
32 וְאַחֲרֵי כֵן מְקַדֵּשׁ. וְאִם קִדַּשׁ וְלֹא בָרַךְ - לֹא יִבְרַךְ
33 אַחֲרֵי הַקְדוּשָׁין, שֶׁזוֹ בְּרָכָה לְבָטְלָהּ. מִה שֶׁנֶּעֱשָׂה -
34 כִּבְרָ נִעֲשָׂה¹²⁶.

122 פסחים ז, ב. וב"ירושלמי" ברכות פ"ט, ה"ג. (123) כך נוהגים בארץ מערב, אבל במלכויות אלו אין המקדש מברך אלא אחר ('הגהות מיימוניות') וכן נוהגים היום (רמ"א אהע"ז סי' לד) כדי שלא לבייש מי שאינו יודע לברך (רש"ל). (124) וכן מצינו ברבקה, שנאמר בה "ויברכו את רבקה" (בראשית כד, ט) ושם אלעזר השליח קידש אותה ('תוספות' לכתובות ז:). (125) עובר לעשייתן (=לפני עשייתן) - פסחים שם. (126) השווה דברי רבינו בהלכות ברכות פ"א, ה"ו.

35 כד. מִיֵּצֵד מְבָרֵךְ? בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ
36 הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְהִבְדִּילָנוּ מִן
37 הָעַרְוִית¹²⁷, וְאָסַר לָנוּ אֶת הָאֲרוּסוֹת¹²⁸, וְהִתִּיר לָנוּ אֶת
38 הַנִּשְׁאוֹת עַל יְדֵי חֲפָז¹²⁹ וְקְדוּשָׁין. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ,
39 מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל. זֶה הִיא בְּרַפְתִּי אֲרוּסִין¹³⁰. וְנִהְגוּ הָעָם
40 לְהִסְדִּיר בְּרָכָה זֹאת עַל כּוֹס שֶׁל יַיִן¹³¹ אוֹ שֶׁל שֶׁכָּר¹³².

הקידושין, וכדין האיש עם האשה המפורש לעיל ה"ח. (105) כמבואר לעיל ה"ד. ולדעת הרמב"ן אינה מספיקה דעת האב או שלוחה אלא צריכים דעתה של האשה עצמה, כי היא המקנה את עצמה לבעלה. וכשם שבטעם שהבעל הוא המקנה - צריכים דעתו ולא שלוחו, ראה לקמן הל' גירושין פ"ב, ה"ו, כך בקידושין - דעתה, ולא דעת שלוחה. (106) בכת"י התימנים, הנוסח: "כדין האיש עם האשה, כך דין שליח". וה'טור' אהע"ז סימן לו, הביא: "וכן בכל הדברים של קידושין, דין האיש עם השליח כדין האיש עם האשה".

1 יט. מְצוּה שֶׁיִקְדַּשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְּעֲצָמוֹ¹⁰⁷ יוֹתֵר
2 מֵעַל יְדֵי שְׁלֹחַ¹⁰⁸. וְכֵן מְצוּה לְאִשָּׁה שֶׁתִּקְדַּשׁ עֲצָמָהּ
3 בְּיָדָהּ יוֹתֵר מֵעַל יְדֵי שְׁלֹחָהּ¹⁰⁹. וְאף-על-פי שֶׁיֵּשׁ
4 רְשׁוּת לְאָב לְקַדֵּשׁ בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא קֹטְנָה וְכְשֶׁהִיא נִעְרָה
5 לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה - אֵין רְאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן. אֲלֹא מִצְוֹת
6 חֻקִּים שְׁלֹא יִקְדַּשׁ אָדָם בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא קֹטְנָה, עַד
7 שֶׁתִּגְדִּיל וְתֹאמַר: לְפָלוּנִי אֲנִי רוֹצֶה¹¹⁰. וְכֵן הָאִישׁ אֵין
8 רְאוּי לְקַדֵּשׁ קֹטְנָה¹¹¹. וְלֹא יִקְדַּשׁ אִשָּׁה עַד שֶׁיִּרְאֶנָּה
9 וְתִהְיֶה כְּשֶׁרָה בְּעִינָיו; שְׁמָא לֹא תִמָּצֵא חֵן בְּעֵינָיו,
10 וְנִמָּצֵא מְגֻרָשָׁה אוֹ שׁוֹכֵב עִמָּה וְהוּא שׁוֹנְאָה¹¹².

(107) אפילו מכירה (ראה להלן הערה קי). (108) שכשגופו עוסק במצוה, מקבל שכר יותר (רש"י לקידושין מא). (109) אע"פ שאינה מצווה בפריה ורביה, בכל זאת יש לה מצוה שמסייעת לבעל לקיים מצותו (ר"ן לקידושין שם). (110) ולא יכוף את רצונו עליה, וב'תוספות' קידושין מא, א - כתבו: "ועכשיו שאנו נוהגים לקדש בנוחיתנו אפילו קטנות, משום שבכל יום ויום הגלות מתגברת עלינו, ואם יש סיפק ביד אדם עכשיו לתת לבתו נדוניא, שמא לאחר זמן לא יהא סיפק בידו ותשב עגונה לעולם". וכן מסכם הרמ"א בשו"ע אהע"ז סי' לו, ס"ח. (111) שמא שכשתגדל לא תרצה בו. (112) והתורה אמרה: ואהבת לרעך כמוך (קידושין מא).

11 כ. הַמְקַדֵּשׁ בְּכִיָּא - הָרִי אֵלּוֹ קְדוּשֵׁי תּוֹרָה. וְכֵן
12 מִתְקַדְּשֵׁת בְּשֹׁטֶר מִן הַתּוֹרָה. כְּשֶׁם שְׁגוּמֵר וּמְגֻרָשׁ,
13 שְׁנֵאֵמַר: וְכָתֹב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוּת¹¹³, כִּף גּוּמֵר
14 וּמְכֻנֵּס¹¹⁴. אָבָל הַפֶּסֶף מְדַבְּרִי סוּפְרִים¹¹⁵ (וְכֵן דִּין
15 הַפֶּסֶף דִּין תּוֹרָה, וּפְרוּשׁוֹ מְדַבְּרִי סוּפְרִים)¹¹⁶,
16 שְׁנֵאֵמַר: כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה, וְאָמְרוּ חֻקִּים: לְקוֹחִים
17 אֵלּוֹ יִהְיֶה בְּכֶסֶף, שְׁנֵאֵמַר: נִתְּתִי כֶסֶף הַשְּׂדֶה קֶחַ
18 מִמֶּנִּי.

(113) והשטר הוא הספר שגומר לחלוטין את גירושיה. (114) גומר בקנין קידושה לעשותה אשת איש (קידושין ט:). (115) מבואר לעיל פ"א, ה"ב. (116) פיסקא זו אינה בכת"י בריטיש מוזיאום, בכת"י אוקספורד, ובכת"י ששון ובכמה כת"י תימניים. ועי' ב'כסף משנה' שכתב כי נוסחתו אינה מכוונת, שהרי בתחילה כתב שהכסף חלוק מביאה ושטר, שאלו מן התורה וכסף מדברי סופרים. [ניתכן כי זוהי הגהה על-פי מה שהגיה רבינו הרמב"ם למעלה פ"א ה"ב, 'ושלשתם דין תורה' (עיי"ש הערה ח) וגם הנוסחא

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שלישי ט' אייר - ספר נשים - הלכות אישות קמה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

לגרשה בעל כרחא (לפני תקנת רבינו גרשום). אבל כשהוא קידש בעל כרחא, אינה יכולה להפקיע עצמה ממנו אלא ברצונו, לפיכך תיקנו חכמים להפקיע קידושין למפרע ואינה מקודשת כלל, וממילא אינה צריכה גט (מגיד-משנה). (5) בבת אחת. (6) קידושין נ, א. אבל אם מקדש הרבה נשים בשטר אחד, אינו צריך אלא לפרט בכתיבתו שמיחד כל אחת ואחת לו לאשה ('מעשה רוקח'). (7) בהסכמתן (קידושין נ, ב. ובגמרא שם נב.).

ב. המקדש את האשה ונתן הקדושין מדעתה ביד חברתה⁸, ואמר לחברתה פשנתן הקדושין בידי: ואת נמי⁹, או: וכן גם את, וכיצא בזה - הרי שתייהן מקדשות¹⁰. אבל אם נתן בידה ואמר לה: ואת¹¹ - הרי זו שקבלה הקדושין מקדשת בספק; שפא לא נתפנן אלא לראות מה בלבה, וכאלו אמר לה: ואת מה תאמרי בדבר זה? ולפיכך קבלה הקדושין היא¹², שהרי זה עדין שואלה לראות מה בלבה¹³, ומפני זה היא ספק מקדשת¹⁴.

(8) שתקבל בשבילה כסף הקידושין בתור שליח. (9) וגם את. (10) וכגון שנתן לה שתי פרוטות לפחות, כדי כסף קידושין לשתיהן. (11) אחרי שאמר לה: הרי אשה פלונית שולחתך מקודשת לי. (12) ולא החזירתם תיכף לקבלתה. (13) אם מסכימה להתקדש לו, וגם היא עדיין לא החליטה בזה. (14) והרי היא ספק אשת איש, ודינה כמבואר לעיל פ"ג, ה"ב בבאורנו. ומהות הספק: אם יש 'יד' לקידושין אם לא (נדרים ו:). והשווה דברי רבינו הל' מתנות עניים פ"ב, יג; ושם פ"ח, ב.

ג. אמר לה: התקדשי לי בדינר זה, נטלתו וזרקתו לפניו¹⁵ או לים או לאור או לדבר האבד¹⁶ - אינה מקדשת¹⁷. אמרה לו: תנהו לאבא, או לאבא, או לאיש פלוני, ונתן - אינה מקדשת¹⁸. ואם אמרה לו: תנהו לו שיקבלהו¹⁹, ונתן²⁰ - הרי זו מקדשת²¹.

(15) למקום שאינו אבד. (16) ואע"פ שהיא חייבת לשלם. (17) ואין אומרים שקבלתו לשם קידושין, ולא נתכוונה אלא לנסותו אם רגזן הוא. אלא בכולם אני אומר שהיא מסרבת להתקדש לו, ולפיכך זרקה את כסף הקידושין (קידושין ח:). (18) שם. כי משטה היא בו, כלומר, תן מעותיך לאחרים. (19) בשבילי, בתורת שליח. (20) ואמר לו: זכה בכסף זה לפלונית. (21) שם. אפילו לא חזר ואמר התקדשי לי בדינר שנתתי לו ('שו"ע אהע"ז סי' ל, ס"ח).

ד. אמרה: הניחיה על הסלע²² - אינה מקדשת²³. ואם היתה סלע שולה - מקדשת²⁴. היתה סלע של שניהם - הרי זו מקדשת בספק²⁵. אמר לה: התקדשי לי בכפר זה, אמרה לו: תנהו לעני - אפלו היתה עני הסמוך עליה²⁶, אינה מקדשת²⁷. תנהו לכלב - הרי זו אינה מקדשת. ואם היתה הפלב שולה - מקדשת. ואם היתה רץ אחריה לנשקה, ואמרה לו: תנהו לכלב זה - הרי זו ספק מקדשת²⁸.

1 ואם יש שם יין - מקבר על היין תחלה, ואחר כך מקבר ברפת ארוסין, ואחר כך מקדשה. ואם אין לו יין או שר - מקבר אותה בפני עצמה¹³³.

(127) כתובות ז, ב. ושם הגירסה: וצונו על העריות. כלומר, צונו לפרוש מן העריות, ודומה לזה: "ועשיתם לכם פסל תמונת כל, אשר צוך ה' אלקיך" (דברים ד, כג) כלומר, צוך שלא לעשות. ראה תשובות רבינו הוצ' פריימן סימן קכא. (128) כתובות שם, מדרבנן. שלא התירו ארוסה עד שתיכנס לחופה ובברכה (רש"י שם). ויש מפרשים, שעלידי אירוסין נאסרה הארוסה לאחרים. בניגוד לבני נח שאין להם איסור אשת-איש אלא ע"י בעילת בעל, כלשון הכתוב (בראשית כ, ג) "והיא בעולת בעל". וראה למעלה פ"א ה"א (רבי בצלאל הכהן מוילנא בהגהותיו). (129) חופה הוא יחוד בביתו של המקדש, כמו שכתב רבינו להלן פ"י ה"א. (130) ועדיין היא אסורה לו עד שתיכנס לחופה, ושם מברכים "ברכת חתנים" הסדורה לקמן פ"י, ה"ג. (131) "ירושלמי" סוטה פ"ח, ה"ה. "שהיין מגתו מערבין בו . . . ומקדשין בו את הכלה". (132) משקה הבא מן התמרים או ממשרת שעורים. (133) רב נסים גאון (הובא ברא"ש לכתובות פ"א, אות טז).

יום שלישי ט' אייר ה'תשע"ח

פרק רביעי

(1) כלל בו רבינו דין קידושין שלא ברצון, קידושין בעד אחד או בפסולי עדות, קידושין חרש או שוטה, חרשת או שוטה, סריס, טומטום, אנדרוגינוס, אילונית, עריות, שניות, יבמה לשוק, גויה או שפחה, גוי, עבד וישראל מומר, חצייה שפחה וחצייה בת חורין, חציו עבד וחציו בן חורין, ושיכור, פחות משה פרוטה או קטן ושלח סבלנות.

4 א. אין האשה מתקדשת אלא לרצונה². והמקדש 5 אשה בעל כרחא - אינה מקדשת³. אבל האיש 6 שאנסוהו עד שקדש בעל כרחו - הרי זו מקדשת⁴. 7 ויש לאיש לקדש נשים רבות קאחת⁵. והוא, שיהיה 8 בכסף - אם קדש בכסף - פרוטה לכל אחת ואחת⁶. 9 ויש לאחת מהן או לאחר לקבל הקדושין על ידי 10 קלן מדעתה⁷.

(2) קידושין ב, ב. שנאמר בתורה (דברים כד, ב) "והלכה והיתה לאיש אחר" - מדעתה משמע (רש"י ליבמות יט:). וגם מפני שצריכים דעת המקנה, והאשה היא המקנה עצמה לבעל (רש"י לקידושין מד.). (3) בבא-בתרא מח, ב. ואע"פ שבמקח וממכר, מכירה בעל כרחו מועילה (ראה הל' מכירה פ"י, ה"א) - בקידושין אשה, קנסוהו חכמים והקפיעו את קידושיו, הואיל "והוא עשה שלא כהוגן, לפיכך עשו עמו שלא כהוגן" (שם), ואפילו אמרה רוצה אני - אין רצונה הבא מתוך כפיה מועיל לו, וכתקנת חכמים הג"ל ('יד איתן'). (4) בבא-בתרא, שם. ואפילו לא אמר בסוף: רוצה אני, שמעשה קידושיו מעיד עליו, וכאלו אמר: רוצה אני. וכאן לא תיקנו חכמים להפקיע הקידושין, הואיל ובירו

מתוך מהדורת גוגל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

תרצה להנשא לאחר. אבל הלשון "כופין אותה" תמוה: אם תרצה הנשא, ואם לא תרצה לא תנשא, ולמה כופין אותה? וב"טור' אהע"ז סי' מב, מביא בדברי רבינו: "כופין אותו ליתן גט", והיא הגירסא הנכונה בדברי רבינו (כסף-משנה).
 ז. קטן³⁸ שקדש - אין קדושי קדושין³⁹. אבל גדול שקדש את הקטנה⁴⁰ היתומה, או קטנה שיעצא מרשות אביה⁴¹, אם היתה פחותה מבת שש, אף על-פי שהיא נבונה לחש⁴² ביותר ומכרת ומבכרת⁴³ - אין פאן שם⁴⁴ קדושין, ואינה צריכה למאן⁴⁵; ואם היתה מבת עשר שנים ולמעלה, אף על-פי שהיא סכלה ביותר⁴⁶ - הואיל ונתקדשה לדעתה, הרי זו מקדשת למאן. היתה מבת שש ועד סוף עשר - בודקין את יפי דעתה, אם מכרת ומבכרת עסקי הנשואין והקדושין⁴⁷ - צריכה למאן, ואם לא - אינה מקדשת למאן, ואינה צריכה למאן⁴⁸.

(38) פחות משלש-עשרה שנה, כמבואר לעיל פ"ב, י. (39) קידושין נ, ב. וראה לקמן ה"כ. (40) הפחותה משתים-עשרה שנה, כמבואר לעיל פ"ב, א. (41) שהשיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה בחיי אביה (לעיל פ"ג, יב). (42) מלשון הכתוב, ישעיה ג, ג. (43) עסקי הקידושין והנישואין. (44) בכת"י התימנים, ליתא. ולפי זה, יש לקרוא: "אין כאן קידושין". (45) "אלא הולכת לבית אמה, כאילו לא נתקדשה מעולם" (לשון רבינו הל' גירושין פ"ג, ה"ו). ומקור דברי רבינו ביבמות קז, ב - שרבי חנינא בן אנטיגנוס אומר שם: כל חינוקת שאינה יכולה לשמור קידושיה אינה צריכה למאן, ופירש שם רבינו: שפחות מבת שש, אינה יודעת לשמור קידושיה, וזה בהסתמך על דברי רבא בגיטין סה, א. (46) לא שעושה מעשה שטות, אלא שאינה חריפה כלל. ומתוך שהיא בת עשר, חזקה עליה שהיא יודעת לשמור קידושיה. (47) ולשון רבינו לקמן הל' גירושין פ"א, ה"ז: "בודקין אותה לפי יופי דעתה, אם יודעת לשמור (כסף) קידושיה ושהן קידושין, לא שתשמור אותן כדרך שמשמרת האגוז והתמרה". (48) גיטין סה, א: "הפעוטות מקחן מקח . . . וכנגדן בקטנה מתקדשת למיאון" (כגירסת הרי"ף שם). וזמן הפעוטות הוא מגיל שש ועד עשר שנים, כל אחד לפי חריפות שכלו, כמבואר בגיטין נט, א. וראה דברי רבינו הל' מכירה פכ"ט, ה"רח.

ח. כיצד מקדשת למאן? שאם נתקדשה ולא רצתה לישוב עם בעלה, צריכה למאן בפני שנים⁴⁹ ולומר: איני רוצה בו, ויוצאה בלא גט, כמו שיתבאר בהלכות גירושין⁵⁰. וזו היא הנקראת ממאנת⁵¹. ולמה יוצאה בלא גט? מפני שאין קדושיה קדושין גמורין מן התורה⁵², אלא מדברי סופרים⁵³, והן תלוין: שאם ישובה עם בעלה עד שגדלה⁵⁴ - גמרו קדושיה, ונעשית אשת איש גמורה⁵⁵, ואינו צריך לחזור לקדשה אחר שגדלה⁵⁶; ואם לא רצתה לישוב - צריכה למאן⁵⁷, ותצא בלא גט.

(49) יבמות קא, ב. (50) פ"א, ה"ח. (51) בכל מקום. כגון

(22) אבן קשה. (23) שאינו שלה, והרי זה כאמרה: זרקוה לים. (24) שחצרו של אדם קונה לו, הרי הוא כאילו קבלתו בידה (קידושין ח: וברש"י שם). (25) כי אע"פ שאין קונים בחצר השותפים זה מזה (ראה בבא-בבא פד: - הואיל והוא מחזר אחריה לקדשה, יש להניח שהשאל לה מקומו וקנתה. ויש מקום לספק, אולי כוונתה לומר לו: תנהו על סלע שלך שאיני רוצה בכסף קידושין (קידושין שם, וברשב"א שם). וראה להלן הלכה כא. (26) לפרנסו. (27) קידושין שם, כי כשם שהיא חייבת לפרנסו, כך גם הוא מצווה להחיותו ולא נתן לה כלום. (28) קידושין שם. כי אע"פ שהוא מחוייב בהצלתה, אולי מתוך שהציל את גופה מסכנה, גמרה בלבה להתקדש לו (ר"ן שם).

ה. היתה מוכר פרות או פלים וכיוצא בהן, באה אשה ואמרה לו: תן לי מעט מאלי, ואמר לה: אם אתן לך תהי מקדשת לי - אם אמרה: הן, ונתן לה - הרי זו מקדשת; אבל אם אמרה לו: תן לי מהן, או: השלף לי, או דברים שענינם: לא תשחק עמי בדברים אלו, אלא תן לי בלבד, ונתן - אינה מקדשת²⁹. וכן אם היתה שותה זין, ואמרה לו: תן לי פוס אחד, ואמר לה: אם אתן לך הרי את מקדשת לי בו, ואמרה: השקני השקות, או: תן, השקה³⁰, השלף - אינה מקדשת; שאין הדברים נראין אלא: השקני בלבד, ולא תשחק עמי בדבר אחר.

(29) קידושין ט. (30) או השקה, או השלף. לשון "השלף" במשליך פירות מאילן, כמבואר בקידושין שם.

ו. המקדש בעד אחד - אין חוששין לקדושין³¹, ואף על-פי ששניהם מודין. קל וחמר למקדש בלא עדים³². המקדש בפסולי עדות של תורה³³ - אינה מקדשת³⁴; בפסולי עדות של דברי סופרים³⁵, או בעדים שהן ספק פסולי תורה³⁶, אם רצה לכנס - חוזר ומקדש בפסולים, ואם לא רצה לכנס - צריכה גט ממנו מספק. ואפילו כפרה האשה והכחישה את העדים ואמרה: לא קדשתני - כופין אותה לקח גט³⁷. וכן דין פל קדושי ספק: אם רצה לכנס - חוזר ומקדש ודאי, ואם לא רצה לכנס - צריכה גט ממנו מספק.

(31) ואינם אפילו קידושי ספק. (32) שאין חוששין לקידושין (קידושין סה:), וזה נלמד מגזירה שוה: נאמר בעריות: "ערות דבר", ונאמר בממון: "על פי שנים עדים יקום דבר", מה להלן בשני עדים, אף כאן בשנים (רש"י שם). (33) כגון שעבר עבירה שחייבים עליה מלקות מן התורה. (34) סנהדרין כה, ב. (35) שעבר עבירה שאינה אלא מדבריהם, כגון שחילל יום-טוב שני של גלויות (הל' עדות פ"י, ה"ג). (36) כגון שהעידו שנים על אחד שעבר עבירה, ובאו שנים אחרים והכחישום ואמרו לא עבר ולא נפסל, הרי זה ספק פסול (הל' עדות פ"ב, ה"ג). (37) אם

טומטום - מבוארים ביבמות עב, א - שהם קידושי ספק, שמה זכר או שמה נקבה היא, ואע"פ שאין הטומטום ראוי להנשא, צריך הוא גט לענין תרומה, כגון אם הוא כהן ונתקדש לישראל שאסור בתרומה אם יקבל גט הוא חוזר לתרומת בית אביו. וכן תפסו קידושו לענין שהמקדש נאסר באחות הטומטום ובאמו (רש"י שם). ואשר לאנדרוניסוס, אמרו (יבמות פג.) אנדרוניסוס בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו בו חכמים אם זכר אם נקבה. והשווה דברי רבינו הל' איסורי ביאה פ"א, ה"ט: "אנדרוניסוס מותר לישא אשה". ומקורו מיבמות פא, א.

15 יב. המקדש אחת מן העריות⁷⁰ - לא עשה כלום,
16 שאין קדושין תופסין לעריות⁷¹; חוץ מן הנדה⁷²,
17 שהמקדש את הנדה - הרי זו מקדשת קדושין
18 גמורין⁷³. ואין ראוי לעשות כן⁷⁴.

(70) שחייב על ביאתו כרת, והן האמורות בויקרא פרק יח, ראה לעיל פ"ב ה"ה. (71) קידושין סז, ב: "אמר קרא: כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכתו", הוקשו כל העריות לאחות אשה, מה אחות אשה לא תפסי בה קידושין (שנאמר: ואשה אל אחותה לא תקח - לא תוכל לקדשה), אף כל עריות לא תפסי בהן קידושין". (72) פנויה בימי נדתה. (73) קידושין סה, א. שנאמר (ויקרא טו, כד) "ותהי נדתה עליו", - אפילו בשעת נדתה, תהא בה הויה (תפיסת קידושין). (74) כיון שאינה ראויה לביאה, אין לקדשה. וגם יש לחוש שמה יגע בה. וראה לקמן פ"י, ה"ו. ומה שאין אנו נזהרין בזה הוא משום שאנו מקדשים בשעת נישואין, וכבר הוכנו כל צרכי החופה וטבחו טבחם ואי אפשר לדחותם בגלל ההפסד (פרישה' לטור' אהע"ז סי' מד).

19 יג. אשת איש שפשטה ידה וקבלה קדושין מאחר
20 בפני בעלה - הרי זו מקדשת לשני⁷⁵; שהאשה
21 שאמרה לבעלה בפניו: גרשתי - נאמנת⁷⁶. חזקה
22 אין אשה מעזה פניה בפני בעלה. אבל אם קדשה
23 אחר שלא בפני בעלה - אין קדושין תופסין בה,
24 עד שתביא ראיה שנתגרשה קדם שתקבל הקדושין.
25 כל שלא בפניו - מעזה⁷⁷.

(75) כי בוודאי נתגרשה מבעלה הראשון. (76) אפילו להנשא לכתחילה ואפילו הוא מכחישה, כמבואר לקמן הל' גירושין פ"ב, ה"ד. ויש אומרים, כי בזמן הזה שמרובה החוצפה והפריצות אינה נאמנת אלא לחומרא (שו"ע אהע"ז סי' יז, ס"ב). (77) גיטין פט, ב.

26 יד. המקדש אחת מן השניות או מאסורי לאוין או
27 מאסורי עשה⁷⁸, וכן יבם שקדש צרת יבמה⁷⁹ - הרי
28 זו מקדשת קדושין גמורין⁸⁰; חוץ מיבמה
29 שנתקדשה לזר⁸¹, שהיא מקדשת בספק. נסתפק
30 לחכמים, אם הקדושין תופסין ביבמה כשאר חביבי
31 לאוין, או אין קדושין תופסין בה כערורה⁸². ואף-
32 על-פי שאסור לו לנכס⁸³ אחת מפל אלו⁸⁴, הרי זה
33 מגרש בגט⁸⁵.

במשנה, כתובות פ"א, מ"ו. וכן לקמן פ"ט הי"ד. (52) שהרי יתומה היא, ולא קיבל אביה קידושה. (53) שלא ינהגו בה מנהג הפקר (יבמות קיב, ב. ולקמן פ"א, ה"ו). (54) ונבעלה לו בגדלותה. (55) ואין קידושי אחר תופסים בה. (56) שהבעילה היא גמר קידושין הראשונים (יבמות קט:). (57) בעודה קטנה, אבל משתגדיל אע"פ שלא נבעלה אינה ממאנת וצריכה גט מדברי סופרים, כמבואר בפרוטרוט לקמן הל' גירושין פ"א, ה"ו.

1 ט. חרש⁵⁸ שנסא פקחת, וכן חרשת שנסאת
2 לפקח⁵⁹ - אין קדושיהו גמורין מן התורה, אלא
3 מדברי סופרים⁶⁰. לפיכך, אם בא פקח וקדש אשת
4 חרש הפקחת - הרי זו מקדשת לשני⁶¹ קדושין
5 גמורין⁶². ונותן גט, והיא מתרת לבעלה החרש⁶³.
6 אבל השוטה שקדש פקחת, או פקח שקדש שוטה
7 - אין פאן קדושין כלל, לא מדברי תורה ולא מדברי
8 סופרים⁶⁴.

(58) מפורש לעיל פ"ב, הכ"ו. (59) איש ואשה שהם שלמים בדעתם, ואינם לא חרשים ולא שוטים, נקראים פקח ופקחת (לעיל שם). (60) יבמות קיב, ב. (61) כלל הוא: כל שהקידושין הראשונים הם מדברי סופרים, קידושי תורה חלים אחריהם, דוגמא לכך דברי רבינו לקמן הל' גירושין פ"א, ה"ו. (62) מן התורה. (63) הואיל והפקח לא נשאה עדיין, אבל אם נשאה הפקח - אסורה לשניהם, כמבואר לקמן הל' גירושין פ"י, ה"ה. ומקור דברי רבינו ב'ירושלמי' יבמות יד, א. (64) יבמות קיב, ב. חרש וחרשת שקיימת בהם תקנת חכמים (שדרכם להיות שלום ביניהם) תיקנו להם קידושין, שוטה ושוטה שאין תקנת חכמים קיימת בהם (אין שלום ביניהם, כי אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת) לא תיקנו להם קידושין.

9 י. סריס שקדש, בין סריס חמה בין סריס⁶⁵ אדם,
10 וכן אילונית⁶⁶ שנתקדשה - הרי אלו קדושין
11 גמורין⁶⁷.

(65) מפורש לעיל פ"ב, הלכות יא"ד. (66) לעיל פ"ב, הלכות ד"ו. (67) אע"פ שסריס אדם אסור לו לבוא בקהל - מכל-מקום קידושין תופסין, שהלכה היא: קידושין תופסין בחיבי לאוין, ואין צורך לומר שסריס אדם קידושו תופסין, שהרי מותר לו לבוא בקהל (ראה יבמות עה: ובדף עט:). והשווה דברי רבינו הל' איסורי ביאה פ"ט, וכן האילונית אע"פ שאם אין לו בנים מאשה אחרת, כופים אותו להוציאה, כמבואר לקמן פכ"ד ה"א, בכל זאת צריכה גט ממנו ואפילו לא הכיר בה ונמצאת אח"כ אילונית (כתובות ק:). ובשו"ע אהע"ז סי' מד ס"ד, יש חולקים וסוברים שאילונית אם לא הכיר בה מקודם אינה מקודשת, שאין אדם מותר על מום גדול כזה, ואינה צריכה גט.

12 יא. טמטום ואנדרוניסוס⁶⁸ שקדשו אשה, או
13 שקדשן איש - הרי אלו קדושי ספק, וצריכין גט
14 מספק⁶⁹.

(68) מפורשים לעיל פ"ב הלכות כד"ה. (69) קידושי

78) כולן מפורשות לעיל פ"א, הלכות רח. 79) לאחיו המת היו שתי נשים, ואחת מהן נתייבמה, והשניה - הנקראת צרה - אסורה להנשא לאחים, שנאמר: יבמה יבוא עליה - עליה ולא על צרתה. ולא הבא מכלל עשה - עשה (יבמות יא. והשווה דברי רבינו הל' יבום פ"א, הי"ב). 80) כי הלכה היא, קידושין תופסין בחייבי לאוין ועשה, שנאמר: "כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנאוה", וכי יש אהובה לפני המקום או שנאוה לפני המקום? אלא אהובה - אהובה בנישואיה, שנאוה - שנאוה בנישואיה (שנשאה באיסור), ובכל זאת אומר הכתוב: "כי תהיין" - לשון הויה, מכאן שקידושין תופסין בהן (קידושין סח.). 81) לפני שחלצה יבמה, והתורה אמרה: "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר" (דברים כד, ה). 82) משום שנאמר בה: "לא תהיה" לשון הויה ותפיסת קידושין, כלומר, לא יתפסו בה קידושין לזר (יבמות צב.). 83) לחופה. 84) שהרי אסורות עליו איסור לאו. 85) הואיל וקידושין תופסין בהם ואסור לו לקיימן, על כרחו מוציאן בגט. וראה במוספנו "תשובות רבינו".

91) כגון שהיתה משועבדת לשני שותפים, ושחרר אחד מהם את חלקו. 92) שהרי חצי שפחה שבה אינו ראוי לקידושין, כמבואר לעיל הט"ו. ואם כן, הרי הוא כאומר לאשה חציין מקודשת לי שאינה מקודשת כמבואר לעיל (פ"ג הט"ט), ויתכן כי דין זה עדיף ממקדש חצי אשה, כי שם השאיר בקניינו, וכאן לא השאיר בקניינו כי כל מה שהיה ראוי ממנה להתקדש - קידש. ולפיכך הרי זו מקודשת קידושי ספק (גיטין מג. וכביאור הב"ח אהע"ז מד, וה'מרכבת המשנה'). וראה להלן הערה צה. 93) ונתפסו קידושיו בכולה. שמעתה - כולה ראויה לקידושין. 94) יתומה. 95) כמבואר לעיל ה"ח. שאין זו, המקודשת קידושי ספק מדין תורה, גרועה מקטנה המקודשת קידושי ודאי מדברי סופרים שאינה צריכה קידושין אחרים משגדלה. 96) כי שמא לא חלו כלל קידושיה לפני שחרורה, הואיל ודומה למקדש חצי אשה, וממילא חלו בה קידושי שני. או אולי חלו בה קידושי ראשון כי לא השאיר כלום בקניינו, וממילא לא חלו בה קידושי שני (ב"ח ו'מרכבת משנה' כפי הבנתם בסוגיא דגיטין מג, א. ועמוד ב שם).

יז. ואי זו היא שפחה חרופה האמורה בתורה?⁹⁷ זו מי שחציה שפחה וחציה בת חורין שקדשה עבד עבדיה.⁹⁸ ומי שחציו עבד וחציו בן חורין?⁹⁹ שקדש בת חורין - הרי זו ספק קדושין.¹⁰⁰

97) שהבא עליה חייב להביא אשם (ויקרא יט, כ) - מאחר שאמרנו למעלה (הט"ז) שהמקדש חצי שפחה וחצי בת חורין - אין קידושיה גמורים עד שתשתחרר. 98) שהרי היא מותרת לו גם בחצי השפחה שבה (שעבד עברי מותר בשפחה כנענית), ולפיכך יש לו גם בה קידושין גמורים בחצי הבן-חורין. מה-שאינן בן-חורין המקדש אותה שאסורה עליו מצד חצי השפחה שבה. וראה בפירוש המשניות להרמב"ם בכריתות (פ"א, י), ועי' פני יהושע' גיטין מג, א. 99) כגון שהיה משועבד לשני שותפים, ושחרר אחד את חלקו. 100) כי אולי הוא דומה לאומר לאשה התקדש לחצי, שמקודשת, כמבואר לעיל פ"ג הט"ט, או שמא יש לחלק, ששם היא ראויה לכולו, שהרי הוא בן חורין, ונעשה כאומר: תהי אשתי את ועוד אחרת, אבל בנידון שלפנינו הרי אינה ראויה לכולו מחמת חלק עבודתו שאינו בר קידושין, וגם אסור בה כדין כל עבד האסור בבת חורין (גיטין מג. והשווה דברי רבינו הל' עבדים פ"ד, ה"ז).

יח. שפור שקדש - קדושי קדושין, ואף-על-פי שגשגתה הרבה.¹⁰¹ ואם הגיע לשכרותו של לוט?¹⁰² - אין קדושי קדושין.¹⁰³ ומתלשבין בדרך זה?¹⁰⁴

101) עירובין סה. "שיכור מקחו וממכרו ממכר . . . כללו של דבר, הרי הוא כפקח לכל דבריו." 102) "והוא השיכור שעושה ואינו יודע מה עושה" (לשון רבינו הל' מכירה פכ"ט, הי"ח). 103) עירובין שם, והרי הוא כשוטה לכל דבריו. 104) חוקרים היטב אם באמת הגיע לשכרות של לוט, כי יש להזהר באיסור ערוה החמור מאד.

יט. המקדש בפחות מפרוטה - אינה מקדשת.¹⁰⁵

1 טו. המקדש פותית או שפחה.⁸⁶ - אין קדושין, אלא הרי היא אחר הקדושין כמו שהיתה קדם הקדושין.⁸⁷ וכן עפ"ם ובעד שקדשו פת ישראל - אין קדושיהן קדושין.⁸⁸ ישראל מומר שקדש, אף-על-פי שהוא עובד עבודת כוכבים ומזלות ברצונו - הרי אלו קדושין גמורים.⁸⁹ וצריכה גט ממונו.⁹⁰

86) כנענית. 87) קידושין סח, א. שפחה, אמר קרא: שבו לכם פה עם החמור (בראשית כב, ה), עם הדומה לחמור (ואליעזר עבד היה). נכרית, אמר קרא: לא תחתן בם (דברים ז, ג), לא תהא לך בם תורת חיתון. 88) יבמות מה, א מהטעם הנ"ל. ובשאלות (וישאל ס" כה) למד בגוי מהפסוק: "והיא בעולת בעל" (בראשית כ, ג) - בעולת בעל יש להם (לגויים), נכנסה לחופה ולא נבעלה אין להם, וכל-שכן שקידושי אירוסין אין להם (רש"י ביבמות שם). 89) יבמות מז, ב. וכן בבכורות ל, ב. וכבר אמרו (סנהדרין מד.) על הפסוק: "חטא ישראל" (יהושע ז, יא) - "אע"פ שחטא - ישראל הוא". ורבינו באגרת תימן' כותב: "שהתורה הזאת לא יוכל להמלט . . . ממנה אפילו אחד מזרע יעקב . . . לא הוא ולא זרעו . . . בין ברצונו בין שלא ברצונו". וגם אם הוליד מומר זה בן (מאשה ישראלית) הרי הבן ישראל גמור וקידושי קידושין (מגיד-משנה). וראה בתשובות רס"ג אוצ"ח ליבמות ס' תעד. 90) רבי דוד כהן בתשובותיו בית ט' חדר א', מבאר דברי רבינו שכוונתו לומר שכופים אותו לגרשה שלא תעמוד עמו, כי יכשילה בכמה מכשולים. וזהו שהוסיף: "וצריכה גט ממנו".

7 טז. המקדש אשה שחציה שפחה וחציה בת חורין.⁹¹ - אינה מקדשת קדושין גמורין.⁹² עד שתשתחרר, וכיון שגשגתה הרבה - גמור קדושיה.⁹³ 10 קדושי קטנה.⁹⁴ שגדלה, ואינו צריך לקדשה קדושין אחרים.⁹⁵ פא אחר וקדשה אחר שגשגתה הרבה - הרי זו ספק קדושין לשניהם.⁹⁶

מקום זה, ואתו המקום של שניהם - הרי אלו
קדושי ספק¹¹⁵.

(110) משמע שהסכימה שיזרוק לה הקידושין, אבל אם אמרה תנם בידי, והוא שינה וזרקם - אינה מקודשת, שהרי אינה מרצונה (ב"ח אהע"ז סי' ל'). וראה 'חלקת מחוקק' (שם). ו'מעשה רוקח' הביא כאן נוסחה אחרת בדברי רבינו: "כיון שרצה לזרוק", ולפי זה אין צורך בהסכמתה. אבל עצם הלשון מגומגם לפי נוסחא זו. (111) כן היא בגיטין עז, א לענין גירושין. ושם דף עח. אמרו: "כן לענין קידושין". ואין צורך שתעמוד בצד חצרה כמו בגירושין (ראה הל' גירושין פ"ה ה"ב) כי הקידושין זכות הן לה, וזכין לאדם אפילו שלא בפניו (מגיד-משנה). (112) שם עז, א. (113) ששניהם שותפים בחצר. (114) קידושין ח, ב: "בעי רב ביבי, סלע (אבן) של שניהם מהו - תיקר". כי אע"פ שהלכה היא שבמקח וממכר אין קונים מזה לזה בחצר של שניהם, כמבואר בבבא-בבא פד, ב ובהל' מכירה פ"ד, אבל בקידושין יש לחוש שמא השאיל לה זכותו כיון שכבר יש לה חלק בה (מגיד-משנה). (115) קידושין שם. וראה למעלה ה"ד.

כב. היו עומדים בפרשות הרבים¹¹⁶ או בפרשות
שאינו של שניהם¹¹⁷, וזרק לה קדושיה: קרוב לו
- אינה מקדשת; קרוב לה - הרי זו מקדשת;
מחצה על מחצה, או שהיו ספק קרוב לו ספק
קרוב לה, ואבדו קדם שגיעו לידה¹¹⁸ - הרי זו
ספק מקדשת. ביצד הוא קרוב לו וקרוב לה? כל
שהוא יכול לשמור אותן¹¹⁹, והיא אינה יכולה -
זה הוא קרוב לו. היא יכולה לשמור אותן, והוא
אינו יכול - זהו קרוב לה. שניהן יכולין לשמור
אותן, או שניהן אין יכולים לשמור אותן - זה
הוא מחצה על מחצה¹²⁰.

(116) אף-על-פי שברשות הרבים לא תיקנו חכמים שיקנו לו לאדם ארבע אמות (פ"ז מהל' גזילה ואבידה ה"ט) - כאן נקנים לה קידושיה מטעם שיכולה לשמור אותם, ואפילו הם רחוקים ממנה מאה אמה (גיטין שם, לדעת רבי יוחנן). ועי' כסף-משנה ולחם-משנה. (117) השייכות לאדם אחר. (118) ואי אפשר לברר את מצב קרבתם. (119) ואפילו רחוק מאה אמה, כמו שכתוב למעלה. (120) גיטין עח, ב. לענין גירושין, והוא-הדין לענין קידושין, שנאמר "ויצאה והיתה" השווה הויה ליציאה (שם).

יום רביעי י' אייר ה'תשע"ח

פרק חמישי

(1) נתבארו בו דיני קידושין באיסורי הנאה, בהקדש, בטובת הנאה, בגזל ובגנבה ואבדה, בפקדון, במלוה, בהנאת מתנה שנתן לאחרים בפקודתה, או שקיבל מאחרים ברצונה, במשכון, במתנה על מנת להחזיר, שתיקה לאחר מתן מעות.

א. המקדש בדבר שהוא אסור בהנאה, פגון חמץ

קדשה באכל או בכלי וכיצא בו ששנה פחות
מפרוטה - הרי זו מקדשת בספק, וצריכה גט
מספק; שמא דבר זה שנה פרוטה במקום אחר. הא
למדת, שכל המקדש בשנה פסוף: אם היה באותה
המדינה שנה פרוטה - הרי אלו קדושי ודאי, ואם
אינו שנה פרוטה - הרי אלו קדושי ספק¹⁰⁶. וראה
לי, שאם קדש בתכשיל או בירק שאינו מתקנים¹⁰⁷
וכיצא בהם, אם לא היו שנה פרוטה באותו המקום
- אינה מקדשת כלל; שהרי דבר זה אינו מגיע
למקום אחר עד שיפסד ויאבד, ולא יהא שנה
פרוטה. ודבר של טעם הוא זה, וראוי לסמוך עליו.

(105) קידושין מו, א. ושיעור פרוטה, משקל חצי שעורה מכסף צורף (רבינו בפירושו למשנה קידושין פ"א מ"א, וכן בשו"ע אהע"ז סי' כו, ועי' הל' עירובין פ"א ה"ב, וכן בשו"ע יו"ד סי' רצד סי'). (106) קידושין יב. ותופסים בה קידושי שני, וצריכה גט משניהם אם רוצה להנשא לאחר, וכן אם לא נתקדשה לאחר, והמקדש הראשון רוצה לקיימה - צריכה קידושין אחרים, כדי שתהא מקודשת קידושי ודאי (רש"י לקידושין יב. וב"טור' אהע"ז סי' לא). (107) זמן מרובה. ואם יכול להתקיים ע"י כיבוש בחומץ או במלח וכיוצא בהם, וראוי הוא להגיע למקום אחר שישוה פרוטה - הרי אלו קידושי ספק (מהרי"ק שורש פד, כסף-משנה ומעשה-רוקח).

כ. המקדש אשה בפחות מפרוטה, או שקדש שתי
נשים בפרוטה, אף-על-פי ששלח סבלונות¹⁰⁸ לאחר
מפן - אינה מקדשת. וכן קטן שקדש, אף-על-פי
ששלח סבלונות לאחר שהגדיל - אינה מקדשת.
שמחמת קדושין הראשונים שלחן, שהיו קדושין
פסולין¹⁰⁹.

(108) מתנות, שדרך ארוס לשלוח לארוסתו, סבלונות - מלשון סבל והוא נושא המשא, שנושאים אותו מיד זה ליד זה (רבינו בפירושו למשנה, קידושין פ"ב מ"ו, ובבבא-בבא פ"ט מ"ה) ומצאנו מתנה בלשון משא: "וישא משאות" (בראשית מג, לד) - ויתן מתנות (תוספות יו"ט, קידושין שם). (109) קידושין ג, ב. ואין אומרים: אדם יודע שאין קידושי קטן כלום, ושלח הסבלונות לאחר שהגדיל לשם קידושין, אלא - מחמת הקידושין הראשונים שלהם.

כא. המקדש את האשה בכסף או בשטר, אינו צריך
שיתן הקדושין לתוך ידה; אלא פיון שרצתה לזרק
לה קדושיה, וזרקן¹¹⁰ - בין לתוך ידה בין לתוך
חיקה, או לתוך חצרה או לתוך שדה שלה - הרי
זו מקדשת¹¹¹. היתה עומדת בפרשות הפעל, צריך
שיתן לתוך ידה או לתוך חיקה¹¹². היתה עומדת
בפרשות שהיא של שניהן¹¹³, וזרק לה קדושיה
מדעתה, ולא הגיעו לידיה או לחיקה הרי זו מקדשת
קדושי ספק¹¹⁴. ואפילו אמרה לו: הנח קדושין על

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

והאשם. (14) כגון שלמים שקדושתם קלה. (15) כי אין הם ממונו הפרטי של הכהן, אלא משולחן גבוה (שולחנו של הקב"ה) זכה בהם לאכילה. (16) אחד מחמישים (לאדם ממוצע) בפירות ובתבואה שהישראל מפריש לכהן, ונקראת גדולה, שהיא ראשית כל ההפרשות אחרי מריחת הכרי, בניגוד לתרומת מעשר הניתנת לכהן מידי הלוי המפריש מעשר מן המעשר, שהוא [=הלוי] קיבל, ואינה אלא אחד ממאה. (17) הניתנים אף הם לכהן ונאכלים בירושלים. (18) שקיבל מהישראל ונקרא ראשון, בהבדל ממעשר שני הבא אחריו שהוא נאכל לבעליו בירושלים. (19) בשנה השלישית והשישית לשמיטה מפרישים מעשר עני. ובשנה הראשונה, השנייה הרביעית והחמישית - מעשר שני. (20) שכל אלה הם קניינו של המקבל וממונו.

- ו. מתנות²¹ שלא הורמו²², הרי הם כמו שהורמו²³.
לפיכך, ישראל שגפלו²⁴ טבילים²⁵ מבית אבי אמו פהן, והפריש²⁶ מהן תרומה ומעשרות - הרי הן בתרומות ומעשרות שגפלו לו בירשה מאבי אמו²⁷.
ואם קדש פהן אשה - הרי זו מקדשת; שאף-על-פי שאינו ראויין לו לאכילה²⁸, יש לו למכרן למי שהן ראויין לו²⁹. אכל ישראל שקדש בתרומה שהפריש מגרנו³⁰ - אינה מקדשת; שהרי אין לו למכרה³¹, ואין לו בה אלא טובת הנאה, לפי שנותנה לכל פהן שירצה³², וטובת הנאה אינה ממוין³³.

(21) התרומות והמעשרות הנזכרות לעיל, הניתנות במתנה לכהן, ללוי ולעני. (22) שלא הופרשו על ידי בעליהן ועדיין מעורבות הן בין הפירות. (23) הואיל ועומדים להרים כמורמים הם. (24) בירושה. (25) תבואה שלא הופרשו ממנה מתנותיה הרי היא טבל ואסורה באכילה, ולשון טבל, טב-לא, מלה מורכבת. (26) הישראל, הנכד. (27) כי כבר זכה בהן זקנו הכהן בחייו שלא הוטל עליו אלא להפריש ולקיימן לעצמו, ואף יורש זה יפרישן וימכרן לכהנים. (28) כי תרומה אסורה באכילה לזר (ישראל). (29) והכסף הוא שלו. (30) שלא נפל לו בירושה מזקנו הכהן. (31) אלא לתיתה מתנה לכהן. (32) שרשאי ליטול דבר מועט מאוהבו [=הכהן] שבביל שיתנה לו [=ולא לכהן אחר]. (33) לקדש בו אשה.

- ז. המקדש את האשה בגזל או בגנבה או בחמס³⁴, אם נתאשו הבטלים ונדע³⁵ שקנה אותו דבר ביאוש³⁶ - הרי זו מקדשת, ואם לאו - אינה מקדשת.

(34) שנתן דמי החפץ לבעליו ולקחו ממנו בעל כורחו. (35) לעדי הקידושין, בשעת מעשה הקידושין. כי אם לא ידעו עדי הקידושין את דבר היאוש (אפילו נתיאשו בעליו) הרי זה כמקדש ללא עדים שאינה מקודשת. (36) ואף על פי שהלכה היא: יאוש בלבד אינו קונה - אך מכיוון שהגיע החפץ ליד האשה, יש כאן יאוש ושינוי רשות וקנאתו האשה, וממילא קנה אותה הבעל.

- ח. הנכנס לבית חברו ולקח לו פלי או אכל וכיוצא

- 1 בפסח או פשר בחלב² וכיוצא בהן משאר אסורי הנאה - אינה מקדשת³. ואפלו היה אסור בהנאה מדבריהם, כגון חמץ⁴ בשעה ששית מיום ארבעה עשר⁵ - אינה מקדשת.

(2) שנתבשל בחלב. (3) שהרי אינה יכולה ליהנות מכסף קידושיו, נמצא שלא נתן לה כלום. (4) היינו חמץ גמור שאסור בהנאה מן התורה ולפיכך אינה מקודשת, אף על פי שבשעה ששית אינו אסור אלא מדרבנן, אבל חמץ שאינו אסור אלא מדרבנן, קידושיו קידושין. (5) בניסן. שמן התורה אין החמץ אסור אלא מתחילת שעה שביעית ביום.

- ב. עבר ומכר דבר האסור בהנאה וקדש בדמיו - הרי זו מקדשת; חוץ מעבודת פוכבים ומזלות, שאם קדש בדמיה - אינה מקדשת, מפני שדמי עבודת פוכבים ומזלות אסורין בהנאה כמוה. המקדש בפרש עגלי עבודת פוכבים ומזלות - אינה מקדשת; שהפל מעבודת פוכבים ומזלות אסור בהנאה, שנאמר: ולא ידבק בידך מאומה מן החרם. אבל המקדש בפרש שור הנסקל⁶ - הרי זו מקדשת. אף-על-פי ששור הנסקל אסור בהנאה - פרשו אינו אסור בהנאה, שאינו דבר חשוב לגבי השור.

(6) שור שהמית אדם, ודינו להיסקל ומשנגמר דינו אסור בהנאה.

- ג. המקדש בפרות שביעית או באפר פרה אדמה או במים שמלאן לעשותן מי נדה - הרי זו מקדשת. המקדש בהקדש של פדק הבית⁷ בשוגג⁸ - הרי זו מקדשת⁹, והוא ישלם קרן וחמש להקדש, ויביא אשמו, כדין כל מועל בשגגה. ואם קדש בו אשה במזיד - אינה מקדשת¹⁰.

(7) כסף הניתן לגזבר בית המקדש לצרכי תיקון הבית. (8) שלא ידע בו שהוא של הקדש. (9) כי על ידי מעילתו נתחללה קדושתו ויצא הכסף לחולין. (10) כי אין הקדש מתחלל אלא בשוגג שנאמר בו מעילה.

- ד. קדשה במעשר שני¹¹, בין בשוגג בין במזיד - אינה מקדשת; לפי שאין לו לעשות בו שאר חפציו עד שיתחלל, שנאמר במעשר: ליי הוא.

(11) הוא החלק העשירי מהתבואה, הנאכל בירושלים בקדושה.

- ה. פהן שקדש בחלקו¹² מקדשי קדשים¹³ או מקדשי קלים¹⁴ - אינה מקדשת, מפני שלא התרו אלא לאכילה בלבד¹⁵. אכל פהן שקדש בתרומה גדולה¹⁶ ובתרומת מעשר ובכבורים¹⁷, וכן לוי שקדש במעשר ראשון¹⁸, וישראל שקדש במעשר עני¹⁹ - הרי זו מקדשת²⁰.

(12) שחולק עם אחיו הכוהנים. (13) כגון קרבנות החטאת

וְשִׁתְּקָהּ: אִם הָיָה בִּינְיָהּ שְׂדוּכִין⁵² - הָרִי זֶה
מִקְדָּשָׁתָּהּ⁵³, וְאִם לֹא שִׁדָּךְ - אֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה, עַד
שֶׁתֹּאמַר 'הֵן'. וְאִם אָמַר לָהּ אַחֵר שֶׁנִּטְלָה הַחֹב שֶׁלָּהּ
'הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה בֹּו' - אֶפְלוּ אֲמָרָה 'הֵן', אֵינָה
מִקְדָּשָׁתָּה⁵⁴; שֶׁהָרִי לֹא הִגִּיעַ לִידָה מִמֶּנּוּ כָּלוּם, אֲלֵא
שֶׁלָּה נִטְלָה, וּכְבָר נִפְרַע חֹבּוֹ מִשְׁעָה שֶׁנִּטְלָה, וְאֵינָה
יְכוּלָה לַחֲזֹר וּלְתַבְּעוֹ בַּחֹב פַּעַם אַחֶרֶת⁵⁵.

(50) בשעת החזרת החוב. (51) ודעתו שתתקדש וגם תהיה נפרעת בכסף זה. (52) ונתרצית לו. (53) כי קבלתו לשם קידושין ואת החוב מחלה לו. (54) כי יכולה לומר: בתורת פירעון חובי קיבלתיו. ואם לא הזכיר לה בתחילה אודות הפירעון, אלא שהוא חייב לה כסף והגיע זמנו לפרוע, ואמר הרי את מקודשת לי בכסף זה ונטלתו ושתקה מקודשת אף על פי שלא שידך, ואפילו תאמר אחרי כן לא לקידושין נתכוונתי אלא לפירעון חובי קבלתי, אינה נאמנת. (55) נמצא שלא נתן לה כלום לשם קידושין.

יג. הַמִּקְדָּשׁ בְּמִלּוֹה, אֶפְלוּ הֵיטָה בְּשֹׁטֶר - אֵינָה
מִקְדָּשָׁתָּה. בֵּיצֵד? כְּגֹון שֶׁהָיָה לוֹ אֶצְלָה חֹב דִּינָר,
וְאָמַר לָהּ: הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה לִי בְּדִינָר שֵׁשׁ לִי בִּידָךְ
- אֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה; מִפְּנֵי שֶׁהִמְלִיחָהּ לְהוֹצֵאָה נִתְּנָה⁵⁶,
וְאֵין כָּאֵין שׁוֹם דְּבָר קֶזֶם⁵⁷ לְהִנּוֹת בּוֹ מַעֲטָה, שֶׁכְּבָר
הוֹצִיאָה אוֹתוֹ דִּינָר⁵⁸ וְעִבְרָה הִנָּאתוֹ⁵⁹.

(56) הלווה רשאי להוציא [להשתמש בה] ואינו חייב להעמידה שתהא מצוייה בכל עת שיתבענו המלווה. (57) הנמצא מול עינינו. (58) ואפילו המעות עדיין בידה הרי הן כאילו כבר הוציאנת. (59) וקידושי כסף נלמדים מקניין שדה עפרון שנאמר בו: "נתתי כסף השדה קח ממני" הרי שבשעת הקניין צריך ליתן הכסף. ואפילו החזיר לה השטר [=חוב] ויש בנייר שווה פרוטה, אינה מקודשת, מפני שעיקר דעתה על כסף המלווה.

יד. הָיָה לוֹ אֶצְלָה מִלּוֹה עַל הַמִּשְׁכָּן⁶⁰, וְקִדְּשָׁהּ
בְּאוֹתָהּ הַמִּלּוֹה, וְהַחֲזִיר לָהּ הַמִּשְׁכָּן - הָרִי זֶה
מִקְדָּשָׁתָּה; שֶׁהָרִי הָיָה נִתְּנָה בְּמִשְׁכָּן מַעֲטָה, וְהָרִי
הִגִּיעַ הִנָּאתָ לִידָה.

(60) בין שמשכנה בשעת ההלוואה, בין שלא בשעת ההלוואה, אלא כשהגיע זמן הפירעון תבע מעותיו ומשכנה על ידי בית דין.

טו. הַמִּקְדָּשׁ בְּהִנָּאת מִלּוֹה - הָרִי זֶה מִקְדָּשָׁתָּה. בֵּיצֵד?
כְּגֹון שֶׁהִלְוָה אוֹתָהּ עֵתָהּ⁶¹ מֵאִתּוֹ, וְאָמַר לָהּ:
הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה לִי בְּהִנָּאת זְמַן שְׂאָרוֹיִחַ⁶² לָךְ בְּמִלּוֹה
זֶה, שֶׁתְּהִיָּה בִּידָךְ כֶּף וְכָף יוֹם, וְאֵינִי תוֹבְעָה מִמֶּךָ עַד
זְמַן פְּלוּגִי - הָרִי זֶה מִקְדָּשָׁתָּה; שֶׁהָרִי יֵשׁ לָהּ הִנָּאתָ
מַעֲטָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִלּוֹה זֶה עַד סוֹף זְמַן שֶׁקָּבַע.
וְאִסּוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה כְּרִבִּית⁶³. וּפְרָשׁוֹ
רְבוּתִי בְּהִנָּאת מִלּוֹה דְּכָרִים שֶׁאֵין רָאוּי לְשִׁמְעוֹן⁶⁴.

(61) בשעת הקידושין. (62) שארחיב (כלומר שאאריך).

1 בְּהֵן וְקִדְּשׁ בּוֹ אִשָּׁה, וּבָא בְּעַל הַבֵּית, אֶף-עַל-פִּי
2 שֶׁאָמַר לוֹ: לָמָּה לֹא נָתַתְּ לָהּ דְּבָר זֶה, שֶׁהוּא טוֹב מִמָּה
3 שֶׁנָּתַתְּ לָהּ? - אֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה; שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ דְּבָר זֶה
4 אֲלֵא כְּפִי שֶׁלֹּא לְהַתְבַּיֵּשׁ עִמּוֹ, וְהוֹאִיל וְקִדְּשׁ בְּמִמּוֹן
5 חִבְרוּ שֶׁלֹּא מִדַּעַת חִבְרוּ - הָרִי זֶה גִּזַּל וְאֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה.
6 וְאִם קִדְּשָׁה בְּדָבָר שֶׁאֵין בְּעַל הַבֵּית מִקְפִּיד עָלָיו, כְּגֹון
7 תְּמָרָה אוֹ אֲגֹז - הָרִי זֶה מִקְדָּשָׁתָּה מִסָּפֶק³⁷.

(37) כי שמא בכל זאת הקפיד בעל הבית.

ט. הֵיטָה סְחוּרָה בֵּינוּ וּבֵין חִבְרוּ³⁸, וְחִלְקָהּ שֶׁלֹּא
9 מִדַּעַת חִבְרוּ, וְקִדְּשׁ בְּחִלְקוֹ - הוֹאִיל וְצִרִיכָה שׁוּמַת
10 בֵּית דִּין³⁹, אֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה; שֶׁאֵין זֶה נוֹטֵל לַעֲצֻמוֹ מִה
11 שִׁדְּוֹצָה וְנִיחָם⁴⁰ מִה שִׁדְּוֹצָה⁴¹.

(38) בשותפות. (39) "של שלושה ואפילו הם הדיוטות ובלבד שיהו נאמנים ויודעים בשומא". (40) לשותף חבירו. (41) ואפילו נתן לה שווה שתי פרוטות שמגיע לחלקו לפחות שווה פרוטה - אינה מקודשת, לפי שרצונה להתקדש בכל הסכום ולא בחציו, אלא אם כן פירש לה: "התקדשי לי במה שיש לי בו".

י. גִּזַּל אֶת הָאִשָּׁה אוֹ גִּבּוֹ מִמֶּנָּה אוֹ חֲמִסָּה, וְחֲזֹר
12 וְקִדְּשָׁהּ בְּגִזַּל וּבְגִבּוֹנָה וּבְחֲמִסָּה שֶׁלָּהּ, וְאָמַר לָהּ: הָרִי
13 אֶת מִקְדָּשָׁתָּה בּוֹ - אִם קָדַם בִּינְיָהּ שְׂדוּכִין⁴², וְנִטְלָה
14 וְשִׁתְּקָהּ - הָרִי זֶה מִקְדָּשָׁתָּה⁴³; וְאִם לֹא שִׁדָּךְ אוֹתָהּ
15 מֵעוֹלָם⁴⁴, אֶף-עַל-פִּי שֶׁשִּׁתְּקָהּ כְּשֶׁנָּתַן לָהּ דְּכָרִים אֵלּוּ
16 בְּתוֹרַת קִדּוּשִׁין - אֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה⁴⁵; וְאִם אֲמָרָה: הֵן⁴⁶
18 - הָרִי זֶה מִקְדָּשָׁתָּה.

(42) דברי שידול וריצוי להסכים להצעת נישואיו. ואפילו היו אלה לפני שגזל ממנה. (43) מתוך שנטלתו ושתקה סימן שמחלה לו וקבלתו לשם קידושין. (44) אפילו לפני הגזילה. (45) כי שלה לקחה, ולא לשם קידושין. (46) בשעת הקידושין.

יא. וְכֵן אִם נָתַן לָהּ פְּקֻדֹן, וְאָמַר לָהּ: כְּנִסִּי פְּקֻדֹן
20 זֶה, וְחֲזֹר וְאָמַר לָהּ: הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה לִי בּוֹ - אִם
21 אָמַר לָהּ קָדַם שֶׁנִּטְלָתוּ, וְנִטְלָתוּ וְשִׁתְּקָהּ - הָרִי זֶה
22 מִקְדָּשָׁתָּה⁴⁷; וְאִם אַחֵר שֶׁנִּטְלָתוּ בְּתוֹרַת פְּקֻדֹן אָמַר
23 לָהּ: הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה בּוֹ, וְשִׁתְּקָהּ - אֵין זֶה כָּלוּם,
24 שֶׁכָּל שִׁתְּקָהּ שֶׁלְאַחַר מִתֵּן מַעוֹת אֵינָה מוֹעֵלָתָ⁴⁸;
25 אֲבָל אִם אֲמָרָה 'הֵן' אַחֵר שֶׁנִּטְלָה - הָרִי זֶה
26 מִקְדָּשָׁתָּה⁴⁹.

(47) ואפילו לא קדם ביניהם שידוכין. כי קבלת הפיקדון הייתה לשם קידושין. (48) כי לא איכפת לה כלום באמירתו, הואיל ומתחילתו קיבלתו רק לשם פיקדון. (49) הואיל והפיקדון קיים, הרי זה כאומר התקדשי לי בפיקדון שיש לי בידך - שמקודשת.

יב. הַחֲזִיר לָהּ חֹב שֶׁהָיָה לָהּ אֶצְלָה, וְאָמַר לָהּ⁵⁰
28 'הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה בּוֹ'⁵¹ קָדַם שֶׁתְּטַלְנָהּ, וְנִטְלָתוּ

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

73) למענך, וכגון שנתנה לו זהב ואמרה לו: עשה לי ממנו נזמים וטבעות.

כא. האשה שאמרה: תן דינר לפלוני מתנה
ואתקדש אני לך, ונתן, ואמר לה: הרי את מקדשת
לי בהנאת מתנה זו שנתתי על פיך - הרי זו
מקדשת. אף-על-פי שלא הגיע לה כלום - הרי
נהנית בריצונה שנעשה, ונהנה פלוני בגללה. וכן אם
אמרה לו: תן דינר לפלוני מתנה ואתקדש לו, ונתן
לו, וקדשה אותו פלוני ואמר לה: הרי את מקדשת
לי בהנאת מתנה זו שקבלתי בריצונך - הרי זו
מקדשת.

כב. אמר לה: הילך דינר זה במתנה והתקדשי
לפלוני, וקדשה אותו פלוני ואמר לה: הרי את
מקדשת לי בהנאה זו הבאה לך בגללי - הרי זו
מקדשת, אף-על-פי שלא נתן לה המקדש כלום.
אמרה לו: הילך דינר זה מתנה ואתקדש לך,
ולקחו, ואמר לה: הרי את מקדשת לי בהנאה זו
שקבלתי ממך מתנה - אם אדם חשוב הוא, הרי זו
מקדשת; שהנאה יש לה בהיותו נהנה ממנה,
ובהנאה זו הקנת עצמה לו.

כג. האומר לאשה: התקדשי לי בדינר, והרי זה
המשכון בידך עד שאתן הדינר - אינה מקדשת לו;
לפי שלא הגיע הדינר לידיה, ולא המשכון נתן
להיותו שלה. היה בידו משכון על חוב שיש לו
אצל אחרים, וקדש בו אשה - אף-על-פי שאינו
שלו, הרי זו מקדשת; לפי שבעל חוב יש לו מקצת
קנן בגופו של משכון.

כד. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי בדינר זה
על מנת שתחזיריהו לי - אינה מקדשת, בין החזירה
בין לא החזירה; שאם לא החזירה - לא נתקם
התנאי, ואם החזירה - הרי לא נהנית ולא הגיע
לידה כלום.

כה. נתן לה אגדה של הדס וכיוצא בה ואמר לה:
הרי את מקדשת לי בזו, וקבלה אותו, אמרו לו:
והלא אין בה שוה פרוטה, ואמר: התקדש בארבעה
זוזים המהפאים בתוך האגדה - אם אמרה 'הן' -
הרי זו מקדשת, ואם שתקה - אינה מקדשת במעות
אלו, שהשתיקה שלאחר מפת מעות אינה מועלת
כלום; ותהיה מקדשת בספק מפני האגדה, שמה
שוה פרוטה במקום אחר.

כו. האומר לאשה: התקדשי לי בתמרה זו,
התקדשי לי בזו, התקדשי לי בזו - אם יש באחת

63) שבשכר המתנתו בגביית כספו מקדשה, אולם אין זו
ריבית גמורה אלא "כריבית", שהרי כשנושא אשה נתחייב
לה בעשרה דברים, נמצא שאין זו הנאה גמורה, והרי היא
הערמת ריבית. והרב המאירי סובר, הואיל וההנאה מגעת
לשניהם אין כאן ריבית גמורה. 64) הכוונה לרבנו יצחק
אלפסי [=הרי"ף] המפרש: הנאת מלווה - כגון שהלווה לה
מכבר, והגיע עכשיו זמן הפירעון, ואמר לה, התקדשי לי
באותה הנאה שאסכים להאריך לך את זמן הפירעון עד יום
פלוגי. אולם רבינו דוחה פירושו הואיל ואינו נותן לה עכשיו
כל כסף, אינה יכולה להתקדש כי הרווחת זמן הפירעון אינה
עדיפה ממחילת המלווה גופא שכבר אמרנו שאינה מקודשת.

טז. אמר לה: הרי את מקדשת לי בפרוטה זו ובחוב
שיש לי אצלך - הרי זו מקדשת. וכן אם אמר לה:
במלוה שיש לי אצלך ובפרוטה זו - הרי זו
מקדשת.⁶⁵

65) אף על פי שהקדים את דבר המלווה לנתינת הפרוטה אין
זה נחשב כמקדש במלווה, הואיל ונתן לה פרוטה בשעת
הקידושין - דעתה לפרוטה שהיא מקבלת כעת בזמן מעשה
הקידושין.

יז. היה לו חוב ביד אחרים ואמר לה: הרי את מקדשת
לי בחוב שיש לי ביד זה במעמד שלשתם⁶⁶ - הרי זו
מקדשת.⁶⁷

66) (1) הלווה (2) המקדש (3) המתקדשת. 67) ההלכה היא
שעל ידי מעמד שלושות אפשר להקנות את החוב למקבל,
ללא כל הקנאה נוספת.

יח. קדשה בפקדון שיש לו בידה או בשאלה⁶⁸
שהשאלה, אם היה הפקדון והשאלה פרוטה או
שוה פרוטה באחד מהן קיים ברשותה⁶⁹ - הרי זו
מקדשת.

68) שאלת כלים וכדומה, שאינם ניתנים להוצאה, אלא
חוזרים לבעליהם בעינם. 69) שלא נגנב או אבד, כי אם
אבד הרי זה כמו "מלווה" ואינה מקודשת.

יט. אמר לה: הרי את מקדשת לי בשכר שאדבר
עליך⁷⁰ לשלטון⁷¹, ודבר עליה לשלטון, והניח
השלטון ולא תבעה⁷² - אינה מקדשת, אלא אם נתן
לה פרוטה משלו; שהנאה שבאה לה מדבריו הרי
היא כמלוה, והמקדש במלוה - אינה מקדשת.

(70) לטובתך. (71) מושל. (72) למשפט.

כ. הרי את מקדשת לי במלאכה זו שאעשה עמך⁷³,
ועשה - אינה מקדשת, אלא אם בן נתן לה פרוטה
משלו; לפי שהשכירות יזכה בה הפועל מתחלה
ועד סוף, כל זמן שיעשה מקצת מן המלאכה וזכה
במקצת מן השכר, ונמצא השכר פלו מלוה אצלה,
והמקדש במלוה - אינה מקדשת.

ב. ואלו הן הארבעה דברים של כל תנאי: שיהיה
כפול⁹, ושהיה הן שלו קודם ללא¹⁰, ושהיה התנאי
קודם למעשה¹¹, ושהיה התנאי דבר שאפשר
לקיימו¹². ואם חסר התנאי אחד מהן - הרי התנאי
בטל, וכאלו אין שם תנאי כלל; אלא תהיה זו
מקדשת או מגרשת מיד, ויתקיים המקח או המתנה
מיד, וכאלו לא התנה כלל, הואיל וחסר התנאי אחד
מן הארבעה¹³.

(9) מפורש בסמוך ה"ה. (10) בסמוך ה"ו. (11) בסמוך
ה"ד. (12) בסמוך ה"ז. (13) כל ארבעה דברים אלו, למדו
חכמים מתנאי בני גד ובני ראובן (במדבר לב, כט"ל) שנאמר
בו: "ויאמר משה אליהם, אם יעברו בני גד ובני ראובן
אתכם את הירדן . . . ונתתם להם את ארץ הגלעד לאחוזו,
ואם לא יעברו אתכם ונאחזו בתוכם בארץ כנען", הרי
שהוצרך משה לכפול ולומר: "אם יעברו" ו"אם לא יעברו"
. . . ונאחזו בתוכם, ואילו לא היה כופל את תנאו היו
נוחלים את ארץ הגלעד אע"פ שלא היו עוברים, ואין
אומרים מכלל "הן אתה שומע לאו". מכאן אומר רבי מאיר
(קידושין סא): כל תנאי שאינו כפול כתנאי בני גד ובני
ראובן - אינו תנאי, והוא-הדין לשאר הדברים המעכבים
בתנאי - כולם מתנאי בני גד ובני ראובן הם למדים,
וכמבואר בסמוך כל דבר במקומו.

ג. פיצד? האומר לאשה: אם תתני לי מאתים זוז
הרי את מקדשת לי בדינר זה, ואם לא תתני לי לא
תהיי מקדשת, ואחר שהתנה תנאי זה נתן לה הדינר
- הרי התנאי קיים, והרי זו מקדשת על תנאי; ואם
נתנה לו מאתים זוז - תהיה מקדשת, ואם לא נתנה
לו - אינה מקדשת.

ד. אכל אם אמר לה: הרי את מקדשת לי בדינר
זה, ונתן הדינר בידה, והשלים התנאי¹⁴ ואמר: אם
תתני לי מאתים זוז תהיי מקדשת, ואם לא תתני לי
לא תהיי מקדשת - הרי התנאי בטל, מפני שהקדים
המעשה¹⁵ ונתן בידה ואחר כך התנה¹⁶. ואף-על-פי
שהכל בתוך כדי דבור - הרי זו מקדשת מיד, ואינה
צריכה לתן לו כלום¹⁷.

(14) אחרי נתינתו. (15) מעשה הקידושין [וראה להלן
הערה נד]. (16) בבא מציעא צד, א. וגיטין עה, א. כי גם
בתנאי בני גד ובני ראובן, הודגש התנאי קודם למעשה "אם
יעברו" - זהו התנאי, ו"נתתם להם" - זהו המעשה, וכן
כתוב ביעקב אבינו (בראשית ל, לא) "אם תעשה לי הדבר
הזה, אשובה ארעה צאנך". הקדים התנאי למעשה (רש"י
ב"מ צד). (17) ולדעת הראב"ד (למעלה ה"א) אפילו לא
הקדים את המעשה בפועל ממש, אלא גמר את כל תנאו
ואח"כ נתן הדינר, כל שהקדים בניסוח תנאו את אמירת
המעשה לאמירת התנאי, הרי תנאו בטל, כי אין זה דומה
לתנאי בני גד ובני ראובן, שנאמר בו: אם יעברו . . . ונתתם
להם, הרי שאמירת התנאי קדמה לאמירת המעשה. ולדבריו,

מהן שוה פרוטה - הרי זו מקדשת, ואם לאו - אינה
מקדשת אלא מספק, שמא תשנה תמרה אחת
פרוטה במקום אחר.

כו. אמר לה: התקדשי לי בזו ובזו ובזו - אם יש
בכלם שוה פרוטה - מקדשת¹⁴, ואם לאו - אינה
מקדשת אלא מספק. היתה אוכלת ראשונה ראשונה
אם יש באחרונה שוה פרוטה - מקדשת, ואם לאו
- אינה מקדשת אלא מספק; שאותן תמרים שאכלה
הרי הן פמלוה, והמקדש פמלוה - אינה מקדשת.
ונמצא שאין הקדושין אלא בתמרה אחרונה.

(74) כיוון שלא הזכיר בכל אחת מהן - קידושין - נתכוון
לקדשה בכולן כאחת. ולפיכך מצטרפות לשווה פרוטה.

כח. אמר לה: הרי את מקדשת לי באלו, אם יש
בכלן שוה פרוטה - מקדשת; אף-על-פי שהיא
אוכלת ראשונה ראשונה - שלה היא אוכלת,
ומקדשת.

כט. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי בכוס זה
- אם היה מלא מים - הרי זו מקדשת בו ובמה
שבתוכו, ואם היה מלא יין - הרי זו מקדשת בו
ולא במה שבתוכו, ואם היה מלא שמן - הרי זו
מקדשת במה שבתוכו ולא בו. לפיכך: אם לא היה
בשמן שוה פרוטה - הרי זו מקדשת בספק, ואם
היה בשמן שוה פרוטה - הרי זו מקדשת ודאי. ואין
משגיחין על הפוס.

יום חמישי י"א אייר ה'תשע"ח

פרק נשי

(1) כלל בו רבינו דיני תנאי וארבעה דברים הצריכים לו,
המתנה על מה שכתוב בתורה, דין תנאי שבממון, דין
"מעכשיו" ו"על מנת".

א. המקדש על, תנאי² אם נתקיים התנאי - מקדשת,
ואם לאו - אינה מקדשת. בין שיהיה התנאי מן
האיש³, בין שיהיה מן האשה⁴. וכל תנאי שבעולם
- בין בקדושין, בין בגרושין⁵, בין במקח, בין
בממכר⁶, בין בשאר דיני ממון⁷ - צריך להיות
בתנאי ארבעה דברים⁸.

(2) כגון שאמר לאשה: אם תתני לי מאתים זוז, הרי את
מקודשת לי בדינר זה. (3) לטובת האיש ('פרישה' סי' לח
אות א). (4) לטובת האשה ('פרישה' שם). (5) כגון
שאמר לה הרי זה גיטך על-מנת שתתני לי מאתים זוז.
(6) בנוסח כת"י התימנים: "בין במקח וממכר". (7) כגון
מתנות. השווה דברי רבינו הל' זכיה ומתנה פ"ג ה"ז.
(8) לענין תנאי כפול בממון. ראה להלן הי"ד.

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

24 ואם עברה ואכלה - תהיה מקדשת או מגרשת, ואם
25 לא אכלה - אינה מקדשת ואינה מגרשת. ואין
26 אומרים בזה: הרי התנה על מה שכתוב בתורה²³,
27 שהרי בידה שלא תאכל ושלל תתקדש ולא
28 תתגרש²⁴.

(22 גיטין פד, א. 23) ותנאו בטל. (24) ואין כאן עקירה ודאית (שם).

29 ט. ובמה אמרו חכמים²⁵: כל המתנה על מה
30 שכתוב בתורה - תנאו בטל, חוץ מדבר שבממון
31 שתנאו קיים²⁶ כגון שקדש או גרש או נתן או מכר
32 על תנאי, שהוא רוצה בתנאו שיזכה עצמו בדבר
33 שלא זקתה לו תורה ומנעה ממנו²⁷, או לפטר עצמו
34 בתנאו מדבר שחייבה אותו בו התורה²⁸; שאומרים
35 לו: תנאך בטל, וכבר נתקיימו מעשיך, ואין אתה
36 נפטר מדבר שחייבה אותך בו התורה, ולא תזכה
37 בדבר שמנעה אותך ממנו.

(25) קידושין יט, ב. (26) כגון שקידש אשה על תנאי שאין לה עליו כסות, כמבואר בסמוך ה"א. (27) כגון להתעמר ביפת תואר, כמבואר בסמוך. (28) כגון עונה.

38 י. כיצד? כגון שקדש אשה על תנאי שאין לה עליו
39 שאר²⁹ כסות ועונה³⁰; שאומרים לו: בכסות ושאר,
40 שהוא תנאי שבממון - תנאך קיים³¹, אבל בעונה -
41 תנאך בטל³², שהתורה חייבה אותך בעונה, והרי זו
42 מקדשת, ואתה חייב בעונתה, ואין בידך לפטר
43 עצמך בתנאך³³. וכן כל פיוצא בזה. וכן המקדש
44 יפת תאר³⁴ על תנאי שיתעמר בה³⁵ - הרי זו
45 מקדשת, ואין לו להתעמר בה; שהרי התורה מנעה
46 אותו מלהשתעבד בה³⁶ אחר שנבעלה³⁷, ולא מפני
47 תנאו יזכה בדבר שמנעה אותו תורה, אלא תנאו
48 בטל³⁸. וכן כל פיוצא בזה³⁹.

(29) מזונות. (30) חיי אישות, והתורה אמרה (שמות כא, י): שארה כסותה ועונתה לא יגרע. (31) לפי שדבר בממון ניתן למחילה. (32) שהוא צער הגוף ואינו ניתן למחילה (רש"י לקידושין יט:). (33) רש"י בב"מ צד, א כתב: "המקדש את האשה, משאמר לה התקדשי לי - הרי היא מקודשת. וכשאמר לה על-מנת שאין לך עלי מתנה על מה שכתוב בתורה כי אין אישות לחצאין, וכשתפסו הקידושין לגמרי תפסו". (34) שהביאה לביתו משבי-המלחמה ונתגירה. ככתוב בתורה (דברים כב, יב). (35) שישתמש בה כשפחה. (36) שנאמר (שם שם, יד): לא תתעמר בה תחת אשר עניתה. (37) בגיורת, בשעת השביה, ראה הל' מלכים פ"ח ה"ה. (38) שאם מחיוב עונה אינה יכולה להפטר ותנאו בטל, כל-שכן זה שבא לזכות במה שאינו רשאי (מגיד-משנה). (39) כגון המוכר את בתו ופסק על האדון על-מנת שלא לייעד אותה (להלן פ"ד מהל' מלכים הט"ז).

אם יאמר: הרי את מקודשת לי בדינר זה, אם תתני לי מאתים זוז. ואם לא תתני לי, לא תהיי מקודשת. ואח"כ נתן לה הדינר, הרי זו מקודשת מיד, כי כך הוא מפרש את דברי המשנה (בבא-מציעא צד): "כל תנאי שיש מעשה בתחילתו, תנאו בטל" וכן פירשו הרמב"ן והרשב"א ז"ל. וכן דעת התוספות בקידושין סב, א. אולם לשון המשניות והתלמוד מכמה מקומות בדיני תנאי, מסייעת לדברי רבינו, שהרי שנינו: הרי זה גיטך אם תתני לי מאתים זוז (גיטין עד.), וכן הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חודש (שם עו:). תנאו קיים. הרי שאפילו הקדים אמירת המעשה להתנאת תנאו, התנאי קיים - ואין זה בכלל: "כל תנאי שיש מעשה בתחילתו" (מגיד-משנה).

ה. וכן אם אמר לה: אם תתני לי מאתים זוז הרי את מקדשת לי בדינר זה, ואחר כך נתן הדינר בידה - הרי התנאי בטל, מפני שלא כפל תנאו¹⁸; שהרי לא אמר לה: ואם לא תתני לא תהיי מקדשת. והרי זו מקדשת מיד, ואינה צריכה לתן לו כלום.

(18) קידושין סא, א. גיטין עו, א. שאינו דומה לתנאי בני גד ורואבן שהיה כפול, כמפורש לעיל ה"ב.

ו. וכן אם אמר לה: אם לא תתני לי מאתים זוז לא תהיי מקדשת לי, ואם תתני לי מאתים זוז הרי את מקדשת לי בדינר זה, ואחר כך נתן הדינר בידה - הרי התנאי בטל, לפי שהקדים לאו לה¹⁹. והרי זו מקדשת מיד, ואינה צריכה לתן לו כלום.

(19) ובתנאי בני גד ורואבן, הקדים משה הן ללאו, שאמר תחילה: אם יעברו - ונתתם, ואח"כ: ואם לא יעברו וגו' (גיטין עה: וברש"י שם). וכתב הר"ן שם: "צריך שלא יסיים דבריו ב"הן", הואיל ובגמר דבריו אדם נתפס - והרי גמר ב"הן".

ז. וכן אם אמר לה: אם תעלי לרקיע או תרדי לתהום הרי את מקדשת לי בדינר זה, ואם לא תעלי לרקיע ולא תרדי לתהום לא תהיי מקדשת, ואחר כך נתן הדינר בידה - הרי התנאי בטל²⁰ והרי היא מקדשת מיד; שהדבר ידוע שאי אפשר לה לקיים תנאי זה, ואין זה אלא כמפליגה²¹ בדברים דרך שחוק והתול.

(20) שאין תנאו קיים אא"כ היה כתנאי בני גד ורואבן, שאפשר היה להם לעבור חלוצים למלחמה. (21) בבא-מציעא צד, א. וגיטין פד, א. שאין בלבו לשום תנאי אלא להקניטה בדברי הבאי (רש"י שם).

ח. הרי שהתנה בדבר שאפשר לעשותו אלא שהתורה אסרה אותו, כגון שאמר לאשה: אם תאכלי חלב ודם הרי את מקדשת לי בדינר זה, ואם לא תאכלי לא תהיי מקדשת; אם תאכלי בשר חזיר הרי זה גטך, ואם לא תאכלי לא יהא גט²²; ואחר שהתנה נתן הדינר או הגט בידה - הרי התנאי קיים;

פ"ג) וכן רבינו שמואל בן חפני הכהן. (46) וגם הרשב"ם בבבא-בבא קלד: סובר כן, ולדעתו אין הלכה כרבי מאיר (קידושין סא). המצריך תנאי כפול בכל מקום, אלא כחכמים החולקים עליו ואינם לומדים כלל מתנאי בני גד ובני ראובן כמפורש במשנה שם, אלא שבגיטין וקידושין החמירו כחכמים להצריך בהם תנאי כפול משום גזירה, כי אם לא יכפול תנאו, אולי יש בית-דין הסובר כרבי מאיר, ולדעתו אין זה תנאי והמעשה קיים, נמצא שהגט כשר ויחיד אשת-איש להנשא לאחרים, בעוד שמעיקר הדין התנאי קיים אע"פ שאינו כפול, וממילא אם לא נתקיים התנאי הגט בטל ועדיין אשת איש היא, לפיכך החמירו להצריך בו תנאי כפול, שהתנאי יהא קיים אפילו לרבי מאיר, ואז אם לא יתקיים התנאי לא תינשא, ואם לא כפל תנאו בגירושין או בקידושין חוששים לה ואינה לא מגורשת ודאי, לא מקודשת ודאי, כל עוד שלא קייים התנאי, כי הולכים בזה להחמיר (מגיד-משנה). (47) בעל ה"שאלות" פרשת מטות וכן ב'הלכות גדולות', ולדעתם הלכה כרבי מאיר (קידושין שם) להצריך תנאי כפול בכל מקום. (48) וכן דעת ה'תוספות' בקידושין מט, ב. והרא"ש בבא-בבא פ"ח אות מח, ובתשובותיו כלל פא. ורבינו בהל' זכיה ומתנה פ"ג ה"ט, כותב: "ורבותי הורו שאין צריך לכפול התנאי ולהקדים הן ללאו אלא בגיטין וקידושין בלבד, ואין לדבר זה ראייה", והראב"ד שם מעיר: אע"פ שאין ראייה לדבר - זכר לדבר, כי איך יתכן שזה מוכר קרקעו או נותנה, ומתנה איני מוכרה אלא בתנאי זה, ואע"פ שלא כפול, איך נוציא הקרקע ממנו כל עוד שלא עשה הלוקח כפי שהותנה עליו, אבל בגיטין וקידושין אומדנא היא, מכיון שנתן דעתו לגרש או לקדש אינו אלא כמפליג בדברים, ואין התנאי מועיל בהן אלא אם חזקו בכפילו ובשאר הדברים המעכבים בו כי כולם חזוק לתנאיהם, ואל תשיבני מנחלת בני גד ובני ראובן כי לא היתה מוחזקת ביד ישראל, ואינה דומה לקרקע מוחזקת לו לאדם בירושתו או ממקחו.

28 טו. המקדש על תנאי - כְּשִׁיתְקִים הַתְּנָאי, תִּהְיֶה
29 מְקֻדָּשׁת מִשְׁעָה שְׁנִתְקִים הַתְּנָאי, לֹא מִשְׁעָה
30 שְׁנִתְקֻדָּשָׁה. כִּיצַד? הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: אִם אָתָּן לִיךְ
31 מֵאֵתִים זֶוּזִים בְּשָׁנָה זֶה הָרִי אֶת מְקֻדָּשְׁת לִי בְּדִינֶךָ זֶה,
32 וְאִם לֹא אָתָּן לִיךְ לֹא תִהְיֶי מְקֻדָּשֶׁת, וְנָתַן הַדִּינֶר
33 לְיָדָהּ בְּנִיסָן, וְנָתַן לָהּ הַמֵּאֵתִים זֶוּזִים שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ
34 בְּאֵלֻל - הָרִי זֶה מְקֻדָּשֶׁת מֵאֵלֻל. לְפִיכָךְ, אִם קֻדָּשָׁה
35 אַחֵר קֶדֶם שִׁיתְקִים הַתְּנָאי שֶׁל רֵאשׁוֹן - הָרִי זֶה
36 מְקֻדָּשֶׁת לִשְׁנִי⁴⁹. וְכֵן הַדִּין בְּגִטִּין⁵⁰ וּבְמִזְנוֹת⁵¹:
37 בְּשָׁעָה שִׁיתְקִים הַתְּנָאי, הוּא שִׁיְהִיָּה גִט אוֹ יִתְקִים
38 הַמִּקֵּחַ אוֹ הַמִּתְנָה.

49) קידושין ס, א. וממילא אין קידושי הראשון תופסים בה אפילו כשהראשון יקיים תנאו אח"כ, כי הרי אשת-איש היא מהשני ואין קידושין תופסין באשת איש. 50) ראה לקמן הל' גירושין פ"ח, ה"א. 51) כל זה במתנה שבעל-פה, אבל במתנה בשטר ויש תאריך בשטר, זמנו של השטר מוכיח עליו, והרי זה כאומר מהיום או מעכשיו, בבא-בתרא קלו, א. וכן פסק רבינו בהל' זכיה ומתנה פ"ב הט"ו, ויש

1 יֹא. הַתְּנָה עַל הָאִשָּׁה בְּשַׁעַת קְדוּשֵׁיךָ אוֹ בְּשַׁעַת
2 גְּרוּשֵׁיךָ שֶׁתִּבְעַל לְאִבֶּיהָ וּלְאִמָּיהָ אוֹ לְבִנָּהּ וּכְיוּצָא
3 בְּזֶה - הִרִיזָה כְּמִי שֶׁהִתְנָה עָלֶיהָ שֶׁתִּעֲלֶה לְרִקְיָע אוֹ
4 שֶׁתִּרְדַּךְ לְתוֹהוֹם, וְתִנָּאֵר בְּטֵל; שְׂאִין בִּידָה שֶׁעֲבָרוּ
5 אֲחֵרִים וּבִזְאוֹ עַל הָעֲרוּהָ⁴⁰, וְנִמְצָא שֶׁהִתְנָה עִמָּה
6 בְּדִבְרֵי שְׂאִינָהּ בִּידָה לְקִימָו⁴¹, וְכֵן כָּל כּוּצָא בְּזֶה.

(40) שאפילו היא מסכימה לחטא, הם לא יסכימו לברא עליה בעבירה. (41) גיטין פד, א.

7 יב. אָבֹל אִם הִתְנֶה עָלֶיהָ שְׂתֵתָן לִי פְלוּנִי חֲצֹרוֹ אוֹ
8 שְׂשִׁיטָא בְּתוֹ לִבְנֵי וְכִיּוּצָא בְּזָה - תִּנְאוּ קָמִם; שְׂהַרִי
9 אֶפְשָׁר בְּיָדָהּ לְקַיְמוֹ, וְתֵתֵן לְפְלוּנִי מִמּוֹן רַב⁴² עַד
10 שְׂתֵתָן לוֹ חֲצֹרוֹ וְעַד שְׂשִׁיטָא בְּתוֹ לִבְנֵי, שְׂהַרִי אֵין בָּאֵן
11 עֲבֵרָה. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזָה.

42) גיטיץ, שם. "פלוני אפשר לשחדו בממון", וכביאור
הגר"א אהע"ז סי' לח ס"ק ח.

יג. שִׁים כָּל אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים שֶׁל תְּנָאִים לִנְגַד עֵינֶיךָ 12
 תְּמִיד, וְכָל מָקוֹם שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ: הַמְקַדֵּשׁ עַל תְּנַאי 13
 כֶּךָ וְכֶךָ, אֹה הַנּוֹתֵן גִּט עַל תְּנַאי כֶּךָ וְכֶךָ, אֹה הַמּוֹכֵר 14
 אֹה הַנּוֹתֵן עַל תְּנַאי - תִּדְעַ, שֶׁהַתְּנַאי יֵשׁ בּוֹ אֲרֻבָּעָה 15
 דְּבָרִים אֱלֹהֵי שְׂבָאֲרָנוּ, כְּדֵי שְׁלֹא נִהְיָ צְרִיכִין לִפְרֹשׁ 16
 אוֹתָן בְּכָל מָקוֹם⁴³, וְאִם חֹסֵר אֶחָד מֵהֶן - אֵין כָּאֵן 17
 תְּנַאי⁴⁴. 18

43) כעין זה לעיל פ"ב הכ"ז. 44) ויש להעיר, כי יש דברים שאין תנאי מועיל בהם לגמרי, כגון במעשה שאי אפשר לקיימו על ידי שליח, דוגמא לכך: מצות חליצה שאין התנאי מועיל בה, ואם אמר ליבמתו הריני חולץ לך על-מנת שתתני לי מאתים זוז, חליצתה כשרה אע"פ שלא נתנה (ראה הל' חליצה ויבום פ"ד הכ"ד), מפני שמצות חליצה אי אפשר לקיים על-ידי שליח, כי רק היבם בעצמו צריך לחלוץ, לפיכך אין התנאי מועיל בה, כי אינה דומה לתנאי בני גד ובני ראובן, שמעשה נתינת ארץ הגלעד אפשר לקיים ע"י שליח, שהרי משה ציווה ליהושע שליחו לתת להם את הארץ, והדבר מפורש בכתובות עד, א. ורבינו כאן אינו עוסק אלא בדברים שהתנאי מועיל בהם, לפרש מה הם הדינים המעכבים ביסוד התנאי (מגיד-משנה ה"ב).

19 יֵד. יֵשׁ מִקְצֵת גְּאוּנִים אַחֲרוֹנִים⁴⁵ שְׁאֲמָרוּ, שְׂאִין
20 צִירָה אָדָם לְכָפַל תְּנָאוֹ אֲלֵא בְּגִטִּין וְקְדוּשִׁין בְּלִבָּד,
21 אֲכָל בְּדִינֵי מָמוֹן - אִינוֹ צִירָה לְכָפַל⁴⁶. וְאִין רְאוּי
22 לְסַמָּךְ עַל דְּבָר זֶה, שְׁכַפִּילַת הַתְּנָאי עִם שְׂאָר
23 הָאֲרֻבָּעָה דְּבָרִים מִתְּנָאי בְּנֵי גֵד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמַדּוֹ
24 אוֹתָן חֻמִּים: אִם יַעֲבְרוּ בְּנֵי גֵד וּגְו' וְאִם לֹא יַעֲבְרוּ,
25 וְתִנָּאי זֶה לֹא הִיָּה לֹא בְּגִטִּין וְלֹא בְּקְדוּשִׁין. וּבְקֵדָה
26 הוּרָו גְּדוּלֵי הַגְּאוּנִים הָרִאשׁוֹנִים⁴⁷, וְכֵן רְאוּי
27 לַעֲשׂוֹת⁴⁸.

(45) רבינו אלפסי בתשובותיו סי' לא (הובאת בר"ן קידושין

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

מקדשת ולא מגרשת ולא תזנה זו פחצה. ואף-על-
פי שלא כפל תנאו, ואף-על-פי שהקדים המעשה
לתנאי ונתן הקדושין או הגט בידה והחזיקה זו
פחצה ואחר כך השלים תנאו; שהרי פשיתקנים
התנאי, תזנה זו פחצה ותתקדש זו ותתגרש מעשה
ראשונה שבה נעשה המעשה כאלו לא היה שם
תנאי כלל⁵⁸.

58) שהרי כל דיני תנאי, אנו לומדים מתנאי בני גר ובני
ראובן, ושם המדובר בתנאי של "אם" (רי"ף בגיטין פ"ז)
ופירש הראב"ד ז"ל (הובא ברשב"א גיטין עה. ובר"ן שם
פ"ז, וברא"ש שם פ"ו ס"ט). שתנאי בעל-מנת או של
מעכשיו, כיון שישנה אפשרות שהמעשה יתקיים עכשיו,
כגון אם תקיים התנאי, נמצא שאין התנאי התנאי מבטלת
לגמרי את המעשה, ולכן אין צריך לכפילות התנאי וליתר
פרי תנאי, אבל בתנאי של "אם" שהתנאי התנאי באה
לבטל לגמרי את המעשה - שהרי הוא אומר "הרי את
מקודשת לי" ונותן לה הקידושין והם צריכים לחול מיד,
ובתנאו הוא עוקר את דבריו הראשונים, שהרי הוא אומר
"אם תתני לי מאתים זוז", שלפ"ז אף אם תתן לו - לא
יחולו הקידושין מעכשיו אלא משעה שתתן - באופן זה של
ביטול המעשה, צריך לחזק את התנאי בכפילות ובכל יתר
הפרטים.

יום שישי י"ב אייר ה'תשע"ח

פרק שביעי

1) נתבאר בו המשך דיני תנאי: המקדש על מנת שירצה
אביו, שיש לו ממון, שאין עליה נדרים או מומין, מעכשיו
לאחר שלושים יום, המקדש חוץ מפלוני, המקדש אשתו
לאחר שיגרשנה, המקדש אשה שאסורה לו עכשיו
לכשתותר לו, או אשה שלא באה לעולם, דברים הצריכים
שומא, דין ודברים בינם בסכום כסף הקידושין, שליו
ותנאי, חזרה בקידושין.

א. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי על מנת
שירצה אבי: רצה האב³ - מקדשת; לא רצה, או
ששתק⁴, או שמת קדם שישמע הדבר⁵ - אינה
מקדשת⁶. על מנת שלא ימחה אבי⁷: שמע ומחה -
אינה מקדשת; לא מחה⁸, או שמת⁹ - הרי זו
מקדשת. מת הפן ואחר כך שמע האב¹⁰ - מלמד
האב שלאמר: איני רוצה¹¹, פדי שלא יהו קדושין
ולא תפל לפני יבם¹².

2) שיאמר בפירוש: "הן" כשישמע. 3) שאמר "הן"
כשישמע. 4) בשעה ששמע. 5) והרי לא יוכל לעולם
לומר: "הן", ואם כן לא נתקיים תנאו. 6) שהכל תלוי
בשעת השמיעה, ואם אמר אז "הן" נתקיימו הקידושין. אבל
אם שתק באותה שעה אע"פ שנתרצה אחר-כך או שלא
שמע ומת, שלא יתקיים התנאי לעולם - אינה מקודשת
(כסף-משנה). 7) בשעת השמיעה. 8) בשעת השמיעה,
ואפילו מיחה אחר-כך (כסף-משנה). 9) קודם ששמע.

אומרים שאפילו בגט אם יש בו זמן, זמנו מוכיח עליו והרי
מגורשת למפרע (מגיד-משנה), וראה לקמן הל' גירושין
פ"ח ה"א, שבגיטין אין רבינו מסכים להם.

טז. במה דברים אמורים? בשהיה שם תנאי ולא
אמר 'מעכשיו'; אבל אם אמר לה: הרי את מקדשת
לי מעכשיו בדין זה אם אתן לך מאתים זוז,
ולאחר זמן נתן לה מאתים זוז - הרי זו מקדשת
למפרע משעת הקדושין⁵², אף-על-פי שלא נעשה
תנאו אלא לאחר זמן מרבה. לפיכך, אם קדשה
השני קדם שיעשה התנאי⁵³ - אינה מקדשת. וכן
הדין בגטין ובממון.

52) קידושין ס, ב. 53) ואח"כ הראשון תנאו.

יז. כל האומר 'מעכשיו', לא יצטרף לכפל תנאו⁵⁴
ולא להקדים התנאי על המעשה, אלא אף-על-פי
שהקדים המעשה⁵⁵ - תנאו קיים. אבל צריך להתנות
בדבר שאפשר לקימו, ואם התנה בדבר שאי אפשר
לקימו - הרי זה כמפליג בדברים, ואין שם תנאי⁵⁶.
וכל האומר 'על מנת' - כאומר 'מעכשיו'⁵⁷, ואינו
צריך לכפל התנאי ולא להקדימו למעשה.

54) דעת רב האי גאון הובאה ברא"ש לגיטין פ"ו אות ט,
וכן ברי"ף שם פ"ז, וראיתם מלשון המשניות בגיטין פ"ז,
ה"ו שהוזכר בהם תנאי בלשון "על מנת" - שהוא כאומר
"מעכשיו" - כמבואר בסמוך, ולא הוזכר בהם כפל התנאי,
מכאן - ש"על מנת" ו"מעכשיו" אין צורך בכפל התנאי
(ראה במוספנו "תשובות רבינו"), והטעם יתבאר בהלכה יח
בסמוך. וה'תוספות' בגיטין עה, א חולקים על זה. ולדעתם
כל המשניות הללו עוסקות בתנאי כפול אע"פ שלא הוזכר
בהן. וכן דעת רבינו חננאל והרא"ש בגיטין פ"ו אות ט'
ובתשובותיו כלל פא. 55) [לפי דעת רבינו (למעלה ה"ד)]
שמעשה קודם לתנאי, היינו שהקדים ונתן הקידושין בידה
ואחר-כך התנה - קשה מאד כאן באומר מעכשיו, היאך
מועיל התנאי לאחר המעשה, והרי אמרו בנדרים פז, א -
שבקידושין לא אמרו "תוך כדי דבור כדיבור" ואי אפשר
לחזור בו. והרגיש בזה הרמ"ך בהגהותיו לרמב"ם (למעלה
שם) כת"י אוקספורד. 56) שכן שנינו בגיטין פד, א - הרי
זה גיטך על-מנת שתעלי לרקיע, רבי יהודה בן תימא אומר
הרי זה גט, ופסקו שם הלכה כרבי יהודה, הרי שאפילו
ב"על מנת" צריך להתנות בדבר שאפשר לקיימו.
57) שכוונתו, מעכשיו יהא המעשה קיים על-מנת שתקיים
התנאי (גיטין עד). וכן פסקו רבינו אלפסי (גיטין פז) ורב
האי גאון הובא ברא"ש הנ"ל.

יח. כיצד? האומר לאשה: הרי את מקדשת לי על
מנת שתתני לי מאתים זוז, הרי זה גיטך על מנת
שתתני לי מאתים זוז, הרי חצר זו נתונה לך
במתנה על מנת שתתני לי מאתים זוז - הרי תנאו
קיים, ונתקדשה או נתגרשה וזכתה זו פחצה, והם
יתנו המאתים זוז; ואם לא נתנו - לא תהיה זו

או לְקַחָהּ בְּאַרְיִסוֹת²⁰, וְהִרְאָה - אֵינָה מְקַדְּשֶׁת, עַד
שִׁירָאָהּ מִשְׁלוֹ; שִׁמְשָׁמַע 'שְׂאֲרָאךְ' - שְׂאֲרָאךְ מִשְׁלֵ
עַצְמִי דִּבֵּר זֶה שְׂאֲמַרְתִּי לָהּ²¹.

18) ואפילו יביא עדים שיש לו, אינה מקודשת עד שיראה
(‘טור’ אהע”ז סי’ לח.) 19) ואם לא הראה לה, אינה
מקודשת אפילו מספק (‘טור’, שם.) 20) שמעבד שדה
אחרים לקבל ממנה חלק בפירותיה, שליש או רביע, כפי
מנהג המדינה. 21) קידושין ס, ב.

19 ה. הָיָה לוֹ בֵּית כּוֹר עֶפֶר, וְהָיָה בּוֹ נִקְעִים²² עֲמָקִים
 20 עֲשָׂרָה טַפָּחִים, אוֹ סֻלְעִים²³ גְּבוּהִים עֲשָׂרָה טַפָּחִים,
 21 אִם הָיוּ הַנִּקְעִים מְלֵאִים מַיִם - הָרִי הֵן כִּסְלָעִים, וְאֵין
 22 נִמְדְּדִין עִמּוֹ, מִפְּנֵי שְׂאִינָן רְאוּיִין לְזִרְעָה²⁴; וְאִם
 23 אֵינָן מְלֵאִין מַיִם - נִמְדְּדִין עִמּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִין
 24 לְזִרְעָה²⁵.

22) חפירות, יתקבצו שם המים (רבינו בפירושו למשנה כלאים פ"ה, מ"ד). 23) אדמה קשה כאבן ואינה ראויה לזריעה. 24) קידושין סא, א. אבל אם אין הנקעים עמוקים עשרה טפחים, אפילו הם מלאים מים נמדיים עמו, מפני שהם נקראים "אגנות הקרקע" שהמים מתמצים לתוכם ובטלים הם לגבי השדה (שם). והוא-הדין בסלעים שאינם גבוהים עשרה טפחים - שהם נקראים "שדראות הקרקע" והם בטלים על גבה. 25) שם, והשווה דברי רבינו הל' ערכין פ"ד, הי"ג. ולענין רוחב הנקעים לא נתפרש השיעור, וברשב"ם לבבא-בתרא קב, ב - פיש: שיש ברחבם ארבעה טפחים על ארבעה. וכתב הרשב"א: בור מלא מים אע"פ שאינו בר זריעה, הואיל ומשקים ממנו את השדה, הריהו משמש צורך השדה ונמדד עמו (מגיד-משנה).

ו. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: הֲרִי אֶתְּ מִקֹּדֶשֶׁת לִי בְּזֶה עַל מִנַּת
שָׂאִין עֲלֶיךָ נְדָרִים, וְנִמְצָא עָלֶיךָ אֶחָד מִשְׁלֹשָׁה
נְדָרִים אֵלּוּ: שְׁלֹא תֹאכַל בָּשָׂר, אוֹ שְׁלֹא תִשְׁתֶּה יַיִן,
אוֹ שְׁלֹא תִתְקַשֵּׁט בְּמִינֵי צִבְעוֹנוֹנִי²⁶ - אֵינָהּ מִקֹּדֶשֶׁת²⁷.
נִמְצָא עָלֶיךָ נֶדֶר חוּץ מֵאלוּ, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא
אוֹמֵר: מִקְפִּיד אֲנִי אֶפְלוּ עַל זֶה - הֲרִי זֶה מִקֹּדֶשֶׁת²⁸.
וְאִם אָמַר לָהּ: עַל מִנַּת שָׂאִין עֲלֶיךָ כָּל נֶדֶר - אֶפְלוּ
נִמְצָאת שֶׁנִּדְרָה שְׁלֹא תֹאכַל חֲרוּבִין, אֵינָהּ מִקֹּדֶשֶׁת²⁹.

(26) "והוא-הדין לשאר המינים שדרך כל נשי המקום להתקטט בהן" (לשון רבינו לקמן פכ"ה, ה"א).
(27) כתובות עב, ב. כי אלו הם דברים שיש בהם עינוי נפש (כי אם לא תתקטט, גנאי הוא לה ומתגנה עליו) והמקדש מקפיד עליהם. (28) שם. הואיל ואין אנשים רגילים להקפיד על זה, אין קפידתו קפידא. (29) "ירושלמי" כתובות פ"ז, ה"ז. רמז רבינו לדבריו (הל' דעות פ"ד, ה"א): "והחרובים רעים לעולם", והייתי סבור שאין הבעל מקפיד על נדר זה, ואדרבה מרוצה הוא שלא תאכל דברים המזיקים לגופה - לפיכך משמיענו שכיון שאמר "כל נדר", אף זה בכלל (מעשה רוקח').

ז. הרי את מקדשת לי בזה על מנת שאין בך מומין, ³³

10) שאם שמע לפני שמת ולא מיחה, הרי זו מקודשת כנ"ל.
11) כל זמן שעסוקים בשמייעת דבר הקידושין, או בתוך כדי דיבור, אבל אם בשעת השמייעה שתק - לא תועיל לו מחאתו אח"כ (כסף-משנה). 12) קידושין סג, א. ולדעת הראב"ד, שמע קודם שמת הבן ולא מיחה, יוכל אח"כ למחות כשמת בנו, הואיל ולא קבע זמן למחאתו יוכל למחות לעולם, ולפיכך כשמת הבן - מלמדים אותו למחות אפילו אם שמע קודם מיתת הבן.

ב. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי בזה על מנת
שיש לי מאתים וזו או בית כור עפר¹³: אם יש שם
עדים¹⁴ שיש לו - הרי זו מקדשת; ואם אין לו -
הרי זו מקדשת מספק, שמה יש לו, והוא אומר
אין לי כדי לללקלה¹⁵.

13) קרקע הראוי לזרוע עליו "כור", שהוא שלושים סאה תבואה, וזהו שטח של מאתים ושבעים וארבע אמות על מאתים ושבעים וארבע אמות בקירוב, כמו שכתב רבינו בפ"ד מהל' ערכין ה"ד. 14) כן כתב הרא"ש (קידושין פ"ג סימן ד) על-פי ה'תוספתא' שם (שצריך עדים במתנה על-מנת שאדבר עליך לשלטון, והוא-הדין כאן). 15) להכשילה, כי בינתיים היא תינשא לאחרים ותלד בנים, והוא יטען אח"כ שיש לו כסף או קרקע, נמצא שאסרה על הבעל השני ובניה ממנו ממזרים, כי היתה אשת איש בשעת נישואיה (קידושין ס, ב - אלא ששם לא נאמר הטעם: "כדי לקלקלה"). ואחרים מפרשים הטעם, שמא נתחרט אח"כ, ולפיכך הוא אומר: אין לי, כי מאחר שקידש מתחילה על דעת כן, חזקה היא שיש לו, ועכשיו הוא מתחרט (ר"ן ורא"ש שם) והשווה דברי רבינו בהל' גירושין פ"י ה"ג.

ג. הָרִי אֶת מַקְדָּשְׁתָּ לִי בְּזֶה עַל מִנַּת שֵׁשֶׁשׁ לִי מֵאֲתִים 6
זוּ אוֹ בֵּית כּוֹר עֶפֶר בְּמָקוֹם פְּלוּנִי, אִם יֵשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ 7
מָקוֹם - הָרִי זֶה מַקְדָּשְׁתָּ¹⁶; וְאִם אֵין לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם 8
שְׂאוֹמֵר - הָרִי זֶה מַקְדָּשְׁתָּ מִסָּפֶק, שְׂמָא יֵשׁ לוֹ שָׁם, 9
וְהוּא מִתְכַּוֵּן לְלַקְּחָהּ¹⁷. 10

16) קידושין ס, ב. ודין מאתים זוז במקום פלוני, מקורו ב'תוספתא' שם, פ"ג. ויש סוברים שבנוגע לכסף אין קפידא, שאפילו אינם באותו מקום ונמצאים במקום אחר, הרי זו מקודשת קידושי ודאי, כי בקל אפשר להעבירם ממקום למקום (רא"ש שם). 17) בגמרא שם, לא מפורש דין זה. ורבינו למדו ממה שאמרו בעל-מנת שיש לי בית כור עפר (למעלה ה"ב). והרא"ש (שם) חולק, וסובר שאפילו קידושי ספק אין כאן, כי אילו היה לו בית כור במקום פלוני, היה הדבר ידוע, כי קרקע אי אפשר להטמין, ויש קול לדבר. וכן נראה ב'תוספתא' שם גם בענין מאתים זוז (וראה ב'תוספות' המיוחדות לר"י שם).

ד. הרי את מקדשת לי בזה על מנת שאראך מאתם 11
וזו או בית כור עפר - הרי זו מקדשת, ויראנה¹⁸ 12
הראה הזוזים ביד אחרים, או שהראה בית כור עפר 13
בשדה אחרים - אינה מקדשת, עד שיראנה משלו¹⁹ 14
לקח המעות בהלוואה או בשתפות, או ששכר השדה 15

ט. קדשה על מנת שאין בה מומין, והיו בה מומין, 21
והלכה אצל רופא ורפא אותה - אינה מקדשת⁴⁸. 22
אבל אם התנה האיש שאין עליו נדרים ושאין בו 23
מומין, והיו עליו נדרים והיו בו מומין, והלך אצל 24
חכם והתירו, אצל רופא ורפאו - הרי זו מקדשת; 25
שאין גנאי לאיש במומין שסבר נרפאו, והאשה 26
אינה מקדשת על זאת⁴⁹. 27

(48) כתובות עד, ב: "ומה בין חכם לרופא, חכם עוקר את הנדר מעיקרו (והרי זה כאילו לא נדרה כלל ולא הטעתו בשעת קידושה), ורופא אינו מרפא אלא מכאן ולהבא" (ונמצא שבשעת תנאו הטעתו, רש"י שם). ולדעת ה'תוספות' שם, הטעם: כי גם לאחר שנתרפאה היא מאוסה בעיניו כשזוכר שהיו בה מומים, וכן נראה מדברי רבינו בסמוך. (49) שם עה, א: "טב למיתב טן דו, מלמיתב ארמלו". משל הדיוט הוא: טוב לשבת עם גופים שנים, משבת אלמנה (רש"י, שם).

י. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי בזה על מנת 28
שאמתן לך מאתים זוזי מכן ועד שלשים יום: אם 29
נתן לה בתוך שלשים יום - מקדשת, ואם עברו 30
שלשים יום ולא נתן לה - אינה מקדשת⁵⁰. הרי את 31
מקדשת לי בזוים אלו לאחר שלשים יום⁵¹, אף- 32
על-פי שנתאכלו המעות בתוך שלשים יום - הרי זו 33
מקדשת לאחר שלשים יום⁵². ואם חזר בו בתוך 34
השלשים או חזרה היא - אינה מקדשת⁵³. 35

(50) ואפילו יתן לה אח"כ, כי לא קיים תנאו. ואין אומרים לא נתכרין זה אלא לזוז עצמו, ואין זה תנאי ממש, אלא הרי זה תנאי כשאר כל התנאים (קידושין ס:). (51) שלא יחולו הקידושין עכשיו, אלא לאחר שלושים יום. (52) ואין זה דומה למקדש במלוה שאינה מקודשת, כי כאן קיבלה את הכסף מתחילה לא בתורת הלואה אלא לשם קידושין, ולא ניתנו לה להוציאן אלא על-מנת שתתקדש בהן, נמצא כשאכלה - שלו אכלה, ובהגיע הזמן המדובר מתקדשת באותה הנאה, שאינה צריכה להחזיר לו הכסף (קידושין נט. וברש"י שם, וב'פרישה' לאהע"ז סי' מ). (53) כי כל זמן שלא חלו הקידושין, אין כאן מעשה אלא 'דיבור' בלבד, ובא הדיבור השני (חזרתם) ומבטל הדיבור הראשון (שם).

יא. בא שני וקדשה בתוך שלשים יום - הרי זו 36
מקדשת לשני לעולם. לפי שבפשה שקדשה השני 37
לא היתה מקדשת, ותפסו בה קדושי שני, ונעשה 38
אשת איש; ולאחר השלשים יום, כשיבואו קדושי 39
ראשון, ימצאו אותה אשת איש, ונמצא הראשון 40
במי שקדש אשת איש⁵⁴, שאין הקדושין תופסין 41
בה⁵⁵. 42

(54) קידושין נט, ב. ומדברי רבינו משמע שאם גירשה השני בתוך שלשים יום או מת, חלו קידושי ראשון לאחר שלושים יום, שהרי לא מצאו אותה "אשת-איש" באותה

ונמצא בה אחד מן המומין הפוסלין בנשים - אינה 1
מקדשת. נמצא בה מום אחר חוץ מאותן המומין, 2
אף-על-פי שאמר: מקפיד אני אפלו על זה - הרי 3
זו מקדשת³⁰. ומה הן המומין הפוסלין בנשים? כל 4
המומין הפוסלין בכהנים³¹ פוסלין בנשים. ובהלכות 5
ביאת מקדש³² יתבאר כל מומין של כהנים. ויותר 6
עליהן בנשים: ריח רע³³. וזיעה³⁴. וריח הפה³⁵. 7
וקול עבה³⁶. ונדין גסין מחברותיה טפה. וטפח בין 8
יד ליד. ונשיכת פלב ונעשה המקום צלקת³⁷. 9
ושומא³⁸ שעל הפדחת³⁹ - אפלו היתה קטנה ביותר, 10
ואפלו קרובה לשער ראשה⁴⁰, ואף-על-פי שאין בה 11
שער. וזו היא⁴¹ השומא שיתרה אשה על הכהנים. 12
אבל אם היתה שומא שיש בה שער בשאר הפנים, 13
או שומא גדולה כאיסר⁴² אף-על-פי שאין בה שער 14
- הרי זה מום בין בכהנים בין בנשים⁴³. 15

(30) כתובות עב, ב. (31) שלא יכנסו למקדש מן המזבח ולפנים, כשהם בעלי מום, וכן אם עבדו במקדש, עבודתם פסולה כמפורש בתורה (ויקרא כא, כג). (32) פ"ח, הי"ז: "ונמצאו כל המומים הפסולים בכהנים מאה וארבעים". (33) מגופה. (34) שמוזעה תמיד. (35) כתובות עה, א. וכגירסת הרי"ף שם המוסיף: "ריח רע". ובנוסח כת"י (הובא בספר 'מעשה וקח') כתוב: "ריח החוטם". במקום "ריח רע" (ועי' בשו"ע אהע"ז סי' לט ס"ד). (36) שהרי הכתוב משבחה בקול ערב (שיר השירים ב, יד): "כי קולך ערב ומראך נאוה". (37) שאחרי שנתרפאה המכה, נשאר רושם בעור. (38) בליטה בעור כעין יבלת. (39) המצח. (40) שפעמים נראית ופעמים אינה נראית. (41) הקטנה ואין בה שיער. (42) מטבע קטן איטלקי, ונזכר במשנה (קידושין א, א). ורבינו מפרש שם: שזהו הנקרא דרה"ם בערבית, ומשקלו ארבעה גרעני שעורה. (43) כתובות עה, א. אלא שלענין מומי נשים הנמצאים על הפנים, יש לומר שהיא מקודשת, שהרי ראה ונתפייס, אם לא במקום שהבנות יוצאות ופניהן רעולות, ואז אפילו היתה השומא בשאר הפנים - אינה מקודשת. וכן אמרו שם במשנה: "במה דברים אמורים, במומים שבסתר. אבל במומים שבגלוי, אינו יכול לטעון", שידע ונתפייס. והשווה דברי רבינו לקמן פכ"ה ה"ב.

ח. המקדש אשה סתם⁴⁴, ונמצא עליה אחד מן 16
המומין הפוסלין בנשים, או נמצא עליה אחד 17
משלושה נדרים⁴⁵ - הרי זו מקדשת מספק⁴⁶. קדשה 18
על מנת שאין עליה נדרים, והיו עליה נדרים, 19
והלכה אצל חכם והתיר לה - הרי זו מקדשת⁴⁷. 20

(44) שלא התנה עמה כלום. (45) האמורים לעיל ה"ו. (46) ולא תוכל להנשא לאחרים עד שתקבל הימנו גט (כתובות עג:). ספק בידינו אם סתם אדם מקפיד על כך, ואי אפשר לו באשה נדרנית או בעלת מום - או אינו מקפיד. (47) שהחכם עוקר את הנדר למפרע כאילו לא היה מעולם, כמבואר בהל' נדרים פ"ד, ה"ה.

וְתִהְיֶה אֲסוּרָה עָלָיו כְּשֶׁאָר הָעֵם⁶³, מִפְּנֵי שֶׁהִתְנַה¹⁷
בְּדָבָר שֶׁאֵי אִפְשָׁר לְקַיְמוֹ⁶⁴.¹⁸

61) אם אפשר לקדש אשה ולהשאיר שיור בקנינה, או עלינו להקיש קידושין לגירושין, שנאמר (דברים כד, ב): "ויצאה... והיתה לאיש אחר", השווה הכתוב הויה (קידושין) ליציאה (גירושין), מה גירושין אינם ניתנים לשיור, שהרי כתוב בהם "ספר כריתות", וכל ששייר בגיטו אין זה "כריתות" - אף קידושין אינם ניתנים לשיור (גיטין סב:). ואין זה דומה ל"מקדש מעכשיו ועד שלוש" האמור לעיל הי"ב, כי שם אין השיור אלא עד שלוש יום, וכאן נעשה השיור בעצם מהות הקידושין (ה'מאירי'). (62) כאן לא שייר בעצם הקידושין כלום, אלא שהתנה עמה תנאי מסויים, והרי זה כשאר תנאי בקידושין שאפשר להתנות (גיטין, שם). (63) שאין אשה ראויה לשני אנשים כאחד (לעיל פ"ג, ה"ט). (64) מחמת איסור תורה, והמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל והמעשה קיים, כמבואר לעיל פ"ו ה"ט.

יד. הנותן שתי פרוטות לאשה ואמר לה: הרי את מקדשת לי היום באחת, ובאחת לאחר שאגרושך⁶⁵ - הרי זו מקדשת⁶⁶, וכשיגרש אותה תהיה מקדשת, עד שיגרש אותה פעם שניה מן קדושי פרוטה שניה. אבל אם אמר לאשה: הרי את מקדשת לי בזה לאחר שאתגרש⁶⁷, לאחר שתתגרש, לאחר שאשתחרר⁶⁸, לאחר שתשתחרר, לאחר שנימות בעליך, לאחר שתמות אחותיך⁶⁹ - אינה מקדשת, לפי שאינו יכול עתה לקדשה⁷⁰.⁷¹

65) אחרי קידושין אלו. (66) בעיה היא בקידושין סב, ב - אם יכול לקדשה עכשיו לאחר שיגרשנה, ולא נפשטה, אלא שרבינו למדה מדין הש"ס (כתובות נט:): "האומר שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תיקדש (תימסר לרשות ההקדש) הרי זו מקודשת כשיקחנה, שהרי עתה בידו להקדישה (ראה ה"ל ערכין פ"ו, ה"ט) ואף בקידושי אשה הדין כן (מגיד-משנה בשם רשב"א, וכן כתב ה'מאירי' בדעת רבינו). ויש מפרשים מה שכתב רבינו מקודשת - מקודשת מספק (כסף-משנה ותוס' ר"י שם). וכן נראה ממה שכתב רבינו בסמוך: "וכשיגרש אותה תהיה מקודשת עד שיגרש אותה פעם שניה", הרי שאין הקידושין ודאיים (כסף-משנה). (67) ועכשיו הוא גוי ואין לו קידושין. (68) ועכשיו הוא עבד כנעני ואין קידושין תופסין, כמבואר לעיל פ"ד, ה"ט". (69) היא אשתי. ואין קידושין תופסין באחות אשתו בחייה. (70) והרי אלו כדברים שלא באו עדיין לעולם, ואין אדם קונה או מקנה דבר שלא בא לעולם (קידושין סב:).

טו. האומר ליבמה⁷¹: הרי את מקדשת לי בזה לאחר שיתלץ ליך יבמך - הרי זו מקדשת⁷²; הואיל ואילו קדשה עתה, הויה קדושי תופסין בה מספק⁷³.

71) אשה שמת בעלה בלא בנים ולו אח, הרי היא זקוקה ליכם (אחי בעלה) ואסור לה להנשא לאחרים עד שיבמה

שעה. וכן מבואר ב"ירושלמי" קידושין פ"ג, ה"א. והרשב"א והרא"ש חולקים, ולדעתם כל שקבלה קידושיה משני, הרי הוכיחה שחזרה בה מקידושי ראשון (כמו שאמרו (יבמות קח:): "קידושיה ה'הן מ'אוניה") ובאותה שעה נפקעו לגמרי קידושי ראשון, ושוב אינן חלין. ולדעת הרא"ש יש שיבוש ב"ירושלמי" הנ"ל, ועי' בשו"ע אהע"ז סי' מ ס"ב. (55) כמבואר לעיל פ"ד, יב.

יב. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום בדינך זה, ובאחר וקדשה בתוך השלשים יום - הרי זו מקדשת מספק לשניהם⁵⁶. לפיכך שניהם נותנין גט⁵⁷, בין בתוך השלשים יום⁵⁸ בין לאחר השלשים יום. הרי את מקדשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום, ובאחר וקדשה לאחר וקדשה לי מעכשיו ולאחר עשרים יום, ובאחר ואמר: הרי את מקדשת לי מעכשיו ולאחר עשרה ימים, אפילו הן מאה על הסדר הזה⁵⁹ - קדושי קלן תופסין בה, וצריכה גט מקל אחד ואחד, מפני שהיא ספק מקדשת לכלן⁶⁰.

56) מסופקים אנו בדברי הראשון: "מעכשיו ולאחר שלשים יום" מה משמעותם? - אם "תנאי" הם, כלומר אם לא אחזור בי בתוך שלוש ימים, יחולו הקידושין מעכשיו, נמצא שאם לא חזר בו בתוך ל', הרי היא מקודשת מעכשיו, וקידושי השני מתבטלים למפרע, או "חזרה" הם, שחזר בו המקדש הראשון ממה שאמר: "מעכשיו" אלא דעתו לקדשה לאחר ל' יום (כי אולי דעתו על אחרת וימלך בתוך ל', רש"י שם) ועד אז הרי היא כפנויה וקידושי השני בתוך ל' יום חלים כדין. לפיכך היא מקודשת לשניהם מספק (קידושין נט:). (57) אם רוצה להנשא לאחרים או שאחד מהם יתן גט ותהא מותרת לשני ('טור' אהע"ז סי' מ). (58) ואף הראשון יכול לגרשה אף-על-פי שעדיין לא נתקדשה לו. ואין זה דומה לדבר שלא בא לעולם, כיון שאינו מחוסר מעשה, והזמן של שלוש יום ממילא הוא בא (משנה-למלך בפ"ו מהלכות גירושין ה"ג). (59) שקדושי האחרון כלים בתוך זמנו של קידושי קודמו. (60) כי לשון "מעכשיו ולאחר שלוש יום" ספק הוא, אם הוא 'תנאי' או 'חזרה' כנ"ל בהערה נה, שאם היא 'חזרה', חלים קידושי שני. ואם 'תנאי', אין קידושי שני חלים כלל. ומספק הרי היא מקודשת לשניהם, וכן לכולם. אבל אם קידשה האחרון "מעכשיו ולאחר ארבעים יום" שזמנו כלה לאחר זמן הראשון, אז אינה מקודשת לאחרון אפילו מספק, כי אפילו אם נניח שלשון המקדש הראשון משמעו 'חזרה' הרי כשגמרו שלוש יום נתקדשה לו ואין קידושי האחרון תופסים בה. ורבינו פסק כאן כרבי יוחנן בקידושין ס. (כסף-משנה).

יג. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי חוץ מפלוני, פלוני, שלא תאסר עליו, אלא תהיה אשת איש על פל העולם ולפלוני כפנויה - הרי זו מקדשת מספק⁶¹. אבל אם אמר לה: הרי את מקדשת לי על מנת שתהי מתרת לפלוני - הרי זו מקדשת⁶²,

מתוך מהדורת גושל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

22 שְׁוִין חֲמִשִּׁים דִּינָרִים, וְהָיוּ שֶׁל מָשִׁי וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן
23 שֶׁהָאִשָּׁה מִתְאַוָּה לָהֶן⁸⁸: אִם הָיוּ שְׁוִין חֲמִשִּׁים - הָרִי
24 זֶה מִקְדָּשָׁת מִשְׁעָת לְקִיחָהּ, וְאִינֶן צְרִיכִין שׁוּמָא
25 בַּשּׁוּק וְאַחֵר כִּף תִּהְיֶה מִקְדָּשָׁת, כִּדִּי שְׁתַּסְמֵךְ דַּעְתָּהּ,
26 אֶלָּא הוֹאִיל וְהֵן שְׁוִין כְּמוֹ שֶׁאָמַר לָהּ - הָרִי זֶה
27 מִקְדָּשָׁת מִשְׁעָה רִאשׁוֹנָה⁸⁹; וְאִם אִינֶן שְׁוִין - אֵינָה
28 מִקְדָּשָׁת⁹⁰.

(88) הערכה ע"י שמאים. (89) קידושין ז, ב. וכן אמרו שם (ט.): "שיראי (משי) אינם צריכים שומא". וסובר רבינו, דוקא משי וכיוצא בו שהאשה מתאוית להם. אבל יש סוברים, דוקא משי אינו צריך שומא לפני הקידושין הואיל ושותמו ידועה במקצת, ואין רגילים לטעות בו טעות גדולה, אבל שאר דברים כגון אבנים טובות ומרגליות, שיש שאינן טובות אלא מעט, ורגילים לטעות בהן בהרבה יותר משווין - צריכות שומא לפני הקידושין, כי אין האשה סומכת דעתה עליהם בלא שומא. ומכאן נהגו לקדש בטבעת שאין בה אבן (רבינו'תם שם. וכן בשו"ע אהע"ז סי' לא ס"ב). (90) קידושין ז, ב.

29 יט. איש ואשה שהיו עסוקין בדברי ארוסין, הוא
30 אומר: במאה דינרים אקדש אותך, והיא אומרת:
31 איני מתקדשת לך אלא במאתים, והלך זה לביתו
32 וזו לביתה⁹¹, ואחר כך תבעו זה את זה וקדשו
33 סתם⁹²: אם האיש תבע את האשה - יעשו דברי
34 האשה⁹³, ואם האשה תבעה את האיש - יעשו דברי
35 האיש⁹⁴.

(91) ולא הסכימו ביניהם. (92) ונתן לה מעות צרורות, ולא ידעה כמה. (93) שהיא סברה מאתים הן, וכל שאין שם מאתים אינה מקודשת. (94) ואפילו אין שם אלא מאה הרי זו מקודשת, כי על דעת הצעתו הקודמת היא תבעתו לקדש (תוספתא קידושין פ"ב ה"א. וכפירוש ה'מאירי' לקידושין ח, א. והשווה דברי רבינו הל' מכירה פ"ב, ה"א).

36 כ. העושה שליח לקדש לו אשה⁹⁵, והלך השליח
37 וקדשה על תנאי - אינה מקדשת. וכן אם אמר לו
38 לקדשה על תנאי, והלך וקדשה סתם, או על תנאי
39 אחר, או ששנה את התנאי - אינה מקדשת⁹⁶.

(95) ללא כל תנאי. (96) כלל הוא: "שליח שעבר על דברי משלחו, לא עשה כלום" (לשון רבינו הל' שלוחין פ"א, ה"ב. ומקורו בכתובות צט:).

40 כא. אמר לו: קדשה לי במקום פלוני, והלך וקדשה
41 במקום אחר - אינה מקדשת⁹⁷. קדשה לי והרי היא
42 במקום פלוני, והלך וקדשה במקום אחר - הרי זו
43 מקדשת, מפני שמראה מקום הוא לו⁹⁸. וכן היא
44 שאמרה לשלוחה: קבל לי קדושי במקום פלוני,
45 וקבלם לה במקום אחר - אינה מקדשת. הרי הפעל
46 במקום פלוני, וקבל לה במקום אחר - הרי זו
47 מקדשת, מפני שמראה מקום היא לו⁹⁹.

יחלוץ לה. (72) בנוסח כת"י התימנים וב'מעשה רוקח', נוספה כאן המילה: "מספק". (73) כמבואר לעיל פ"ד, ה"ד ובביאורנו שם, ע"פ הסוגיא ביבמות צב, ב.

1 טז. האומר לחברו: אם ילדה אשתך נקבה הרי היא
2 מקדשת לי בזה - לא אמר כלום⁷⁴. ואם היתה אשת
3 חברו מעברת והפר העבר - הרי זו מקדשת⁷⁵. ויראה
4 לי, שצריך לחזור ולקדש אותה אחר שתלד על ידי
5 אביה⁷⁶, כד'י שייכנס אותה⁷⁷ בקדושין שאין בהן
6 דפי⁷⁸.

(74) שעדיין לא נתעברה האשה, והרי זה דבר שלא בא לעולם. (75) קידושין סב, ב. והרי זה כמזכה לעובר שלו - שקנה, הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו (פכ"ב מהל' מכירה ה"י) והוא הדין כאן דעתו של האב קרובה אצל בתו וגמר ומקנה (תוס' המיוחסות לר"י קידושין סג. בדעת רבינו). (76) בנוסח כת"י התימנים: "מאביה אחר שתולד". (77) ישאנה ויכניסה לביתו. (78) חסרון ופגם. מלשון הכתוב (תהלים נ, כ): "בבן אמך תתן דופי". ורבינו בפירוש המשנה (קידושין פ"ג, ה) אומר: "ומה שמתחזק אצלי, שצריך שיקדש אותה אחר שנולדה ואז מותר לבוא עליה, לפי שמן העיקרים שבידינו אין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם, ואמנם אמרנו: דבריו קיימים, להחמיר שהיא נעשית כאשת-איש".

7 יז. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי במאה
8 דינרין, ונתן לה אפילו דינר אחד - הרי זו מקדשת⁷⁹
9 משלקחה הדינר. והוא⁸⁰, שישלם לה השאר. שזה
10 כמי שאמר: הרי את מקדשת לי בדינר זה על מנת
11 שישלם לך מאה דינרים, שהיא מקדשת לו
12 מעכשיו. במה דברים אמורים? כשאמר לה 'במאה דינרים' סתם; אבל אם פרש ואמר לה: הרי את מקדשת לי במאה דינרין אלו, והתחיל למנות לתוך ידה - אינה מקדשת עד שישלם [לה מאה]⁸¹,
16 ואפילו בדינר האחרון שניהם יכולים לחזור זה
17 בזה⁸². וכן אם נמצא מנה חסר דינר⁸³, או נמצא
18 מהן דינר נחשט⁸⁴ - אינה מקדשת⁸⁵. נמצא בהם
19 דינר רע⁸⁶: אם יכולה להוציאו על ידי הדחק -
20 יחליפנו⁸⁷, ואם לאו - אינה מקדשת.

(79) ואין אחד מהם יכול לחזור בו. (80) ובלבד. (81) כיון שראתה אותו מונה והולך - דעתה על כל הסכום המדובר (קידושין ח. וברש"י). (82) שעדיין לא חלו הקידושין. (83) כגון שנתן לה הכסף בלילה, ולא הרגישה בחסרון הדינר. (84) וסתם דינר הוא של כסף. (85) שהרי הטעה אותה, ואפילו אם יחליפנו אינה מקודשת, שהרי סמכה דעתה על-מנת שהראה לה והריהו חסר (תוספות' שם). (86) שנשחק וחסר ממשקלו. (87) חייב להחליפו מדין חוב, אבל אין זה מעכב את הקידושין, ואפילו לא החליפו לה מקודשת, הואיל ויוצא ע"י הדחק אינה מקפדת (קידושין שם, ובר"ן).

21 יח. אמר לה: הרי את מקדשת לי בכגדים אלו שהן

תהיה בעדים, שהוא עיקר קידושיו, אבל במקדש על תנאי
אין צריך לבעול בעדים, כי אם רק ביטל תנאו כשבעל, אזי
מתקיימים קידושיו הראשונים שהיו בעדים (מגיד-משנה).
(112) הילכך ודאי בעל לשם קידושין ומקודשת ודאי, אבל
במקדש על תנאי אפילו כשבעל אינה אלא מקודשת מספק,
כי שמא בעל על סמך תנאו, וסבור היה שתנאו נתקיים ואין
ביאתו ביאת זנות (מגיד-משנה). (113) וכתב רבינו
בתשובתו: "ולעולם כל ישראל בחזקה זו, עד שיתבאר
שנאף דרך נזות. ואין אנו אומרים בו חזקה, שאם-כן נמצא
כל מי שזונה עם פנויה בעדים צריכה ממנו גט". השווה
דברי רבינו לקמן הל' גירושין פ"י, הי"ט. וראה במוספנו
'תשובות רבינו'. וב'מעשה רוקח' דקדק מזה, אם בבעילתו
זו הוא עושה איסור אחר, כגון שהיתה נדה, או שבעל
ביום-הכיפורים (שאסור בביאה) לא נאמרה בו חזקה זו, -
שאינו זה מישראל הכשרים.

יום ש"ק י"ג אייר ה'תשע"ח

פֶּרֶק שְׁמִינִי¹

(1) כולל המשך תנאים בקידושין ואם נתגלה שלא קוים התנאי.

א. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי בכוס זה של
 17 יין, ונמצא של דבש; של דבש, ונמצא של יין;²
 18 בדינר זה של פספס, ונמצא של זהב; של זהב, ונמצא
 19 של פספס; על מנת שאני פהן, ונמצא לוי; לוי,
 20 ונמצא פהן; נתין, ונמצא ממזר; ממזר, ונמצא
 21 נתין; בן עיר, ונמצא בן כפר; בן כפר, ונמצא בן
 22 עיר; על מנת שאני עני, ונמצא עשיר; עשיר,
 23 ונמצא עני; על מנת שפיתי קרוב למרחץ, ונמצא
 24 רחוק; רחוק, ונמצא קרוב; על מנת שיש לי שפחה
 25 או בת גודלת⁴ או אופה, ואין לו; על מנת שאין לו,
 26 ויש לו;⁵ על מנת שיש לי אשה ובנים, ואין לו; על
 27 מנת שאין לי, ויש לו - בכל אלו וכל הדומה להן⁶
 28 אינה מקדשת. וכן היא שהטעתו.
 29

(2) כגון שהיה מכוסה ולא הכירה עד אחרי הקידושין.
(3) כתוב ב"הגהות מיימוניות": אחד קידש בטבעת שהייתה נראית באותה שעה בפני עדי הקידושין שהיא של זהב וגם בעיני הצורך נראתה כן, ואחרי כן קרוב לחצי שנה נמצאת של נחושת - הרי זה דומה להתקדשי לי במנה ונמצא חסר דינר, או נמצא בו דינר נחושת שאינה מקודשת, ואף על פי שהמקדש עצמו לא אמר שהוא של זהב אלא העדים אמרוהו, אלא שלמעשה יש להחמיר לא להתירה בלי גט. ומטעם זה "נוהגין תחת החופה לשאול לעדים אם הטבעת שווה פרוטה, כדי שתדע הכלה שאינו מקדשה אלא בשווה פרוטה".
(4) קולעת שערות. (5) כי לפעמים אם יש לו גודלת זהו חיסרון, כי הגודלת מתוך שהיא מצוייה בבתי שכינותיה תלך לספר עליה דברים שהם נגד רצונה. וכן הדין באופה שמצוייה אצל הרבה אנשים. (6) בין למעלה בין לחיסרון. כי אפילו בשבח אחרים אינה מרוצה, שאומרת: "מנעל הגדול ממידת רגלי איני חפצה בו".

97) הקפיד המקדש לומר במקום פלוני שיש לו שם אוהבים, ואם מישהו יאמר עליו דברים בפניה - ימחו בידו (קידושין נ. וברש"י). 98) "שם תמצאנה", ואין זו הקפדה (שם). 99) נלמד מדין האיש עם שליחו, שלשניהם דין אחד. וכן מוכח בקידושין מח, ב: "שאמרה היא לשלוחה צא וקבל לי קידושי מפלוני, שאמר לי התקדשי לי בדינר של כסף, והלך ונתן לו דינר של זהב . . . מראה מקום היא לו" (הגר"א לאהע"ז סי' לו ס"ק ז).

1 כב. הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאֵשֶׁה וְחִזְרוּ בּוֹ מִיָּד הוּא אֹהֵי הָאֵשׁ,
2 אֶת־עַל־פִּי שִׁחֲזָרוּ בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּרָה¹⁰⁰ - אֵין חֲזָרְתָם
3 כְּלוּם, וְהִי הִיא מְקַדֶּשֶׁת¹⁰¹.

100) שאלת תלמיד לרב: "שלום עליך רבי" (הל' שבועות פ"ב, יז ע"פ הסוגיא בנזיר כ:). (101) נדרים פז, א: "והלכה תוך כדי דיבור כדיבור, חוץ מעובד ע"ז ומקדש ומגרש". ופירש הר"ן שם: בכל דבר רגיל שאדם עושה, לא בגמר דעתו הוא עושה אלא בהסכמה גמורה מראש, ולפיכך לא מועילה בהם חזרה.

4 כג. המקדש על תנאי, וְחָזַר אַחֲרֵי כֵּךְ יָמִים וּבִטֵּל
5 הַתְּנָאִי, אֶף-עַל-פִּי שֶׁבִטְלוּ בֵּינוּ לְבִינָה שֶׁלֹּא בִפְנֵי
6 עֵדִים - בִּטֵּל הַתְּנָאִי, וְהָרִי הִיא מִקְדָּשָׁת סֶתֶם¹⁰². וְכֵן
7 אִם הָיָה הַתְּנָאִי¹⁰³ מִן הָאִשָּׁה, וּבִטְלָה אוֹתוֹ אַחֲרֵי כֵּךְ
8 בִּינָה וּבֵינוּ - בִּטֵּל הַתְּנָאִי. לְפִיכָךְ, הַמִּקְדָּשׁ עַל תְּנָאִי,
9 וְכֵסֶם סֶתֶם¹⁰⁴ אוֹ בְּעַל¹⁰⁵ סֶתֶם - הָרִי זֶה צְרִיכָה גִט¹⁰⁶,
10 אֶף-עַל-פִּי שֶׁלֹּא נִתְקַם הַתְּנָאִי; שְׁמָא בִּטֵּל הַתְּנָאִי
11 בְּשִׁבְעַל אוֹ בְּשִׁכְנִס¹⁰⁷. וְכֵן הַמִּקְדָּשׁ בְּפָחוֹת מִשְׁוֶה
12 פְּרוּטָה אוֹ בְּמִלּוּה¹⁰⁸, וְחָזַר וּבְעַל סֶתֶם בִּפְנֵי עֵדִים¹⁰⁹
13 - צְרִיכָה גִט; שְׁעַל בְּעִילָה זֶה סִמָּךְ¹¹⁰, וְלֹא עַל אוֹתָן
14 הַקֹּדֶשֶׁשׁ הַפְּסוּלִין¹¹¹. חֲזָקָה הִיא, שֶׁאֵין אָדָם
15 מִיִּשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת¹¹²,
16 וְהָרִי בִידּוֹ עֵתָה לַעֲשׂוֹתָהּ בְּעִילַת מִצְוָה¹¹³.

102) כתובות עג, א. וסובר רבינו שביטול התנאי אינו צריך עדים כל שהקידושין עצמם היו בעדים, וכמו שגילה דעתו לעיל פ"ג, טז: שליח הבעל לקדש לו אשה אינו צריך לעשותו בעדים. "שאין מקום לעדים בשליחות הבעל". והוא-הדין לביטול התנאי או קיומו, כל שהקידושין עצמם היו בעדים. 103) כנסה לביתו לשם נישואין, כמבואר לקמן פ"י, ה"א. 104) ולא דיבר כלום אודות התנאי. 105) כתובות עד, א. 106) מספק. 107) והראב"ד מצריך שיכניסנה בעדים, ואז הריהו כביטל התנאי בעדים. וכשיטתו לעיל פ"ג ה"טז, שגם שליח הבעל צריך להעשות בעדים. ע"פ הכלל: כל דבר שבערוה, אינו פחות משנים. 108) שאינה מקודשת בהן. 109) שנתייחד עמה בעדים "שכל המקדש בביאה, אינו צריך לבעול בפני עדים אלא יתייחד בפניהם ויבעול" ש"הן הן עדי יחוד, הן הן עדי ביאה" (מלשון רבינו להלן הל' גירושין פ"י ה"ח, וכן נראה למעלה פ"ג ה"ה). 110) לקדשה בה. 111) כתובת עד, א. ומובן שבשני הדינים האחרונים: מקדש בפחות משה פרוטה, ומקדש במלוה, צריך שהבעילה (כלומר היחוד)

אֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם דִּבֶּר חֻקָּה¹⁴ וְאוֹמֵר. עַל מִנַּת שְׂאֲנִי
גָבוּר - אֵין אוֹמְרִין: כְּאֶבֶר בֶּן גִּרְ¹⁵ וְכִיּוֹאֵב¹⁶, אֲלֹא
כָל שְׂחֻבְרֵי מִתְנַרְאִים מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי גְבוּרָתוֹ. עַל מִנַּת
שְׂאֲנִי עֲשִׂיר - אֵין אוֹמְרִין: [כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן
חֲרִסּוֹם¹⁷] וְכְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה¹⁸, אֲלֹא כָל שְׂבָגִי
עִירוֹ מִכְּבָדִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי עֲשָׂרוֹ. עַל מִנַּת שְׂאֲנִי צַדִּיק
- אֶפְלוֹ רָשָׁע גָּמוּר, הָרִי זֶה מִקְדָּשְׁתָּ מִסְפֵּק, שְׂמָא
הִרְהֵר תְּשׁוּבָה בְּלָבוֹ¹⁹. עַל מִנַּת שְׂאֲנִי רָשָׁע - אֶפְלוֹ
צַדִּיק גָּמוּר, הָרִי זֶה מִקְדָּשְׁתָּ מִסְפֵּק, שְׂמָא הִרְהֵר
בַּעֲבוּדָת פּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת בְּלָבוֹ; שְׂעוֹן עֲבוּדָת פּוֹכְבִּים
וּמַזְלוֹת גָּדוֹל הוּא, וּמַשִּׁי הִרְהֵר לַעֲבֹד בְּלָבוֹ נַעֲשֶׂה
רָשָׁע, שְׂנֵאָמֵר: פֶּן יִפְתָּה לְכַבְּכֶם, וְכַתוּב: לְמַעַן תִּפְשֹׁ
אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלָבָם.

(14) דבר התלוי בסברא. (15) שר צבא של שאול המלך.
(16) בן צרויה, שר צבא של דוד המלך. (17) היה עשיר
גדול ואביו הניח לו אלף עיירות ביבשה וכנגדן אלף ספינות
בים. (18) אף הוא היה עשיר גדול והיה מפריש מעשר
מעדרו שנים עשר אלף עגל בכל שנה ושנה. (19) ובכל
זאת, המקדש בפסולי עדים [=רשעים] אינה מקודשת ואין
חוששים שמא הרהרו תשובה בליבם, כי רק כאן שאומר
בפירוש לפנינו: "על מנת שאני צדיק", יש לחוש שמא
הרהר בליבו, אבל כאשר אין העדים אומרים כלום למה
נחוש להם.

ו. הַמִּקְדָּשׁ אֶת הָאֵשָׁה, וְאָמֵר: הֵייתִי סְבוּר שְׂהִיא
כְּהֵנֶת, וְהָרִי הִיא לְוִיָּה; לְוִיָּה, וְהָרִי הִיא כְּהֵנֶת;
עֲנִיָּה, וְהָרִי הִיא עֲשִׂירָה; עֲשִׂירָה, וְהָרִי הִיא עֲנִיָּה -
הָרִי זֶה מִקְדָּשְׁתָּ, מִפְּנֵי שְׂלֵא הִטְעַמְתוּ²⁰. וְכֵן הִיא
שְׂאֲמָרָה: סְבוּרָה הֵייתִי שְׂהוּא כְּהֵן, וְהָרִי הוּא לְוִי;
לְוִי, וְהָרִי הוּא כְּהֵן; עֲשִׂיר, וְהָרִי הוּא עֲנִי; עֲנִי, וְהָרִי
הוּא עֲשִׂיר - הָרִי זֶה מִקְדָּשְׁתָּ, מִפְּנֵי שְׂלֵא הִטְעַמְתוּ
אוֹתָהּ.

(20) אלא הוא הטעה את עצמו ודברים שבלב אינם דברים.

ב. וּבְכֻלָּם, אֶף-עַל-פִּי שְׂאֲמָרָה: בְּלָבִי הָיָה לְהִתְקַדֵּשׁ
לוֹ אֶף-עַל-פִּי שְׂהִטְעַנִּי וְאֵין הַדָּבָר כְּמוֹ שְׂאֲמֵר, וְכֵן
אִם אָמֵר הוּא: בְּלָבִי הָיָה לְקַדְּשָׁה אֶף-עַל-פִּי
שְׂהִטְעַנִּי - אֵינָה מִקְדָּשְׁתָּ, לְפִי שְׂהִדְבָּרִים שְׂבָלָב
אֵינֶם דְּבָרִים⁷.

(7) כי היה לה לפרש בפה בשעת הקידושין.

ג. הָרִי אֶת מִקְדָּשְׁתָּ לִי עַל מִנַּת שְׂאֲנִי בִּסָּם⁸, וְנִמְצָא
בִּסָּם וּבְרִסִּי⁹; עַל מִנַּת שְׂאֲנִי בֶן עִיר, וְנִמְצָא בֶן עִיר וְכֵן
כֶּרֶךְ; עַל מִנַּת שְׂשָׁמִי יוֹסֵף, וְנִמְצָא שְׁמוֹ יוֹסֵף וְשִׁמְעוֹן
- הָרִי זֶה מִקְדָּשְׁתָּ. אֲבָל אִם אָמֵר לָהּ: עַל מִנַּת שְׂאֲנִי
שְׁמִי אֲלֹא יוֹסֵף, וְנִמְצָא שְׁמוֹ יוֹסֵף וְשִׁמְעוֹן; שְׂאֲנִי
אֲלֹא בִּסָּם, וְנִמְצָא בִּסָּם וּבְרִסִּי; שְׂאֲנִי אֲלֹא בֶן עִיר,
וְנִמְצָא בֶן כֶּרֶךְ וְכֵן עִיר - אֵינָה מִקְדָּשְׁתָּ.

(8) מוכר בשמים. (9) מעבד עורות וריחו רע.

ד. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: הָרִי אֶת מִקְדָּשְׁתָּ לִי עַל מִנַּת
שְׂאֲנִי יוֹדֵעַ לְקָרוֹת, צָרִיף שִׁיקְרָא הַתּוֹרָה וְיִתְרָגֵם
אוֹתָהּ תִּרְגָּמֵם אֲנָקְלוֹס הָגֵר. וְאִם אָמֵר לָהּ: עַל מִנַּת
שְׂאֲנִי קוֹרָא, צָרִיף לְהִיּוֹת יוֹדֵעַ לְקָרוֹת תּוֹרָה נְבִיאִים
וְכַתוּבִים בְּדִקְדוּק יִפָּה. עַל מִנַּת שְׂאֲנִי יוֹדֵעַ לְשִׁנּוֹת,
צָרִיף לְהִיּוֹת יוֹדֵעַ לְקָרוֹת הַמִּשְׁנָה. וְאִם אָמֵר: עַל
מִנַּת שְׂאֲנִי תִנְאָה, צָרִיף לְהִיּוֹת יוֹדֵעַ לְקָרוֹת הַמִּשְׁנָה
וּסְפָרָא¹⁰ וּסְפָרִי¹¹ וְתוֹסֵפְתָא¹² שֶׁל רַבִּי חִיָּא¹³.

(10) תורת כהנים, וחיברו רב. (11) מדרשי הלכה לספרים:
במדבר ודברים. (12) תוספת למשנה לבאר עניינה
השנויים בלשון קצרה. (13) שהיא מוסמכת ביותר.

ה. עַל מִנַּת שְׂאֲנִי תִלְמִיד - אֵין אוֹמְרִין: כְּכֵן עֲזַאי
וְכֵן זוֹמָא, אֲלֹא כָל שְׂשׂוּאָלִין אוֹתוֹ דְּבָר אֶחָד
בְּתִלְמוּדוֹ וְאוֹמְרוֹ; וְאֶפְלוֹ בְּהִלְכוֹת הַחֵג, שְׂמִלְמָדִין
אוֹתָן בְּרַבִּים מִדְּבָרִים הַקָּלִים סְמוּךְ לַחֵג, כְּדִי שִׁיְהִי
כָּל הָעָם בְּקִיאִין בָּהֶן. עַל מִנַּת שְׂאֲנִי חֵקֶם - אֵין
אוֹמְרִין: כְּרַבִּי עֲקִיבָא וְחִבְרִי, אֲלֹא כָל שְׂשׂוּאָלִין

שיעורי רמב"ם ספר המצוות – ז' ו"ג אייר תשע"ח

סִימְנִי טְמֵאָה וְהִפְּחָה אֶת-הַמִּקְדָּה (הבשר החי שבנגע) —
עוֹבֵר בְּלֹא-תַעֲשֶׂה" וְלוֹקָה, כְּמוֹ שְׂנֵתְכָאָר בְּמִקְוָמוֹ.

הַמִּצְוָה הַשְּׁ"ז — הָאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהִירוּ מִלְּגַלֵּחַ שְׁעַר
הַנֶּתֶק (נגע בשער), וְהוּא אָמֵר: "וְאֶת-הַנֶּתֶק לֹא יְגַלַּח"
(ויקרא יג, לג). וְלִשׁוֹן סִפְרָא (פרשת תזריע): "מִזִּין לְתוֹלֵשׁ
סִימְנִי טְמֵאָה מִתּוֹךְ נֶתֶקוּ שְׁעוֹבֵר בְּלֹא-תַעֲשֶׂה? שְׂנֵאָמֵר:
וְאֶת-הַנֶּתֶק לֹא יְגַלַּח".

יום ראשון ז' אייר ה'תשע"ח

מצות לא תעשה שח. שז.

הַמִּצְוָה הַשְּׁ"ח — הָאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהִירוּ מִלְּתֹלוֹשׁ סִימְנִי
צָרַעַת אוֹ לְכוֹתָם (באש) כְּדִי שִׁיִּשְׁתַּנֶּה מִרְאָה, וְהוּא אָמֵר:
"הַשְּׂמֵר בְּנִגְעֵ-הַצָּרַעַת" (דברים כד, ח). וְלִשׁוֹן סִפְרִי (פרשת
תצא שם): "'הַשְּׂמֵר בְּנִגְעֵ הַצָּרַעַת" (דברים כד, ח) — בְּלֹא-
תַעֲשֶׂה". וְלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה (נגעים פרק ז משנה ד): "הַתּוֹלֵשׁ

יום שני ח' אייר ה'תשע"ח

מצות עשה קיב.

המצוה הקי"ב — הצווי שנוצטוינו לעשות הבר
במצרע כדי שיפראו ממנו, והוא אמרו יתעלה: "והצדוע
אשר-בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע
ועל-שפם יעטה וטמא וטמא יקרא" (ויקרא יג, מה).
והראיה שזוהי מצות עשה היא אמרם בספרא (תוריע):
"לפי שצאמר (בכהן גדול) "ראשו לא יפרע ובגדיו לא
יפרום" (שם בא, י), יכול אף-על-פי שהוא מנגע? ומה
אני מקים: "בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע"
בכל-אדם חוץ מכהן גדול, תלמוד לומר: "אשר בו
הנגע" — אף כהן גדול יהיו בגדיו פרומים, קרועים,
וראשו יהיה פרוע, יגדל פרוע (כך נקרא שער הגדל פרא).
ברור, אם כן, שפרימה או פריעה של כהן גדול
בלא-תעשה, והכלל הוא אצלנו: "כל-מקום שאמה
מוצא עשה ולא-תעשה, אם אמה יכול לקים את-שניהם
מוטב; ואם לאו יבוא עשה וידחה את-לא-תעשה". וכן
שמצאנו שהם אומרים, פי כהן גדול אם נצטרע פורע
ופורם, הרי ראיה שזו מצות עשה. וכבר נמסר לנו
בפבקה, שגם שאר טמאים צריכים לעשות לעצמם הבר,
כדי שיפראו בגי אדם מהם. ולשון ספרא (שם): "טמא
מת ובוועל נדה וכל-המטמאין את-האדם מנין? תלמוד
לומר: וטמא וטמא יקרא". ענינו: כל-טמא (שאינו פורם)
צריך להכריז על עצמו שהוא טמא, והוא: (שצריכין היבר
כלומר, או שיכריז בפה מלא, והיינו בשאר טמאים ובמצורעת,
או בממצורע ש"כריז" באמצעות סימני פריעה ופרימה שאו
אין אלא צורך להכריז ממש בפה) שישים לעצמו הבר
המראה שהוא טמא ושהנוגע בו נטמא, כדי שיבדלו
ממנו. וכבר נתבאר שהבר זה של מצרע אין בלו (כל
סימני ההיכרות) חובה לנשים, והוא אמרם (סוטה כג.):
"האיש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת" אבל
עוטה (מכסה בבגדיה) על שפם ומודיעה על עצמה
(בהכרזה ממש בפה) כשאר הטמאים (ובהל' טומאת צרעת
פרק ו הלכה ה פסק דאינה עוטה).

יום שלישי ט' אייר ה'תשע"ח

מצות עשה קי.

המצוה המשלימה מאה ועשר — הצווי
שנוצטוינו שתהא הטהרה מן-הצרעת על ידי המעשה
המפרש במקרא (ויקרא יד), והוא: עץ ארז ואזוב ושני
תולעת (פיסת צמר צבועה במיץ אדום — היוצא מגרגירים
המתאפיינים בתופעה שתולעת זעירה מצויה בכל אחד —)
ושתי צפרים ומים חיים, ושיעשה בהם כל מה-שנזכר.
ובמעשה הזה עצמו יטהר האדם והבית. כמו שבאר
הכתוב. הנה נתבאר לך, שמיני הדברים המטהרים

מן-הטמאה לפי תורתנו, הם שלשה מינים: אחד כללי
ושנים המיוחדים לשני מינים ממיני הטמאות. הכללי —
הוא הטהרה במים, שכל-טמא לא תשג לו הטהרה אלא
אחר שיטהר במים; והמין השני — מי נדה (מי הזאה
עם אפר הפרה), והוא דבר מיוחד לטמאת מת; והמין
השלישי עץ ארז ואזוב ושני תולעת ושתי צפרים ומים
חיים. והוא דבר מיוחד לצרעת. וכבר נתבארנו כל-דיני
מצוה זו, כלומר: טהרת מצרע הראשונה — במסכת
נגעים (פרק יד).

יום רביעי י' אייר ה'תשע"ח

מצות עשה קיא.

המצוה הקי"א — הצווי שנוצטוה המצרע להתגלח,
והיא לו הטהרה השנייה (שלב שני. אחרי מה שמבאר
במצוה קי — שיעור קטו), כמו שנתבאר בסוף נגעים (פרק
יד), והוא אמרו יתעלה: "והיה ביום השביעי יגלח"
(ויקרא יד, ט). וכבר הזכרנו מקדם (מצות עשה צג) את-
דבריהם (ספרא ויקרא יד, ט): "שלשה מגלחין ותגלחתן
מצוה: הנזיר והמצרע והלוים". וכבר נתבארנו דיני מצוה
זו בסוף נגעים. וכאן אבאר לך מאיזה טעם מנינו תגלחת
מצרע מצוה בפני עצמה והבאת קרבנותיו מצוה בפני
עצמה (מצות עשה עז), ולא עשינו כן בנזיר אלא קבענו
תגלחתו והבאת קרבנותיו מצוה אחת (מצות עשה צג)
— שהמצרע, אין קשר בין תגלחתו להבאת קרבנותיו,
והתכלית המשגת מתגלחתו אינה התכלית המשגת
מהבאת קרבנותיו לפי שהמצרע, טהרתו תלויה
בתגלחתו (והבאת קרבנותיו למטרה שונה — לאכול קדשים).
ובפרק ו' מנזירות (מד): אמרו: "מה בין נזיר למצרע?
אלא שזה טהרתו תלויה בלוי' בלוי' (בימי נזרו), כלומר: הנזיר,
והמצרע טהרתו תלויה בתגלחתו": אם גלח המצרע
ונשלמה תגלחתו השנייה — טהר מלטמא כשרץ, כמו
שנתבאר בסוף נגעים, וישאר מחסר פפורים עד שביאי
קרבנותיו כשאר מחסרי פפורים, כמו שנתבאר שם. לכן,
תכלית תגלחתו היא טהרתו מלטמא כשרץ, בין שהביא
קרבנותיו ובין שלא הביא; ואלו תכלית הבאת קרבנותיו
היא להשלים בפירתו כשאר מחסרי פפרה, כלומר: זב
וזבה ויוולדת (שאף שנטהרו אין מושלמת כפרתן לאכול
בקדשים וכדומה, עד שיביאו קרבנותיהם). וכבר הזכרנו קדם
לכן (מצות עשה עה) את-דבריהם: "ארבעה מחסרי
פפרה", ושם נתבאר, שאין הנזיר מחסר פפרה, אלא
אותם המעשים בכללותם (ביחד), כלומר: התגלחת
והבאת קרבן — מתירים לו לשותת יין. ואין אחד מהם
מספיק בלעדי השני, אלא התגלחת קשורה בקרבן
והקרבן קשור בתגלחת, ובכלם יחד תשג התכלית
האחת, והיא: שיתרו לו דברים שהיו אסורים עליו בימי

22 איך מטמאים ואיך מטמאים, מה מהם צריך הסגר או
23 קריעה או שרפה או רחיצה וטהרה וזולת זה, מכל
24 מה שצאמר בכתוב וממה שבא בקבלה (מסכת נגעים פרק
25 יא).
26 המצוה הק"ג — הצווי שצצטוינו להיות בית מנגע
27 טמא [מטמא] ומצוה זו כוללת טמאת בתים: איזה מהם
28 צריך הסגר או נתיצת הקירות או נתיצת פלו, במה
29 מטמא ואיך מטמא.

יום שישי י"ב אייר ה'תשע"ח

30 מצות עשה צט.
31 המצוה הצ"ט — הצווי שצצטוינו להיות הנדה
32 טמאה [מטמאה]. ומצוה זו כוללת טמאת נדה וכל-
33 דיניה.

יום ש"ק י"ג אייר ה'תשע"ח

34 מצות עשה ק.
35 המצוה המשלמת מאה — הצווי שצצטוינו להיות
36 היולדת טמאה. ומצוה זו כוללת כל-דיני היולדת.

1 נזירותו. ובפרק ו' מנזירות (מו). אמרו: "גלח על הנזבח
2 ונמצא פסול — תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו".
3 הנה נתבאר לך, שהתגלחת היא מתנאי הנזבח והנזבח
4 מתנאיה. ונתבאר עוד בתוספתא (נזיר טו): "שנזיר שכלו
5 (שהסתיימו) ימיו אסור לגלח ולשתות יין ולהטמא
6 למתים" עד שיעשה כל-אותם המעשים והם (הקרבנות,
7 נקראים) תגלחת טהרה, כמו שנתבאר בפרק ו' מנזירות,
8 והוא שגלח פתח אהל מועד ויזרוק שעריו תחת הדוד
9 ויקריב את-הקרבנות, כמו שנתבאר בכתוב. ואתה
10 תמצאם (שחז"ל) ברב המקומות קוראים להבאת
11 הקרבנות 'תגלחת'. ובפרוש אמרו במקומות במשנה (נזיר
12 פרק ב משנה ה — יא): (מי שמתבטא בלשון) "הריני נזיר
13 ועלי לגלח נזיר (אחר)", הפונה בזה: שביא קרבנות נזיר
14 ויקריבם בעדו (הנזיר האחר). הנה נתבאר לך שהתגלחת
15 היא בטיי להבאת הקרבנות. והטעם בכך, שהם חלק
16 ממנה, כמו שבארנו, ועל-ידי הפל יחד יסתלק דין
17 הנזירות וישתה הנזיר יין. אבל תגלחת טמאה הרי היא
18 מהלכות המצוה, כמו שבארנו לעיל (מצות עשה צג).

יום חמישי י"א אייר ה'תשע"ח

19 מצות עשה קב. קג.
20 המצוה הק"ב — הצווי שצצטוינו להיות בגד מנגע
21 טמא [מטמא]. ומצוה זו כוללת כל-דיני צרעת בגדים:

אגרות קודש

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ג

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו שואל שע"פ שמצא כתוב בספרים עשה לו טבעת כסף ועלי חקוקים שמות קדושים, ושואל חוות דעתי אם ישא אותו על ידו בתור סגולה כו'.

הנה לפי הידוע לו הרי בסביבתו ובמקום שנמצא רק נשים לובשות טבעות, ובמילא יש בזה חשש משום לא ילבש גבר גוי וזהו נוסף על ענין קדושת השמות החקוקים בטבעת שיש להזהר בזה הרבה, הן בענין המקום שעובר דרך שם או שנכנס לשם, וכן בענין קדושת השמות עצמם כיון שנשתבשו הספרים ובפרט אותם הספרים שנדפסו בלא הסכמה כלל או בלא הסכמות מאנשים ידועים, ובמילא מכל אלו הטעמים, לדעתי לא ישא הטבעת, ולכל היותר כיון שכבר עשה מעשה ונחקקו השמות, הנה יחזיק הטבעת בחדרו בו ישן.

ובהנוגע לסגולה לח"ן, הרי ירבה באותיות התורה והתפלה, וגם יהי חקוק במוח זכרוננו איזה קאפיטלעך תהלים, איזה פרקים משניות, ואיזה פרקים תנאי, אשר אז ע"פ המבואר בלקוטי תורה סוף פ' קדושים, הרי אף בשעה שאינו עובר עליהם במחשבתו, בכ"ז נמצאים הם אצלו חקוקים במוח זכרוננו. והשי"ת יצליחו בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות ביראת שמים, אשר אז לא יהי מקום לענין הנ"ל.

ברכה לת"ת ביר"ש.

ב"ה, ה' אייר, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד ד"ר ישראל שי' אלדד-שייב
ירושלים, ת"ו

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיי"ט ניסן, בו מעיר בנוגע למכתבי הכללי לחג הפסח משנת תשי"ז (או תשי"ח?) וחושש שמא ילמדו ממנו פשט בלתי נכון, ארשה לי להעיר שראוי מוכחת שאין מקום לטעות כהאמור מזה שאף שכמה זמן עבר מאז נתפרסם המכתב הנ"ל, זוהי הפעם הראשונה שמעירים לי על חשש דטעות הנ"ל.

מובן שאין כ' צריך להתנצל על שמעיר על ענין שלדעתו נותן מקום לטעות, ומצדי הריני תמיד שבע רצון לשמוע הערות בענין כנ"ל, ובפרט בנוגע למכתב המתפרסם ברבים, שעל זה נאמר הזהרו בדבריכם שמא תגלו כו'.

הנני מצרף בזה העתקה ממכתבי לפסח זה, שבו יראה השקפתי בבעי' האמורה שכותב עלי'.

רצוני להעיר בנקודה שנוגע בה במכתבו, שכותב שאפשר שיש סכנה גדולה יותר בארה"ב מאשר בארצות ברית המועצות, וכנראה שכוונתו לסכנת התבוללות, כיון שבארצות ברית המועצות יש שעבוד הגוף המעורר כיסופי הנפש, אבל בארה"ב יש חרות הגוף והיצר, ולדעתי מטעם זה גופא, להמשיך ההקבלה צעד יותר, הנה הסכנה בא"י עוד גדולה יותר, כיון ששם המציאו ענינים של תחליף ותמורה שיש מקום לטעות לפרשם שהם הם חרות הנשמה, בה בשעה שהם דרגא היותר תחתונה בגלות פנימי; כוונתי לחיקוי והרדיפה להיות ככל גויי הארצות, וכיון שהוא בארץ הקדושה ובלשון הקדש הרי הסכנה בזה יותר גדולה לטמטם כיסופי הנפש לחרות האמתית והיחידה שהיא, כמו שכותב בפשיטות במכתבו וכלשונו - "אין צריך לאמר שדרך הגאולה מובילה ממצרים דרך הר סיני, ולא נגאלו ישראל ממצרים אלא עד שלא נעשו שפטים **באלקי** מצרים".

והודיעונו חכמינו ז"ל שכל הגלויות - ובאותיות אחרות, כל אומות העולם - נקראו בשם מצרים, על שם שמצרים לישראל. וכן הוא ממש בתקופתנו, אשר אין צריך לאמר שדרך גאולת כל אחד ואחד מבני ישראל, על אחת כמה וכמה של כלל ישראל, מובילה אך ורק דרך הר סיני, שפירשו חכמינו ז"ל - סיני שמשם ירדה שנהא לאומות העולם (לכל הערכים שלהם ותרבותם), ולא נגאלו ישראל אלא עד שנעשו שפטים **באלקי** מצרים, היינו כל האידיאולוגי' והערכים אשר להם משתחוים אומות העולם.

קשה להאריך בדבר המצער ביותר, ובפרט שבטוחני שלדכוותי האריכות בזה אך למותר. ויהי רצון שבקרוב ממש נזכה לראות בפועל, כמו שממשיך במכתבו, קיום היעוד הרוחני עם קדוש בארץ הקדושה. וככל עניני לשוננו, לשון הקדש, כמה משמעויות במלה, כי גדר קדוש ענינו הבדלה והפרשה, ובלשון רבינו הזקן בתניא (סו, א) "קדשנו במצותיו - שהעלנו למעלת קודש העליון ב"ה שהיא קדושתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו, וקדושה היא לשון הבדלה" כו'.

מזמן לזמן הנני רואה מאמריו של כ' הנדפסים במכתבי עתים שונים, ויה"ר שינצל השפעתו זו להפצת היהדות המסורתית, להשפיע על קוראיו לכמ"י ותשוקה להיעוד האמור, עם קדוש בכל מקום שהם נמצאים שם, עדי יבוא משיח צדקנו ויקבץ נדחינו ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'.

בכבוד ובברכה.

ביאורים למסכת סוטה דף כב עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

שמבלים את העולם בהוראת טעות. שכין שאינם יודעים טעמי
המשנה, אינם יורדים לעומק הדין לדמות את המקרה שבא לפניהם
לדין הדומה, ומתוך כך טועים בדין.
תניא נמי הכן, אמר רבי הושע, וכי אלו ששונים משניות מבלי
עולם הן, והלא מיישבי עולם הן, שנאמר "חליבות עולם לו" -
מי ששונה הלכות, 'עולם לו' כלומר, העולם קיים בזכותו. אלא
הכוונה היא, לאלו שמורין הלכה מתוך מושגתן.
שנינו במשנה, אשה פרושה וכו', תנו רבנן, בתולה צלוינית -
בעלת תפילה, ואלמנה שוכבת - שנוהגת לבקר שכנותיה תמיד,
וקטן שלא כלו לו חדשיו - יבואר בהמשך, הרי אלו מבלי עולם
- גורמים רעה וחורבן לעולם, שמתוך שנוהגות צדקות יתירה שאינה
מצויה אצל נשים, ודאי באות לחפות על רשותו שיש בהם.
שואלת הגמרא, איני וכי אלמנה הנהגת לבקר שכנותיה ממבלי
עולם היא, והאמר רבי יוחנן, למדנו ראת חטא מבתולה, וקיבול
שקר - שיטרח אדם כדי לקיים מצוה, שמתוך כך יקבל עליה יותר
שכר מאלמנה - שהייתה טורחת בקיום המצוות יותר בכדי הצורך
כדי לקבל עליהם שכר. ומפרשת הגמרא כוונתו, יראת חטא
מבתולה - דרבי יוחנן שמעך להחיה בתולה - שמע את אותה
בתולה, דנפלה אאפה והתפללה וקאמרה, רבנו של עולם, בראת
גן עדן ובראת גיהנם, בראת צדיקים - לנחול גן עדן ובראת
רשעים - שדרכם לגיהנם, הרי רצון מלפניך שלא יבשלו בי בני
אדם להפסיד על ידי חלקם בגן עדן ולרשת גיהנם. הגמרא ממשיכה
בביאור דברי רבי יוחנן, איך למד קיבול שקר מאלמנה, דהיינו
אלמנה דתוהי בי פנישתא בשוכבותה - שהיה בית כנסת
בשכנותה, ובכל זאת כל יומא הוה אתיא ומצילה בי מדרשיה -
הייתה הולכת ומתפללת בבית מדרשו דרבי יוחנן שהיה מרוחק
מביתה. אמר לה רבי יוחנן, לא בית הכנסת בשיכבותה
ומדרו טורחת את הלגי לבית מדרשו המרוחק מביתו. אמרה ליה,
רבי, ולא שקר פסיעות יש לי על שמגיעה אני עד לבית מדרשו
המרוחק יותר. אם כן מה שונה אלמנה הנוהגת במנהג צידקות יתירה
זו, שהולכת לבקר שכנותיה תמיד ממנהג צידקות של זו, שהולכת
למקום מרוחק כדי להתפלל. בי קאמר - לא כל אלמנה הנוהגת
בצדקות יתירה יש לחושדה, אלא בגון יוחני בת רמיב - שהייתה
הולכת לבית שכנותיה תמיד ומפרסמת שפועלת ישועות על ידי
תפלתה. וכך היה מנהגה. כשמגיעה עת לידת אשה היתה עוזרת
רחמה בכישופיה, ולאחר שהייתה היולדת מצטערת הרבה היתה
אומרת אלך ואבקש רחמים עליה רחמים אולי תשמע תפלתה. ואז
היתה הולכת ומבטלת כשפיה והולד יוצא. פעם אחת היה לה שכיר
יום בביתה, והיא הלכה לבית האשה היולדת ושמע השכיר קול
הכפשים מתקשקש בכלי כמו שהולד מקשקש במעי האם, ובא
ופתח את הכלי והכפשים יצאו, והוולד נולד וידע כי בעלת כפשים
היא.
שואלת הגמרא, מאי קטן שלא כלו לו חדשיו שנאמר עליו
שממבלי עולם הוא. הקא - בבבל תרגמו - פירושו, זה תלמיד חכם
המבצע ברבותיו שלאחר שנעשה תלמיד חכם מולול ברבותיו
שלמדוהו. רבי אבא אמר, זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה.
דאמר רבי אבהו, אמר רב הונא אמר רב, מאי דכתיב "בי רבים
חללים הפילה ועצמים כל הרגיה", בי רבים חללים הפילה זה
תלמיד חכם שלא הגיע להוראה ומורה - שעל ידי שפוסק דין
מוטעה מחטיא אנשים רבים. והפילה הוא לשון 'נפל' שהוא כינוי
לתנוק שלא כלו לו חדשיו. ועצמים כל הרגיה זה תלמיד
חכם שהגיע להוראה ואינו מורה - 'עצמים' על שם שעוצם פיו
ואינו מורה לרבים.

שקרא - מקרא ושנה - משנה ולא שימש תלמידי חכמים - ללמוד
מהם טעמי המשנה וסברותיה. שמתוך שאינו יודע את המשניות על
סברותיהם וטעמיהם, טועה בדין, שפעמים על ידי הטעמים משתנה
הדין לאיסור ולהיתר, או בדיני ממונות לחיוב ולזכות, או בטירות
לטמא ולטהר, ומתוך שאינו יודע טעמי הדינים מורה שלא כהלכה,
ולכן נקרא רשע. ואף ערום הוא, שהשומע את בקיאותו במשניות
סבור שבקי הוא אף בטעמיהם ויודע על בורין, ומתוך כך נוהגים בו
כבוד תלמידי חכם.
אמר, קרא - מקרא ושנה - משנה ולא שימש תלמידי חכמים
ללמוד מהם סברות וטעמי הדין. רבי אלעזר אומר, הרי זה עם
הארץ - יש לנהוג בו כמו עם הארץ שחשוד על המעשרות ועל
הטהרות. רבי שמואל בר נחמני אמר, הרי זה בור - גרוע מעם
הארץ. רבי ינאי אומר, הרי זה בותי - דינו ככותי שאסור לאכול
מפיתו ולשתות מיינו. שכין שאינו משמש תלמידי חכמים מגלה
בעצמו שאין לו אמונת חכמים מפרשי המשנה, ולכן דינו ככותי. רב
אחא בר יעקב אומר, הרי זה מגוש - מכשף. כלומר, אדם שאינו
משמש תלמידי חכמים הוא דומה למכשף שאוחז את עיני בני אדם
ומטעה אותם בכישופיו, ואף זה מטעה את בני אדם שמתוך בקיאותו
חושבים שבקי הוא גם בטעמי הדינים על בוריים.
אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא ברב אחא בר יעקב - שהשונה
ואינו משמש תלמידי חכם הרי זה מגוש, דאמרי אינשי - שכן
רגילים האנשים לומר, רמין מגושא - לוחש המכשף את לחשיו
ולא ידע מאי אמר - ואינו יודע מה הם ומה פירושם. כלומר,
המכשף יודע לומר דברים הגורמים לרחות להגיע אך אינו מבין מה
הוא אומר. ואף זה דומה לה, שגם הוא תני תנא - חוזר על דברי
התנאים ולא ידע מאי אמר - ואינו מבין דבריהם.
תנו רבנן איהו עם הארץ - שדברו בו חכמים בכל מקום. כל
שאני קורא קריאת שמע שחרית וערבית בברכותיה, שאדם
שאינו קורא קריאת שמע, ודאי שאינו יודע כלום, דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים, כל שאינו מניח תפילין. בן עזאי אומר, כל
שאין לו ציצית כנגדו. רבי יוחנן בן יוסף אמר כל שיש לו כנים
ואינו מנדין ללמוד תורה. אחרים אומרים, אפילו קורא - מקרא
ושונה - משנה ולא שימש תלמידי חכמים והו עם הארץ. קרא
- מקרא ולא שנה - משנה הרי זה בור. לא קרא ולא שנה היינו,
שאינו יודע כלום עליו הכתוב אומר "וורעת את בית ישראל
ואת בית יהודה ורע אדם ורע בהמה" - היינו, שאינו יודע כלום
בבהמה שאינה יודעת כלום.
הגמרא מביאה פסוק באותו ענין, "ירא את ה' בני ואלו (ו) עם
שונים אל התערב". אמר רבי יצחק, מי הם השונים שנאמר שאין
להתערב (להתחבר) עימם. אלו השונים הלכות - משניות, שלא
שימשו תלמידי חכמים ואינם יודעים את טעמי המשניות.
שואלת הגמרא, פשיטא - שכך היא כונת הכתוב, שאיך נפרשו
באופן אחר. משיבה הגמרא, מהו דתיקא 'שונים' שאמר הכתוב,
שונים בחטא, וכדרב הונא, דאמר רב הונא, בין ששבר אדם
עבירה ושנה בה - וחזר ועבר אותה פעם שניה, הותרה לו - דומה
בעיניו להיתר. וכונת הכתוב לומר שמאלו יש להתרחק, קא משמע
לן, שהכוונה לאלו ששונים משניות ולא שימשו תלמידי חכמים.
תנא, התנאים - אלו השונים משניות ואינם יודעים טעמי הדין
וסברותיו, מבלי עולם - גורמים חורבן לעולם.
שואלת הגמרא, מבלי עולם סלקא דעתך - וכי מי ששונה משניות,
גורם חורבן לעולם, אם אינו יודע טעמי הדין, יש לו אומנם חסרון
בידיעותיו, אך מה רעה גורם הוא לעולם. מתרצת הגמרא, אמר
רבנא, כונת התנא לאלו שמורין הלכה מתוך מושגתן - היינו,

שקרא מקרא: ושנה משנה ולא שימש תלמידי חכמים. ללמוד סברת הגמרא בטעמי
המשנה מה הם, קשע הוא שאין תורתו על בוריה ואין ללמוד הימנו, שע"י העטמים יש
חלוק באסור ודברי ממונות לזכות ולחייב ובטירות לטמא ולטהור. כדאמר בבבא
דוכתי מ"ט אמר מר הכי, ואמר מאי בינייהו איכא בינייהו דף וקר, וקרסו הוא
שהשומע את קולו שונה משניותיו כסבור הוא
שביק בטעמיהם ונתקין בו כבוד בתלמידי
חכמים: אתמר גרס: ה"ז ע"ה. שחשוד על
המעשרות ועל הטהרות בור. גרוע מעם הארץ.
בית. ואסור לאכול פתו ויני, דכין שלא שמש
חכמים אינו מקפיד על דברי חכמים לדעתם
ולא שנה אלא להראות עצמו כת"ח מגוש.
מכשף האדון את העינים וגזב את הלכות.
ואף זה כן רש"י. תרגום חזק דבר וקריסו (וי) הוא
מגוש. לוחש המכשף את לחשיו ואינו מבין מה
הם ומה פרושם. אלא כך מעשיהם, שהמכשפות
כא ע"י אותם הלחשים: תני. תנא. ואף זה תנא
שלא שמש בתלמוד שונה משנתו ואינו יודע מה
הוא: איזהו עם הארץ. שחשוד על הטהרות ועל
המעשרות ומקוץ מגוע טמא: כל שאינו קורא
ק"ש. דתא ודאי אינו יודע כלום. אבל יודע
לקרות וקורא לא ע"ה הוא: ששונים הלכות.
שלא שמשו בתלמידי חכמים ולא הקפידו על
טעמי המשניות. דאמרין משניות: פשיטא. דהכי
הוא אלא במאי נדרשיה אי לאו בהכי היתה לו.
דומה בעיניו היתה: מכלי עולם ס"ה. ומה הם
גורמין לאנשים: ששורין הלכה כחזק משנתו.
קאמר שמבלין עולם בתוראות טעות. דכין
דאין יודעין טעמי המשנה פעמים גורמין
שפדמין לה דבר שאינו דומה. ועד יש משניות
הרבה (משניות) דאמרין דאמרין מני פלוני הדין
ויחידה היא וזוית הלכתא כותיה. ועד שאין
יודעים במחלוקת תנאים הראשונים הלכה
כדברי מי. הלך מורין הוראות טעות: הלכות
עולם לו. השונה הלכות - עולם שלו בכותו.
ציליות. בעלת תפלה: ואלמנה שובבית. בעלת
שכנות. הולכת ומבטלת שבטותיה תמיד: הרי
אלו מכלי עולם. ששונים אלא נאפות ומכשפות
ומראות עצמן בצדקניות שלא יבדקו אחריהן:
קמן שלא כלו לו חדשיו. לקמן מפרש: וקבול
שכר מאלמנה. שהיתה טורחת עצמה יותר מן
הצורך כדי לקבל שכר בדמפרש ואזיל. למדנו
שיטריח אדם עצמו במצוה לקבל שכר יותר
בראת צדיקים. לנחול ג"ש בראת רשעים. לירש
גיהנם: שלא יבשלו בי בני אדם. להפסיד חלקם
על ידי מנן עדן ולירש גיהנם: כי קאמר. מכלי
עולם. כגון יוחני בת רמיכי. אלמנה מכשפה
היתה, וכשמגיע עת לדת אשה היתה עוצרת
דומה במכשפות, ולאחר שמצטערת תרבה
היתה אומרת אלך ואבקש חכמים אולי תשכח
תפילתי, וחולבת וסותרת כשפיה והולד יוצא.
פעם אחת היה לה שכיר יום בביתה, והיא
הלכה לבית האשה היולדת, ושמה השכיר קול
הכשפים מתקשקשין בכלי כמו שהולך מקשקש במעי האם, ובא ופתח את מגופת הכלי והכשפים יצאו והולד נולד. וידעו כי בעלת כשפים היא: המכשפת גרבותי. וקר ליה קמן שלא
כלו לו חדשיו על ידי שקימו מתקצצין כדאמרין בפרק קמא דחגיגה דף ס"ה. כי רבים חללים הפילה. באשה וזה משתעי, ותלמיד שאינו נוהג עצמו כשורה קרי ליה נמי הכי: זה תלמיד
שלא תגיע בו. הפילה לשון נפל, שלא כלו לו חדשיו: ועצומים. לשון עוצם עיניו (ועיניו לא), שסורגים פיהם ואינם מורים לקרבי הוראת.

רבי שמואל בר נחמני אמר ה"ז בור. תימה כמאן ס"ל לא באחרים ולא בר' יהודה דאחרים
לא קרי בור אלא לשנה ולא קרא ור' יהודה אפי' עם הארץ לא משוי ליה דאמר בסוף
פרק אלו מצאות (כ"מ דף ג"ג) דדרש ר' יהודה בר אילעאי שמעו דבר ה' החריתם אל דברו
וגו' החריתם אל דברו אלו תלמידי חכמים אחרים אלו בעלי מקרא שנאיכס אלו בעלי
משנה מנדיים אלו עם הארץ אלמא דבעלי
משנה או בעלי מקרא לאו בכלל ע"ה ניתנה.
כל שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית דברי ר"מ.
תימה לרי' דאמר בפ' הניזקין (נעיס דף ס"א).
ובפ' ג' שאכלו (נכסות דף מ"ז) איזהו עם הארץ כל
שאינו אובל חולין בטוהרה דברי ר"מ ופירש
דהרבה ענייני עם הארץ הן ויש שאין מקבלין
ממנו עדות כדאמרין בפ' אלו עוברין (פסחים דף
מ"ז): ששה דברים נאמרו בעם הארץ אין מקבלין
מזן עדות וכו' ובפ' חומר בקדוש (תמיד דף כ"ג).
כמאן מקבלין סהדותא מעם הארץ כר' יוסי ויש
כשר לענין עדות ונחשד על הסהדות ויש
המעשרות או עלות זמון או לענין שביעות אי'
לענין דברים שאינן נקחין אלא מן המומחה
כדאיתא בפ' שני דמסכת ע"ז (דף ק"ג) בירושלמי
אשה פרושה זו היא שיושבת ומלעבת בדברי
תורה ותאמר אלי תבה וישכב עמה בלילה הוא
אי' אבהו כביכול תבה במחשבה הוא לבדו יודע
שלא עלתה על דעתה אלא בשביל להעמיד
שבטים הוסיפו עליהם בתולתא ציימנית ואלמנה
שובבית ומי חגלה נסבת שם בישן ותינוק שהוא
עולה לחדשיו (בתולה ציימנית מציממה אובדת
בתוליה ותינוק שהוא עולה לחדשיו) ר' חלקיה
בשם ר' סימון זה שהוא גדול בתורה שלא בפירוק
ומבזה את הגדולים ממנו אי' יוסי זהו שכן תוכל
ואבריו נראה כבן י"ב והוא בא על אחת מכל
העריות האמורות בתורה וזן מתות על ידו הוא
פטור רבי פירש מציממה אובדת בתוליה מחמת
צומות בתוליה נושרות אבל מורא אחי דרב ר"מ
פ' עושה חסידה ומתפללת כדגרסינן בגמ' דידן
צלינית וכאילו צמח ועושה תעניות שתהא נענת
בתולתה ואינה עושה אלא לנגב את העין שלא
יבדקו אחריה ומנה ואובדת בתוליה:
ועד

עולם. איני והאמר ר' יוחנן: למדנו דאיתא חטא מפתולה וקיבול שכר מאלמנה. וראת חטא
מפתולה, דר' יוחנן שמעיה למהיא בתולה דנפלה אאפה וקאמר: רבונן של עולם, בראת
גן עדן ובראת גיהנם, בראת צדיקים ובראת רשעים. יהי רצון מלפניך שלא יבשלו בי בני
אדם. קיבול שכר מאלמנה, דהתחיל אלמנה דהואי בי כנישתא בשכבותה, כל יומא הות
אתיא ומצלה בי מדרשיה דר' יוחנן. אמר לה בתי, לא בית הננסת בשכבותה? אמרה
ליה: רבי, ולא שכר פסיעות יש לי? כי קאמר כגון יוחני בת רמיכי. מאי קמן שלא כלו
לו חדשיו? הקא תרגמו, זה תלמיד חכם המכשע גרבותיו. רבי אבא אמר: זה תלמיד
שלא הגיע להוראה ומורה, דאמר ר' אבהו אמר רב הונא אמר רב: מאי דכתיב "פי
רבים חללים הפילה ועצמים כל הרגיה"? "פי רבים חללים הפילה" זה תלמיד חכם שלא
הגיע להוראה ומורה, "ועצמים כל הרגיה" זה תלמיד חכם שהגיע להוראה ואינו מורה,
ועד

כמו שמתן תורה בחג השבועות הוא בכל שנה ושנה, כמו כן מתן תורה דפנימיות התורה כל"ג בעומר הוא בכל שנה ושנה.

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

ועד

סוטה. פרק שלישי - היה נוטל דף כב עמוד ב

תוספות

רשי

ועד כמה עד ארבעין שנים. פי' משנה שהתחיל ללמוד עד ארבעים שנה ולא משנה שגדל כדאמרין בפ"ק דמסכת ע"ז (ק"ה:) ולא נתן ה' לכם לב לדעת עד היום הזה ש"מ לא קאים אינש אדעתיה דריביה עד ארבעין שנין וזה היה ממתן תורה עד מ' שנה שאז התחילו ללמוד: בשו"י. רש"י פי' אם שוה לגדול העיר בחכמה מותר להורות קשה לר"י מפרק הוראה (נכסות ק"ה סג.) דאמר אב"י באתרא דאית

גבר תמן לא תהיה גבר פשיטא לא צריכא דשוין אלמא היכא דשוין אין לו לקפץ להוראה להכי מסתברא הכא לפרש הוא רבה דאורי הוא לא הגיע להוראה שכל ימיו לא היה אלא מ' שנה בשוין הא דאמר רש"י לו להורות עד ארבעין שנין היינו כששה לגדול העיר בחכמה וגדול העיר הגיע להוראה הלכך כיון שיש שם חכם כמותו הגיע להוראה בשנים והוא לא הגיע לשני הוראה אין לו להורות לפניו אבל אם גדול העיר הוא בחכמה אע"פ שלא הגיע לכלל שנים מורה ורבה גדול העיר בחכמה היה אבל ר"י פי' הווא דפרק הוראה דמייירי בארם שבנסכ לעיר שיש שם חכם מורה תמן לא תהוי גבר אפי' בשוין אבל אם הוא קבוע בעיר כמותו ושוה לו בחכמה מותר לו להורות כמו שפי' רש"י ור"ח פי' החם באתר דאית גבר ממונה משתדל בצרכי ציבור לא תקפץ לתוך שררות אפי' בשוין ולפי' לא מייירי בהוראה:

פרוש מאהבה פרש מיראה. בירושל' פרק הוראה עשה מאהבה ועשה מיראה עשה מאהבה שאם באת לשנוא דע שאתה אוהב ואין אוהב שונא עשה מיראה שאם באת לבעוט דע שאתה ירא ואין ירא מבעוט: שבעה פרשין לו פרש שבמי וכו' פרש מן הנביה כו' פרש שבמי טעון מצותיה על כתפיה פרש נקפי אקפו לי ואני עבד מצוה פרש קיאי עבד חדא חובה וחדא מצוה ומקו חדא בחדא פרש מן הנביה מאי דאית לי אנא מנכה ועבד מצות פרש אדע חובתי ואעשה הי דא חובתי עבדית דאעביד מצות כדוהת פרש יראה כאיוב פרש אהבה כאברהם דכתיב (שפיט ו') ודע אברהם אוהב אין לך חביב מכולם אלא פרש אהבה כאברהם: **לעולם** יעסוק אדם בתורה ובמצות אע"פ שלא לשמה. ואי קשיא הא אמרין בפ"ק דתענית (ק"ה:) כל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות בשולשי פרק היה קורא במסכת ברכות (ק"ה:) כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נראה נראה לתרץ עוסק שלא לשמה כגון מיראת

היסורין כי האב מאהבת קיבול פרס שאינו מתכוין להשלים רצון יוצרו שצוהו על כך אלא לתנאו כדאמרין בפ"ק דמסכת ע"ז (ק"ה:) במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו ודיינו דתנן (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס וכו' הא דאמר בפ' גלגלה ערופה (קט"ז:) ואיתא בגמרא פרק מי שאמר הריני נזיר (ק"ה:) ובפרק בתרא דהוריות (ק"ה:) לעולם יעסוק אדם וכו' בשבשר מ"ב קריבות שהקריב בלל וזה וצאה ממנו רות גם הוא נתבון לתנאו שהעלה קרבן לשם להשלים חפציו בשכר ולא לשם שמים וכדאמרין בפ"ק דר"ה (ק"ה:) האומר סלע לו לצדקה ע"מ שיחיה בני ה"ז צדיק גמור אבל הדיא שלא לשמה דתענית ומס' ברכות אינו עוסק בתורה כדי לקיים לא מאהבה ולא מיראה אלא להוסיף על חטאו פשע שעתה שגגות נעשו לו ודורות שאע"פ שידע שעובר לא מנע מכל תאות לבו כדמפרש החם (נכסות ט.) תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יתא אדם קורא ושושנא ושלמי חכמים וכו' ורבה אבא ורבה או במי שגדול היינו ראשית חכמה ידאת ה' שכל טוב לכל עושיהם ללמודיהם לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה: **אלא** שנוטמא נשפוט. תימא אמאי לא חשיב נמי מיהו או שמתה היא דאמרין בפ"ק (ל"ז ק"ה:) דנשרפת וליכא למימר דוקא היינו לאחר שקידש הקומץ כדנתי' לעיל אבל האב לא חשיב אלא הנשרפת משקדשה בכלי דה"א ממשקדשה בכלי דנשרפת ואידי דקתני סיפא קריב הקומץ ונאכלת נקט רישא קידש הקומץ ורבותא נקט אע"פ דכבר קדוש וקורב להקריבה טפי מקדישה בכלי אפי' נשרפת: (שיין דף הבא) **ושבעלה** בא עליה בדרך. תימא לר"י אמאי נשרפת כיון דבדרך בא עליה היינו קודם שתקדש וכיון דאין המים בודקין אותה כדאמר ונקא תאיש מעון בזמן שהאיש מנוקה מעון וכו' תיגלי מילתא למפרע דכי קדוש בטעות קדוש כדאמרין גבי ושבאו לה עדים שהיא טמאה דהואיל ולא לבדוק עומדת ולא ראייה למנחה לא היתה ראויה לכלי ואין כלי שרת מקדשין אלא בראוי לה וקורא דרוקא לגבי שבאו לה עדים שיין למימר הכי משום דמנחה לברר עון וכשיש שם עדים הרי העין מבורר וא"צ בירור אבל האב שבא עליה בדרך שצריך לברר אע"פ דאין המים בודקין כי קדוש מעיקרא שפיר קדוש מאחר שלא נתברר העין ולא הוי אלא כמו שנשאו ונתנו בה מורות מלבנה קודם לכן דאין המים בודקין ואפי' מנחה שפיר קדוש והאי דלא חשיב במנתי' מנחת ארוסה ושומרת יבם אלמנה לכ"ג מפני שידע פסול שלהן שאינן נבדקות אלא מביאין אותם לשתות:

ועד כמה. הוי ראוי להוראה: והא רבה אורי. וכל שנותניו אינן אלא מ' כדאמרין בריה דר"ה (י"ה) רבה ואב"י מדבית עלי קאתו בו: בשו"י. אם שוה לגדול העיר בחכמה מותר להורות, או שאין זמן ומקו בעיר: **פרוש** שיקמי **פרוש** נקפי **פרוש** קיאי **פרוש** מדיכאי. כלזה מפרש לה: מעשה שכם. שמלו שלא לשם שמים, אף זה מעשיו להקנותו שיכבדוהו בני אדם ולא לשם שמים: **הקנף** רגליו. מהלך בשפלות עקב בצד גודל ואינו מרים רגליו מן הקנף, ומתוך כך מנקה אצבעותיו באבנים: **פזיו** דם לבתלים. עושה עצמו כעצם עניו שלא יסתכל בנשים, ומתוך כך מקה ראשו בביתו והדק יוצא: **דמשפיע**. הולך כפוף: **כי** מדיכאי. בוכא עשוי כמקבת וראשו כפוף: **פרוש** מה חובתי **ואעשהנה**. למדתי מה עלי לעשות ואעשה: **הא מעלייתא** היא. אם אינו בקי באסורין ודקדוקי מצות וכו' ללמוד: מה חובתי הו **ואעשהנה**. מה לעשות עוד ולא עשיתי, ומקרא עצמו כאלו קם את הכל: **פרוש** מאהבה. מאהבת שכן המצוה, ולא לאהבת מצות הבורא: **מיראה**. של ענשין, אלא מה על האדם לעשות מאהבת השי' באשר צונו ה' אלהינו וסוף השכר לבא: **דמפמרא** **מפמרא** בו'. הנסתרות נסתרות מבני אדם והגלויות גלויות, ומימ לב"ד הגדול כלם גלויות, והוא יפרע מן המופתים בטליות ומרמץ עצמן כפרושין ואינן פרושים: **אל תתקרא** מן הפרושין. שהפרושין היו שונאין אותו לפי שהרגו מן החכמים הרבה ונהפך להיות צדיק כדאמר בקדושין (ק"ה סג.) וכשמת היתה אשתו יראה מן שלא יעבירו המלוכה מבניה. והיתה אומרת לו לבקש מלפניהם עליה, ואמר לה אל תתקרי מן הפרושין שצדיקים הם ולא יגמלוך רעה ולא לבניך שלא חטאו להם: **ולא מפי שאינן פרושים**. שהם אוהבי: **אלא** מן הנבועים. כלומר שאין מקראיתם בתולדותם. אלא צובעין מבזוין ואין חוקן בכרם: **שפעשיהם** כמעשה זכר. שחן רשעים. ומבקשים שכן כפנטס. אומרים לבריות לבכוד כפנטס. ואיכא דמפרש לה לענן צניעותא: **מתני'** הרי היא בכלל המנחות. שנוטמא עד שלא קדשה בכלי ותפדה. ותצא לחלין ומתמעות יקנה אחרת: **ותשרה**. שקדשה קדשת הגוף ואינה יוצאה עוד לחלין. וכל

ואם משקדשה בכלי הרי היא בכלל המנחות, ותשרה. ואלו שמנחותיהן נשפוט האומרת

היסורין כי האב מאהבת קיבול פרס שאינו מתכוין להשלים רצון יוצרו שצוהו על כך אלא לתנאו כדאמרין בפ"ק דמסכת ע"ז (ק"ה:) במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו ודיינו דתנן (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס וכו' הא דאמר בפ' גלגלה ערופה (קט"ז:) ואיתא בגמרא פרק מי שאמר הריני נזיר (ק"ה:) ובפרק בתרא דהוריות (ק"ה:) לעולם יעסוק אדם וכו' בשבשר מ"ב קריבות שהקריב בלל וזה וצאה ממנו רות גם הוא נתבון לתנאו שהעלה קרבן לשם להשלים חפציו בשכר ולא לשם שמים וכדאמרין בפ"ק דר"ה (ק"ה:) האומר סלע לו לצדקה ע"מ שיחיה בני ה"ז צדיק גמור אבל הדיא שלא לשמה דתענית ומס' ברכות אינו עוסק בתורה כדי לקיים לא מאהבה ולא מיראה אלא להוסיף על חטאו פשע שעתה שגגות נעשו לו ודורות שאע"פ שידע שעובר לא מנע מכל תאות לבו כדמפרש החם (נכסות ט.) תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יתא אדם קורא ושושנא ושלמי חכמים וכו' ורבה אבא ורבה או במי שגדול היינו ראשית חכמה ידאת ה' שכל טוב לכל עושיהם ללמודיהם לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה: **אלא** שנוטמא נשפוט. תימא אמאי לא חשיב נמי מיהו או שמתה היא דאמרין בפ"ק (ל"ז ק"ה:) דנשרפת וליכא למימר דוקא היינו לאחר שקידש הקומץ כדנתי' לעיל אבל האב לא חשיב אלא הנשרפת משקדשה בכלי דה"א ממשקדשה בכלי דנשרפת ואידי דקתני סיפא קריב הקומץ ונאכלת נקט רישא קידש הקומץ ורבותא נקט אע"פ דכבר קדוש וקורב להקריבה טפי מקדישה בכלי אפי' נשרפת: (שיין דף הבא) **ושבעלה** בא עליה בדרך. תימא לר"י אמאי נשרפת כיון דבדרך בא עליה היינו קודם שתקדש וכיון דאין המים בודקין אותה כדאמר ונקא תאיש מעון בזמן שהאיש מנוקה מעון וכו' תיגלי מילתא למפרע דכי קדוש בטעות קדוש כדאמרין גבי ושבאו לה עדים שהיא טמאה דהואיל ולא לבדוק עומדת ולא ראייה למנחה לא היתה ראויה לכלי ואין כלי שרת מקדשין אלא בראוי לה וקורא דרוקא לגבי שבאו לה עדים שיין למימר הכי משום דמנחה לברר עון וכשיש שם עדים הרי העין מבורר וא"צ בירור אבל האב שבא עליה בדרך שצריך לברר אע"פ דאין המים בודקין כי קדוש מעיקרא שפיר קדוש מאחר שלא נתברר העין ולא הוי אלא כמו שנשאו ונתנו בה מורות מלבנה קודם לכן דאין המים בודקין ואפי' מנחה שפיר קדוש והאי דלא חשיב במנתי' מנחת ארוסה ושומרת יבם אלמנה לכ"ג מפני שידע פסול שלהן שאינן נבדקות אלא מביאין אותם לשתות:

ביאורים למסכת סוטה דף כב עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

39 מה שנסתר מבני אדם נסתר, ומה שגלוי גלוי, אבל כלפי שמים הכל
40 גלוי, כי דינא רבה - ובית דין הגדול ליתפרע מהני דחפו גונדי -
41 הוא יפרע מאותם המתעטפים באצטלה של פרישות ועוטים על
42 ראשם טלית להראות עצמם כפרושים.
43 אמר לה ינאי מלכא לרביתיה - לאשתו. אל תתיראי מן הפרושים
44 - כינוי ליהודים בדורו של ינאי שהאמינו בתורה שבכתב ושבעל פה.
45 והם היו שונאים את ינאי על שהרג הרבה מחכמי ישראל בעצתו של
46 אחד מן הצדוקים. וכשמת היתה אשתו של ינאי יראה מהם שלא
47 יעבירו את המלוכה מבניה. ואמרה לו שיבקש מהם עליה ועל בניה.
48 וינאי השיב לה, אין לך לירא מהם, שצדיקים הם ולא יגמלו לך
49 ולבניך רעה בגללי. שאתם לא הרעתם להם. ולא ממי שאינן
50 פרושים - שהם אוהבי. אלא מן הצבועין - אלו שאין תוכם כברים,
51 היינו, מאלו שדומין לפרושים - שמראים עצמם כפרושים,
52 שמעשיהו כמעשה זמרי - שהם באמת רשעים כזמרי ומבקשין
53 שבר כפניהם. -ומראים עצמם לבריות צדיקים, כדי שיכבדו אותם
54 כמו פנחס.
55 במשנה לעיל שנינו, שאם יש לאשה זכות זה מגן עליה מעונש,
56 במשנתנו מובאות שיטות נוספות בענין.
57 משנה. רבי שמעון אומר, אין זכות תולה במים המרים - גם
58 אשה סוטה שיש לה זכות, אין הזכות תולה לה שלא יפגעו בה המים,
59 ואם אתה אומר הזכות תולה במים המאריין, מדהה - מחסיר
60 את הגוון אתה את המים בפני כל הנשים השוות - כלומר,
61 מחליש את הכוח ההרתעה של המים בפני כל הנשים, ומוציא אתה
62 שם רע על המהורות שישתו ולא נפגעו על ידי המים, שאומרים,
63 ממהות הן אלא שתלתה להן זכות.
64 רבי אומר, הזכות תולה במים המאריים רק לענין שלא תמות
65 מיד, אך המים גורמים לשינוי בגופה ואינה יולדת ואינה משפחה,
66 אלא מתנונה - מכחשת והולכת והולכת, לסוף היא מתה
67 באותה מיתה - הכתובה בפרשת סוטה.
68 נטמאת מן הטהרה של סוטה עד שלא קדשה בבלי שרת, כיון שלא
69 נתקדשה קדושת גוף, הרי היא בכלל המנחות שנטמאו קודם
70 שנתקדשו בבלי, ותפרה ותצא לחולין ומהמעות יקנה אחרת. ואם
71 נטמאה משקדשה בבלי - לאחר שנתקדשה בבלי, הרי היא בכלל
72 המנחות שנטמאו לאחר שנתקדשו בבלי ותשרף בבית הדשן. שכיון
73 שקדשה קדושת הגוף אין לה עוד פדיון ואינה יוצאת לחולין.
74 ואילו הן הסוטות שמנחותיהן נשרפות מפני שאינן ראיות ליקרב
75 ולא להיפדות ולצאת לחולין.

1 שואלת הגמרא, ועד כמה - מאיזה גיל ראוי תלמיד חכם להורות
2 הלכה לרבים. עד ארבעין שנים - משנהיה בן ארבעים.
3 מקשה הגמרא, איני - וכי רק משעה שמגיע אדם לגיל ארבעים ראוי
4 הוא להורות, והא רבה היה מורה הוראות לרבים,
5 והוא עצמו לא חי אלא ארבעים שנה. מתרצת הגמרא, בשנים - זה
6 שאין אדם ראוי להורות עד לגיל ארבעים כשיש בעיר תלמיד חכם
7 אחר הראוי להורות, והוא גדול ממנו בחכמה. אבל אם תלמיד חכם
8 צעיר הראוי להורות שזה לחכם אחר שיש בעיר בחכמה, או שאין
9 זקן ממנו בעיר, ראוי זה להורות.
10 שינוי במשנה, ומכות פרושין וכו'. תנו רבנן, שכעה פרושין הן -
11 תחילה מפרטם והתא לאחר מפרשם. פרוש שיקמי, פרוש נקפי,
12 פרוש קוין, פרוש מדוכיא, פרוש מה חובתי ואעשה, פרוש
13 מאהבה, פרוש מיראה. ומפרש התנא. פרוש שיקמי, זה העושה
14 מעשה שכם - שמלו וציערו את עצמו שלא לשם שמים. ואף זה,
15 פרוש מתענוגות ומצער עצמו להנאתו כדי שיכבדוהו בני אדם ולא
16 לשם שמים. פרוש נקפי, זה המנקה את רגליו - עושה עצמו
17 שפל, ומתוך כך משרך רגליו בארץ ומכה אצבעותיו באבנים. פרוש
18 קוין, אומר רבי נחמן בר יצחק, זה המקיז דם לבתלים - עושה
19 עצמו כעורעם עיניו כדי לא להביט בנשים ומתוך כך מכה ראשו
20 בכותל עד כדי זוב דם, וכל זה כדי שיראדו בני אדם בכך ויעריכוהו
21 על צדקותו. פרוש מדוכיא, אומר רבה בר שילא, דמשפע כי
22 מדוכיא - הולך כפוף ושפל כדוגמת המדוכיא שראשה כפוף.
23 פרוש מה חובתי ואעשה - אומר לאנשים אמרו לי מה עלי
24 לעשות ואעשה. שואלת הגמרא, הא מעליותא היא - מה גרוע
25 באדם זה הרי הוא מבקש ללמוד בכדי לקיים. משיבה הגמרא, אלא
26 דאמר מה חובתי תו ואעשה - שאומר מה עוד לא עשיתי. היינו,
27 שמראה עצמו כאילו קיים את כל התורה כולה ואין לו עוד מה
28 לעשות.
29 פרוש מאהבה - שפורש מענייני עולם הזה לקיים את המצוות מתוך
30 אהבת השכר ולא מתוך אהבת הבורא. פרוש מיראה - שפורש
31 מהעבירות מיראת העונש. ואין זו הדרך, אלא שיש לו לאדם לקיים
32 את התורה מאהבת ה' וסוף השכר לבא.
33 אמרו ליה אבוי ורבא לתנא - ששנה בפניהם ברייתא זו, לא תיתי
34 - אל תשנה פרוש מאהבה פרוש מיראה, דאמר רב יהודה אומר
35 רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה
36 שמתוך שלא לשמה בא לשמה - היינו, שגם אם עוסק בתורה
37 ובמצוות שלא לשמה, סופו לעסוק בהם לשמה.
38 אומר רב נחמן בר יצחק, דמטמא מטמא ודמגליא מגליא -

מגלגלין זכות ליום זכאי, הילולא דרשב"י אשר יום שמחה גדולה הוא, וכמבואר בכמה מקומות, ועניינו הרי היה להביא מן הסתים דאורייתא אל הגלייא דאורייתא, שהתוצאות מזה, להביא מהסתים דישאל להגלייא ומפנימיות החיות להגלייא דחיות, חיות כל אחד מהאברים.

ממכתב ל"ג בעומר, תשי"ט

ביאורים למסכת סוטה דף כג עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכוון המאור"

49 שהמנחה באה לכפרתה, ומנחת בת כהן דינה כמנחת ישראל, שאינה
50 עולה כליל אלא הקמיצה. **אָלָא תְּקוּמִין קָרֵב בְּעֶצְמוֹ** הכהן קומץ
51 ממנחתה, ומקריב את הקומץ, **וְהַשִּׁירִים קָרִיבִין בְּעֶצְמָן** לאחר
52 הקרבת הקומץ.
53 מקשה הגמרא, איך קריבים השיריים לאחר הקטרת הקומץ, **אִיִּקְרִי**
54 **כָּאֵן** - הרי על כגון זה נאמר, **כָּל שֶׁהוּא מִמֶּנּוּ לְאִישִׁים** - שכל
55 שהקריבו ממנו כבר לאישים, היינו, למזבח הָרִי הוּא **כָּבֵל תְּקַמְּרִיו**
56 - הרי שהנותר בכל תקטירו. ואם כן קשה, איך מקטירים את שיירי
57 המנחות לאחר הקטרת הקומץ, כיון שגם לה יש חלק במנחה, ואולי
58 הולכים אחרי החלק שלה, והקטרת הקומץ כהלכתה נעשית, נמצא
59 ששיירי המנחה אסורים בהקטרה. מתרצה הגמרא, **אִמָּר יְהוּדָה**
60 **כְּרִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, דְּמַסִּיק לָהּ לְשׁוֹם עֵצִים** - מדובר כאן,
61 שקודם שמקטיר הכהן את שיירי המנחה הוא מתנה ואומר כך, אם
62 דינה של מנחה זו כדין מנחת כהן ולא הייתה ראויה להיקמץ, הרי
63 ששייריים אלו ראויים להקטרה, והריני מקטירם לשם מנחה, ואם
64 דינה של מנחה זו כדין מנחת ישראל, שהיתה ראויה להיקמץ,
65 ושייריים אלו אסורים בהקטרה, הריני מעלה אותם על המזבח לא
66 לשם מנחה אלא להיות כשאר עצי המערכה. **כְּרִיבִי אֲלֵיעֶזֶר** וכדעת
67 רבי אליעזר, גבי חטאת שהוקטרו אבריה הפנימיים על גבי המזבח,
68 ונתערב חלק ממותר בשרה האסור בהקטרה, עם בשר עולה שדינו
69 לעלות כליל על גבי המזבח, סובר רבי אליעזר שיש לתת בשר זה על
70 גבי המזבח להיות חלק מעצי המערכה, ואף שמעורב כאן בשר
71 חטאת האסור בהקטרה, כיון שאינו מכון לשם הקטרה. **דִּתְנִינָא, רַבִּי**
72 **אֲלֵיעֶזֶר אוֹמֵר**, לאחר שנאמר בתורה שקרבנות שהוקטר חלק מהם
73 על גבי המזבח, שייריהם אסורים בהקטרה, נאמר, וְאֵל המזבח לא
74 יעלו לריח ניחוח, ודרשו, **לְרִיחַ נִיחּוּחַ אֵי אִתָּהּ מַעֲלָה** - שהאיסור
75 לעלות על המזבח שיירי קרבנות הוא רק כאשר מתכוון לעלותם על
76 המזבח לריח ניחוח, **אֲכָל אִתָּהּ מַעֲלִיָּהוּ לְשׁוֹם עֵצִים** - אך אם
77 מעלה אותם להיות חלק מעצי המערכה, מותר.
78 שואלת גמרא, הֲנִיחָא לְרַבִּי אֲלֵיעֶזֶר, דְּאִית לֵיה הָאֵי סְבָרָא
79 שהמתכוון להעלות שייריים לשם עצים אינו עובר בכל תקטירו, **אֲלָא**
80 **לְרַבִּנָּן דְּלִית לָהּ הָאֵי סְבָרָא** - שחולקים על רבי אליעזר וסוברים
81 שכל שקרב חלק מן הקרבן כדין, הנותר אסור בהקטרה על גבי
82 המזבח גם אם אינו מכון לעלותם לריח ניחוח, **מָאי אִיכָא לְמִימַר**
83 - איך נבאר את משנתנו, הרי הלכה כחכמים ולא כרבי אליעזר.
84 משיבה הגמרא, **דְּעָבְדִּי לָהּ כְּרִיבִי אֲלֵיעֶזֶר כְּרִיבִי שְׁמַעוֹן** - כלומר,
85 משנתינו האומרת, שכל הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות, אינה
86 מתפרשת כדברי הבריתא, שהקומץ קרב בעצמו והשייריים קריבים
87 בעצמן, אלא הקומץ קרב בעצמו והשייריים מתפורים על בית הדשן.
88 **דִּתְנִינָא**, גבי מנחת חוטא של כהן, נחלקו בזה רבנן ורבי שמעון, רבנן
89 סוברים שכולה כליל כמנחת נדבה, רבי שמעון סובר שנקמצת כדין
90 מנחת נדבה של ישראל, אבל השייריים לא נאכלים, אלא קומץ קרב
91 בפני עצמו והשייריים קריבים בפני עצמם, **כְּרִיבִי אֲלֵיעֶזֶר כְּרִיבִי שְׁמַעוֹן**
92 **אוֹמֵר**, תְּקוּמִין קָרֵב בְּעֶצְמוֹ, וְהַשִּׁירִים מִתְּפָּזְרִים עַל בֵּית הַדֶּשֶׁן -
93 שסובר כאביו רבי שמעון שצריך לקמץ, אבל בכך הוא חולק, שאם
94 הקריבו את הקומץ אי אפשר להקריב את השיירים, ולכן השיירים
95 מתפורים לאיבוד על בית הדשן.

1 הַאֲמִירָת לבעלה, מִמָּאָה אֲנִי לָהּ, או וְשָׂכָא לָהּ עֲדִים שְׂחִיא
2 מִמָּאָה, או וְהַאֲמִירָת אֲנִי שׁוֹתָה, או וְשָׂכָעָלָה אֲנִי רוּצָה,
3 לְהַשְׁקוּתָהּ וכולן אם אירעו לאחר קידוש המנחה בכלי. וכן וְשָׂכָעָלָה
4 כָּאֵלָּה פֶּדֶרְךָ ולא נודע עד שקדשה המנחה בכלי, ומשקדשה
5 בכלי אינה נפדית, ולחיקרב אינה ראויה שהרי אינה שוטה, וגם
6 למנחת נדבה אינה ראויה, שנדבה אינה באה מן השעורים.
7 וְכָל הַנְּשׂוּאוֹת לְכַהֲנִים אפילו ישראלית, אם הביאו מנחה, בין
8 הביאו מנחת סוטה בין הביאו מנחת נדבה, מִנְּחֻתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת - גם
9 אם לא נטמאו ולא אירע בהם שום פסול והקומץ קרב כהלכתו,
10 שיירי המנחה נשרפים בבית הדשן ואינן נאכלים.
11 מבאר התנא שדין זה שייך רק, בְּבֵית יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׂאָת לְכַהֵן, שאז
12 מִנְּחֻתָהּ נִשְׂרָפָת - לאחר שקרב הקומץ, נשרפים שיירי המנחה בבית
13 הדשן, כפי שנתבאר, אולם וְכַהֲנָת - בת כהן שֶׁנִּשְׂאָת לְיִשְׂרָאֵל, אין
14 בצד הכהונה שבה כלום, שהדין לעלות את המנחה כליל למזבח לא
15 נאמר אלא במנחת כהן ולא במנחת כהנת, ולפיכך מִנְּחֻתָהּ נִאֲכָלָת
16 כדין מנחת ישראל. וכן הוא דינה של כהנת אלמנה וגרושה, שאם
17 הביאה מנחה, מנחתה נאכלת כדין מנחת ישראל.
18 אגב שהזכיר התנא חילוק בין מנחת כהן למנחת כהנת, מזכיר התנא
19 חילוקים נוספים בין כהן לכהנת, מַה בֵּין כַּהֵן לְכַהֲנָת, מִנְּחַת כַּהֵן
20 נִאֲכָלָת וּמִנְּחַת כַּהֵן אֵינָה נִאֲכָלָת כמבואר. כַּהֵן מִתְּחַלְלָת מִן
21 הכהונה אם נבעלה לפסול, ואסורה להינשא לכהן ולאכול בתרומה,
22 וְכַהֵן אֵין מִתְּחַלְלָת - אם נשא אשה האסורה לו, כגון גרושה או
23 חללה. כַּהֵן מִשְׁמָאָה לְמַתִּים - מותרת להיטמא למתים, וְאֵין כַּהֵן
24 מִשְׁמָאָה לְמַתִּים. כַּהֵן אוֹכֵל בְּקִדְשֵׁי קֳדָשִׁים - חטאת אשם ומנחה,
25 וְאֵין כַּהֵן אוֹכֵלָת בְּקִדְשֵׁי קֳדָשִׁים.
26 אגב כך, מזכיר התנא חילוקי דינים כלליים שיש בין איש לאישה
27 אפילו בישראל, מַה בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה, הָאִישׁ פּוֹרֵעַ את ראשו ופּוֹרֵם
28 את בגדיו, כשהוא מצורע, וְאֵין הָאִשָּׁה פּוֹרֵעַת ופּוֹרֵמָת. הָאִישׁ
29 מְדִיר אֶת בְּנוֹ בְּנִיזוּר - אם אמר האב על בנו קטן, 'יהא זה בני נזיר'
30 חלה עליו נזירות אפילו לכשיגדל, וְאֵין הָאִשָּׁה מְדִירָת בְּנָה בְּנִיזוּר.
31 הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נִזְרוֹת אָבִיו - אם נדר אביו נזירות והפריש
32 קרבנות ומת, אם נדר בנו נזירות, יכול להביא קרבנות שהפריש אביו.
33 וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלֵּחַת עַל נִזְרוֹת אִבֶּיהָ. הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ -
34 מקבל קידושין עבור ביתו הקטנה וכן נערה שלא מדעתה, והיא
35 מקודשת גמורה בכך וְאֵין הָאִשָּׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּה - אינה מקבלת
36 קידושין עבור ביתה. הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ לאמה כשהיא קטנה,
37 וְאֵין הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת אֶת בִּתָּה לאמה. הָאִישׁ נִסְקָל עֲרוֹם - אם עבר
38 על אחת העבירות שחייבים עליהם סקילה בעדים והתראה, נסקל
39 ערום. וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקָלָת עֲרוּמָה אלא בלבישת חלוק, הָאִישׁ
40 נִתְּלִית - מגדף או עובד עבודת כוכבים, לאחר שנסקל. וְאֵין הָאִשָּׁה
41 נִתְּלִית. הָאִישׁ נִמְכָּר בְּנִיבָתּוֹ - אם גנב ואין לו לשלם לנגב,
42 מוכרים אותו ומשלמים דמיו לנגב. וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכָּרֶת בְּנִיבָתָהּ.
43 גמרא. תנו רבנן, כָּל הַנְּשׂוּאוֹת לְכַהֲנִים, מִנְּחֻתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת - אין
44 שיירי מנחותיהם נאכלים לכהנים אלא קריבים גם הם למזבח. פִּיצָר,
45 כַּהֲנָת לִוְיָ וְיִשְׂרָאֵלִית שֶׁנִּשְׂאָת לְכַהֵן, אֵין מִנְּחֻתָהּ נִאֲכָלָת, מִפְּנֵי
46 שֵׁשׁ לוֹ - לבעלה הכהן חלק בָּהּ שהיא מביאה משלו, ומנחת כהן
47 אינה נאכלת אלא קרבה כולה למזבח. ואמנם, וְאֵינָה עוֹלָה כָּלִיל
48 כפי שמנחת כהן קריבה כליל למזבח, מִפְּנֵי שֵׁשׁ לָהּ חֶלֶק בָּהּ -

ל"ג בעומר הוא מתן-תורה דפנימיות התורה, בדוגמת חג השבועות שהוא זמן מתן-תורה בכלל.

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

יום שני ח' אייר - היום שלשה ועשרים יום, שהם שלשה שבועות ושני ימים לעומר (גבורה שבנצח) קעא

סוטה. פרק שלישי - היה נוטל דף כג עמוד א

רש"י

תוספות

1 וְכָל הַנְּשׂוּאוֹת [לְכַהֲנִים] מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת, וְאֶפְסוּ קֶרֶב הַקֹּמֶץ בְּהִלְכָתוֹ וְלֹא נִטְמְאוּ
2 נִשְׂרָפוּ שִׁירֵים בְּבֵית הַדָּשֶׁן בְּדִמְיוֹ שֶׁבְּגָמְרָא: בְּהִנָּה. בַּת בְּהֵן: מִנְחָתָהּ נֶאֱכָלָה. דָּכַל מִנְחָתָה
3 בְּהֵן בְּלִיל תִּזְקֶה לֹא תֵאָכֵל כְּחֵיב (וַיִּקְרָא 1) אֲכָל וְדוֹכָהֶנָּה הַנְּשׂוּאָה לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱכָלָה, וְכֵן
4 כִּהְיֶה אֲלֶמְנָה וְגִרְשָׁה שֶׁהֵבִיָּאָה מִנְחָתָהּ נֶאֱכָלָה: בְּהִנָּה מִתְחַלֶּלֶת. מִן הַתְרוּמָה וּמִן הַכֹּהֵן
5 אִם נִגְעָלָה לְפָסוּל: (וְכֵן אֵין מִתְחַלֵּל. אִם נִשָּׂא
6 גִּירְשָׁה זֹנֶה וְחֻלְלָה, וְעַם דְּכָלָה מִתְּנִי מִפְּרֵשׁ
7 בְּגַמ: בְּקִרְשֵׁי קִרְשֵׁים. חֲסֵאת וְאֶשֶׁם וּמִנְחָה, 2
8 בְּכֵלם כְּתִיב כֹּל זָכָר בְּכַהֲנִים וְיִאֲכָלֻהוּ: מַה בֵּין
9 אִישׁ לְאִשָּׁה. בְּיִשְׂרָאֵל נִמְי קְמִירָה: אִישׁ פּוֹרֵעַ
10 וּפּוֹרֵם. כְּשֶׁהָיָה מִנְּעֵה פּוֹרֵעַ רָאשׁוּ וּפּוֹרֵם בְּגִידֵי
11 הָאִישׁ מִדִּיר אֶת גִּנּוּ. קָטָן בְּגִיד וְחֻלָּה הַנְּזִירוּת
12 עָלָיו אֶפְסוּ לְכַשְׁיִגְדָּל: מִנְּחָה עַל נְזִירוּת אֲבִיו. אִם
13 נָדָר אֲבִיו בְּנִזְרוּת וְהִפְרִישׁ קֶרְבָּנוֹתָיו וּמֵת הַיָּהִה
14 בְּנוּ נְזִיר, הֵבֵן מִגְּזֵלָה בְּיוֹם מִלֻּאת מִבְּיֵית קֶרְבָּנוֹת
15 שֶׁהִפְרִישׁ אֲבִיו: מִקְדָּשׁ אֶת בְּתוּלָה. מִקְבֵּל קִדּוּשׁ
16 בְּתוּלָה שֶׁלֹּא מִדְּרָתָה: מוֹכֵר אֶת בְּתוּלָה. לֹאֲמָה
17 כְּשֶׁהָיָה קִטְשָׁה: גַּמ מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת. אַחַת
18 מִנְחָתָה סוֹטָה וְאַחַת מִקְרִיבָה שְׁלֹוֹ. וְכִתְיָב כֹּל מִנְחָתָה
19 חֵלֶק בֵּת. וְאֵינָה עוֹלָה לְבִיל (וּמִפְּנֵי) שִׁישׁ לֹא חֵלֶק
20 בְּהֵן וְגו': וְאֵינָה עוֹלָה לְבִיל (וּמִפְּנֵי) שִׁישׁ לֹא חֵלֶק
21 בְּתוּלָה שֶׁלֹּא מִדְּרָתָה הִיא בָּהָה, וְאֵין מִנְחָתָה וְיָבֵת בְּהֵן
22 קָרִיבִין כְּלִיל בְּלֹא מִקְדָּשׁ: וְהַשִּׁירִים קָרִיבִין לְעֶצְמָן.
23 לְאַחֵר שֶׁקָּרַב הַקֹּמֶץ: קָרִיב כָּאֵן כֹּל שֶׁמִּמֶּנּוּ ב'ו'. ב'ו'
24 כֹּל שֶׁאִדּוּר וְכֹל דְּבִשׁ לֹא תִקְרִיבוּ (וּתְקַטְּרוּ) לַה'
25 (וַיִּקְרָא 3) הָיָה לִיחָה לְמִקְרָב, לְקֹה לִיחָה לְמִקְרָב
26 מִמֶּנּוּ. אֲלֹא לְמִדְרָשִׁיהָ נִמְי בְּאִנְפֵי נִפְשִׁיהָ. לֹא
27 תִקְטְרוּ כֹל שֶׁמִּמֶּנּוּ עוֹלָה כְּכָר אִשָּׁה לַה'. וְיֵשׁ
28 בְּכֵל לֹא וְהַבֶּשֶׂר כֹּל קֶרְבָּנוֹת חוּץ מִשְׁעוֹלָה
29 בְּכֵלל זֶה שִׁירֵי מִנְחוֹת. וְהָכָא נִמְי דְּלֹאֲמָה בְּתוּ
30 חֵלֶק שֶׁלָּה אֵית לָן לְמִזִּיל, וְהָיָה תִקְטְרוּ קֹמֶץ
31 בְּהִלְכָתוֹ וְאֵלּוּ שִׁירֵים גִּמְזוּרִין הֵם וְיִשְׁנֵן בְּכֵל
32 תִקְטְרוּ: דְּמִסִּיק לְהוּ לֵשׁ עֲצִים. וְהִיאֵה חֵיב, אִם
33 רִאשִׁים הֵן לְהִקְטִיר וְלֹא הָיָה רִאשִׁי לְקֹמֶץ בְּדִין
34 מִנְחָתָה בְּהֵן, וְהִי זֶה הַקְטִירָה לְשִׁמְהָ וְהִיאֵה לֹא
35 מְעַלָּה וְלֹא מוֹדֶרֶת, וְאִם רִאשִׁי הָיָה לְקֹמֶץ
36 וְאֵלּוּ שִׁירֵיהֶן, הָיָה הֵן כְּשֶׁאֵר עֲצֵי הַמִּעֲרָבָה: כִּי ר"א
37 פְּלוּגִתִּיהוּ בּוֹכְחִים, אֲבִיר חֲסֵאת שְׁנֵתֶרֶב
38 בְּאֲבִיר עוֹלָה. ר"א אִמֹר: יִתְּנֵם לְמַעַלְהָ וְיִזְאֵה
39 אֵין אֶת בֶּשֶׂר חֲסֵאת עַל הַמִּזְבֵּחַ כֹּאֵל הֵן עֲצִים,
40 וְחִכָּא תַעֲבֵר צוֹרֶתָן וְיִצְאוּ לְבֵית הַשְׂרָפָה.
41 שֶׁאִדּוּר לְהִקְטִיר אֲבִיר חֲסֵאת מִשּׁוּם לֹא דָכַל
42 שֶׁמִּמֶּנּוּ לְאִשִּׁים, וְר"א קֶרֶב בְּתִירָה דִּיהִיֹּא קָרָא
43 כְּתִיב קָרֵב רִאשִׁית תִּקְרִיבוּ אוֹתָם לַה', שֶׁאִדּוּר
44 וְדָבֵשׁ בְּבוֹרִים אוֹתָהּ מִבְּיֵית מִן הַתְּמִירִים וּמִנְחָתָה
45 שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁהָיָה רִאשִׁית מִן הַשֶּׁאִדּוּר, וְאֵל
46 הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלֶה לְרִיחַ נִיחּוֹחַ קָאֵי נִמְי אִמְנָמוּ
47 אֲשֶׁה לַה' דְּאִקְרָאִיהָ בְּכֵל תִּקְטְרוּ, וְאִשְׁמַעְיָן דְּלֹא אִסֵּר הַקְטְרוֹתָ אֲלֹא כְּשֶׁמִּתְּנֵן לְרִיחַ
48 נִיחּוֹחַ: כִּי ר"ש. מִקְרָתָהּ בֶּשֶׂר אֵלּוּ מִקְרָתָהּ (וְהָיָה 2) גִּבִּי מִנְחָתָה חֲסֵאת בְּהֵן שֶׁמִּבְּיֵיתָ עַל
49 שְׁמִיעָה קוֹל אוֹ עַל בִּשּׁוּ שֶׁפִּתִּים אוֹ עַל טִמְאָה מִקְדָּשׁ וְקִדְשִׁי בְּדִל דְּלוֹת, וּפְלִיגִי רִבְּקָן
50 עֲלִיהָ דְּרִבִּי שֶׁמִּעוֹן וְאִמְרִי, וְהָיָה לְכַחַן בְּמִנְחָה, מִנְחָתָה חֲזוֹתָהּ שֶׁל בְּהֵן לְבִיל בְּמִנְחָתָה נְדָרָתוֹ
51 וְאִינָה נִקְמָצָה וְר"ש דְּרִישׁ לִיחָה לְקָרָא הָתֵם חֵיב, וְכִי נִאֲמַר וְהָיָה לְכַחַן בְּמִנְחָתוֹ, לֹא נִאֲמַר
52 אֲלֹא בְּמִנְחָתָה חֲסֵאת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מַה שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִקְמָצָה אִף מִנְחָתָה חֲסֵאת שֶׁל בְּהֵן נִקְמָצָה.
53 אִי מִה מִנְחָתָה יִשְׂרָאֵל שִׁירָה נֶאֱכָלִין אִף זֶה שִׁירָה נֶאֱכָלִין, תִּל וְהָיָה לְכַחַן בְּמִנְחָה, לְכַחַן
54 בְּמִנְחָה לְעֵצִי עֲבוּדֵת בְּהֵן שֶׁשְׁעוֹנָה מִקְרָאִיהָ, וְלֹא לְאִשִּׁים בְּמִנְחָתָה. הָא בִּיצֵד הַקֹּמֶץ קָרַב
55 לְעֶצְמוֹ וְהַשִּׁירִים קָרִיבִין לְעֶצְמָם, וְלִית לִיחָה כֹּל שֶׁמִּמֶּנּוּ לְאִשִּׁים כְּלָל, ר"א בְּר"ש פְּלִיג עֲלִיהָ
56 וְאִמֹר קֹמֶץ קָרַב לְעֶצְמוֹ וְשִׁירִים מִתְּפֹרֶזֶן לֹאֲבֹד:

1 הַאֲוֹמֶרֶת טִמְאָה אֵין. יִירוּשְׁלַמִי הַאֲוֹמֶרֶת טִמְאָה אֵין לֹא כְּחֵסֵאת שְׁמִתָּה בְּעִלְיָה הִיא
2 חֲסֵאת שְׁמִתָּה בְּעִלְיָה יִלְכוּ הַמַּעֲוֶת לִישׁ הַמִּלֵּל דְּמִיא לְאִשׁ תִּלּוֹ אִם לְאִשִּׁם
3 תִּלּוֹ אִפִּי מִשְׁקֹדֶשׁ בְּבִיל אִדּוּר מִתְּנִי דְּמִיא לְאִשִּׁם תִּלּוֹ שְׁנִשְׁחַט דְּתִנְיָן תִּמָּן אִם מִשְׁנִשְׁחַט
4 נִדְרֵה לֹא הָדֵם יִשְׁפָּר וְהַבֶּשֶׂר יִצֵּא לְבֵית הַשְׂרָפָה: כֹּל הַנְּשׂוּאוֹת לְכַהֲנִים מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת.
5 פִּרְשִׁי אַחַד מִנְחָתָה סוֹטָה וְאִדּוּר מִנְחָתָה נְרִבָה וְהִיא
6 מִנְחָתָה נְרִבָה מִה חֵלֶק שֶׁל בַּת בְּהֵן אֶפְסוּ רִבִּי
7 יְהוּדָה דְּאִמֹר ב'ו' אֵין בֵּין הַמּוֹדֵר (מִלִּישׁ קָה 2) אִם
8 אִדּוּר מִבְּיֵית עַל אֲשֶׁר כֹּל קֶרְבָּנוֹת שְׁוִדִּיא חֵיבִית
9 דְּוִקָּא שְׁוִדִּיא חֵיבִית כְּדִמְפִּרְשִׁי בְּסִפְרֵי בְּהֵן אִם
10 וְהִקְפִּיהָ נְזִירוּת בְּרִאשָׁה וְחֻלְלָה אֶת הַשֶּׁבֶת
11 דְּמִיא מִנְחָתָה סוֹטָה שְׁוִדִּיא חֻבָּה דִּילִין לֹא
12 מִדְּבִיבָא אֶת קֶרְבָּנָה עֲלִיהָ כֹּל קָרִיבִין שְׁעִלְיָה אֲבָל
13 מִנְחָתָה נְרִבָה מִדְּרָה רִבִּי יְהוּדָה שְׁאִינוּ מִבְּיֵית וִי'ל
14 מִשּׁוּם חֵיב שֶׁל חֵלֶק מִשּׁוּם דְּרִישׁ מַה קֶּשְׁתָּה
15 אֲשֶׁה קֶנָה בְּעִלָּה בְּרִחְטָן ב'ו' דְּנִזִּיר (וְהָיָה 2) אִם
16 שֶׁלָּה הִיאֵה בְּרִחְטָה חֲסֵאתָה מִתּוֹת וְקָא דִּמְרִי בְּגַמ
17 מִנָּה לֹא מַה קֶּשְׁתָּה אֲשֶׁה קֶנָה בְּעִלָּה הַלֵּכֵךְ שֶׁל יו
18 חֵלֶק בַּת אֶפְסוּ לְרִבְּקָן דְּפִלְגִי אִדּוּר: יְהוּדָה וְאִמֹר
19 דְּוִקָּא קָרֵב שְׁנִשְׁחִירָה לֹא מִבְּיֵית עֲלִיהָ דְּמִיא
20 קֶשְׁתָּה קֶנָה בְּעִלָּה מִיִּדּוּ בִירוּשְׁלַמִי דְּפִרְקִי הִיא
21 מִבְּיֵית שְׁמִעוֹן דְּמִנְחָתָה סוֹטָה אִיירִי וְהִיא חֵיבִית
22 הָתֵם מִנְחָתָה מִלְּמִד שְׁוִדִּיא חֵיבִית קֶדְשֵׁה לְשִׁמְהָ אִם
23 שְׁוִדִּיא קֶדְשָׁה לְשִׁמְהָ כִּי הִיא קֶדְשָׁה לְשִׁמְהָ וְהִיא
24 רִבִּי חֵיבִית וּפְלִיג לִיקְרֵב כְּלִיל אֵינָה יִכּוֹלָה מִפְּנֵי
25 שְׁוִתְפָּתָה שֶׁל אֲשֶׁה לְאֲבָלִי אֵינָה יִכּוֹלָה מִפְּנֵי
26 שְׁוִתְפָּתָה שֶׁל אִישׁ (וְאֵלּוּ) הַקֹּמֶץ (וְקָרַב) לְעֶצְמוֹ
27 וְהַשִּׁירִים קָרִיבִין לְעֶצְמָן וְאִתּוֹ אִמֹר מִנְחָתָה לֹאֲבֹד
28 מִה דְּאִשְׁתִּי חֵיבִית אִשְׁתִּי מִתְּנִי וְהִיא חֵיבִית
29 וְהִיאֵה אֶת קֶרְבָּנָה עֲלִיהָ בְּעִלָּה מִהוּ שִׁירִישׁ עֲלִיהָ
30 חוּץ מִדְּרָתָה מִכּוּין שִׁישׁ לֹא שְׁוִתְפָּתָה בְּמִנְחָה
31 מִפְּרִישׁ עֲלִיהָ חוּץ מִדְּרָתָה וְאִתּוֹ מִאֲחֵר שִׁישׁ לֹא
32 חֵלֶק בַּת אִדּוּר הִיא לֹא מִנְחָתָה שְׁוִתְפָּתָה וְאִמֹר ב'ו' כֹּל
33 דְּבִחִים (וְהָיָה 2) הִנִּיחַ מִנְחָה לְשִׁנִּי בְּנִי וּמֵת קִרִּיבָה
34 וְאֵין בַּת מִשּׁוּם שְׁוִתְפָּתָה הִיא שֶׁל בַּת מִשּׁוּם שְׁוִתְפָּתָה
35 אֵינָה קִרִּיבָה מִשּׁוּם דְּכִתְיָב בַּת נֶפֶשׁ חֵיבִית קֶנָה
36 בְּסִפְרֵי בְּהִדְרָא וִי'ל כִּיֹּן דְּעִיקֵר כְּפִרָה מִשּׁוּם דִּידָה
37 נֶפֶשׁ קִרִּיבָה בַּת דִּהָא הִנִּיחַ מִנְחָתוֹ לְשִׁנִּי בְּנִי דְּמִסִּיק
38 הָתֵם (וְהָיָה 1) דְּקִינָה לְהוּ אֲלֵמָנוּ מִשּׁוּם דְּכִמְפִּיר
39 קִרִּיבָה בִּיה נֶפֶשׁ: הַקֹּמֶץ קָרַב בְּעֶצְמוֹ. וְאִתּוֹ
40 אֲמַאי לֹא שְׁדִין לְכֹלָה מִנְחָה בְּתִירָה דִּידָה וְיִהוּ
41 שִׁירִיהָ נֶאֱכָלִין כְּדִמְרִי ב'ו' אֵין בֵּין הַמּוֹדֵר (מִלִּישׁ קָה 2) אִם
42 לֹא: וְאִתּוֹ ב'ו' דְּבִחִים (וְהָיָה 1) וּבִפְנֵי תִמְרוּרָה (וְהָיָה 2) אִם
43 מִתְּכַפֵּר עוֹשֶׂה תִמְרוּרָה וְהָכָא הִיא מִתְּכַפֵּרֶת
44 בְּמִנְחָה זוֹ יִי'ל הָתֵם מִיִּקְנִי לְמִתְּכַפֵּר כּוֹלִי זִכְרִי וְאֵין
45 לֹא לְמִקְדָּשׁ חֵלֶק בַּת אֲבָל חֵיבִית שֶׁל לֹא לְבַעַל חֵלֶק
46 בְּמִנְחָתָה: דְּמִסִּיק לְהוּ לְשׁוֹם עֲצִים. רִשִׁי פִי

1 דְּנִמְנָה חֵיב אִם רֹאשִׁי הֵן לְהִקְטִיר וְלֹא הִיאֵה רִאשִׁי לְקֹמֶץ וְכִי וְהִיא מִתְּנִי תִמְנִי אִשִּׁיךְ אִשִּׁיךְ
2 דְּהִיא כֹּאֵלּוּ מִשְׁעוֹבִין שִׁירִים הִיאֵה כֹּאֵלּוּ וְאֲבִיר עוֹלָה וְאֲבִיר חֲסֵאתָה שְׁנֵתֶרֶב דְּפִלְגִי בַת ר"א וְרִבְּקָן
3 (וְכִתְיָב 2) דְּלֹא שִׁיךְ בַּת תִּמְנִי דְּלִיכָא שׁוּם סִפְק אֲלֹא וְדִיא מִקְצָתָה רִאשִׁי לְהִקְטִיר וּמִקְצָתָה
4 לְאֲבָל וְלִהִקְטִיר וְאִתּוֹ מִה שְׁבִתוֹכָן אֵין רֹאשִׁי לְהִקְטִיר לְשׁוֹם עֲצִים בְּכֵל מִקּוּם שְׁוִדִּיא וְלֹא שִׁיךְ
5 שׁוּם תִּמְנִי וְכִמְדוּמָה דְּרִישִׁי נֶקֶט לִי אֲבִיב שְׁטִפְיָה דְּהִיאֵה דְּפִרְקִי נוֹשָׁאֵן עַל הָאֲנִשְׁתָּה (וְכִתְיָב 2) אִם
6 דְּתֵנן כְּתִנָּה שְׁנֵתֶרֶב וְלֹדָה בּוֹלֵד שְׁפִחָתָה נִתְּנִין עֲלֵיהֶם חֲזוּמִי יִשְׂרָאֵל חֲזוּמִי בְּחִנִּים וּמִפְּרֵשׁ
7 בְּגִמְרָא דְּמִנְחָתָה נִקְמָצָה בְּמִנְחָתָה יִשְׂרָאֵל וְאֵינָה נֶאֱכָלָה בְּמִנְחָתָה בְּחִנִּים וְכֹלָה סוּגִיָּא כִי חֵיבִית
8 הָתֵם דְּהִיא שִׁיךְ תִּמְנִי כְּשֶׁהִיאֵה מִקְרִיב מִנְחָתָה אֵינוּ יִדְעֵה אִם כֹּל הָיָה אוֹ יִשְׂרָאֵל צוֹרֵךְ
9 לְהַנְחִיתָה יִמּוּ שְׁפִירֵשׁ רִשִׁי כֹּאֵן וְהִיא דְּתֵנן בְּהַקְמִיץ רִבָּה (וְכִתְיָב 2) אִם, וְתַעֲרֵב קוֹמָצָה בְּשִׁירָה
10 אוֹ בְּשִׁירִים שֶׁל חֲבִירָתָה לֹא יִקְטִיר אֵית לָן לְמִימֵר דְּסִתְמָא כְּרִבְּקָן דְּפִלְגִי אִדּוּרִי אֲלֵימֹר:
11 הַקֹּמֶץ קָרַב לְעֶצְמוֹ וְהַשִּׁירִים לְעֶצְמָן. בִּירוּשָׁלַי בְּעִי אֲלִיבָה דְּר"ש אֵלִין שִׁירִים מִשּׁוּם
12 שִׁחֲשַׁב לְהוֹן וּפִשְׁט לֹא מִדְּרָא בְּר"ש דְּאִמֹר דְּמִתְּפֹרֶזֶן עַל גִּבִּי הַדָּשֶׁן שֶׁלִּשְׁמָה כְּדִמְפִּרְשִׁי ב'ו' וְאֵלּוּ הֵן מִנְחָתוֹ דְּהִיא אִמֹר נִתְּנָה בְּלִילָה וְנִתְּנָה לְאַחֵר מִיִּתָּה מִהוּ
13 מִחֲשַׁב לְהוּ שֶׁלֹּא הוֹכִירָה לֹא לְאֲכִילָתָה אִדּוּר וְלֹא לְאֲכִילָתָה מִחֲבָה:

סוטה. פרק שלישי - היה נוטל דף כג עמוד ב

תוספות

רש"י

ה"ג ואפי' רבנן לא פליגי עליה אלא במנחת חומא של בנהים דבת הקרבה היא. דמקשי
 חוכתו לנדביתו דלא בעי קמיצה, אבל הא דלאו בת הקרבה היא דדלקא בתרה דידה
 אזלינן ושרים גמורים נידו ואפלו רבנן מודו דמתפורין מאי טעמא. קאמר מתני' מנחת
 כהנת נאכלת בשאיה נשואה לכהן, וכשהיא נשואה לכהן איה נאכלת כליל מיהא לא
 הויא: לא יחלל זרעו. בבבא נחשוא פסולה
 לכהנה כתיב, ודרשין בקדושין (טו) לא יחלל
 שני חלולין, אחד לה ואחד לזרעו, שהבהן
 מתחלל את שמייהו אכל הוא אין מתחלל: בני
 אהרן. לנפש לא טעמא, ולא בנות אהרן באוהרה
 זה כל זכר בבני אהרן יאכלנה. במנחה כתיב:
 איש. צרוע הוא: אין לי. שחלט בטמא נהקים
 אלא איש, איש מנין, כשהוא אומר סמך לו
 והצרוע אשר בו הנגע, ולא איבעי ליה למכתב
 אלא בגדיו יהיו פרושים וראשו יהיה פרוץ, דהא
 כתיב לעיל דבמצורע קמיידי, אלא הוא צרוע
 שני כגון אשה: ה"ג מה תל איש לענין
 שלמשה איש פורע ופורע וכו'. מה תל איש
 מאחר שסופנו לרבות את האשה: לענין שלמשה.
 לאו למעוטי ממנחה האמורה בפסוק זה בא
 למעוטי, אלא מענין האמור בפסוק שלאחריו
 דכתיב ביה פריעה ופרימה, לומר לא איש פורע
 ופורע ולא אשה: הלכה היא בגמרא. הלכה למשה
 מסיני הוא בהלכות נזיר. נתי' לאיש. באביה
 נתלית נתינתה: ונזמו אותו. ומאי אותו? אי נימא
 אותו ולא אותה והכתיב גבי נערה המאורסה
 והוצאתם את שניהם וסקלתם אותם, אלא הא
 דממעט אשה לענין ערום, דנפיק מהאי קרא
 מעוטא דאורו משמע ולא כסותו, ולחכי' גט
 ליה להאי משמעוהא דערס בלשון זכר גבי
 איש למימרא הא אותה בכסותה: נמכר בגנותו.
 אם אין לו מה לשלם:

הדרן עלה היה נוטל

ארוסה. שקא לה ארס: ושומרת. יבם. שקא
 לה יבם: לא שותות דמעטינהו קרא: ולא נוטלות
 בקבה. שהיא גרמה לאסור עצמה עליו
 שנסתרה אחר קנין. דמקשי ואסור לא אימעיט
 דמקשר בגמרא, ואפלו לית לן דרב המנונא
 ודו' שומרת יבם שותה מתרת ליבמה, נתי
 דמתרת מיהו לא בעי למינסב איה זונה ודיא
 הפסידה כהנתה: תחת אישה. ביושבת תחתיו
 הכתוב מדבר:

נתינה

כהן ולא כהנת. ירושלמי ר' אבהו בעי קמיה ר"ל והכתיב (ויקרא כג) ובהן כי יקנה נפש קנין
 כספו מעתה כהן ולא כהנת אל' והכין משיח תחתיו מבניו את שבנו עומד תחתיו
 יצתה זו שאין בנה עומד תחתיה ה"ה דברפך חורוע (חולין קכג) הוה מצי לשנוי גמי הכי
 ותנו לכהן חורוע דלא אמר לכהן ולא לכהנת אלא אפילו לכהנת דהכא טעמא משום
 דכתיב והכין המשיח תחתיו מבניו אבל התם דחי

ליה משום דאחרון ובניו כתיב בפרשת מנחה אי
 גמי משום דהתם הוי מיעוט אחר מיעוט:
 (פיר' למ"א במשנה) מה בין איש לאשה. בתוספתא
 (פ"ג) קא חשיב עובר על מצות עשה שהזמן גרמא
 מה שאין כן באשה האיש עובר על כל תקף ועל
 כל תשדיות ועל כל תטמא למתים מה שאין כן
 באשה האיש נדון בבן סורר ומורה ונעטף ומספר
 ואין האשה נעטפת ומספרת האיש נמכר ושונה
 ואין האשה נמכרת ושנית האיש נרצע ונמכר
 לעבד עברי וקונה לעבד עברי ואין האשה נרצעת
 ונמכרת וקונה ולא קתני התם כל הני דמתני'
 אלא דכאי בבתי משום דמפרש התם בבספ
 ובשטר ובביאה ותימה אמאי לא חשיב גמי
 סמיכות תנפות הגשות וקמיצות דבין כהן לכהנת
 וכל הני דתנן בפ"ק דקידושין (טו) ולא קתני גמי
 שהעברי רוב בעינים וכו'ובל דבמיתות הארון
 משא"כ בעבריה הוה בטמא בראיות ולא הוה
 מצורע אסור בתשמיש המטה ולא מצורעת
 כדמפרש בריש פרק מחוסרי כפרה (מכילתא דף ק)
 מתוך לאהלו ולא מתוך לאהלה:
 (פיר' למ"א במשנה) האיש מגלח על נזירות. בפ"ד
 דנזיר (דף ק) ובפרק בתרא דכריתות (ק"ה) מפ'
 דדוקא על מצות סתומין ולא על מצות מפורשין:
 שנאמר את בתי מרישא דקרא יליף ליה
 ואמר אבי הגערה אל הוקנים
 משמע למעט אמה דאיה זכאה בבתה לתת.
 ותלית אותו ולא אותה. בפרק גמיר דהין
 (פסחים דף קו) נפקא לן מוכי יחיה
 באיש ולא באשה: בגניבתה. ולא בגניבתה.
 תימה כיון דאי נגבה אינה נמכרת בגניבתה א"כ
 אין ב"ד רשאי למוכרה דבית דין אין מוכרין אלא
 בגניבתו ובפ"ק דקידושין (ק"ה) ממעטי רבנן
 מורצע את אנו אנו של ולי אנו של מוכר עצמו
 דדוקא מוכרהו בית דין נרצע ואשה הואיל ואין
 בית דין מוכרין אותה אנא ידענא דאיה נרצעת
 ואמאי איצטריך לרבנן למיפך מהעבר ולא אמה
 העבריה דאיה נרצעת וי"ל כיון דאיה נמכרת
 אלא ע"י אביה סד"א תיחיה מוכרה דאב במקום
 מכירת בית דין ותוצע להכי איצטריך קרא:

הדרן עלה היה נוטל

ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה שנאמר: "אשר תשטה אשה תחת אישה"

פרט לארוסה ושומרת יבם. אלקמה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה

שותה ולמה הכניסה עצמה למספר הזה המרובה בשביל לפסולה מכתובתה פ"ח ארוסה אע"פ שאין לה כתובה יש לה מנה ומאתים ועל מנה ומאתים קתני הכא לא נוטלת כתובתה רש"י
 פי' דליכא למיפשע ממנה' הא דאמר רב המנונא שומרת יבם שותה אסורה ליבמה דאפילו אי לית לן דרב המנונא מיהו אי לא בעי יבם למינסב אשה זונה אינה נוטלת כתובתה מיהו
 תימה אי לית לן דרב המנונא קרא מאי איצטריך למעוטי והא תנן בפרק היה מביא (פליק דף יח) כל שתיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה דמאי קתני שייך ודיכא דלא מיתסרא בסתירתיה
 אלא מדאיצטריך למעוטי ש"מ דמיתסרא מיהו ליכא למיפשע מהכא משום דמוק לה בגמרא כגון שבא עליה יבם בבית אחיו דקנאה לפטרה בגט בלא חליצה אפילו אליבא דשמואל
 הלכך שייכא גמי אשתו ליאסר עליו בנות בדבריה הכל: אלמנה לכו' וכו'. האי דלא עריב ותני לוח אלו לא שותות ולא נוטלות כתובתן ולתני ארוסה ושומרת יבם אלמנה לכו' וכו'
 מעוברת חבירו ומניקת חבירו ואילונית זקנה וכו' י"ל משום הכי פלגינהו משום דחלווקן בטעמם מיהו תימה אמאי לא תנא מעוברת בתר באא דאלמנה לכו' דממי טעמא והיל למיתני
 בתחלת הפרק אלו לא שותות ובתר ליחשב ולילול כולוה כל הני דרמין להדיא כל חד וטפי הוה שייך למיתני אלו בראש כולן ממאי דתני קצת דלא שותות והדר תני אלו:
 שאינה

הגילוי דתורה הנגלית היה עלידי משה רבנו, והגילוי דפנימיות התורה היה עלידי רבי שמעון בן יוחאי.

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

ביאורים למסכת סוטה דף כג עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

שנינו במשנה, האיש מנלח על נזירות אביו ואין האשה מנלחת
על נזירות אביה. אמר רבי יוחנן, הלכה היא בגזיר - גם דין זה
נלמד מהלכה למשה מסיני.
שנינו במשנה, האיש מקדש את בתו ואין האשה מקדשת את
בתה. מבאת הגמרא שדין זה נלמד מדברי רבי, "ואמר אבי הנערה
אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הנה", הרי שמסרה התורה את
הכח לקדש את הבת בידי האב ולא בידי האם.
שנינו במשנה, האיש מזכר את בתו ואין האשה מזכרת את בתה.
מבאת הגמרא שדין זה נלמד מדברי רבי, "וכי יזכר איש את בתו",
ומשמע איש ולא אשה.
שנינו במשנה, האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה כו'.
שואלת הגמרא, מאי טעמא שאין האשה נסקלת ערומה. ומשיבה,
נאמר לגבי אדם שקלל את ה' "והנמו אתו" - שחייב סקילה. ויש
לשאל, מאי אותה - מה באה התורה למעט מ'אותה', אילימא -
אם נאמר שבאה התורה לומר, אותה ולא אותה - שרק איש חייב
סקילה ולא אשה, והבית - אין לומר כן, שהרי נאמר לגבי איסור
עבודה זרה שעונשו בסקילה, "והוצאת את האיש ההוא או את
האשה ההוא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שערך וגו' וסקלתם
באבנים ומתו", הרי שגם אשה נסקלת. אלא בהכרח שממעטים כר,
רק 'אותה' - איש שיוצא להיסקל, נסקל בלא כסותו - ערום, ולא
אותה - אבל אשה שנסקלת, אינה נסקלת בלא כסותה.
שנינו במשנה, האיש נתלה ואין האשה נתלית כו'. שואלת הגמרא,
מאי טעמא - מדוע אין האשה נתלית. ומשיבה, נלמד ממה שאמר
קרא "ותלית אותו על עץ", ומשמע 'אותה' ולא אותה.
שנינו במשנה, האיש נמכר בגניבתו אם אין לו שלם את הגניבה,
ואין האשה נמכרת בגניבתה. שואלת הגמרא, מאי טעמא שאין
האשה נמכרת בגניבתה. ומשיבה, נלמד ממה שאמר קרא "ונמכר
בגניבתו", ומשמע שרק גנב נמכר בגניבתו, ולא בגניבתה - אך
אשה שגנבה אינה נמכרת עבור גניבתה.

הדרן עלך היה נוטל

ארוסה - פרק רביעי

פרק זה מבאר ומחלק אופנים שבהם אין הסוטה שותה ואינה נוטלת
כתובתה, אופנים שבהם אינה שותה אך נוטלת כתובתה, ושאר
האופנים שבהם הסוטה או שותה או נוטלת כתובתה.
משנה. ארוסה שקינא לה הארוס ונסתרה, ושומרת יכם שקינא לה
היבם ונסתרה, לא שותות כיון שהפסוק מיעט אותן וכדלהלן, ולא
נוטלות כתובה כיון שהפסוק עצמן על ידי שנסתרו, ודסיבה שאינן
שותות שנאמר "אשר תשמה אשה תחת אישה" - שהאשה יושבת
תחתיה, פרט לארוסה ושומרת יכם שהן עדיין לא נשואות.
וממשיכה המשנה לפרט עוד מקרים של נשים שאינן שותות ואינן
נוטלות כתובתן, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט
וכל שכן לכהן גדול, ממזרת

ואפילו רבנן - שחלקו על רבי שמעון ואמרו שמנחת חוטא של כהן
אינה נקמצת, לא פליגי עליה דרבי אלעזר דרבי שמעון האומר
שמתפזרים שיירי המנחה בבית הדשן, אלא במנחת חוטא של
כהנים, דבת הקרבה היא - לפי שסוברים הם שהיא עולה כליל על
גבי המזבח, ואינה נקמצת, אבל בהא - אשה הנשואה לכהן, שאין
תקנה למנחתה לא בהקרבה ולא באכילה אפילו רבנן מודו
שמתפזרת היא בבית הדשן.
שנינו במשנה, בת ישראל הנשואה לכהן מנחתה נשרפת, וכהנת
שנישאת לישראל מנחתה נאכלת וכו'. שואלת הגמרא, מאי טעמא
שמנחת כהנת הנשואה לישראל נאכלת, מה היא שונה מאשה
הנשואה לכהן, שמנחתה עולה כליל על המזבח. משיבה הגמרא,
דאמר קרא, "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל", ודורשים
שרק מנחת כהן אינה נאכלת, ולא מנחה של כהנת.
שנינו במשנה, כהנת מתחללת כהן אין מתחלל. שואלת הגמרא,
מנלן - שהכהן שנשא אשה הפסולה לו אינו מתחלל מן הכהונה.
ומשיבה, דאמר קרא לגבי כהן שנשא פסולה לכהונה "ולא יחלל
זרעו בעמיו", מכאן שעל ידי נשיאת פסולה, זרעו מתחלל - נפסל
מן הכהונה, אך והוא - הכהן שנשא את הפסולה אינו מתחלל.
שנינו במשנה, כהנת מטמאה כו'. שואלת הגמרא, מאי טעמא -
כהנת מותרת להיטמא למתים מה היא שונה מכהן שאסור בכך.
ומשיבה, אמר קרא, "אמר אל הכהנים בני אהרן לנפש לא יטמא
בעמיו", ומכך שיתרה התורה וכתבה 'בני אהרן' לומדים שהאיסור
להיטמא נאמר רק לבני אהרן - כהנים זכרים, ולא לבנות אהרן -
כהנות.
שנינו במשנה, כהן אוכל בקדשי קדשים וכהנת אינה אוכלת
בקדשי קדשים. מבאת הגמרא שדין זה נלמד מדברי רבי לגבי קרבן
מנחה, "כל זכר בבני אהרן יאכלנה", ומשמע זכר ולא נקיבה.
שנינו במשנה, מה בין איש כו' האיש פורע ופורם, ואין האשה
פורעת ופורמת. תנו רבנן, לגבי טומאת קרחת וגבחת נאמר, "איש
צרוע הוא". אין לי - מפסוק זה לא היינו יודעים שנטמא בטומאת
נגעי קרחת וגבחת אלא איש, אשה מנין. כשהוא אומר בפסוק
הסמוך לאחריו, "והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו
יהיה פרוע ועל שפם יעטה". ולכאורה המילים 'והצרוע אשר בו
הנגע' מיותרות, שהרי בפסוק הקודם דיברה התורה על צרוע, והיתה
צריכה להמשיך שדינו הוא ש'בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע'.
ומכך שחזרה התורה וכתבה שוב 'והצרוע', יש ללמוד שהרי כאן
שנינו - באה התורה לרבות צרוע שיש צרוע נוסף, כלומר שגם אשה
נטמאת בטומאת קרחת וגבחת. ממשיכה הברייתא ושואלת, אם כן
- שגם אשה נטמאת בנגעים, מה תלמוד לומר - מדוע בפסוק
הראשון נאמר 'איש'. ומבאת, לענין שלמטה איש פורע וכו' -
'איש' האמור בפסוק הראשון, בא למעט שהדין האמור בפסוק השני
דהינו פריעה ופרימה, לא נאמר אלא לאיש צרוע, אך אשה
שנצטרעה אינה פורעת ופורמת.
שנינו במשנה, האיש מדיר את בנו בגזיר ואין האשה מדרת בנה
בגזיר. אמר רבי יוחנן, הלכה למשה מסיני היא בגזיר - דין זה
שהאיש מדיר את בנו בגזיר ולא אשה, התקבל מהלכה למשה מסיני.

העניינים דפנימיות התורה שגילה רבי שמעון בן יוחאי במשך כל ימי חייו הם בחינת נשמתא דאורייתא, והעניינים שגילה ביום
הסתלקותו הם בחינת נשמתא לנשמתא.

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

ביאורים למסכת סוטה דף כד עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

בעלה לקנא לה שלא תיסתר עם כל קרוביה, כולל אביה ואחיה, אף
שהיתה אסורה עליהם גם בלי הנותן, חוץ מן הקטן שנתמעט
מהפסוק "ושכב איש אותה" ומי שצאנו איתו כגון בהמה.
מביאה המשנה שיש נשים שאין הבעל יכול לקנא להם, ואלו שפית
דין מקנני להן אם רואים שמתנהגות בפריצות. מי שנתקדש בעלה
או נשתתף לאחר נישואיהן, או שהיה חבוש בבית האסורין ולא
היה יכול לקנא לה. אמנם לא להשקותה אפרו - שיוכלו בית דין
להשקותה, שהרי נאמר "הביא האיש את אשתו, אלא בית דין
מקנין אותה רק כדי לפסולה מבתובתה. רבי יוסי אומר, אף
להשקותה אפשרי, לבשיצא בעלה מבית האסורין או יבריא
מחרשותו או שטותו יתקנה.
גמרא. שנינו במשנה שארסה ושומרת יבם אינן שותות. מדייקת
הגמרא מלשון המשנה, מיתתא הוא דלא שתייא - דוקא אינן
שותות, הא קניי מקניי לה - אבל הוא מקנא להן ואוסר אותן, שהרי
שנינו במשנה לא נטלות כתובה, הרי שאסורה עליו. מבררת
הגמרא, מנא הני מילי - מני לנו שאכן מקנא להן ונאסרות. עונה
הגמרא, דתני רבנן, כתוב בתורה "דבר אל בני ישראל ואמרת",
ייתור ואמרת" בא לרבות ארוסה ושומרת יבם לקנינו שאף על פי
שאין שותות, אך הבעל מקנא להן ונאסרות כשנסתרו. מבררת
הגמרא, ומתניתין מני - ומי התנא ששנה את משנתנו שארסה
ושומרת יבם אינן שותות, רבי יונתן היא, דתניא, נאמר בפסוק
"ואם לא שטית טומאה תחת אישך הנקי ממי המרים", פרט
לארוסה שאינה שותה שהרי אינה תחתיו, יכול שאני מוציא אף
שומרת יבם שאינה שותה, שגם היא אינה תחתיו, תלמוד לומר
"איש איש כי תשטה אשתו" לרבות ששומרת יבם שותה, שכבר
נחשבת תחתיו במדת מה וכדלהלן, דבר רבי יאשיהו. רבי יונתן
אומר, תחת אישך" פרט לשומרת יבם שאינה שותה, שסובר רבי
יונתן, אדרבה היא נחשבת פחות תחתיו וכדלהלן. ואם תחשוב לומר
אוציא שומרת יבם שאינה שותה, ולא אוציא את ארוסה ונוכל
להשקותה, שכבר נחשבת תחתיו במקצת, תלמוד לומר בהמשך
הפרשה של סוטה, "אשר תשמה אשה תחת אישה" פרט לארוסה
שגם היא נתמעטה, ושתיהן אינן שותות. ומבארת הגמרא את
המחלוקת, מר - רבי יונתן אלימא ליה - נחשבת לו יותר כאשתו
כשהיא ארוסה, דקידושיה דידה - שהוא עצמו קידש אותה,
וסקלין על ידו אם זינתה נסקלת מחמת שהיא נחשבת אשתו, לכן
הוא קודם ממעט שומרת יבם, ומר - רבי יאשיהו אלימא ליה
שומרת יבם, דלא מיתסרא מסיבה לחופה שהיבמה נקנית בביאה
לדיות כאשתו לכל דבר, ונחשבת כתחתיו יותר מארוסה, לכן הוא
ממעט ארוסה. שואלת הגמרא, ורבי יונתן האי "איש איש" שרבי
יאשיהו למד מהייתור ששומרת יבם שותה, מאי עביד ליה לשיטתו
שאין שומרת יבם שותה. מתרצת הגמרא, מיכעי ליה לרבות נשים
שאין בעליהן יכול לקנות להן, שבת דין מקנין להן, ואלו הן, אשת
חרש, ואשת שומה, ואשת

ונתנה לישראל, ובת ישראל לממזר ולנתני, כל אלה כיון
שנשואות באיסור, לא שותות שנאמר "כי תשטה אשתו" דוקא
שראיה לדיות אשתו, ולא נטלות בתובה שהפסידו לעצמן על ידי
שנסתרו, וכדלעיל. וגרועות הן מוסתם נשואות באיסור שנטלות
כתובתן.
עוד ממשיכה המשנה למנות נשים שאינן שותות, אך יש מהן
שנטלות כתובה ויש מהן שלא, ואלו לא שותות ולא נטלות
בתובה, האומרת ממא אמי - שהורתה אחרי הקינוי והסתירה
שהיא טמאה, ושפא לה עדים שהיא ממא, שאת שתיהן כבר אין
צורך להשקות, והאומרת איני שותה לפני שנמחקה מגילתה, כל
אלה לא שותות ולא נטלות כתובה, וכמבואר לעיל שהן גרמו
לעצמן להפסיד כתובתן. אבל אפר בעלה איני משקה והוא גרם
לה שלא תשתה, שהרי היא יכולה לטעון טהורה אני והשקיני,
ושפעה בא עליה בדרך שגם כן כבר אין משקים אותה משום
שנאמר "ונקה האיש מעון" והוא בא עליה באיסור שנאסרה עליו
בקינוי וסתירה, אלה נטלות בתובה ולא שותות. וכל אלו שדינן
לשותות, אם מתו בעליהן עד שלא שתו, בית שמאי אומרים
נטלות בתובה ולא שותות שנאמר "הביא האיש את אשתו",
וכעת הוא אינו קיים, ובית הלל אומרים או שותות או לא נטלות
בתובה, כלומר מתוך שלא שותות, כמו שנתבאר מהפסוק הנ"ל, גם
לא נטלות כתובה, שמא אכן נטמאו ואיננו יכולים להוכיח זאת.
עוד ממשיכה המשנה למנות נשים שאינן שותות, מעוברת חבירו -
שגורו חכמים שאסור לישאנה וכדלהלן, ומניקת חבירו שאסור
חכמים לישאנה עד שימלאו שנתיים ללידתה, לא שותות ולא
נטלות בתובה כיון שאסורות עליו וסובר רבי מאיר שחייב לגרשן
אם כן אינן ראיות לאישות ואינן שותות, דבר רבי מאיר. וחקמים
אומרים, יכול הוא להפרישה - לגרשה, ולהתוודע לאחר זמן
שנסתיימו השנתיים האסורות, ואם כן נחשבת ראיה לאישות
ומשקים אותה.
עוד ממשיכה המשנה למנות נשים שיש בהן דעות האם שותות או
לא, איילונית שנולדה עם טבע שאינה יכולה ללדת וזקינה בגיל
שאינה יכולה ללדת ושאינה ראיה לילד ששתתה סם המעקר
אותה, שכל אלו אסורות על אדם החייב בפריה ורביה, לא נטלות
בתובה ולא שותות. רבי אליעזר אומר, אין אלו נחשבות אסורות
עליו, מפני שכול הוא לישא אשה אחת ולרבות הימנה.
ושאר כל הנשים שמוותרות על בעליהן, או שותות כרוב הנשים,
או לא נטלות בתובה כאותן שנמנו קודם, שאמרה איני שותה או
טמאה אני או עדים מעידים שטמאה.
וממשיכה המשנה לפרט עוד כמה סוגי נשים ודיניהן, אשת בן
שותה ומותרת לבעלה. אשת סרים שנסתרס לאחר נישואיהם
שותה.
כעת מבארת המשנה ממי יכול הבעל לקנא לה, דהיינו לאסור אותה
להיסתר עמו ואם תסתר ישקנה, על ידי כל עדות מקנין - יכול

אגרות קודש

[י"ב אייר תשכ"א]

...להטבת מצב בריאותו ולהצלחת טפול הרפואי עליו מסכים. ובכל אופן - ודאי הסבירו
הרופא שהתייעץ אתו, שחוזק הבטחון בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות זהו מרבה במנוחת
הנפש וממעט בדאגה ובדואי שישפיע להטבת הבריאות ולתוספת הצלחה בהטפול הרפואי. ואם בכלל
הודיעונו חז"ל דהמוח שליט על הלב בטבעו, עאכ"כ לאחר ההתבוננות בדברי תורתנו תורת חיים, ה'
לי לא אירא, ה' רועי לא אחסר, ובפרט ע"פ המבואר בתורת החסידות בענין דהשגחה פרטית.

בכלל יש לעשות כהוראת רופא מומחה...

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף בד עמוד א

רש"י

נתינת. מן הנגעונים, ואסורין לבא בישראל כדאמרין ביבמות (ף פה) דוד גזר עליהן: לא שותות. דלא נאמר פשה אלא בראיה לקמה, והכי נתיב בספרי פי תשטה אשתו בראיה לאישות: והרוב מדבר פרט לאלמנה לכ"ג וכו': ולא נוטלת כתובה. ואנ"ג דשאר אלמנה לכ"ג לא קנסיה רבנן כתבה כדאמרין בבבבות בפרק אלמנה נונית (ף קה) זו אין לה, דסתירתה גרמה לה לאסר עליו ואפי' היא ראיה לו, והלך לא בת כתבה היא דלא עדיפא מכשרה: אמר בעלה איני משקה ושבעל לא עליה בדרך. שהוא גרם לה שלא שטה נאטלת בכתובה: פתי בעליהן. כל כל סטות הנסתרות וראיות לשנות ולא הספיקו להשקותו כו': ולא שותות. דבעין והביא האיש את אשתו וגו' ובי"א אומרים או שותות או לא נוטלות כתבה. כלומר מתוך שלא שותות לא נוטלות כתבה, ובגמ' מפרש פלוגתיה: מעוברת חביו. שמת הניחה מעוברת ומניקה או שגרשה והיא מעוברת או מניקה, ואסרתה חכמים לקשא עד שיחא והולך בן ב' שנים שכן זמן גירסה והלך זה ונשאא וקנא לה, לא שותה שפרי אינה ראיה לו לקמה: יכול הוא להפרישה. עד כ"ד חדש ולהחזרה, הלך ראיה לאישות קרינא ביה: איילונות. דוכרניתא דלא ילקה, שמעמי אמה בנאתה כך ואין לה סימני אשה לא דרים ולא שערות וקולה עבה: ושאינה ראיה לילד. ששת בוס עקרין ואסורות לקמה למי שאין לו בנים, שפרי נצטוו ישראל על פריה ורביה: אשת בן שותה וסותרת לבעלה, אם נמצאת נקה, ובגמ' פריך פשיטא: אשת סרים. כגון שנסתרת לאחר שפאה, דקדמה שכיבת בעל לבועל: שותה. ובגמ' פריך פשיטא: ע"י כל הערות מקנין. קא אם לה מאביה ומאמה ומאחד מהן הערות שבתורה ונסתרת הוי קניו קניו ונאסרת עליו ושותה. ובגמ' פריך פשיטא: חוץ מן הקפן, דכתיב וסבב איש אותה: ומפי שאינו איש. ובגמ' מפרש לה ואלו שב"ד מקנין להן, אם רואין אותם מתנהגות בפריצות: לא להשקותה אפרו. הם לא נקמה, דבעין והביא האיש את אשתו ובעלה נמי לא ישקה בקניו זה לכשיצא (ולכשיצא) דבעין קנא והביא, ורבי יוסי לא בעי וקנא והביא: נג' הא קניו מקני לה. לאסר עליה. מקנהי לא נוטלות כתבה. ה"ג דבר אל בני ישראל ואלהיתם לרבות ארוסה ושומרת יכם. לקניו. ופירא חתם האיש, ודלדשן אחרניא דרשין ליה לקמן (ף קה) אלא רבויא מואמת אליהם. וה"ג אמר לקמן בפירקין ואמרת רבויא הוא: יכול שאני מוציא כו'. דממשמעות קרא משמע לן ארוסה למעוטי דלא קרין בה תחת אישה, אבל שומרת יכם קרין בה תחת אישך בדמפרש לקמי' דלא מיסרא מסידי לחפה: ורבי יוחנן, משמע ליה משטא קנא לשומרת יכם אבל ארוסה קרינא בה אישות אי לאו דהדר מעטיה קרא אחרניא בדמפרש לקמן משום דהוא קדשה ואינה באה לו מבח קדוש אחרים, ועוד שנסקלת על ידו, מה שאין כן בשומרת יכם: פיראלימא ליה ארוסה. רבי יוחנן חשיבה ליה ארוסה אשה גמורה טפי משומרת יכם: דקדושי דידה. שעי' קדוש עצמו באה לה וסוקלין על ידו, אם ונתה נסקלת בשבילה: דלא מוסרא מסידי לחפה. דנקנית לכם בבאיה גרדינא ואפי' בנות להיות באשתו לכל דבר בדרתן ביבמות (ף נג) ומית' לה לקמן בפירקא: לרבות אשת תרש (ואשת) שטה. שב"ד מקנין להן. וברייאא היא בשלהי פירקין:

שעמום

ונתינת לישראל, ובת ישראל לממור ולנתי, לא שותות ולא נוטלות כתובה. ואלו לא שותות ולא נוטלות כתובה: האומרת "ממאה אני", ושכחו לה עדים שהיא ממאה, והאומרת "איני שותה". אמר בעלה "איני משקה", ושבעל בא עליה בדרך, נוטלות כתובה לא שותות. מתו בעליה עד לא שתו, פיר שפאי אומרים: נוטלות כתובה ולא שותות, ובית הלל אומרים: או שותות או לא נוטלות כתובה. מעוברת חביו, ומניקת חביו לא שותות ולא נוטלות כתובה, דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים: יכול הוא להפרישה ולהחזרה לאחר זמן. איילונות, וזקניה, ושאינה ראיה לילד לא נוטלות כתובה ולא שותות. ר' אלעזר אומר: יכול הוא לישא אשה אחרת ולפרות ולרבות הימנה. ושאר כל הנשים או שותות או לא נוטלות כתובה. אשת בן שותה, ומותרת לבעלה. אשת סרים שותה. על ידי כל עריות מקנין, חוץ מן הקפן, וממי שאינו איש. ואלו שבית דין מקנין להן, מי שנתחרש בעלה, או נשתפה או שתיקה חבוש בבית האסורין, לא להשקותה אפרו אלא לפוסלה מכתובה. ר' יוסי אומר: אף להשקותה, לכשיצא בעלה מבית האסורין ישקנה: גמ' מישתא הוא דלא שתייה הא קניו מקני לה, מאן הני מילי? דתנו רבנן "דבר אל בני ישראל ואמרת" לרבות ארוסה ושומרת יכם לקניו. ומתניתין מני ר' יוחנן היא. דתניא, "תחת אישך" פרט לארוסה. יכול שאני מוציא אף שומרת יכם? תלמוד לומר: "איש איש" דברי ר' יאשיהו. ר' יוחנן אומר: "תחת אישך" פרט לשומרת יכם. אוציא שומרת יכם ולא אוציא את ארוסה? תלמוד לומר: "אשר תשטה אשה תחת אישה" פרט לארוסה. מר, אלימא ליה ארוסה, דקידושי דידה וסוקלין על ידו. ומר, אלימא ליה שומרת יכם, דלא מיספרא מסידי לחופה, ור' יוחנן האי "איש איש" מאי עביד ליה? מיכעי ליה לרבות אשת תרש, ואשת שומה, ואשת

שעמום

בתורה לשמה ומפרש טעמא דר' יהודה משום דכתיב לה המול ורבי יוסי המול מיל כתוב ואידך נמי הכתיב המול ימול ד"ת כלשון בני אדם ואלמא דרבי יוסי לית ליה דברה תורה כו' וחתם בהווא שמעתתא גופיה פלוגתא ר"מ ור' יהודה ואמרין ימול כותי ולא ימול ארמאי דברי ר"מ והיינו כו' יוסי דאמר כותי שפיר דמי דלא אמר ד"ת ובפ' ד' מתוסי כפרה (מכילתין קה) אמרין לאחרים בשלמא הדפדי לא נפרתה דקסבר ד"ת ואחרים היינו ר"מ כדאיתא בסוף מס' הרוית (ף קה) דר' יהודה מהא דהמול ימול דקא אמר ד"ת ובפ' מציאת האשה (מכילתין קה) מייתי ברייתא העבט תעביטו זה שאין לו ואין רוצה להתפרנס ותנין לו לשם מתנה וכו' דברי רבי יהודה וכו"א יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין נוקטין לו אלא מה אני מקיים תעביטו ד"ת אבל ר' יהודה דריש ליה וכן בפ' בנות כותים (מגה לז) ובפ' יוצא דופן (מס קה) איש איש מה ת"ל איש איש לרבות תינן כן יום א' שנטמא בידיה דברי רבי יהודה ר' שמעאל בנו של

תוספות

שאינה ראיה לילד. רש"י פי' שותת בוס עקירין אבל בפ' אע"פ (מכילתין קה) לא משמע הכי דמייתי התם ברייתא ותני בה או שותהה היא עקרה וזקניה ואיילונות ושאינה ראיה לילד אלמא דאשניה ראיה לילד לא עקרה ולפרי' שותת בוס עקירין היינו עקרה וזה לשון ר"ח התם איכא למישאל היינו איילונות היינו עקרה היינו שאינה ראיה לילד ותשובה שאמרנו בפרק יש נוחלין (כ"ד קה קיש) ניסת לכ' יולדת עד מ' ניסת למ' שוב אינה יולדת ויהי שובל לפרש שאינה ראיה לילד ששהתה אחר בעלה עשר שנים ולא היה דעתה לינסא דאמר בסוף פרק ד' אודם (יבמות קה) (לז) אמר רב נחמן אמר שמואל לא ששהתה אחר בעלה י' שנים שוב אינה מתעברת כי אתא רבין אר"י ליש אלא שאין דעתה לינסא ואנ"ג דאמר בגמ' בעקרה וזקניה ולפי' ר"ח לא הזכיר עקרה במשנה י"ל דלא דק בלשנא מיהו תימה אמאי לא תנא נמי במתני' עקרה: ושאר כל הנשים או שותות. תימה הא משנה יתיירא מאי קביל הא שמעינן ליה מירשא והאומרת איני שותה אינה נוטלת כתובה ואומר רבי דווקא מעוברת אינה שותה משום דאיכא סכנת נפשות כדאמר בפרק החולץ (יבמות קה) אבל ניסת בתוך ג' חדשים מאי דהוה הוה ותו לא קנסין ליה להוציא וקרין בה אשתו הראיה לו ובבבא אפילו לרבנן אינה שותה דמסקנן בה החולץ (מס לז) אפילו לרבנן יוציא בגט:

ורבי יוחנן האי איש איש מאי עביד ליה מיבעי ליה וכו' תימה הא איהו דאמר בפ' אלו הנחנקין (סנהדרין קה פה) גבי איש איש דבי יקלל את אביו ואת אמו קאמר דברה תורה כלשון בב"א ואל דריש ליה לדרשה תאריתי וכו' תיכא דאיכא למדרש אפי' מאן דאית ליה ד"ת מודה הוא דדרשין אי"כ מאי פריך בריש פרק השואל (כ"מ קה לז) אהא דקא בעי אבידה מנלן דשומר שכר חייב דהני' אם גבוי יגב אין לו אלא גביה אבידה מנלן ת"ל גבוי יגב מ"מ הניחא למ"ד ד"ת אלא למ"ד אמרי' מאל"ה הא התם איכא למדרש ולא דרשין אמר ד"ת והכא אמאי דריש לה ואמרי' בפ' השחוט והמעלה (מכילתין קה) נמי ורבי יוסי מדדהווא איש איש דברה האי איש איש נמי דברה אלא השחוט להרויט דהייב מנא ליה ולא אמרתי כיון דמצי למדרש מודה הוא דלא דרש דברתה לישב שמעונית ד"ת דקשי דרמ' אריר' מר' ור' יהודה אריר' יהודה דרבי יוסי אריר' יוסי ורר'ש אריר'ש דרמ' דאמר בפ' ד' מתות (סנהדרין קה טו) לרבנן גבי איש איש דכתיב גבי ברכת השם ד"ת ורמ' דריש ליה לרבות כניונים ובפ' דמסכת ע"ז (ף קה) נמי פליג' ר' יהודה ור' יוסי דא"ר יהודה כותי לא ימול ישראל מפני שהוא מל שלם הו גרזים אמר לו ר' יוסי וכו' היכן מציע מלשם בתורה לשמה ומפרש טעמא דר' יהודה משום דכתיב לה המול ורבי יוסי המול מיל כתוב ואידך נמי הכתיב המול ימול ד"ת כלשון בני אדם ואלמא דרבי יוסי לית ליה דברה תורה כו' וחתם בהווא שמעתתא גופיה פלוגתא ר"מ ור' יהודה ואמרין ימול כותי ולא ימול ארמאי דברי ר"מ והיינו כו' יוסי דאמר כותי שפיר דמי דלא אמר ד"ת ובפ' ד' מתוסי כפרה (מכילתין קה) אמרין לאחרים בשלמא הדפדי לא נפרתה דקסבר ד"ת ואחרים היינו ר"מ כדאיתא בסוף מס' הרוית (ף קה) דר' יהודה מהא דהמול ימול דקא אמר ד"ת ובפ' מציאת האשה (מכילתין קה) מייתי ברייתא העבט תעביטו זה שאין לו ואין רוצה להתפרנס ותנין לו לשם מתנה וכו' דברי רבי יהודה וכו"א יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין נוקטין לו אלא מה אני מקיים תעביטו ד"ת אבל ר' יהודה דריש ליה וכן בפ' בנות כותים (מגה לז) ובפ' יוצא דופן (מס קה) איש איש מה ת"ל איש איש לרבות תינן כן יום א' שנטמא בידיה דברי רבי יהודה ר' שמעאל בנו של

קען יום שלישי ט' אייר - היום ארבעה ועשרים יום, שהם שלשה שבועות ושלשה ימים לעומר (תפארת שבנצח)

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף כד עמוד ב

תוספות

רש"י

ד"ת מיהו היכא דמצו למידרשה להעמיד קבלתם או סבתם דרשין ליה ובהא פליגי מאן דאית ליה דאמר דברה ומאן דלית ליה דברה מאן דאית ליה דברה אין לו כח להוציא יתור הלשון ממשמעות ואם אינו ענין לגופו אלא כיון דמצו למימר דברה תורה אמר ד"ת ולא נרצינו ממשמעותו ולא קרא יתירא הוה להכי פריך בפ' השואל (כ"מ דף צד:) הניחא למיד לא ד"ת אם כן יגב קרא יתירא הוא ואם אינו ענין לגניבה תנהו ענין לאבידה דיגב גניבה משמע ולא אבידה אלא למיד דברה תורה אי"כ לאו קרא יתירא הוא מאי אכא למימר ובפריך השוחט והמעלה (ובזה דף קח:) א"ע דאמרין מוא"ר יוסי האי איש איש דברה תורה ההוא איש איש נמי דברה תורה הוה מצו למידרשה שפיר חדא לדברה תורה ואידך לרביא דאיש איש משמע שפיר כל רביי רבי יוחנן דאיש דרריש איש איש רבי תשעה לרביא ואם איש כי יקל לדברה תורה הוה רבי יוסי מצי למידרשה איש איש דשחטי חוץ לרבות שוחט אלא משום דכתיב איש איש דשחטי חוץ ואיש איש דמעלה בחוץ בחד ענינא מהדר למידרשהו בחד ענינא וטוגיא דריש נדרים (דף ג.) צריך לפרשיה הכי דמרבין מנזיר להזיר לעשות כיוני נזירות כדנדרים וידות נדרים כנדרים ומקשי נדרים לנזירות דכתיב לנזיר נזיר להזיר וקא דייק מ"ש גבי נזירות דכתיב נזיר להזיר נדרים נמי לנזיר נזיר הויקא למא לי אי כתב נזיר לנזיר כדכתיב נזיר להזיר כדקאמרת ולא צריך הויקא השתא דכתיב לנזיר נזיר ד"ת ופי' כיון דלא שניה קרא בדירביה אי"כ דברה כלשון בני אדם ולא קרא יתירא הוא למדרש מיניה לרבות כיוני וידות דמשמעות דקרא לא נגב דכתיב בהדיא גניבה ודרשין מיניה אבידה משום כפל הלשון הלכך כל הני דפרק אלו מציאות (כ"מ דף לא.) דהשכב שמים שלח שחל דהובח תוביח עוב תשוב הקים תקים מות יומת השב תשיב חבל תחבול פתח תפתח נתון תתן כולי עלמא מודו בהו דדרשא דידדו לא עקר להו ממשמעותיה והא דאמרין הניחא למיד לא אמרין ד"ת היינו ר"ע דלא אשכחינהו דקאמר ד"ת דרריש בפ' ד' מחוסרי כפרה (בכירות דף יא.) והפדה לא נפדתה לפדויה ואינה פדויה ובפרק הערל (יבמות דף ע.) בשמעתא קמייתא דא"ר אליעזר איש איש ד"ת ודרשי ליה רבי עקיבא לרבות הערל וכן בריש חלק (סנהדרין דף צ.) ובפ' ד' מיתות (שם דף סד.) הברת תברת דא"ר עקיבא הברת בעוה"ז הברת לעוה"ז והכי משמע נמי סוגיין בפ' אין עומדין (בכרות דף לא:) אם ראה תראה דלרבי ישמעאל דאמר ד"ת ולרבי עקיבא אם ראה מוטב ואם לאו תראה אבל ר' ישמעאל אומר בכל דוכתי ד"ת כגון הני דפליגי אדרעי ובפ' ד' מחוסרי כפרה (בכירות דף יא.) נמי וכן ר' אלעזר ב"ע בפרק קמא דקידושין (דף יז.) ובפרק אלו מציאות (כ"מ דף לא.) גבי הענק תעניק לבד מזהדיא דבריות כדמפרש התם טעמא ולר' אלעזר בר' יוסי בריש חלק (סנהדרין דף צ.) והא דאמר בפ' אלו חן הגולין (מכות דף יב.) בקרא אם יצא יצא הא כמדי ד"ת הא כמדי לא דברה מיד דהם דברה מסבא קאמר לה כדמפרש אביי התם מסבא קאמר דברה וכו' **ורבי** יוחנן האי איש איש מאי עבדי ליה וכו'. תימה האי ריבוי לרבי יאשיה מנליה דהויקא דאיש לאשה לר' יוחנן מאי עבדי ליה לן למימר דפליגי בהא נמי דר' יאשיה לית ליה דאשת חרש שותה ור' יוחנן לית ליה דסומא אינה שותה: **דחאמר** רב קנה לכל. הני לישני דפליגי דהבא על יבמות (יבמות דף נח.) בשומרת יבם שנפלה מן הנשואין או מן האירוסין לא שייכא דוקא אלא לענין תרומה משום דכבר אכלה אבל לענין להשקותה וליוורשה ולטמא לא לא: **בכפרים** גרס. אי הכי לימא רב דאמר רבי יאשיה ולא א"ש אי הכי בפרש"י לא גרס הוא לא שבש הגירסא אלא בסתם פ' לימא רב דאמר וכו' ושמו בספרי לא היה כתוב אי הכי:

בשמואל

שעמום. ור' יאשיה, האי "תחת אישה" מאי עבדי ליה? מיבעי ליה להקיש איש לאשה ואשה לאיש. אלא משמא דכתיבי הני קראי, הא לאו הכי הוה אמינא ארוסה שותיא? והא פי אתא ר' אחא בר חנינא מדרומא, אתא ואיתי' מתינתא בדיה, "מפלערי אישך" משקדמה שכיבת בעל לבועל, ולא ששקדמה שכיבת בועל לבועל? אמר רמי בר חמא: משפחת לה בגון שבא עליה ארוס בבית אביה. דכחותה גבי שומרת יבם בגון שבא עליה יבם בבית חמיה, הא שומרת יבם קרית לה? אשתו מעלייתא היא, דהאמר רב: קנה לכל? בשמואל, דאמר: לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה אי הכי לימא רב אמר פרבי יאשיה, ושמואל דאמר פרבי יונתן? אמר לך רב: אנא דאמרי אפילו לר' יונתן, כדאיתמר דקרא למעוטה, מכלל דאשתו מעלייתא היא ושמואל

שכן פרבי יאשיה. והא דאיתמר לרבי יאשיה לרביי מאי איש, לאו דוקא. אלא אסקמנתא בעלמא. ונקר קרא לאשת חרש ושוטה

ושמואל

שיאמר הריני נזיר הלכך צריך קרא יתירא ולא דמי לכינוי השם דמרבין איש איש אפילו למיד ד"ת דאיתן כינוין אשכחן דכתיבי בקרא כמו אל צבאות איהו שדי כל הני דקתינ בשבועות (דף לה.) ועוד דכינוי כתיב בהוצא קרא דמברך השם איש איש כי יקל אלהיו (ויקרא כד.) והיינו דאמרין התם בריש נדרים הניחא למיד ד"ת דאליביה לא צריך למידרשה וכו' והכי אמר בפ' ד' מחוסרי כפרה (בכירות דף יא.) דאמר ליה ר"א ב"ע לרבי ישמעאל בעלמא כוותיק סבירא לי דברה תורה וחבא שאני מכדי כתיב ליה קרא כי לא חופשה והפדה לא נפדתה למא לי ש"מ לחציה שפחה חוציח בת חורין אלמא אפילו למאן דאית ליה ד"ת דרשין ליה משום ענינא דקרא הואיל ונתן לידרש ה"ה דרשין ליה נמי להעמיד קבלתן או סבתן היכא דלא עקר ליה ממשמעותיה כגון יגב דכתיב בהדיא גניבה ודרשין מיניה אבידה משום כפל הלשון הלכך כל הני דפרק אלו מציאות (כ"מ דף לא.) דהשכב שמים שלח שחל דהובח תוביח עוב תשוב הקים תקים מות יומת השב תשיב חבל תחבול פתח תפתח נתון תתן כולי עלמא מודו בהו דדרשא דידדו לא עקר להו ממשמעותיה והא דאמרין הניחא למיד לא אמרין ד"ת היינו ר"ע דלא אשכחינהו דקאמר ד"ת דרריש בפ' ד' מחוסרי כפרה (בכירות דף יא.) והפדה לא נפדתה לפדויה ואינה פדויה ובפרק הערל (יבמות דף ע.) בשמעתא קמייתא דא"ר אליעזר איש איש ד"ת ודרשי ליה רבי עקיבא לרבות הערל וכן בריש חלק (סנהדרין דף צ.) ובפ' ד' מיתות (שם דף סד.) הברת תברת דא"ר עקיבא הברת בעוה"ז הברת לעוה"ז והכי משמע נמי סוגיין בפ' אין עומדין (בכרות דף לא:) אם ראה תראה דלרבי ישמעאל דאמר ד"ת ולרבי עקיבא אם ראה מוטב ואם לאו תראה אבל ר' ישמעאל אומר בכל דוכתי ד"ת כגון הני דפליגי אדרעי ובפ' ד' מחוסרי כפרה (בכירות דף יא.) נמי וכן ר' אלעזר ב"ע בפרק קמא דקידושין (דף יז.) ובפרק אלו מציאות (כ"מ דף לא.) גבי הענק תעניק לבד מזהדיא דבריות כדמפרש התם טעמא ולר' אלעזר בר' יוסי בריש חלק (סנהדרין דף צ.) והא דאמר בפ' אלו חן הגולין (מכות דף יב.) בקרא אם יצא יצא הא כמדי ד"ת הא כמדי לא דברה מיד דהם דברה מסבא קאמר לה כדמפרש אביי התם מסבא קאמר דברה וכו' **ורבי** יוחנן האי איש איש מאי עבדי ליה וכו'. תימה האי ריבוי לרבי יאשיה מנליה דהויקא דאיש לאשה לר' יוחנן מאי עבדי ליה לן למימר דפליגי בהא נמי דר' יאשיה לית ליה דאשת חרש שותה ור' יוחנן לית ליה דסומא אינה שותה: **דחאמר** רב קנה לכל. הני לישני דפליגי דהבא על יבמות (יבמות דף נח.) בשומרת יבם שנפלה מן הנשואין או מן האירוסין לא שייכא דוקא אלא לענין תרומה משום דכבר אכלה אבל לענין להשקותה וליוורשה ולטמא לא לא: **בכפרים** גרס. אי הכי לימא רב דאמר רבי יאשיה ולא א"ש אי הכי בפרש"י לא גרס הוא לא שבש הגירסא אלא בסתם פ' לימא רב דאמר וכו' ושמו בספרי לא היה כתוב אי הכי:

דאמר לא קנה אלא לדברים כו'. תימה כיון דקנה מיתה לדברים בפרשה לפטרה בגט דכין שבא עליה הרי היא באשוח לאותן דברים אי"כ מ"ט דרבי יוחנן דאלימא ליה ארוסה משומרת יבם אי משום דארוסה קידושין ידידה שומרת יבם נמי ביאה ידידה היא ונחנקת עד ידו וכ"ש דתקשה לרב דאמר אנא דאמינא אפילו לרבי יוחנן וכו' מאי דחקיה למימר דשמואל הוא מסיק דאפילו בר הוא תי מלתייהו אפליה לאשה דבעינן פדיון רחמנא דבעינן ביאה לשם אישות ובכימותא בפרק הבא על יבמות (דף נח.) מוקף לא נמי הא דתנן ואמן שלא שטייה ארוסה ונשואיה שומרת יבם ובנסה כגון דבא עליה יבם בבית אחיו וכו' כי הכא ומקשה מידי הוא טעמא אלא לרב האמר רב קנה לכל ולא קנה חרש גבי הנשואה גזירה הכתוב דבעינן ביאה לשם אישות:

אמר לך אנא דאמרי אפי' לרבי יוחנן. נראה דהכי פירושו לא מביעיא לרבי יאשיה דמריבה שומרת יבם דאמינא כוותיה והאי דאיצטרך לרביי משום דכתיב הבא תחת אישך דמשמע שבא עליה לשם אישות וכו' לא צריכא למימר דקרא אסמכתא בעלמא הוא כמו שפירש רש"י ואף מה שפירש לשמואל הויא דאיצטרך רבי יוחנן למעוטי שומרת יבם אסמכתא בעלמא הוא תימה נהי דלאו אשתו היא אי לאו מעטשה קרא מהיכא תיתי דבעינן אשתו טפי לענין השקאה מלענין קינוי אי משום דכתיב והביא האיש את אשתו (אלא) ה"נ גבי קינוי כתיב וקנא את אשתו ירושלמי ארוסה לא שותה וישקנה גזירה הכתוב הוא והכי האיש את אשתו ולא יקנא לה הותרה אמרה וקנא את אשתו וקנא את אשתו אפי' מקצת אשתו ר' יודן בעי במה דתימר תמן וקנא את אשתו וקנא את אשתו אפילו מקצת אשתו דכוותה תחת אישך תחת אישך אפי' מקצת אישך חזן עבידי קנא לא שם אישות ובכימותא בפרק הבא על יבמות (דף נח.) מוקף לא נמי הא על קינוי קנא לה עודה שומרת יבם ובנסה ונותרה משקה אותה על קינוי קנא לה עודה ארוסה ובנסה ונותרה וידע בה תצא בכתובתה ואם לאו תצא שלא בכתובתה (קנא לה עודה שומרת יבם ובנסה ונותרה וידע בה תצא בכתובתה ואם לאו תצא שלא בכתובתה) (קנא לה עודה משקה אותה שלא נפלה לו אלא מחמת אחיו והראשון אבל אם קנא לה היבם ובנסה ומת ונפלה לפני היבם ובנסה ונותרה משקה אותה על קינוי: **שאני** התם דלית לה אימתא דבעל. וא"ת הני דבעי למפשט מאורסה ושומרת יבם לית להו נמי אימתא דבעלה דהא בעלייהו לאו גבייהו נינוו ידו אפי' לית איהו לית אימתא פן ירגישו בעליהן בפריצותן.

שמע

ביאורים למסכת סוטה דף כד עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

24 קְרִית לָהּ - וכי זו 'שומרת יבם' קוראים לה, ואמרת שאינה שותה,
25 והרי אִשְׁתּוֹ מְעַלְיָתָא - גמורה היא, דְּהָאִמֶּר רַב במסכת יבמות,
26 על המשנה שהבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד קנה, פירוש שבא
27 עליה בזנות, ופירש רב קִנָּה לָבַל - לכל הדינים הוא בעלה, שאם
28 היה כהן היא אוכלת בתרומה והוא יורש אותה ומיטמא לה ופוטר
29 בגט, ואם כן גם כאן הוא משקה אותה כאשה רגילה, ולמה קראת
30 לה 'שומרת יבם' ואמרנו שאינה שותה. מתרצת הגמרא, משנתינו
31 שמיטתה שומרת יבם מן הפסוק אינה כשיתת רב, אלא בְּשִׁמוּאֵל
32 דְּאִמֶּר יבם שבא בזנות לא קִנָּה אותה כאשתו גמורה אֶלָּא לְדַבְרִים
33 הָאֲמֹרִים בְּפִרְשָׁהּ של יבום, שהם לקום על שם אחיו בנחלתו
34 ולפוטר בגט, אבל לשאר הדברים, אינה נחשבת אשתו, ולכן
35 ממעט רבי יונתן מהפסוק, שאינה שותה.
36 שואלת הגמרא, אִי הָכִי לִימָא רַב דְּאִמֶּר שהבא על יבמתו בין
37 בשוגג בין במזיד קנה לכל, סובר שומרת יבם שותה, כְּרַבִּי יֵאֵשִׁיָּהּ,
38 שהגמרא אמרה לעיל שמדובר כשבא יבם עליה בבית חמיה, ולא
39 כרבי יונתן, וְשִׁמוּאֵל דְּאִמֶּר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה,
40 סובר שומרת יבם אינה שותה, כְּרַבִּי יוֹנָתָן ולא כרבי יאשיה. דוחה
41 הגמרא, אִמֶּר לָהּ רַב אין הכרח שאסבור דוקא כרבי יאשיה, אִנָּא
42 דְּאִמֶּר - דברי הם אֶפִּילוּ לְרַבִּי יוֹנָתָן, מְדַאֲצְמִידָךְ קָרָא לְמַעֲוָמָה
43 - ממה שהוצרכה התורה לדברי רבי יונתן למעט ששומרת יבם אינה
44 שותה, מְכַלֵּל - משמע דלולא הפסוק, הייתי אומר ששותה, משום
45 דְּאִשְׁתּוֹ מְעַלְיָתָא - גמורה היא.

1 שְׁעָמוּם - שהוא אדם שלקוי בתמיהו לב. שואלת הגמרא, וְרַבִּי
2 יֵאֵשִׁיָּהּ הָאִי "תחת אישה" שממנו מיעט רבי יונתן ארוסה שאינה
3 שותה, מֵאִי עָבִיד לִיָּה לשיטתו שכבר מיעט ארוסה מפסוק אחר,
4 מ"תחת אישך". מתרצת הגמרא, מִיַּבְעִי לִיָּה לְהִקְיֵשׁ אִישׁ לְאִשָּׁה
5 וְאִשָּׁה לְאִישׁ כמו שדורשת הגמרא בסוף הפרק.
6 שואלת הגמרא, ממה שבארנו שיש פסוקים המלמדים שארוסה
7 אינה שותה, יש לדייק אֶלָּא מְעַמָּא דארוסה אינה שותה, הוא משום
8 דְּכִתְיִב הִנֵּי קָרָא - רק בגלל שכתובים פסוקים אלו, הָא לֹא הָכִי
9 - לולא פסוקים אלו, הָיָה אֶמְיָנָא מהסבירא הפשוטה שְׁאֲרוּסָה
10 שְׂתִיָּא, וְהָא כִּי אֲתָא רַבִּי אֲחָא בַר חֲנִינָא מְדֻרְמָא - והרי
11 כשהגיע רבי אחא בר חנינא מן הדרום, אֲתָא וְאִיִּתִּי מְתִנִּיתָא בִּידֵיהּ
12 - הביא ברייתא בידיו ללמודה, שיש לדייק מלשון הפסוק כשמשביע
13 הכהן את האשה "ויתן איש בך את שכבתו מִכָּל־עֵדִי אִישֶׁךְ", משמע
14 שבעלה נתן בה את שכבתו לפני שנסתרה, דהיינו מִשְׁקַדְמָה שְׂכִיבָתָה
15 בְּעַל לְבֹעֵל, וְלֹא שְׁקַדְמָה שְׂכִיבָתָה בְּעַל לְבֹעֵל, ואם כן קשה,
16 שפשיטא שארוסה, שעידין בעלה לא בא עליה, לא תשתה, ולמה לי
17 הפסוקים "תחת אישך" ו"תחת אישה" של רבי יאשיה ורבי יונתן
18 למעטה. מתרצת הגמרא, אִמֶּר רַבִּי בַר חֲמָא, מִשְׁבַּחַת לָהּ - יתכן
19 אופן שקדמה שכיבת הבעל אף כשהיא ארוסה, כְּגֻזֵּן שָׂבָא עָלֶיהָ
20 אֲרוּם בזנות כְּבִית אֲכִיתָ ואחר כך נסתרה. שואלת הגמרא, דְּכֻוּנְתָהּ
21 - צריך לומר שמדובר במקרה דומה גם נְפִי שוֹמֶרֶת יָבֵם, כִּי
22 שתקדם בעילת הבעל לבעילת הבעול, ואם כן מדובר כְּגֻזֵּן שָׂבָא
23 עָלֶיהָ יָבֵם לאחר מיתת אחיו, כְּבִית חֲמִיָּה, וקשה הָא שוֹמֶרֶת יָבֵם

אגרות קודש

ב"ה, ב' אייר, תשכ"א

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הראשון.

הכתוב במכתבי הקודם, בהחילוק שע"פ שו"ע וכו' לא היתה כוונתי לשלול לגמרי נתוח
הפראסטאטא, באם רופא מומחה מיעץ לעשות אותו, כי אם להורות על חילוק אופני הנתוח בזה,
אשר ישנם רופאים שבכלל אין מנתקים את השביל.

ועל זה הבאתי המועתק באוצר הפוסקים חלק א' [מהדורא שני' עם הוספות, ירושלים תשט"ו].

ב) אפילו מהמנתקים - כמה עושים זה לאחר ששנעשה חלק העיקרי של הנתוח, שאז כבר יש
צורך בפועל [לדעתם, עכ"פ] לשמירה מסיבוכים, משא"כ כשמתחילים בנתוק.

וק"ל.

כן להוסיף אשר ישנם נתוחים דכיס השתן שמפני אותו הטעם דלהשמר מסיבוכים מפסיקים
ומנתקים כו' בסמיכות למקום הניתוח ולפעמים גם במקומות שיש לדון בזה עפ"י השו"ע, שלכן
העירוני על זה, אף שבמכתב כת"ר הא' לא היה נזכר אלא הנתוח האחרון, ועל כת"ר הסליחה על
ההערה עוה"פ.

בכבוד ובברכה לבשו"ט מתוך בריאות הנכונה.

ביאורים למסכת סוטה דף כה עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

בית הדין אין לקנסה כיון שאינה מרגישה שעשתה מעשה פריצות גדול, אבל בשאר המקרים שבעליהן בפניהן ואינן יראות ממנו ועוברות על דת, פריצות גדולה היא ואינן צריכות התראה.

עוד מסתפקת הגמרא, איכעיא להו, עוברת על דת ורצה בעל לקיימה ומוחל לה על עוונה, מקיימה אצלו חיי עמה, או אינו מקיימה וחייב לגרשה. וצדדי הספק, מי אמרינן בקפידא דבעל תלא רחמנא - האם נאמר שהתורה תלתה הדבר בקפידא הבעל, שנאמר "וקנא את אשתו", והא לא קפיד - והרי אינו מקפיד, ויכול לקיימה. או דלמא אין הדבר תלוי בבעל זה, אלא בינו דקפיד - שדרך הבעלים להקפיד בכך, על כרחו של בעל זה גם כן נקרא שהוא קפיד.

תא שמע לפשוט הספק ממשנתנו, ואלו שפית דין מקנין להו, מי שנתהרש בעלה או נשתתף או שתייה חבוש בבית האסורין. ומוכיחה הגמרא, ואי אמרת כהצד הראשון דלעיל, שאם רצה בעל לקיימה מקיימה, וכי יתכן שעבדי בית דין - שיעשו בית דין שלוחים לצורך מידי דלמא לא ניהא ליה לבעל - דבר שיתכן שלא יהיה נח לבעל ואינו חפץ בו, והרי למדנו שאין חבין לאדם שלא בפניו, אם כן איך מקנין לה בית דין, אולי הבעל רוצה לוותר לה. אלא ודאי שאף אם ירצה אינו יכול לקיימה. דוחה הגמרא, שאף אם ירצה יכול לקיימה, בכל אופן סתמא דמילתא - רגילות הדבר שבינו דעוברת על דת היא, מינה ניהא ליה - נח לבעל שיקנאו לה.

עוד מסתפקת הגמרא, איכעיא להו, אף אם נפשוט הספק דלעיל שעוברת על דת מותר לבעלה לקיימה. והו דוקא כשלא קינא לה, אבל כשיש קינוי וסתירה, האם בעל שפחל על קינויו, קינויו מחול ומותר לו, או אינו מחול. וצדדי הספק, מי אמרינן בקינוי דבעל תלא רחמנא - האם נאמר שהתורה תלתה הדבר בקינוי הבעל, ובעל הא מחול ליה לקינויו. או דלמא, בינו דקני ליה מעיקרא - כיון שכבר קינא לה הבעל בתחילה, לא מצי מחיל ליה - כבר אינו יכול למחול לה.

תא שמע לפשוט הספק ממשנתנו, ואלו שפית דין מקנין להו, מי שנתהרש בעלה או נשתתף או שתייה חבוש בבית האסורין. ומוכיחה הגמרא, ואי אמרת כהצד הראשון דלעיל, שבעל שפחל על קינויו קינויו מחול, וכי יתכן שעבדינן מידי דאיתיה בעל מחיל ליה - שיעשו בית דין דבר שאחרי כן יבוא הבעל וימחול, ויהיה זלזול לבית דין. דוחה הגמרא, סתמא דמילתא - רגילות הדבר שאדם מקיים על דעת בית דין, ולכן בית דין מקנין לה, וסומכים על הרגילות שלא ימחול, ואכן אם יבוא הבעל וימחול יהיה מחול.

עוד מנסה הגמרא לפשוט הספק מהמשנה בתחילת המסכת, תא שמע, ומוסרין, בית דין שבמקומו של הבעל, לו - לבעלה כשמעלה אותה לבית דין הגדול, שני תלמידי חכמים שישמרו עליו שפא יבא עליה בדרך. ומוכיחה הגמרא, ואי אמרת כהצד הראשון דלעיל שבעל שפחל על קינויו קינויו מחול, אם כן למה אסור לו לבוא עליה בדרך, והרי יכול לחללה לקינויה - למחול את קינויו ולבעול, אלא רואים שאינו יכול למחול. דוחה הגמרא, באמת יכול למחול, ותדייק מהמשנה מאי שני תלמידי חכמים - למה שולחים עמו דוקא תלמידי חכמים, משום דגמרי - שהם למדו ויודעים שאסורה עליו אם לא ימחול, ולכן דאי בעי למיבעל - אם יראו שרוצה לבעול, אמרי ליה אחליה לקינויה - יאמרו לו למחול קינויו, ובעלה בהיתר.

תא שמע לנסות עוד לפשוט הספק, דאמר רבי יאשיה, שלשה דברים סח לי זעירא, שהיה מאנשי ירושלים, בעל שפחל על קינויו קינויו מחול, וזמן מרמא שחלק על בית דין של לשכת הגזית ודינו מיתה בחנק, אך כשרצו בית דין למחול לו מוחלין לו, וכן סוחר ומונה שדינו בסקילה, אך כשרצו אביו ואמו למחול לו אף לאחר שהתרו בו וקלקל והלקוהו וחזר וקלקל, מוחלין לו, שהכתוב

ושמואל אמר אין הכרח שאסבור דוקא כרבי יונתן, אנא דאמרי - דברי הם אפילו לרבי יאשיה, מדאצטריך קרא לרבויה - ממה שהוצרכה התורה לדברי רבי יאשיה לרבות ששומרת יבם שותה, מכלל - משמע שלולי הפסוק הייתי אומר שאינה שותה, משום דלאו אשתו היא כלל לכל הדינים, אלא לאותם שנאמרו בפרשה, וכדלעיל.

שואלת הגמרא, איכעיא להו, עוברת על דת יהודית, והיא אשה שאינה צנועה, יוצאה וראשה פרוץ, טווה בשוק ומדברת עם כל אדם, כמו שאמרו במשנה בכתובות שיוצאת מבעלה ללא כתובה, האם צריכה התראה שמא תחזור בה, ורק אם לא תחזור בה דינה להפסידה בתובתה, או אינה צריכה התראה, ומפסדת מיד כשעברה על דת. וצדדי הספק, מי אמרינן בינו דעוברת על דת היא, וכבר יודעת שהדבר אסור, לא בעיא התראה, או דלמא, תיבעי התראה - תצטרך התראה, לתת לה הזדמנות דאי תרה בה תהיה בה - שאם תרצה לחזור בה תוכל לחזור בה.

תא שמע להוכיח מרישא דמשנתנו, ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוסלות בתובה, ומדייקת הגמרא, מישתא הוא דלא שתיא - משמע שרק לא שותה, הא קנוי מקני לה - אבל בעלה מקנא לה, למא - לשם מה מקנא לה, והרי יודע שלא יוכל להשקותה, האם לאו להפסידה בתובתה, ומשמע שאם לא יקנא לה לא תפסיד כתובתה, וראיה מכאן שעוברת על דת כזו, שנסתרה עם אנשים, צריכה התראה. דוחה הגמרא, אמר אבין, לא - אינו מקנא לה כדי להפסיד כתובתה, שאותה היא מפסידה גם בלי קינוי, אלא מקנא לה לאוסרה עליו - כדי שאם תסתר תהא אסורה עליו. עוד דוחה הגמרא, רב פפא אמר, להשקותה כשהיא נשואה - שמקנא לה כשהיא ארוסה כדי שיוכל להשקותה אם תסתר לאחר נישואיהם, ברתניא, אין מקנין לארוסה להשקותה כשהיא ארוסה שהרי ארוסה אינה שותה וכדלעיל, אבל מקנין לארוסה להשקותה כשהיא נשואה.

מנסה הגמרא עוד לפשוט הספק, אמר רבא, תא שמע מהמשך משנתנו, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, מותר ונתניה לשרא, בת ישראל לממור ולנתי, לא שותות ולא נוסלות בתובה. ומדייק רבא, מישתא הוא דלא שתיא - משמע שרק לא שותות, הא קנוי מקני להו - אבל בעליהן מקנא להו, ולמא - לשם מה מקנא להו, והרי יודע שלא יוכל להשקות, אי לאוסרין עליו כמו שביאר אבין לעיל על רישא דמשנתנו, הא אסרין קניין - הרי ממילא כל נשים אלו אסורות עליו, וכמו שביארו לעיל במשנה, אלא לאו להפסידן בתובתן, ומשמע שאם לא יקנא להן לא יפסידו כתובתן, ונפשוט הספק שעוברת על דת צריכה התראה. דוחה הגמרא, אמר רב יהודה מדיסקרתא, לא, אין סיבת הקינוי כדי להפסידן כתובתן, אלא כדי לאוסרה לבועל שנסתרה עמו כבעל שנאסרה עליו, ואם ימות בעלה או יגרשנה לא תוכל לינשא לבועל, דתנן לחלן בפרקנו, בשם שאסורה לבעל כל זמן שלא שתתה, כך אסורה לבועל, אם גירשה בעלה או מת לפני ששתתה.

מנסה הגמרא שוב לפשוט את הספק, אמר רבי חנינא מפורי, תא שמע מהמשך המשנה, ואלו שפית דין מקנין להו, מי שנתהרש בעלה או נשתתף או שתייה חבוש בבית האסורין, ולא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מבתובתה, הרי מפורש שאם לא יתרו בה לא תפסיד. מסיקה הגמרא, שמע מינה - נשמע מזה שעוברת על דת בעי התראה, שמע מינה.

שואלת הגמרא, וכולהו - האמוראים דלעיל שהוכיחו מהרישא של המשנה, מאי טעמא לא אמרי מהא - למה לא הביאו את הראיה כרבי חנינא. עונה הגמרא, שסברו דלמא שאני התיב - שמא שונה שם בנשים שבעליהן חרש או שוטה או בבית האסורים, דלית לה אימתא דבעל כלל - שאין עליהן אימת הבעל, ואם לא יתרו בה

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף כה עמוד א

רש"י

תוספות

ושמואל דאמר אפ' לרבי יאשיה. דאמר שותה. דמדיאצטרך לרבוני לשתיה ש"מ לאו אשתו היא לרשה ולשטאן לה ולהאכילה תרומה, וכ"ש לרבי יונה דאמר אינה שותה משום דלאו אשתו היא וקא דאציטריך למעוטי אסמכתא בעלמא היא ולא דקרא להכי אתא אלא להקיש אשה לאיש בדשני לעיל: עוברת על דת. יהודית שאינה צנועה, יוצאה וארשה פרועה וטווה בשוק ומדברת עם כל אדם, דאמר בכתבות בפרק המדיר (ף טז). דיוצאה שלא בכתבה צריכה התראה. שמה תחזור ואם תחזור לא תפסיד בתקנה, או אינה צריכה התראה ודלאו התראה מוסקא: למאי. כיון דלא שתיא קמי למאי אהני: לאפסודי בתקנה. ואי לא דקני לא מוסקא, אלקא צריכה התראה וזו עוברת על דת היא שנסתרה עם אנשים: להשקותה בשהיא נשואה.

ואם תסתר לאחר נשואין שותה על ידי קניי של אירוסין, שאינו יכול להשקותה בשהיא ארוסה דבעינן תחת אישה: לאסרה אבועל. קניי לא מהני אלא לאסרה על בועלה אם ימות זה או יגרשנה ולא שתיא: אלא לאסרה בכתבה. מכלל דאי לא אתרה בה לא מוסקא: דתנין לקמן בפרק בשם שהמים בודקין (ף טז) שאני התם. הא דקני התראה: דלית לה אימקא דבעל. ואי לאו דאתרה בה בי דינא לא הוה לן למקנסה: דכיון דלית לה אימקא אין תימה בדבר אם עוברת על דת ואין זה פריצותא ותרמא, אבל מי שבעלה אצלה ואינה יראה ממנו ועוברת על דת פריצותא ותרמא אית בה ואיכא למימר דכלאו התראה נמי מוסקא בתקנה: תלא רחמנא. דכתיב וקנא את אשתו או דלמא כיון דקפיד קפיד. כלומר כיון דאורחיה דבעל למקסד בחי על כרחיה דקאי נמי הוה קפידא לגביה: צריכין תלמא ודלמא לא ניחא ליה. ותיאך אנו נעשים שלוחים לו בדבר שהוא חוב לו שאינו חפץ בו, וקיימא לן (פסגות דף יא) דאין חבין לאדם שלא בפניו ששחל על קניו. והשתא סיד דקבעי בין שמחל קודם סתירה בין שמחל לאחר הסתירה, ואם תימצא לומר עוברת על דת שרעה לקמה מקמה. הני מלי בלא קניי, אבל תיבא: דכאן קניי וסתירה ורצה למחול מהו, מי עקר קניי ושריא ליה או לא: עבדינן מיד דאיתי בעל ונחיל. ואיכא זילותא דבי דינא: סתמא דמלתא אדם סתמים בוי. וסתמינן אסתם דעתיה דאיניש ומקנינן לה ואי אתי ומחיל מחיל: פאי שאל תלמיד חכמים. תרצה הוא ודכי קאמר לעולם מחיל ודקא ידעא ליה מפתני: מאי שקא דבעינן תלמידי חכמים משום דגמירי דאסורה ליה בדלא מחיל קניי ואי אתי למיבעל אמרין ליה אחלי לקניה: סח לי ועירא. שהיה מאנשי ירושלים: וכן מפרא. שהמנהג על ביד של לשכת הגוית ומיתתו בחנך שהיא בלאו. אחרי אשר השמאה לרבות סוטה שנסתרה בפ"ק דבבבא דף יא: בפי' גמירי. איזה טעם נותנין לרברבים: ב"ש סבר שטר העומד לגבות כגבוי דמי. מי שיש לו שטר חוב על חבירו ושעבד לו בו בבסי. מחזק בעל השטר כבסיים יותר מן הלזה, והלכך כיון דבבסי ברושיתיה קיימי הוה ליה יורשי הבעל תובעין והמוציא מחברו עליו הראיה, ונעלין להביא ראיה שזוהי בסתירה זו ואברה בתקנה: ובית

ושמואל אמר: אָנא דאָמרי אָפילו לר' יאשיה, מדיאצטרך קרא לרבונייה, מכלל דלאו אשתו היא כלל. איבעיא להו, עוברת על דת צריכה התראה להפסידה בתובתה, או אינה צריכה? מי אמרין: כיון דעוברת על דת היא לא בעיא התראה, או דלמא תיבעי התראה, דאי הורה בה תיהדר בה? תא שמע, ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוסלות בתובה, מישתא הוא דלא שתיא, הא קניי מקניי לה. למאי? לאו להפסידה בתובתה? אמר אביי: לא, לאוסרה עליו. רב פפא אמר: להשקותה בשהיא נשואה, פרתניא אין מקנין לארוסה להשקותה בשהיא ארוסה, אבל מקנין לארוסה להשקותה בשהיא נשואה. אמר רבא: תא שמע, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממורת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתיין, לא שותות ולא נוסלות בתובה. מישתא הוא דלא שתיא, הא קניי מקניי להו. ולמאי, אי לאוסרן עליו, הא אסירן וקיימן? אלא לאו להפסידן בתובתן? אמר רב יהודה מדיסקרתא: לא, לאוסרה אבועל פבעל. דתני בשם שאסורה לבעל פה אסורה לבעל. אמר רבי חנינא מסורא: תא שמע, ואלו שבית דין מקנין להו, מי שנתחרש בעלה, או נשתפה, או שהיה חבוש בבית האסורין. ולא להשקותה אמר, אלא לפוסלה מבתובתה. שמע מינה פעי התראה, שמע מינה. וכולהו, מאי מעבא לא אמרי מהא? דלמא שאני התם דלית לה אימקא דבעל כלל. איבעיא להו: עוברת על דת ורצה בעלה לקיימה, מקיימה או אינו מקיימה? מי אמרין בקפידא דבעל תלא רחמנא והא לא קפיד או דלמא כיון דקפיד קפיד? תא שמע, ואלו שבית דין מקנין להו: מי שנתחרש בעלה, או נשתפה, או שהיה חבוש בבית האסורין. ואי אמרת רצה בעלה לקיימה מקיימה, עבדי בית דין מידי דדלמא לא ניחא ליה לבעל? סתמא דמילתא כיון שעוברת על דת היא, מינה ניחא ליה. איבעיא להו: בעל שמחל על קניו, קניויו מחול או אינו מחול? מי אמרין בקניו דבעל תלא רחמנא ובעל הא מחיל ליה לקניויו, או דלמא כיון דקניי ליה מעיקרא, לא מצי מחיל ליה? תא שמע, ואלו שבית דין מקנין להו: מי שנתחרש בעלה, או נשתפה, או שהיה חבוש בבית האסורין. ואי אמרת בעל שמחל על קניויו קניויו מחול, עבדינן מיד דאיתי בעל מחיל ליה? סתמא דמלתא אדם מספים על דעת בית דין. תא שמע, ומוסרין לו שני תלמידי חכמים שפא יבא עליה בדרך. ואי אמרת בעל שמחל על קניויו קניויו מחול, לחליה לקניויה ולבעול? מאי שאנא תלמידי חכמים דגמירי, דאי פעי למיבעל, אמרי ליה: אחליה לקניויה ובעלה. תא שמע, דאמר ר' יאשיה: שלשה דברים סח לי ועירא מאנשי ירושלים: בעל שמחל על קניויו קניויו מחול, וזון ממרא שרצו בית דין למחול לו מוחלין לו, וכן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו. וכשבאתי אצל חבירי שבדרום על שנים הודו לי, ועל זון ממרא לא הודו לי, שלא ירבו מחלוקת בישראל. שמע מינה, בעל שמחל על קניויו קניויו מחול, שמע מינה. פליגי בה רב אחא ורבינא: חד אמר: קודם סתירה מחול, לאחר סתירה אינו מחול. וחד אמר: לאחר סתירה נמי מחול. ומסתברא כמאן דאמר אינו מחול, כמאן? מדיאצטרך רבנן לר' יוסי. דתניא, ר' יוסי אמר: בעלה נאמן עליה מן חומר, ומה גידה שהיא בפרת בעלה נאמן עליה, סוטה שהיא בלאו לא פל שכן? אמרו לו: לא, אם אמרת בגדה שכן יש לה היתר, תאמר בסוטה שאין לה היתר. ואי אמרת לאחר סתירה מחול לה, משפחת לה דיש לה היתר, דאי פעי מחיל ליה לקניויה ובעלי? אלא שמע מינה, לאחר סתירה אינו מחול, שמע מינה: מתו בעליה עד שלא שתו, בית שמאי בוי: כמאי קמפלגי? בית שמאי סברי: שטר העומד לגבות כגבוי דמי, ובית

מחול, כמאי? מדיאצטרך רבנן לר' יוסי. דתניא, ר' יוסי אמר: בעלה נאמן עליה מן חומר, ומה גידה שהיא בפרת בעלה נאמן עליה, סוטה שהיא בלאו לא פל שכן? אמרו לו: לא, אם אמרת בגדה שכן יש לה היתר, תאמר בסוטה שאין לה היתר. ואי אמרת לאחר סתירה מחול לה, משפחת לה דיש לה היתר, דאי פעי מחיל ליה לקניויה ובעלי? אלא שמע מינה, לאחר סתירה אינו מחול, שמע מינה: מתו בעליה עד שלא שתו, בית שמאי בוי: כמאי קמפלגי? בית שמאי סברי: שטר העומד לגבות כגבוי דמי, ובית

מחול, כמאי? מדיאצטרך רבנן לר' יוסי. דתניא, ר' יוסי אמר: בעלה נאמן עליה מן חומר, ומה גידה שהיא בפרת בעלה נאמן עליה, סוטה שהיא בלאו לא פל שכן? אמרו לו: לא, אם אמרת בגדה שכן יש לה היתר, תאמר בסוטה שאין לה היתר. ואי אמרת לאחר סתירה מחול לה, משפחת לה דיש לה היתר, דאי פעי מחיל ליה לקניויה ובעלי? אלא שמע מינה, לאחר סתירה אינו מחול, שמע מינה: מתו בעליה עד שלא שתו, בית שמאי בוי: כמאי קמפלגי? בית שמאי סברי: שטר העומד לגבות כגבוי דמי, ובית

עניין עליית התחתונים למעלה שנתחדש במתן תורה, הוא בעיקר במצוות.

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

סוטה. פרק רביעי – ארוסה דף כה עמוד ב

תוספות

רש"י

משום דזיקת נשואה ספק נשואה אלמא דמספיקא אמרי ב"ש יחלוקו ולא מוקמי לכולהו נבסי בחזקת יורשי האשה מטעם שטר העומד לגבות כגבוי דמי י"ל גבי נפל הבית עליו ועל אביו לא היו לבן נבסים אלא שהיא אומרת האב ראשון מת וירש הבן וישתעבדו לכתובתה דהם ודאי נבסי האב לא עמדו מעולם בכח האשה ואעפ"כ כיון דאמר כגבוי דמי הוי הוא ספק אם האב מת ראשון ועמדו הנבסים בחזקתה או הבן מת ראשון ואין לה באותם נבסים כלום ובחזקת היורשין הן הלכך ספק הוא אם עמד שטר שלה לגבות מאותן נבסים כלל הלכך חולקין וכן נפל הבית עליו ועל אשתו ספק אם היא מתה ראשונה וירשה הבעל שלא ניתנה לגבות מחיים אי נמי איפכא וירשיה באין מכתה וכן גבי שומרת יבם שמתה אמר הואיל והללו באין לירש הללו באין לירש יחלוקו אבל האב

וּבֵית הַלֵּל סָבְרִי: שֶׁטֶר הָעוֹמֵד לְגִבּוֹת לֹא כְּגִבּוֹי דְּמִי: מְעוֹבֶרֶת חֲבִירוֹ כּו': אָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבָהוּ: מַחְלֻקֶת בְּעֶקְרָהּ וְחִקְיָהּ, אָבָל אֵיילוֹנִית דְּבָרֵי הַכֵּל לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטֶלֶת בְּתוֹכָהּ, שְׁנָאֵמַר: "וְנִקְתָּהּ וְנִזְרַעָה וְזָרַע" מִי שְׁדַרְפָּה לְהוֹרִיעַ, יִצְאָהּ זֶה שְׁאֵין דְּרָפָה לְהוֹרִיעַ, מִיתִיבִי, הִמְקַנָּא לְאֶרֶסוֹתָיו וּלְשׁוֹמְרֹתָיָם יָבֵם שָׁלוֹ, אִם עַד שְׁלֹא בְּנִסָּה נִסְתַּרְהָ, לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטֶלֶת בְּתוֹכָהּ. מעוברת

בגמרא בחזקת מי בחזקת יורשי הבעל או בחזקת יורשי האשה ובר פקרא תני הללו באין לירש והללו באין לירש יחלוקו אבל האב שהיא בחיים בחזקתה הן עומדים או דלמא כיון דאחריותם היו על הבעל היו בחזקתו ול"ש ושייכא בפלוגתא דהתם ובנבסי מלוג

לא פליג ב"ה דאפי' גבי ספק מוקי להו בחזקת יורשי האשה וב"ש האב דאפי' דאי זינתה לא הפסידתה כדאמר בפרק אלמנה ניונית (כתובות דף קא.) היצאת משום שם רע נוטלת מה שבפניה וירצאה ופי' נבסי מלוג ואם תאמר מ"ש מתניתין מפלוגתא דרב הונא ורב יהודה ורב נחמן ור' יוחנן דפליגי בפ"ק דכתובות (דף יב) מנה לי בידך והלה אמר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור ה"ן היא טוענת ברי אבל הוא אינו יכול לטעון טענת ברי ותהי תויבתא דרב הונא י"ל מאורי שהתורה עשאה ספק עד שתשטה אינה יכולה לטעון טענת ברי ופלוגתא דמתני' התם הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים לא שייכא להבא דהתם אפילו ב"ש מודו דשנא אותו שטר מעולם לא עמד לגבות שהרי הבעל טוען מקומו דהה מקח טעות והבא לא שייך למימר אליבא דב"ה העמד אשה על חזקתה ואימור לא זינתה שהרי רגלים (לדבר) שקינא לה ונסתרה והכתוב הרציאה מאותה חזקה ועשאה ספק.

בית הלל סברי שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי. אי קשיא מהא דאמר בפ' המקבל (ב"מ דף קי.) יתומים אמרו אנו השבחנו וב"ה אמר אביכם השביח על מי להביא ראיא סבר רב הונא למימר ארעא בחזקת יתמי קיימא ועל ב"ה להביא ראיא אמר ליה ההוא סבא הכי אמר ר' יוחנן על היתומים להביא ראיא מאי טעמא ארעא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגבי דמי ויתמי נייתי ראיא ונשקול וכו' ר' יוחנן שבק בית הלל ועבד כב"ש יש לתרץ הכא דהשיעבוד עצמו של כתובה עומד בספק לא קיימא ארעא לגוביינא אמרי ב"ה דלאו כגבוי דמי אבל התם היתומים מודו לב"ה בקרקע עצמו שהוא משועבד לו ואינם מעכבין לפניו חזקתה הלכך אפילו בית הלל מודו דבב"ה כגבוי דמי ולא קיימא ארעא בחזקת יתמי וכיון דלא קיימא בחזקת יתמי על היתומים להביא ראיא מן השבח דומיא דעיר ואילן דמיימי עלה ספק זה קודם ספק זה קודם קרצץ ונותן דמים אלמא כיון דלמיקץ קאי דבין אם קדם האילן בין אם קדם העיר קרצץ אלא שאם קדם האילן קרצץ ונותן דמים אמרי ליה זיל קרץ ודמי אייתי ראיא ושקול גבי הא ארעא גמי אמרי ליתמי הבו ליה ארעא לב"ה דהא לגוביינא קיימא ושבח אייתו ראיא ושקולו מפי מוריה. **לא** כגבוי דמי. הא לא שייכא כל הני פלוגתא דרבי מאיר ורבנן דפליגי בפרק השואל (ב"מ דף ק) דכל העומד לבצור כבצור דמי ופלוגתא דר' שמעון בן גמליאל ורבי פרק קמא דסנהדרין (דף טו.) ובפרק השולח (גיטין דף לט.) בכל העומד לגזוז ופלוגתא דרבי שמעון ורבנן בפרק המנחות והנסכים (מנחות דף קב) כל העומד לזרוק כזרוק דמי וכן לפדות ולשרוף דלאו כדאמר בחדא מחיתא נחול להו דהבא כ"ע מודו דאמרי לאו כגבוי דמי והעמד ממון בחזקת בעליו שהרי צריך דינין ולא בידו הוא כדאמר גבי גר מי יעמר דמודקין ליה בי דינא וטעמא דר' מאיר כבצורות דמיין משום דבדיו ואין צריכין לגופן הלכך לא חשיב להו כקרקע והכי אמר בפרק בהמה המקשה (חולין דף עג.) גבי ידות הכלים דאין מטבילין אלא עד מקום מדה משום דעומדין לקיצץ וגבי שער העומד לגזוז אמר בפרק קמא דסנהדרין (דף טו.) דמודה רבי מאיר דלאו כגבוי דמי משום דאשכחא אשכח כל מה דקאי ומיזו רבן שמעון בן גמליאל פליג ואמר כגבוי דמי דלא עבדי איניש דשיבקי ליה חזני דרבי שמעון טעמא אחרינא אית בהו ולא אמר אלא במקום מצוה כגון זריקת דם ופדיית פרה כשמצא אחרת נאה ממנה ושריפתה אבל בחני דרבי מאיר ורשב"ג לא שייך האי טעמא והא דאמר גבי שופר של עבודת כוכבים בפרק ראיהו בית דין (ר"ה דף כח.) וגבי לולב של אשירה (סוכה דף לא.) ומנעל בפרק מצות חליצה (יבמות דף קג.) כתותי מכתת שיעוריה אפי' רבנן מודו משום דאיסור הנאה הוא ולא הוי אלא כעפרא דארעא בעלמא וליכא שיעורא ופרה חיבת הקדש מהני וצריך עיון כלאי הכרם אמאי מטמאין טומאת אוכלים ולא אמר כתותי מכתת שיעוריה הלכך ליכא לדמיי להדרי והא דאמר בפרק נערה (כתובות דף נא.) כל העומד לקצור כקצור דמי התם טעמא דלא חקנו לב"ה לגבות אלא דרבי הרצ"ה לקרקע קצת וכן פירש רש"י (ב"מ טו.) שבח המגיע לכתפים שעומד בקרוב לקצור וצריך עדיין קצת לקרקע. **מיתבי** המקנא לארסותו. כך ברייתא זו שניה בתוספתא (פ"ה) המקנא לארסותו ולשומרת יבם שלו אם משכנסה נסתרה או שותה או לא נוטלת כתובה הרובא שנשא עקרה או וקינה ויש לו אשה ובנים או שותה או לא נוטלת כתובתה (ומעברת עצמו או מניקת עצמו או שותה או לא נוטלת כתובתה) כהנת ליה וישראלית שנשא לכהן ללוי וישראל לממזר נתינה לנתין ואשת גר לגר ועבד משוחרר והאילונית או שותה או לא נוטלת כתובתה רבי שמעון בן אלעזר אמר אילונית לא שותה ולא נוטלת כתובתה שנא' ונקתה ונזרעה וזרע שראוי לזרוע פרט לאילונית שאינה ראויה לזרוע אבל המקנא לארסותו ולשומרת יבמתו שלו עד שלא כנסה נסתרה לא שותות ולא נוטלות כתובתה הרובא (ושנשא עקרה וקינה ואין לו אשה ובנים לא שותות ולא נוטלת כתובה מעוברת חבירו ומניקת חבירו לא שותות ולא נוטלות כתובה) רבי אלעזר אומר יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן.

שנשא

תורה, כיוון שגם לאחר שירדה למטה היא דבר ה', לכן גם בלימוד ועסק התורה דהאדם נרגש בעיקר ההמשכה מלמעלה, שהתורה שהיא חכמתו של הקדוש ברוך הוא נמשכת ומתלבשת בשכלו של האדם, ולא הביור והזיכרון דשכל האדם.

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

ביאורים למסכת סוטה דף כה עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

- 1 ובית הלל סברי, שטר העומר לנבות לאו פגובי דמי, והנכסים
2 הם בחזקת היורשים, והיא התובעת מספק, שאם זינתה אין לה
3 כתובה, ועליה להביא ראיה שהיא טהורה.
4 שנינו במשנה, מעופרת חבירו כו' איילונית חקנה ושאינה ראויה
5 לילד לא נוטלות כתובה ולא שותות, רבי אליעזר יכול הוא לישא
6 אשה אחרת ולפרות ולרבות הימנה.
7 אמר רב נחמן אמר רבה פר אביה, מחלוקת רבי אליעזר על
8 חכמים, רק בעקרה וזקינה, שרבי אליעזר סובר ששותות מי סוטה,
9 שאין הן אסורות עליו כיון שיכול לישא אחרת הראויה ללדת,
10 וחכמים סוברים שאסורות עליו ואינן שותות, אבל איילונית דברי
11 הכל לא שותה ולא נוטלת כתובתה, וגם רבי אליעזר מודה בזה,
- 12 אף שמותר לקיימה ולישא אחרת, מכל מקום כיון שנאמר בתורה
13 על האשה ששתתה מי סוטה "ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא
14 ונקתה ונזרעה זרע", מבואר שדוקא מי שדרבה להזריע - שראויה
15 להריון, היא שותה ממנו הסוטה, יצאה זו - האיילונית שאין דרבה
16 להזריע, שלקויה היא מבטן אמה, ואינה ראויה להריון. ולא נחלק
17 רבי אליעזר אלא בעקרה של חולי, ובזקנה, שהיו ראויות להריון
18 קודם לכן, והן ממין הנשים שראויות ללדת.
19 מקשה הגמרא, מיתיבי, המקנה לארוסתו ולשומרת יבם שלו, אם
20 עד שלא פגשה - לפני שלקחה בנישואין נסתרה, לא שותה ולא
21 נוטלת כתובתה, וכמו ששנינו לעיל במשנתנו.

אגרות קודש

ב"ה, ז' אייר, תשכ"א
ברוקלין.

ועד מתפללי בית הכנסת נחלת בנימין בתל
אביב, בארצנו הקדושה תבנה ותכונן על ידי
משיח צדקנו ב"ב
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם מיי"ב ניסן שנתקבל ז"ע, בו כותבים הטעמים לשני הצדדים בשאלת איחוד
שני הבתכ"נ שברחוב נחלת בנימין וברחוב הרב קוק, ושואלים דעתי בזה.

והנה כמו בכמה ענינים ישנו סוג הטוב וסוג האפשרי וכיון שכ"א צריך לדון את חבירו לכף
זכות, הנה כולי האי ואולי דסוג הטוב הבא לקמן ג"כ יהי בגדר האפשרי, ולכן אכתוב גם אודותו.

א) הטוב ביותר אשר יגייסו מבין אנ"ש שבת"א אחדים בעלי מרץ ובעלי פועל שיקחו על
עצמם חלק מהם התפתחות ביהכ"נ אחד וחלק מהם התפתחות ביהכ"נ השני, אבל כמובן לא ע"י
עריכת אסיפות בינם לבין עצמם ושקו"ט בעולם המחשבה כי אם בפעולות ממשיות להגדיל מספר
המתפללים, דהשיעורים הנלמדים בכ"א מבתי הכנסיות וכו' ובמשכ"כ וק"ו אם במשך זמן זה נתייסדו
כמה בתי כנסיות חדשים עאכ"כ שאלה הקיימים מכבר אפשריות שלימה להתפתחותם, ובפרט שכ"ק
מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל מעורר ר"ר להצלחת פעולות מסוג האמור, וגם בזה ההדגשה פעולות וע"פ
הפתגם טובה פעולה אחת מאלף אנוחות, ודאי הדבר ששני הבתכ"נ יש להם זכות הקיום, קיום אמיתי,
ז.א. קיום חי, שענינו צמיחה והתפתחות בכמות ובאיכות גם יחד.

ב) באם ע"פ ההנהגה דעד עתה לא יתעסק מי שהוא בביסוס בתי הכנסיות מאיזה טעם שיהי,
ובמילא יש חשש שהתפתחות הענינים תהי' בכיוון שהי' עד עתה... ז.א. שאפשריות הראשונה מפני
סיבות האמורות לא תתגשם, אזי עכ"פ עליהם להתאסף עם ב"כ ביהכ"נ השני ולטכס עצה מה יש
לעשות להצלח פורתא עכ"פ.

ג) שיתפללו שני מנינים אחד מוקדם ואחד לאחריו, אינני רואה בזה גרעון ושלילה, וכמו
שכתבתי למר שמערלינג שי' מכבר בפרטיות.

כן אינני רואה שלילה באם חלק מהמתפללים יהיו מאחבנ"י הספרדים, ובלבד שיהי' נוסח
התפלה נוסח החב"ד נוסח רבוביני נשיאינו.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ביאורים למסכת סוטה דף כו עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

לבעלה, קא משמע לן שכיון שמתורת עליו ונקראת אשתו, משקים
אותה ככל אשה.
עוד למדנו בברייתא לעיל, שאשת גר ועבד משוחרר ואילונית או
שותות או לא נוטלות כתובה: שואלת הגמרא, פשיטא שאת גר
ואשת עבד משוחרר שותות, שהרי הם נשואים בהיתר, ונחשבות
אשתו לכל דבר. מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר שלא
נשקה אותן, כי כתוב בתחילת פרשת סוטה "דבר אל בני ישראל",
ונדייק דוקא "בני ישראל" ממש, ולא גרים ועבדים משוחררים, שהם
אינם משקים את נשותיהן, קא משמע לן שנשותיהם שותות.
שואלת הגמרא, ואימא ה' נמי - אולי באמת אין נשותיהן שותות,
שהרי כתוב "דבר אל בני ישראל" דוקא, כמו שדרשנו לעיל.
מתרצת הגמרא, כתוב בפסוק "דבר אל בני ישראל ואמרת",
ותוספת "ואמרת" רבויא הוא - לרבות גם נשות גרים ועבדים
משוחררים, ששותות.
שנינו במשנה, אשת כהן שותה כו' (ומותרת לבעלה).
שואלת הגמרא, (אשת כהן שותה) פשיטא ששותה, מדוע יהיה
שינוי בינה לבין אשת ישראל.
מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר שפרשת סוטה אמורה
רק לגבי ישראל, כיון שכתוב בפרשת סוטה "והוא לא נתפשה",
פירוש שלא נאנסה, והדגישה התורה בתיבת "הוא" שדוקא זאת
שאנסה רק כשלא נאנסה, הא נתפשה באונס מותרת, עליה
אמרה התורה שאם קינא לה בעלה, ויש ספק אם נטמאה הרי היא
שותה, אבל זו - אשת כהן וזו - אשת כהן וזו - אשת כהן וזו -
נאנסה היא אסורה, שהרי אשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה, אימא
לא תשקה, ותהיה אסורה על בעלה, קא משמע לן ששותה.
שנינו במשנה שאשת כהן שותה ומוותרת לבעלה.
שואלת הגמרא, פשיטא שמתורת לבעלה, שהרי שתתה ובדקה
המים שטהורה היא.
מתרצת הגמרא, אמר רב הונא, החידוש שמתורת לבעלה הוא
במתנוונת - שלא מזה מחמת המים, אבל מתנוונת, פירוש מכחישה
והולכת, שלא תאמר שאסורה לבעלה שהרי בדקה המים.
שואלת הגמרא, אם היא מתנוונת, היא באמת אסורה לבעלה, דהא
בדקה מין - שהרי בדקה המים והוכיחו שטמאה היא, אלא
שתלה לה זכות שלא מתה מיד.
מתרצת הגמרא, מה שמתנוונת, משום שמדובר שלא
מתנוונת במעיים ובירכים מעין סוטה הטמאה, אלא במתנוונת דרך
אברים - ראשה ושאר אבריה כבדים עליה, ובכל אופן יש חידוש
מה שמתורת לכהן, מכיון שמהו דתימא - הייתי אומר, הא ונזיי
ונאי - שהיא ודאי זינתה, ולכן מתנוונת, והא דלא בדקה מין כי
אוחזיה - ומה שלא מתנוונת דרך בדיקת המים, דהיינו במעיה
ובירכיה, אלא רק בשאר אבריה, הוא משום דבאונס ונאי - כיון
שלא זינתה ברצון, רק באונס, ולגבי כהן על כל פנים אסירא, שהרי
אשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה, קא משמע לן, שמה שמתנוונת
דרך איברים אינו משום שזינתה באונס, אלא הוא חולי אחר,
ומותרת.
שנינו במשנה, אשת פרים שותה.
שואלת הגמרא, פשיטא שאשתו שותה, שהרי נישואין גמורים יש
להם.
מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר כיון שהתורה כתבה
שהכהן משביע את האשה "ויתן איש בכ את שכבתו מפלערי
אישו", הרי שאמר רחמנא דוקא שגם בעלה הוא בר שכבת זרע,
והאי - הסריס, לאו בר הכי הוא - שאינו בר זריעה, קא משמע לן
שגם אשת סריס שותה.
שנינו במשנה, על ידי כל עריות מקנא - שהבעל מקנא לאשתו גם
אם נסתרה עם אחד מקרוביה, כגון אביה ואחיה, או שאר עריות
שבתורה.
שואלת הגמרא, פשיטא שנחשבת סתירה, ומה בכך שהם קרוביה או
שאר עריות.

וממשיכה הברייא, מעוברת חבירו ומינקת חבירו, לא שותות
ולא נוטלות כתובה, דברי רבי מאיר, שהיה רבי מאיר אומר לא
ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו שאסרו חכמים לישא
אותן עד שימלאו שנתיים ללידתן, ואם נשא ויציא בגט ולא יחזיר
עולמית, וכיון שאסורות עליו ואינן ראויות לאישות, אינן שותות,
כמבואר במשנה לעיל. ויחכמים אומרים, יוציא ובשניע זמנו
לבגום - לאחר השנתיים שגזרו חכמים שלא ישאנה, או יבגום, ואם
כן נחשבת ראויה לאישות, ומשקים אותה, כמבואר במשנה.
והרבא - הבחור שנשא עקרה וזקנה ואין לו אשה ובנים
מעיקרא - מלפני כן, לא שותה ולא נוטלת כתובה, כיון שאסורות
עליו כיון שחייב בפריה ורביה. רבי אלעזר אומר, אין אלו נחשבות
אסורות עליו, כיון שיכול הוא לישא אחרת ולפרות ולרבות
הימנה. אבל המקנא לאריותו ולשומרת יבם שלו ומשקנסה
נסתרה - שלא נסתרה אלא לאחר הנישואין, אז דינה או שותה או
לא נוטלת כתובה. מעוברת ומינקת עצמו - שהיתה אשתו
מעוברת או מניקה וקינא לה, או שותה אף על פי שיתכן שתמות
וימות ולדה עמה, או לא נוטלת כתובה. הרבא - הבחור שנשא
עקרה וזקנה ויש לו אשה ובנים, שכבר קיים פריה ורביה, או
שותה או לא נוטלת כתובה. אשת ממזר לממזר, ואשת נתין
לנתין, ואשת גר ועבד משוחרר, שכן אלו נשואות בהיתר גמור,
ואילונית - נשא אילונית, ויש לו אשה ובנים, כל אלו דינן או
שותה או לא נוטלת כתובה. עד כאן דברי הברייא. ומדייקת
הגמרא, קלני מיהא - על כל פנים כתוב בברייתא, שאילונית
שותה, הניכתי דרב נחמן - וקשה על רב נחמן שאמר שאילונית
לדברי הכל אינה שותה.
מתרצת הגמרא, אמר רב נחמן, תנאי היא - זו מחלוקת תנאים
האם אילונית שותה או לא, והברייא שהובאה אמנם סוברת
שאילונית שותה, ואמאי דאמר רבי תנאי - ואני סובר כהתנא
דלהלן שאף לרבי אלעזר אילונית אינה שותה, דתנאי, רבי שמעון
בן אלעזר אומר, אילונית לא שותה ולא נוטלת כתובה, שנאמר
בתורה על האשה ששתתה מי סוטה "ואם לא נטמאה האשה
וטהורה היא ונקתה ונורעה ורע", ודורשים, דוקא מי שדרכה
להורע - שראויה להריון, היא שותה ממי הסוטה, יצאתה זו -
האילונית שאין דרכה להורע, וכדלעיל בדרשת רב נחמן בשם
רבה בר אבהו.
שואלת הגמרא, ורבנן שסוברים שאילונית שותה, הא ונקתה
ונורעה ורע" שרבי שמעון בן אלעזר למד ממנו שאילונית אינה
שותה, מאי עבדי ליה - מה ילמדו רבנן מן הפסוק ההוא.
מתרצת הגמרא, מיבעי להו - רבנן צריכים את הפסוק, לכדתניא,
נאמר על האשה ששתתה מי סוטה "ואם לא נטמאה האשה וטהורה
היא ונקתה ונורעה ורע", משמע שהתורה מבטיחה שיהיה לה
זרע, שאם היתה עקרה לפני כן, נפקת כעת, דברי רבי עקיבא.
אמר לו רבי ישמעאל לרבי עקיבא, אם כן יסתרו כל העקריות
לבעליהן, ויפקדו בהבטחת התורה, וזו - אשה צנועה עקרה, שאינה
רוצה להסתיר, הוואל לא נסתרה הפסידה. אלא, סובר רבי
ישמעאל, אם כן מה תלמוד לומר "ונקתה ונורעה ורע", לא לומר
שאם היתה עקרה גמורה תפקד, אלא לומר שאם היתה יולדת עד
היום בצער, יולדת מכעת ברייתו, ואם היתה יולדת עד היום
נקבות, יולדת מכעת זכרים, וכן אם היתה יולדת עד היום ילדים
קצרים, יולדת מכעת ילדים ארוכים, או אם היתה יולדת ילדים
שחורים, יולדת מכעת ילדים לבנים.
שנינו בברייתא לעיל, אשת ממזר לממזר או שותה או לא נוטלת
כתובתה.
שואלת הגמרא, פשיטא ששותה, שהרי הם נשואים בהיתר, ונחשבת
אשתו לכל דבר. מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר שלא
נשקה אותה, שמוא טהורה היא ועל ידי ההשקיה תתיר אותה לבעלה,
ואפשי פסולין לא ליפוש - לא נרבה פסולים בישראל, שהרי כל
ולד מהם הוא ממזר, ועדיף יותר שתשאר בספק סוטה ותאסר

יום חמישי י"א אייר - היום נשפה ועשרים יום, שהם שלשה שבועות וחמשה ימים לעומר (הוד שבנצה) קפג

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף כו עמוד א

רש"י

תוספות

1 [שנשא עקרה חקינה וכו'. ותימה אמאי לא תנא איילונית בחדי עקרה חקינה: לא
2 ישא אדם מעוברת חבירו. בירושלמי עליו הכתוב אומר: (משלי כב) אל תשג
3 גבול עולם ובשדה יתומים אל תבא ומורים חכמים לרבי אלעזר שאם היו לו בנים ואשה
4 ושדיא שותה או לא נטלת כתובה היו לו אשה ובנים! ומתו בין קינוי לסתירה כבר נראית
5 לשתות:

6 מעוברת עצמו או שותה וכו'. רש"י פי' ולא
7 אמרין דלא לקטליה לולד ותימה
8 אמאי אית לן למקטליה מה איכפת לן במתוך ע'ג
9 שתלד או תנן בפ"ק דערבין (דף ו.י) האשה
10 היוצאה ליהרר אין ממתנין עד לה שתלד והתם
11 גזירת הכתוב הוא ומתו גם שניהם לרבות את
12 הולד והתם משמע טעמא דרבי קרא הוא לא רבי
13 קרא לא קטלינה ליה משום דממונא דבעל הוא
14 כדכתיב (שמות כא) כאשר ישיח עליו בעל
15 האשה והכא הכי פירושא מעוברת עצמו אע"ג
16 דקניא לה כשהיא מעוברת שותה לאחר שתלד
17 ולא אמרין כמו גבי מעוברת חבירו דאי קניא לה
18 כשהיא מעוברת וילדה ומת הולד או הפילה
19 אפ"ה אינה שותה דלאו בת קינוי היתה דנמעט
20 לה בספרי מזה תשעה אשתו וכדאמרין
21 בירושלמי לא היו ולו) אשה ובנים וכו' כבר
22 (נראית) שלא לשתות: **אמר** לו רבי שמעאל
23 א"כ יסתור כל עקרות ופקדו. תימה ור' שמעאל
24 לימא ליה לנפשיה יסתור כל ילודות בצער וילדו
25 בריחז וזו הואיל ולא נטלה הפסידה:

26 **ואמרת** ריבויא הוא. תימה הוא אפיקתיה
27 לעיל (דף כד.) לרבות הארוסה
28 ושומרת לבעל קנינוי וזו הואיל ונתפשה אסורה
29 אימא לא תשתה כלל קמ"ל. תימה לר"י אמאי
30 לא פריך הכא ואימא הכי נמי כדפריך לעיל
31 ונראה כל היבא דקרא דמסיק אדעתיה מותבו
32 למדרש הכי ומדרש לדראש אחריתי לא פריך
33 ואימא ה"נ דקמ"ל דכך ניתן למדרש למשה בסני
34 ולא בע"א כגון והיא נתפשה לאסור אשת כהן
35 מבלעדי אישך מי שקדמה שכיבת בעל אבל לעיל
36 בני ישראל משמע בהדיא למעוטי גרים וכן בפרק
37 שני דיבמות (דף כב.) בגמרא דמי שיש לו אח מ"מ
38 וזקק את אשת אחיו ליבום דקא פריך פשיטא
39 אחיו הוא מהו דתימא לילף אחוה אחוה מבני
40 יעקב קמ"ל התם פריך ואימא הכי נמי משום דאין
41 גזירה שוה למחצה ונריך טעמא להוציא מאותה
42 סברא או קרא וכן לענין לירוש' (שם) ולטעמא לו
43 פשיטא אחיו הוא ס"ד"א ליטמא בעל בעמיו יש
44 בעל שנמטא ויש שאינו מטמא הא כיצד מטמא
45 לאשתו כשרה ואינו מטמא לאשתו פסולה ה"נ
46 קמ"ל ואימא הכי נמי דהא קרא מנעט פסולין
47 האוי פסול הוא וכן בפ"ק דערבין (דף ו.י) גבי
48 האשה שיוצאת ליהרר אין ממתניין לו עד
49 שתלד פשיטא גופה היא מהו דתימא (כי) כאשר
50 ישיח עליו בעל האשה כתיב והיא ממונא דבעל
51 הוא קמ"ל ואימא ה"נ דמאי (דהא) נפקא לן

52 מהתם דממונא דבעל הוא אבל הכא כיון דאשמועינן דעיקר קרא לדרשא אחריתי תו לא סלקי דעתא למעוטי מיניה מידי וכן פרי"י: **אשת** סריס . רש"י פי' בסריס חמה ולא בסריס אדם
53 שאסור לקיימה ולא ידעין מנלן דסריס אדם כגון ששתה כוס עיקרין דאסור לקיימה א' משום האי ברייתא דמייית בפרק שני דיבמות (דף כ) ובפרק הערל (שם דף פט) פצוע דכא וברות
54 שפכה סריס אדם והזקן וכו' עד אסור לקיימה הא קתני נמי וכן וכן אסור לקיים אלא על ברחץ אפצוע דכא וברות שפכה קאי בדתני טעמא משום שנאמר לא יבא פצוע דכא וברות
55 שפכה אבל אסריס דקתני בברייתא לא ידענא מנליה דקאי נמי עלה:

1 לא שותות. דכתיב תחת אישה: ולא יחזיר עולמית. קנאס קנאסוהו רבנן: לבשניע ופנו.
2 לאחר כ"ד חדש ללידת הולד: ותרקא. בחור. כמו ילד (ובלשון חל) רבא: מעברת עצמו.
3 שדיתה אשתו מעברת וקנא לה: או שותות. ולא אמרין לא ליקטליה לולד: אשת ממזר
4 לממזר. כלומר אשה הראיה לממזר וניסת לממזר וקנא לה ונסתרה: או שותה בו. ולקמן
5 פריך פשיטא: **אנא דאמר** כי **האי תנא**. דאית
6 ליה עקרה וקנא שותות. מדלא נקט אלא
7 איילונית וקניס תלמודא מנהגה ונורעה ורע
8 ולא משום דאינה ראיה לקנאה, אלא מרבי
9 אלעזר ס' דיקבול לשא אחרת ולפרות ולרבות
10 ואפ"ה איילונית לא וזו. כל אשה צנועה עקרה
11 משום דלא נסתרה הפסידה: לא ליפוש פסולין.
12 לא נעשה שלום ביניהם. הלואי לא יפדה ולא
13 ירבה הואיל וכל דורותיו ממזרין: והיא לא
14 נתפשה בו. כלומר מהו דתיקא פרשת סוטה על
15 ברתך באשת ישראל קיימא מדכתיב ודיא.
16 מיעוטא משמע זו היא דכי לא נתפשה אסורה
17 הא נתפשה בו. ונעלה קאי קרא דבתריה ועבר
18 עליו רוח וגו'. דתיקא דמספקא לן בזה אם
19 נטמאה ואם לא נטמאה שותה, אבל אשת כהן
20 הליהה בכלל והיא לא נתפשה ליהה נמי בכלל
21 השקאה, קמ"ל. במתנוונה. לאחר ששתתה
22 אינטיקד לאשמועינן דמותרת לבעלה, דלא
23 תימא וזה היא שהרי בדיקה המים: מתנוונה.
24 הא ודיא בדיקה המים וזהה היא אלא שחלה
25 לה וכתב ואמאי מותרת לבעלה: במתנוונה דרך
26 אברים. שאינה מתנוונה בפנים ובירכים אלא
27 ראשה ושאר אבריה כבדים עליה. מהו דתימא
28 הא לא וכות תלה לה, דאם כן הנה לה
29 להתנוונה דרך בדיקת המים, אלא באנס ונהת
30 לפיכך מתנוונה שלא בדרךה ולכתן מידא
31 תיתסר: מפלעדי אישך. משמע דאישך בר הכי
32 הוא: קא משמע לן. דלמיקדום שכיבת בעל
33 לבעול הוא דאיתא, וקריס ור' שביה הוא ואף
34 על גב דלאו בר ורעה הוא. ובסריס חמה קאמר.
35 דמותר לקנאה, ולא בסריס אדם שאסור לקנאה
36 משום לא יבא פצוע דכא וקריס כגו
37 מהו

27 לבעלים. אשת ממזר לממזר. פשיטא? מהו דתיקא: אפוש פסולין לא ליפוש, קא משמע
28 לן: אשת גר ועבד משוחרר, ואיילונית: פשיטא? מהו דתיקא: "דבר אל בני ישראל",
29 ולא גרים, קא משמע לן. ואימא הכי נמי? "ואמרת" רבויא הוא: אשת כהן שותה
30 בו: אשת כהן שותה פשיטא מהו דתיקא, "והיא לא נתפשה" אסורה, הא נתפשה
31 מותרת, וזו הואיל ונתפשה אסורה, אימא לא תשתה, קא משמע לן: ומותרת לבעלה:
32 פשיטא? אמר רב הונא: במתנוונה. מתנוונה? הא בדיקה מיא? במתנוונה דרך אברים,
33 מהו דתיקא: הא ונאי, והא דלא בדיקה מיא כי אורחיה, משום דבאונס ונאי ולגבי
34 כהן אסירא, קא משמע לן: אשת סריס שותה פשיטא? מהו דתיקא: "מפלעדי אישך"
35 אמר רהמנא, והאי לאו בר הכי הוא, קא משמע לן: שעל ידי כל העירות מקנין: פשיטא
36 מהו

אבל

במה מספרים את ה"לכח"? . בשבע שבתות תמימות, בברור שבע המידות, שכל מידה ומידה תהיה כלולה משבע, ושבע המידות עצמם יהיו שבע שבתות, דשבת אינה צריכה ברור.

היום יום י אייר

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף בו עמוד ב

תוספות

רש"י

1 מהו דתימא נמקא נמקא שני פעמים. אמורים בפרשה, ודרשין ליה לקמן (ו' כז) אחד
2 לבשל ואחד לזבול, היכא דמיתקרא אבועל בהא סתירה משתעי קרא דנהג בה דין
3 סוטה, אבל הא דאסורה בו: קמ"ל. דכי אתא קרא גלושה אתא, דהיקא דאין קרוב לה
4 נאסר עליה על ידי קניי זה, ולא למעוטי קרובים אתא: איש אסר רחמנא. ושכב איש
5 אותה: שחוף. שבשורו נשחף וקלה וקבה ואין בו
6 כח, ובתורת כהנים בקללות שנינו דוגמתו, יש
7 לך אדם שהוא חולה ומטל במטה אבל בשור
8 שמוזר עליו, תלמוד לומר את השחפת תלמד
9 שבשורו נשחף מקנין על ידי כח. כמו ויזנין בה
10 מקנין על ידי פשיטא: ופוסל בתרויבה שחוף
11 אם הוא אחד מן הפסולים המחליין את האשה
12 כגון עובד כוכבים עבד חלל נתיב וממור דקיימא
13 לן בקדושים וביבמות דפסולין האשה בביתא
14 מובת כהן כי תהיה לאיש זה, כיון שנגעלה למי
15 שור אצלה פסלה: לא יחלל ידעו. מכלא כתיב
16 כי יחל דרשין שני חלולין אחד לך ואחד
17 לזרעה: דאית ליה ידע פסולא את האשה
18 בביתא, דלית ליה ידע לא יחלל: קא משמע לן.
19 שמואל דפסל שמעון ליה מהא דאמר מקנין
20 על ידי שחוף וכת כהן כי תהיה לאיש זה וכו'.
21 ומנהי נפקא לן דפסולין פסלי לאשה בביתא,
22 ומדאפקיה בלשון הנהי נדרוש דאית ליה הנהי
23 מי שקדושין חופסין בה כגון ממור נתיב וקלל
24 פסלי, אבל עובד כוכבים ועבד זר כי בבהמה
25 וכוין דלית להו הנהי לא נפסלו. עובד כוכבים
26 אין לו קדושים בישראל, דכתיב (ויקרא ט) איש
27 אשר ינאף את אשת רעהו, ונתניא בסנהדרין (ו' כז)
28 (כ) פרט לאשת וקברו אחריים, אלא לית להו
29 אישיות. עבד עש: דכתיב ביה, עם השחפים
30 לחמור: מי שיש לו אלמנות וגירושין בה. הוא דכי
31 אין לה זרע ממנו וקבה אל בית אביה מלחם
32 אביה תאכל, דלא פסלה בביתא, קא עובד
33 כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה,
34 שלא תפסו לו בה קדושים וכשמת אין שם
35 אלמנות עליה. וביבמות פריך אימא לקלא, דמי
36 שיש לו אלמנות וגירושין הוא דכי אית לה זרע
37 לא תיכול, אבל עובד כוכבים ועבד אפי' אית
38 לה זרע מניה תיכול, והתם משני לה בהבא על
39 יבמתו ובאלמנה כ"ג. ומיהו שמעון וליה
40 מהא דמקנין ע"י עובד כוכבים: ואלא, מי שאינו
41 איש דמתני' למעוטי בהמה: דאין זנות לבהמה.
42 אינה נעשית זונה בבטלה בהמה ואינה נאסרת
43 על בעלה: אתנן זונה. נתן טלה באנתנה: סחיר
44 בלב. החליף בלב בטלה: אתנן בלב. שאם אדם
45 אומר לזונה החליף טלה והגעלי לכלבי: סחיר
46 זונה. והתם לו שפחה זונה והחליפה בטלה,
47 ומדאקמר אתנן בלב מתר מפלג דלאו זנות
48 הוא, דאי זנות הוא הנהי חיל עלה שם אתנן.
49 ואלא שכבת זרע לשם לי. כיון דאמרת שחוף ע"י
50 שחוף: לשקמא לה שלא בדרבה. אל סתורי עמו
51 להבעל שלא בדרבה: משכחי אשה בתיב. והשו
52 שני משכבותיה לכל דברים, וכוין דנאסרת עליו
53 אמאי לא היו קניי: דרך אברים פריצותא בעלמא
54 הוא. שוכב עמה בקרוב קשר: פריצותא מי נאסר
55 רחמנא. אשה על בעלה בהבי, וכוין דלא
56 מתסרא עליה בהבי פשיטא דלאו קניי הוא:
57 בנשיקה. משיך השמש באותו מקום: היינו דאמא

1 אבל הא הואיל ואסורה וקיימא אימא לא קא משמע לן. תימה הא שמעין לה מאלמנה
2 לבחן גדול דאסירה וקיימא לבעל ואפי' הכי איצטרך קרא דכי תשטה אשתו
3 למעוטי הא הכי הוה שותה וכן על מה שאמר איש אמר רחמנא ולא קטן נראה דדוקא
4 משתיה ממעט לה קרא אבל נאסרה על ידי תשע שנים ויום אחד אפי' שאינו איש שהרי
5 ביאתו פוסלת בתרומה כדאיתא בפרק אלמנה
6 (יבמות דף סח) ונסתלה הערה על ידי כדאיתא
7 בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נז) ונקמו בפרק
8 יוצא דופן (נדה דף מוה) דומיא דכל עריות מקנא
9 על ידי דלא איצטרך לכי שמועין אלא דשותות
10 אבל דנאסר פשיטא וכן משום דעריות נגזרו
11 גרעיה:
12 שחוף. פירש רבינו חננאל שאינו בועל כדרכו
13 ואינו מזויע דהניא איהו מירח אשך זה
14 הקלטים שנכנס רוח באשכיו דברי ר"ע רבי
15 ישמעאל אומר זה השחוף תימה אמאי נקט
16 שמואל שחוף ולא נקט סריס ושמא שחוף הוי
17 ברותא טפי:
18 אבל הא הואיל ואסירה וקיימא. תימא מאי
19 קמ"ל רב הונא הוא מותני' היא ע"י כל
20 עריות מקנין וי"ל דהכי פירשו מי שנסאר בכל
21 בת ישראל ע"י בעולת זנות אפילו אינה קרובתו
22 יצא עובד כוכבים דכלא הכי כל בת ישראל
23 מתסרא וקיימא לגביה: יצא. עובד כוכבים שאין
24 לו אלמנות וגירושין בה. פירש רש"י דנפקא לן
25 מדכתיב אשר ינאף את אשת רעהו פרט לאשת
26 אחרים תימה הוא נפקא לן בקדושים בפרק
27 האומר מלא תחתון בם וכמדומה דלא אתי קרא
28 פרט לאשת אחרים אלא למעוטי ישראל הבא על
29 העובדת כוכבים אשת עובד כוכבים וקמ"ל אפי' י
30 דבעולת בעל יש להו ישראל בעובדת כוכבים
31 פטור:
32 למעוטי בדמה. תימה דהבא משמע דבנות
33 תליא מילתא אם כן רבא דאמר בפ'
34 הבא על יבמתו (יבמות דף נד) דיש זנות לבמה
35 מתני' למעוטי מאי ובי אית לו למימר דל' ד
36 דשמואל או דרב והמנוחא: הונא:
37 מנא הא מילתא דאמרי רבא אין זנות לבמה.
38 ה"ג בפ' כל האסורין (תמורה ל) מנא הא
39 מילתא דאין זנות לבמה אמר ליה לא נישמטי
40 קרא וכתוב אתנן זונה וכלא א"י הכי אתנן כלב
41 וכו': אלא למאן דאמר הערהא זו נשיקה מאי
42 זכר: למימר. והיינו שמואל בפ' הבא על יבמתו
43 (יבמות דף נה) והבא איביה דשמואל נמי
44 מסקין ותימה אדרבה איפכא מסתברא למאן
45 דאמר הערהא זו נשיקה וחשיבה ביאה גבי שאר
46 עריות היינו דאיצטרך קרא הבא למעוטי אלא
47 למיד הערהא זו הכנסת עטרה ולא חשיבה
48 נשיקה גבי שאר עריות הבא מאי איצטרך
49 למעוטה:
50 דומה
51 אלא אמר אבוי: פרט לשקיןא לה בנשיקה, הניחא למאן דאמר הערהא זו הכנסת
52 עטרה, אבל נשיקה, ולא פלוס היא, היינו דאיתי קרא למעוטי נשיקה. אלא למאן דאמר
53 הערהא זו נשיקה, מאי איפכא למימר? לעולם לשקיןא לה דרך אברים, ומהו דתימא,
54 בקפידא דבעל תליא רחמנא ובעל הא קא קפיד, קמשמע לן. אמר שמואל: ישא אדם
55 קרא למעוטיה. דלא תימא הערהא היא: אלא למאן דאמר. ביבמות (ו' כז) הערהא האמורה בתורה שהיא כגמר ביאה בכל העריות כדכתיב (ויקרא ט) את מקורה הערה את שאר הערה
56 זו נשיקה, מאי איפכא למימר, הדיכ מצית למימר דאתא קרא למעוטה, ולא כגמר ביאה היא לכל דבר חוץ משפחה חרופה: בקפידא דבעל תליא. דכתיב וקנא, ובעל הא חזקין ליה
57 דקפיד שדרי קנא לה על קר:

ביאורים למסכת סוטה דף כו עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

שהתורה אומרת לקיים דין סוטה רק היכא דקמיטסרא בהא זנות
- במקום שנאסרת רק מחמת זנות זו על הבעל, אבל הא - שקנא
לה בעלה שנסתרה עם גוי, הואיל ואסורה וקיימא - כבר אסורה
על הגוי הבעל לפני הזנות הזו, אימא לא - הייתי אומר שלא שותה,
קמשמע לן שמקני על ידו.
עוד מבררת הגמרא, מה שאמר רב המנונא על גוי ופוסל בתרומה,
שואלת הגמרא והרי זה פשיטא, שבת כהן שבה עליה גוי נפסלה
מלאכול בתרומה, כמו כל הפסולים, וכדלעיל.
מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר "ובת כהן כי תהיה
לאיש ור היא בתרומת הקדשים לא תאכל", אמר רחמנא, - נאמר
בתורה בדיני כהונה, ומפסוק זה דורשים שאם נבעלה האשה למי
שהוא "ור" אצלה בנישואין, דהיינו הפסולים בחיתון, פוסלים אותה
בתרומה, כמו שכתוב בהמשך הפסוק, "היא בתרומת הקדשים לא
תאכל", והייתי חושב שמלשון התורה "תהיה" נדיק דבר הויה -
שרק מי שתופסים בו קידושין, יהיה, אלא שהוא פסול, כגון ממזר או
נתין או חלל, אין - כן פוסל אותה בביאתו מלאכול בתרומה, אבל
דלאו בר הויה - שאינו בתורת הויה כלל, שאין תופסים בו קידושין,
כגון גוי ועבד, לא פוסל אותה בביאתו, קמשמע לן רב המנונא,
דפסיל גוי את האשה בביאתו, מדרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן
משום רבי ישמעאל, מנין לעובד בוכבים ועבד שבאו על הכהנת
ועל חלויה ועל בת ישראל שפסולה מן הכהונה כדלעיל, שנאמר
"ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושהא אל בית
אביה כנעוריה, מלחם אביה תאכל", הרי שבת כהן שאין לה זרע
ונתאלמנה או נתגרשה, חוזרת לבית אביה לאכול בתרומה,
ומדייקים, דוקא כשהיתה נשואה למי שיש לו אלמנות וגירושין
בה, כל יהודי, שיש לו דיני אלמנות וגירושין כיון שקידושיה תפסו,
יצאו עובד בוכבים ועבד שאין לו דיני אלמנות וגירושין בה,
שהרי אין קידושין תופסים בו, פוסלים את האשה בביאתם מן
הכהונה.
חוזרת הגמרא לברר מה כוונת המשנה שמי "שאינו איש" אין מקני
על ידו, ושואלת ואלא "שאינו איש" למעוטי מאי. ומתרצת הגמרא,
אמר רב פפא, "שאינו איש למעוטי כהמה, שאם נסתרה האשה
עם בהמה אין בעלה מקנא לה, דאין זנות בכמהה - שאין האשה
נחשבת זונה בביאת בהמה, ואינה נאסרת על בעלה.
מבררת הגמרא באותו ענין, אמר ליה רבא מפוזקא - [שם מקום],
לרב אישי, מנא הא מילתא דאמור רבנן - מהיכן למדו רבנן את
הדין שאין זנות בכמהה.
מהא דרבינא בדיני הבאת קרננות לבית המקדש "לא תביא אתנן
זונה ומחיר פלג בית ה' אלהיך וגו' כי תועבת ה' גמ שניהם", ותנאי
דייקו ומחיר הפסוק שרק "אתנן זונה ומחיר כלב" אסורים, אבל
אתנן פלג - אדם אמר לזונה קחי טלה והבעלי לכלבי, ומחיר זונה
- שהיתה לו שפחה זונה, והחליף אותה בטלה, מותרין, שנאמר
בסוף הפסוק "גם שניהם", ומדייקים, שנים אסורים, ולא ארבעה.
ואם כן ממה שהתירו אתנן כלב, רואים שביאת כלב אינה נחשבת
זנות, כי אם היתה נחשבת זנות היה אסור האתנן שניתן בעבורה.
חוזרת הגמרא לברר את תחילת דבריה, ושואלת, ואלא לפי דברי
שמואל דלעיל, שאשה שנסתרה עם שחוף בעלה מקנא לה, וביארה
הגמרא שלא תלמוד מ"ושבב איש אותה שכבת זרע" שצריך דוקא מי
שהוא מזריע, אם כן מה שאמר הפסוק "שכבת זרע" למה לי - מה
בא למעט. מתרצת הגמרא, מיפגי ליה לרבתינא, כתוב בפסוק
דלעיל "ושבב איש אותה שכבת זרע", פרט לרבא אחר,
שיש קינוי של הבעל שהתרה בה שלא תסתר עם פלוני, אך לא
לביאה ממש בהוצאת זרע, אלא לדבר אחר, והוא לא נחשב קינוי.
שואלת הגמרא, מאי דבר אחר, שאמרת עליו שאינו נקרא קינוי.
מתרצת הגמרא, אמר רב ששתי, פרט לשקנינא לה שלא כדרכה
- שלא קינא לה בעלה שלא תסתר עם פלוני לביאה רגילה, אלא

מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר, כיון שכתוב בפרשת
סוטה "נממאה" "נממאה" שני פעמים, ודורשים את שני הפסוקים,
אחד שאסורה לבעל, ואחד שאסורה לבעל, והייתי סובר שהתורה
אומרת לקיים דין סוטה רק היכא דקא מיטפרא בהא זנות -
במקום שנאסרת רק מחמת זנות זו על הבעל, אבל הא - זו שקנא
לה בעלה שנסתרה עם אחד העריות, הואיל ואסורה וקיימא - כבר
אסורה על הבעל לפני הזנות הזו, אימא לא - הייתי אומר שלא
שותה, קא משמע לן שכל מה שבא הפסוק הוא רק כדי לאסור
אותה על ידי זנות זו כשלא היתה אסורה לפני כן, אך גם כשאסורה
לפני כן כגון בקרובים ועריות, יש בה דין סוטה להשקותה וכו'.
שנינו במשנה, על ידי כל העריות מקני חוץ מן הקמן [כו'] ומממי
שאינו איש. מבאר הגמרא, מה שמיעטנו קטן מקינוי, שאין הבעל
מקנא לאשתו אם נסתרה עם קטן, למדנו מהפסוק "ושבב איש
אותה" אמר רחמנא, ומדייקים, דוקא "איש" ולא קמן.
שואלת הגמרא, מה ששנינו במשנה ושאני איש - שאין הבעל
מקנא לאשתו אם נסתרה עם מי שאינו איש, למעוטי מאי - מי הוא
זה שאינו איש. מנסה הגמרא לתרץ, אילמא למעוטי שחוף - אם
נאמר שבא למעט אדם שבשרו נשחף וכלה ויבש ואין לו כח, והוא
מה שכתוב בקלות שבתורה "את השחפת". דוחה הגמרא, והאמר
שמואל שחוף כן מקני על ידו, ופוסל בתרומה שאם היה השחוף
מהפסולים בקהל, ובא על בת כהן פוסל אותה מלאכול בתרומה,
ריבואר להלן. על כל פנים רואים במפורש שהבעל מקנא לאשתו
כשנסתרה עם שחוף, ואי אפשר לפרש שזו כוונת המשנה "שאינו
איש".
ומבררת הגמרא את עצם דברי שמואל, לפני שתמשיך לברר מה
כוונת המשנה "שאינו איש". מה שאמר שמואל ששחוף מקני על
ידו, שואלת הגמרא פשיטא, למה שלא יקנא הבעל. ומתרצת
הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר כיון שהפסוק אומר בפרשת
סוטה "ושבב איש אותה שכבת זרע" אמר רחמנא, והא לאו בר
הכי הוא - והרי שחוף אינו ראוי להזריע, אם כן לא יקנא הבעל על
ידו, קא משמע לן שמקני על ידו, והלימוד של "שכבת זרע" בא
ללמד דבר אחר שיבואר להלן.
עוד מבררת הגמרא, מה שאמר שמואל על שחוף ופוסל בתרומה,
שואלת הגמרא והרי זה פשיטא, שהרי בת כהן שבה עליה אחד מן
הפסולים, כגון גוי או עבד או חלל או נתין או ממזר, נפסלה מלאכול
יותר בתרומה, ומה החידוש אם הפסול הוא שחוף.
מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר כיון שכתוב בדיני כהן
"לא יחלל זרעו" אמר רחמנא, היתה התורה יכולה לכתוב "לא
יחל" ומהכפילות "לא יחלל" דורשים שני חילולים, אחד שמחלל את
האשה ואחד שמחלל את זרעה, אם כן דוקא דאית ליה זרע ליחלל
- מי שיכול שיכול להביא זרע מחלל אשה מכהונה בביאתו, דלית
ליה זרע לא ליחלל - אבל מי שאינו יכול להביא זרע, כגון השחוף,
לא יחלל אשה מכהונה בביאתו, קא משמע לן שפוסל אותה
מכהונה.
חוזרת הגמרא לברר מה כוונת המשנה שמי "שאינו איש" אין מקני
על ידו, ואלא "שאינו איש" למעוטי עובד בוכבים, שאם האשה
נסתרה עם גוי, אין בעלה מקנא לה, שואלת הגמרא, והאמר רב
המנונא עובד בוכבים כן מקני על ידו, ופוסל בתרומה וכדלעיל.
על כל פנים רואים במפורש שהבעל מקנא לאשתו כשנסתרה עם גוי,
ואי אפשר לפרש שזו כוונת המשנה "שאינו איש".
ושוב מבררת הגמרא את עצם דברי רב המנונא, לפני שתמשיך לברר
מה כוונת המשנה "שאינו איש". מה שאמר רב המנונא שגוי מקני
על ידו, שואלת הגמרא פשיטא, למה שלא יקנא הבעל. ומתרצת
הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר כיון שאומרת התורה בפרשת
סוטה "נממאה" "נממאה" שתי פעמים, כדלעיל, ולמדנו שבא
לרבות אחר שאסורה לבעל ואחד שאסורה לבעל, והייתי סובר

ביאורים למסכת סוטה דף כז עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

לשמור עליה אפילו יום יומיים אלו, שבורחת ממנו לפתע. תיקו.
 שנינו במשנה, וְאֵלּוּ שְׁבִיטֵי דִין כּו' ומקנין להן, מי שנתחרש בעלה
 או נשטתה, או שהיה חבוש בבית האסורין.
 למדנו בברייתא, תָּנּוּ רַבֵּנּוּ, נאמר בתורה בפרשת סוטה "אִישׁ אִישׁ
 כִּי תִשָּׁטֵה אֶתָּה וּמַעֲלָה בּוֹ מַעַל", ומבררת הברייתא, מֶה תִּלְמֹד
 לְיֹמֵר "אִישׁ אִישׁ" פעמיים, ועונה, בֹּא לְרִבּוֹת כִּמוֹ שֶׁשֵּׁנִינוּ לְעֵל, וְאִשֶּׁת
 חֶרֶשׁ, וְאִשֶּׁת שׁוֹמֵה, וְאִשֶּׁת שְׁעָמוּם שֶׁהוּא אִדָּם שֶׁלָקוּ
 בַּתְּמִחוֹן לֵב, וְשֶׁחָלַף בְּעֵלָה לְמִדֵּינַת הָיִם, וְשֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית
 הָאֲסוּרִין, שְׁבִיטֵי דִין מִקְנִין לָהֶן אִם רֹאִים שֶׁמִּתְנַהֲגוֹת בְּפִרְצוֹת,
 לְפִסְקֵן מִכְּתוּבָתָן, שִׁיִּצְאוּ מִבְּעִלְיָהן בְּלִי לִקְבֹּל כְּתוּבָתָן. מבררת
 הברייתא, וְכָל - הייתי חושב שבית דין מקנין להן אף כִּדִּי לְהַשְׁקוֹתָן
 - שבית דין ישקו אותה מִי הַסּוּטָה שִׁיבְדֻקָּם כְּשֶׁאֵר סוֹטוֹת, ועונה,
 תִּלְמֹד לְיֹמֵר "וְהָבִיָּה אִשָּׁה אֶת אֲשֶׁתָּה אֶל הַכֹּהֵן", ואין בית דין
 מְבִיאִים אוֹתָהּ אֶל הַכֹּהֵן לְהַשְׁקוֹתָהּ, וְאִם הִבְרִיא בְּעֵלָה, אִינוּ יִכּוֹל
 לְהַשְׁקוֹתָהּ עַל סִמּוֹן קִינוּי בֵּית הַדִּין, כִּפִּי שֶׁמִּבְּאֵרֶת הַגִּמְרָא בְּהַמְשָׁךְ.
 רַבִּי יוֹסִי חוֹלֵק וְאֹמֵר, בֵּית דִּין מִקְנִין לָהּ אֶף כִּדִּי לְהַשְׁקוֹתָהּ, אֲמַנָּם
 הֵם עֲצָמָם אֵינֶם יִכּוֹלִים לְהַשְׁקוֹתָהּ, שֶׁהָיָה נֶאֱמַר וְהִבִּיא אִשָּׁה אֶת
 אֶשְׁתָּה, אֵלָּא וְלִבְשִׁיצָא בְּעֵלָה מִבֵּית הָאֲסוּרִין הוּא יִשְׁקָהָ.
 שוואלת הגמרא, בְּמַאי קָא מִפְּלִגִּי - בְּמָה חוֹלְקִים רַבֵּנּוּ וְרַבִּי יוֹסִי.
 עונה הגמרא, רַבֵּנּוּ סְבָרִי שֶׁאֵין הִבְעֵל יִכּוֹל לְהַשְׁקוֹתָהּ עַל סִמּוֹן קִינוּי
 בֵּית הַדִּין מִשּׁוּם דְּבָעֵינָן "וְקִינָא וְהָבִיא" - שֶׁנֶּאֱמַר "וְקִינָא אֶת
 אֶשְׁתָּה", וְהִבִּיא אִשָּׁה אֶת אֶשְׁתָּה, דּוֹרְשִׁים הַסְּמִיכוֹת שְׁדוּקָא אִם
 הִבְעֵל קִינָא לָהּ, הוּא יִכּוֹל לְהִבְיָאָהּ לְהַשְׁקִינָהּ, וְרַבִּי יוֹסִי סְבָרִי לֹא
 בְּעֵינָן "וְקִינָא וְהָבִיא" - אֵין לְדֹרוּשׁ הַסְּמִיכוֹת, וְהִבְעֵל יִכּוֹל
 לְהַשְׁקוֹתָהּ עַל סִמּוֹן קִינוּי בֵּית הַדִּין, לִכֵּן כְּשִׁיִּצָּא הִבְעֵל מִבֵּית
 הָאֲסוּרִים יִשְׁקָהָ, אִף עַל פִּי שְׁבִיטֵי דִין קִינָא לָהּ.
 למדנו בברייתא, תָּנּוּ רַבֵּנּוּ, כתוב בתורה בסוף פרשת סוטה "זֹאת
 תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת, אִשֶּׁר תִּשְׁמָחָה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה", וּפְסוּקָה זֹה
 מִיּוֹתֵר, וְכֹא כִּדִּי לְהַקְשִׁי אִישׁ לְאִשָּׁה שְׁדִינִי אִשָּׁה כְּאִישׁ, וְאִשָּׁה לְאִישׁ
 שְׁדִינִי אִישׁ כְּאִשָּׁה.
 שוואלת הגמרא, לְמַאי הִלְכָּתָא - לַעֲנֹךְ מֶה הוֹקְשָׁה, מֶה לְמַדּוֹ אִשָּׁה
 מֵאִישׁ וְכֹה לְמַדּוֹ אִישׁ מֵאִשָּׁה.
 עונה הגמרא, אָמַר רַב שְׁשֵׁת, אִשָּׁה מֵאִישׁ לֹמְדִים, שְׁכָשֶׁם שְׁאָם
 הוּא סוּמָא - עִיּוֹר, לֹא הָיָה מִשְׁקָה, דְּכִתְבִּיב בַּתּוֹרָה בְּפִרְשַׁת סוֹטָה
 "וְנִעְלָם מִעֵינֵי אִישָׁהּ", תִּיבַת "עֵינֵי" מִיּוֹתֵר וְכֹה לְמַדּוֹ דּוּקָא מִי
 שְׁרֹאָה בְּעֵינֵי, כִּךְ הִיא אִם הָיְתָה סוּמָא לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה.
 רַב אֲשִׁי אָמַר, אִישׁ מֵאִשָּׁה לֹמְדִים, כְּשֶׁם שְׁחִינָתָה - שֶׁאֵין לָהּ רִגְלָה
 וְנִידִימָתָה - שֶׁאֵין לָהּ יָד לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה דְּכִתְבִּיב בַּתּוֹרָה בְּפִרְשַׁת
 סוֹטָה

דוּמָה - אִשָּׁה שְׁכּוֹלָם מְדַבְּרִים עַל גִּיאופִּידָה, וְאֵל יִשָּׁא בֵּית דוּמָה,
 שָׁזוּ - הַדּוּמָה, בָּאָה מִזִּיפָה בְּשָׂרָה, שֶׁהָיָה אִמָּה כְּשֶׁרָה הִיְתָה, וְזוֹ -
 בֵּת הַדּוּמָה, בָּאָה מִזִּיפָה פְּסוּלָה, שֶׁכֵּיּוֹן שֶׁמִּלְעִיזִים עַל אִמָּה, יִתְכַּן
 שֶׁאֵכֵן הִיא בֵּת מִמּוֹד אוֹ גִּי. וְרַבִּי יוֹחָנָן חָלַק עַל שְׁמוּאֵל וְאָמַר, עֲדִיף
 שִׁישָׁא אֲדָם בֵּית דוּמָה, וְאֵל יִשָּׁא דוּמָה, שָׁזוּ - בֵּת הַדּוּמָה בְּעֲצָמָה
 עוֹמֶדֶת בְּחֻזְקָה בְּשָׂרָה, שֶׁהָיָה עֲלֶיהָ אֵין שׁוֹם רִינוּנִים, וּמוֹתֵר
 לְבַעֲלָה כִּיּוֹן שְׁרׁוֹב בְּעִילוֹת אַחֵר הִבְעֵל חוֹזָקָה שֶׁאִמָּה הִתְעַבְּרָה
 מִבְּעֵלָה שֶׁהוּא אִבִּיהָ שֶׁל זֶה, וְזוֹ - הַדּוּמָה, אֵינָה עוֹמֶדֶת בְּחֻזְקָה
 בְּשָׂרָה, שֶׁהָיָה כּוֹלֵם מִרְגָּנִים עֲלֶיהָ שֶׁמִּזְנֶה תַּחַת בְּעֵלָה, וְאִסּוּרָה עֲלֵיו
 וְאִינוּ יוֹדְעֵי וְכֹא עֲלֶיהָ בְּאִסּוּר.
 שוואלת הגמרא, מִיְּתִיב, נוֹשָׂא אֲדָם דוּמָה, וּמִשְׁמַע שְׁעֲדִיף מִבֵּת
 דוּמָה, וְקִשָּׁה עַל רַבִּי יוֹחָנָן.
 מִתְרַצֵּת הַגִּמְרָא, אָמַר רַבָּא, יֵשׁ לְבַרֵּר הָעֵנִין, וְתִסְבְּרָא נוֹשָׂא
 לְבִתְחֻלָּה - וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעַתְךָ שְׁכוּנַת הַבְּרִייתָא הִיא שְׁמוֹתָהּ
 לִישָׁנָה לְכַתְחִילָהּ, וְהָיָה תִּזְנֶה תַּחְתֵּיהָ. אֵלָּא וְדָאִי חִיבִים לִתְכַּן אֶת
 דְּבָרֵי הַבְּרִייתָא וְלִשְׁנׁוֹת בָּהּ, אִם נוֹשָׂא בְּדִיעְבַּד דּוּמָה מוֹתֵר בָּהּ, וְאִם
 כְּכֹר שֶׁבִּשְׁנוֹ הַבְּרִייתָא וְהוֹסְפֵנוּ בָּהּ שֶׁמִּדּוּבֵר בְּדִיעְבַּד, תָּנִי גַּמִּי -
 אֲפֻשֶׁר גַּם לְהוֹסִיף שֶׁאֵם נוֹשָׂא בֵּית דוּמָה מוֹתֵר.
 וּפּוֹסֶקֶת הַגִּמְרָא, וְהִלְכָּתָא, יִשָּׁא אֲדָם בֵּית דוּמָה וְאֵל יִשָּׁא דוּמָה,
 כְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְתָנִי רַב תַּחְלִיפָא בְּרַמְבַּרְכָּא - שֶׁהָיָה מֵאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל,
 קָמִיָּה דְּרַבִּי אֲבָהוֹן, אִשָּׁה שֶׁהִיא מוֹנֶה, בְּנִיָּה בְּשָׂרָה וְלֹא חוֹשִׁשִׁים
 שְׁמָא אֵינֶם מִבְּעֵלָה וְהֵם מִמּוֹזִים, כִּיּוֹן שֶׁחֻזְקָה שְׁרׁוֹב בְּעִילוֹת אַחֵר
 הִבְעֵל. לִכֵּן עֲדִיף לִישָׁא בֵּת דּוּמָה, כִּיּוֹן שֶׁהִיא כְּשֶׁרָה, וְתוֹהִיָּה תַּחְתֵּיהָ
 בְּחֻזְקָה הִיְתֵר, מֵאֲשֶׁר לִישָׁא דּוּמָה עֲצָמָה שֶׁמִּחְטִיאָה אוֹתוֹ שְׁחִי עֲמָה
 בְּאִסּוּר כִּיּוֹן שֶׁמִּזְנֶה עִם אַחֲרִים מִרְצוּנָה.
 שוואלת הגמרא, בְּעֵי רַב עֲמָרָם, הִכְלָל שֶׁאֲמַרְנוּ שְׁרׁוֹב בְּעִילוֹת אַחֵר
 הִבְעֵל, וְאִשָּׁה מוֹנֶה בְּנִיָּה כְּשֶׁרִים, מֶה הִדִּין בִּאִשָּׁה שֶׁהִיְתָה פְּרוּצָה
 בְּיוֹתֵר, שִׁישׁ לְחֹשׁוֹשׁ שְׁרׁוֹב בְּעִילוֹתֶיהָ אֵינֶן עַל יָדִי בְּעֵלָה אֵלָּא
 מֵאַחֲרִים, מֶה, הָאֵם בְּנִיָּה כְּשֶׁרִים. וּמִבְּאֵרֶת הַגִּמְרָא, אֵלִיבָא דְּמָאן
 דְּאָמַר אֵין אִשָּׁה מִתְּעַבְּרַת אֵלָּא סְמוּךְ לוֹוֹסְתָהּ - שֶׁהִיא אִשָּׁה
 מִתְּעַבְּרַת בְּדֶרֶךְ כָּל יוֹם אַחֵר לִפְנֵי שְׁוֹסְתָה צָרִיךְ לְהוֹפִיעַ, לֹא תִיבְעִי
 לָךְ - אֵין לָנוּ שְׂאֵלָה, וּפְשׁוּט שֶׁבְּנִיָּה אֵינֶם כְּשֶׁרִים, דְּלֹא יָדַע בָּהּ וְלֹא
 מִנְּטֵר לָהּ - שֶׁהָיָה בְּעֵלָה לֹא יִכּוֹל לְדַעַת מִתִּי גִיַּע וְוֹסְתָה כִּדִּי לְשִׁמְרָה
 בְּיוֹם שֶׁלִּפְנֵי כֵּן שֶׁלֹּא תִזְנֶה עִם אַחֲרִים כִּדִּי שֶׁלֹּא תִתְעַבֵּר. כִּי תִיבְעִי
 לָךְ - אֲמַנָּם יֵשׁ לָנוּ שְׂאֵלָה אֵלִיבָא דְּמָאן דְּאָמַר אֵין אִשָּׁה מִתְּעַבְּרַת
 אֵלָּא סְמוּךְ לְמִכְלִילָתָהּ - לִפִּי הַדַּעָה הַחוֹלְקָה, וְסוֹבֵרֶת שֶׁהִיא אִשָּׁה
 מִתְּעַבְּרַת בְּדֶרֶךְ כָּל בְּלִיל טְבִילָתָהּ אוֹ לְמַחֲרָה, נִסְתַּפְקֵנוּ מֵאִי, הָאֵם
 בְּיוֹן דִּידַע בָּהּ בְּעֵלָה מִתִּי לִיל טְבִילָתָהּ, נְטוּרִי מִנְּטֵר לָהּ - הוּא
 שׁוֹמֵר אוֹתָהּ בְּיוֹם יוֹמִיִּים שֶׁאֲחֵר הִטְבִּילָהּ שֶׁלֹּא תִזְנֶה כִּדִּי שֶׁלֹּא
 תִתְעַבֵּר מֵאַחֲרִים, אוֹ דְּלִמָּא בְּיוֹן דְּפְרוּצָה בְּיוֹתֵר לֹא מִצְלִיחַ בְּעֵלָה

אגרות קודש

ב"ה, ו' אייר, תשי"ג

ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה"ר ירחמיאל

שי שוי"ב

שלום וברכה!

... מ"ש ע"ד המנהג שלא לגלח שערות הן עד מלאת לו שלש שנים. הנה ימצא זה בסו"ס
 שבעים תמרים (מסיק שם דתספורת ראשונה של קטן חנוך מצוה היא. ועפמ"ש בבאה"ט ושע"ת

המשך בעמוד קפט

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף כז עמוד א

רש"י

תוספות

דומה. נטענת ונדברת בפי כל על ניאופיה. דומה לשון קלסה ודבור, כדאמר' בנדה וזו
 דומת עירך עלתה ביה, והוא לא חשד הוא אלא דבור יתר שהיו נדברים בה על
 חביבותה של בעלה. ואם קלסה לשון דבור יתר הוא, לפיכך הוא נהפך ללשון שבח
 וללשון גנאי כדאמר (שמואל א' וזו) בנא מביאה פסולה. שקא מעובד כוכבים או
 ממור' [שזו]. הבת עומדת בחזקת פשרות ומתרת
 לבעלה. ולספה פסולה לא חיישין, דרב
 בעילות אחר הבעל ומבעלה נהעברה וזו אינה
 עומדת בחזקת פשרות. שמונה תחתיו ונאסרת
 עליו והוא אינו רואה ואינו מפרשה וקא עליה
 באסור: וחסברא נישא לכתחלה. דא ודאי
 מקלקלה ליה, אלא על פרוך משבשתא היא
 ובעית לתרצה ולמתני אם נשא אדם דומה
 מותר. וכוון דבעית לתרצה אלקא תנא לאו
 דוקא ולא מותרין מנה. דאיכא למימר בהא נמי
 טעה והני נמי בת דומה. ואנן נמי כי אמרין יא
 אדם זו ולא יא אלא דמי שאינו מוצא אל שתיים
 אחת, אבל אלא דמי שאינו מוצא אל שתיים
 אלו יא זו ולא יא זו: דהני רב תחליףא בו.
 הלכך בת דומה כיון דכשרה היא טוב לו
 שישאנה שתהא תחתיו בחזקת החר, ואל יא
 דומה שמקלקלה לשמש עמה משבשתא לה.
 היתה פרוצה ביותר. דאיכא למיחש דרב
 בעילותיה משל אחרים: מהו. שהיו בניה פשרים:
 אין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה. לפני וסת
 נדחתה יום אחד, ולא ידע הבעל את וסת נדחתה
 דלגורה אותו היום מלונות שלא תתעבר בנאות:
 כי תביעי לך בו. פלוגתא במס' נדה וזו לא:
 סמוך לטבילתה. לאחר שטבלה ביום טבילתה
 או ליום מתו: לא דלמא כיון דפרוצה היא ביותר:
 לא מצי מנטר לה. שנשמשת מאכלו פתאום:
 וקנא והביא. המקנא לה ישקנה. ואי שקנא בקנא
 נמי הא כתיב את אשתו דמשמע דבעלה מקנא
 לה ולא אחר, הא מתרבי מאיש איש: איש
 תשקה אשה תחת אישה. קרא ומירא הוא
 לדרשה בסוף הפרשה. זאת תורת הקנאות וגו':
 להקיש איש לאשה. בדמפרש אגול למאי
 הלקחא: רב איש אפר בו. מר מפרש הקישא
 דאיש לאשה, ומר מפרש הקישא דאשה לאיש
 ולא פליגי:
 והעמיד
 לא היתה שותה. רב איש אפר: בשם שחיגרת וגידימת לא היתה שותה, דכתיב:
 "ויעלם מעיני אישה", כך היא, אם היתה סומא
 בשם שאם הוא סומא לא היה משקה, דכתיב:
 "ויעלם מעיני אישה", כך היא, אם היתה סומא
 "והעמיד

דומה. פירש ר"ח שמלעיון עליה בני אדם שהיא מזנה כדגרסין (ביבמות דף כה). ואמר
 אביי אמרה לי אם דומי דמתא יומא ופלגא הוא עד שישאו ויתנו בה מוחרות
 בלבנה פי' מוחרות נשים שטות פשות משור כך מפרש בגמרא א"י. מה שהביא רבינו זנאל
 דומי דמתא יומא ופלגא לא הביא אלא לראיה ללשון דומה לזות שפתיים הוא ומידו הכא
 לא מיירי בדומה כה"ג דא"כ אפי' כנס יוציא דהא
 פסקין הוה בפ"ד דיבמות (דף כה). כרבי בקלא
 דלא פסקי היכא דדומי מתא יומא ופלגא דקאמר
 הואיל ומכשר הדבר תצא ואפילו רבי יוחנן מודי
 הכא אם כנס דלא יוציא: רוב. בעלות אחר
 הבעל. לא איירי אלא בקלא דפסק דפסקין כרב
 (יבמות כה). דלא תצא דרוב בעילות אחר הבעל
 ואע"ג דרב דאמר בסוף פרק אלמנה ביבמות (דף
 סט) הבא על ארוסתו בבית חמיו הולד ממור
 ומוקי בגמרא בדדימא מיניה ומעלמא ולא שדינן
 לה בתר ידיה דוקא ארוס שאין מצוי אצלה אבל
 בבעל שבנסה מודי לשמואל שאין שלדוקא ארוס
 שתוקי ובגן דליתא לדומה גופא קמן דלישילה
 אבל איתא קמן ואמרה לכשר נבעלתי נאמנת
 דאמרין בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עה). גבי
 ארוסה שעירבה אע"ג דמוקמינן לה בפרק אלמנה
 לכ"ג (יבמות סט) כגון דדימא מעלמא מאי
 שתוקי דאמר שמואל בדוקי שבודקין את אמו
 ואומרת לכשר נבעלתי דאמר רב יוחנן אמר
 שמואל הלכה כרבן גמליאל דאמר היא נאמנת
 דאפילו ברוב פסולין אצלה והוא הדין האי
 דקאמר הכא אל יא בת דומה כגון דליתא
 לדומה קמן דנישילה אבל איכא למתמה
 ללישא תתרא דאמר בפרק אלמנה בבא עליה
 דכ"ג לא פליגי דבתר ידיה שדינן והא הכא
 דבעלה קבוע אצלה כל שעה לא שדי ליה
 שמואל בתריה דבעל בתר ארוס לא כל שכן ואפי'
 אם תמצא לומר דשאני הוה ידיעין בברור דבא
 עליה ארוס אבל הכא גבי בעל לא ידיעין ביאה
 ודאית דבא עליה מימ' לרבא תקשה דאמר אפי'
 בארוסה שעירבה אמר מסתברא דלא דימא
 מיניה בזה קאמר רב הולד ממור ושמואל אמר
 הולד שתוקי אבל דימא מיניה בתר ידיה שדינן
 ליה ואפי' לרב וכ"ש לשמואל והא הכא אע"ג
 דאית לה בעל קבוע והוה לן למימר רוב בעילות
 אחי הבעל ולא שדי ליה בדידיה כ"ש הוה:
 אליבא דמיד אין אשה מתעברת אלא סמוך
 לווסתה וכו'. י"ל כגון שלא קבעה וסת והוה
 דהמ"ל ובגן דלא קבעה וסת לא תבעי לך כי
 תבעי לך היכא דקבעה וסת אלא מילתא

דפסיקא נקט תימא לרבי והא אמרי הוה בפ' חמפלת (נדה דף כה) הוהא שפירא דאתא לקמיה דמר שמואל אמר האי רב מ"א יומא הוא וחשיב מיום דאולוה לטבילה עד הוהא יומא ולא
 הוה אלא מ' יומא אמר האי בנדרותה בעל ונפתיה ואורי ותקשה למ"ד סמוך לווסתה ונראה דמ"ד סמוך לווסתה רוב עיבורין קאמר מידו מודי דיומנין מיקרי דמיעברה נמי סמוך לטבילתה
 או באחד מאותן הימים שבין טבילתה לווסתה וכן למ"ד סמוך לטבילתה: איש לרבות אשת חרש וכו'. נראה דעיקר קרא לא איצטרך אלא לאוסרה לבעל ולבעול ע"י קניו זה אבל
 משום לפוסלה מבחובתה לא צריך קרא דהא אפילו רבן שמעון בן גמליאל דאמר בפרק בתרא דכתובות (דף ק) כתובת אשה דאורייתא לאו ממש דאורייתא אלא אית ליה סמך דאורייתא
 כדאמרין הוה בפ"ק (ד'.) מכאן סמכו בכתובת אשה מן התורה אלא הנה נדקת כתובה מילתא אנב אורחיה קמ"ל דעוברת על דת צריכה התראה להפסיק בתוכה: ר"ל מאי
 אמר כשם שחזרת וגידמת אינה שותה דכתיב והעמיד הכהן את האשה. תימא לר"י מאי שנא אבא דממעט מהעמיד חזרת וגבי ערכין דכתיב והעמיד והעריך לא ממעט אלא גוסס בפ"ק
 דערכין (דף ד.) וכן העמדה דכתיב בקדשים בעלי מומין דאמר' בפרק השוחט (חולין ל.) שחטה ועדיין מפורסכת דבת העמדה והערכה היא וגבי יבם כתיב (דברים כה) ועמד ואמר ואפ"ה
 חליץ נחתכו רגליו ולמטה מן הארכובו מיהו מחליצה לא תקשי דהוה מפרש טעמא משום דכתיב בה מעל רגלו ועיקר קרא דועמד ואמר כדיריש ליה בספרי מלמד שאינו אמר דבריו
 אלא בעמידה ותיקין מדרבי רחמנא בן חרש לערכין ש"מ דאהעמדה ממש לא קפיד רחמנא וכן בהמה בעלת מום עיקרה לפיין עומדת ולא חילק בה הכותב בין בעלת מום אפי' נשכר או
 נחתכו רגליה דלא עדיף מאדם דלא קפיד קרא אעמידה: דכתיב והעמיד הכהן את האשה ונתן על כפיה. אי קשיא דהבא משמע דרב אשי בעי קרא דכתיב ובפרק גמור הדין (סנהדרין
 מה) אמרי' אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ומי לא בעינן קרא דכתיב והתן היה אחד מהם גידס או חזר וכו' מאי טעמא לאו משום דבעינן קרא דכתיב לא משום דכוליה
 קרא יתירא הוא דמשמע אי לאו דהוי יתירא דרב בעינן קרא דכתיב בשלמא דרב שנת דממעט סומא מעיני איכא למימר קרא יתירא דהוה מצי למימר ונעלם מאישה וכן והעמיד דאמר

רב אשי איכא למימר קרא יתירא הוא דהא כתיב והעמידה

1 לפני ה' וכן הא דאמר בר מר רב אשי דאילמת אינה שותה משום דכתיב ואמרה ואפי' למיד
2 (סנהדרין דף מה) לא בעינן קרא בדכתיב מודה דאילמת אינה שותה משום דלא מציא
3 לקבולי שבעה ואפי' גבי חליצה דקרייה לא מעבבא אילם ואילמת שחלצו חליצתן פסולה
4 משום דר' זורא כל הראוי לבילה אלא ונתן על כפיא א"ע דלאו קרא יתירא הוא בעי קרא
5 בדכתיב והכי משמע בפרק שלשה מינין בביר דרף

הדרן עלך ארוסה

3 **בְּשֵׁם.** כָּךְ בּוֹדְקִין אוֹתָהּ. בִּגְמִי מִפְּרֹשׁ לָהּ
4 שֶׁנֶּאֱמָר וְכָאן. בִּגְמִי מִפְּרֹשׁ אִי יִרְוּ
5 יִתְרָא דְרִישׁ אוּ וְכָאן וְכָאן יִתְרִי דְּכִתְיִב
6 בְּעִנְיָנָא: נִטְמָאָה וְנִטְמָאָה. יִרְוּ יִתְרָא דְרִישׁ, אֲשֶׁר
7 תִּשְׁשָׁה אִשָּׁה תַּחַת אִשָּׁה וְנִטְמָאָה. כָּךְ הָיָה
8 וְכִרְתָּה דֹרֶשׁ. יִרְוּ יִתְרָא: שְׁתֵּי פְעָמִים. וְנִטְמָרָה
9 וְהָיָה נִטְמָאָה לֹא מִמְיָנָא הוּא, דְּאִיִּקְמָנָא
10 לְטִמְאָה וְדָאִית בְּעַד אֲחֵר בְּפִי' (וְשֵׁל כֹּה) אֲלָא
11 וְקָמָא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נִטְמָאָה, וְהָיְתָה אִם
12 נִטְמָאָה. עוֹד כְּתִיב אֲשֶׁר תִּשְׁשָׁה אִשָּׁה תַּחַת
13 אִשָּׁה וְנִטְמָאָה, וּבִגְמִיָּא דְרִישׁ לֹה רִ"ע לְתַרְוּמָה
14 וְרַבִּי נָמִי מוֹדִי, וְהָיָה דְּנָקֵט הָקָא תְרִי מְוִיָּה וְהוּ
15 לֹא. מִשּׁוֹם דְּשִׁמְעִין לִרְ"ע דְּרִישׁ בַּעַל וּבִזְעַל
16 מִרְבּוּיָא דְרִישׁ יִתְרָא, וְקָלָא רַבִּי בַּעַל וּבִזְעַל
17 מִנְטְמָאָה וְנִטְמָאָה נִפְקִי, לֹא דְרִישׁ יִרְוּ: בּוּ בְיוֹם
18 דְרִישׁ. בְּסִי' בְּרִכּוֹת (וּף כֹּה) מִנְרִינָן דְּכָל הָיָא
19 דְּתָנִי בּוּ בְיוֹם הוּא יוֹם שְׁהוּשִׁיבִי אֶת רִיא בִן
20 עֲזַרְיָה לְנִשְׁאִיתוֹ. שְׁנִתְּרָבוּ תַלְמִידִים שְׁתָּנוּ רִשּׁוֹת
21 לְכֶסֶם לְכָל, שְׁקָה רַבִּן גְּמִלְיָא אֹמֵר כָּל תִּחַ
22 שְׁאִין תּוֹבוּ בְּכֹרֹא אֵל יִכְנֹס לְבַהֲמִיד, וְהָיְתָה תּוֹרָה
23 בּוּ בְיוֹם וְלֹא הָיְתָה הִלְכָה תְּלוּיָה בֵּית הַמִּדְרָשׁ
24 שְׁלֹא פְרִשְׁתּוּ. וְהָיָה דְּתָנִי לֹה הָקָא, נִרְאָה בְּעִינִי
25 דְּהָךְ דְרִישׁה וְנִטְמָאָה וְנִטְמָאָה לְדַעֲלִיל נָמִי בּוּ בְיוֹם
26 הָוָה: כָּלִי תִרְשׁ הוּא רֹאשׁוֹן, שְׁנִטְמָא מִן הָשָׁרָן,
27 וְהִתְכַּל שְׁבָתוֹבוּ שֵׁנִי, שְׁנִטְמָא בְּכָלִי: אִינוּ אֹמֵר
28 שָׂמָא. כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ שָׂמָא, אֲלָא יִטְמָא. לְמַדְרָשׁ
29 נָמִי יִטְמָא שְׁמִטְמָא אַחֲרֵיהֶם: לְפָד עַל כָּפֵר שֵׁנִי.
30 לְהִכִּי נָקֵט כָּפֵר, לְפִי שְׁהוּא מְצוֹי בְּתַנּוּר שְׁהוּא
31 כָּלִי תִרְשׁ: שְׁפִטְמָא אֶת הַשְּׁלִישִׁי. בְּתַרְוּמָה וְאִפִּי
32 בְּחִלּוֹן, דְּקָרָא שְׁקָמָא כְּתִיב: עֲתִיד דֹּר אַחֵר. מִן
33 הַעֲתִידִין לְכַבֵּשׁ שְׁטִתּוֹרָה אֶת הַשְּׁלִישִׁי אֶף בְּתַרְוּמָה,
34 שְׁאִין לוּ מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה, וְאָנָּה הוּא דְּשִׁמְטָאִין
35 לִיה בְּתַרְוּמָה מִקְוִי בְּמִפְרֹשׁ בְּגִמְרָא, דְּדוֹר אַחֵר
36 פְּרִיךְ לִיה לְקוֹי בְּדִלְקָנָן בְּגִמְרָא: יִרְעִי תַלְמִידִךְ
37 מִכִּיָּא מִקְרָא שְׁהוּא שָׂמָא. אֶף בְּחִלּוֹן: מִגִּישׁ, רִבְקָה
38 פְּנִיָּה מִרְיָעָה וּמִבְּתִים וּמִאִילָנוֹת לְנוֹי הָעִיר
39 לְהִיּוֹת לֹה לְאִירִי, וְאֶלְפִים לֹה הָקֹבֵר וְלִתְתֵּן
40 לְלִזְוִם, וְלֹא נִקְמָר אֲלָא לִיצִיאַת תַּחֲוֹם שְׁבָת:
41 שְׁבָת וּבְרִיָּם. וְאֶלְפִים כְּסִיב תָּנִנוּ לְלִזְוִם, מִהֵם
42 הַנִּיחֻו אֶלְף כְּסִיב הָעִיר לְמַגֶּרֶשׁ, וְהַשָּׂאָר שְׁבָת
43 וּבְרִיָּם: שְׁאִין תִּל' לְאַמְרֵי. שְׁאִינוּ דּוֹמָה לְשָׂאָר
44 לְאַמְרֵי שְׁבָתוֹרָה שֶׁהִשְׁכִּיחַ מִדְּבַר הַדְּבַר לְמִשָּׁה
45 לְחֻזּוֹר הוּא וְלֹאמְרוֹ לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל כָּאן אִין לּוֹמֵר
46 כֹּן: בְּקוֹרָא אֶת הַתֵּלֵל. בִּגְמִי מִפְּרֹשׁ: בְּקוֹרִין אֶת
47 שְׁמֵעַ, בְּקוֹרָא מִפְּרֹשׁ: מִאֲחֵבָה. שְׁאִינוּ אֶת
48 הַמִּקְוֶה: שְׁקוֹל. מִשְׁקָלוֹ שְׁוֶה מִכְרִיעַ לְכָאן וּלְכָאן:
49 לוֹ אֵין בִּיחֵל אוּ אֵין בִּיחֵל. וְהָיָה יוֹסִי קִטְלִי
50 הָלֹא הוּא הוֹרֵגֵנִי לֹא אִיחֵל לוֹ עוֹד, דִּישׁ לֹא
51 שְׁהוּא נִדְרָשׁ כִּמּוֹ לוֹ בְּלִמִּיד יִרְוּ בְּמִפְרֹשׁ
52 בְּגִמְרָא: מִיִּצְרָה. מִדְּגָתָהּ הַפּוֹרְעָנוֹת שְׁלֹא תָבֹא
53 עָלֶיהָ: יִרָא אֲלֵיהֶם. וְלֹא אֹתָם אֵלֵיהֶם: תַּלְמִיד
54 תַּלְמִידִךְ. תַּלְמִידוֹ שֶׁל רִ"ע הָיְתָה: גְּמִי' דֹּא

3 **בְּשֵׁם.** כָּךְ בּוֹדְקִין אוֹתָהּ. בִּגְמִי מִפְּרֹשׁ לָהּ
4 שֶׁנֶּאֱמָר וְכָאן. בִּגְמִי מִפְּרֹשׁ אִי יִרְוּ
5 יִתְרָא דְרִישׁ אוּ וְכָאן וְכָאן יִתְרִי דְּכִתְיִב
6 בְּעִנְיָנָא: נִטְמָאָה וְנִטְמָאָה. יִרְוּ יִתְרָא דְרִישׁ, אֲשֶׁר
7 תִּשְׁשָׁה אִשָּׁה תַּחַת אִשָּׁה וְנִטְמָאָה. כָּךְ הָיָה
8 וְכִרְתָּה דֹרֶשׁ. יִרְוּ יִתְרָא: שְׁתֵּי פְעָמִים. וְנִטְמָרָה
9 וְהָיָה נִטְמָאָה לֹא מִמְיָנָא הוּא, דְּאִיִּקְמָנָא
10 לְטִמְאָה וְדָאִית בְּעַד אֲחֵר בְּפִי' (וְשֵׁל כֹּה) אֲלָא
11 וְקָמָא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נִטְמָאָה, וְהָיְתָה אִם
12 נִטְמָאָה. עוֹד כְּתִיב אֲשֶׁר תִּשְׁשָׁה אִשָּׁה תַּחַת
13 אִשָּׁה וְנִטְמָאָה, וּבִגְמִיָּא דְרִישׁ לֹה רִ"ע לְתַרְוּמָה
14 וְרַבִּי נָמִי מוֹדִי, וְהָיָה דְּנָקֵט הָקָא תְרִי מְוִיָּה וְהוּ
15 לֹא. מִשּׁוֹם דְּשִׁמְעִין לִרְ"ע דְּרִישׁ בַּעַל וּבִזְעַל
16 מִרְבּוּיָא דְרִישׁ יִתְרָא, וְקָלָא רַבִּי בַּעַל וּבִזְעַל
17 מִנְטְמָאָה וְנִטְמָאָה נִפְקִי, לֹא דְרִישׁ יִרְוּ: בּוּ בְיוֹם
18 דְרִישׁ. בְּסִי' בְּרִכּוֹת (וּף כֹּה) מִנְרִינָן דְּכָל הָיָא
19 דְּתָנִי בּוּ בְיוֹם הוּא יוֹם שְׁהוּשִׁיבִי אֶת רִיא בִן
20 עֲזַרְיָה לְנִשְׁאִיתוֹ. שְׁנִתְּרָבוּ תַלְמִידִים שְׁתָּנוּ רִשּׁוֹת
21 לְכֶסֶם לְכָל, שְׁקָה רַבִּן גְּמִלְיָא אֹמֵר כָּל תִּחַ
22 שְׁאִין תּוֹבוּ בְּכֹרֹא אֵל יִכְנֹס לְבַהֲמִיד, וְהָיְתָה תּוֹרָה
23 בּוּ בְיוֹם וְלֹא הָיְתָה הִלְכָה תְּלוּיָה בֵּית הַמִּדְרָשׁ
24 שְׁלֹא פְרִשְׁתּוּ. וְהָיָה דְּתָנִי לֹה הָקָא, נִרְאָה בְּעִינִי
25 דְּהָךְ דְרִישׁה וְנִטְמָאָה וְנִטְמָאָה לְדַעֲלִיל נָמִי בּוּ בְיוֹם
26 הָוָה: כָּלִי תִרְשׁ הוּא רֹאשׁוֹן, שְׁנִטְמָא מִן הָשָׁרָן,
27 וְהִתְכַּל שְׁבָתוֹבוּ שֵׁנִי, שְׁנִטְמָא בְּכָלִי: אִינוּ אֹמֵר
28 שָׂמָא. כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ שָׂמָא, אֲלָא יִטְמָא. לְמַדְרָשׁ
29 נָמִי יִטְמָא שְׁמִטְמָא אַחֲרֵיהֶם: לְפָד עַל כָּפֵר שֵׁנִי.
30 לְהִכִּי נָקֵט כָּפֵר, לְפִי שְׁהוּא מְצוֹי בְּתַנּוּר שְׁהוּא
31 כָּלִי תִרְשׁ: שְׁפִטְמָא אֶת הַשְּׁלִישִׁי. בְּתַרְוּמָה וְאִפִּי
32 בְּחִלּוֹן, דְּקָרָא שְׁקָמָא כְּתִיב: עֲתִיד דֹּר אַחֵר. מִן
33 הַעֲתִידִין לְכַבֵּשׁ שְׁטִתּוֹרָה אֶת הַשְּׁלִישִׁי אֶף בְּתַרְוּמָה,
34 שְׁאִין לוּ מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה, וְאָנָּה הוּא דְּשִׁמְטָאִין
35 לִיה בְּתַרְוּמָה מִקְוִי בְּמִפְרֹשׁ בְּגִמְרָא, דְּדוֹר אַחֵר
36 פְּרִיךְ לִיה לְקוֹי בְּדִלְקָנָן בְּגִמְרָא: יִרְעִי תַלְמִידִךְ
37 מִכִּיָּא מִקְרָא שְׁהוּא שָׂמָא. אֶף בְּחִלּוֹן: מִגִּישׁ, רִבְקָה
38 פְּנִיָּה מִרְיָעָה וּמִבְּתִים וּמִאִילָנוֹת לְנוֹי הָעִיר
39 לְהִיּוֹת לֹה לְאִירִי, וְאֶלְפִים לֹה הָקֹבֵר וְלִתְתֵּן
40 לְלִזְוִם, וְלֹא נִקְמָר אֲלָא לִיצִיאַת תַּחֲוֹם שְׁבָת:
41 שְׁבָת וּבְרִיָּם. וְאֶלְפִים כְּסִיב תָּנִנוּ לְלִזְוִם, מִהֵם
42 הַנִּיחֻו אֶלְף כְּסִיב הָעִיר לְמַגֶּרֶשׁ, וְהַשָּׂאָר שְׁבָת
43 וּבְרִיָּם: שְׁאִין תִּל' לְאַמְרֵי. שְׁאִינוּ דּוֹמָה לְשָׂאָר
44 לְאַמְרֵי שְׁבָתוֹרָה שֶׁהִשְׁכִּיחַ מִדְּבַר הַדְּבַר לְמִשָּׁה
45 לְחֻזּוֹר הוּא וְלֹאמְרוֹ לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל כָּאן אִין לּוֹמֵר
46 כֹּן: בְּקוֹרָא אֶת הַתֵּלֵל. בִּגְמִי מִפְּרֹשׁ: בְּקוֹרִין אֶת
47 שְׁמֵעַ, בְּקוֹרָא מִפְּרֹשׁ: מִאֲחֵבָה. שְׁאִינוּ אֶת
48 הַמִּקְוֶה: שְׁקוֹל. מִשְׁקָלוֹ שְׁוֶה מִכְרִיעַ לְכָאן וּלְכָאן:
49 לוֹ אֵין בִּיחֵל אוּ אֵין בִּיחֵל. וְהָיָה יוֹסִי קִטְלִי
50 הָלֹא הוּא הוֹרֵגֵנִי לֹא אִיחֵל לוֹ עוֹד, דִּישׁ לֹא
51 שְׁהוּא נִדְרָשׁ כִּמּוֹ לוֹ בְּלִמִּיד יִרְוּ בְּמִפְרֹשׁ
52 בְּגִמְרָא: מִיִּצְרָה. מִדְּגָתָהּ הַפּוֹרְעָנוֹת שְׁלֹא תָבֹא
53 עָלֶיהָ: יִרָא אֲלֵיהֶם. וְלֹא אֹתָם אֵלֵיהֶם: תַּלְמִיד
54 תַּלְמִידִךְ. תַּלְמִידוֹ שֶׁל רִ"ע הָיְתָה: גְּמִי' דֹּא

40 יִסֵּר מִרְעַ, וְהָלֹא יְהוֹשֻׁעַ תַּלְמִיד תַּלְמִידִךְ לְפָד שְׁמִיחָהּ עֲשֵׂה: גְּמִי' "אוֹתוֹ" לְמֹאנִי? אִילְמָא לְפַעַל, בַּעַל מֵאִי עֲבִיד? וְכִי תִימָא דֹּא

1 "וְהַעֲמִיד כִּהְיֶה אֶת הָאִשָּׁה לְפָנֵי ה'... וְנָתַן עַל כְּפִיָּה".
2 כָּךְ הוּא, אִם הָיָה חֵיגֵר אוּ גִידִים, לֹא הָיָה מִשְׁקָה. כֹּר
3 בַּר רַב אֲשִׁי אָמַר: כְּשֶׁם שְׁאִילְמָת לֹא הָיְתָה שְׁוֹתָה,
4 דְּכִתְיִב "וְאִמְרָה הָאִשָּׁה אֲמֹן אֲמֹן". כָּךְ הוּא, אִם הָיָה
5 אִילָם לֹא הָיָה מִשְׁקָה:

הדרן עלך ארוסה

6 **בְּשֵׁם.** שְׁהִיָּם בּוֹדְקִים אוֹתָהּ, כָּךְ הִפְּסִים בּוֹדְקִים
7 אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר "וְכָאן", "וְכָאן". כְּשֶׁם
8 שְׁאִסּוּרָה לְפַעַל כָּךְ אִסּוּרָה לְבִזְעַל, שֶׁנֶּאֱמָר: "נִטְמָאָה"
9 "וְנִטְמָאָה", דְּכִרְיָ רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כָּךְ
10 הָיָה דִּירֹשׁ וְכִרְיָ בִן הַקָּצֵב. רַבִּי אֹמֵר: שְׁנֵי פְעָמִים
11 הָאֲמִירוֹת בְּפִרְשָׁה" נִטְמָאָה וְנִטְמָאָה, אֶחָד לְפַעַל
12 וְאֶחָד לְבִזְעַל: בּוּ בְיוֹם דְרִישׁ ר' עֲקִיבָא "וְכָלִי תִרְשׁ
13 אֲשֶׁר יִפֹּל מִהֶם אֵל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא",
14 אִינוּ אֹמֵר "טִמְאָה" אֲלָא "טִמְאָה", לְמַמָּא אַחֲרֵיהֶם.
15 לְפָד עַל כָּפֵר שֵׁנִי, שְׁמִטְמָא אֶת הַשְּׁלִישִׁי. אָמַר ר'
16 יְהוֹשֻׁעַ: מִי יִגְלֶה עֶפֶר מִעֵינֶיךָ רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי
17 שְׁהִיָּת אֹמֵר: עֲתִיד דֹּר אַחֵר לְמַהֵר כָּפֵר שְׁלִישִׁי,
18 שְׁאִין לוֹ מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה שְׁהוּא טִמְאָה, וְהָלֹא ר'
19 עֲקִיבָא תַלְמִידִךְ מִבִּיא לוֹ מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה שְׁהוּא
20 טִמְאָה, שֶׁנֶּאֱמָר: "כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא": בּוּ בְיוֹם
21 דְרִישׁ ר' עֲקִיבָא, "מִדְּוָתָם מִחֻזֵּן לְעִיר אֶת פֶּאֶת
22 קְדֻמָּה אֶלְפִים בְּאַמְרָה..." וּמִקְרָא אַחֵר אָמַר: מִקְוִי
23 הָעִיר וְחֻצָּה אֶלְף אִמָּה כְּסִיב", אוּ אֲפִשְׁר לֹאמֵר
24 אֶלְף אִמָּה שְׁכָבֵר נֶאֱמָר אֶלְפִים אִמָּה, וְאוּ אֲפִשְׁר
25 לֹאמֵר אֶלְפִים אִמָּה, שְׁכָבֵר נֶאֱמָר אֶלְף אִמָּה, הָא
26 כִּיבֵּד, אֶלְף אִמָּה מִגֶּרֶשׁ, וְאֶלְפִים אִמָּה תַּחֲוֹם הַשְּׁבָת.
27 ר' אֲלֵיעָזָר בְּנוֹ שֶׁל ר' יוֹסִי הַגִּלְיָלִי אֹמֵר: אֶלְף
28 אִמָּה מִגֶּרֶשׁ, וְאֶלְפִים אִמָּה שְׁבָת וּבְרִיָּם: בּוּ בְיוֹם
29 דְרִישׁ ר' עֲקִיבָא, "אוּ יִשִּׁיר מִשָּׁה וְכִנֵּי יִשְׂרָאֵל אֶת
30 הַשִּׁירָה הַזֹּאת לֵה' וְיֹאמְרוּ לְאֹמֵר", שְׁאִין תַּלְמִיד
31 לֹאמֵר "לְאֹמֵר", וְהָא תַּלְמִיד לֹאמֵר "לְאֹמֵר"? מִלְּמִיד
32 שְׁהוּי יִשְׂרָאֵל עוֹנֵין שִׁירָה אַחֲרָיו שֶׁל מִשָּׁה עַל כֹּל
33 דְּבַר וְדָבַר בְּקוֹרְאִין אֶת הַלֵּל, "אִשִּׁירָה לֵה' כִּי נִגָּה
34 נִגָּה" לְכָךְ נֶאֱמָר "לְאֹמֵר". ר' נַחֲמִיָּה אֹמֵר: בְּקוֹרִין

35 אֶת שְׁמֵעַ, וְלֹא בְּקוֹרִין אֶת הַלֵּל: בּוּ בְיוֹם דְרִישׁ ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן הוֹרְקָנוֹס: לֹא עֲבִד אִיזִב
36 אֶת תְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלָא מִאֲחֵבָה, שֶׁנֶּאֱמָר: "הֵן יִקְטְלוּ לוֹ אִיחֵל". וְעַדִּין הָדָרֵךְ שְׁקוֹל
37 לוֹ אֵין מִצְפָּה, אוּ אֵין מִצְפָּה? תַּלְמוּד לֹאמֵר: "עַד אֲנֹעַ לֹא אִסִּיר תְּמִיתִי מִמֶּנִּי", מִלְּמִיד
38 שְׁמִיחָהּ עֲשֵׂה. אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ: מִי יִגְלֶה עֶפֶר מִעֵינֶיךָ רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי, שְׁהִיָּת דִּירֹשׁ
39 כֹּל יְמִיד לֹא עֲבִד אִיזִב אֶת הַמִּקְוֶה אֲלָא מִרְאָה, שֶׁנֶּאֱמָר: "אִישׁ תֵּם וְיִשָּׁר יִרָא אֲלֵהֶם
40 יִסֵּר מִרְעַ, וְהָלֹא יְהוֹשֻׁעַ תַּלְמִיד תַּלְמִידִךְ לְפָד שְׁמִיחָהּ עֲשֵׂה: גְּמִי' "אוֹתוֹ" לְמֹאנִי? אִילְמָא לְפַעַל, בַּעַל מֵאִי עֲבִיד? וְכִי תִימָא דֹּא

1 (מו'): דִּמְאָן דְּבַעֵי קִרָא בְּכִתְיִב גְּנוֹי מְמוּרֹשׁ או
2 אִין לוֹ כְּפִים אִין לוֹ תִקְנָה מִשּׁוֹם דְּכִתְיִב וְנָתַן עַל
3 כְּפִי הַגְּנוֹי וְכִן אִין לוֹ בְּהֵן יִד מִשּׁוֹם דְּכִתְיִב עַל בְּהֵן
4 סִבְרִיתוֹ דְּבַעֵי לְמִידָּק מִמֶּנִּי דְּבַעֵינן קִרָא בְּכִתְיִב:
5 וְאִיל רַב אֲשִׁי מִהֲבָא לִיכָא לְמִידָּק מִיִּדִּי דְּהַחֵם
6 קִרָא יִתִּירָא מִיִּדּוֹ רַב אֲשִׁי סִיל' דְּבַעֵינן
7 קִרָא בְּכִתְיִב:

הדרן עלך ארוסה

14 **כֶּשֶׁם.** שְׁהִיָּם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ כִּן בּוֹדְקִין אוֹתוֹ.
15 יִרְשָׁלַיִם הַמֶּאֱרִירִים אֹמֵר רַבִּי תַנְחוּמָא
16 מִנֵּן הַמֶּאֱרִירִים נִגְדִי רַמִּי' אַבְרָם שִׁישׁ בַּה וְנִגְדִי
17 רַמִּי' אַבְרָם שִׁישׁ בּוּ כֶשֶׁם שְׁהִיָּם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ
18 עַל כֹּל בִּיאָה וְבִיאָה שְׁהִיא מִקְבֶּלֶת מִבְּעַלָּה לְאַחַר
19 הַבְּתוּלָה כִּן בּוֹדְקִין אוֹתוֹ וְכֶשֶׁם שְׁהִיא אִסּוּרָה
20 לְאַחֲזוֹ שֶׁל בַּעַל כִּן דְּקָרָא אִסּוּרָה לְאַחֲזוֹ שֶׁל בַּעַל
21 הִיא עַל יְדֵי שְׁדִרְכָּה לִיאֲסֹר בִּין לוֹ בִּין לְאַחַר הִיא
22 נִבְדָּקֶת אֲבָל הוּא לְכַשְׁתַּשְׁתָּה הוּא נִבְדָּק בְּדוֹק
23 אוֹתוֹ וְלֹא אוֹתָהּ אִינוּ אֹמֵר הַזֹּכֶת תּוֹלָה נִיחָא
24 כִּמְאֵן דְּאֹמֵר הַזֹּכֶת תּוֹלָה לֹה וְאִינוּ נִיכְרֵת בֵּרֶם
25 כִּמְאֵן דְּאֹמֵר הַזֹּכֶת תּוֹלָה וְנִיכְרֵת הִיא לֹא הַזֹּכֶר
26 אֲלָא אִ

ביאורים למסכת סוטה דף כז עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכוון המאור"

34 בו פיום דרש רבי עקיבא, "ומדותם מחוין לעיר את פאת קרמה
35 אלפים באמה וגו', ומקרא אחר אמר "מקור העיר וחוצה אלף
36 אמה כביב", וא' אפשר לומר שיתנו ללויים אלף אמה, שכבר
37 נאמר 'אלפים אמה', וא' אפשר לומר שיתנו אלפים אמה, שכבר
38 נאמר 'אלף אמה', הא ביצה, אלף אמה הוא המגרש שתתנו
39 ללויים, ואלפים אמה נאמרו לגבי תחום השבת, שאסור לצאת חוץ
40 לאלפים אמה בשבת, ולא הוזכרו כדי שיתנום ללויים. רבי אליעזר
41 בנו של רבי יוסי הגלילי אומר, אלף אמה מגרש, ואלפים אמה
42 שדות וקרמים - נתנו ללויים אלפיים אמה, מתוכם אלף היו מגרש
43 ועוד אלף לשדות וקרמים.
44 בו פיום דרש רבי עקיבא, "אז ישיר משה ובני ישראל את
45 השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר", שאין תלמוד לומר 'לאמר',
46 שהרי בכל מקום שכתוב בתורה 'לאמר' הכוונה שהשכינה מדברת
47 הדיבור למשה שיאמר לבני ישראל, ומה תלמוד לומר כאן
48 'לאמר', הרי פה אי אפשר להסביר כך, אלא מלמד שהיו ישראל
49 עוזין שירה אחרי של משה על כל דבר ודבר בקוראין את הלל,
50 שאומרים הציבור את ראשי הפרקים, (אשירה לה' כי נאה נאה),
51 לכך נאמר 'לאמר'. רבי נחמיה אומר, בקורין את שמע שאחרי
52 שהשליח ציבור פותח תהילה, כולם קוראים ביחד, כך אמר משה
53 אשירה לה', ושרתה רוח הקודש על כל בני ישראל וכוונתו למה
54 שהוא אומר, ואמרו כולם ביחד, ולא בקורין את הלל.
55 בו פיום דרש רבי יהושע בן הורקנוס, לא עבד איוב את הקדוש
56 ברוך הוא אלא מאהבת, שנאמר "הן יקבלני לו איחל", ועדיין
57 הדבר שקול, 'לו' אני מצפה - האם כתוב 'לו' בוי"ו שמשמע, גם
58 אם יעניש אותי ויהרגני, 'לו' אני מצפה לעולם הבא, הרי שעבד
59 מאהבה, או איני מצפה - שכתוב 'לא' באל"ף שמשמע, אני מצפה
60 לו כיון שאני מפחד שמא יהרגני, אבל 'הן יקבלני' שוב 'לא איחל'
61 ולא אצפה לו לעולם הבא, תלמוד לומר "עד אנוע לא אסיר
62 תוקמתי ממני", מלמד שמאהבת עשה, כיון שמי שיש לו מידה
63 כזאת שלא מסיר תומתו עד יום מיתתו, מידה זו היא מידת העובדים
64 מאהבה. אמר רבי יהושע, מי יגלה עפר מעיניו רבן יוחנן בן
65 זכאי, שהיית דורש כל ימיו שלא עבד איוב את המקום אלא
66 מיראה, שנאמר "איש תם וישר ירא אלהים וסר מע", והלא
67 יהושע בן הורקנוס, תלמיד רבי עקיבא שהיה תלמידו למד
68 שמאהבת עשה.
69 גמרא. שנינו במשנה, 'כך המים בודקין אותו'. מבררת הגמרא,
70 'איתו' למאן, אילימא שבודקים לבעל, בעל מאן עבד - והלא
71 הבעל לא חטא כלל, וכי תימא שהכוונה היא

1 "והעמיד הכהן את האשה לפני ה' ונתן על בפייה", ותיבת
2 "והעמיד" מיותרת ובאה ללמד שצריך שיהיו לה רגליים ולא חגירת,
3 ומתיבת "כפיה" רואים שצריך שיהיו לה ידיים, ולא גידמת, כך הוא
4 אם היה חתך או גידם לא היה משקה.
5 עוד מוסיפה הגמרא דין הנלמד מדיקש אשה לאיש, מר בר רב אשי
6 אמר, בשם שאילמת לא היתה שותה דבתיב בתורה בפרשת
7 סוטה "ואמרה האשה אמן אמן" הרי שהצריך שתוכל לומר בפיה,
8 ולא אילמת, כך הוא אם היה אילם לא היה משקה.

הדרן עלך ארוסה

בשם שהמים פרק חמישי

9 בפרק זה יתבאר שהמים בודקין גם את הבעל והוא נענש בעונש
10 המים המרים גם כן, ושהיא אסורה לו. ועל ידי שהוזכר שכך דרש
11 רבי זכריה בן הקצב, נתגלגלו בענינים אחרים שנאמרו בדרשותיהם
12 בעניני טומאה וטהרה, ועניני איסורי תחומין, ועוד.
13 משנה. בשם שהמים בודקין אותה לידע אם חטאה על ידי 'לצבוס
14 בטן ולנפיל ירך', כך המים בודקין אותו - את הבעל, שגם בטנו
15 צבה וירכו נופלת, שנאמר 'ובאו' 'ובאו', הוי"ו מיותרת לדרשה.
16 בשם שאסורה האשה לבעל אם לא שתתה את המים, כך אסורה
17 לבעל אם התגרשה או התאלמנה מבעלה הראשון, שנאמר
18 'נטמאה' 'ונטמאה', הוי"ו מיותרת לדרשה, דכרי רבי עקיבא. אמר
19 רבי יהושע, כך היה דורש ובריה בן הקצב כרבי עקיבא. רבי
20 אומר, משני פעמים האמורים בפרשה 'נטמאה' 'ונטמאה' - ממה
21 שנכפל בתורה פעמיים 'נטמאה', נלמדים שני הטומאות, אחד לבעל
22 ואחד לבעול, ולא מדרשת וי"ו יתירה.
23 בו פיום דרש רבי עקיבא, "ונכל' כלי חרש אשר יפול מהם -
24 מהשרצים במותם, אל תזכר, כל אשר בתוכו וטמא", דהיינו
25 שהכלי חרס נטמא משרץ מת ונעשה ראשון לטומאה, והאוכל
26 שבתוכו נטמא מהכלי ונעשה שני. הפסוק אינו אומר 'כל אשר
27 בתוכו טמא' אלא 'טמא', ונדרוש טמא שמשמעו לטמא אחרים,
28 למד על כך שנטמא מהכלי חרס שהוא שני לטומאה, שמשמע
29 את השלישי אפילו בחולין. אמר רבי יהושע, מי יגלה עפר מעיניו
30 רבן יוחנן בן זכאי, שהיית אומר, עתיד דוד אחר לטהר כבר
31 שלישי אף בתרומה, כיון שאין לו מקרא מן התורה שהוא טמא,
32 והלא רבי עקיבא תלמידו מביא לו מקרא מן התורה שהוא
33 טמא אף בחולין, שנאמר 'כל אשר בתוכו וטמא'.

המשך מעמוד קפו

סתקל"א) וכן מובא זה בסידור מהרי"ד לבן בנו של אדמו"ר הצמח צדק (ומבאר שם ג"כ הענינים ע"פ תורת החסידות). וכן שמעתי כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר - ומועתק לקמן קטע מכתבו בנוגע להנהגה אז. ובמילא נכון במאד שגם הוא יקיים את זה. וכבר ידוע הפסק אשר מנחה ישראל תורה היא. ועיין ג"כ ברמב"ם ריש הלכות ממרים, דמשמע שם שהמנהג שנתקבל בכל ישראל, הרי נכנס בגדר דעשה ולא תעשה דאורייתא. וראה חו"מ סכ"ה ובאורים ס"ק כ"ב. הלי תינת לאדה"ו רפ"ב.

בסי' כתר שם טוב (להרב גאון) ע' תקצ"א כותב שבא"י נוהגים כנייל במלאות להנער ארבע שנים! ואולי הוא טה"ד וצ"ל ג' שנים.

ברכה המחכה לבשו"ט.

ביאורים למסכת סוטה דף כח עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

שואלת הגמרא, ואידך, רבי עקיבא שלומד שהמים בודקים אותו
מהייתור של הוי"ו, מפני מה אינו לומד את זה מכאן. משיבה הגמרא,
ההוא פסוק לה בכה דבסן ברישא וחדר ירה - פסוק זה בא לומר
שהכהן מודיע לה שקודם תצבה הבטן ואחר כך תנפול הירך, ולא
יהיה כמו שכתוב לפני כן, 'את יריכך נופלת ואת בטנך צבה', כדי
שלא להוציא לעו על המים הקרים, שיאמרו שהמים לא עשו
כסדר הכתוב בתורה.
מקשה הגמרא, ואידך, כיצד לומד רבי שהמים בודקים לבועל, והרי
מפסוק זה לומדים להודעת הכהן. מתרצת הגמרא, אם בן שלומדים
מפסוק זה רק את הודעת הכהן ולא שהמים בודקים לבועל, לכתוב
קרא בנטה ויריבה של האשה, מאי בנטה ויריבה, שמע מינה שהמים
בודקים גם לבועל. מקשה הגמרא, ואימא בולי להכי הוא דאתא
- אולי הפסוק בא ללמד רק שהמים בודקים לבועל, מנין לרבי
שאפשר ללמוד מהפסוק גם את הודעת הכהן. מתרצת הגמרא, אם
בן לכתוב בנטה ויריבו שממע רק לבועל, מאי בנטה ויריבה, סתם,
שמע מינה תרתי - שאפשר לדרוש מכך גם הודעת הכהן, וגם
שהמים בודקים לבועל.
שנינו במשנה, אמר רבי יהושע, כך היה דורש ובריה בן הקצב,
רבי אומר וכו'. מביאה הגמרא ברייתא המבארת את המחלוקת
שבמשנה, תנו רבנן, שלש פעמים האמורין בפרשה, והיתה אם
נטמאה, וקנא את אשתו ודיא נטמאה, תחת אישה ונטמאה
למה, ומבארת הברייתא, אחד לומר שהאשה אסורה לבועל, ואחד
לומר שאם התגרשה מהבעל או התאלמנה אסורה להנשא לבועל,
ואחד לתרומה - שאפילו אם היא בת כהן ובעלה כהן, נפסלת
מלאכול בתרומה. דברי רבי עקיבא. אמר רבי ישמעאל, אין צריך
ללמוד שאסורה לכהונה מפסוק, כיון שאפשר ללמוד מקל וחומר,
ומה בת כהן גדולה - שהתגרשה מישראל שמוותרת בבית אביה
לתרומה, בכל זאת אסורה לכהונה כדון גרשה שאסורה לכהן, זו
- בת כהן סוטה שאסורה לתרומה, אינו דין שאסורה לכהונה.
הגמרא דורשת את הפסוקים המדברים בסוטה, מה תלמוד לומר
'וקנא את אשתו והיא נטמאה', או עבר עליו רוח קנאה וקנא את
אשתו והיא לא נטמאה, אם ברור לבעל שנטמאה למה שזוהי,
ואם ברור לבעל שלא נטמאה למה משקה, אלא מניין לה כתוב
שהספק אסורה - שאסורה עליו כשספק אם נטמאה. ופירוש הפסוק
הוא כך, אשה זו ספק אם נטמאה או לא, לכך משקה אותה לברר
הספק, ואם לא ישקה אותה אסורה עליו.
מוסיפה הגמרא, מכאן - מסוטה, אתה דן קל וחומר לשון מת,
שספק אם נגע בטהרות, שמחזיקים את הטהרות בטומאה מספק,
בדרך זו, ומה סוטה שלא עשה בה שונג כמזיד ואונס ברוצח -
שאם נטמאה בשונג או באונס, אין דינה כמזיד ורוצח ואינה אסורה
על בעלה, בכל זאת עשה בה ספק בודאי - שגם כשספק אם
נטמאה אסורה על בעלה כודאי, שרץ ששעה בו שונג כמזיד
ואונס ברוצח - שאף אם נגע שרץ בטהרות בשונג או באונס
נטמאים, אינו דין ששעה בו ספק

דאי את ביה בבעל עון, שבא עליה אחרי שנסתרה, בדין אף ליה
מיא, לא יתכן לומר כן, כיון שבי את ביה עון בדידה - בבעל, מי
בדין לה מיא לדידה - לאשה, והא תניא, ונקמה האיש מעון
והאשה תהיה תשא את עונה, ודורשים, בזמן שהאיש מנקמה
מעון, שלא בא עליה לאחר שנסתרה, המים בודקין את אשתו,
אבל אם אין האיש מנקמה מעון, אין המים בודקין את אשתו,
הרי שלא יתכן שהמשנה מדברת בבעל.
ממשיכה הגמרא לברר, ואלא כוונה המשנה שהמים בודקים
לבועל, מקשה הגמרא, אם כן ליתני כך המים בודקין את הבעל
בפירוש, בדיקתני סיפא בשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל,
ומפני מה כתוב 'כך המים בודקין אותו'. מתרצת הגמרא, לעולם
המים בודקים לבועל, ורישא, אידי דתנא בשם שהמים בודקין
אותה, לכך תני 'כך המים בודקין אותה', ובסיפא, אידי דתנא
בשם שאסורה לבעל, לכך תנא 'כך אסורה לבועל'.
שנינו במשנה, כך המים בודקין אותה, שנאמר 'ובאו' ו'באו'.
שואלת הגמרא, איבעיא להו, באו ו'באו' קאמר והלימוד הוא
מיתור הוי"ו, או 'באו' ו'באו' קאמר והלימוד הוא ממה שנכפל
בפרשה כמה פעמים 'ובאו'.
מוכיחה הגמרא, תא שמע ששנינו במשנתנו, בשם שאסורה לבעל
כך אסורה לבועל, שנאמר 'נטמאה ונטמאה' דברי רבי עקיבא,
הרי שרבי עקיבא דורש וי"ו יתירה. דוחה הגמרא, ועדיין תיבעי לך
אף שם כמו ששאלנו ברישא, האם 'נטמאה' ו'נטמאה' קאמר
והלימוד הוא מכפילות המילים, או 'נטמאה ונטמאה' קאמר
והלימוד הוא מיתור הוי"ו. מוכיחה הגמרא, תא שמע, מדקתני
סיפא, רבי אומר שני פעמים האמורין בפרשה ו'נטמאה'
'ו'נטמאה', אחד לבעל ואחד לבועל, אם כן רבי לומד מכפילות
המילים, מקלל דברי עקיבא שנחלק עליו ויו קדריש.
מבארת הגמרא, הלכך לרבי עקיבא שיתא קראי בתיבי, חד
לצוואה וידה - שהקדוש ברוך הוא גזיר שיבואו בה המים המאריים
ויהיו למרים, וחד לצוואה וידה - שהמים יבדקו גם את הבעל, חד
לעשייה וידה - שהקדוש ברוך הוא מודיע לבני ישראל שיעשה כך
לאשה זו, וחד לעשייה וידה - שיעשה כך לבועל, חד לדיעה
וידה - שהכהן מודיעה שבטנה תצבה קודם ואחר כך יריבה, וחד
לדיעה וידה. ורבי שלא את יתור הוי"ו, תלתא קראי 'ובאו'
בתיבי, חד לצוואה וחד לעשייה וחד לדיעה, וכולם באשה.
שואלת הגמרא, ורבי שלא דורש וי"ו יתירה, והפסוקים מדברים רק
על האשה, אם כן הלכה זו ששם שהמים בודקין אותה כך
בודקין אותה, מנא ליה. משיבה הגמרא, נפקא ליה מדתניא
בברייתא, נאמר בפסוק "לצבות בנטה ולנפיל ירה", מבארת
הברייתא שהכוונה לבנטה ויריבו של בועל, מבררת הברייתא,
אתה אומר בנטה ויריבו של בועל, או אינו אלא בנטה ויריבה
של נבעלת, ומבארת, בשווא אומר "וצבתה בנטה ונפלה ויריבה"
הרי בנטה ויריבה של נבעלת כבר אמר, ומה אני מקיים "לצבות
בנטה ולנפיל ירה", חייבים לומר שהכוונה לבנטה ויריבו של בועל,
ומכאן לומד רבי שהמים בודקים גם את הבעל.

כדי שכוונת המצוות (הנשמה דהמצוות) תהיה כדבעי - הוא על-ידי לימוד פנימיות התורה (נשמאת דאורייתא).

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

סוטה. פרק חמישי - כשם שהמים דף כח עמוד א

רש"י

1 דאי אית ביה עון, שבא עליה לאחר שנסתרה; בזמן שהאיש מנקה מעון, שלא בא עליה
2 משאסורה עליה, האשה ההיא תשא עונה שבידקה המים: אלא לבועל ליתני. כך בודקין
3 את הובעל בדיקה כדתני סיפא בהדיא, כך אסורה לבועל, ולא תנא כך אסורה לו, כיו
4 ובא קאמר, מרבויא דריי' או ובא ובא. הכפולים בפרשה דריש: שנאמר נטמאה
5 ונטמאה, ש"מ רבי עקיבא ור' דריש: ועיין. ברא
6 גופא מביקעא לי, נטמאה ונטמאה דריש מרבויא
7 ור', או חד נטמאה וחד ונטמאה קדריש: שהא
8 קרא, שלשה ובא כרובים שם, ובא המים
9 המאריים האלה במעוף לצבות בן, להודיע
10 לו דבטן והדר ירך שלא להוציא לעו כדאמר
11 בפ"ק (נ"ט טז) וחד והשקה את האשה את מי
12 המים המאריים ובא בה המים וגו' לצואה
13 שהשקה הוצ' שזבאו בה המים למרים, וחד
14 (לעשה) והשקה את המים והיתה אם נטמאה
15 וגו' לעשה, כאן הודיע הכתוב את ישראל
16 דמבטיח להן שבידקה המים, ובכלם כתיב ור'
17 יתני, ור' שית: דיתני דבועל, דיתני דאשה
18 דיתני וצוהא ועשה כדפרישתי: ורבי, דלא
19 דריש ור', תלתא קראי הוא דכתיבי וכלהו
20 לדידה, דיתני ועשה וצוהא: שלא להוציא לעו.
21 משום דהוא אמר לה כקללה ברישא את ורך
22 נופלת וגו', וסוף המים לבדוק כדרך בניסוק
23 דכתיב וצבתה בטנה והדר תפלה ירכה, לך
24 הצרך להודיע תחלה שהמים כדרך בניסוק
25 יבדקה: ואימא בליה להי הוא דאתא. לבועל.
26 להודיע דבטן לוקח ברישא מעל: מאי בזמן ור'.
27 סתם הכא ודא דריש ליה: שלשה פעמים. וקא
28 את אשתו ודא נטמאה והיתה אם נטמאה
29 תחת אישה ונטמאה: ואחד להרומה. שאלו
30 היא בת בן ובעלה בהן נפסלה מן התורה: קל
31 והפרי. אינו צריך להביא מן המקרא לפסל מן
32 הכנה מלגש לכהן, דמקל וחמר אתי: מה
33 גרושה. בת בן שנתגרשה מישאל ורע אין לה
34 שומרת בתורה כדכתיב מלחם אביה תאכל
35 (ויקרא טז) פסולה לכהן: וז' פסולה כדכתיב.
36 מרבויא דנטמאה כדאמר, אינו דין שפסולה
37 לכהן. ולקמן פריך וקא לא איירי רבי עקיבא
38 בפסול בקנה כלל, דלא אצרכה קרא, ומאי
39 קאמר ליה רבי ישמעאל: מה ת"ל והיא נטמאה
40 בו, גרסין, ולא גרס א"כ, דמלתא באנפי נפשה
41 היא, ולא נטמאה ויתני מביקעא ליה דריש
42 דרישין, ולא רבי ישמעאל להודיע קאמר לה.
43 אלא סתמא היא, וקרא דעניקא קדריש ואילו
44 מה תלמוד לומר וקא את אשתו והיא נטמאה.
45 דמשמע דדאי נטמאה, ומה תלמוד לומר או
46 עבר עליה וגו' והיא לא נטמאה, אי פשיטא ליה
47 דנטמאה למה שותה, ואי פשיטא דלא נטמאה
48 למה משקה מניד לה כתיב: שלש פעמים
49 אסורה. והכי קאמר קרא, אשה זו שמה נטמאה
50 ושמה לא נטמאה, וקאמר לה דישקה לבר
51 הספקא, ואי לא משקה לה אסורה: ומכאן אתא.
52 למד קי' לשרי, ספק נגע בטהרות ספק לא נגע
53 דמחזיקין לה בטמאה מספק: סופה לא עשה בה
54 בו, דכתיב והיא לא נתקשה אסורה, ואי נתקשה
55 מתרת, והוא דרין לשונא, אשתו וקא איש עמו
56 בבית ונתכחו לאשתו ונזדמנה לו, ואי היא
57 שגגה בסבורה שהוא בעלה.
ומכוס

דאי אית ביה עון בודקין ליה מיא, כי אית ביה עון
בדיקה מי בדיק לה מיא לדידה? והא תניא, "ונקה
האיש מעון והאשה ההיא תשא את עונה" בזמן
האיש מנקה מעון המים בודקין את אשתו, אין
האיש מנקה מעון אין המים בודקין את אשתו!
ואלא לבועל, ליתני בדיקתני סיפא כשם שאסורה
לבעל כך אסורה לבועל? לעולם לבועל, ורישא
איירי דתנא "אותה" תני "אותו". סיפא, איירי
דתנא "בעל" תנא "בועל": שנאמר: "ובא" "ובא":
איבעיא להו, "בא" "ובא" קאמר או "ובא" "ובא"
קאמר? תא שמע, כשם שאסורה לבעל כך אסורה
לבועל, שנאמר: "נטמאה" "ונטמאה". ועדין תיבעי,
"נטמאה" "ונטמאה" קאמר או "נטמאה" "ונטמאה"
קאמר? תא שמע מדיקתני סיפא, רבי אומר: שני
פעמים האמורין בפרשה "ונטמאה" "ונטמאה" אחד
לבעל ואחד לבועל. מכלל דרבי עקיבא ור' קדריש
הלכך לרבי עקיבא שיתא קראי כתיבי. חד לצואה
ידיה, וחד לצואה ידיה, חד לעשייה ידיה וחד
לעשייה ידיה, חד לדיעה ידיה וחד לדיעה ידיה.
ורבי תלתא קראי כתיבי, חד לצואה וחד לעשייה
וחד לדיעה. ורבי, כשם שהמים בודקים אותה כך
בודקין אותו, מנא ליה? נפקא ליה מדיקתני "לצבות
בטן ולנפל ירך" בטנו וירכו של בועל. אתה אומר
בטנו וירכו של בועל, או אינו אלא בטנה ויריכה
של נבעלת? כשהוא אומר "וצבתה בטנה ונפלה
ירכה" הרי בטנה ויריכה של נבעלת אמו, ומה אני
מקיים "לצבות בטן ולנפל ירך"? בטנו וירכו של
בועל. ואידך, ההוא דמודע לה בהן דפטן ברישא
והדר ירך, שלא להוציא לעו על המים המרים.
ואידך, אם כן, לכתוב קרא "בטנה ויריכה", מאי
"בטן" ו"ירך"? שמע מינה לבועל. ואימא בולי להכי
הוא דאתא? אם כן לכתוב "בטנו וירכו", מאי
"בטן" ו"ירך"? שמע מינה תרתי: אומר ר' יהושע:
כך, הוה דורש וזכרה בו: תנו רבנן: שלש פעמים
האמורין בפרשה, "אם נטמאה" "ונטמאה" "ונטמאה",
למה? אחד לבעל, ואחד לבועל, ואחד לתרומה,
דברי ר' עקיבא. אומר ר' ישמעאל: קל וחומר,
ומה גרושה שמוותרת לתרומה אסורה לכהונה, זו,
שאסורה בתרומה אינו דין שאסורה לכהונה? מה
תלמוד לומר "והיא נטמאה" "והיא לא נטמאה"
אם נטמאה למה שותה, אם לא נטמאה למה
משקה? מגיד לך הכתוב שהספק אסורה, ומכאן
אתה דן לשרי. ומה פוסטה, שלא עשה בה שוגג

ההוא דמודע לה כן. פירוש הכהן צריך להודיע שלא להוציא לעו וכיון גלי לן קרא
דהוא נבדק במוטה וכתוב בה צוהא ידעה ועשייה לא צריך למכתב בה: וז'
שאסורה בתרומה אינה דין שאסורה לכהונה. וליכא למימר בת ישראל יוכיח שאסורה
בתרומה ומותרת לכהונה דה"פ ומה גרושה שמוותרת לתרומה אסורה לכהונה ע"י מעשה
שעשה בה דהיינו גירושין זו וכו' אינו דין
שאסורה לכהונה ע"י זנות שנעשה בה אבל בת
ישראל מה שפסולה בתרומה אינו ע"י מעשה
ועוד אנו בשאן בת ישראל לכהן תחא ומותרת
לתרומה מה שאין כן באלו שאין להם היתר
לעולם בספרי מתני הכי ומה גרושה קלה
שמוותרת לחזור למגרשה בישראל פסולה מן
הכהונה סוטה חמורה דין הוא שפסולה מן
הכהונה:
מה ת"ל היא נטמאה וכו'. כגירסת רש"י וכך
סימא ללמוד שלעולם אין משקין אלא
על הספק וא"ת וכי אצטרך קרא למיסר ספיא
יש לומר הכתוב אסורה קודם שתיב כאלו היא
דאי ואע"ג דליכא מלקות דתוהבא בפ"ק דיבמות
(דף יא:) מיהו לאו הבא מכלל עשה איכא ואפי'
אם היא טהורה ענש בב"ד של מעלה אם בא
עליה מזה על חייבי עשה ולא כשאר פסיקות כגון
ספק חלב ספק שומן ואכלו ונודע שהוא שומן
אע"ג צריך כפרה וסליחה מיהו לא חמיר בחייבי
עשה:
אינו דין שעשה בו ספק כדאי. ליכא למיפך
נויר ועושה פסח ויזכירו שעשה בהן אונס
כרצון דנפקא לן מנ"י ימות מת עליו בפתע פתאום
בספרי ובפרק ב' דבריות (דף טז:) אפיה לא עשה
בהן ספק טומאת התהום כדאי לפי שטומאת
התהום הלכה הוא ולא סתרינן קי' מהלכה דה"ה
דאין להוכיח משם דהכי אמר הבבבחה אף אני
אבאי זה והלא אין ללמוד דהימנו אבל הא איכא
למתמה אמאי לא פרכינן מה לסוטה שכן גרלים
לדבר שהרי קינט לה ונסתרה כדפרכינן לעיל
בריש פ"ק (דף ב') ואין לומר משום דלעיל מיהי
בטומאה דבתר קיננו וסתירה דמזמנה עד א' התם
דאי איכא גרלים אבל הכא ילפינן מסתירה
דבתר קניא גרידא דליכא למיפך שכן קינט לה
דקניא לא חשיב גרלים בלא סתירה דהא ברש
מסכת נדה (דף ב') דמיתיה דתם מקוה שממך
ונמנא דחר לב הטהרות שנעשה על גביו דין
ברה"ר בין ברה"י טמא ר"ש אומר ברה"ר טהור
ברה"י תולין ושניהם לא למדה אלא מסוטה רבנן
סברי כסוטה מה סוטה ספק הוא ועשאה כדאי
אף בו ופריך אי מסוטה נמיא מה סוטה ברה"י
טמא ודאי הכא נמי טמא ודאי הכי השתא התם
יש גרלים לדבר שהורי קנא לה ונסתרה הכא נמי
גרלים לדבר איכא אלמא אע"ג דמסתירה דבתר
קניא יליף כי הכא פריך והכא אמאי לא פריך
הכי ויש לומר דסתירה על ידי קניא כסוטה הוי
כספק מנע שרץ שהרי בלא קניא לא היה שום
ספק בסתירה גרידא דלא נחשדו על העריות
הלכך הקניא גורם הספק דה"פ במס' נדה התם
גבי סוטה וספק שרץ דרי וישותא דהיינו מחק
הובועל קמן אצל הטהרות והאשה אבל גבי מקוה
קודם טבילה לא ראינו שום ריעותא דאיכא
לספקוי על ידה ולעיל בפ"ק קודם הנדאת עדים
לא הואי שום ריעותא:
מכאן

ביאורים למסכת סוטה דף כח עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

15 אבל ברשות הרבים ספיקו מהור. ושאין בו דעת לישראל, כגון
16 שרץ מת שספק אם נגע בטהרות שאינם ביד אדם, בין ברשות
17 היתר בין ברשות הרבים ספיקו מהור.
18 שנינו בברייתא, שלש פעמים נטמאה למז, אחד לבעל ואחד
19 לבעל ואחד לתרומה דברי רבי עקיבא, אמר רבי ישמעאל, קל
20 וחומר, ומה גרושה שמוותרת לתרומה אסורה לכהונה, זו שאסורה
21 בתרומה אינו דין שאסורה לכהונה. מקשה הגמרא על רבי ישמעאל,
22 ורבי ישמעאל, הרי אמר רבי עקיבא שלומדים מפסוק רק שאסורה
23 לאכול תרומה מספק, ומהדר ליה איהו בהונה - והוא השיב לו
24 שאין צריך פסוק שאסורה בכהונה, והרי רבי עקיבא לא דיבר על כך.
25 וכן, לרבי עקיבא, שאסורה לכהונה אם מת בעלה מנא ליה, ואי
26 אפשר לומר שסובר שמוותרת לכהונה, כיון שיש קל וחומר, וכן אי
27 אפשר לומר שלומד מהקל וחומר, שזה שיטת רבי ישמעאל.
28 וכי תימא בהונה לא צריכא קרא, ואסורה ממילא

1 בודאי - שאף בספק אם נגעו טהרות בשרץ, הרי הם טמאים כודאי.
2 מוסיפה הגמרא עוד, ומקמם שבתא - כיון שלמדת שרץ מטמא
3 מספק מסוטה, כמו כן נלמד שרק באופן סוטה טמאה מספק, מטמא
4 גם השרץ בספק, מה סוטה שייך בה ספק טומאה רק ברשות היתר
5 שהוא מקום הראוי להסתר, אף שרץ אינו מטמא בספק אלא
6 ברשות היתר, אבל ברשות הרבים אין השרץ מטמא אלא בודאי.
7 וכמו כן נלמד, ומה סוטה היא דבר שיש בו דעת לישראל - שאפשר
8 לשאול אותה אם נטמאה או לא, אף שרץ מטמא בספק רק בדבר
9 שיש בו דעת לישראל, כגון באדם המתעסק בטהרות שאפשר
10 לשאול אותו אם השרץ נגע בהם, אם אינו יודע נטמאים טהרות
11 מספק, אך אם אין אדם לשאול אין טהרות נטמאים אלא בודאי.
12 מסיימת הגמרא, ומכאן אמרו, דבר שיש בו דעת לישראל כגון ספק
13 אם נטמא אדם משרץ, או אדם המתעסק בטהרות, ספק אם נטמאו
14 טהרות משרץ, הדין הוא, אם הוא ברשות היתר, ספיקו מנא

המשך ביאור למסכת סוטה ליום חמישה ועשרים לעומר עמוד א

19 יש לה היתר שתהיה מותרת לו כשתטהר, ואין יצרו תוקפו דבר,
20 תאמר בסוטה, אם נטמאה, שאין לה היתר עולמית. ומוכיחה
21 הגמרא מתשובת רבנן כהסובר שלאחר סתירה אינו מחול, שהרי ואי
22 אמרת לאחר סתירה מחול לה, משכחת לה - מצוי אופן דיש לה
23 לסוטה היתר, דאי בעי מחיל ליה לקניניה ובעל - שאם ירצה
24 ימחל לקנינו ויובל להתיר איסורה ולבעול אותה, אלא שמע מינה
25 לאחר סתירה אינו מחול ולכן אמרנו שהיא אסורה עולמית, שמע
26 מינה.
27 שנינו במשנה, כל אלו שדינן לשתות, אם מתו בעליהן עד שלא
28 שתו - לפני ששתו, בית שמאי אומרים נוטלות כתובה ולא שותות,
29 ובית הלל אומרים או שותות או לא נוטלות כתובה כו'.
30 שואלת הגמרא, במאי קמיפלגי - מה הטעם שמחמתו חולקים בית
31 שמאי ובית הלל. ומשיבה, בית שמאי סברי, שמר העומר לגבות
32 - מי יש לו שטר חוב על חבירו, וחבירו שעבד לו בשטר כל נכסיו,
33 כגבוי דמי - מוחזק בעל השטר בנכסים יותר מן הלוה, כאילו הוא
34 כבר גבוי, והוא הדין כאן הנכסים המשועבדים לכתובה הם בחזקת
35 האשה, ואם טוענים היורשים שהיא טמאה, עליהם להביא ראיה
36 שזינתה ואבדה כתובתה, שהמציא מחבירו עליו הראיה.

1 תלה בהם "ותפשו בו", ובשבטאני אצל חבירי שבדרום, על שנים
2 - הדין הראשון והשלישי הודו לי, ועל זקן מברא לא הודו לי,
3 שלא ירבו מחלוקת בישראל, וכשידע חזקן שלא יכולים למחול לו,
4 יפחד לחלוק על בית דין הגדול. ומסיקה הגמרא לפשוט הספק, שמע
5 מינה מהדין הראשון שאמר, שבעל שמחל על קנינו קנינו מחול,
6 שמע מינה.
7 ובעיקר פשיטות זו שבעל שמחל על קנינו קנינו מחול, פלגי בה רב
8 אחא ורבינא, באיזה אופן מחול. חד מהם אמר, קודם סתירה
9 מחול, לאחר סתירה אינו מחול. וחד מהם אמר, לאחר סתירה
10 נמי מחול. ופוסקת הגמרא, ומסתברא שהדין במאן דאמר אינו
11 מחול, מנא - מדיכין ההוכחה, מדקא מהדר - ממה שענו רבנן
12 להלן לרבי יוסי, דתניא, רבי יוסי אומר, בעלה של הנסתרת
13 ההולך עמה לבית דין נאמן עליה שלא יבוא עליה בדרך, ואין צריך
14 לתלידי חכמים שילווהו, מקל וחומר, ומה נדה שהיא בכרת
15 בעלה נאמן עליה שלא יבוא עליה, ומותר להם להתייחד, סוטה
16 שהיא בקלאו כמו שלמדו מהפסוק "אחרי אשר הוטמאה" לרבות
17 סוטה שנסתרה, לא כל שכן שבעלה נאמן. אמרו לו רבנן לרבי יוסי,
18 לא - אינו דומה, שהרי אם אמרת בנדה שבעלה נאמן עליה, שכן

המשך ביאור למסכת סוטה ליום ששה ועשרים לעומר עמוד ב

18 שואלת הגמרא, הניחא - מובן מה שהוצרכה התורה למעט שאינו
19 נקרא קינו כשהתרה בה על נשיקת אבר, רק למאן דאמר הערה
20 הכתובה בכל מקום שנקראת ביאה זו הננסת עטרה, וסובר אבא
21 נשיקה ולא כלום היא, היינו דאמי קרא למעושי נשיקה - לכן
22 הוצרך הפסוק כדלעיל למעט נשיקת אבר שלא תאמר שהיא
23 כהערה. אלא למאן דאמר (דאמר) הערה הכתובה בכל מקום
24 שנקראת ביאה זו אפילו נשיקה, מאי איכא למימר - למה מיעט
25 הכתוב שאינו נקרא קינו, והרי היא הערה ונחשבת ביאה גמורה.
26 מתרצת הגמרא, לעולם כומו שתיירך רבא לעיל שדבר אחר' וזהו
27 לשקניא לה דרך אבריים, כמו שהקשה אביי והרי אין צריך לזה
28 פסוק שודאי אינו נחשב קינו כי זו פריצות בלבד שאינה אוסרת
29 אשה על בעלה, נענה ונאמר, ומהו דתימא - הייתי אומר, כיון
30 שבקפידא דבעל תליא רחמנא - כתוב בתורה "ועבר עליו רוח
31 קנא וקנא את אשתו", הרי שתלו זאת בהקפדת הבעל, ובעל הא
32 קא קפיד שלא תשכב עם איש זר בקירוב אבריים, קמשימע לן כיון
33 שאינה נאסרת בכך אינו נחשב קינו.
34 אמר שמואל, עדיף שישא אדם

1 לביאה שלא בדרך איש ואשה, שאין לזה דין קינו להחשיבה סוטה.
2 מקשה הגמרא, אמר ליה רבא, והרי ביאה שלא בדרך אסרת
3 אשה כמו ביאה כדרכה, שהרי "משכב אשה" בתיב בתורה,
4 "משכב" בלשון רבים, לדמות משכב שלא כדרכה למשכב כדרכה,
5 שבשניהם נאסרת, ואין אמרת שאינו נקרא קינו. מתרצת הגמרא
6 אלא מהו דבר אחר, אמר רבא, מה שכתוב בתורה "ושכב איש
7 אותה שכבת זרע" בא למעט פריט לשקניא לה דרך אבריים -
8 שקניא לה בעלה שלא תסתור עם פלוני לשכב עמו בקירוב אבריים,
9 ולא קניא לה לביאה כלל.
10 שואלת הגמרא, אמר ליה אבין, קירוב דרך אבריים פריצותא
11 בעלמא היא, ופריצותא מי אכר רחמנא - האם התורה אסרה
12 אשה על בעלה כשעשתה רק פריצות זו של קירוב באבריים, וכיון
13 שלא אסרה התורה אם כן ודאי שאינו נחשב קינו. מתרצת הגמרא
14 אלא מהו דבר אחר, אמר אבין, מה שכתוב בתורה "ושכב איש
15 אותה שכבת זרע" בא למעט פריט לשקניא לה בנשיקה - שקניא
16 לה בעלה שלא תסתור עם פלוני לביאה שאינו מכניס בה את האבר,
17 אלא רק נוגע האבר באותו מקום.

ישעיה פרק סא ג-יא

ג לשום | לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר שמן ששון תחת אבל מעטה תהלה תחת רוח
 פהה וקרא להם אילי הצדק מפע יהוה להתפאר: ד ובנו חרבות עולם שממות ראשונים יקוממו
 וחדשו ערי חרב שממות דור ודור: ה ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אפריכם וכרמיכם: ו ואתם
 כהני יהוה תקראו משרתי אלהינו יאמר לכם חיל גוים תאכלו ובכבודם תתימרו: ז תחת בשתכם
 משנה וכלמה ירנו חלקם לכן בארצם משנה יירשו שמחת עולם תהיה להם: ח פי אני יהוה אהב
 משפט שגא גזל בעולה ונתתי פעלתם באמת וברית עולם אכרות להם: ט ונודע בגוים זרעם
 וצאצאיהם בתוך העמים פלריאיהם יפירו כי הם זרע בך יהוה: (פ) שוש אשיש ביהוה תגל
 נפשי באלהי פי הלבנישע בגדישע מעיל צדקה יעמני כחתן יכתן פאר וכפלה תעדה כליה: יא פי
 כארץ תוציא צמחה ובגנה זרועיה תצמיח פן | אדני יהוה יצמיח צדקה ותהלה נגד פלחגוים:

רש"י

(א) יאכב (ב) קומי רוני בלילה וכמו (מ"א כב) ותעבור הרנה
 דאחאב: (ח) כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה.
 לכך אינו מקבל עולות העכו"ם שכולן גזל: ונתתי
 פעולתם. של ישראל שתהא באמת או ונתתי פעולתם
 שפעלו שכן שסבלו גידופי העכו"ם על כבודי באמת:
 (י) כחתן. אשר ילבש לבושי פאר ככהן גדול: וככלה
 תעדה כליה. תכשיטה: (יא) כי כארץ תוציא צמחה וגו':

(ג) אילי הצדק. לשון אילנות כמו (לעיל ב) מאילים אשר
 חמדתם ומטע ה' יורה עליו: (ה) אכריכם. מנהיגי
 המחרישה: (ו) כהני ה'. נשיאי הקב"ה: חיל גוים. נכסי
 פלחי כוכביא: תתימרו. אתם תכנסו תחתיהם בכבוד
 שנטלו עד הנה: (ז) תחת בשתכם. שהיה משנה אף הם
 כלמה ירונו תמיד חלקם כלו' תחת אשר עד הנה תמיד
 עמי היו ורונם כלמה חלקם, יש רנה שהוא אבל כמו

מצודת ציון

(ג) מעטה. ענין עטיפה כמו כבד יעטה (תהלים קט): תהלה.
 מל' הילול ושבח: כהה. ענין עכירות וחושך כמו כהה הנגע
 (ויקרא יא): איל. שם אילן גדול ויפה כמו מאילים אשר חמדתם
 (לעיל ב): מטע. מלשון נטיעה: (ד) חורב. מל' חורבן:
 (ה) זרים. עכו"ם: רעו. מלשון מרעה: אכריכם. כן יקראו
 החורשים בשדה כמו בשו אכרים (ירמיה יד): וכרמיכם. מל'
 כרם: (ו) כהני. ענין שררה וגדולה כמו ובני דוד כהנים היו
 (ש"כ ח). חיל. עושר: תתימרו. ענין גדולה ורוממות כמו את ה'
 האמרת (דברים כז) ובאה היו"ד במקום האל"ף וכן אשר יומרוך
 למזימה (תהלים קלט): (ז) משנה. כפול כמו וכסף משנה (בראשית
 מג): (ט) וצאצאיהם. מלשון יציאה והם הבנים: יכירום.
 מלשון הכרה: (י) שוש אשיש. ענין שמחה: תגל. מל' גילה
 ושושון: ישע. מל' תשועה: מעיל. שם מלבוש מה: יעטני.
 ענין עטיפה: יכתן. ענין גדולה: תעדה. מלשון עדי וקשוט
 כמו ועדת עדי (יחזקאל כג): (יא) וכגנה. מלשון גן: זרועיה.
 מלשון זרעונים:

מצודת דוד

(ג) לשום וכו'. לשום דבר לאבלי ציון וחזור ומפרש מהו
 ואמר לתת להם פאר במקום האפר שהיו מתפלשין בו בזמן
 האבל: שמן ששון. כי לפעמים מושחים בשמן לרפאות המכה
 לכן אמר שמן ששון העשוי להתענג: מעטה תהלה. עטיפת
 שבח והילול במקום רוח כהה וחשיכה: וקרא להם. כי אם
 יקרא אותם אילי הצדק כי יהיו גדולים כמעשה הצדק: מטע
 ה'. אשר ה' נטע אותם להתפאר בהם: (ד) ובנו חרבות עולם.
 יבנו הערים החרבות מימות עולם ר"ל מזמן רב: שוממות
 ראשונים. הערים השוממות מימים ראשונים יקומו וכפל
 הדבר במ"ש: וחדשו. יבנו מחדש הערים החרבות והשוממות
 מדור ראשון וכפל הדבר פעמים רבות לחזק רב: (ה) ועמדו
 זרים. הכשרים הזרים יעמדו וירעו צאנכם ובני נכר יעברו
 אתכם בחרישת השדה ועבודת הכרם: (ו) כהני ה'. נשיאי
 המקום: יאמר לכם. יהיה נאמר עליכם: ובכבודם תתימרו.
 אתם תהיו מרוממים בהכבוד שיש עתה אל האומות כי לכם
 יבוא: (ז) תחת. במקום הברשת שהיה לכם יהיה לכם משנה
 פי שנים מהכבוד: וכלימה. ותחת הכלימה שהיה להם בגלות

ירונו וישמחו בחלקם הטוב שאתן להם: לכן. בעבור הכלימה שהיה להם מן העכו"ם לזה יירשו בארצם ירושה כפולה ומרובה:
 שמחת עולם. כי לא יגלו עוד מארצם: (ח) אוהב משפט. לכן נכון הדבר שיקבלו ישראל את הטובות האלה: שונא גזל
 בעולה. אפי' בהבאת העולה אני שונא אם בא מגזל וכמ"ש והבאתם גזול וכו' הארצה אותה (מלאכי א): פעולתם. שכן פעולתם
 אתן באמת: וברית עולם. ברית המתקיים לעולם אכרות להם: (ט) ונודע בגוים זרעם. זרע ישראל יהיה ניכר בחשיבות:
 וצאצאיהם. הבנים היוצאים מהם יהיו נודעים בתוך העמים וכפל הדבר במ"ש: כל רואיהם. כל הרואה אותם יכיר בהם אשר
 הם זרע המבורך מה: (י) שוש אשיש. אז יאמר ישראל שוש אשיש בתשועת ה' תגל נפשי בעזר אלהי: כי הלבנישני וכו'.
 ר"ל סבב אותי בישע ובצדקה כלבוש המסבב את הגוף וכמעיל המעטף את הלבובשו: כחתן. כמו חתן אשר יגדיל פארו וכמו
 הכלה אשר תתקטש כלי תכשיטים: (יא) כי כארץ. כמו הארץ מוציאה צמחה אחר שנוקב ונפסד הגרגיר הזרוע וכמו הגינה
 המצמחת הרברים הנזרעים בה אחר ההפסד כן יצמיח ה' לישראל צדקה והילול:

איוב פרק מב ד

ו' שָׁמַעְנָא וְאִנְכִי אֲדַבֵּר אֲשָׁאֲלֶךָ וְהוֹדִיעֵנִי: ה' לְשִׁמְעֵי-אָזְן שְׁמַעְתִּיד וְעֵתָה עֵינִי רִאֲתֶךָ: ו' עַל-פֶּן אֲמַם וְנַחֲמָתִי עַל-עַפְרִי וְאֶפְרָי: ז' וַיְהִי אַחֲרֵי דִבְרֵי יְהוָה אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-אִיּוֹב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אֱלִיפָז הַתִּימָנִי חֲרָה אַפִּי בְךָ וּבִשְׁנֵי רֵעֶיךָ כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה כְּעַבְדִּי אִיּוֹב: ח' וְעֵתָה קְחוּ-לָכֶם שִׁבְעַת-פָּרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים וּלְכוּ: א' אֶל-עַבְדִּי אִיּוֹב וְהַעֲלִיתֶם עֹלָה בְּעֲדָכֶם וְאִיּוֹב עַבְדִּי יִתְפַּלֵּל עֲלֵיכֶם כִּי אִם-פָּגְנוּ אֲשָׁא לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת עִמָּכֶם נְבִלָה כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה כְּעַבְדִּי אִיּוֹב: ט' וַיֵּלְכוּ אֱלִיפָז הַתִּימָנִי וּבְלֶדֶד הַשׁוּחִי צֶפֶר הַנַּעֲמָתִי וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם יְהוָה וַיֵּשֶׁא יְהוָה אֶת-פָּנָיו אִיּוֹב: י' וַיְהִי שֶׁב אֶת-(שְׁבִית) שְׁבִית אִיּוֹב בְּהַתְּפַלְּלוֹ בְּעַד רֵעָהוּ וַיִּסַּף יְהוָה אֶת-כָּל-אֲשֶׁר לְאִיּוֹב לְמִשְׁנָה:

רש"י

ויסוריו כי גם הוספתם על חטאתיכם פשע להקניטו: (ח) והעליתם עולה בעדכם. למען שתתצרו ותתפייסו לפניי ובלבד אשר עבדי איוב יתפלל עליכם אשר אסלח לחטאתיכם ולפשעיכם לא אזכר עוד: כי אם פניו אשא. שהרי פניו אשא לקבל תפלתו, הרי אם כמו אשר, וכן עד אם כלו לשתות (בראשית כד) אם כופר יושת עליו (שמות כא) וכן הרבה: כי לא. שהרי לא: (ט) וישא ה' את פני איוב. וישא כמו נשאתי פניך גם לדבר הזה (ראשית יט) שקבל תפלתו והסביר לו פנים: (י) שב את שבות. איוב בהתפללו. שב נופל לומר בענין זה והרי הוא כאילו כתיב והשיב את שבות איוב: בהתפללו בעד רעהו. בזכות שהתפלל על כל ריע וריע שלו: למשנה. על אחד שנים (נראה דקאי גם על מ"ש למעלה שהיה לו לומר להשיב מהר"י) ולא דקדק המקרא במלתו:

(ה) לשמע אוון שמעתך. כמה וכמה פעמים שמעתי שמעך ועתה עיני ראתה את שנינתך על כן אשר זכיתי לחזות שכונתך מואס אני בחיי ואהיה מתנחם אילו הייתי שוכן בקבר לשוב לעפר ואפר אשר לוקחתי משם: (ז) ובשני רעך. בלדד השוחי וצופר הנעמתי: כי לא דברתם. שהרי לא דברתם אלי טענה נכונה כעבדי איוב שהרי הוא לא פשע בי כי אם על אשר אמר (לעיל ט) תם ורשע הוא מכלה וע"י השטן המקטרג את העולם שנאמר (סו) אם שוט ימית פתאום וגו' ואם הוסיף לדבר מפני קושי יסורין אשר כבדו וחזקו עליו דבר אבל אתם פשעתם על אשר הרשעתם אותו לאמר (לעיל ד) הלא יראתך כסלתך והתחזקתם אותו בחזקת רשע ולבסוף הייתם משותקים ומנוצחים לפניו והיה לכם לנחמו כאשר עשה אליהוא ולא די לאיוב בצרתו

מצודת ציון

(ז) אלי. בעבורי: (ח) לכם. לעצמיכם: כי אם. כי כאשר: נבלה. דבר כיעור וגנות ועש"י יקרא פחות המעלה איש נבל: (י) שבות. מלשון השבה: למשנה. לכפל כמו וכסף משנה (בראשית מג):

מצודת דוד

(ד) שמע נא. חזר ואמר לה' שמע נא אלי ואנכי אדבר להשיב למה שאמרת במענה השנייה אשאלך והודיעני ור"ל אשאלך מתמהוון נפלאותי והשיב אם האמת כן: (ה) לשמע אוון. ר"ל ע"ז אשיב הנה מאז שמעתי שמעך וכאומר וכן היו כדרך דבר הנשמע שאין חקוק כ"כ בלב השומע אבל עתה עיני ראתך

וממך יצאו הדברים ולזה הרי הם חקוקים בלבי ומצאתי א"כ תשובה שלא מקוצר יד מנעת לשלם לי גמול כ"א בעבור שעדיין לא הגעתי לתכלית הצדק בשלימות רב ואין לי גמול מה לבקש מידך: (ו) על כן. בעבור אהבת ההשגה אשר השגתי במה שעניי ראתך אמאס בכל הקניינים הגופים כי כמוהם כאין מול יקר ההשגה ההיא: ונחמתי. עתה יש לי תנחומין רב על הצער שהייתי בו לשבת בתוך עפר ואפר כמ"ש והוא יושב בתוך האפר (לעיל ב) כי הצער הזה היה סיבה להשיג האמת: (ז) ובשני רעך. המה בלדד וצופר: כי לא וכו'. על אשר לא דברתם בעבורי תשובה נכונה ואמתית כי אמרתם שבאו לו היסורים בעבור רוב פשעו ולא כן הוא כי לא הרבה לפשוע אולם לא הגיע עדיין לתכלית השלימות וגמול המעשה היא מצד החסד ולא ראוי הוא לקבל החסד: כעבדי איוב. כמו שאיוב לא דיבר נכונה שאמר שהכל בא מפאת המערכה כן אתם לא דברתם נכונה במה שאמרתם שבא לו בעבור רוב פשעו (ועם שגם איוב לא דיבר נכונה מ"מ קראו עבדי וארז"ל מכאן שאין אדם נתפס על צערו כי בעבור קושי היסורין דיבר מה שדיבר): (ח) והעליתם עולה. לרצות אתכם אלי ואיוב יתפלל עליכם ע"ז כי אשר פניו אשא ואקבל תפלתו לבלתי עשות עמכם עונש כעור ומגונה על אשר לא דיברתם בעבורי תשובה נכונה כאשר לא דיבר איוב נכונה (ועכ"ז אשא פני איוב כמ"ש למעלה כי הוא דיבר מקושי היסורין ואין אדם נתפס על צערו): (ט) וישא ה' וכו'. ר"ל קבל תפלתו ומחל להם העון: (י) בהתפללו בעד רעהו. בעבור כי התפלל בעד כל ריע וריע שלו לזה שב ה' את שבותו להיות כמאז כי המתפלל על חבירו הוא נענה תחלה: ויוסף. אח"ז הוסיף ה' על כל העושר אשר לו עד אשר הגיע למשנה ממה שהיה לו מאז:

ב נותנין לכתולה שנים עשר חדש, משתבעה הבעל, לפרנס את עצמה. וכשם שנותנין לאשה, כך נותנין לאיש לפרנס את עצמו. ולא למנה – שלשים יום. הגיע זמן ולא נשא – אוכלות משלו ואוכלות בתרומה. רבי טרפון אומר: נותנין לה הכל תרומה. רבי עקיבא אומר: מחצה חלין ומחצה תרומה. ג היכם אינו מאכיל בתרומה. עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היכם, ואפלו כלן בפני הבעל, חסר יום אחד בפני היכם, או כלן בפני היכם, חסר יום אחד בפני הבעל – אינה אוכלת בתרומה. זו משנה ראשונה. בית דין של אחריתן אמרו: אין האשה אוכלת בתרומה, עד שתכנס לחפה.

פירוש ברטנורא

ב נותנין לכתולה. זמן לכנסה לחופה מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה להודירה על עסקי חופה להכין תכשיטה: לפרנס עצמה. תכשיטה י"ב חדש, דכתיב (בראשית כ"ד) חשב הנערה אתנו ימים, ומאי ימים, שנה, דכתיב (ויקרא כ"ד) ימים תהיה גאלתו: לפרנס עצמו. בצרכי סעודה חופה: ולא למנה שלשים יום. שאינה מורחת כ"כ בתכשיטה שכבר יש בידה: ולא נשא. שהבעלים שוכרים. ואידי דתנא רישא ביריהי תנא סיפא נמי ביריהי: ואוכלת בתרומה. ואם כהן הוא והיא ישראלית שמשעה שקידשה אוכלת בתרומה מן התורה, דכתיב (שם כ"ב) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו, והאי קנין כספו הוא, אלא דרבנן גזור על כן ישראל המאורסת לכהן שלא תאכל בתרומה גזירה שמא ימנוגו לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותיה, וכשהגיע הזמן ולא נישאת שאוכלת משלו אינה אוכלת בבית אביה אלא בעלה כהן מיוחד לה מקום ומאכילה שם וליכא למגורו תו שמא תשקה מכוס של תרומה לאחיה ולאחותיה: נותנים לה הכל תרומה. אם ירצה. וכשיגיעו ימי טומאתה תמכרנה ותקח חולין: ר' עקיבא אומר מחצה חולין. לאכול בימי טומאתה: ג היכם אינו מאכיל בתרומה. בעודה שומרת יכם, דכתיב (ויקרא כ"ב) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו, והאי קנין אחיו הוא: עשתה ששה חדשים בפני הבעל. מהר"ב חודש הקבועים לה משתבעה הבעל: או אפילו כולן בפני הבעל ואחד בפני היכם. אף על גב דרובא בפני הבעל, סוף סוף לא נתחייב במזונותיה בחייו. והוא הדין נמי אם נתחייב בחייו לא אכלה משמת, דקנין כספו פקע, אלא דאי כולם בפני הבעל הוא אכלה מיהא בחייו: או כולן בפני היכם. ואצל"אם היו כולן בפני היכם: זו משנה ראשונה. דמשהגיע זמן אוכלת בתרומה: אין האשה אוכלת. דחיישין שמא ימצא בה מום ונמצאת זרה למפרע שהיה מקחו מקח טעות. ולמשנה ראשונה שמא ימצא בה מום לא חיישין, וליכא למיחש נמי שמא תשקה לאחיה ולאחותיה דהא מיוחד לה דוכתא, הילכך שרי לה לאכול בתרומה משהגיע זמן:

משניות מבוארות – קהתי

באשת כהן לאחר הנישואין, שבעלה חייב לספק לה חולין בימי טומאתה. רבי עקיבא אומר: מחצה חלין – נותנים לה מחצה חולין לאכלם בימי טומאתה, ומחצה תרומה – לשאר הימים, כדין הנשואה.

באור משנה ג

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת, והיא דנה בארוסה לכהן שנתנו לה שנים עשר חדש להכין עצמה לנישואין, ומת הארוס שלה בתוך אותו הזמן, ונוקקה לייבום.

היכם – שהוא כהן, אינו מאכיל בתרומה – את בת ישראל שנפלה לפניו לייבום, כל זמן שלא ייבמה, שטאמר (ויקרא כב, יא): "וכהן כי יקנה נפש קנין כספו 1000 הוא יאכל בו", וזו אינה קניין כספו אלא קניינו של אחיו (גמרא). ברם, משייבמה הרי היא כאשתו לכל דבר. עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היכם – ארוסת כהן שנתנו לה שנים עשר חדש לפרנס את עצמה, כמו ששינו במשנה הקודמת, ולאחר ששה חדשים מת הארוס, ושהתה עוד ששה חדשים בפני היכם, ואפילו כלן בפני הבעל, חסר יום אחד בפני היכם – ואפילו שהתה בפני הארוס כל שנים עשר חדש פחות יום אחד, ומת הארוס, ושהתה יום אחד בפני היכם, או כלן בפני היכם, חסר יום אחד בפני הבעל – כלומר: ואין צריך לומר אם עשתה כולן בפני היכם חסר יום אחד בפני הבעל. היינו שלא שהתה בפני הארוס אלא יום אחד ומת (גמרא). אינה אוכלת בתרומה – שלא נתחייב הארוס במזונותיה, ולא הותרה בחייו לאכול בתרומה. ואמנם הוא הדין כשהתה כל שנים עשר חדש בפני הארוס, שאף על פי שכבר נתחייב הארוס במזונותיה ואכלה בתרומה בחייו, כמו ששינו במשנה הקודמת: "הגיע זמן ולא נשא, אוכלות משלו ואוכלות בתרומה", מכל מקום כשמת הארוס ונוקקה לייבום, אסורה היא, בעודה שומרת יכם, לאכול בתרומה, מהטעם שהבאנו לעיל, שאינה "קנין כספו" אלא קנינו של אחיו (כמו ששינו במסכת יבמות ד, ז), לא אלא שמשנתנו באר להשמיע בכגון שאינה אוכלת כל בתרומה, לא בחיי הארוס ולא לאחר מותו, שאלו שהתה כל שנים עשר חדש בפני הארוס, הרי על כל פנים היתה אוכלת בתרומה בחיי הארוס (רש"י). זו משנה ראשונה – מה ששינו במשנה הקודמת: "הגיע זמן ולא נשא, אוכלות בתרומה". משנת ראשונים היא; אבל בית דין

יום ראשון

באור משנה ב

כבר הזכרנו בתחילת מסכתנו, שלפנים לא היו עושים (כמו בימינו) קידושין ונישואין בבית אחת, אלא תחילה היה האיש מקדש את האשה ועושה אותה ארוסתו, ולאחר פרק זמן היו מקיימים את הנישואין. במשך אותו הזמן שבין האירוסין לנישואין יושבת הארוסה בבית אביה, ואין הארוס חייב במזונותיה. ואם היא בת ישראל שנתארסה לכהן, אינה אוכלת בתרומה; ואף על פי שמן התורה בת ישראל שתקדשה לכהן מותרת בתרומה, שנאמר (ויקרא כב, יא): "וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו". והרי הארוסה קניין כספו היא, שנקנתה לו בכסף הקידושין. מכל מקום הואיל והיא יושבת בבית אביה אסור עליה חכמים לאכול בתרומה, גזירה "שמא ימנוגו לה כוס של תרומה בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותה". ויש אומרים הטעם: "משום סתפון". כלומר שמא ימצא בה מום, והרי קידושה קידוש טעות, ונמצאת זרה אוכלת בתרומה. משנתנו דנה במי שקידש את האשה ולא התנה קביעת זמן לנישואין, כיצד קובעים אחר כך את זמן הנישואין, ומה דינה של הארוסה כשהגיע הזמן ולא נשאה.

נותנין לכתולה – שנתארסה, שנים עשר חדש – זמן של שנים עשר חדש עד לנישואין, משתבעה הבעל – מיום שתבעה הארוס להינשא, כדי שיהא זמן לארוסה לפרנס את עצמה – להכין לה בגדים ותכשיטים לנישואיה. וכשם שנותנין לאשה – זמן של שנים עשר חדש לפרנס את עצמה, כך נותנין לאיש – שנים עשר חדש משתבעה אותו ארוסתו לנישואין. לפרנס את עצמו – כדי להכין צרכי חופה וסעודה. ולא למנה – שנתארסה, שלשים יום – נותנים זמן של שלושים יום, שאין עליה טירחה מרובה בהכנת צרכי הנישואין, שכבר מצויים הם בידה מנישואיה הראשונים. הגיע זמן – הנישואין, ולא נשא – בגמרא מבואר: מחמת הארוס, שהוא מעכב את הנישואין, אוכלות משלו – שהוא חייב במזונותיה, ואוכלות בתרומה – אם הארוס כהן, מותרת היא לאכול בתרומה. בגמרא מבואר, שהואיל והיא אוכלת משלו, אינה אוכלת בבית אביה, אלא הארוס מיוחד לה מקום שתאכל שם לבדה, ושוב אין גזירה שמא תשקה מכוס של תרומה לאחיה ולאחותה. ולדעת הסובר שאין ארוסה אוכלת בתרומה מחשש שמא ימצא בה מום, כמו שבארנו בהקדמה למשנתנו, הואיל והגיע זמן הנישואין ונתחייב במזונותיה, הריהו בודק אותה על ידי קרובותיו (גמרא). רבי טרפון אומר: נותנין לה הכל תרומה – אם הארוס רוצה, נתן לה כל מזונותיה מן התרומה, ובימי טומאתה, שאסורה היא בתרומה, תמכור את התרומה ותקנה בדמיה חולין; מה שאין כן

ד המקדיש מעשה ידי אשתו – הרי זו עושה ואוכלת. המותר – רבי מאיר אומר: הקדש. רבי יוחנן הסנדלר אומר: חלין.

ה אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה: טוחנת, ואופה, ומכבסת; מבשלת, ומיניקה את בנה; מצעת לו המטה, ועושה בצמר. הכניסה לו שפחה אחת – לא טוחנת, ולא אופה, ולא מכבסת; שתים – אינה מבשלת, ואינה

פירוש ברטנורא

ד הרי זו עושה ואוכלת. שתקנו מזונות תחת מעשה ידיה, לפיכך עושה ואוכלת לדברי הכל: המותר. הקדיש את מותר מעשה ידי אשתו מה שהיא עושה יותר על הראוי למזונותיה, ולא הקדיש מעשה ידיה עצמן: ר' מאיר אומר הקדש. דסבר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. ואין כן הלכה, אלא הלכה כר' יוחנן בן הסנדלר דאמר חולין, שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם:

ה טוחנת. ברחים של יד שהם קטנים. ואם רחים גדולים הם, מכינה כל צרכי המזונה, כגון נותנתו באפרכסת וקולמת הקמח: הכניסה לו שפחה אחת.

משניות מבוארות – קהתי

ואפילו אכלה בחיי בעלה. לשיטת רבנו תם יש הברל בין משנה ראשונה למשנה אחרונה לא רק לגבי הארוס אלא אף לגבי היבם, שלפי משנה ראשונה שומרת יבם שאכלה בתרומה בחיי בעלה אף היבם מאכילה בתרומה, ורק לפי משנה אחרונה אין היבם מאכילה בתרומה, אף על פי שאכלה בחיי בעלה, עד שיכנסו את יבמתו.

י ו ס נ י

באור משנה ד

חיוב הבעל במזונות אשתו וזכותו במעשה ידיה נתקנו זה תמורת זה. ונחלקו הדיעות אם המזונות עיקר ותיקנו מעשה ידיה תחת מזונות, או שמעשה ידיה עיקר ותיקנו מזונות תחת מעשה ידיה. אבל ההלכה היא שהמזונות עיקר, ואף נלמדים הם ממה שנאמר בתורה: "שארה כסותה ועונתה לא יגרע", שדרשו: שארה אלו מזונות, ומכאן שחכמים תיקנו מעשה ידיה תחת מזונות, כלומר ששכר מלאכתה של האשה הוא לבעלה תמורת המזונות שהוא נותן לה (עיין ברטנורא ו"חטופות יום טוב"). וקצבו חכמים (להלן משנה ט): מה היא עושה? משקל חמש סלעים וכו'. ומה שהאשה עושה יתיר על הראוי למזונותיה הרי זה מותר מעשה ידיה; ואף המותר הוא לבעלה תמורת מנה כסף שהוא נותן לה לצרכיה כל שבוע (כלהלן משנה ט). – על יסוד האמור, שהמזונות עיקר, וחכמים תיקנו מעשה ידיה תחת מזונות, יכולה אשה לומר: "איני ניוונת ואיני עושה", כלומר שרשאת היא לוותר לבעלה על מזונותיה, ומעשה ידיה הוא שלה.

המקדיש מעשה ידי אשתו – שאמר הבעל: מעשה ידי אשתי יהא קודש למקדש, הרי זו עושה ואוכלת – בגמרא מבואר, שאם אמרה אשתו: "איני ניוונת ואיני עושה", הרי היא עושה לעצמה ואוכלת משלה, ואין מעשה ידיה ברשות הבעל להקדישו. המותר – בגמרא מבואר, שמשנתנו עוסקת "במעלה לה מזונות ואינו מעלה לה מענה כסף לצרכיה", שבכגון זה מותר מעשה ידיה הוא שלה ולא של בעלה, ואם אמר הבעל: מותר מעשה ידי אשתי יהא קודש, אמנם בחייה אין המותר קדוש על פיו, שהרי אינו ברשותו; אבל לאחר שאשתו מתה, והבעל יורש את נכסיה, ואף את מותר מעשה ידיה, רבי מאיר אומר: הקדש – המותר שנפל לו בירושה מאשתו, הרי הוא הקדש על פי דבריו הקודמים, שרבי מאיר סובר: אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, כלומר אף על פי שבשעה שהקדיש הבעל מותר מעשה ידיה של אשתו, היה זה דבר שלא בא לעולם, מכל מקום חל עליו שם הקדש. רבי יוחנן הסנדלר אומר: חלין – המותר שנפל לו בירושה הוא חולין ולא הקדש, שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. משנתנו נקטה מחלוקת רבי מאיר ורבי יוחנן הסנדלר ב"מותר" לרבותא, שאפילו במותר סובר רבי מאיר שהוא הקדש; והוא הדין במקדיש מעשה ידיה, שנחלקו רבי רבי מאיר ורבי יוחנן הסנדלר. והלכה כרבי יוחנן הסנדלר.

באור משנה ה

לאחר שלמדנו שמעשה ידיה של האשה הוא לבעלה, באה משנתנו לפרוט את המלאכות שחיבת האשה לעשות לבעלה. ומבואר במפרשים, שמשנתנו מונה שבע מלאכות גדולות, אבל מלאכות קטנות, כמגית הכוס וכדומה, אין המשנה צריכה להשימיענו (שיטה מקובצת).

אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה – לצרכי הבית: טוחנת

של אחריהן אָמרו: אין האשה אוכלת בתרומה – ואפילו הגיע זמן ולא נישא, עד שתכנס לחפה – בגמרא מבואר הטעם שחוששים שמא ימצא בה מום ויוברר שמקחו מקח טעות ונמצאת זרה אוכלת בתרומה. ברם, לפי משנה ראשונה לא חששו חכמים שמא ימצא בה מום, ולא גזרו על ארוסה שלא תאכל בתרומה אלא בעודה בבית אביה, מפני שחששו שמא תאכל מן התרומה לאחיה ולאחותה; אבל משהגיע זמן הנישואין ולא נישא, הואיל והארוס נתחייב במזונותיה הרי הוא מיוחד לה מקום שתאכל שם לבדה, ושוב אין לחשוש שמא תאכל מן התרומה לאחיה ולאחותה, הלכך אמרו: "משהגיע זמן ולא נישא אוכלת בתרומה" כמו שבארנו כבר במשנה הקודמת. וכבר הבאנו (שם), שיש דעה אחרת בגמרא, שאף לפי משנה ראשונה הטעם שגזרו על ארוסה שלא תאכל בתרומה, משום שחוששים שמא ימצא בה מום, אלא שלמשנה ראשונה אם הגיע הזמן ולא נישא, הואיל ונתחייב במזונותיה, הריהו בודקה על ידי קרובותיו, ולכן מותרת היא לאכול בתרומה; אבל משנה אחרונה סוברת, שהבדיקה על ידי קרובותיו אינה מספיקה, לפי שבדיקה חיצונית היא, ועדיין יש חשש שמא לאחר שיישאנה הוא ימצא בה מום פנימי, שלא היה נראה לקרובותיו, והרי מקחו מקח טעות, ונמצאת זרה אוכלת בתרומה (גמרא).

בארנו משנתנו לפי רש"י. וכן פירשה הרב מברטנורא. אבל רבנו תם מקשה על פירושו של רש"י, שאין הלשון במשנתנו משמע כפירוש זה. ולפיכך מפרש רבנו תם, שלפי משנה ראשונה, אם הגיע זמן ולא נישא, הריהי אוכלת בתרומה אפילו לאחר שמת הארוס ונודקה לייבם, הואיל ואכלה כבר בחיי הארוס. ברם, אם לא אכלה עדיין בפני בעלה, אין היבם מאכילה בתרומה. וזהו ששינוי כאן: היבם אינו מאכיל – כלומר אשה שנתאלמנה מן האירוסין ועדיין לא אכלה בתרומה, אין היבם מאכיל אותה בתרומה, כל זמן שלא ייבמה, שהואיל וזיקת הייבום באה מכוח אחיו. הרי מאחר שלא אכלה מחמת אחיו, אף מחמתו אינה אוכלת. והנה המשנה מוסיפה לפרש את הרישא: "עשתה ששה חדשים בפני הבעל ועשתה חדשים בפני היבם, ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם... אינה אוכלת בתרומה". ומשמע מלשון המשנה, שאם אמנם שהתה כל שנים עשר חודש בחיי הארוס, ואכלה תרומה בחייו, הריהי אוכלת אף לאחר מותו כשהיא שומרת יבם. מכל מקום דין משנתנו אינו – לשיטת אבן תם – אלא מדרבנן, אבל מן התורה כל שומרת יבם אוכלת בתרומה משום זיקת הייבום לכהן, ומה שדרשו בגמרא: "קניין כספו" אמרה תורה, ושומרת יבם קנינו של אחיו הוא – דרשה זו אינה אלא אסמכתא בלבד, ברם, "זו משנה ראשונה" – כלומר: מה ששינונו במשנה הקודמת ובמשנתנו, שמשגהיע הזמן ולא נישא אוכלת בתרומה, ואפילו מת הארוס ונודקה לייבם, מאחר שכבר אכלה בתרומה בחיי בעלה, הרי היא מוסיפה לאכול אף משום זיקת היבם – כל זה נישנה במשנת ראשונים. "אבל בית דין של אחריהן אמרו: אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה". והוא הדין שאין היבמה אוכלת בתרומה עד שתתייבם, ואפילו אכלה בחיי אחיו. וכן שנו בתוספתא: "זו משנה ראשונה. אבל רבותינו אמרו: אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה ולא היבמה עד שתביעל" (תוספות כתובות נח. א. דיבור המתחיל "ואפילו": ועיי' "תוספות יום טוב": שיטה מקובצת). בסיכום הדברים: שתי שיטות הן בפירוש משנתנו: שיטת רש"י ושיטת רבנו תם. לשיטת רש"י בין למשנה ראשונה בין למשנה אחרונה אין היבם מאכיל בתרומה,

מִיִּנְיָקָה אֶת בְּנָהּ; שֶׁלֹּשׁ – אֵינָה מַצְעֵת לוֹ הַמָּטָה, וְאֵינָה עוֹשֶׂה בְּצִמְרָה; אַרְבַּע – יוֹשֶׁבֶת בְּקִתְדָּרָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֶפְלוּ הַכְּנִיסָה לוֹ מֵאֶה שְׁפָחוֹת – בּוֹפֶה לַעֲשׂוֹת בְּצִמְרָה, שֶׁהַבְּטָלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה. רַבִּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִף הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה – יוֹצִיא וְיִתֵּן בְּתֻבָּתָהּ, שֶׁהַבְּטָלָה מְבִיאָה לִידֵי שְׁעֻמוֹם. וְהַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְּשֻׁמִּישׁ הַמָּטָה – בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שְׁבָתוֹת; וּבֵית הֶלֶל אוֹמְרִים: שְׁבַת אַחַת. הַתְּלִמִּידִים יוֹצִיאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת – שְׁלֹשִׁים יוֹם; הַפּוֹעֲלִים – שְׁבַת אַחַת. הָעוֹנָה הָאֻמּוּרָה בְּתוֹרָה: הַטָּלִין – בְּכָל יוֹם; הַפּוֹעֲלִים – שְׁתֵּים בְּשַׁבָּת; הַחֲמֻרִים – אַחַת בְּשַׁבָּת; הַגְּמָלִים – אַחַת לְשָׁלֹשִׁים יוֹם; הַסְּפָנִים – אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

ז הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ – פּוֹחֲתִין לָהּ מִבְּתָתָהּ שְׁבָעָה דִּינָרִין בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁבָעָה מִרְפָּעִיקִין. עַד פִּירוּשׁ בִּרְטִנּוּרָא

מעות או נכסים כדי לקנות בהם שפחה אחת: יושבת בקתדרא. על כסא מנוחה ואינה הולכת בשליחותו לכאן ולכאן ואעפ"כ מוזגת לו את הכוס ומצעת לו את המטה ורוחצת לו פניו ידיו ורגליו שמלאכות אלו אין משתמשים בהם באשה אלא באשתו בלבד: שעמום. בהלה. תרגום ובתמיהון לבב (דברים כ"ח) ובשעמימות לבא. ופלוניתיהו דר' אלעזר ורבן שמעון בן גמליאל היו באשה שאינה בטלה אלא משחקת במיני הצחוק דלדרי זמא איכא, לירי שעמום ליכא, שאין שעמום אלא ביושב ותורה ובטל לגמרי. והלכה כר' אלעזר:

ו המדיר את אשתו מתשמיש המטה. כגון שאמר יאסר הנאת תשמישך עלי. אבל הנאת תשמיש אסור עליך, לא מתסרא, דהא משועבד לה, דכתיב (שמות כ"א) ועונתה לא יגרע; ב"ש אומרים שתי שבתות. אם הדירה שתי שבתות תמתין, שכן מצוין ביולדת נקבה שטמאה שבועים: וב"ה אומרים שבת אחת. שכן מצוין בנדה שטמאה שבועה. וגמרין מדי דשכח, הכעס שכועס אדם על אשתו ומדירה דהוא מדי דשכח, מנדה שהוא מדי דשכח. לאפוקי לידה דלא שכיח כולי הא. וב"ש סברי גמרין מדי דהוא גרם לה, נדר האיש שהוא גורם לה לשהות, מלידה שעל ידו באה לה. לאפוקי נדה דממלא קאתי לה. ויותר על שבת אחת לבית הלל או שתי שבתות לבית שמאי יוציא ויתן כתובה, ואפילו היה גמל שעונתו לשלשים יום או ספן שעונתו לששה חדשים: תלמידים וכו' שלשים יום. ומתניתין ר' אלעזר היא. ופליגי רבנן עליה ואומרים אפילו שתיים ושלוש שנים, והלכה כחכמים: הטלילים. שאין להם מלאכה ולא סחורה: החמורים. שיוצאים לכפרים להביא תבואה: הגמלים. מביאין חבילות על הגמלים ממקום רחוק: הספנים. המפרשים לים הגדול. ומי שהיה בתחלתו בעל אומנות שעונתו קרובה ובקש לעשות בעל אומנות שעונתו רחוקה אשתו מעבדת עליו, חוץ מתלמוד תורה, שאין האשה יכולה לעבד על בעלה שהיה טייל או פועל שלא ייעשה תלמיד חכם:

ז המורדת. מתשמיש. אבל ממלאכה כופין אותה לעשות מלאכה ולא דיינין לה כמורדת: טרפעיין. כל מרפעיך הוא משקל ארבעים ושמונה שעורות

משניות מבוארות – קהתי

הנאת תשמישה של אשתו, כגון שאמר: הנאת תשמישך תהא אסורה עלי; אבל אם אסר על אשתו הנאת תשמישו, אין האיסור חל עליה, שהרי הוא משועבד לה, שנאמר (שמות כא, י): "ועונתה לא יגרע"; בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שְׁבָתוֹת – תמתין לו שתי שבועות, ולאחר מכן אם הוא עומד בנדרו, יגרשנה ויתן לה כתובתה; וּבֵית הֶלֶל אוֹמְרִים: שְׁבַת אַחַת – שבוע אחד תמתין לו, ולאחר מכן חייב לגרשה (חמאירי). ויש מפרשים: בית שמאי אומרים: שתי שבתות – אם הדירה שתי שבתות, תמתין; ואם יותר, יוציא ויתן כתובה (רש"י). טעם המחלוקת של בית שמאי ובית הלל מבואר בגמרא, שביט שמאי למדים מיולדת נקבה, שטמאה שבועיים, ובית הלל למדים מנידה, שטומאתה (מן התורה) שבעה ימים (כתובות טא, ב). הַתְּלִמִּידִים – תלמידים נשואים ההולכים לתלמוד תורה, יוֹצִיאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה – לעיר אחרת, שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת – נשיהם, לתקופה של שְׁלֹשִׁים יוֹם – אף על פי שמבטלים כזה עונת; הַפּוֹעֲלִים – יוצאים לעבודה לעיר אחרת שלא ברשות נשיהם, למשך שְׁבַת אַחַת – שבוע אחד בלבד. הָעוֹנָה הָאֻמּוּרָה בְּתוֹרָה – מצוות עונה האמורה בתורה (שמות כא, י): "ועונתה לא יגרע". זמנה כדלהלן: הַטָּלִין – בני אדם הבטלים ממלאכה, והם בריאים ומעוגגים (רמב"ם), בְּכָל יוֹם – עונתם; הַפּוֹעֲלִים – העוסקים במלאכה בערים, שְׁתֵּים בְּשַׁבָּת – פעמיים בשבוע; הַחֲמֻרִים – המוליכים סחורה בחמוריהם למקומות הסמוכים, אַחַת בְּשַׁבָּת – פעם בשבוע; הַגְּמָלִים – ההולכים עם גמליהם למקומות רחוקים, אַחַת לְשָׁלֹשִׁים יוֹם – פעם בחודש; הַסְּפָנִים – השוהים מחוץ לבתיהם זמן רב, אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים – פעם לחצי שנה; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר – והלכה כדבריו בזמני העונה; בָּרַם, בענין התלמידים חולקים עליו חכמים וסוברים, שיוצאים הם לתלמוד תורה שלא ברשות נשיהם אפילו לשנתיים ולשלוש שנים, וכן הלכה (רמב"ם הלי אישות יד, ב).

באור משנה ז

הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ – שמונעת את בעלה מתשמיש, פּוֹחֲתִין לָהּ

– בריחיים של יד שהם קטנים, או מכינה כל צרכי הטחינה לריחיים גדולים, וְאֹפָה – פת, וּמִכְבֶּסֶת – את הבגדים; מְבַשֶּׁלֶת – את התבשילים, וּמִיִּנְיָקָה אֶת בְּנָהּ – אבל לא בנו מאשה אחרת (והר"ם; חר"ו); מַצְעֵת לוֹ הַמָּטָה – בכרים ובכסתות, וְעוֹשֶׂה בְּצִמְרָה – בשיעור המבואר להלן (משנה ט). הַכְּנִיסָה לוֹ – אשתו, מבית אביה, שְׁפָחָה אַחַת – או נדוניה כדי לקנות שפחה אחת, לֹא טוֹחֲנָתָ, וְלֹא אֹפָה, וְלֹא מִכְבֶּסֶת – אין האשה עושה את המלאכות הללו שטרחתן מרובה אלא שפחתה עושה אותן; שְׁתֵּים – הכניסה לו שתי שפחות, אֵינָה מְבַשֶּׁלֶת, וְאֵינָה מִיִּנְיָקָה אֶת בְּנָהּ – נוסף על המלאכות הקודמות שאינה עושה; שֶׁלֹּשׁ – הכניסה לו שלש שפחות, אֵינָה מַצְעֵת לוֹ הַמָּטָה, וְאֵינָה עוֹשֶׂה בְּצִמְרָה – כלומר אינה עושה אף אחת משבע המלאכות שנימנו במשנה, אבל עושה היא מלאכות קטנות שבבית; אַרְבַּע – הכניסה לו ארבע שפחות, וְיוֹשֶׁבֶת בְּקִתְדָּרָא – כמושב שדרך נשים חשוכות לישב בו, כלומר שאף מלאכות קטנות אינה עושה. בגמרא מבואר, שאף על פי כן ישנן מלאכות שכל אשה עושה לבעלה משום חיבה, כגון למזוג לו את הכוס וכדומה (כתובות טא, א). רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֶפְלוּ הַכְּנִיסָה לוֹ מֵאֶה שְׁפָחוֹת, בּוֹפֶה לַעֲשׂוֹת בְּצִמְרָה – שהיא מלאכה המיוחדת לנשים, שלא תשב בטל, שֶׁהַבְּטָלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה – לירי פריצות. רַבִּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִף הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה – האוסר על עצמו בנדר שלא ליהנות מאשתו אם תעשה מלאכה, יוֹצִיא וְיִתֵּן בְּתֻבָּתָהּ – חייב הוא לגרשה וליתן לה כסף כתובתה, שֶׁהַבְּטָלָה מְבִיאָה לִידֵי שְׁעֻמוֹם – לירי שיגעון (רש"י).

י ו ם ש ל י ש

באור משנה ו

אגב המשנה הקודמת, שנישנה בה דין "המדיר את אשתו מלעשות מלאכה", באה משנתנו ללמד דין "המדיר את אשתו מתשמיש המטה", ומוסיפה לדרן במצוות "עונה" בכלל.

הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְּשֻׁמִּישׁ הַמָּטָה – שאסר על עצמו בנדר

מתי הוא פוחת? עד כנגד כתבתה. רבי יוסי אומר: לעולם הוא פוחת והולך, שמא תפל לה ירשה במקום אחר, גובה הימנה. וכן המורד על אשתו – מוסיפין לה על כתבתה שלשה דינרין בשבת. רבי יהודה אומר: שלשה טרפעיין.

ח המשרה את אשתו על ידי שלישי – לא יפחת לה משני קבין חמין, או מארבעה קבין שעורים. אומר רבי יוסי: לא פסק לה שעורים אלא רבי ישמעאל, שהיה סמוך לאדום. ונותן לה חצי קב קמנית, וחצי לג שמן, וקב גרוגרות או מנה דבלה; ואם אין לו – פוסק לעמתן פרות במקום אחר. ונותן לה מטה, מפין, ומחצלת. ונותן לה כפה לראשה, וחגור למתניה, ומנעלים ממועד למועד, וכלים של חמשים וזו משנה לשנה. ואין נותנין לה, לא חדשים בימות החמה, ולא שחקים בימות הגשמים, אלא נותן לה כלים של חמשים וזו בימות הגשמים, והיא מתכסה בבלאותיהן בימות החמה, והשחקים שלה.

ט נותן לה מעה כסף לצרפה, ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת. ואם אין נותן לה מעה כסף לצרפה – פירוש ברטנורא

של כסף צורף, כמשקל שלשה דרכמונים שקורין בערבי דראח"ם שכל דרכמון שש עשרה שעורות בנינויות של כסף: עד כנגד כתובתה. ואח"כ נותן לה גט ויוצאה בלא כתובה. אבל אינו משהה אותה כדי לפחות על הנכסים שנפלו לה מבית אביה ולהפסידם ממנה: מוסיפין על כתובתה שלשה דינרים. מושם דצערא דגברא קשה כשהוא נמנע מן התשמיש יותר מצערא דאתתא, לפיכך כשהיא מורדת ומצערתו פוחתין לה שבעה דינרין, וכשהוא מורד ומצערה אין מוסיפין לה אלא ג' דינרים. והיבא דמורדת אמרינן בגמרא חזרו ונמנו שהיו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו בבתי כנסיות ובתי מדרשות ואומר פלונית מרדה בבעלה ושולחין לה מבית דין הוי יודעת שאפילו כתובתך מאה מנה הפסדת את כולך, אחת ארוסה ואחת נשואה ואפילו נדה ואפילו חולה ואפילו שומרת יבם. וקודם הכרזה מודיעים לה שרוצים להכריז עליה, ואחר הכרזה מודיעין אותה שכבר שלמה ההכרזה, ואם עמדה במרדה תצא בלא כתובה:

ח המשרה את אשתו על ידי שלישי. שנותן מזונותיה על ידי אפטרופוס ואינה אוכלת עמו. תרגום ויכרה להם כרה גדולה (מלכ"ב ו'), שירותא: לא יפחות לה. בשבוע: לא פסק לה שעורים. כללים מן החטים, אלא ר' ישמעאל שהיה סמוך לאדום. ששם השעורים רעות ביותר: דבילה. תאנים דרוסות בעיול ונמכרות במשקל ולא במדה: מפין. רך ממוחצלת: כיפה. צעיף אחד: ומנעלים ממועד למועד. מנעלים חדשים לכל שלש גוללים: חדשים. קשים לה בימות החמה לפי שהם חמים, ויפים לה בימות הגשמים: והשחקים שלה. אף כשיקנה לה חדשים, מפני שמתכסה בהן בימי נדחת: ט נותן לה מעה כסף. בכל שבת לצורך דברים קטנים: ואוכלת עמו לילי שבת. אע"ג דבכל שאר הימים יכול לתת מזונותיה על ידי שלישי אם ירצה,

משניות מבוארות – קהתי

מכתבתה שבעה דינרין בשבת – כל שבוע שעומדת במרדה, מנכים לה מכתובתה שבעה דינרים. רבי יהודה אומר: שבעה טרפעיין – טרפעיין הוא חצי דינר. עד מתי הוא פוחת – עד מתי הוא משהה אותה ופוחת לה מכתובתה כלום, ואז יגרשנה ותצא בלא כתובה. אבל אינו משהה אותה כדי לפחות לה מנכסיה שנפלו לה מבית אביה. רבי יוסי אומר: לעולם הוא פוחת והולך – רשאי הבעל להשהותה ולא לגרשה, והוא פוחת לה, כל זמן שהיא עומדת במרדה, אפילו מנכסיה, שמא תפל לה ירשה במקום אחר – שאם גם יפלו לה נכסים בירושה לאחר שמרדה, גובה הימנה – כשיעור האמור למעלה. וכן המורד על אשתו – שאינו רוצה לקיים מצוות עונה, מוסיפין לה על כתבתה שלשה דינרין בשבת – מחייבים את הבעל להוסיף על כתובתה, כל שבוע שעומד במרדו, שלושה דינרים; ואם היא רוצה בגט, כופים אותו לגרשה. רבי יהודה אומר: שלשה טרפעיין – מוסיפים לה דינר וחצי לשבוע. בגמרא מבואר, שצערן של הבעל כשהוא נמנע מתשמיש, מרובה מצערה של האשה, לפיכך עונשה של המורדת גדול מעונשו של המורד. כן מובא בגמרא: "רבתינו חזרו ונימנו, שהיו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו: פלונית מרדה בבעלה, ושולחים לה מבית הדין: הוי יודעת שאפילו כתובתך מאה מנה הפסדת את כולך". ומודיעים לה קודם ההכרזה שעומדים להכריז עליה, ואחרי ההכרזה מודיעים לה שכבר נשלמה ההכרזה, ואם עמדה במרדה, תצא בלא כתובה (נמא כתובות טג, ב).

י ו ר ב י ע

באור משנה ח

המשרה – המאכיל, כלומר המפרנס – את אשתו על ידי שלישי – שאין הבעל אוכל עמה, אלא נותן לה מזונותיה וצרכי כסותה על ידי אחר, וכגון שהיא הסכימה לכך (המאירי). לא יפחת לה – לכל שבוע, משני קבין חמין – כמידת נפח של ארבעים ושמונה ביצים (הקב הוא 24 ביצים, 2 כ' ליטרים), שהם כדי שש עשרה סעודות לשבוע,

באור משנה ט

משנתנו מוסיפה ללמד בסיפוק צרכי האשה על ידי הבעל.

נותן לה – הבעל לאשתו, בכל שבוע, מעה כסף – שישית הדינר, לצרפה – להוצאות קטנות; ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת – אף המשרה את אשתו על ידי שלישי, כפי ששינוי במשנה

מעשה ידיה שלה. ומה היא עושה לו? משקל חמש סלעים שתי ביהודה, שהן עשר סלעים בגליל; או משקל עשר סלעים ערב ביהודה, שהן עשרים סלעים בגליל. ואם היתה מיניקה – פוחתים לה ממעשה ידיה, ומוסיפין לה על מזונותיה. במה דברים אמורים? בעני שבשראל, אבל במקבד – הכל לפי כבודו.

פ ר ק ש ש י

א מציאת האשה, ומעשה ידיה – לבעלה. וירשתה – הוא אוכל פרות בחייה. בשתה ופגמה – שלה. רבי יהודה בן בתירה אומר: בזמן שבסתר – לה שני חלקים, ולו אחד; בזמן שבגלוי – לו שני חלקים ולה אחד. שול – ינתן מיד; ושלה – ילקח בהן קרקע, והוא אוכל פרות. ב הפוסק מעות לחתנו, ומת חתנו – אמרו חכמים: יכול הוא שיאמר: לא אחיד היתי רוצה לתן, ולך אי אפשר לתן.

פירוש ברטנורא

בליל שבת שהוא ליל עונה חייב לאכול עמה: מעשה ידיה. מותר מעשה ידיה כלומר מה שעושה יותר על מזונותיה: שתי קשה למוות כפלים כשל ערב. ומשקל של יהודה כפלים כשל גליל: הכל לפי כבודו. וכפי מנהג המדינה נמי:

א מציאת האשה. וירשתה. אם נפלה לה ירושה: הוא אוכל פירות בחייה. והקדן שלה: ופגמה. חבלה שיש בה פחת דמים ששמן אותה כמה היתה יפה לימכר בשוק וכמה היא שוה עכשיו: ובזמן שבגלוי. שהבושת שלו. ועוד, שנמאסת עליו והוא סובלה: ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. בחייה, והקדן שלה לכשימות או יגרשה. ואם תמות היא, יורשה. והלכה כר' יהודה:

ב ומת חתנו. ונפלה לפני יבם: יכול הוא שיאמר. או חלון או יבם. ואילו לאחיו, או יתן מה שפסק או תשב עד שתלבין ראשה. ואע"ג דאחיו עם הארץ והוא ת"ח יכול הוא לומר לאחיו היתי רוצה ליתן ולך איני רוצה ליתן:

משניות מבוארות – קהתי

הקודמת, חייב לאכול עמה בכל ליל שבת. בגמרא מובאת ברייתא: "רבן שמעון בן גמליאל אומר: אוכלת עמו בלילי שבת ושבת". ואם אין נתן לה מנה כסף לצרפה – כגון ששתקה אשתו ולא תבעה ממנו את המעה, שאם לא כן אין הרשות בידו שלא לתת לה (יחספות יום טוב), מעשה ידיה שלה – כלומר מותר מעשה ידיה הוא שלה (כמו שבארנו במשנה ד פורקנו). שכן חכמים תיקנו מותר מעשה ידיה לבעלה תמורת מעה כסף שהוא נתן לה. ומה היא עושה לו – מהו השיעור של מעשה ידיה, כדי שנדע מהו מותר מעשה ידיה? משקל חמש סלעים שתי ביהודה – כשהיא טווה בצמר את החוטים הדקים של האורך, הנקראים "שתי", שיעור מעשה ידיה הוא משקל חמש סלעים ביהודה, שהן עשר סלעים בגליל – שהמשקלות ביהודה היו כפליים כשל גליל; או משקל עשר סלעים ערב ביהודה, שהן עשרים סלעים בגליל – או כשהיא טווה את חוטי הרחוב, הנקראים "ערב", שהם עבים, וטורח טווייתם מחצית משל שתי, שיעור מעשה ידיה הוא משקל עשר סלעים ביהודה שהן עשרים סלעים בגליל. שיעור זה הוא לכל שבוע (תפארת ישראל). ואם היתה מיניקה – בזמן שהאשה מיניקה, פוחתים לה ממעשה ידיה – שאין היא חייבת לעשות כשיעור האמור למעלה, ומוסיפין לה על מזונותיה – ובעלה חייב להוסיף לה מזונות על השיעור הקצוב במשנה הקודמת. במה דברים אמורים – שאין נותנים לאשה אלא השיעורים הקצובים לעלי? בעני שבשראל – כשהבעל הוא עני, אבל במקבד – בעל שפרנסתו בעושר ובכבוד, הכל לפי כבודו – שיעורי מזונות אשתו וכל שאר צרכיה הם לפי עשרו וכבודו, שכן האשה עולה עם בעלה, כמו שבארנו (לעיל ד, ד).

יו ט ז מ י ש י

באור משנה א

החובל בחבירו, חייב לשלם לו חמישה דברים: נזק, צער, ריפוי, שבת ובושת (משנה בבא קמא ז, א). ואם חבל אדם באשת איש – מהו זכותו של בעלה בתשלומים הללו? על כך דנה משנתנו, לאחר שהיא פותחת בהלכה, שכבר נשנתה לעיל (ד, ד). על זכויות הבעל במציאתה ובמעשה ידיה של אשתו, וכן בפירות נכסיה (נכסי מלוג). ודבר פשוט הוא, שתשלומי ריפוי ושבת הם לבעל: ריפוי – משום שהוא חייב לרפואתה; שבת – שכן מתבטלת היא ממעשה ידיה, ומעשה ידיה שלו. כן ברור הוא, שדמי הצער הם לאשה, והאיל והיא בגופה סבלה את הצער (הרמב"ם: ה"ד); ועיין "תוספות יום טוב" (לפיכך אין משנתנו עוסקת אלא בתשלומי בושת ונזק; ודין זכותו של הבעל בתשלומים אלו שנוי במחלוקת של תנאים.

באור משנה ב

אמרו חכמים, שיא אדם פוסק נדוניה יפה לבתו, כדי שיהיו עליה קופצים; ומצאו לכן אסמכתא בפסוק (ירמיהו כט, ו): "קחו נשים והולידו בנים ובנות, וקחו לבניכם נשים, ואת בנותיכם תנו לאנשים" – וכי בתו בידו היא ליתנה לאיש? וכי דרך אשה לחזר על איש? אלא מכאן, שהאב צריך ליתן לבתו צרכי הלבשה ולפסוק לה נדוניה יפה, כדי שיימצאו קופצים עליה (גמרא כתובות נב, ב). – ואם פסק האב מעות בנדוניה לחתנו ואינו עומד בדיבורו, יש סוכר, שיכול החתן לומר לו: או תן מה שפסקת, או תשב בבית אביה עד שילבין ראשה (כלה"ל יג, ה). ויש סוכר, שאין החתן רשאי לומר כך, אלא כונסה, ומוציא מאביה את הנדוניה בדיינים, שדברים הנקנים באמריהם, וכן הלכה (עין גמרא כתובות קב, ב). – משנתנו באה ללמד, שאם מת הארוס ונפלה הארוסה לפני אחיו לייבום, אין היבם יכול לתבוע מאביה את הנדוניה שפסק לאחיו. הפוסק מעות לחתנו – בנדוניה, ומת חתנו – לפני הנישואין,

ג פסקה להכניס לו אלף דינר – הוא פוסק פנגדן חמשה עשר מנה. וכנגד השום – הוא פוסק פחות חמש. שום במנה, וְשֹׁה מנה – אין לו אלא מנה. שום במנה – היא נותנת שלשים ואחת סלע ודינר. ובארבע מאות – היא נותנת חמש מאות. מה שהחתן פוסק – הוא פוסק פחות חמש.

פירוש ברטנורא

ג והוא פוסק פנגדן ט"ז מנה. אלף דינר הן עשרה מנה, וכשנא החתן לקבל עליו ולכתוב בכתובה, כותב שליש יותר, שהן ט"ז מנה, אם הכניסה לו הכלה דינרין בעין, מפני שהוא משתכר בהן; **וכנגד השום.** ואם הכניסה לו בגדים ותכשיטים שצריכין שומא, הוא פוסק פחות חומש, שאם הכניסה שום של אלף זה אינו מקבל עליו אלא ח' מאות, שדרך הבאים לשום הבגדים ונכסים של הכלה לשומם יותר משווים לכבוד הכלה ולחבבה על בעלה: **שום במנה ושוה במנה.** כלומר אם לא שמו נכסי הכלה ותכשיטה אלא כמו שהם שוים בשוק: **אין לו אלא מנה.** לא יכתוב בשטר הכתובה אלא מנה כמו ששמו: **שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר.** שום שהוא מקבלה במנה, שאמרו לו כתוב מנה בכתובה והיא תבנים לך שום של מנה, צריך שישומו אותו בבית החתונה שלשים ואחד סלע, ודינר שהוא מנה וחומשו: **ובארבע מאות.** שום, כשיקבל עליו החתן לכתוב ד' מאות. היא נותנת חמש מאות לפי שומת הנועדים: **וכשהחתן פוסק וכו'.** ואם שמו הם תחלה והכניסה לו, בין שום קטן בין שום גדול, הוא כותב בשטר פחות חומש:

משניות מבוארות – קהתי

שישמו אותה בבית החתונה מאה ועשרים וחמישה דינר, ונמצא פוסק כנגד השום פחות חומש, כמו ששינו למעלה. **ובארבע מאות –** ואם היא רוצה שיכתוב לה בכתובה שקיבל ממנה שום בארבע מאות דינר, **היא נותנת חמש מאות –** נדוניה שישמו אותה בחמש מאות דינר. משנתנו באה להשמיע, שגם בנדוניה מרובה וגם בנדוניה מועטה שהאשה מכניסה לו במיטלטלים, צריך שתהיה שומת הנדוניה בתוספת חומש (היינו רבע, שהוא חומש מלבר) כנגד הסכום שהיא רוצה שיכתוב לה בעלה בכתובה. **מה שהחתן פוסק –** וכשנא החתן לכתוב בכתובה את סכום הנדוניה שהכניסה במיטלטלין, לאחר שכבר שמוה בבית החתונה, בין שהיא נדוניה מרובה בין שהיא מועטה, **הוא פוסק פחות חמש –** הריהו כותב בכתובה את סכום שומת הנדוניה פחות חומש, כמו ששינו ברישא.

בארנו משנתנו לפי רש"י. וכן מפרש הרב מברטנורא. אבל בעלי התוספות כותבים שפירושו מגומגם; ונראה להם כפירוש רבנו חננאל: שום במנה ושוה מנה – אם פסקה האשה עם בעלה שתכניס לו שום במנה שלא יהא שוה אלא מנה, היינו שאמרה לו בזה הלשון: "שום במנה ושוה מנה", אין לו אלא מנה – בלבד, ואין היא חייבת להוסיף חומש. שום במנה – אבל אם פסקה שתכניס "שום במנה" סתם, ולא אמרה שיהא שוה מנה, והיא נותנת שלושים ואחת סלע ודינר – צריכה היא להכניס לו נדוניה שהשום שלה מאה ועשרים וחמישה דינר, כמו שבארנו למעלה במשנה, כדי שהסכום הרשום בכתובה יהא פחות חומש משום הנדוניה. ובארבע מאות – ואם פסקה להכניס לו שום בארבע מאות דינר, והיא נותנת חמש מאות – נדוניה שהשום שלה חמש מאות דינר, מהטעם שבארנו לעיל. מה שהחתן פוסק – ואף מה שהחתן פוסק להכניס לאשתו במיטלטלים, הוא פוסק פחות חומש – הוא כותב את שוויים בכתובה פחות חומש, שגם החפצים שמכניס החתן רגילים לשומם יותר משווים. ויש מפרשים משנתנו (על פי הירושלמי): פסקה להכניס לו אלף דינר. הוא פוסק כנגדן חמישה עשר מנה – שכך היה מנהגם, מפני שהאשה אינה נהנית באותם הכספים, ורק הבעל נושא ונותן ומשתכר בהם. והוא הדין בדברים העומדים לסחורה, שהוא מוסיף מחצה על שוויים, מהטעם האמור. וכנגד השום – אבל אם הכניסה לו בגדים וכלים וחפצים שונים, ששמים אותם עליו בתור נכסי צאן ברזל, כנגד אלו הוא פוסק פחות חומש – לפי שהיא משתמשת בהם ומכלה אותם, ולכן דיה שיקבל עליו אחירותם בפחות חומש. שום במנה ושוה מנה – אם הבטיחה להכניס לו בנדוניה שום במנה שהוא שוה מנה, היינו דברים שאין דרכם לבלות כשמשתמשים בהם, אלא כל זמן שהם קיימים הם שווים מנה, כגון קרקע שווה מנה, אין לו אלא מנה – אינה צריכה לתת לו אלא קרקע שווה מנה, ואינה צריכה להוסיף חומש (ויטה מקובצת בשם רב האי גאון; ועיין המאירי).

באור משנה ד

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת, והיא מוסיפה ללמדנו שאין הברל לגבי ירישום הנדוניה בכתובה בין נדוניה מרובה לנדוניה מועטה; וכשם שהבעל פוסק פחות חומש כנגד דברים שצריכים שומא, כגון בגדים וכלים ותכשיטים, בין שהם מרובים, בין שהם מועטים, כמו ששינו במשנה הקודמת, כך הוא פוסק בתוספת מחצה ("שליש מלבר") כנגד כספים במזומנים שהיא מכניסה לו בנדוניה, בין מרובים, כגון אלף דינר (כמו ששינו בתחילת המשנה הקודמת), ובין

קודם שנתן לו את המעות, ונפלה הארוסה לפני יבם; **אָמְרו חכמים: יָכוֹל הוּא שְׂאִימָר –** יכול האב לומר ליבם: **לְאַחֶיךָ הֵייתִי רוֹצֶה לָתֶן –** מעות בנדוניה, **וְלָךְ אֵי אֶפְשִׁי לָתֶן –** אין אני רוצה ליתן, אלא: או חלוץ או ייבם! כנגמרא מובאת ברייתא, שאפילו היה הראשון עם הארץ והשני תלמיד חכם, מכל מקום יכול האב לומר כך: **והורמב"ס מוסיף:** "ואף על פי שהבת רוצה בו" (**חלי אישות כג, טו**).

בירושלמי מקשים: והרי דברים הנקנים באמירה הם, כלומר: מאחר שקנה הארוס את מעות הנדוניה, הרי מן הדין שיהא היבם יורשו. ומשיבים: פוסק הוא על מנת לנטול. כלומר שאין האב פוסק נדוניה לחתנו אלא על מנת שיכנסו את בתו, והרי מת קודם שכנסה (המאירי).

י ו ם ש ם י

באור משנה ג

כיון שנשנה במשנה הקודמת דין "הפוסק מעות לחתנו", באה משנה זו ללמדנו, שאם האשה מכניסה לבעלה מעות בנדוניה, הוא מוסיף מחצה, ורשום בכתובה את סכום הנדוניה פי אחד וחצי; אבל כשהיא מכניסה לו מיטלטלים, כגון בגדים ותכשיטים, הוא רשום את שוויים פחות חומש, כמבואר הטעם להלן.

פסקה – האשה, להכניס לו – לבעלה בנדוניה, **אלף דינר –** במזומנים, **הוא פוסק פנגדן –** בעלה ורשום בכתובה שקיבל ממנה בנדוניה, **חמשה עשר מנה –** אלף וחמש מאות דינר, כלומר, שהבעל מוסיף מחצה על סכום הנדוניה שאשתו מכניסה לו במזומנים, לפי שהוא משתכר במעות. במפרשים מבואר, שמוסיף לה שליש, לפי שהתוספת היא שליש מכל סכום הנדוניה שהוא כותב בכתובה. מכאן שליש כזה נקרא: "שליש מלבר" (מבחוץ), שהוא אמנם מחצה מלגיו (מבפנים). והוא שבארנו, שמוסיף לה מחצה. **וכנגד השום –** ואם הכניסה לו בנדוניה מיטלטלים, הצריכים שומה, כגון בגדים, כלי בית ותכשיטים, והקרובים שמים (מעריכים) את שוויים, **הוא פוסק פחות חמש –** הבעל ורשום בכתובה את סכום השומה פחות חומש, כגון אם הכניסה נדוניה שהשום שלה אלף דינר, אינו כותב בכתובה אלא שקיבל ממנה שמונה מאות דינר. הטעם הוא, לפי שנוהגים היו בבית החתונה לשום את הנדוניה בחומש יותר משווים לכבוד הכלה. **שום במנה, וְשֹׁה מנה –** פסקה להכניס לו שום במנה, כלומר שיכתוב לה בכתובה מנה (מאה דינר) כנגד החפצים השונים שתכניס לו בנדוניה, ובאמת הם שווים מנה, שלא שמו אותם בתוספת כל שהיא אלא כמו שהם שווים בשוק. **אין לו אלא מנה –** ואינו יכול לומר, הואיל והוא כותב בכתובה מנה, עליה להכניס לו מנה וחומש (היינו מאה ועשרים וחמישה דינר), שלא אמרו לפחות חומש בכתובה אלא בשום ששמוהו בבית החתונה, שנוהגים שם להוסיף עליו חומש, כמו שבארנו לעיל. **שום במנה –** אם רוצה האשה שבעלה יכתוב לה בכתובה, שהכניסה לו שום במנה, היינו חפצים שונים במאה דינר, **היא נותנת שלשים ואחת סלע ודינר –** שהם מאה ועשרים וחמישה דינר (הסלע 4 דינרים), כלומר היא צריכה להכניס לו נדוניה,

ד פסקה להכניס לו כספים – סלע כסף נעשה ששה דינרים. החתן מקבל עליו עשרה דינרין לקפה, לכל מנה ומנה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: הכל כמנהג המדינה.
ה המשיא את בתו סתם – לא יפחת לה מחמשים זוז. פסק להכניסה ערמה – לא יאמר הבעל: פשאכניסה לביתי, אכספנה בכסותי, אלא מכסה ועודה בבית אביה. וכן המשיא את היתומה – לא יפחת לה מחמשים זוז. אם יש בפיס – מפרנסין אותה לפי כבודה.
ו יתומה שהשיאה אמה או אחיה מדעתה, וכתבו לה במאה, או בחמשים זוז – יכולה היא משתגדיל להוציא מידן מה שראוי להנותן לה. רבי יהודה אומר: אם השיא את הבת הראשונה – ינתן לשניה כדרך

פירוש ברטנורא

ד פסקה להכניס לו כספים. דינרים בעין שמוכנין להשחקר בהן מיד: סלע. שהוא ארבעה דינרין נעשה ליכתב בשטר הכתובה בששה דינרין, בתוספת שליש. ואשמעין תנא דברינן בעין, בין שהן מרובים כגון אלף דינר דקתני ברישא, בין שהם מועטים כגון סלע דקתני בסופא, לעולם נכתבים בשטר הכתובה בשלש זותר, מפני שעומדין להשחקר בהן מיד. ובדברים שצריכין שומא כגון בגדים ותכשיטים, בין שהם מרובים כגון וכנגד השום דקתני דקאי אאלף וזו דאמר ברישא, בין שהם מועטים כגון הא דקתני שום במנה הוא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר, לעולם פוחתין חומש בשטר הכתובה ממה ששמו אותם בבית התנוה, לא שגא אם שמו אותם תחלה ואח"כ באין לכתוב הכתובה שאז צריך לפחות בשטר הכתובה החומש מן השומא ששמו בבית הכלה כדקתני וכשהחתן פוסק וכו', ולא שגא אם הוא כתב תחלה הכתובה שאז צריך שתהיה השומא בתוספת חומש ממה שכתוב בכתובה כדקתני וכד' מאות שום היא נותנת חמש מאות: לקופה. שיתן לה עשרה זוז על כל מנה ומנה שהיא מביאה לו, כדי לקנות לה מהם בשמים ותמרוקי הנשים. ולא תאפשר במתניתין אם לכל שבוע או לכל חודש או לכל שנה:

ה וכן המשיא את היתומה. נבאי צדקה: אם יש בכיס: של צדקה:

ו מה שראוי ליתן לה. עישור נכסים: אם השיא. האב בחייו: את הבת הראשונה ינתן וכו'. בין שהוא פחות מעישור בין שהוא יותר. והלכה כרבי יהודה דאולין בטר אומדן דעתיה דאב. ואם א"א לעמוד על אומדן דעתו של אב היבין לה עישור נכסים דמשתכחי השתא בשעת נשואיה ממקרקעי. אבל

משניות מבוארות – קהתי

משנתנו, שנותנים חמישים זוז לפרנסת היתומה אפילו אין מעות בכיס, היינו שמחייבים את גבאי הצדקה ללוותם (חר"ן ע"י דעה אחת בירושלמי; ועיי' "תוספות יום טוב").

ב אור משנה ו

תקנת חכמים היא שאם מת האב והשאיר אחריו בת לא נשואה, חייבים היורשים להשיאה וליתן לה נדוניה מנכסי הירושה. – משנתנו באה ללמד, שאין היורשים יכולים לצאת ידי חובתם בנדוניה של חמישים זוז, ואפילו כשהם מוסיפים על סכום זה, אלא חייבים הם לפסוק לה נדוניה הראויה לה.

יתומה – קטנה, שהשיאה אמה או אחיה מדעתה – אפילו מדעתה, שנתרצתה לכך, וכתבו לה במאה, או בחמשים זוז – ופסקו לה נדוניה של מאה, או של חמישים זוז, ואין זו הנדוניה הראויה לה לפי תקנת חכמים, יכולה היא משתגדיל – לאחר שגדלה, להוציא מידן – של היורשים, מה שראוי להנותן לה – בגמרא מובאת ברייתא: "רבי אומר: בת הניזונת מן האחין, נוטלת עישור נכסים" (כתובות טח, א), כלומר שעל היורשים לתת לנדוניית הבת עשירית מנכסי הירושה הנמצאים בידיהם בשעת נישואיה. וכבר בארנו לעיל, שמשנתנו נקטה "מדעתה" לרבותא, שאפילו נישאה מדעתה ונתרצתה לאותה נדוניה שפסקו לה, מכל מקום אין מחילתה מחילה הואיל והיתה קטנה בשעת הנישואין, ואין צריך לומר אם השיאה שלא מדעתה שיכולה להוציא מיד היורשים את נדונייתה הראויה, שהרי אין כאן נישואין כלל (רש"י ומפרשים אחרים). רבי יהודה אומר: אם השיא – האב בחייו, את הבת הראשונה – ונתן לה נדוניה, ינתן לשניה – לבת היתומה, על ידי היורשים כדרך שנתן – האב, לראשונה – רבי יהודה סובר שהיורשים פוסקים נדוניה ליתומה לפי אומדן דעתו של האב, היינו שאומדים את דעתו כמה היה נותן לבתו אילו הוא היה משיאה עכשיו. ברם, אם אי אפשר לעמוד על אומדן דעתו של האב, אף רבי יהודה סובר, שנותנים לה עישור נכסים. ונקממים אומרים: פשמים שאדם עני והעשיר או עשיר והעני – בגמרא מבואר, שאין הכוונה כאן לעני ועשיר בנכסים, שבכונה זה אף רבי יהודה מודה שאם היה עשיר והעני שאין כופים את היורשים לתת לה כדרך שנתן האב לראשונה, אלא כוונת משנתנו לעשיר ועני בדעת, כלומר שחכמים אומרים, שאין ראייה מן הנדוניה שנתן האב לראשונה שכך היה נותן

מועטים.

פסקה – האשה, להכניס לו – לבעלה בנדוניה, כספים – כסף בעין, סלע כסף – שהוא ארבע דינרים, נעשה ששה דינרים – כלומר כנגד כל סלע מסכום הנדוניה, פוסק הבעל בכתובה ששה דינרים (סלע ומחצה); ואין הבדל בין נדוניה מרובה לבין נדוניה מועטה, לעולם הוא מוסיף מחצה כנגד כל סכום במזומנים שהיא מכניסה לו בנדוניה, היינו שרושם את סכום הנדוניה בכתובה פי אחד וחצי (לפי המפרשים: בתוספת שליש). כלומר שליש מלבד, כמו שבארנו במשנה הקודמת). החתן מקבל עליו – ליתן לאשתו, עשרה דינרין לקפה – לצורך קופה של בשמים ותמרוקי נשים, לכל מנה ומנה – על כל מאה דינר שהכניסה לו בנדוניה, בין בכספים ובין במטלטלין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: הכל כמנהג המדינה – כל מה שהבעל מוסיף כנגד נדוניית מזומנים ופוחת כנגד נדוניית מיטלטלים אין מוסיפים ואין פוחתים אלא כפי מנהג המקום. וכן פוסק הרמב"ם.

שבת קיד ט

ב אור משנה ה

כבר הזכרנו (בבאור משנה ב בפרקנו), שחכמים אמרו, שיחא אדם נותן לבתו צרכי הלבשה ויהא פוסק לה נדוניה יפה, כדי שיימצאו קופצים עליה. משנתנו באה להשמיע, מה הסכום הקטן ביותר שחייב אדם לתת לבתו לצרכי נישואיה.

המשיא את בתו סתם – שלא פירש, כמה יתן לה לצרכי נישואיה, לא יפחת לה מחמשים זוז – צריך הוא לתת לה לכל הפחות חמישים זוז. פסק להכניסה ערמה – כלומר שהתנה האב עם הבעל שלא יתן לבתו הלבשה לנישואיה, והבעל הסכים לכנסה כמות שהיא, לא יאמר הבעל – אין הבעל רשאי לומר: פשאכניסה לביתי – לאחר הנישואין, אכספנה בכסותי – אתן לה כל צרכי כסותה הראויים לה, כחובת הבעל לאשתו, אלא מכסה ועודה בבית אביה – חייב הבעל להלבישה לפני הנישואין, כשהיא עדיין בבית אביה, משום כבודה. וכן המשיא את היתומה – גבאי צדקה המשיא את היתומה מקופת הצדקה, לא יפחת לה מחמשים זוז – לפרנסתה, היינו לצרכי נישואיה. אם יש בפיס – אם יש מעות בקופת הצדקה, מפרנסין אותה לפי כבודה – ונותנים לה להלבשתה ולצרכי נישואיה יותר מחמישים זוז, כראוי לכבודה. יש למדים

שֶׁנֶתֶן לְרֵאשׁוֹנָה. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: פְּעָמִים שָׁאֲדָם עָנִי וְהָעֶשִׂיר אוֹ עֶשִׂיר וְהָעֶנִי, אֶלָּא שְׁמִין אֶת הַנֶּכְסִים וְנוֹתֵנִן לָהּ.

פירוש ברטנורא

ממטלטלי אין לה עישור. ואיכא למ"ד דבזמן הזה ממטלטלי נמי אית לה עישור. ואם נישאת ולא תבעה מן הירשים, תובעת לאחר שנישאת, ולא אמרין אחולי אחלה גביהו. ודוקא כשהיתה ניוזנית מנכסי אביה, אבל אם פסקו הירשים מלתת לה מוונות [אחולי אחלה אלא אם כן מוחתה]. ואם היתה בוגרת שאין לה מוונות ועמדה ונישאת ולא תבעה מה שראוי לה לנדוניתה מנכסי אביה אחולי אחלה גבי יורשים ואינה יכולה לתבוע עוד, ואפילו היתה ניוזנית מנכסיהם:

משניות מבוארות – קהתי

המשנה. וכן מובא בתוספתא: "כיצד הבנות ניוזנות ומתפרנסות מנכסי אביהן? אין אומרים אילו היה אביהן קיים כך וכך היה נותן להן, אלא רואין שכנגדן (בנות במעמד דומה) היאך ניוזנות ומתפרנסות, ונותנין להן. רבי אומר: כל אחת ואחת מן הבנות נוטלת עישור נכסים. רבי יהודה אומר: אם השיא האב בת ראשונה יינתן לשניה כדרך שנתן לראשונה". ויש מפרשים, שאמנם בברייתא יש שלש מחלוקות, אבל במשנתנו יש שתי מחלוקות בלבד, כלומר שעל מה ששנינו: "ככולה היא משתדל להוציא מידן מה שראוי להינתן לה" נחלקו רבי יהודה וחכמים מה הוא הראוי להינתן לה, שלדעת רבי יהודה לפי אומדן דעתו של האב ולדעת חכמים עישור נכסים (ותוספות: ועיין הר"ן).

לשניה, שכן פעמים שאדם עני בדעת, כלומר שדעתו קצרה, ואינו נותן לבתו הראשונה אלא נדוניית עני ולאחר זמן דעתו מתרחבת עליו ונותן לבתו השניה נדוניית עשיר, או חילוף הדברים, לפיכך אין נותנים לה לפי אומדן דעת האב, אֶלָּא שְׁמִין אֶת הַנֶּכְסִים וְנוֹתֵנִין לָהּ – שמים את כל נכסי הירושה, ונותנים הירשים נדוניה ליתומה כפי מה שראוי להינתן לבת של בעל נכסים כזה.

כפי שבארנו יש כאן שלש מחלוקות: א. תנא קמא סובר כרבי, שנותנים לה עישור נכסים; ב. רבי יהודה סובר שנותנים לה לפי אומדן דעתו של האב; ג. חכמים סוברים, שנותנים לה לפי שומת הנכסים. כך מפרש רש"י ורוב מפרשי

אגרות קודש

ב"ה, ח' אייר, תשכ"א

ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה יצחק יהודא שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו ממוצש"ק, בו כותב ההצעה אשר אעשה שינוי וכו'.

ומובן ע"פ פסק דין חז"ל (שבת י, ב:) לעולם אל ישנה אדם וכו' - שגם בקס"ד אין צריכה להיות הצעה כהאמורה, והרי מאמר רז"ל זה הובא לפסק הלכה ברמב"ם וכו'.

וגודל התוצאות משינוי - מובן מדברי התוספת שם (ובפרט ע"פ השל"ה וכו'). והרי בהמאורע ממנו למדו שאל ישנה, היו טעמים הכי חזקים לשינוי, וכדרז"ל עה"כ כי בן זקונים הוא לו, ועה"כ אלה תולדות יעקב יוסף דוקא, והיי לפני ציווי חז"ל האמור, ובכל זה וכו', ועאכו"כ לאחר הציווי.

ועוד וגם זה עיקר, אשר כולם (חבריו) אהובים כולם וכו'. ועיין ג"כ ספר תניא קדישא ריש פרק ל"ב שכולם מתאימות וכו'. ואת כת"ר הסליחה על אי קבלת ההצעה.

בהתבונני ובחפשי סיבת הכתיבה, אף כי הדבר פשוט כאמור, הנה - אין אתנו יודע עד מה, ואפשר זהו הענין - להזדמנות בשבילי - לחזור על דברי הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהדגיש והכפיל בכל עת מצוא, אודות גודל ההכרח לקבוע עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ובפרט בהימים האחרונים לגלותנו חשך כפול ומכופל, שגדול ביותר ההכרח דהפצת המעיינות חוצה, דאז קאתי מר דא מלכא משיחא, וכידוע אגרת הקדש של הבעש"ט בזה, ובודאי לדכוותי האריכות אך למותר.

בכבוד ובברכה.

במעלת יוסף על השבטים יש להעיר מדברי רבנו הזקן בזה. וזלה"ק: ששם עלו שבטים כו' אבל ביוסף כתיב ויוסף הורד כו' וזהו שלא הכירוהו כלל מאחר שאינו ערוך ביניהם כלל שמה שהוא עליי להם הוא ירידה אצלו כו' (תורה אור הוספות לפי ויחי רד"ה להבין שרש. עיי"ש).

ביאור עם "שפה ברורה – עוז והדר"

רש"י

חזיא — דביתוהו בחלמא. **מישקל לא שקלי** — בתר דיהבי. כל היכא דתני בי שמישי היינו ערב שבת, לא שמעתי טעם. **במנא דחלא** — בכלי שיש בו החומץ, ושמתי החומץ בנר ויכבה הנר. **עד שנמלו ממנו אור להבדלה** — הדליק ממנו נר אחר ליהנות בו, ונר של מעשה נסים כיבה, כי היכי דעבד רב יהודה (תענית כדב) בחלא דהוה סמידא. **קא מפסדי לן** — שדות. **דוכים** — וזאבים בשדות. **ולא ממו כשורי** — אין הקורות מגיעות מכותל לכותל. **איכו ניממו כשורין** — יאריכו הקורות. **סניפין היו** — הקורות של חליות היו, במעשה נס נדבקו להן חתיכות קטנות לאורכן.

דף כא ע"א: מעשה נוסף בגדלות רבי חנינא בן דוסא: **אמרה ליה דביתהו** - אשתו, **עד אימת ניזיל ונצטער בולי האי** - עד מתי נלך ונצטער כל כך מן העניות. **אמר לה, מאי נעבד** - מה נעשה. אמרה לו, **בעי רחמי דניתבו לך מדי** - בקש רחמים שיתנו לך דבר מן השמים. ואכן **בעא רחמי** - ביקש רבי חנינא רחמים, ויצתה מן השמים **כמין פיסת [כף] יד, ויהבו ליה** - ונתנו לרבי חנינא **חד פרעא דפתורא דדחבא** - רגל אחת של שולחן זהב. **[חזיא]** - ראתה אשת רבי חנינא **בחלמא** - בחלום, שאמרו לה, **עתידי צדיקי דאכלי אפתורא דדחבא דאית ליה תלת פרעי** - עתידים הצדיקים לאכול בעולם הבא על שולחן זהב בעל שלש רגלים, **(ואת)** **אוכלת אפתורא דתרי פרעי** - על שולחן זהב בעל שתי רגלים בלבד. כששמעה זאת **(אמרה ליה)** אמרה לרבי חנינא, **ניחא לך דמיכל אכלי בולי עלמא אפתורא דמשלם** - טוב הדבר בעיניך שכל הצדיקים יאכלו לעתיד לבא על שולחן מושלם, **ואנן אפתורא דמחסר** - ואילו אנו נאכל על שולחן חסר **(אמרה ליה)** **[אמר לה], ומאי נעבד** - מה נעשה כדי לתקן זאת, אמרה לו **בעי רחמי דנשקלינהו מינד** - בקש רחמים שיטלו ממך בחזרה את רגל הזהב. ואכן **בעי רחמי ונשקלוהו** - ביקש רבי חנינא רחמים ונטלו ממנו את רגל הזהב. **תנא בברייתא, גדול היה גם אחרון שנטלו ממנו את הרגל יותר מן הראשון שנתנוהו לו**. והיינו משום **דגמירי** - שמשורת בידו, **דמיהב יתבי** - שמן השמים רק נותנים לבני אדם, אך אחר שנותנים **מישקל לא שקלי** - לא נוטלים מהם דבר שניתן להם, ואילו כאן אירע כך.

מעשה נוסף בגדלותו: **בחד בי שמישי** - ערב שבת אחד בין השמשות, **חזיה לברתיה דתוות עציבא** - ראה שבתו עצובה. **אמר לה, בתי, למאי עציבת** - מדוע הנך עצובה. **אמרה ליה, בלי של חומץ נתחלה לי בבלי של שמן**, והורקתי ממנו חומץ לתוך הנר, **והדלקתי ממנו אור לשבת**. **אמר לה, בתי, מאי איכפת לך בכך**, הלא **מי שאמר לשמן וידלוק**, שהוא ה', **הוא יאמר לחומץ וידלוק**. **תנא בברייתא**, שאכן כך היה, **שהיה הנר דולק והולך כל היום** - כל ליל יום השבת **בולו, עד שהביאו ממנו במוצאי שבת אור להדליק נר אחר לברך עליו בתהבדלה**.

מעשה נוסף בגדלותו: **רבי חנינא בן דוסא הווי ליה הנך עיי** - היו לו עיזים. **אמרו ליה שכניו**, עיזך רועות בשדותינו וקא **מפסדן** - הן מפסידות אותם. ידע רבי חנינא ששקר בפיהם, ואמר להם, **אי קא מפסדן** - אם אכן כך שמפסידות שדותיכם, **ניכלינהו דובי** - יאכלו אותם הזאבים שבשדות, **ואי לא** - ואם אין הן מפסידות, **כל חדא וחדא** - כל אחת ואחת מן העיזים **תיתי לאורתא דובא בקרנייהו** - תביא בערב זאב בקרניה. **ולאורתא** - ואכן בערב, כששבו העיזים מן השדה, **אייתי כל חדא וחדא דובא בקרנייהו** - הביאה כל אחת ואחת זאב בקרניה, ונוכחו הכל שהעיזים לא הפסידו שדות השכנים.

מעשה נוסף: **תהו ליה ההיא שיבבא דקא בנאי ביתא** - היתה לרבי חנינא בן דוסא שכנה שהיתה בונה בית, **ולא ממו כשורי** - ולא הגיעו הקורות שרצתה להניח בגג מכותל לכותל, שהיו קצרות מדאי. **אתאי לקמיה** - באה השכנה לרבי חנינא **ואמרה ליה, בניתי ביתי ולא קממו כשוראי** - ולא הגיעו קורותי מכותל לכותל. **אמר לה, מה שמך**, **אמרה ליה, שמי איכו**. **אמר לה, איכו, ניממו כשוריף** - יאריכו קורותיך. **תנא בברייתא**, אכן **הגיעו** - נתארכו הקורות **עד שייצאו מעבר** לכתלים **אמה לבאן ואמה לבאן** משני צידי הבית. **ויש אומריין**, לא נתארכו הקורות עצמן, אלא **סניפין** [חיבורים] **עשאום**, שנדבקו חתיכות עץ קטנות לאורך הקורות, ובכך נתארכו ונראו כמין חוליות. **תנא בברייתא**, **פלימו אומר, אני ראיתי אותו הפית שנעשה בו הנס והיו קורותיו יוצאות אמה לבאן ואמה לבאן, ואמרו לי, בית זה, הוא שקרית** - שעשה לו תקרה **רבי חנינא בן דוסא בתפלתו**.

הגמרא מקשה על המעשה בעיזים של רבי חנינא: **ורבי חנינא בן דוסא מהיכן הווי ליה עיזים, והא עני הוי** - והרי היה עני, שדי לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת כמסופר לעיל, ומשמע שלא היה לו דבר אחר. **ועוד**, הרי **אמרו חכמים, אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל**, שהעיזים מזיקות לזרעים שבשדות, ועובר על מצות ישוב ארץ ישראל, ורבי חנינא היה דר בארץ ישראל. מתרצת הגמרא: **אמר רב פנחס**, עיזים אלו לא היו שלו אלא של אחר, שהיה **מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו, והניח שם תרנגולין ושכחם שם, ומצאתן אשתו של רבי חנינא בן דוסא, ואמר לה אל תאכלי מביציתן**, שיש להשיב אף אותן עם התרנגולים כדין מוצא אבידה. ונשארו אצלם, **והרבו התרנגולים להטיל ביצים**, ומהן יצאו

ביאור עם "שפה ברורה – עוז והדר"

אפרוחים שנהיו תְּרִנְגוּלִין, וְהָיוּ מְצַעְרִין אוֹתָם. וּמִכֶּרֶן רַבִּי חֲנִינָא, וְקִנְיָה בְּדַמְיָהּ עֵינָם שְׁאִינָם מְצַעְרִים, וְשֹׁמֵר עֲלֵיהֶם כְּשֹׁמֵר אֲבִידָה. פֶּעַם אַחַת, עָבַר אוֹתוֹ אֶדְם שְׁאֶבְרוּ מִמֶּנּוּ הַתְּרִנְגוּלִין, וְאָמַר לְחֲבִירוֹ, בְּכָאֵן הִנְחֵתִי הַתְּרִנְגוּלִין שְׁלִי לִפְנֵי זְמַן רַב וְשִׁכַחְתִּים, וְאֵינִי יוֹדֵעַ הֵיכָן הֵם. שָׁמַע זֹאת רַבִּי חֲנִינָא וְאָמַר לוֹ, הֲאֵם יֵשׁ לָךְ בָּהֶן סִימָן שְׁאֵדַע שֶׁאֵכָן שֶׁלָּךְ הֵיוּ. אָמַר לוֹ, הֵן, וְנִתְּן לוֹ סִימָן. וְשָׁח לוֹ רַבִּי חֲנִינָא אֶת הַמַּעֲשָׂה שֶׁמִּכְרָם וְקָנָה בְּדַמְיָהֶם עֵינָם, וְנִסְתַּל בַּעַל הָאֲבִידָה אֶת הָעֵינָן. וּמִסִּימַת הַגְּמָרָא: [עֵינָם אֵלּוּ הֵן הָעֵינָי - הֵן אוֹתָן הָעֵינָם בְּמַעֲשֵׂה שֶׁהוֹזָכַר לַעֲלִיל דְּאִיְתָּו דּוּכְבִּי בְּקִרְנֵיהֶו - שֶׁהִבִּיאוּ זֹאבִים בְּקִרְנֵיהֶן.

אגרות קודש

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ג

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מז' אייר, בו כותבת אשר בתור מורה של בית יעקב, רוצה לדעת, אם נכונה השמועה אשר התירו לימוד הגמרא לבנות, אבל אינה מפרטת, איזה גמרא ובאיזה אופן.

הנה אופני הלימוד הנחוצים, וזה תלוי באופי של התלמידות, כשרונותיהן וידיעותיהן, והיסודות לקבוע פרטים בזה, הוא על פי המבואר בהלכות תלמוד תורה, ביורה דעה סימן רמ"ז סעיף ג', והנושאי כלים שם. אשר תמצית והמסקנא אחרונה תמצא בהלכות תלמוד תורה לרבינו הזקן בעל השולחן ערוך סוף פרק א', וזה לשונו: "גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן כמו דיני נדה וטבילה ומליחה ואיסור יחוד וכיוצא בהם כל מצות עשה שאין הזמן גרמא וכל מצות לא תעשה של תורה ושל דברי סופרים מוזהרות בהן כאנשים".

נוסף על זה, בימינו כאשר נתרופפו בדעת ההמון ובפרט הנוער, יסודי הדת, ונכנסה בהם כבר הערמוניות מחוץ, הנה מוכרח הלימוד בפרט לנערות, שבמשך שנים אחדות הרי בהן תהי' תלוי כל הנהגת הבית להודיען את היופי שבתורה ולהכירן עם השקפת תורתנו הק' על אותן הבעיות שעמהן נפגשות בחיי היום יומים בתור אשה לבעלה ובתור אם לבני', וכאשר הוכיח הנסיון של שנים האחרונות עד כמה נחוצות ידיעות אלו.

ובהתאם לזה, הנה בשנים האחרונות אי אפשר בלאו הכי שגם הנערות תהי' להם עכ"פ ידיעה מהראשי פרקים דתורת החסידות המביאה להרגשה פנימית יותר בהעניינים דבין אדם למקום אהבת השם ויראתו ואהבת ישראל ואהבת התורה כו'. ואם נחוצים ידיעות אלו לאנשים ונשים פרטים, הרי על אחת כמה וכמה גדולה נחיצותן לאלו המתעסקים בחינוך שיש להם השפעה מיוחדת על הדור הצעיר, ובמילא הרי אפילו שגיאה קלה ונט"י קלושה מדרך הישר של המורה והמחנך, עלולה להביא היזק רב לכל המחוונכים שלו, והאריכות בזה אך למותר.

לפלא שאינה מזכרת במכתבה יותר פרטים אודות עבודתה בתור מורה וכן אודות התלמידות בהסביבה בה נמצאת.

בברכת הצלחה להעלות את המחוונכות שלה במסילה העולה בית א-ל.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

המזכיר

תודה, תהיה טעונה לחם.
 מִתְקַן לָהּ רֵב [וַיִּמָּר] בְּרִיחַ דְּרַב הִילֵּל עַל הַמְקוֹר שֶׁהֵבִיאה הַגְמָרָא
 לַעֲלִיל לְדִין פֶּסַח שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ שֶׁנֶּעֱקַר לְשִׁלְמִים, וּמֵמָּה דְבָמֹתֵר פֶּסַח
 בְּתִיב 'וְאֵם מִן הַצֶּאֱנָן קִרְבְּנוּ', דִּילְמָא בְּמֹתֵר אִשֶּׁם בְּתִיב, שְׁהִי גַם
 אִשֶּׁם אִינוּ בֹא אֵלָא מִן הַצֶּאֱנָן. וְבֹא הַכְּתוּב לְהַשְׁמִיעֵנוּ, שֶׁאִשֶּׁם
 שִׁמְתוּ בַעֲלֵיו שְׁדִינּוּ לְהִקְרֵב לַעֲלוֹת קִיץ הַמּוֹבָח, אִינוּ כֹּשֶׁר לַעֲלוֹה
 אֵלָא אִם כֵּן נֶעֱקַר מִמֶּנּוּ שֶׁשֶּׁ אִשֶּׁם וְנִשְׁחַט לִשְׁם זָבַח אַחֵר, אֲבָל אִם
 נִשְׁחַט לִשְׁם אִשֶּׁם הוּא פֶּסֶל. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: אִמָּר רָבָא, אִמָּר דְּרַב
 'וְאֵם מִן הַצֶּאֱנָן קִרְבְּנוּ לְזֹכֶב שְׁלָמִים', בְּדָבָר הַשֵּׁנִי בְּכָל הַצֶּאֱנָן מְדַבֵּר
 הַכְּתוּב, וְהוּא פֶּסַח שֶׁבֹא בֵּין מִן הַכֹּהֲנִים וּבֵין מִן הָעָוִים, וְלֹא בִּאִשֶּׁם
 שֶׁאִינוּ בֹא מִדַּעֲוִים.
 מִתְקַן לָהּ רֵב רַבִּי אֲבִין בְּרִיחַ, וְאִיתִימָא – וִישׁ אֹמְרִים שֶׁהִקְשָׁה כֵּן
 רַבִּי אֲבִין בְּרִיחַ עַל תִּירוֹץ רַבָּא, בְּכָל אֲתֵר אֲתֵר אֲמַתָּה – הִרִי בְּכָל
 מְקוֹם אֲתֵר אֹמֵר שִׁמְן' בֹּא לְהוֹצִיא שֶׁלֹּא בְּכָל הַמִּינִים מְדַבֵּר הַכְּתוּב
 אֵלָא רַק בַּחֲלָק מֵהֶם. וְאִילוּ קָאן אֲתֵר אֹמֵר שִׁמְן' בֹּא לְרִבּוֹת דְּבֵר
 הָבֹא מִכָּל מִינֵי הַצֶּאֱנָן. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: אִמָּר רַבִּי מִנִּי, הִכָּא נִמִּי 'מִן'
 בֹּא לְהוֹצִיא, שֶׁהַכְּתוּב מְדַבֵּר בְּקִרְבָּן דְּלֹא אֲתִי וְ– בֹּאן בֵּין שְׁנֵי שְׁנֵים
 וְלֹא אֲתִי בְּנִקְיָה, שֶׁכֵּן הַפֶּסַח אִינוּ בֹּא אֵלָא מִכֶּבֶשׂ זָכֹר בֶּן שָׁנָה.
 מִתְקַן לָהּ רַב הִנָּה בְּנִתְרָא, וְיִי מִצִּית אֲמַתָּה דְּבִי בְּתִיב הָאִי – וְכִי
 יִכּוֹל אֲתֵר לֹמֵר שֶׁכְּתוּב זֶה בְּמֹתֵר פֶּסַח בְּתִיב, וְהָאִי מִדְּבָרִים
 בְּפִרְשָׁה זֹאת 'אִם כֶּשֶׁב' וְאִם עִז', מִכְּפָל וְ– מוֹכֹחַ דְּלֹא בְּמֹתֵר פֶּסַח
 בְּתִיב אֵלָא בְּשִׁלְמִים עֲצָמָם. שֶׁכֵּן אִם בְּפֶסַח הַכְּתוּב מְדַבֵּר הֵלָךְ כֹּבֵר
 נִאֲמַר בְּפִרְשַׁת הַפֶּסַח (שְׁמוֹת י"ב ט) 'בֵּין הַכֶּבֶשִׁים מִדֵּן הָעִזִּים', וְלִמָּה
 נִכְתָּב כֹּאן שׁוֹב 'אִם כֶּשֶׁב' וְאִם עִז'. אֵלָא בְּהִכָּרַח שֶׁבְּשִׁלְמִים עֲצָמָם
 מְדַבֵּר הַכְּתוּב, וְבֹא לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁאִם נָדָר אָדָם לְהֵבִיא צֶאֱן
 לְשִׁלְמִים, הִרְשׁוֹת בִּידוֹ לְהֵבִיא אִיזָה שִׁירִצָה, כֶּבֶשׂ אוֹ עִז.
 מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: הֵהוּא 'אִם כֶּשֶׁב' וְאִם עִז' מִיִּבְעֵי לִיהִ לְכַדְתֵּינָא
 בְּבִרְיִיתָא, שֶׁחֲלוּקִים כֶּבֶשׂ וְעִז לַעֲנִין דִּין הָאֵלִיּהּ. שֶׁכֵּן 'אִם כֶּשֶׁב' זֶה
 מִיּוֹתֵר, שְׁהִי מִכָּךְ שֶׁנִּאֲמַר בְּהַמְשָׁךְ הַפִּרְשָׁה, וְאִם עִז קִרְבְּנוּ' כֹּבֵר
 נִאֲמַר שִׁמְן הַצֶּאֱנָן הָאֹמֵר כֹּאן מְדַבֵּר בִּכְבֹּשׁ, שֶׁכֵּן אִין בְּצֶאֱן אֵלָא
 שְׁנֵי מִינִים אֵלּוּ שֶׁל כֶּבֶשִׁים וְעִזִּים. וְשִׁנּוּ בְּבִרְיִיתָא, לִמָּה נִאֲמַר
 'כֶּבֶשׂ', כִּדִּי לְרִבּוֹת אֲתֵר הַפֶּסַח לְהִקְטֵר הָאֵלִיּהּ בְּכָלל הָאִימּוֹרִים,
 כִּדִּין שִׁלְמִים הַטְעוֹנִים הִקְטֵר אֵלִיּהּ. וְכִשְׁהוּא אֹמֵר 'אִם כֶּשֶׁב', בֹּא
 'אִם' לְרִבּוֹת פֶּסַח שֶׁעֵיבְרָה שְׁנִיתָה – שֶׁעֲבָרָה שְׁנֹנוֹ הִרְאִשׁוֹנָה, וְכֵן
 שְׁלָמִים שֶׁל חֲגִיגַת אֲרִבְעָה עָשָׂר בַּיּוֹם הַבָּאִים מִקְּדֵשׁ פֶּסַח וְקִרְבִּים
 עֲמוּ, לְכָל מִצְוֹת שְׁלָמִים, שֶׁאִף קִרְבּוֹת אֵלּוּ יִמְעִינוּ – [הִיּוּ טְעוֹנִים]
 סְמִיכָה עַל רֹאשׁ הַקִּרְבֵּן וְנִסְכֵּים וְתִנּוּפֹת חֹוֹה וְשׁוֹק כִּסְתָם שִׁלְמִים.
 וְכִשְׁהוּא אֹמֵר 'אִם עִז' הַפִּסְקִי כֹאן הָעֵינָן הָאֹמֵר לִפְנֵי כֶּבֶשׂ, וְלִיִּד
 עַל הָעִז שֶׁאִינָה מְעוֹנָה הִקְטֵר אֵלִיּהּ.
 מִקְשָׁה הַגְמָרָא: וְהָאִי מִהָבָא נִפְקָא – וְכִי דִין פֶּסַח שֶׁעֲבָרָה שְׁנֹנוֹ
 שֶׁקִּרְבַּ שִׁלְמִים נִלְמַד מֵאִם כֶּשֶׁב, הֵלָךְ קִרְבָּן זֶה הוּא מוֹתֵר הַפֶּסַח,
 וּמִדְּאִבּוֹת דְּשְׁמוּאֵל נִפְקָא – וּמִדְּרַשׁ אֲבִיו שֶׁל שְׁמוּאֵל לְמַדְנוּ שֶׁהוּא
 קִרְבַּ שִׁלְמִים, דְּהִרִי אִמָּר אֲבִיב דְּשְׁמוּאֵל, מִמָּה שֶׁנִּאֲמַר (ויקרא י"ג) 'וְאִם
 מִן הַצֶּאֱנָן קִרְבְּנוּ לְזֹכֶב שְׁלָמִים', לְמַדְנוּ, שְׁמוֹתֵר הַפֶּסַח שֶׁהוּא דְּבָר
 הִכָּא מִן הַצֶּאֱנָן, וְהָאִי לְזֹכֶב שְׁלָמִים, כִּמְבֹאֵר לַעֲלִיל (ג).
 מְשִׁיבָה הַגְמָרָא: וְאֲבָתִי – הִרִי אִף לֹא דְרַשׁת אֲבֹה דְּשְׁמוּאֵל יֵשׁ
 לְהַקְשׁוֹת, הֵלָךְ דִּין מוֹתֵר הַפֶּסַח שֶׁהוּא קִרְבַּ שִׁלְמִים מְדַבֵּר נִחְמָן
 אִמָּר רַבָּה בְּרִיחַ אֲבִיב נִפְקָא – הוּא נִלְמַד, וְלִמָּה צִרִיךְ אֲתֵר דְּרַשׁת
 הַבְּרִייתָא מֵאִם כֶּשֶׁב. דְּהִרִי אִמָּר לַעֲלִיל (ג) רַב נִחְמָן אִמָּר רַבָּה בְּרִי
 אֲבִיב, מִנֵּין לְמוֹתֵר פֶּסַח שֶׁקִּרְבַּ שְׁלָמִים, שֶׁנִּאֲמַר (דברים ט"ו) 'וְזִבְחֶת
 פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֶאֱן וְקִבְרָה, וְהֵלָךְ אִין פֶּסַח בֹּא אֵלָא מִן הַכֶּבֶשִׁים
 וּמִן הָעִזִּים, וְלֹא מִן הַבָּקָר, וְאִין נִאֲמַר בֹּו 'צֶאֱן וּבָקָר', אֵלָא מִקָּאן
 לְמוֹתֵר הַפֶּסַח, שֶׁהָאִי קִרְבַּ לְדָבָר הִכָּא מִן כָּל הַצֶּאֱנָן וּמִן כָּל הַבָּקָר,
 וְאִין נִיּוֹ – וּמָה הוּא הַקִּרְבֵּן הַקֶּבֶר מִכָּל מִינֵי צֶאֱן וּבָקָר בֵּין מוֹכֵרִים
 וּבֵין מִנְקֻבוֹת, הֵלָךְ הוּא שְׁלָמִים.
 הַגְמָרָא מְסִיקָה אֲתֵר תִּירוֹצָה: אֵלָא תִלְתָּא קִרְבֵּי בְּתִיבֵי – אֲכַן שְׁלֹשָׁה
 כְּתוּבִים נִאֲמַר בִּדִּין מוֹתֵר הַפֶּסַח שֶׁהוּא קִרְבַּ שִׁלְמִים, וְכָל אַחֵר
 מֵהֶם נִצְרָךְ לֹאֲוֹן אַחֵר.

דְּוָחִין קִרְבֵּים הַנֶּאֱכָלִים אֲצֵל קִרְבֵּים אַחֵרִים הַנֶּאֱכָלִין אִף הֶם, וְאֵלּוּם
 אִין דְּוָחִין קִרְבֵּים הַנֶּאֱכָלִין אֲצֵל קִרְבֵּים אַחֵרִים שֶׁאִינוּ נֶאֱכָלִין. עַל כֵּן
 אִם נִשְׁחַט הַפֶּסַח שֶׁהוּא קִרְבַּ הַנֶּאֱכָל, לִשְׁם עוֹלָה שֶׁאִינָה נֶאֱכָלָה,
 אִינוּ נֶעֱקַר לְהִיּוֹת כְּמוֹתָהּ. אֵלָא נַעֲשֶׂה שְׁלָמִים הַנֶּאֱכָלִים.
 הַגְמָרָא מְקַשָּׁה עַל תִּירוֹץ זֶה: אִמָּו הַמֹּתֵר וְאִשֶּׁם מִי אֵל מִתְאֲכָלִי – וְכִי
 חֲטָאת וְאִשֶּׁם אִינֵם נֶאֱכָלִים עַל יְדֵי הַכֹּהֲנִים, וְאִם כֵּן אִם נִשְׁחַט הַפֶּסַח
 לְשִׁמְם יֵשׁ לוֹ לְהִיּוֹת כְּמוֹתָם. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: אֵלָא דְּוָחִין פֶּסַח שֶׁהוּא
 קִרְבֵּים הַנֶּאֱכָלִין לְכָל אָדָם, אֲצֵל שְׁלָמִים שֶׁגַם הֶם קִרְבֵּים הַנֶּאֱכָלִין
 לְכָל אָדָם. וְאֵלּוּם אִין דְּוָחִין קִרְבֵּים הַנֶּאֱכָלִין לְכָל אָדָם אֲצֵל קִרְבֵּים
 שֶׁאִין נֶאֱכָלִין לְכָל אָדָם, וְעַל כֵּן פֶּסַח שֶׁנִּשְׁחַט לִשְׁם חֲטָאת וְאִשֶּׁם אִינוּ
 נַעֲשֶׂה כְּמוֹתָם, מִשּׁוּם שֶׁאִינֵם נֶאֱכָלִים כִּי אִם לְזִכְרֵי כֹהֲנִים.
 הַגְמָרָא מְבִיאה טַעַם נוֹסֵף לְכָךְ שֶׁפֶסַח נֶעֱקַר דְּוֹקָא לְשִׁלְמִים וְלֹא
 לַעֲלוֹה וְחֲטָאת וְאִשֶּׁם: רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי אֲבִין אִמָּר, דְּוָחִין קִרְבֵּים קִלִּים
 אֲצֵל קִרְבֵּים קִלִּים, וְאִין דְּוָחִין קִרְבֵּים קִלִּים אֲצֵל קִרְבֵּים קִרְבֵּים. עַל
 כֵּן פֶּסַח שֶׁהוּא קִרְבֵּים קִלִּים נֶעֱקַר לְהִיּוֹת שְׁלָמִים שֶׁגַם הֶם קִרְבֵּים
 קִלִּים, וְאִינוּ נֶעֱקַר לַעֲלוֹה וְחֲטָאת וְאִשֶּׁם שֶׁהֶם קִרְבֵּים קִרְבֵּים.
 מִתְקַן לָהּ רַב יִצְחָק בְּרַבִּי סָבְרִין עַל הַתִּירוֹץ הָאֹמֵר, אִמָּר שֶׁאִם
 שֶׁחֲמִיָּה לְפֶסַח שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ לִשְׁם מְעַשֵּׂר בַּהֲמָה לִיהִי מְעַשֵּׂר וְלֹא
 שְׁלָמִים, שְׁהִי גַם מְעַשֵּׂר הוּא קִרְבֵּים קִלִּים. וְלִמָּה הִילְכָתָה – מָה
 הַנֶּפֶקָא מִינָהּ לְהַלְכָה מִכָּךְ שֶׁהוּא נֶעֱקַר לְמַעֲשֵׂר וְלֹא לְשִׁלְמִים, דְּלֹא
 לִיִּבְעֵי נִסְכֵּים כְּשִׁלְמִים. וְכִמּוֹ כֵּן נִפְקָא מִינָהּ לְמִלְקָא עֲלִיָּה (בְּלֹא
 יִמָּר) בְּלֹא יִנָּאֵל – שֶׁאִם הוּא נֶעֱקַר לְהִיּוֹת אֲסוּר לְפִדּוֹתָו אוֹ
 לְמוֹכְרוֹ כְּמַעֲשֵׂר שֶׁנִּאֲמַר בֹּו (ויקרא כ"ו א) 'עֲלֵא גֵאֵל, וְהוֹפְדֵהּ אוֹ
 מוֹכְרוֹ לְקוֹחַ מִשּׁוּם לֹא זֶה. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: אִמָּר קִרְבֵּים בְּמַעֲשֵׂר (שם)
 כֹּו לֹא כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֵר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הַעֲשִׂירִי יִהְיֶה קוֹדֵשׁ לַה', דְּוֹקָא
 עֲשִׂירִי זֶה יִהְיֶה מְעַשֵּׂר, וְאִין בָּקָר וְצֶאֱן אַחֵר שֶׁנִּשְׁחַט לִשְׁם מְעַשֵּׂר
 נַעֲשֶׂה מְעַשֵּׂר.
 שׁוֹב מְקַשָּׁה הַגְמָרָא: אִמָּר שֶׁאִם שֶׁחֲמִיָּה לְפֶסַח שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ לִשְׁם
 בְּבֹרִי, לִיהִי בְּבֹכּוֹ, שְׁהִי גַם בְּכֹר הוּא קִרְבֵּים קִלִּים. וְלִמָּה
 הִילְכָתָה הוּא נֶעֱקַר לְבֹכּוֹ וְלֹא לְשִׁלְמִים, דְּלֹא לִיִּבְעֵי נִסְכֵּים
 כְּשִׁלְמִים. אִי נִמִּי, דְּלִיתִּיבָהּ וְ– שְׁצִירָךְ לִיתְנֹן לְכֹהֲנִים בְּכֹר.
 מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: בְּכֹר נִמִּי מְגִזִּירָה שׁוֹהֵל 'עֲבֵרָה' מְעַשֵּׂר
 נִמִּי וְ– נִלְמַד. שֶׁכֵּן נִאֲמַרְהָ לְשׁוֹן הָעֲבֵרָה בְּמַעֲשֵׂר בְּכָתוּב 'כָּל אֲשֶׁר
 יַעֲבֵר תַּחַת הַשֶּׁבֶט', וְכֵן נִאֲמַרְהָ לְשׁוֹן הָעֲבֵרָה בְּכֹר בְּכָתוּב (שְׁמוֹת
 י"ג) 'וְהָעֲבֵרָתָךְ כָּל פֶּטֶר רִחֶם לַה'. וְכִשֶּׁם שֶׁאִין הַפֶּסַח נַעֲשֶׂה מְעַשֵּׂר,
 כִּמּוֹ כֵּן אִינוּ נַעֲשֶׂה בְּכֹר.
 שׁוֹב מְקַשָּׁה הַגְמָרָא: וְאִמָּר, אִם שֶׁחֲמִיָּה לְפֶסַח שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ לִשְׁם
 תְּמוֹרָה, לִיהִי תְּמוֹרָה וְלֹא שְׁלָמִים, וְלִמָּה הִילְכָתָה הוּא נִחְשָׁב
 לְתְּמוֹרָה, לְמִלְקָא עֲלִיָּה מִשּׁוּם לֹא שֶׁל 'לֹא יִחְלִיפֵנוּ וְלֹא יִמָּר אוֹתוֹ'
 (ויקרא כ"ו א). אִי נִמִּי, לְמִינָם עֲלִיָּה וְ– לְעוֹבֵר עֲלֵינוּ בְּלֹא שֶׁל 'לֹא יִמָּר
 וְלֹא יִנָּאֵל' אִם יִמָּכְרוּ אוֹ יִפְדּוּהוּ. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: אִמָּר מִרְ וּמִרְא
 בְּרִיחַ דְּרַב נִחְמָן, אִמָּר קִרְבֵּים בְּתְמוֹרָה (שם), וְהִיּוֹת הוּא וְתְמוֹרָתוֹ יִהְיֶה
 קִדְשׁ, דְּוֹקָא בְּהִמָּת חוֹלִין זֶה שֶׁהִמִּירוֹה בְּבִהֲמַת קִדְשִׁים תְּהִיָּה
 תְּמוֹרָה, וְאִין קִרְבַּן אַחֵר שֶׁנִּשְׁחַט לִשְׁם תְּמוֹרָה נַעֲשֶׂה תְּמוֹרָה.
 שׁוֹב מְקַשָּׁה הַגְמָרָא: וְאִמָּר, אִם שֶׁחֲמִיָּה לְפֶסַח שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ לִשְׁם
 תְּמוֹרָה, לִיהִי כִי תְּמוֹרָה – שִׁיחִיה כְּתוּדָה. וְלִמָּה הִילְכָתָה הוּא נִחְשָׁב
 לְתְּמוֹרָה, לְהַשְׁמִיעֵנוּ לָחֶם כְּתוּדָה. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: מִי אִמָּר מִיִּד
 דְּפֶסַח גּוֹפִיָּה לֹא פְעִי לָחֶם וּמוֹתֵרָו פְעִי לָחֶם – וְכִי יִתְכֵּן שִׁפְטָם עֲצָמוּ
 אִינוּ טַעוֹן לָחֶם, וְכִשְׁהוּא קִרְבַּ לִשְׁם קִרְבַּן אַחֵר יִהְיֶה טַעוֹן לָחֶם.
 מְקַשָּׁה הַגְמָרָא עַל הַתִּירוֹץ הָאֹמֵר: אִי הִכִּי הִשְׁתָּא נִמִּי – אִם כֵּן אִף
 עֲתָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת כֵּן עַל מָה שִׁפְטָם שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ נַעֲשֶׂה שְׁלָמִים, מִי
 אִמָּר מִיִּד דְּפֶסַח גּוֹפִיָּה לֹא פְעִי נִסְכֵּים וּמוֹתֵרָו פְעִי נִסְכֵּים.
 הַגְמָרָא מְבִיאה אֲתֵר תִּירוֹץ הָאֹמֵר בְּנוֹסֵת אַחֵר: אִין הִכִּי קִרְבֵּים מִיִּד
 הֵלָךְ מִצְאָנוּ בְּתוּדָה עֲצָמָה דִּין מוֹתֵר, שֶׁאִם הִקְדִּישׁ אָדָם בְּהִמָּה
 לְתוּדָה וְאֲבָדָה וְהִקְדִּישׁ אַחֲרָת תַּחַתִּיהּ, וְאַחֵר כֵּךְ נִמְצָאָה
 הִרְאִשׁוֹנָה וְהִקְרִיבָהּ, הַשְׁנִיָּה שֶׁהִיא מוֹתֵר תוּדָה קִרְיָה בְּלֹא לָחֶם.
 וְאִם כֵּן, מִי אִמָּר מִיִּד דְּמוֹתֵר תוּדָה עֲצָמָה לֹא פְעִי לָחֶם, וְאִילוּ מוֹתֵר
 דְּאֵתִיָּה לְהוֹ מִלְקָא בְּצִיָּא לָחֶם – וְאִילוּ תוּדָה שֶׁלֹּא הוֹקְדָּה
 מִלְּתַחֲלִילָה לִשְׁם תוּדָה אֵלָא בֹּאָה מִמוֹתֵר הַפֶּסַח שֶׁקִּרְבַּ לִשְׁם

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף ט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רז רש"י

דוחין קדשים הנאכלין. פסח זה מתחלה חוקדש לשם קרבן הנאכל הילכך דוחין אותו אצל שלמים שהן נאכלין ולא אצל עולה. שאין נאכלין לכל אדם. אלא לזכרי כהונה: ליהוי מעשר. דהא קדשים קלים הוא. בכור ומעשר אין טעונין נסכים בפרק שתי מדות (מנחות דף צ'): במעשר בהמה כתיב יהיה קדש לא יגאל ודרשין בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב):

דלמא לא יגאל לא ימכר הוא: עברה עברה. בבכור כתיב (שמות יג) והעברת כל פטר רחם ובמעשר כתיב כל אשר יעבור תחת השבט (ויקרא כז) למילקא עולה. משום לא יחליפנו: זו תמורה. ממש שהעמדת כשהיא חולין אצל בהמת קדשים והמיר הוא דהויא תמורה: ואין אחר. וזב ראשון ששחטו לשם תמורה: ומותרו כני נסכים. דהא אמרת דאשכח ניהוי דמותר תורה עצמה. כגון הפריש תורתו ואבדה והפריש אחרת ונמצאת הראשונה אין השניה טעונה לחם כדאמר' בפ' התורה (מנחות דף עט:) וזב התורה טעון לחם ולא ולדה ולא תמורתה ולא חליפתה טעונן לחם: ומותר דאחי לה מעלמא. תורה שבאה ממותר פסח: דילמא כמותר אשם כתיב. הוי רחם מן הצאן דאשם נמי אילי אשם מן הצאן הוא ואינו בא מן הבקר: ככל צאן. כבשים ועדים כגון פסח לאפוקי אשם דאינו בא מן העדים: ככל אתר את אבד. בכל מקום אתה אומר מן להוציא הוא כגון מן הבמה להוציא רובע ונרבע מן הבקר להוציא את העזב מן הצאן להוציא את המוקצה (ב"ק דף מ): וכאן אתה אומר מן לרבות. דקאמרת ומן הצאן פסח משמע שבא מכל צאן: ה"ל כי מוקמינן לה בפסח מן להוציא הוא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה ומיהו הצאן מכל מין צאן משמע בין כבשים בין עזים מיעוטא דמן נלקיבות אתא: ה"ל דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה: והא מדרבנן אמ כבש אם עז סבלל דלאו כמותר הפסח הוא דכתיב. אלא בשלמים גרידו וד"ק אם נדר להביא מן הצאן יביא איזה שירצה או כבש או עז דאי כמותר הפסח כתיב למח לי אם כבש אם עז פשיטא דמכבשים ומעוים הוא כבש דאז בגופיה כתיב מן הכבשים מן העזים (שמות יב) לבדתיא בו. לחלק ביניהם ולפרש הילכותיהן לומר שהכבש טעון אליה למזבח והעז אין אליהו בכלל אימורים: כבש. קרא יתירא הוא דכין דכתיב (ומעיקרא ואם מן הצאן ובתיב) בתריה ואם עז ממכל דעד השתא כבש איירי דאין לך מן הצאן אלא שני מינין: לאלה. שתהא קריבה עם אחריו כגון דכחלית ולמטה דכתיב לעומת העצה יסירנה מקום שהכליות יועצות: שלמים הבאין מחמת פסח. חגיגת ארבעה עשר כדאמר' בפסחים (דף טט:) והא מהבא נפקא. דפסח שעברה שנתו קרב שלמים והלא זה הוא מותר הפסח והא ילפת. לעיל מדאבה דשמואל: ומאי ניהו שלמים. דבאין מכל צאן ובקר בין זכרים ובין נקיבות: עיברה

ונסכים ותנופת חזה ושוק. כשהוא אומר 'אם עז' הפסיק הענין, לימוד על העז שאינה טעונה אליה. והא מוקחא נפקא, כדאבד דשמואל נפקא. דאמר אבד דשמואל, 'ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים', דבר הקא מן הצאן, והא לזבח שלמים. ואפתי מדרב נחמן אמר רבה בר אבון נפקא, דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבון, מנין למותר פסח שקרב שלמים, שנאמר 'ובזה פסח לה' אליהו צאן ובקר', והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים, אלא מקאן למותר הפסח, שיהא לרבה הקא מן הצאן ומן הבקר, ומאי ניהו שלמים. אלא תלתא קראי פתיבי, חד

דוחין קדשים הנאכלין. פסח זה מתחלה חוקדש לשם קרבן הנאכל הילכך דוחין אותו אצל שלמים שהן נאכלין ולא אצל עולה. שאין נאכלין לכל אדם. אלא לזכרי כהונה: ליהוי מעשר. דהא קדשים קלים הוא. בכור ומעשר אין טעונין נסכים בפרק שתי מדות (מנחות דף צ'): במעשר בהמה כתיב יהיה קדש לא יגאל ודרשין בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב):

דלמא לא יגאל לא ימכר הוא: עברה עברה. בבכור כתיב (שמות יג) והעברת כל פטר רחם ובמעשר כתיב כל אשר יעבור תחת השבט (ויקרא כז) למילקא עולה. משום לא יחליפנו: זו תמורה. ממש שהעמדת כשהיא חולין אצל בהמת קדשים והמיר הוא דהויא תמורה: ואין אחר. וזב ראשון ששחטו לשם תמורה: ומותרו כני נסכים. דהא אמרת דאשכח ניהוי דמותר תורה עצמה. כגון הפריש תורתו ואבדה והפריש אחרת ונמצאת הראשונה אין השניה טעונה לחם כדאמר' בפ' התורה (מנחות דף עט:) וזב התורה טעון לחם ולא ולדה ולא תמורתה ולא חליפתה טעונן לחם: ומותר דאחי לה מעלמא. תורה שבאה ממותר פסח: דילמא כמותר אשם כתיב. הוי רחם מן הצאן דאשם נמי אילי אשם מן הצאן הוא ואינו בא מן הבקר: ככל צאן. כבשים ועדים כגון פסח לאפוקי אשם דאינו בא מן העדים: ככל אתר את אבד. בכל מקום אתה אומר מן להוציא הוא כגון מן הבמה להוציא רובע ונרבע מן הבקר להוציא את העזב מן הצאן להוציא את המוקצה (ב"ק דף מ): וכאן אתה אומר מן לרבות. דקאמרת ומן הצאן פסח משמע שבא מכל צאן: ה"ל כי מוקמינן לה בפסח מן להוציא הוא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה ומיהו הצאן מכל מין צאן משמע בין כבשים בין עזים מיעוטא דמן נלקיבות אתא: ה"ל דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה: והא מדרבנן אמ כבש אם עז סבלל דלאו כמותר הפסח הוא דכתיב. אלא בשלמים גרידו וד"ק אם נדר להביא מן הצאן יביא איזה שירצה או כבש או עז דאי כמותר הפסח כתיב למח לי אם כבש אם עז פשיטא דמכבשים ומעוים הוא כבש דאז בגופיה כתיב מן הכבשים מן העזים (שמות יב) לבדתיא בו. לחלק ביניהם ולפרש הילכותיהן לומר שהכבש טעון אליה למזבח והעז אין אליהו בכלל אימורים: כבש. קרא יתירא הוא דכין דכתיב (ומעיקרא ואם מן הצאן ובתיב) בתריה ואם עז ממכל דעד השתא כבש איירי דאין לך מן הצאן אלא שני מינין: לאלה. שתהא קריבה עם אחריו כגון דכחלית ולמטה דכתיב לעומת העצה יסירנה מקום שהכליות יועצות: שלמים הבאין מחמת פסח. חגיגת ארבעה עשר כדאמר' בפסחים (דף טט:) והא מהבא נפקא. דפסח שעברה שנתו קרב שלמים והלא זה הוא מותר הפסח והא ילפת. לעיל מדאבה דשמואל: ומאי ניהו שלמים. דבאין מכל צאן ובקר בין זכרים ובין נקיבות: עיברה

ונסכים ותנופת חזה ושוק. כשהוא אומר 'אם עז' הפסיק הענין, לימוד על העז שאינה טעונה אליה. והא מוקחא נפקא, כדאבד דשמואל נפקא. דאמר אבד דשמואל, 'ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים', דבר הקא מן הצאן, והא לזבח שלמים. ואפתי מדרב נחמן אמר רבה בר אבון נפקא, דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבון, מנין למותר פסח שקרב שלמים, שנאמר 'ובזה פסח לה' אליהו צאן ובקר', והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים, אלא מקאן למותר הפסח, שיהא לרבה הקא מן הצאן ומן הבקר, ומאי ניהו שלמים. אלא תלתא קראי פתיבי, חד

ה' עיברה שנתו חמנו. ה' שנתו בלא זמנו ואע"פ שבשעה שהקדישו לא היה ראוי
לפסח דכשיגיע זמנו תעבור שנתו דאפי' מפרש נקיבה לפסחו או זכר בין שתי
שנים תורת שלמים עליו כדתנן במי שהיה טמא (פסחים דף צז:) ירעה עד שיטאב
וימכר ויביא בדמיו שלמים: **איתביה** רב משרשיא לרבא בר, תימה מאי קושיא

הא רבא הוא דמפרש טעמא דר"ש בריש מנחות
(ג) מזאת תורת ואומר ר"ת דהבא גרסי' רבה
דבה לטעמיה דמנשי הותם כאן בשנינו קודש כאן
בשנינו בעלים ועוד י"ל דאפי' גרסינן רבא רוצה
ליישב דברי ר' לכולהו אמוראי דהתם ולפי' ר"ת
קשה דנראה דרב משרשיא תלמידו של רבא היה
ולא של רבה ועוד י"ל שרוצה רבא ליישב דברי
רב משמיה דמבוא אפי' כרבנן דפליגי עליה דר"ש
דלית להו זאת תורת ורב משרשיא כשהקשה לו
מריש היה יכול להקשות ממתי' דמנחות אלא
ניחא ליה למפרך מברייתא דאפי' לר"ש דמכשיר
לא מזאת תורת מכשיר וכן משמע מפי' הקונטרס
ואע"ג דבפ' דם חטאת (לקמן דף צב:) דרשין
תורה אחת לכל החטאות וליכא מאן דפליגי היינו
במדי דבתיבא בהדיא בחטאת גופה דרשין ליה
לכ"ע כגון הני דפרק דם חטאת אבל שינוי קודש
לא כתב בחטאת ובריש איזוהי מקומן (לקמן דף
צב:) דרדיש תורה אחת לכל האשמות וקאמר
הניחא למאן דאית ליה תורת אלא למאן דלית
לית תורת היינו לר"ש ולרבנן בריש מנחות (דף ג)
לרבא: **לשם** חטאת נזיר לשם חטאת מצורע.
לעיל (דף ט) איכא שמענא אחריית דרב דמחלק
בין שוחט ולשם חטאת לשוחט לשם עולה ושם
פירשתי תרתי דרבא למא ל: **ושחט** אותה
לחטאת. לעיל בפירקין דרשין ליה למילתא
אחריית ושמן הבא דריש מילא כתיב ושחט
לחטאת אותה: **על** מי שמחוייב חטאת דטומאת
מקדש וקדשי מהו. מיהו גרע ממי שאינו
מחוייב כלום: **מחשבינן** מעבודה לעבודה.
כדאמר בגון משחיתא לזריקה (בבא שנינו בעלים)
אבל משחיתא לקבלה לא דהא מפיגול יליף
לה וק"ו דרב אשי דיליף משנינו בעלים לא
הוי אלא משחיתא לזריקה כמו שינוי בעלי'
ותימה

חד לעיברה זמנו ועיברה שנתו, וחד לעיברה זמנו ולא שנתו, וחד ללא עיברה לא זמנו ולא שנתו.
וצריכי, דאי פתב רחמנא חד, הוה אמינא, היכא דעיברה שנתו וזמנו, דאידיהי מפסח לממרי, אבל עיברה זמנו ולא שנתו, דהוי לפסח שני, אימא לא.
ואי פתב רחמנא הני תרתי, משום דאידיהי להו ממוילתייהו, אבל היכא דלא עבר לא זמנו ולא שנתו דהוי לפסח, אימא לא, צריכי: אמר רב משמיה דמבוא, חטאת ששחטה לשום חטאת נחשון, כשירה, דאמר קרא, 'זאת תורת החטאת', תורה אחת לכל החטאות. ותיב רבא וקאמר לה להא שמענא, איתביה רב משרשיא לרבא, רבי שמעון אומר, כל המנחות שנקמצו שלא לשמן פשירות, ועלו לבעלים לשום חובה, לפי שאין המנחות דומות לזבחים, שהקומץ מחבת לשם מרחשת, מעשיה מוכיחין עליה שהיא מחבת. חריבה לשם בלולה, מעשיה מוכיחין שהיא חריבה. אבל פזבחים אינו פן, שחיתה אחת לכולן, קבלה אחת לכולן, וזריקה אחת לכולן. מעמא דמעשיה מוכיחין, הא אין מעשיה מוכיחין, לא. אמאי, לימא 'זאת תורת המנחות', תורה אחת לכל המנחות. אלא אי איתמר הכי איתמר, אמר רב משמיה דמבוא, חטאת ששחטה על מנת שיתכפר בה נחשון כשירה, אין כפרה למותם. ולימא מות בעלמא, הא קא משמע לן, מעמא דמות, הא חי דומיא דנחשון, פסולה, ומאי ניהו חטאת נזיר וחטאת מצורע. הני, עולות נינהו. אלא אי איתמר הכי איתמר, אמר רב משמיה דמבוא, חטאת נחשון כשירה. חטאת נחשון, עולה היא. איכא דאמר, אמר רב משמיה דמבוא, חטאת ששחטה לשם חטאת נחשון, עולה היא. חטאת חלב לשם חטאת דם, לשם חטאת פזבחים, כשירה. לשם חטאת מצורע, פסולה. הני, עולות נינהו. בעי רבא, חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם, חטאת חלב ששחטה לשם חטאת מצורע, פסולה. הני, עולות נינהו. רב אחא בריה דרבא, מתני פוליהו לפסולא. מאי מעמא, 'ושחט אותה לחטאת', לשם אותה חטאת. אמר ליה רב אשי לרב אחא בריה דרבא, [בעיא דרבא] היכי מתניתו לה. אמר ליה, אגן בשנינו בעלים מתנינן לה [והכי מתנינן לה]. אמר רבא, חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דם, חטאת עבודת פזבחים, פסולה. על מי שמחוייב חטאת נזיר וחטאת מצורע, כשירה. ובעין לה הכי, בעי רבא, חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דטומאת מקדש וקדשי, מהו, מי אמרינן פרת פמותה, או דילמא, אין קבוע פמותה. רב אחא בריה דרבא, מתני פוליהו לפסולא. מאי מעמא, 'ושחט אותה לחטאת', לשם אותה חטאת. אמר ליה רב אשי לרב אחא בריה דרבא, [בעיא דרבא] היכי מתניתו לה. אמר ליה, אגן בשנינו בעלים מתנינן לה [והכי מתנינן לה]. אמר רבא, חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דם, חטאת עבודת פזבחים, פסולה. על מי שמחוייב חטאת נזיר וחטאת מצורע, כשירה. ובעין לה הכי, בעי רבא, חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דטומאת מקדש וקדשי, מהו, מי אמרינן פרת פמותה, או דילמא, אין קבוע פמותה, תיקו: איתמר, שחטה לשמה, לזרוק דמה שלא לשמה, רבי יוחנן אמר פסולה. וריש לקיש אמר כשירה. רבי יוחנן אמר פסולה, מחשבינן מעבודה לעבודה, וילפינן ממחשבת פגול. וריש לקיש אמר כשירה, אין מחשבינן מעבודה לעבודה, ולא ילפינן ממחשבת פגול. ואודו לטעמיהו, דאיתמר, השורש

דמנהיגא ביה הכי דתנן בפרק שני (לקמן דף כז:) השוחט את הזבח על מנת לזרוק דמו למחר פיגול: אין מחשבינן מעבודה לעבודה. בשלל לשמו ולא ליפילן לה מפיגול דיהי עיקר מחשבתו המביאה לידי פיגול זו היא שיחשוב בעבודה זו לעשות עבודה אחרת מן אחת העבודות להאכיל לאדם או למזבח חוץ לזמנו חוריקה אכילת מזבח היא והוא הדין אם חישב על הקטרת החלב שאינה מן עבודתו הילכך לא דמיא לשלל לשמה:

עיברה זמנו. זמן שחיתת הפסח: לא זמנו ולא שנתו. ואם שחטו קודם הפסח לשם שלמים כשר ואע"ג דחוי לפסח ראשון: ממילתייהו. מפסח ראשון: משמיה דמבוא: שם חכם: חטאת ששחטה לשם חטאת נחשון. שיער חטאת (ודנכות) הנשיאים: כשירה. ולא הויא שינוי קודש דלא אמרי' חטאת נחשון כיון דלדורון אתי ולא לכפרה על חטא הוי דהא כשחטה לשם עולה וכ"ש דשינוי בעלים לא הוי דלא שחטה להתכפר בה נחשון: ועלו לבעלים. ר"ש פליג אמנחות ומודה בבובות: מחבת ומרחשת. שני כלים שבהם מטגנים את המנחות שכל המנחות היו עשר עשר חלות מחבת צפה ומעשיה קשים מתוך שהכלי צף מעשיה מתפשטין והאור שורף את השמן מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין ורכין שאין האור שורף את השמן וכשמיניא אדם אצבעו עליה נראה כמו רוחשת: חריבה. מנחת חטאת שאין בה שמן דבתיב (ויקרא ה) לא ישים עליה שמן: מעשיה מוכיחין. דמחשבה הניכרת שהיא שקר סבר ר"ש דלא מנהיג: שחיטה אחת לכולן. וכי שחט עולה לשם חטאת ליכא הכירא דמשקל היילך מנהיג מחשבה כ"ך שמעתי' שדמורתי' **פסמא** ב', אלמא זאת לרבי שמעון דמיהר להכשירא לא יליף מאת תורה וכ"ש דמדברך קשיא לך דאמרי אף במנחות לא עלו אלמא לא דריש תורה להכי ולרבא דאמר לעיל (דף ז) חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם כשירה ליכא למפרך מינה דהתם כיון דכי הדדי נינהו דתרייתו חטאת סתמא שמיהו וכפרת שתיקון שוה על חבית אין שם שינוי קודש וחרי חטאת לשם חטאת נחשון ואילו מנחת מחבת ומנחת מרחשת אין שותפותין שוין זו שמה לבדה וזו שמה לבדה אלא לרב קשיא דהא לשם חטאת נחשון שינוי גמור הוא שהרי היא כעולה וקאמר כשרה משום תורת חטאת: **אלא אי** איתמר, דרב הכי איתמר ובשנינו בעלים איתמר: שיתכפר בה. היינו שינוי בעלים: שאין כפרה למותם. הילכך לא קרינא ביה במחוייב כפרה כמות: הא חי. אם שחטה בשנינו בעלים לשם אדם חי: דומיא דנחשון. שמחוייב חטאת שאינה על חטא הדומה לשעיר נחשון כגון חטאת נזיר ומצורע הכאות להכשירי פסולה: ופריבין הני עולות נינהו. ואגן קים לן לעיל (דף ז) חטאת ששחטה על מי שמחוייב עולה כשירה והני כעולה דמו: פשיטא ל: עיקר חטאת נקט. שורש החטאת שהיא היתה חטאת יחיד ראשונה: לשם חטאת עבודה זרה. רבותא נקט אע"ג דלא דמיא לשאר חטאות שחן בבבשה לא שיערה והיא אינה כשירה בבבשה אלא בשעירה: **נקיא** דרבא הכי מתניתו לה. וכיון דאמרת דרבא בכולהו פסיל ואפילו חטאת חלב לשם חטאת דם כ"ש לשם חטאת דטומאת מקדש וקדשי: מי אמרינן כרת פמותה. והוה ליה מחוייב כפרה כמותו וקרינן ביה עליו ולא על תבירו ותבירו לא דמיא ידיה או דילמא כו' דאין קבוע כמותו שבא בעולה ויורד: שחטה לשמה. שלא חישב על השחיטה אלא על חוריקה חישב בשעת שחיתה דהיינו מעבודה לעבודה: מחשבינן מעבודה לעבודה. כלומר מחשבה מועלת מעבודה לעבודה במחשבת שלל לשמה: דילפינן ממחשבת פיגול.

מחויב בחטאת כפרה אלא בחטאת אחרת דומיא דחטאת נחשון,
הרי היא פסולה. ומאי ניהו – מה הן החטאות שלא באות על
חטא, הלא הן חטאת נזיר שבאה להחירו בין, וחטאת מצורע
שבאה להחירו באכילת קדשים. שאם שנחטה חטאת חלב לשם
אדם אחר המחויב בחטאות אלו, אין זה כשוטח לשם מי שאינו
מחויב כפרה כמותו, אלא מאחר שסוף סוף הוא מחויב חטאת
הרי זה שינוי בעלים.
הגמרא דוחה תירוץ זה: הני חטאות נזיר ומצורע הלא עולות ניהו,
שהרי אינן באות לכפרה, ואם כן אין לו לאדם המחויב בהן
להיחשב כבר כפרה, ואין לשחטה לשמו לפסול את החטאת.
מסיקה הגמרא: אלא אי איתמר דינו של מבוג הכי איתמר. אמר רב
משמיה דמבוג, חטאת ששחטה על אדם אחר ששחט חטאת נזיר
או מצורע שהיא בחטאת נחשון שלא באה לכפרה, הרי היא
כשירה. משום שחטאת נחשון, וכן חטאת נזיר או מצורע, כעולה
היא, ואם שנחטה חטאת חלב לשם מי שמחויב בחטאות אלו הרי
היא כמו שנשחטה לשם אדם המחויב עולה.
איכא דאמר מימרא זו באופן זה. אמר רב משמיה דמבוג, חטאת
חלב ששחטה לשם חטאת נחשון, פסולה, משום שחטאת נחשון
כעולה היא, שהרי לא באה על חטא, והרי היא בחטאת שנשחטה
לשם עולה.
שואלת הגמרא: מובג שחטאת חלב שנשחטה לשם חטאת
נזיר וחטאת מצורע פסולה, שכן גם חטאות אלו הן עולות שלא
באה על חטא, ומדוע נקט חטאת נחשון. משיבה הגמרא: אכן הוא
הדין לחטאת נזיר וחטאת מצורע, אלא שמבוג עיקר חטאת
ושורשה נקט, שכן חטאת נחשון היא חטאת היחיד הראשונה
שקרבא מאז ומעולם.
הגמרא מביאה מימרא נוספת של רב בדין שינוי קודש: אמר רב,
חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם, או לשם חטאת עבודת
בזבחים, הרי היא כחטאת נזיר לשם חטאת מצורע פסולה, משום שהני
כרת. אבל לשם חטאת נזיר לשם חטאת מצורע פסולה, משום שהני
חטאות עולות ניהו, והרי זה כשוטח חטאת לשם עולה.
רבא מסתפק: בעי רבא, חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דמומא
מקדש וקדשיו, מהו דינה. מי אמרין שאין זה שינוי קודש משום
שגם היא באה על שגגת כרת כמותה (וכמו חטאת חלב), או דילמא,
היא פסולה משום שינוי קודש לפי שאין קרבן חטאת זה קבוע
במותה. שכן חטאת חלב קבועה, ואילו חטאת דמומא מקדש
וקדשיו היא בעולה ויורד. על כן שני שמות שונים הם, והשוטח
אחת לשם חבירתה פסולה משום שינוי קודש.
רב אחא בריה דרבא מתינו בולחיה לפסולא – שנה בשם רבא את כל
השינויים האלו לפסול, ואפילו חטאת חלב לשם חטאת דם. מאי
מקרא, שנאמר (ויקרא ד לג) וישחט אותה לחטאת, שישחטה לשם
אותה חטאת שעליה היא מכפרת.
אמר ליה רב אחא בריה דרבא, אם חטאת חלב לשם
חטאת דם פסולה, כל שכן שלשם חטאת דמומא מקדש וקדשיו
היא פסולה, ואם כן [בעי] דרבא [הכי] מתינוהו לה – כיצד אתם
שונים את ספיקו של רבא בענין זה.
אמר ליה רב אחא, אנו בשינוי בעלים מתינו לה למימרא של רבא,
ולא בשינוי קודש, [והכי] מתינו [לה]. אמר רבא, חטאת חלב
ששחטה על מי ששחט חטאת דם וחטאת עבודת בזבחים פסולה,
משום ששחטה לשם חבירו המחויב בכפרה כמותו. אבל אם
שחטה על מי ששחט חטאת נזיר וחטאת מצורע כשירה, משום
שאין חבירו מחויב בחטאת שבאה על חטא אלא בחטאת
המתירה, ואין שינוי בעלים פסול אלא לשם חבירו המחויב בכפרה
כמותו. ובעיין לה הכי – וכך שינוי את ספיקו של רבא. בעי רבא,
חטאת חלב ששחטה על מי ששחט חטאת דמומא מקדש וקדשיו,
מהו דינה של חטאת זו. מי אמרין שהיא פסולה משום שגם חבירו
חייב בחטאת המכפרת על שגגת כרת כמותה (וכמו חטאת חלב),
או דילמא, מאחר שהקרבן שמחויב בו חבירו אין קבוע במותה אלא
הוא בעולה ויורד, אינו נחשב למחויב כפרה כמותו, ואין בזה

חד – כתוב אחד בא ללמדנו על פסח שעיקרה – [עבר] זמנו וגם
עיקרה שנתו, שכן אין השה ראו להקרבא אלא בשנתו הראשונה,
ואם עבר ערב פסח שהוא זמן הקרבתו וגם עברה שנתו הראשונה
של השה, הרי הוא קרב לשלמים. וחד בא לפסח שעיקרה זמנו
שהוא ערב פסח, ועדיין לא עברה שנתו של השה, שאף הוא קרב
לשלמים. וחד בא לפסח שלא עיקרה לא זמנו ולא שנתו, ונשחט
קודם הפסח לשם שלמים, שאף הוא קרב לשלמים.
מפרשת הגמרא: וצריכי כל שלשת כתובים אלו. משום דאי כתב
רחמנא רק חד, הוה אמינא, שדווקא היכא דעיקרה שנתו וגם עבר
זמנו הוא קרב לשלמים, משום דאידחי מפסח לגמרי, בין מצד זמן
ההקרבא ובין מצד גילו של השה, אבל אם עיקרה זמנו ועדיין לא
עברה שנתו, דעדיין חיו – וראוי הוא להקרב לפסח שני, אימא לא
יעקר לשלמים.
ואי כתב רחמנא הני תרי, פסח שעבר זמנו ועברה שנתו ופסח
שעבר זמנו ולא עברה שנתו, הוה אמינא שרק אלו נעקרים
לשלמים, משום דאידחי להו ממילתייהו – שנדחו לגמרי מדין
הקרבנות פסח ראשון שלשמו הוקדשו, אבל היכא שלא עבר לא זמנו
ולא שנתו דעדיין הוא חיו להקרב לפסח ראשון, אימא לא יעקר
לשלמים. על כן צריכי כל שלשת כתובים אלו להכתב, כדי
ללמדנו שהפסח נעקר לשלמים בכל שלשת האופנים האמורים.
הגמרא חוזרת לדין שלא לשמה בחטאת, ודנה באופנים מסוימים
האם נוהג בהם פסול זה: אמר רב משמיה דמבוג – שם חסם, חטאת
שבאה לכפר על אכילת חלב ששחטה לשם חטאת נחשון שקרבא
בזמן הקמת המשכן, כשירה. משום דאמר קרא (ויקרא ו יח) זאת
תורת החטאת. ומכאן שתורה אחת לכל החטאות, ואף אם שחט
אחת לשם חבירתה כשירה.
הכי רבא וקאמר לה להא ששחטה – ישב רבא ואמר שמועה זו.
איתיביה – [הקשה לו] רב משמיה לרבא מדבריה הבריתא הבאים.
רבי שמעון אומר, כל המנחות שנקמצו שלא לשמן פירות, ואף עלו
לבעלים לשם חובה, ואינו כזבחים שנבחו שלא לשמם שאינם
עולים לשם חובה. וביאר רבי שמעון את טעמו, לפי שאין המנחות
דומות לזבחים, שכן הקומץ מנחת מקבת לשם מנחת מרחשת, הרי
מעשה מוכיחין עליה שהיא מנחת מקבת. וכן הקומץ מנחת חוטא
שבאה תריצה – יבשה ללא שמן לשם מנחה אחרת שבאה בלילה
בשמן, הרי מעשה מוכיחין שהיא מנחה תריצה ולא בלולה, וכל
מחשבה שניכר עליה שהיא מחשבת שקר אינה פסולה. אבל
בזבחים אינו כן, שהרי שחטקה אחת לבול, וכן קבלה אחת לבול,
וכן וריקה אחת לבול, ואין ניכר בשחטה ובקבלה ובזריקה איזה
קרבן הוא מקריב. ומאחר שאין ניכר על מחשבת שינוי קודש
בזבחים שהיא מחשבת שקר, הרי היא פסולה בהם.
רב משרשיא מסיק את קושיות: מבואר מדברי רבי שמעון, מעמא
שהמנחה עולה לשם חובה בשינוי קודש הוא רק משום דמעשה
מוכיחין עליה, הא אילו אין מעשה היו מוכיחין עליה לא היתה
עולה לשם חובה. ואם כדברי מבוג הדורש מ'זאת תורת החטאת'
שתורה אחת לכל החטאות ושינוי מחטאת אחת לחבירתה אינו
פוסל בהן, אמאי יש שינוי קודש במנחה כלל, לימא זאת תורת
המנחה (שם ו), תורה אחת לכל המנחות, ושינוי קודש ממנחה אחת
לחבירתה אינו נחשב שינוי.
הגמרא חוזרת בה ומביאה את דברי מבוג באופן אחר: אלא אי
איתמר דינו של מבוג הכי איתמר. אמר רב משמיה דמבוג, חטאת
ששחטה על מנת שיתכפר בה נחשון שכבר אינו בחיים, הרי היא
כשירה. ואין זה שינוי בעלים שכן אין בפירה למתים, ומבואר לעיל
(י) שאין שינוי בעלים פוסל אלא כשהשחטה היא לשם חבירו
המחויב כפרה כמותו.
מקשה הגמרא: ולימא מבוג את דינו בשוטח לשם מ' בעלמא, ולא
דווקא לשם נחשון.
מתרצת הגמרא: הא קא משמע לן מבוג, דמעמא שלשם נחשון
כשירה, הוא דווקא משום דנחשון כבר מת ואינו בר חיוב בכפרת
חטאת, הא לשם כפרת אדם חי אחר, אפילו שאותו אדם אינו

55 ורבי אילא הביא ראייה לסייעיה ו-לסייעין לריש לקיש. שכן הובא
 56 לעיל (ה). שהתרבה דין שינוי קודש מדרשות הכתובים בכל אחת
 57 מארבע העבודות. ולכאורה יש להקשות, לא תאמר דרשה
 58 בוריקה, ויתירי מקל וחומר מבינייא – וילמדו דין שינוי קודש בוריקה
 59 מהצד השווה של שחיטה וקבלה. אלא בהכרח נאמר שינוי קודש
 60 בוריקה כדי להשמיענו הלכה מסוימת בדיון זה, ולפני הלקיחה כתב
 61 רחמנא דרשה זו, לומר דאין מתקבצין מעבודה לעבודה, ואין שינוי
 62 קודש בוריקה אלא בשעת הוריקה עצמה ולא בשעת השחיטה.
 63 מתקבצין לה רב פפא, ודלמא בא יתור זה להשמיענו להיפך,
 64 דמתקבצין מעבודה לעבודה, וגם אם חשב בשעת שחיטה על מנת
 65 לזרוק שלא לשמה פסולה. מתרצת הגמרא, אם כן לשתוק קרא
 66 מיניה ומדין מחשבים מעבודה לעבודה, ויתירי מקל וחומר דרב
 67 אשי משינוי בעלים.
 68 ואידך – רבי יוחנן סובר, שהכתוב שנאמר בשינוי קודש בוריקה
 69 אינו מיותר ללמד שאין מחשבים מעבודה לעבודה, שכן אי אפשר
 70 ללמוד זריקה משחיטה וקבלה, משום דפרך הכי, מה להניח
 71 ולשחיטה וקבלה שכן טעונות צפון וישנן בחטאות הפנימיות, מה
 72 שאין כן בוריקה שלא נאמר בה דין 'צפון', וכן אין נוגהת זריקת
 73 הדם על המזבח החיצון בחטאות הפנימיות אלא על הפרוכת ועל
 74 מזבח הזהב, ועל כן יתכן שאף דין לשמה לא נאמר בה.
 75 ואידך – ורבי אילא סובר, שאין זו פירכא, שכן השתא מיהא
 76 בשלמים קיימין – משום שמקור שינוי קודש הוא מהכתובים
 77 שנאמרו בשלמים, ובשחיטת שלמים וקבלת דם אין שום חומרא
 78 יותר מאשר בוריקת דם, שכן שלמים אינם טעונים צפון, וכן דם
 79 נזרק תמיד על המזבח החיצון.
 80 מחלוקת אמוראים נוספת בנידון האמור: איתמר, שחטה לשמה
 81 לזרוק דמה שלא לשמה, רב נחמן אמר פסולה, וכדברי רבי יוחנן.
 82 ודקה אמר בשעה, כדברי ריש לקיש.
 83 והדר היה רבה לנבי רב נחמן, והורה לדבריו שמחשבים מעבודה
 84 לעבודה, משום קל וחומר, ואשי שהובא לעיל, שאם שינוי
 85 בעלים פוסל מעבודה לעבודה, כל שכן לשינוי קודש שהוא פוסל
 86 מעבודה לעבודה.
 87 שינוי במשנה: רבי אליעזר אומר אף (את) האשם שקרב שלא לשמו
 88 פסול.
 89 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את שיטתם של רבי אליעזר
 90 ורבי יהושע בדיון אשם שלא לשמו: תניא, אמר רבי אליעזר, הרי
 91 חטאת באה על כפרת חטא, ואף אשם בא על כפרת חטא, לפיכך
 92 יש להשוותם בדיון שלא לשמה, מה חטאת שקרבה שלא לשמה
 93 פסולה, אף אשם שקרב שלא לשמו פסול.
 94 אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר, לא כן הוא, שהרי אם אפרת
 95 בחטאת שלא לשמה שהיא פסולה אין להוכיח ממנה על אשם,
 96 שכן היא חמורה ממנו בכך שדמה ניתן בגובה המזבח למעלה מחוט
 97 הסיקרא, אבל אשם שדמו ניתן למטה מחוט הסיקרא אינו נפסל
 98 כשנשחט שלא לשמו. אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע, נתינת דם
 99 האשם למטה אינה סיבה להכשירו כשנשחט שלא לשמו, שכן
 100 פסח יוכיח שדמו למטה, ואף על פי כן אם שחטו שלא לשמו הוא
 101 פסול.
 102 אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר, אין להוכיח מפסח על אשם,
 103 שהרי מה לפסח שכן זמנו קבוע, ועל כן כשנשחט שלא לשמו
 104 פסול, מה שאין כן באשם שאין לו זמן קבוע. אמר לו רבי אליעזר
 105 לרבי יהושע, חטאת תוכיח שאפילו שאין לה זמן קבוע כשנשחטה
 106 שלא לשמה פסולה, והוא הדין לאשם. אמר לו רבי יהושע לרבי
 107 אליעזר,

1 נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש באדם השוחט את הקבה וחשב
 2 בשעת השחיטה על מנת לזרוק דמה לעבודה בוכבים, ולהקטיר
 3 קלה לעבודה בוכבים. רבי יוחנן אמר, בהמה זו אסורה בהנאה,
 4 משום שמתקבצין מעבודה לעבודה. ואף שלא חשב שתהיה
 5 השחיטה עצמה לשם עבודה זרה, מכל מקום מאחר שחשב בשעת
 6 השחיטה שתהיה הוריקה לעבודה זרה, הרי היא נאסרת בהנאה.
 7 וסובר רבי יוחנן, ילפינן דין מחשבת שחיטה לעבודה זרה הנעשית
 8 מחוץ לעזרה ממחשבת פיגול בקדשים הנעשים בפנים, שכשם
 9 שבפיגול מחשבים מעבודה לעבודה, הוא הדין בעבודה זרה
 10 שמחשבים עליה מעבודה לעבודה.
 11 וריש לקיש אמר, אם לא חשב על השחיטה שתיעשה לשם עבודה
 12 זרה אלא חשב כן רק על הוריקה, הרי היא מותרת, משום שאין
 13 מתקבצין מעבודה לעבודה. וסובר ריש לקיש שלא ילפינן מחשבת
 14 חוץ של עבודה זרה ממחשבת פנים של פיגול.
 15 הגמרא מפרשת מדוע הוצרכו רבי יוחנן וריש לקיש לחלוק גם
 16 בשינוי קודש וגם בעבודה זרה: ואי אשמינן את מחלוקתם רק
 17 בזה (בעבודה זרה), היינו אומרים שרק בזה אמר ריש לקיש שאין
 18 מחשבים מעבודה לעבודה, משום שאין להשוות שחיטת עבודה
 19 זרה הנעשית מחוץ לעזרה לדין פיגול שהוא בפנים העזרה, אבל
 20 מחשבת שינוי קודש שהיא בפנים ממחשבת פיגול שגם היא
 21 בפנים, אימא מודי ליה ריש לקיש לרבי יוחנן שיש ללמוד זו מזו. ואי
 22 אשמינן את מחלוקתם רק בזה (בשינוי קודש), היינו אומרים שרק
 23 בזה אמר רבי יוחנן שיש ללמוד מפיגול שאף בו מחשבים
 24 מעבודה לעבודה, משום ששניהם הם בדבר הנעשה בפנים, אבל
 25 בזה (בשחיטה לעבודה זרה) שהיא בחוץ אימא מודי ליה רבי
 26 יוחנן לריש לקיש שאין למדים עליה מפיגול שנעשה בפנים. על כן
 27 צריכי רבי יוחנן וריש לקיש להשמיע את דבריהם בשני המקומות.
 28 מביאה הגמרא הוכחות לדברי רבי יוחנן וריש לקיש: כי אתא רב
 29 דימי אמר, מתיב [–הביא] רב ירמיה ראייה לסייעיה לרבי יוחנן, ורבי
 30 אילא הביא ראייה לסייעיה לריש לקיש.
 31 מפרשת הגמרא: רב ירמיה הביא ראייה לסייעיה לרבי יוחנן מקל
 32 וחומר. ומה במקום שאם אמר בשעת השחיטה הריני שוחט חוץ
 33 לזמנו שהוא בשר, ואילו אם שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ לזמנו
 34 פסול משום פיגול, מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמו פסול
 35 משום שינוי קודש, אם שחטו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין
 36 שיהא פסול.
 37 מתקבץ לה רבא בר אהילאי על הקל וחומר האמור, מה למחשבת
 38 פיגול של חוץ לזמנו שכן חייבים על אכילת הפיגול כרת, מה שאין
 39 כן במחשבת שלא לשמו שאין חייבים על אכילת קרבן שנשחט
 40 במחשבה זו כרת.
 41 אלא אמר רבא בר אהילאי, הקל וחומר אינו ממחשבת חוץ לזמנו,
 42 אלא ממחשבת חוץ למקומו, והכי קאמר. ומה מקום שאם אמר הריני
 43 שוחט חוץ למקומו שהוא בשר, ואילו אם שחטו על מנת לזרוק דמו
 44 חוץ למקומו פסול, מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמו שהוא
 45 פסול, [שחטו על מנת] לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין שיהא פסול.
 46 מתקבץ לה רב אשי על הקל וחומר האמור, מה לפסול חוץ למקומו
 47 שכן הוא נזהג בכל חובתיו, וכי תאמר כן אף בפסול שלא לשמו
 48 שאינו נזהג אלא בפסח וחסאת.
 49 אלא אמר רב אשי, הקל וחומר אינו מפיגול אלא משינוי בעלים,
 50 והכי קאמר רב ירמיה. ומה במקום שאם אמר הריני שוחט לשם
 51 פלוני שהוא בשר, ואילו אם שחט על מנת לזרוק את דמו (שלא
 52 לשמו) לשם פלוני הוא פסול, מקום שאם אמר הריני שוחט שלא
 53 לשמן שהוא פסול, [אם שחטו על מנת] לזרוק דמן שלא לשמן, אינו
 54 דין שיהא פסול.

ד'ע מה למעלה ממך', דע כי כל מה שיש למעלה בפרצופים וספירות העליונות, הכול הוא ממך, שתלוי בעבודת האדם.

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף י עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" ריא

ותימה דלמקן (דף יג.) דפריך וקבלה מי פסלה כו' ומשני באן במחשבת שלא לשמן באן במחשבת פיגול אמאי לא משני אידי וידיד במחשבת שלא לשמן וקבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה כגון בשחט על מנת לקבל שלא לשמן ובוריקה (לא) עשה בה מחשבה כמעשה ונראה לי דלמקן מיידי שחיטב בעבודה עצמה אם קבל ולגמור דקבלה שלא לשמן פסול ואם קבל ולגמור חוץ לזמנו כשר ואם זרק לגמור הוריקה חוץ לזמנו פסול וכן מקטיר לגמור ההקטרה למחר דהוה פסול אי לאו דמעטיה קרא לקמן משום דאין מעכבת כפרה אבל ליכא לפרושי לקמן מחשבת פיגול דלא פסלה בקבלה כגון שחט על מנת לקבל דמן חוץ לזמנו דבשלא לשמן נמי לא פסלה דמעבודה לעבודה ילפינן מפיגול (ואי) במקבל על מנת לזרוק חוץ לזמנו הוה פיגול אלא כפרשטין בחיטב בעבודה עצמה. ברין' ובלאו הכי תימה דהוי מצי למימר קבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה לענין שינוי בעלים: **ריש'** לקיש אמר מותרת. מודה ר"ל דחייב מיתה כדאמרין בפרק ארבע מיתות (סנהדרין סא.) מיידי דהוה אמשתחוה לזה דהו' מותר ועובדו בסיף ושחית מומר לא חשיב כדפי' בפ"ק דחולין (דף יד.) גבי שחט בשבת ואין לתמוה ודיאך נהרג דילמא מימלך ולא זריק לעבודה זרה כדאמר בפרק ד' מיתות (סנהדרין סא.) דניסת שאמר אלך אעבוד פטור דמימלך ולא עביד דהבא ודאי לא מימלך כיון דעבד מעשה שחט על מנת לזרוק ועוד הכא אפילו ידוע ודאי שלא יזרוק חשיב עובד עבודה זרה בשחיטה וזו כששחט ע"מ לזרוק: **מקום** שאם אמר הריני שחט שלא לשמן כו' וא"ת שחט שלא לשם אוכלין בפסח יזכיר דשחט שלא לשם אוכלין פסול ושחט ע"מ לזרוק שלא לשם אוכלין כשר ויש לומר דלא דמי התם דזורק עצמו שלא לשם אוכלין כשר: **לא** תאמר בוריקה ותייתי בק"ו משחיטה וקבלה. תימה אמאי לא פריך שכן טענות צפון וישנן בחטאות הפנימיות וכו' משום דבשלמים קיימא אם כן מאי צריך למילף מבנייניא נילף בק"ו מקבלה שאין חייבין עליה בחוץ ואפילו הכי פסלה בה מחשבה ועוד למא לי קרא בוריקה לשינוי בעלים דרדשי' לבפר עליו תיתי מבנייניא משחיטה וקבלה ועוד קשה אמאי אין מחשבת אוכלין בפסח מחשבה תיתי בק"ו משחיטה כששירה בור כיון דלא פרכינן מצפון וחטאות הפנימיות ומיהו דילמא (תבוסה) מיעוטא הוא ואע"ג דשלא למנויין דהיינו שינוי בעלים כתיב נמי (תבוסה) ולא ממעטי זריקה לא דמי (עין פסחים דף סא.) **והדר** ביה **רבה** לגבי דרב נחמן מקל וחומר דרב אשי. (והיינו) לרבנן דאליבא דר' שמעון ליכא קל וחומר דאיכא למיפריך מה לשינוי בעלים שכן נוהג במנחות תאמר בשינוי קודש שאינו נוהג במנחות לרבי שמעון (מנחות דף כו:) חטאת

בזה רבה לגבי רב נחמן, מקל וחומר דרב אשי: רבי אליעזר אומר אף (את) האשם: תניא, אמר רבי אליעזר, חטאת באה על חטא, ואשם בא על חטא, מה חטאת שלא לשמה פסולה, אף אשם שלא לשמו פסול. אמר לו רבי יהושע, לא אם אמרת בחטאת, שכן דמה למעלה. אמר לו רבי אליעזר, פסח יזכיר שדמו למטה, ושחטו שלא לשמו פסול. אמר לו רבי יהושע, מה לפסח שכן זמנו קבוע. אמר לו רבי אליעזר, חטאת תזכיר. אמר לו רבי יהושע, חזרתי

השוחט את החבהמה. של חולין לעבודה זרה אסורה בהנאה כדן זבחי מתים וחבי מתים ילפינן (ע"ז דף כט:) שם שם מעגלה ערופה: לזרוק דמה לעבודה זרה. (ועבודה) השחיטה לא נעשית לשם עבודה זרה אלא בשעת שחיטה חישב לעבוד הוריקה לשם עבודה זרה ולא זרק: **מחשבת מעבודה לעבודה**. מחשבה היא לענין זבחי מתים ליאטר בהנאה: דילפינן. עבודה זרה שהיא חוץ ממחשבת פיגול

שהוא פנים: מותרת. לאכילה: אין מחשבתין **מעבודה לעבודה**. ואינה אסורה אלא אם כן שחט לעבודה זרה שבשחיטתה עבד עבודה זרה או זרק לעבודה זרה: **פנים מפנים**. מחשבת שלא לשמו מפיגול: הריני שוחט חוץ לזמנו. ולא חישב על מנת לאכול ולא על מנת לזרוק או להקטיר אלא על השחיטה חישב סתם חוץ לזמנה כשר ולא מחשבה היא דאין זמן אלא באכילת אדם ומזבח (דדף) פיגול: שכן כרת. האוכל פיגול אפי' לאלתר חייב כרת הואיל וחומר מזהבא ביה מעבודה לעבודה: הריני שוחט חוץ למקומו. שלא חישב לא על אכילה ולא על זריקה אלא אמר הריני שוחט חוץ למקומו כשר דהא חוץ דבמקומו הוא שחטו ועד דבאכילת אדם או מזבח תלה דמחשבת לחוץ למקומו חוץ לזמנו דכתיב ואם האכל יאכל וגו' וילפינן חוץ למקומו וחוץ לזמנו מהאי קרא לקמן (דף יג.) על מנת לזרוק. דמו חוץ למקומו כו' פסול. (בפרק שני) והשחט ליכא למפריך שכן כרת שאין חייבין כרת על אכילת כרתואי לקמן (בפרק שני) (דף כח.) שהם לשם פלוני כשר. דאין שינוי בעלים חל על השחיטה דלא שייך שם בעלים אלא על הכפרה והיינו דאמון לעיל (דף ד.) דשינוי בעלים אינו בד' עבודות: לא תאמר בוריקה. מחשבתין שלא לשמו דרבינן ליה לעיל בבולחו עבודות: משחיטה וקבלה. ומה שחיטה כשכשרה בור פסולה בשלא לשמה זריקה לא כל שכן כי פרכת מה לשחיטה שכן פוסלת שלא לשם אוכלין בפסח קבלה תוכיה: דאין מחשבתין מעבודה לעבודה. אלא בשעת זריקה גופה בעי מחשבה: ודלמא. להכי כתביה לאשמועינן רבותא דמחשבתין מעבודה לעבודה (שלא) בשעת זריקה גופה בעי מחשבה דאפי' לא חישב על הזריקה בשעתה אלא בשעת שחיטה הוריא מחשבה: **אם** כן. דמחשבתין אתא לאשמועינן לשתוק קרא מיניה ותייתי דמחשבתין מקל וחומר דרב אשי כדאמרין ומה אם במקום שאם אמר הריני שחט לשם פלוני כו' ואידך. רבי יוחנן פריך הכי דלא נפקא לן זריקה מקל וחומר דקבלה ושחיטה: מה להגר כו'. הלכך לאו קרא יתירא דהו' דנילף מיניה דאין מחשבתין: השתא מיהא בשלמים קיימינן. דבשלמים כתיבא מחשבה שלא לשמו הלכך מצי למילף זריקה משחיטה וקבלה וליכא למיפריך צפון דשלמים לא בעי צפון וליתנהו פנימיות: שכן דמה למעלה. מחוט הסיקרא דתנן במס' מדות (פ"ג מ"א) חוט הסיקרא חוגרת באמצע להבדיל קרן דמים עליונים לדמים התחתונים וילף לקמן (דף נג.) מן היתה הרשת עד חצי המזבח התורה נתנה מדיחה להבדיל וחטאת ההמה נעשית למעלה דכתיב בה (ויקרא ד) על קרנות וכן עולת העוף כדלקמן (דף סד) ושאר זבחים שלא פירש בהן נעשין למטה דכתיב בהו מזבח ולא כתיב בהו קרנות וכוליה מזבח ליכא למימר דהוה מקומן שהרי תורה נתנה מדיחה:

המאת

נאמר בה היא. בכמה מקומות משמע מדמכותיב היא נפקא לן עכובא ותימה דלעיל נפקא לן מקראי אחרינא ולעיל (דף ה:) פירשתי: **הרי** הוא אומר כחטאת כאשם. באשם מצורע כתיב וזהו מצי למילף אשם מחטאתא בגזירה שוה דעון עון מחטאת דשמיעת קול דהא למותרת גרבה גמירי ואין ג' ש' למחצה כדאמר בריש מנחות (דף ד:) אלא אי לאו היקשא הוה ממעט אשם מאותה: **מה** להצד השוה שבהן שכן צד כרת. ואע"ג דאשם תלוי נמי בא על כרת אינו בא לכפר אלא להגן ולכי מתיידע מייתי חטאת וז"ל הוה מצי למימר שכן באין בצבור: **מחטאת** דשמיעת הקול. וליכא למיפרך מה לשם חטאת שכן כרת חרדא מחדא לא פריכין כל דהו: **ומה** עולה שהיא כליל בו. תימה בין דאיתי האי ק"ו ומפיק מדיקשיא אם כן תהא עולה פסולה שלא לשמה ק"ו מחטאת שאינה כליל ובי תימא מה לחטאת שכן מכפרת פסח יוכיח ומיהו כיון דכתיב אותה בחטאת לא קשה. ותימה לסברתו דעביד קל דחומר מעולה שהיא כליל שלא לשמו נמי ליכשר באשם ותו לימא חטאת יוכיח: הג"ה **כל** דמים שנבנסו להיכל לכפר פסולים. לא דמי להא דאמר ללמן דף סג. ומנחות דף ח. (ושם) ושלמים ששחטון בדחיל כשירות לא יתא טפל חומר מן העיקר דהני מילי היכא דכתיב אל פתח אהל מועד שתלה הכשירו בדחיל: אשם

חזרני חלילה. חזר רבי אליעזר ודגן דין אחר, חטאת נאמר בה 'היא' בשחיטה, 'היא' לשמה בשירה, שלא לשמה פסולה. ופסח נאמר בו 'הוא' בזביחה, 'הוא' לשמו בשיר, שלא לשמו פסול. אף אשם נאמר בו 'הוא', 'הוא' לשמו בשיר, שלא לשמו פסול. רבי יהושע, חטאת נאמר בה 'היא' בשחיטה, 'היא' לשמה בשירה, שלא לשמה פסולה. פסח נאמר בו 'הוא' בזביחה, 'הוא' לשמו בשיר, שלא לשמו פסול. אבל אשם לא נאמר בו 'הוא' אלא לאחר הקטרת אימורין, והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו בשיר. אמר לו רבי אליעזר, הרי אומר 'בחטאת פאשם', מה חטאת שלא לשמו פסול, אף אשם שלא לשמו פסול. אמר מר, אמר לו רבי יהושע, חזרני חלילה. וליהדר דינא, ולייתי במה הצד. משום דאיכא למיפרך, מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת. אמר לו רבי יהושע, לא אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה. נכנס דמה לפני ולפנים. בחטאות החיצונות קאמרין, שם נכנס דמה לפני ולפנים. במתני דפסולא ואע"ג דלא עיילי לפני ומנייהו ליק' ר' אליעזר: שם נכנס דמה לפני פסול. פירכא דהא ודק' ולימא ליה מה לחטאת החיצונה שכן אם נכנס דמה לפני פסולה דכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יזבא מדמה כי תאמר באשם ולא מפיסול בהכי: אית ליה לרבי אליעזר אף באשם. שנכנס דמו לפני פסול לקמן בשמעתין: ולימא ליה ר' יהושע מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות: מחטאת דשמיעת קול. ליק' רבי אליעזר דאינה באה על כרת: ולימא ליה שכן טעונה ארבע סתנות. תאמר באשם שאינו טעון אלא שני מתנות שכן ד': ב' 'שפעאל' ב', באידו מפיסול (לקמן גג) נאמר כאן סביב בעולה ואשם ונאמר להלן סביב בחטאת (והמילואים) מה להלן פיסוק ארבע מתנות דהא ד' מתנות כתיב בה ואי אפשר לשתי קרנות בבת אחת אף כאן פיסוק ד' מתנות באותה מתנה שנותן לקרן שהוא כשתים צריך לפסוק לצפונה של קרן ולמורחה של קרן: ולימא ליה שכן טעונות ד' מתנות ע"ל ד' קרנות. מה שאין כן באשם דר' ישמעאל גופיה לא בעי בשאר זבחים אלא ד' מתנות בשתי קרנות דקתני בדר' ישמעאל אי מה להלן ארבע מתנות ועל ארבע קרנות אף כאן כי אמרת עולה טעונה יסוד וקרן ומזריח דרומית לא היה לה יסוד: ולישעמיה. טובא הוה ליה לרבי יהושע מפרך דהא איכא קרן ואצבע וחודה שחטאת טעונה ליתן מתנותיה באצבע כנגד חודה של קרן אבן של אמה על אמה ברום אמה בר' מקצעות המזבח מה שאין כן בשאר הדמים דאפילו עולת העוף שהיא למעלה מחוט הסיקרא כדלקמן אינה צריכה להגביה כיכ ולתת לה חקר ממש אלא שתהא למעלה מן החוט כל שזמא כדתניא לקמן (דף גג.) עשאה למטה מרגליו אפי' אמה כשרה ואין שום זבח טעון מתנות אצבע אלא זורק מן הכלי אל קיר המזבח למקצעותיו השנים הודם מתפשט לצפון ולמערב ואין מתנותיו כנגד חודה במשך מלמעלה למטה כחטאת שפסולה כנגד חודה לקמן באיחור מקומן (דף גג.) ולימא ליה רבי אליעזר אשם נמי דמו למעלה. דהא רבי אליעזר מקיש אשם לחטאת: חטאת העוף. דמה למטה לקמן בפרק קדשי קדשים (דף סג.) אינה פין זבת. אלא מין מליקה: אין להן קצבה לדמיהן ואשם יש לו קצבה לדמיו בכסף שקלים: הפחוטא אותה. הזורק דמה ובחטאת כתיב ומיעט אותה בחטאת למעוטי שאר קדשים ממקום מתן דמו

שנתערבו (דף פב.) אלא לרבנן מאי טעמיהו. הא ודאי איתקש אשם לחטאת:

1 נוספות שמצינו בחטאת, שכן הַאִיָּבָה בדם חטאת נתינה בַּאֲצָנָה, 2
3 מה שאין באשם שדמו נזרק מכלי. וכן הַאִיָּבָה בחטאת נתינה בַּקֶּרֶן 4
5 המזבח עצמה, מה שאין כן באשם שדמו ניתן על קיר המזבח. וכן 6
7 הַאִיָּבָה בחטאת מצוה לתת את הדם בחוּדָה של זוית המזבח 8
9 ולמושכו מלמעלה למטה, מה שאין כן באשם שדמו נזרק על זוית 10
11 המזבח ומתפשט לצדדים. אֵלָּא בהכרח יכול היה רבי יהושע 12
13 לפרוך פירוט נוספות מלבד החומרא 'שכן דמה למעלה, והר 14
15 מִתֵּיר תֵּלֶת טַעְמֵי ו-פירכותו נָקַט. 16
17 אִמֵּר מִי, אִמֵּר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻעַ, יֵאלֵא אִם אִמְרַת בחטאת שכן דמה 18
19 למעלה. מקשה הגמרא: לִימָא לִיה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לרבי יהושע, שֶׁאִשְׁם 20
21 נָמִי ו-גם הוא דְּמוֹ ניתן לְמַעְלָה מחוט הסיקרא, משום שהוקש 22
23 לחטאת. אִמֵּר אַבְי, אִשְׁם שִׁדְיָה דְּמוֹ לְמַעְלָה לֹא מִצִּית אִמְרַת כֵּן, 24
25 שהרי קל וחומר הוא מְעוֹלָה, וְהָא עוֹלָה החמורה שְׁהִיא קריבה כִּלְיָ 26
27 ובכל זאת דְּמָה ניתן לְמַעְלָה מחוט הסיקרא, אִשְׁם הקל שְׁאִינוֹ קרב 28
29 כִּלְיָ אֵלָּא בשרו נאכל לכהנים לֹא כֵּל שְׁבִין שִׁינְתוֹ דְּמוֹ למטה ולא 30
31 למעלה. ואם תפרוך מִה לְעוֹלָה שְׁבִין אִינְה מְכַפֵּרַת, מה שאין כן 32
33 באשם שבא לכפר, יש להשיב הַפְּטָא הַעוֹף תוֹכִיָּה, שאפילו שבאה 34
35 לכפר דמה ניתן למטה מחוט הסיקרא, והוא הדין לאשם. ואם 36
37 תפרוך מִה לְחַטָּא הַעוֹף שְׁבִין אִינְה מִין זָבֵחַ, שהרי אינה נשחטת אלא 38
39 נמלקת, מה שאין כן באשם שהוא זָבֵחַ, יש להשיב עוֹלָה תוֹכִיָּה, 40
41 שאפילו שְׁהִיא זָבֵחַ דמה ניתן למטה. לֹא רֵאָה יוֹה בְּרֵאָה יוֹה, וְלֹא רֵאָה יוֹה 42
43 בְּרֵאָה יוֹה – נמצא שאין קולתו של זה בקולתו של זה, ובכרח שדמן 44
45 ניתן למטה לא מומת קולותיהם אלא מלחמתה הצד השווה שיש 46
47 בשתייהן. ואם כן יש לומר, מִה לְחַטָּא הַשֶּׁהֶה שְׁבִין קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים 48
49 וְאֵף עַל פִּי כֵּן דְּמָן לְמַעְלָה, אִם אִינְה אִשְׁם שְׁהִיא קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים וְדָמוֹ 50
51 לְמַעְלָה. 52
53 אִמֵּר לִיה רַבָּא מְפָרְקָא לְרַב אִשִּׁי, וְלִפְרֹךְ עַל לִימּוֹד זֶה, מִה לְחַטָּא 54
55 הַשֶּׁהֶה שְׁבִין ובעולה וחטאת העוף שְׁבִין אִין לְהֵן קֶצֶבָה, וְכִי תִאמְרַן 56
57 כֵּן גַּם בְּאִשְׁם שִׁשִּׁי לֹא קֶצֶבָה לדמיו והוא בא מאיל שווה שני 58
59 סלעים. 60
61 מסיקה הגמרא: אֵלָּא תִּינִי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁדָּם האשם ניתן 62
63 למטה, משום דְּאִמֵּר רַבָּא בחטאת בהמה (ויקרא ו יט) 'לְהֵן מִן הַחַטָּא 64
65 אוֹתָהּ, כלומר הוורק את דמה, וְאוֹתָהּ' בא למעט, שדווקא דְּמָה 66
67 של חטאת ניתן לְמַעְלָה, ואִין דְּמוֹ שֶׁל זָבֵחַ אֲחֵר ניתן לְמַעְלָה. 68
69 מקשה הגמרא: אִי הָיִי, לַעֲנִין פסול שלא לשמה שנאמר בַּחַטָּא 70
71 נָמִי נִימָא שמכך שנאמר בה (ויקרא ד לג) 'וְשָׁחַת אוֹתָהּ לְחַטָּא', 72
73 לְשִׁמָּה בְּשִׂרָה וְשִׁלָּה פְּסוּלָה, הָא שְׁאָר זָבָחִים מִין לְשִׁמָּה כֵּן 74
75 שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה בְּשִׂרָה, ואִין פּוֹסֵל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אִשְׁם אֲשֶׁר נִמְצָא לשמו. 76
77 מתרצת הגמרא: הָהוּא 'אוֹתָהּ' שנאמר בשחיטת החטאת, בהכרח 78
79 לֹא דְּוָקָא למעט שאר זבחים מפסול שלא לשמה נאמר, דְּהָא שִׁיר 80
81 פְּסַח שלא לשמו שפסול, ואם כן אִף אִין למעט ממנו אשם. 82
83 מקשה הגמרא: אִם כֵּן הָכָא לַעֲנִין מְקוֹם הוֹרִיקָה נָמִי יש לומר 84
85 ש'אוֹתָהּ' שנאמר בחטאת לֹא דְּוָקָא הוא, ולא בא למעט שאר 86
87 זבחים, דְּהָא שִׁיר עוֹלָת הַעוֹף שֶׁדָּמוֹ ניתן למעלה, ואם כן אִין 88
89 למעט ממנו אשם. מתרצת הגמרא: בקרבנות שישנם בְּזִיכָה מִיָּהָא 90
91 לֹא שִׁיר הכתוב מִידֵּי, וכולם מתמעטים מ'אוֹתָהּ' שאין דָּמָם ניתן 92
93 למעלה, ועולת העוף אינה שִׁיר, שכן אינה בזיכה בחטאת 94
95 בהמה אלא במליקה. 96
97 עוד מתרצת הגמרא: וְאִי בְּעִית אִימָא, הָא מִנִּי – ברייתא זו בשיטת 98
99 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמֵעוֹן הִיא שְׁנוּיָה, דְּאִמֵּר הָאִי מְקוֹם של חטאת 100
101 בהמה לחוד, וְהָאִי מְקוֹם של עולת העוף לחוד, ואִין דָּמָן ניתן 102
103 באותו מְקוֹם, ועל כן אִף עולת העוף היא בכלל מיעוט 'אוֹתָהּ' 104
105 שנאמר בחטאת. 106
107 הגמרא מביאה את מקור שיטתו של רבי אלעזר ברבי שמעון: 108
109 דְּתַנְיָא, דְּמִים הַתְּחַתְּוִיָּים של שאר זבחים נִתְּנִין מְחוּט הַסִּיקְרָא 110
111 וְלִמְטָה, וְהַדְּמִים הַעֲלִיּוֹנִים של חטאת בהמה ועולת העוף ניתנים 112
113 מְחוּט הַסִּיקְרָא וְלִמְטָה. אִמֵּר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמֵעוֹן, בְּמָה דְּבָרִים 114
115 אֲמִירִין, כְּעוֹלָת הַעוֹף, אֲבָל בַּחַטָּא בְּהִמָּה הִיא וּמִתָּן דְּמָה עֲצָמָה 116
117 אִין נַעֲשֶׂה אֵלָּא עַל גּוֹפָה שֶׁל כֶּרֶן שבגג המזבח, ואם ניתן דמה 118

1 חוּרְנִי חֲלִילָה ו-בחזרה) לפרוך שוב את ההוכחה מחטאת, שכן מה 2
3 לחטאת שדמה ניתן למעלה. 4
5 חוֹר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְדָנוֹ לאשם מִדֵּין אֲחֵר. הֲלֹא חַטָּא נִאֲמַר בָּהּ (ויקרא 6
7 ד כז) 'חַטָּא הִיא' בְּשִׁחְיָה, שְׁמִשְׁמַע מ'הִיא' שֶׁרָק לְשִׁמָּה הִיא 8
9 בְּשִׁירָה, אֲבָל שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה הִיא פְּסוּלָה. וכמו כן פְּסַח נִאֲמַר בּוֹ (שמות 10
11 יב כז) 'פְּסַח הוּא' בְּזִיכָה, וּמ'הוּא' מְשַׁמַּע שֶׁרָק לְשִׁמָּה בְּשִׂרָה, אֲבָל שֶׁלֹּא 12
13 לְשִׁמָּה פְּסוּלָה. ואם כן אִף בְּאִשְׁם שְׁנִאֲמַר בּוֹ (ויקרא ז ה) 'אִשְׁם הוּא' 14
15 נִדְרָשׁ מ'הוּא' שֶׁרָק כשהוא קרב לְשִׁמָּה בְּשִׂרָה, אֲבָל אִם קרב שֶׁלֹּא 16
17 לְשִׁמָּה פְּסוּלָה. 18
19 אִמֵּר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻעַ לרבי אלעזר, דווקא בַּחַטָּא שְׁנִאֲמַר בָּהּ 'הִיא' 20
21 בְּשִׁחְיָה, יש לדרוש מ'הִיא' שֶׁרָק לְשִׁמָּה הִיא בְּשִׁירָה אֲבָל שֶׁלֹּא 22
23 לְשִׁמָּה הִיא פְּסוּלָה. וכן בַּפְּסַח שְׁנִאֲמַר בּוֹ 'הוּא' בְּזִיכָה, יש לדרוש 24
25 שֶׁרָק כשהוא לְשִׁמָּה הוּא בְּשִׂרָה אֲבָל שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה הוּא פְּסוּלָה. אֲבָל 26
27 אִשְׁם הִרִי לֹא נִאֲמַר בּוֹ 'הוּא' אֵלָּא לְאַחַר הַקְּפָרַת אִימּוּרֵי, וְהִרִי הוּא 28
29 [האשם] עֲצָמוֹ אפילו שֶׁלֹּא הוּקְפָּרוֹ אִימּוּרֵי כֻלָּם בְּשִׂרָה, ואִין יתכן 30
31 שהקטרה שלא לשמו תפסלנו. 32
33 מביאה הברייתא את טעמו של רבי אלעזר למסקנת דבריו: אלא 34
35 אִמֵּר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לרבי יהושע, הִרִי אִמֵּר הכתוב באשם (ויקרא ז 36
37 ז) 'בַּחַטָּא בְּאִשְׁם תוֹרָה אַחַת לָהֶם, מִה חַטָּא שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה פְּסוּלָה, 38
39 אִף אִשְׁם שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה פְּסוּלָה. 40
41 הגמרא דנה במשא ומתן שבין רבי אלעזר ורבי יהושע מתחילתו: 42
43 אִמֵּר מִי, אִמֵּר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻעַ לרבי אלעזר, חוּרְנִי חֲלִילָה. שואלת 44
45 הגמרא: וְלִיָּהֲרִי דִּיקָא וְלִיָּהֲרִי בְּמָה הָצֵד – הֲלֹא יש ללמוד אשם 46
47 מהצד השווה של פסח וחטאת, אפילו שכל אחד לבדו אינו מלמד 48
49 על אשם. משיבה הגמרא: אִין ללמוד מהם על אשם, מְשוּם דְּאִיבָא 50
51 לְמִפְרֹךְ מִה לְחַטָּא הַשֶּׁהֶה שְׁבִין יוֹה בְּרֵאָה יוֹה צֵד בְּרֵאָה. שהרי חטאת 52
53 באה לכפר על שגגת עבירה שיש על זדונה כרת, וכן פסח יש על 54
55 ביטולו עונש כרת, מה שאין כן באשם שאין בו שום צד כרת. 56
57 עוד שנינו בברייתא: אִמֵּר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻעַ לרבי אלעזר, לֹא רֵאָה 58
59 היא מחטאת, שהרי אִם אִמְרַת בַּחַטָּא החמורה שְׁבִין דְּמָה ניתן 60
61 לְמַעְלָה שְׁהִיא פְּסוּלָה, וכי תאמר כן גם באשם שדמו ניתן למטה. 62
63 שואלת הגמרא: וְלִיָּהֲרִי לִיה רַבִּי יְהוֹשֻעַ, לֹא רֵאָה היא מחטאת, 64
65 משום שֶׁאִם אִמְרַת בַּחַטָּא החמורה שְׁבִין חטאת של יום הכיפורים 66
67 נִכְנָס דְּמָה לְפָנֵי וְלִפְנֵים בְּקוֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים, וכי תאמר כן גם באשם 68
69 הקל שדמו ניתן על המזבח החיצון. משיבה הגמרא: הֲלֹא גם 70
71 בַּחַטָּא הַחִיצוֹנִית שאין דָּמָן נִכְנָס לִפְנֵי וּלְפָנִים קְאָמְרִין שֶׁהֵן 72
73 פְּסוּלוֹת, וּמִהֵן יש להוכיח על אשם. 74
75 שואלת הגמרא: מדוע לא פָּרַךְ רַבִּי יְהוֹשֻעַ, מִה לחטאת שְׁבִין נִכְנָס 76
77 דְּמָה של חטאת חיצונית (לְפָנֵי וְלִפְנֵים) הַחִיבֵל היא פְּסוּלָה, מִה 78
79 שאין כן באשם. משיבה הגמרא: אִית לִיה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאִף הַאִשְׁם 80
81 שנכנס דְּמוֹ לִפְנֵים פְּסוּלָה, כמבואר להלן. 82
83 שואלת הגמרא: ועדיין יש לפרוך, מִה לחטאת שְׁבִין מְכַפֵּרַת עַל 84
85 חֲטִיָּה בְּרִיתוֹת, מה שאין כן באשם שמכפר על איסור לאו. משיבה 86
87 הגמרא: אִין להוכיח על אשם מְכַפֵּרַת דְּשִׁמְיַתָּה קְוִל, שאם השביע 88
89 אדם את חבירו שאינו יודע לו עדות וקיבל עליו שבועה זו נמצא 90
91 ששִׁיר בשבועה, חֲטָא חטאת. ואפילו שאין על עבירה זו חיוב 92
93 כרת, מכל מקום חטאת זו שנשחטה שלא לשמה פְּסוּלָה. 94
95 שואלת הגמרא: מדוע לא פָּרַךְ רַבִּי יְהוֹשֻעַ, מִה לחטאת שְׁבִין מְעוֹנָה 96
97 אֲרִבָּע מְתָנוֹת מדמה, מה שאין כן באשם שאינו טעון אלא שתי 98
99 מְתָנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, מתנה אחת בפינה המזרחית צפונית ואחת 100
101 בפינה המערבית דרומית, וכל אחת מתפשטת לשתי רוחות. 102
103 משיבה הגמרא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סוֹבֵר בְּרַבִּי יְשִׁמְעֵאל דְּאִמֵּר שֶׁל 104
105 הַתְּמִים מְעוֹנִין אַרְבַּע מְתָנוֹת נפרדות ולא שתיים שֶׁהֵן אַרְבַּע. 106
107 שואלת הגמרא: הֲלֹא עֵדִין יש לפרוך מִה לחטאת [שְׁבִין מְעוֹנָה] 108
109 אַרְבַּע מְתָנוֹת עַל עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת ו-פינות) המזבח, מה שאין כן 110
111 באשם. ואפילו לדעת רבי ישמעאל המצריך אַרְבַּע מְתָנוֹת, מכל 112
113 מקום אינן ניתנות על אַרְבַּע פִּינוֹת המזבח, אלא רק על שתי פִּינוֹת 114
115 בלבד, הפינה המזרחית צפונית והפינה המערבית דרומית. משיבה 116
117 הגמרא: וְלִישְׁמִיעֵאל ו-לשיתתך, הֲלֹא יש לך גם לפרוך מחומרות 118

עולה החמורה שהיא קריבה כליל על גבי המזבח, ומכל מקום אם נכנס דמה לפני ההיכל היא כשרה, ואם הקל שאינו קרב כליל לא כל שכן שאינו נפסל בכניסת דמו לפני ההיכל. ואם תפרוך, מה לעולה שכן אינה מכפרת, אבל אשם שמכפר יתכן שהוא נפסל בכניסת דמו לפני, מנחת חומה תוביה שאפילו שהיא מכפרת אינה נפסלת בכניסתה לפני ההיכל, והוא הדין לאשם. מפסיקה הגמרא באמצע דברי רבא ושואלת: מדוע הוצרך רבא להוכיח ממנחת חוטא, ולימא חטאת העוף תוביה, שאפילו שהיא מכפרת אינה נפסלת בכניסתה לפני. שכן חטאת עוף יש בה דם, ועדיף להוכיח מדם חטאת על דם אשם מאשר ממנחה שאין בה דם. משיבה הגמרא: חטאת העוף שנכנסה לפני כעצא – ספק דרבי אבין היא, האם היא נפסלת כשנכנס דמה לפני בעודו בצוארה, ולא נפשט ספק זה.

חזרת הגמרא להמשיך דברי רבא המוכיח ממנחת חוטא לאשם: ויש לפרוך הוכחה זו, שהרי מה למנחת חוטא שכן אינה מין זבה, אבל אשם שהוא מין זבח יש לו להיפסל בכניסת דמו לפני. אלא שיש להשיב על פירכא זו עולה תוביה, שאפילו שהיא מין זבח אינה נפסלת בכניסת דמה לפני, והוא הדין לאשם. ויחזי הדין – ושוב יש לפרוך מה לעולה שהיא כליל, ושוב יש להשיב מנחת חוטא תוביה. לא ראי זה בראי זה, ולא ראי זה בראי זה, ואין קולותיהן שוות, ובהכרח שסיבת מה שאינן נפסלות בכניסת דמן לפני אינה מחמת קולותיהן אלו, אלא מחמת שהן הצד השווה שיש בשניהן, ואם כן יש ללמוד מהן על אשם. מה להצד השווה שבהן שכן קדשי קדשים ואף על פי כן אם נכנס (דמן) לפני הם כשרין, אף אני אביא אשם שהוא קדש קדשים, ואם נכנס דמו לפני כשר. הגמרא מקשה על דברי רבא: אמר ליה רבא מבינינן לרב אשי, והרי יש לפרוך, מה להצד השווה שבהן (ובעולה ובמנחת חוטא) שכן אין להן קצבה לדמיהן, אך האם האמר כן גם באשם שיש לו קצבה לדמיו, ובא מאל שווה לפחות שני סלעים.

מסיקה הגמרא: אבית חיינו מעמינו – טעמיהן דרבנן הסבורים שאשם אינו נפסל בכניסת דמו לפני, דאמר קרא בחטאת (ויקרא כג) וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש, לא תאכל באש תשרף. ודמה: הוא מיעוט, שדווקא דמה של זו נפסל בכניסתו לפני, ולא דמה של קרבן אחר.

ויאריך – ורבי אליעזר סובר, שלא בא הכתוב למעט אשם, אלא לומר שדווקא כניסת דמה לפני פוסלת ולא כניסת בשפה.

ויאריך – וחכמים סבורים, ששני מיעוטים נכללים בכתוב זה. מיעוט מה שהוכרז בו דם למדנו שדווקא כניסת דם פוסלת ולא כניסת בשר, ומיתור הה"א של 'דמה' למדנו שדווקא דם חטאת פוסל בכניסתו ולא דם אשם.

ויאריך – ורבי אליעזר, דם דמה לא דריש – אין הוא דורש מיעוט נוסף מיתור הה"א. שכן אין דרך הכתוב לומר 'אשר לא הובא מדם'.

שואלת הגמרא: בשלמא לרבנן דאמרי 'אשם ששחטו שלא לשמו כשר', חיינו דאיתקש מנחת חטאת, וגם הוקשה מנחת לאשם. דתניא, רבי שמעון אומר, נאמר במנחה (ויקרא טז) קדש קדשים היא בחטאת ובאשם' להקיש אליהם את המנחה, שמנחת חומה הרי היא בחטאת, ולפיכך אם קצבה שלא לשמה הרי היא פסולה כדון חטאת. ואילו מנחת נדבה הרי היא באשם, ולפיכך קצבה שלא לשמה הרי היא כשרה ולא עלתה לבעלים לשם חובה כדון אשם. אלא לרבי אליעזר, למאי הלבית איתקש מנחת חטאת וגם הוקשה מנחת לאשם, הלא בין חטאת ובין אשם שלא לשמם פסולים. משיבה הגמרא: הניקח זה נאמר לבי אידיך ולדון אחר דרבי שמעון. דתנן במנחות (כז) מנחה שלא ניתן קומצה בתוך כלי שרת, אלא לאחר שקמץ הכהן ממנה הוליכו בידו והקטירו על גבי המזבח, הרי היא פסולה ורבי שמעון מכשיר מנחה זו. ואמר רב יהודה בריה דרבי חייא, מאי טעמא דרבי שמעון, משום דאמר קרא במנחה 'קדש קדשים היא בחטאת ובאשם', הוקשה מנחה גם לחטאת וגם לאשם אף שאינם שווים בהלכותיהם, כדי ללמדנו, שאם בא הכהן לעזובה כיד ולהוליד את הקומץ בידו ולהקטירו מתוך ידו מבלי לתתו בתוך כלי שרת. הרי הוא עזובה לעבודת ההולכה וההקטרה ביד ימין, בדרך זריקת חטאת שנעשית באצבע של יד ימין. ואם הוא

נותן את הקומץ בכלי ומוליכו בו ומקטיר ממנו, הרי הוא עזובה לעבודה זו גם ביד שמאל, בדרך זריקת אשם שהיא בכלי וכשירה אפילו בשמאל.

מקשה הגמרא: ורבי שמעון, האי קרא מסיק ליה ומסיק ליה להכי – וכי הוא דורש מהיקש זה את שני הדינים האמורים, גם דין לשמה וגם הכשר מנחה בין בידו בין בכלי. מתרצת הגמרא: עיקר קרא לברכה יהודה בריה דרבי חייא הוא דאמא – עיקר הכתוב בא לדרשת רב יהודה בן רבי חייא שהקטרת המנחה כשירה בין ביד ובין בכלי, ודין מנחת חומה דפסולה שלא לשמה [מעטא אחריתא הוא, ולא מהכתוב האמור]. שכן חטאת מעטא מאי שלא לשמה היא פסולה, משום דכתיב בה (שם ד כד) חטאת היא, והרי מנחת חומה נמי כתיב בה (שם ה) חטאת היא.

שואלת הגמרא: ולרבנן הסבורים שאשם שלא לשמו כשר, למאי הלבית איתקש אשם לחטאת בכתוב (שם טז) בחטאת באשם תורה אחת להם. משיבה הגמרא: לשית חכמים היקש זה בא לומר לה, מה חטאת מעונה כמיתה, אף אשם מעון כמיתה. שנינו במשנה: יוסף בן חוני אומר הנשחטין לשם פסח ולשם חטאת פסולין כול.

הגמרא דנה האם שיטתו של רבי אליעזר היא כשיטתו של יוסף בן חוני: אמר רבי יוחנן, יוסף בן חוני במשנתו ורבי אליעזר בברייתא שתובא בסמוך, אמר דבר אחר. וגם לדעת רבי אליעזר קרבנות שנשחטו בכל ימות השנה לשם חטאת פסולות. רבא ורבא חורבין, אלא שבזבחים אחרים שנשחטו לשם חטאת פליגי, שלדעת יוסף בן חוני הם פסולים, ולדעת רבי אליעזר הם כשרים.

מביאה הגמרא את מקור שיטתו של רבי אליעזר: דתניא, הפסח שעקרה שנתו וכבר אינו עומד להיקרב לפסח והרי הוא נעשה שלמים, ושחטו בזמנו (בארבעה עשר בניסן) לשמו – לשם פסח, וכן השחטו זבחים אחרים לשם פסח בזמנו של הפסח, רבי אליעזר פוסל, ורבי יהושע מכשיר.

אמר רבי יהושע לרבי אליעזר, אם פסח בשאר ימות השנה שאינו כשר כשנובח לשמו, ובכל זאת זבחים אחרים כשרים כשנובח בשאר ימות השנה לשמו, פסח בזמנו שהוא כשר כשנובח לשמו, אינו דין שייקשרו אחרים שנובח בזמנו לשמו.

אמר לו רבי אליעזר, או חילוף הדברים, כלומר, אם אתה בא לדרוש קל וחומר, יכול אני לדרוש קל וחומר זה גם באופן אחר. ומה אם פסח בשאר ימות השנה שאינו כשר כשנובח לשמו, ובכל זאת כשר הוא כשנובח או לשם אחרים, כשנובח אף בשמו כשנובח לשמו, אינו דין שייקשרו זבחים אחרים לשם אחרים, ולפי זה יוכר פסח בארבעה עשר כשנובח שלא לשמו. וכי כך אתה אומר, והרי פסח בזמנו שנובח שלא לשמו פסול. אלא בהכרח שאין לדרוש קל וחומר כעין זה כלל.

ועוד יש להשיב על קל וחומר זה, מה לי – מה שהוכשרו זבחים אחרים לשם פסח, אין זה אלא כשנובח בשאר ימות השנה לשמו, שכן אף הוא כשר כשנובח או לשם זבחים אחרים, אולם וכי יש לומר שייקשרו זבחים אחרים שנובח אף בזמנו של הפסח לשמו, הלא אז יש לפוסלם שכן גם הוא (הפסח) פסול כשנובח או לשם אחרים.

אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר, אם בן נמצא שהורעתה את בן פסול שלא לשמו של פסח, ונתת בן פסול זה בשלמים יותר מבפסח. שהרי לדברך בכל ימות השנה שהוא זמן שלמים פסח, שנשחט לשמם כשר, ואילו בארבעה עשר בניסן שהוא זמן פסח, שלמים שנשחטו לשמו פסולים, ונמצא שחמורה מחשבת שלא לשמה בשלמים יותר מבפסח. והרי לא כן הוא, אלא החמיר הכתוב בדין שלא לשמו של פסח יותר מבשאר זבחים, שכן פסח שנובח שלא לשמו פסול ואילו שאר הזבחים כשרים.

חזר רבי אליעזר ודנו לפסול שאר זבחים שנובח לשם פסח בזמנו מדין אחר. שכן מצינו מותר פסח בא שלמים, ואולם אין מותר שלמים בא פסח. ואם כן קל וחומר הוא, ומה פסח שמוותרו בא שלמים ואף על פי כן אם שחטו בזמנו לשם – לשם שלמים הוא פסול, שלמים שאין מותרו בא פסח, אם שחטם לשם פסח בזמנו אינו דין שיהיו פסולים.

זבחחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף יא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רש"י תוספות

עולה נכנס מה לפנים כשרה. בין לרובן בין לרבי אליעזר דלא רדשינן כל וכל ודיקשא
נמי ליכא הבא: מנחת חוטא. דקרבן עולה ויורד רשמית הקול: תובית. שמכפרת ואם
נכנסה לפנים כשרה דלא פסל הכתוב אלא דם: ונימא חטאת העוף תובית. והכי שפיר
טפי שהוא ממיני דמים וראיה להוכיח על מיני דמים: חטאת העוף כתיב דר' אבין היא.

עוֹלָה שֶׁהִיא כְּלִיל, נִכְנָס דְּמָה לְפָנִים בְּשֶׁרָה, אֲשֶׁם
שָׂאִינוּ כְּלִיל, לֹא כָּל שֶׁכֵּן. מִה לְעוֹלָה שֶׁכֵּן אֵינָה
מִכְפָּרָה, מִנַּחַת חוּטָא תוֹכִית. וְלִמָּא, חֲפָאֵת הָעוֹף
תוֹכִית. חֲפָאֵת הָעוֹף, בְּעֵצָא דְרַבִּי אֲבִין הִיא. וְלִפְרוּד,
מִה לְמִנַּחַת חוּטָא, שֶׁכֵּן אֵינָה מִן יוֹכֵת, עוֹלָה תוֹכִית.
וְחוּר הָדִין לֹא רָאִי זֶה בְּרָאִי זֶה, וְלֹא רָאִי זֶה בְּרָאִי
זֶה, הִצַּד הַשּׁוּה שֶׁבָּהֶן שֶׁהֶן קִדְשֵׁי קִדְשִׁים וְנִכְנָס (דְּקֹן)
לְפָנִים בְּשֶׁרָה, אֶף אֵי אֲבִיא אֲשֶׁם שֶׁהוּא קוֹדֵשׁ קִדְשִׁים,
וְנִכְנָס דְּמֹ לְפָנִים בְּשֶׁרָה. אֲמַר לִיה רַבָּא מִבְּרַנִּישׁ לְרַב
אֲשִׁי, וְלִפְרוּד, מִה לְהִצַּד הַשּׁוּה שֶׁבָּהֶן שֶׁכֵּן אֵין לָהֶן
קִצְבָּה, תֹּאמַר בְּאֲשֶׁם שְׁמִשׁ לוֹ קִצְבָּה. אֱלֹא הֵיינוּ
מַעֲמִיחוּ דְרַבְנָן, דֹּאמַר קִרָּא 'דְּמֹה', דְּמֹה שֶׁל זֶה וְלֹא

דְּמֹה: 'וַאֲדִיד, 'דִּם' דְּמֹה' לא דִּרְשֵׁי.
הֵינּוּ דִּיתִיקֶשׁ מִנְחָה לַחֲפָאָה, מִנְחָה
חֲפָאָה וְכֹאשִׁם, מִנְחָה חֹטֵא הָרִי הִיא
הָרִי הִיא כֹּאשִׁם, לְפִיכֹד קִמְצָה שְׂלֵא
שׁ מִנְחָה לַחֲפָאָה וּמִנְחָה לֹאשִׁם. לְכִי
יְפִי שְׁמֵעוֹן מִכְשִׁיר. וְאָמַר רַב יְהוּדָה
שֶׁ קִדְּשִׁים הִיא בַּחֲפָאָה וְכֹאשִׁם, כֹּא
מֵאל, כֹּאשִׁם. וְרַבִּי שְׁמֵעוֹן, הִיא קִרְא
הַיְּהוּדָה בְּרִיָּה דְרַבִּי חִיָּא הוּא דֹאֲתָא,
[וא]. חֲפָאָה, טַעֲמָא מֵאִי דְכִתְּבִי בָּהּ
לְחִלְתָּא אִיתִיקֶשׁ אִשִּׁם לַחֲפָאָה. לְאִמַּר
סָפֵר בֶּן חִזְנִי אֹמַר הִנְשַׁחֲמִין כּו': אָמַר
הֵאָדָּם אָמַר, בְּאַחֲרִים לֵשִׁם חֲפָאָה פְּלִיגִי,
שְׁוֹחֲט אַחֲרִים לֵשִׁם פֶּסַח בּוֹמֵנוּ, רַבִּי
נִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה שְׂאִינוּ כִּשֹּׁר לִשְׁמוּ,
שִׁכְּשְׁרוּ אַחֲרִים לִשְׁמוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי
שְׂאִינוּ כִּשֹּׁר לִשְׁמוּ, כִּשֹּׁר הוּא לִשִּׁם
אַחֲרִים, וַיִּכְשֹׁר פֶּסַח בְּאַיְבָּעָה עֶשֶׂר
אַרְיֵי יְמוֹת הַשָּׁנָה לִשְׁמוּ, שֶׁכֵּן הוּא כִּשֹּׁר
לְלֵשִׁם אַחֲרִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,
לִיעֲזֹר וְדִנּוּ דִּין אַחֵר. מִצִּינוּ מוֹתֵר פֶּסַח
וְתִרּוּ כֹּא שְׁלָמִים, שְׁחָטוּ בּוֹמֵנוּ לִשְׁמוּ
שִׁם פֶּסַח בּוֹמֵנוּ, אִינוּ דִּין שִׁיְהוּ פְסוּלִין.

50 **אחר**. דרבי אליעזר נמי פסל באחרים הנשחטים
51 לשם פסח בומנו ולשם חטאת כל ימות השנה ומבחייתא דלקמן דייק לה רבי יוחנן: ורבה **אמר באחרים לשם חטאת פליגי**. יוסף בן חוני ורבי אליעזר ולא פסל רבי אליעזר אלא
52 באחרים לשם פסח אבל באחרים לשם חטאת מכשיר כדתניא בר' ובין רבה ובין ר' יוחנן דייקי מילתייהו מזהא מתני' ובמסקנא בעינא לפרושי דיוקיה: **הפסח שעברת שנתו**. דתו לא
53 חזי לפסח סתמיא שמינן כדריבין לעיל (דף תז) מקרא: **וישחטו בומנו לשמו**. דהוה ליה שחוט שלמים לשם פסח: וכן **השוחט**. אחד מכל הזבחים לשם פסח בומנו: **אם כשאר ימות**
54 **השנה שאני כשר לשמו**. כדילפינא אלא בבוסתא פסחא (דף סא). שחוט קודם חטאת שמינן **בומנו לשמו**. הריב"ז במה פנמים שנה הבהוב לעיכב קביעות זמנו ב"ד ק"ו: הרשב"א: **אחרים**
55 **בשרים** לשמו. דרבי אליעזר מודה לו דלא פליג אלא בומנו כדתנן בהדיא אבל כל ימות השנה אין שם שחיטת פסח חל על קרבן אחר: **אמר לו רבי אליעזר או חילוק**. אם ק"ו אתה
56 בא לדרוש יכול אני להחליפו בעגן אחר ולומר דבר שאינו ולהכשיר פסח בומנו שלא לשמו: **ויובשר פסח ב"ד שלא לשמו**. ובדין הוה אתה יכול להכשיר פסח בומנו שלא לשמו: וכן
57 **אתה אומר**. בתמיה התדרוש ק"ו ותכשרה: מה לו **הוכשרו אחרים** כו'. ק"ו שדרתה יש עלוי תשובה: מה לו **הוכשרו אחרים** כו'. **ויבשרו אחרים** כו'. בתמיה ומחאב דייק רבי יוחנן
58 למילתיה ואמר כדי היכי ודפסל רבי אליעזר באחרים לשם פסח פסל באחרים לשם חטאת דהא טעמו דרבי אליעזר משום דהוא פסול לשם אחרים ודג' בחטאת איננה ורבה דייק
59 מסיפא שחור רבי אליעזר מדין זה ודנו בדין אחר מודה דאחרים לשם חטאת כשרים: **א"ל**. אם אתה פסול אחרים לשמו בומנו הורעת פסח ונתת כח בשלמים שכל השנה שהיא זמן
60 שלמים פסח הנשחט לשמו כשר הדיוס שהוא זמן פסח כל שלמים הנשחטין לשמו פסולין מזהא מחשבת שלא גזל כל בשלמים מפסח וקרא אשכחן דאחמור בפסח מבשלמים דכתיב
61 ביה הוא ובכל הנמצא הנשחט לשמו:

אמר ר' אליעזר לא אם אמרת בחטאת. דין הוא שאחרים כשרים לשמו [וקשה] נדי דלא
דמי לפסח מימ ק"ו איכא וא"כ [ותימא] ויפסלו נמי מהאי דינא מותר חטאת בא עולה
כמו דינא דמותר פסח בא שלמים וי"ל דאעיקר טעמו סמך כדאיתא בפסחים (דף סב:) וצ"ל
דהא לא אם אמרת דקאמר רבי אליעזר לדברי רבי יהושע קאמר אליבא דרבי יוחנן ורבינו
חם מצא בספר ישן ברישא דשמעתא רבה אמר
באחרים לשם חטאת ומצא ובאחרים בו"ו ורבה
לא בא אלא לפרש דברי רבי יוחנן ור' יוחנן עצמו
מודה דבאחרים לשם חטאת פליגי ולא אמר
אמרו דבר אחד אלא באחרים לשם פסח: ה"ה
אי איפלוג בלשמן כו'. ותימא השתא נמי דפליגי
בשלא לשמן אני יכול לטעות כ"י לכן בתירא
שפיסול יד לשמו שחרית ולפרש טעמו משום
דמקצתו ראוי וי"ל דמהו אינו חושש משום דשום
תנא לא מבשר פסח שחרית אלא זה: ה"ה
אחד בבקר ולא שנים בבקר.
בעלמא

אמר לו רבי יהושע, מצינו מותר חטאת בא עולה, ואין
מותר עולה בא חטאת. ומה חטאת שמוותרת בא
עולה, שחטה לשם עולה פסולה. עולה שאין מותרת
בא חטאת, שחטה לשם חטאת, אינו דין שתהא
פסולה. אמר לו רבי אליעזר, לא אם אמרת בחטאת,
שכן כשרה לשמה כל השנה פולה, תאמר בפסח
שאינו כשר לשמו אלא בזמנו, הואיל והוא פסול
לשמו, דין הוא ששפסלו אחרים לשמו: שמעון אחי
עזריה אומר כו': רב אשי מתני משמיה דרבי יוחנן, ורב
אחא בריה דרבא מתני משמיה דרבי ינאי, מאי טעמא דשמעון אחי עזריה, דאמר קרא 'ולא
יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה'. בזמנם מהן אין מתחללין, בזמנך מהם
מתחללין. והאי, להכי הוא דאתא, והא מיבעי ליה לכדשמואל, דאמר שמואל, מנן לאוכל את
הפסל שהוא במיתתו, שנאמר 'ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה'. בעתידים
לתרום הכתוב מדבר. אם כן, לכתוב קרא 'אשר הורמו', מאי 'אשר ירימו', שמע מיניה תרתין:
כעי רבי ירמיה, כשרין ואין מרצין, וכי פליג בחדא פליג. או דלמא, כשרין ומרצין, ובתרתין פליגי.
אמר אביי, ואיתמא רבי יריקא, תא שמע, הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים, כשרים.
שלמים ששחטן לשם בכור או לשם מעשר, פסולין. ואי סלקא דעתך כשרין ומרצין, בכור פר
ריצונו הוא. אלא כשרין ואין מרצין, ומדסיפא כשרין ואין מרצין, רישא נמי כשרין ואין מרצין.
מדי איריא, הא כדאיתא והא כדאיתא. אלא מאי קא משמע לן, גבוה ונמוך קא משמע לן.
תנינא 'ביצד, קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים' כו', מהו דתיקא, קדשי קדשים וקדשים
קלים הוא דאיכא גבוה ונמוך, אבל קלים וקלים לא. הא נמי תנינא 'שלמים קודמים את הבכור,
מפני שהן מעוניין מתן ארבע, וסמיכה, ונסכים, ותנופת חוה ושוק'. הא עיקר, ההיא אנגרא
נסבה: משנה הפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר שלא לשמו, רבי יהושע מכשיר פאילו
נשחט בשלשה עשר. בן בתירא פוסל פאילו נשחט בין הערפים. אמר שמעון בן עזאי, מקובל
אני מפי שבועים ושנים וכן, ביום שהושיבו את רבי אליעזר בישיבה, שפל הזבחים הנאכלין
שנזבחו שלא לשמן כשרין, אלא שלא עלו לבעלים משום חובה, חוץ מן הפסח ומן החטאת.
ולא הוסיף בן עזאי אלא העולה, ולא הוזהר לו חכמים: גמרא אמר רבי אליעזר אמר רבי
אושעיא, מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר לשמו, דכוליה יומא
וימניה הוא. ומאי פאילו, אידי דאמר רבי יהושע 'פאילו', אמר איהו נמי 'פאילו'. אי הכי,
אדמיפלגי בשלא לשמו, ליפלגו בלשמו. אי איפלגו בלשמו, הוה אמינא, אבל בשלא לשמו,
מודי רבי יהושע לכן בתירא, הואיל ומקצתו ראוי קא משמע לן. והכתוב 'בין הערפים', אמר
עולא בריה דרב עילאי, בין שני ערפים. תמיד דכתיב ביה 'בין הערפים', הכי נמי דכוליה יומא
כשר. התם, מודכתיב 'את הכבש אחר תעשה בבקר', מפלל 'בין הערפים', בין הערפים ממש.
אימא חד בבקר, אידיך פוליה יומא. אחר בבקר, ולא שנים בבקר. גרזא, דכתיב 'בין הערפים',
הכי נמי דכוליה יומא כשר. שאני התם, דכתיב 'מערב ועד בקר', ותניא, 'מערב ועד בקר', תן
לה מותרת שתהא דולקת והולכת מערב ועד בקר. דבר אחר, אין לך עבודה כשרה מערב ועד
בקר אלא זו בלבד. קמותר, דכתיב בה 'בין הערפים', הכי נמי דכוליה יומא כשר. שאני קמותר

דאיתקש

אמר לו רבי יהושע מצינו מותר חטאת בא עולה. כדתינא בתמורה (דף כג:) זה מדרש
דרש יהודיעה הכהן כל דבר שבא ממותר חטאת וממותר אשם ילקח בהן עולה לקיץ
המזבח וזכיו דמי מותר חטאת כגון חפריש מעות לחטאתו וניתורו ואין נמי מפרשי שתי
חטאות לאחריות דקיל בתמורה (דף כד.) מחכבר באחת מן והשניה תיעבה: ומה חטאת
שמוותרת כו'. ואם ק"ו כזה אתה דורש יש לך
לפסול עולה לשם חטאת ומחכא דייק רבה
מחלתיה לעול מדרא אהדר ליה רבי אליעזר
אנא נמי פסילנא בנשחטין לשם חטאת: שכן
כשרה לשמה כל השנה. לפיכך עולה הנשחטת
לשם חטאת כשרה: ולא יחללו את קדשי. אין
(כאן) חילול כשידימו אותם לשם גבוה מהם:
בעתידין לתרום. דהיינו טבל דכתיב ירימו דבר
העתיד ומסיים בזה בסנהדרין פרק אלו חן
הנשרפים גמר חילול מתרומה כתיב בזה ומתן
בו כי יחללוהו: א"כ. דלכר"ש אחי עזריה
לחודיה אתא לכתוב ולא יחללו אשר הורמו
מש' לשון עתיד דנקט ש"מ למדרש ביה נמי
הא: בעי רבי ירמיה. לשום גבוה מן כשרים
דקתני כשרין ואין מרצין קאמר כת' ולא פליג
אלא בנמוך דקאמר פסולים לגמרי: ובתרתין
פליגי. לשם גבוה מכשיר לגמרי ובנמוך פסול
לגמרי ואילו רבנן בתריותיו מכשרים ואין
מרצין קאמר: ת"ש. מדרק מפרש מילתיה ונקט
בכור ומעשר דלא לרציו אתו ש"מ כשרין ואין
מרצין קאמר: ומדסיפא. הבכור והמעשר
ששחטן לשם שלמים כשרים ואין מרצין ירשא
קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים נמי
כשרין ואין מרצין קאמר: הא כדאיתא כו'.
כשרין דקתני גבי בכור כשרין למילתיהו קאמר
וכשרים נמי דקתני גבי קדשי קדשים
למילתיהו קאמרן ואפי' לרצות לשם חובה:
אלא מאי קמשמע לן. האי דנקט הבכור
והמעשר אי לאו לגלוי עלה דרישא נקט לה
ולמימר דכשרין ואין מרצין קאמר: נבזה ונמוך
קמשמע לן. בתמיה וכי אתא לפרשי לן וזכיו
דמי נמוך לשם גבוה: תנינא. ברישא דמילתא:
הא נמי תנינא. לקמן בפרק כל התדיר (דף פט.)
דבכור נמוך משלמים: שלמים קודמין את
הבכור. אם שניהם עומדים לישחט בעורה
ולחקרובי: שהן מעוניים מתן ארבע. שתי משנה
שהן ארבע ובכור במתנה אחת כדתנן באיזהו
מקומן (לקמן נו) סמיכה ונסכים ליתנהו בבכור
כדילפינן במנחות בפרק שתי מדות (דף צז:) הא
עיקר. שנישנה תחילה לצורך לאשמועינן גבי
פסול שלא לשמו דאיכא בקדשים קלים גבוה
ונמוך: התא. דכל התדיר אנגרא נסבה ששנה
שם את הקודמים זה לזה ונקט נמי האי בהדיהו
אע"ג דכבר תנייה הבא: מתני' רבי יהושע
מכשיר. דפסח בשאר ימות השנה חשיב ליה. בן
בתירא פוסל. בגמרא מפרש לה: שבועים ושנים
זקן. בגמרא מפרש אמאי לא תנא זקנים: כל
הזבחים הנאכלין. אבל עולה לא: לא הוסיף בן
עזאי. על דברי חכמים לפסול חוץ מפסח

ומחטאת אלא העולה: גמ' מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית לשמו. וזהו ליה זמנו לפיכך פסול שלא לשמו כדאמר פסח בזמנו שלא לשמו פסול: ומאי פאילו. נשחט בין
הערבים והאמרת דכולא יומא בין הערבים קרי ליה מדמכבשת ליה שחרית וקרא כתיב בין הערבים אלמא סבירא ליה בין ערב של אמש לערב של אחריו כדמפרשין ליה לקמיה
דהיינו משעלה השחר פסוק ליל של אמש עד שתשקע החמה ומאי פאילו הא הוא גופיה בין הערבים: ליפלגו בלשמו. ותימא ופסח ששחטו ב"ד שחרית: ר' יהושע פוסל וכן בתירא
מכשיר: אבל בשלא לשמו מודה רבי יהושע. דאע"ג דשחרית לאו זמניה הוא פסול הואיל ומקצתו של יום ראוי לשמו קמיל: והא כתיב בין הערבים. לרבי אושעיא פריך וזכיו מצי
למימר פסח זמנו שחרית: בין שני ערבים. מעלות השחר עד שקיעת החמה דהיינו בין סוף ערב דאמאול ותחילת ערב דאורחא: ואימא חד בבקר. את דראשון לא ישהא יותר מחצות
והשני כל היום זמנו רצה שחרית רצה ערבית כדכתיב בין הערבים דמפרשת ליה כל יומא: ולא שנים בבקר. הלכך על ברוך צריך להשקות השני עד הערב: מותרת. וזכי לזוג לכל נר
ונר כך שיערו חכמים לילי תקופת טבת שלא תכבה כל הלילה ובתמוז ובניסן ובתשרי אם תדליק שלש היום לא איכפת לן: אין לך עבודה. מעבודות שזן אמורות ביום כגון עבודות
הדם וקמצו וקטרת שכשרין מהדלקת נרות ואילך שזן מאוחרת לכולן:

אמר לו רבי יהושע, הלא מצינו שמותר הפאת בא עולה, ואולם אין מותר עולה בא הפאת. ולדבריו גם בעולה לשם חטאת יש לדרוש קל וחומר, ומה הפאת שמותרת בא עולה ואף על פי כן אם שחטה לשם עולה היא פסולה, עולה שאין מותרת בא הפאת, אם שחטה לשם הפאת אינו דין שתהא פסולה. ומכך שהיא כשירה, מוכח שאין זה קל וחומר, ואם כן אף אין לפסול שלמים לשם פסח.

אמר לו רבי אליעזר, לא ראייה היא זו, שכן אם אמרת בהפאת שזבחים אחרים שנובחו לשמה כשרים, אין זה אלא משום שכן היא כשרה לשמה כל השנה בולה, אך וכי תאמר כן גם בפסח שאינו כשר לשמו אלא בזמנו, ולא בשאר ימות השנה. לפיכך הואיל והוא פסול כשנשחט לשמו שלא בזמנו, דין הוא שיפסלו גם אחרים שנובחו לשמו בזמנו.

שנינו במשנתנו: שמעון אחי עזריה אומר ב' שחטן לשם גבוה מהן כשרין, לשם נמוך מהן פסולין. והגמרא מבארת את טעמו: רב אשי מיתי משמיה דרבי יוחנן, ורב אחא ברית דרבא מיתי משמיה דרבי ינאי, מאי שמעון דשמעון אחי עזריה, משום דאמר קרא (ויקרא כב טו) 'ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה'. ומשמע שמחשבה להרים את הקרבן ממעלתו אין בה משום חילול. ומכאן דרש שמעון אחי עזריה, שזבחים הקרבים במחשבה לשם זבח אחר המוקם ו-הגבוה מהן בקדושתו, אין מתחללין, אבל אם נשחטו במחשבה לשם זבח אחר הנמוך מהם בקדושתו מתחללין.

מקשה הגמרא: והאי לרבי הוא דאיתא – וכי כתוב זה בא לדרשה זו, והא מיבעי ליה לכדשמואל, דאמר שמואל, מנין לאוכל את הפסל שהוא במיתה בידי שמים, שנאמר 'ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה'. שמכך שנאמר 'ירימו' בלשון עתיד משמע שאין הכוונה לדבר שהוא כבר קדוש, אלא בפירות טבל העתידים להיות הכתוב מדבר. ומאחר שנאמר לשון חילול בטבל, חייבים עליו מיתה מכח גזירה שזה של 'חילול חילול' מתרומה, שכן נאמר בה (ויקרא כב ט) 'ומתו בו כי יחללו', והאוכילה בטומאת הגוף חייב מיתה בידי שמים. מתרצת הגמרא: אם כן לכתוב קרא 'אשר הורמו', מאי 'אשר ירימו' בלשון עתיד, מיניה תרתי דאיתא, גמ פסול קדשים שנובחו לשם נמוך מהם, וגם חיוב מיתה על אכילת טבל.

הגמרא דנה בביאור שיטתו של שמעון אחי עזריה: בעי ו-הסתפק רבי יוחנן, האם לדעת שמעון אחי עזריה זבחים שנובחו לשם גבוה מהם כשרין ואולם אין מרצין ו-אינם עולים לשם חובה, ובי פליגי בהם פליגי – ולפי זה נחלק על חכמים רק בדבר אחד, שלדעת חכמים לשם נמוך כשרים ואינם מרצין, ולדעת פסולים. או דלמא, לדעת שמעון אחי עזריה לשם גבוה הם כשרין ואף מרצין, ובתרתיה פליגי, שלדעת שמעון אחי עזריה לשם גבוה כשרים ומרצין ולשם נמוך פסולים, וחכמים סוברים שבשניהם כשרים ואינם מרצין.

פושטת הגמרא ספק זה מדברי משנתנו: אמר אביי, ואיתמר – ויש אומרים בשם רבי יוחנן, תא שמע, הכבוד והמעשר ששחטן לשם שלמים הגבוהים מהם כשרים. אבל שלמים ששחטן לשם פסח או לשם מעשר הנמוכים מהם פסולין. ואי פליגא דעתך שלשם גבוה מהם כשרין ומרצין, איך יתכן לומר על בכור שהוא כשר ומרצה, וכי בכור פר ריצונו הוא. אלא בהכרח כוונת המשנה שהם כשרין ואין מרצין. ומרספא כשרין ואין מרצין, דרישא העוסקת בקדשים קלים לשם קדשי קדשים נמי כשרין ואין מרצין. נמצא שלדעת שמעון אחי עזריה לשם גבוה מהם כשרים ואינם מרצין, ולא נחלק על חכמים אלא בלשם נמוך מהם.

דוחה הגמרא: מידי איריא, הא בראיתא והא בראיתא – וכי מה ראייה היא זו, הלא יש לפרש את הרישא בענין אחד ואת הסיפא בענין אחר. ואף שהסיפא מתפרשת רק לענין הכשר הקרבן ולא לענין ריצונו, אך ה'כשרים' שברישא היינו כשרים ועולים לשם חובה.

מקשה הגמרא: אלא מאי קא משמע לן המשנה בסיפא, וכי מהו גבוה ומדו נמוך קא משמע לן, והרי כבר תנינא מהרישא, ביציד

קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים ב', ולמה היה לה למשנה להביא גם בכור ומעשר ושלמים. אלא בהכרח ששנתה המשנה את הסיפא כדי לגלות על הרישא, שאף קדשים קלים לשם קדשי קדשים כשרים ואינם מרצין. מתרצת הגמרא: מהו דתיקא דווקא בקדשי קדשים וקדשים קלים הוא דאיתא הבדלה בין גבוה ונמוך, שכן קדשי קדשים גבוהים מקדשים קלים, אבל קלים וקלים לעולם לא נחשבים גבוהים האחד מהבדלה, על כן משמיעה המשנה שגם בהם יש חילוק מדריגות, והשלמים גבוהים מבכור ומעשר.

שוב מקשה הגמרא: הא נמי תנינא במשנה להלן (טו), 'שלמים קודמים בהקרבתם את הקרבת הבכור, מפני שהן מעונין מתן שתי מתנות שהן ארבע, וקמיכה, ונסכים, ותנופת חוה נשוק, מה שאין כן בבכור. הרי לנו כי שלמים מקודשים יותר מבכור. מתרצת הגמרא: הא עיקר – עיקר מקומו של חידוש זה הוא במשנתנו, והיה איתרא נסבה – והמשנה הבאה מביאה חידוש זה רק אגב שאר דיני הקדימה השנויים שם.

משנה

שנינו בתחילת המסכת, שפסח שנשחט שלא לשמו פסול. ומבארת המשנה שלפנינו ממה היא נפסל: הפסח ששחטו בשחרית בארבעה עשר בניסן שלא לשמו, רבי יהושע מכשיר אותו באילו נשחט בשלשה עשר בחודש שלא לשמו, שכן זמנו הוא רק מחצות היום, ודין פסח שלא בזמנו הוא כדן שלמים שאם נשחטו שלא לשמו כשרים. אבל בן בתירא פוסל פסח זה באילו נשחט שלא לשמו באותו יום בין הערבים.

אמר שמעון בן עזאי, מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן, שדרשו ביום שהשיבו את רבי אליעזר בירושלם, שכל הזבחים הנאכלין לאדם שנובחו שלא לשמן כשרין, אלא שלא עלו לבעלים משום חובה, חוץ מן הפסח וכן הפסח, שהם פסולים לגמרי. מדייקת המשנה מדברי בן עזאי 'כל הזבחים הנאכלים, ולא הוספה בן עזאי על הזבחים הנפסלים שלא לשמן אלא את העולה שאינה נאכלת. ולא חזרו לו תכמים בעולה.

גמרא

הגמרא מבארת את שיטת בן בתירא במשנתנו: אמר רבי אליעזר אמר רבי אשעיא, מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר לשמו, ויוצאים בו ידי חובת פסח, משום דכילה וקא של יד וימניה ו-זמנו הוא, ולא דווקא מחצות היום. לפיכך פסח שנשחט שלא לשמו בשחרית פסול בפסח בזמנו.

שואלת הגמרא: ומאי באילו נשחט בין הערבים' שאמר בן בתירא, הלא לשיטתו כל היום קרוי 'בין הערבים' כפי שיבואר בסמוך, ואין זה אלא בין הערבים ממש. משיבה הגמרא: אידי דנאמר רבי יהושע 'באילו נשחט בשלשה עשר', אמר בן בתירא איהו נמי באילו נשחט בין הערבים'.

מקשה הגמרא: אי הכי אדמיפלגי בשלא לשמו ליפלגי בלשמו – אם כן עד שחלקו רבי יהושע וכן בתירא בפסח שלא לשמו, היה להם לחלק גם בפסח שנשחט בשחרית לשמו, שלדעת רבי יהושע הוא פסול ולדעת בן בתירא הוא כשר. מתרצת הגמרא: אי אפילו בלשמו, הוה איתא שדווקא בכך נחלקו, אבל דנאמר בשחרית שלא לשמו מדי רבי יהושע לכן בתירא שהוא פסול, ואפילו שאינו זמנו ממש, מכל מקום הואיל ומקצתו של יום זה ראוי לפסח שוב אינו יכול להיעקר כל אותו יום לשלמים. קא משמע לן שגם לענין הכשרו שלא לשמו חולק רבי יהושע על בן בתירא ומכשיר.

מקשה הגמרא: איך יתכן לומר להכשיר פסח שנשחט קודם חצות, והתנינא בפסח (שמות יב ו) 'בין הערבים', ובין הערבים' הוא מחצות היום עד הלילה. מתרצת הגמרא: אמר עקיבא ברית דרבי עילאי, 'בין

נדחה מהקרבנה נדחה לעולם. ואי דאפרשיה – ואם הופרש מאתמול
לפסח נראה ונדחה הוא, שכן בתחילת הקדשו ביום י"ג היה ראוי
להקרב לשלמים, ורק למחרת ב"ד בשחרית נדחה מהקרבנה, וכל
שהיה ראוי להקרבנה ואחר כך נדחה בודאי שאינו חוזר ונראה
לעולם.
אמר רבי אבהו לתרץ את שיטת בן בתירא לפי רבי יוחנן, אכן
תהא הפרשת הפסח רק לאחר חצות יום י"ד, שמתחילת הקדשו
הוא ראוי להקרב לשלם פסח, ורק באופן זה יהיה כשר להקרבנה.
אפי' אמר, אפילו תימא מצפרא – אפילו אם תאמר שמקדישים את
הפסח בבוקר יום י"ד, אין להקשות שיש לו להיפסל משום שנדחה
מהקרבנה באותה שעה, שכן אין הקרבן נחשב מחוסר זמן לענין דיחוי
אם הוא ראוי להקרבנה ביום, ומאחר שבאותו יום לאחר חצות
הפסח ראוי להקרב, הרי הוא נחשב ראוי כבר מתחילת היום, ואינו
נעשה דחוי.
רב פפא אמר, אפילו תימא מאורחא – אפילו אם תאמר שמקדישים
את הפסח בליל י"ד, אינו נחשב לדחוי באותה שעה, שכן בלילה
הקודם ליום הקרבתו אין הקרבן נחשב למחוסר זמן ולדחוי
מהקרבנה, ואף שבפועל זמן הקרבתו הוא רק למחרת בחצות היום,
הרי הוא נחשב לראוי כבר מאותה שעה. דהרי תני בברייתא דרבי
רבי ישימאל, ולד בהמה בליל שמיני לליתו נכנס לליר להתעשר
במעשר בהמה. ואפילו שרק ביום השמיני הוא ראוי להקרבנה, וכל
שהוא מחוסר זמן אינו מתעשר, אך בליל שמיני כבר אינו נחשב
מחוסר זמן.
מביאה הגמרא מקור לדין האמור: וטעם מה שלילה אינו מחוסר
זמן הוא כדרכי אפסודין, דרבי אפסודין רמי – והקשהו מסתירת
הכתובים בענין היום הראוי להקרבנה, שהרי כתוב (ויקרא כב כז)
'שור או כשב או עז פי יגלד ויהי שקצת ימים תחת אפו', הא
משמע מכתוב זה שבלילה השמיני חזי – והוא ראוי כבר
להקרבנה. ואילו בהמשכו של כתוב זה כתוב, 'ומיום השמיני
והלילה יצאה', הא משמע שבלילה שמיני עדיין לא חזי להקרבנה.
הא כיצד מתיישבת סתירה זו, אלא בהכרח שבלילה הוא ראוי
לקדושה ולהקדשו למזבח, ואילו ביום הוא נעשה ראוי
להקדשה, כלומר להקרבנו בפועל. ואפילו שאין מקדישים בהמה
שאינה ראויה להקרבנה, אפשר להקדישה בליל שמיני לליתוה,
שכן מאחר שבבוקר תהיה ראויה להקרבנה, כבר מהלילה היא
נחשבת כראויה לענין הקדשתה. והוא משום שלילה אין בו
משום מחוסר זמן כאמור.
דנה הגמרא באלו אופנים נאמר פסול דיחוי בקרבנות: אמר ליה רבי
יירא לרבי אבהו, לימא – האם הינך אומר שקסבר רבי יוחנן שגם בעלי
חיים נדחין. שהרי מכך שהקשית עליו מדוע כל פסח אינו נפסל
משום דיחוי, נראה שהוכרח לך בשיטתו שגם קרבנות שנדחו
מהקרבנה קודם שחיתם נפסלים לעולם למזבח, ולא רק קרבנות
שחוטים.
אמר ליה רבי אבהו, אין – אכן כן היא שיטת רבי יוחנן, דהרי אמר
רבי יוחנן, בהמה של שני שותפין שהקדיש אחד השותפים למזבח
את חצייה השני לר' ואחר כך חזר ולקח את חצייה השני משותפו
והקדישה גם את מחצית זו למזבח, בהמה זו קדושה ואולם אינה
קריבה למזבח, אלא תרעה עד שיפול בה מום ויפודה ויקחו בדמיה
בהמה אחרת למזבח. שכן בשעה שהקדיש את חצייה הראשון
היתה דחוייה מהקרבנה, שהרי חצייה השני היה עדיין חולץ באותה
שעה, ומכיון שנדחתה שעה אחת שוב אינה ראויה למזבח אף
לאחר שהוקדשה כולה. ובהמה זו עושה תמורה כדין כל בהמת
קדשים, שאם אמר על בהמה אחרת שתהיה תמורתה של זו גם
השניה מתקדשת בקדושת מזבח. ואולם גם התמורה כיוצא בה,
שהיא קדושה ואינה קריבה למזבח, שכן דין התמורה הוא כדין
הבהמה שהמירו בה לכל דבר.
מוכיחה הגמרא: וישמע מינה תלת – שמענו מדברי רבי יוחנן אלו
שלש הלכות בדין דיחוי.
א. ושמע מינה, גם בעלי חיים נדחין לעולם, ולא רק קרבנות
שחוטים.
ב. ושמע מינה, גם קרבן שהוא דחוי מעיקרא – ומתחילת הקדשו
היה דחוי, ולא רק קרבן שהיה ראוי למזבח ואחר כך נדחה.
ג. ושמע מינה,

משום דאיתקש – והקשהו לנרות, שכן נאמר ובהעלת אהרן את
הנרות בין הערבים יקטירנה, וכשם שכונת הכתוב בבין הערבים
של נרות שזמן הדלקת הנרות הוא מחצות היום ואילך, הוא הדין
לזמן הקטרת הקטורת של בין הערביים.
מקשה הגמרא: הלא כשם שנאמר בנרות 'מערב עד בוקר', הנה
בפסח נמי כתוב (דברים טו) 'שם תזבח את הפסח בערב', ואם כן גם
שם יש לנו לפרש שהוא מחצות היום עד הלילה, כדרך שהוא
מתפרש בנרות ובקטורת.
מתרצת הגמרא: והוא 'ערב' שנאמר בפסח, לדין 'ואחר דבר'
שנאמר בפסח הוא דאחא, דתניא, ואחר דבר – קרבן פסח שנאמר
בו גם 'בערב' וגם 'בין הערבים', לדרבן – תמיד של בין הערבים שלא
נאמר בו אלא 'בין הערבים' בלבד, ועל כן אפילו שזמן הפסח הוא
מהבוקר וקודם לזמן התמיד שהוא מחצות היום, מכל מקום אם
לא הקריבוהו עד לזמן התמיד, יש לאחרו עד לאחר הקרב
התמיד.
מקשה הגמרא: ומי איבא מידי דאילו שחית ליה מצפרא אמרת
וימניה הוא ובי מטי בין הערבים אמרת ואחר דבר – וכי יתכן שאם
ישחט הפסח בבוקר יחשב כקרב בזמנו, ואילו אם המתין
מלשחטו עד בין הערביים יש לאחרו עד לאחר התמיד, הלא זמנו
קודם לזמן התמיד.
מתרצת הגמרא: אין – אכן מצאנו כדוגמת דבר זה בקדמית תפילת
מנחה לתפילת המוספים. דהאמר רבי יוחנן, הלכה כדברי האומר,
שאם עומדות לפני תפילות, מנחה ומוסף, הרי הוא מתפלל
קודם תפילה של מנחה, ורק אחר כך הוא מתפלל תפילה של
מוסף. ואפילו שזמן תפילת המוסף הוא כל היום והוא קודם לזמן
המנחה, מכל מקום אם המתין מלהתפלל מוסף עד זמן המנחה,
עליו להקדים לה את המנחה.
מקשה הגמרא: ובין הערבים דכתבינן קמרת ונרות למה לי, הלא
בין כך לדעת בן בתירא משמעות בין הערביים בכל מקום היא כל
היום, ואיך כתוב אחר כדי לגלות עליהם שזמנם ערב, אם כן
למה נאמר בהם 'בין הערביים'.
ועוד מקשה הגמרא על דברי רבי אושעיא, הלא שנינו בברייתא,
השני רבי תתן – במקום כן כתירא לרבי רבי יוחנן האומר שפסח
שנשחט ב"ד שחרית כאילו נשחט ב"ג, לא דומה פסח זה לנשחט
ב"ג, שכן אם אמרת בשחט פסח בשלשה עשר שלא לשמו שהוא
כשר, הלא הוא משום שאין מקצתו של יום זה ראוי לפסח ועל
כך אפשר להקריבו לשלמים, שכן פסח הקרב שלא בזמנו נעקר
לשלמים. אך וכי תאמר כן גם בשחטו שלא לשמו בארבעה עשר
שמקצתו ראוי להקרבנה הפסח, שיהיה כשר בתורת שלמים. הלא
מאחר שמקצתו השני של יום זה ראוי לפסח, מסתבר שאי אפשר
לעקור לשלמים כל אותו היום, ואפילו במקצת היום הראשון
שאינו ראוי לפסח, שכן פסח בזמנו אינו נעשה שלמים. ומסיקה
הגמרא את קושיותה: ואם איתא שפסח שנשחט לשמו ב"ד שחרית
כשר, הלא יום זה כולו ראוי הוא לפסח, ומטעם זה יש לפסלו
כשנשחט בשחרית שלא לשמו, ואיך פירש רבי בטעמו שהוא
משום שמקצתו ראוי.
הגמרא מביאה את דברי רבי יוחנן בביאור שיטת בן בתירא: אלא
אמר רבי יוחנן, פסל היה כן כתירא בפסח ששחטו בארבעה עשר
שחיתו, בין שנשחט לשמו ובין שנשחט שלא לשמו. שכן מודה בן
בתירא שזמן הפסח הוא בין הערביים, מחצות היום עד הלילה,
ולא קודם לכן. ואף על פי כן פוסלו בן בתירא גם כשנשחט קודם
חצות שלא לשמו, הואיל ומקצתו השני של יום זה ראוי לפסח, ועל
כן אין דינו בפסח שנשחט בשאר מית השנה שלא לשמו שהוא
כשר, אלא בפסח שלא לשמו בזמנו שהוא פסול.
דנה הגמרא מתי יש להקדיש את הפסח לשיטת רבי יוחנן אליבא
דבן בתירא: מנחה – תמזהו בה רבי אבהו במימרת רבי יוחנן, אם
כן פסח כשר לכן כתירא היכי משכחת לה – איך יתכן פסח שיהיה
כשר להקרבנה, הלא הלכה בידינו שכל קרבן שנדחה מהקרבנה
מאיזו סיבה שהיא, שוב אינו חוזר להכשרו לעולם, ואפילו לאחר
שהסתלקה הסיבה שפסלה אותו. ואם כן אי דאפרשיה האידנא –
אם הוקדש הפסח ב"ד בשחרית דחוי מעיקרא הוא, שכן בתחילת
הקדשו לא היה ראוי להקרבנה כלל, לא לפסח ולא לשלמים,
ולשיטת רבי יוחנן שתובא להלן גם קרבן שכבר בשעת הקדשו

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף יב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" ר"ט תוספות

דאיתקש לגרות. ובהעלות אהרן וגו' והיינו בין הערבים דקטורת: יאחור דבר. יאחור פסח לתמיד דאע"ג בדולה יומא ומנהי אי שהיה עד זמן שחיתת התמיד תמיד קודם לה: אין דהא"ר יוחנן. במסכת ברכות: חלבה. בדברי האומר היו לפניו ב' תפלות אחת של מנחה ואחת של מוספין ששהא ולא התפלל של מוספין עד זמן חבירתה משניהן לה: ובין

הערבים דכתיב גבי קטורת וגרות לפה לי. הואיל ומנהי לא היו משמע לן בין הערבים מנה ומבעי לן קרא אחריכ: לפרש: ועוד. מני בתוספתא תיובתא לר' אושעיא דקתני השיב רבי תחת בן בתירא כו' לדברי ר' יהושע. דאמר כאילו נשחט ב"ה: שאין מקצתו ראוי. לשמו הלכך לא קרינן ביה פסח בזמנו אלמא דרבי דס"ל כבן בתירא ומשום דמקצתו ראוי לשמו הוא דקאמר טעמיה: ואם איתא. דבן בתירא שחית מכשר לשמו כולו ראוי לשמו הוא: מנא? בה. בהא דרבי יוחנן: א"כ. דבין לשמו ובין שלא לשמו פסול: פסח כשר. בזמנו לשמו לבן בתירא: היכי משכחת לה אי דאפשיה האידנא. ב"ד בשחית: דהוי מעיקרא הוא. דבשעת הפרשה לא חזי למידי ושמענין ליה לר' יוחנן דאמר דהוי מעיקרא הוי דחוי לגמרי: שלא להירצות ערו: ואי דאפשיה מאתמול נראה ונדרה הוא. דכי אפשיה חזי להקריבו שלא לשמו וכי מטיא י"ד שחית לא חזי למידי ונראה ונדרה שוב אינו חוזר ונראה לדברי הכל בשלמא לרבנן פסח אינו נדרה כלל או מלשמו או משלא לשמו דעד זמן שחיתו חזי לשלמים ובזמנו חזי לפסח אלא לבן בתירא דחוי הוא: תהא לאחר חצות. משכחת לה פסח כשר לבן בתירא במפריש לאחר חצות דהיינו זמן שחיתו חזי לשמו: אש' תימא מצפרא. ואין כאן דחוי מעיקר דהואיל וראוי היום אין כאן חסרון זמן ראייתו: ליל שמיני נכנס. הולך להתעשר וקיימא לן בכבדות בפרק מעשר במה (דף טז.) מחזירי זמן אלא נכנס לדיר להתעשר: הא לילה. ליל שמיני חזי ולא הוי מחוסר זמן: לקדושה. ראוי להקדשו ואע"ג דלא חזי לילה להקריב קאמרינן ומקדש ליה אלמא לילה אין מחוסר זמן דהואיל ומחר יהיה ראוי לימא קסבר ר' יוחנן כו'. מדאיצטריך לן לשנוי אליביה במפריש לאחר חצות דאי לא שמינן לן מניה בעלי חיים נדחים ראוי להפרישו לעולם דרלמא אין דחוי אלא בשחוטין כגון מת המשתלת ישפר היום במס' יומא (דף סב.). הקדש חצית. אחד מהם: ועושה תמורה. דהא אינה דשותפין: ואינה קריבה. הואיל ובתחילת הקדשה לא נראה להקריב דחצייה היתה חולצין ודחוי מעיקר הוא הלכך אינה קריבה עוד ותרעה ולוקחין בדמיה אחרת:

יש

דאיתקש לגרות. הָתָם נָמִי, כְּתִיב 'שֶׁם תִּזְבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּעֶרְבּ'. הַהוּא, לְיָאוּחַר דְּבָר' הוּא דִּאֲתָא. דְּתֵנִיָּא, יָאוּחַר דְּבָר שְׁנָאֵמַר בּו' 'בְּעֶרְבּ' וּבִין הָעֶרְפִּים, לְדָבָר שְׁלֹא נֵאמַר בּו' אֱלָא 'בִּין הָעֶרְפִּים' בְּלִבָּה. וּמִי אֵיפָא מִיָּד דִּאֵילוּ שְׁחִיט לִיה מִצְפָּרָא, אֲמַרְת וְיִמְנִיה הוּא, וְכִי מָטִי בִין הָעֶרְפִּים אֲמַרְת יָאוּחַר דְּבָר. אִין, דְּהֵאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הִלְכָּה מִתְפַּלֵּל שֶׁל מִנְחָה, וְאַחֵר כֶּךָ מִתְפַּלֵּל שֶׁל מוֹסְפִין. וּבִין הָעֶרְפִּים' דְּכְתִיב גַּבִּי קִמְרַת וְגִרְוֹת לָמָּה לִי, וְעוֹד הַשִּׁיב רַבִּי תַּחַת בֶּן בַּתִּירָא לְדָבָרִי רַבִּי יְהוֹשֻעַ, לֹא אִם אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר שָׁאוֹן מִקְצָתוֹ רָאוּי. תֵּאמַר בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שְׁמִקְצָתוֹ רָאוּי. וְאִם אֵיתָא, כּוֹלֹ רָאוּי הוּא. אֱלָא אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, פּוֹסֵל הִיָּה בֶן בַּתִּירָא בְּפֶסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שְׁחִירָת, בֵּין לְשֹׂמֵי בֵּין שְׁלֹא לְשֹׂמֵי, הוּאִיל וּמִקְצָתוֹ רָאוּי. מְגִדֵּף בָּהּ רַבִּי אֲבָהוּ, אִם בֶּן פֶּסַח כִּשֶׁר לָבֵן בַּתִּירָא, הִיָּה מְשַׁבַּחַת לָהּ. אִי דִאֲפִרְשִׁיהָ תֵּאֲדִירָא, דְּחוּי מְעִיקְרוֹ הוּא, וְאִי דִאֲפִרְשִׁיהָ מֵאַתְמוֹל, נִרְאָה וְנִדְרָה הוּא. אֱלָא אֲמַר רַבִּי אֲבָהוּ, תֵּהֵא לְאַחֵר חֲצוֹת. אֲבִי אֲמַר, אֲפִילוּ תִימָא מִצְפָּרָא, אִין מְחֻסֵּר זְמַן לָבוּ בַּיּוֹם. רַב פֶּפְא אֲמַר, אֲפִילוּ תִימָא מְאֻרְתָּא, לִילָה אִין מְחֻסֵּר זְמַן, דְּתֵנִי דְּבִי רַבִּי יִשְׁמְעֵאל, לִיל שְׁמִינִי נִכְנָס לְדִיר הִתְעַשָּׂר וְכִדְרֵי אֲפִטוֹרִיקִין, דְּרַבִּי אֲפִטוֹרִיקִין רַמִּי, כְּתִיב 'וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אֲמוֹ', הָא לִילָה חוּי. וְכְתִיב, 'וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהַלֵּאָה יִרְצָה', הָא לִילָה לֹא חוּי. הָא פִּיצֵד, לִילָה לְקִדְשָׁה יוֹם לְהִרְצָאָה. אֲמַר לִיה רַבִּי יוֹרָא לְרַבִּי אֲבָהוּ, לִימָא קִסְכָּר רַבִּי יוֹחָנָן פְּעֵלִי חִיִּים נִדְחִין. אֲמַר לִיה, אִין, דֵּאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּהֵמָה שֶׁל שְׁנֵי שׁוֹתֵפִין, הִקְדִּישׁ חֲצִיָּהּ וְחֹר וּלְקַח חֲצִיָּהּ וְהִקְדִּישָׁה, קִדְּשָׁה וְאִינָה קְרִיבָה, וְעוֹשָׂה תְּמוּרָה וְתִמְוֶרְתָּהּ פִּיזָצָא בָּהּ, וְשִׁמְעַת מִינָה תִלְתָּא. שְׁמַע מִינָה, פְּעֵלִי חִיִּים נִדְחִין. וְשִׁמְעַת מִינָה, דְּחוּי מְעִיקְרָא הָוָה דְּחוּי. וְשִׁמְעַת מִינָה

יש

בעלמא דרשין אחד מן המיוחד שבערדו (מגילה דף כח.). ובין הערבים דכתיב בקטורת וגרות למא לי. בין הערבים דתמיד ניחא ליה לכדאמר בריש תמיד נשחט (פסחים דף נח.) דזימניה מכי ינטו צללי ערב: ואם איתא כוליה ראו הוא. ולא מצי לתרץ דנקט מקצתו ראוי משום רבי יהושע משום דכתיב פריך מנא ליה לר' אושעיא דבן בתירא מכשיר פסח שחיתא אי משום דפסול שלא לשמו דלמא טעמא משום דמקצתו ראוי דהא חזינן הבא דטעם טוב הוא אבל לדברי ר' אושעיא דאניו נפסול לטעם טוב א"כ מאי פריך רבי לרבי יהושע הלא ככולו ראוי הוא תליא מילתא: הג"ה אי דאפרישה האידנא דחוי מעיקרא הוא. ללא דמי למחוסר כפורים דלא חשיב דחוי קודם הבאת קרבנו דאין זמנו עד שיטהר ויטבול אבל האי לא חזי לפסח ושלמים א"כ שחיה זמן שלמים: רב פפא אמר אפילו תימא מאורתא לילה אין מחוסר זמן. בריש מנחות (דף ה.) משמע דרב פפא ס"ל יש מחוסר זמן לבו ביום וצריך לחלק בין מחוסר זמן דהבא להתם: לילה אין מחוסר זמן. וכן משמע בבביתא ובתנייגה (דף טז.) לרבי יוחנן וכן במנחות פרק שתי הלחם (דף ק.) ובגזיר (דף יח.) ויבואר פרק אמרי ליהם דמנחה (דף טז.) לילה לקדושה יום להרצאה. הקשה הרב רבי יוסף דבתמורה (דף י.) משמע דתם במעי תמימה קדוש דקדושה חלה אעובר במעי אמו והיאך קדוש בין לבד פדא בין לר' יוחנן והא לילה לקדושה דוקא אבל קודם לכן לא: יום להרצאה. תימה תיפוק לי בכיום צווחו ולמה לי דכתיב ביום השמיני וי"ל דאי לא כתיב אלא והיה שבעת ימים תחת אמו והא אמיתא אם שחט בלילה אם עלו לא ירדו והשתא קמשמע לן דחוי מחוסר זמן ותרד (אפילו לר"ש) דאין פסולו בקדוש ובפ' בתרא (לקמן קיב.) גמי תנן מחוסר זמן ששחטו בחוץ אינו בברת דאם עלו לא ירדו מוכח הוה דקרי מתקבל לפתח אוהל מועד דחייב כרת בחוץ ולר"י דאמר (לקמן דף פד.) בשחית לילה אם עלה תרד י"ל למיד דפרק בתרא (שם קכ.) אין לילה בבמה השתא שהווא מחוסר זמן אם שחט לילה אחר שבעי פסול אף בבמה וקשה למאן דאמר יש פסול לילה בבמה יש לומר דמודא דר"י דבבמה שחית לילה לא תרד: דה"ה קדושה ואינה קריבה. לא דמי לרגלה של זו עולה דתמכר לצורכי עולה (תמורה דף יא.) דהתם אינה דחיה כיון דבידו לקדשה: ש"כ בעלי חיים נדחין. וא"ת מאי קב"ל ר' יוחנן מתני' היא ב' מי שהיה טמא (פסחים צו.) המפריש נקבה לפסחו כו' ואמרי' עלה בגמ' (צח.) ש"מ תלת וכי תימא משום דאיכא פלוגתא דתנאי בבעלי חיים נדחין ב' שני שעירי (יומא דף סד.) ואשמועינן ר' יוחנן דבעלי חיים נדחין הא א"ר יוחנן חדא זימנא וי"ל דמפריש נקבה דחיה בידים

ואפי' ורב) מודה התם דבעלי חיים נדחין ומידו קשה מאכל חלב דהמיר דתו דחוי דחיה בידים ועוד דחוי נראה ונדרה ולמה ליה לרבי יוחנן לאשמועינן וצריך לדרוק בכל הך גמרא דר' יוחנן הך תלת דבעלי חיים נדחים ובשני מקומות דפליגי ר' ור' יוחנן בהדיא דבפרק שני שעירי ובהדיא דלקמן פ' קדשי קדשים (דף נט.) גבי מוכח שנפגם: ושמע מניה יש דחוי ברמים. פי' בקונט' דבר שאין בו אלא קדושה דמים לא תימא שאין דחוי מעיקרא (אין בן) אלא בקדושה הגוף וא"ת א"כ דחוי מעיקרא דחויי בדמים הכל אחד דכל דחוי מעיקרא אין בו אלא קדושה דמים וי"ל דמשכחת לה בקבל דם בבלי שיש בו מים דראשון ראשון דחוי וחזר ונחפר למראה דם וכו' דתפרובת (לקמן דף עט.) אמרי' דדם לתוך מים ראשון ראשון בטל ולענין ביטוי אינא כן דאין דחוי אצל מצות דחוי חיים מפריש יש דחוי בדמים שדוחה תמורה שלא לקרב ואמרי' כאן דחוי קדושה אלא לדמים לא אלימא להתפסס התמורה לדחותה מקדושתה לעשותה כיצא בה ובפי' זה משמע מתוך גירסת הספרים דכריתות דגרסי' התם (דף כח.) כך ש"מ בעלי חיים נדחין דקתני ואינה קריבה וש"מ קדושה דמים מדחה דקתני ותמורתה כיצא בה וש"מ יש דחוי בדמים דקתני קדושה למאי לדמים דחוי מעיקר לא קתני התם ומידו דיר חיים גריס דחוי מעיקרו ולא גריס יש דחוי בדמים וכן יש במה ספרים ולפי' קשה מהדיא דמפריש נקבה לפסחו דלא קאמר התם תמורתה כיצא בה ואמרי' עלה יש דחוי בדמים וכן ב' בתרא דכריתות (דף כח.) דקאמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו והענין כו' דקאמר ש"מ תלת ולא שייכא תמורה ודאין תמורה בעופות? ורבינו ש"י פי' בתשובה כמו שפי' ובתב דבר זה למדות פירושו ממס' כריתות דגרסי' התם בלשון זה ש"מ קדושה דמים מדחה כלומר ש"מ אפי' שלא קדושה מתחילה להקריבת גופא אלא קדושה דמים בגוף הקדש חציה וחציה שני חולין דכתיב נמי פרישין ליה יש דחוי בדמים כגון נקבה לפסחו לא חזיא גופא לפסח אלא לדמיה וכי אקדשה לדמים אקדשה לאידי דרדחיה דלא חזיא חזיא לאקריבו גופא דלבר שהוקדשה לה אמרי' תרחה

מלקרב לעולם אפילו לאחר פסח דכל מותר הפסח היו שלמים ונקיבה לשלמים מיוחד חזיא
דקתני מתני' דמיה לשלמים אבל אידי גופה לא אלמא אלימא קדושת דמים לומר בה תורת
דחוי ולא אשכחנן תנאי דפליגי בהא מילתא מידו בהא מילתא טובא אתא לאשמועינן
ורבינו תנאלא מפרש יש דחוי בדמים כלומר דמים דחיים (והדחוי בדמים) שלא יקריב מן

הדמים קרבנו שהיה בדעתו להפריש כמו יש דחוי
בדמים דמי שהיה טמא (פסחים דף צח.) דתנן
התם גבי מפרש נקבל לפסחו ידעה עד שסיטאב
וימכר ויביא בדמיו שלמים ור"ש גמי פ"ן כן התם
יש דחוי בדמים אפילו הדמים דחויין שאין מביאין
מזון פסח שהיה דעתו כן בשעת הפרשה מידו אינו
כן אלא מביא מן הדמים פסח כדנתינא פ' בתרא
דכריתות (דף כח.) המפריש נקבה לפסחו ידעה עד
שסיטאב ותימכר ויביא בדמיה פסח ומותר דין
בריתא רבינו שמואל מוחק פירקא מי שהיה טמא
(פסחים דף צח.) שלמים וגריס יביא בדמיה פסח
אמנא אין גריסא זו נכונה דאם כן היכי קאמר
בגמרא ש"מ יש דחוי מעיקרו (ויש) דחוי בדמים
אובעלי' חיים נדחין הלא כי גמי בעלמא אין דחוי
אין יכול להקריש אידי גופה פסח שהרי נקבה היא
ובפסח כתיב וזכר במים כן שנה א"כ על כיון
התם פ' מי שהיה טמא גריס' שלמים ור"ת דאמר
דאין למחוק הספרים דבאלו קדשים אמר'
המפריש נקבה לפסחו תרעה ויביא בדמיה פסח
נשתתירא אחר הפסח תרעה עד שסתמא וימכר
ויביא בדמיה שלמים ומתנ' דמי שהיה טמא
ככה ג' מיירי בנשתתירא אחר הפסח ופירוש של יש
דחוי בדמים הוי יש דחוי דבדבר שאין בו רק
קדושת דמים ולא קדושת הגוף וצ"ע בהחיה
דכריתות א"ר אלעזר א"ר אשעיא מטמא מקדש
עשירי כ"ר ומתני' רב עוקבא המפריש נקבה לפסחו
תרעה ילדה זכר ידעה ויביא בדמיו פסח כ"ר ר"ש
אומר הוא עצמו יקרב פסח ומשני כי אמרנן
לרבנן ור"ש ס"ל דבע"ח אין נדחין ותנאי מת אחד
מהם מביא חבירו שלא בהגלה דברי ר"ש
והשתא מאי ס"ד מעיקרא דפרין מר"ש לסייעי'
מרבנן וי"ל דת"ק גמי מודה דבע"ח אין נדחין והא
דקאמר ידעה טעמא רכיב אלעזר דתמונה פ' אלו
קדשים (דף יח:) דתנן המפריש נקבה לעולה וילדה
זכר ידעה רבי אלעזר אומר אף הוא עצמו יקרב
לעולה ומפרש בגמרא דגבי מפרש נקבה לפסחו

וילדה זכר לא היה א"ר אלעזר הוא עצמו יקרב פסח דגמירי למקום שהמותר הולך שם הולך הולך ולפני הפסח דאמיא קדשה לדמי פסח שלא היה יכול להמתין עד שתלך הזכר ויקריבו
פסח ולכן ולד גמי לדמי פסח אע"ג דקסבר בע"ח אין נדחים ומיהו קשה אדפרין ליה מברייתא דכריתות לסייעי' מת"ק דרבי אלעזר דתמונה דאית ליה בעלי' חיים נדחין דקאמר במפרשי
נקבה לעולה וילדה זכר ידעה וממתניתין דפסחים ופולגותא דתנאי ביזמא (דף סד:) ועוד קשה היכי מייתי מהחיה דמת אחד מהם דאית ליה לר"ש דאין נדחין דלמא שאני התם ולא דחיה
בידים ועוד קשה היכי מייתי מהחיה דרבי אלעזר דפשיטא ליה התם דכריתות (דף כו.) ובתמורה פירשתי לפני רבינו יוחנן דחיה דרבי יוחנן הוי
אע"ג דבידיו לתקן וליקח חציה השני וכן רבי אלעזר אמר רבי אשעיא פ' בתרא דכריתות בידו להפריש נכסיו הוי עני והוה ראיין הקן שהפריש ומיהו אין בידו כ"כ כמו נפגם המזבח בריש פ'
קדש קדשים (לקמן דף נט.) דחוי מעיקרו הוא וכשר (והוא) לביע' משמע דכשר בידיו לתקן בדאיתא פרק לולב הגזול (סוכה דף לג.) ולכן גמי נקט רבי יוחנן אבל חזי' והפריש קרבן והמיר
דחו חזר שרידה דהוה ליה נראה ונדחה ולא נקט שהפריש קרבן לאחר שהמיר דחו דהוהא כשר כיון דבידו לתקן בקל כמו נפגם המזבח וגם דחוי מעיקרו דכשר ובכריתות פ' בתרא דפרין
לר' אשעיא מר' שמעון ולא מייתי ליה סיעתא מרבנן משום דעד כאן לא פליגי רבנן ואמרי שנדחה משום דאין בידו לתקן כלל בשעת הקדש שהיה נקבה לפסחו אבל היכא שבידו לתקן
קצת כגון מטמא מקדש עשירי שהפריש קן דאי בעי מפקר נכסיה מודה דלא הוי דחוי כל זה פ' רבינו הקדוש וצוקל וקשה לי על זה מאי פריך לעיל אי אפשריה מנצפר דחוי מעיקרו הוא
הלא בידו להשתדל עד חצות כמו הקדש וחובות בגלגל דכשרין בשילוח פרק אחרון (לקמן קיח.) וכן אותו ואת בנו: ור"ש"מ דחוי מעיקרו הוי דחוי. תימה דגבי חוס אמרנן פ' לולב הגזול
(סוכה דף לג.) היכא (דאשכחן) דאשחור מערב י"ט דחוי מעיקרא לא הוי דחוי וי"ל דשאני התם דבידו לתקן תרע דגבי לולב שנקטם ראשו ומעייט' ועלתה בו תמורה (בב"ס) מיבעיא ליה
אי יש דחוי לא אין (ולא) פשטין לה מהא משום דנקטם אין בידו לתקן וא"ת מ"ט ר"ש יוחנן דאמר דחוי מעיקרו הוי דחוי לילף ממחוסר זמן דלא הוי דחוי כדאמר בפ' שני שעלי' (וימא) דף
(סד.) וי"ל דשאני מחוסר זמן דחור (והנאה) ממילא וא"ת אמאי איצטרך לרבי יוחנן מיעוטא דמום בם הוי דכי עבר מומם ירצו הא כל הדחיים אם עבר מומם לא ירצו ויחזירו וינודו
אידחו או מום עובר לא ילפינן (ורלדח) דלא הוי דחוי דהתם ממילא הוי וי"ל דאיכא מום דאני עובר אלא על ידי רפואה: **הכא** קרבן אידיה. וגרע מדאידיה גברא והא דמשמע איפכא
בהריות פ' בתרא (דף יא.) גבי נשיאות מהו שתפסיק לא דמי דהתם קרבן מן החלב שאכל עדיון הוא חייב קרבן ור"ת פירש איפכא דגבי הורו ב"ד לא היה דחוי דגברא אידיה
שאינו יודע אם פסח אם לאו קרבן לא אידיה דאי לא דהתירו ב"ד היה קרב ונמצא שלא היה דחוי אלא ע"י טעונו אבל הכא אפילו קרבן גמי אידיה דכיון שהיה שוטה או מומר פטור הוא
לכולי עלמא: **בן** עזאי בקו' מייתי לה. אף ע"ג דפסול שלא לשמן מוציא מדי פגול דבעינן שיהיו כל מתירים בבשרות לא דימא להא דאמר בפ"ק דפסחים (דף יא) כל דין שתחילתו להחמיר
וסופו להקל אינו דין תימה וכן עזאי אי דריש אותה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה הא שאר קדשים כו' קל וחומר מאי אתיין ליה ואי לא דריש א"כ אשם ליעבב מהדיקשא דכחטאת
וכאשם: **מה** להצד השוה שבהן שכן יש בזה צד כרת. תימה ולר"א דפסל חטאת ואשם ליפסל גמי עולה ותיתי מחטאת ואשם (ופסחו) וי"ל דשיק קצת צד כרת באשם משום דאיכא אשם

יש דחוי בדמים. אָמַר עוֹלָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָכַל
חֶלֶב וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן וְהִמִּיר דָּת, וְחֹזֵר בּוֹ הוּאֵיל וְנִדְחָה,
יִדְחָה. אֵיתָמַר נָמִי, אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָכַל חֶלֶב וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן וְנִשְׁתַּטָּה
וְחֹזֵר וְנִשְׁתַּטָּה, הוּאֵיל וְנִדְחָה, יִדְחָה. וְצִרְכִּי, דָּאִי
אֲשִׁמְעִינָן קַמִּיחָא, מְשוּם דְּהוּא דְּחִי נִפְשִׁיה בְּיָדֵיהּ,
אָכַל הֶכָּא דְּמִמְלִיא אִידְחִי בְּשֵׁן דְּמִי. וְאִי אֲשִׁמְעִינָן
הֶכָּא, מְשוּם דְּאִין בִּידּוֹ לְחֹזֵר, אָכַל הֶכָּא דִּישׁ בִּידּוֹ
לְחֹזֵר, אֵימָא לֹא, צִרְכָּא. בְּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה, אָכַל חֶלֶב
וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן, וְחֹזֵר בֵּית דִּין שֶׁחֵלֵב מוֹתֵר וְחֹזֵר בְּהוּ,
מָהוּ. מִי הָיִי דְּחִי אוֹ לֹא הָיִי דְּחִי. אָמַר לִיה הִהוּא
סָכָא, כִּי פִתַּח רַבִּי יוֹחָנָן בְּרַחֲוִיין, מָהָא פִתַּח, מָאִי
מַעֲמָא, הָתָם גְּבָרָא אִידְחִי קֶרֶבֶן לֹא אִידְחִי, הֶכָּא
קֶרֶבֶן נָמִי אִידְחִי: אָמַר שְׁמַעוֹן בֶּן עֲזַאי, מְקוֹבְלִי מִפִּי
שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן כּו': לָמָּה לִי לְמַתָּא "שְׁבָעִים
וּשְׁנַיִם זָקֵן", דְּכּוֹלְהוּ בְּחֶדָּא שִׁיטָּתָא הוּוּ קִימִי: לֹא
הוֹסִיף בֶּן עֲזַאי אֱלָא הָעוֹלָה: אָמַר רַב הוֹנָא, מָאִי
מַעֲמָא דְּבֶן עֲזַאי, עוֹלָה הוּא אִשָּׁה רִיחַ נִיחָא לָהּ,
הִיא לְשִׁמְהָ בְּשָׂרָה, שְׁלֹא לְשִׁמְהָ פְסוּלָה. אֲשֶׁם נָמִי,
כְּתִיב בֵּיה 'הוּא'. הִהוּא, לְאַחַר הַקְּטָרֶת אִימּוּרִים הוּא
דְּכְתִיב. הִיא נָמִי, לְאַחַר הַקְּטָרֶת אִימּוּרִים הוּא
דְּכְתִיב. תְּרִי 'הוּא' כְּתִיב. גְּבִי אֲשֶׁם נָמִי תְּרִי 'הוּא'

כְּתִיב. אֱלָא, בֶּן עֲזַאי בָּקַל וְחֹמֶר מִיְיָתִי לָהּ, וְהָא חַטָּאת שְׂאִינָה בְּלִיל, שְׁחָטָה שְׁלֹא לְשִׁמְהָ
פְסוּלָה. עוֹלָה שְׂהִיא בְּלִיל, לֹא בָל שָׂבֹן. מָה לְחַטָּאת שָׂבֹן מִכְּפָרָתָּהּ, פָּסַח יוֹכִיחַ. מָה לְפָסַח
שָׂבֹן זְמַנּוֹ קְבוּעַ, חַטָּאת תּוֹכִיחַ. וְחֹזֵר הִדִּין, לֹא רָאִי זֶה פְּרָאִי זֶה וְלֹא רָאִי זֶה פְּרָאִי זֶה, הִצִּד
הַשּׁוֹה שְׂבָהוּן שְׂהוּן קְדָשִׁים, וְשִׁחְבָן שְׁלֹא לְשִׁבָן פְסוּל. אִף אֵי אֲבִיא עוֹלָה שְׂהִיא קְדָשִׁים,
וְשִׁחְטָה שְׁלֹא לְשִׁמְהָ פְסוּלָה. מָה לְהִצִּד הַשּׁוֹה שְׂבָהוּן, שְׂשִׁשׁ בְּהוּן צִד פָּרָת. בֶּן עֲזַאי,

יש דחוי בדמים. יש תורת דחוי בקדושת דמים אע"פ שאינה קדושת הגוף כגון חבא
שהקדיש חציה לא קדשה אלא לדמיה שהרי אין לו חלק [אלא] בחציה ואין קדושה
ראויה לפשוט בכולה על פיו ואפי' הכי שייך בה דחוי ותדחה עולמית ולא אמרי' לא
אלימא קדושת דמים ליפסל משום דחוי: לישנא אחרנא יש דחוי בשגול הדמים שלא
פרע לקנות חציה של חבירו שלא היתה קנויה
לו כשהקדישה שעדיין לא קנה חציה משל
חבירו ואינו' נרא'ה למורי: והמיר דת. נדחה
מקרבן בהכל שוחטין (חולין דף ה) מעם הארץ
פרט למומר: ונשתתפה. נדחה דבעינן דעת
במסכת ערכין בפ' האומר משקל' עלי (דף כא.)
נשתתפה. שקט משעמומו כגון על דר נשפה
(ישעיה יג) דמתרגם על טורא שלויא: הורו ב"ד
שחלב מותר. נדחה לו דאילו עבר השתא לאו
בר קרבן ב' נראמין בזהירות (דף ה) נדחה
שעשה בהוראת ב"ד פטור: מהא פתח. ודורש
בו שידחה: חתם. גבי מומר ושוטה גברא אידיה
מקרבן קרבן לא אידיה תורת חטאת זאת לא
נדחת מישראל מן הכשרין אבל הכא תורת
קרבן זה נדחת מן הכל: לפי' לא פליגי' זקן.
ליתני זקנים: בתרא. בישיבה אחת היו יושבין
וכולן היו באיש אחת: לאחר הקטרת אימורין
כתבי. וליכא למידרשה לעיכובא דעצמו שלא
הוקטרו אימוריו כשר והאי הוא דרשינן
למילתא אחרית: תרי הוא כתיבי. ואם אין
השני ענין לאחר הקטרה דהא כתיב חד תנוהו
ענין לעבודת דם ולפסול בשלא לשמן. חד הוא
כתיב באלו עולה של מילואים בואחה תצוה
וחד הוא כתיב בויקרא גבי עולת בן צאן: אשם
נמי תרי (אשם) הוא כתיבי. חד בצו את אהרן
אחר הקטרה וחד בויקרא אשם הוא אשם לה'
ואע"ג דליכא חד מינייהו דכתיב גבי עבודת דם
תן האחד באם אינו ענין לכך כדאמרת בעולה:
צד

יש דחוי בדמים. אָמַר עוֹלָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָכַל
חֶלֶב וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן וְהִמִּיר דָּת, וְחֹזֵר בּוֹ הוּאֵיל וְנִדְחָה,
יִדְחָה. אֵיתָמַר נָמִי, אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָכַל חֶלֶב וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן וְנִשְׁתַּטָּה
וְחֹזֵר וְנִשְׁתַּטָּה, הוּאֵיל וְנִדְחָה, יִדְחָה. וְצִרְכִּי, דָּאִי
אֲשִׁמְעִינָן קַמִּיחָא, מְשוּם דְּהוּא דְּחִי נִפְשִׁיה בְּיָדֵיהּ,
אָכַל הֶכָּא דְּמִמְלִיא אִידְחִי בְּשֵׁן דְּמִי. וְאִי אֲשִׁמְעִינָן
הֶכָּא, מְשוּם דְּאִין בִּידּוֹ לְחֹזֵר, אָכַל הֶכָּא דִּישׁ בִּידּוֹ
לְחֹזֵר, אֵימָא לֹא, צִרְכָּא. בְּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה, אָכַל חֶלֶב
וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן, וְחֹזֵר בֵּית דִּין שֶׁחֵלֵב מוֹתֵר וְחֹזֵר בְּהוּ,
מָהוּ. מִי הָיִי דְּחִי אוֹ לֹא הָיִי דְּחִי. אָמַר לִיה הִהוּא
סָכָא, כִּי פִתַּח רַבִּי יוֹחָנָן בְּרַחֲוִיין, מָהָא פִתַּח, מָאִי
מַעֲמָא, הָתָם גְּבָרָא אִידְחִי קֶרֶבֶן לֹא אִידְחִי, הֶכָּא
קֶרֶבֶן נָמִי אִידְחִי: אָמַר שְׁמַעוֹן בֶּן עֲזַאי, מְקוֹבְלִי מִפִּי
שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן כּו': לָמָּה לִי לְמַתָּא "שְׁבָעִים
וּשְׁנַיִם זָקֵן", דְּכּוֹלְהוּ בְּחֶדָּא שִׁיטָּתָא הוּוּ קִימִי: לֹא
הוֹסִיף בֶּן עֲזַאי אֱלָא הָעוֹלָה: אָמַר רַב הוֹנָא, מָאִי
מַעֲמָא דְּבֶן עֲזַאי, עוֹלָה הוּא אִשָּׁה רִיחַ נִיחָא לָהּ,
הִיא לְשִׁמְהָ בְּשָׂרָה, שְׁלֹא לְשִׁמְהָ פְסוּלָה. אֲשֶׁם נָמִי,
כְּתִיב בֵּיה 'הוּא'. הִהוּא, לְאַחַר הַקְּטָרֶת אִימּוּרִים הוּא
דְּכְתִיב. הִיא נָמִי, לְאַחַר הַקְּטָרֶת אִימּוּרִים הוּא
דְּכְתִיב. תְּרִי 'הוּא' כְּתִיב. גְּבִי אֲשֶׁם נָמִי תְּרִי 'הוּא'

כְּתִיב. אֱלָא, בֶּן עֲזַאי בָּקַל וְחֹמֶר מִיְיָתִי לָהּ, וְהָא חַטָּאת שְׂאִינָה בְּלִיל, שְׁחָטָה שְׁלֹא לְשִׁמְהָ
פְסוּלָה. עוֹלָה שְׂהִיא בְּלִיל, לֹא בָל שָׂבֹן. מָה לְחַטָּאת שָׂבֹן מִכְּפָרָתָּהּ, פָּסַח יוֹכִיחַ. מָה לְפָסַח
שָׂבֹן זְמַנּוֹ קְבוּעַ, חַטָּאת תּוֹכִיחַ. וְחֹזֵר הִדִּין, לֹא רָאִי זֶה פְּרָאִי זֶה וְלֹא רָאִי זֶה פְּרָאִי זֶה, הִצִּד
הַשּׁוֹה שְׂבָהוּן שְׂהוּן קְדָשִׁים, וְשִׁחְבָן שְׁלֹא לְשִׁבָן פְסוּל. אִף אֵי אֲבִיא עוֹלָה שְׂהִיא קְדָשִׁים,
וְשִׁחְטָה שְׁלֹא לְשִׁמְהָ פְסוּלָה. מָה לְהִצִּד הַשּׁוֹה שְׂבָהוּן, שְׂשִׁשׁ בְּהוּן צִד פָּרָת. בֶּן עֲזַאי,
צד

הוסיף בן עזאי על הזבחים הנפסלים שלא לשמם אלא את העולה, ונחלק על דברי חכמים הסוברים שעולה שנשחטה שלא לשמה כשירה ואינה עולה לשם חובה.
אמר רב הונא, מאי טעמא דבן עזאי הפוסל עולה שלא לשמה, משום שנאמר בה (ויקרא א יט) 'עלה הוא אשה רית ניתח לה', ו'הוא' משמע שבהיותה תהיה, שדווקא כשהיא קרבה לשמה היא כשירה, אבל שלא לשמה פסולה.
מקשה הגמרא: הלא אשם נמי כתיב ביה (שם ו ה) 'והקטיר אתם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא', ואף על פי כן לשיטת חכמים במשנה הקודמת אף שלא לשמו הוא כשר, ואין דורשים מ'הוא' שנאמר בו שהוא פסול.
מתרצת הגמרא: ההוא 'הוא' שנאמר באשם לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב, ולא נאמר לגבי שחיטה ושאר עבודות הדם. ועל כן לא יתכן שבא הכתוב לפסולו מחמת הקטרה שלא לשמו, שהרי אין הקטרה מעבכת.
שוב מקשה הגמרא: האי 'הוא' שנאמר בעולה נמי לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב, ומכל מקום הוא נדרש לענין פסול שלא לשמה.
מתרצת הגמרא: תרי הוא כתיבי – שתי פעמים 'הוא' נאמר בעולה, אחד בכתוב האמור בעולת נדבה, ואחד באל עולה של שבעת ימי המילואים (שמות כט יח) 'והקטרת את כל האיל המזבחה עלה הוא'. ואף ששניהם נאמרו לאחר הקטרת האימורים, את ה'הוא' השני יש לדרוש לענין פסול שלא לשמה. שכן אם אינו ענין לאחר הקטרה, שהרי כבר נאמר פעם אחת לאחר הקטרה, תנהו ענין לעבודות הדם ולפסול עולה שלא לשמה.
שוב מקשה הגמרא: הלא נמי אשם נמי תרי 'הוא' כתיבי – גם באשם נכתב שתי פעמים 'הוא', שכן מלבד הכתוב האמור נאמר עוד (ויקרא ה יט) 'אשם הוא אשם אשם לה', ואף ששניהם לא נאמרו לגבי עבודות הדם מדוע לא נדרוש אחד מהם באם אינו ענין לפסול שלא לשמו.
מכח קושיא זו חזר בו רב הונא, והביא טעם אחר לדברי בן עזאי: אלא בן עזאי בקל וחומר מיימי לה (והוא דורש) פסול שלא לשמה בעולה. ומה חטאת שאינה מוקטרת כליל על גבי המזבח אלא נאכלת לכהנים, אם שחטה שלא לשמה היא פסולה, עולה שהיא כולה כליל, לא כל שכן שאם נשחטה שלא לשמה שהיא פסולה. הגמרא פורכת קל וחומר זה: מה לחטאת שכן היא מכפרת על החטא, ועל כן היא נפסלת במחשבת שלא לשמה, מה שאין כן בעולה שלא באה לכפר אלא לדרוק, ועל כן יתכן שאינה נפסלת במחשבת שלא לשמה.
משיבה הגמרא: פסח יוכיח שלא בא לכפר, ומכל מקום פסח שלא לשמו פסול, ואם כן הוא הדין לעולה, שאפילו שאינה מכפרת פסולה.
שוב פורכת הגמרא: מה לפסח שכן זמנו קבוע, אחת בשנה בידי ניסן, אבל עולה שאין לה זמן קבוע אין מחשבת שלא לשמה פוסלת אותה.
משיבה הגמרא: חטאת תוכיח שאפילו שאין לה זמן קבוע פסולה, והוא הדין לעולה. וחזר חזק, לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה – שאין בחטאת את חומרת פסח שזמנו קבוע, ואין בפסח את חומרת חטאת שבאה לכפר. אך הצד השווה שבהן שחט קדשים, ואם שחטן שלא לשמן כל אחד מהם פסול, אף אני אביא עולה ששם היא בכלל צד שזה זה ואף היא קדשים, ועל כן אם שחטה שלא לשמה הרי היא פסולה.
דוחה הגמרא: מה להצד השווה שבהן שיש בהן צד כרת, שהרי חטאת באה לכפר על שגגת עבירה שיש על דוונה שגגת כרת, וכן פסח יש על ביטולו כרת. מה שאין כן בעולה שאין בה שום צד כרת ועל כן אין לפסלה משום מחשבת שלא לשמה.
משיבה הגמרא: בן עזאי

יש דחי גם בקרבן שקדוש רק בקדושת דמים ואין בו קדושת הגוף, שכן בהמה זו שחציה הוקדש על ידי אחד השותפים אין בה אלא קדושת דמים בלבד, שהרי אין ראיה קדושתה להתפשט גם בחציה השני השייך לחבירו ולחקרב כולה למזבח. ומכל מקום אמר רבי יוחנן שחל בה דין דחיו, ואין אומרים שקדושת דמים אינה אלימה דיה להפסל משום דחיו.
אופנים נוספים של פסול דחיו בקרבנות: אמר עולא אמר רבי יוחנן, מי שאכל חלב בשוגג והתחייב בחטאת, והפריש קרבן לחיובו, ואחר כך המיר דת, ואחר כך חזר בו מהמרתו, הואיל ובשעה שהיה מומר נדחה הקרבן מהקרבנה, שכן הלכה בדינו שאין מקריבים את קרבנות המומר, ידחה קרבן זה לעולם, ועליו להביא חטאת אחרת לאחר שחזר בתשובה.
איתמר נמי, עוד אופן של דחיו נאמר בשם רבי יוחנן, אמר רבי ירמיה אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, מי שאכל חלב בשוגג והפריש קרבן לחטאתו, ואחר כך נשחטה ונדרחה מהקרבנה, ואחר כך חזר ונשחטה – נעשה שפוי בדעתו, הואיל ובשעה שהיה שוטה נדחה הקרבן מהקרבנה, ידחה קרבן זה לעולם, ועליו להביא חטאת אחרת לאחר שנשחטה.
מפרשת הגמרא: וצריכי שתי המימרות של רבי יוחנן ואי אפשר ללמוד אחת מחבירתה. משום דאי אשמעין קפיינא, משום דהוא דחי נפשיה בדין – שאם היה משמיענו רק את מימרתו הראשונה במומו, היינו אומרים שרק אופן זה נחשב דחיו, משום שדחה הבעלים את עצמו בידיים מהקרבנה בכך שהמיר את דתו, אבל הקא בשוטה דמפילא אידחי מהקרבנה בלישן דמי, שהרי ההשתטות באה עליו מאליה שלא מרצונו, והרי היא כמו שינה שבאה עליו ממילא שלא מדעתו. ואי אשמעין הקא בשוטה היינו אומרים שרק זה הוא דחיו, משום דאין קידו לחזור ולהיות פקח, אבל הקא במומר דיש קידו לחזור בתשובה כל זמן שירצה אימא לא דחיו הוא. על כן צריכא שתי המימרות של רבי יוחנן.
הגמרא מביאה ספק בדין דחיו: שנינו בהוריות (א, ב) שאם הורה בית דין הגדול לעבור על אחת מהעבירות שחייבים על שגגתן חטאת, והלך היחיד ועבר בשוגג על פי הוראתם, הרי הוא פטור מחטאת. ובעי – הסתפקן רבי ירמיה, מי שאכל חלב בשוגג והפריש קרבן לחטאתו, ואחר כך הווי בית דין שחלב מותר באכילה, ואחר כך חזרו ביהן מהיתרם ושוב לאוסרו, מהו דינו של קרבן זה. מי ו-האם? במאחר שבאותה שעה שהתירו בית דין חלב בטל חזר חטאת חלב, על כן הוי קרבן זה דחי לעולם, ולאחר שחזרו בהם בית דין מהיתרם, עליו להביא חטאת אחרת. או לא? הוי קרבן זה דחי לעולם, ולאחר שיחזרו בהם בית דין מהיתרם אפשר להקריבו.
אמר ליה ההוא סבא לרבי ירמיה, כי פתח רבי יוחנן בהלכות דחיו, מהא – מאופן דחיו זה פתח, ואמר שהוא נדרחה לעולם, משום שהוא דחיו גדול יותר מהאופנים של מומר ושוטה.
מפרשת הגמרא: מאי טעמא זהו דחיו גדול יותר, משום דהתם נכרא אידחי קרבן לא אידחי, הקא קרבן נמי אידחי – שכן במומר ושוטה רק הבעלים נדרים מהקרבנה, אבל כשהווי בית דין שחלב מותר, כל עיקר חטאת חלב נדחה באותה שעה, ושום אדם מישראל אינו מחויב בה.
הגמרא חוזרת לביאור דברי המשנה. שנינו במשנתינו: אמר שמעון בן עזאי, מקובלי מפי שבועים ושנים זמן בו, שכל הזבחים הנאכלין שנזבחו שלא לשמן כשרים, אלא שלא עלו לבעלים משום חובה, חוץ מן הפסח ומן החטאת.
שואלת הגמרא: למה לי למתא – למה נקט בן עזאי 'שבועים ושנים זמן', בלשון יחיד, ולא 'זקנים' בלשון רבים.
משיבה הגמרא: משום דבוליה בחדא שיפוטא הוי קיימי – שכל שבועים ושנים זקנים אלו היו יושבים בישיבה אחת כאיש אחד, והיו באותה שיטה.
הגמרא מבארת את טעמו של שמעון בן עזאי. שנינו במשנתינו: לא

צד כרת לא פריך – אינו סובר שזו היא פירכא, משום שצד זה אינו שוה בפסח וחטאת, שהרי בחטאת אין כרת על ביטול הקרבנות כמו בפסח, וכן פסח אינו מכפר על שגגת כרת כמו חטאת.

מקשה הגמרא: אם לדעת בן עזאי צד כרת אינו נחשב פירכא, אם כן אשם שלא לשמו נמי לית – יבוא ויפסל מהצד השוה של פסח וחטאת.

מתרצת הגמרא: על אשם פריך, מה להצד השוה שפחן בפסח וחטאת שפחן ושפחן בקרבנות צבור בקרבנות יחיד, שכן ישנן חטאות שבאות על ידי הציבור, וגם פסח נחשב לקרבן ציבור משום שכל ישראל מביאים אותו בזמן אחד, מה שאין כן באשם שאינו בא אלא על ידי יחיד.

מביאה הגמרא שיטה אחרת במקורו של בן עזאי: ואיבעית אימא, צד כרת נמי פריך – גם בן עזאי מודה לפירכא זו, ואולם בן עזאי נקרא נמיר לה בקבלה שקיבל משבעים ושנים זקנים. והא דקאמר רב הונא קל וחומר מחטאת ופסח לעולה, לא אמרה אלא לחידר בה תלמידיו, כדי שיקשו על קל וחומר זה את הקשיות האמורות.

משנה

הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן – שחשב בשחיטה לשם זבח אחר ולא לשם פסח וחטאת, או שקבל את דמם בכלי והלך – או שהוליק דמם למזבח, וזרק – או שזרק דמם על המזבח שלא לשמן – שלא לשם פסח או חטאת, או שעשה את מארבע עבודות אלו לשמן ושלא לשמן – שבתחילת העבודה חשב לשם הפסח או החטאת ואחרי כן חשב לשם זבח אחר, או שלא לשמן ולשמן, הפסח או החטאת פסולים.

מבשרת המשנה: כיצד היא מחשבת לשמן ושלא לשמן. מבשרת המשנה: שחושב לשם פסח וגם לשם שלמים, ושלא לשמן ולשמן פירושו, שחשב לשם שלמים וגם לשם פסח. והקרן פסול, מפני שהזבח נפסל באיבנה דברים, בשחיטה, ובקבלה, ובהוליק ובזריקה. רבי שמעון חולק ומכשיר את הקרבן, שאם חשב שלא לשמה בתחילה, שקה אומר שאין מחשבה בהולכה פוסלת, מפני שאי אפשר להכשיר את הקרבן שלא בשחיטה ושלא בקבלה ושלא בזריקה, אבל אפשר להכשיר את הקרבן בלא הוליק, באופן ששוחט בצד המזבח ומקבל וזורק את הדם על המזבח הסמוך לו. ולכן אין זו עבודה החשובה לפסול, וכששחט בריחוק מהמזבח וחשב בהולכה, אין מחשבה פוסלת. רבי אליעזר אומר פעמים שהמחשבה פוסלת בהולכה, ופעמים שאינה פוסלת, המהלך במקום שהוא צריך להלך – כששחט וקיבל את הדם בריחוק מהמזבח וצריך להוליק את הדם, מחשבה פוסלת, אבל המהלך במקום שאינו צריך להלך – ששחט סמוך למזבח וקיבל את הדם, והרחיק את הדם מהמזבח, בהולכה זו אין מחשבה פוסלת.

גמרא

מקשה הגמרא: וקבלה מי פסלה – וכי בשעת קבלת הדם פוסלת מחשבה, והתניא בברייתא המפרשת את הנאמר בקרבן עולה (ויקרא אה) 'והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם', 'והקריבו' זו קבלת הדם – שצריך לקבל את הדם מצואר הבהמה לתוך כלי. שואלת הברייתא: איהא אומר קבלת הדם – אתה מפרש שחיבת 'והקריבו' מלמדת על קבלת הדם, או אינו אלא זריקה – שמא כוונת הפסוק שצריך לזרוק את הדם על המזבח. משיבה הברייתא: כשהוא אומר 'וזרקו' הרי זריקה אומר בפסוק, הא מה אני מקיים 'והקריבו' – ואם כן מה אפרש ב'והקריבו', בהכרח שזו קבלת הדם בכלי. ומכך שנאמר ש'בני אהרן הכהנים' הם המקריבים את הדם, למדנו שתהא הקבלה נעשית בכהן בשר, כבני אהרן, ובכלי שרת – הלוש בגדי כהונה.

רבי עקיבא דורש כן ממקום אחר: אמר רבי עקיבא, מנן לקבלה שלא תהא אלא בכהן בשר ובכלי שרת, נאמר בן 'והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם' ונאמר להלן (במדבר א) 'אלה שמות בני אהרן'

הכהנים המשחים, ולומדים בגזירה שוה מתיבות 'בני אהרן' מה להלן בפרשת במדבר מדובר בכהן בשר, שהרי נאמר כן על אלעזר ואיתמר בני אהרן המזכירים בפסוק שלפניו, ובכלי שרת – בכהנים הלוש בשרי בגדי כהונה, אף כאן לגבי קבלת הדם שנאמר בה 'בני אהרן', מדובר בכהן בשר ובכלי שרת.

אמר רבי טרפון, אקפא – אקבורו את בני, אם לא שמעתי להבחין הפרש בין קבלה לזריקה – שיש חלק שקבלה פחות חמורה מזריקה, ושלא כדברי רבי עקיבא שהשווה דיניהם, ואין לי לפרש – ואין אני יודע לפרש מה החילוק ששמעתי. אמר רבי עקיבא אני אפרש, קבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה – שאם חשב בקבלה מחשבת פסול, הקרבן כשר, שאין זה כמעשה הפוסל את הקרבן, אבל זריקה עשה בה מחשבה כמעשה – שאם חשב בשעת הזריקה מחשבת פסול, הקרבן פסול. ועוד חילוק, שאם קבלו בחוץ לעזרה אינו חייב כרת, אבל אם זרקו בחוץ ענוש כרת. וחילוק נוסף, שאם קבלוהו פסולין כגון זרים או כהנים שחייבין, אין חייבין עליו מיתה בידי שמים, אבל אם זרקוהו פסולין חייבין עליו. אמר לו רבי טרפון לרבי עקיבא העבודה ולשון שבועה, אם הפירה ימין ושמאל מהפירוש הנכון בחילוק בין קבלה לזריקה, אני שמעתי ואין לי לפרש מהו החילוק, ואתה דורש מאלו ומקשים לשמועה ששמעתי, בלשון הנה אמר לו רבי טרפון לרבי עקיבא, עקיבא, כל הפורש מן בפרש מתיין. ומדברי רבי עקיבא למדנו שאם חשב בקבלה מחשבת שלא לשמה, אין הקרבן נפסל, וקל על המבואר במשנה שקבלה היא מהעבודות שמחשבת שאלו לשמה פוסלת בה.

רבי מתיר את הקושיא מהברייתא: אמר רבא לא קשיא, מפני שקאן [בברייתא] מדובר במחשבת פיגול – שחשב בשעת הקבלה לאכול את הבשר לאחר זמן אכילתו, ואין המחשבה מפגלת בקרבן, ואילו כאן [במשנתנו] מדובר במחשבת שלא לשמה, ואם חשב כן בקבלה, נפסלים הפסח והחטאת.

רבי מדייק כדבריו מלשון המשנה: זריקא נמי שמשנתנו אינה עוסקת במחשבת פיגול, דקתני 'שתזבח נפסל' ולא קתני שהזבח מןפגל. מסיקה הגמרא: שמע מינה – אכן יש לדייק כך.

הגמרא מקשה על תירוצו של רבי: וכי מחשבת פיגול לא פסלה בקבלה, והתניא בברייתא, יכול היית לפרש שלא תהא מחשבה של פיגול מועלת לפסול, אלא בזריקה בלבד, מנן לרבות שפוסלת אף בשחיטה וקבלה, תלמוד לומר (ויקרא יח) 'ואם האכל האכל מבשר זבח שלמים (פיגול הוא) ביום השלישי לא ירצה' – שאם חשב לאכול מבשר השלמים לאחר זמן אכילתו, הקרבן פיגול ואינו מרצה. ומלשון 'אם האכל יאכל' למדנו שבדברים המכריזין ליד אכילה התוב מדר – שחשב כן בשעת עבודה המכשירה את הקרבן לאכילה, ושחיטה וקבלה הם מעבודות אלו. יכול שאני מרבה שמחשבה פוסלת אף בשפיכת שירים – כששפך את שירי הדם ליסוד המזבח על מנת לאכול מבשרו חוץ לזמנו, וכן כשחשב כן בהקשרת אימורין על גבי המזבח, תלמוד לומר 'ביום השלישי לא ירצה, המקריב אותו לא יחשב', שאם חשב מחשבה זו בשעת זריקת הדם שהיא מרצה, הקרבן פסול ואינו מרצה. ומבשרת הברייתא: הלא זריקה בכלל היתה – בכלל העבודות המכשירות את הקרבן באכילה, ולמה יצאה ונכתבה בפני עצמה, אלא כדי לתקש אליה את שאר העבודות, ולומר לה – ללמדך, מה זריקה מיוחדת שהיא עבודה (ומכשרת) ומעשבת בפרה – שכלא זריקת הדם אין הקרבן מכפר, ואם חשב בה לאכול מבשר לאחר זמן אכילתו, הקרבן מתפגל, אף כל שהיא עבודה ומעשבת בפרה, תועיל בה מחשבת פיגול. יצאו שפיכת שירים והקשרת אימורין שאם חשב בעשיתן מחשבת פיגול, אין המחשבה פוסלת בהן, מפני שאין מעשבת את הפרה – שאם לא שפך שירים או לא הקטיר אימורים בברייתא מכפר, אלא שלא קיים מצוה זו. וקשה, שמבואר בברייתא זו שמחשבת פיגול מועילה אף בשעת קבלת הדם, וזה שלא כפי שפירש רבי אהרן את הברייתא לעיל שאין מחשבת פיגול מועילה בקבלה.

ובחיים. פרק ראשון – כל הזבחים דף יג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רכג רש"י תוספות

1 **צד כרת לא פריך.** לפי שאינו שוה בשניהם דחטאת אינו ענוש כרת על הבאתו אלא
2 שעל שגגת כרת הוא בא ופסח ענוש כרת על הבאתו: **אשם נמי** ליתני: לפסול בשלא
3 לשמו מבנין אב כדאמר רבי אלעזר לעיל (דף יג) דקא"ל רבי יהושע חורני חלילה
4 ופרכין וליהדר דינא ולייתני במה הצד וסליקא ליה אהתקפתא משום דאיכא למפירך מה

5 להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת. ומשני
6 לכן עזאי אשם מפירכא אחרייתא מסלק ליה
7 דלא ליתני בבנין אב דפריך מה להצד השוה
8 שבהן שישנו בצבור פסח קרי ליה קרבן צבור
9 כדאמרו בסדר יומא בפ' הוציאו לו (דף נא.)
10 משום דאתי בכינופאי: **נמרא נמיר** לה. מפי ע"ב
11 זקנים כדנתן: לחדד תלמידיו. שיקשו לו תשובה
12 עליו א"נ שיתנו לבם להיות חריפין לדרוש קלים
13 וחמורים מאליהן כבן עזאי: **מתני'** וקבל
14 והלך וזרק בו'. או או קתני קבל או הלך או זרק.
15 או לשמו ושלא לשמו. שחישב בעבודה אחת
16 לשמו ושלא לשמו: אבל **אפשר בלא** הילוך.
17 הלכך לא חשיבא למפסול: המחלף במקום
18 שהוא צריך לחולף. והלכה זו מחשבה פוסלת
19 בה אם חישב בה שלא לשמו ובגמי' מפרש
20 למילתא מאי צריך ומאי אין צריך: **גמ'**
21 והקריבו. דכתיב בעולה ושחט את בן הבקר
22 והקריבו בני אהרן את הדם זו קבלת הדם
23 וללמד שצריך לקבלו בכלי: **אתה אומר בו' או**
24 **אינו אלא** לזריקה. דהא לשון הקריבה למזבח
25 הוא כדכתיב לכהן המקריב אותה וגו' והאי נמי
26 בהקריבה למזבח כמשני דהיינו זריקה אבל
27 קבלה לא צריך וכלין מנחה מועד ואילך.
28 כשהוא אומר בו' זו קבלת הדם. כדאשכחן
29 קבלה בעולת סיני (שמות כד) ויקח משה חצי
30 הדם וישם באגנות ואע"ג דזריקה לשון הולכה
31 היא כדאמרן לעיל (דף ד) והקריב הכהן את
32 הכל זו הולכת אברים לכבש הכא כיון דזמינן
33 הולכה ליתנה ככלל כמו השוחט בצד המזבח לא
34 כתב לה קרא ואקבלה הוא דאכתביה והיכא
35 דאיצטריכא הולכה נפקא לן דהויה עבודה
36 מדאפקא רחמנא לקבלה בשלשן הולכה: **בכהן**
37 **כשר.** לאפוקי חללים ובעלי מומין: **ובכלי שרת.**
38 שיהו מלוכשים בגדי כהונה דכניהם משמע
39 (בהנחה) בכדיהם (ולקמן דף יח) דהיינו בגדי
40 כהונה וכל היכא דקתני נמי בכהן כשר ובכלי
41 שרת בבגדי כהונה קאמר: **אמר רבי עקיבא.** ר'
42 עקיבא לא משמע ליה מהבא דאיכא למימר בני
43 אהרן כל שחן והכהנים בכדיהם לא משמע ליה:
44 מה להלן בנחתם כשרין. הכתוב מדבר דהא
45 אלעזר ואיתמר כתיבי ובכלי שרת נמי הכתוב
46 מדבר דכתיב אשר מלא את ידם והיינו לשון
47 רבי בגדי כהונה דכתיב (ויקרא כא) ומלא את

1 **אתה** אומר זו קבלת הדם בו'. לעיל (דף ד) פ' בקונט' דמוקמינן והקריבו בקבלה ולא
2 בהולכה משום דהקריבו נאמר מיד אחר שחיטה וקבלה היא עבודה ראשונה
3 שאחר שחיטה ולפירושו קשה דכתיב בעי למימר הכא או אינו אלא זריקה אלא נראה
4 דמוקמי' לה בקבלה או בזריקה לפי שחן עבודות חשובות שאי אפשר לבטלן מה שאין
5 כן בהולכה: **בכהן** כשר ובכלי שרת. פירש
6 בקונטרס כלי שרת בגדי כהונה וקשה דהא נפקא
7 לקמן בפרק שני (דף יז) מקרא דאין בגדיהם
8 עליון אין כהונה עליון דהו' לזו זרים ואפילו
9 בעבודה דלא מעבכא כפרה ויש לומר דאי לאו
10 גזירה שוה דהכא היה אמרין מה שהקפידה
11 תורה אמוסור בגדים היינו היכא דכתיבי בגדים
12 אבל היכא דלא כתיבי בגדים לא וגבי תנינת
13 אש וסידור איברים לא היה בעינא בגדים מכהן
14 בכיהונו אלא מדגלי רחמנא גבי קבלה גזירה שוה
15 ילפינן בכל דוכתא דהכח הוי בכיהונו: **דיקא**
16 נמי דקתני שחובב נפסל. במסקנא לא חיישין
17 להאי דיקא דבקבלה נמי איכא פסול פיגול
18 ויש

1 **אפשר שלא בשחיטה.** ושללא בקבלה ושללא בזריקה, אבל אפשר בלא הילוך, שזחט בצד
2 המזבח וזרק. **רבי אלעזר** אומר, המחלף במקום שהוא צריך להלך, מחשבה פוסלת. במקום
3 שאינו צריך להלך, אין מחשבה פוסלת: **גמרא** וקבלה מי פסלה, ותתניא והקריבו זו
4 קבלת הדם. אתה אומר קבלת הדם, או אינו אלא זריקה. כשהוא אומר 'זרקו' הרי זריקה
5 אומר. הא מה אני מקיים 'והקריבו', זו קבלת הדם. 'בני אהרן הפהנים' שנתהא בכהן כשר
6 ובכלי שרת. אמר רבי עקיבא, מנין לקבלה שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת, נאמר
7 כאן 'בני אהרן', ונאמר להלן 'אלה שמות בני אהרן הפהנים המשוחים', מה להלן בכהן
8 כשר ובכלי שרת, אף כאן בכהן כשר ובכלי שרת. אמר רבי טרפון, אקפח את בניי, אם
9 לא שמעתי להבחין הפרש בין קבלה לזריקה, ואין לי לפרש. אמר רבי עקיבא אני אפרש.
10 קבלה, לא עשה בה מחשבה כמשעשה זריקה, עשה בה מחשבה כמשעשה. קבלו בחוץ,
11 אינו חייב פרת. זרקו בחוץ, ענוש פרת. קבלוהו פסולין, אין חייבין עליו. וזקוהו פסולין,
12 חייבין עליו. אמר לו רבי טרפון, העבודה, אם הפיט ימין ושמאל, אני שמעתי ואין לי
13 לפרש. אתה דורש ומסכים לשמועה בלשון הזה. אמר לו, עקיבא, כל הפורש ממך כפורש
14 מחיו. אמר רבא, לא קשיא, כאן במחשבת פיגול, כאן במחשבת שלא לשמה. דיקא נמי,
15 דקתני 'שהזבח נפסל', ולא קתני מתפגל, שמע מינה: ומחשבת פיגול לא פסלה בקבלה,
16 והתניא, יכול לא תהא מחשבה מועלת אלא בזריקה בלבד, מנין לרבות שחיטה וקבלה,
17 תלמוד לומר 'ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו (פיגול הוא) לא יצאה'. בדבריים המביאין
18 לזידי אכילה הכתוב מדבר. יכול שאני מרבה אף שפיכת שיריים והקטרת אימורין, תלמוד
19 לומר 'ביום השלישי לא יצאה, המקריב אותו לא יחשב', וזריקה בכלל היתה, ולמה יצאה,
20 להקיש אליה. לומר לה, מה זריקה מיוחדת שהיא עבודה (ומכפרת) ומעקבת כפרה. אף
21 כל, עבודה ומעקבת כפרה, יצאו שפיכת שיריים והקטרת אימורין שאין מעקבין את הכפרה.
22 אלא

1 ידו ללבוש את הבגדים וכתבי נמי ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למשחה בהם למלא בם את ידם (שמות כט): להבחין הפרש בו'. ואתה עושה את הקבלה כשאר עבודות:
2 ואין לי לפרש. איני יודע לפרש מה הפרש שמעתי ביניהן: לא עשה בה מחשבה כמשעשה. השואר סלקא דעתך הא דקאמר אין מחשבה פוסלת בשבילה אם חישב בה חוץ לזמנו או
3 שלא לשמו אלמא לא פסלה בקבלה: קבלו בחוץ אינו חייב כרת. דשחיטה היא דכתיב לחיובא וואל פתח אהל מועדו וזריקה נפקא מדם חישוב לקמן בפרק השוחט (דף קז.) קבלו
4 פסולין. זרים ושאר חייבי מיתות כגון שותאי יין והדומין להם: אין חייבין עליו. מיתה דבעיא עבודה אחריה עבודה בסדר יומא (דף כד.) ובפרק בתרא דהכא (דף קכב) נמי
5 תנן אין צריך שורת ולא משום מותרס בגדים בו': אתה דרש. מאילך ומסכים למה ששמעתי: מחשבת פיגול. דרוץ לזמנו לא פסלה בקבלה: דיקא נמי. ודתנא
6 דמתניתין לא אישיר במחשבת פיגול: **אלא בזריקה.** במחשבת בשעת זריקה ע"מ לאכול מזבחו ביום השלישי כדכתיב בקרא דמחשבת פיגול המקריב אותו לא יחשב ילפינן מינה בפ"ב
7 (לקמן כט.) במחשבת בשעת דקריבה לאכול מזבחו ביום השלישי הכתוב מדבר (והקריבה) היינו זריקה: בדברים הפכאיים. את הקרבן לידי היתר אכילה הכתוב מדבר: אף שפיכת שיריים.
8 אם שפך שירי הדם ליסוד על מנת לאכול בשר חוץ לזמנו או אם הקטיר אימורין במחשבת זו: לא יצאה. היינו זריקה שהיא מרצה: בכלל היתה. בכלל הדברים המביאין לידי אכילה:
9 שאין מעקבין. שיריים אין מעקבין כדתיא באיורו מקומן (לקמן דף נב.) יכול יעבכנו תלמוד לומר ואת כל הדם ישפך נתקן הכתוב ועשאו שירי מצה כו' הקטרת אימורין לא מעבכין
10 כפרה דכתיב הדם הוא בנפש יכפר: לא קשיא. הא. דקתני לעיל מחשבת קבלה לא פסלה בפיגול לא כשחיטב בשעת קבלה על אכילת בשר אלא במחשבת בשעת שחיטה על מנת
11 לקבל דם למחר דאילו זריקה כתיא גזונה עשה בה מחשבה כמשעשה אם שחט על מנת לזרוק דם למחר פיגול דהיינו אכילת מזבח (ואי נמי) דאיתריב בהדיא אפי' שפיכת שיריים
12 לקמן: הא דתנא בו'. והאי דקתני מנין לרבות שחיטה וקבלה מחשבת בשעת קבלה על מנת לשפוך שיריים או אחת משאר האכילות קאמר: ושפיכת שיריים לא פסלה בהו מחשבת.
13 דקתני לעיל יכול שאני מרבה אף שפיכת שיריים: **אלא באכילת בשר.** בשחיטב לאכול בשר חוץ לזמנו מנין לרבות שפיכת שיריים. וכל שכן תחלת זריקה:

ויה לפרש במסקנא דנקט לשון פסול דאירי בשלא לשמן דהוי בכל ד' עבודות ומיהו אשכחן
דיקא דלא קאי לבסוף גבי כל הגישום דמים באחר (קדושין דף כח): על מנת לשפוך
שירים למחר. צ"ע בפרק קמא דמעילה (דף ז.) דמביעאי לן חישוב לנשפכין מהו ופי' רבינו
דהתם מיירי שנשפך מן הכלי על הרצפה ומביעאי ליה אם מוליק אותו מקצת דם הנשאר

בכלי על מנת לזרוק מאותן נשפכין חוץ לזמנו
שהרי אריזין לאוספן או דלמא כיון דבכוס איתיה
דס' והואו דעל הרצפה הולך לאיבוד לא פסלה
בה: ה"ה תהי בה ריש לקיש כלום למדנו
אלא משלמים. תימה הא ריש לקיש גופיה קאמר
לקמן (יד.) מודה רבי שמעון בהולכת (באברים)
חטאות הפנימיות: א' מה שלמים כו'. זה אין
שייך לומר דמחשבת יום שני לא יפסול בחטאת
כמו בשלמים דפשיטא דבכל חד אולתין בחר חוץ
לזמנו ידידי: אלא מאי אית לך לומר דבר
הפסול בהן כו'. השתא מסיק דמסברא יש לנו
לומר כן דדבר הפסול מוציא מידי פיגול ודבר
המעכב בה מביא לידי פיגול כמו בשלמים ואין
שייך להקשות שכן נוהג בכל הזבחים: ז"ל הכלל
כל הקומץ ונותן בכלל. בהגשה אין פיגול דקמיצה
כנגד שחיטה ואין לך פיגול קודם שחיטה:
מודה

אֵלָא לֹא קִשְׁיָא, הָא דְאָמַר הֲרִינִי [שׁוֹחֵט] עַל מִנַּת
לְקַבֵּל דְּמָה לְמַחֵר, הָא דְאָמַר הֲרִינִי מִקְּבֵל דְּמָה
עַל מִנַּת לְשַׁפּוֹךְ שִׁירִים לְמַחֵר. אָמַר לִיה הֲהוּא
מִרְבָּנָן לְרַבָּא, וְשִׁפִּיכַת שִׁירִים וְהִקְטִירַת אִימורִין, לֹא
פָסְלָה בְּהוּ מִחֻשְׁבָּה, וְהִתְנָן, יוֹכֵל לֹא תִהְיֶה מִחֻשְׁבָּה
מוֹעֵלָת אֵלָא בְּאִכִּילַת בִּשְׂרִי, מִנְּזֵן לְרִבּוּת שִׁפִּיכַת שִׁירִים
וְהִקְטִירַת אִימורִים, תִּלְמוּד לומר 'וְאִם הֵאָכֵל יֵאָכֵל'
בְּשִׁתִּי אִכִּילוֹת הִתְּנוּב מְדַבֵּר, אַחַת אִכִּילַת אֲדָם וְאַחַת
אִכִּילַת מִזְבֵּחַ. לֹא קִשְׁיָא, הָא דְאָמַר הֲרִינִי וּזְרָק עַל
מִנַּת לְשַׁפּוֹךְ שִׁירִים לְמַחֵר, הָא דְאָמַר הֲרִינִי שׁוֹפֵךְ
שִׁירִים עַל מִנַּת לְהִקְטִיר אִימורִין לְמַחֵר: אָמַר רב
יְהוּדָה בְּרִיה דְּרַבִּי חִיָּא, שְׁמַעְתִּי שְׁטִיבִילַת אֲצַבֵּעַ
מִפְּגֻלַת בְּחֻפְּמַת פְּנִימִית. שְׁמֻעָה אֵילָפָא אֲמַרָה קָמִיָּה

דְּרַב פְּדָא, אָמַר, כְּלוּם לְמַדְנֵי פִיגוּל אֵלָא מִשְׁלָמִים, מַה שְּׁלָמִים אֵין טְבִילַת אֲצַבֵּעַ מִפְּגֻלַת
בְּהוּ, אָף חֲטָאת אֵין טְבִילַת אֲצַבֵּעַ מִפְּגֻלַת בְּהוּ. וְכִי הִפֵּל מִשְׁלָמִים לְמֹדוֹ, אִי מַה שְּׁלָמִים
שְׁלָא לִשְׁמֹן, אֵין מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל, אָף חֲטָאת שְׁלָא לִשְׁמֹן, אֵין מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל. אֵלָא
מַאי אֵית לָךְ לְמִימַר, מַרְבּוּיָא דְקִרְאִי קִאֲתִיא, [הָכָא נִמְי מַרְבּוּיָא דְקִרְאָה קִאֲתִי]. אָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻעַ בֶּן לֹי, בְּעֻלְיָה זֹו שְׁמַעְתִּי שְׁטִיבִילַת אֲצַבֵּעַ מִפְּגֻלַת. תְּהִי בַּה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ,
כְּלוּם לְמֹדוֹ פִיגוּל אֵלָא מִשְׁלָמִים, מַה שְּׁלָמִים אֵין טְבִילַת אֲצַבֵּעַ מִפְּגֻלַת בְּהוּ, אָף חֲטָאת,
אֵין טְבִילַת אֲצַבֵּעַ מִפְּגֻלַת בְּהוּ. וְכִי הִפֵּל מִשְׁלָמִים לְמֹדוֹ, אִי מַה שְּׁלָמִים שְׁלָא לִשְׁמֹן, אֵין
מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל, אָף חֲטָאת שְׁלָא לִשְׁמֹן, אֵין מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי תַנְיָנָא,
אֵין הִפֵּל מִשְׁלָמִים לְמֹדוֹ, הוּאִיל וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ פּוֹסֵל בְּשְׁלָמִים, וְשְׁלָא לִשְׁמֹן פּוֹסֵל בְּחֻפְּמַת,
מַה חוּץ לְמִקְוָמוֹ הַפּוֹסֵל בְּשְׁלָמִים, מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל. אָף שְׁלָא לִשְׁמֹן, הַפּוֹסֵל בְּחֻפְּמַת,
מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל. אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה, מִצְדָּה תִּבְרָא. מַה לְחוּץ לְמִקְוָמוֹ הַפּוֹסֵל בְּשְׁלָמִים, שֶׁכֵּן
נוֹהֵג בְּכָל הַזְבָּחִים. תֹּאמַר בְּשְׁלָא לִשְׁמֹן, שְׂאִינוּ נוֹהֵג אֵלָא בְּפֶסַח וְחֻפְּמַת בִּלְבַד. אֵלָא מַאי
אֵית לָךְ לְמִימַר, דְּבַר הַפּוֹסֵל בְּהוּ מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל, דְּבַר הַמַּעֲכָב בְּהוּ מְבִיא לְיְדֵי פִיגוּל.
הָכָא נִמְי, דְּבַר הַפּוֹסֵל בְּהוּ, מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל. דְּבַר הַמַּעֲכָב בְּהוּ, מְבִיא לְיְדֵי פִיגוּל. אָמַר
רַב מְרִי, אָף אֲנִי נִמְי תַנְיָנָא, זֶה הִפֵּל כָּל הַקּוֹמֵץ וְנוֹתֵן בְּכָלִי, וְהַמּוֹלִיד וְהַמְקַטֵּר. בְּשְׁלָמָא
קוֹמֵץ הֵינֵנו שׁוֹחֵט, מוֹלִיד הֵינֵנו מוֹלִיד, מְקַטֵּר נִמְי הֵינֵנו וּזְרָק. אֵלָא נֹתֵן בְּכָלִי, מַאי יְהִיָּה.
אֵילִימָא דְרַבִּי לְקַבֵּלָה, מִי דָמִי, הֵתָם מְמִילָא, הָכָא אִיהוּ קָא שְׁקִיל וְרָמִי. אֵלָא בִּין דְּלֹא
סָגִי דְלֹא יְהִיב, עַל כְּרַחֲמֵי עֲבֻדָּה חֲשׁוּבָה הִיא, הָכָא נִמְי בִּין דְּלֹא סָגִי דְלֹא עֲבִיד לָהּ, עַל
כְּרַחֲמֵי הֵינֵנו הוֹלְכָה. לֹא, לְעוֹלָם דְּרַמִּי לְקַבֵּלָה, וְדִקְאֻמְרַת הָכָא מְמִילָא, הֵתָם אִיהוּ קָא שְׁקִיל
וְיָהִיב, בִּין דְּאִידִי וְאִידִי מִתָּן כָּלִי הוּא, מַה לִּי מְמִילָא, מַה לִּי קָא שְׁקִיל וְיָהִיב. לִימָא כְּתָנָא,
דְּתַנִּי חֲדָא טְבִילַת אֲצַבֵּעַ מִפְּגֻלַת בְּחֻפְּמַת, וְתַנִּי אֵידִיד לֹא מִפְּגֻלַת וְלֹא מִתְּפִגְלָה. מַאי לָאו,
תַנִּי הִיא. לֹא, הָא רַבָּנָן, הָא רַבִּי שְׁמַעוֹן. אִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, מַאי אִירִיא טְבִילַת אֲצַבֵּעַ, הָאֲמַר
כֵּל

לֹא קִשְׁיָא. הָא דְקַמְרְבִי שְׁפִיכַת שִׁירִים בְּגוֹן דְאֲמַר הֲרִינִי וּזְרָק אוֹ אַחַת מִשְׁאֵר עֲבוּדוֹת עַל
מִנַּת לְשַׁפּוֹךְ שִׁירִים לְמַחֵר שְׁהָרִי חִישַׁב לְהֵאָכֵל אַתְּ הַמִּזְבֵּחַ חוּץ לְזִמְנָה: וְהָא, דְמַעֲטִינוּהוּ
לְעֵיל בְּגוֹן דְאֲמַר הֲרִינִי שׁוֹפֵךְ שִׁירִים כו' כִּלְלָא דְמִילְתָא בְּעִינֵן מִחֻשְׁבָּה בִשְׁעַת עֲבוּדָה עַל
דְּבַר אִכִּילַת אֲדָם אוֹ לְמִזְבֵּחַ הַלֵּךְ חִישַׁב בִּשְׁעַת שְׁפִיכַת שִׁירִים עַל אִכִּילַת בִּשָּׂר לֹא כִלּוֹם
הִיא דְלֹא הוּאִי מִחֻשְׁבָּה בִשְׁעַת עֲבוּדָה, שְׁמַעְתִּי
מִרְבּוּתִי שְׁטִיבִילַת אֲצַבֵּעַ, הָאֲמַר בְּחֻטָּאוֹ
הַפְּנִימִית וְטַבֵּל הַכּוֹחַ אֲצַבֵּעַ וְגו' (וְיִקְרָא ג)
מִפְּגֻלַת בְּחֻטָּאוֹ אִם טַבֵּל ע"מ לְהִקְטִיר אִימורִים
לְמַחֵר: כְּלוּם לְמַדְנֵי פִיגוּל. בְּחֻטָּאוֹ אֵלָא
מִשְׁלָמִים דְעִיקָר פִיגוּל בְּשִׁלְמִים כְּתִיב וְאִם
הֵאָכֵל יֵאָכֵל וְשִׁלְמִים אֵין בְּהוּ טְבִילַת אֲצַבֵּעַ
שְׁכֵל הַדְּמִים בּוֹרִיקָה מִן הַכֵּלִי לְמִזְבֵּחַ חוּץ מִן
הַחֲטָאת שְׂחִיא בְּמִתְּנָה אֲצַבֵּעַ: וְכִיכִינִי וְכִי הִכֵּל
מִשְׁלָמִים לְמַדְנֵי. דִּין פִיגוּל בְּכֹל שְׁלָמִים כְּדִינוּ
בְּשִׁלְמִים: אִי מַה שְּׁלָמִים אֵין שְׁלָא לִשְׁמֹן מוֹצִיא
מִיְּדֵי פִיגוּל. אִם שָׁחַט בְּמִחֻשְׁבָּה חוּץ לְזִמְנָה וְקַבֵּל
וְחוֹלֵךְ שְׁלָא לִשְׁמֹן לֹא יֵצֵא מִיְּדֵי פִיגוּל שְׁהָרִי
אֵין שְׁלָא לִשְׁמֹן פּוֹסֵל בְּשִׁלְמִים וְהוּא לִיה קֶרֶב
הַמִּתְּרִי מִמִּצְוַת פִּיגוּל בִּלָּא פְסוּל מִחֻשְׁבָּה
אֲחֵרִית: אָף חֲטָמָא. אֲע"פ שְׁלָא לִשְׁמֹן פְסוּל בַּה
לֹא תוֹצִיאנָה מִיְּדֵי פִיגוּל וְאֵין תַּנּ"כ ב"ב [לְקַמֵּן
דָּף כט:] הַפֶּסֶח וְהַחֲטָאת שִׁחֲטוּן חוּץ לְזִמְנָה וְקַבֵּל
וְחוֹלֵךְ וּזְרָק שְׁלָא לִשְׁמֹן וְהוּ שְׁלָא קֶרֶב הַמִּתְּרִי
בְּמִצְוַת וְאֵינָה פִיגוּל לִיעֲשֶׂה כֶּרֶת עַל אִכִּילָתוֹ
כִּדְלִפְנֵין ב"ב [שם דף כח:] מִקְרָא בְּחֻרְצָת
כֶּשֶׁר כִּךְ הֲרֻצָּת פִיגוּל שִׁקְרָב כו' מִתְּרִין
דְּהֵינּוּ אִירַב עֲבוּדוֹת בִּלָּא פְסוּל מִחֻשְׁבָּה אֲחֵרִית:
אֵלָא מַאי אֵית לָךְ לְמִימַר מַרְבּוּיָא דְקִרְאָה קִאֲתִי.
כֵּל הַזְבָּחִים לְפִיגוּל בְּת"כ וְלֹא מִשְׁלָמִים לְמֹדוֹ
הַלֵּךְ כֵּל חֵד וְחֵד מַאי דְפִסִּיל מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל
וְכֵן לְעֵנִן הַבָּאֵתוֹ לְיְדֵי פִיגוּל כֵּל חֵד וְחֵד מַאי
דְכִתִּיב בִּיה דְהוּ עֲבוּדָה מְבִיא לְיְדֵי פִיגוּל: לֹא הִכֵּל
נִסְיָנִי שְׁטִיבִילַת אֲצַבֵּעַ מִפְּגֻלַת: אֵין אֵלָא
מִשְׁלָמִים לְמַדְנֵי. וְדִקְשִׁיא לָךְ בְּחֻטָּאוֹ הֵאָךְ שְׁלָא
לִשְׁמֹן מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל: הוּאִיל וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ
כו'. מִחֻשְׁבָּה ע"מ לְאִכִּילָתוֹ חוּץ לְמִדְחָצֵת אִכִּילָתוֹ
דְּהֵינּוּ בְכֹל הַעִיר וְחוּץ לְעִיר הוּא חוּץ לְמִקְוָמוֹ
פּוֹסֵל בְּשִׁלְמִים בְּהִדְאֵי מִרְבִּין לֹה לְפִסּוּלָא ב"ב
אֵלָא שָׂאֵין בְּכֹרֶת מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל. כִּדְלִפְנֵין
ב"ב שְׁכֵל מִחֻשְׁבָּה פְסוּל מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל:
מִצְדָּה תִּבְרָא. תְּשׁוּבָתָה בְּצֵדָה אִם מִחוּץ לְמִקְוָמוֹ
אַתָּה לּוֹמֵד לִשְׁלָא לִשְׁמֹן וְלַהֲעֵמִיד פִיגוּל עַל
עֲבוּדוֹת הַנִּתְחַנְּת בְּשִׁלְמִים וְהוּ לֹא אֵלָא
שְׁמוֹצִיאָתָה מִיְּדֵי פִיגוּל תִּלְמַד בְּחֻטָּאוֹ שְׁלָא
לִשְׁמֹן מִחוּץ לְמִקְוָמוֹ דְשִׁלְמִים יֵשׁ לְהַשִּׁיב מַה
לְחוּץ לְמִקְוָמוֹ דִּין הוּא שְׁמוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל שְׁהָרִי
פְסוּל וְחִמּוּר לְנוֹהֵג בְּכֹל הַזְבָּחִים תֹּאמַר כו': אֵלָא
מַאי אֵית לָךְ לְמִימַר. אִם בָּאֵת לּוֹמַר הִכֵּל
מִשְׁלָמִים לְמֹדוֹ מַה יֵשׁ לָךְ טַעַם בְּשִׁלָּא לִשְׁמֹן
הַמוֹצִיא חֲטָאת מִיְּדֵי פִיגוּל כִּי יֵשׁ לָךְ לּוֹמַר

שְלָמִים דְבַר הַפּוֹסֵל בְּהוּ כְּגוֹן חוּץ לְמִקְוָמוֹ מוֹצִיא מִיְּדֵי פִיגוּל: וְדִבֵּר הַמַּעֲכָב בְּהוּ. כְּגוֹן ד' עֲבוּדוֹת הָדָם מְבִיאִין לְיְדֵי פִיגוּל: הָכָא נִמְי. אָף חֲטָאת דְבַר הַפּוֹסֵל בְּהוּ כְּגוֹן שְׁלָא לִשְׁמֹן מוֹצִיאָה
וְדִבֵּר הַמַּעֲכָב בְּהוּ כֹל הַכְּתוּב עֲבוּדוֹת דְמָה וְטְבִילַת אֲצַבֵּעַ בְּכֻלָּא: אָף אֲנִי נִמְי. תַנְיָנָא. דְטְבִילַת אֲצַבֵּעַ מִפְּגֻלַת דִתֵּן בְּמִנְחָתוֹ כֹל הַקּוֹמֵץ בְּכֹל ד' עֲבוּדוֹת [וְאִם] חִישַׁב עַל מִנַּת לְאִכִּילָת שִׁירִים
אוֹ לְהִקְטִיר קוֹמֵץ לְמַחֵר פִיגוּל: בְּשִׁלְמֵי אֲבִיר. מִפְּגֻל דְהֵינּוּ כְּשׁוֹחֵט שְׁמוֹצִיא דָם שְׁהוּא חָלַק גְּבוּהָ מִן הַבֶּשֶׂר [וְהַבֶּשֶׂר] שִׁירִים הֵם אֵף זֶה הַפֶּרֶשׁ קוֹמֵץ מִחוּץ שִׁירִים כו' שֶׁאֵין ב' עֲבוּדוֹת
דְמִפְּגֻל מְהִיקְשָׁא דְהוּקֵשׁ מִנְחָה לִזְבֹּחַ דְכִתִּיב וְזֹאת הַתּוֹרָה וְאֲמַר לְקַמֵּן (דף צח.) דִדֵּךְ דִּיקְשָׁא מַה שְּׁלָמִים מִפְּגֻל מִתְּפַלֵּץ אֵין כֵּל מִתְּפַלֵּץ וּמִתְּפַלֵּץ: חֲתָם מְמִילָא. נִפְלַח הָדָם בְּכֹלִי הָכָא
קָא שְׁקִיל בִּידֵי רַמִּי: אֵלָא בִּין דְלֹא סָגִי יְהִיב. קוֹמֵץ לְכָלִי לְקַדְּשׁוֹ בְּתוֹכוֹ כְּדֹאמְרִין לְעֵיל (דף יא.) שְׁלָא בְכֹלִי שְׂרֵת פְסוּלָה וְאֲמַרְיִן טַעַמָא בְּמִסְכַּת סוּטָה בְּפֶרֶק שְׁנִי (דף יד.) מִיְּדֵי
דְהוּא אֲדָם לֹא אֲע"ג דְקִדְּשִׁיתָהּ סָכִין בְּצוּרָא בְּחֻמָּה הָדָר בְּעִי לְקַבֵּלָהּ וְקִדְּשִׁיהָ בְכֹלִי יִזְמַנָא אֲחֵרִיתִי קוֹמֵץ נִמְי אֲע"ג דְקִדְּשָׁה מִנְחָה כּוֹלָה בְכֹלִי בְעִי לְקַדְּשׁוֹ קוֹמֵץ יִזְמַנָא אֲחֵרִיתִי הַלֵּךְ
עֲבוּדָה חֲשׁוּבָה הִיא וּמִפְּגֻלָּה הִכִּי נִמְי בְּטְבִילַת אֲצַבֵּעַ כִּין דְלֹא סָגִי כו' הֵינּוּ הוֹלְכָה שְׁמוּלִיק הָדָם בְּאֲצַבֵּעַ לְקֶרֶב לְמִזְבֹּחַ: לְעוֹלָם דְרַמִּי לְקַבֵּלָה. הַלֵּךְ אֲתִיא בְּהִיקְשָׁא דִאִיתָקֻשׁ מִנְחָת
לְשִׁלְמִים דְהָא אִיתְרִיב קַבְלָה בְּשִׁלְמִים לְפַגֵּל כְּדֹאמְרִי לְעֵיל וּמוֹתָן כֹּלִי בְּמִנְחָה כְּקַבְלָה בְּדָם אֲבֵל טְבִילַת אֲצַבֵּעַ לֹא אִיתְרַבִּיא וְלֹא תִפְשׁוּת: לֹא מִפְּגֻלָּה. אִם טַבֵּל עַל מִנַּת לְהִקְטִיר אִימורִין
לְמַחֵר: וְלֹא מִתְּפִגְלָה. אִם שָׁחַט [או קַבֵּל] מַה לְטַבֵּל אֲצַבֵּעַ לְמַחֵר: מַאי לֹא תַנִּי. הִיא. דְמַר חִישַׁב לַה הוֹלְכָה וְמַר לֹא חִישַׁב לַה הוֹלְכָה: אֵלָא. דְכִי ע' הוֹלְכָה הִיא וְהָא דְקִתְּנִי אֵינָה מִפְּגֻלַת
רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא דְאֲמַר בְּמִתְּנִיתִן הוֹלְכָה לֹא מִפְּגֻלָּה כְּדִתֵּן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשִּׁיר בְּהוֹלֵךְ:

הגמרא מתרצת את סתירת הברייתות בענין פסול פיגול בקבלה:
אֵלָא לֹא קָשְׁיָא, הָא שְׁאֵמֵר רַבִּי עֲקִיבָא שְׁמַחֲשֵׁב פִּיגוּל לֹא פִסְלָה
בְּקִבְלָהּ, מְדוּבָר דְּאָמַר בְּשַׁעַת הַשְּׁחִיטָה, הֲרֵינִי [שׁוֹחֵט] עַל מִנְתָּ
לְקַבֵּל דְּמָה לְמַחֵר, וְהָא שְׁשֵׁנִי בְּבִרְיִיתָא שְׁמֵרִים שְׁחִיטָה וְקִבְלָהּ,
מְדוּבָר דְּאָמַר בְּשַׁעַת הַקְּבִלָה, הֲרֵינִי מְקַבֵּל דְּמָה עַל מִנְתָּ לְשִׁפּוּף
שִׁירִים לְמַחֵר, וּמִכִּיּוֹן שְׁחָשֵׁב בִּאֲחַת מֵאַרְבַּע עֲבֻדוֹת הָדָם לִשְׁפּוֹךְ
שִׁירִים לְמַחֵר, שְׁהָא 'אִכִּילַת מִזְבֵּחַ, מַחֲשַׁבְתּוּ מִפְּגֻלַת אֶת הַקֶּרֶן.
מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אָמַר לֵיהּ הֵהוּא בְּיָדָא שְׁלֵשִׁי וְכִי יִרְצָה, הַמְּקָרִיב
וְהַקְטֵרֶת אִימּוּרִין לֹא פִסְלָה בְּהוּ מִחֻשְׁבָּה וְכִפִּי שְׁשֵׁנִי לַעֲלִיל (ע"א),
וְהִתֵּן בְּבִרְיִיתָא, יָכוֹל הֵיית לִפְרֹשׁ שְׁלֹא תִהְיֶה מִחֻשְׁבָּה מוֹעֵלָת לִפְגַּל
אֵלָא בְּאִכִּילַת בָּשָׂר – כַּשְּׁחָשֵׁב לֵאכּוֹל מִבְּשַׂר הַקֶּרֶן לֵאחֲרֵי זֶמֶן
אִכִּילָתוֹ, מִיָּנִין לְרִבּוֹת שְׁמַחֲשֵׁב מִפְּגֻלַת גַּם אִם חָשֵׁב עַל שְׁפִיכַת
שִׁירִים וְהַקְטֵרֶת אִימּוּרִים לַעֲשׂוֹתָם לְמַחֵר, וְכֵל שָׁכַן אִם חָשֵׁב עַל
תַּחֲלִילַת זְרִיקַת הָדָם לַעֲשׂוֹתָהּ לְמַחֵר, תִּלְמִיד לֹאִיר (וּקְרָא י יח) וְאִם
הָאֵפֶל יֵאָבֵל מִבְּשַׂר זֶבֶח שְׁלָמִים יוֹם הַשְּׁלִישִׁי לִי יִרְצָה, הַמְּקָרִיב
אֹתוֹ לֹא יִשְׁחָב לֹו פִּגּוּל יִהְיֶה, וּמִכָּךְ שִׁכְפַּל הַכְּתוּב לִשׁוֹן אִכִּילָה
לְמַדְנוּ שֶׁשְׁפִיכַת אִכִּילוֹת הַזֶּבֶח מְדֻבָּר – שֶׁהַפֶּסֶק עוֹסֵק בְּשֵׁנִי אֹפְנִי
מַחֲשָׁבוֹת עַל אִכִּילָה לֵאחֲרֵי זִמְנָה, מַחֲשָׁבָה אֲחֶת הֵינִי כַּשְּׁחָשֵׁב עַל
אִכִּילַת אֲדָמָה – לֵאכּוֹלֵל לֵאדָמָה מִבְּשַׂר הַקֶּרֶן לֵאחֲרֵי הַזֶּמֶן, וְאֲחֶת
שְׁחָשֵׁב עַל אִכִּילַת מִזְבֵּחַ – לֵאכּוֹלֵל לְמִזְבֵּחַ מִבְּשַׂר הַקֶּרֶן הַעוֹמֵד
לִהְקַטֵּרָה אוֹ מִדְּמֹו, לֵאחֲרֵי הַזֶּמֶן שְׁצִיטָתָהּ הַתּוֹרָה, וְקִשָּׁה, שְׂדֵרֵי
הַבְּרִייתָא כֹּאן תּוֹרִים לְמִבּוֹאֵר בְּבִרְיִיתָא לַעֲלִיל שְׁבִשְׁפִיכַת שִׁירִים
לֹא פוֹסֶלֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגוּל.
 מתרצת הגמרא: **לֹא קָשְׁיָא, הָא שְׁשֵׁנִי שְׁמַחֲשֵׁב פוֹסֶלֶת בְּשִׁפְכַת**
שִׁירִים, מְדוּבָר דְּאָמַר בְּשַׁעַת זְרִיקַת הָדָם הֲרֵינִי זֹרֵק עַל מִנְתָּ
לְשִׁפּוּף שִׁירִים לְמַחֵר, וּמִכִּיּוֹן שְׁחָשֵׁב בְּשַׁעַת אֲחַת מֵעֲבֻדוֹת הָדָם
הַמַּעֲבָבוֹת כְּפָרָה, לֵאכּוֹלֵל לְמִזְבֵּחַ אֶת שִׁירֵי הָדָם לְמַחֵר, מַחֲשַׁבְתּוֹ
פּוֹסֶלֶת, וְהָא שְׁשֵׁנִי שְׁבִשְׁפִיכַת שִׁירִים וְהַקְטֵרֶת אִימּוּרִים לֹא
פּוֹסֶלֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגוּל, מְדוּבָר דְּאָמַר בְּשַׁעַת שְׁפִיכַת שִׁירִים, הֲרֵינִי
שׁוֹפֵף שִׁירִים עַל מִנְתָּ לְקַמְּרִי אִימּוּרִין לְמַחֵר, שֹׁאף שְׁחָשֵׁב
לִהְקַטֵּרֶת לֵאחֲרֵי זֶמֶן הַקְטֵרָתוֹ, אִין מַחֲשַׁבְתּוֹ מִפְּגֻלָּה, מֵאֲחֵר וְלֹא
חָשֵׁב כֵּן בְּשַׁעַת אֲחַת מִהַעֲבֻדוֹת הַמַּעֲבָבוֹת כְּפָרָה.
 הגמרא דנה במחשבת פיגול בעבודה נוספת הנעשית בחטאות
 הפנימיות: **אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרִיהַ דְּרַבִּי חֵיָא שְׁמַעְתִּי מֵרַבּוּתִי שְׁמִיכִיל**
אַצְבַּע – שֶׁאִם בְּשַׁעַת שְׁטוּבָל אֲצַבְעוּ בְּדָם הַחֲטָאֵת כְּדִי לַהֲזוֹת
מִדְּמָה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, חָשֵׁב לִהְקַטֵּר אִימּוּרִיהָ לְמַחֵר, הִרִי
מַחֲשַׁבְתּוֹ מִפְּגֻלָּה, וְדִין זֶה נִהְיָ בְּחֻשְׁבָּתָא פְּנִימִית, שְׁמִיכִין שְׁנֵאמַר בַּה
לִשׁוֹן טְבִילָה (וּקְרָא ד יח) 'שְׁטַבֵּל הַבְּהֵן אֲצַבְעוּ מִן הָדָם, לְמַדְנוּ
שְׁטַבִּילָה זֶה עֲבֻדָּה הִיא, וְלִכֵּן מַחֲשַׁבְתּוֹ פוֹסֶלֶת בַּה.
 הגמרא מקשה על דין זה: **שְׁמַעְתִּי אֵלִילָא לְדִין זֶה, אֲמַרְהָ קָמִיהַ דְּרַב**
פְּרָא, אָמַר לוֹ רַב פְּרָא, מְדוּעַ טְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה, כְּלוּם לְמַדְנוּ –
הִרִי לֹא לְמַדְנוּ לְדִינִי מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגוּל בְּכֹל הַקֶּרְבָּנוֹת אֵלָא מִשְׁלָמִים,
שְׁבָהֵם נִאֲמַר בַּתּוֹרָה דִּין פִּיגוּל, וְאִם כֵּן, מַה שְׁלָמִים – כֵּשֶׁם
שְׁבִשְׁלָמִים אִין מְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה בְּהֵן מִשּׁוּם שֶׁאִין בָּהֶם כֹּלֵל
טְבִילַת אֲצַבַּע שֶׁהֵלַל זֹרֵק אֶת הָדָם מִזְבֵּחֵהּ, אָף חֲטָאֵת אִין מְבִילַת
אַצְבַּע מִפְּגֻלָּה בְּהֵן.
 הגמרא דוחה את הקושיא: **וְכִי הֵבֵל – וְכִי כֹל דִּינִי פִיגוּל מִשְׁלָמִים**
לְמַדְנוּ וְיִידֵיהּ נִוְהַג דִּין פִּיגוּל בְּכֹל הַזֹּבָחִים רַק בְּאֹפֶן הַשִּׁיחִין גַּם
בְּשִׁלָּמִים, אִי מַה שְׁלָמִים – אִם כֵּן כֵּשֶׁם שְׁשִׁלָּמִים שַׁעֲשֵׂה אֲחַת
מֵעֲבֻדוֹת דָּמָם בַּמַּחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לְשָׂמֹ, אִין מַחֲשַׁבָּה זֶה מוֹצִיא מִיַּד
פִּיגוּל, שֶׁאִם חָשֵׁב גַּם מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגוּל בַּעֲבֻדַת דָּם אַחֲרֵת שְׁבִקְרָב,
מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה אִינֵה מוֹצִיאָה אֶת הַקֶּרֶן מִפִּיגּוּלוֹ, לִפְטוֹר
אֶת הָאוֹכֵל מִמֶּנּוּ מִכְּרַת, אָף חֲטָאֵת יִידֵיהּ דִּינָה כֵּן, שֶׁאִם עֲשֵׂה אֲחַת
מֵעֲבֻדוֹת דָּמָה שְׁלֹא לְשָׂמָה, אָף אִם יַחֲשׁוּב בְּשַׁעַת עֲבֻדָּה אַחֲרֵת
מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגוּל אִין מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה מוֹצִיא מִיַּד פִּיגּוּל וְתוֹעִיל
מַחֲשַׁבְתּוֹ לִפְגַּל בְּקֶרֶן, אָף שְׁחָשֵׁב כֵּן גַּם מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה
הַפּוֹסֶלֶת בַּחֲטָאֵת, וְהֵלַל אִי אֶפְשָׁר לומר כֵּךְ, שְׁשֵׁנִי לַחֲלֹץ (כ"ט)
שֶׁאִם שָׁחַט אֶת הַחֲטָאֵת בַּמַּחֲשַׁבְתּוֹ חוּץ לְזִמְנֹו, וְאֲחַת מִשְׁאֵר
הָעֲבֻדוֹת עֲשֵׂה בַּמַּחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה, אִין הַקֶּרֶן פִּיגּוּל.

הגמרא מבארת את הטעם בזה: **אֵלָא מַאי אִית לָךְ לְמִימָר – אֵלָא**
מַה יֵּשׁ לָךְ לומר בטעם הדין שִׁמַּחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה בַּחֲטָאֵת
מוֹצִיאָה מִיַּד פִּיגּוּל, שְׁדִין מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגּוּל בְּשֹׂאֵר הַזֹּבָחִים מְרֻבּוּאִי
דְּקָרָא קָהָתָא – מִיַּדִּיבּוּ הַפֶּסֶקִים הוּא נִלְמַד וְלֹא מִכָּךְ שְׁהוֹקִשׁוּ כֹל
הַקֶּרְבָּנוֹת לְשִׁלָּמִים, וְלִפְיָכֵךְ דִּין פִּיגּוּל אִינוֹ דוּקָא בְּאֹפֶן הַנּוּחַג
בְּשִׁלָּמִים, אֵלָא בְּכֹל קֶרֶן מַחֲשַׁבָּה הַפּוֹסֶלֶת כִּי מוֹצִיאָה מִיַּד פִּיגּוּל.
וְאִם כֵּן [הֵכָא נִמְי לַעֲנִין הָעֲבֻדוֹת שְׁמַחֲשַׁבְתּוֹ מִפְּגֻלַת בְּהֵן, מְרֻבּוּאִי
דְּקָרָא קָהָתָא וְלֹא מִשְׁלָמִים, וְלִפְיָכֵךְ בְּכֹל קֶרֶן מַחֲשַׁבָּה מִפְּגֻלַת
בַּעֲבֻדָּה הַכְּתוּבָה בּוֹ, וְאָף בַּעֲבֻדַת טְבִילַת אֲצַבַּע מַחֲשַׁבָּה מִפְּגֻלַת].
 הגמרא מביאה עוד אמוראים שעסקו בדין זה: **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן**
לֵוִי בְּעָלִיהּ זֶה שְׁמַעְתִּי שְׁמִיכִיל אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה, תְּחִי בַּה – תִּמְנָה
בַּהֲלָכָה זֶה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ, כְּלוּם – הָאִם לֹא לְמַדְנוּ פִּיגּוּל אֵלָא
מִשְׁלָמִים, וְאִם כֵּן יִנְהַג דִּין פִּיגּוּל בְּשֹׂאֵר הַקֶּרְבָּנוֹת כְּפִי שְׁנִוְהַג
בְּשִׁלָּמִים, מַה שְׁלָמִים אִין מְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה בְּהֵן, אָף חֲטָאֵת, אִין
מְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה בְּהֵן, דוּחַה הַגְּמָרָא: וְכִי הֵבֵל מִשְׁלָמִים לְמַדְנוּ,
אִי מַה שְׁלָמִים שַׁעֲשֵׂה אֲחַת מֵעֲבֻדוֹת דָּמָם בַּמַּחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לְשָׂמֹ,
אִין מַחֲשַׁבָּה זֶה מוֹצִיא מִיַּד פִּיגּוּל, אָף חֲטָאֵת שַׁעֲשֵׂה אֲחַת מֵעֲבֻדוֹת
דָּמָה שְׁלֹא לְשָׂמָה, בַּמַּחֲשַׁבָּה זֶה אִין מוֹצִיא אֶת הַקֶּרֶן מִיַּד פִּיגּוּל,
וְנֵאחֲרָה וְשֵׁנִי לַחֲלֹץ (כ"ט) שֶׁאִין הִדִּין כֵּן, עַל כִּרְחֹךְ שְׁלֹא כֹל דִּינִי
פִּיגּוּל נִלְמַדוּ מִשְׁלָמִים.
 רבי יוסי ברבי חנינא מבאר את הקושיא משלמים: **אָמַר רַבִּי יוֹסִי**
בְּרַבִּי חֲנִינָא, אִין – אִכְנִי שֶׁלֹּא שְׁהֵב מִשְׁלָמִים לְמַדְנוּ, וְאָף עַל פִּי
כֵּן מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה מוֹצִיאָה אֶת הַחֲטָאֵת מִיַּד פִּיגּוּל, וְהַטַּעַם
לָכֵךְ, הוֹאִיל וְהַחֲשָׁב בְּשַׁעַת אֲחַת מֵעֲבֻדוֹת הָדָם לֵאכּוֹל מִבְּשַׂר
הַקֶּרֶן חוּץ לְמִקְוָם – חוּץ לְמִקְוֵם שְׁצִיטָתָהּ הַתּוֹרָה לֵאכּוֹל, פִּיסֵל
בְּשִׁלָּמִים – קֶרֶן הַשְּׁלָמִים פּוֹסֵל מַחֲשַׁבְתּוֹ. וְכֵן הַחֲשָׁב שְׁלֹא
לְשָׂמֹ פִּיסֵל בְּחֻשְׁבָּתָהּ, יֵשׁ לַהֲשׁוֹת שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ זֶה לְזֶה, מַה –
כֵּשֶׁם שְׁמַחֲשַׁבְתּוֹ חוּץ לְמִקְוָם שְׁהִיא מַחֲשַׁבָּה הַפּוֹסֵל בְּשִׁלָּמִים,
מוֹצִיאָה אֶת הַקֶּרֶן מִיַּד פִּיגּוּל – שֶׁאִם אִם יַחֲשׁוּב בַּעֲבֻדָּה אַחֲרֵת
מַחֲשַׁבְתּוֹ 'חוּץ לְזִמְנֹו, אִין הַקֶּרֶן מִתְּפַגֵּל, אָף הַחֲשָׁב בִּאֲחַת
מֵעֲבֻדוֹת דָּם הַחֲטָאֵת שְׁלֹא לְשָׂמֹ, שְׁהִיא מַחֲשַׁבָּה הַפּוֹסֵל בְּחֻשְׁבָּתָהּ,
מוֹצִיאָה מִיַּד פִּיגּוּל, וְנֵאחֲרָה שְׁהֵב מִשְׁלָמִים לְמַדְנוּ, חוֹזֶרֶת הַקּוּשִׁיא
מְדוּעַ טְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלַת בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת, הֵלַל בְּשִׁלָּמִים אִין
טְבִילַת אֲצַבַּע.
 רבי ירמיה מתרץ את הקושיא: **אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה מִצְדָּה תִּכְרָא –**
תְּשׁוּבַת הַקּוּשִׁיא בְּצִדָּה נִמְצָא, שֶׁאִם תֵּאמַר שְׁהֵב מִשְׁלָמִים
לְמַדְנוּ, וְאָף עַל פִּי כֵּן מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה בַּחֲטָאֵת מוֹצִיאָה מִיַּד
פִּיגּוּל מִשּׁוּם שְׁנִלְמַדְתּוּ מַחֲשַׁבְתּוֹ חוּץ לְמִקְוָם בְּשִׁלָּמִים, יֵשׁ לַהֲשִׁיב
עַל דְּבָרֵךְ, מַה לְחוּץ לְמִקְוָם הַפּוֹסֵל בְּשִׁלָּמִים שְׁפִסּוּל חֲמוּר הוּא,
שְׁכֵּן נִוְהַג בְּכֹל הַזֹּבָחִים – שְׁכֵל הַקֶּרְבָּנוֹת נִפְסָלִים בַּמַּחֲשַׁבָּה לֵאכּוֹל
מִבְּשַׂר חוּץ לְמִקְוָם, וְלִכֵּן מִן הִדִּין שְׁתּוּרִיא מַחֲשַׁבָּה זֶה מִיַּד
פִּיגּוּל. וְכִי תֵּאמַר שִׁיחֵה הִדִּין כֵּן גַּם בְּפִסּוּל שְׁלֹא לְשָׂמֹ שְׁאִינוֹ נִוְהַג
אֵלָא בְּפִסָּה וְחֲטָאֵת בְּלָכָה, וְלֹא בְּשֹׂאֵר הַזֹּבָחִים, הֵלַל אִם לְמַדְתּוּ
מִמַּחֲשַׁבְתּוֹ פּוֹסֵל חֲמוּר מוֹצִיאָה מִיַּד פִּיגּוּל אִין לְלַמּוֹד מִשּׁוּם
לְמַחֲשַׁבְתּוֹ פּוֹסֵל קֵל, אֵלָא אִם תִּפְרֹשׁ שְׁדִינִי פִיגּוּל בְּקֶרְבָּנוֹת לְנִלְמַדִּים
מִשְׁלָמִים מַאי אִית לָךְ לְמִימָר – מַה יֵּשׁ לָךְ לומר בטעם הדין
שְׁמַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה בַּחֲטָאֵת מוֹצִיאָה מִיַּד פִּיגּוּל, בַּהֲכֵרַח
שְׁהַטַּעַם, שְׁכֵשֶׁם בְּשִׁלָּמִים דְּכָר הַפּוֹסֵל בְּהֵן – מַחֲשַׁבָּה הַפּוֹסֶלֶת
בָּהֶם מוֹצִיאָה מִיַּד פִּיגּוּל, וְכֵן דְּכָר הַמְּעַבֵּב בְּהֵן כְּגוֹן אֲרִבַּע עֲבֻדוֹת
הָדָם, מִכִּיּוֹן לִידֵי פִיגּוּל – שֶׁאִם חָשֵׁב בְּשַׁעַת אֲחַת מֵאַרְבַּע הָעֲבֻדוֹת
לֵאכּוֹל מִהַקֶּרֶן חוּץ לְזִמְנֹו, הַקֶּרֶן מִתְּפַגֵּל, הֵכָא נִמְי לְגַבִּי חֲטָאֵת,
דְּכָר הַפּוֹסֵל בַּה – מַחֲשַׁבָּה הַפּוֹסֶלֶת בַּה כְּגוֹן מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה
מוֹצִיאָה מִיַּד פִּיגּוּל, דְּדְכָר הַמְּעַבֵּב בַּה, כֹּאֲרַב עֲבֻדוֹת הָדָם וְטְבִילַת
אֲצַבַּע, מִכִּיּוֹן לִידֵי פִיגּוּל, אִם יַחֲשׁוּב בְּשַׁעַת אֲחַת מֵעֲבֻדוֹת אֵלּוּ
מַחֲשַׁבְתּוֹ 'חוּץ לְזִמְנֹו.
 רב מרי מביא ראיה שטבילת אצבע מפגלת: **אָמַר רַב מַרִּי אָף אֲנִי**
נִמְי תִּנְיָא דִּין זֶה שְׁטַבִּילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה, שְׁלַמְדְנוּ בַּמַּשְׁהָ (מְבֻרָה)
יֵה הַכֵּלֵל בְּדִינֵי פִיגּוּל בַּמְנַחוֹת, כֵּל הַקּוּמִץ בִּידוֹ מִהַמְנַחָה וְנִוְהַג
– או שְׁנוֹתֵי אֶת הַקּוּמִץ בְּכָלִי, וְהַמְלִיץ אֶת הַכֵּלִי עִם הַקּוּמִץ לְמִזְבֵּחַ

והלא פסח וחסות בפקה לא קרבו, שאין קרבים בה אלא נדרים
ונדרות בלבד, ולא קרבנות חובה כפסח וחסות. ומכיון ששתי
מחשבות אלו אין נהוגות בבמה, אפשר ללמוד מחשבת חוץ
למקומו ממחשבת שלא לשמה בל ודומה.
הגמרא מביאה מקור נוסף לפסול מחשבת חוץ למקומו לדברי רבי
שמעון: ואיבעית אימא הפישא הוא – פסול חוץ למקומו נלמד
מהדא. שנאמר בשלמים (ויקרא ז יז) 'ואם האכל יאכל מבשר זבח
שלמים ביום השלישי לא ירצה, המקריב אתו לא יחשב לו פגול
יהיה, ופסוק זה נדרש, 'שלישי' זה חוץ לזמנו – בחושב לאכול
מבשר הזבח ביום השלישי לאחר הזמן שצויה תורה לאכול.
'פיגול' [זה] חוץ למקומו – החושב לאכול מבשר הזבח חוץ למקום
שצויה תורה, אף מחשבתו פוסלת. ומכיון ששתי המחשבות
הוקשו זה לזה בפסוק אחד, למדנו שבכל מקום שנוהג פסול חוץ
לזמנו נוהג גם פסול חוץ למקומו.
רבא מביא אופנים שהחולבה נחשבת כעבודה שאי אפשר
לבטלה: אמר רבא, אם תמצא לומר שרבי שמעון סבר לה בכריה רבי
אלעזר דאמר (הלח ב) בין האולם לזמנה צפון – שהחלק הצפוני
שבעורה הנמצא בין האולם ולמזבח אף הוא קרוי 'צפון' ומותר
לשחוט בו קדשי קדשים, אין מחשבת מועלת לפסול ולפגול, בהולכת
דס חטאות הפנימיות לתוך ההיכל, אימא אם יחשוב כן משעת
כניסתו לפתח אולם ועד שיכנס לפנים ההיכל. שהולכה זו אי אפשר
לבטלה, אבל אם חשב בהולכת הדם עד האולם מכיון שאפשר
לבטלה על ידי שישמך סמוך לפתח האולם, אין מחשבתו פוסלת.
ואם תמצא לומר שרבי שמעון סבר לה כרבי יהודה, דאמר (הלח ב) (ט)
הוא עורה מקדש – רצפת העזרה מקודשת כמזבח, וראוי להקטיר
עליה קרבנות, אין מחשבת מועלת בהולכת סילוק ציבין – כשמשלך
את בויכי הלבונה מעל השלחן ומוליכם להקטירם על מזבח
החיצון אימא אם חשב כן בשעה שמוליכם מפתח היכל ולחוץ – ועד
שיגיע לציצאיה האולם, שהולכה זו אינה יכולה להתבטל. אבל
בתוך ההיכל אפשר לבטל את ההולכה, שרשאי להעמיד את
השלחן סמוך לפתח ההיכל, ולא יהיה צריך להוליך את הבזיכים
בהיכל.
ואם תמצא לומר שכבר רבי שמעון שקדושת היכל ואולם תרא הוא
– שקדושה אחת להם, אין מחשבת מועלת, אימא אם חשב בשעת
הולכת הבזיכים מתחילת עובי כותל פתח האולם ולחוץ – ועד
שיצא מחוץ לחלל הפתח. אבל בתוך האולם יכול לבטל את
ההולכה על ידי שיעמיד את השלחן סמוך לפתח, ומיד שיצא
מחלל פתח יכול להקטיר את הבזיכים על רצפת העזרה.
ואם תמצא לומר שתוף חלל הפתח של האולם, הרי הוא בלפנים –
כתוך האולם עצמו, אם כן אין מחשבת מועלת בהולכת הבזיכים,
אפילו לא בהילוך פסיעה אחת שלימה, אימא בכדי הושמט ידו –
בשעה שעומד בפתח האולם ומשיט ידו לרצפת העזרה בכדי
להקטיר שם את הבזיכים. ואם תמצא לומר שרבי שמעון סבר
שהולכה שלא ברגל – שמקרב את הקומץ או את הבזיכים למקום
הקטרות בהושטת היד, לא נשמה הולכה – אין היא נחשבת
בהולכה, מפני שאינו הולך ברגליו, אם כן אין מחשבת מועלת בלל
בהולכת הבזיכים, שאפשר לסדר את השלחן בסוף חלל פתח
האולם ולהקטיר את הבזיכים בסמוך על רצפת העזרה, והושטת
היד לרצפה שנשנית שלא ברגל אינה הולכה, ומאחר ואפשר
לבטל את ההולכה, לדברי רבי שמעון אין מפגלים בה.
הגמרא דנה האם הולכה כשרה בור: אמר ליה אבבי לאמריה דרב
חפא, פני מניה מרב חפא, הולכה בור מהו – מה דין הולכת הדם
הנעשית על ידי זר. אמר ליה רב חסדא. הולכה זו בשרה, ומקרא
מפיעני – ויש ראייה לדברי מפסוק, שנאמר (דברי הימים ב יא)
'וישחטו את הפסח ויזרקו הפהנים את הדם מן האולם מפשימים',
ומשמע בפסוק שהיו הכהנים זורקים את הדם מידיהם של הזרים
ששחטו, שהזרים חזרו ולקחו את הדם מיד הכהן המקבל
והוליכוהו לכהנים הזורקים את הדם על המזבח, ולמדנו שהולכה
כשרה בור.
רב שמעון משה על דברי רב חסדא: מתיב רב ששת מבריתא
ששנינו בה, שור, וכן אינו – כהן שמת אחד משבע קרובים, ואסור
לעבוד ביום המיתה.

שכל שאינו על מזבח החיצון – שאין דמו נזרק על המזבח החיצון
בשלמים, אין בו משום פיגול, מפני שאי אפשר ללמוד משלמים
לקרבן שאינו דומה להם.
מתרצת הגמרא: אימא הא והא – הן הברייתא שמחשבה מפגלת
בטבילת אצבע והן הברייתא שאינה מפגלת, דעת רבנן הן, ולא
נפישא הסתירה ביניהן, כאן – הברייתא ששנינו שמחשבה אינה
מפגלת, ועוסקת בחטאות החיצונות שאין מחשבה מפגלת בהן,
וכאן ששנינו שמחשבה מפגלת בחטאות הפנימיות, שבהן נאמר
חיוב טבילת אצבע, ועבודה חשובה היא, ומחשבה מפגלת בה.
מקשה הגמרא: חטאות החיצונות פשיטא שלא מועילה מחשבה
בטבילת האצבע בדמן, שהרי לא בתיב בהו 'ויטבל הכהן אצבעו
מן הדם'. מתרצת הגמרא: אצטרף התנא להשמיענו דין זה, פלגא
דעתך אמאי, הואיל וכתוב בפרשה העוסקת בדיני חטאות
החיצונות 'ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו' (שם ד כה), מלשון
ולקח' משמע שהוא בעצמו צריך לקחת את הדם, ואי אתי קוף
רמי' להו אגריה – ואם יבא קוף וישליך את הדם על ידו, פני
למישקל וימא אחריתי – צריך הכהן ליטול מהדם פעם נוספת, אם
כן פטא דתיב ויטבל דמי' – דומה הדבר כאילו נכתב בהו 'ויטבל',
ותועיל מחשבת פיגול בשעת טבילת האצבע. קא משמע לן להכי
לא בתיב בפסוק 'ויטבל' אלא 'ולקח', דמשמע הכי ומשמע הכי,
שמכך שלא נאמר בפירוש שצריך לטבול אצבעו בדם, למדנו
שהטבילת אינה עבודה חשובה לפגל בה, ומחובתו 'ולקח'
ובאצבעו' למדנו שאף בחטאות החיצונות צריכה לקחת הדם
להיות באצבעו, ואם הדם הגיע לאצבע הכהן על ידי קוף, אין
לתתו על המזבח.
שנינו במשנה שרבי שמעון מבשרי בהילוך. הגמרא דנה באלו
קרבנות מחשבה פוסלת בהילוך: אמר רבי שמעון בן לקיש אף
שמעון מכשיר בהילוך, כל זה בחטאות החיצונות, אבל
מודה רבי שמעון בהולכת חטאות הפנימיות, שאם חשב בהולכת
דמם לעשותם 'שלא לשמו' מחשבת פסולת בהו, הואיל והולכה זו
היא עבודה שאין יכול לבטלה, שאין זה ממדת דרך ארץ לשחוט
בהיכל, וצריך לשחוט את החטאת בעזרה ולהוליך דמה להיכל.
מקשה הגמרא: איך יתכן שרבי שמעון מודה בכך, והאמר רבי
שמעון (לקמן מה), שכל קרבן שאינו קרב על מזבח החיצון בשלמים,
אין חייבין עליו משום פיגול, ואם כן אף שאינו יכול לבטל את
הולכת חטאות הפנימיות, אין חייבים עליהם משום פיגול,
ומסתבר שהוא הדין שמחשבת שלא לשמו אינה פוסלת בהם.
מתרצת הגמרא: אמר רבי יוסי כרבי הניצא אר לדעת רבי שמעון
שאין חטאות הפנימיות מתפגלות לחייב כרת על אכילתן, מודה
היה לפסול – שהחטאת נפסלת מקל וחומר, ומה מחשבת שלא
לשמן שהובשרו בשלמים, ואינם נפסלים במחשבה זו, אף על פי כן
פסול בחטאת – פוסלת היא את החטאת, מחשבת 'חוץ לזמנו',
שפוסל בשלמים, אינו דין שפוסל גם בחטאות הפנימיות. ואם חשב
כן בהולכה שאי אפשר לבטלה, מחשבה פוסלת בה.
הגמרא מבררת מנין למד רבי שמעון שמחשבת חוץ למקומו
פוסלת בחטאות הפנימיות: ואיבעיתן – ומצינו לימוד שמחשבת חוץ
לזמנו פוסלת בחטאות הפנימיות, אבל עדיין קשה לדברי רבי
שמעון, מחשבת חוץ למקומו – אם חשב בשעת שחיטת חטאת
הפנימיות להקטיר אימוריהם חוץ לעזרה, מילין שמחשבה זו
פוסלת בהם, אי – אם נלמד כן ממחשבת חוץ לזמנו, ונאמר שכשם
שהיא פוסלת בפנימיות כך תפסול גם מחשבת חוץ למקומו. יש
לדחות ולומר, מה לחוץ לזמנו שכן מחשבה חמורה היא, שהרי
בקרבות הקרבים על מזבח החיצון חייבים עליה כרת, מה שאין
כן מחשבת חוץ למקומו, שאין בה חיוב כרת. ואי – ואם נלמד
משלא לשמה שאף שאינה פוסלת בשלמים פוסלת בחטאות
הפנימיות, קל וחומר שמחשבת חוץ למקומו שפוסלת בשלמים
תפסול בפנימיות, יש לדחות ולומר שדווקא מחשבת שלא לשמה
פוסלת בהם, שכן פסול זה חמור, שונה גם בפקה – בקרבן הקרב
בבמת יחיד בשעת היתר הבמות, מה שאין כן מחשבת חוץ
למקומו אינה שייכת בבמות.
מתרצת הגמרא: (חיוב) פסול שלא לשמן פטא נהג, הלא אינו נהג
אלא בפקה וחטאת, אבל שאר קרבנות אין נפסלים במחשבה זו.

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף יד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רש"י תוספות

כל קרבן שאינו על מזבח החיצון בשלמים. שלמדנו מהם פיגול לכל הזבחים אין בו משום פיגול לקמן בפרק בית שמואי (דף מג.) בחטאות החיצונות. אינה מפגלת דלא כתיב בהו וטבל אלא ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו והדיא לקחה קבלה היא ומינה יליפנן קבלה לקמן באיורו מקומן (דף מח.) איצטריבא מהו דתיבא הואיל וכתבי ולקח. דמשמע הוא בעצמו יקח: ואי אתי קוף ורמי להו איריה.

כל שאינו על מזבח החיצון בשלמים, אין בו משום פיגול. אלא, הא והא רבנן, ולא קשיא, פאן בחטאות החיצונות, פאן בחטאות הפנימיות. חטאות החיצונות, פשיטא, לא פתיב בהו 'ומבלי'. אצטריד, סלקא דעתך אמינא, הואיל וכתבי 'ולקח', ואי אתי קוף רמי להו איריה, בעי למישקל זימנא אחרית, פמאן דכתבי 'ומבלי' דמי [קא מושמע לן] להכי לא פתיב 'ומבלי' דמשמע הכי ומושמע הכי: רבי שמעון מבישיר בהילוף: אמר רבי שמעון בן לקיש, מודה רבי שמעון בהולכת חטאות הפנימיות, שמשקבה פוסלת בהו, הואיל ועבודה שאין יכול לבטלה, והאמר רבי שמעון, כל שאינו על מזבח החיצון בשלמים, אין חייבין עליו משום פיגול. אמר רבי יוסי ברבי חנינא, מודה היה לפסול מקל וחומר, ומה שלא לשמן שהוכשרו בשלמים, פסול בחטאות. חוץ לזמנו, שפוסל בשלמים, אינו דין שפסול בחטאות. ואשכחן חוץ לזמנו, חוץ למקומו מנלן. אי מחוץ לזמנו, מה לחוץ לזמנו, שכן פרת. אי משלא לשמה, שכן נזהג בפמה (חייב)

שלא לשמן כמאי נזהג, בפסח וחטאת, פסח וחטאת בפמה לא קרבו. ואיפעיית אימא, הקישא הוא, 'שלישי' זה חוץ לזמנו, 'פיגול' [זה] חוץ למקומו. אמר רבא, אם תימצי לומר, רבי שמעון סבר לה כבריה, דאמר בין האולם ולמזבח צפון, אין מחשבה מועלת בהולכת חטאות הפנימיות, אלא מפתח אולם ולפנים. ואם תמצי לומר, סבר לה ברבי יהודה, דאמר תוך עזרה מקדש אין מחשבה מועלת בהולכת סילוק זיכין, אלא מפתח היכל ולחוץ. ואם תמצי לומר, סבר קדושת היכל ואולם חדא היא, אין מחשבה מועלת אלא מפתח אולם ולחוץ. ואם תמצי לומר, תוך הפתח גלפנים אין מחשבה מועלת אפילו פסיעה אחת אלא בכדי הושטת ידו. ואם תמצי לומר, סבר, הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה, אין מחשבה מועלת כלל: אמר ליה אבוי לאמוריה דרב חסדא, בעי מיניה מרב חסדא, הולכה בור מהו. אמר ליה בשרה, ומקרא מסייעני וישתמו את הפסח ויזרקו הכהנים את הדם מידם והלויים מפשיטום'. מתיב רב ששת, זר ואונן, שיכור

אתי ולא פרכין שכן כרת דהיקשא הוא דאיתקש חוץ למקומו לחוץ לזמנו בפ' שני (לקמן דף כח.) בקרא אחרינא דאמרין אם האכל יאכל ביום השלישי זה מחשבת חוץ לזמנו לא חשב לו פיגול יהיה קרא יתירא הוא לאתויי חוץ למקומו ובין דאיתקש גמרינן מהדרינן ואין משיבין על ההיקש: אפר רבא את"ל ר' שמעון סבר לה כבריה דאמר. לקמן בפ' שני (דף כ.) בין חצוני למזבח צפון. חלק חצוני שבעזרה שבין האולם ולמזבח אע"ג דלא קרינן ביה עד ירך המזבח צפונה דהא במערבו של מזבח הוא הוי צפון לענין שחיטת קדשי קדשים: אין מחשבה מועלת בחטאות הפנימיות. אפילו לפסול: אלא מפתח האולם ולפנים. שאם חשב בהולכת הדם ממקום שחיטתו עד האולם אינה מחשבה שהרי אפשר לבטל הולכה זו לשחוט אצל פתח האולם אבל אי סבר כרבי יוסי דפליג ארדבי אלעזר בר' שמעון ואומר אין צפון אלא כנגד המזבח מקדש המזבח צפוני עד כותל העזרה צפונת היא לה עבודה שאין יכול לבטלה דהא חטאת טעונה צפון לשחיטתה דכתיב במקום אשר שחט העולה וגו' וצפון בעולה כתיב: ואת"ל ר' שמעון סבר לה כר' יהודה דאמר לקמן בפ' קדשים (דף נט.) תוך עזרה מקדש כל רצפת העזרה בין האולם ולמזבח מקדשת להקטיר חלבים כמזבח עצמו דכתיב ביום ההוא קדש המזלך את תוך החצר ותניא לקמן דרביס ככתבן דברי ר' יהודה: אין מחשבה מועלת. לר' שמעון בהולכת בזיכי לחם הפנים שהן מותרין את הלחם כדס המתיר את הבשר וכקומץ המתיר את השיריים והלחם מתגלגל במחשבת עבודת הבהיכא הואיל וזמן מתירין רבי שמעון אי כרבי יהודה סבר לה אין מחשבת הולכת מועלת בה לפסול אלא מפתח היכל ולחוץ משהגיע לפתח היכל עד שגיע לציצית אולם לרצפת העזרה שלפניו דבכל היכל לא מחגיג מחשבה שהרי כל היכל כשר להושיב שם שלחן לסדר עליו עד הפתח ואולם לן עזרה כבירא לן זמן האולם ולחוץ נמי לא מחגיג מחשבה בהולכה שהרי אפשר להקטירו על רצפת העזרה מיד אם ירצה נמצאת הולכת עד המזבח שלא לצורך: ה"ג ואת"ל סבר רבי שמעון קדושת אולם ויחיל חדא היא אין מחשבה מועלת אלא מפתח אולם ולחוץ. כלומר ה' אמות של עובי כותל פתחו של אולם דבכל חללו של אולם לא מחגיג דכפנים דמי וחוצן לפתח לא מחגיג דאפשר להקטיר שם: ואת"ל סבר לה תוך פתח האולם כלפנים אין מחשבה מועלת אפילו פסיעה שלישיה אלא בכדי הושטת ידו. עומד בפתח האולם מושיט ידו לרצפה היינו הולכה ומחגיג בה מחשבה: הכי גרסינן ואם תמצי לומר הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה אין מחשבה מועלת כלל. דהא הושטת ידו הולכה שלא ברגל היא: ויזרקו הכהנים את הדם מידם. [ומידם] של שוחטין משמע ושוחטין זרים נניחו ואשמועינן קרא שהזרים לוקחין אותו מיד המקבל ומוליכין אותו לזרוק:

שיכור

בלימוד הנגלה צריך להיות ניכר שלומד אברך חסידותי, ובלימוד החסידות צריך להיות ניכר שלומד זה שחלק לו בלימוד הנגלה כדבעי. ממכתב י"ז סיוון, תשי"ט

שיבור. פירש בקונטרס שתי וין אל משמע כן בפרק מומין אלו פסולין באדם (בכורות דף מה) אלא שיבור בשאר דברים המשברים ודלא כר' יהודה דאמר מחלי עבודה מיהו שיבור דתנן התם ודאי לא הוי שתי וין כדפרי' התם בהדי מומין דמחלי עבודה בעי למחשבה אבל שיבור דזכא פשטיה משמע שתי וין הא כדאיתא והא כדאיתא ולכולי

עלמא מחל לעבודה כדפרי' התם בפשטיות
אחולי מיהל עבודה הוא: **והא** שחיטה שאי
אפשר לבטלה וכשרה. פרש"י אלמא לא באפשר
לבטלה תלי ואת אמרת לרבנן פסול ותימה דמאי
פירכא לרבנן ודאי לא בהא תלי והא דפסלי
בהולכה משום דמקבלה ואילך מצות כהונה אלא
פריך דמכשיר לר' שמעון משום דאפשר לבטל
הא לא תלי בהא מדמכשיר וכן בשחיטה אע"ג דאי
אפשר לבטלה ובסמוך דפריך מחולקת אברים
לרבי שמעון פריך וכן דמייח' אמר ר' אלעזר
הולכה בור פסולה לרבי שמעון: **הג"ה** שחיטה
לאו עבודה היא. פירש בקונטרס מדאבשרו בה
כל הפסולים ואי אפשר לומר כן דאבשרו וז גופה
מייח' לה [הבא] ובפ"ק דמנחות (דף ה) ומיהו יש
לישב פירושו דכיון דבשום מקום לא בעי כהן
בשחיטה לאו עבודה היא ולחכי פריך עלה מפרה
והרי יעקב דארולג'ש מפרש לאו עבודה היא לפי
ששוח בחולין ובקדשים א"כ לאו מטעם עבודה
צוה המקום שחיטה ולי נראה לאו עבודה היא
מדמכשירין לקמן בפ' שני (דף כו) עמוד בדרום
והושיט ידו לצפון ושחט בקדשי קדשים ובמקבל
פסול דרשינן אותו בצפון ולא שחט בצפון אבל
מקבל בצפון ובשלמים מכשירין עומד בחוץ
והושיט ידו לפנים ושחט ואם קבל קבלתו פסולה
דרשינן בפ' כל הפסולין לקמן דף לב) בן הבקר
לפני ה' ולא שחט לפני ה' אבל קבל קבלתו
פסולה משום דכתיב לעמוד לפני ה' לשרתו
אלמא לא שירות לפני ה' ש"מ מדמכשיר דחמנא
עומד בחוץ והושיט ידו לפנים ושחט ממכל
דשחיטה לאו עבודה היא ועוד מדאמר בההיא
שמעתא בפ"ב (דף כו) נתלה ושחט שחיטתו
כשרה דשחיטה על ירך אמר רחמנא ולא שחט
על ירך (אמר רחמנא) אלמא דשחיטה לאו עבודה
היא דאי עבודה היא לא הוה מכשיר רחמנא בבי
האי עומד דהא תלי בהוה קבל אברין דקבלתו
פסולה משום דאין דרך שחיטה בכך ומדפריך רבא
ובפ' חטאת העוף (לקמן דף סח) ובפ"ק דמנחות
(דף ו) מפרה דאמר רב שחיטת פרה בור פסולה
משמע קצת כפי' הקונטרס מיהו גם לפי מה
שפירשתי יש ליישוב אבל קשה לי לפירושו דא"כ
לשמעון התימני דבעי פרק כל הפסולין לקמן דף

לב) שיהא ידיו של שחוט לפנים מן הגושט היא שחיטה עבודה: **שאני** פרה דקדשי בור
הבית היא. בפ"ק דחולין (דף יא). פירשת: **והרי'** הולכת אברים לכבש דאפשר לבטלה
פסולה בור דכתיב והקריב הכהן את הכל המזבחה ואמר מר כו' שאני הבא דגלי קרא. הקשה
ה"ר אליהו מאברוביזק הקדוש דבפ"ק דיומא (דף כו.) אברין מראצטרין למכבת כהן
בהולכת אברים לכבש פי' גופיה לא אצטרך אלא לגלות דהולכת עצים למזבח לא בעי כהן ומדאצטרך מעוט להולכת עצים א"כ סידור ב' גורי עצים בעי כהונה (בלאו קרא מטעם) וא"כ
רבי שמעון דבעי ב' כהנים התם (דף כו) לשני גורי עצים מנא ליה דהא כהן דכתב גבי הולכת אברים אצטרך לגופיה משום דאפשר לבטלה וי"ל דרבי שמעון לטעמא דאמר התם (דף מה).
העתא אליהא לא צריך למכבת ביה כהן ודכי תעלה על דעתך שור קרב למזבח ורבנן אפשר דעבדי במפוחא וא"כ רבי שמעון ע"כ שני גורי עצים בעי כהונה בלא קרא אצטרך ודכי תעלה
על דעתך כו' דכמו דלית ליה במפוחא לית ליה אפשר ליה בוריקא אבל לרבנן אית ליה בוריקא כמו דאית ליה במפוחא ובהן דגבי הולכת אברים לגופיה לא אצטרך דהא לית טעמא דאפשר
לבטלה אלא לגלות על שני גורי עצים דבעי כהונה ובפ' הקומץ רבה (מנחות דף ב.) אמר לא מלח כהן אלא זר פריך וכי תעלה על דעתך שור קרב יש לומר דאפילו לרבנן דאית ליה במפוחא
חוריקה פריך שאין יכולין למלוח בטוב על ידי וריקה: (כל זה בתג'ה דאיבעיא להו) **איבעיא** להו הולכת שלא ברגל שמה הולכת או לא. פרש"י לפסול בה מחשבה וגם בור דאי שמה
הולכת מחשבה שלא לשמו או פיגול פסולת בה ואי לא שמה הולכת אינה קרויה עבודה וגרין לחחור החורק אחרי ולעשות הולכת ברגל וגם אם עשה זו או יושב אין בכך כלום ויכול
לתקנה בבחן (בהולכת רגל) דכתיב או אם זר מוליק (בהולכת רגל) פסולה (ואינו) יכול לתקנה בבחן (לחחור ולחוליקה כהן וקאמר ת"ש וכן יושב פסול הא עומד דומיא דיושב שאינו זו ממקומו
כשר אלמא הויה הולכת ועשה עבודה בתקנה ולכך נמי כי עשה מיושב פסול דכתיב לעמוד לשרת אבל מיושב פסול לא מצי מוכח דהויה הולכת עבודה בלא דיוקא [משום] דרלמא לאו
עבודה היא ויושב פסול היינו כי לא תקנה ולא החזיר הדם לאחוריו לעשות הולכה אחרת:

שיבור ובעל מום, בקבילה בהולכה בוריקה פסול.
וכן יושב, וכן שמאל, תיובתא. והא רב חסדא, קרא
קאמר. דעבדי מעשה אצטבא. רבה ורב יוסף דאמר
תרייהו, הולכה בור, מחלוקת רבי שמעון ורבנן, רבי
שמעון דאמר עבודה שאפשר לבטלה לאו עבודה
היא, כשרה בור. לרבנן פסולה. אמר ליה אביי, והא
שחיטה דעבודה שאי אפשר לבטלה וכשרה בור.
אמר ליה, שחיטה לאו עבודה היא, ולא, והאמר רבי
זירא אמר רב, שחיטת פרה בור פסולה. ואמר רב
עלה, אלעזר וחוקה כתיב פה. שאני פרה דקדשי
בדק הבית היא. ולא כל דכן הוא, קדשי בדק הבית
הויה עבודה, קדשי מזבח לאו עבודה היא. אמר רב
שישא בריה דרב אידי, מידו דההוה אפראות נגעים
דלאו עבודה היא, ובעיא כהונה. והרי הולכת אברים
לכבש דעבודה שאפשר לבטלה היא, ופסולה בור,
דכתיב 'והקריב הכהן את הכל [והקריב] המזבחה',
ואמר מר, זו הולכת אברים לכבש. הויא דגלי, גלי.
והויא דלא גלי, לא גלי. ולא כל דכן הוא, ומה
הולכת אברים לכבש דלא מעבבא פפרה, בעיא
כהונה. הולכת דם דמעבבא פפרה [לא כל שכן]
(מביעיא), [קשיא]. איתמר [נמו], אמר עולא אמר
רבי אלעזר, הולכה בור פסולה, אפילו לרבי שמעון.
איבעיא להו, הולכה שלא ברגל שמה הולכה או לא
שמה הולכה. תא שמע וכן יושב וכן שמאל פסול.
הא עומד, דומיא דיושב כשר. דלמא יושב דקשיין
מישא. עומד דומיא דיושב, דנייד פורתא. תא שמע,
שחט ישראל וקבל הכהן, נתנו לחבירו וחבירו לחבירו.
התם נמי דניידו פורתא, וימא קא מישמע לו, 'ברוב עם
הדרת מלך'. תא שמע, קבל הכשר ונתן לפסול, תיור
לכשר. אימא, יחזור הכשר ויקבלה. איתמר, אמר עולא
אמר רבי יוחנן, הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה.
אפשר

המזבח וזה לא ישיטנה לו אלא דמעשה אצטבא בעלמא עבדי: **אימא** יחזור כשר. לצד
המזבח ויקבלנו יטלנו מיד הפסול דהולכת כשר קמא כשרה: **לא שמה הולכת.** ואינה
כשרה להחליכה כן ואין מחשבה מפגלת בה.

אפשר

אפשר
כשרה להחליכה כן ואין מחשבה מפגלת בה.
הולכה

שיבור. היינו שתי וין. מעשה אצטבא. עומדין במקומו חור אצל הכהן המקבל והכהן
נותנו לו ואחור עד שבא חורק ונטלו מידו ואין חור מקרבן לצד המזבח לא בהולכת
רגל ולא בהושטת יד אלא כאצטבא זו שמניחין כלי עליה: **והא שחיטה כו'.** אלמא טעם
לא בהא תלי וליכא למיפשט לרבנן דמשום דסבירא להו דהולכה אי אפשר לבטל א"כ
בשחיטה דאי אפשר לבטל תיפסל בור והא
שחיטה בור כשרה: **ושאני שחיטה לאו עבודה**
היא. מדאבשרו בה כל הפסולים אבל מידו
דהוי עבודה ואי אפשר לבטלה פסול בור: **ואמר**
רב עולה. לפרושי למלתיה מאי טעם פסולה
דכתיב בשחיטה ונתתם אותה אל אלעזר
הכהן ושחט וכתבי בה בפרה חוקה וכל היכא
דכתיב חוקה עובא: **שאני פרה.** וחילוק טעם זה
אינו מטעם עבודה דהא אינה קדושת מזבח
אלא קדושת דמים בעלמא כקדשי בור הבית
ועל כרחך טעם הפסול בה לאו משום תורת
עבודה אלא גזירת הכתוב בעלמא היא אבל
בקדשי מזבח דשייכי בהן עבודות לא חשיבא
להיות עבודה: הולכת אברים אפשר לבטלה.
שאם רצה מפשט ומנתח אצל המזבח: **הויא**
דגלי גלי. הולכת אברים דגלי בהן כהן בעינן כהן
אבל הולכת הדם דלא גלי בהן כהן לרבי שמעון
דאפשר לבטלה לא בעי כהן: **אפילו לר' שמעון.**
דאע"ג דאמר ר' שמעון לא פסל בה מחשבה
משום דאין היתר הקרבן תלוי בה ולא קרינא בה
דברים המביאים לידי אכילה אבל עבודה הוי
ליפסול בור. שמה הולכה. ופסלה בה מחשבה
לרבנן או אם עשה זר פסולה: **או לא שמה**
הולכה. ולא פסלה מחשבה: וכן כהן יושב. קתני
דפסול בהולכה ודא עומד [דאנו מוליק אלא
בהושטת יד דומיא דיושב כשר אלמא שמה
הולכה: דשייף מישא. שמגרר עצמו לצד המזבח
שייף משפשו בקרקע שייף מגרר כמו שייף ליה
מישטא (שבת דף י) שף אחת ובעוט שתיים
(מנחות דף עו). פדייד דכחותה דוק מיניה
בעומד דכשרה דנייד פורתא בשפשו רגליה:
ת"ש דתנן בסדר הפסח שחט ישראל כו'. כן היה
דרכן לעשות: נתנו לחבירו. דקתני התם הכותים
עומדים שורות שורות: יחזור לכשר. שנתנו לו
ואשמעין רהיבי בה חזאי לא מפיסל במאי
דאפסקיה פסול ואשמעין בה דהולכת לו
שעשה הכשר שלא ברגל שהושיט לפסול
שוהיה עומד בצד המזבח לא נעשית בהכשר
ולא שמה הולכה דקתני יחזירנה למי שנתנה לו
ואי הולכה שלא ברגל שמה הולכה אמאי
יחזירנה לאחור יבא כשר ויטלנה מידו לצד
המזבח וזה לא ישיטנה לו אלא דמעשה אצטבא בעלמא עבדי: **אימא** יחזור כשר. לצד
המזבח ויקבלנו יטלנו מיד הפסול דהולכת כשר קמא כשרה: **לא שמה הולכת.** ואינה
כשרה להחליכה כן ואין מחשבה מפגלת בה.

וכן כהן שיביר – ששתה יין, ובעל מום ו-או בעל מום, בקבלה
 בחולקה בקריקה פסול – אם קבלו את הדם או הוליקוהו למזבח או
 זרקוהו על המזבח, עבודתם פסולה, וכן כהן היושב בשעת
 העבודה, וכן העובד ביד שמואל, עבודתם פסולה. ומבחינת זו
 הפוסלת זר להולכה, קשה על דברי רב חסדא שהכשיר הולכה
 בור. מסיקה הגמרא: תיובתא – אכן יש מכאן פירכא על דברי רב
 חסדא.
 הגמרא מבררת כיצד יתכן שדברי רב חסדא ידחו מהלכה. מקשה
 הגמרא: והא רב חסדא לא חידש דין מסברא שיש להקשות עליו
 מבחינתא, אלא קרא קאמר – למד דבריו מפסוק, ואיך שייך
 להקשות על כך מבחינתא. מתרצת הגמרא: הפסוק מדבר דעביד
 מעשה אצטמא – שהור שימש במקום שמניחים עליו דברים.
 כלומר, שהזרים עמדו בסמוך לכהנים שקיבלו את הדם, והכהן
 נתן לזר את הכלי עם הדם, והזר אחזו בידו עד שבא הכהן הזורק
 ונטלו ממנו, והזר לא קרב את הדם למזבח לא בהולכה ולא
 בהושטת יד.
 הגמרא דנה האם פסול הולכה בזר תלוי במחלוקת חכמים ורבי
 שמעון במשנתיה: רבה ורב יוסף דאמרי תרין, הולכה בזר אם
 פוסלת את העבודה, או לא, תלוי במחלוקת רבי שמעון ורבנן,
 שלפי רבי שמעון דאמר שעבודה שאפשר לבטלה לאו עבודה היא,
 ואין מחשבה מועילה בה, הולכה בשירה בזר. אולם לרבנן
 הסוברים, שהולכה היא עבודה שאי אפשר לבטלה ומחשבה
 פוסלת בה, הולכה בזר פסולה.
 אביי מקשה על דין זה: אמר ליה אמי, וכי פסול עבודה בזר תלוי
 בכך שתהיה זו עבודה שאי אפשר לבטלה, והא שחיטה דעבודה
 שאי אפשר לבטלה, ואף על פי כן בשירה בזר, ומאחר ולדברי
 חכמים מצאנו עבודה שאי אפשר לבטלה וכשרה בזר, גם בהולכה
 יתכן לומר כן, וקשה על רבה ורב יוסף שאמרו שלדברי חכמים זר
 פסול להוליך מפני שאי אפשר לבטלה.
 מתרצת הגמרא: אמר ליה, אין להביא ראיה משחיטה שגם עבודה
 שאי אפשר לבטלה אפשר להכשירה בזר, מפני ששחיטה לאו
 עבודה היא – אינה נחשבת כעבודה, שהרי כל הפסולים כשרים
 לשחוט. אבל הולכה הנחשבת לעבודה ולדברי חכמים אי אפשר
 לבטלה. פסולה בזר.
 מקשה הגמרא: ולא – וכי שחיטה אינה עבודה, והאמר רבי ירמיה
 אמר רב שחיטת פרה אדומה הנעשית בזר פסולה. ואמר רב עקיבא –
 רב פירש את דבריו שטעם הפסול מפני שאליעזר וחוקה כתיב בה –
 כותבם בפרשת פרה אדומה שאלעזר הכהן מצווה לשחטה, וכן
 נאמר בה זאת חקת התורה (במדבר יב ט), ולשון 'חוקה' בא ללמדנו
 שכל הנאמר בפרה מעכב. ומאחר שמצאנו שבפרה אדומה לא
 התירה התורה שפסולים ישחטוה, אם כן מוכח שגם שחיטה היא
 עבודה.
 מתרצת הגמרא: שאני פרה – שונה הפרה משאר הקרבנות, דקדשי
 דקרבן הניתי היא – שיש בה קדושת דמים בלבד ולא קדושת הגוף,
 וכמו בשאר דברים שהוקדשו לבדק הבית, וכיון שאין שייך בקדשי
 בדיק הבית 'עבודה', על כרחך שזה שהצריכה התורה שדווקא כהן
 ישחט את הפרה, גזירת הכתוב היא, ואין ללמוד ממנה לשאר
 קרבנות שיש בהם 'עבודה'.
 הגמרא דוחה תירוצו זה: ולא כל דבן הוא – וכי אין זה 'כל שכן',
 שאם בקדשי דקרבן הניתי שחיטה הווי עבודה, וכי יתכן שבקדשי
 מוקדש שקדושתם חמורה מקדשי בדיק הבית, שחיטתם לאו עבודה
 היא, כל שכן שגם בהם השחיטה עבודה. וחזרת הקושיא על דברי
 רבה ורב יוסף שאמרו שכל עבודה שאי אפשר לבטלה פסולה
 בזר, שהלא שחיטה היא עבודה ואי אפשר לבטלה, וכשרה בזר.
 הגמרא מיישבת את התירוצו: אמר רב שישא בריה דרב אידי אכן
 הדין כדברי רבה ורב יוסף, ושחיטה כשרה בזר מפני שאינה
 עבודה. וגם שחיטת פרה אינה עבודה, וזה שצריך כהן לשחיתה,
 מיד דתהו אפראות נגעים – הוא בדומה לראיית הנגעים, דלא

עבודה היא ובענין כהונה – שאינה עבודה וצריך כהן שיראה אם
 הנגעים טהורים או טמאים. והוא הדין בפרה שצויתה התורה
 שכהן ישחטה, אין זה מפני שנחשבת כעבודה, ואין ללמוד מפרה
 לשאר הקרבנות שתחשב שחיטתם כעבודה.
 הגמרא מקשה על דברי רבה ורב יוסף שעבודה שאפשר לבטלה
 כשרה בזר. מקשה הגמרא: והרי הולכת אברים לבכש – הולכת
 אברי העולה לבכש המזבח על מנת להקטירם, דעבודה שאפשר
 לבטלה היא שאם ירצה יפשיט וינתח את העולה בסמוך למזבח,
 ואף על פי כן פסולה בזר, דכתיב (ויקרא יא ט) 'והקריב הכהן את הכל
 [והקטיר] המזבח, ואמר מר, הקרבה זו היא הולכת אברים לבכש'.
 מתרצת הגמרא: היכא דגלי – במקום שגילה הכתוב שצריך כהן,
 גלי ואכן צריך כהן, והיכא דלא גלי – אבל במקום שלא גילה
 הפסוק, לא גלי ואין לנו לחדש כן מדעתנו, ולכן רק בהולכת
 אברים שגילתה התורה שהכהן מצווה להוליך, אם יעשה זר
 עבודת פסולה. אבל בהולכת הדם שלא גילתה התורה שצריך
 כהן, לדברי רבי שמעון כשרה היא בזר.
 שואלת הגמרא: ולא כל דבן הוא – וכי אין זה כל שכן, ומה הולכת
 אברים לבכש ולא מעקבא בפרה בענין כהונה – שאם הולכת
 אברים לבכש שאינה מעכבת את הכפרה צריכה כהן שיעשה,
 הולכת דם דמעקבא בפרה [לא כל שכן] שתהיה צריכה להעשות
 על ידי כהן, אף לדעת רבי שמעון הסובר שהיא עבודה שאפשר
 לבטלה. וקשה, מדוע אמרו רבה ורב יוסף שדברי רבי שמעון
 הולכת הדם הואיל ואפשר לבטלה, כשרה בזר. מסיקה הגמרא:
 (מביעניא) [קשיא] – אכן קשה הדבר.
 הגמרא מביאה דעה נוספת שאף לדברי רבי שמעון הולכה בזר
 פסולה: איתמר [נמי], אמר עולא אמר רבי אליעזר הולכה בזר פסולה
 אפילו לרבי שמעון שאמר שאין מחשבה פוסלת בהולכה מפני
 שאפשר לבטלה, אולם עבודה היא ואם יעשה זר, תפסל.
 הגמרא דנה האם הולכה שנעשית שלא ברגל שמה הולכה:
 איבעניא להו, הולכה שלא ברגל – המוליך את הדם למזבח שלא
 ברגליו אלא בהושטת ידו, שמה הולכה – האם נחשב הדבר
 כעבודת הולכה זר פסול לעשותה, וכן אם יחשוב בה מחשבת
 פסול יפסל הקרבן, או לא שמה הולכה, ואין מחשבה פוסלת בה.
 הגמרא מביאה ראיה לפשוט ספק זה: תא שמע, שנינו בברייתא
 וכן יושב וכן שמואל, פסול. ומלשון הברייתא שפסלה דווקא יושב
 שדרכו להעביר חפץ לחבירו על ידי הושטת ידו, יש לדייק תא
 עומד דומיא דיושב – שאם הכהן עמד בשעת ההולכה, אלא
 שהוליך בדומה להולכה הנעשית בישיבה, שהושיט את החפץ
 לחבירו בידו, הקרבן כשר.
 הגמרא דוחה את הראיה: דלמא יושב שהולכתו פסולה, הרי זה
 באופן דקשיא מיישא – שיושב וגורר עצמו לעבר המזבח,
 וההולכה פסולה מפני שנעשית בישיבה, ומה שיש לדייק שאם
 עומד דומיא דיושב הקרבן כשר, הרי זה באופן דנדי פורקא – שנוע
 מעט ברגליו לכיוון המזבח על ידי שמשפשף רגליו בקרקע.
 הגמרא מביאה ראיה נוספת לפשוט את הספק: תא שמע
 מהמשנה העוסקת בסדר הקרבת קרבן פסח, שמה ישראאל את
 הפסח וקבל בהן את דמו בבוקר, והיו הכהנים עומדים שורות
 שורות ובידיהם בזיכ כסף ובזיכ זהב, והכהן שקיבל את הדם
 נתנו לחבירו שעמד בסמוך לו בהמשך השורה, ונתנו לחבירו
 עד שהיה מגיע הדם למזבח. ומאחר שהיו עומדים זה בצד זה
 לא היה הכהן צריך להלך ברגליו בכדי להעביר את הבוקר
 לחבירו, אלא עשה כן בהושטת ידו, ולמדנו מכך שגם הולכה
 שלא ברגל כשרה.
 הגמרא דוחה את הראיה: תהם נמי דנדי פורקא – גם שם יש
 לומר, שהכהן שהושיט את הבוקר לחבירו זז מעט ברגליו, ונעשתה
 ההולכה ברגל.
 שואלת הגמרא: ומאחר שהיו הכהנים מוליכים את הבזיכים
 ברגליהם מאי קא משמע לן התנא שטרח בביאור סדר ההולכה.

עבודה היא. מפרשת הגמרא: בהולכה רבתי – בהולכה גדולה, כששחט רחוק מהמזבח, ומוליך את הכלי עם הדם ברגליו, כולו עלמא לא פליגי – לא נחלקו רבי שמעון וחכמים דפסולה. כי פליגי בהולכה וזוהרי – ונחלקו בהולכה קטנה, כששחט בצד המזבח ומושיט בידו את הכלי עם הדם כדי לזרוק ממנו על המזבח, לדברי רבי שמעון לא פסלה מחשבה, ולחכמים פסלה.

הגמרא מקשה שאי אפשר לפרש כך את מחלוקתם: מן חבזי עלה במערבא – שחקו על שמועה זו מחשבה פוסלת בה. ואי בתי דנפק בידו שמעון אין מחשבה פוסלת בה, גס כשאי אפשר לבטלה, קשה, אלא חטאת העוף דפסולה בה מחשבה בשעת הזאת דמה, לרבי שמעון היכי משפחת לה – היכן מוצא אתה שמחשבה תפסול בהזאתה. אי דחשיב עלה מקמי דליפוק דם – אם נאמר שחשב קודם שיצא דם, בשעה שמעלה ומוריד את העוף בבח כדי להוות מדמו, לא פליג, שהרי היא הולכה מועטת בידו, ולדברי רבי שמעון אין מחשבה פוסלת בה. ואי בתי דנפק בידו – ואם נאמר שמחשבה פוסלת לאחר שהדם יצא מהצואר, הלא כבר איתעבידא ליה מצותו – נעשתה מצותו, שהגמרא הבינה כעת שמיד ביציאת הדם אף קודם שהגיע למזבח נסתיימה עבודת ההזאה, ושוב אין מחשבה פוסלת.

הגמרא מתרצת קושיא זו: מאי קושיא שנתקשו בה במערבא, דלמא – שמה מחשבה פוסלת בחטאת העוף, מדפרישי ועד דמקמי למפוח – משעה שזרם פורש מהעוף עד הגעתו למזבח, שבשעה זו נסתיימה ההולכה ומתחילה ההזאה, ואין היא נשלמת עד שיגיע הדם למזבח, ובשעה זו נפסלה החטאת במחשבה.

הגמרא מביאה ראיה לכך: דהא בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זורא, אם היה מזה על המזבח מדם חטאת העוף, ונקמעה ידו של מזה עד שלא הגיע דם לאויר המזבח – ולפני שהגיע הדם לאויר המזבח נקטעה ידו של המזה, ונעשה בעל מום, מהו – מה דין ההזאה, האם גמר העבודה היה בהגעת הדם למזבח, והעבודה פסולה מפני סופה נעשה בעל מום. או שמיד שיצא הדם מהעוף נגמרה העבודה, וכן כשר עשאה. ואמר ליה רבי זירא לרבי ירמיה, שהזאה זו [פסולה. מאי טעמא], משום שלמדנו מהפסוקים המבארים דין חטאות הפנימיות ש'הזה' [ונתן] בעינו – שההזאה נמשכת עד שינתן הדם על גבי המזבח. שנאמר לגבי פר כהן משיח (ויקרא ד טו) – ויטבל הכהן את אצבעו בדם והזה מן הדם שבע פעמים לפני ה' את פני פרכת הקדש. ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים וגו'. ומכך שההזאה והנתינה נכתבו בסמיכות, למדנו משם שנתנת הדם בחטאות הפנימיות נשלמת בהגיע הדם למזבח, אף חטאת העוף שנכתב בה 'וזהו', הזאת דמה נשלמת בהגעת הדם למזבח. ומעתה לא מובן מדוע שחקו במערבא שאין להעמיד שרבי שמעון סובר שאין מחשבה פוסלת בהולכה הנעשית ביד, והרי אף לדבריו מחשבה פוסלת בהזאה משעה שיצא הדם ועד שיגיע למזבח.

הגמרא מבארת את הקושיא שהקשו במערבא: כי אתו – (כשבאון) רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אחי הנינו חוכא – שהשחקו של אמוראי ארץ ישראל היה משום שאין להעמיד את מחלוקת חכמים ורבי שמעון ב'הולכה מועטת', וכי בהולכה רבתי – במקום שהכהן צריך להוליך את הדם ברגליו מרחק גדול לא פליגי חכמים ורבי שמעון, והא כי פליגי במשנתנו בהולכה רבתי פליגי – בהולכה גדולה נחלקו, שרבי שמעון סובר שאין מחשבה פוסלת בהולכה ממקום השחיטה ועד המזבח, כיון שהיה יכול לשחוט בסמוך למזבח ולבטל את ההולכה. ולחכמים גם בזה מחשבה פוסלת מפני שסוף שחט בריחוק מהמזבח והיה מוכרח להוליך את הדם ברגליו.

הגמרא מבארת את מחלוקת רבי שמעון וחכמים: אלא בהכרח שבהולכה וזוהרי – בהולכה קטנה ששחט בצד המזבח וזרק את הדם בסמוך לו, כולו עלמא לא פליגי – בין חכמים ובין רבי שמעון מודים, דלא פסלה מחשבה, שאין זו 'הולכה' אלא מצורך הזריקה

הגמרא דנה האם אפשר לתקן הולכה שנעשתה שלא ברגל. שואלת הגמרא: אפשר לתקונה – אפשר לתקן הולכה שלא ברגל, על ידי שיחזיר את הכלי עם הדם לאחוריו, ויחזור ויוליך ברגליו, או לא אפשר לתקונה, והקרבן פסול.

תא שמע רביה מהמשנה שהובאה לעיל, שאם קבל הקשר ונתן לפסול, יחזיר לבשר, ומוכח שאפשר לתקנה על ידי שיחזיר לבשר ויחזור ויוליכו ברגליו. ונתי נמי – ואף אם נפרש את המשנה כגמרא שהובאה לעיל (ד) יחזור לבשר ויקבלנו, ואין צריך להחזיר את הכלי למקומו הראשון, כל שכן שאין כאן ספק, שהרי לגירסא זו מוכח שהולכה שלא ברגל שמה הולכה, ואין צריך לתקנה. אמנם אי קלקא דעתך לא אפשר לתקונה, ונגרס במשנה שאם קיבל הפסול יחזיר לבשר, אם כן יקשה איך מועיל להחזיר את הדם לבשר, הלא איפסלא לה – כבר נפסלה ההולכה שנעשתה בהושתת היד, ושוב אי אפשר לתקנה.

הגמרא דוחה את הראיה: מי סביר – האם אתה סבור דקאי ור נמי – שחזר עומד כלפי פנים לצד המזבח, והכהן שהושיט לו את הדם קרבו למזבח. לא – אין זה כך, אלא דקאי ור גמא – הזר עומד כלפי חוץ וכשמושיט לו הכהן את הדם, מרחיקו מהמזבח, ואין זו הולכה כלל, ואין שייך לפסולה משום הולכה שלא ברגל.

הגמרא מביאה מימרא נוספת של רבי יוחנן לגבי הולכה שלא ברגל: איתמר, אמר עולא אמר רבי יוחנן הולכה שלא ברגל פסולה, ואפילו אם עשאה כהן הדם נפסל. ומדברי רבי יוחנן שהולכה זו פוסלת את הדם, אלמא לא אפשר לתקונה – הרי שאי אפשר לתקנה.

רב נחמן מקשה על דברי רבי יוחנן: איתביה רב נחמן לעולא, כיצד אמר רבי יוחנן שהולכה שלא ברגל פסולה, והלא גנינו (לב) שאם לאחר שקיבל את הדם מצואר הבהמה לתוך כלי, נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו, הדם בשר לזריקה. ומכיון שדרך הדם הנשפך להתפשט על הרצפה לכל צד, נמצא שדם זה נתקרב למזבח בלא הולכה ברגל, ולמדנו שכל ידי שהכהן אוספו ומוליכו ברגליו מתקיימת בו הולכה כדינה. וקשה, שלדברי רבי יוחנן הלא אי אפשר לתקן הולכה זו.

מתרצת הגמרא: הקא במאי עסקינו, בשיצא הדם לחוץ ונתרחק מהמזבח, ואין בזה משום הולכה. תמיהה הגמרא: וכי יתכן שדם שנשפך, לברא נפיק לגוי לא עייל – יצא לצד חוץ ולא יכנס לפנים. מיישבת הגמרא: מדובר במשנה שהדם נשפך במקום מדרון ששיפועו לצד הרחוק מהמזבח, והדם אינו מתקרב למזבח. איבעית איתמר, מדובר שהדם נפל בגומא ואינו מתפשט כלל לצדדים. ואיבעית איתמר, במקמיא – בדם עבה שעומד לקרוש, שאינו מתפשט לצדדים.

מקשה הגמרא: ואיכפל תנא לאשמועינן כל הני – וכי טרח התנא להשמיענו דין נשפך הדם באופנים אלו שאינם מצויים. ועוד יש להקשות, איתני פירקין – עד ששנה התנא בפרק הבא (להלן) (כה) שאם נשפך הדם מצואר הבהמה על הרצפה ואספו לתוך כלי, פסול לזריקה, הלא התנא היה יכול ליפלוז ברייה – לחלק גם בדין שלו. ולומר במשנה בפרק שלישי, כמה דברים אמורים שדם שנשפך מהכלי כשר, בשיצא לחוץ, אכל אם נכנס לפנים – לכיוון המזבח, אפילו אם יחזור ויאספנו, פסול לזריקה, שכניסתו לצד פנים היה היא הולכה שלא ברגל ואי אפשר לתקנה. ומכך שלא שנה התנא לחילוק זה, משמע שרק דם שנשפך מצואר הבהמה פסול, אבל אכל נשפך מהכלי, אף שנתקרב מעצמו לגבי המזבח, יכול הכהן לאוספו ולחזור ולהוליכו. מסיקה הגמרא: אכן יש מכאן תיובתא עד דברי עולא משמו של רבי יוחנן שאי אפשר לתקן הולכה שלא ברגל.

הגמרא מביאה מחלוקת תנאים בדין הולכה שלא ברגל: איתמר, הולכה שלא ברגל אם נחשבת כעבודה, היא מולוקת רבי שמעון ורבנן במשנתנו. לדעת רבי שמעון שאין מחשבה פוסלת בה, אין היא נחשבת לעבודה, ולחכמים שאמרו שמחשבה פוסלת בה,

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף טו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רלא רש"י

אפשר לתקנה. בין שעשאה בזן בין שעשאה בזן אמרין דאין הולכה ופסולת דהא נעשית שלא בהלכתה מידו יש לה תקנה להחזירה לאחוריה ולחזור להולך ברגל או אין לה תקנה. ויחיר לבשר. אלמא אפשר לתקנה: ונהי נמי ב', כלומר ואי נמי מפרשת לה דבכשר ראשון ויחזירין לצד המזבח קאמר וכל שכן דשמעת דהולכת כשר קמא דהואי שלא

ברגל כשרה היא מכל מקום שימ כשרה ע"י תקנה. איפסלא. בהולכת כשר ראשונה. מי כבדת דקאי זר גואי. לצד המזבח שהקריב הראשון בהושטתו לצד המזבח: דקאי זר כראי. וכשר שהושיטה לו הדיקה מן המזבח הלכך לאו הולכה הואי לפסול וכי פשטינן יחזור כשר ויטלטו חור מעשה איצטבא הוא דעבד דליכא הושתת יד החזקתו למזבח: פסלה. ואפילו עשאה כן פסולת הדם והואי דפסוהי ברניני וברשניני: נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר. והואיל ונתקבל בכלי משנה היא בפ' שלישי בכל הפסולים קסיד' כשנשפך ונתפשט ברצפה נתקרב לצד המזבח וקטני כשר ונהי נמי אמרת דצריך להחזירו לאחוריו ולחזור ולהולך ברגל מימ בתקנתא סגי לה: כשיצא לחוץ. כשנשפך לא נתפשט לצד המזבח אלא נתפשט לחלץ מן המזבח ונתרחק: ופרכינן לבראי נפיק לגואי לא עייל. בתמיה וכי אפשר לדם צלול שישפך ולא יתפשט לכל צדדין: במקום מדרון. ומשופע חוץ למזבח: בגומא. שעומד במקומו ולא נתפשט: ואי נמי כסמיכא. דם עבה וקדוב לקרשו: באיך פירקין. בפ' שני: נשפך על הרצפה. מצואר בהמה ולא נתקבל בכלי לפלוני ברירה. בההיא דפרק שלישי דאירי בקבלת כלי נפלוג בה חילוק לפסול שפעמים שאף מן הכלי לרצפה פסול אלא מולא אשכח פסול אלא מצואר בהמה שימ נשפך מן הכלי לא שנה נפק לבראי וליש עייל לגואי כשר: תיובתא. דעולא: מחלוקת ר' שמעון ורבנן. דמתני' היא אי הוה עבודה לא אי לרבי שמעון לא הוה עבודה דהא קתני מתני' ר' שמעון מכשיר בהדילוק דלא פסל בה מחשבה בהולכה שלא ברגל ומשום דלאו הולכה היא: בהולכה רבתי ב'. מסקנא היא מליתא דקמפרש ואומר דכי פליגי ר"ש ורבנן (בהולכה וזותרת) ובהולכה וזותרת פליגי ששחט בצד המזבח ורק דהיינו שלא ברגל אבל בהולכה רבתי דהיינו ברגל לא פליגי ולקמן מותיב לה ממונתינן דשמעין מניה דבשחוט נמי

הולכה שלא ברגל מחלוקת ר"ש ורבנן. יש מפרש פירוש אחר אבל פירוש הקונטרס עיקר: **חמאת** העוף דפסלה (והוא) היכי משכחת לה. כיון דמכשיר ר"ש בהולכה שלא ברגל אלא דהאי אפכא מסתברא ותלוי הדבר באפשר לבטלה דרחוק מן המזבח הולכה זו ואפשר לבטלה דהאי בעי הוה שחט בצד המזבח ולא פסלה בה מחשב' אבל שחט קרוב למזבח דהולכה זו של הושתת יד לא אפשר לבטלה פסלה בה מחשבה ולחכי בחטאת העוף פסלה מחשבה בהווא מוכי נפיק עד דמטא למזבח דלא אפשר לבטל דבר זה אבל לאידך דלא תליא באפשר ולא אפשר אלא הולכה שלא ברגל לא חשיבא והוי כאילו איתעביד אם כן בחטאת העוף נמי כאילו אתעביד מצותו ומשני דרחמנא מחשבה זו מחשבה שלמה. בריך: **אלא** חטאת העוף דפסלה בה מחשבה היכי משכחת לה. אי אמרת בשלמא בהולכה (שלא ברגל) פליגי אבל בוותרת דלא אפשר לבטלה פסלה מחשבה משכחת לה מימקי דהיפוק דם משום דדם הנתן במוצא נהנון בכלי שרת ולא דמי לבעי דרבי אבין בריש דם חטאת (לקמן) דף (צב) דאיבעיא ליה אי צואר ככלי שרת אי לא אבל אי בוותרת לא פסלה לר' שמעון היכי משכחת לה אבל מכל זיקקא דעלמא לא קשיא ליה אי מימקי דליפוק דם מן הכלי לאו כלום הוא ואי בתר דנפק הא איתעביד ליה מצותו משום ודוממפרש) ליה עד דמטא לא איתעביד מצותו אבל בהווא סודא דלא צריך מזבח מידי דהוה אחווא דפרותי ובין הבדרי הדווא הואא אע"פ שולח נגע. דהיינו:

הדרן עלך כל הזבחים

בְּעֵא מִיָּנִיה רַבִּי יִרְמְיָה מֵרַבִּי יוֹרָא, הִיָּה מִזֶּה וְנִקְמָעָה יָדוֹ שֶׁל מִזֶּה עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ דָּם לְאִוִּיר הַמִּזְבֵּחַ, מֵהוּ. וְאָמַר לִיה [פְּסוּלָה. מֵאִי טַעְמָא], 'וְהָיָה' 'וְנָתַן' בְּעֵינָי. כִּי אָחֻז רַב פָּאָר וְרַב הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ מִבֵּי רַב, אָמְרִי חֵינּוּ חוֹכָא. וּבַהוּלָכָה רַבְתִּי לֹא פְּלִיגִי, וְהָא כִּי פְּלִיגִי, בַּהוּלָכָה רַבְתִּי פְּלִיגִי. אֵלֹא בַּהוּלָכָה וּזְוֹרְתִי, כּוּלִי עֲלֵמָא לֹא פְּלִיגִי, דְּלֹא פְּסוּלָה. כִּי פְּלִיגִי, בַּהוּלָכָה רַבְתִּי. הוֹלִיכּוֹ זֶר וְהַחֲזִירוֹ בֵּהֶן וְחֹזֵר וְהוֹלִיכּוֹ, פְּלִיגִי בֵּה גְּנִי רַבִּי חִיָּא וְרַבִּי יִצְחָי, חַד אָמַר כְּשֶׁר וְחַד אָמַר פְּסוּל. מִר כֶּבֶר אֲפֻשֶׁר לְתַקְנוּהָ, וְמִר כֶּבֶר לֹא אֲפֻשֶׁר לְתַקְנוּהָ. הוֹלִיכּוֹ בֵּהֶן וְהַחֲזִירוֹ וְחֹזֵר וְהוֹלִיכּוֹ זֶר, אָמַר רַב שִׁמְיִ בֶּר אֲשֵׁי, לְרַבְרִי הַמְכַשִּׁיר פְּסוּל, לְרַבְרִי הַפּוֹסֵל מְכַשִּׁיר. רָבָא אָמַר, אֶף לְרַבְרִי הַפּוֹסֵל, פְּסוּל. מֵאִי טַעְמָא, דְּהָא צִיּוּד לֹא־מִטְוִיָּה

רחוק מן המזבח מכשיר רבי שמעון מדרקני שאם רצה שחט בצד המזבח וזורק: פסח ע"ה בפערבא. מחכיב עליה דהאי שמעתא דמוקי טעמא דר"ש בהולכה וזותרת) ולמימר דלאו הולכה היא ואע"פ שאי אפשר לבטלה לזו לאו עבודה היא: **אלא חמאת** העוף. דקיימא לן בפ' קדשי קדשים (לקמן דף סה). דפסל בה מחשבה בחזאת דמה שהוא עיקר עבודתה דכתיב שם והוה מדם החטאת על קיר וגו' שאחובה בגופה ומתני דמה לקיר וזר התוה הולכה וזותרת היא וכיון דטעמא דר"ש משום דהולכה וזותרת לא פסל בה מחשבה היכי פסל בה: **אי דחשיב עליה מקמי דליפוק דם**. דהיינו בהתנותה: **הא אמרת לא כלום היא**. דהא הולכה וזותרת היא: ואי בתר שנעקר דם. ונתנו מן הצואר חשיב: **הא איתעבידא מצוותיה**. דקסיד מוכי נפק דם גמרה לה עבודת הוואתא ואע"פ דלא מטא דם למזבח א"ב בהולכה רבתי פליגי וטעמא דר"ש משום דאפשר לבטלה הוא הא דחטאת אי אפשר לבטלה אלא אי אמרת משום טעם דלאו הולכה היא ובשלא ברגל פליגי היכי פסלה בהך הלא אין כאן מחשבה אלא בהולכה שלא ברגל ולר' יוחנן דאמר לעיל הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה וולא פסיל בה מחשבתה לכתא למיפיר מזה דכי אמר ר' יוחנן הולכה רבתי קאמר שאין זרבה בכך אבל השוחט בצד המזבח כו' וכן חטאת העוף שנמלקת אצל המזבח עיקר הולכתה בכך ומוזהר בה רבי יוחנן: **ומאי קושיא דלמא מדרש**. דם דפסק לה הולכה מתחלת הוואה ושנה לחוואה עד דמטי למזבח וחיללא עלה המחשבה: **דא בְּעֵא מִיָּנִיה ב'** היה מזה. בחטאת העוף או בהטאות הפנימיות: מהו. מי היא עבודה בבעל מום ופסולה או לא דאיכא למימר מוכי פריש דם גמרה לה: **וא"ל פסולה מ"ט** והוה. דחטאת העוף או דחטאות הפנימיות דכתיב בהך הוואה וזהו נתן בעיני הוואה דומיא דנתן דרגי כתיבי וזהו מן הדם וגו' נתן בהון מן הדם על קרנות וגו' אלמא ישנה לחוואה עד שיגיע למזבח: **חובא**. הא דמכחו במעבר משום דכשיב לזו חכי: **ובחולכה רבתי לא פליגי** ב' פליגי ב'. הא דקתני אפשר שלא בהולכה ש"מ בהדילוק שטעם משום שאפשר לבטלה הוא הא מיתא לא ביטל: **אלא בהולכה וזותרת** כ"ע לא פליגי דפסולה. גרסינן וטעמא משום דאי לא לבטל וזאן דגרסי דלא פסלה טעמא משום דלאו כלום היא ואין שם הולכה עליה אלא כולה צורך וריקה היא וזאן לא הוה בדעתיה למחשב אוריקה אלא אהולכה ולא חשיב מידי ופסול דחטאת העוף כדאוקי מדרשיו ועד דמטא למזבח ומשום מחשבת הוואה ולא משום מחשבת הולכה: הולכיבו זר. ברגל והחזירו בהן שהעבודה עליה מוטלת חזר והולכיבו כשר והא דתניא לעיל זר ואונן בהולכה פסול כשלא אחזרה: **אפשר לתקנה**. להולכת פסול ולא דמיא לשאר עבודות דאילו שחטתה וקבלה חוריקה מאחר שנעשו בפסול אי אפשר לחזור ולעשות בהכשר וא"ת קבלה נמי יש לתקן כגון שלא קבל הפסול כל הדם ויכול כשר לחזור ולקבל ההיא דרבי כשרה ובפ' שלישי (לקמן דף לב). תן לה אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל וכן בוריקה: הכי גרסינן חולכיבו בהן והחזירו חזר וחולכיבו זר: **אמר רב שמי** לרביי המכשיר. בהולכיבו זר והחזירו בהן חזר והולכיבו פסיל. כיון דהתם מוכשיר דאילו בתר בהרייתא הי' זיל בתר בהרייתא: **ליברי הפוסל**. דאילו בתר הולכה קמיתא מכשיר כיון דאילו בתר קמיתא: אף לרביי הפוסל וישן) פסל כאן דהא צריך לאמטויה (מאחר שנתחזק צריך לחזור ולהביאו לצד מזבח נמצא דהולכה אחרונה לצורך בכל החולכות):

זר ואונן. הא דלא תנא בעל מום ושתיין יין ופרועי ראש משום דכתיב בהן חילול בהדיא: **טבול** יום. אחיכ תני טמא וזו ואין צריך לומר זו קטני ומשום דאיכא תרי קראי תני תריוהו והא דלא תני טמא ברישא נדחא ליה למיתני טמא בהדי ערל בדאשכחן בפרק הערל (יבמות דף ע.) ובתוניה (דף ד:) ועוד איכא תנא דמרבי ליה לערל כי טמא ומיזו סוגיא

דגמי דלא כותיה דממצריבי ליה תרי קראי וכי תימא דאצטריך לערל בקרבן צבור דאלו טמא שוי דהא כי מרבי ר"ע לערל כי טמא היינו בזה ומצורע דמהווא קרא דריש דכתיב איש אשר מוצע אחרון הוא צרוע זה זב ואותה טומאה לא הותרה בצבור:

אלא למעוטי גוים השתא ציץ לא מרצה. חקשה הרב רבי יום טוב דהכא משמע דהאי בני ישראל לא אתא למעוטי גוים וליקני אמרין בפי' ב"ש (דף מה.) קדשי גוים אין אייבן עליהם משום נותר דילפינן חילול בטומאה ובטומאה כתיב בני ישראל ולא גוים ואין לומר דמבני ישראל דכתיב גבי אכילת קודש בטומאה קדשי שזו פסוק שני לו בפרשת אמור אל הכהנים דלא משמע הכי בתורת כהנים וברשי המורה (דף ג.) דמייחיה דהם כהדיא קרא דיוניור ועוד דגבי יוניור כתיב חילול ולא גבי אכילת קודש בטומאה וי"ל דקרא דיוניור מייירי בכל שימוש בין בבדן טמא ששימש בין בור ששימש וגם איירי בכל בטומאה בין באכילת קדשים בטומאה בין בטמא ששימש ופשיטא ליה דלמעוטי קדשי גוים מאכילה בטומאה לחודיה לא אתא דמבני ישראל דכתיב בתריה גבי אכילה בטומאה נפקא ואתא למידיש זר מבני ישראל ולא יחללו ובאכילת טומאה דכתיב הכא לאשמועינן דכתיב ביה חילול לאגמורי אגור וא"ת איכא במכות (דף יד:) ובשבועות (דף ו.) ובפרק הערל (יבמות דף עה.) אמאי דחק ר' יוחנן אהורה לאכילת קודש בטומאה תיפוק לן מהכא ויש לומר משום דהאי קרא הוי לאו שבכללות דאתא נמי לטמא ששימש מידו קשה בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.) דיליף טמא ששימש במיתה מחילול חילול מתורתו ופריך לילף חילול חילול מנותר דבכרת ולא במיתה ומשני חילול דרבים עדיף ולא יחללו מלא יחללו אבל נותר כתיב כי את קדש ה' יחלל בלי יחיד והשתא אבתי הוה ליה למילף מאכילת טומאה דבכרת דבהאי קרא גופיה ועוד כיון דמחר קרא נפקי נקש חילול דשימוש לחילול דאכילה ועוד דלקמן שיליה פ' בית שמאי (דף מו.) אמרין ולא יחללו בשני חולוין הכותב מדבר אחד פסול נותר ואחד פסול

טומאה ומקשי אהדיי אם כן בנותר נמי איכא חילול דרבים ולא יחללו וי"ל דילף טמא ששימש במיתה מחילול דכתיב בתריה גבי מיתה ומתו בו כי יחללוהו ופריך נילף כרת מחילול דנותר דכתיב גבי כרת כי את קדש ה' וחלל ונותרה ולכן משני היינו חילול יחיד אבל לא יחללו דקרא דיוניור אע"ג דמייירי בטמא שאכל וגם נותר ההוא חילול לא כתיב עונש בהדיא. דה עיקר בררין. ועוד י"ל דבהאי קרא דלא יחללו משמע טמא ששימש חור ששימש ואכילת קודש ונותר ולא ידעין ליה מניינו נקש אי לור דבמיתה או לאכילת קודש ונותר דבכרת לכך צריך ג"ש ומידו קשה לתנא דכ"ר י' ישמעאל דלא נפקא לן זר מהאי קרא ועוד קשה דאנפאק לן ליה בעל מום ששימש במיתה מטמא ששימש נילף מאכילת קודש דבכרת חילול דרבים וקשה לרבינו זצ"ל דלקמן דילף דאין חייבין על קדשי גוים על עון נותר דילף מחילול חילול דטומאה דכתיב בני ישראל ולא גוים הלא ההוא קרא גופיה נותר מישתעי כדכתיב לוי בשני חולוין הכותב מדבר ועוד קשה לוי מנלן ללוי דדריש שני חולוין חילול נותר וחילול טומאה הלא לוי גופיה בשמעתין מוקי לקרא בשני חולוין אחרני חילול חילול וזוהי י"ל כיון דטומאה חרות כתיב בקרא אפילו לא כתיב אלא חד חילול ממילא הוה קאי אתריוהו ותימה לי הא אצטריך חילול לשון רבים לאגמורי מיתה בטמא ששימש פרק הנשרפין (סנהדרין דף פג.). בררין. **אתיא** בקל דחומר מבעל מום. מישב שאוכל לא מצו למילף דמה ליושב שכן פסול לעדות בדקאמר בטמא ומחוסר בגדים ושלח רוחו דיים ורגלים נמי דדני לא פסלי אלא מטעם זרות אבל קשה דנילף בקי' משתוייין (דלקמן) ופרועי ראש (ועומד על גבי כלים) וי"ל דלא קשיא מידי משתוייין יין דלקמן מפיק שתוייין יין דחילל מחוקה חוקה ממחוסר בגדים ומחוסר בגדים לא נפקא לן דחילל אלא מטעם דורות חור אבתי לא קמ"ל וגם מפרועי ראש לא קשיא מידי דשיליה פרק שני דסנהדרין (דף כב:) אמרין דפרועי ראש למיתה גמירי אבל למילא לא גמירי ואפילו למאן דאמר הוה דמחלל היינו משום דאיתקש לשתיין יין דמחלל מטעם זרות וצ"ע אמאי לא יליף מקי' דיושב דאין במיתה וגם זר דאין במיתה בקבלה לפי שאינה עבודה תמה ומחלל כל שכן פרועי ראש דבמיתה דמחלל. בררין:

לְאִמְטוּיָהּ. אָמַר לִיה (רב ירמיה) [רַבִּינָא] לָרֵב אִשִּׁי, הֲכִי אָמַר רַב יִרְמְיָה מְדִיפְתִּי, הָא עֲרִיד לְאִמְטוּיָהּ. מְחֻלָּקֵת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּרְבִנְנָא, דְּתַנְּנָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר, הַמְחֻלָּף בְּמִקּוֹם שְׁצָרִיד לְחֻלָּף, מְחֻשְׁבָּה פּוֹסְלָת. מִקּוֹם שְׁאִין עֲרִיד לְחֻלָּף, אִין מְחֻשְׁבָּה פּוֹסְלָת. וְאָמַר רַבָּא, הַכָּל מוֹזֵדִים, קָבְלוּ בַחוּץ וְהַכְּנִיסוּ בְּפָנִים, וְזֶה הִילּוּף שְׁצָרִיד לְחֻלָּף. קָבְלוּ בַחוּץ וְהַכְּנִיסוּ לַחוּץ, וְזֶה הִילּוּף שְׁאִין עֲרִיד לְחֻלָּף. לֹא נִחְלְקוּ אֶלָּא בְּשִׁהְכְּנִיסוֹ וְחֹזֵר וְהוֹצִיאֻ, מִר סָבַר הָא עֲרִיד לְאִמְטוּיָהּ, וּמִר סָבַר לֹא כְּהִילּוּף הַצָּרִיד לְעֹבְדָה דְּמִי. אוֹתִיבִיה אֲפִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר הַמְחֻלָּף מִקּוֹם שְׁצָרִיד לְחֻלָּף, מְחֻשְׁבָּה פּוֹסְלָת. כִּיצֵד, קָבְלוּ בַחוּץ וְהַכְּנִיסוּ לְפָנִים, וְזֶה הִילּוּף שְׁצָרִיד לְחֻלָּף. קָבְלוּ בְּפָנִים וְהוֹצִיאֻ לַחוּץ, וְזֶה הִילּוּף שְׁאִין עֲרִיד לִילָף. הָא חֹזֵר וְהַכְּנִיסוֹ, הִילּוּף שְׁצָרִיד לְחֻלָּף הוּא. אָמַר לִיה, אִי תִנְיָא תִנְיָא:

הדרן עלך כל הזבחים

כָּל הַזִּבְחִים שֶׁקָּבְלוּ דָּמָן, זֶר, אוֹנָן, טָבֹול יוֹם וּמְחוּסַר כְּפֹרִים וּמְחוּסַר בְּגָדִים, שְׁלֹא רִחַץ יָדָם וְרַגְלָם, עֵרֶל, טָמֵא, יוֹשֵׁב, עוֹמֵד עַל גְּבִי פְלִים, עַל גְּבִי בִּהְמָה, עַל גְּבִי רִגְלֵי חֲבֵרוֹ, פָּסֹל. קָבַל בְּשִׁמְאֵל, פָּסֹל. רַבִּי שְׁמַעוֹן מִכְשִׁיר: גִּמְרָא זֶר מִנְּלָן, דְּתַנְּנָא לִוי 'דְּבַר אֵל אֶהְרֹן וְאַל בָּנָיו, וַיִּנְּזְרוּ מִקֹּדֶשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וגו', 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' לְמַעוּטֵי מֵאִי. אִילֻמָּא לְמַעוּטֵי נְשִׁים, קָרְבֵן נְשִׁים בְּטוֹמְאָה קָרַב. אֶלָּא לְמַעוּטֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, הִשְׁתָּא צִיץ לֹא מְרָצָה, דְּאָמַר מִר וּבְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בֵּין בְּשׁוּגֵג בֵּין בְּמִזִּיד, לֹא הוֹרָצָה. בְּטוֹמְאָה קָרַב. אֶלָּא הֲכִי קְאָמַר, 'וַיִּנְּזְרוּ מִקֹּדֶשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וְלֹא יִחְלְלוּ. דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל תִּנְיָא, אֲתִיָּא בְּקָל וְחוֹמֵר מִבְּעַל מוֹם, מִה פְּעַל מוֹם שְׂאוּכָל אִם עֹבֵד חִילָל, זֶר

הא צריך לאמטווייה. דקאמרת לאחשובה עבודה מהאי טעם מחלוקת ר' אליעזר ורבנן במתני: כחיון. לחלן מן המזבח והכניסו בפנים לצד המזבח: והוציאו לחוץ, כלומר ריחקו מן המזבח הנה חוץ ופנים כולוה בעורה: הא צריך לאמטווייה. לכשיחזור ויקרינו לצד המזבח אם תהא אותה הולכה במחשבה פסולה: לאו כהילוף הצריך לעבודה דמי. והואל ושלאל לצורך הוציאו על חנם והוצרך לחזור ולהכניסה: אי תניא. דמודה בה ר' אליעזר תניא ואין מחלוקת בין ר"א לת"ק אלא אר"ש אבהו קאי ופליג:

הדרן עלך כל הזבחים

כל הזבחים. אונן. כל זמן שלא נקבר המת: טבול יום. דשריף ודמת ושאר טומאות שלא הוצרכו לקרבן: מחוסר כפורים. זו ומצורע שטבלו והעריב שמשן ולא הביאו כפרתן: מחוסר בגדים. כהן גדול ששימש בפתות משמונה וכהן הדיוט בפתות מד: ושלא רחץ ידיו ורגליו. מן הכיור: ערל. בהן שמתו אחיו מחמת מילה: יושב או עומד על גבי כלים. שיש חציצה בין רגליו לרגליו וכולוהו יליף בגמ' דפסלי בעבודה: גמ' ויניורו מקדשי וגו'. גבי מקריבים בטומאה כתיב דסמיק ליה כל איש אשר יקרב מכל זרעכם: (למעוטי מאי) בני ישראל למעוטי מאי. קרבן של מי הוא ממעט מלחזוריה כהנים על הטומאה: אילימא למעוטי בנות ישראל. קרבן נשים שלא הוזוהרו כהנים מלהקריבו בטומאה: קרבן נשים בנפמא קרב. בתמידי וכי יש כח בקרבן נשים לדחות הטומאה: אלא למעוטי קרבן גוים. גוי ששילח עולתו כדתניא דהכל שוחטין (חולין דף יג.) איש איש לרבות את הגוים שנודרים נדרים ונדבות בישראל: השתא ציץ לא מרצה. על טומאת עולין שבקרבנו כגון טמא הדם או החלב כדרך שמרצה על של ישראל: דאמר מר. במנחות בחקמין רבה (דף כה.) לא הורצה. דכתיב לרצון להם ולא לגוים: בטומאת הנזף יחא קרב. בתמידי והואל (אפילו) אצל קרבן יחיד דישאל לא נדחת: אלא הכי קאמר ויניורו מקדשי. יתרחקו בטומאה מכל קדשים: בני ישראל לא יחללו. והזרים אף הם יניורו כדי שלא יחללום לימד על זר שעבד שחילל את הקדשים ופסלם: בעל מום שאוכל. את קדשי קדשים דכתיב (ויקרא כא) מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל: אם עבד חילל. דכתיב מום בו ולא יחלל את מקדשי (שם) זר

דנותר ומקשי אהדיי אם כן בנותר נמי איכא חילול דרבים ולא יחללו וי"ל דילף טמא ששימש במיתה מחילול דכתיב בתריה גבי מיתה ומתו בו כי יחללוהו ופריך נילף כרת מחילול דנותר דכתיב גבי כרת כי את קדש ה' וחלל ונותרה ולכן משני היינו חילול יחיד אבל לא יחללו דקרא דיוניור אע"ג דמייירי בטמא שאכל וגם נותר ההוא חילול לא כתיב עונש בהדיא. דה עיקר בררין. ועוד י"ל דבהאי קרא דלא יחללו משמע טמא ששימש חור ששימש ואכילת קודש ונותר ולא ידעין ליה מניינו נקש אי לור דבמיתה או לאכילת קודש ונותר דבכרת לכך צריך ג"ש ומידו קשה לתנא דכ"ר י' ישמעאל דלא נפקא לן זר מהאי קרא ועוד קשה דאנפאק לן ליה בעל מום ששימש במיתה מטמא ששימש נילף מאכילת קודש דבכרת חילול דרבים וקשה לרבינו זצ"ל דלקמן דילף דאין חייבין על קדשי גוים על עון נותר דילף מחילול חילול דטומאה דכתיב בני ישראל ולא גוים הלא ההוא קרא גופיה נותר מישתעי כדכתיב לוי בשני חולוין הכותב מדבר ועוד קשה לוי מנלן ללוי דדריש שני חולוין חילול נותר וחילול טומאה הלא לוי גופיה בשמעתין מוקי לקרא בשני חולוין אחרני חילול חילול וזוהי י"ל כיון דטומאה חרות כתיב בקרא אפילו לא כתיב אלא חד חילול ממילא הוה קאי אתריוהו ותימה לי הא אצטריך חילול לשון רבים לאגמורי מיתה בטמא ששימש פרק הנשרפין (סנהדרין דף פג.). בררין. **אתיא** בקל דחומר מבעל מום. מישב שאוכל לא מצו למילף דמה ליושב שכן פסול לעדות בדקאמר בטמא ומחוסר בגדים ושלח רוחו דיים ורגלים נמי דדני לא פסלי אלא מטעם זרות אבל קשה דנילף בקי' משתוייין (דלקמן) ופרועי ראש (ועומד על גבי כלים) וי"ל דלא קשיא מידי משתוייין יין דלקמן מפיק שתוייין יין דחילל מחוקה חוקה ממחוסר בגדים ומחוסר בגדים לא נפקא לן דחילל אלא מטעם דורות חור אבתי לא קמ"ל וגם מפרועי ראש לא קשיא מידי דשיליה פרק שני דסנהדרין (דף כב:) אמרין דפרועי ראש למיתה גמירי אבל למילא לא גמירי ואפילו למאן דאמר הוה דמחלל היינו משום דאיתקש לשתיין יין דמחלל מטעם זרות וצ"ע אמאי לא יליף מקי' דיושב דאין במיתה וגם זר דאין במיתה בקבלה לפי שאינה עבודה תמה ומחלל כל שכן פרועי ראש דבמיתה דמחלל. בררין:

פרק שני - כל הזבחים שקבלו דמן

משנה

העבודה השניה הנעשית בקרבן לאחר השחיטה היא 'קבלת הדם'
בבלי שרת מצואר הכהונה כדי לזרוקו על המזבח. המשנה תבאר
אלו אנשים קבלת הדם שלהם פסולה, וכן באלו אופנים העבודה
פסולה אף כשנעשית על ידי כשר לעבודה.
כל הזבחים שקבלו את דמן, ור - שאינו כהן. או אינן - מי שמת לו
אחד מקרוביו שחייב להתאבל עליהם, ועדיין לא נקבר. או מבויל
יום - טמא שאין צריך להביא קרבן, שטבל ועדיין לא העריב
שמשו. וכן מחוסר כפורים - זב ומצורע שטבלו והעריב שמשם,
ועדיין לא הקריבו הקרבן שחייבים בו. וכן כהן שקיבל הדם
כשהוא מחוסר בגדים מבהגדי הכהונה. או שלא רחין דים ויגלו מן
הכיוור. או ערל. או טמא. או שהיה הכהן יושב ומקבל הדם. או
שהיה עומד על גבי פלים החוצצים בין רגליו לרצפת העזרה, וכן
אם עמד על גבי בהמה, או על גבי רגלי בהמה, בכל אופנים אלו פסול
את העבודה. דין נוסף, קבל הדם ביד שמואל, פסול העבודה. רבי
שמעון מכשיר.

גמרא

מבררת הגמרא את המקור לכל הפסולים המוזכרים במשנה: ור
מגלן שעבודתו פסולה. ומשיבה: דתני לוי בברייתא. נאמר בתורה
בפרשה המזהירה את הכהנים שלא יעבדו בטומאה (ויקרא כב ב),
'דבר אל אהרן ואל בניו, ויניחו מקדשי בני ישראל וגו' ולא יחללו
את שם קדשי אשר הם מקדשים לי אני ה', ויש לברר, מה שהוסיף
הכתוב 'בני ישראל' ולא אמר 'ויניחו מהקדשים', שלכאורה
הכוונה היא שרק מקדשי 'בני ישראל' יש להם לפרוש, למעוטי
מאי - איזה קרבן בא למעט, שאפשר להקריבו בטומאה. אלימא
למעוטי קרבן שהביאורו נשים ו'בני ישראל' הכוונה ולא קרבנם
של 'בנות ישראל', תמוה, וכי קרבן נשים בטומאה קרב, והלא
בודאי אין כח בקרבנם לדחות איסור עבודה בטומאה. אלא נפרש
ש'בני ישראל' למעוטי קרבן עוקבי כוכבים, שמותר להקריבם
בטומאה, תמוה, השתא, ומה ציין לא מרצה על טומאת חלב ודם
של קרבן עובד כוכבים, דאמר מר בברייתא, ועוקבי כוכבים
שנטמא דם קרבנם, בין בשונג בין במזיד, לא הורצה הקרבן ופסול
הוא, בטומאה קרב - וכי אפשר לומר שלא הוזהרו הכהנים
להקריב לבתחילה את קרבנו כשהם טמאים, והלא כל שכן הוא
מקרבן יחיד של ישראל, שעדיף מקרבן עובד כוכבים בכך שהציץ
מרצה על טומאת חלבו ודמו, ומכל מקום לא הותרה הקרבתו
בכהן טמא.
אלא בהכרח יש לשנות כוונת הכתוב ממשמעותו הפשוטה, והכי
קאמר, 'דבר אל אהרן ואל בניו, ויניחו מקדשי' - ויתרחקו בעת
טומאתם מעבודת כל הקרבנות, וכן בני ישראל יתרחקו מלעבוד
בהקרבת הקדשים ולא יחללו' - כדי שלא יחללו את הקרבן, שאם
לא יפרשו הזרים אלא יעבדו הרי הם מחללים העבודה.
מקור נוסף לחילול עבודת זר: דני רבי שמעאל תנא, אתא בקל
וחומר מפעל מום, ומה כהן פעל מום שאוכל קדשי קדשים, אם עבר
חילל.

לאמטויה - לחזור ולהביא את הדם למזבח, ונמצא שהולכה
אחרונה זו שהיא בכדי לקרב את הדם, הולכה גמורה היא,
ונפסלת בזר.

הגמרא מבארת שדברי רבא נחלקו בהם תנאים במשנתנו: אמר
לוי (רב ירמיה) [רבינא] לרב אשי, הכי אמר רב ירמיה מדיפת, הא
צריך לאמטויה - סברא זו שאם צריך לחזור ולהביא את הדם
פעם נוספת, אף זו נחשבת הולכה זר פוסלה, מחלוקת רבי אליעזר
ורבנן דתנן לעיל (ג.) שחכמים אומרים שהזבח נפסל
בארבעה דברים בשחיטה בקיבול ובהילוך ובזריקה, ורבי אליעזר
חולק ואומר שפעמים שמחשבה פוסלת בהילוך ופעמים שאינה
פוסלת. שהמחלה במקום שצריך לחלה, אם חשב בהולכה זו
מחשבת שלא לשמה, המחשבה פוסלת, אבל המחלה במקום שאין
צריך לחלה, אין המחשבה פוסלת. ואמר רבא תל - בין רבי
אליעזר ובין חכמים מודים, שאם קבלו בחוץ והקניסו בפנים -
קיבל את הדם רחוק מהמזבח וקרבו למזבח, והו הילוך שצריך
לחלה כדי שיוכל לזרוק את הדם, ומחשבה פוסלת בו, ואם קבלו
בפנים והוציאו לחוץ - קיבל את הדם קרוב למזבח והרחיקו, והו
הילוך שאין צריך לחלה, ואין מחשבה פוסלת בו. לא נחלקו אלא
בשקניסו לדם וקרבו למזבח וחרו והוציאו לחוץ, מר סבר -
חכמים סוברים שמאחר וכעת הדם עומד רחוק מהמזבח, הא צריך
לאמטויה - הרי צריך להביאו למזבח, והילוך זה נצרך ומחשבה
פוסלת בו. ומר סבר לאו כהילוך הצריך לעבודה דמי - ורבי אליעזר
סובר שאין זה דומה להילוך הנצרך לעבודת הדם, שהוא בכדי
להביא את הדם ממקום השחיטה למזבח, ואילו כאן מוליך את
הדם מפני שהוציאו לחינם לחוץ, וצריך לחזור ולקרבו למזבח.
ולמדנו מכך, שדברי רבא שפסל הולכה שנעשתה בכהן והחזירה,
ולבסוף הולכה זר, נאמרו לדעת חכמים במשנתנו, אבל רבי
אליעזר מכשיר.

הגמרא דוחה את דברי רבא ורבי ירמיה מדיפתי בדעת רבי
אליעזר: איתביה אבי לרבא, מהברייתא ששנינו בה, רבי אליעזר
אומר המחלה במקום שצריך לחלה, מחשבה פוסלת בשעת הולכתו,
ומפרשת הברייתא, כיצד, קבלו בחוץ והקניסו לפנים - אם קיבל
את הדם בריחוק מהמזבח והוליכו לפנים וקרבו למזבח, והו הילוך
שצריך לחלה, אבל אם קבלו בפנים והוציאו לחוץ, והו הילוך שאין
צריך לחלה, מפני שבהילוכו מרחיק את הדם מהמזבח. ויש לדייק
מדברי רבי אליעזר, הא חור והקניסו לדם כדי לקרבו למזבח,
הילוך שצריך לחלה הוא, ומחשבה פוסלת בו, ורק הילוך המרחיק
את הדם מהמזבח, הרי הוא 'הילוך שאינו צריך'.

רבא חזר בו ומקבל את דברי אביי: אמר ליה רבא לאביי, אי תנא
שמודה רבי אליעזר דין זה, תנא - כן הדין בדברי הברייתא.
ונמצא שאין מחלוקת בין רבי אליעזר וחכמים, ובכל אופן שמקרב
את הדם למזבח בכדי לזרוק, הולכה היא ומחשבה פוסלת בה.
ורבי אליעזר במשנה אינו חולק על חכמים, אלא על רבי שמעון
הסובר שאין מחשבה פוסלת בהולכה כלל.

הדרן עלך כל הזבחים

מורנו הבעל-שם-טוב אמר: כל דבר ודבר אשר האדם רואה או שומע, הוא הוראת הנהגה בעבודת ה'. וזהו עניין העבודה, להבין ולהשכיל מכול, דרך בעבודת ה'.

היום יום ט אייר

"וספרתם לכם", וספרתם הוא מלשון ספירות ובהירות. "וספרתם לכם", צריכים לעשות שיהיה ה"לכם" בהיר.

היום יום י אייר

א.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שניאור זלמן - אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע

- 1 **כב.** וְכָל זֶה בְּזוּג שֶׁהָיָה דְרָךְ בִּימִיָּהֶם לַעֲשׂוֹתוֹ לָנוּ לְכָל הַפְּגָדִים שֶׁל בְּנֵי מַלְכִּים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם מִפְּסָף וְזֶה־
2 וְשֶׁאֵר כָּל אָדָם מְשֹׁאֵר מִיָּנִי מִתְכּוֹת וְלִכְדָּ לֹא רָצוּ חֻכְמִים לְחַטְרִיחַ לְפֻסְקוֹ מִעֶרֶב שֶׁבֶת מִכָּל הַפְּגָדִים
3 שֶׁהוּא אָרוּג אוֹ תְּפוֹר בָּהֶם וּלְגַנּוֹת הַפְּגָדִים, אָכֵל תַּכְשִׁיט שֶׁאֵין רְגִילִין לְחַבְרוֹ בְּכָבֵד אֲסוּר לְצַאת בּוֹ אֶף־עַל־פִּי
4 שֶׁאָרוּג וְתְּפוֹר בְּכָבֵד שֶׁגִּזְרוּ עָלָיו גְּזֵירָה מְשׁוּם אֵינּוּ אָרוּג וְתְּפוֹר בֵּינָן שֶׁאֵין שֵׁם גָּנָאי כָּלֵל אִם יִפְסִיקֵנוּ מִהַכְּבֵד
5 שֶׁהָיָה אֵין רְגִילוֹת כָּלֵל לְחַבְרוֹ בְּכָבֵד.
6 בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּשֹׁאֵר מִיָּנִי מִתְכּוֹת, אָכֵל כֶּסֶף אוֹ זָהָב מִתֵּר כָּכָל עֵינָן וְאִפְלוּ לְתַלּוֹתוֹ בְּצֻאָרוֹ שֶׁבֵּינָן
7 שֶׁמֶן הַסֶּתֶם תּוֹקְעִין אוֹתוֹ יָפָה שְׁלֵא יִפֹּל וְיִפְסֵק מִחֲמַת שְׂדֵמָיו יִקְרִים אֵין לְגֹזֵר בּוֹ שֶׁמָּא לֹא יִחַבְּרֵנוּ יָפָה
8 בְּעֵינָן שְׂיוֹכֵל לְפִסֵּק וְלִפֹּל וְלִכֵּן הִתִּירוּ לְצַאת בְּמִפְתָּח שֶׁל זָהָב אוֹ כֶּסֶף תְּהִלּוֹת בְּכָבֵדוֹ אֶף־עַל־פִּי שֶׁאֵין רְגִילוֹת
9 לְתַלּוֹתוֹ שֵׁם וְאֲסֻרוֹ בְּמִפְתָּח שֶׁל שֹׁאֵר מִיָּנִי מִתְכּוֹת^[19] כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְמַעְלָה לְכָד²¹⁵ מִטַּעַם הַמִּכְבָּר שֵׁם:

חלק ב, הלכות שבת סימן שא, האיך יהא הילוכו בשבת ובאיזה מקומות לא ילך
ובאיזה כלים או חפצים ילך ובאיזה לא ילך ואם נשרו כליו, טעף כב

ביאורי הלכה

- במידה ואינם תפורים בכבד אלא מחוברים על ידי
סיכה או כפתור, אין לצאת בהם, אלא אם כן עשויים
מזהב או כסף או כל דבר שערכו גבוה מאוד²¹³, או
שוויים פחות ביותר (כמו ממחטה או נוצה) ותחובים
בכבד בעל ערך²¹⁴.
פב] מיני מתכות - מותר לצאת לרשות הרבים
וממחטה המיועדת לקישוט בלבד²¹⁰ תפורה²¹¹ בכיס
העליון של המקטורן, או נוצה תחובה ותפורה בסרט
מגבעתו, והוא הדין לגבי סמל הייצרן, סמל תנועה או
ארגון או אות־הצטיינות התפורים בכבד²¹².

ציונים והוספות

- סיכה או כפתור או אפילו קשר של קיימא, הנחשב כחיבור
לעניין כלאיים (ראה שו"ת בצל החכמה ח"ג סי' צב), אמנם
כשאינם בטלים לבגד ובאים להתירם מטעם 'תכשיט' צריך
שיהיו תפורים בכבד ממש.
וראה עוד על היתר זה בסעיף כג.
(215) סעיף ח, שעיקרו נעשה לתשמיש ולא לתכשיט, ולכך
נחשב לעולם כמשוי - אפילו הוא קבוע חזק בכבד.
(210) ראה סעיף כג דין ממחטה העומדת לשימוש.
(211) חיבור על ידי קרס או דבר אחר שיש לשברו או
לקרוע הבגד בכדי להפרידו - נחשב כתפור.
(212) היתר זה הוא רק כשרגילים לצאת כך בחול.
(213) ואז מותר לצאת בהם גם כשאין רגילים בכך בחול.
(214) היתרם מחמת שבטלים לגבי הבגד כהיתר הממחטה
שבסעיף כג, ובה די בכך שחיבורם נעשה תמיד רק על ידי

שולחן ערוך רבנו הזקן הלכות סוכה - לפי לוח "רב יומי"

- 1 ה. לכתחלה צריך לעשות את הסיכוך קל וקלוש בענין
2 שיהיו הכוכבים הגדולים נראים מתוכו בלילה ובדיעבד
3 אפילו היתה מעובה כמין בית עד שאין זהרורי שמש נראים
4 מתוכה כשרה והוא שיכול המטר לירד בתוכה אבל אם היה
5 הסכך מעובה כל כך עד שאין המטר יכול לירד בתוכה
6 פסולה לפי שאין נקראת סוכה אלא אם כן אינה מגינה אלא
7 מן הצל בלבד אבל אם מגינה גם מן המטר אין נקראת סוכה
8 אלא כמין בית היא זו:
9 ה. היה הסיכוך מבוכלב דהיינו שמקצתו עולה מעט למעלה
10 ומקצתו יורד מעט למטה אע"פ שמתוך כך חמתה
11 מרובה מצלתה כשרה שכיון שאם תעמוד החמה באמצע
12 הרקיע כנגד ראש כל אדם יהיה צלתה מרובה מחמתה אין
13 לפסול אותה מחמת חמה הבאה מן הצד באלכסון:
14 ז. במה דברים אמורים כשאין בגובה שבין העולה להיורד
15 ג' טפחים שכל פחות מג' טפחים הרי הוא כלבוד ומצטרפין
16 זה עם זה להיות נקראים סכך אחד אבל אם יש ביניהם
17 שלשה טפחים אין מצטרפין זה עם זה ואין זה חשוב סכך
18 כלל.
19 ואם יש ברוחב הסיכוך העולה כשיעור גג דהיינו טפח על
20 טפח או יותר והוא מכון כנגד האויר שבין התחתון אע"פ
21 שיש ביניהם יותר מג' טפחים כשרה לפי שאנו רואים את
22 העולה כאלו ירד למטה ומונח באויר שכנגדו והוא שיהא
23 רוחב האויר כרוחב העולה או יותר ממנו אבל אם היה
24 פחות ממנו וכן אם העולה אינו מכון ממש כנגד האויר
25 שתחתיו בענין שאם היה יורד למטה כנגדו ממש היה
26 מקצתו נוגע בסכך התחתון אין אנו רואין אותו כאלו ירד
27 למטה.
28 וכל שיעורין הללו הן הלכה למשה מסיני:

שבין שפוד לשפוד בסכך כשר שלא יהיה שום אויר משהו
בין השפוד לסכך הכשר ונמצא שסכך הפסול הוא מרובה
על הכשר שהרי אין בין שפוד לשפוד אלא כמלא שפוד
בצמצום וגם מקום זה אינו מלא מסכך כשר אלא נשאר
אויר משהו בינו לסכך הפסול לפיכך אין סוכה זו כשרה
אלא אם כן העדיף מעט סכך הכשר ונתנו על הפסול שאז
בודאי נתכסה כל האויר שבין שפוד לשפוד.

וכן אם היו השפודין נתונים שתי דהיינו לאורך הסוכה
והקנים של סכך הכשר נתונים ערב דהיינו לרוחב הסוכה
שאז על כרחך אם אינו נותן ראשי הקנים על השפוד הרי
הן גופלים לארץ ואם כן על כרחך בודאי מתכסה כל האויר
ולא נשאר אפילו אויר משהו בין השפודין לסכך הכשר:

יב בית המקורה בנסרים שאין עליהם מעזיבה (פירוש
רצפת טיט שמשימין עליהם) ובא להכשירו לישב
תחתיהן לשם סוכה שהרי נסרים אלו הם פסולים לסיכוך
אפילו אין ברחבן ארבעה טפחים לפי שלא הונחו כאן לשם
צל אלא לשם דירה כיצד מכשירן נוטל נסר אחד מבין שנים
ויתן סכך כשר במקומה וחוזר ונוטל נסר אחד ויתן סכך
כשר במקומה ותהיה כשרה כל הסוכה:

חסר

חלק ד סימן תרלא סוכה שחמתה מרובה מצלתה ויתר דיני הסכך:

א סוכה ישנה דהיינו שעשאה קודם שלשים יום שלפני
החג כשרה ובלבד שיחדש בה לשם החג ואם עשאה
לשם חג אפילו מתחלת השנה אין צריך לחדש בה דבר:

ב חידוש זה שאמרנו צריך שיהא בגוף הסכך דהיינו שיניח
סכך חדש לשם החג ואפילו אין בסכך המחודש אלא
טפה על טפה מרובע די בכך ואם אורך החידוש הוא הולך
על פני כל אורך או לרוחב הסוכה אפילו אין ברחבו אלא
כל שהוא די בכך וכל זה בסכך אבל בדפנות אפילו עשאן
מתחלת השנה בבירור שלא לשם החג אינו צריך לחדש
בהם דבר:

ג יוצר כלי חרס שיש לו שתי סוכות זו לפניו מזו ושתייהן
עשויות לצל ועושה קדרותיו בפנימית ומוכרם בחיצונה
הפנימית אינו יוצא בה ידי סוכה אע"פ שהיא עשויה לצל
מכל מקום כיון שהיא דירתו כל השנה שהוא אוכל וישן
בה ועושה בה רוב תשמישו אין ניכר שהוא דר בה עתה
לשם מצוה אבל החיצונה יוצא בה ידי סוכה שהרי אינו דר
בה כל השנה ואפילו הפנימית אם מגביה את הסכך וחוזר
ומניחו לשם סוכה כשרה שהרי אפילו תקרת הבית מתכשרת
לסיכוך ע"י מעשה זה כמו שנתבאר בסימן תרל"א:

חלק ד סימן תרלו דין סוכה ישנה:

א מי שלא עשה סוכה קודם החג בין בשוגג בין במזיד
הרי זה עושה סוכה בחולו של מועד ויושב בה ואע"פ
שנאמר חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים אין כוונת הכתוב
לעשות סוכה הראויה לשבעה ימים פרט לחולו של מועד
שאינה ראויה לשבעה ימים אלא כוונת הכתוב כל שבעת

ח קנים היוצאים מאחורי הסוכה ושתי דפנות נמשכים
עמהם כגון שאחורי דופן אמצעי של הסוכה בולטין
קנים מהסכך ויש בהן הכשר סוכה דהיינו שבעה טפחים על
שבעה טפחים וצלתן מרובה מחמתן ויש להם שלש דפנות
דהיינו דופן האמצעי של הסוכה וכל דפנות הארוכות
הנמשכות עמהם הרי זו סוכה גמורה וכשרה אע"פ שדופן
האמצעי לא נעשה בשבילה אלא בשביל עיקר הסוכה:

ט וכן קנים הבולטים מהסכך לצד רוח רביעית הסוכה
שהוא פרוץ ואין בו דופן ודופן אחד נמשך מהסוכה עם
קנים אלו שיש בהם הכשר סוכה הרי מקום זה נחשב ג"כ
מן הסוכה ומותר לישב שם אע"פ שאין שם אלא דופן אחד.

ואפילו אם בעל הסוכה גילה דעתו שכוונתו היתה לעשות
כל הסוכה בדפנות ארוכות הנמשכות עם כל אורך הסכך
כגון שלאחר שעשה דופן אחד ארוך באורך כל הסכך עשה
דופן שכנגדו ארוך יותר משבעה טפחים אין אומרים כיון
שהיה די לדופן שלישי הזה לעשותו שבעה טפחים בלבד
וזה שהאריכו יותר גילה דעתו שכוונתו להמשיך הדפנות
עם הסכך שלא לישב תחת הסכך הפרוץ שאין שתי דפנות
נמשכות עמה ואם כן דופן זה הנמשך עם קנים אלו
הבולטים מן הסכך אין נחשב כלל מן הסוכה אלא בפני
עצמו הוא עומד ונמצא שאין לקנים אלו רק דופן אחד
דהיינו דופן הנמשך עמהם אין אנו אומרים כן משום שאין
אנו הולכין אחר גילוי דעתו בזה (לפי שעשיית הסוכה אינה
צריכה כוונה כמו שיתבאר בסי' תרל"ה) וכאלו לא גילה
דעתו כלל שכל הסכך מתכשר בדופן השלישי הזה הקצר
אע"פ שאינו נמשך עם כל אורך הסכך כמו שנמשך דופן
שכנגדו וכמ"ש בסי' תר"ל:

י כבר ביארנו בסי' תרכ"ו שאם סיכך בסכך פסול ובסכך
כשר ואינן מעורבין זה עם זה אלא כל אחד ואחד מונח
על הסוכה בפני עצמו זה בצד זה אינו צריך שיהיה בסכך
הכשר רוב כנגד הפסול אלא אפילו אם הן מחצה על מחצה
ג"כ הסוכה כשרה שכן הוא הלכה למשה מסיני שהסכך
הצריך להסוכה אינו צריך להיות רוב מן הכשר לסיכוך אלא
חצי הסכך בלבד והוא שלא יהיה מסכך הפסול ארבעה
טפחים במקום אחד בסוכה גדולה או שלשה טפחים בסוכה
קטנה שאין בה כי אם שבעה טפחים על שבעה טפחים כמו
שיתבאר בסימן תרל"ב ע"ש:

יא ואפילו אם סכך הכשר הוא קל וקלוש כדינו בענין
שהכוכבים נראים מתוכו וסכך הפסול אין הכוכבים
נראים מתוכו (כיצד כגון שסיכך בשפודין שהן סכך פסול
והניח ריוח בין שפוד לשפוד כמלא שפוד ונתן שם סכך
כשר קל וקלוש כדינו ונמצא שסכך הפסול הוא מרובה על
הכשר כשיעור האורך שבסכך הכשר שהכוכבים נראים
מתוכה מכל מקום כיון שאורך ורוחב מקום המסוכך בסכך
כשר הוא כאורך ורוחב מקום המסוכך בסכך פסול) הרי זו
כשרה מן התורה.

אלא שלפי שהאדם אי אפשר לו לצמצם למלאות כל האויר

ואע"פ שכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע וקרקע אין
עליה תורת גזילה אלא תורת שאלה מכל מקום כיון שאין
הסוכה עומדת על קרקע של נגזל אלא על קרקע של הגזול
הרי היא בחזקתו של הגזול לכל דבר כמו שאר מטלטלין
שכיון שנכנס לרשות הגזול הרי היא בחזקתו לכל דבר
ואינה כשאלה בידו אלא הרי הן גזולין תחת ידו:

ח אבל אם ראובן בנה סוכתו בקרקעו של שמעון מדעתו
שהשאל לו הקרקע לשבעת ימי החג ואח"כ גזל ממנו
סוכתו וישב בה יצא ידי חובתו שכל שבעת ימי החג הקרקע
של ראובן וסוכתו עומדת בחזקתו אף לאחר שגזלה שמעון
ממנו שכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע שאין עליה
תורת גזילה אלא תורת שאלה כמו שנתבאר:

ט וכל זה בדיעבד שכבר ישב בה יצא ידי חובתו אבל
לכתחלה אין לישב בסוכתו של חברו שלא מדעתו
אע"פ שאין דעתו לגזלה ממנו שמא בעל הסוכה הוא מקפיד
על זה שלא יראה חברו את אכילתו ואת עסקיו בלי ידיעתו.
אבל מותר לנכנס ולישב בסוכת חברו בשעה שאין בעל
הסוכה שם בסוכתו שבודאי לא יקפיד על זה שנוח לו לאדם
שתיעשה מצוה בממונו בדבר שאין בו חסרון כיס כמו
שנתבאר בסימן י"ד:

י וכן אין לעשות סוכה לכתחלה בקרקע של חברו שלא
מדעתו דשמא בעל הקרקע הוא מקפיד על שהוא קובע
דירתו ברשותו בלי ידיעתו ואין אומרים נוח לו לאדם
שיעשו מצוה בממונו אלא כשעושים באקראי בעלמא אבל
לא כשמשמש בממונו בקביעות כמו שנתבאר בסימן י"ד:

יא וכן אין לעשות סוכה לכתחלה בקרקע של רבים כגון
ברחוב העיר וכיוצא בו במקום שהרבים עוברים שם
ואפילו אם כל העיר היא של ישראל והישראל הוא בודאי
מוחל לו על כך מכל מקום אין לעשות סוכה ברשות הרבים
שהרי יש לכל העולם הילוך בו כמ"ש בח"מ סי' [ק"ס]ב
והגונים אינן מוחלין על כך והרי היא סוכה גזולה.

ואע"פ שבדיעבד יוצא בסוכה גזולה העומדת בקרקע
[הנגזל] כמו שנתבאר מכל מקום לכתחלה אין לישב בסוכה
העומדת בקרקע של חברו מפני שאינה נקראת שלו ממש
והתורה אמרה תעשה לך משלך ואינה דומה לשאלה ממש
שהשאלה לו מדעתו והרי היא כשלו ממש ולכך יש למחות
בהעושים סוכה ברשות הרבים.

וכל מקום שבארנו שאין לעשות שם סוכה לכתחלה ועבר
ועשה אע"פ שהיא כשרה כמו שנתבאר מכל מקום אין
לברך עליה כיון שע"י עבירה באה סוכה זו לידו אין זה
מברך אלא מנאץ:

יב לא יקצץ הישראל בעצמו את הסכך מיצר של גוי
אפילו מדעת הגוי אלא יקצצנו הגוי ויתננו ליד
הישראל או יקצצנו ישראל אחר שלא יהיה יושב בסוכה זו
שיעשו מסכך זה ויתננו לישראל בעל הסוכה מטעם
שיתבאר בסימן תרמ"ט עיי"ש ושם יתבאר כל פרטי דין זה:

חלק ד סימן תרל"ז דין סוכה שאולה וגזולה:

הימים תעשה סוכה אם לא עשית ביום ראשון תעשה ביום
שני ואפילו בסוף יום השביעי:

ב וכן מותר לצאת מסוכה זו ולישב בסוכה אחרת ואין
צריך לישב כל שבעת הימים בסוכה אחת:

ג אע"פ שאמרה תורה חג הסוכות תעשה לך לך משלך
כלומר שתהא הסוכה שלך ולא של חברך אע"כ יוצא
אדם ידי חובתו בסוכה שאולה דכיון שנכנס לה ברשות הרי
היא כשלו ולא נאמר לך משלך אלא להוציא את הגזולה
ועל דרך שיתבאר וכן יוצא אדם ידי חובתו בסוכה שיש לו
שותפות בה עם חברו אפילו אם נכנס לה שלא ברשות
חברו ואין זה נקרא גזל כיון שעל דעת כן נשתתפו שכל
אחד מהם ישתמש בה כרצונו:

ד ואפילו סוכה הגזולה פעמים שהיא כשרה כיצד הרי
שתיקן ישראל סוכתו ובא חברו והוציאו מסוכתו וגזלה
וישב בה יצא שאין הקרקע נגזלת כלומר שאין עליה תורת
גזל כמטלטלין לעמוד בחזקת הגזול וברשותו לכל דבר כגון
שאם השביחה ברשות הגזול אין השבח שלו כמו
במטלטלין אלא לעולם היא בחזקת בעליה והרי היא
כשאלה ביד הגזול וכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע
שאינו נקנה להגזול אלא הרי הוא כשאל בידו ולפיכך סוכה
זו שהיא בנויה על הקרקע הרי היא כשאלה ביד הגזול
ויוצא הוא בה ידי חובתו כמו שיוצאין בסוכה שאולה:

ה ואם גזל עצים וסיכך בהם סוכתו אף על פי שלא חברן
לסוכתו אלא הניחן על גבי סוכתו ולא עשה בהן שום
שינוי בענין שבשאר ימות השנה חייב להחזיר העצים עצמן
להנגזל שהרי לא קנה אותם כלל כיון שלא עשה בהם שום
שינוי מכל מקום משום מצות סוכה תקנו חכמים שאין
להנגזל אלא דמי העצים בלבד ואינו צריך לסתור סוכתו כדי
להחזיר לו העצים עצמן ומותר לישב בסוכה זו ואפילו
לכתחלה.

ו אם אין הגזול רוצה לתת לו דמי העצים אינו יוצא ידי
חובתו בסוכה זו שהרי גזולה היא בידו:

ז וכן אם גזל סוכה שאינה מחוברת לקרקע כגון שעשויה
בראש העגלה או בראש הספינה שהרי היא כמטלטלין
ויש עליה תורת גזל להיות עומדת בחזקת הגזול לכל דבר
ואינה כשאלה בידו אלא הרי היא גזולה תחת ידו ולפיכך
אם ישב בה בחג לא יצא ידי חובתו.

ואפילו אם רוצה לתת להנגזל דמי סוכתו אין מועיל לו
כלום שלא תקנו חכמים כן אלא אם כן טרח עליה לבנותה
לשם מצוה כגון שגזל עצים וסיכך בהן אבל זה שגזל סוכה
כשרה ולא טרח עליה ולא הוציא עליה הוצאות להכשירה
צריך להחזירה בעיניה לבעלה:

ז וכן אם ראובן בנה סוכה בקרקעיתו של שמעון שלא
מדעתו ושמעון תקף על ראובן והוציאו מסוכתו הבנויה
בקרקע שלו וישב בה לא יצא ידי חובתו שהרי גזולה היא
תחת ידו ואינה כשאלה כיון שאינה עומדת על קרקע של
ראובן.

הצריך להכשר סוכה דהיינו ז' טפחים על ז' טפחים בין
מהסכך היתר על הכשר סוכה ואפילו נפלה הסוכה ונתבטלה
מצותה אף על פי כן אסור להסתפק מעצי הסכך כל שבעת
ימי החג מן התורה:

חלק ד סימן תרלח סוכה ונויה אסורין כל שבעה:

א כשם שחל שם שמים על הקדשים ולכך הן אסורים
בהנאה כך חל שם שמים על הסוכה שנאמר חג הסוכות
שבעת ימים לה' מה חג דהיינו חגיגה לה' אף סוכה לה'.
ואין נקרא סוכה אלא הסכך בלבד לפיכך אסור להסתפק
מעצי הסכך כל שבעת ימי החג מן התורה בין מהסכך

לְקוּטֵי תוֹרָה פֶּרֶשֶׁת אַחֲרֵי – הַפֶּרֶשֶׁה הַחֲסִידִית

פִּי בְיוֹם הַיּוֹם יִכְפֹּר [ב]

אָבֵל לְצַדִּיק בָּא הַהִשְׁפָּעָה מִבְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת רְצוֹנוֹ,
שְׁנוֹתָן בְּרִצּוֹן גָּמוּר וּבְהָאֲרֵת פָּנִים, "בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב"
(דְּבָרִים כח, מז), בְּרֹב עוֹז וְחֻדְדָּה.
וְעַל דֶּרֶךְ זֶה יוֹכֵן גַּם כֵּן עֲנִין הַתְּשׁוּבָה, כִּי הֵנָּה כְּתִיב
(יִרְמְיָהוּ ב, כו): "כִּי פָנוּ אֵלֵי עוֹרָף", פִּירוּשׁ "כִּי פָנוּ אֵלַי",
שְׁפוּנִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּקִיּוֹם תּוֹרָתוֹ וּמִצְוֹתָיו, אָבֵל מִכָּל
מָקוֹם אֵין זֶה אֱלֹא בְּבִחִינַת "עוֹרָף", שְׂאִינוּ מִבְּחִינַת
פְּנִימִית הַרְצוֹן, מֵאֲהָבָה וְתִשְׁוָקָה, אֱלֹא "מִצְוֹת אֲנָשִׁים
מְלוּמָדָה" (שְׁעִיחָדוּ כט, יג), וְהוֹלֵךְ בְּקִרְרִירוֹת. וְהַתְּשׁוּבָה הִיא
הַחֲזוֹרָת 'פְּנִים-בְּפְנִים' – לְהִיּוֹת פְּנִימִיּוֹת רְצוֹנוֹ וְחִפְצוֹ
בְּתוֹרַת ה' וּמִצְוֹתָיו "בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרֹב כָּל"².
אִךְ אִיךָ תִּהְיֶה בְּחִינָה זוֹ קְבוּעָה בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם?
צָרִיךְ לְהַקְדִּים תַּחֲלִילָה מֵאִמֶּר ר"ל: "גְּדוֹל תִּלְמוּד
שְׁמִיבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה" – מִכָּל שׁ"ה מַעֲשֶׂה הוּא הָעֵיקָר",
וְהַתִּלְמוּד אֵינוֹ גְּדוֹל אֱלֹא כִּמְהָ שְׁמִיבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה,
וְאִמְרוּ ר"ל: "הַלּוֹמֵד שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת מוֹטֵב שְׁנֵהֲפָךְ לוֹ
שְׁלִיטָתוֹ וְכוּ'".

וּבִירוּשָׁלַיִם אִמְרוּ עַל פֶּסוּק (מִשְׁלֵי ח, יא): "וְכָל חֲפָצִים לֹא
יֵשׁוּ בָהּ" – "אֲפִילוּ חֲפָצֵי שָׁמַיִם, שְׁכָל הַמִּצְוֹת אֵינָן כְּדָאֵי
אֲפִילוּ לְדָבָר אֶחָד שֶׁל דְּבָרֵי תוֹרָה", שְׁמַעֲלַת עֵסֶק
הַתּוֹרָה יִתִּירָה עַל מַעֲלַת קִיּוֹם הַמִּצְוֹת.

וְגַם בְּגִמְרָא שְׁלָנוּ (בְּמוֹעֵד קָטָן, דף ט', עמוד ב') רְמוּ קְרָאֵי
אַהֲרָדִי:

כְּתִיב (מִשְׁלֵי ג, טו): "וְכָל חֲפָצִיךָ לֹא יֵשׁוּ בָהּ"³, "חֲפָצִיךָ"
וְלֹא "חֲפָצֵי שָׁמַיִם"⁴. וְכְתִיב: "וְכָל חֲפָצִים לֹא יֵשׁוּ בָהּ" –
אֲפִילוּ חֲפָצֵי שָׁמַיִם⁵, וּמִשְׁנֵי: "כֹּאֵן בְּמִצְוָה שְׂאִי אֶפְשָׁר

"כִּי בְיוֹם הַיּוֹם יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל
חַטָּאתֵיכֶם, לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ" (וַיִּקְרָא טו, ל).
לְהִבִּין כָּפֹל לְשׁוֹן "לְטַהֵר" וְ"תִטְהָרוּ", צָרִיךְ לְבָאֵר עֲנִין
עֲשֻׁרֵת יְמֵי תְשׁוּבָה;
וְלָמָּה הוּקְבְּעוּ עֲשָׂרָה יָמִים דּוֹקָא, וְ"הַיּוֹם הַזֶּה" – הוּא
יוֹם הָעֲשִׁירִי – "יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם", הֲלֹא כָל זְמַן שְׁעוֹשִׁים
תְּשׁוּבָה הִיא צָרִיךְ שִׁימוּחַל לָהֶם מִיָּד!
אִךְ הָעֲנִין הוּא, כִּי עֲנִין הַתְּשׁוּבָה הוּא לְהַשִּׁיב פְּנִים –
בְּפְנִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי הֲלֹא הַתְּשׁוּבָה הוּא לְשׁוּב
וְלִהְיוֹת קֶרֶב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִכְאוּרָה לֹא שִׁיךְ לְשׁוֹן זֶה לְגַבִּי
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא דְכְּתִיב בִּיה (יִרְמְיָהוּ כג, כד): "אֵת הַשָּׁמַיִם
וְאֵת הָאָרֶץ אֲנִי מֵלֵא", וְלָמָּה צָרִיךְ לְשׁוּב וְלִהְיוֹת קֶרֶב אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ – וּבִמְהָ נִתְרַחֵק?

אֱלֹא הָעֲנִין הוּא, כְּמִשַּׁל ב' בְּנֵי אָדָם שְׁעוֹמְדִים זֶה
אֶצֶל זֶה רַק שְׁחוֹזִרִים עוֹרָף זֶה מִזֶּה, אֵין לָךְ רִיחּוּק גְּדוֹל
מִזֶּה, וְאֵין קִרְיֹב אֱלֹא בְּהַחֲזוֹרָת פְּנִים אֶל פְּנִים. וְכָךְ הֵנָּה
כְּתִיב (שְׁמוֹת לג, כג): "וְרָאִיתָ אֶת אַחֲוָרִי וּפָנַי לֹא יִרְאוּ", שִׁישׁ
בְּחִינַת פְּנִים וְאַחֲוָרִיִּים לְמַעֲלָה.

וְכְתִיב (בְּמִדְבָּר ו, כה): "יֵאָר ה' פָּנָיו אֵלַיךְ", פִּירוּשׁ:
שְׁהַהֲשָׁפָעָה תִּהְיֶה בְּבִחִינַת הָאֲרֵת פְּנִים מִפְּנִימִיּוֹת רְצוֹנוֹ,
בְּכְתִיב (מִלֵּאכִי א, ב): "וְאוֹהֲבָה אֶת יַעֲקֹב". וְכְתִיב (שְׁמוֹת יו, יד):
"כִּי מִחָה אֶמְחָה כו'", וְלָכֵן הַהִשְׁפָּעָה שְׁמִשְׁפִּיעַ לוֹ
לְהַחֲיוֹתוֹ הוּא מִבְּחִינַת אַחֲוָרִיִּים, דִּהְיִינוּ "כְּמֵאֵן דְּשָׂדִי
בְּתַר כְּתָפוּי", שְׁנוֹתָן לְשׁוֹנָאוֹ, שְׂאִינוּ נֹתְנוֹ בְּרִצּוֹן גָּמוּר,
רַק כְּמִי שְׁמוֹכְרָח לְהַשְׁפִּיעַ, וְאֵין הַשְׁפָּעָה זוֹ מִבְּחִינַת
פְּנִימִיּוֹת וְעֵיקָר רְצוֹנוֹ.

1. (נֶאֱמַר שֶׁבֶת פֶּרֶשֶׁת וַיִּלֶךְ, שׁוּבָה, ו' תִּשְׁרִי תק"ע).

2. (וְעֵינֵינוּ מִה שְׁנִתְבָּאֵר מִזֶּה עַל פֶּסוּק "שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל".

וְהִנֵּה עַל יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, שְׁהִיא הַחֲזוֹרָת פְּנִים-בְּפְנִים כְּנ"ל, עַל
יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ גַּם כֵּן מִלְמַעֲלָה עֲנִין "יִשְׂרָאֵל יִחְזוּ פְּנִימוֹ" (תְּהִלִּים יא,
ז). הַמְּבֹאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר – סוּף דְּבָרֵי הַמִּתְחִיל "כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל", גְּבִי
לְעֲשׂוֹת הַיִּשְׁרָאֵל").

3. (שְׁתַּבְּטַל כָּל חֲפָצִיךָ בְּשִׁבְלִי שֶׁתַּעֲסוֹק בְּתוֹרָה. רש"י).

4. (כְּלוּמָר, שֶׁאֵם יֵשׁ לָךְ לַעֲסוֹק בְּמִצְוָה, תַּבְּטַל תִּלְמוּד-תּוֹרָה וְעֵסֶק בְּמִצְוָה.
רש"י).

5. (לֹא דְכַמְבֵּטֵל מִצְוָה וְעֵסֶק בְּתִלְמוּד תּוֹרָה. רש"י).

לעשותה על ידי אחרים, וכאן במצוה שאפשר לקיימה
על ידי אחרים, שמצוה שאפשר לקיימה על ידי אחרים
יניחנה ויעסוק בתורה.

ולכאורה אינו מובן, שהרי כל התורה אינו רק פירוש
וביאור ביצד תהא המצוה נעשית, ואיך ילמוד הוא
פירוש וביאור המצוה, והמצוה עצמה תיעשה על ידי
אחרים?

וגם להבין מאמר רז"ל: "כל העוסק בתורת עולה
באילו הקריב עולה", והעוסק בתורת מנחה באלו
הקריב מנחה. והלא הקרבנות תלוים בבית המקדש
ובמזבח, וההקדשה תלויה בכהנים דוקא. והיאך "מעלה
עליו הכתוב באלו הקריב" והוא איש זר אשר לא מבני
הכהנים? וגם אין כאן לא בית המקדש ומזבח!

ויובן כל זה על פי ביאור ענן מעלת התורה בכללה,
שהיא מצוה לכל אחד ואחד ללמוד כל הלכות התורה,
אפילו הלכות שאינן צריכות לכל אדם. בגון דיני הוראת
איסור והיתר, שאינה מסורה אלא למורי הוראות, ובגון
משפטים שבין איש לרעהו, שאינן מסורים אלא לדיינים,
ואף על פי כן המצוה היא על כל אדם, אפילו מי שאינו
רוצה להיות דיין ומורה הוראה בישראל:

ב והענין הוא:

כי הנה כתיב (דברים ה, ז): "והיו הדברים האלה וגו',
ודברת בם בשבתך בביתך וגו'", דלכאורה פירוש
הדברים האלה היינו האמורים בקריאת שמע דעלה
קאי, ובאמת, מצות קריאת שמע היא בשחרית וערבית
בלבד ולא כל היום, ואיך נאמר "ודברת בם בשבתך
בביתך, ובלכתך כו'", דמשמע כל היום וכל הלילה תמיד
לא יחשה, בין "בשבתך בביתך", בין "בלכתך בדרך כו'?"
אלא "ודברת בם" – בדברי תורה כתיב, ואם כן צריך
להבין מהו "הדברים האלה" דמשמע דקאי על הדברים
האמורים למעלה – "אחד – ואהבת כו"10.

אף הנה נודע פירוש מלת "אחד", שהוא לבדו הוא
בשמים וארץ וד' רוחות העולם, כמו שהיה לבדו קודם

בריאת העולם. וכמו שכתוב (מלאכי ג, ו): "אני ה' לא
שנית", משום ד"כולא קמיה בלא – ממש – חשיב", ואין
העולמות תופסים מקום כלל, רק "ברוך שם כבוד
מלכותו לעולם ועד", "מלכותך מלכות כל עולמים"
(תהלים קמז, יג), שמבחינת מלכותו נתהווה בריאת
העולמות מאין ליש, וכמאמר: "יחיד חי העולמים מלך".
דהא ד"כולא קמיה בלא חשיב" היינו "קמיה" דוקא, מה
שאינן כן בבחינת "מלכותו" – הוא שכינת עוזו השוכנת
בתחתונים, והיינו על ידי רבוא רבבות צמצומים שיהא
נגלה כבוד מלכותו יתברך11.

ואי לזאת "ואהבת את הויה אלהיך" (דברים ו, ה) ממש,
דהיינו להיות האהבה ורעותא דלבא להבטל אליו
יתברך ממש, להיות נפשו נכללת ובטלה במציאות באור
אינסוף ברוך הוא ממש, ד"כולא קמיה בלא – ממש –
חשיב".

וזהו "אחד – ואהבת", שמבחינת "אחד" נמשך להיות
האהבה ורעותא דלבא בנפש האדם, להיות "הויה"
ממש "אלהיך". והיינו על ידי עסק התורה, דכתיב (תהלים
קד, ב): "עוטה אור בשלמה", שאור התורה עוטה הקדוש
ברוך הוא "בשלמה", שאור אינסוף ברוך הוא ממש
מתלבש בהתורה12.

ועל זה נאמר (דניאל ו, ט): "לבושיה כתלג חיוור"13, כי
תחלת הויית השלג הוא מן המים שנקרשו ונעשו שלג,
ואחר כך בשנפשו ונמס, חוזר למים. כך הויית לבוש
התורה הוא מבחינת המים, שהיא בחינת חכמה עילאה
– חכמים ולא בחכמה ידיעה. ומזה נמשך גם כן בתורה
גשמיות שלפנינו, להיות גילוי בחינת חכמתו ורצונו
יתברך. וזהו "חכמה בראש וחכמה בסוף"14.

והנה כתיב (דניאל ו, ט): "שער רישיה כעמר נקא"15, אלו
הן המשכות כל פרטי ההלכות שבתורה. וכמו שאמרנו:
"קווצותיו תלתלים וגו'" (שיר השירים ה, יא) – "תילי תלים
של הלכות", שהן המשכות מבחינת שערות בלבד, שהם
בחינת הארה מצומצמת ומועטת מעט מזעיר, על ידי
צמצומים רבים ושונים,

11. (ועיין מה שנתבאר מזה: על פסוק "שיר השירים". ועל פסוק
"צאינה וראינה", לא זו מתבנה כו').

12. (ועיין מה שנתבאר מזה בדבור המתחיל "ועשו להם ציצית". ועיין
עוד מזה ובהרה: בפרשת תולדות קמ"ב, ב', תרומה, קס"ד. בפרשת
פנחס, רמ"ה, ב').

13. (לבושו כשלג לבן).

14. (זהו חלק א כו, ב).

15. (ושער ראשו כעמר לבן).

6. (ועיין מה שנתבאר מזה בדבור המתחיל "וידבר אליקים כו' לאמר
אנכי כו').

7. "אשר לא יקרב איש זר אשר לא מנע אהרן הוא". במדבר יז, ה).

8. (ועיין מה שנתבאר מזה גם כן במקום אחר – בדבור המתחיל
"בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשקם").

9. "כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכרים את ה' אל דמי לבם". ישעיהו
סב, ו).

10. (ועיין מענין "על לבבך" ברבות, בקהלת, בפסוק (א, ו) "כל הנחלים
הולכים אל הים". ובפסוק (א, טו) "דברתי אני עם לב").

להיות כל ישעו וכל חפצו בעסק התורה, להתענג על
ה' ממש, שהוא מקור החיים ומקור התענוגים.
ואף שאין התענוג הזה נראה ונגלה בהתגלות, היינו
משום שגדול כח התענוג הוא שאין העולמות יכולים
לסבולו, ולכן אינו בא לידי גילוי בהשגת הנבאים.
ואדרבה, כל שכן וקל וחמר השמחה גדולה יותר
לאלהים, בהתבוננות נפשו שבודאי שורה עליו גילוי
העונג העליון ברוך-הוא, מה שאינו נתפס ונקלט בשום
השגה, ו"לית מחשבה תפיסא ביה".
וכן בעסק התורה, שהיא בחינת "לבושיה כתלג
חינור", הנה נודע, שהמחשבה והדיבור של האדם הן
בחינת לבושים: מחשבה – לבוש הפנימי, ודיבור – לבוש
האמצעי. ואם כן, כשנפשו של אדם מתלבשת במחשבה
ודיבור של התורה, הנה היא מתלבשת בלבשו של
הקדוש ברוך-הוא – "לבושיה כתלג חינור" ממש – ואין
קרבת ה' ממש יותר מזה, כמו על דרך משל שנים
שמתכסים בטלית אחד¹⁶.
ובזה יובן מה שבפרשה שניה של קריאת-שמע
אומרים (דברים יא, טו): "ונתתי מטר ארצכם וכו', ונתתי עשב
בשדה כו'", כאלו מדבר בעדו, ובאמת הקדוש ברוך-הוא,
הוא הנותן. ומשה רבינו עליו-השלוש אמר זה – לפי
ש"שכינה מדברת מתוך גרונו של משה", וזהו מאמר
השכינה שבגרונו שאומרת "ונתתי", אבל מה שאנחנו
אומרים גם כן "ונתתי" אינו מובן לכאורה.
אלא היינו על ידי שאומרים תחלה (דברים יא, יג):
"לאהבה את ה' אלהיכם, ולעבדו בכל לבבכם ובכל
נפשכם", והיינו מסירת-נפש, ולא בשביל שלא יהא בופר
בה' ממש, אלא היינו ביטול היש וגסות הרוח שבאדם,
שאמרו רז"ל: "כל מי שישי בו גסות הרוח ראוי לגדעו
כאשירה" (בסוטה דף ה', עמוד א'), שהוא בבחינת אשירה
ממש – שעושה את עצמו ליש ודבר נפרד מיחודו
יתברך, וצריך להיות בבחינת ביטול ומסירת-נפש לה'.

והיינו כמו שנודע ממאמר "מודים אנחנו לך" –
שההודאה היא אליו יתברך ד"כולא קמיה כלא חשיב",
וכל מה שלמטה מטה הוא יותר כלא, ולא כמו שנראה
בערכנו שהבריאה היא יש מאין, ונראה לעינינו גשמיות
העולם ליש ודבר נפרד כו'. כמו שנתבאר במקום אחר.

כמו שכתוב (תהלים מ, ו): "נפלאותיך ומחשבותיך אלינו
אין ערוך, אליך אגידה ואדברה, עצמו מספר" – שלהיות
המשכת "נפלאותיך ומחשבותיך אלינו", בעסק התורה
שלפנינו המלכות בגשמיית, "עצמו מספר"
הצמצומים רבים, ריבוא רבבות מדרגות עד אין מספר¹⁷,
כי אין ערוך אליו יתברך כלל.
וכמו שנודע פירוש ערך במספר, שאפילו אחד לגבי
אלף אלפים ורבבות נקרא בשם ערך – שהם מסוג אחד,
שהכל נופל תחת סוג המספר. מה שאין כן לגבי אור
אינסוף ברוך-הוא – שבשמו כן הוא אין לו סוף כו' – לא
שייך ערך כלל.
והנה כתיב (משלי ד, ח): "סלסלה ותרוממוך", פירוש
"סלסלה": לסלסל ולהפריד השערות שלא יהיו
מעורבים ומבולבלין. כמאמר רז"ל: "לא ידעו רבנן מאי
'סלסלה', עד דשמעי וכו' דהנה מהפך במצייה כו'".
שהסלסול הוא בשערות להפרידם שלא יהא עירוב
נימא בחברתה, וכך צריך להפריד כל ההלכות
שבגמרא, שלא יהיה עירוב ובבלול בין הלכה להלכה.
וכמו שמצינו בכמה מקומות בתלמוד דקאמרי "ורמיננהו
וכו'", ומשני: "לא קשיא הא רבי מאיר כו'" – שמבדרין
ומלבנין כל הלכה לעצמה שלא תהא הלכה אחרת
סותרת אותה ומבבללתה.
והנה בבחינת סלסול הזה כתיב: "ותרוממוך", שנפש
האדם מתרוממת על ידי זה לבחינת "שער רישיה כעמר
נקא", והוא מקור התורה, שהתורה היא רק בחינת לבוש
עוטה אור בשלמה, מה שאין כן התרוממות זו היא
למעלה מבחינת לבוש, שהיא נוגעת לעצמיות אור
אינסוף ברוך-הוא ממש¹⁸.
ג ובאשר ישביל ויתבונן האדם בנפשו איך שעל ידי
סלסול הלכות של התורה תתרומם נפשו לעלות לאור
אינסוף ברוך-הוא ממש, ממילא יגיל וישמח בחדוות ה',
הוא אור אינסוף ברוך-הוא, מקור החיים, מקור
התענוגים – יותר "מרוב כל" (דברים כח, מז), אפילו מחיי
עולם-הבא, גן-עדן תחתון ועליון, שאין זה אלא זיו כו',
וגם בבחינת זיו הזה אמרו על "אחר" (תהייה טו, ב): "מוטב
דלידייניה כו'¹⁹". ומכל שכן וקל וחמר שישים נפשו בכפו

16. (ועיין מה שנתבאר מזה על פסוק "ויהי מקין").

17. (מגילה יח, א ורש"י: "לא הוו ידעי רבנן מאי 'סלסלה ותרוממוך'. שמעיה
לאמנתא דבי רבי דהוות אמרה להארה גברא דהנה מהפך במצייה, אמרה ליה:
עד מתי אתה מסלסל בשערך". (למדנו שהסלסול לשון חיפוש וחיפוף)).

18. (ועיין מה שנתבאר במקום אחר על פסוק "הנותן שלג כעמר",

מענין "לבושיה כתלג", ו"שער רישיה כו").

19. ("וליתי לעלמא דאתי", לפי שכל יסורי גיהנם כדאי לו, בשביל שיקבל אחר
כך עונג העליון).

20. (ועיין מה שנתבאר סוף דבור המתחיל "ואשה כי תדור").

חֲכָמָה – בַּחֲמָה. מִה שָׁאִין בֶּן חֲכָמָה דִּקְלִיפָה הִיא בְּחִינַת
יֵשׁ.²⁵

וְזֶהוּ מֵאִמֶּר רַ"ל: "יִשְׂרָאֵל שִׁבְחוּךָ לְאָרֶץ כִּי"²⁶, בִּי
אָרֶץ יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת "אָרֶץ פִּנְעֵן" – לְשׁוֹן הַכְּנָעָה
וּבִיטוּל.²⁷ מִה שָׁאִין בֶּן כְּשֹׁהוּא בְּבָחִינַת גִּסוּת הָרוּחַ וְיֵשׁ,
הוּא כְּמוֹ "עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים"²⁸ בְּתַהֲרָה הֵם, שְׁעִנֵּן
עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת,²⁹ הוּא כְּמוֹ שִׁכְתוּב (דְּבָרִים ד, יט):
"וְרָאִיתָ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ כִּי, וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם כִּי".

וְהִנֵּה כְּתִיב (דְּבָרִים לז, יד): "מִמָּגֵד תְּבוֹאוֹת שְׁמִשׁ",
שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מִשְׁפִּיעַ לְתַבּוּאוֹת הָאָרֶץ. וְכֵן כָּל צָבָא הַשָּׁמַיִם,
שֶׁהֵם הַמְּזֻלוֹת, "אֵין לָךְ עֹשֶׁב מִלְמַטָּה שָׁאִין לוֹ מִזֶּל
מִלְמַעְלָה כִּי"²⁹. אֲלֵא שֶׁהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם אֲסוּר, מִפְּנֵי
שִׁמְחָשְׁבִים אוֹתָם לֵישׁ וְדַבֵּר, שֶׁהֵם הַמִּשְׁפִּיעִים. וּבִאֲמֹת
אֵין הַשְּׁפָעֶתָם מִצַּד עֲצָמָם, אֲלֵא שֶׁהֵם כְּלִי הַהִשְׁפָּעָה
שֶׁבָּהֶם וְעַל יָדָם עוֹבֶרֶת הַהִשְׁפָּעָה. וְכֵן כָּל עֲבוֹדַת
כּוֹכָבִים²⁸ – שְׁעוֹשֶׂה עֲצָמָה לֵישׁ וְדַבֵּר, אֲלֵא "דִּקְרוּ לִיָּה
אֲלֵהָ דְּאֵלֵהָ". מִה שָׁאִין בֶּן סֵטְרָא דִּקְדוּשָׁה הִיא
בְּבָחִינַת בִּיטוּל, שֶׁ"אֵין עוֹד מִלְבָּדוֹ" (דְּבָרִים ד, לח).

וְאִם כֵּן, מִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחֵר גִּסוּת רֹחוֹ לְהַחֲשִׁיב עֲצָמוֹ
לֵישׁ הָרִי הוּא "כְּעוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים"²⁸ בְּתַהֲרָה. דְּהֵינּוּ,
מִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחֵר בְּגֵדִי כְבוֹד לְהִתְפָּאֵר בְּפָנָי בְּנֵי אָדָם, בִּי
"כְבוֹד חֲכָמִים יִנְחֹלוּ" (מִשְׁלֵי ג, לח) כְּתִיב; "וְעִשִּׂיתָ בְּגֵדִי קֹדֶשׁ
לְאַהֲרֹן אַחִיר לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת" (שְׁמוֹת כח, ב), שֶׁהַכְּבוֹד
הַנִּמְשָׁךְ לְבָחִינַת חֲכָמָה – בַּחֲמָ"ה הוּא בְּבָחִינַת בִּיטוּל.
מִה שָׁאִין בֶּן שָׂאֵר כְּבוֹד שֶׁל עוֹלָם־הַהֵהָה שֶׁהוּא יֵשׁ, הוּא
מִסֵּטְרָא דִּקְלִיפָה.

וּבָזֶה יוֹבֵן מִה שֶׁאִמְרוּ רַ"ל (אֲבוֹת ו, ד): "כִּי הוּא³⁰ דִּרְכָּה
שֶׁל תּוֹרָה – פֶּת בְּמִלַּח כִּי³¹, אִם אֲתָה עוֹשֶׂה בֶן [..] אֲשֶׁרִיךְ
בְּעוֹלָם־הַהֵהָה כִּי³²". וְלִכְאוּרָה אֵינוֹ מוֹכֵן מִהוּ הָעוֹלָם־הַהֵהָה
בָּזֶה?

אֲלֵא הָעֵנֶן, שֶׁכָּאִשֶּׁר יֵשִׁים אֶל לְבוֹ הַהִכְנָעָה וּבִיטוּל
אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, שֶׁבָּזֶה שׁוֹרֶה עָלָיו עוֹנֵג עֲלִיּוֹן כִּי³³, אֵין לָךְ
עוֹלָם־הַהֵהָה גָּדוֹל מִזֶּה. וְעַל זֶה אָמְרוּ "יָפָה שְׁעָה אַחַת
כִּי³³". אֲבָל בְּשִׁנְמוֹשֶׁךְ אַחֵר תַּעֲנוּגֵי עוֹלָם־הַהֵהָה, הָרִי

יְעַל יְדֵי בִיטוּל זֶה, נִמְשָׁךְ וּמִתְגַּלֶּה יַחֲדוֹ אוֹר אֵין־סוּף
בְּרוּךְ־הוּא מִמֶּשׁ בְּנִפְשׁוֹ, וְיָכוֹל לוֹמַר "וְנִתְתִּי", שֶׁאוֹר
אֵין־סוּף בְּרוּךְ־הוּא הַמִּתְגַּלֶּה בּוֹ הוּא הוּא הַמְדַּבֵּר בּוֹ³¹.
וְהוּא כְּעֵנֶן "וְדַבְרֵי אֲשֶׁר שְׁמִיתִי בְּפִיךָ" (יִשְׁעִיָּהוּ נט, כא), שֶׁדַּבֵּר
ה' מִמֶּשׁ הוּא בְּפִי.

יְעַל דֶּרֶךְ זֶה, תִּמְצָא בְּמֵאִמֶּר רַ"ל (עִידוּבֵין יג, ב): "אֵלוֹ
וְאֵלוֹ דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים", שֶׁמָּה שֶׁבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים,
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים, וְכֵן דְּבָרֵי אֲבִי וְרַבָּא אֵין זֶה דְּבָרֵיהֶם
מִמֶּשׁ, אֲלֵא דְּבַר ה' שֶׁבְּפִיהֶם. וְכְמוֹ שֶׁאִמְרָה הַמְּגִיד לַה' בֵּית
יוֹסֵף: "אֲנִי הַמִּשְׁנֶה הַמְדַּבֵּרֶת בְּפִיךָ". וְזֶהוּ עֵנֶן הַתּוֹרָה.

אֶף הַמִּצְוֹת הֵם בְּקִיּוֹם "מִצְוֹת הַמֶּלֶךְ" דִּקְא. וְהִנֵּה,
מִבְּחִינַת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ הוּא חַיּוֹת כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּעַלִּי
גָּבוֹל בְּמָקוֹם וּבְזֶמֶן – "מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים,
וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר" (תְּהִלִּים קמח, יג): "כָּל עוֹלָמִים" –
בְּחִינַת מָקוֹם, "דּוֹר וָדוֹר" – בְּחִינַת זְמַן. וְאֵין בְּחִינַת מָקוֹם
וּזְמַן שִׁיּוֹר אֲלֵא בְּבָחִינַת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ – "מֶלֶךְ, מֶלֶךְ, מֶלֶךְ",
וְיִמְלוֹךְ²². אֲבָל בְּאֵין־סוּף בְּרוּךְ־הוּא עֲצָמוֹ לֹא שִׁיּוֹר
בְּחִינַת זְמַן וּמָקוֹם כָּלִל²³.

וְהִנֵּה עֶסֶק הַתּוֹרָה נִקְרָא "בְּצִלְמִנּוּ" (בְּרַאשִׁית א, כו), שֶׁהוּא
בְּבָחִינַת לְמַעְלָה מִן הַזְּמַן. מִה שָׁאִין בֶּן הַמִּצְוֹת, שֶׁהֵן
בְּבָחִינַת מַלְכוּת נִקְרָא "בְּדִמּוּתִנּוּ" (בְּרַאשִׁית א, כו), וְשִׁיּוֹר בָּהֶם
לְשׁוֹן הַזְּמַן. לְכֵן קִיּוֹם הַמִּצְוֹת תְּלוּי זְמַן, וְקִרְבָּנוֹת תְּלוּיִן
בְּזֶמֶן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. מִה שָׁאִין בֶּן עֶסֶק הַתּוֹרָה אֵינוֹ תְּלוּי
בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְכֵן, וּבְגֵדִי כְהוֹנָה כָּלִל. וְאֵף שֶׁהַתּוֹרָה
הוּא פִּירוּשׁ הַמִּצְוֹת, מִכָּל מָקוֹם בְּמַחֲשָׁבָה וְדַבּוּר עֲדִינ
הוּא בְּבָחִינַת רֹחֲמִיּוּת. אֲבָל הַמִּצְוֹת הֵם בְּמַעֲשֶׂה הַגּוֹף
בְּפוֹעַל מִמֶּשׁ.

ד וְהִנֵּה "זֶה לְעוֹמֶת זֶה עֲשֵׂה אֱלֹהִים"²⁴: שֶׁכְּמוֹ שֶׁנִּפְשׁ
הָאֱלֹהִית מִתְחַלֶּקֶת לְעֶשֶׂר כַּחוֹת – שְׁלֹשָׁה שְׁכָלִיִּים וְשִׁבְעַת
מִדּוֹת דִּקְדוּשָׁה, כִּי יֵשׁ גַּם בֶּן בְּקִלְפָה:

כְּמוֹ חֲכָמָה דִּקְדוּשָׁה יֵשׁ בְּנִגְדָה חֲכָמָה דִּקְלִיפָה –
"חֲרִטוּמֵי מִצְרִים" (בְּרַאשִׁית מא, ח), וְכֵן "חֲכָמִים הֵמָּה הִרְעוּ"
[בִּירְמִיָּהוּ סִימֹן ד', כב], וְכִיּוֹצֵא בְּשָׂאֵר כַּחוֹת הַנִּפְשׁ. וְזֶהוּ כָּלִל:
שֶׁסֵּטְרָא דִּקְדוּשָׁה הַכָּל בְּבָחִינַת בִּיטוּל אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,

21. וְכִמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר – בְּפָרָשַׁת וְאִתְחַנֵּן, גְּבִי קִרְיַת־שְׁמוֹעַ.

22. ("ה' מֶלֶךְ, ה' מֶלֶךְ, ה' מֶלֶךְ" וְיִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד).

23. (וְכִמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּ"סֵפֶר שֶׁל בִּינוּיִם" חֶלֶק ב', פָּקֶד ז').

24. (קִהְלָה ז, יד. וְשֶׁם הָאֱלֹקִים).

25. וְכִמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר עַל פְּסוּק (בְּמִדְבָּר כא, כח) "בְּעַלִּי מִזֹּת אֶרְנוּן".

26. ("עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת זָרָה בְּתַהֲרָה הִי", עֲבוֹדָה זָרָה ח, א).

27. ("עֵינֵי מִה שֶׁנִּתְבָּאֵר סוּף דַּבּוּר הַמִּתְחִיל "וַיְהִי בְשִׁלַּח פָּרְעֹה").

28. (עֲבוֹדָה זָרָה).

29. (הַמְכָּה בּוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדִל).

30. (דִּיא).

31. ("תֵּאבֵל, וַיִּמָּס בְּמִשְׁוֹרָה תִּשְׁתָּה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישֵׁן, וְחַיִּי צֶעַר תִּתִּיחַ, וּבִתּוּרָה
אֲתָה עֲמֹל").

32. ("אִם אֲתָה עֹשֶׂה בֶן 'אֲשֶׁרִיךְ וְטוֹב לָךְ' (תְּהִלִּים קכח, ב) – 'אֲשֶׁרִיךְ'
בְּעוֹלָם־הַהֵהָה, וְטוֹב לָךְ' עוֹלָם־הַבָּא").

33. ("יָפָה שְׁעָה אַחַת בְּתִשְׁבָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם־הַהֵהָה, מִכָּל חַיִּי הָעוֹלָם־
הַבָּא, אֲבוֹת ד, יז).

תקוה לכסיל ממנו יבא" לבחינת ביטול – בחימה, עד
שביום עשירי הוא יום כיפור נתקן בחינת התנשאות.
ועל דבר הנ"ל נקרא 'עליית המלכות', שהוא מה
שכתוב (דברי הימים א' כט, יא): "לך ה' הממלכה" – בבחינת
ביטול.

לכן ביום הכפורים "אסור באכילה ושתייה, ונעילת
הסנדל", שהן הכל בחינת הלבשת היש. ולהיות בבחינת
ביטול ממש אליו יתברך. ועל דרך זה הן כל הכריעות
והשתחוואות שביום כפור, שנופלים על פניהם להיות
בבחינת בטול.

והנה יש ב' מיני גסות הרוח: בחינת חיצוניות, שיועד
בעצמו ערכו השפל, ואף על פי כן מחשב את עצמו ליש
ודבר בעיני הבריות. ויש בבחינת פנימיות, שהוא בחינת
עצמיות הגסות, שדרכו ישר בעיניו³⁷, והוא באמת חשוב
גם בעיני עצמו.

והנה על בחינה הא' נאמר: "כי ביום הזה יכפר
עליכם לטהר אתכם" – "עליכם" דייקא, דהיינו מה
שעליכם מבחוץ. ועל הבחינה הב' אמר "מכל
חטאתיכם", דהיינו חטאת פנימיות שלכם – "לפני ה'
תטהרו". פירוש "לפני ה'" – קודם בחינת הויה. כי
התורה היא שמותיו של הקדוש ברוך הוא, יו"ד היא
חכמה, "אורייתא מחכמה נפקת",

אבל על ידי התשובה מעומקא דליבא, "ממעמקים
קראתיך ה'" (תהלים קל, א), שממשיך בחינת הויה, ואז
"תטהרו" מסטרא דקליפה בכדי שלא יהא העלם
והסתור מאור אינסוף ברוך הוא ה'סובב כל עלמין".

וזהו שנתנו לוחות אחרונות ביום כיפור – גילוי "אנכי
ה' אלהיך" (שמות כ, ב), "אנכי" ממש. ובזה "לא יהיה לך
אלהים אחרים על פני" (שמות כ, ב), פירוש: שזהו הבטחה
שלא יהיו "אלהים אחרים" מעלימים ומסתירים את
בחינת פנימיות, כי עונותיכם מבדילים כו³⁸.

אף ביום כיפור הוא בהעלם, כי לוחות אחרונות נתנו
בצעה. אבל הגילוי הוא בשמחת תורה, שמחה של
תורה, דהיינו גילוי מקור התורה, והוא גילוי עונג
העליון ברוך הוא.

ממשיך עליו סטרא דקליפה, ומלביש את עצמו בגדים
צואים. וכשישים אל לבו שהקליפות סבבוהו לא יהיה
לו תענוג מעולם הזה כלל. מה שאין כן בש"פת במלח
תאכל כו" ישמח לבו ויגל, כי אין לו לבוש מסטרא
דקליפה ומבגדים הצואים.

אף מי שפגם והעביר את הדרך בהמשיך את לבו
אחר היש והגסות, העצה היעוצה: לצעוק אל ה' בצר
לו³⁴, "צעק לבם" (איכה ב, יח) – שיהא הלב צועק בקרבו,
מ"קרב איש ולב עמוק" (תהלים סד, ז), איך לא שם לנגד
עיניו אור אינסוף ברוך הוא ה'סובב כל עלמין' שלפניו
ב"כשיכה באורה" (תהלים קלט, יב), ורוחניות וגשמיות שוין,
וימלא בושח וכלימה. וכמו שאומרים: "ולא גבוש
לעולם ועד".

וכמשל מי שהולך ערום, בלא הודע לו שיש אנשים
רואים אותו, ואחר כך בשרואה שהאנשים רואים אותו
יתמלא בושח, כן ויותר מכן יש ליבוש מאור אינסוף
ברוך הוא ה'סובב כל עלמין' דכתיב ביה (ירמיהו כג, כד):
"את השמים ואת הארץ אני מלא"³⁵.

ועל זה נאמר (שמות לג, כ): "כי לא יראני האדם וחי" –
בחינו אינו רואה אבל בשעת מיתתו רואה. והיינו, כדי
שיתמלא בושח וכלימה בראותו ה' נצב עליו" (בראשית
כב, יג) ורואה במעשיו, ועל ידי זה ישוב בתשובה שלימה
לפניו; "את פניו ה' אבקש" (תהלים כו, ח), דהיינו לבקש
פנימיות ה' – גילוי אור אינסוף ברוך הוא ממש, דהיינו
להחזיר פנים בפנים כנ"ל, ו"כמים הפנים" (משלי כו, יט),
כתיב (יחזקאל לו, כח): "וורקתי עליכם מים טהורים" – י"ג
מכילין דרחמי" שהם בחינת פנימיות, והן מקור התורה,
ולכך ממלא כל הפגמים שפגם בתורה. כמו שכתוב:
"אנת הוא ממלא כל שמהן, ואנת הוא שלימו דכולהו",
ועל ידי זה "וטהרתם".

והנה, על בחינת החזרת פנים בפנים נתקנו כל עשרת
ימי תשובה – כנגד עשר כחות הנפש, שבכל יום נתקן
כח אחד. שביום ראשון נתקן בחינת החכמה, דהיינו מה
שהלביש נפשו בחכמה דקליפה שהוא בחינת יש, על
דרך מה שכתוב (משלי כו, יב): "ראיתי³⁶ איש חכם בעיניו,

37. (על פי משלי יב, טו דרך איוול ישר בעיניו ושמע לעצה חכם". משלי כא, ב: כל דרך איש ישר בעיניו).

38. (כי אם עונותיכם דיו מבדלים בינכם לבין אלקיכם". ישעיהו נט, ב).

34. (יחשב בצר לו על ה' אלקי ישראל, ויבקשהו וימצא להם". דברי הימים ב' טו, ד).

35. (ועיין מה שנתבאר מזה בדבור המפתחיל "מנוחת זקב").

36. (ראית).

ב.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא דובער – אדמו"ר האמצעי

שערי תשובה

מקורה כו' שמהוה אותה מאין ליש כו' וכאשר תתעלה
 עוד למעלה גם בבחי' גופא דמלכא למעלה ממקור
 חוצבה הראשון הנה גם כן תהי' אופן קבלתה שם על
 אותו האופן שקבלה בהיותה במקור הראשון רק שהוא
 שם בהפשטות ערך הראשון ולכך צריך להיות בעליית'
 שמה ע"י ניגון באופן מיוחד לפי אופן התהוותה
 ממקור הראשון וס"ר נשמו' הן ס"ר אופני עליות ור"מ
 כוללם וכמ"ש ת"ר אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו
 כו' ע"כ הי' מנגן בצלולתא בכל מיני ניגון דכללות נ"י
 בדרך נכלל נחלקו לד' דגליו חו"ג ת"ת ומל' כו' ופרטי
 פרטיהם מסתעפים לאין שיעור ובחי' חו"ג בכלל הוא
 ניגון של חדוה ועונג וניגון של צער ומרירות והמורכב
 משניהם יחד הוא בחי' ת"ת כו' והכל לפי אופני
 מדריגות הנשמות אם מבחי' החסדים או גבורות או
 מבחי' הממוצע כך הוא אופני עליות שלהם בניגונים
 של חדוה או מרירות או ממוצע כו' וד"ל:

שער התשובה. איתא בר"מ. לד"ק 9

אך יש הפרש בין עליות הנשמות בניגון ושיר לעליות
 המלאכי' בשיר כי יש ב' מיני שיר א' שיר שבפה
 ודיבור והוא שיר של המלאכים בכל יום בדיבור
 באמרם קדוש ובורך וכו"ג שאין עלי' זאת בתכלי'
 השלימו' בגופא דמלכא ממש כמו עלי' הנשמות לפי
 שהנשמות שרשם בעצמיות גופא דמלכא יותר כידוע
 על כן השיר של הנשמות בעלותם להשתאב בגופא
 דמלכא הוא בניגון בקול בלא דיבור כלל שהוא בשרשו
 בעצמיות נקודת הלב שלמעלה מן הרצון והשכל לגמרי
 וזהו מארז"ל בקולו של משה דוקא (וכמ"ש במ"א
 בשיר הלויים כו' שיש ג' מיני שיר ושיר פשוט הוא
 עלי' עצמות פשטות הנפש דיחידה כו' כנ"ל) וזהו
 שאמר דר"מ היה מנגן בצלולתא דוקא בכל מיני ניגון
 כי הוא כולל כל ס"ר נשמות ישראל וכל נשמה יש לה
 ניגון מיוחד בעליית' לפי אופן של מדרגתה במקור
 חוצבה הראשון דוקא דהיינו לפי אופני צרופי אותיות

ג.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא מנחם מענדל – אדמו"ר ה'צמח צדק'

מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרס"ו

רקיעים וארץ וד' רוחות העולם ואל"ף הוא אלופו ש"ע,
 שזהו בחי' סובב לימשך למטה דווקא. וזהו ענין ישראל
 סתים וגלי', סתים היינו שרש הנשמה וגלי' היינו חלק
 הנשמה שבגוף, וקודב"ה סתים וגלי' היינו בחי' ממלא
 וסובב, וע"י החיבור סתים וגליא בגוף היינו שרש
 הנשמה עם חלק הנשמה שבגוף ע"י תפילה אזי מתחבר
 סתים וגלי' בחי' סובב בבחי' ממלא, ועד"ז אורייתא
 סתים וגליא כי ע"י התפילה והיינו שמע ישראל הוי'
 אלקינו נמשך ואהבת בכל לבבך אבל עיקר המשכה
 מלמעלה למטה הוא ע"י התורה, וסתים הוא התורה כמו
 שהיא למעלה אורייתא וקודב"ה כולא חד הקב"ה מניח
 תפילין הקב"ה מתעטף בציצית זהו בחי' סתים, וגלי'
 זהו תו"מ הנגלות, וע"י קיום התו"מ הנגלית אזי הוא
 ג"כ חיבור עם בחי' סתים שבתורה ועי"ז הוא גילוי
 עצמיו' אא"ס כי אורייתא וקודב"ה כולא חד. אך יש
 בזה ב' בחי' כי המצות הם בחי' מקיפים שזהו המשכה
 בבחי' מקיף ואח"כ התורה היא בבחי' פנימי'.

וזהו שמע ישראל לי ראש שזהו בבחי' ראש וראשון
 ואח"כ הוי' אלקינו שזהו מצד שרש הנשמה הוא
 אלקינו, והענין הוא כידוע שאבות הן המרכבה ויש
 מרכבתא תתאה ויש מרכבתא עילאה מרכבתא תתאה
 שזהו ענין והחיות נושאות את הכסא ועל הכסא דמות
 כמראה אדם שזהו ענין החיות הם בבחי' ביטול ועי"ז
 הם נושאים הכסא שהוא בחי' מלכות שזהו ענין בחי'
 ממלא כי שרשם הוא רק בבחי' ממלא בבחי' מלכות
 שזהו בחי' דיבור וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו וברוח
 פיו כל צבאם, אבל האבות הם מרכבתא עילאה שהם
 מרכבה למדות דאצי' שע"י ביטול שלהם הם מנשאי'
 חו"ב דאצי' למעלה בבחי' כתר שזהו בחי' סובב כ"ע,
 וזהו ענין שרש נש"י בנים אתם להוי' אלקיכם כמו
 שהבן נמשך ממנו האב בבחי' פנימי' ועצמי' כך נש"י
 שרשם בבחי' סובב כ"ע בבחי' עצמיו', וזהו הוי' אלקינו
 כמו שהוא בשרשם בבחי' סובב לבוא בבחי' גילוי
 ואח"כ הוי' אחד שזהו המשכת הסובב, ח"ת זהו זיין

תש"ת הוא ענין חרטה ומרירות על העבר וידידי בפה
ותשו"ע הוא ענין ביטול במציאות בחילא יתיר (כענין
ר"א בן דורדיא) ועי"ז מתקנים כל הפגמים, וזהו ענין
אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש שזהו על
ענין כי עוונותי עברו ראשי כמשא כבוד יכבדו ממני
וע"ז הוא הכבוד ראש שזהו הכנעה ושפלות זהו
תש"ת, ואח"כ להתפלל שזהו תש"ע.

אין עומדין להתפלל

אך זהו הכל כשמקיים התו"מ ותפילה בכוונה, אבל
כשאינו מקיים התו"מ וגם התפילה שלא בכוונה
אזי עוונותיכם מבדילים ביניכם ובין אלקיכם היפך
ישראל לי ראש כי עוונותי עברו ראשי כמשא כבוד
יכבדו ממני כי זלע"ז עשה האלקים אזי ממשיך
השפעה לסט"א וקליפות.
וע"ז צריך תשובה, ויש ב' תשובות תש"ת ותש"ע,

ד.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שמואל – אדמו"ר מוהר"ש

תורת שמואל – תרל"ב

להשיג אלקות, כמשל אדם הרואה ומסתכל באור צח
דרך אספקלריא, כמו"כ תורה ומצות מעשיות ששרשם
מרצה"ע וחכמתו ית' שהם מיוחדדי' בו ית' חכים כו',
שהם למעלה מזיו השכינה שהוא רק התפשטות החיות
ונשתלשלו ונתפשטו ונתלבשו בעיני עוה"ז הגשמי,
כמו ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף הגשמי וצדקה
בגשמיות, וכשהאדם עוסק בתורה ובמצוות הם הם
נעשי' לבושי' לנשמתו שתתלבש בהם בג"ע שעל ידם
תוכל הנשמה שהיא נברא להשיג זיו השכינה מהות
ועצמיות אלקות. ויובן זה עד"מ דבר חכמה ושכל גדול
אין יכולי' להסביר לפני קטן בחכמה כ"א ע"י לבוש
ומשל שכאשר מלבישי' השכל במשל אז מבין הדבר,
כמו"כ נקראי' מעשה המצות בשם לבושי' שהם משל
ומליצה להשיג על ידם בחי' א"ס, ולכן נא' רחבה
מצותך מאד שהם כלי' ולבושי' רחבים שבהם וע"י
תשיג הנשמה בג"ע בחי' א"ס שהוא בבחי' מאד בלי
גבול. ולכן נק' התורה בשם משל כמ"ש כי כאשר
יאמר משל הקדמוני פי' שהיא משל שע"י המשל הזה
יושג אוא"ס בחי' קדמונו של עולם, והיינו כי כדי
שיהי' התגלות עצם רצון אוא"ס זה א"א שיוכל לבוא
לידי גילוי לשום נברא רק ע"י התלבשות רצונו ית'
בעשי' גשמי' הם מעשה המצות, שלכן נק' המצות
לבושי' והתורה משל כו'.

וישם את הכיור

בס"ד. (ש"פ פקודי, ל"ב).

אמנם איך תוכל הנשמה שהיא נברא יש ודבר בפ"ע
להשיג מהות ועצמיות אלקות שאינו בבחי'
השגה וגבול, והגם שהנשמה היא חלק אלקה ממעל
הוא עד"מ כענין טפת הזרע שנמשכה ממוח האב שלא
יתכן לומר שגם בעודינה במוחין היתה גשמית שא"כ
הי' נחסר מהמוח כו', אלא שבאמת התחלת המשכחה
מן המוח היא כח רוחני לבד אלא שאח"כ
בהשתלשלות ירידתה דרך חוט השדרה נשתנית
ונעשית גשמית, כן הנשמה עיקר שרשה הוא מבחי'
אלקות ממש כמ"ש בנים אתם לה' אלקיכם רק
שנשתלשלה בירידתה להיות בחי' נברא יש ודבר, וזהו
שאנו אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא אלא שירדה
בבחי' אתה בראת כו' בחי' ב"ע עד שנפחת בי כמ"ש
ויפח באפיו, וא"כ איך תוכל הנשמה להשיג מהות
ועצמיות אלקות.

והענין הוא דהנה כתי' ויבא משה בתוך הענן ויהי
שם וגו' לחם לא אכל וגו' והי' גופו הגשמי
ניזון ממזון רוחני לבד כמ"ש לחם אבירים אכל איש,
זה משה, כמו המלאכי' ממש, ואיך יוכל להיות זה
שגשמי יקבל מזון וחיות מרוחני שהם מובדלי' זמ"ז
בתכלית, אך זהו ענין הענן שהי' משרע"ה מתכסה בו
דהיינו שהענן הי' שרשו ממדריגות אלקות מאד נעלה
אך שנשתלשל ונתגשם להיות לבוש למשה שע"י יוכל

ה.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שלום דובער - אדמו"ר מוהרש"ב

שיעורים בהמשך המאמרים - תער"ב

במהותם, וכמו מאמר הזוהר בפתח אליהו ואנת הוא
שלימו דכולהו (ואתה הוא שלימות הכל) כו', כלומר
שלימות העצם יכולה להופיע בכל מיני אופנים, באופן
החכמה ובאופן הבינה.
ועל דרך המבואר במקום אחר דפנימיות חכמה
ופנימיות בינה הן ב' היחודים דה' אחד מלמטה למעלה
ומלמעלה למטה כו' החכמה היא דרגת ה' אחד
מלמעלה למטה - בחינת ראייה, והבינה היא דרגת ה'
אחד מלמטה למעלה - בחינת שמיעה והשגה, ועיין מה
שנתבאר באמרי בינה²⁰ בענין יורה ומלקוש כו'. עד
כאן במאמר המוסגר.
ומסכם הרבי נ"ע: הנה כל זה הוא כאשר מדברים על
חכמה ובינה כפי שהן חלוקים במהותם - אבל בבחינת
ריבוי ומיעוט שבהם שהחכמה זה נקודת ההשכלה
והבינה זה הרחבת ההשכלה יכול להיות שבהמיעוט
יאיר האור בבחינת ריבוי כנזכר לעיל והיינו לפי שהוא
אותו המהות כו'.
קיצור.
ועדיין צריך להבין וחלא יש עשר ספירות גם בעיגולים
עיגול הכתר ועיגול החכמה, גם יש בהם מעלה ומטה,
וגם בכל עיגול יש מעלה ומטה, דבתיקון הפגמים מחלק
העליון שבעיגול הוא דחיית יניקת החיצונים ונסילת
החיות הנבלע בהם, ומחלק התחתון הוא מילוי חסרון
האור פנימי,
אך יש לומר דמעלה ומטה זה הוא בריבוי ומיעוט, וכבר
נתבאר דגם באור פנימי עיקר המעלה ומטה הוא בעצם
מדריגתו, דבזה בחינת הבינה לא תהיה לעולם כמדריגת
החכמה (וגם בפנימיותם שהוא כמו פנימיות עתיק יש
לומר שמחולקים), אבל בריבוי ומיעוט אין זה מעלה
ומטה, ויכול להיות ריבוי האור כבינה כמו בחכמה,
וכמו בנקודת התמצית.

1 במאמר המוסגר מיישב הרבי נ"ע ענין זה, שחכמה
2 ובינה הם במהות אחרת לגמרי, עם מה שמבואר שגם
3 חכמה וגם בינה שרשם בעתיק -
4 (וגם מה שכתוב באוצרות חיים לרבי חיים ויטאל דכשם
5 שפנימיות אבא פנימיות עתיק - כלומר הפנימיות של
6 דרגת החכמה הנקראת אבא, היא הפנימיות של דרגת
7 העתיק שבכתר, כמו כן פנימיות בינה פנימיות עתיק, -
8 גם הפנימיות של דרגת הבינה היא בפנימיות של דרגת
9 עתיק, ואין זה מתיישב עם מה שנתבאר שהחכמה
10 והבינה הם מהות אחרת לגמרי -
11 מתוך הרבי נ"ע - יש לומר דמכל מקום בכל אחד הוא
12 במהותו, - כלומר למרות שגם שרש החכמה וגם שרש
13 הבינה הוא בעתיק, הרי הם בתוך דרגת העתיק
14 מחולקים במהותם, דבאבא (חכמה) הוא כמהות בחינת
15 ומדריגת החכמה ובינה כפי מהות ומדריגת הבינה
16 למרות ששרש שניהם בעתיק.
17 ומבאר הרבי נ"ע את ההסברה בענין - שלמרות שיש
18 שרש לחכמה ולבינה בעתיק הרי הן מחולקים בדרגתם:
19 (ויש לומר הביאור בזה דעתיק שהוא בחינת תחתונה
20 שבמאציל - הכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים,
21 כיון שיש בו משניהם: חיצוניות הכתר (אריך) הוא
22 דרגה עליונה שבנאצלים ופנימיות הכתר (עתיק) הוא
23 דרגה תחתונה שבמאציל. וכנודע דעתיק הוא לשון
24 העתקה של העצמות כו' כלומר אין זו דרגה ובחינה
25 פרטית אלא רק העתקה של העצמות, הרי זה בחינת
26 שלימות העצמות, שאינה מוגדרת בגדר מסוים, ובא
27 ככל מדריגה כפי מהותה, והיינו שמשלים בבחינת
28 שלימות עצמי כל מדריגה כפי מהותה - כיון שעתיק
29 הוא דרגת השלימות העצמית, הרי כל מיני אופני וסוגי
30 השלימות קיימות בו.
31 ולכן גם שלימות החכמה כלולה בו וגם שלימות הבינה
32 כלולה בו, למרות ששניהם פרטים שונים החלוקים

ו.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא יוסף יצחק – אדמו"ר מוהריי"צ

ספר המאמרים – אידיש (מתורגם)

[אייר ה'תש"ה]

הזמן הראוי לכך הוא בבוקר ובצהריים, בשנות הנעורים
וגיל העמידה.
בשנים אלו יכול אדם לפתח את עצמו ולהתעדין ביראת
שמים ומידות טובות, אז גם חיי הערבית שלו יהיו
נאים.
האדם שבבוקר ובצהריים שלו עסק בתורה ומצוות
ורכש מידות טובות, כאשר הוא מגיע לשנות הערבית,
יש לו עונג בתפילה בציבור, בשמיעת דברי אגדה, עונג
בקיום מצוה ובמידות טובות. חיים של עונג יהודי.
לא זו בלבד שהוא עצמו, הוא כראוי בכל עניני תורה
ומצוות ומידות טובות, אלא הדבר גם גורם לו עונג רב.
בעומק הלב הרי כל יהודי מסור באמת לתורה, מצוות
ומידות טובות, אלא שסיבות שונות של עניני הגוף
והעולם מאפילות על ההתמסרות העמוקה והלבבית
לתורה ומצוות.
לכן אומר הרמב"ם⁵ להלכה לגבי גט ש"כופין אותו עד
שיאמר רוצה אני", כי יהודי רוצה לעשות את אשר
הוא מחוייב על-פי תורה, אלא שסיבות מעניני הגוף
או מעניני העולם מונעות את הרצון הפנימי מלבוא
לידי ביטוי.
לכן יש לכפות אותו, להסיר את כל הסיבות מעניני
הגוף או העולם המפריעות ומעכבות את התגלות
הרצון הפנימי האמיתי וההתמסרות לתורה ומצוות.
כל ההפרעות מעניני הגוף והעולם המחלישות את
הרצון הפנימי האמיתי לתורה ומצוות, הן רק בצעירותו
ובשנותיו האמצעיות של היהודי, והחינוך וההדרכה
של שנות הנעורים ואויר הסביבה של גיל העמידה
משפיעות מאוד על האדם.
כאשר זוכים לחינוך כשר כראוי, במקום שהמחנך נוטע
במחונך אמונה בה' יתברך ואהבה לתורה ומצוות,
ובגיל העמידה הוא נמצא בסביבה של יראת שמים
ומידות טובות, אזי הרצון לתורה ומצוות ומידות
טובות הוא בהתגלות.

"יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב"¹.
הרבי² נשמתו-עדן אומר בשם הבעל-שם-טוב נשמתו-
ערן שלכל נשמה שה' ברוך-הוא שולח לעולם, יש
שליחות שנשמה זו צריכה לפעול בעולם, ואת
השליחות הזו הנשמה מוכרחה לבצע, כי כך היא
הגזירה העליונה שזוהי פעולתה של הנשמה ההיא.
הבעל-שם-טוב נשמתו-עדן פירש את הפסוק³:
"**יצא אדם לפעלו**", היא שליחות הנשמה שלו, שזהו
"**פעלו**", שלשם כך הנשמה נשלחה לעולם הזה, וכל
אחד צריך לדעת ולזכור ש"ולעבודתו עדי ערב", שאת
שליחות הנשמה שלו עליו לעשות והוא מוכרח לבצע
"**עדי ערב**", כלומר, שיש לבצע את שליחות הנשמה
לפני שנעשה מאוחר.
הזמן מתחלק לשלושה חלקים – בוקר, צהריים וערב.
כך גם בחיי האדם יש שלושה סוגי זמנים.
כתוב⁴ "**הלא צבא לאנוש עלי ארץ וכימי שכיר ימיו**".
לאדם יש זמן מוגבל כמה יהיה בעולם הארצי, וכשם
שמי שמקבל עבודה לזמן מסוים יודע שזמן עבודתו
יסתיים, כך צריך אדם לדעת שזמן חייו מוגבל.
גם שנות האדם מחולקות לשלוש – שחרית, מנחה
וערבית.
שנות הנעורים הן הבוקר, כשהשמש מתחילה לזרוח.
גיל העמידה הוא חיי הצהריים כאשר השמש מתחילה
לפנות למערב, מתקרבת לשקיעה.
שנות הזקנה של חיי האדם זו הערבית שלו, כאשר
נחלשים יותר ומתחיל להעיק מדוע הזנחנו את
הצהריים.
אומר על כך הבעל-שם-טוב: אדם צריך ללכת לפעלו,
שכן לכך שלח ה' ברוך-הוא את נשמתו לעולם, ועליו
לעבוד את עבודתו בתורה ומצוות בטרם יבוא זמן
ערבית.
העבודה העיקרית היא תורה ומצוות בעונג מהידור,
ולעבד בתוכו מידות טובות.

⁵ ע' שכא הערה 179, מהדורת תשע"ב ע' שיו"ח הערה 185).

(4) איוב ז, א.

(5) ביד החזקה, הל' גירושין סוף פ"ב [הערת כ"ק אדמו"ר].

(1) תהלים קד, כג.

(2) אדמו"ר הזקן.

(3) הובא ונתבאר בלקוטי שיחות חלק יד, ע' 176. וראה לוח
"היום יום...", א אדר ראשון. נסמן בכתר שם טוב (מהדורת תשס"ד

8 קיצור. מבאר שה' ברוך-הוא שולח כל נשמה לעולם
9 הזה עם שליחות מסוימת, והאדם צריך לבצע את
10 שליחות נשמתו בטרם נעשה מאוחר. חיי האדם
11 מוגבלים. הזמן נחלק לבוקר, צהרים וערב. וכך בחיי
12 האדם – שנות הנעורים הן בוקר, גיל העמידה הוא
13 צהרים, ושנות הזקנה הן ערב. בוקר וצהרים טובים
14 מבטיחים ערב נאה.

ב.

50 שצריך להרגיל את עצמו ולאמן את ידיו במלאכה,
51 הדבר קשה לו אז מאוד והוא נזקק ליגיעה גדולה עד
52 שהוא לומד את האומנות.
53 כאשר הוא מתלמד את האומנות ומרגיל את עצמו
54 במלאכה, הנה מזמן לזמן, בנוסף לכך שעבודת
55 האומנות נעשית לו קלה יותר, נוצרת אצלו גם
56 שביעות-רצון מהאומנות ועונג מסוים, והעונג מתאחד
57 עם עבודת האומנות. תמורת זאת שכאשר רק התחיל
58 ללמוד את האומנות היה לו קשה מאוד, ולעיתים
59 קרובות היה ממורמר מגודל היגיעה שהיתה לו כדי
60 להתלמד את האומנות, כעת יש לו עונג רב מהעבודה,
61 כך שלא זו בלבד שהעבודה איננה נחשבת לו ליגיעה,
62 אלא אדרבה, העבודה היא עבורו עונג, ועריכה לו.
63 כך גם בעבודת הבורא ברוך-הוא:
64 ראשית צריך להיות לימוד של ענין עבודת ברוך-הוא,
65 כשם שמישהו לומד אומנות. וההקדמה וההכנה
66 הראשונה לעבודת הבורא ברוך-הוא היא קבלת-עול,
67 לקבל על עצמו את עול התורה ומצוות ועול מידות
68 טובות.
69 ענינה של קבלת-עול הוא שלא להתחשב עם הרצון
70 והתענוג, בין אם הוא רוצה זאת ויש לו מכך עונג ובין
71 אם אינו רוצה ואינו מתענג בזה, וכן לא צריך להתחשב
72 בכך שהדבר קשה. העושה בקבלת-עול יודע שאין זאת
73 שהוא צריך לעשות, אלא הוא מוכרח לעשות.
74 קבלת-עול היא עיקר בעבודת הבורא ברוך-הוא,
75 וההתחלה של העבודה היום יומית מוכרחה להיות
76 בקבלת-עול.
77 לכל לראש צריך ללכת להתפלל תפילה בציבור וכך
78 עליו להתנהג כל היום, הן בענינים שבין אדם למקום
79 והן בענינים שבין אדם לחברו, לעשות הכל על-פי
80 התורה בקבלת-עול ללא טעמים. יהודי צריך לעשות
81 כך, כי כך מצוה הבורא ברוך-הוא בתורה, ומה שכתוב
82 בתורה, הן בענינים שבין אדם למקום והן בענינים
83 שבין אדם לחבירו, צריך יהודי לעשות בקבלת-עול.

1 כאשר החינוך אינו כראוי על-פי השולחן ערוך, חסרה
2 קדושת התורה והדרת הכבוד למצוות, אזי מושכת
3 אותו סביבה חופשית.
4 כאשר מתבגרים, משתפרים על-פי רוב, ומתענגים
5 מתורה ומצוות ומידות טובות, ואצל רוב אלו שזכו
6 לחינוך כשר והנהגת חיים בתמימות, יש להם הנאה
7 רבה ביצירת סביבה יהודית אמיתית.

15

16 באחד ממאמרי החסידות שלו אומר הרבי², שכל
17 יהודי יכול להתעלות בעבודת הבורא ברוך-הוא.
18 הבעל-שם-טוב אומר⁶ שכל יהודי, אפילו הפשוט
19 שבפשוטים, יכול וצריך להיות עובד ה', והרבי²
20 נשמתו-עדן מבאר איך אפשר וצריך להתמסר לעבודת
21 הבורא בתורה ומצוות ומידות טובות.
22 שכן על-ידי ההתמסרות בעבודת הבורא בתמימות
23 הראויה, עומד הפשוט שבפשוטים בידיעת התורה
24 בדרגה נעלית ביותר, כי ההתמסרות התמימה היא עיקר
25 בעבודת הבורא יותר מאשר הידיעה וההבנה בידיעת
26 התורה.
27 האמת היא שההתמסרות התמימה קיימת אצל כל בני
28 ישראל, אצל הפשוט שבפשוטים בדיוק כמו אצל
29 הגדול שבגדולים, כי ההתמסרות התמימה היא מצד
30 הנשמה והרי עניני הנשמה הם אצל כל בני ישראל
31 בשוה, כפי שהרבי אומר⁷ "הנשמות מתאימות ואב
32 אחד לכולנה".
33 מאחר שההתמסרות התמימה לתורה ומצוות ומידות
34 טובות קיימת אצל כולם, הרי אין זאת אלא שיש
35 להביא זאת בפועל ממש, שהנלמד, קיום מצוה ומידה
36 טובה, כל זה יהיה בהתמסרות תמימה. והרבי מלמד
37 אותנו איך כולנו, ללא חילוק כמה גדול או קטן בידיעת
38 והבנת התורה, נוכל להביא את ההתמסרות הנשמית
39 התמימה לתורה ומצוות ומידות טובות לידי פועל
40 ממש.
41 והרבי² מבאר זאת במשל מחיי היום יום:
42 כל אומנות, ללא חילוק מהי האומנות, אם זהו אומן
43 העושה כלים מעץ או ממתכות שונות או אומנות של
44 כתיבת אותיות הכתב בצורה ברורה ונאה, או כתיבת
45 ציור – יש ללמוד זאת תחילה אצל אומן ולמלא אחר
46 כל מה שהאומן מצוה לעשות, מבלי לשאול כל סיבות
47 לכך, אלא לעשות את אשר האומן מצוה.
48 ללא חילוק באיזו מלאכה מדובר, הדבר כרוך בקושי
49 רב אפילו אצל מי שהוא אומן-יד מלידה, ובפרט מי

12 רב.
13 קיצור. מבאר שעל-ידי ההתמסרות התמימה
14 והנשמתית לתורה, מצוות ומידות טובות שישנה אצל
15 כל בני ישראל בשוה, יכול כל יהודי להתעלות בדרגות
16 עבודת הבורא, כי עיקר העבודה היא כאשר
17 ההתמסרות התמימה באה לידי פועל-ממש. הלומד
18 אומנות מוכרח לעשות את אשר האומן מצוה אותו
19 מבלי לשאול מדוע. הלימוד קשה מאוד וכאשר הוא
20 מתלמד העבודה מביאה לו עונג. כך בעבודת הבורא,
21 על-ידי ה"לפעלו" של קבלת-עול באים לעריבות
22 ומתיקות של ה"לעבודתו".

יצא אדם לפעול

1 על-ידי העבודה של קבלת-עול, שהיסוד של קבלת-עול
2 הוא התמסרות תמימה ונשמתית לתורה ומצוות ומידות
3 טובות, מתעלה בעל הקבלת-עול מעלה בדרגות עבודת
4 הבורא, עד שלא זו בלבד שהעבודה בתורה ומצוות
5 ומידות טובות אינה קשה לו, אלא התורה ומצוות
6 ומידות טובות נעשים העונג שלו.
7 כך מפרש הרבי²:
8 "יצא אדם לפעלו" – כשהיהודי מתחיל את עבודתו
9 בעבודת הבורא ברוך-הוא בקבלת-עול, שזהו
10 "לפעלו", אזי נעשה אצלו "לעבודתו עדי ערב",
11 שעבודתו עריבה ומתוקה לו ומביאה לו שמחה ועונג

ספר השיחות - ה'ש"ת"ש"א בלה"ק

27 אחיו הגאון ר' משה, את תלמידו המובהק החסיד ר'
28 פנחס, ואת נכדו היקר, הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק
29 "צמח צדק", באמרו עליו: הוא הוד כ"ק אאזמו"ר
30 הרה"ק "צמח צדק" צעיר בחייו וקשיש בדיעת התורה.
31 בבואם לויטבסק אמר הוד כ"ק רבנו הזקן בבית
32 המדרש הגדול⁶ פלפול בנגלה שבתורה, ממנו התפעל
33 אחיו הגאון ר' משה מאד. אמר לו הוד כ"ק רבנו
34 הזקן: משה, מה אתה מתפלל, כשהייתי אצל הרבי
35 במזריטש פתח לפני חלון רחב לאור התורה.
36 כה. הניגון הידוע, בשפה הרוסית: "ניע זשוריטע
37 חלאפצי אל תדאגו עובדים (הכוונה על עובדי
38 מלאכה), טשטא איז נאמי בידעט מה יהיה אתנו מי
39 דאיעדעם דא קארטשאנקא, טעם אי וואדקא
40 בידעט כאשר נגיע אל... שם גם יין שרף יהיה -".
41 ניגון זה ניגנו חסידי הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי,
42 ובו משתקפים הגעגועים החסידיים העמוקים להיות
43 אצל הרבי, לשמוע חסידות ולשפוך את הלב בעבודת
44 התפילה.
45 במשך מאה עשרים וחמש השנים שחסידיים
46 שרים ניגון געגועים זה, גדלו חסידים בעבודה. כפי
47 שאמר הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק על החסידים
48 שמנגנים בתפלה ניגוני התעוררות ודיקות: כל בעלי
49 שיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר⁷, למתפלל החסידי
50 יש רסן, הוא מוגבל בענינים הגשמיים, אפילו בענינים
51 המוכרחים, ובפרט בענינים הגשמיים שסוברים שהם
52 מוכרחים.

1 כא. פורים תרס"ג היה הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק
2 בוינה אוסטריה - בשעת סעודת פורים אמר הוד כ"ק
3 אאזמו"ר הרה"ק: אומר לכם אימרה יסודית חסידית
4 שעמלו עליה: 'משכיל חסידי' מבין, ו'עובד חסידי'
5 מרגיש.
6 הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק סיפר, שהוד כ"ק אביו
7 אאזמו"ר הרה"ק מהר"ש אמר בשם הוד כ"ק רבנו
8 הזקן: דעת עליון משתקפת בדעת תחתון. והוד כ"ק
9 אאזמו"ר הרה"ק הסביר זאת בהרחבה.
10 כב. החסיד ר' אליהו יוסף מדריבין אמר בשיחתו
11 עם החסידים, שחסידי הראשונים של רבנו הזקן,
12 היו מקושריו של הרבי במסירות נפש. הם הלכו באש
13 ובמים לבצע דרכי החסידות כהוראת הוד כ"ק רבנו
14 הזקן.
15 כג. הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק "צמח צדק" אמר:
16 "כ"ק דודי וחותני אדמו"ר האמצעי לא ידע צורת
17 מטבע ואמר, שגשם המטבעות הוא חומר בלתי
18 מזוכך. לפני שמשתמשים בכסף לצדקה ולעניני
19 קדושה, הוא חומר גס שעלול לפתות ש"כחי ועוצם
20 ידי וכי"⁵ ומביא לגאווה והתנשאות.
21 כד. בשנת תקס"ט פרצה בויטבסק מחלוקת בין
22 הרבנים לבין מנהלי העיר. שני הצדדים לא יכלו
23 להתאחד בעניני הוראה וסידור התקנות, ורבני
24 ויטבסק פנו אל הוד כ"ק רבנו הזקן בבקשה שהוא
25 יסדר את הענין על פי דעתו הקדושה.
26 הוד כ"ק רבנו הזקן קיבל בקשתם וצירף אליו את

- 1 כו. בריגא - לטביה - היה אדם זקן, ממשפחה
2 חסידית טובה. בצעירותו למד רפואה והיה לרופא
3 גדול. מסיבות שונות נעשה אוכל טריפות וכו'. בראש
4 השנה ויום כיפור היה מתפלל בברלין.
5 פעם אחת בהתכנסות חסידית דובר בענין טעות
- 6 בני אדם, המטעים את עצמם, וכדוגמא הביאו את
7 הרופא האמור - כמובן בלי הזכרת שמו. -
8 אחד מידידיו ששמע את הדברים, מסר לו זאת
9 לאחר מכן, והוא התעורר והפך לשומר תורה ומצוות.

אחרון של פסח בסעודת ויום

אגרות קודש

- 1 ב"ה, כ' סיון, תרצ"א
ריגא
- 2 אל חברת "יבנה" אשר בעי"ת
ליווענהאף יע"א
- 1 שלום וברכה!
2 שמחתי מאד לשמע מאת ידידי הנכבד והנעלה מר
3 מרדכי פנחס שי' טייץ מהתיסדות חברת "יבנה", במטרה
4 לאגד את הצעירים ללמוד תנ"ך, קש"ע משניות ואגדה,
- 5 ולעורר בהם הרגש פנימי בשמירת התורה והמצוות. והנני
6 בזה לברכם כי יהי השי"ת בעזרם ואגודתם תתרחב
7 ותתעלה ויתרבה מספר החברים, ויהיו למופת בקרב
8 צעירי אחב"י, ה' עליהם יחיו, וישפיע השי"ת לכל אחד
9 ואחד מהחברים בתוך כלל אחב"י שי' שפעת חיים וברכה
10 מרובה בכל מעשיהם.
- 11 הדו"ש ומברכם
- 12 **יוסף יצחק**
- אג"ק מוהריי"צ כרץ יז

אגרות קודש

ב"ה, ועש"ק ה' אייר, תשכ"א
ברוקלין.
שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מבדר"ח אייר והקודמו.

ועי' ענין פרשת שבוע זה: אשה כי תזריע וילדה זכר, וידוע פירוש רבנו הזקן בזה, דהרמז
בעבודת הבורא, אשר כשבאים הענינים באתערותא דלתתא דעבודת כנסת ישראל, בני ישראל, אזי
וילדה זכר, דבר של קיימא.

יהי רצון שבבואינו מחדש הגאולה, יהי כאמור גם בנוגע לגאולתן של ישראל, אשר הקב"ה
מעמיד להן (מעוררן על האמת, אשר היצה"ר שהועמד ע"י הקב"ה לנסות את האדם, הנקרא) מלך
(דעיר קטנה הוא הגוף, וגוזר עליו גזירות) שגזירותיו קשות (כהר גבוה וקשה) כהמן (שביקש להשמיד
ולהרוג בגו"ר, כי הוא יצה"ר הוא מלאך המוות) וישראל עושין תשובה (בשעתא חדא וברגעא חדא
ומתוך שמחה) ומחזירין למוטב (מקור הטוב) ומיד נגאלין, גאולה שאין אחרי' גלות, כי אמיתית
ושלימה תהי' שיר לשון זכר.

בברכה לבשו"ט בכל הענינים אודותם כותב הכללים והפרטים גם יחד.

ב"ה, ה' אייר, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השני.

(א) כשמדגיש אני (מושך קו תחת) איזה תיבה בפתקא השאלה ששואלים אצלי, כוונתי, שתיבות המודגשות זהו המענה שלי, ודלא כמו שכתב שלא יזיק.

(ב) במה שציינתי, שהתבוננות קודם התפלה ובתפלה עצמה מבואר בתניא וכו' וכתוב שימצא שם כו"כ אופנים - מובן שכמה מאופנים המובאים שם, כתוב בפירוש הסוג השייך לאופן זה שאינו כלל מסוגו הוא אברך הלומד בשיבה ונמצא בכותלי הישיבה וכו' ומכל אותן האופנים שראה כתוב בודאי שלא יהי ספק אצלו אלא בהנוגע לשנים שלשה מהם, אז יתייעץ עם המשפיע באיזה מהן לבחור.

(ג) לכתבו, שכשמתחיל להתבונן באיזה ענין בדא"ח או בענין לימוד בכלל - נופלים לו כמה מחשבות מבלבלות.

ידועה העצה בזה ללמוד מתוך הספר, וגם בשעה שמתבונן והעינים סגורות, יהי הספר פתוח לפניו, שהאותיות אוחזות המחשבה וממעטים הבלבולים ולפעמים מבטלים אותן כליל.

(ד) במ"ש שההתבוננות בפרק תניא מ"א מהתחלתו עד לעמוד ב' תיבת המלך, הננו רחוק מזה - אל יתרשם מפתויי היצר אלה, כי אם יחזור על הענין במחשבתו איזו פעמים, ובמילא ישתתקו טענות היצר.

(ה) במ"ש אודות ענין הידוע - הרי כמדומה כבר ענו לו, שעליו, לע"ע, להסיח דעת מהענין ואפילו מתקונו, שע"י מתמעט ונחלש הענין מזמן לזמן.

בעת רצון אזכירו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך לו, ואשר בסגנון כ"ק מו"ח אדמו"ר, זאלסט האבען א געזונטען זומער און א גוטען תמיד ולבשו"ט בכל אותן הענינים אודותם כותב.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב"ה, י"ז סיון, תשי"ט

ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים מו"ה שלמה חיים שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מכ"ח אייר עם המצורף רשימת התלמידים.

ומהנכון הי' באם לא עשו כזה עד עתה, שיבקשו מהתי' שי' הרושמים כאן את השיחות בעת ההתועדות, שימצאו להם השיחות בענין דופרצת בלימוד, שתקוטי שיוכל לנצלם וכן הנהלת תו"ת בכלל תוכנם להתחזקות הלימוד והגברתו, ויהי רצון שיהיו דברים היוצאין מן הלב שאז נכנסין אל הלב ופועלים פעולתם.

ויהי רצון שגם פעולה זו תהי' באופן דופרצת...

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

פרק שלישי משנה א

עֲקִיבָא בֶן מִהֶלְלֵאל אָמַר, הַסֵּתֶכֶל בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים וְאִין אִתָּה כָּא לִידֵי עֲבֵרָה. דַּע, מֵאִין בָּאתָ, וּלְאֵן אִתָּה הוֹלֵךְ, וּלְפָנֵי מִי אִתָּה עֲתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן. מֵאִין בָּאתָ, מִמַּטְפַּח סְרוּחָהּ, וּלְאֵן אִתָּה הוֹלֵךְ, לְמָקוֹם עֶפֶר רַמָּה וְתוֹלַעַה. וּלְפָנֵי מִי אִתָּה עֲתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן, לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא:

נקודות משיחות קודש

דרך נוספת - על-פי חסידות - לבאר פסיקה זו (כענין בפני עצמו):

בהסבר המושג "עבירה" מבואר בחסידות שזהו על-דרך "העברה" מרשות לרשות. כשאדם עובר על רצון ה', הרי הוא "מעביר" את מה שהיה קודם לכן ברשות הקדושה [=רשות היחיד, "יחידו של עולם" - הקב"ה] לרשות הסטרא-אחרא [=רשות הרבים, שכן הסטרא-אחרא הוא מקום של פירוד וריבוי]. כדי למנוע אפשרות של "עבירה" כזו, על האדם להיות חדור בענין "אחדות ה'" - שאין עוד "רשות" מלבד רשותו של הקב"ה ("אין עוד מלבדו").

זהו אפוא תוכן דברי המשנה - "הסתכל בשלושה דברים": מבואר בכמה מקומות ששלימות האחדות היא דוקא במספר שלוש.

יחיד (מספר אחד) אינו מבטא אחדות משום שכל עוד אין מציאות שנייה, אחדותו (של היחיד) טרם הועמדה במבחן ואי-אפשר לכנותה עדיין - "אחדות".

כשיש שני דברים המנגדים זה לזה, בוודאי שאין להחשיב זאת לאחדות.

אחדות אמיתית היא כאשר יש שני דברים שונים ונפרדים זה מזה ובכל-זאת שניהם מסכימים זה לזה ושרויים באחדות זה עם זה. החיבור והצירוף בין שני הדברים הוא מציאות חדשה, מציאות שלישית. נמצא כי דוקא המספר שלוש מבטא אחדות באופן השלם ביותר.

בדומה לכך אנו מוצאים בענין "שני כתובים המכחישים זה את זה - עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם". כלומר, ההסכמה בין שני הכתובים נפעלת על ידי "כתוב שליש" המכריע ביניהם.

כך גם לגבי בריאת העולם: ביום הראשון נאמר "יום אחד" שכן אז היה הקב"ה "יחיד בעולמו". ביום השני לא נאמר "כי טוב" לפי שבו נבראה המחלוקת. דוקא ביום השלישי נאמר פעמיים "כי טוב", כי המספר שלוש שולל מחלוקת ופועל אחדות.

זאת אפוא כוונת משנתנו - "הסתכל בשלושה דברים": כאשר מתבוננים בכל שלושת הדברים - רואים ומבינים כי מציאות העולם אינה סותרת למציאות ה', אלא להיפך, "בארץ מתחת" נרגש ש"אין עוד" (מלבדו יתברך) - אזי, "אין אתה בא לידי עבירה".

לאחר דברי המשנה "הסתכל בשלושה דברים", מפרטת המשנה את שלושת הדברים - "דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון".

נשאלת השאלה: "מניינא למה ליי?"¹, לשם מה צריך להודיע מראש את מספר הדברים? ואף אם נאמר כי יש חשיבות בידעת המספר - הלא המשנה עצמה מפרטת ומונה את הדברים שבהם צריך להסתכל והכל רואים כי שלשה הם!

אחד הביאורים הוא:

אמירת המשנה "הסתכל בשלושה דברים" היא ענין העומד בפני עצמו גם בלי הפירוט שבהמשך. כלומר, באומרה "הסתכל בשלושה דברים" רומזת המשנה לשלושה דברים יסודיים, שעל-ידי הסתכלות בהם - "אין אתה בא לידי עבירה".

מה הם שלושת הדברים?

ההתבוננות הראשונה צריכה להיות במאמר רז"ל², "אני נבראתי לשמש את קוני". בשלב ראשון אנו רואים רק שני "דברים": (א) האדם ("אני"), (ב) הקב"ה ("קוני"). אומרת לנו משנתנו כי אין די בהתבוננות בשני דברים אלה ומוכרחים ל"הסתכל בשלושה דברים". דהיינו, בנוסף על מציאות האדם ומציאות הקב"ה, עליו להתבונן גם במציאות העולם אשר נברא על-ידי הקב"ה כדי שבו ועל-ידו יעבוד האדם את הקב"ה ("לשמש את קוני").

תכלית בריאת העולם וירידת הנשמה למטה, בעולם הזה התחתון, היא להשלים את הכוונה האלוקית - "נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים"³. יהודי בעבודתו מזכך את הגוף והנפש הבהמית וגם את חומרות העולם ועל-ידי-זה הוא עושה לקב"ה "דירה".

על כן נחוצה הסתכלות ב"שלושה דברים": לא מספיק שהאדם עושה את גופו הגשמי ("אני") "דירה" לקב"ה; עליו לעשות גם מהעולם הזה התחתון "דירה" לו יתברך.

ומזה שלמען מטרה זו - העבודה של עשיית דירה לו יתברך בתחתונים - כדאית היתה ירידת הנשמה למטה⁴, למדים אנו את גודל המעלה שב"ירידה" זו, עד כדי כך, שגם הנשמה עצמה מתעלית על ידי גילוי "עצמות" הקב"ה ("דירה" לו יתברך), ו"עליה" זו מונעת ממנה את האפשרות של עשיית חטא - "אין אתה בא לידי עבירה"!

(ספרהשיחות ה'תנש"א, כרך ב)

(ספרהשיחות ה'תשמ"ט)

1. לשון הש"ס שבת עג, ב. ועוד. 2. קידושין פב, ב. 3. ראה תניא פרק לו. מדרש-תנחומא נשא טז. 4. "כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל" (תניא פרק לז).

פרשת אחרי

טז » וידבר יהוה אל-משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני-יהוה ומתו: ^א ויאמר יהוה אל-משה דבר אל-אהרן אחיך ואל-יבא בכל-עת אל-הקדש מבית לפרכת אל-פני הכפרת אשר על-הארן ולא ימות כי בענן אראה על-הכפרת: ^ב וזאת יבא אהרן אל-הקדש בפר בן-בקר לחטאת ואיל לעלה: ^ג בתנת-בד קדש ילכש ומכנסים-בד יהיו על-בשרו ובאבנטו בד יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי-קדש הם ורחץ במים את-בשרו ולבשם: ^ד ומאת עדת בני ישראל יקח שני-שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה: ^ה והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו: ^ו ולקח את-שני השעירים והעמיד אתם לפני יהוה פתח אהל מועד: ^ז ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות וגרל אחד ליהוה וגרל אחד לעזאזל: ^ח והקריב אהרן את-השעיר אשר עלה עליו הגרל ליהוה ועשהו חטאת: ^ט והשעיר אשר עלה עליו הגרל לעזאזל יעמד-חי לפני יהוה לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה: ^י והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו ושחט את-פר החטאת אשר-לו: ^{יא} (וישראל) ^{יב} ולקח מלאת-המחתה גחלי-אש מעל המזבח מלפני יהוה ומלא חפזיו קמרת סמים דקה והביא מבית לפרכת: ^{יג} ונתן את-הקמרת על-האש לפני יהוה וכפה ^{יד} ענן הקמרת את-הכפרת אשר על-העדות ולא ימות: ^{טו} ולקח מדם הפר והזה באצבעו על-פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע-פעמים מן-הדם באצבעו: ^{טז} ושחט את-שעיר החטאת אשר לעם והביא את-דמו אל-מבית לפרכת ועשה את-דמו כאשר עשה לדם הפר והזה אתו

על-הכפרת ולפני הכפרת: ^א וכפר על-הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל-חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם: ^ב וכל-אדם לא-יהיה ^ג באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד-צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל-קהל ישראל: ^ד (ע"כ בחול) ^ה ויצא אל-המזבח אשר לפני-יהוה וכפר עליו ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על-קרנות המזבח סביב: ^ו והזה עליו מן-הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל: ^ז וכלה מכפר את-הקדש ואת-אהל מועד ואת-המזבח והקריב את-השעיר החי: ^ח וסמך אהרן את-שתי כתיב ידו קרי ידיו על-ראש השעיר החי והתודה עליו את-כל-עונת בני ישראל ואת-כל-פשעיהם לכל-חטאתם ונתן אתם על-ראש השעיר ושלח ביד-איש עתי המדברה: ^ט ונשא השעיר עליו את-כל-עונתם אל-ארץ גזרה ושלח את-השעיר במדבר: ^י ובא אהרן אל-אהל מועד ופשט את-בגדי הפר אשר לבש בבאו אל-הקדש והניחם שם: ^{יא} ורחץ את-בשרו במים במקום קדוש ולבש את-בגדיו ויצא ועשה את-עלתו ואת-עלת העם וכפר בעדו ובעד העם:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ח"ב ע' 92)

אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' (טז, א)

מסבך בחסידות שפני אהרן הגיעו בעבודתם לדרגה מאד נעלית בקרבכם אל ה', עד שגופם לא היה יכול להכיל את התשוקה והאהבה העצומה לקב"ה, ובאו ל"כלות הנפש" ממש, שיצאה נשמתם. ובכל-זאת באה התורה - אחרי מות - עם צוים ואזהרות נוספות, לומר, שגם לאחר הדרגה הנעלית ביותר של בני אהרן, צדין יש מקום לעלות בדרגות נוספות, ואין גבול בעבודת ה'.

שני כה ואת חלב החטאת יקטיר המזבח: ^א והמשלח את-השעיר לעזאזל יכבס בגדיו ורחץ את-בשרו במים ואחרי-כן יבוא אל-

אֲשֶׁר הֵם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם תְּהִי־זֹאת
לָהֶם לְדֹרֹתָם:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטר שיחות ח"ג ע' 987)

אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימתו (טז, א)
יש להקשות מהו כפל הלשון - 'אחרי מות' . . וימתו?
ולש לבאר על-פי פרוש התסידות, מה היה חטאם של בני
אהרן: בני אהרן התעללו לדרגה נעלית מאד, שהביאה אותם
לקרבה ואהבה עצומה לקב"ה, עד שהביאה אותם לכלות
הנפש, ביציאת הנשמה מן הגוף. וחטאם היה שאין זה רצון
הקב"ה, רצון הקב"ה הוא שבני ישראל ישתקו ויתקברו
אל הקב"ה, אך יחד עם זה שישארו בעולם הזה, ויהפכו
אותו לדירה לקב"ה. על פי זה מובנת הפלילות בפסוק, מות
שני בני אהרן הגיע כתוצאה מ'בקרבכם לפני ה' וימתו',
ה'ימתו' מתאר את חטאם של בני אהרן, שהתקברו לה' עד
שיצאה נשמתם.

שלישי ח ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל
ומן-הגֵּר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה
אויבם: ואל-פתח אהל מועד לא יביאנו
לעשות אתו ליהוה ונכרת האיש ההוא מעמיו:
ואיש איש מבית ישראל ומן-הגֵּר הגֵּר בתוכם
אשר יאכל בל-דם ונתתי פני בנפש האכלת
את-הדם והכרתי אתה מקרב עמך: כי נפש
הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על-המזבח
לכפר על-נפשותיכם כיהם הוא בנפש וכפר:
על-כן אמרתי לבני ישראל בל-נפש מכם
לא-תאכל דם והגֵּר הגֵּר בתוכם לא-יאכל
דם: ואיש איש מבני ישראל ומן-הגֵּר הגֵּר
בתוכם אשר יצוד ציד חיה או-עוף אשר יאכל
ושפך את-דמו וכסוהו בעפר: כי-נפש כל-
בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם
כל-בשר לא תאכלו כי נפש כל-בשר דמו הוא
כל-אכליו יכרת: וכל-נפש אשר תאכל נבלה
וטִרְפָּה באֶזְרַח ובגֵּר וכבש בגדיו ורחץ במים
ומָאָה עֲדֵה־עֶרֶב וטָהַר: ואם לא יכבש ובשרו
לא ירחץ ונשא עונו: פ יח וידבר יהוה

המחנה: ואת פר החטאת ואת שְׁעֵיר
החטאת אשר הובא את-דמם לכפר בקדש
יוציא אל-מחוץ למחנה ושרפו באש את-עורתם
ואת-בשרם ואת-פרשם: כ והשרף אתם וכבש
בגדיו ורחץ את-בשרו במים ואחרי-כן יבוא
אל-המחנה: כ והיתה לכם לחקת עולם בחדש
השביעי בעשור לחדש תענו את-נפשותיכם
וכל-מלאכה לא תעשו האֶזְרַח והגֵּר הגֵּר
בתוכם: כ-כ-כיום הזה יכפר עליכם לטהר
אתכם מפל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו:
כ-כ שבת שבתון היא לכם ועניתם את-
נפשותיכם חקת עולם: כ-כ וכפר הכהן אשר-
ימַשֵּׁח אתו ואשר ימלא את-ידו לכהן תחת
אביו ולבש את-בגדי הַכֹּהֵן בגדי הקדש: כ-כ וכפר
את-מקדש הקדש ואת-אהל מועד ואת-המזבח
וכפר ועל הכהנים ועל-כל-עם הקהל וכפר:
כ-כ והיתה-זֹאת לכם לחקת עולם לכפר על-בני
ישראל מפל-חטאתם אחת בשנה ויעש באשר
צוה יהוה את-משה: פ יז וידבר יהוה
אל-משה לאמר: כ דבר אל-אהרן ואל-בניו ואל-
כל-בני ישראל ואמרת אליהם זה הדבר אשר-
צוה יהוה לאמר: ג איש איש מבית ישראל
אשר ישחט שור או-כֶּשֶׂב או-עז במחנה או
אשר ישחט מחוץ למחנה: ד ואל-פתח אהל
מועד לא יביאו להקריב קרבן ליהוה לפני
משכן יהוה דם יחשב לאיש ההוא דם שפך
ונכרת האיש ההוא מקרב עמו: ה למען אשר
יביאו בני ישראל את-זבחייהם אשר הם זבחים
על-פני השדה ויביאים ליהוה אל-פתח אהל
מועד אל-הפֶתַח וזבחו זבחי שלמים ליהוה
אותם: וזרק הכהן את-הדם על-מזבח יהוה
פתח אהל מועד והקטיר תחלב לריח ניחח
ליהוה: ואל-יזבחו עוד את-זבחייהם לשעירים

~ נקודות משיחות קודש ~ (תורת מנחם - התוועדות תשמ"ו ח"ג ע"ג
(196)

בזאת יבוא אהרן אל הקדש (טז, ג)
בזאת: גימטריא שלו ארבע מאות ועשר, רמז לפית
הראשון (רש"י)

על הפסוק "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם"
(לאחר חטא העגל), אומר רש"י: עדין לא שמענו שהתפלל
משה עליהם, והוא אומר הניחה לי? אלא כאן פתח לו פתח,
והודיעו שהדבר תלוי בו, שאם יתפלל עליהם, לא יכלם.
ועל-דרך-זה בענייננו, הרמז שבפסוק, ארבע מאות ועשר -
רמז לבית ראשון, הוא פתיחת פתח לבני ישראל, שאם
ישמעו לקב"ה, ולא יחטאו, תבטל ההגבלה של מספר
השנים, ובית המקדש הראשון ישאר נצחי.

רביעי ב ואת-זכר לא תשכב משכבי אשה
תועבה הוא: ב ובכל-בהמה לא-תתן שכבתך
לממאהבה ואשה לא-תעמד לפני בהמה
לרבעה תבל הוא: ג אל-תטמאו בכל-אלה כי
בכל-אלה נטמאו הגוים אשר-אני משלח
מפניהם: ד ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה
ותקא הארץ את-ישיבה: ה ושמרתם אתם
את-חקתי ואת-משפטי ולא תעשו מפל
התועבת האלה האזרח והגר הגר בתוכם:
ו כי את-כל-התועבת האל עשו אנשי-הארץ
אשר לפניכם ותטמא הארץ: ז ולא-תקיא
הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה
את-הגוי אשר לפניכם: ח כי כל-אשר יעשה
מפל התועבת האלה ונכרתו הנפשות העשות
מקרב עמם: ט ושמרתם את-משמרותי לכלתי
עשות מחקות התועבת אשר נעשו לפניכם
ולא תטמאו בהם אני יהוה אלהיכם: פפפ

פ' פסוקים, כ"ב כ"ל סימן. ע"ו סימן.

פרשת קדושים

יט וידבר יהוה אל-משה לאמר: ב דבר אל-
כל-עדת בני-ישראל ואמרת אלהם קדושים
תהיו כי קדוש אני יהוה אלהיכם: ג איש אמו

אל-משה לאמר: ב דבר אל-בני ישראל ואמרת
אלהם אני יהוה אלהיכם: ג כמעשה ארץ
מצרים אשר ישבתם-בה לא תעשו וכמעשה
ארץ-כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא
תעשו ובחקתיהם לא תלכו: ד את-משפטי
תעשו ואת-חקתי תשמרו ללכת בהם אני יהוה
אלהיכם: ה ושמרתם את-חקתי ואת-משפטי
אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני יהוה: ו
איש איש אל-פל-שאר בשרו לא תקרבו
לגלות ערוה אני יהוה: ז ערות אביו וערות
אמו לא תגלה אמו לא תגלה ערותה: ח
ערות אשת-אביו לא תגלה ערות אביו
הוא: ט ערות אחותך בת-אביו או בת-אמו
מולדת בית או מולדת חוץ לא תגלה
ערותו: י ערות בת-בנו או בת-בתך לא
תגלה ערותו כי ערותך הנה: יא ערות
בת-אשת אביו מולדת אביו אחותך הוא לא
תגלה ערותה: יב ערות אחות-אביו לא
תגלה שאר אביו הוא: יג ערות אחות-אמו
לא תגלה פיר-שאר אמו הוא: יד ערות
אחיו אביו לא תגלה אל-אשתו לא תקרב
דדתך הוא: טו ערות בלתי לא תגלה אשת
בנו הוא לא תגלה ערותה: יז ערות אשת
אחיו לא תגלה ערות אחיו הוא: יח ערות
אשה ובתה לא תגלה את-בת-בנה ואת-בת
בתה לא תקח לגלות ערותה שארה הנה ומה
הוא: יט ואשה אל-אחותה לא תקח לצרר לגלות
ערותה עליה בחייה: כ ואל-אשה בנות
טמאתה לא תקרב לגלות ערותה: כא ואל-אשת
עמיתך לא-תתן שכבתך לזרע לממאהבה:
כב ומוזעך לא-תתן להעביר למולך ולא תחלל
את-שם אלהיך אני יהוה:

וַאֲבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שִׁבְתִּי תִשְׁמְרוּ אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: ^א אֶל־תִּפְּנוּ אֶל־הָאֱלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה
 לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: ^ב וְכִי תִזְבְּחוּ
 זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבַּחְתֶּם: ^ג בְּיוֹם
 זִבְחֲכֶם יֹאכַל וּמִמַּחֲרֵת וְהַנּוֹתָר עַד־יוֹם הַשְּׁלִישִׁי
 בָּאֵשׁ יִשְׂרָף: ^ד וְאִם הָאֹכֵל יֹאכַל בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי
 פָּגוּל הוּא לֹא יִרְצָה: ^ה וְאֹכְלוֹ עֲנֹשׁ יִשָּׂא כִּי־אֵת־
 קֹדֶשׁ יְהוָה חָלַל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ:
^ו וּבִקְצֹרְכֶם אֶת־קִצִּיר אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּתַח
 שְׁדֶךְ לִקְצֹר וּלְקַט קִצִּירֶךָ לֹא תִלְקֹט: ^ז וּכְרִמְךָ
 לֹא תַעֲזֹלֵל וּפְרֹט פְּרִמְךָ לֹא תִלְקֹט לְעַנִּי וְלַגֵּר
 תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: ^ח לֹא תִגְנְבוּ
 וְלֹא־תִכְחֲשׂוּ וְלֹא־תִשְׁקְרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ: ^ט וְלֹא־
 תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לִשְׁקֹר וְחָלַלְתָּ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ
 אֲנִי יְהוָה: ^י לֹא־תַעֲשֶׂק אֶת־רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל
 לֹא־תִלְוִן פַּעֲלַת שְׂכִיר אֶתְךָ עַד־בֶּקֶר: ^{יא} לֹא־
 תִקַּל חֵרֶשׁ וּלְפָנֶי עֹר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל וִירֹאת
 מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות חכ"ז ע' 124)

וְנִשָּׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹתָם אֵל אֶרֶץ גְּזֵרָה . . . בְּיוֹם
 הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם (טו, כבל)
 שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר עַל הַעֲבֻרוֹת הַקְּלוֹת, גַּם אִם הָאָדָם
 עֲצָמוֹ לֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה (לְדַעַת הַרְמֵב"ם). וְאֵלּוּ עֲצוּמוֹ שֶׁל יוֹם
 הַכַּפּוּר מְכַפֵּר וְכִּי אִם הָאָדָם עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, וְהַחֲלוּק בִּיגִינָהּ,
 כִּפֶּרֶת שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ הִיא עַל הַעֲבֻרוֹת עֲצָמוֹ, לְכֵן לֹא
 זְקִיקִים לְתִשְׁבּוּת הָאָדָם. אֲךָ כִּפֶּרֶת יוֹם כַּפּוּר הִיא עַל הָאָדָם,
 וְלְכֵן אִם הָאָדָם מִתְּנַגֵּד לְכִפְּרָה זוֹ, וְאֵינוֹ שׁוֹב בְּתִשְׁבּוּהָ, לֹא
 מוֹעִילָה כִּפֶּרֶת יוֹם כַּפּוּר.

חמישי ^{טו} לֹא־תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט לֹא־תִשָּׂא פְּגִי־דָל
 וְלֹא תַהַדִּיר פְּגִי גָדוֹל בְּצֹדֵק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ:
^{טז} לֹא־תִלְוֶה רֵכִיל בַּעֲמִידָה לֹא תַעֲמֹד עַל־דָּם רֵעֶךָ
 אֲנִי יְהוָה: ^{יז} לֹא־תִשָּׂא אֶת־אֲחִיךָ בְּלִבְבְּךָ הוֹכֵחַ
 תוֹכִיחֶהוּ אֶת־עַמִּיתְךָ וְלֹא־תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא:
^{יח} לֹא־תִקֵּם וְלֹא־תִטּוֹר אֶת־פְּנֵי עֲמִידָה וְאֶהְבֵּת
 לְרֵעֶךָ כְּמוֹד אֲנִי יְהוָה: ^{יט} אֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחות ליל י"א ניסן תשמ"א, ע"פ ביאורי

החומש)

וְזֶרֶק הַכֶּהֱן אֶת הַדָּם עַל מִזְבֵּחַ ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַקִּטִּיר
 הַחֵלֶב לִרְיֵחַ נִיחַח לַה' (יז, ו)
 הַדָּם וְהַחֵלֶב אֲסוּרִים בְּכָל שְׁמוּשׁ, מְלֵכֵד עֲלִיתָם לְקִרְבֵּן
 לַה' בַּמִּזְבֵּחַ. בְּאוֹר הַעֲנָן בַּעֲבוּדַת הַבּוֹרָא: הַחֵלֶב מִסְמַל אֶת
 כַּחַת הַתַּעֲנוּג שְׂבָאָדָם, וְהַדָּם מִסְמַל אֶת הַלֵּהט וְהַהֲתַלְהֵבוּת
 שֶׁבוֹ. הַיָּצֵר הָרַע יְכוּל לִטְעֵן כְּלָפִי הָאָדָם, אֵין סִפֵּק שְׂצָרִיךָ
 לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַתַּעֲנוּג וְהַהֲתַלְהֵבוּת שְׂבָאָדָם לְדַבְּרִים
 שְׂבָקֻדְשָׁהּ, אֲךָ מִתֵּר גַּם לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְעִנְיֵי רִשׁוּת, וְעִנְיֵי
 הַעוֹלָם הַזֶּה. עַל כֵּן מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה, אֶת הַדָּם וְהַחֵלֶב
 מִבִּיבִים לְהַקְרִיב עַל הַמִּזְבֵּחַ - אֶת הַתַּעֲנוּג וְהַהֲתַלְהֵבוּת

שְׂבָאֲדָם יֵשׁ לְשֹׁמֵר אֶדָּ וְרָק לְדֹכְרִים שֶׁבְּקִדְשָׁהּ, וְלֹא לְשׁוֹם מִטְּרָה אֲחֵרֶת.

שִׁשִּׁי ^א וְכִי־יִגְדֹר אֶתְךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אוֹתוֹ:
 בִּבְּאֻרְחָ מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר | הַגֵּר אֶתְכֶם
 וְאַהֲבֵת לוֹ כְּמוֹד כִּי־גֵרִים הָיִיתֶם בְּאַרֶץ מִצְרַיִם
 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: ^ב לֹא־תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט
 בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל וּבְמִשׁוּרָה: ^ג מֵאֲזִנִּי צֶדֶק אֲבִי־
 צֶדֶק אֵיפֶת צֶדֶק וְהִין צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:
 וְשִׁמְרַתֶּם אֶת־כָּל־חֻקְתִּי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטִי
 וְעִשִּׂיתֶם אִתָּם אֲנִי יְהוָה: ^ד פ כ ^ה וַיְדַבֵּר יְהוָה
 אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ^ו וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ
 אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר | הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל
 אֲשֶׁר יִתֵּן מִזֵּרְעוֹ לְמִלֵּךְ מוֹת יוֹמֶת עִם הָאָרֶץ
 יִרְגְּמֻהוּ בָּאֲבֵן: ^ז וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת־פְּנֵי בָאִישׁ הַהוּא
 וְהִכְרַתִּי אוֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ כִּי מִזֵּרְעוֹ נָתַן לְמִלֵּךְ
 לְמַעַן טַמֵּא אֶת־מִקְדָּשִׁי וְלַחֲלֹל אֶת־שֵׁם קִדְשִׁי:
 - וְאִם הָעָלַם יַעֲלִימוֹ עִם הָאָרֶץ אֶת־עֵינֵיהֶם
 מִן־הָאִישׁ הַהוּא בְּתֵתוֹ מִזֵּרְעוֹ לְמִלֵּךְ לְבִלְתִּי
 הָמִית אוֹתוֹ: ^ח וְשִׁמְתִּי אֲנִי אֶת־פְּנֵי בָאִישׁ הַהוּא
 וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכְרַתִּי אוֹתוֹ וְאֵת | כָּל־הַזֵּנוּיִם
 אַחֲרָיו לְזִנוּת אַחֲרֵי הַמִּלֵּךְ מִקֶּרֶב עַמָּם: ^ט וְהִנָּפֵשׁ
 אֲשֶׁר תִּפְגַּח אֶל־הָאֲבֵת וְאֶל־הַיְדֵעִים לְזִנוּת
 אַחֲרֵיהֶם וְנָתַתִּי אֶת־פְּנֵי בִנְפֹשׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי
 אוֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ: ^י וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהָיִיתֶם קְדָשִׁים
 כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ח עמ' 130)

אֶפְשִׁי, וְיָמָה אַעֲשֶׂה שְׂאֲבֵי שְׂבָשָׁמִים גֵּד עָלִי (רש"י כ, כו)
 כַּתֵּב הַרְמָב"ם, שֶׁהַדְּכָרִים אֲמִירִים רַק בְּחֻקִּים (כְּגוֹן חֲזִיר
 וְכֻלָּאִים), אֲכַל בְּדָבָר שֶׁהוּא רַע גַּם מִצַּד הַשְּׂכָל (כְּגוֹן גִּנְבָה
 וְרִצְיָקָה) יֵשׁ לומר "אִי אֶפְשִׁי". וְלִפִּי זֶה אֶפְשֶׁר לְבָאֵר מַה
 שֶׁאָמַר רַ"ל "אֶלְמָלִי לֹא נִתְּנָה תוֹרָה, הֵינִי לְמַדִּים צְנִיעוּת
 מִחֻתוֹל", דְּלִקְבֹּאֲרָה, "לְמֵאִי נִפְקָא מִינָהּ? אֵלָּא לְלִמְדָּה, שִׁישׁ
 לְקִים אֵת הַמִּצְוֹת הַקְּשׁוּרוֹת בְּצִנִּיעוּת בְּאֶפֶן כְּזֶה שֶׁהָאָדָם
 רוֹצֶה בְּכָף מִצַּד עֲצוּמוֹ, "אִי אֶפְשִׁי".

שְׂבָעִי ^א וְשִׁמְרַתֶּם אֶת־חֻקְתִּי וְעִשִּׂיתֶם אִתָּם אֲנִי
 יְהוָה מִקְדָּשְׁכֶם: ^ב כִּי־אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלַל אֶת־
 אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ מוֹת יוֹמֶת אָבִיו וְאִמּוֹ קָלָל דָּמִיו
 בּוֹ: ^ג וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־אִשְׁתּוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף
 אֶת־אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ מוֹת־יוֹמֶת הַנָּאֵף וְהַנָּאֶפֶת:
^ד וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־אִשְׁתּוֹ אָבִיו עֲרוֹת אָבִיו
 גָּלָה מוֹת־יוֹמֶתוֹ שְׁנֵיהֶם דְּמִיָּהם בָּם: ^ה וְאִישׁ אֲשֶׁר
 יִשְׁכַּב אֶת־כַּלְתּוֹ מוֹת יוֹמֶתוֹ שְׁנֵיהֶם תָּכַל עָשׂוֹ
 דְּמִיָּהם בָּם: ^ו וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־זִכְרֵי
 מִשְׁכַּבֵּי אִשָּׁה תוֹעֵבָה עָשׂוֹ שְׁנֵיהֶם מוֹת יוֹמֶתוֹ
 דְּמִיָּהם בָּם: ^ז וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשָּׁה
 וְאֶת־אִמָּהּ זָמָה הוּא בְּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אוֹתוֹ וְאֶתְהוֹן
 וְלֹא־תִהְיֶה זָמָה בְּתוֹכְכֶם: ^ח וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן
 שְׂכָבְתּוֹ בְּבַהֲמָה מוֹת יוֹמֶת וְאֶת־הַבְּהֵמָה
 תִּהְרֹגוּ: ^ט וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל־כָּל־בְּהֵמָה
 לְרִבְעָה אֹתָהּ וְהִרְגִּית אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־הַבְּהֵמָה
 מוֹת יוֹמֶתוֹ דְּמִיָּהם בָּם: ^י וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִקַּח
 אֶת־אֲחֹתוֹ בֶּת־אָבִיו אוֹ־בֶת־אִמּוֹ וְרָאָה אֶת־
 עֲרוֹתָהּ וְהָיָה־תִּרְאָה אֶת־עֲרוֹתוֹ חֶסֶד הוּא
 וְנִכְרְתוֹ לְעֵינֵי בְנֵי עַמָּם עֲרוֹת אֲחֹתוֹ גָּלָה עוֹנוֹ
 יִשָּׂא: ^{יא} וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה דָּוָה וְגָלָה
 אֶת־עֲרוֹתָהּ אֶת־מִקְרָהּ הַעֲרָה וְהָיָה גָּלְתָה
 אֶת־מִקְוֹר דְּמִיָּהּ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם:
^{יב} וְעֲרוֹת אֲחֹת אִמָּךְ וְאֲחֹת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה
 כִּי אֶת־שָׂאֲרוֹ הַעֲרָה עוֹנָם יִשָּׂאוּ: ^{יג} וְאִישׁ אֲשֶׁר
 יִשְׁכַּב אֶת־דֹּדְתּוֹ עֲרוֹת דָּדוֹ גָּלָה חֲטָאָם יִשָּׂאוּ
 עֲרִירִים יָמָתוֹ: ^{יד} וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ
 אֲחִיו נִדָּה הוּא עֲרוֹת אֲחִיו גָּלָה עֲרִירִים יִהְיוּ:
^{טו} וְשִׁמְרַתֶּם אֶת־כָּל־חֻקְתִּי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטִי
 וְעִשִּׂיתֶם אִתָּם וְלֹא־תִקְיֹא אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לְשִׁכְת בָּהּ: ^{טז} וְלֹא
 תִּלְכוּ בְּחֻקֵּי הַגּוֹי אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם כִּי
 אֶת־כָּל־אֱלֹהֵי עָשׂוֹ וְאֶקֶץ בָּם: ^{יז} וְאָמַר לָכֶם

שְׁלֹשָׁה לַשּׁוֹן הֵרַע הוֹרֶגֶת: "הָאוֹמֵר וְהַמְקַבֵּל וְזֶה שְׁאוֹמֵר
עָלָיו" (רמב"ם)
יש להקשות: מדוע הורגת לשון הרע גם את "זה שְׁאוֹמֵר
עָלָיו", והרי הוא לא נטל כל חלק בפעשה? ויש לומר:
תכונתו של הדבור היא לגלות דברים שהיו קדם לכן
נסתרים. ולכן, כאשר שני אנשים מדברים על תכונותיו
ומעשיו הרעים של אדם שלישי - הם גורמים בכך שתכונות
אלו יבואו לידי גלוי, ובכך נגרם לו נזק.

מפטיר כה וְהַבְדִּילָתָם בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לַטְּמֵאָה
וּבֵין הָעוֹף הַטָּמֵא לַטְּהוֹר וְלֹא־תִשְׁקְצוּ אֶת־
נַפְשֵׁיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף וּבְכָל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׁ
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הַבְּדִילָתִי לָכֶם לַטְּמֵא: כו וְהִייתֶם
לִי קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה וְאַבְדֵּל אֶתְכֶם
מִן־הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי: כז וְאִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה
בֵּהֶם אוֹב אוֹ יִדְעֹנִי מוֹת יוֹמָתוֹ בְּאֶבֶן יִרְגְּמוּ
אֹתָם דְּמִיָּהֶם בָּם: פפפ

~ נקודות משיחות קודש ~

בזמן שקוראים ולומדים פרשיות "אחרי-קדושים", יש
בהן הוראה בחיים לכל אדם מישראל - מפעלי מדריגה
גבוהה, שלא יאמרו די להתעלות בעבודתם; ולאילו
הרחוקים מאד מדריגה זו, שאל יפלו ברוחם שלא יוכלו
לעלות בקודש כל-כך וישארו במדריגתם הפתוחה, אלא
שגם הם יכולים לעלות בעילוי אחר עילוי ועד לאין-ערוף,
ועד לדריגה ש"קדושתו למעלה - (היא) מקדושתכם" -
כפרוש הידוע בזה,
ועל-דרך הפירוש, דע מה למעלה ממך. פירוש: דע, כל
מה שלמעלה - הכל הוא ממך.

ס"ד פסוקים, ונג"ה סימן. מ"י וח"ב סימן.

אֹתָם תִּירָשׁוּ אֶת־אֲדָמָתָם וְאֲנִי אֶתְנַנֶּה לָכֶם
לָרֶשֶׁת אֹתָהּ אֶרֶץ זֶכֶת חֶלֶב וְדִבֶּשׁ אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הַבְּדִילָתִי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים:
כה וְהַבְּדִילָתָם בֵּין־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לַטְּמֵאָה
וּבֵין־הָעוֹף הַטָּמֵא לַטְּהוֹר וְלֹא־תִשְׁקְצוּ אֶת־
נַפְשֵׁיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף וּבְכָל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׁ
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הַבְּדִילָתִי לָכֶם לַטְּמֵא: כו וְהִייתֶם
לִי קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה וְאַבְדֵּל אֶתְכֶם
מִן־הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי: כז וְאִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה
בֵּהֶם אוֹב אוֹ יִדְעֹנִי מוֹת יוֹמָתוֹ בְּאֶבֶן יִרְגְּמוּ
אֹתָם דְּמִיָּהֶם בָּם: פפפ

♦ ♦ ♦

חצי קריש

יתגדל ויתקדש שמה רבא. אמן בעלמא די כרא
כרעותה וימליך מלכותה, ויצמח פורקנה
ויקרב משיחה. אמן פתיכון וביומיון ובחני דכל בית
ישראל, בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן: אמן יהא שמה
רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי. יתברך: יהא שמה רבא מברך
לעלם ולעלמי עלמאי. יתברך, וישתבח, ויתפאר,
ויתרומם, ויתנשא, ויתהדר, ויתעלה, ויתהלל, שמה
דקדשא בריך הוא. אמן לעלא מן כל ברכתא
וישירתא, תשבתא ונחמא, דאמירן בעלמא, ואמרו
אמן: אמן

♦ ♦ ♦

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ח"ה ע' 45, ע"פ ביאורי

החומש)

לא תלך רכיל בעמך (יט, טז)

בעת הגבהת הספר תורה ואמירת וזאת התורה – אין מנהגנו להראות באצבע. * מנהגנו: מגביה הספר תורה
ולאחרי שמראה אותה לקהל חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו. ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה
(= חוגר באבנט ועוטף במעיל). * כשמגביהין הספר תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו
לבימה כדי שיוכל לקרא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר תורה, ויאמר:

וזאת התורה, אשר-שם משה לפני בני ישראל:

עֲצֵי־חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, וְתַמְכִּיהָ מֵאֲשֶׁר. דְּרָכֶיהָ דְּרִכֵּי־נֶעֱם, וְכָל־נִתְיַבְתִּיהָ שְׁלוֹם. אֶרֶץ יָמִים בְּיַמִּנָּה,
בְּשִׂמְלָאָה עֶשֶׂר וּכְבוֹד. יי חפץ למען צדקו, יגדיל תורה ויאדיר:

מדייקים לגלול הספר תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר תורה מבחוץ. * האבנט חוגרים
בתחילת שליש התחתון של הספר תורה.

לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגולל הספר תורה, כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה היא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה.

ברכת ההפטרה לפניה

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בְּנִבְיָאִים מְזֻכָּרִים וְרָצָה בְּדִבְרֵיהֶם הַנִּנְאָמְרִים בְּאֵמַת בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמִשְׁנָה עֲבָדוֹ וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבְנִבְיָאֵי הָאֵמַת וְצִדִּיק:

חובה הוא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה. לפיכך, לא יקראו שנים ההפטרה כאחד בקול רם ששני קולות אין נשמעים, ויש נוהגים מטעם הידוע להם, שלא לסמוך על שמיעה בלבדה, אלא הם בעצמם קורין ההפטרה ושומעין הברכות מפי המפטיר. ומכל מקום, צריכים לזהר שלא יקראו בקול רם אלא בנחת (מלה במלה עם המפטיר).

שולחן ערוך אדמו"ר הזקן, חלק ב סימן רפד סעיף יא

עטרת מרים

ז הלוא כבני כשנים הנפדים תמיד על ידי שחרות עולם, פן אתם לי בני ישראל הנם שתגלו ותתעקבו בין העמים, תמיד תהיו נפדים, כי אתם לי נאם יי הוה והראיה לזה הלוא את ישראל אחר ימים רבים של גלות ושעבוד, העליתי מארץ מצרים מופרד וניכר בשמו ובוהוסו. ופולשתיים

ז) כבני כשנים אתם לי, כמו בני כשנים שהם עבדים לאדוניהם עבדות עולם, פן אתם עבדים לי כל ימי עולם. הלא את ישראל העליתי מארץ מצרים, שהרי העליתי אתכם מארץ מצרים מבית עבדים, לכן אתם לי לעבדים. ופולשתיים מפפתור וארם מקיר, וכי אעלה את הפלשתיים

שמוצאם מפפתור וגלו מארץ פלשתיים

למקומות אחרים, וכי אעלה אותם

ממקום גלותם. וארם מקיר, וכשבא

מלך אשור והגלה את ארם ל"קיר"

(כמו שכתוב במלכים י"ב ט"ז, ו) וכי

אעלה אותם משם. ורצה לומר, הואיל

ולא עשיתי ולא אעשה לאמה אחרת

כפי שעשיתי עמכם, לכן קנויים אתם

לי לעבדים. ח) בממלכה

החפא, היא המלכות של אפרים.

את בית יעקב, את המון העם לא

אשמיר לגמרי, אלא את המלוכה בלבד

אשמיר. ט) והנעותי, מלשון הנעה

וגררה, בפבר, מין נפה להפרידת

עפר ופסקת מגרירי החטה. ולא

יפול צרור ארץ, שגרירי החטה

הטובים וכן צרור שהוא עבה מנקבי

הפברה אינם נופלים לארץ. פן יתנועעו

ישראל ויטלטלו בכל הגוים, ולא יפלו

לארץ אלא חפאים שבהם הדומים

לעפר ולפסלה. י) לא תגיש, לא

תתקרב. ותקדים, ולא תמהר.

בעדינו, בעד מעשינו, שהם אומרים

מקרה הוא בעולם. יא) ביום

ההוא, ביום הגאולה. את סבת

דוד, את מלכות דוד. ונקראת "סבה"

כי היא סוככת על העם. הנפלת,

הפטרה לפרשת אחרי-מות לשנים מקרא

ואחד תרגום ולקריאה בציבור עמוס פרק ט

ט ז הלוא כבני כשנים אתם לי בני

ישראל נאם יי הוה הלוא את ישראל

העליתי מארץ מצרים ופלשתיים

מפפתור וארם מקיר: ח הגה עיני

אדני יי הוה בממלכה החפא

והשמדתי אתה מעל פני האדמה

אפס כי לא השמיד אשמיר את-בית

יעקב נאם יי הוה: ט ביהנה אנכי מצוה

והנעותי בכל-הגוים את-בית ישראל

כאשר ינוע בפברה ולא-יפול צרור

ארץ: י בחרב ימותו כל חפאי עמי

האמרים לא-תגיש ותקדים בעדינו

הרעה: יא ביום ההוא אקים את-סבת

דוד הנפלת וגררתי את-פרציהו

וכי העליתי אותם מפפתור וארם

מקיר בחמיה? הלא גלותם יתעקבו

עם העמים ויתפסלו בתוכם: ח הגה

עיני אדני יי הוה בממלכה

החפא מלכות אפרים והשמדתי

אתה את המלכות מעל פני

האדמה אפס כי לא השמיד

אשמיר את-בית יעקב את המון

העם של אפרים, הנם שענשו, והיו

תמיד בית יעקב נפדים בין הגוים

נאם יי הוה: ט ביהנה אנכי

מצוה והנעותי להנאותם ולהנעים

בכל-הגוים את-בית ישראל

כאשר ינוע מה שמנפים בפברה

להפיל העפר, פן ישראל יתנועעו

ויטלטלו בכל הגוים ולא-יפול צרור

הנרענים מלאים מקמות, הם הצדיקים

המלאים בתורה ומצוות, לא יפלו ארץ

וישארו באמנותם: י בחרב ימותו

כל חפאי עמי האמרים לא-

תגיש לא תתקרב ותקדים ולא

ימהר לבוא בעדינו הרעה להעניש

אותנו כי הפל עין מקרה: יא ביום

ההוא ביום הגאולה אקים את-

סבת דוד הנפלת אחיז המלוכה

לבית דוד אשר נפלה והשפלה בימי

הגולה וגררתי אבנה את-פרציהו

עטרת מרים

שי למורא

הפדקים והרסתיו אקים ובגיתיה להיות בני ומחזיקו בימי עולם שתהיה מלכות קבועה במקומם: **יב למען יירשו ישראל את־שארית אדום כי רוב בני אדם יפלו או במלחמה גוג ומגוג וכל־הגוים אשר־נקרא שמי עליהם שהם יכירו שם ה' ויכבדו אמונת האמת, כל אלה יהיו וירשה למשיח**

אשר נפלה והשפלה בזמן הגלות. ונדרתי את פריציהן, שלא יהיה מלך אחר על שבטים אחרים, שלא תהיה שום פריצה במלכות בית דוד. והרסתיו אקים, התרוסה שהיתה במלכות בית דוד כל ימי הגלות שלא מלכו כלל, הרי אז אקים אותה. בימי עולם, כמו שהיתה מאז בימי דוד עצמו. **(יב) למען יירשו וגו',** הפסוק כמו הפסוק, "למען יירשו אשר נקרא שמי עליהם, את שארית אדם וכל אויביהם הגוים".

(יג) ונגש חורש בקצר, כלומר, הרבה תבואה תצמח, ויהיו עוסקים בקצירה עד זמן החרישה, ותחורש ותקוצר ויפשו זה בזה. ודרך ענבים במושד הנזרע, ויהיו עוסקים בדריכת הענבים עד הזריעה. והטיפו החרים עסים, רבוי צמיחת ענבים ושאר הפרות, כאלו זוב מהחרים וזן טוב וקטק ושאר משקים של פרות.

עסים, ענין כתישה וסחיבת פרות. מלשון "ועסותם רשעים" (מלאכי ג.כא). תתמוגגנה, על דרך משל, כאלו הנבעות נמנו ונמסו מרובי החלב שזב עליהן מן הצאן. ואף על פי שלא נזכר החלב בפסוק, כך היא הכוונה, כדרך המקרא לקצר במקום המיוכן מאלי או מקום אחר, וכן נאמר "יטפו החרים עסים ותנבעות תלכנה חלב" (ויאז ד.יח). **(יד) וישבתי,**

והרסתיו אקים ובגיתיה בימי עולם:
יב למען יירשו את־שארית אדום וכל־הגוים אשר־נקרא שמי עליהם נאם־יהוה עשה זאת: **יג הנה ימים באים נאם־יהוה ונגש חורש בקצר ודרך ענבים במושד הנזרע והטיפו החרים עסים וכל־הנבעות תתמוגגנה:**
יד וישבתי את־שבכות עמי ישראל ובנו ערים נשמות וישבו ונטעו כרמים ושתו את־ייןם ועשו גנות ואכלו את־פריהם: **טו ונטעתים על־אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם אמר יהוה אלהיך:**

נאם־יהוה עשה זאת: **יג הנה ימים באים נאם־יהוה ונגש חורש בקצר ולא יספיקו לחרוש עד שיבא הקציר ודרך ענבים במושד הנזרע ולא יספיקו לכצור עד שיבא עת תזרע ותטיפו ויזלו החרים עסים מרבש הפרות, וכאלו וכל־הנבעות תתמוגגנה** תתמוגגנה, מרוב מרעה השמן שלהם, ותחלב הזב מן הצאן: **יד וישבתי את־שבכות עמי וישראל מעלתם ומדרגתם ויגלו ערים נשמות** שהיו שוממות בעת הגולה וישבו ונטעו כרמים ושתו את־ייןם ועשו גנות ואכלו את־פריהם ולא יגלו עוד ממנה כי שמה ישבו עד עולם: **טו ונטעתים על־אדמתם** יהיו קעני הנטוע במקומם שאי אפשר לעקרו מאדמתו ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם לא ילכו עוד מגלות לעולם אמר יהוה אלהיך:

אעמיד בהשקט ומרגוע. כמו "בשובה ונחת תישעון" (ישעיה טו.ז). את שבכות עמי, את בני השבי של בני עמי ישראל. נשמות, שהיו שוממות בזמן הגלות. ושתו את ייןם, כלומר, שלא יהיה יגיעם לריק, ולא יבואו אויבים עליהם. **(טו) ונטעתים,** אני אטעם, קעני הנטוע היטב, שלא יזוז ממקומו, כלומר, שלא יגלו עוד מארצם. אמר ה' אלהיך, ככה הוא מאמר הקב"ה לנביא עמוס.

לאחר שמסיים ההפטרה יאמר המפטיר ברכות אלו

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, צור כל העולמים, צדיק בכל הדורות, האל הנאמן האומר ועושה, המדבר ומקים, שכל דבריו אמת וצדק: נאמן, אתה הוא יי אלהינו ונאמנים דברייך, ודבר אחד מדברייך אחור לא ישוב ריקם, כי אל מלך נאמן ורחמן אתה. ברוך אתה יי, האל הנאמן בכל דבריו:

רחם, על ציון כי היא בית חיינו, ולעלוכת נפש תושיע ותשמח במהרה בימינו. ברוך אתה יי. משמח ציון בבניה:

שִׁמְחָנוּ, יי אֱלֹהֵינוּ, בְּאַלְהֵי הַנְּבִיא עֲבָדְךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ,
בְּמַהֲרָה יָבוֹא וַיַּגֵּל לִפְנֵינוּ, עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זֶר, וְלֹא יִנְחָלוּ עוֹד
אַחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בָשָׁם קִדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ, שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵירוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
בְּרוּךְ אַתָּה יי, מִגֵּן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שֶׁנִּתְּתָ לָנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ לְקִדְשָׁהּ וּלְמִנוּחָהּ, לְכָבוֹד וּלְתִפְאַרֶת. עַל הַכֹּל, יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ. יִתְבָּרֶךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בְּרוּךְ
אַתָּה יי, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

עטרת מרים

בַּיּוֹמִי דְבִרְיָהוּתָהּ אֵלַי לֵאמֹר: גִּבְרָאָדָם דְּבַר אֶתְזֻקְנִי וְיִשְׂרָאֵל
וְאִמְרַתְּ אֵלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדִנִּי יְהוָה הַלְדֵּרֶשׁ הָאֵם לְדִרְשׁ אֶתִּי בְּתַפְלָה
אַתֶּם בָּאִים חִי־אֲנִי דְעוּ תְרִינִי נִשְׁבַּע אִם־אֲדִרְשׁ אֶתִּי נִרְשׁ לָכֶם אֲקַבֵּל
תַּפְלַתְכֶםם נָאִם אֲדִנִּי יְהוָה: ד אֵם לֹא בָאתִם לְדִרְשׁ ח' רַק שֶׁהִנְבִּיא יִשְׁפּוּט

אוֹתָם הַתִּשְׁפּוּט אֹתָם הָאֵם תַּתּוּכַּח

עֲמָהֶם לְהוֹדִיעַם שְׁחָדִין עֲמָדִי

הַתִּשְׁפּוּט בְּנִי אֲדָם אֵם תַּרְצָה

לִשְׁפּוּט אוֹתָם בְּרִשְׁעָתָם, הוֹכִיחַ אוֹתָם

עַל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים וְגַם אֶת־תּוֹעֲבַת

אֲבוֹתָם הוֹדִיעַם: ה וְאִמְרַתְּ

אֵלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדִנִּי יְהוָה

בְּיוֹם בְּחָרִי בְּאִשׁ בְּתַרְתִּי בְּיִשְׂרָאֵל

בְּחַיּוֹתָם בְּמַצְרִים, אִזּוּ וְאִשָּׁא יְדִי

בְּשִׁבְעָה לְזָרַע בֵּית יַעֲקֹב וְאוֹדַע

לָהֶם נִדְעָתִי לָהֶם עַל יְדֵי נְבִיאִי

שֶׁשְׁלַחְתִּי לָהֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם

וְאִשָּׁא יְדִי לָהֶם לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי אֶתִּיה לְמִנְהַג וּמִשְׁנֵה

עֲלֵיכֶם: ו אִזּוּ בְּיוֹם הַהוּא שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי

לָהֶם שֶׁאֶתִּיה לָהֶם לְמִנְהַג וּמִשְׁנֵה, אִזּוּ

נִשְׁאֲתִי יְדִי לָהֶם לְהוֹצִיאֵם

מִמִּצְרַיִם מִצְרַיִם אֶל־אֶרֶץ אֲשֶׁר־

תַּרְתִּי חֲשִׁשְׁתִּי אוֹתָהּ לָהֶם שְׂהִיא

זִכַּת חֶלֶב וּדְבַשׁ וְגַם צִבִּי הַמְּפֹאֶרֶה

הִיא לְכָל־הָאֲרָצוֹת: ז וְאִמְרַ

אֵלֵיהֶם עַל יְדֵי אֶתֶרֶן (שֵׁם־א ב כו

רש"י) אִישׁ שְׁקוּצִי עֵינָיו שְׁעִינִי

מִרְאוֹת לוֹ הַשְּׁלִיכוֹ וּבְגִלּוּלִי

מִצְרַיִם אֶל־תַּטְמָאוֹ לְלֶכֶת אַחֲרֵיהֶם, וְעַן אֲשֶׁר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי: ח וַיִּמְרֹרְבִי הָרַשְׁעִים מִיִּשְׂרָאֵל שְׁמָתוֹ בְּשִׁלְשֵׁת יָמֵי אֶפְלָה

שי למורא

(ג) הַלְדֵּרֶשׁ אוֹתִי אַתֶּם בָּאִים, הָאֵם בָּאתֶם לְדִרְשׁ אוֹתִי בְּתַפְלָה.

אִם אֲדִרְשׁ לָכֶם, אִם אֶתִּיה נִרְשׁ לָכֶם לְקַבֵּל אֶת תַּפְלַתְכֶם.

(ד) הַתִּשְׁפּוּט אוֹתָם, הָאֵם תַּתּוּכַּח עֲמָהֶם לְהוֹדִיעַם שֶׁהִצְדָק עִם ח'.

(וּכְפֹל הַלְשׁוֹן לְחֻזָּק). בְּנִי לִיחְזָקֵאל הַנְּבִיא. אֶת תּוֹעֲבוֹת

אֲבוֹתָם הוֹדִיעַם, זֹאת עָשָׂה,

הוֹדִיעַם גַּם אֶת תּוֹעֲבוֹת אֲבוֹתֵיהֶם

עִם מִה שֶׁהוֹסִיפוּ הֵם. (ח) וְאִשָּׁא

יְדִי לָהֶם, כְּמוֹ "נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם".

(ו) אֲשֶׁר תַּרְתִּי לָהֶם, אֲשֶׁר

חֲפַשְׁתִּי אוֹתָהּ לָהֶם. צִבִּי הִיא,

תַּפְאֶרֶת וְחִמּוּדָה הִיא. (ז) וְאִמְרַ

אֵלֵיהֶם, אֶתֶרֶן נָבֵא לָהֶם נְבוּאָה זוֹ

קִדְם שֶׁנִּגְלָה הַקִּב"ה עַל מֹשֶׁה בְּסִנְיָה.

שְׁקוּצִי עֵינָיו הַשְּׁלִיכוֹ, הַשְּׁלִיכוֹ

אֶת הַשְּׁקִיץ וְהַתַּעֲבוֹב שֶׁעִינֵיכֶם מִרְאוֹת

לָכֶם. כִּי הָעֵינִים הֵם סִרְסוּרִים

הפטרה לפרשת קדושים לשנים מקרא

ואחד תרגום ביחזקאל פרק כ

כ בַּיּוֹמִי דְבִרְיָהוּתָהּ אֵלַי לֵאמֹר: גִּבְרָאָדָם

דְּבַר אֶתְזֻקְנִי וְיִשְׂרָאֵל וְאִמְרַתְּ אֵלֵיהֶם כֹּה

אָמַר אֲדִנִּי יְהוָה הַלְדֵּרֶשׁ אֶתִּי אַתֶּם בָּאִים

חִי־אֲנִי אִם־אֲדִרְשׁ לָכֶם נָאִם אֲדִנִּי יְהוָה:

ד הַתִּשְׁפּוּט אַתֶּם הַתִּשְׁפּוּט בְּנִי אֲדָם אֶת־

תּוֹעֲבַת אֲבוֹתָם הוֹדִיעַם: ה וְאִמְרַתְּ אֵלֵיהֶם

כֹּה־אָמַר אֲדִנִּי יְהוָה בְּיוֹם בְּחָרִי בְּיִשְׂרָאֵל וְאִשָּׁא יְדִי לְזָרַע בֵּית יַעֲקֹב

וְאוֹדַע לָהֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִשָּׁא יְדִי לָהֶם לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

ו בְּיוֹם הַהוּא נִשְׁאֲתִי יְדִי לָהֶם לְהוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם אֶל־אֶרֶץ

אֲשֶׁר־תַּרְתִּי לָהֶם זִכַּת חֶלֶב וּדְבַשׁ צִבִּי הִיא לְכָל־הָאֲרָצוֹת: ז וְאִמְרַ

אֵלֵיהֶם אִישׁ שְׁקוּצִי עֵינָיו הַשְּׁלִיכוֹ וּבְגִלּוּלִי מִצְרַיִם אֶל־תַּטְמָאוֹ אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם: ח וַיִּמְרֹרְבִי וְלֹא אָבֹו לְשִׁמְעַי אֵלַי אִישׁ אֶת־שְׁקוּצִי עֵינֵיהֶם לֹא

מִצְרַיִם אֶל־תַּטְמָאוֹ לְלֶכֶת אַחֲרֵיהֶם, וְעַן אֲשֶׁר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי: ח וַיִּמְרֹרְבִי הָרַשְׁעִים מִיִּשְׂרָאֵל שְׁמָתוֹ בְּשִׁלְשֵׁת יָמֵי אֶפְלָה

עטרת מרים

שי למורא

לעברה. יג) ואת שבתותי חללו מאד, לפי שבשבת ראשונה נאמר "ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט" (שמות 16,23), ושבת שניה חלל מקדש העצים, כמו שכתוב "וימצאו איש מקדש עצים ביום השבת" (במדבר 10,12). יד) לבלתי החל, שלא יחלל. טו) לבלתי הביא אותם אל הארץ, זה היה בעבור עון המרגלים. טז) אחרי גלוליהם, אחרי העבודות הנורות שעברו במצרים.

ולא אבו ולא רצו לשמע אלי איש את־שקוצי עיניהם לא השליכו ואת־גלולי מצרים לא עזבו ואמר בעבור זה חשבתי לשפד חמתי עליהם לבלות אפי בהם בתוך ארץ מצרים: ט ואעש אכל עשיתי למען שמי לבלתי החל ויחל לעיני הגוים אשר־המה בתוכם

באמרם מבלי יכולת ה' להוציאם, אשר נודעתי אליהם לישראל לעיניהם להוציאם מארץ מצרים: י ואוציאם מארץ מצרים ואבאם אל־המדבר ששם הורה להם חוקי ה' ומצותיו, ושם ראו השכינה והנסים המתמידים: יא ואתן להם את־חקותי ואת־משפטי הודעתי אותם אשר יעשה אותם האדם וחי בהם בחיים הנשמים והרוחניים: יב וגם את־שבתותי נתתי להם להיות לאות ביני וביניהם שהנחלתי להם יום מנוחתי למנוחה היא לאות ביני על השקננה והשראת האלהות עליהם מצדי, לדעת כי אני יהוה מקדשם שהם מצדם צריכים להתקדש מענינים הבשריים אל הרוחניים והקדושה: יג וימרובי בית־ישראל במדבר בחקותי לא־הלכו נסו אותי בעגל ובפרעים מלקבל את התורה ודחותי מן המן ואת־משפטי מאסו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ואת־שבתותי חללו מאד שצאו ללקט המן ואמר לשפד חמתי עליהם במדבר לבלותם: יד ואעשה למען שמי לבלתי החל לבל יחלל לעיני הגוים המצרים אשר הוצאתים לעיניהם: טו וגם־אני נשאתי ידי בשבועה להם במדבר בדבר המרגלים לבלתי הביא

השליכו ואת־גלולי מצרים לא עזבו ואמר לשפד חמתי עליהם לבלות אפי בהם בתוך

ארץ מצרים: ט ואעש למען שמי לבלתי החל לעיני הגוים אשר־המה בתוכם אשר נודעתי אליהם לעיניהם להוציאם מארץ מצרים: י ואוציאם מארץ מצרים ואבאם אל־המדבר: יא ואתן להם את־חקותי ואת־משפטי הודעתי אותם אשר יעשה אותם האדם וחי בהם: יב וגם את־שבתותי נתתי להם להיות לאות ביני וביניהם לדעת כי אני יהוה מקדשם: יג וימרובי בית־ישראל במדבר בחקותי לא־הלכו ואת־משפטי מאסו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ואת־שבתותי חללו מאד ואמר לשפד חמתי עליהם במדבר לבלותם: יד ואעשה למען שמי לבלתי החל לעיני הגוים אשר הוצאתים לעיניהם: טו וגם־אני נשאתי ידי להם במדבר לבלתי הביא אותם אל־הארץ אשר־נתתי ובה חלב ודבש צבי היא לכל־הארצות: טז יען במשפטי מאסו ואת־חקותי לא־הלכו בהם ואת־שבתותי חללו כי אחרי גלוליהם לפם הלך: יז ותחס עיני עליהם משחתם ולא־עשיתי אותם כלה במדבר: יח ואמר אל־בניהם במדבר בחוקי אבותיכם אל־תלכו ואת־משפטיהם אל־תשקרו ובגלוליהם אל־תטמאו: יט אני יהוה אלהיכם בחקותי לכו ואת־משפטי שמרו ועשו אותם: כ ואת־שבתותי קדשו והיו לאות ביני וביניכם לדעת כי אני יהוה אלהיכם:

אותם אל־הארץ אשר־נתתי ובה חלב ודבש צבי היא לכל־הארצות והיה הטעם כי...: טז יען במשפטי מאסו ואת־חקותי לא־הלכו בהם ואת־שבתותי חללו כי אחרי גלוליהם העבירהם בעבורם במצרים לפם הלך: יז ותחס עיני חמתי עליהם משחתם מזהות משהות אותם ולא־עשיתי אותם כלה במדבר כי השארת בניהם אתרעהם להביאם אל הארץ: יח ואמר אל־בניהם במדבר הבנים של תדור שצאו ממצרים, בחוקי אבותיכם שברו מלכם אשר לא צוה ה' אל־תלכו ואת־משפטיהם אל־תשקרו ובגלוליהם אל־תטמאו: יט אני יהוה אלהיכם ולכן שמעו אל בחקותי לכו ואת־משפטי שמרו ועשו אותם: כ ואת־שבתותי קדשו והיו לאות ביני וביניכם לדעת כי אני יהוה אלהיכם:

קריאת התורה למנחת שבת־קודש | בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא־יטמא כא ׀ ויאמר יהוה אל־משה אמר אל־הכהנים

וּלְאָבִיו וּלְבָנוּ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו: ג וּלְאֶחָתָו
הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ
לָהּ יִטְמָא: ה לֹא יִטְמָא בַּעַל בְּעַמּוּי לְהַחֲלוֹ:
ה כתיב לֹא־יִקְרָחָה קרי לֹא־יִקְרָחוּ קְרָחָה בְּרֹאשָׁם
וּפָאת זָקֵנָם לֹא יִגְלָחוּ וּבְכֶשֶׁרָם לֹא יִשְׁרְטוּ
שְׂרָטָת: ו קְדָשִׁים יִהְיוּ לַאֲלֹהֵיהֶם וְלֹא יַחֲלֹלוּ
שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אִשִּׁי יִהְיֶה לָחֶם אֱלֹהֵיהֶם
הֵם מְקַרְיָם וְהָיוּ קְדָשׁ: ז (לוי) ז אִשָּׁה זָנָה וַחֲלָלָהּ
לֹא יִקְחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה לֹא יִקְחוּ
כִּי־קָדָשׁ הוּא לַאֲלֹהֵיו: ח וְקָדְשָׁתּוֹ כִּי־אֶת־לֶחֶם
אֱלֹהֶיךָ הוּא מְקַרֵּב קָדָשׁ יִהְיֶה־לְךָ כִּי קָדָשׁ
אָנִי יִהְיֶה מְקַדְשְׁכֶם: ט וּבֵת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תַחֲלֹ

לְזָנוֹת אֶת־אֲבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאִשׁ תִּשְׁרָף: ס
וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאָחָיו אֲשֶׁר־יוֹצֵק עַל־רֹאשׁוֹ |
שָׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלָּא אֶת־יָדָיו לְלִבָּשׁ אֶת־
הַבְּגָדִים אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא יַפְרֹעַ וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם:
י וְעַל כָּל־נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ
לֹא יִטְמָא: יי וּמִן־הַמְּקַדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יַחֲלֹל
אֶת מְקַדָּשׁ אֱלֹהָיו כִּי גֹזֵר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהָיו
עָלָיו אָנִי יְהוָה: יג (ישראל) יג וְהוּא אִשָּׁה כְּבַתּוּלָה
יָקֹחַ: יד אֲלֻמְנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָהּ זָנָה אֶת־אֱלֹהֶהּ
לֹא יִקָּח כִּי אִם־בְּתוּלָה מִעַמּוּי יִקָּח אִשָּׁה:
טו וְלֹא־יַחֲלֹל זָרְעוֹ בְּעַמּוּי כִּי אָנִי יְהוָה
מְקַדָּשׁוֹ: ס

תחילת זמן קידוש לבנה: יום ראשון בערב, ז' אייר

אגרות קודש

ב"ה, ח"י אייר, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
ש. ב. שי המכונה ד"ר אולמן.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו עם העתקה מה שכתב להרב... שי ובטח ידוע גם לו אשר בכמה
מכ"ע הנדפסים באדיש בארצוה"ב, פרסמו בהנוגע לשיטתו של פרויד מעין ההערכה אודותה מזכיר
במכתבו.

וכבר אמרתי, ע"פ אחד היסודות משיטת החסידות, שאין בעולם רע בלא טוב, שהשטחיות
בה מצטיינים כו"כ מחוגי הקוראים מכ"ע, אף שתכונה רעה היא ביותר, שהרי השטחיות יש בה גרעון
אפילו לגבי העדר הידיעה, כיון שתופסים את הענין לפעמים הכי קרובות שלא לאמיתתו ומסלפים
אותו.

מאידך גיסא במצב ההווה טובה רבה צפונה בה, כיון שבעוה"ר רוב כותבי המכ"ע ועניינים
הנדפסים, מוטב להם שלא היו רואים אור הדפוס והפרסום והפסדם מרובה ותועלתם בספק גדול,
מועילה השטחיות למעט ההיזק וההפסד, וברוב הפעמים תופסים ענין הנדפס רק כסנסציא, ובפרט
בנדון כאמור, וכטבע בני"א למחרתו מחפשים סנסציא אחרת, וישן מפני חדש תוציאו.

ובודאי למותר להעיר אשר בהמכ"ע שנדפס המאמר הנ"ל ישנם מאמרים שהם בנגוד גדול
יותר ליהדות המסורתית מאשר ההערכה ע"ד הנ"ל...

בכבוד ובברכה.

לוח זמנים לשבוע פרשת אהו"ק לחו"ל בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת
(ח) = שעות חורף (ק) = שעות קיץ

מדינה ועיר	זריחה		סוף זמן קריאת שמע				סוף זמן תפילה		שקיעה		צאת הכוכבים		כניסת שבת	יציאת שבת
			אדמוה"ז		מג"א									
	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א		
באר שבע (ק)	6:05	5:59	8:45	8:40	9:20	9:17	10:28	10:25	19:14	19:18	19:41	19:45	18:57	19:56
חיפה (ק)	6:03	5:56	8:42	8:38	9:19	9:15	10:27	10:24	19:18	19:22	19:42	19:47	18:52	19:58
ירושלים (ק)	6:03	5:57	8:42	8:38	9:18	9:15	10:26	10:23	19:18	19:22	19:40	19:44	18:41	19:55
תל אביב (ק)	6:04	5:58	8:44	8:39	9:20	9:16	10:28	10:25	19:15	19:19	19:42	19:47	18:58	19:58
נוסטריה, וינה (ק)	5:52	5:41	8:30	8:22	9:21	9:15	10:33	10:29	19:55	20:04	20:31	20:41	19:44	20:56
אוסטרליה, מלבורן (ח)	6:53	6:58	8:57	8:59	9:34	9:36	10:30	10:31	17:45	17:38	18:13	18:06	17:21	18:17
אוקראינה, אודסה (ק)	5:58	5:48	8:37	8:29	9:25	9:20	10:37	10:33	19:54	20:02	20:29	20:37	19:43	20:52
אוקראינה, דונייצק (ק)	5:27	5:16	8:05	7:57	8:55	8:49	10:07	10:03	19:29	19:37	20:05	20:14	19:18	20:29
אוקראינה, דנייפרופטרובסק (ק)	5:37	5:26	8:15	8:07	9:06	9:00	10:18	10:14	19:41	19:50	20:17	20:27	19:30	20:42
אוקראינה, ז'יטומיר (ק)	5:58	5:47	8:35	8:26	9:29	9:23	10:42	10:38	20:10	20:20	20:48	20:59	20:00	21:15
אוקראינה, קייב (ק)	5:50	5:39	8:27	8:18	9:22	9:15	10:35	10:30	20:03	20:13	20:42	20:52	19:53	21:08
איטליה, מילאנו (ק)	6:26	6:16	9:05	8:58	9:52	9:47	11:04	11:00	20:21	20:28	20:52	21:01	20:09	21:15
אקוואדור, קיטו (ח)	6:09	6:08	8:40	8:39	9:09	9:08	10:11	10:10	18:16	18:15	18:38	18:37	17:57	18:46
ארגנטינה, בואנוס איירס (ח)	7:22	7:27	9:30	9:31	10:05	10:07	11:02	11:03	18:22	18:16	18:49	18:42	17:59	18:53
ארגנטינה, ברילוצ'ה (ח)	8:23	8:29	10:22	10:25	11:01	11:04	11:57	11:58	19:04	18:56	19:34	19:26	18:39	19:38
ארה"ב, בולטימור (ק)	6:20	6:12	8:59	8:54	9:40	9:36	10:50	10:47	19:51	19:57	20:21	20:28	19:38	20:40
ארה"ב, ברוקלין (ק)	6:07	5:58	8:46	8:41	9:29	9:24	10:39	10:35	19:42	19:49	20:13	20:20	19:30	20:33
ארה"ב, ג'רסי סיטי (ק)	6:07	5:59	8:47	8:41	9:29	9:24	10:39	10:36	19:43	19:49	20:14	20:21	19:30	20:34
ארה"ב, דטרויט (ק)	6:40	6:32	9:20	9:14	10:04	9:59	11:14	11:11	20:22	20:28	20:54	21:01	20:09	21:14
ארה"ב, האוסטון (ק)	6:47	6:41	9:26	9:22	10:02	9:58	11:09	11:07	19:54	19:58	20:19	20:24	19:39	20:34
ארה"ב, לוס אנג'לס (ק)	6:13	6:06	8:52	8:48	9:30	9:26	10:38	10:35	19:29	19:33	19:57	20:02	19:15	20:13
ארה"ב, מיאמי (ק)	6:51	6:46	9:30	9:26	10:03	10:00	11:10	11:08	19:48	19:51	20:13	20:16	19:32	20:27
ארה"ב, ניו הייבן (ק)	6:02	5:53	8:41	8:35	9:24	9:19	10:34	10:31	19:39	19:46	20:11	20:18	19:27	20:31
ארה"ב, פיטסבורג (ק)	6:31	6:23	9:11	9:05	9:53	9:48	11:03	10:59	20:06	20:13	20:37	20:44	19:53	20:57
ארה"ב, שיקגו (ק)	5:59	5:51	8:39	8:33	9:22	9:18	10:33	10:29	19:39	19:46	20:11	20:18	19:27	20:31
בוליביה, לה-פס (ח)	6:42	6:44	9:04	9:04	9:35	9:35	10:35	10:35	18:20	18:16	18:43	18:40	17:59	18:49
בלגיה, אנטוורפן (ק)	6:33	6:21	9:09	9:00	10:05	9:59	11:19	11:14	20:50	21:00	21:29	21:40	20:40	21:56
בלגיה, בריסל (ק)	6:34	6:22	9:10	9:01	10:06	9:59	11:19	11:14	20:49	20:59	21:28	21:38	20:39	21:55
ברזיל, סאן פאולו (ח)	6:23	6:26	8:40	8:41	9:12	9:13	10:11	10:11	17:51	17:47	18:11	18:07	17:29	18:17
ברזיל, ריו דה-ז'נירו (ח)	6:11	6:13	8:28	8:29	9:00	9:00	9:59	9:59	17:36	17:31	18:00	17:56	17:14	18:05
בריטניה, לונדון (ק)	5:50	5:38	8:26	8:17	9:23	9:16	10:36	10:32	20:10	20:20	20:48	20:59	20:04	21:16
בריטניה, מנצ'סטר (ק)	5:54	5:41	8:28	8:17	9:29	9:22	10:43	10:38	20:22	20:33	21:04	21:16	20:16	21:34
גרמניה, ברלין (ק)	5:54	5:42	8:29	8:19	9:28	9:21	10:42	10:37	20:19	20:29	20:58	21:09	20:09	21:27
גרמניה, פרנקפורט (ק)	6:19	6:07	8:55	8:47	9:50	9:43	11:02	10:58	20:30	20:40	21:08	21:18	20:20	21:35
דרום אפריקה, יוהנסבורג (ח)	6:27	6:30	8:42	8:43	9:14	9:15	10:13	10:13	17:51	17:46	18:10	18:05	17:29	18:15
הודו, מומבאי (ח)	6:16	6:13	8:53	8:50	9:25	9:22	10:30	10:28	18:58	19:00	19:22	19:24	18:41	19:34
הודו, פונה (ח)	6:13	6:09	8:50	8:47	9:21	9:19	10:27	10:25	18:53	18:55	19:17	19:19	18:37	19:29
הונגריה, בודפשט (ק)	5:43	5:32	8:21	8:13	9:11	9:05	10:23	10:18	19:43	19:51	20:18	20:27	19:32	20:42
טורקיה, איסטנבול (ח)	5:11	5:03	7:51	7:45	8:33	8:28	9:43	9:40	18:47	18:54	19:18	19:25	18:35	19:38
יוון, אתונה (ק)	6:41	6:33	9:20	9:15	10:00	9:56	11:09	11:06	20:07	20:13	20:37	20:43	19:54	20:55
מולדובה, קישינב (ק)	6:05	5:54	8:43	8:35	9:32	9:26	10:44	10:40	20:03	20:11	20:38	20:47	19:51	21:01

זמני יום ראשון ויום שבת
(ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

מדינה ועיר	זריחה		סוף זמן קריאת שמע				סוף זמן תפילה		שקיעה		צאת הכוכבים		כניסת שבת	יציאת שבת
			מג"א		אדמוה"ז									
	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א		
מקסיקו, מקסיקו סיטי (ח)	6:09	6:13	8:50	8:47	9:22	9:19	10:27	10:25	18:56	18:58	19:20	19:22	18:39	19:32
ניו-זילנד, קרייטטצ'רץ' (ח)	7:21	7:13	9:07	9:10	9:49	9:52	10:43	10:45	17:42	17:33	18:14	18:05	17:16	18:18
נפאל, קטמנדו (ח)	5:27	5:33	8:11	8:07	8:45	8:42	9:52	9:50	18:32	18:36	18:58	19:02	18:17	19:12
סין, בייג'ין (ח)	5:19	5:27	8:07	8:01	8:48	8:44	9:58	9:54	18:59	19:05	19:30	19:36	18:44	19:49
סינגפור, סינגפור (ח)	6:57	6:59	9:30	9:28	9:59	9:58	11:02	11:01	19:08	19:07	19:30	19:30	18:49	19:38
פולין, ורשא (ק)	5:12	5:24	7:59	7:49	8:58	8:51	10:11	10:07	19:46	19:56	20:26	20:38	19:37	20:55
פרו, לימה (ח)	6:15	6:14	8:39	8:38	9:08	9:08	10:09	10:09	17:59	17:57	18:22	18:20	17:39	18:29
צרפת, ליון (ק)	6:33	6:43	9:22	9:15	10:09	10:04	11:21	11:17	20:36	20:44	21:10	21:19	20:25	21:33
צרפת, פריז (ק)	6:36	6:47	9:24	9:16	10:16	10:10	11:29	11:24	20:54	21:03	21:29	21:39	20:44	21:55
קולומביה, בוגוטה (ח)	5:46	5:47	8:20	8:18	8:49	8:48	9:52	9:51	18:02	18:02	18:25	18:25	17:44	18:34
קנדה, טורונטו (ק)	6:14	6:23	9:03	8:56	9:48	9:43	10:59	10:55	20:12	20:19	20:42	20:50	20:00	21:03
קנדה, מונטריאול (ק)	5:47	5:57	8:36	8:29	9:23	9:18	10:34	10:30	19:51	19:58	20:24	20:32	19:39	20:46
קפריסין, לרנקה (ק)	5:58	6:05	8:45	8:40	9:23	9:19	10:31	10:28	19:23	19:28	19:52	19:57	19:09	20:08
רוסיה, ליובאוויטש (ח)	5:24	5:37	8:10	7:57	9:14	9:07	10:29	10:24	20:13	20:25	20:57	21:10	20:05	21:29
רוסיה, מוסקבה (ח)	4:54	5:08	7:39	7:25	8:46	8:39	10:02	9:56	19:53	20:05	20:34	20:48	19:45	21:08
רוסיה, רוסטוב על-הדון (ח)	5:10	5:21	7:59	7:51	8:48	8:43	10:00	9:56	19:20	19:28	19:55	20:04	19:08	20:19
שווייץ, ציריך (ק)	6:15	6:25	9:03	8:56	9:53	9:47	11:05	11:01	20:29	20:38	21:00	21:09	20:18	21:24
תאילנד, בנגקוק (ח)	5:58	6:01	8:37	8:34	9:07	9:05	10:12	10:10	18:32	18:33	18:56	18:57	18:15	19:06

סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש

מצוה זו שייכת גם לבנות ישראל, ועד לילדה קטנה ... אפילו אם היא בת שנה וכבר מתחילה לדבר ויכולה להדליק ולברך ... ביחד עם אחיותי, ועל אחת כמה וכמה אמה שמדליקה לאחריהן, כדי שתוכל לעזור להן בהדלקת הנר.

תורת מנחם תשמ"ט חלק ד' עמ' 378

ויש להשפיע גם על בנות קטנות שהגיעו לחינוך, שגם הן תדלקנה נרות שבת וחג, כמדובר כמה פעמים. ואפילו אם הדבר מוטל בספק, אם היא כבר הגיעה לחינוך או לא - גם אז כדאי שיאיר מזלה שבוע קודם או כמה ימים קודם!

משוחזר י"ג תשרי תשד"מ סכ"ח - התועודויות תשד"מ ח"א עמ' 162

זמן הדלקת הנרות הוא כפי המתפרסם בכל מקום ומקום על ידי הגורמים המוסמכים - אסור בשום אופן להדליק לאחר זמן זה.

מנהגן הטוב של בנות ישראל ... להפריש לצדקה לפני הדלקת הנרות - כמובן כאשר הדלקת הנרות היא ביום חול. אסור לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחר הדלקה ולכן צריכים להניחה לכתחילה [=לפני כניסת השבת ולפני ההדלקה] במקום שתישאר שם עד לאחר הבדלה.

מדליקים את הנרות ואחרי כן מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת קֹדֶשׁ:

תפלת הדרך

צריך לאומרה כשהחזיק בדרך חוץ לעיר ביום ראשון כשנוסע מביתו, וטוב לומר מעומד אם אפשר בקל. ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון ויחתום ברוך אתה שומע תפלה בלי הזכרת שם: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותצמידנו לשלום ותדריכנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, (ואם דעתו לחזור מיד אומר ותחזירנו לשלום), ותצילנו מפף כל־אויב ואורב ולסטים וחיזות רעות בדרך ומפל־פורעניות המתרגשות ובאות לעולם. ותשלח ברכה בכל־מעשה ידינו, ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל־רואינו, ותגמלנו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל־פה: ברוך אתה יי, שומע תפלה:

לזכות

לוי שי' הלוי בן חנה

וזוגתו **אולגה שרח** בת תמר

ויוצאי חלציהם

צבי' ובעלה דוד הלוי אליעזרוב

שלום יצחק הלוי וזוגתו אורלי

רות ובעלה אפרים הלוי יליזרוב

זבולון הלוי וזוגתו רות

חגית ובעלה גבריאל סופייב

שמעי' הלוי וזוגתו מוריאל

אילת ובעלה גדעון יעקובסון

יהושע הלוי ואור אבנר הלוי שיחי

לבייב

ניתן להשיג שיחות קודש ומאמרי דא"ח אלו

פקס: 9606108 3 (972)

ת.ד. 373 כפר חב"ד 60840 ישראל - P.O.B 373 Kfar Chabad 60840 Israel

E-mail: Israel@DvarMalchus.Org USA@DvarMalchus.Org

להרשמה ומנויים: 9601001 3 (972)

להורדת הקבצים:

Internet: **www.DvarMalchus.Org**

www.otzar770.com * www.lahak.org * www.Chasidut.TV

הערות ותיקונים ניתן לשלוח ל:

E-mail: chazak@zahav.net.il - **www.chazak.co.il**

Dvar Malchus
Issue # 00625
22/04/2018

P.P.

שולם

1949

תל אביב

הורידו את יישומון
דבר מלכות
מחנות היישומים

